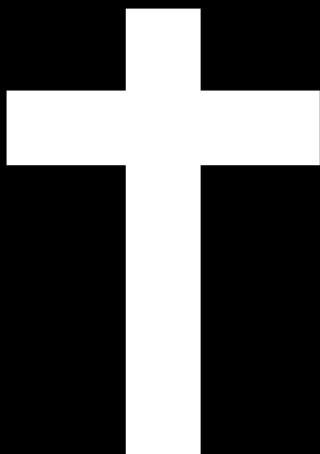

Tte Pa'ali Me
Skököl tö Se' a

New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bd:Bribri)

Tte Pa'ali Me' Skëköl tö Se' a

New Testament and Shorter Old Testament in Bribri (CS:bzd:Bribri)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca

Contents

Génesis	1
Éxodo	43
Jonás	60
Mateo	62
Marcos	95
Lucas	115
Juan	150
Hechos	176
Romanos	207
1 Corintios	221
2 Corintios	235
Gálatas	244
Efesios	250
Filipenses	255
Colosenses	259
1 Tesalonicenses	263
2 Tesalonicenses	266
1 Timoteo	268
2 Timoteo	273
Tito	276
Filemón	278
Hebreos	279
Santiago	291
1 Pedro	295
2 Pedro	300
1 Juan	303
2 Juan	307
3 Juan	308
Judas	309
Apocalipsis	311

Íyi ulitane e' wì tkënewami Génesis

Si'kuaie yëkküo i' kië *Génesis*, e' wà kiane chë, *íyi ulitane e' wì tkënewami*. Yëkküo i' blatëule bôt tsjini. Et tsjini e' dör capítulo et dö capítulo dabom eyök kî et (1–11). Iët tsjini e' dör capítulo dabom eyök kî bôt dö capítulo dabom skeyök (12–50). Et tsjini e' tò se' a íyi kôs e' wì pakë. Ká jai ena ká i' e' yöne kewe. Nies ñiwe, nañewe, diwö, si'wö ena bëkwö e' yöne tsawe. Es ñies dayë, ká sí, iyiwak, se' wëpa ena alakölpa, e' kôs yö' Skëköl tò, e' pakë yëkküo et tsjini tò. Nies wës s'ditsö tsá e'pa tò i' sulu wamblë' ena i' q' Skëköl tò ie'pa tsatkoie inuï yökî, e' tso' kitule yëkküo et tsjini kî. Nies wës s'ditsö pone'mi ká wa'ñe senuk ditséwö wa ditséwö wa ena i' kuekî s'ttö tso' tajë kua'kî kua'kî, e' kôs pakë yëkküo et tsjini tò.

Yëkküo iët tsjini tò ikkachë se' a tò wës Israel aleripa e'pa dë'bitu wëm eköl kië Abraham e' wa. Israel aleripa wa Skëköl tò ibikeitsétke ká ulitane wakpa tsatök inuï yökî. As e' wà tkö, e' kuekî Skëköl tò Abraham klög' iwák a. Abraham erblë' Skëköl mik buaë, e' kuekî Skëköl tò ittë me' ie' a. E' tso' kitule yëkküo iët tsjini kî.

Ttë me' Skëköl tò Abraham a, e' ë me'itö Abraham alä Isaac ena Isaac alä Jacob e'pa a. Jacob ñe' ë kië ñies Israel. E' kuekî ie' aleripa kiësö Israel aleripa. Yëkküo iët tsjini ë kî itsö' kitule tò wës Skëköl tò Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa tsatké'bitu ibolökpa kôs yökî as ttë me'itö ie'pa a e' wà tkö wake'.

Skëköl tò íyi ulitane yö'

¹ Tsawe tã ká jai ena ká i', e' yö'at Skëköl tò. ² Mik ie' tò íyi ulitane tsá yö'mi, etã ká wa'ñe kë kî i' ku' yës. Ká sí kë tã'. Di' ë me'r iskië. Ká dör ttsettseë. Erë Skëköl Wiköl shkôar di' tsaka.

³ Etã Skëköl tò ichë: “¡Ká ñinú!”

Etã ká ñine. ⁴ Ie' tò isuë tò ká ñiwe e' dör buaë, e' méatitö ñiweie. Ká ttsettse, e' méatitö nañeweie. ⁵ Ñiwe, e' kiëitö ñiwe. Ká ttsettseë, e' kiëitö nañewe. Ekkë kanewéitö ká tsawe a.

⁶ E' bule es tã ie' tò ichë: “¡Iyonú wës skátke kkö dapee es di' shuá iblatoie as kë iwöierwane ñi a!”

⁷ Etã es iyuéitö di' blatoie. Es di' atë ká jaishet ena ká i' kî. ⁸ I' yuëitö, e' kiëitö kãkölttö. Ekkë kanewéitö etã ká de bôt.

⁹ E' bule es tã ie' ichë: “¡Di' atë ká i' kî, e' e' dapa'úka ek tsjini éme as iyök poppo doka!”

Etã es iyöne. ¹⁰ Wë iyök poppo deka, e' kiëitö iyök. Wë di' dapaneka, e' kiëitö dayë.

Ie' isuë tò e' kôs dör buaë. ¹¹ E' ukuökî tã ie' tò ichë: “¡Iyök kî iyi kuá ulitane tskinú! Kãkô wör tã' ese, ñies kal ulitane wör tã' ese kôs tskinú iwakmik iwakmik.”

Etã es ekkëpa tschine. ¹² Es iyök kî iyi kuá ulitane tschine kãkô wör tã' iwakmik iwakmik, ñies kal wör tã' iwakmik iwakmik. Ie' tò isuë tò ekkëpa kôs, e' dör buaë. ¹³ Ekkë kanewéitö etã ká de mañat.

¹⁴ E' bule es tã ie' ichë: “¡I dalöburta' yönú ká jai a! Ekkëpa dör buaë ká blatoie ñiwe nañewe, ñies ikkachoie mik tã diwö de kawö tköwoie, ñies ká shta'woie ena duas tköke e' jchenoie. ¹⁵ Ekkëpa kôs dalöburke tajë ká i' kî.”

Etã es iyöne. ¹⁶ Es ie' tò i' dalöburta' tajë ese yuëat bök. Ikibiie dör ká ñiwoie ñiweie. Wëne dalöbur diöshet e' dör olo'bunoie nañeweie. ¹⁷ Ekkëpa méatitö ká jai a dalöbunoie ká i' kî ¹⁸ ñië nañeë, ñies ká ñiwe ká nañewe e' blatoie. Ie' tò isuë tò ekkëpa dör buaë. ¹⁹ Ekkë kanewéitö etã ká de tkël.

²⁰ E' bule es tã ie' tò ichë: “¡Iyiwak serke di' a dayë a, e' kôs yönú tajë! ¡Ñies dù ulitane yönú as iur kashuk a!”

²¹ Etã es iyiwak blublue serke dayë a, ekkëpa yuëitö. Nies iyiwak kôs serke di' a ena dayë a ekkëpa yuëitö iwakmik iwakmik. E' sù dù ulitane yuëitö, iwakmik iwakmik.

Ie' isuë tò ekkëpa kôs dör buaë. ²² Etã iyiwak yuëitö e'pa a ie' er buaë chë ttë i' wa: “a' alönú tajë, di' kôs, dayë kôs, e' wà iöka tajë. Nies as dù alör tajë ká wa'ñe.”

²³ Ekkëpa kanewéitö etã ká de skel.

²⁴ E' bule es tã ie' tò ichë: “¡Iyiwak serke ká sí kî, e' ulitane yönú iwakmik iwakmik! ¡Iyiwak uru, iyiwak kañiru, iyiwak e' kuke iski, ekkë kôs yönú iwakmik iwakmik!”

²⁵ Etã es ie' tò iyiwak ulitane yuë ká sí kî iwakmik iwakmik. Ie' tò isuë tò ekkëpa kôs dör buaë.

²⁶ E' ukuökî tã ie' tò ichë: “Ditsö yuösö wës se' es as ie'pa tkökasö ká i' kôs wökirie. Nima, dù, iyiwak uru, iyiwak kañiru, iyiwak e' kuke iski, ekkë kôs tso' ká i' kî, e' atdaë ie'pa ulá a.”

²⁷ Mik Skëköl tò s'ditsö tsá yö',

etã iyuéitö wës ie' es;

Ie'pa yuëitö wëm eköl ena alaköl eköl.

²⁸ Ie' er buaë chë ie'pa a i' es:

“A' ala'r koka tajë,

a' alönú tajë ká ulitane kî.

Ká i' kôs e' kané ú a' tò.

Nima, dù, ena iyiwak ulitane ekkëpa kôs wökir a' dör, e' wà ú.”

²⁹ E' ukuökî tã Skëköl tò ichë ie'pa a: “Ye' ttö ttsö. Íyi kuá kôs wörta' ñarta', ese méatyö a' a ñë. Nies kalwö ulitane katarta' ku'yarta' ese kôs méatyö a' a katë ku'yë. ³⁰ Erë iyiwak

kañiru, iyyiwak uru ena dù, ekkëpa kôs a kakô méatyo katé.” Età es iate. ³¹ Ie' isué tò ekkë kôs dör buaë shüte. Ekkë kanewéitò età ká de teröl.

2

¹ Es ká jai ena ká i', ñies íyi ulitane tso' iki, e' yöne one se. ² Ká de kul età i kôs yö'bitütò e' yöne one, e' kueki diwò e' wa ie' kè kanèblène. ³ E' diwò wa kè ie' kanèblèneia ká i' yuök e' kueki ie' iché tò diwò e' dör buaë. Ñies ie' iché tò semana bit e' diwò bata e' dör batse'r se' a.

Skèköl Jehová tò s'ditsò tsá yué

⁴ I' dör ká jai ena ká i' tsá yöneat, e' pakè.

Mik Skèköl Jehová tò ká jai ena ká i' e' yö', ⁵ e' kéwò skra' tã kam ie' tò kalí patkò ká i' ká, ñies kè yi ku' ká kanéuk. E' kueki kam kal kuá tskir ena kam kakò tskir. ⁶ Erè di' tskirke íyök a, e' tò íyök kôs nuweke. ⁷ Età Skèköl Jehová tò íyök yué s'ditsòie eköl wák dör wëm. Età ie' tò iwóiké iyik a tã iyöne se'ie tssé'ka.

⁸ E' ukuöki tã ie' tò ká buaala yué ekwóki diwò tskir e' éka, ká kiè Edén ege. Età wëm yö'itò, e' méatitò ká buaala e' a senuk. ⁹ Ege ie' tò kal ulitane wër bua'buaë, ñies iwò dör buaë katano ese tské. Ká buaala e' shusha, ie' tò kal tské bółka. Kal elka dör sene michoé e' kéli. Kal iélka e' dör íyi buaë ena íyi suluë ese jchenoie e' kéli.

¹⁰ Edén ká shua di' tskirke etò, e' tò ká buaala nuweke. Wé ká e' kkò dówa ege di' e' ulá jcherke dóka tkétò. ¹¹ Di' ulá etò kiè Pison. E' tkókemi ká kiè Havilá, e' kôs a. Ká e' kí oro tso'. ¹² Oro e' dör oro bua'bua. Ñies kið masmas bua'bua, ese tso' ena ák bua'bua kiè ónice ese tso'. ¹³ Di' ulá étò tkókemi ká kiè Cus, e' kôs a. E' kiè Guihón. ¹⁴ Iulá étò ská mir ká kiè Asiria diwò tskirke, e' éka. E' kiè Tigris. Età di' ulá bataie, e' kiè Éufrates.

¹⁵ Mik Skèköl Jehová tò wëm tsémi méat ká buaala ate Edén e' shua as ikaneütò, as ikkò'nütò, ¹⁶ età ie' tò tte dalóieno i' mé ia: “Ká buaala e' kéliwò ulitane katèmbò. ¹⁷ Erè íyi buaë ena íyi suluë ese jchenoie e' kéliwò kè katar. Mik kal e' wò katébò, età be' duówaraë. E' kueki kè ikatar.”

¹⁸ E' ukuöki tã ie' tò iché: “Kè idör bua' wëm a senuk ekörla. Súyo ie' a wapie yué eköl ikimuk buaë.” ¹⁹ Età iyyiwak yö'itò íyök wa ekkë kôs debitu iwá wëm a sué tò ima ie' tò ikiè mekami. Tã wes wëm tò ikiè méka es iate. ²⁰ Es wëm tò iyyiwak uru ena iyyiwak kañiru, ñies dù, ekkë kôs kiè méka. Erè kè ie' kimum kune buaë ie' wapieie.

²¹ Età Skèköl Jehová tò wëm kapówéwa tajé, e' dalewa ie' tò ichane yéttsa etò, e' chká wóiewanéitò. ²² Ichane e' yuéitò alakölíe tã

idebitu iwá wëm a. ²³ Mik wëm tò isué, età ichéitò:

“Íl' je' dör ye' wák dichéwò ena ye' wák chká! Alaköl dè'ka wëm wa, e' kueki ikirdaë alaköl.”*

²⁴ E' kueki wëpa kè serpaia iyé ena imi e'pa dapòmik, iserdawa alaköl tã. Ie'pa bół serdaë ñita, tã imía wes wák eköl è es.

²⁵ E' këska' tã wëm ena alaköl ièter sume, erè ie'pa kè wá jaë jcher.

3

S'ditsò tò Skèköl ttò dalósewéwa

¹ Tkabë tso' etò, e' erbikò tajé s'kitò'woie iyyiwak kañiru yö' Skèköl Jehová tò, ekkë kôs tsata. Ká et tã ie' tò alaköl a ichaké:

—¿Moki Skèköl tò iyé'at a' a tò ká buaë shua kal ulitane tso', e' wò kè katar yës?

² Alaköl tò iiuté:

—Au, e' kè dör es. Ie' tò sa' a iché tò kal ulitane wò katarmi. ³ Erè kal àr ká i' shushaë, e' wò kè katanuk, kè e' kanuk sa' a. E' wamblé sa' tò, età sa' duóralur.

⁴ Età tkabë tò iché alaköl a:

—Au, e' dör kache. A' kè duópawa. ⁵ Ie' wá ijcher buaë tò mik kalwò e' katéwa a' tò, età i dör buaë, i dör suluë e' jcherdaë a' wá wes ie' wák wá ijcher es.

⁶ Età alaköl isué tò kalwò e' wër buaë katé. Ie' éna ikatak íyi jchenoie buaë. E' kueki ie' tò kalwò batsée, katéwaitò. E' ukuöki tã ie' tò imé iwëm a, età iwëm ikatéwa ñies. ⁷ E' bet tã i dör sulu, i dör buaë ese ane ie'pa éna, età ie'pa wá ijchenewa tò ie'pa ièter sume. Età ie'pa tò kal kiè higuera, e' köyök yué banoie e' wa ie'pa e' patrëwa.

⁸ Siwa' bitsirke tsáji, età wëm ena ilaköl tò Skèköl Jehová shkòkedur ká buaë shua, e' tssé. E' yöki ie'pa e' blélur kal tso' tajé ese shua.

⁹ Erè Skèköl Jehová tò wëm kiè tã ichaké:

—¿Wé be' tso'?

¹⁰ Wëm tò iiuté:

—Ye' tò ittse tò be' shkòkedur ká buaala shua. Ye' dur sume, e' kueki ye' suane be' yöki. E' kueki ye' e' bléwa be' yöki.

¹¹ Età Skèköl tò ie' a iché:

—¿Yi be' a iché tò be' dur sume? Ichó ña tò kalwò yé'yò be' a tò kè ikatar ¿e' katébò?

¹² Ie' tò iiuté:

—Be' tò ye' a alaköl me', ye' wapieie, e' tò ye' a kalwò mé katé. E' katéwayò.

¹³ Età Skèköl Jehová tò alaköl a ichaké:

—¿Iók bó iwamblé?

Ie' tò iiuté:

—Tkabë tò ye' kitéka, e' kueki ye' tò kalwò e' katéwa.

¹⁴ Età Skèköl Jehová tò tkabë a iché:

* 2:23 Hebreoie tte kiane yènik wëm e' dör ish ena tte kiane yènik alaköl e' dör isha.

—Ì wamblé be' tò, e' kuëkj ye' tò be' a iché tò iyiwak kôs shuà be' è weirdaë michoë. Këkraë be' shkôraë e' kuule be' batsi' kî tã be' kkô a kã po mirawã. ¹⁵ Be' ena alaköl meraatyô ñi bolökíe. Be' aleripa kôs ena alaköl aleripa kôs, e'pa atë ñi bolökíe ñies. Alaköl aleri eköl tò be' wôkir shkã'weraë ena be' tò ie' klô kaníñak shkã'weraë.

¹⁶ E' ukuökî tã ie' tò iché alaköl a:

—Mik be' alã kûrketke etã be' weirdaë siarë, idalë'r tajë e' ttseraëbô. Erë be' kî be' wëm kiardaë ena ie' doraë be' wôkirie.*

¹⁷ E' ukuökî tã ie' tò iché wëm a:

—Be' tò be' alaköl ttô iutë, kalwô yë'yô be' a tò kë ikatar, e' wã katëbô. E' kuëkj be' weirdaë ñies. Be' kuëkj iyök sulu'wërawayô. Be' kaneblôraë darërëë be' chkë yuloie. ¹⁸ Iyök kî dika'chka ena kãkô sulusi, alôrdaë. Ñies kalwô kañiru katerabô. ¹⁹ Be' kawôta kaneblök darërëë chkoie dô mik be' duowa, miane iyökíe wës be' dör kuaë es etã. Be' yône iyök wa, e' kuëkj be' dörane iyökíe.

²⁰ Wëm tsã yône, e' kië Adán. Ilaköl dör se' mî tsã. E' kuëkj Adán tò ikië mékã Eva.†

²¹ Etã Skëköl tò datsi' yué ie'pa a iyiwak kkuölit wa, tã ie'pa paieitô. ²² Etã ie' tò iché: "I'ñe i dör buaë ena i dör suluë, e' jcher ditsô wã wës se' wã ijcher es. E' kuëkj dô' ie'pa mî, sene michoë e' kéli wôbatsök katë tã iser michorak."

²³ E' kuëkj ie' tò wëm ena ilaköl yëttsã kã buaala tso' Edén e' a, tã ipatkëmiitô iyök wakanëuk. Iyök wa wëm yône e' kî ipatkëmi kaneblök. ²⁴ Ie' tò itrë'wëshka, e' ukuökî tã i ttsë'ka pik tã tso' kã jai a kië kërub, e'pa tulëwaitô kã buaala e' ñalë ska' diwô tskirke e' êkã ikkô'nuk. Nies tabë wôñarke dalölôë ratkear siwã kî, e' méatitô as kë yi dôwaia sene michoë kéli ska'.

4

Caín tò iël kië Abel, e' ttëwã

¹ Etã Adán sené Eva tã. Eva dunekã tã ilã kune wëm. Ikië mékaitô Caín.* Mik alã kune, etã Eva tò iché: "Jehová tò ye' kímë, e' kuëkj ye' alã kune eköl wëm." ² E' ukuökî tã ilã skã kune ek, e' kië Abel, Caín ël tsirla. Abel tò obeja alôweke. Caín tò dali kuatkeke.

³ Kã et tã, Caín wã idali wône, ese kak mí mè Jehová a idalôioie. ⁴ Etã Abel wã ie' icha mí ñies. Ie' obeja tsã bua'buwa, ese kak mí ie' wã mè Jehová a. Abel ena i méitô e' wër buaë Jehová wa. ⁵ Erë ie' kë wã Caín ena i méitô e' sune es, e' kuëkj Caín alunekã tajë, iwô yée suluë. ⁶ E' kuëkj Jehová tò Caín a ichakë: "¿Ijök be' ulune wô yée sulu? ⁷ Be' tò i bua' úpa, e'ma be' jañuke tsuleë. Erë i

sulu wamblëbô, e' kuëkj i sulu e' métër bër be' panuk namuie e' alokã be' kî. Erë be' ké e' alôkkã iki."

⁸ Kã et tã, Caín tò iël Abel kiëmi kañika. Mik ie'pa demí kañika, etã eë Caín ñippëkã iël tã etã iël ttëwaitô. ⁹ E' ukuökî tã bet, Jehová tò Caín a ichakë:

—¿Wë be' ël Abel?

Caín tò iutë:

—Ye' kë wã ijcher. Ye' kë dör ie' kkô'nukwak.

¹⁰ Skëköl tò ie' a iché:

—¿Ijök bö iwamblé es? Be' ël ttëwãbô, e' pë tène tajë iyök kî, e' nuj tso' be' kî. E' kî ye' kawôta be' we'ikök. ¹¹ E' kuëkj be' weirdaë iyök kî wë be' tò be' ël pë tkô'wë, e' kî be' yerattsayô. ¹² Be' kaneblômi tajë, erë kë wã wörpa buaë. Be' kawôta shkök kã wa'ñe, kë a eno tã yës.

¹³ Etã ie' tò Jehová iutë:

—E' darërë ye' a. Kë ye' a idalë'ttsënuuk.

¹⁴ I'ñe be' tò ye' uyëttsã kã i' kî, e' ukuökî tã ye' kawôta shkök kã wa'ñe kamíë, kë a eno tã. Be' kë ku'ia ye' tã, e' kuëkj yi ye' kuëwã, ese tò ye' tterawã.

¹⁵ Erë Jehová tò iutë:

—Yi be' ttëwã, ese kî weirdaë siarë tajë iskieie.

Etã Skëköl tò iwakyuëe iwã kkachoie as yi tò ikuëwã, ese kë tò ittôwã. ¹⁶ Etã Caín e' yëttsã Jehová wörki tã imía kã kië Nod eë, kã e' atë Edén diwô tskirke e' kke.

¹⁷ Etã Caín sené ilaköl tã. Idunekã tã ilã kune wãk dör wëm, e' kië Enoc. E' ukuökî tã Caín tò kã yué et, kië mékaitô ilã kië wa Enoc. ¹⁸ Enoc dör Irad yë. Irad dör Mehujael yë. Mehujael dör Metusael yë. Metusael dör Lámec yë.

¹⁹ Etã Lámec senéwã alakölpa böi tã. Eköl kië Adá, eköl kië Silá. ²⁰ Etã Adá dë' alãë kië Jabal. E' aleripa dör iyiwak alôukwakpa e' serke úla yôule datsi'tak wa ese a. ²¹ Ie' ël kië Jubal. E' aleripa dör ma'ma kicha tã' guitarra sù ena ma'ma pulë sù ese bla'ukwakpa. ²² Silá dë' alãë ñies kië Tubal-Caín. E' aleripa dör tabechka kië bronze ena hierro ese stë. E' kutã kië Naamá.

²³ Kã et tã Lámec tò iché ilakölpa a:

"A Adá, a Silá, ye' ttô ttsô:

Wëm eköl duladula tò ye' shkãq',

e' kuëkj ye' tò ikôtwa.

²⁴ Yi tò Caín ttëwã, e' tò iské tuëraë siarë, erë yi tò ye' ttëwã, e' tò iské kî tuëraë jaiшет shutë."

²⁵ Adán alã skã kékane ilaköl tã wãk wëm. Eva tò iché: "Skëköl tò ye' a alã skë mé eköl, Caín tò Abel kôtwa, e' skieie." E' kuëkj ie' tò ikië mékã Set.†

* 3:16 Mik be' alã kûrketke...ie' doraë be' wôkirie: Ñies ttë e' mane'wëmisô i' es: Be' éna e' alakã be' wëm kî, erë ie' e' alôraka be' kî. † 3:20 Eva: Hebreoie s'kië e' wã kiane chë tssë'ka. *

4:1 Caín: Hebreoie s'kië e' wã kiane chë ye' ulã a ide. † 4:25 Set: Hebreoie s'kië e' wã kiane chë ie' tò imé.

²⁶ Nies Set de alàë wák wëm kiè mékãitô Enós. E' kěwô ska' tã s'ditsô tò Skěkôl a' íyí tsá ki'mi ena idalôie'mi ikie Jehová e' wa.

5

Adán aleripa

¹⁻² Mik Skěkôl tò s'ditsô tsá yô', etã iyuéitô wës ie' wák es. Ie'pa yuéitô wëm ena alakôl. Ie' er buaë ché ie'pa a. Ie' tò ie'pa yué, e' diwô shã tã ikie mékãitô s'ditsô. I' dör Adán aleripa e'pa kiè.

³ Mik Adán ki duas de cien eyök ki dabom mañayök (130), etã ie' alà kune eköl, e' dör wës ie' wák es, ikie mékãitô Set. ⁴ E' ukuöki tã ie' ki seneia duas cien paryök (800). E' shua ie' ala'r ki kune wëpa ena alakôlpa. ⁵ Es ie' ki duas deka sërãã cien suliyök ki dabom mañayök (930) etã ie' blênewa.

⁶ Mik Set ki duas de cien eyök ki skel (105), etã ie' alà wëm kiè Enós, e' kune. ⁷ E' ukuöki tã ie' ki seneia duas cien kuryök ki kul (807). E' shua ie' ala'r ki kune wëpa ena alakôlpa. ⁸ Es ie' ki duas deka sërãã cien suliyök ki dabom eyök ki bök (912) tã iblênewa.

⁹ Mik Enós ki duas de dabom suliyök (90), etã ie' alà wëm kiè Cainán, e' kune. ¹⁰ E' ukuöki tã ie' ki seneia duas cien paryök ki dabom eyök ki skel (815). E' shua ie' ala'r ki kune wëpa ena alakôlpa. ¹¹ Es ie' ki duas deka sërãã cien suliyök ki skel (905) tã iblênewa.

¹² Mik Cainán ki duas de dabom kuryök (70), etã ie' alà wëm kiè Mahalalel, e' kune. ¹³ E' ukuöki tã, ie' ki seneia duas cien paryök ki dabom tkëyök (840). E' shua ie' ala'r ki kune wëpa ena alakôlpa. ¹⁴ Es ie' ki duas deka sërãã cien suliyök ki dabop (910) tã iblênewa.

¹⁵ Mik Mahalalel ki duas de dabom teryök ki skel (65), etã ie' alà wëm kiè Jéred, e' kune. ¹⁶ E' ukuöki tã, ie' ki seneia duas cien paryök ki dabom mañayök (830). E' shua ie' ala'r ki kune wëpa ena alakôlpa. ¹⁷ Es ie' ki duas deka sërãã cien paryök ki dabom suliyök ki skel (895) tã iblênewa.

¹⁸ Mik Jéred ki duas de cien eyök ki dabom teryök ki bök (162), etã ie' alà wëm kiè Enoc, e' kune. ¹⁹ E' ukuöki tã, ie' ki seneia duas cien paryök (800). E' shua ie' ala'r ki kune wëpa ena alakôlpa. ²⁰ Es ie' ki duas deka sërãã cien suliyök ki dabom teryök ki bök (962) tã iblênewa.

²¹ Mik Enoc ki duas de dabom teryök ki skel (65), etã ie' alà wëm kiè Matusalén, e' kune. ²² Ie' tò Skěkôl ttô ã dalôieke. Matusalén kune, etã ie' ki seneia duas cien mañayök (300). E' shua ie' ala'r ki kune wëpa

ena alakôlpa. ²³ Es ie' ki duas deka sërãã cien mañayök ki dabom teryök ki skel (365). ²⁴ Ie' sene' buaë Skěkôl tã, e' kueki kã et tã Skěkôl wã ie' mitsër ttsë'ka, e' kueki kã ie' ku'ia.

²⁵ Mik Matusalén ki duas de cien eyök ki dabom paryök ki kul (187), etã ie' alà wëm kiè Lámec, e' kune. ²⁶ E' ukuöki tã, ie' ki seneia duas cien kuryök ki dabom paryök ki bök (782). E' shua ie' ala'r ki kune wëpa ena alakôlpa. ²⁷ Es ie' ki duas deka sërãã cien suliyök ki dabom teryök ki sulitu (969) tã iblênewa.

²⁸ Mik Lámec ki duas de cien eyök ki dabom paryök ki bök (182), etã ie' alà kune wëm. ²⁹ E' kiè mékãitô Noé.* Mik ie' tò ilã kiè méka, etã ie' tò iché: "Jehová tò íyök suluwã. E' kueki se' kawôta kanablök darërë ikuatkoie; erë alã i' tò se' keraë enuk."

³⁰ Noé kune, e' itöki Lámec ki seneia duas cien skeyök ki dabom suliyök ki skel (595). E' shua ilã'r ki kune wëpa alakôlpa; ³¹ Es ie' ki duas deka sërãã cien kuryök ki dabom kuryök ki kul (777) tã iblênewa.

³² Noé ki duas de cien skeyök, e' itöki ilã'r kune mañal. Ikibi kiè Sem. Ishu êk kiè Cam. Ibata êk kiè Jafet.

6

S'ditsô i sulu ã wambleke kękraë

¹⁻² Mik s'ditsô alónemi tajë kã i' ki, etã Skěkôl ala'r* tò isuë tò s'ditsô alã busipa dör bua'buaala. E' kueki ie'pa tò busipa wã ie'pa wöbatse ese tsélur. ³ Erë Jehová tò iché: "Ditsô dör duôta'wã ese wakpa. I'ne ta ye' kã tò kawô mepaia ditsô a sêno kã tajë. Es iserdaë duas cien eyök ki dabom böyök (120), ekkë ulat."

⁴ Mik Skěkôl ala'r bak senuk s'ditsô alã busipa tã alã koka ie'pa tã, etã e' kėska' tã wëpa blublue, kakkëë, esepa welepa bak kã i' ki. Nies e' ukuöki wëpa esepa bakia. E'pa dör pë' darërë kkeaulekã tajë ia'chki tã ese.

⁵ Jehová tò isuë tò s'ditsô tò i sulu ã wambleke tajë shutë. I suluë ã bikeitseke ie'pa tò kękraë. ⁶ E' kueki Skěkôl er a idalênene tajë. Ie' tò ibikeitsë: "Kë yô ditsô yuôpa." ⁷ Etã ie' iché: "Ditsô yô' ye' tò kã i' ki, súyo e'pa ewëwa. Nies iyiwak kos sërke kã sí ki, e' ewerawayô. ¿Iie ye' tò ie'pa yô'?" ⁸ Erë wëm tso' eköl kiè Noé, e' sueke Jehová tò er bua' wa.

Noé tò kanô bërie yué

⁹ Ttë ikkë dör Noé pakë.

Noé dör wëm yësyësë Skěkôl wörki. Kękraë ie' tò Skěkôl tò dalôieke buaë. Ie' eköl ã sërke

* 5:29 Noé: Hebreoie s'kiè e' wã kiane chë enuk.

* 6:1-2 Skěkôl ala'r: Kë s'wã ijchër mokj tò yi chéitô es. Welepa tò ibikeitsë tò e' dör Skěkôl biyöchökwakpaie ã aknamaie erë Jesús tò iché tò esepa kã a senukwã s'ditsô tã (Marcos 12.25). Welepa skã tò ibikeitsë tò e' dör s'ditsô wësele sër suluë. I wamblekerakitô ese kã wër buaë Skěkôl wa, e' ã jchër se' wã.

wes Skëköl kî ikiane es. ¹⁰ Ie' ala'r dör mañal wëpa kië Sem, Cam, ena Jafet.

¹¹ Skëköl wörkî s'ditsò tso' e' wambłòk sulu òme, ñippòk tajë shùtë. ¹² Ie' tò isuë tò tajë iyi suluë ò tso' iyòk kî. ¹³ E' kuekî ie' tò Noé a' iché: "Ye' tò ibikeitsétke tò ditsò kòs tso' ká i' kî e' ewerawayò se. Ie'pa ñippòke tajë shùtë ká i' kî. E' kuekî ye' tò ditsò kòs tso' ká i' kî e' ewerawa seraá di' tajë wa. ¹⁴ E' kuekî kanò yuò etò bërë kal bua' bua' ese wa, e' shù blatò. Kanò wòar tso' ipamík, e' wòtò kiòchka dalolo bòtsbòts ese wa u'rki ena ishùá as di' kè tkòwaia. ¹⁵ Kanò yuò batsi metro dòka cien eyòk kî dabom mañayòk kî skël (135 metros) ekkë. Nies ishóló yuò metro dòka dabom bøyòk kî böt kî shàbòts (22,5 metros) ekkë. E' sù ispé yuò metro dòka dabom eyòk kî mañat kî shàbòts (13,5 metros) ekkë. ¹⁶ Kanò kî u' yuòka, erë kanò kkò kî iulat múat metro shàbòts. Kanò shù blatò mañat kuò. Nies iwékkò yuò et kanò spé mik shkowaie kanò a. ¹⁷ Di' patkerayò iyi tso' ttsé'ka ká i' kî e' kòs ewòwa. Ekkë duòrawá seraá ká wa'ñe. ¹⁸ Erë ye' ttè meraë be' a tò be' tsatkerayò kanò a di' yòkî. Be' ala'r ena be' alakòl ena be' yakpa, e'pa tsúmi e' ta kanò a. ¹⁹ E' sù iyiwak kuá'kî kuá'kî tso' ká si kî, e' iòmi kanò a etò wè'ñe etò alaki as itsatker wes be' es. ²⁰ Iyiwak kòs iò kanò a. Iyiwak kuá'kî kuá'kî urta', iyiwak uru, dò iyiwak e' kùke iski, e' kòs iòmi kanò a, etò wè'ñe etò alaki, as kè iduòlur. ²¹ Nies chké ulitane dapa'ú blò be' a ena iyiwak a katè."

²² Età ekkë kòs wakanewé Noé tò se wes Skëköl tò iché ia es.

7

Di' bak tajë ká i' kî

¹4 E' ukuòkî tá Jehovah tò Noé a' iché: "T'ñe kuiki tá ye' tò kalí patkeraë ká i' kî dòka ká dabom tkëyòk (40) ñië nañeë. Ie' wa iyi ulitane yò' ye' tò tso' ttsé'ka ká si kî, e' kòs ewerawayò yès! Erë ye' tò isuë tò ditsò ulitane shùá be' ò serke buaë yësyesë wes ye' kî ikiane es. E' kuekî be' e' iòka kanò a be' yamipa kòs tá. Nies iyiwak batse'r* kòs ese tsúmi dòka kuktò wè'ñe kuktò alaki. Erë iyiwak kè dör batse'r, ese tsúmi etò wè'ñe etò alaki. E' sù ñies dù kuá'kî kuá'kî tsúmi dòka kul wè'ñe kul alaki as kè ierwa. Kòs ttè chéyòw be' a, e' wakaneü es." ⁵ Età e' kòs wakanewé Noé tò yësyesë wes Jehovah tò ie' a' iché es.

⁶ Mik di' bak tajë ká i' kî, età Noé kî duas tso' cien teryòk (600). ⁷ Ie' e' iéka kanò a ila'r ena ilakòl ena iyakpa e'pa kòs a' tsatkok di' alòrke tajë e' yòkî. ⁸⁻⁹ Iyiwak batse'r, e' sù iyiwak kè dör batse'r, iyiwak e' kùke ibatsi'

kî ñies dù, ekkë kòs dewá kanò a Noé tá bółka bółka wes Skëköl tò iché ia es.

¹⁰ Ká de kul, età di' tò ká katémitke. ¹¹ Noé kî duas de cien teryòk (600), kî si' et kî ká dabom eyòk kî kul (17). E' diwò shà tá iyòk tskirólone tá di' tso' idikia e' deka tajë ká wa'ñe. Nies ká jaishet kkòbùrolone tá di' biteshka tajë kalíie ká i' kî. ¹² Età kalí yène darèrèë dòka ká dabom tkëyòk (40) ñië nañeë. ¹³ Kalí yènémi, e' diwò shà tá Noé e' iéka kanò a ila'r tá. Ila'r kië Sem, Cam ena Jafet. E' sù ilakòl, iyakpa mañal, e'pa e' iéka ñies ie' ta kanò a. ¹⁴ Ie'pa tá iyiwak ulitane dewá kanò a, iyiwak uru, iyiwak kañiru, iyiwak e' kùke iski kî ena dù ulitane. Ekkë kòs dewá kanò a ie'pa tá. ¹⁵ Iyiwak kòs ekkë dewá kanò a bółka bółka. ¹⁶ E' shùá imi wè'ñe etò alaki etò, wes Skëköl tò iché ia es. E' one yès tá, Skëköl tò kanò wékkò wòtewa.

¹⁷ Età kalí yènémiie dòka ká dabom tkëyòk (40). Wes di' alòr mirka es kanò batsemirkaitò. ¹⁸ Es di' kî alònémi tajë tá kanò batsemirkaitò buaë. ¹⁹⁻²⁰ Es di' alòneká tajë kabata kòs blubluë, e' tsatá jaishet dò metro kul ekkë. ²¹ Es kòs iyi tso' ttsé'ka ká si kî, ekkëpa duolur di' a se. Dù kòs, iyiwak uru kòs, iyiwak kañiru kòs, iyiwak e' kùke iski kòs, ñies s'ditsò ekkëpa kòs duolur yès. ²² I kòs tso' ká si kî ttsé'ka, e' enewa se. ²³ Erë Noé ena i tso' ie' ta kanò a, e'pa ò tsatkène. Età imalepa kòs e' enewa. Es ñies iyiwak ulitane ewéwa di' tò. Dù ulitane, iyiwak uru, iyiwak kañiru dò iyiwak e' kùke iski, ekkë kòs enewa seraá. ²⁴ Es di' atë iyòk kî ká dòka cien eyòk kî dabom skëyòk (150) ekkë.

8

Di' sinewane

¹ Erë Skëköl kè éna Noé ché'wa. Nies iyiwak ulitane tso' Noé tá kanò a e' kè ché'wa ie' éna. Ie' tò siwa' patké as itò di' siùwane ká wa'ñe. Età di' pasinemine énaena. ² Iyòk tskirólone e' wòtènene. Nies ká jaishet kkòbùrolone e' wòtèrulunene. Età kalí wòklònewá kè yèrkü'ia. ³ Di' tso'ia e' pasirmirne énaena. Ká de cien eyòk kî dabom skëyòk (150), età di' sirmir éme. ⁴ E' kî si' de teròl (6) diwò de dabom eyòk kî kul (17), età erpa kanò sineka kabata kië Ararat e' kî. ⁵ Età di' pasinemiiie. Si' de dabop (10), e' tsá diwò, età kabata kákkèe ese wènémitke.

⁶ E' kî ká de dabom tkëyòk (40), età Noé tò kanò wékkò tsitsir kkòppée. ⁷ Ie' tò dù òlò sù, e' émi et. Erë dù e' kè dè'iane kanò a ie' urke wíshwísh dò mik di' sine età. ⁸ E' ukuòkî tá ie' tò nubòl émi et isuòie tò ká sinene. ⁹ Erë di' tso'ia iyòk kî, kám isirwa, e' kuekî nubòl dene kanò a. Kè ie' wá ká ulat poppo kune

* 7:1-4 Iyiwak batse'r: E' wá kiane ché iyiwak kè dör áa ie'pa a. Se' wélepa tò iché iyiwak skítane.

e' t'kowā. Noé tō nuböl klō'wēwā ulā wa ta iṣṣewaneitō kanō a.

¹⁰ Ie' tō iskā pané dōkā kā kul, eṭa ie' tō nuböl skā émine. ¹¹ Kā tuinemitke tā nuböl dene, e' wā kal ulatska debitū ikā kī. Es Noé éna iane tō iyōk kī sirmir. ¹² Ie' tō iskā pané dōkā kā kul, eṭa ie' tō nuböl skā émine. Nuböl e' kē dē'iane.

¹³ Mik Noé kī duas tso' cien teryōk kī et (601), eṭa iyōk pasinene. Eṭa si' kewe, e' tsā diwō, ie' tō kanō kī u tso' e' kléttṣa. Eṭa ie' isuē tō iyōk pasinene. ¹⁴ Kawō de si' et kī diwō dabom böyōk kī kul (27), eṭa ie' isuē tō iyōk pasinene serea. ¹⁵ Eṭa Skēköl tō ie' a iché: ¹⁶ "Be' e' yōttṣa kanō a, be' alaköl tā, be' ala'r tā, be' yakpa tā ṇies. ¹⁷ Es iyyiwak ulitane yōlurbō se. Dū ena iyyiwak uru ena iyyiwak e' kuke iski e' kōs yōlurbō kanō a, as imi' kā wa'ṇie alōnuk tajē kā wa' iōkne."

¹⁸ Es Noé alaköl ena ila'r ena iyyakpa, e'pa e' yélur kanō a. ¹⁹ Es ṇies iyyiwak ulitane, ena ena kañiru ena iyyiwak e' kuke iski, ṇies dū e' kōs e' yéttṣa kanō a se. ²⁰ E' ukuōkī tā ie' tō ák katatē kā'ie* et Jehová a. E' bata kī ie' tō iyyiwak batse'r ese jché ṇa'wéitō etō etō Jehová dalōioie. ṇies dū batse'r jchéitō ṇa'wéitō Jehová a etk etk. ²¹ Mik ishklé alar buaē, e' demi Jehová ska' tā ittséitō tā ibikeitséitō: "Erē ditsō iā duladula dōkā kēchke, eṭa i sulu ē bikeitsekeitō. Erē kē yō kā sulu'wepawaia i'pa kuēkī. Es ṇies kē yō i kōs tso' tṣṣe'ka e' ewēwaiā wēs yō iēwēwa es.

²² "Kā i' tso'ia, eṭa dalī kuatkērmī, iwā wōrmī; kaba tso', kase tso' ṇies; kalī tso', duas tso' ṇies; kā ṇiwe tso', kā nañewe tso' ṇies."

9

Skēköl Jehová tō ittē mé Noé a

¹ Eṭa Skēköl er buaē ché Noé a ṇies ila'r a tā ichéitō ie'pa a: "A alōnú tajē. Kā wa'ṇie wā iōne a' ala'r wa. ² Ditsō yōkī iyyiwak ulitane suardaē. Iyyiwak ulitane urke kashuk a ena iyyiwak serke kā sī kī ena iyyiwak serke dayē a, e' kōs aṭe a' dikja. ³ Iyyiwak ulitane ena kalwō ena kākō e' katēmi a' tō wē kiane a' kī ese. E' kōs méatyō a' a katanoie. ⁴ Chké ulitane katēmi a' tō, erē kē ikatar ipē tā, se' serke s'pē mik e' kuēkī. ⁵ Se' serke s'pē mik, e' kuēkī kē se' meneat ṇi ttōkwā, e' nuī tā'. Yi tō eköl ttēwā, ese kichatēdaē. E' sū iyyiwak wē tō s'ttēwā, ese kawōtā ttēwā ṇies. A' wē tō s'ttēwā, ese nuī patueraeitō ye' a.

⁶ "Skēköl tō s'ditsō yō' wēs ie' es, e' kuēkī yi tō se' ttēwā, ese wāk kawōtā' ttēwā wake'.

* 8:20 Ák katatē kā'ie: E' wā kiane chē si'kuaie altar.

⁷ Erē a' alōnú tajē, kā wa'ṇie wā iō ala'r wa."

⁸ ṇies Skēköl tō iché Noé a ena ila'r a: ⁹⁻¹⁰ "I'ṇie ye' ttē mukeat a' a ena iyyiwak e' yéttṣa kanō a' a tā, e' kōs a. ¹¹ Mokjē ye' tō a' a iché tō ye' kē tō ditsō ena iyyiwak tso' kā wa'ṇie, e' kōs ewēpawaia di' wa. Di' kē dōpaia kā wa'ṇie sulu'ukwā wēs itka es." ¹²⁻¹³ Ye' tō shkaba' tkekear mō shuā iwā kkachōie a' a ena ditsō ulitane a tō ye' ttē méatyō a' a ena iyyiwak kōs a kekraē. ¹⁴ Mik ye' tō mō patké tā e' shuā shkaba' tkēne e' wērmī, ¹⁵ eṭa ye' éna iane tō ye' ttē me'atbak a' a ena iyyiwak kōs a tō kē ye' tō ditsō ena iyyiwak ulitane ewēpawaia di' wa. ¹⁶ Es mik shkaba' tkēne mō shuā e' suēyō, eṭa bet ye' éna idaa tō ye' ttē me'at ditsō a ena iyyiwak kōs a michōē kekraē. ¹⁷ E' dōr iwā kkachōie tō ye' ttē me'atbak ditsō ulitane a ṇies iyyiwak tso' kā i' kī e' kōs a." Es Skēköl tō Noé a iché.

Noé alā kiē Cam e' kē wā iyē dalō tā'

¹⁸ Noé ala'r e' yé'lur kanō a, e'pa kiē Sem, Cam ena Jafet. Cam dōr Canaán yē. ¹⁹ E'pa mañal dōr Noé ala'r. Ie'pa aleripa tō kā wā iéne.

²⁰ Noé dalī kuatkēmi. E' shuā uva kuatkéitō. ²¹ Kā et tā ie' tō uva diō shkōshkō e' yé tā e' tō ie' ttēkā tajē. Ie' datsi' yéttṣa tā ianewa iski sume iu a. ²² Cam dōr Canaán yē, mik e' tō iyē suē sume, eṭa ie' miā ibiyō chōk iēlpa bōl e'pa a. ²³ Erē Sem ena Jafet e'pa kē éna iyē tēr sume e' suak. E' kuēkī ie'pa tō datsi' klō'wēwā, imékarakitō e' o' bataki tā ie'pa shkēmi tsikja iwōtrélur bānet dō wē iyē tēr eṭa ipabakēwā datsi' e' wa.

²⁴ Noé ttē tajē blo' tō e' ti'neka. Mik ie' wa ijchenewa iā tsirla ēk kē wā ie' dalōiēne', ²⁵ eṭa ichéitō:

"¡As Canaán kawō tkō suluē!
jle' weirdaē siarē shutē klōulewā iēlpa bōl
e'pa kanē mésoie!"

²⁶ E' ukuōkī tā ikī chéitō:

"Jehová dōr Sem Kēköl as e' kikarka!
As Canaán aleripa kanēblo Sem aleripa a
ikanē mēsopaie.

²⁷ As Skēköl kawō buaē mū Jafet a as ie' alōr michōē.

As Jafet ditsēwōpa ser Sem yamipa ska'.

As Canaán aleripa kanēblo ie' a klōulewā
ikanē mēsopaie."

²⁸ Di' bak tajē kā i' kī, e' ukuōkī tā Noé sene'ia duas cien mañayōk kī dabom skeyōk (350). ²⁹ Mik ie' blēnewa, eṭa ie' kī duas tso' cien suliyōk kī dabom skeyōk (950).

10

I' dōr Noé aleripa kiē

¹ Noé ala'r kiè Sem, Cam ena Jafet. Di' bak tajè e' ukuòki tà ie'pa wák ala'r kune. Ikkèpa dör Noé aleripa kiè.

² Jafet ala'r wèpa dör Gómer, Magog, Madai, Javán, Tubal, Méséc, ena Tírás. ³ Gómer, e' ala'r wèpa dör Asquenaz, Rifat, ena Togarmá. ⁴ Javán e' ala'r wèpa dör Elisá, Tarsis, Quitim ena Rodanim. ⁵ E'pa kos dör Jafet aleripa. Ie'pa ñi blatérak ulawa ulawa. Es iká yuérakitò tseè iwakpa a. Ittò kuà'kí kuà'kí iwakpamík.

⁶ Cam ala'r wèpa dör Cus, Misraim, Fut, ena Canaán. ⁷ Cus ala'r wèpa dör Sebá, Havilá, Sabtá, Raamá ena Sabtecá. Raamá ala'r wèpa dör Sebá ena Dedán. ⁸ Cus dör wém kiè Nimrod, e' yé. Nimrod de keweie blu' darèrèè ká i' kí. ⁹ Jehová ttò wa Nimrod dör yèria poè. E' kuèkí ttè i' meneat se' a: "Be' dör yèria poè Skèköl ttò wa wés Nimrod es." ¹⁰ Mik Nimrod bak ká kiè Sinar, e' wókirie etá ká e' shuá ká tso' tkèl kiè Babel, Érec, Acad, ena Calné. E' kos dör ká bua'ie ese. ¹¹ Wém e' yéttsá Sinar á ekòl kiè Asur. E' mía ká bánet. Etá eè ie' ká yué tkèl kiè Nínive, Rehobot-ir, Quéláh ena Resen. ¹² Resen dör ká bérie. E' atè Nínive ena Quéláh, e' shushá.

¹³ Etá Misraim aleripa mía ie'pa ikké wakpaie: ludeowak, anameowak, lehabiwak, naftuhiwak, ¹⁴ patruseowak, casluhítawak, ena caftoritawak. Filisteowak datse caftoritawak wa.

¹⁵ Canaán dör Sidón yé. Sidón dör ie' alà tsá. Ie' alà ská kiè Het. ¹⁶ Canaán aleripa mía ie'pa ikké wakpaie: jebuseowak, amorreowak, gergeseowak, ¹⁷ heveowak, araceowak, sineowak, ¹⁸ arvadeowak, semareowak ena hamateowak. Ká tajè tà e' wakpa kos ñi blabatsérak ponemi ká kuà'kí kuà'kí. ¹⁹ Canaánwak ká atè ká kiè Sidón dōwá ká kiè Gaza. Gaza atè ká kiè Guerar e' kke. Nies ie'pa ká atè dōwá ká kiè Lesa diwò tskirke e' kke. Lesa atè ká tkèl kiè Sodoma, Gomorra, Admá ena Seboím e' kke. ²⁰ E' wakpa kos dör Cam aleripa. Ie'pa ñi blabatsérak ulawa ulawa. Es iká yuèitòrak tseè iwakpa a. Ittò kuà'kí kuà'kí iwakpamík.

²¹ Nies Sem dè' alàè, e' dör Jafet èl kibi èk. Heber ala'r kos dör Sem aleripa. ²² Sem ala'r dör Elam, Asur, Arfaxad, Lud ena Aram. ²³ Aram ala'r dör Uz, Hul, Guéter ena Mas. ²⁴ Arfaxad dör Séláh yé. Séláh dör Heber yé. ²⁵ E' ukuòki tà Heber alà de bōl. Ekòl kiè Péleg.* E' kéwō ska' tà sulitane ñi blabatsérak, e' kuèkí ikiè mékaitò es. Ièkòl kiè Joctán. ²⁶ Joctán ala'r dör Almodad, Sélef, Hasar-mávet, Jérah, ²⁷ Hadoram, Uzal, Diclá, ²⁸ Obal, Abimael, Sebá, ²⁹ Ofir, Havilá, ena Jobab. E'pa kos dör Joctán ala'r. ³⁰ Ie'pa serke ká micho ká kiè Mesá tkörò ká kiè

Sefar e' shuulat a. Sefar atè kabata a, wé diwò tskirke, e' kke. ³¹ E' wakpa kos dör Sem aleripa. Ie'pa ñi blabatsérak ulawa ulawa. Es iká yuérakitò tseè iwakpa a. Ittò kuà'kí kuà'kí iwakpamík.

³² Pè' kos ekkèpa dör Noé aleripa kiè kitule wés iditséwō kuà'kí kuà'kí ena wé iserke ká kuà'kí kuà'kí es. Di' bak tajè, e' ukuòki tà se' alönene tajè e' ñi blabatsérak ká wa'ñe.

11

Skèköl tò s'ditsò ké ttòk kuà'kí kuà'kí

¹ Kuaè tà sulitane ttòke ttè etòkicha è wa. ² Mik ie'pa miyaldak diwò tskirke, e' èka, demirak kakkue kiè Sinar eè, etá eè ie'pa e' tséat senuk. ³ Ká et tà ie'pa iché ñi a: "Mishkarak skauchka yuòk blok sù, e' kukuèsò bō' a as imi'a darèrèè u yuoie." Es iwakanewérakitò ák skéie. Nies kiòchka dalolo bōtsbòts ese wa ibatsérakitò i tso' shùtuule ese skéie. ⁴ E' ukuòki tà iská chénerakitò ñi a: "Mishkarak ká blublu yuòk. E' shuá u yuòsò kakkèè dōkà ká jaì a. Es se' e' chōmi buaè kèkèpa tajè ena kè se' kawōtá ñi blabatsòk ká wa'ñe."

⁵ Erè Jehová e' éwa isaukrak tò ie'pa ká blublu yueke ena u kakkèè yuekerakitò. ⁶ Etá ie' tò ibikeitsé: "Ie'pa dör ká etkè wak ena ittòrak etkè nies, e' kuèkí ie'pa tò kanè i' kékami. E' ukuòki tà kè i a ie'pa wòklonuk. Ie'pa sermi wés ie'pa kí ikiane es. ⁷ E' kuèkí súyó ie'pa kè ttòk kuà'kí kuà'kí as kè iñi ttò ania."

⁸ Es Jehová tò iblabatsérak ká wa'ñe. Eè ie'pa ká yué e' kanè wōpanere. ⁹ Ká e' kí Jehová tò ie'pa ké ttòk kuà'kí kuà'kí ena iblabatsérakitò ká wa'ñe. E' kuèkí ká e' kinewa Babel.*

Sem aleripa

¹⁰ I' dör Sem aleripa kiè. Di' bak tajè, e' ukuòki duas bōk, e' kéwō ska' tà Sem kí duas tso' cien eyòk (100). Etá ie' alà kune wém kiè Arfaxad. ¹¹ Arfaxad kune, e' ukuòki Sem kí seneiá duas deká cien skeyòk (500), etá ie' ala'r ská kune wèpa ena alakòlpa.

¹² Mik Arfaxad kí duas tso' dabom mañayòk kí skel (35) etá ie' alà kune wém, e' kiè Séláh. ¹³ Séláh kune, e' ukuòki tà Arfaxad kí seneiá duas cien tkèyòk kí mañal (403), etá ie' ala'r ská kune wèpa ena alakòlpa.

¹⁴ Mik Séláh kí duas tso' dabom mañayòk (30), etá ilà kune, e' kiè Heber. ¹⁵ Heber kune, e' ukuòki tà Séláh kí seneiá duas cien tkèyòk kí mañal (403), etá ie' ala'r ská kune wèpa ena alakòlpa.

¹⁶ Mik Heber kí duas tso' dabom mañayòk kí tkèl (34), etá ilà kune, e' kiè Péleg. ¹⁷ Péleg kune, e' ukuòki tà Heber kí seneiá duas cien

* 10:25 Péleg: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè ñi blabatsè.

* 11:9 Babel: Hebreoie s'kiè e' wà kiane chè chilineka.

tkëyök kî dabom mañayök (430), etä ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpä.

¹⁸ Mik Péleg kî duas tso' dabom mañayök (30), etä ilà kune, e' kiè Reú. ¹⁹ Reú kune, e' ukuöki tã Péleg kî seneiã duas cien böyök kî sulitu (209), etä ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpä.

²⁰ Mik Reú kî duas tso' dabom mañayök kî bök (32), etä ilà kune, e' kiè Serug. ²¹ Serug kune, e' ukuöki tã Reú kî seneiã duas cien böyök kî kul (207), etä ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpä.

²² Mik Serug kî duas tso' dabom mañayök (30), etä ilà kune, e' kiè Nahor. ²³ Nahor kune, e' ukuöki tã Serug kî seneiã duas cien böyök (200), etä ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpä.

²⁴ Mik Nahor kî duas tso' dabom böyök kî sulitu (29), etä ilà kune, e' kiè Térah. ²⁵ Térah kune, e' ukuöki tã Nahor kî seneiã duas cien eyök kî dabom eyök kî sulitu (119), etä ie' ala'r skà kune wëpa ena alakölpä.

²⁶ Mik Térah kî duas tso' dabom kuryök (70), e' ukuöki tã ie' ala'r kune mañal. Ala'r e'pa kiè Abram, Nahor ena Harán.

Térah ala'r

²⁷ E'pa dör Térah ala'r. Térah dör Abram, Nahor ena Harán, e'pa yë. Harán, e' dör Lot yë. ²⁸ Harán blénewa kewe iyë Térah e' yökî kã kiè Ur ee. Kã e' atë Caldea. Ie' blénewa wë ie' kune ee.

²⁹ Abram senéwa alaköl kiè Sarai, e' tã. Nahor senéwa alaköl kiè Milcá, e' tã. Milcá dör Harán alà busi ena Iscá kutà. ³⁰ Sarai kè dötã alàë.

³¹ Térah e' yéttsã Ur, dör caldeawak kã e' a. Ie' alà Abram ena itala kiè Lot dör Harán alà ena iyäk kiè Sarai e'pa mîa ie' tã. Warma ie'pa mîrö dökã kã kiè Canaán ee, erë ie'pa demi kã kiè Harán, etä ee ie'pa e' tséat senuk. ³² Eë Térah blénewa. Ie' kî duas tso' cien böyök kî skël (205).

12

Jehová tté Abram tã

¹ Mik Abram bak senuk kã kiè Ur ee, etä Jehová tó ie' a iyë: “Be' kã ena be' ditséwöpa ena be' yë yamipa, e' mûat tã e' yë yûshka senuk, kã kkachekeyö be' a ee. ² Kã e' kî ye' tó be' aleripa alöweraë tajë. Ie'pa döraë kã tajë wakpaie. Ye' er buaë chöraë be' a. Ye' tó pë' tajë keraë be' kkeökã tajë. Nies be' er buaë chöraë pë' tajë a. ³ Wépa er buaë ché be' a, esepa a ye' er bua' chöraë. Wépa tó alibché be' kî, esepa we'ikerayö. Be' batamik ye' er buaë chöraë kã ulitane wakpa a.”

⁴ Etä Abram e' yéttsã kã kiè Harán wes Jehová tó ie' a iyë es. E' këska' tã ie' kî duas tso' dabom kuryök kî skël (75). Ie' mîa Canaán. ⁵ Etä ie' wã iyamipa mîtsër

sëraã. Ilaköl kiè Sarai ena ilayök kiè Lot ena iyi ulitane tso' rakiwã, ekkë kôs mîtsërak iwã. Nies Harán wakpa welepa tso' ie' wã kanë mésoie, e' mîtsër ie' wã. Mik ie' demi Canaán, ⁶ etä ie' tkami kã kôs ekkë dömi kã kiè Siquem atë Canaán ee. Eë kã atë kiè Moré. Eë kôs klö år elka. Canaánwakpa a kã e' dör kã dalöiërtã ese. (E' këwö ska' tã Canaánwakpa serkeiã ee.) ⁷ Etä ee Jehová e' kkaché Abram a tã ichéitö iã: “Kã i' meraëyö be' ditséwö a.”

Etä Abram tó ák kataté ka'ie et iyyiwak jchoie Jehová dalöioie ee Jehová e' kkaýë' ie' a e' kuekj. ⁸ E' ukuöki tã imiã kã dör kabataie atë Betel diwö tskirke e' ëka. Etä ee ie' sené ekuölö. Kã e' atë Betel ena kã kiè Ai e' shululat a. Eë ie' tó ák skà kataténe et. Eë ie' tó Jehová dalöië. ⁹ E' ukuöki tã Abram mîa enaena Négueb kke.

Abram mîa Egipto

¹⁰ E' këwö ska' tã ketba tkénewa poë kã e' kî. Kë i tã katé wë Abram serke ee. E' kuekj ie' mîa Egipto senuk ekuölö. ¹¹ Abram dökemitke Egipto etä ilaköl Sarai, e' a ichéitö: “Ye' ttö tstsö. Ye' wã ijcher buaë tó be' dör buaala. ¹² Mik Egipto wakpa tó be' suë tó be' dör buaala, etä ie'pa tó ichëmi: ‘Wî dör wëm wî alaköl.’ Etä ye' tterawa ie'pa tó be' kuekj erë ie'pa be' meraat senukwã ie'pa tã. ¹³ E' kuekj, be' we'ikëyö, ichö ie'pa a tó ye' dör be' akë as kë itö ye' ttöwã be' kuekj as ye' kawö tkö buaë.”

¹⁴ Mik Abram demi Egipto, etä Egipto wakpa isuë tó Sarai dör alaköl buaala. ¹⁵ Kã e' blú kueblupa tó isuë nies tó Sarai dör alaköl buaala. E' kuekj ie'pa mîa ichök blu' a tó alaköl e' dör buaala. Etä imîtsërak iwã blu' wë a.

¹⁶ Etä Egipto blú tó Abram kkö'né buaë Sarai dalërmik. Tajë ie' tó Abram a iyyiwak uru kakmé. Obeja, baka, burro ena kameio e' kakméitö ie' a. Se' nies kakméitö ie' a kanë mésoie wëpa ena alakölpä. ¹⁷ Erë Sarai kuekj Jehová tó Egipto blú ena iyamipa we'ikë tajë. Duë mékã tajë ie'pa kî. Kawö darërëë mékaitö ie'pa kî. ¹⁸ E' kuekj Egipto blú tó Abram tsük patké tã ichéitö iã: “¿Iök bö iwamblé ye' tã es? ¿I kuekj be' kë wã ye' a iyëne tó alaköl i' dör be' alaköl? ¹⁹ Be' tó ye' a iyë' tó ie' dör be' kutà. E' kuekj tsir etä ye' senéwa ie' tã. I' be' alaköl, itsúmine tã be' yûshka.” ²⁰ Etä Egipto blú tó ishkëkpa patké Abram yöktsã kã e' kî ilaköl tã ena i kôs tso' ie' wã ekkëpa tã.

13

Abram ena Lot ñi blabatsélor

¹ E' ukuöki tã Abram ena ilaköl e' yélur Egipto mîane Négueb. Ie' iyi kôs mîtsërak iwã sëraã. Ie' alayök Lot e' mîa ie'pa tã nies. ² Abram dör iyi blu' tajë. Ie' wã oro tso'.

Ie' wā inuköl tso' tajē. Nies ie' wā iyiwak tso' tajē. ³ Négueb eē tā ie' miane enaēna dō Betel. Betel eē tā ie' miane tkörō wē ie' bak senuk kewe eē. Kā e' atē Betel ena Ai e' ulat shushā. ⁴ Kā e' a ie' wā āk katatēulebak kā'ie, eē ie' tō Jehová dalōiēne.

⁵ Lot dör nies iyi blú tajē wēs iyēla Abram es. Iyiwak tso' tajē ie' wā obeja ena baka. Se' tso' ie' wā nies kanē mēsopaie. ⁶ Erē wē ie'pa serke kā e' kī kakō kē ku'ia ie'pa iyiwak kōs a katē. Ie'pa kē chē'kaiā nī o'mik. ⁷ Abram ena Lot e'pa iyiwak kkō'nukwakpa nippōke, nī wōnatkōke. Nies pē' tso'tke kenet kā e' kī. E' wakpa dör canaānwak ena fereseowak. ⁸ Kā et tā Abram tō ichē Lot a: "Se' dör nī yami. Kē imēne buaē tō se' nippō. Nies se' iyiwak kkō'nukwakpa nippōke ēme e' kē dör buaē. ⁹ Kā saū wī kā bua' tso'. Be' ishushō wēne wa be' wōbatse, e' a be' yūshka. Be' mī wī ēkā, e' tā ye' mī diā ēkā. Etā be' mī diā ēkā, e' tā ye' mī wī ēkā."

¹⁰ Etā Lot kā kī suē kamiē, etā kōs di' kiē Jordán, e' kkōmik kā buaē tso', e' kī suē ie' tō. Etā ie' tō isué tō kā e' dör buaē dō kā kiē Sóar eē. Buaē di' tso' wēs kā buaē yō' Jehová tō es ena wēs Egipto es. (E' kēwō ska' tā kam Jehová tō kā kiē Sodoma ena kā kiē Gomorra, e' bōt eūwa.) ¹¹ Etā kakkue tso' Jordán di' kkōmik e' shushō Lot tō, etā e' wa ie' mīa. Es ie'pa nī blabatsēlor. ¹² Abram e' tsēat senuk Canaān. Lot mīa senuk Jordán kakkue kī, eē kā tso' tseē. Ie' sené tsinet kā kiē Sodoma e' o'mik. ¹³ Sodoma wakpa, serke suluē. Ie'pa i sulu ē wambleke kekraē Jehová wōa.

¹⁴ Lot mīa e' ukuōkī tā, Jehová tō ichē Abram a: "Wē be' tso' eē kā kī saū bua'ie shkit wōwī wōiā diā ēkā jai ēkā kā wa'ñe tō jis idōr?" ¹⁵ Kā kōs kī suēbō, e' meraēyō be' a ena be' aleripa a kekraē. ¹⁶ Ye' tō be' aleripa alōweraē tajē wēs iyōk po tajē es. Wēs iyōk po kē shtarpa' es be' aleripa alōrdaē kē ishtarpa yi a. ¹⁷ Kā i' kōs meraēyō be' a. E' kuekī be' yū iweblōk sēraa."

¹⁸ Etā Abram e' yēttsa tā imīa senuk kōs klō wōkir ār tajē dör wēm kiē Mamré e' icha eē. E' atē tsinet kā kiē Hebrón eē. Eē Abram tō āk skā katatē kā'ie Jehová dalōioie.

14

Abram tō ilayōk Lot, e' tsatké

¹ E' kēwō ska' tā blu'pa tso' tkēl. Eköl kiē Amrafel, e' dör kā kiē Sinar, e' blú. Iēköl kiē Arioc, e' dör kā kiē Elasar, e' blú. Iēköl skā kiē Quedorlaómer, e' dör kā kiē Elam, e' blú. Etā ibata ēk kiē Tidal, e' dör kā kiē Goim, e' blú. ² Blu'pa skā tso' dōka skēl e' eköl kiē Bera, e' dör kā kiē Sodoma, e' blú. Iēköl kiē Birsá, e' dör kā kiē Gomorra, e' blú. Iēköl kiē Sinab, e' dör kā kiē Admá, e' blú. Skā kiē Seméber, e' dör kā kiē Seboim, e' blú.

Ibata ekkē e' dör kā kiē Bela, e' blú. Kā e' kiē Sóar nies. E' kēwō ska' tā blu'pa dōka tkēl ñe' e' kēkā nippōk blu'pa skā dōka skēl ñe' tā. ³ Blu'pa skēl e'pa tō inippōk wakpa dapa'wē ek tsinī nippōk blu'pa tkēl e'pa tā kakkue kiē Sidim eē. Eē dayē wōlō me'r bērie kiē Mar Muerto.

⁴ Blu'pa dōka skēl e'pa bak senuk iwakpa tā dōka duas dabom eyōk kī bōk (12), blu' kiē Quedorlaómer, e' dikia. Mik e' kī duas de dabom eyōk kī mañal (13) etā ie'pa kē éna Quedorlaómer ttē dalōiakia. Ie'pa e' kakkā nippōk ie' tā. ⁵ E' kī duas de ek etā Quedorlaómer e' yēttsa mīa nippōk ibolōkpa tā. Blu'pa dōka mañal dör ie' klépa, e' mīyal ie' tā nippōk. Ie'pa mīa kā kiē Astarot Carnaim tā eē ie'pa e' aléka refaitawak kī. E' ukuōkī tā ie'pa e' aléka kuzitawak kī, kā kiē Ham eē. E' ukuōkī tā ie'pa e' aléka emiwak kī, e' wakpa kā kiē Savé-quiriataim. ⁶ E' ukuōkī ie'pa e' aléka horeowak kī kabata kiē Seir eē. Etā itōtiēmi ie'pa tō dō tkörō kā kiē El-parán eē. Kā e' atē kā sir poē, e' kkōmik. ⁷ Etā eē ie'pa bitene itō wane dō kā kiē En-mispat. Kā e' kiē Cadés nies. Ie'pa e' aléka Amalec aleripa kī tā ikā klō'wēwarakitō. Nies ie'pa e' aléka amorreowak kī. E' wakpa kā kiē Hasesón-tamar. E' ukuōkī tā ie'pa mī'ke nippōk blu'pa skēl tā. E' kuekī blu'pa skēl e' dapa'wēka Sidim kēkkue kī blu'pa tkēl kīnuk nippōie.

⁸⁻⁹ Etā Sodoma blú ena Gomorra blú ena Admá blú ena Seboim blú ena Bela blú (Bela kiē Sóar nies), blu'pa skēl ekkē nī dapa'wēka Sidim kēkkue kī nippōie, Quedorlaómer, e' dör Elam blu', e' tā ena blu'pa tso' ie' tā e'pa tā nies. Blu'pa e'pa dör Tidal, e' dör Goim blu'. Iēköl dör Amrafel, e' dör Sinar blu'. Bata ēk dör Arioc, e' dör Elasar blu'. Es blu'pa tkēl mīyal nippōk blu'pa skēl tā. ¹⁰ E' kēwō ska' tā Sidim kēkkue kī kiōchka dalolo bōtsbōts ese dapē tso' tajē. Mik Sodoma wakpa ena Gomorra wakpa tkayal nippē yōkī etā ie'pa shābōts anemi kiōchka dapē tso' tajē ese a. Imalepa tkayalmi kabata shūa.

¹¹ Es blu'pa dōka tkēl e'pa e' aléka blu'pa skēl kī. Etā ie'pa tō chkwō ena iyi bua'buwa tso' Sodoma ena Gomorra e' kōs klō'wēwarakitō tā iponemirak. ¹² E' kēwō ska' tā Abram alayōk Lot serke Sodoma. E' mītsrak iwā, es ie' dalī kōs e' mītsrak iwā nies.

¹³ Etā nippē shūa wēm tkashkar eköl, e' wā ibiyō mī Abram a. Abram e' dör hebreowak. Ie' serke tsinet wēm kiē Mamré dör amorreowak e' kōs klō wōkir ār eē. Mamré dör Escol ena Aner ēl. Ie'pa wa Abram wēr buaē.

¹⁴ Mik Abram tō ibiyō tsē, etā ie' kanē mēsopa kune ie' u a, e'pa dapa'wēitō dōka cien mañayōk kī dabom eyōk kī paköl (318) ilayōk tsatkoie. Etā ie'pa mīyal blu'pa tkēl itōkī dōka kā kiē Dan eē. ¹⁵ Etā nañewe

ie'pa demi me'ie ñippémiie blu'pa ta. Eta ie'pa tō blu'pa tōiemi tkōrō ká kiè Hobá ee. Hobá aṭe ká kiè Damasco e' wōwí. ¹⁶ Eta i kōs minetsar blu'pa wá, e' kōs yélur ie'pa tō blu'pa ulá a. Es Abram tō ilayōk Lot e' tsátkée. Nies i tso' ilayōk wá e' kōs dene iulá a. Nies alakōlpa ena pē' malepa tso' klōulewá e'pa kōs tsátkée ie' tō.

Melquisedec er buaë ché Abram a

¹⁷ Mik Abram e' aléka Quedorlaómer kī, e' sū blu'pa mañal shkōke ie' ta, e'pa kī. E' ukuōkī tā ie' biṭene de Savé kēkkue kī. Kakkue e' kiè nies Blu' Kēkkue. Eta ee Sodoma blú de ie' ñaletsuk ie' shke'uk. ¹⁸ Nies ká kiè Salem, e' blú kiè Melquisedec, e' dōr Skēkōl dōr íyi ulitane tsatá e' sacer-dote. Ie' tō pan ena vino yéttsa. ¹⁹ Eta ie' er buaë ché Abram a ttē i' wa:

“Skēkōl dōr íyi ulitane tsatá, e' tō ká jai ena ká i' yō'.

Ie' tō be' kímé as be' kawō tkō buaë kekraē.

²⁰ Ie' dōr íyi ulitane tsatá, e' kīkōkasō.

Ie' tō be' kímé e' alōkka be' bolōkpa kī, e' kuekī ikīkōkasō.”

Eta íyi kōs de Abram ulá a ñippē shuá, e' mú blatēsō dōka dabop ta e' tsá eyōk yéttsaītō méitō Melquisedec a Skēkōl dalōioie. ²¹ E' ukuōkī tā Sodoma blu' tō iché Abram a:

—Sa' yamipa tsátkée be' tō, e'pa mune ye' a. Erē dali kōs e' tsūmi be' tō be' a.

²² Erē Abram tō iūtē:

—Au. Jehová dōr Skēkōl íyi ulitane tsatá, e' tō ká jai ena ká i' yō', ie' a ye' kablétke ²³ tō i kōs dōr be' icha, e' kē tsepaatyō yēs. Dō be' datsi'takla ō be' klōkkuō kicha kē tsepaatyō etkla wē'ia as kē be' ichō tō be' íyi wa ye' blune. ²⁴ Kē i kiane ye' kī ye' wák a. Chkō kōs nēkte ye' kanē mēsopa tō, e' ē dōr wē' ye' a. Erē wépa dare ye' ta ñippōk bulu'pa tā kiè Aner ena Escol ena Mamré, as ie'pa wá dali kakmi' kōs ikawōtá tsukmi ekōl ekōl ekkē.

15

Jehová tō ittē mé Abram a

¹ E' ukuōkī tā Jehová ttē Abram tā kab-sueie, eta ichéitō ia:

—A Abram, kē be' suanuk. Ye' dōr be' tsátkōkwak. Íyi buaë merayō be' a taijē shūte.

²⁻³ Erē Abram tō iūtē:

—A Skēkōl, ye' wák alá kē ta', e' kuekī i kōs memibō ye' a e' kē dōr iie bua' ye' a. Ye' íyi kōs atdaē ye' kanē méso kiè Eliézer dōr Damasco wak e' ulá a. Erē ie' dōr o'ka.

⁴ Eta Jehová tō iūtē:

—Be' wák alá kudāē, e' kē dōr o'ka.

⁵ Eta Jehová wá Abram mūtser u'rki, tā ichéitō ia:

—Ká saú buaë siwá' kī. Bēkwō saú ta ishta'ú. ¿Be' a ishtarmi? E'ma bua', es be' aleripa alōrdaē taijē.

⁶ Eta Abram erblé Jehová mik, e' kuekī iklō'wéitō wēs pé' buaë yēsyesē es.

⁷ Eta ichéitō ia:

—Ye' dōr Jehová. Ye' tō be' yē'ttsa caldeawak ká kiè Ur e' a ká i' moie be' a ena be' aleripa kōs a.

⁸ Eta Abram ie' a ichakē:

—A Skēkōl, ¿wes e' jchermi ye' wá yēsyesē tō ká i' dōmi ye' ulá a?

⁹ Jehová tō iūtē:

—Baka ena chibo ena obeja e' kōs kī duas tso' mañal, ese tsūbitū ña etō etō. Nies nubōl et ena ipupula et, e' tsūbitū ña.

¹⁰ Eta Abram wá iyiwak kōs ekkē debitu Jehová a. Eta ie' tō iyiwak e' ttélur télor shushaē. Shabōts méwaitō wí wa shabōts méwaitō i' wa. Es iatē ñi wōshaē. Erē dù kē tēnane ie' wá es. ¹¹ Eta ōlō dettsá iyiwak chká dalērmik, erē Abram tō ibukueke chké kī. ¹² Ká tuinemitke, eta Abram kapowá taijē. E' bet Abram pamik ká mía ttsettseē shūte se' suawē ekkē.

¹³ Eta Jehová tō iché ia:

—Be' wa ijchenú buaë tō be' aleripa serdaē ká kuá'kī kī wēs ká kuá'kī wakpa es. E' ie'pa klōrdawá kanē mēsopaie kē patueta'. Ie'pa weirdaē dōka duas cien tkēyōk (400), ekkē ulatōk. ¹⁴ Erē ká wē wakpa tō ie'pa we'ikera, e' wakpa ské we'ikerayō siarē. E' ukuōkī tā be' aleripa yērdattsá ká e' a. Ie'pa wá íyi bua'bua tuē darērēē ese miraē taijē iwákpa a. ¹⁵ Eta mik be' kēnewá eta be' duōwami buaë, kē weir ta'. Es be' michoē be' dēūtōpa itōkī. ¹⁶ Eta mik be' aleripa tso' ká kuá'kī ñe' a e'pa de dōka tkētōkicha, eta ie'pa dōrane ká i' kī. Ká i' wakpa, kiè amorreowak, kam e'pa tō i sulu wamblō dō wē' ishuloie. E' kuekī be' aleripa kē dōpane ká i' kī bet.

¹⁷ Katuine de kamiē, eta i dettsá tabechka ukuōie, e' shuá shkē batrōke taijē. Nies kuàtak sí wōñarke taijē ese dettsá tā itkami iyiwak chká blatēule tkēter ee, e' shusha.

¹⁸ Eta Jehová tō ttē mé Abram a i' es:

—Ká i' meraeyō be' aleripa a. Di' kiè Egipto di' eēmi dōka di' kibi kiè Éufrates, ká ekkē kōs meraeyō be' aleripa a. ¹⁹ I'ñe tā ká e' dōr quenitawak, quenizitawak, cad-moneowak, ²⁰ hititawak, fereseowak, re-faitawak, ²¹ amorreowak, canaanwak, gerge-seowak ena jebuseowak e'pa kōs wakpa ká.

16

Abram alá kune kiè Ismael

* **15:18** Egipto di': E' kē dōr di' bērie tso' Egipto kiè Nilo e'. E' dōr di' tsitsirla tso' Egipto ena Canaan e' shusha.

¹ Abram alaköl Sarai, e' kě dōtā' alàē. Ie' wā alaköl tkēr eköl kanē mésoie kiē Agar. E' dōr egiptowak. ² Etā Sarai tō iché Abram a: —Isaū tō Jehová kě wā ye' a alà mène. E' kueki be' senū ye' kanē méso Agar tā. Etā isalema ie' batamik alà dōmi ye' ulā a.

Etā Abram tō Sarai tō iutē. ³ Etā Sarai tō egiptowak tso' ie' wā kanē mésoie, e' tsébitu, mé iwēm a alakōlie. E' kěwō ska' tā ie'pa sené Canaán e' kī duas de dabop. ⁴ Etā Abram senéwā Agar tā, etā Agar duneka. Mik ie' isuē tō ie' duneka, etā ie' tō iwōkir Sarai suēmi suluē. ⁵ Etā Sarai tō iché Abram a:

—|Be' iane iwiie tō Agar tō ye' sueke suluē! Ye' wák tō be' a Agar me' alakōlie i' tā idurtke e' wā kūrdaē, etā ie' e' tsōke jaishet ye' tsata. |As Jehová tō se' a ichō tō yi iane iwiie, ye' ō be'!

⁶ Etā Abram tō iūtē:

—Ye' ttō tso', be' kanē méso tso' be' ulā a. Be' iū wēs be' éna iwāk es.

E' ukuōkī tā Sarai tō ikanē méso we'ikémi tajē. E' kueki Agar tkashkar. ⁷ Etā Jehová biyōchōkwak bua'ie, e' tō ikuē di' tum o'mik ká wé kě yi ku' ese ska'. Di' tum e' tso' ñalā micho ká kiē Sur e' kkomik. ⁸ Etā Jehová biyōchōkwak bua'ie tō ie' a ichakē:

—A Agar, Sarai kanē méso, ¿Wé be' bite? ¿Wé be' micho?

Ie' iūtē:

—Ye' tkashkar ye' wōkir Sarai yōki.

⁹ Etā ie' iché ia:

—Be' dakōne be' wōkir ska' tā idalōiō bēre.

¹⁰ Ie' tō ikī ché ia:

“Ye' be' aleripa alōweraē tajē. Kě yi a ishtanuk ekkē.

¹¹ Be' eriarke, e' tsé Jehová tō, e' kueki sē be' dur, e' wā kune, tā ikiē mūkābō Ismael.*

¹² Be' alà dōraē wēs burro pupula kě urutērtā' es.

Ie' ñippōraē darēre sulitane tā. Nies sulitane ñippōraē ie' tā.”

Ie' serdaē kekraē ñippōk iēlpa tā.

¹³ Jehová ttē Agar tā, e' ukuōkī tā Agar tō iché: “Skēkōl ye' suē, e' wák suēwayō.” E' kueki ie' tō Skēkōl kiē i' es: “Skēkōl tō ye' suē e'.” ¹⁴ E' kueki ñies di' tum e' kiē mékājito: “Skēkōl tso' e' ye' sueke”. Di' tum e' tso' Cadés ena Béréd e' shūshāē.

¹⁵ E' ukuōkī tā Abram alà kēkā Agar tā e' wā kune wák wēm. Abram tō ikiē mékā Ismael. ¹⁶ Ismael kune, e' kěwō ska' tā Abram kī duas tso' dabom paryōk kī terōl (86).

17

Jehová tō ittē mé Abraham a, e' wā kka-cho méqititō

¹ Mik Abram kī duas tso' dabom suliyōk kī sulitu (99), etā Jehová e' kkaché ie' a tā iché ia:

—Ye' dōr Skēkōl Diché Ta' Íyi Ulitane Tsata e'. Be' senū yēsēsē ye' wōrkī kekraē. ² e' tā ye' ttē meraē be' a tō be' aleripa alōrdaē tajē be' itōki.

³ Etā ie' e' téwā iski iwōtsa méwā iyōk kī. E' dalewa Skēkōl tso' ttōk ie' tā, tā ichéitō ia:

⁴ —Ye' ttē meke be' a e' dōr i' es: Be' dōraē ká tajē wakpa yēie. ⁵ E' kueki i'ñe tā be' kě kiēia Abram. Ye' tō be' tkēkā ká tajē wakpa yēie, e' kueki be' kiē mékayō Abraham.* ⁶ Ye' tō be' aleripa alōweraē tajē. Ie'pa dōraē blu'paie ena ká tajē wakpaie. ⁷ Kekraē ye' dōr be' Kēkōl ñies be' aleripa Kēkōl. Kawō e' mekeyō be' a. ⁸ I'ñe tā be' serke Canaán, ká e' kōs meraēyō be' a ena be' aleripa a. E' aṭe ie'pa ulā a kekraē. Ye' dōr ie'pa Kēkōl.

⁹ Skēkōl tō iskā chéne Abraham a:

—Erē be' ena be' aleripa kōs e' kawōtā ttē muk ye' a ñies. ¹⁰ E' dōr i' es: A' wēpa kōs kawōtā itōttola kkuōlita tōk tsir. ¹¹ E' kueki a' wēpa kōs e' wakyuō es. E' tō ikkacheraē tō se' ttē me' ñi a. ¹² Kekraē kōs a' ala'r kūrke wēpa, ñies a' kanē mēsopa ala'r wēpa, mik e' kī ká de pākōl, etā a' kawōtā iwakyuōk es. ¹³ A' kawōtā iūk krōrōē ala'r kōs kūrke a' u a ekkēpa tā. Es ttē me'tkeyō a' a, e' aṭe wakyōule a' chká kī kekraē. ¹⁴ Wēm kě wakyōule, ese kě wā ye' ttō dalōiēne, e' kueki kě ikawō tā'ia senuk a' shuā.

¹⁵ Nies Skēkōl tō iché Abraham a:

—Be' alaköl kě kiēia Sarai. I'ñe tā ikirdaē Sara.† ¹⁶ Ye' er buaē chōraē ie' a as ie' alà kōkā be' a. Mokī ye' er buaē chōraē ie' a. Ie' dōraē ká tajē wakpa miē. Nies ie' aleripa shu dōraē blu'paie.

¹⁷ Abraham skā e' téwāne iski iwōtsa méwāitō iyōk kī. E' dalewa ijañéka tā ibikeitséito: “¿Ye' kī duas tso' cien eyōk (100), wēs e' dōmi yēie? ¿Sara kī duas tso' dabom suliyōk (90), etā wēs ie' dōmi alàe?”

¹⁸ Erē ie' tō iché Skēkōl a:

—|Be' mú er buaē chō Ismael a!

¹⁹ Erē Skēkōl tō iūtē:

—Au, e' kě dōr es. Be' alaköl Sara, e' dōraē alàē tā ikiē mūkābō Isaac. Ttē me'yō be' a e' ē meraneyō ie' a ena ie' aleripa a kekraē. ²⁰ Kě ye' éna Ismael chē'wa. Ye' tō ie' kimerāē ñies. Ye' tō ie' ala'r alōweraē tajē as aleripa dō tajē ká i' kī. Ismael dōraē s'blu'pa dōkā dabom eyōk kī bōl e'pa yēie. Ie' aleripa alōrdaē tajē. ²¹ Erē ttē me'tkeyō be' a e' aṭdaē be' alà

* **16:11** Ismael: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē Skēkōl tō ittse.

† **17:15** Sarai: Erē s'kiē e' ena Sara tsēr bēre kuā'kī, erē iwā dōr ñies. Iwā kiane chē blu'pa alà busi ō alaköl dalōiērtā' tajē ese. Skēkōl tō ie' kiē mane'wēs es iwā kkachoie tō ttē mēne Abraham a e' wā dōraē ie' kī ñies.

* **17:5** Abraham: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē ká

kurdaë kië Isaac e' a. Be' alà e' kerakā Sara tō duas iëk wa kawō ikkē tā.

²² Mik Skëköl tté one Abraham tā, tā imía. ²³ E' wōshaë Abraham tō ilà Ismael e' tottola kkuölitla téé tsir. Nies ie' wā kanē mēsopa tso' kune ie' u a ena wēpa toule ese, e'pa kōs tottola kkuölitla tééitō tsir wēs Skëköl tō iyē'ia es. ²⁴⁻²⁵ Mik Abraham kī duas tso' dabom suliyōk kī sulitu (99) ena ilà kī itso' dabom eyōk kī mañal (13) etā ie'pa tottola kkuölitla téne tsir.

²⁶⁻²⁷ Es e' diwō ē wa Abraham ena ilà tottola kkuölitla téne tsir. Nies wēpa dōr ie' kanē mēsopa, e'pa kōs tottola kkuölitla téne tsir.

18

Jehová tō iché Abraham a tō alà meraëyō be' a

¹ Kā et dibata a tā Abraham tkēr ie' ukkō a. Ie' u tso' wē wēm kië Mamré e' kōs klō wōkir ār eē. Ie' tkēr eē etā Jehová e' kkaché ie' a. ² E' wā pakē i' es: Abraham wōkēkā tā ie' isuē tō wēpa de iēter ie' wōkī mañal. E' suē ie' tō tā bet ie' e' kēkā, mīa ie'pa ñaletsuk tā ie' e' tēwā jskī tā iwōtsā mēwā iyōk kī ie'pa shkē'woie. ³ Ie' tō iché:

—A kēkēpa, be' we'ikēyō, kē be' minuk bet. ⁴ Ye' mi' di' tsuk a' klō skuoie, e' ukuōkī tā a' enū bērē kal i' dikīa. ⁵ A' detke ye' ska', etā ilē mekeyō a' a' ñē ās a' diché iērne shkoie.

Etā ie'pa tō ie' iuté:

—E'ma iū wēs be' tō iché es.

⁶ Abraham tkawā iu a, tā ichéitō Sara a:

—Bet, harina bua'buā yulō kilo dōkā dabom böyōk (20) ekkē, e' wa pan yuō.

⁷ E' ukuōkī tā bet ie' wāk tūnemi baka pupula shūstōk wē bua'buā ese klō'wēwātō. E' mītsēr ie' wā méitō ikanē méso ekōl a. Bet tā ikanē méso tō ikanewé ie' a katē. ⁸ Abraham tō baka chkā ena baka tsu'diō wōsi ena baka tsu'diō pa'alī e' mé ie'pa a. Ie'pa tulur chkök kal ār ukkō a e' dikīa. E' dalewa Abraham dur ie'pa tiōk eē.

⁹ E' dalewa ie'pa tō ichaké Abraham a:

—ζwē be' alakōl kië Sara e'?

Ie' iūtē:

—Ie' tkēr wēshkē.

¹⁰ Etā ie'pa ekōl tō iché ia:

—Duas iëk e' wa ye' dōne be' pakōk. E' kēwō tā be' alakōl Sara alā tē'ke.

E' dalewa Sara tkēr Abraham tsikka u wēkkō a. Ie' tso' ie'pa ttōke, e' tso'.

¹¹ Abraham ena ilakōl, e' dewatke kēkēpala. Bānet Sara kē tō alakōlpa duē suetā'ia. ¹² E' kuēkī Sara kē a jañē wōklōnuk tā ibikeitsé: “ζwēs ye' tō ttē i' klō'wēmī tō sa' kērulunetke e' dōmi alāē?” ¹³ Jehová tō iché Abraham a:

—ζi kuēkī Sara jañēkā? ζi kuēkī ie' tō iché: “ζwēs ye' kēnewatke e' dōmi alāē?” ¹⁴ Kē i

tā ye' a darērē. Duas iëk ye' dōne, etā ie' alā tā'tke.

¹⁵ Sara suane e' kuēkī ichéitō: “Kē ye' jañine.”

Erē Jehová tō iché ia:

—E' kē dōr es. Mokī be' jañēkā.

Abraham kkōché Jehová a Sodoma wakpa tsatškō

¹⁶ E' ukuōkī tā ipakōkwakpa e' duékarak tā imíyal dō wē Sodoma kī wēne eē. Abraham tō ñalé mēre e' choat ie'pa a. ¹⁷⁻¹⁹ Etā Jehová tō ibikeitsé: “Abraham aleripa alōrdāē tajē diché tā' tajē. Ye' tō iyē'at ie' a tō ie' batamiki ye' er buaē chōraē ká ulitane wakpa a. Ye' tō ie' shukit ās ie' tō ila'r ena ileripa a ichō tō ye' ttē dalōiō ñies tō i kōs buaē yēsýēsē e' ú. Es i kōs yē'yō ie' a e' weraëyō. E' kuēkī ye' kawōtā ichōkiā tō iōk ye' mī Sodoma.” ²⁰ E' kuēkī ie' tō iché Abraham a:

—Sodoma wakpa ena Gomorra wakpa e' wamblōkerak suluē tajē shūtē, e' ché sulitane tō. ²¹ E' kuēkī ye' mīa eē isauk tō yēne ie'pa e' wamblōke suluē ichōk wēs ye' a ikkatēne es.

²² Etā Abraham pakōkwakpa bōl e' yétsa mīa Sodoma. Erē Abraham atē dur Jehová tā. ²³ Ie' e' skēwā tsinet Jehová ska' tā ichakéitō ia:

—ζs'er mokīē esepa ewēwamibō se' sulusipa tā? ²⁴ Isalema s'ser mokīē esepa tso' Sodoma dōkā dabom skeyōk (50), etā ζká e' wakpa ewēwamibō seraq? ζkē be' tō ilo'yepa ie'pa kī s'ser mokīē tso' dōkā dabom skeyōk (50), e'pa kuēkī? ²⁵ iMokī be' kē tō s'ser yēsýēsē esepa ewēpawa se' sulusipa tā ñita! Kē bō iwamblēpa es. iE' kē wamblēpa! Be' dōr sulitane shulōkwak e' kuēkī ζwēs e' kē tō se' shulepa yēsýēsē?

²⁶ Jehová tō iūtē:

—S'ser mokīē esepa kuéyō dōkā dabom skeyōk (50) e' tā e'pa dalērmik kē ye' tō imalepa ewēpawa.

²⁷ Etā Abraham tō iskā chéne ia:

—Be' dōr Skëköl. Tā ye' dōr wēs ká po ena muluchka es be' wōa. E' tō be' chakē tajē kē suane. Isalema s'ser mokīē esepa kianeia skēl (5) ās idōkā dabom skeyōk (50). ²⁸ Skēl e' kianeia, e' tā e'pa ē kuēkī ζká e' wakpa ewēwamibō?

Jehová tō iūtē:

—S'ser mokīē esepa kuéyō dōkā dabom tkēyōk kī skēl (45), e' tā kē ye' tō ká e' wakpa ewēpawa.

²⁹ Abraham tō iskā chaké:

—Dō' dabom tkēyōk (40) ē tso', e' tā ζbe' tō ká e' wakpa ewēwami?

Jehová iūtē:

—Au, kē yō ká e' wakpa ewēpawa dabom tkēyōk (40) e' dalērmik.

³⁰ Etā Abraham tō ikī ché ia:

—Tajë be' tsiriwéyö, e' kuëkj kē be' ulunuk ye' ki. Dö' s'ser yēsēsē tso' iā dabom mañayök (30) ē.

Jehová tō iūtē:

—Au, dabom mañayök (30), e'pa dalërmik kē yō iewepawa.

³¹ Abraham tō ikj chaké ēme:

—A ye' Këköl, tajë yō be' dalōsewéwa be' chakök i' es, erē ká ki s'ser mokjē tso' dabom böyök (20) ē, e' tã e'pa kuëkj, çká e' wakpa ewëwamibō?

Jehová tō iūtē:

—Au, ie'pa dabom böyök (20), e' ē dalërmik kē ye' tō ká e' wakpa ewepawa.

³² Abraham tō ikj chaké tã ichéitō iā:

—Kē be' ulunuk ye' ki. I' ē chakekeyō be' a. S'ser mokjē esepa tso' dōkã dabom eyök (10) ē, e' tã çwes bö iwëmi? çká e' wakpa ewëwamibō?

Jehová tō iūtē:

—Dabom eyök ē dalërmik kē ye' tō ká e' wakpa ewepawa.

³³ Mik ie'pa ttē one ñitã etã Jehová miane. Abraham biteñane ie' u a.

19

Skëköl tō Sodoma ena Gomorra wakpa ewéwa

¹ Ká tuinemitke tã Skëköl biyöchökwakpa böi e'pa demi ká kiē Sodoma eē. Abraham alayök kiē Lot, e' tkēr ká e' kköiëulewã e' wëkkö a.* Mik ie' tō Skëköl biyöchökwakpa suē, etã ie' e' kékã ie'pa shkë'uk. Ie' e' tēwã jskj iwōtsã méwãitō iyök kī. ² Ie' tō iché ie'pa a:

—A kékëpa, ye' kköchö a' a tō a' kapörö ye' ska'. Eē a' klö skuömi etã bule bla'mi a' mi'mine.

Ie'pa iūtē:

—Au. Kē be' tkinuk. Sa' kapömi u'rki.

³ Erē Lot kköché tajë ie'pa a. Bata ekkē tã ie'pa mýal ie' u a. Mik ie'pa dewã weshkë, etã ie' tō ie'pa a chké yulē buaē. Pan kē wötuule iwölöwoka wa ese yuëitō ie'pa a. Ie'pa chké.

⁴ Kam ie'pa kapölor e' yökj Sodoma wakpa wëpa debitu tajë. E'pa tō Lot u kköiëwã shkit. Ie'pa ulitane, duladulapa dö kékëpã, e'pa kulëmi Lot wö. ⁵ Ie'pa tō ichaké aneule:

—I'ñe wëpa böi debitu be' u a çwé e'pa? jle'pa yölur iē sa' a u'rki as sa' serkã ie'pa tã kēsik wa!

⁶ Lot e' yëttsã ttök ie'pa tã. Ukkö wötëwãitō buaē itsikka. ⁷ Ie' tō ie'pa a iché:

—A yamipa, ye' kköchö a' a tō i sulu e' kē wamblar ie'pa tã. ⁸ Ye' alã busipa tulur böi kam ser wëpa tã, e'pa yekeluryō a' a as a' tō iwamblö ie'pa tã wës a' kī ikiane es. Erē kē i

wamblar sulu ye' pakökwakpa dewã ye' ska', e'pa tã.

⁹ Erē ie'pa iūtē:

—jBe' e' sköü bānet! Be' kē döer ká i' wak. Be' kē a' i' yënuak sa' a. jE' kuëkj be' we'ikeraē sa' tō ie'pa sē tsatã!

E' ukuökj tã iwe'ikémi ie'pa tō tã idemirak u wëkkö batsökök. ¹⁰ Etã Lot pakökwakpa ulã tiëwã u'rki ukkō a Lot tsëwã weshkë. Etã ie'pa tō ukkō wötëwã. ¹¹ Pë' sulusi kos wöbla sulu'wëlor ie'pa tō, kē wawëneia. Duladulapa dö kékëpã e'pa kos wöbla sulurulune. E' kuëkj ie'pa shtrinewã ukkō yulök. Kē ie'pa wã iküne. ¹²⁻¹³ Lot pakökwakpa tō iché iā:

—Tajë ká i' wakpa kkatëne e' ttē demi Jehová wö kī. E' kuëkj sa' patkéitō ie'pa eukwa. Ie'pa ewëkewa sa' tō yēs. E' kuëkj be' yamipa ekka kī tso' ká i' kī, e' tã e'pa yölur. Be' alã duladulapa tã' ö be' alã busipa tã' ö be' nuakipa tã', ö be' yamipa skã tso' ká i' kī, e' tã jiyölur bet tsümi kamiē!

¹⁴ Etã Lot miã wëpa ttē meule senukwã ila'r busipa tã e'pa weblök tã iché iarak:

—jA' e' kókã! jA' yúshka! Jehová tō ká i' ewëkewa.

Erē ie'pa tō ibikeitsé tō ie' kalöke ie'pa tã. ¹⁵ Ká ñirketke, e' ulatök tã Skëköl biyöchökwakpa tō iché Lot a:

—Sa' tō ká i' ewëkewa. Kē be' duakwã, e' tã jbet, be' e' kókã! jBe' alaköl ena be' ala'r busipa tsümi!

¹⁶ Erē ie' e' ukeia enaē. Erē Jehová er buaē ché ie' a, e' kuëkj Skëköl biyöchökwakpa tō iklö'wëwã iulã a yëttsã. E' sù ñies ilaköl ena ilã busipa yélur ie'pa tō Sodoma a itsatkoie. ¹⁷ Mik ie'pa tō iyëttsarak bānet etã Skëköl biyöchökwakpa tō iché ie'pa a:

—jA' tunü as a' tsatkër! jKē a' ká i' saukia tsikkane yēs! jE' sù kē a' e' wöklö'uk kakkue i' kī! jA' éna e' tsatkak, e' tã a' yúshka etkëme kabata a!

¹⁸ Erē Lot tō iché iā:

—jA kékëpa, au, a' we'ikëyö! ¹⁹ A' tō ye' kímé tajë. A' tō ye' tsatké duöwã ulã a, erē kē ye' shkak kabata a. Ye' ibikeitsé tō i sulu datse ká i' eukwa, e' tō ye' kuëmi ñalã kī etã ye' duöwami. ²⁰ Ká tsitsir tso' iē tsjnet, eē ye' tköshkarmi. Kawö mü ña shkowã eē e' tsatkoie. Mokj e' döer ká tsir.

²¹ Etã ie'pa eköl tō iūtē:

—Ye' be' ttö ttsé, e' kuëkj yō iweke wës be' tō ye' a ikié es. Ká chébö ye' a e' kē ewëküwayö. ²² Erē be' yú etkëme eē. Kē ye' a i wamblënk kam be' dömi e' dalewa.

E' kuëkj ká e' kiē Sóar.[†]

²³ Mik ká ñine etã Lot demi Sóar. ²⁴ Etã azufre wöñarke bö'ie e' patkébitu Jehová tō tajë Sodoma ena Gomorra kī. ²⁵ Ká e' wakpa

* **19:1** ká e' kköiëulewã e' wëkkö a: E' këwö skã tã ká ulitane döer kköiëule ese kē wëkkö tso'.

ká kiē e' wã kiane ché ká tsir.

† **19:22** Sóar: Hebreioe

ewêwa bö' tö yës. Ñies dalikua kôs tskirke ká e' kî e' ñanewa sêraa. ²⁶ Erê Lot alaköl dami itökî. E' tö ká suê itsikka. Bet ie' yönane dayê wösiie shkê'ka.

²⁷ Bule es bla'mi ta Abraham miáne wé ikapaké Jehovah ta ee. ²⁸ Sodoma ena Gomorra kî suêitö ta ishklé batróke tajê wës tē blublu ña'wësö es. ²⁹ Es Skêköl tö ká e' wakpa ewêwa. Erê i kî Abraham tö ie' a, e' ska' ie' er de, e' kuekî ie' tö Lot tsatkée.

Lot alà busipa alà kéká ie' ta

³⁰ Sodoma ena Gomorra ewêwa Skêköl tö, e' ukuökî ta Lot suane senukiá Sóar. E' kuekî imía senuk kábatá a ila'r busipa böi ta. Ee ie'pa mañal sené ákuk a.

³¹ Ká et ta ilà busi kibi tö iché itsirla a:

—Se' yê kēnewatke etá kē wé wēpa ta' senuk se' ta wēs alakōlpa malepa wēpa ta' es. ³² E' kuekî se' yê ttōkāsō blo' wa etá se' sēr ie' ta, etá es se' ulá a alà dōmi.

³³ E' nañewe ta ie'pa tö iyê ttēka blo' wa tajê, etá ilà busi kibi êk sené ie' ta. Erê ie' tteke blo' tö tajê, e' kuekî kē ie' éna i aneia.

³⁴ Bule es ta ilà busi kibi tö iché itsirla a:

—Bō ittso, ye' sené se' yê ta. I'ñe nañewe iská ttōkāsō blo' wa. Etá be' senu i' ta. Etá es se' böi ulá a alà dōmi.

³⁵ E' nañewe ta ie'pa tö iyê ská ttēka blo' wa. Etá ilà busi tsirla sené ie' ta. Erê ie' tteke blo' tö tajê, e' kuekî kē ie' éna i aneia. ³⁶ Es ilà busipa böi e' bukluwēka iyê wa. ³⁷ Etá ikibi êk alà kune kiē mékaitō Moab. I'ñe ta Moab aleripa datse e' batamik. ³⁸ Ñies itsirla de alàê, kiē mékaitō Ben-amí. I'ñe ta amonwak datse e' batamik.

20

Abraham ena Abimélec

¹ Abraham e' yétsa Mamré a, mía tkörö ká kiē Négueb ee. Etá ie' e' tséat senuk ká kiē Guerar ee. Guerar aṭe Cadés ena Sur e' shushāē. ² Ie' tö ká e' wakpa a iché tö Sara dör ie' kutá. Ká e' blú kiē Abimélec, e' tö Sara tsuk patké alakōlie e' a. ³ Erê nañewe ta ie' kapowá e' dalewa, Skêköl tté ie' ta kabsuê a ta iché ia:

—Alaköl tsuk patkébō e' wēm ta', e' kuekî be' duōwami.

⁴ Erê kam ie' sēr Abraham alaköl ta, e' kuekî ie' iūtē:

—A kēkēpa, ye' kē kî e' nuí ku' ŷwēs e' ttēwamibō? ⁵ E'ma Abraham wák tö ye' a iché tö alaköl e' dör ie' kutá. Ñies ilaköl tö ye' a iché tö Abraham dör ie' akē. E' kuekî ye' tö i kôs wé er bua' wa. Kē ye' wá iwamblēne er sulu wa.

⁶ Skêköl tö iská iūtēne kabsuê a ta ichéitō ia:

—Ye' éna iane buaē tö be' tö iwé er bua' wa. E' kuekî kē ye' wá be' káne ie' kōkwá as be' kē tö i sulu wamblō ye' kî. ⁷ Abraham dör

ye' tteköi, e' kuekî bet be' yú ilaköl mukne ia. Ie' tö ye' a ikieraē as be' sēria ttsē'ka. Erê be' kē dē'ne imukne, e' ta be' ena be' yamipa kôs duōralur.

⁸ Bule es bla'mi ta Abimélec shkēne ikanē mēsopa kiéitō ta i suêitō kabsuê a e' kôs pakéitō ie'pa a. Mik e' tssé ie'pa tö etá tajê ie'pa suanéká iyōki.

⁹ Etá Abimélec tö Abraham kié ta iché ia:

—ŷlōk be' tö iwamblé sa' ta es? Be' kuekî Skêköl tö sa' pauñē ewêwa, erê Skêköl tö sa' pauñē es, etá ŷi sulu wambléyō be' ta? Iyi ese kē kawō ta' wamblēnuk. ¹⁰ Be' tö i sulu wamblé ye' ta, etá ŷi dör iwā?

¹¹ Abraham tö iūtē:

—Ye' tö ibikeitsé tö ká i' kî kē yi tö Skêköl dalōieta'. Ye' suane dō' a' ye' ttēwā ye' alaköl yottsā ye' ulá a. ¹² Erê iyēne tö ie' dör ye' kutá. Ie' yê dör ye' yē, erê ie' mî kē dör ye' mî. Ñies ie' dör ye' tayē. ¹³ Mik Skêköl tö ye' a iyē' tö be' e' yottsā be' yē ká a, etá yō iché ye' alaköl a: “Ká wa'ñe wé se' demi, etá ichō tö ye' dör be' akē.”

¹⁴ Etá Abimélec tö Sara méne iwēm Abraham a. Ñies iyiwak kakméitō Abraham a obeja ena baka. Ñies kanē mēsopa kakméitō ie' a wēpa ena alakōlpa. ¹⁵ Etá ie' iché Abraham a:

—Ye' ká saú sēraa wé wa be' wōbatse e' kî be' yú senuk.

¹⁶ Etá Sara a ichéitō:

—Ye' tö inuköl wōmulē kakmé be' akē a dōka mil ekkē. E' dör i sulu wambléyō be' ta be' wakpa ulitane wōa e' patuḡie. Es be' kē jaēneia.

¹⁷ Etá Abraham tö Skêköl a ikié tö Abimélec ena ilaköl duōke, e' bua'ñe. Etá Skêköl tö ie'pa bua'wēne. ¹⁸ Alakōlpa kôs tso' Abimélec u a, e'pa shu mo'wā Jehovah tö as kē idōiarak alàē Sara kuekî. Ie'pa kôs shu wōtsēne Jehovah tö.

21

Sara alà kéká Abraham a

¹ Ie' yē Jehovah tö Sara a tö be' alà kōraká, e' wá tka wēs iyēne bak es. ² Erê Sara ena iwēm dör kēkēpalatke, erê ie' duneká e' wá kune. Alà e' kune mik Skêköl tö ikéwō yē' ie' a etá. ³ Sara alà kune wēm e' kiē méka Abraham tö Isaac. ⁴ Mik Isaac kî ká de pākōl, etá Abraham tö itōttola kkuōlitla téē tsir wēs Skêköl tö ie' a iyē' es. ⁵ E' kēwō ska' ta Abraham kî duas tso' cien eyōk (100). ⁶ Etá Sara tö ibikeitsé: “Skêköl tö ye' jañawēka. Mik sulitane wa ijchenewa tö ye' de alàē etá tajê ie'pa jañumi ye' ta. ⁷ Kam ye' alà kōka etá kē yi a iyēnuk tö ye' dōmi alàē. Erê i' ta ye' alà kéká Abraham a, ie' kēnewatke etá.”

Agar ena Ismael uyétsa bānet

⁸ Etá Abraham alà Isaac de bērie ta itsu'batsée e' kēwō tkō'wé Abraham tö tajê.

⁹ Età Sara tò isuë tò Abraham alà kune egip-towak kiè Agar e' ta kiè Ismael, e' tò Isaac wayueke suluë. ¹⁰ E' kuekì Sara mìa ichök Abraham a: "Ì kos tso' be' wà mè se' alà Isaac a, e' kè kawò ta' blatè se' kanè méso e' alà a. E' kuekì iyuòshkar alàe."

¹¹ Ismael dör Abraham alà ñies e' kuekì ì ché Sara tò e' tò ie' eriawé tajë. ¹² Erë Skëköl tò iché ia: "Be' aleripa chökke e'pa döraë Isaac wa. E' kuekì kè be' tkinuk be' alà kibi èk kì ena imi kì. Ì kos ché Sara tò e' ù. ¹³ Be' alà kune a' kanè méso ta, ñies e' aleripa alòweraëyò tajë, ie' dör be' alà e' kuekì."

¹⁴ Età bule es bla'mi ta Abraham tò Agar a chké mè. Ñies di' méitò ia iyiwak kkuölit yöule di' tsöie ese a. E' tiëkä ie' tò seraa itsj kì ta iyuëshkar ilà Ismael e' ta. Agar mìa shkëmi éanas wé kè yì serku' ese ska' kà kiè Beerseba e' èka. ¹⁵ Mik idi' enewa, età ilà tkéseritò kal dikja. ¹⁶ Ie' kè kì ilà kiane suë duòkwà, e' kuekì imià e' tkéser kukuie. Mik ie' e' tkéser isjki età ilà jëmi.

¹⁷ Ilà iuke e' ttsé Skëköl tò ta bet Jehovah biyöchökwak bua'ie e' tò Agar a ichaké kà jai a: "¿A Agar wës be' de? Kè be' suanuk. Be' alà tkër iuk e' ttsé Skëköl tò. ¹⁸ Be' yù be' alà yulök. Ikókà ulà a kè arwa. Ye' tò ie' aleripa alòweraë tajë."

¹⁹ Età Skëköl tò Agar a di' tum kkaché et. Ie' mìa di' e' tsuk, iyiwak kkuölit a e' méitò Ismael a yè. ²⁰ Skëköl tò Ismael kkò'né buaë. Ie' talane sené kà wé kì kè yì ku' kiè Parán eë. Ie' de sulëname buaë. ²¹ Ie' kibine ta imi tò iulabatséwà alaköl dör egiptowak ese ta.

Abraham ena Abimélec tò kawò mé ñi a

²² E' kéwö ska' ta blu' kiè Abimélec mìa ttök Abraham ta. Ie' ñippökwakpa wökir, kiè Ficol, e' mí ie' wapie. Età Abimélec tò iché Abraham a:

—Sa' wà ijcher tò Skëköl be' kimeke tajë ì kos wekebò e' wa. ²³ E' kuekì be' ttè mú ye' a jë Skëköl wò wa tò be' kè tò ì sulu wamblepa ye' kì ñies ye' ala'r kì ena ye' aleripa kos e'pa kì. Be' ttè mú ye' a tò be' er bua' chöraë ye' a wës ye' er buaë ché be' a es. Ñies be' ttè mú ye' a tò be' er buaë chöraë kà i' wé be' serke e' wakpa a.

²⁴ Abraham tò iüté:

—Tò. Es ye' ttè mé be' a.

²⁵ Erë Abimélec wakpa tò di' tum biule yé'ttsa e' Abraham wakpa ulà a. E' chaké Abraham tò ie' a. ²⁶ Ie' tò iüté:

—Erpa be' ye' tkiwéwà ttè e' wa. Kè bö ichöpa ye' a, e'ma kè ye' wà ijcher. Brör çyi tò e' wamblé be' kì?

²⁷ Abraham tò baka ena obeja kakmé Abimélec a età ie'pa bül kawò mé ñi a. ²⁸ E' ukuökì ta Abraham tò iobeja alakipa pupula

e' dapa'wé dökà kuktò ek tsini. ²⁹ Mik e' suë Abimélec tò età ie' tò Abraham a ichaké:

—¿Ì kuekì be' iyiwak kuktò dapa'wé ek tsini?

³⁰ Abraham tò iüté:

—Iyiwak kuktò, e' meke ye' tò be' a iwà kkachöie tò mokì ye' tò di' tum e' bi'.

³¹ Ie'pa bül kawò mé ñi a eë e' kuekì kà e' kinewa Beerseba.*

³² Ie'pa kawò mé ñi a, e' ukuökì ta Abimélec ena Ficol e'pa biteyal flisteowak kà a. ³³ Età Abraham tò kal kuá kiè tamarisco ese kuatké elka Beerseba. Eë ie' tò Jehovah dör Skëköl yöbië e' dalöie. ³⁴ Eë ie' sené kà tajë flisteowak kà a.

22

Skëköl tò Abraham ma'wé ilà wa

¹ E' ukuökì ta Skëköl tò Abraham ma'wé tò mokì ie' tò idalöieta'. Ie' chakéitò:

—A Abraham.

Abraham tò iüté:

—¿Ì?

² Età Skëköl tò iché ia:

—Be' alà eköl è kiè Isaac e' dalër be' éna tajë, e' tsümi Moria. Mik be' demi eë, età ye' tò be' a kabata kkacheke, e' kì be' alà ttöwà ta iña'üwa ye' a ye' dalöioie.

³ Bule es bla'mi ta Abraham e' kékà ta burro payuëitò. Bö' jchéitò tsëmi. Età ie' mìa wé Skëköl tò ie' a iyë' eë ilà ena ikanè mésopa bül e'pa ta. ⁴ E' böiki es ta Abraham tò kà yëne ie' a e' kì suë kamië. ⁵ Età ie' tò iché ikanè mésopa a:

—Íe' a' e' tsüat burro i' ta. Ye' ena ye' alà, sa' micho kabata jai a Skëköl dalöiök, e' wa sa' döne.

⁶ Età Abraham wà bö' mí e' ppékaitò Isaac kuli' kì. Tabela ena bö'ka bö' batsoie e' mí Abraham wà. Età imiyal ñita. ⁷ Età Isaac tò iché iyë a:

—A, yëwö.

Abraham tò iüté:

—A alà, çì kiane be' kì?

Isaac tò iché ia:

—A Yëwö, bö' tso' se' wà, ñies bö'ka, erë çwé obeja pupula ttekewà Skëköl a e'?

⁸ Iyë tò iüté:

—A alà, Skëköl wák tò e' meraë se' a.

Ie'pa mir ñita. ⁹ Mik ie'pa demi wé Skëköl tò iyë' Abraham a eë, età Abraham tò ák kataté et kà'ie. E' ukuökì ta ibö' dapa'wéka kà e' kì ta ilà klö'wéwaitò payuëwà mékaitò bö' bata kì. ¹⁰⁻¹¹ Ie' tabela klö'wéwà ilà ttowà ña'wé Jehovah a. E' wösha ta Jehovah biyöchökwak bua'ie e' tò Abraham chaké siwa' kì:

—¡A Abraham, a Abraham!

Ie' tò iüté bet:

* **21:31** Beerseba: Hebreoie kà kiè e' wà kiane ché ttè mène ñi a e' di' tum biule ó Obeja kuktò e' di' tum biule.

—¿Ì?

¹² Jehovah biyöchökwak bua'ie e' tö iché ia:
—iBe' alà kè shkà'war, kè ittarwa! Be' wák
alà eköl ème e' kè kkèone be' wà ye' yòki. E'
wa ye' wà ijcher tö mokì be' tö ye' dalöieta'
tajè.

¹³ E' wösha Abraham tö isué tö obeja wè'ñe
e' malitséwa idula' a kal tsitsir chale a. Ie'
tö iyiwak e' klò'wéwa jché ña'wéwa ilà skéie
Jehová dalöioie. ¹⁴ Ie' tö ká e' kiè mèkà i' es: “Ì
kiane se' kì e' mera Jehovah tò.” E' kuèkì i'ñe
tà se' tö ichekeia: “Ì kiane se' kì, e' merdaè
se' a Jehovah kébata a.”

¹⁵⁻¹⁶ Jehovah biyöchökwak bua'ie e' tö Abra-
ham skà kiè ká jai a tà ichéitò ia:

—Jehová tö iché: ‘Buaè be' tö ye' dalöieke,
be' alà eköl è, e' métsabò ye' a. ¹⁷ E' kuèkì
ye' er buaè chöraè be' a tajè. Be' aleripa
alöweraeyò tajè wes bèkwò tso' tajè ká jai a
es, wes ttsa'wò tso' tajè dayè kkömik es. Nies
ie'pa e' alörakà ibolökpa kì kekraè. ¹⁸ Be' tö
ye' ttò dalöie, e' kuèkì be' aleripa batamik ye'
er buaè chöraè ká ulitane wakpa a.’

¹⁹ Eta Abraham biteane wè ikanè mésopa
atèat eè tà imiyal sèraa ñita dōmine Beerseba
wè ie' serke eè.

Nahor ala'r

²⁰⁻²³ E' ukuòki tà biyö debitù Abraham kì
tö ie' èl kiè Nahor, e' alaköl kiè Milcá, e' ala'r
de pàköl (8). E' alà ko'k kiè Uz. Imalepa kiè
dör Buz, Quemuel, e' dör Aram yè, Quésed,
Hazó, Pildás, Idlaf ena Betuel e' dör Rebeca
yé.

²⁴ Nahor alaköl skà tso' kiè Reumá, e' tà
ie' ala'r kèkà tkèl. E'pa kiè dör Teba, Gáham,
Tahas, ena Maacá.

23

Sara blénewa

¹ Mik Sara kì duas tso' cien eyök kì dabom
böyök kì kul (127), ² eta ie' blénewa ká kiè
Quiriat-arbá atè Canaán eè. Nies ká e' kiè
Hebrón. Abraham schöne e' ièitséitò siarè.
³ Ie' tkèr idèütö nu o'mik e' e' kèkà tà imía ttök
hititawakpa tà, tà ichéitò ie'pa a:

—Erè ye' dör ká kua'kì wak serke a shua
e' è, erè ká wataù ña pöie ye' dèütö blowá.

⁵ Ie'pa tö iiüté:

⁶ —A kèkèpa, be' we'ikè sa' tö, sa' ttò ttsö.
Sa' a tà be' dör kèkèpa tajè e' serke sa' shua.
E' kuèkì be' dèütö nu bló sa' pò bua'ie ese a.
Sa' ulitane kè tö ichèpa be' a tö kè iblar sa'
pö a.

⁷ Ie' e' duéka ie'pa wörki tà ie' e' tkéwa
kuchè kì ie'pa dalöiök ⁸ tà ichéitò ie'pa a:

—Mokì a' kì ikiane tö ye' dèütö nu blèwayò
iè a' ká a, e' tà wëm kiè Efrón dör Sóhar alà, e'
ichö ⁹ tö ákuk tso' ie' ká kkò a kiè Macpelá

e' wataùttsa ye' a ye' yamipa pöie. Ye' tö
ipatuèmi ie' a kòs ituè ekkè. Es ákuk e' atè
ye' ulà a a' shua.

¹⁰ Eta Efrón dör hititawak e' tkèrñak ie'pa
shua, e' tö Abraham iuté darèrè as iyamipa
ena kòs daparke ká e' wékkò a e'pa tö ittò
ttsö. Ie' tö iché Abraham a:

¹¹ —A kèkèpa, kè ye' tö ákuk watuepa be' a.
Ká e' ñies ákuk tso' ia, e' kakmekeyò be' a è.
Ye' yamipa kòs tso' iè e'pa tö ye' ttò ttsé tö ká
e' kakméyò be' a. Be' dèütö nu bló eè.

¹² Erè Abraham e' tkéwane kuchè kì ká e'
wakpa wörki ¹³ tà ichéitò ie' a sulitane wörki:

—Ye' ttò ttsö. Be' pablèyò tö ká e' ské klò'ú
ye' ulà a. E' ukuòki ye' dèütö nu blekewayò.

¹⁴ Ie' tö iiüté:

¹⁵ —A kèkèpa, ye' ttò ttsö. Ká e' ské dör
inuköl wömule dökà cien tkèyök (400), erè
inuköl ekkè è, kè e' kì se' tkinuk. Be' dèütö
nu bló eè.

¹⁶ Eta kòs ie' tö ká ské ché imalepa wörki e'
mène buaè Abraham a, ekkè patuéttsaitò.*
¹⁷⁻¹⁸ Es Efrón ká tso' Macpelá atè Mamré
diwò tskirke e' èkà e' de Abraham ulà a iákuk
tà ena kal tso' kòs ikì i' tà. Hititawak ena
sulitane dami ká e' wékkò a e'pa kòs dör ká
töne e' ttekölpa.

¹⁹ E' ukuòki tà, Abraham tö idèütö nu
bléwa ákuk tuéitò Macpelá eè. Ká e' atè
Mamré atè Canaán e' o'mik tsinet (Mamré
kiè ñies Hebrón). ²⁰ Ká e' watuéttsa ie' a hi-
titawak tò. Es ká e' ena ákuk e' de Abraham
ulà a iyamipa pöie.

24

Abraham tö alaköl yulök patké Isaac a

¹ Abraham dewá kèkèpalaie. Ie' a Jehovah
er buaè ché iyi ulitane wa. ² Ká et tà ie'
tö ikanè méso kibi kiè. E' dör ie' iyi kòs e'
kuèblu. Ie' tö iché ia:

—Be' ulà múwa ye' tu' dikia iwà kka-
choie tö mokì i' kiekeyò be' a e' waweraèbò.
³ Jehovah dör ká jai ena ká i' e' Kèköl e' wörki
be' ttè mú ye' a mokjè tö ye' alà kè kar
senukwa Canaán iè se' serke e' alékölpa tà.
⁴ Be' yú ká wé ye' manét eè, eta eè alaköl yulö
eköl ye' yamipa shua senukwa ye' alà tà.

⁵ Ie' tö iiüté:

—Dö' alaköl kè bitù ye' tà, e' tà ¿wes ye'
iwèmi? ¿Buaè idir be' a tö be' alà mi' ye' wa
dö wé be' manét eè?

⁶ Ie' iiüté:

—iAu, kè ye' alà tsarmi eè! ⁷ Jehovah dör
ká jai Kèköl, e' tö ye' yè'ttsa ye' yè u a ena
ye' yamipa ká a. Ie' tö ittè me' ye' a tö ká
i' meraèitò ye' aleripa a. Ie' tö ibiyöchökwak
patkeraè be' kimuk alaköl tsukbitù ye' yàkie.

* **23:16** Es ie'pa wöblar iyi watauk ña a. Erè Efrón tö iché tö ká e' kakméitò Abraham a erè e' kè yène. Nies e' ane Abraham
èna, e' kuèkì ie' tö Efrón patuè bèrè kòs Efrón ie' a iché ekkè.

⁸ Alaköl kě shkak be' ta, e' ta kě be' tkinuk. Kě be' kane iska yulök. Erě kě ye' alà tsarmi ee.

⁹ Eta ikaně méso ulà mēwā ie' tu' dikia ta ittē mé ia tō iweraē wēs iuk patkēitō es. ¹⁰ E' ukuōki ta ie' tō iwōkir iyi kōs bua' bua, ese shtë tsēmī kakmē. Ekkē kōs payuētō iyiwak kiē kameio e' ki dōka dabop. Eta ie' mīa iyiwak wēttsē tkōrō Nahor atē Mesopotamia ee. ¹¹ Mik ie' demi tsinet Nahor, etā kā tuirketke. Diwō ekkē ta kā e' alēkōlpa mi'ke di' tsuk. E' wōsha ta ie' de di' tum biule e' kkōmik ta ikameio kēitō e' tulōkser enuk ee. ¹² Eta ie' tō ichē Skēkōl a: “A Jehová, be' dōr ye' wōkir Abraham e' Kēkōl. Ye' kīmū i'ñe ñies er buaē chō ye' wōkir a. ¹³ Iē di' tum biule o' mik ye' e' tsukeat bērbēr ē kā i' busipa tso' di' tsuk e' dalewa. ¹⁴ Kawō mū ña tō wēne ēk a ye' ichē: ‘Be' kakō' ōwa ye' a di' kakmū yē', as e' tō ye' iūtō: ‘Be' di' yō ñies be' kameio a ikakmekeyō.’ Es ye' ēna iane tō e' ēk shushtë be' tō Isaac a alakōlie. Es ye' wā ijchērmi tō be' er bua' chē ye' wōkir a.”

¹⁵ Eta kam i' chekeitō e' or, etā ie' isué alaköl datse eköl kakō' bune kuli' ki di' tsōie. E' dōr Rebeca, ie' dōr wēm kiē Betuel e' alà busi. Betuel mī dōr Milcā ena iyē dōr Nahor. Nahor dōr Abraham ēl. ¹⁶ Rebeca dōr busi buaala kam iser wēm ta. Ie' mīa dōttsa di' tum biule e' a ikakō' wā iōk. ¹⁷ Mik imitke etā Abraham kanē méso tunemi itōki ta ichē ia: —Be' we' ikēyō, di' dami be' wā e' kakmū ña yē.

¹⁸ Ie' tō iūtē,

—A kēkēpa, be' di' yō.

E' bet ie' kakō' ēwa klō' wēwā ulà a ta di' méitō ia yē. ¹⁹ Mik ie' di' yē one ta Rebeca tō ichē ia:

—Ye' mī di' tsuk ñies mē be' kameio a.

²⁰ Bet ikakō' wā ka' wēitō wē iyiwak di' yōke e' a ta imī di' ki tsuk iyiwak a. Es iwēitō kameio ulitane a. ²¹ E' dalewa Abraham kanē méso tso' isauk bēre, wā dōr tō ie' ki ikiane jchēnowā yēsēsē tō Jehová tō ie' kīmē i' dalērmik ie' shkō e' wa as idōttsa buaē ō au. ²² Mik kameio di' yē one, etā ie' tō ula'tsio sū es dōr gramo terōl ese tkēwā busi yik a. Ñies ulaio méitō bōt, e' es dōr cien gramos tsata. ²³ Eta ie' tō ichē ia:

—Be' we' ikēyō, ichō ña ŷi alà busi be' dōr? ŷYe' chōmī i'ñe nañewe be' yē u a kapōkrō ye' kanē méso pa ta?

²⁴ Ie' iūtē:

—Ye' dōr Betuel alà busi, e' dōr Milcā ena Nahor alà wēm. ²⁵ Sa' u a a' chōmī. Ñies a' kameio a chkē tso'.

²⁶ Eta Abraham kanē méso e' tkēwā kuchē ki Jehová dalōiōk ²⁷ ta ichēitō: “Jehová dōr ye' wōkir Abraham e' Kēkōl. E' kīkōkka ye' tso'. Kēkraē ie' tō ye' wōkir Abraham kīmeke buaē. Kēkraē ie' er buaē chōke ye' wōkir a.

Ie' wā ye' debitu buaē ñala ki dō iē ye' wōkir yamipa u a. E' kueki ikikēkayō.”

²⁸ Rebeca tunemi shkālalaē imi u a i kōs tka ie' ta e' pakōk. ²⁹⁻³⁰ Ie' akē kiē Labán, e' tō ula'tsio suē ena ulaio suē ikutā ulà a. Ñies i' chē Abraham kanē méso tō e' ttē tsēitō. E' kueki ie' bitea iñaletsuk di' tum biule a. Ie' de Abraham kanē méso ska' e' tso' ia ikameio ta di' tum biule ska'. ³¹ Eta Labán tō ichē ia:

—Jehová tso' be' ta buaē. iMishka ye' ska! ŷWes be' e' tsukeat u'rkī? Ye' u kanewētke be' a ñies kameio a.

³² Es Abraham kanē méso bitea ie' ta. Eē ie' tō dali tso' kameio ki e' ēwa ta itēitō. E' ukuōki ta ie' wā di' debitu Abraham kanē méso a ena iwapiēpa a klō skuoie.

³³ Mik ie' pa tō itié, etā Abraham kanē méso tō ichē:

—Kē ye' chkōpa kam ye' tō iōk ye' debitu e' wā pakō a' a etā.

Labán tō iūtē:

—E'ma ichō. ŷI dōr iwā?

³⁴ Ie' tō ichē:

—Ye' dōr Abraham kanē méso. ³⁵ Jehová tō ikimē tajē. Ie' tō iblu' wē tajē. Obeja, baka, orochka, inukōlchka, kanē méso pa wēpa ena alakōlpa, kameio ena burro, e' kōs méitō ia tajē. ³⁶ Ñies ilaköl Sara e' tō alà mé ia eköl wāk wēm ikēnewatke etā. I' kōs tso' ye' wōkir wā e' méitō ilā a. ³⁷ Ie' tō ye' kē ttē muk ie' a. Ye' a ichēitō: ‘Ye' alà kē kar senukwā Canaán wē ye' serke e' alēkōlpa ta. ³⁸ Be' yū wē ye' yēpa tso' eē ta alaköl yulō eköl ye' yākie ye' ditsēwō shūa.’ ³⁹ Ye' tō iūtē: ‘A ye' wōkir Abraham, ŷdō' alaköl kē bitu ye' ta?’ ⁴⁰ Ie' tō ye' iūtē: ‘Kēkraē ye' serke buaē Jehová wōa, e' kueki ie' tō ibiyōchōkwak patkeraē be' ta as be' kawō tkō buaē ñala ki, ñies as alaköl kībō ye' yākie ye' yamipa ye' yē wa e' pa shūa. ⁴¹ Erē ye' yamipa kē ena ilā busi patkak be' ta, e' ta kē be' tkinuk. Kē i' ttē ta' ia be' ki.’

⁴²⁻⁴⁴ “E' kueki ye' debitu i'ñe di' tum biule ska. Eē ye' tō ikiē Jehová dōr ye' wōkir Abraham e' Kēkōl e' a: ‘tō mokī be' ye' kīmeke alaköl yulōk ye' wōkir Abraham yākie, e' ta as e' bitu ye' ska' iē di' tum biule ska'. Mik ye' tō ie' a di' kak kiē, etā as imūtō ye' a ena ichōitō: Ñies ye' tō be' kameio a ikakmeke. Es ye' isuēmi tō alaköl e' shushtë be' tō ye' wōkir yākie.’ ⁴⁵ Mik e' chekeyō e' erketke, etā ye' isué tō Rebeca datse ikakō' bune ikuli' ki. ⁴⁶ Mik ie' di' yinetke etā ye' tō ie' a ichē: ‘Be' we' ikēyō, di' dami be' wā e' kakmū ña yē. E' bet ikakō' ēwaitō ta ichēitō: ‘Be' di' yō. Ñies imekeyō be' kameio a. Ie' ye' a di' mé ñies ye' kameio a. ⁴⁷ E' ukuōki ta ye' tō ie' a ichakē: ‘ŷYi alà busi be' dōr?’ Ie' iūtē: ‘Ye' dōr Betuel alà busi e' dōr Nahor ena Milcā alà.’ Eta ula'tsio sū e' tkēwayō iyik a ena ulaio tkēwayō bōt iulā a. ⁴⁸ E' ukuōki ta ye'

e' tkéwā kuchē kī tā Jehová dalōiēyō. Ie' dör ye' wōkir Abraham e' Kēkōl e' kīkēkayō. Ie' wā ye' debitū buaē yēsēsē busi shukititō ye' wōkir yamipa shūā ilā a e' ska'. ⁴⁹ Es 'ža' er buaē chōke ye' wōkir a? 'Ža' e' chōke ikimuk er bua' wa? Ichō űa i' tā yēsēsē ima a' tō ichē, es ye' éna iarmi tō i wēmīyō."

⁵⁰ Etā Labán ena Betuel e'pa tō iūtē:

—E'ma i' kōs debitū Jehová ttō wa. E' kuekī kē wēs sa' a i' onuk. Kē sa' a i' yēnuk yēs. ⁵¹ I' Rebeca. Itsūmi be' wōkir a senukwā ilā tā wēs Jehová kī ikiane es.

⁵² Mik Abraham kanē mēso tō ttē e' ttsé, etā ie' e' tkéwā kuchē kī iwōtsa mēwā iyōk kī Jehová dalōiōk. ⁵³ E' ukuōkī tā ie' tō iyi yōule orochka wa ena inukōlchka wa űies datsi' bua' bua' e' tajē yélur méitō Rebeca a. űies ie' tō ikakmé Rebeca akē a ena imi a. ⁵⁴ E' ukuōkī tā ie' ena iwapiēpa chké di'yē tā ikapere eē. Bule es tā itī'nerak tā Abraham kanē mēso tō ichē:

—Ye' mīāne ye' wōkir ska'.

⁵⁵ Erē Rebeca akē ena imi e'pa tō ichē iā:

—Rebeca kē tsarmi bet. Kawō mū ie' a as ie' e' tsūat sa' tā kā dabop, e' wa wē' be' wa imi'mi.

⁵⁶ Erē ie' tō ichē ie'pa a:

—Kē ye' wōklō'ukīā a' tō. Jehová tō ye' kīmē as i' kōs dōtsa buaē ye' a. E' kuekī ye' ōmi ye' wōkir u a.

⁵⁷ Ie'pa tō iūtē:

—Sa' mī Rebeca kiōk chakē žima ichēmītō?

⁵⁸ Etā Rebeca kiérakitō tā ichakérakitō iā:

—A Rebeca žbe' shkak wēm i' tā?

Ie' tō iūtē:

—Tō.

⁵⁹ Es ie'pa tō Rebeca ena alakōl tso' ie' kkō'nuk kekraē e'pa a kawō mé as imi'rak. űies Abraham kanē mēso ena iwapiēpa kōs e'pa a kawō mērakitō as imi'rak. ⁶⁰ Ie'pa mitke tā Rebeca yamipa er buaē chē ie' a ttē i' wa:

“A sa' yami,

As be' alōr tajē shūtēē.

As be' aleripa e' alōkā ibolōkpa kōs kī.”

⁶¹ Etā Rebeca ena ikanē mēsopa e' tulēkā ie'pa kameio kī tā imīyal Abraham kanē mēso itōkī.

⁶² E' kēwō ska' tā Isaac serke Négueb wē di' tum biule tso' kiē “Skēkōl tso' e' tō ye' suēke” eē, e' dene iyē ska'. ⁶³ Tsālī tā Isaac e' yēttsā shkōk kabikeitsōrami. E' wōshā tā ie' isuē tō kameio datsē tseē. ⁶⁴ E' wōshā Rebeca tō ie' suē űies tā ie' e' éwa kameio kī. ⁶⁵ Rebeca tō ichakē Abraham kanē mēso a:

—Žwēm doā wī se' kke, e' dör yi?

Ie' iūtē:

—E' dör ye' wōkir Isaac.

Etā Rebeca wō pabakēwā datsi'tak wa.

⁶⁶ Abraham kanē mēso tō i' kōs tka ie' tā e' pakē Isaac a. ⁶⁷ E' ukuōkī tā Rebeca mītsēr Isaac wā imi Sara blēnewā e' u a. Es Isaac senēwā ie' tā. Isaac éna Rebeca dalēr tajē, es ie' er pablēne imi blēnewā e' kuekī.

25

Abraham ena Queturá e'pa aleripa

¹ Abraham alakōl ské tsēwā kiē Queturá.

² Ie' ala'r kēkā Abraham tā wēpa dōkā terōl.

E'pa kiē dör Zimrán, Jocsán, Medán, Madián,

Isbac ena Súah. ³ Jocsán dör Sebá ena Dedán,

e'pa yē. Dedán aleripa e' dītsēwō dōkā

mañal kiē asurwak, letuswak ena leumwak.

⁴ Madián ala'r wēpa kiē Efá, Éfer, Hanoc,

Abidá ena Eldaá. E'pa kōs dör Queturá

aleripa.

⁵⁻⁶ I' kōs tso' Abraham wā e' atē Isaac ulā

a. Erē kam Abraham duōwā, e' yōkī ie'

tō iyi kakmé ilakōlpa malepa ala'r a. Ie'pa

patkēmiitō senuk ká bānet atē diwō tskirke

e' ēkā kāmīē as kē ikū'rak Isaac ska' tsīnet.

Abraham blēnewā

⁷ Abraham sene' duas cien eyōk kī dabom

kulyōk kī skēl (175) seraq ⁸ etā iblēnewā buaē

ikēnewatke kē weine siārē. Es ie' mičoē

idētōpa itōkī. ⁹⁻¹⁰ Ila'r Isaac ena Ismael e'pa

tō inū blé ilakōl Sara pō e' o'mik ákuk kiē

Macpelá eē. Ákuk e' atē Mamré diwō tskirke

e' wa. Kā e' bak hititawak kiē Efrón dör

Sóhar alā e' ulā a. Kā e' wato'ttsā hititawak tō

Abraham a. ¹¹ Abraham blēnewā, e' ukuōkī

tā Skēkōl er buaē chē Isaac a. Ie' e' tsēat

senuk tsīnet di' tum biule kiē “Skēkōl tso', e'

ye' suēke” eē.

Ismael ala'r

¹² Ismael dör Abraham alā Agar tā. Agar

dör Abraham alakōl Sara, e' kanē mēso e'

dör egiptowak. Ikkē dör Ismael ala'r e'pa kiē

¹³ wēs ikunerak es: Nebaiot, e' dör ilā tsā.

E' itōkī Quedar, Adbeel, Mihsam, ¹⁴ Mismá,

Dumá, Masá, ¹⁵ Hadar, Temá, Jetur, Nafis

ena ibata kiē Quedmá. ¹⁶ E'pa kōs dör

Ismael ala'r dōkā dabom eyōk kī bōl (12).

Ie'pa ká kiérak iwákpa kiē wa. Ie'pa kōs dör

iwakpa ká wōkirpa.

¹⁷ Ismael kī duas de cien eyōk kī dabom

mañayōk kī kul (137) tā iblēnewā. Es ie' mi-

choē idētōpa itōkī. ¹⁸ Ie' aleripa miā senuk

Havilá ena Sur e' shūshā. Kā e' atē Egipto

wōshāē Asiria űalē kke. Ie'pa serke eē bānet

Abraham aleripa malepa yōkī.

Jacob ena Esaú kune

¹⁹ Ttē i' dör Isaac dör Abraham alā, e' pakē.

²⁰ Isaac kī duas de dabom tkēyōk (40) tā

isenēwā Rebeca tā. Rebeca dör Betuel e' alā

busi ena Labán kutā. Ie'pa dör arameowak

serke ká kiē Padán-aram eē. ²¹ Rebeca kē

dō alāē. E' kuekī Isaac tō Jehová a ikiē as

Rebeca dö aläë. Jehovahä tö ittö ttsé tä Rebeca dunekä e' wakpa döör klö. ²² Erë klöpa ñippöke tajë ie' shüa. E' kuekj i' ibikeitsé: "Ye' weirke i' es, e'ma çïök ye' sermiia?" E' kuekj i' mia iwä chakök Jehovahä a. ²³ E' tö ie' a iché:

"Be' shüa ala'r tso' böi.

Mik ie'pa de këchke, etä ikibi êk döraë itsirla kanë mésoie.

Ie'pa aleripa döraë kä böi ñi bolökpa ese wakpa.

Itsirla aleripa döraë diché kibiie ikibi aleripa tsäta.

E' kuekj i'pa ñippémitke kam ikur e' yökj."

²⁴ Rebeca kéwö de, etä klöpa kune wëpa. ²⁵ Ikewe êk kune e' tsä döör mashmash ipäkö shamamaë. Ie' kië mékaitö Esaü.* ²⁶ Alä tsä kune e' klölewä iël tsirla wä iklö kaniñak a iulä et wa. E' kuekj ikië mékaitö Jacob.† Mik Rebeca klöpa kune etä Isaac kj duas tso' dabom teryök (60).

Iyë wä i tso' mekeat Esaü a e' kéwö watuëttaitö

²⁷ Klöpa kibinetke. Esaü döör yëria poë. Ie' wöbatsö sulu yëble wa. Erë iël Jacob, e' kë döör es. Ie' serke bërë. Ie' wöbatsö senuk u a ë. ²⁸ Iyiwak kañiru tteke Esaü tö e' chkä wa Isaac wöbatsö suluë. E' kuekj Isaac kj Esaü kiar kibiie Jacob tsäta. Erë Rebeca kj Jacob kiar kibiie Esaü tsäta.

²⁹ Kä et tä Jacob tso' ulök. E' dalewa Esaü debitu shtrinewä tajë datse kañika. ³⁰ Ie' iché Jacob a:

—Be' we'ikëyö, i alé be' tö mat se kakhmü ye' a ñë. Sulu ye' dué bli wä. E' kuekj Esaü kië Edom‡ ñies.

³¹ Jacob tö iüté:

—Keweie i mekeat se' yë tö be' a be' döör ilä kibi e' kuekj, e' kéwö mütsa ye' a chkö i' skéie.

³² Esaü tö iché:

—Ye' tteke bli tö dö' e' tö ye' ttëwä, e' tä i mekeat se' yë tö ye' a çïie bua' e' döör ye' a?

³³ Jacob tö ikí ché ia:

—I' tä be' ttë mü ye' a tö mokj be' tö ye' a imeke.

Etä Esaü tö ittë mé Jacob a yësyësë Skëöl wöa. Es i mekeat iyë tö ie' a, e' kéwö métsaitö Jacob a. ³⁴ Jacob tö chkö mé ia pan tä. Mik Esaü chké one di' yé one, tä ie' e' kéka tä imia. Ie' döör ilä kibi e' ulä a iyi bua' kéwö tso', e' kë kj i' tkine yës.

26

Isaac mia Guerar

* **25:25** Esaü: Esaü kië ñies Seif. Hebreoie Seif wä kiane chë pakö. Génésis 36.8 säq. † **25:26** Jacob: Hebreoie s'kië e' wä kiane chë s'klö kaniñak. ‡ **25:30** Edom: Hebreoie s'kië e' wä kiane chë mat.

¹ E' kéwö ska' tä ketba ane tajë kä e' qos kj wës ibak Abraham kéwö ska' tä es. E' kuekj Isaac mia Guerar wë filisteowak blü serke kië Abimélec eë. ² Eë Jehovahä e' kkaché ie' a tä ichéitö ia: "Kë be' minuk Egipto. Be' e' tsuat wë ye' be' a iché eë. ³ Be' senuia kä i' kj. Ye' tso' be' tä. Ye' er buaë chöraë be' a. Kä i' qos meraëyö be' a ñies be' aleripa a. Es ye' ttë muke be' a wës kewe ime'yö be' yë Abraham a es. ⁴ Be' aleripa alöweraëyö tajë wës bëkwö tso' tajë es. Kä i' qos merayö be' aleripa a. Ñies ie'pa batamik ye' er buaë chöraë kä ulitane wakpa a. ⁵ Abraham tö ye' ttë qos e' iüté buaë. Ttë mé ye' tö ie' a e' qos blë' buaë ie' tö e' kuekj ye' tö ttë buaë e' meke be' a ñies."

⁶ Isaac e' tséat senuk Guerar. ⁷ Kä e' wakpa tö Isaac a ichaké: "¿Rebeca döör be' yaie?" Erë ie' suane ichök: "Ie' döör ye' alaköl." E' kuekj i' iché: "Ie' döör ye' kutä." Ie' tö ibikeitsé tö kä e' wëpa tö ie' ttëwami ilaköl buaala kuekj.

⁸ Isaac kj kä de tajë eë. Kä et tä, kä e' blü kië Abimélec, e' tö isuë ukkö tsitsir a tö Isaac tso' ilaköl Rebeca peñuk. ⁹ Bet itsuk patkëmitö tä ichéitö ia:

—¿Mokj tö alaköl se döör be' alaköl? ¿I kuekj be' tö iyë' kuaë tö ie' döör be' kutä?

Isaac tö iüté:

—Ye' ibikeitsé tö isalema a' ye' ttëwami ie' kuekj.

¹⁰ Erë Abimélec tö iché ia:

—¿I kuekj i' wamblébö sa' tä? Tsir etä wëm wële senëwä ie' tä, e' tä iekkë tä be' tö sa' kë i' sulu wamblök Skëöl wöa.

¹¹ Abimélec tö iché sulitane a:

—A' isie tö Isaac tsiriwë ö ilaköl tsiriwë, e' tä e' tterawä.

¹² Duas e' wa Isaac tö dali kuatké, wä wöne buaë, Jehovahä er buaë ché ie' a e' kuekj. ¹³ Ie' de iyi blü tajë. Tajë iyi tso' ie' wa. ¹⁴ Ie' wa obeja ena baka tso' tajë. Ñies kanë mésopa tso' tajë ie' wa. E' kuekj filisteowak er ttsë'r suluë ie' kj. ¹⁵ E' kuekj ie'pa tö di' tum bi' iyë Abraham e' kanë mésopa tö, e' qos wötëwä iyök wa. ¹⁶ Bata ekkë tä Abimélec tö iché Isaac a:

—Be' yöne iyi blu' tajë sa' tsäta, e' kuekj jbe' yúshkal!

¹⁷ Etä Isaac mia senuk Guerar kakkue kj. ¹⁸ Eë di' tum bi' iyë tö, e' wötë'wä filisteowak tö iyë blënëwä ukuökj tä, e' qos biëneitö tä ikië mékaitö wës iyë tö ime'ka es. ¹⁹ Kä et tä ie' kanë mésopa tso' di' tum biök kä e' kj, etä ie'pa tö di' tum a di' tuökekä tajë ese kué et. ²⁰ Erë kä e' obeja kkö' nukwakpa debitu ñippök Isaac obeja kkö' nukwakpa tä. Ie'pa tö iché tö di' tum e' döör ie'pa icha. E' kuekj Isaac tö di'

tum biule e' kiè mékà “Ñippök.” ²¹ E' ukuöki ta Isaac kanè mésopa di' tum skà bié et, e' ki iskà ñippérak. E' kueki di' tum biule e' kiè mékaitö “Se' ñi bolök.”

²² Ie' miá kamiè ká e' kǵ, eǵ di' tum skà biéitö et. E' kǵ ki ñi bunerak. Ie' iché: “I' ñe ta Jehovah tò ká bua' mé se' a wè' ta se' serdaè buaè.” E' kueki ká e' kiè mékaitö “Ká tso' taijè se' a.”

²³ E' ukuöki ta ie' miá Beerseba. ²⁴ E' nañewe Jehovah dá ie' ska' ta ichéitö iá:

“Ye' dör be' yé Abraham e' Kéköl. Ye' tso' be' ta, e' kueki kǵ be' suanuk. Abraham dör ye' kanè méso e' dalèrmik ye' er buaè chöraè be' a, ñies be' aleripa alöweraëyö taijè.”

²⁵ Eǵ Isaac tò ák kataté et ka'ie iyiwak jchoie Jehovah dalöioie. Eǵ ie' sené ta ikanè mésopa tò di' tum bié et eǵ.

Isaac ena Abimélec kawö mé ñi a

²⁶ Ká et ta, Abimélec datse Guerar debitu ttök Isaac ta. Iyamipa debitu böi ie' ta. Eköl kiè Ahuzat. Iéköl kiè Ficol. E' dör Abimélec ñippökwapka wökir. ²⁷ Isaac tò iché iá:

—A' éna ye' ar suluè. A' ye' yö'shkar a' ká kǵ. Eta ñiök a' do ye' ska'?

²⁸ Ie' pa tò iiuté:

—Sa' isuè tò Jehovah tso' be' ta. E' kueki sa' bitea be' a ichök tò kawö mùwasö ñita. ²⁹ Sa' kǵ wá be' tsirioule i wa. Kékraè sa' tò be' kǵmè. Mik be' manetwa, eta sa' kǵ wá i tté ku' a' kǵ. I' ñe ta iwénewa tò be' a Jehovah er buaè chöke taijè. E' kueki be' tté mú sa' a tò be' kǵ tò i sulu wamblepa sa' kǵ.

³⁰ Eta Isaac tò kawö buaè tkö'wé ie' pa ta, chké wa di' yé wa. ³¹ Bule es bla'mi ta ie' pa tò ikawö mé ñi a tò kǵ ñippöiarak. E' ukuöki ta ie' pa e' chéat ñi a er bua' wa.

³² E' diwö shà ta Isaac kanè mésopa tso' di' biök, e' pa wá ibiyö de tò sa' di' kué. ³³ Ie' tò di' e' kiè méka Sebá.* E' kueki i' ñe ta ká e' kièia Beerseba.

³⁴ Mik Esau kǵ duas de dabom tkëyök (40), eta ie' senéwa alakölpä böi ta. Eköl kiè Judit e' yé kiè Beerí, e' dör hititawak. Iéköl kiè Basemat e' yé kiè Elón, e' dör hititawak ñies. ³⁵ Alakölpä böi e' pa tò Isaac ena Rebeca eriawéká tsiriwéká taijè.

27

Isaac er buaè ché Jacob ena Esau a

¹ Isaac dewa kéképalatke. Ie' kǵ wöbla wawéria. Ká et ta ilà kibi Esau e' kiéitö ta ichéitö iá:

—iA alà!

Esau tò iiuté:

—A yéwö, ñi?

² Eta Isaac iché iá:

—Be' tò isuè tò ye' kënewatke dö' wekké alè ta ye' duöwa. ³ E' kueki ye' kǵ ikiane tò be' kuaböt klö'ú ta be' yú ye' a yéblök. ⁴ Eta iwakaneú ña buaè wës ye' wöbatsö iwa es, ta itsúbitu ña katé. E' wa ye' er buaè chöke be' a kam ye' duöwa e' yöki.

⁵ Eré Isaac ttöke Esau ta e' ttsé Rebeca tò. E' kueki mik Esau miá yéblök kañika ⁶ eta bet ie' tò iché Jacob a:

—A alà, ye' ttö ttsö. Ye' tò be' yé ttsé ttök be' èl Esau ta, ta iché iá: ⁷ “Be' yú yéblök, e' wakaneú ña buaè ta itsúbitu ña katé. E' ukuöki ta ye' tò be' a iyi kǵ bua' e' kéwö mekeyö be' a Jehovah wörki kam ye' duöwa e' yöki.” ⁸ E' kueki ye' ttö ttsö buaè. ⁹ Be' yú chibo pupula bua' bua esese tsúbitu ña böitö ta ikanewekeyö buaè wës be' yé wöbatsö iwa es. ¹⁰ E' ukuöki ta be' tò chké tsümi be' yé a as ñiuitö. Es iyi kǵ e' kéwö atmi be' a be' èl skéie.

¹¹ Eré Jacob tò iché imi a:

—Ye' èl pa shamamaè. Ye' kǵ dör es. ¹² Ye' yé tò ye' këmi, e' ta ittsewami tò ye' idir, eta ie' ichèmi tò ye' tso' ie' dalöseukwa. Ie' kǵ er buaè chepa ye' a. E' skéie ie' er sulu chöraè ye' kǵ.

¹³ Eré imi tò iiuté:

—A alà, as ie' er sulu chö ye' kǵ. Ye' ttö iütö. Be' yú chibola chéyö be' a e' tsuk.

¹⁴ Eta Jacob miá chibola tsuk e' debitu iwa imi a. E' kanewé imi tò buaè wës Isaac wöbatsö iwa es. ¹⁵ Ilà kibi Esau datsi' tso' bléule u a e' bua' bua yétsa iékaitö ilà tsirla kǵ. ¹⁶ E' ukuöki ta chibola kkuölit wa Jacob ulà ena ikuli' patréwaitö. ¹⁷ Chkö bua' ena pan yuétkeitö, e' méitö Jacob a tsèmi iyé a.

¹⁸ Jacob dewa iyé ska' ta ichéitö iá:

—A yéwö.

Isaac tò iiuté:

—A alà, ñbe' dör ye' alà wéne èk?

¹⁹ Ie' iiuté:

—Ye' dör Esau, be' alà kibi èk. I' chébö ña, e' kanewétkéyö. Be' e' tköser iyiwak ttéyö e' katök. E' ukuöki ta be' iyi buaè e' kéwö mekebö ye' a, e' mú ye' a.

²⁰ Eré Isaac tò ichaké iá:

—A alà, wës be' ulà de iyiwak e' ska' bet? Ie' iiuté:

—Jehová dör be' Kéköl e' tò ye' kǵmè e' wa ikuéwayö bet.

²¹ Isaac tò iché iá:

—Be' e' sköwa ye' o' mik pattsyö tò mokǵe be' dör ye' alà Esau.

²² Ie' e' skéwa iyé o' mik as ipattsöitö. Isaac tò iché:

—Be' ttö e' dör Jacob ttö. Eré be' ulà e' dör Esau ulà.

²³ Jacob ulà kǵ shamamaè wës ièl kibi ulà es, e' kueki Isaac kǵ éna iane buaè tò e' dör

* 26:33 Sebá: Hebreoie di' biule kiè e' wá kiane ché tté mène ñi a.

Jacob. Mik ie' er buaë chökette ilà a, ²⁴ età iskà chakéneitō:

—¿Mokì be' dör ye' alà Esaú?

Ie' iüté:

—Tō, ye' dör Esaú.

²⁵ Iyë tō iché ià:

—A alà, iyiwak ttébō kanewébō e' mú ña katè as ye' er buaë chō be' a.

Ie' tō iyë tié ñies vino mé ià yè. Isaac chké, vino yé. ²⁶ E' ukuókì tã ichéitō ià:

—A alà, be' e' skōwã ye' o'mik ye' wōalattšō.

²⁷ Mik Jacob e' skēwã iyë wōalattšök, etã iyë tō idatsi' alattsé tã ier buaë ché ilà a tté ikkè wa:

“Tō, ipaalar wēs ye' alà paalar es.

Ie' paalar buaë wēs kañikã kkō'nè Jehová tō e' alar è.

²⁸ As Skèköl tō be' a mò wōli mè kekraë be' dalikua kì.

As ie' tō be' dalikua kōs e' wōù buaë

as be' wã trigowō tã tajë ena vino tã tajë.

²⁹ Kã kuã'kì wakpa tajë as e' dō be' kanè mēsopaie.

As ie'pa e' tulōwarak kuchë kì be' wörkì be' dalöiök.

As be' mú dō be' èlpa wökirie.

As ie'pa e' tulōwã kuchë kì be' wörkì be' dalöiök.

Wépa er sulu ché be' kì, esepa kì Skèköl er sulu ské chōraë.

Ñies wépa er buaë ché be' a, esepa a Skèköl er buaë ské chōraë.”

³⁰ Isaac er buaë chétke Jacob a tã Jacob miátke. E' bet tã Esaú tso' yëblök e' dene.

³¹ Ñies ie' tō chké alé buaë, e' mí iwã iyë a tã ichéitō ià:

—A yéwō, dúla ttéyō e' alí katō. E' ukuókì tã be' er buaë chōke ye' a e' chō ña.

³² Isaac tō ichaké:

—¿Yi dör be'?

Ilà tō iüté:

—Ye' dör Esaú be' alà kibi.

³³ Isaac tkinewã painekã tajë tã ichéitō:

—E'ma çyi dare yëblök, e' wã chké debitu ña? E' katéwayō seraã kam be' dō e' yōkì. E' a ye' er buaë chétke. Es ie' a ye' er buaë ché e' atetke.

³⁴ Mik Esaú tō i ché iyë tō e' ttsé, etã ie' erianekã anekã tajë tã ichéitō:

—¿A yéwō, ye' a er buaë chō ñies!

³⁵ Erë Isaac tō iüté:

—Be' èl datke ye' kitō'yuk e' a ye' er buaë chétke be' skéie.

³⁶ Esaú tō iüté:

—Wëe' ie' kiè Jacob. I' tã bötökicha iwambléitō ye' tã i' es. Be' iyi kēwō mekebō ye' a ye' dör be' alà kibi e' kuëkì, e' kēwō yé'ttsã ye' ulà a ie' tō kuaë. I' ñe tã be' er buaë

chōke ye' a e' yéttšaitō ye' yōkì. ¿Warma be' er buaë chōke ye' a e' kē tã ià?

³⁷ Isaac tō iüté:

—Ittsō. Ye' tō ie' mékátke be' wökirie. Ye' tō be' aleripa kōs e' métkie ie' kanè mēsopaie. Ñies ye' tō ichétke as chkwō ena vino dō ie' ulà a tajë. A alà, çì memiã ye' tō be' a i' tã?

³⁸ Erë Esaú tō ikì ché iyë a:

—A yéwō çbe' er buaë chōke sa' a e' dör etké? ¿Ye' a er buaë chō ñies! Etã Esaú iékã tajë.

³⁹ Isaac tō iché ià:

“Be' serdaë wé mò wōli kē tã tajë ese ska'.

Eë be' dalikua kē wörpa buaë.

⁴⁰ Be' ñippōraë tabè wa o'ka tã iíyi kuëkì, e' mik be' serdaë.

Be' dōraë be' èl kanè mésoie.

Erë mik be' ñippémi ie' tã,

etã be' e' yōratssã ie' ulà a.”

Jacob tkashkar Esaú yōkì

⁴¹ Isaac er buaë ché Jacob a Esaú skéie. E' kuëkì Esaú éna suluë Jacob arke. Ie' ibikeitsé: “Ye' yé duökewátke. Mik iduowã e' kēwō tka, etã ye' èl tterawayō.”

⁴² Mik Rebeca wã ijchenewã tō Esaú tō iël bikiétsé ttèwã, etã Jacob tsük patkéitō tã iché ià:

—A alà, ittsō. Be' èl Esaú e' pablōke tō ie' be' tterawã. ⁴³ E' kuëkì ye' ttō ttsō. Be' tkōshkar bet ye' akè kiè Labán serke Harán e' u a. ⁴⁴⁻⁴⁵ Be' e' tsuát ie' ska' kã tajë dō mik be' èl er buanene be' kì ena i sulu wamblébō e' chowane ie' éna etã. E' ukuókì tã ye' tō be' tsük patkeraë, e' wa be' dōne. ¿Ye' kē kì ikiane tō ye' ala'r bōl e' duōwã diwō etké a!

⁴⁶ E' ukuókì tã Rebeca tō iché Isaac a:

—Esaú alakölpa dör hititawak e'pa tō ye' shtriwétke tajë. Jacob senéwã alaköl ese tã, e' tã ye' mú duōwã.

28

¹ Etã Isaac tō Jacob kiè tã ishke'wéitō tã ichéitō ià:

—Kè be' senukwã canaánwak tã. ² Be' yú be' duöchke kiè Betuel serke Padán-aram e' ska'. Eë be' senúwã be' nau Labán alà busipa e' eköl tã. ³ Skèköl Diché Tã' Iyi Ulitane Tsatã as e' er buaë chō be' a. Ñies as ie' tō be' aleripa alöü tajë kã wa'ñe. ⁴ Ie' tō iyë'atbak Abraham a tō kã i' meraëitō ie' a. E' kì se' serke shkal. As ie' er buaë chō be' a ena be' aleripa a wēs ie' er buaë yé' Abraham a es as kã i' dō a' ulà a.

⁵ Es Isaac tō Jacob patkémi Padán-aram. Jacob demi inau Labán ska'. Labán dör arameowak kiè Betuel, e' alà. Ie' dör Rebeca akè. Rebeca dör Jacob ena Esaú e'pa mì.

Esaú senéwã Mahalat tã

⁶ Esaú wã ijchenewã tō Isaac er buaë ché Jacob a ñies tō ipatkémiitō kã kiè Padán-aram

senukwá eé. Nies ie' wá ijchenewá tò mik iyé er bua' ché Jacob á etá ichéitò iá:

—Ké be' senukwá canaánwak tá.

⁷ Nies ie' wá ijchenewá tò Jacob míá ká kié Padán-aram wés iyé ena imì tò iché iá es. ⁸ Es ie' éna iane tò iyé ké kié ikiane tò ie' pa serwá canaánwakpa tá. ⁹ E' kuéki ie' míá alaköl skà yulök Ismael dör Abraham alá e' ska'. Eé ie' senéwá Ismael alá busi kié Mahalat e' tá, e' dör Nebaiot kutà. Es alaköl kí tséwáitò eköl e' ké dör canaánwak wés imalepa es.

Jacob kabsué Betel

¹⁰ Etá Jacob é' yéttsá Beerseba michoé Harán. ¹¹ Ie' michoé wé katuine iki tá eé ikapere. Ák méwáitò wókir kataie, e' kí ie' kapówa. ¹² Eé ie' kabsué. Ie' isué tò klókata batsié tkér iski ibata dōká ká jai á. E' kí ie' isué tò Skéköl biyóchökwakpa shkóke wó'k wa'k. ¹³ Nies ie' isué tò Jehová dur ie' o'mik tá ichéitò iá: “Ye' dör Jehová. Ye' dör be' talá, Abraham, ena be' yé, Isaac, e' pa Kéköl. Ká i' wé be' tēr, e' meraeyō be' a ena be' aleripa á. ¹⁴ Ie' pa alrōdaé tajē wés ká po es. Ie' pa michoé senuk ká wa'ñe. Ye' er buaé chōraé ká ulitane wakpa á be' ena be' aleripa e' pa batamik. ¹⁵ Ye' tso' be' tá. Ye' tò be' kkō'neraé ká wa'ñe wé be' mir eé. Be' dōrane ye' wá ká i' kí. Ké yō be' we'ikepa. Ttē kōs méyō be' á, e' waweraeyō es.”

¹⁶ Mik Jacob t'neka, etá ie' ibikeitsé: “Mókí Jehová tso' ká i' kí, e' ké jcher ye' wá.”

¹⁷ Tajē ie' suane tá ibikeitséitō: “Ká i' dör batse'r tajē. Ijē dör Skéköl wé! Ijē dör ká jai wékköl!”

¹⁸ Bule es tá Jacob é' kéká bla'mi. Ák méwáitò iwókir kataie, e' kékáitò dúékaatitō iwá kkachōie tò ká e' dör batse'r. Kiō téitō ák bata kí iwá kkachōie tò ká e' tso' Skéköl dalōioie. ¹⁹ Ká e' kié mane'wéttsane ie' tò Betel* Kewe tá ká e' kié Luz.

²⁰ Eé ie' tò ittē mé Jehová á i' es: “Be' tso' ye' tá ena ye' kkō'né be' tò i' ye' mir etá, ena be' tò chké ena datsi' mé ye' á, ²¹ ñies ye' dene buaé ye' yé ska', e' kōs wébō ye' á, e' tá be' klō'weraeyō ye' Kékölíe. ²² Ák dúékaayō i', e' dör iwá kkachōie tò ijē be' dalōiēdaé. A Skéköl, i kōs mekebō ye' á, e' mú blatēsō dōká dabop tá e' tsá eyök meraneyō be' á.”

29

Jacob demi Labán ska'

¹ E' ukuöki tá, Jacob míá pē' serke diwō tskirke e' éká. ² Eé ie' tò di' tum biule sué et kañika. E' pamik obeja daparke mañayök enuk eé di' e' yekerakitō e' kuéki. Di' tum biule kkō kí ákkue bērie me'r et. ³ Iyiwak kkō'nukwakpa wōblanewatke tò áš iyiwak ulitane daparaka eé, e' ukuöki tá ákkue skeúke

di' tum biule kkō kí áš iyiwak di'yō. Iyiwak di'yane one tá ie' pa tò ikkō pabakéwane ákkue wa. ⁴ Jacob tò iyiwak kkō'nukwakpa á ichaké:

—A yamipa, ká wé wakpa á' dör?

Ie' pa tò iüté:

—Sa' dör Harán wakpa.

⁵ Ie' tò iská chakéne:

—¿A' wá wēm kié Labán dör Nahor alá, e' suule?

Ie' pa tò iüté:

—Tō, e' suule sa' wá.

⁶ Ie' tò ichaké:

—¿Is ie' tso'?

Ie' pa tò iüté:

—Ie' tso' bua'. Isaú. Wí busi datse e' dör ie' alá kié Raquel e'. Ie' datse iyé iyiwak wéttsé.

⁷ Ie' tò iché:

—Ká tso'ia ñiwe. Diwō tso'ia kakkéé iyiwak dapa'wōwá ek tsiní. I kuéki á' ké tò di' mè iá tá iēmírak chkök.

⁸ Erē ie' pa tò iüté:

—Ké sa' á e' wamblénuk. Sa' kawōtá ipanuk. Mik obeja de sēraa, etá sa' tò di' tum kkō ppekeka tá di' meke sa' tò iyiwak á.

⁹ Ie' ttōke ie' pa tá, e' dalewa Raquel debitu iyé iyiwak wéttsé, ie' dör iyé iyiwak kkō'nukwak e' kuéki. ¹⁰ Jacob tò Raquel sué inau iyiwak wéttsé, e' bet ie' tunemi di' kkō kéká tá iyiwak á di' méitō. ¹¹ E' ukuöki tá Raquel shké'wéitō wōalatséitō tá ie' jékaie ttsé'ne buaé kuéki. ¹² Ie' tò iché iá: “Ye' dör Rebeca alá ena Labán nauyō.” E' bet tá Raquel tunemi ichök iyé á.

¹³ Mik Labán tò inauyök ttē ttsé, etá bet itunemi iñaletsuk. Ipaklō'wéwáitō tá iwōalattséitō tá imítser iwá iu á. I kōs tka Jacob tá e' pakéitō inau á. ¹⁴⁻¹⁷ Tá Labán tò iché iá: “Mokjē be' dör ye' yami ékka.”

Jacob senéwá Lía ena Raquel tá

Labán alá busi bōl, ikibi ék kié Lía, itsirla ék kié Raquel. Lía wōbla e' ké dör buaala* erē Raquel dör buaala wa'ñe.

Jacob sené Labán ska' dō si' et. E' ukuöki tá Labán tò iché iá:

—Be' dör ye' yami, erē be' ké kawōtá kanēblök ye' á éme. Ichō ña kōs be' tò ye' ña'wēmi? ¹⁸ Jacob wōbatse Raquel wa, e' kuéki ie' tò Labán iüté:

—Be' tò kawō mé ye' á senukwá Raquel tá, e' tá e' skéie ye' kanēblōke be' á dōká duas kul.

¹⁹ Labán tò iüté:

—Ye' á tá e' dör buaé. Be' je' á ye' tò imēmi buaé. Ye' ké éna imak o'ka á. Be' é' tsuát ye' ska'.

²⁰ Es Jacob kanēblē' dōká duas kul Raquel dalērmik. Erē ie' kí Raquel kiane tajē, e'

* 28:19 Betel: Hebreoie kié e' wá kiane chē Skéköl wé. jcher se' wá bua'iewá. Isalema e' wá kiane chē Lía wōbla dör buaala.

* 29:14-17 Lía wōbla e' ké dör buaala: Hebreoie ttē e' wá ké

kueḡi kawō ekkē e' t̄tsēitō kā bērbēr ē. ²¹ Mik duas kul tka, eṭa Jacob tō ichē Labán a:

—Kawō yē'yō be' a, e' detke. Kawō mú ye' a senukwā be' alà busi Raquel ta.

²² Eṭa Labán tō sulitane a ishkeñē tō a' shkō ulabatsē e' kēwō tkō'uk. ²³ Erē kaṭuine, e' shuā Lía mí ie' wā Jacob a Raquel skēie ta Jacob kapē ie' ta. ²⁴ Labán tō ikanē méso eka kiē Zilpá, e' me'tke Lía a ikanē mésoie. ²⁵ Bule es bla'mi ta Jacob tō isuēwā tō e' dōr Lía. Ie' mīa Labán ska' ta ichēitō iā:

—ǀl wamblé be' tō ye' ta? Ye' kaneblé be' a Raquel dalērmik. ǀōk be' tō ye' kitō'wē es?

²⁶ Labán tō iūtē:

—ǀe sa' wōblar tō alà busi kibi ese sērkewā kewēie, e' itōki itsirla ēk. ²⁷ Se' kawōtā Lía ulabatsōke e' kēwō tkō'uk dōkā kā kul. Mik kēwō e' tka, eṭa ye' tō be' a Raquel meke ñies. Erē be' kawōtā skā kaneblōkne ye' a duas kul Raquel dalērmik.

²⁸ E' dōr buaē Jacob a. Mik Lía ulabatsē kēwō e' diwō tka, eṭa Labán tō Raquel mé Jacob a alakōlie ñies. ²⁹ Ñies ie' tō ikanē méso eka kiē Bilhá e' mé Raquel a ikanē mésoie. ³⁰ Es Jacob senēwā Raquel ta ñies. Erē ie' kawōtā kaneblōkne skā Labán a dōkā duas kul, erē ie' éna idalēr kibiie Lía tsāta.

Jacob ala'r

³¹ Jehovah tō isuē tō Jacob kē kī Lía kiane bua'ie. E' kueḡi Lía a alà méitō. Erē Raquel kē dōtā alàē. ³² Lía dunekā alà kune ta ie' tō ichē: “Ye' ǀriarke tajē e' suē Jehovah tō, e' kueḡi i'ñe ta ye' dalērdāe ye' wēm éna.” E' kueḡi ikiē mékaitō Rubén.†

³³ E' ukuōki ta ie' alà skā kune ekōl ta ichēitō: “Ye' wēm kē tkine ye' kī e' suē Jehovah tō e' kueḡi alà skā méitō ye' a.” E' kueḡi ikiē mékaitō Simeón.†

³⁴ Ie' alà skā kēkā ta ichēitō: “Ire' ye' ala'r dekā mañal e' kueḡi ye' wēm éna ye' dalērmi kibiie.” E' kueḡi ikiē mékaitō Leví.‡

³⁵ E' ukuōki ta ie' alà skā kēkā ta ichēitō: “I'ñe ta ye' tō Jehovah kīkekeka.” E' kueḡi ikiē mékaitō Judá. * Eṭa ekkē ē ie' alà dē'.

30

Raquel ala'r

¹ Mik Raquel tō isuē tō ie' kē dō alàē, eṭa ie' sibinekā iēl kī. Ie' tō ichē iwēm a:

—Be' kē tō ye' a alà mè, e' ta ye' duōrawā.

² Jacob ulunekā ie' kī ta ichēitō iā:

—Ye' dōr Skēkōl kali, e' ma ye' a alà mermi be' a. Ie' wāk tō be' méat kē dō alàē.

³ Ie' tō iūtē:

—Ittsō, ye' kanē méso kiē Bilhá, e' ta be' senú. Mik ie' alà kēkā eṭa e' dōr wēs ye' alà es. Es ye' dōraē alàē ie' batamik.

⁴ Es ie' tō ikanē méso Bilhá e' mé iwēm a alakōlie, e' ta Jacob senē. ⁵ Ie' ta Jacob alà kēkā. ⁶ Raquel tō ichē: “Skēkōl tō ye' tsatké buaē. Ie' tō ye' tō t̄tsē ta alà méitō ye' a wēm.” E' kueḡi ie' tō ikiē mékā Dan. *

⁷ E' ukuōki ta Bilhá alà skā kune Jacob ta. ⁸ Raquel tō ichē: “Ye' ñippé tajē ye' ēl ta eṭa ye' e' aléka iki.” E' kueḡi ikiē mékaitō Neftalí.†

⁹ Mik Lía tō isuē tō ie' kē dē'ia alàē, eṭa ie' tō ikanē méso kiē Zilpá, e' mé Jacob a alakōlie.

¹⁰ Zilpá alà kēkā Jacob ta. ¹¹ Lía tō ichē: “ǀedaǵ i' mēne ye' al!” E' kueḡi ilà kiē mékaitō Gad.‡

¹² E' ukuōki ta Zilpá alà skā kēkā Jacob ta. ¹³ Lía tō ichē: “ǀYe' t̄tsē'r buaē! Ire' alakōlpa kōs tō icheraē tō be' t̄tsē'r buaē.” E' kueḡi ilà kiē mékaitō Aser.§

¹⁴ Trigo wō alirke e' kēska' ta Rubén mīa kañika. Ee ie' tō kalwō kiē mandrágora* e' alí kuē. E' biṭe iwā imi Lía a. Mik Raquel tō kalwō e' suē ta ichēitō Lía a:

—Be' we'ikēyō, kalwō debitū be' alà wa be' a, e' kāmú ña.

¹⁵ Lía tō iūtē:

—ǀBe' kē a wē' idir tō be' wā ye' wēm m̄tsēr? ǀKīe ta be' éna kalwō debitū ye' alà wa ye' a, e' yaktsa ye' ulā a!

Erē Raquel tō ichē iā:

—Kalwō e' skēie i'ñe nañewe ye' wēm patkekeyō be' ta kapōk.

¹⁶ Kaṭuirketke ta Jacob tso' kaneblōk e' debitū ta Lía mīa iñaletsuk ta ichēitō iā:

—Ye' tō ye' alà mandrágora e' mé Raquel a, e' skēie be' kawōtā kapōk ye' ta i'ñe nañewe.

E' nañewe Jacob kapē ie' ta. ¹⁷ Eṭa Skēkōl tō Lía t̄tō t̄tsē ta idunekā ta ilà skā kune Jacob ta. Es ie' alà dekā skēl. ¹⁸ Lía tō ichē: “Ye' tō ye' kanē méso mé ye' wēm a e' skēie Skēkōl ye' a alà i' mé.” E' kueḡi ilà kiē mékaitō Isacar.†

¹⁹ E' ukuōki ta Lía alà skā kēkā Jacob ta, e' ta ideka terōl. ²⁰ Ie' ichē: “Skēkōl tō ye' a i' buaē kāmē. Ire' ye' ala'r de terōl. E' kueḡi ye' wēm éna ye' dalērdāē jaishet.” E' kueḡi ilà kiē mékaitō Zabulón.‡

²¹ Bata ekkē ta ie' alà skā kune alakōl. E' kiē mékaitō Dina. ²² Erē ñies Raquel kīmē

† **29:32** Rubén: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē ye' ǀriane e' suēitō. ‡ **29:33** Simeón: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē itsōk. § **29:34** Leví: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē ñita. *

29:35 Judá: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē Skēkōl kīkēkāsō. † **30:6** Dan: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē Skēkōl tō s'tsatké buaē. ‡ **30:8** Neftalí: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē ñippōk.

‡ **30:11** Gad: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē kawō buaē mēne. § **30:13** Aser: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē itt̄sē'r buaē. *

30:14 mandrágora: Kā e' kēwōska ta ie'pa tō ibikeitseke tō mandrágora wō katé alakōlpa tō, e' ta e' tō ie'pa kīmēmi dōk alàē. † **30:18** Isacar: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē skē. ‡ **30:20** Zabulón: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē kakmeule.

Skëköl tò. Ie' tò ala'r mé ià wës Raquel tò ikiè ià es. ²³ Ie' dunekà ta ilà tsá kune kiè mékàitò José. Ie' tò iché: "Ye' jaène siarè e' yéttsa Skëköl tò ye' kî. ²⁴ Jehovah mú tò ye' a alá kî mè ià eköl." E' kuekî ikiè mékàitò José.[§]

Jacob iyiwak alöne taië

²⁵ José kune e' ukuókî ta Jacob tò iché Labán a:

—Ye' òmine ye' kaska'. ²⁶ Ye' alakölpa ena ye' ala'r e'pa mú ye' a as imi'rak ye' ta. Ye' kaneblétke be' a ie'pa skéie. Be' wà ijcher buaè tò kôs ye' kaneblé be' a.

²⁷ Erë Labán tò iüté:

—Be' we'ikèyö. Be' e' tsúatià senuk ye' ska'. Ye' tò itótké tò Jehovah er buaè ché ye' a be' batamik. ²⁸ Ichö ña kôs be' kî inuköl kiane be' kanè skéie, e' ma ekké ye' be' patuëmi.

²⁹ Ie' tò iüté:

—Be' wà ijcher tò ye' kaneblé buaè be' a. Nies ye' tò be' iyiwak kkö'né buaè be' a. ³⁰ Mik ye' dë'bitü be' ska', età be' kè wà i ku' taië. I'ñe ta be' wà iyi tso' taië. Jehovah er buaè ché be' a ye' kuekî. Erë zmik ye' kaneblömi ye' wák a? Ye' wóché yamipae.

³¹ Labán tò iskà ché ià:

—Zkôs be' kî ikiane tò be' patuëyö?

Ie' tò iüté:

—Be' kè tò ye' patauk. Erë i chekeyö be' a e' iütö, e' ta ye' tò be' iyiwak kkö'nemi. ³² I'ñe ye' mi'ke be' iyiwak shushtök. Obeja kôs dalolo ena chibo kôs wöaule shkitshkit ö ulaula ese klö'wekeyö ye' wák a e' patuöie. ³³ Mik be' de ye' iyiwak sauk ta eë be' isuëmi tò obeja dalolo ö chibo wöaule shkitshkit ö ulaula ese ë tso', e' ta be' wà ijcherwami tò ye' dör wëm yësyesë. E' kè dör es, e' ta be' wà ijcherdaë tò ye' tò be' iyiwak ekible.

³⁴ Labán tò iüté:

—Tö, buaè idir. Iüsö wës be' iché es.

³⁵ Erë e' diwö shà ta ie' mía ie' iyiwak shushtök. Ie' chibo kôs tso' wöaule skëkshkëk ö ulaula ese yéluritö. Nies ie' obeja kôs tso' dalolo ese yéluritö ta iméitö ila'r wëpa a kkö'në. ³⁶ E' ukuókî ta iyiwak yélur ie' tò e' wëtsë ie' mía shkë dö ká mañat Jacob yöki. Età Jacob kawötà Labán iyiwak malepa e' kkö'nuk.

³⁷ Erë Jacob tò kal kuà'kî kuà'kî dö mañalka e' ulà aki tée. Elka kiè álamo, skà kiè almendro, skà kiè castaño. Kal ulà kkuölit takla jchéloritö as iwër wöaule saruru skëkshkëk. ³⁸⁻³⁹ E' ukuókî ta kal ulà e' tuléwaitö wé iyiwak daparke di'yök e' wöshaë. Eë iyiwak wöbatsöke ñi wa. Iyiwak wöbatsöke ñi wa kal ulà ñe' wöshaë e' ala'rla kôs tskirke wöaule skëkshkëk ö shkitshkit ö ulaula. ⁴⁰ Iyiwak tskirke wöaule e' kôs

dapa'wéitö bänet ie' wák a. Ese wë'ñe kôs uyéwaitö Labán iyiwak kôs wöaule ö dalolo ese a as itskir wöaule ö dalolo. Es ie' iyiwak alörke taië bänet, kè ku' Labán icha ta ñita. ⁴¹ Mik iyiwak bua'buwa ese wöbatsöke ñi wa, età ie' tò kal ulà ñe' tuléwa wé iyiwak di'yöke eë. Es ie'pa tò kal ulà wöaule e' sué mik iwöbatsöke ñi wa e' dalewa. E' ala'rla tskirke kôs e'pa dör wöaule. ⁴² Erë mik iyiwak sí po ese datse, età ie' kè tò kal ñe' tuléwa. E' kuekî iyiwak sí po ese ala'rla kôs tskirke e' dör Labán icha. Erë wé bua'buwaë ese dör ie' icha. ⁴³ Es ie' de iyi blú taië. Obeja ena kanè mésopa wëpa ena alakölpa ñies kameio ena burro e' kôs tso' ie' wà taië.

31

Jacob tkakshkar Labán yöki

¹ Erë Jacob tò ittse tò Labán ala'r dulakölpa tò icheke: "Jacob tò se' yé iyi kôs e' klö'wéwa, e' wa ie' e' blu'wé taië." ² Nies ie' tò isuë tò Labán kè tò ie' suëia buaè wës kënë es. ³ Età Jehovah tò ie' a iché: "Be' yüne be' yépa kaska' wé be' yamipa tso' eë. Ye' michoë be' ta be' kkö'nuk."

⁴ Jacob tò Raquel ena Lía tsuk patké dö wé ie' tso' obeja wëtsë eë ⁵ ta ichéitö ià:

—Ye' wà ijchenewa tò a' yé kè kî ye' kianeia wës kënë es. Erë ye' yé e' Këköl tso' ye' ta kekraë ye' kîmuk. ⁶ A' wà ijcher buaè tò ye' kaneblé a' yé a mokî. ⁷ Erë ie' tò ye' kütö'wé kekraë ye' kanè ské wa. Erë Skëköl kè wà ie' a ikéwö mène as i sulu wambliöitö ye' kî. ⁸ Mik ie' tò ye' a iché: "Ye' be' patueke iyiwak wöaule shkitshkit ese wa", età iyiwak ulitane pane wöaule shkitshkit ëme. Mik ie' tò ye' a iché: "Ye' be' patueke iyiwak wöaule shkëkshkëk ese wa", età iyiwak ulitane pane wöaule shkëkshkëk ëme. ⁹ Es Skëköl tò a' yé iyiwak yé'lur mè ye' a.

¹⁰ "Iyiwak wöbatsöke ñi wa e' kéwö ska' ta ye' kabsuë tò iyiwak wë'ñe wöbatsöke iláki wa, e' kôs wák dör wöaule shkëkshkëk ena shkitshkit ena ulaula. ¹¹ Kabsuë e' a, Skëköl biyöchökwak ye' chaké ye' kië wa ta ye' iüté: '¿I?' ¹² Ie' ye' a iché: 'Isaú bua'ie ta be' isugraë tò iyiwak wë'ñe wöbatsöke iláki wa, e' kôs dör wöaule shkëkshkëk ena shkitshkit ena ulaula. I sulu kôs wamlé Labán tò be' kî, e' suëyö, ö' kuekî ye' tò iwé es. ¹³ Ye' dör Këköl dë'bitü be' wörki ká kië Betel eë e'. Eë be' tò ák du'kaat ye' dalöioie. Eë be' tò kawö me' ye' a. Be' e' kóká bet, be' e' yóttsa ká i' a. Be' yüne wé be' kune eë." ¹⁴ Età Raquel ena Lía e'pa tò iüté:

—Kè sa' a sa' yé daliukuö ta'ia. ¹⁵ Nies sa' sué sa' yé tò suluë wës o'ka es. Kúie ta sa' wato'ttsaitö be' a, sa' ské klö'itö buaë e' ewéwaitö yës. ¹⁶ E' ma kôs Skëköl tò iyi yé'lur

§ 30:24 José: Hebreoie s'kië e' wà kiane ché ilé kîmú.

sa' yé ulá a, e' dör sa' icha ena sa' ala'r icha. E' kuekî i kôs ché Skéköl tó be' a e' iutó.

Jacob e' yéttsa Padán-aram

¹⁷⁻¹⁸ E' ukuöki tá Jacob tó ila'r ena ilakölpa e'pa ké e' tkókka kameio kî. Ie' iyyiwak kôs ena ie' íyi kôs dé' ie' ulá a Padán-aram ikanè skéie, e' patkémiitò keweie ie' yöki. Eta ie' e' yéttsa micho iyé Isaac ska' Canaán. ¹⁹ Labán mía ká bānet ioveja kōyōk tōk, e' dalewa ie' wā íyi diököl tso' dalōiè e' kôs bléwami Raquel tō. ²⁰ Jacob ké wā iyēne Labán a tō ie' mi'kea. Es ie' tō ikité buaé. ²¹ Ie' tkashkar. Íyi tso' ie' wā e' kôs wéttse. Bet tá ie' tkattsa di' kiè Éufrates, e' wishet. Eē tá ie' micho ká kiè Galaad e' ká kōwō kî.

Labán tó Jacob tōtié

²² Jacob bakshkar e' kî ká de mañat, eta Labán wā ijchēnewā tó ie' bakshkar. ²³ Eta ie' mía itōki iyamipa tá. Ká de kul tá ie' tō ikué Galaad ká kōwō kî. ²⁴ E' nañewe Labán kabsué tō Skéköl de ie' wōrkî tá ichéitō iā: “Ye' ttō ttsō. Kē be' kane ttōk Jacob tá kēsik wa.”

²⁵ Ie' de wé Jacob úla tulur Galaad ká kōwō kî eē. Eē ie' ena iyamipa, e'pa tō iúla tuléka kapowaie ñies. ²⁶ Ie' tō iché Jacob a:

—¿I wamblé be' tō i' es? ¿iök be' tō ye' kītō'wé i' es? Be' wā ye' alá busipa bitetser wēs ñippōkwakpa tō s'tsēmi es. ²⁷ ¿I kuekî be' ye' kītō'wé? Be' tkashkar akir ye' yōki. Be' e' biyō chōpa ye' a, e' ma kawō buaé tkō'wé ye' tō a' wéttse t'stēne buaé wa, ma'ma kicha tá ese wa ena sabak blar buaé ese wa. ²⁸ Kē be' wā kawō méne ye' a ena ye' ala'r busipa ena ye' duōchkepa e'pa a as sa' e' chōat ñi a. Be' tō iwamblé wēs pē' sulué es. ²⁹ Ye' wā diché tso' a' ulitane tsajōie buaé, erē eniā nañewe be' yē e' Kéköl tō ye' a' iché: “Ye' ttō ttsō. Kē be' kane ttōk Jacob tá kēsik wa.” ³⁰ Be' mitkene be' yē u wēs be' kî ikiane taijē es, eta ¿lie be' tō ye' wā íyi diököl tso' dalōiè e' ekiblē?

³¹ Eta Jacob tō iuté:

—Ye' suane be' yōki. Ye' ibikeits dō be' ye' yōki be' ala'r busipa yéttane er sulu wa. ³² Yi wā be' íyi diököl tso' dalōiè e' tso', e' tá as e' wák duōwa. Se' yamipa kôs tso' je' se' sauk, e'pa wōrkî be' yú be' íyi yulök. E' kuébō, e' tá itsúmi.

Erē ie' ké wā ijcher tō Raquel tō iyé íyi diököl e' blé'wabitu.

³³ Eta Labán tkawā Jacob úla a ie' íyi yulök. E' ukuöki tá ie' tkawā Lía úla a. Ñies Lía ena Raquel kanè mēsopa bōl e'pa úla shuyuléitō. Erē ké ie' wā ikune. Ie' e' yéttsa Lía úla a mía Raquel úla shuyulök. ³⁴ E' dalewa Raquel tō iyé íyi diököl bléwā kameio tsikkuō dikia tá ie' wák e' tkéka ibata kî. Labán tō ie'

úla ulitane shuyulé erē ké iwā ikune yēs.

³⁵ Raquel tō iché iā:

—A yéwō, ké be' ulunuk ye' kî. Ye' e' kōkami be' wōrkî, erē ye' duōke sik dué wā.

Labán tō ie' íyi diököl yulé taijē. Erē ké ie' wā ikune. ³⁶ E' kuekî Jacob ulunekā taijē tá ichéitō Labán a:

—¿I sulu wambléyo be' kî, e' kuekî be' ye' tōtié dō ié? ³⁷ Be' tō ye' íyi kôs e' shuyulé tá ¿be', i kuébō? E' tulō ié se' yamipa wōrkî as ie'pa tō ichō tō yi ttē dör mokié, be' o ye'. ³⁸ Ye' kaneblé' be' a duas dōka dabom bōyōk (20), e' dalewa tá be' chibo ena be' obeja e' kôs tskirke bua'buā. Be' iyyiwak bobokpa ké tkēulettsa yēs. Ñies ké ye' wā be' obeja pupula ē kataulewa. ³⁹ Namu tō be' iyyiwak ttéwa, e' tá ké ye' wā inú dē'bitu. E' nuí patō' ye' tō be' a. Ñiwe ö nañewe be' iyyiwak ekiblélur akblōkwakpa tō, e' patauk be' tō ye' ka'. ⁴⁰ Ñiwe ye' tteke kaba tō. Nañewe tá ye' tteke kase tō. Kē ye' kapowā buaé. ⁴¹ Ye' kaneblé' be' a duas dabom bōyōk (20) eta es ye' bak weinuk kékraē. Ye' kaneblé' duas dabom eyōk kî tkēl (14) be' alá busipa dalērmik. E' ukuöki tá ye' skā kaneblé' duas terōl be' iyyiwak kuekî, erē be' bak ye' kītō'uk kékraē ye' kané ské wa. ⁴² Abraham ena ye' yé Isaac e'pa Kéköl ké kupa ye' ta, e' ma be' ye' patké'bitu ulá wōchka. Erē Skéköl tō isué tō ye' siarla, e' kaneblé' taijē, e' kuekî ie' tō be' wōuñé eniā nañewe.

Jacob ena Labán e'pa kawō mé ñi a

⁴³ Eta Labán tō Jacob iuté:

—Be' alakölpa dör ye' alá busipa. Be' ala'r dör ye' duōchkepa. Obeja kôs e' dör ye' icha. I kôs suébō ié, e' dör ye' icha ē. ¿Wes ye' a ye' alá busipa ena ye' duōchkepa e'pa ormi? ⁴⁴ E' kuekî be' shkō. Mishka kawō muk ñi a. Es se' wā ijcherdaē tō wēs se' kawōtā ñi dalōiök.

⁴⁵ Eē tá Jacob tō ák duéka ek ie'pa kawō muke ñi a e' wā kkachōie. ⁴⁶ Ie' tō iché iyamipa a:

—Ák dapa'ú ié.

Ie'pa ulitane tō ák dapa'wé tá ichkéraak ák dapaule e' o'mik. ⁴⁷ Eta Labán tō ká e' kiè méka iwák ttō wā “Jegar Sahadutá”. Ñies Jacob tō ikiye méka iwák ttō wā “Galaad.”* ⁴⁸ Labán tō iché:

—I'ñe ák ikké dapa'wéatsō kawō mēsō ñi a e' wā kkachōie.

E' kuekî Jacob tō ká e' kiè méka es. ⁴⁹ Ká e' kine ñies Mispá, wā dör tō Labán tō iché:

—Mik ké se' ñi suneia, eta as Jehová tō se' saú tō wēs se' ñi wamblōke. ⁵⁰ Be' tō ye' ala'r busipa we'iké o be' senéwa alakölpa kuá'kî tá, e' tá a' sueraē Skéköl tō. Erē ké yi ku' e' sauk chēne ye' a, erē Skéköl wák tō isueraē.

⁵¹ Eta Labán tō ikí ché Jacob a:

* **31:47** Galaad: Ká e' kiè dör bōt erē iwā kiane chē ñies. E' dör ák dapaule kawō mēne e' wā kkachōie.

—Ák dur i' ena ák dapaule i' e' dapa'wéyö se' bôl shushaë. ⁵² Ák dur i' ena ák dapaule i' e' dör se' bôl a iwá kkachoie tó ié è se' kawôta dôkwa. Kê ye' tkôpami be' kker ñippök be' ta. Nies kê be' tkôpami ye' kker ñippök ye' ta. ⁵³ Abraham dör be' duöchke ena Nahor dör ye' duöchke, e'pa Kêköl eköl è, as e' tó se' shulô.

Etä Jacob tó kawô mé mokjê Labán a Skêköl dalôieke iyê Isaac tó e' wörki. ⁵⁴ E' ukuöki ta ié' tó iyyiwak jché ña'wê Skêköl dalôioie ee. Ie' tó iyamipa kié chkök. Ie'pa ulitane chké ta ikaperô ee.

⁵⁵ Bule es bla'mi tã Labán tó iduöchkepa ena ila'r busipa e'pa wôalattsé e' choat ie'pa a. Ie' tó iché iarak: a' mú kawô tkô buaë kékraë. E' ukuöki ta imichone ikáska'.

32

Jacob tó Esaú ma'wê er bua'wê

¹ E' ukuöki ta Jacob mir è wê imirô ee. Nala kj Skêköl biyôchôkwakpa de ié' ska'. ² Mik e'pa suéitô, etä ichéitô: "T'pa dör Skêköl ñippökwa." E' kuekj ié' tó kã e' kié méka Mahanaim.*

³ Etä ié' tó ikanè mësopa patkémi biyô muk ié' èl Esaú a tó ié' datse. Ie' èl serke kã kié Seir atë EDOM ee. ⁴ Ie' tó ichémi ikanè mësopa a: "A' tó ichô ye' èl a: 'Be' èl Jacob datse be' wôki be' kanè mésoie. Ie' tó ichébitu be' a: Duas ikké kôs ye' sené Labán ska'. ⁵ Ye' wã baka tso' ena obeja tso' ena burro tso' tajê. Nies kanè mësopa tso' ye' wã tajê wêpa ena alakôlpa. Be' dör ye' kékëpa. Be' a tté i' patkémiyô as be' tó ye' kiôwã er bua' wa. "

⁶ Mik ibiyô wakpa dene, etä ié' a ichéitô: —Sa' dare be' èl ska', e' wák datse bet be' shké'uk. Etä ié' wã wêpa datse e' ta dôka cien tkéyök (400).

⁷ Mik e' ttséitô, etä tajê ié' suane. Tajê ié' kabikeitséka wës ye' e' ùmi. E' kuekj ié' tó iyamipa ena ikanè mësopa ena iobeja ena ibaka ena ikameio e' kôs blabatsélör bôl tsiní. ⁸ Ie' ibikeitsé tó isalema ye' èl ñippômi ek tsiní ta, e' dalewa iëk tsiní tkôshkarmirak. E' kuekj ié' iblabatsélör es. ⁹ E' ukuöki ta ié' tó iché Skêköl a: "A' Jehová, be' dör ye' talá Abraham ena ye' yê Isaac e'pa Kêköl. Be' ye' a iyê': 'be' yúne be' yamipa ska', etä ye' tó be' kimeræ as be' kawô tkô buaë.' ¹⁰ Be' er bua' ché ye' a. Be' kê wã ye' meatule berbër è. Warma e' kê dör ye' siarla e' a. Ye' bakmi di' Jordán wã a kê wã i ta', e' kéwô ska' ta ye' wã shko kéli è damí. Erè j'ñe ta ye' wôché tajê iyyiwakie ena se'ie blabutsule bôl tsiní. ¹¹ Be' we'ikéyô, ye' tsatko ye' èl Esaú e' ulá a. Ye' suane ié' yôki dô' ié' datse ñippök ye' ta; ñies dô' ye' alakôlpa ena ye' ala'rla e'pa kôs

ewêwa ié' tó. ¹² Be' tó ye' a iyê'atbak yësýësë tó be' tó ye' kimeræ as ye' kawô tkô buaë. Nies be' tó iyê' tó ye' aleripa alôrdaë tajê wës dayë tséwô kê shtartã es."

¹³ E' nañewe ié' kapére ee. Iyyiwak tso' ié' ta ee e' shushtë ié' tó kakké ié' èl a. ¹⁴ Ikké shushtë ié' tó: chibo alaki dôka cien bôyök (200); chibo wê'ñe dôka dabom bôyök (20); obeja alaki dôka cien bôyök (200); obeja wê'ñe dôka dabom bôyök (20); ¹⁵ kameio alaki pane ñiköl ilá ta, ese dôka dabom mañayök (30); baka alaki dôka dabom tkéyök (40); baka wê'ñe pupula dôka dabom (10); burro alaki dôka dabom bôyök (20); burro wê'ñe dôka dabom (10). ¹⁶ E' ukuöki ta iyyiwak ekké kôs tuléitô ikanè mësopa a iwakmik iwakmik ulawa ulawa ta ichéitô iarak:

—A' yú ye' yôki kewe. Kã ulat múat iyyiwak a ulat ulat as kê iwôierwã ñita.

¹⁷ Etä kanè méso kewe patkémiitô e' a ichéitô:

—Mik be' tó ye' èl kué ta ié' tó be' chaké: "¿Yi be' wôkir? ¿wê be' mîcho? ¿Sëkké dör yi iyyiwak?", ¹⁸ etä iütô: "A kékëpa, iyyiwak i' kôs e' kak patké be' kanè méso Jacob tó be' a. Ie' wák datse sa' itôki."

¹⁹ E' sù ikanè mësopa malepa patkémiitô iyyiwak wëttsé, e'pa a ichémiitô ñies:

—Mik a' tó Esaú kué, etä ichô iä es è. ²⁰ Kê a' éna ichôkwa ché iä: "A kékëpa, be' kanè méso Jacob e' datse sa' itôki."

Ie' tó ibikeitsé: "Iyyiwak patkémiyô keweie ye' èl a e' dör as ié' er buarne ye' kj. E' ukuöki ta ye' wák tó isuëmi. Es ié' tó ye' kiëwami er bua' wa." ²¹ Es iyyiwak kak patkémiitô keweie ié' yôki. Erè ié' wák e' tséat kapökrô ié' úla a.

Jacob ñippé kapa wa Skêköl ta

²²⁻²³ E' nañewe Jacob e' kéka. Ie' tó ilakôlpa bôl ena e'pa kanè mësopa bôl ena ila'r dôka dabom eyök kj eköl e'pa kôs dapa'wéitô ta iyyôktsã ké di' Jaboc wîshet ñies i kôs tso' iwã ekké uyëttsaitô. ²⁴ Ie' e' tséat eköl. Eë ta wëm de eköl ié' ska' ta ié'pa ñippé kapa wa darêrê dô kã ñine etä. ²⁵ Erè wëm e' tó isuë tó kê ié' e' alôpaka Jacob kj. E' kuekj ié' tó itéwã itu' wôierkewa e' kj ta itu' wôyënetsa. ²⁶ Etä wëm ñe' tó iché ié' a:

—Kã ñirkewatke e' kuekj ye' ôwa.

Ie' tó iüté:

—Kê be' tó ye' a kawô bua' mè, etä kê ye' tó be' epamine.

²⁷ Wëm tó ié' a ichaké:

—¿Ima be' kié?

Ie' tó iüté:

—Ye' kié Jacob.

²⁸ Wëm tó iché iä:

* **32:2** Mahanaim: Hebreoie kã kié e' wã kiane chë ñippökwa bôltëpa. † **32:28** Israel: Hebreoie s'kié e' wã kiane chë ñippé Skêköl ta.

—Kě be' kièià Jacob. Be' kirdaē Israel.[†] Be' ñippé Skéköl tã ñies s'ditsō tã etã i kiane be' kī e' de be' ulà a, e' kuēkī be' kiè mékayō es.

²⁹ Jacob tō ie' a ichaké:

—Ichō ña, çima be' kiè?

Ie' iūtē:

—çlōk be' kī ye' kiè kiane jchēnuk?

Eē tã wēm ñe' er bua' ché ie' a. ³⁰ Ie' tō kã e' kiè mékã Penueł.[‡] Ie' tō iché: “Eré ye' tō Skéköl wák suēwã ye' wōbla wa, eré kē ye' du'wa.” E' kuēkī kã e' kiè mékãitō es.

³¹ Mik ie' tkōkemitke Penueł, etã diwō tskine. Eré ie' tu' wōyēnettsã, e' kuēkī ie' shkōrami shaotshaot. ³² Ie' tēnewã itu'kicha kī, e' kuēkī dō ikkē tã ie' aleripa kōs kē tō iyiwak tu'kicha katetã'.

33

Esaú er buanene Jacob kī

¹ Mik Jacob tō isué tō ie' ēl datse ena wēpa tajē datse ie' wã dōkã cien tkēyōk (400), etã ie' tō ila'rla blabatsé. E'pa méitō Lía a ena Raquel a ena e'pa kanē mēsopa bōl a. ² Kanē mēsopa bōl e'pa patkēmiitō keweie ila' rã. E' ukuōkī tã ie' tō Lía ena ila' rã patkēmi. Bata ekkē Raquel ena ilà José e'pa patkēmiitō. ³ Etã ie' wák tkami kewe ie'pa yōkī. Ie' mirwã ie' ēl wōrkī e' dalewa ie' wōēmi dō įski es iwōōmir dōkã kuktōkicha (7 veces). Es ie' demi tsinet iēl wōrkī. ⁴ Etã Esaú tunebitũ ie' wōkī, tã ipaklō'wēwãitō ikulī' a tã iwōalattsitō tã iérak ñita. ⁵ E' ukuōkī tã Esaú tō Jacob alakōlpa ena ila'rla e'pa suē tã ichakéitō iã:

—çWikkēpa dōr yi?

Jacob tō iūtē:

—A kēkēpa, Skéköl tō ala'rla wikkēpa mé ye' a.

⁶ Etã ilakōlpa kanē mēsopa e'pa de ila'rlaē tã iwō éwarak dō įski. ⁷ E' ukuōkī tã Lía de ila'rlē tã ie'pa wōēwa įski ñies. Bata ekkē tã Raquel de ilà José tã etã ie'pa wōēwa dō įski ñies. ⁸ E' bet tã Esaú tō ie' a ichaké:

—Iyiwak kuéyō ñalã kī ulawa ulawa çlie e' dōr?

Ie' iūtē:

—E' dōr aš be' er buarne ye' kī.

⁹ Esaú tō iūtē:

—Au, kē be' tkinuk ye' kī. Ye' wã itso' tajē. E' tsuāt be' wák tō.

¹⁰ Eré Jacob tō iskã ché iã:

—Au, kē be' tō ye' ttē watōktsã. Be' er buanene ye' kī e' tã iyi kakmekēyō be' a e' klō'ũ. Be' tō ye' kiéwã buaē. Be' suēneyō e' dōr buaē ye' a wēs Skéköl wák suēyō es. ¹¹ Tajē Skéköl tō ye' blu'wé. Kē i kianeia ye' kī. E' kuēkī ye' be' pablē tō iyi kakméyō be' a e' tsũ ye' ulà a.

Jacob tō iyiwak watké iã tajē, e' kēkēpa iēl Esaú tō iyiwak tsé iulã a. ¹² Esaú tō iché iã:

—E'ma mishka ñita. Ye' mi'ke kewe.

¹³ Eré Jacob tō iūtē:

—A kēkēpa. Be' wã ijcher bua' tō ye' ala' r iã tsitsirla. Ñies obeja ena baka tso' alàē e' bikeitséyō dō' ishtirirwã tã iduōlurmi sekka kã etkēme. ¹⁴ Ye' a tã buaē idir tō be' yu'tke kewe, etã wē' ye' do be' itōkī enaēna wēs ye' iyiwak ena ye' ala'rla shkōmir es. Es ye' mir ie'pa tã dō be' serke Seir eē.

¹⁵ Etã Esaú tō iūtē:

—E'ma buaē idir. Kawō mú ña ye' kanē mēsopa wēlepa mukat be' a be' kimoie.

Eré Jacob tō iūtē:

—Au, çlōk be' e' we'ikō ye' wã ekkē chōkle?

¹⁶ E' ē diwō tã Esaú miāne Seir iyamipa tã.

¹⁷ Eré Jacob miã kã kiè Sucot* eē. Eē ie' u yuē iwák a. Ñies iyiwak wé chali'wēitō. E' kuēkī kã e' kiè mékãitō Sucot.

¹⁸ Es Jacob manetãt Padán-aram dō Canaán. Ie' dettsã buaē. Ie' sené kã kiè Siquem, e' wōshã. ¹⁹ Wē ie' tō kã yuē e' tuēttsã ie' tō. E' ské dōr inukōl wōmule dōkã cien eyōk (100). Hamor dōr Siquem yē, e' ala' r tō kã watuē Jacob a. ²⁰ Kã e' a Jacob tō ák katatē et kã'ie iyiwak jchoie Skéköl dalōioie. E' kiè mékãitō El-elohé-israel.[†]

34

Dina dalōsgewēwã Siquem tō

¹ Jacob alã busi Lía tã kiè Dina, kã et tã e' miã kã e' wakpa busipa pakōk. ² Etã Hamor e' dōr heveowak e' dōr kã e' wōkir, e' aladulakōl kiè Siquem e' tō Dina suē. Etã ie' tō iklō'wēwã tã isenékã itã kēsik wa. ³ Eré ie' wōbatse Dina wa tajē tã ipablēitō tajē. ⁴ Etã ie' tō iché iyē a:

—A yēwō, be' yú kēkēpa Jacob ska' ilã busi kiōktsã ye' a aš ye' serwã ie' tã.

⁵ Į sulu wamblē Siquem tō Dina tã e' jchēnewã Jacob wã. Eré ie' aladulakōlpa tso' kañikã iyiwak kanēuk, e' kuēkī ie' kē wã iyēne ie'pa a. ⁶ E' dalewa Hamor dōr Siquem yē e' miã Jacob ska' ttōk ie' tã.

⁷ Mik Jacob aladulakōlpa dene u a, etã i wamblēne Dina tã e' jchēnewã ie'pa wã. E' tō ie'pa uluwēkã tajē. Siquem senékã Jacob alã busi tã e' dōr iyi suluē Israel aleripa a. E' kē kawō tã' wamblē es. ⁸ Eré Hamor ttē ie'pa tã, tã ichēitō iã:

—Ye' aladulakōl Siquem, e' wōbatse tajē a' kutã wa. A' we'ikēyō kawō mú ie' a senukwã ie' tã. ⁹ Es a' yōrmi sa' yamipaie. Es sa' serwami a' alã busipa tã. Ñies a' serwami sa' alã busipa tã. ¹⁰ A' e' tsuāt senuk sa' shuã. A' senu sa' kã a wē a' kī ikiane eē. A' tō iyi

[‡] **32:30** Penueł: Hebreoie kã kiè e' wã kiane chē Skéköl wō. [†] **33:20** El-elohé-Israel: Hebreoie kiè e' wã kiane chē Israel Kēköl diché tã' tajē.

* **33:17** Sucot: Hebreoie kã kiè e' wã kiane chē u yōule

wataú ena íyi taú. A' tò ká taú. Kě yi tò a' wóklō'wepa.

¹¹ Nies Siquem tté Dina yě tá ena ikěpa tá, etá ichéitō ía:

—Ye' a' pablē tò ye' tté klō'ú. Ye' tò a' a' íyi kakmeraē kōs a' kī ikiane ekkē. ¹² Kōs iské* dōr e' tsatā a' tò ye' a' ikī kié, e' tá ekkē meraēyō a' a. E' kē kī ye' tkine. Ye' tò íyi meraē taijē a' a, erē kawō mú ye' a' senukwā be' kutā tá.

¹³ Erē Siquem tò ie'pa kutā dalōsēwēwā, e' kuekī ie'pa tò ie' ena iyē iutē kachē wa.

¹⁴ Ie'pa tò iché ía:

—Kě sa' a' sa' kutā menuk wēpa kē tottola kkuōlitla tēule tsir, esepa a. E' dōr suluē sa' a' jaē taijē. ¹⁵ Es ē sa' tò a' iutēmi. A' wēpa kōs tottola kkuōlit tē tsir wēs sa' es, e' tá sa' tò a' ttō iutēmi. ¹⁶ Es a' sērswāmi sa' alā busipa tá. Nies sa' sērswāmi a' alā busipa tá. Es sa' sēmi a' tá ñita wēs ká etkē wakpa es. ¹⁷ Erē kē a' wā a' tottola kkuōlitla tēne wēs sa' tò iché ía a' es, e' tá sa' mīyalne ká i' kī. Sa' kutā mītserne sa' wā.

¹⁸ Etá Hamor ena ilā Siquem e'pa a' imēne buaē. ¹⁹ Taijē duladula e' kī Jacob alā busi kiane, e' kuekī bet iwēitō wēs ie'pa tò iché es. Ie' dalō taijē iyē ska' imalepa tsatā. ²⁰ E' kuekī ie' mīa iyē tá ká kkoīēule e' wēkkō a. Eē ká e' wakpa ñi dapa'uke tté shulioie. Eē Siquem ena iyē mīa ttōk ikā wakpa tá. Tá ichéitō íarak:

²¹ —Pē' debitu íe er buaē se' tá. Ie'pa de senuk se' tá, íyi tauk ena íyi watauk se' shuā. Ká tso' wē' ie'pa a. Se' sērswāmi ie'pa alā busipa tá. Nies ie'pa sērswāmi se' ichapa tá. ²² Etá as se' dō ká etkē wakpaie ie'pa tá ñita, etá s'kawōtā iuk wēs ie'pa tò iché es. Ie'pa tò iché tò se' wēpa ulitane kawōtā itōttola kkuōlitla tōk tsir wēs ie'pa wōblane iuk es. ²³ Etá kōs ie'pa wā iyyiwak tso', i tso' e' dōraē se' icha. Sō ichō ie'pa a' tò. Etá es ie'pa e' tsukeat senuk se' shuā.

²⁴ Etá wēpa tso' ká e' kī kibinetke, e'pa ulitane a' buaē idir. Etá ie'pa kōs tottola kkuōlitla tēlor tsir.

²⁵ E' ukuōkī bōkki es tá mik e' dalērkeia taijē kē wa ie'pa e' tsatkēr, etá Jacob aladulakōlpa dōr Dina akēpa kiē Simeón ena Levi, e'pa mīyal Siquem, etá ká e' wakpa wēpa tēlurdakitō seraā tabē wa. ²⁶ Es ie'pa tò Hamor ena ilā Siquem e'pa ttēwā tabē wa. Ie'pa tò ikutā yēttsā Siquem u' a' tū imiyal. ²⁷ Ká e' wēpa ttēlur seraā. E' ukuōkī tá Jacob aladulakōlpa malepa debitu tá íyi kōs tso' ká e' kī e' tsēmīrakitō. ²⁸ Es ie'pa wā obeja ena baka ena burro ena íyi kōs tso' ká kkoīēulewa e' a, ñies i' kōs tso' kañikā e' mītser. ²⁹ Nies íyi tso' kōs u' a, e' mītser ie'pa wā seraā. Ala'rla kōs ena alakōlpa kōs e'pa klō'wēlur ie'pa tò

ie'pa kanē mēsopaie. ³⁰ Etá Jacob tò iché Simeón ena Levi a:

—A' tò se' tsaiē. A' kuekī ká i' wakpa e' dōr canaánwak ena feresewak e'pa ulurdaē se' kī taijē. Ie'pa ñi dapa'uraē ñippōk se' tá. Kě se' wā ñippōkwakpa tá' taijē, e' kuekī ie'pa e' alōrakā se' kī. Ye' ena ye' yamipa kōs ttelurdaē ie'pa tò.

³¹ Erē ie'pa tò iūtē:

—¿Ima ie'pa erbikō tò ie'pa wā sa' kutā mī'mitsēr wēs alakōlpa sulusi es?

35

Skēkōl er buaē ché Jacob a Betel

¹ E' ukuōkī tá Skēkōl tò iché Jacob a: “Be' yú senuk Betel. Eē ák katatō ká'ie ye' dōr be' Kēkōl e' kkeyē' be' a' mik be' bakshkar Esaú yōkī etá, e' dalōioie.” ² Etá Jacob tò iché iyamipa a' ena kōs itso' rak ie' tá, e'pa a' ñies:

—Íyi diōkōl tso' a' wā dalōie, ese kōs tulōttsā bet. A' kuō tá a' datsi' mane'ulor. ³ Mishkarak bet Betel. Eē ye' tò ák katateke et ká'ie iyyiwak jchoie Skēkōl dalōioie. Ie' tò ye' kīme' mik ye' bak erianuk taijē etá. Ie' tò ye' kkōna' kōs ye' káka're ekkē.

⁴ E' bet tá íyi diōkōl tso' ie'pa wā dalōie ese tulérakitō Jacob a. Nies ikukuōio kōs, e' tulérakitō Jacob a. E' kōs wōtéluritō kōs klō tēr tsinet Siquem e' dikā. ⁵ Etá ie'pa e' yēlur. Erē ká tso' tsinet tsinet e' wakpa kōs suawēkā taijē Skēkōl tò, e' kuekī e'pa kē wā ie'pa tōiēne.

⁶ Etá Jacob ena iyamipa kōs demi ká kiē Luz atē Canaán. Ká e' kiē ñies Betel. ⁷ Etá eē ák katatēitō et ká'ie iyyiwak jchoie Skēkōl dalōioie. Eē Skēkōl e' kkeyē' ie' a' mik ie' bakshkar iēl yōkī etá. E' kuekī ák katatēitō e' kiē mékaitō El-Betel.* ⁸ E' ukuōkī tá ká e' a' Rebeca kkō'nukwak bak kiē Débora, e' blēnewā tá inū blēwarakitō kōs klō tēr eē e' dikā. Kal e' tēr ká kiē Betel e' o'mik. Jacob tò ká e' kiē mékā “Íē kēli”.

⁹⁻¹⁰ Mik Jacob bīteane Padán-aram dene Canaán, etá Skēkōl e' kkachēne etōkichane ie' a. Etá Skēkōl er buaē ché ie' a' i' es:

“Be' kiē Jacob, erē be' kē kiēia es. Í'ñe tá be' kiē mékayō Israel.”

Skēkōl tò ie' kiē mane'wēttsā, ¹¹ e' ukuōkī tá ichéitō ía:

“Ye' dōr Skēkōl Diché Ta' Íyi Ulitane Tsatā e'; Be' ala'r ena be' aleripa alōnū taijē. Be' aleripa alōraē taijē, e'pa dōraē ká taijē wakpaie.

Nies ie'pa shuā blu'pa dōraē.

¹² Ká me'bakyō Abraham a' ena Isaac a,

* 34:12 iské: E' kēwō ska' tá ie'pa wōblar tò ilā busipa watuēke inuāki a.

ché Skēkōl tō' Betel.

* 35:7 El-Betel: Hebreoie kiē e' wā kiane

e' méyö be' a ñies be' aleripa a."

¹³ Mik Skëköl tté one Jacob tã, tã imía. ¹⁴ Eë Jacob ák duéka ek sê sù. Ák e' kî ie' tó kiö ena vino tã iwã kkachöie tó e' dör batse'r Skëköl a. ¹⁵ Ká e' kië mékaitö Betel.

Raquel blënewa

¹⁶ E' ukuöki tã ie'pa e' yélur Betel míyal Efrata. Kãm ie'pa dömi Efrata e' tso'ia elkeë, etã Raquel alã kúrketke e' diwö de. E' tó Raquel kiri'wéwã tajë erë kë iwã kúr yës. ¹⁷ Ie' tso'tke suluë ichök etã ikkö'nukwak dur ee, e' tó iché ia: "Kë be' suanuk. Be' alã kune. E' wák dör wëm." ¹⁸ Etã Raquel wake' duökewatke, isiwã' bata tkökeia, e' shuã ilã kië mékaitö Ben-oni.† Erë ilã yé tó kië mane'wé Benjamín.‡

¹⁹ Es Raquel blënewa. Inú wötëwarakitö Efrata ñalé kî. I'ñe tã ká e' kië Belén. ²⁰ Etã wé Raquel nu blëwaitö e' kî ák duéka ek Jacob tó iwã kkachöie. I'ñe tã ák e' tkëria Raquel pö kkachöie.

²¹ Etã Israel§ michöë wé imi'kerö ee. Ie' e' tséat senuk ká kië Migdal Éder e' wíshkë. ²² Ie' tó ká yué senuke ee, e' ukuöki tã ilã Rubén senéka ie' alaköl kië Bilhá e' tã, e' jchënewa ie' wã.

Jacob aladulakölpa

Jacob aladulakölpa döka dabom eyök kî bôl (12). ²³ Ie' ala'r Lía tã e'pa dör Rubén, e' dör ikibi, ñies Simeón, Leví, Judá, Isacar ena Zabulón. ²⁴ Ila'r Raquel tã e'pa dör José ena Benjamín. ²⁵ Raquel kanë méso kië Bilhá, e' tã ila'r dör Dan ena Neftalí. ²⁶ Lía kanë méso kië Zilpá, e' tã ila'r dör Gad ena Aser. E'pa dör Jacob aladulakölpa kune Padán-aram e'pa.

Isaac blënewa

²⁷ Jacob mineã iyë Isaac sauk ká kië Mamré ee. Ká e' kië ñies Arbá ö Hebrón. Ká e' a Abraham ena Isaac bak senuk. ²⁸⁻²⁹ Isaac kënewatke. Mik ie' kî duas tso' cien eyök kî dabom paryök (180), etã iblënewa mĩa idëütöpa itökî. Ila'r Esaú ena Jacob e'pa tó inú wötëwã.

36

Esaú aleripa

¹ I'pa dör Esaú aleripa. Esaú kië ñies Edom. ² Esaú senéwã canaánwak alakölpa mañal tã. Eköl dör Adá, e' dör hititawak kië Elón, e' alã busi. Iëköl kië Oholibamá, e' dör Aná alã busi ena heveowak eköl kië Sibón, e' talã. ³ Bata ëk kië Basemat, e' dör Ismael alã busi ena Nebaiot kutã. ⁴ Adá alã tsá kune e' kië Elifaz. Basemat alã kië Reuel. ⁵ Oholibamá ala'r kune mañal. E'pa kië dör

Jeús, Jaalam ena Coré. E'pa dör Esaú ala'r kune mik ie' bak senuk Canaán etã e'pa.

⁶ Esaú wã ilakölpa ena ila'r wëpa ena ila'r busipa ena imalepa kôs serke ie' ska' e'pa kôs míyal ie' wã e' tã senuk ká bánet iël Jacob e' yöki. Ñies ie' wã iyiwak kôs ena i kôs dé' ie' ulã a Canaán, e' mítser sërã. ⁷ Esaú ena Jacob wã iyi tso' tajë. E' kuekî ie'pa kë chë'kaia ñita. Kë i ku'ia wë' ie'pa bôl iyiwak a katë. ⁸ E' kuekî Esaú (e' kië ñies Edom) e' mĩa senuk Seir këbata a.

⁹ I' dör Esaú aleripa bak senuk Seir ké köwö kî, e'pa kië edomwak. ¹⁰ I'pa dör Esaú ala'r: Elifaz e' dör Esaú alã Adá tã, ena Reuel e' dör Esaú alã Basemat tã.

¹¹ Elifaz ala'r dör Temán, Omar, Sefó, Gatam ena Quenaz. ¹² Elifaz alaköl skã bak eköl kië Timná, e' tã ilã tã eköl kië Amalec. E'pa dör Esaú alaköl kië Adá e' uyökpa.

¹³ Reuel ala'r dör Náhat, Zérah, Samá ena Mizá. E'pa dör Esaú alaköl kië Basemat e' uyökpa.

¹⁴ Esaú alaköl kië Oholibamá, e' dör Aná alã busi ena Sibón talã. Ie' ala'r dör Jeús, Jaalam ena Coré.

¹⁵ I'pa dör Esaú aleripa e'pa ditséwöpa wökirpa:

Esaú alã kibi kië Elifaz e' aleripa dör: Temán, Omar, Sefó, Quenaz, ¹⁶ Coré, Gatam ena Amalec. E'pa dör Elifaz aleripa e'pa ditséwöpa wökirpa bak senuk Edom. Ie'pa dör Adá uyökpa.

¹⁷ Esaú alã kië Reuel e' ala'r dör: Náhat, Zérah, Samá ena Mizá. E'pa dör Reuel ditséwöpa wökirpa bak senuk Edom. Ie'pa dör Basemat uyökpa.

¹⁸ Esaú alaköl kië Oholibamá e' dör Aná alã busi. Ie' ala'r dör: Jeús, Jaalam ena Coré. E'pa dör Oholibamá ditséwöpa wökirpa.

¹⁹ E'pa kôs dör Esaú (kië ñies Edom) e' aleripa. E'pa dör ie'pa ditséwöpa wökirpa.

²⁰ I'pa dör wëm dör horeowak eköl kië Seir, e' ala'r: Ie'pa bak senuk Edom ñies. Ie'pa kië dör: Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ²¹ Disón, Éser, ena Disán. E'pa dör Seir ala'r wëpa. Ie'pa dör horeowak wökirpa bak senuk Edom. ²² Lotán ala'r dör Hori ena Hemam. Lotán kutã dör Timná. ²³ Sobal ala'r dör Alván, Manáhat, Ebal, Sefó ena Onam. ²⁴ Sibón ala'r dör Aiá ena Aná. Ká e' tã Aná tso' iyë kië Sibón e' burro kkö'nuk e' dalewa ie' tó di' tum kué tajë ká sí po e' a. ²⁵ Aná alã wëm kië Disón. Ie' alã busi kië Oholibamá. ²⁶ Disón ala'r dör Hemdán, Esbán, Itrán ena Querán. ²⁷ Éser ala'r dör Bilhán, Zaaván, ena Acán. ²⁸ Disán ala'r dör Us ena Arán.

²⁹ Horeowak wökirpa dör Lotán, Sobal, Sibón, Aná, ³⁰ Disón, Éser, ena Disán. E'pa dör

† 35:18 Benoni: Hebreoie s'kië e' wã kiane chë ye' eriane e' alé.

‡ 35:18 Benjamín: Hebreoie s'kië e' wã kiane chë ye' ulã bua'kka e' alé. § 35:21 Israel: E' dör Jacob kië pa'alí me'kã Skëköl tó ikí e'.

horeowak wökirpa iyamipa wa. Ie'pa bak senuk Seír.

³¹I'pa dör Edom blu'pa, kam Israel aleripa blúpa dö e' yökí. ³²Bela, e' dör Beor alà, e' de Edom wakpa blúie. Ie' ká kiè Dinhaba. ³³Bela blènewa e' skéie Jobab yöne blu'ie. Ie' dör Zérah alà. Ie' datse Bosrá. ³⁴Jobab blènewa e' skéie Husam datse Temán e' yöne blu'ie. ³⁵Husam blènewa e' skéie Hadad dör Bedad alà e' yöne blu'ie. Bedad e' ali'ka Madián wakpa kí ká kiè Moab ee. Husam ká kiè Avit. ³⁶Hadad blènewa, e' skéie Samlá yöne blu'ie. Ie' ká kiè Masrecá. ³⁷Samlá blènewa, e' skéie Saúl yöne blu'ie. Ie' ká dör Rehobot. Ká e' aṭe di' kkò á tsjinet. ³⁸Saúl blènewa, e' skéie Baal-hanán yöne blu'ie. Ie' dör Achor alà. ³⁹Baal-hanán blènewa, e' skéie Hadad yöne blu'ie. Ie' ká kiè Pau. Ie' alaköl kiè Mehetabel, e' dör Matred alà busi ena Mezaab talà.

⁴⁰I'pa dör Esaú aleripa kiè iyamipa wa ñies iká wa: Timná, Alvá, Jetet, ⁴¹Oholibamá, Elá, Pinón, ⁴²Quenaz, Temán, Mibsar, ⁴³Magdiel ena Iram. Esaú kiè ñies Edom. E'pa kos dör Edom ká blu'pa wé isenerak iká kí ee.

37

¹Jacob e' tséat senuk Canaán wé iyé bak senuk ee. ²Ttè i' dör Jacob aleripa e' paké.

José ena ièlpa

Jacob alà kiè José, mik e' kí duas tso' dabom eyök kí kul (17) etá ie' tso' iyé obeja kkö'nuk ièlpa tá. Ièlpa dör iyé alakölpa kiè Bilhá ena Zilpá, e'pa ala'r. Etá i sulu kos wambleke ièlpa tò ie' wöwa, ese kcateke serea ie' tò iyé a.

³Ie' kune mik iyé Jacob kënewatke etá. E' kuekí Jacob kí ie' kiar ila'r malepa tsata. E' kuekí Jacob tò datsi' yué ie' a kitkëule buaé. ⁴Eré mik ie' èlpa wá ijchenewa tò ie'pa yé kí ie' kiar ie'pa ulitane tsata etá ie'pa éna iar sulué, kë ishke'weta'.

⁵Ká et tá ie' kabsué e' pakéitò ièlpa a. E' kuekí ie'pa éna sulué ie' kí ane. ⁶Ie' tò ikabsué paké ièlpa a i' es:

—Ye' tò ttsó. Ye' kabsué e' pakekeyö a'. ⁷Ye' kabsué tò se' ulitane tso' kaneblök kañika dali shua. Se' tso' dali wöshök e' tsatésò ettsak ettsak. Ye' tò isué tò bet ye' icha e' duéka bua' shkë'ka. A' ichapa e' dapa'wé ye' icha pamik shkit tá e'pa tò ye' icha dalóie.

⁸Etá ièlpa tò iüté:

—¿Be' éna iwá chak tò be' doraé sa' blúie? ¿Sa' serdaé be' dikjá?

Ie' kabsué ena wés ipakéitò ie'pa a, e' kuekí ie'pa éna sulué ie' kí ane.

⁹E' ukuökí tá ie' ská kabsuéne, e' pakéitò ièlpa a ñies. Ie' tò iché ie'pa a:

—Ye' kabsué tò diwö ena si'wö ñies bëkwö döka dabom eyök kí et (11), e' kos tò ye' dalóieke.

¹⁰Mik ie' tò ikabsué e' paké iyé a ena ièlpa a, etá iyé tò iüté:

—¿I' kiane ché be' kí kabsué e' wa? Ttseskua be' mi ena be' èlpa ena ye', sa' kawötá be' dalóioök.

¹¹Ie' èlpa éna iar sulué. Eré iyé tò ibikeitsé tajé: ¿i kébisué José tò es?

José watuéttsa ièlpa tò

¹²Ká et tá José èlpa míyal dö Siquem iyé iyiwak wétsé kakö yulök. ¹³Etá Jacob tò iché José a:

—Be' èlpa tso' tsjinet Siquem iyiwak kkö'nuk. Ye' kí ikiane tò be' yú isaük.

Etá José tò iüté:

—E' buaé. Ye' mí isaükrak.

¹⁴Jacob tò iüté:

—Èkéké. Be' yú be' èlpa saük, is itso'rak, is iyiwak tso' ñies. E' wa be' wá ye' a itté dömine.

Etá Jacob tò ie' patkémi. Ie' e' yéttsa Hebrón ké kkué kí miá Siquem. ¹⁵Eé ie' shködur chò kañika, e' kuéwá wëm eköl tò tá e' tò ie' a' ichaké:

—¿I' yulök be' tso'?

¹⁶Ie' tò iüté:

—Ye' tso' ye' èlpa yulök. ¿Be' ké wá ijcher wé ie'pa tso' ye' yé iyiwak kkö'nuk?

¹⁷Wëm e' tò iüté:

Ie'pa ké ku'ia ie'. Ie'pa mineyalbak. Ye' ittó ttsérak tò ie'pa mi'keá Dotán.

Etá ie' miá ièlpa yulök. Etá ie'pa kuéitò Dotán. ¹⁸Etá ièlpa tò ie' sué kamié tò ie' datse. Kam idö e' dalewa ièlpa kawö mérak ñi a ie' ttowa. ¹⁹Ichérakitò ñi a:

—Kabsaukwak datse. ²⁰Ittöwasö. Inú batröömiso kauk ké a di' tá' ese a. Etá ichösö tò iyiwak sulusi ie' katéwa. Es ie' kabsué e' ké wá tköpa yès.

²¹Mik Rubén tò tté e' ttsé, etá ie' éna ièl tsatkak. E' kuekí ie' tò iché ièlpa a:

—Ké ittarwá. ²²Ké a' tò ie' pé tkö'uk. A' tò iömi kauk i' a. Ké a' ulà mukka iki.

Rubén éna José tsatkak tsèmine iyé a, e' kuekí ie' tò iché ie'pa a es. ²³Eré mik José debitu ièlpa ska', etá ie'pa tò ie' datsi' kitkëule bua', e' yéttsa. ²⁴Etá iklö'wéwarakitò batréemi, kauk tso' di' blóie, eré ké iwá tá' ese a.

²⁵E'ukuökí tá ie'pa e' tuléwá chkök, e' shua ie'pa isué tò tajé Ismael aleripa datse. E'pa datse Galaad michoé Egipto dali dami iwá e' watauk. Kameio kí ie'pa wá kiö alar buaé e' dami. Ñies kiö masmas kiè bálsamo ena mirra e' dami iwá. ²⁶Etá Judá tò iché ièlpa a:

—Se' èl ttéwasö tá e' tté blésö, e' tá e' wa ¿i buaé dömi se' ulá a? ²⁷Ye' iché buaé idir tò

iwatauttsasō Ismael aleripa a. Ie' dör se' el se' yami ekka, e' kueki kē sō ittōwa.

E' mēne buaē iēlpa a. ²⁸ Mik iyi wataukwakpa datse Madián e'pa tkami ee, etā ie'pa tō iēl yēttsa kauk a watuēttsarakitō Ismael aleripa a inukōl wōmule dōka dabom bōyōk (20) skē ekkē. Es Ismael aleripa wā José minetser Egipto.

²⁹ Mik Rubén debitu kauk kkō kj, etā kē iēl ku'ia. E' tō ie' eriawē tajē. E' kueki idatsi' jchélor. ³⁰ E' ukuōki tā, ie' mīa iēlpa ska' tā ichéitō ie'pa a:

—Se' el tsirla kē ku'. ¿Wes ye' e' ūmi?

³¹ Etā ie'pa tō chibola ttēwa tā e' pē wa José datsi' patiēkarakitō. ³² Etā datsi' e' patkémuitō iyē a tā ichémi ia: “Datsi' i' kuē sa' tō. Ī saū bua'ie. ¿Kē idör be' alā datsi'?”

³³ Etā Jacob tō iché: “Ītō, i' dör ye' alā datsi'! Iyiwak sulusi wésele tō ye' alā ttēwa katēwa.” ³⁴ Etā Jacob tō idatsi' jchéloyar eriane kueki. Etā datsi' tso' iēno mik schōnewa ese iékaitō. Etā ilā blēnewa e' eriaitséitō ká tajē. ³⁵ Etā ila'r, wēpa ena alakōlpa, e'pa kōs de ie' pablōk, erē kē ie' pablēr yēs. Īkj juke tajē shute ilā dalērmik. Ie' tō iché: “Ye' schō eriaitsēraē dō mik ye' duowā ekkē, es ye' dōraē ie' ska'.”

³⁶ Etā madiánwakpa demi Egipto. Eē ie'pa tō José watuēttsa wēm kiē Potifar e' a. Wēm e' kaneblōke Egipto blū a. Potifar dör Egipto blū tsatkkōwakpa e' wōkir.

38

Judá ena Tamar

¹ E' kēwō ska' tā Judá e' batséttsa iēlpa yōki mīa senuk wēm kiē Hirá e' ska'. E' serke ká kiē Adulam. ² Eē Judá tō alakōl suē ekōl. E' dör wēm canaánwak kiē Súah e' alā busi, e' tā ie' senēwa. ³ E' ukuōki tā idunekā tā ilā kune wēm, e' kiē mékaitō Er. ⁴ E' ukuōki ilā skā kune wēm, e' kiē mékaitō Onán. ⁵ E' ukuōki tā ilā skā kune wēm, e' kiē mékaitō Selá. E' kune mik ie' serke ká kiē Quezib, eē etā.

⁶ Judá tō alakōl yulē senowaie ilā kibi kiē Er e' tā. E' kiē Tamar. ⁷ Etā Er serke suluē shute Jehová wōa. E' kueki Jehová tō ittēwa. ⁸ Etā Judá tō iché Onán a:

—Be' kawōtā senukwā be' dabōkōt tā alā kōkā be' el blēnewa e' a wes se' wakpa a imēatbak es.

⁹ Onán éna iane tō ie' alā kurmi kōs ischō tā, e' kē dör ie' wák ala'r. E' kueki mik ie' serke ischō tā, etā bet tā ie' e' skēy bānet as kē alā kōkā ischō tā. Es ie' kē wā iēl a iditsēwō mēnat. ¹⁰ E' dör suluē ichōk Jehová a, e' kueki ie' tō Onán ttēwa nīes. ¹¹ Etā Judá tō iché iyāk Tamar a:

—Be' yū senuk be' yē u a wes schō es dō mik ye' alā Selá talane etā.

Erē Judá tso' Tamar kitō'uk. Ie' ibikeitsé tō Selá duōwami wes iēlpa duolur es. Es Tamar minea senuk iyē ska'.

¹² Ká de tajē tā Judá alakōl dör Súah alā busi e' blēnewa. Ie' schō kēwō tka tā ie' mīa ká kiē Timnat, wē itso'rak ie' obeja kōyōk tōk eē. Ie' yami kiē Hirá e' dör adulamwak, e' mī ie' tā ie' wapiōuk. ¹³⁻¹⁴ Tamar tō isuē tō Judá alā kiē Selá, e' detke kēchke erē kē ie' senēwa ie' tā. E' wa ie' wā ijchenewa tō Judá tō ie' kitō'wē Selá wa. E' kueki mik ie' wā ijchenewa tō inuaki mīa Timnat iobeja kōyōk tōk, etā ie' e' paiōke schōie e' mane'wēttsaneitō. Iwō pabakēwa datsi'tak wa as kē yi a iwērwa. Etā imīa ká kiē Enaim. Eē ie' e' tkēsē Timnat nālē kkō a.

¹⁵ Mik Judá tō Tamar suē tā ie' ibikeitsé tō e' dör alakōl sulusi iwō pabakēwa e' kueki. ¹⁶ Etā ie' mīa iwōki. Kē ie' wā iēri tā' tō e' dör ie' yāk. Etā ichéitō ia:

—¿Se' ser nīta?

Etā Tamar tō iché ia:

—¿Ī meke be' tō ye' a iskēie?

¹⁷ Etā Judá tō iūtē:

—Ye' chibo patkōke be' a etō iskēie.

Ie' iūtē:

—Ēkēkē. Erē be' iyi tsā mūtā ye' a dō mik be' tō chibola patkē etā.

¹⁸ Judá tō ie' a ichakē:

—¿Ī kiane be' kī tō ye' imēat be' a?

Etā ie' tō iūtē:

—Be' tabechka tso' e' kiē shtoie, e' mūtā ye' a ikichaē. Nīes be' shko kēli mūtā ye' a.

Judá tō imē ia tā ie' senē ie' tā. Etā alakōl dunekā. ¹⁹ E' ukuōki tā Tamar mīa iu a etā idatsi'tak wa iwō pabakēwa e' yēttsaitō. Etā ie' e' paiēne schō es.

²⁰ E' ukuōki tā Judá tō chibo patkēmi iyami adulamwak e' ulā a as ie' tō imū alakōl a as alakōl e' tō ie' iyi méat alakōl ulā a e' mūbitūne. Erē ie' yami kē wā alakōl e' kuneia. ²¹ Etā ie' tō ká e' wakpa a ichakē:

—Alakōl sulusi e' dör enaimwak atēat nāla ska', ¿wē e'?

Etā ie'pa tō iūtē:

—Īe alakōlpa sulusi kē dē'.

²² Etā ie' biteane Judá wōrki tā ichéitō ia:

—Kē ye' wā alakōl kune. Ye' tō ichakē ká e' wakpa a. Ie'pa tō ye' a iché: “Īe alakōlpa sulusi kē dē'.”

²³ Judá tō iūtē:

—As ye' iyi tsatitō es kē yi tō sa' jaēwēpa. Kē ye' iane iwīie. Ye' tō ichibo patkēmi be' ulā a, erē kē be' wā alakōl kune.

²⁴ Etā si' mañat ulatōk tā Judá kī biyō de tō: —Be' yāk Tamar e' sene' wēpa kuā'kī tā. Ie' duneka.

Etā Judá tō iché aneule:

—Īlyōttsa tā iñā'ūwa!

²⁵ Erē mik ie' yeketttsa ie'pa tō ttēwa, e' wōshā ie' ttē mēmi inuaki a: “Yi iyi a'tser ye'

ulà a i', e' wák tò ye' duéka. Be' isaú. ¿Yi kiè shto tabechka i' ikichaë ena shko kéli i'? ¿e' suule be' wá?" ²⁶ Mik Judá tò ie' iyi suéwá iyák ulà a tã ichéitò: "Alaköl i' dör buaë. Kë ye' wá iulabatse ye' alà Selá tã. Ye' e' wamblé sulu ie' kï." Etã kë ie' seneia ie' tã.

²⁷ Tamar alà kune klõ wák dör wëpa. ²⁸ Itsörke e' wösha, etã eköl ulà dettsa kewe. Etã ie' kkõ'nukwak tò datsi'kicha batsë e' muéwá ilà ulà mik tã ichéitò: "T' êk kune kewe." ²⁹ Erë e' wöshaë bet tã alà ulà tiéwane etõkichane etã iëk kune keweie. Etã ikkõ'nukwak tò iché iã: "¿Wes be' kune keweie?" E' kuëkj i kië mékaitò Fares.* ³⁰ E' ukuökj tã, iulà a datsi'kicha tkër batsë e' kune, e' kië mékaitò Zérah.

39

José tkashkar Potifar alaköl ulà a

¹ José minetserak iwa Egipto. Ká e' kï wëm tso' eköl kië Potifar, e' tò ie' tuëttsa Ismael aleripa a. Wëm e' kanebloke Egipto blú a. Ie' dör Egipto blú tsatökowakpa wókir. ² Erë Jehovah tso' José tã, e' kuëkj i kôs kanewëkeitò e' dökettsa buaë iwókir egiptowak e' ska'. ³ Iwókir tò isuë tò Jehovah tso' José tã, e' kuëkj i kôs kanewëkeitò e' dökettsa buaë. ⁴ E' kuëkj iwókir kï ikiye tã. Ie' tò iméka ie' wák kimukwakie. Nies imékaitò ie' iyi kôs e' kuebluie. Ie' wá iyi kôs tso' e' kkõ'nekeitò. ⁵ Mik Potifar tò ie' méka iyi kôs kuebluie, etã Jehovah er buaë chémi Potifar a. Ie' iyi kôs tso' iu a ena kañka e' kôs mir buaë. ⁶ José tò Potifar iyi ulitane kkõ'neke buaë. E' kuëkj Potifar kë wókj i wëneia yës. I' ñak ie' éna e' è bibeitsekeitò.

José wák dör bua'bluka. ⁷ Ká de i kï tã. Etã iwókir alaköl wöbatseká iwa. Ká et tã ie' iché iã:

—Be' senúka ye' tã.

⁸ Erë José kë wá ie' tté iutène tã ichéitò iã:

—Ye' ttò tssò. Ye' wókir iyi ulitane méat ye' ulà a sunoie. Ye' tso' iã, e' tã kë ie' tkine ie' iyi kôs kï. ⁹ Ye' tso' ie' u kueblu kibiie. Ye' wókir kë wá i' kkõ'ne ye' kï. Be' è kë meneat iwa ye' a be' dör ie' alaköl e' kuëkj. ¿Wes ye' tò i sulu i' wamblémi be' tã? ¿Wes ye' tò i sulu wamblémi Skéköl kï?

¹⁰ Këkraë alaköl tò ie' a icheke: "Be' senú ye' tã." Erë ie' kë tò iuteta' yës. Ie' tò iulawaté këkraë. ¹¹ Ká et tã ie' tkawá weshke iyi kanéuk etã iwókir alaköl e' è tkër. ¹² Etã iwókir alaköl tò ie' klõ'wéwá idatsi' a tã ichéitò iã:

—Be' senú ye' tã.

Erë ie' tkashkar iulà a mía tuneule. Ie' datsi' yënetsaat alaköl ulà a. ¹³ Mik iwókir alaköl tò isuë tò José datsi' atë ie' ulà a ¹⁴ etã ie' tò ikanè mésoa kié tã ichéitò ie' pa a:

—Isaú, ye' wëm wá hebreowak dë'bitu' e' tso' se' wayuök. Ie' dewá ye' ska'. Ie' senakka ye' tã kësik wa erë ye' aneká tã. ¹⁵ Mik ie' ittse tò ye' aneká tã. Ie' tkashkar tuneule. Ie' datsi' yënetsaat e' atë ye' ulà a.

¹⁶ E' ukuökj tã ie' tò José datsi' blé kkayënoie iwëm a mik idene etã. ¹⁷ Mik iwëm dene, etã ipakéitò iã tã ichéitò iã:

—Be' wá hebreowak dë'bitu' kanè mésoie, e' tkawá weshke ye' ska'. Ie' senakka ye' tã. ¹⁸ Erë mik ye' aneká tã, etã ie' tkashkar tuneule tã idatsi' atë tã. ¹⁹ Es be' kanè méso tò ye' dalóséwéwá.

Mik iwókir tò tté e' ttse etã iluneka tã. ²⁰⁻²¹ José klõ'wéwaitò wötökwa patkéitò wé Egipto blú bolókpa tso' wötëule eë. Erë Jehovah tso' José kímuk s'woto wé a ñies. Ie' er bua' chöke iã. Ie' tò s'woto wé wókir ké er buaë chök iã. ²² S'woto wé wókir tò iméka s'tso' wötërulewá malepa kôs kuebluie. José tò i kôs weke s'woto wé a e' kéwö meke. ²³ Jehovah tso' José tã. Ie' tò ikimeke as i kôs dörtsa buaë ie' a. E' kuëkj i kanewëke José tò e' kë suëku' iã s'woto wé wókir tò tò is imir.

40

Kabsuë böt e' wá paké José tò

¹⁻² E' ukuökj tã wëm dör Egipto blú a vno mukwakpa e' pa kueblu ena wëm dör blu' a pan yuökowakpa e' pa kueblu, e' pa böi tò iblú tsiriwéka. E' kuëkj ie' uluneka ie' pa kï ³ tã ie' pa patkéitò wötëwá ikkõ'nukwakpa kueblu e' u a s'woto wé tso' e' a. Eë José tso' wötëule ñies. ⁴ Etã Egipto blú kkõ'nukwakpa e' kueblu tò José kë wëpa böi ñe' pa kkõ'nuk. Eë ie' pa sené wötëule ká tã.

⁵ Ká et nañewe tã ie' pa böi kabsuë kuá'kï kuá'kï. E' wá dör kuá'kï kuá'kï. ⁶ Bule es bla'mi tã José debitu isauk. Ie' tò isuë tò ie' pa eriane. ⁷ E' kuëkj ie' tò ie' pa a ichaké:

—¿Iók i' ñe tã a' wö wër siar?

⁸ Ie' pa tò iutë:

—Sa' kabsuë, erë kë yi kï sa' a iwa pakök.

Ie' tò iché ie' pa a:

—¿A' kë wá ijcher tò Skéköl tò s'kabsuë e' wá chëmi se' a? ¿Ima a' kabsuë? E' chö ña.

⁹ Etã blu' a vno mukwakpa kueblu e' tò ikabsuë paké iã tã ichéitò:

—Ye' kabsuë tò uva kicha me'r ye' wösha

¹⁰ e' ulà tso' mañat. E' dapënëka e' wörkua bune tã. Ie' wörkua miãne iwölle e' yua' tso' tã. ¹¹ Egipto blú tká' a'tser ye' ulà a. E' a uvawöli diò tuéyö. E' ukuökj tã ye' wák tò imé blu' a. Es ye' kabsuë.

¹² José tò iché iã:

—Be' kabsuë e' wá kiane yënuke i' es: Be' tò uva kicha ulà kébisuë mañat. E' wá kiane yënuke ká mañat. ¹³ Ká mañat tã blu' tò be' shuleraë. Be' kanè meraneitò be' a. Vno meranebö ie' a wes be' tò iq' kuáë es. ¹⁴ Be'

* 38:29 Fares: Hebreoie s'kië e' wá kiane chë tkabitú keweie.

we'ikëyö, mik iwä tka, etä kē be' éna ye' chökwa. Ye' tté chö blu' a as itö ye' yöttsa ie. jBe' er buaë chö ye' a! ¹⁵ Ye' dör hebreowak e' ekiblë'wabitu ie'pa tö. Ye' kē wä i sulu wamblëne. Ye' tso' wötëule ē.

¹⁶ Mik blu' pan yuökwakpa kueblu e' tö isuë tö José tö iyami kabsuë e' wä paké tä idettsä buaë etä ie' tö ie' icha paké iä ñies. Ie' iché:

—Ye' kabsuë tö ye' wä kkö dami mañal ye' wökir kī, e' a pan saruru dami. ¹⁷ Kkō tkēr kākķē ēk e' a pan dami blu' a daklili. Erë pan dami ye' wä kkō a ye' wökir kī e' ñeke dü tö.

¹⁸ Etä José tö iché ie' a:

—Be' kabsuë e' wä kiane yënuκ i' es: kkō mañal e' dör ká mañat. ¹⁹ E' wä kiane chë tö ká mañat tä blu' tö be' kuli' tökök patkeraë, tä be' nu kichatkerakā kal ulā a. Dü tö be' nu katerawā.

²⁰ Kā de mañat tä blu' tö iduëswö tkō'wë chķē wä di'yë wä tajë ikuëblupa ulitane kaneblöke ie' a e'pa a. E' shuā ie' tö ivino mukwakpa kueblu ena ipan yuökwakpa kueblu e'pa bōl tsukbitu patkē s'wōto wë a ikuëblupa ulitane wörķi. ²¹ Vino mukwakpa kueblu e' a ikané mënëitō. Ie' tö blu' a itkā mēne wës kuaë es. ²² Erë pan yuökwakpa kueblu, e' patkēmi nu kichatkēkā wës José tö iyë' es. ²³ Erë vino mukwakpa kueblu e' kē er āneia José ska'.

41

Egipto blü kabsuë bötökicha e' wä paké José tö

¹ Dwas de böκ, e' ukuöki tä Egipto blü kabsuë tö ie' dur di' kië Nilo e' kkōmik. ² Ie' isuë tö baka deyal di' a kuktō. E' dör baka bua'buāë jani'janila. E' iëter chkök kuachka shuā. ³ E' itōki baka skā deyal kuktō di' a. Erë e' dör suluë si sulula. E' mīyal di' kkōmik baka malë o'mik. ⁴ Etä baka si sulula kuktō, e' tö baka bua'buāë kuktō e' katélur.

Eë tä blu' ti'neka. ⁵ E' ukuöki tä bet ie' kapowāne tä ikabsuëne tö i talarke kuō sū kië trigo e' klō elka ē a ila'k deka kul. Ila'k e' dör bua'buāë iwō blubluë. ⁶ E' itōki iskā tskine e' klō elka ē a ila'k deka kul ñies, erë sulula idir. Siwā' datse diwō tskirke e' kke e' tö isiwëwā ña'wëwa suluë mīā wō yabé ē. ⁷ Etä ila'k kul siulewā sulu e' tö ila'k bua'buā katélur seraā.

Blu' ti'neka tä iëna iane tö ie' kabsauke moki. ⁸ Erë bule es bla'mi tä ie' kabsuë e' tö ie' eriauwëka. E' kueki ie' tö Egipto iyi tötkōkwakpa ena iyi jcher tajë ese wakpa, kōs tsuk patkē. Ie' kabsuë e' pakëitō ie'pa a. Erë ie'pa ulitane kē a ie' kabsuë e' wä ane. ⁹ Etä vino mukwakpa kueblu e' tö iché blu' a:

—A blu', erpa ye' éna idaa tö sulu ye' e' wamblë. ¹⁰ Mik be' uluneka tajë be' pan yuökwakpa kueblu kī ena ye' kī, etä be' tö sa' wötōkwā patkē be' kkō'nuwakpa kueblu

e' wë a. ¹¹ Kā et nañewë tä pan yuökwakpa kueblu kabsuë. Ye' kabsuë ñies. Sa' kabsuë e' wä tä' ulawa ulawa. ¹² Eë wëm dur eköl duladula hebreowak, e' dör s'wōto wë wökir e' kanë méso. Ie' a sa' tö sa' kabsuë e' paké tä ie' tö iwä chë sa' a. ¹³ jwamblëne yësüesë wës ie' tö sa' a iyë' es! Ye' dene ye' kanë a tä iëköl nu kichatkēkā kal ulā a.

¹⁴ Etä blu' tö José tsuk patkē tä iyëttsarakitō bet s'wōto wë a. José tsä tē buaë, e' paie buaë, tä ide ie'pa wä blu' wörķi. ¹⁵ Blü tö iché iä:

—Ye' kabsuë erë kē yi éna iwä ane. Erë ie'pa tö iché ye' a tö buaë be' tö s'kabsuë e' wä pakë.

¹⁶ Ie' tö iütë:

—A kēkēpa e' kē yënuκ ye' a. Erë Skëköl tö e' chëmi be' a be' kimoie.

¹⁷ Blu' tö iché iä:

—Ye' kabsuë tö ye' dur di' kië Nilo e' kkōmik. ¹⁸ Ye' isuë tö baka deyal di' a kuktō. E' dör baka bua'buāë jani'janila. E' iëter chkök kuachka shuā. ¹⁹ E' itōki baka skā deyal di' a kuktō. Erë e' dör suluë si pola. jKē ye' wä baka sūle si poë suluë ká i' a ekkē chöklei. ²⁰ Etä baka si sulula kuktō, e' tö baka bua'buāë kuktō e' katélur. ²¹ Baka si suluë e' tö baka bua'buāë katélur erë kē iwër tö ikatélur. Itso'ia si poë wës kēnet es.

“Eë tä ye' ti'neka. ²² Etä bet ye' skā kapowāne tä ye' skā kabsuëne tö i talarke kuō sū e' klō elka ē a ila'k deka kul. Ila'k e' dör bua'buāë iwō blubluë. ²³ E' itōki iskā tskine e' klō elka ē a ila'k deka kul ñies. Erë e' ala'k dör sulula. Siwā' datse diwō tskirke e' kke e' tö isiwëwā ña'wëwa suluë mīā wō yabé ē. ²⁴ Etä ila'k kul siulewā sulu e' tö ila'k bua'buā katélur seraā. E' kōs pakëyō s'tötkōkwakpa a erë ie'pa shuā kē yi a iwä ane yës.”

²⁵ Etä José tö blu' iütë:

—A kēkēpa, be' kabsuë bötökicha, e' wä dör etkē. I weraë Skëköl tö kukuie e' chök ie' tso' be' a kabsuë a kām iwä tkō e' yōki. ²⁶ Baka bua'buāë ena ala'k bua'buāë e' wä dör etkē, e' dör duas kul. ²⁷ Baka sulula si poë deka ibua'buāë itōki ena ala'k suluë siulewā siwā' wä, e' wä dör etkē. E' dör duas kul skā. E' duëswō wä ketba ardaë s'ki dō duas kul e'. ²⁸ I weraë Skëköl tö kukuie e' chök ie' tso' be' a wës ye' tö be' a ichëtke es. ²⁹ Kewe dali wördäë tajë Egipto kōs a dōka duas kul. ³⁰ E' ukuöki tä duas skā datskene kul e' dör ketba tajë duëswō. Bli e' tö Egipto kōs sulu'werawā. E' kueki duas kul buaë e' a dali wōne tajë e' kē arpaia yi éna. ³¹ Bli ardaë tajë darërë, e' kueki dali wōnebak tajë e' peli kē wërpaia yës. ³² A kēkēpa, be' kabsuë bötökicha, e' wä kiane chë tö Skëköl tö iweraë mokjē. Bli dōraë se' kī bet.

³³ A kékëpa, be' kãwõtã wëm yulök eköl erbikö buaë wã iyi jcher tajë ese. E' múkã kã kuebluie. ³⁴ Ikaneü i' es: wëpa yulö as ie'pa mi' Egipto kôs a daliwö kak blök daliwö tso' tajë duas kul e' dalewa. Mik daliwö tso' dökã sacco skel etã ikö iã sacco et blënoie ketba yökï. ³⁵ Ie'pa a ichö tö daliwö ñe' kôs dapa'ü bânët bânët kã tso' kôs Egipto e' a. E' kkö'nuk patkö be' wák tö sulitane tioie. ³⁶ Es daliwö blërdaë a' wakpa ulitane a as ie'pa kã ttö ketba tö mik ketba duëswö de s'kï etã.

José yöne Egipto wökirie

³⁷ Ì ché José tö ie' a e' mène buaë ie' a ena ikueblupa kôs e'pa a. ³⁸ E' kuekï ie' tö iché ie'pa a:

—Wëm i' a Skëköl Wiköl tso'. Kë se' a wëm skã kurpa wës ie' es.

³⁹ Etã ie' tö iché José a:

—Skëköl tö iyi ulitane ikkë e' kkaché be' a. E' kuekï be' erbikö buaë, be' wã iyi jcher tajë sulitane tsatã. ⁴⁰ Be' tkekekayö ye' kã kôs e' wökirie. Sa' wakpa kôs tö be' ttö dalöieraë. Ye' eköl ë dör kibiie be' tsatã, ye' dör blu' e' kuekï. ⁴¹ Ì ñe' ye' tö iché tö be' dör Egipto wökir kibi. ⁴² Etã blu' tö iulatsio tso' iwã ikka shtioie, e' yëtstã iéwã José ulatska a. José paiérakitö datsi' bua'buwa ese wa. Ñies bulë dör oro ese iéwaitö José kuli' a etã. ⁴³ E' ukuökï tã ie' tö José ké e' tkökka shkök karreta shköke ie' karreta itökï e' kï. Ie' tö ie'pa welepa patkëmi kewe ichök pë' a aneule: “A' e' skö! jkãwö mü se' wökir kibi datse as e' tkömi!” Es ie' tö José yué Egipto wã ñe' e' wökirie.

⁴⁴ Etã blu' tö iché José a:

—Ye' dör Egipto blu' erë kë yi a ì onuk kã i' kï, be' kë wã ikëwö mène e' tã.

⁴⁵ Ie' tö José kië mékã Safenat-paneah egip-towak ttö wa. Ie' tö tayë kië Asenat e' mé José a senowãie. E' dör wëm kië Potifera e' alã busi. Potifera dör egiptowak sacerdote* eköl. Ie' kaneblöke kã kië On eë. Es José atë Egipto wã ñe' e' wökirie. ⁴⁶ Mik ie'pa wã José dë'bitü blu' ska', e' këwö ska' tã ie' kï duas tso' dabom mañayök (30).

José e' chëat blu' a tã imítke ikaneuk Egipto kôs a. ⁴⁷ Duas kul tsã shuã dali wöne tajë shütë. ⁴⁸ Daliwö e' kôs kak dapa'wë José tö tã ibléitö kã wa'ñe. Wë dali e' wöne ese wakpa kã a ibléat u tso' daliwö blóie ese a. Es ibléitö kã ulitane tso' Egipto e' a. ⁴⁹ Ie' tö daliwö dapa'wë tajë wës dayë tséwö kë ishtar es. E' kuekï ie' kë wã ishtaneia.

⁵⁰ Ketba këwö kam döwã e' yökï José alaköl kië Asenat, e' alã kune bõl wëpa. ⁵¹ Mik ilã tsã kune, etã José tö iché: “Skëköl tö ye' bak erianuk ena ye' yamipa e' kôs chówëwa ye'

éna.” E' kuekï ikië mékaitö Manasés.[†] ⁵² Mik ilã skã kune, etã ie' iché: “Skëköl tö ye' a alã mé kã wë kï ye' bak weinuk tajë eë.” E' kuekï ikië mékaitö Efraín.[‡]

⁵³ Duas kul dali wöne tajë Egipto e' tka. ⁵⁴ E' ukuökï tã duas kul skã debitü e' dör ketba poë duëswö wës José tö iyë' es. Ketba de kã wa'ñe erë Egipto kôs a chkewö tso'. ⁵⁵ Mik Egipto wakpa tekette ketba tö, etã ie'pa mïã iblú a chkewö kiök. Ie' tö iché iarak: “A' yú José ska' tã i kôs chéitö a' a e' wã iütö.”

⁵⁶ Mik ketba de kã wa'ñe, etã José tö dali tso' blëule iwë a e' kôs kkoppëe chkewö watuö Egipto wakpa a. Ketba kï datse tajë shütë. ⁵⁷ Kã ulitane wakpa a kë ì ku'ia katanoie, e' kuekï ie'pa de Egipto chkewö tauk José ska'.

42

José ëlpa mïã Egipto

¹ Mik Jacob wã ijchenewã tö chkewö tso' Egipto watuë, etã ilã'r a ichéitö: “¿Iök a' iëter ñi sauk ë? ² Ye' a iyëne tö chkewö tso' Egipto. A' yú eë chkewö tauk as kë se' duölur ketba wa.”

³ Etã José ëlpa dökã dabop, e'pa mïyal Egipto chkewö tauk. ⁴ Erë Jacob kë wã ilã Benjamín, e' dör José ël táie imi wa, e' patkëneni iëlpa tã ie' ibikeitsé dö' i tkö itã ñalã kï. ⁵ Ketba tso' tajë Canaán e' kuekï tajë Canaánwakpa mïyal chkewö tauk Egipto. Esepa shuã Jacob ala'r mirwarak chkewö tauk ñies.

⁶ José dör Egipto kã kueblu. Ie' tö chkewö watuëke sulitane datse itauk e'pa a. Mik iëlpa demi iwörki, etã ie'pa wöëwa dö jskï ie' dalöiök. ⁷ Ie' tö ie'pa suëwa bet tö ie'pa dör iëlpa. Erë ie' e' éwa iyökï wës kë ie' wã isuule es. Kë ie' e' kkayënewã ie'pa a tö ie' dör ie'pa ël. Etã ie' tö iëlpa chaké kësik wa:

—¿Wë a' sëkkëpa bite?

Ie'pa tö iütë:

—Sa' bite Canaán chkewö tauk be' ska'.

⁸ Ie' tö ie'pa suëwã, erë ie'pa kë wã ie' sunewã. ⁹ Ie' tö iëlpa këbisu' e' anewã ie' éna. Ie' tö iché ie'pa a:

—A' dör sa' bolöpa datse sa' sauk tö wës a' döwãmi ñippök sa' tã e' alokã sa' kï.

¹⁰ Ie'pa iütë:

—A kékëpa, e' kë dör es. Sa' kë dör a' bolöpa. Sa' debitü chkewö ë tauk. ¹¹ Sa' kôs i' e' yë dör eköl ë. Sa' serke buaë yësyësë. Kë sa' dör yi bolöpa.

¹² Ie' tö ichéne ie'pa a:

—Au. A' sëkkë tso' kachök. A' datse sa' kã sauk tö wës a' döwãmi ñippök sa' tã e' alokã sa' kï.

* **41:45** sacerdote: Sacerdote i' kë dör wës j'ñe itso' es. E' skéie ie'pa dör egiptowakpa siwa' e' wã kaneukwakpa.

† **41:51** Manasés: Hebreoie s'kië e' wã kiane chë ichówëwa ye' éna. ‡ **41:52** Efraín: Hebreoie s'kië e' wã kiane chë alã këgã ö dali wör.

¹³ Erë ie'pa tö iüté:

—Sa' tso' be' wörki wës be' kanè mésopa es. Sa' dōka dabom eyōk kī bōl (12). Sa' yē dōr ekōl ē. Sa' serke Canaán. Sa' ēl tsirla ēk e' aṭe sa' yē ṭa. Iēkōl blēnewatke.

¹⁴ Erë ie' tö iskā chēnerakia:

—Ye' ichétke tö a' dōr sa' bolōkpa. ¹⁵ Egipto blū ṭtō wa yō ichē a' a' tö a' kē wā a' ēl tsirla e' dē' iē, e' ṭa a' kē mī'pa kā i' kī. Es ye' isuēmi tö a' ṭtō mokī. ¹⁶ A' ekōl yū a' tsirla tsukbitu. A' malepa aṭe wōtēule. Es ye' wā ijchermi tö a' ṭtōke e' dōr mokī. E' kē yēne, e' ṭa a' dōr sa' bolōkpa. E' chéyō Egipto blū ṭtō wa.

¹⁷ Ie' tö ie'pa wōtēwā sekka dōka kā mañat. ¹⁸ Kā de mañat eṭa iē' tö iché iarak:

—Ye' tö Skēkōl dalōtsetā'ka. I cheke ye' tö a' a' e' ū, e' ṭa ye' kē tö a' ṭtōkwā patkepa. ¹⁹ Yēne tö a' dōr wēpa ṭtō mokī ese, e' ṭa a' ekōl mūat wōtēule. A' malepa yūne, chkwō tsūmi a' yamipa tteke ketba tö e'pa a. ²⁰ E' ukuōkī ṭa a' ēl tsirla e' tsūbitu ye' a suē. Es ye' tö isuēmi tö a' ṭtōke e' dōr mokī. E' kē dōr es, eṭa a' duōralur.

Eṭa ie'pa tö iché: "E' dōr buaē sa' a." ²¹ Eṭa ichérakitō űi a:

—Mokīē se' e' wamblē' suluē se' ēl José ṭa. Mik ie' kkōyē' taijē se' a' tö i' sulu kē wamblar ie' kī erē se' isū' tö taijē ie' ɛriane, erē kē e' ska' se' tkine. E' nui kī se' weirke i'ñe.

²² Eṭa Rubén tö iüté:

—E' tö iyē' a' a: "Kē i' wamblar José kī." Erē a' kē wā ye' ṭtō iütēne. E' kuekī i'ñe ṭa se' kawōṭa idu'wā e' nui patauk.

²³ José ṭtōke iēlpa ṭa egiptowak ṭtō wa e' pakekene o'ka tö ie'pa a iwakpa ṭtō wa. E' kuekī ie'pa kē wā ijcher tö ie'pa ṭtōke e' ane ie' éna. ²⁴ Mik ie' tö ie'pa ṭtōke e' ttsé, eṭa iē' e' skéttsa mīa bānet iuk. Mik ie' er dekanē toie, eṭa iē' dene ie'pa ska'. Ie' tö Simeón yōktsa patké ṭa ipayuwarakitō iēlpa wōrkī. ²⁵ E' ukuōkī ṭa iē' tö ikanē mésopa patké iēlpa sku' wā iōk chkwō wa. Nies ichéitō iarak: "Ie'pa chkwō e' ské iōwā iwakpa bil ekkē sku' a. Nies chké bakōmirakia ñē ñala kī." Eṭa ie'pa tö iwē wës iē' tö iché iarak es. ²⁶ E' ukuōkī ṭa iē'pa tö ichkwō méka iburro kī ṭa imíyal.

²⁷ Mik ie'pa demi ñala kī wē iē'pa kapōkerō eē eṭa ie'pa ekōl tö isku' a burro chkö tso' e' kkō wōtsée iburro toie ṭa isuē tö inukōl ār sku' shuā. ²⁸ Ie' tö iché iēlpa a:

—iIsa'ū! Ye' inukōl mébitune iē'pa tö e' ār sku' a.

Ie'pa ulitane suane taijē ɛriane taijē. Ichérakitō űi a:

—i' wamblōk Skēkōl tso' se' ṭa?

²⁹ Mik ie'pa demine Canaán, eṭa i' tka iē'pa ṭa Egipto e' kōs pakérakitō iyē a. Ie'pa tö iché ia:

³⁰ —Kā e' wōkir e' tté sa' ṭa kēsik wa. Ie' tö iché tö sa' dōr ie'pa bolōkpa. ³¹ Sa' tö iché

ia: "Sa' serke buaē. Kē sa' dōr yi bolōkpa. ³² Sa' dōka dabom eyōk kī bōl. Sa' yē dōr ekōl ē. Sa' ēl ekōl blēnewatke, iēkōl aṭe sa' yē ṭa Canaán." ³³ Eṭa iē' tö sa' iüté: "A' ṭtō mokī, e' ṭa a' ēl ekōl e' mūat iē ye' ska' eṭa chkwō tsūmi a' yamipa a. ³⁴ Erē a' ēl tsirla ēk e' tsūbitu ña suē. Es ye' wā ijchermi tö a' ṭtō mokī. A' tö iwē es, e' ṭa ye' tö a' ēl ɛmimine. Nies a' iyi tuēmi bua' sa' ká i' kī."

³⁵ Mik José ēlpa tso' isku' wakkauk, eṭa ie'pa isuē sku' a inukōl deyal parratulewa. Mik e' suē, eṭa ie'pa tkirulune iyē ñies. ³⁶ Jacob tö iché iarak:

—A' tso' ye' mukat alā kē ṭa'. José blēnewa se' yōkī. Simeón ñies, kē ku' se' ṭa. I' ṭa Benjamín kiane tsēmi a' kī darē wa. Kēkraē ye' weirke.

³⁷ Rubén tö iché iyē a:

—Benjamín mūmi ye' a. Ye' tö ikkō'neraē buaē. Ye' wā idōrane be' a. Ye' kē wā idē'ne, e' ṭa ye' alā bōl e' ṭtōlur.

³⁸ Ie' tö iüté:

—Ye' alā kē mīne a' ṭa. Iēl José du'wā ṭa iē' ē dawāia. Dō' i' sulu tkō iē' ṭa ñala kī, e' ṭa kēkēla i' duōmiwā ilā dalērmik ṭa a' iane iwiie.

43

Benjamín ēlpa wā imitser Egipto

¹ Ketba tkēneia darērē Canaán. ² Chkwō dē'biturak iwā Egipto, e' ɛnewa. Eṭa Jacob tö iché ila'r a:

—A' yūne chkwō skā ṭauk se' a.

³ Erē Judá tö iüté:

—Wēm tso' eē e' tö iyē' sa' a yēsyesē: "A' kē wā a' ēl tsirla dē' iē, e' ṭa a' kē tö ye' suepa." ⁴ Be' tö sa' ēl tsirla émi sa' ṭa, e' ṭa sa' mīmi chkwō ṭauk be' a. ⁵ Erē be' kē tö iēmi sa' ṭa, e' ṭa kē sa' mine. Wēm e' tö sa' a iché: "A' kē wā a' ēl tsirla dē' iē, e' ṭa kē a' tö ye' suepa."

⁶ Jacob tö iüté:

—i' lōk a' tö i' sulu wambleke taijē ye' kī? i' lōk a' tö iché wēm e' a' tö a' ēl skā tso'ia ekōl?

⁷ Ie'pa tö iüté:

—Wēm e' tö sa' chakēwāie darē wa: "i' A' yē tso'ia tsē'ka? i' A' ēl skā tso'?" Kē wës sa' a ionukia. Sa' kawōṭa iütōk yēsyesē. Sa' kē wā ijcher tö wēm e' tö sa' a ichēmi: "A' ēl tsūbitu ye' a suē."

⁸ Judá tö iché iē' a:

—Se' senakia, e' ṭa be' alā ōmi ye' ṭa. Ye' tö ikkō'neraē. Es be' ena sa' ena se' ala'r kōs kē duōpalur ketba wā. ⁹ Ye' e' chō iē' skēie. I de wës iē' ṭa, e' nui tueraēyō. Ye' kē wā iē' dē'ne be' ska', e' ṭa ye' iane iwiie kēkraē. ¹⁰ Kē sō kawō chōuk taijē. Warma i' ṭa sa' daretke bōtōkicha.

¹¹ Iyē tö iüté:

—E'ma kē wës ionuk. A' tö iū i' es: A' sku' a iyi bua' bua' tso' se' ká a, ese kak tsūmi wēm e' a. Bālsamo elkela ena bul alí elkela ena kiō masmas ena mirra ena kalwō wōdalo

katanoie ese kōs kak tsūmi iā elkela. ¹² Nies inukōl tsūmi iā jaishet dōkà bōtōkicha. Wē a' wā idē'ne e' tsūmine mūne iā a' wāk ulawa dō' ie' wōā kà chē'wa. ¹³ A' yūne wēm e' ska'. Alā tsūmi. ¹⁴ Skēkōl Diché Ta' İyi Ulitane Tsatā e' a' ikiyō as wēm ñe' tō a' saū ēr siarē wa tā imū tō be' ēl ena Benjamín ōbitūne. Ye' aṭe alā kē tā', erē ŷwes ye' ē' ūmīia?

¹⁵ Etā Jacob ala'r tō İyi kak iē, ñies inukōl iē jaishet dōkà bōtōkicha. Nies Benjamín mīrak iwā tā imīyal. Mik idemīrak José ska' ¹⁶ etā ie' isuē tō Benjamín debitū ie'pa wā. Ie' tō ichē iu kuēblu a:

—Wēpa wīkkē tsūmi ye' u a. Be' yū baka ttōkwā elka e' kanēy se' a. Ie'pa chköke j'ñe ye' tā dibata a.

¹⁷ Etā iu kuēblu tō iwakanewē wēs ichēitō iā es. Imītsarak iwā e' tā José u a. ¹⁸ Erē tajē ie'pa tkinewā imītsarak iwā José u a e' kuēki. Ie'pa ttōramīrak ñita: Ie'pa tso' se' kītō'uk. Ie'pa tō inukōl iē'mi se' sku' a e' nuī tkēne se' mik. E' nuī kuēki ie'pa tō se' klō'werawā kanēblōk ie'pa a kanē mēsopaie kē patuē tā' ese. Nies se' İyiwak klō'werawarakitō nuī ki.

¹⁹ Mik ie'pa demi u wēkkō a, etā ie'pa de tsinet u kuēblu wōrkī ²⁰ tā ichērakitō iā:

—A kēkēpa, sūkōt sa' dē' iē chkwō taṭuk. ²¹ Erē sa' dē'mi wē sa' kapōkerō ee tā sa' sku' kōs kōd wōttsēe tā e' a' kōs sa' tō chkwō tō' e' inukōl kuēne sa' tō seraā. E' debitūne sa' wā mēne. ²² Nies sa' wā inukōl skā de chkwō kī tuōie. Erē kē sa' wā ijcher yi tō sa' inukōl iē'kane sa' sku' a.

²³ U kuēblu tō iūtē:

—Kē a' tkinuk. Kē a' suanuk. Ye' tō a' chkwō patō' e' inukōl klōō'. A' Kēkōl dōr a' yē Kēkōl ñies, e' tō inukōl e' iē'wā a' sku' a.

E' ukuōki tā ie' tō Simeón yēttsa tsēmi wē iēlpa tso' ee. ²⁴ E' ukuōki tā imītsarak iwā seraā José u a. Etā di' méitō İarak klō skuoie. Nies İburro tiérakitō. ²⁵ Ie'pa wā ijchenewa tō ee ie'pa chköke José tā dibata a. E' kuēki ie'pa wā İyi kak de ie' a e' dapa'wérakitō mē ie' a.

²⁶ Mik ie' dewā weshkē, etā ie'pa wā İyi kak de e' mé iā. Ie'pa wōēwaie dō İskī idalōiōk. ²⁷ Ie' tō ie'pa shkē'wē tā ichakēitō:

—A' yē de kēkēpalatke ye' a' tō ye' a sūkōt ŷis e' tso'? İldobyērkeia?

²⁸ Ie'pa skā wōēwane dō İskī tā ichēitō:

—A kēkēpa, tō, sa' yē tso' buaē. Ie' dobyērkeia.

²⁹ Etā José kā suē ipamīk shkit, tā Benjamín dōr iēl ēkka imi wa ena iyē wa e' suēitō. Etā ichēitō ie'pa a:

—A' ēl tsirla yē' a' tō ŷe' dōr wī?

Ie' tō ichē Benjamín a:

—A alā, Skēkōl ēr buaē chō be' a. ³⁰ Ie' tō iēl suēwā e' tō ie' tse'wē buaē tā ie' iākkā. Bet tā ie' e' skēttsā mīā wē İkapōke ee İuk.

³¹ Mik ie' iē one tā ier pablēne tā iwō skuēe tā imīane iēlpa skā tā ichēitō: “Chkö watīō bet.”

³² José tiérakitō bānet. Iēlpa tiérakitō bānet. Egiptowak chköke José u a e'pa tiérakitō bānet ñies. Hebreowak dōr ñā egiptowak a e' kuēki ie'pa kē a kawō tā' chkök ie'pa tā ñita. ³³ José tō ie'pa tulōkwā patké chkök ñi o'mik wēs duas tso' ikī es dō ibataē. Ie'pa tō İbikeitsē: “ŷwes ie'pa wā se' duēswo jcher?” E' kuēki ie'pa tkinewā tajē tā İñi suēka. ³⁴ Ie'pa dēne chkö tso' José mesa kī e' wa. Es imēitō ulitane a. Erē Benjamín a chkö méitō kibiie dōkà sketōkicha iēlpa dēne e' tsatā. Ie'pa chkö tajē blo'yé José tā tse'ne buaē.

44

José tka' tso' iwā wayē

¹ E' ukuōki tā iu kuēblu kiēre José tō tā ichēitō iā:

—Ie'pa sku' kōs wā iōkà chiē chkwō wā. Nies ie'pa inukōl iōkane isku' kōs kōd kī. ² Nies ye' tka' yōule inukōlchka wa tso' ye' wā wayē e' iōkà ie'pa ēl tsirla e' sku' kōd kī, inukōl chkwō patuō e' tā ñita.

Etā u kuēblu tō iwakanewē wēs José tō ichē iā es. ³ Bule es bla'mi diwō tskine tā José tō iēlpa a kawō mé shkōkne iu a İburroē. ⁴ Kam ie'pa dōmi kamiē, etā ie' tō ichē iu kuēblu a:

—Be' yū ie'pa itōki. Mik be' ikuē, etā ichō iā: ‘Ye' e' wē buaē a' tā, ŷiōk a' e' wamblē sulu ye' kī? ŷiōk a' tō ye' wōkir tka' yōule inukōlchka wa, ⁵ e' dōr wayē ena İyi tōtkoie, e' blēwābitū a' tō? A' e' wamblē suluē.’

⁶ Mik ie' ikuērak, etā ichēitō wēs iwōkir tō ichē iā es. ⁷ Etā ie'pa tō iūtē:

—ŷiōk be' tō tē e' chē sa' a es? Kē ekkē chōk sa' e' wamblōpa. ⁸ Sa' bitē Canaan tkōrō İe inukōl mīne sa' sku' a e' mukne. ŷwes be' İbikeitsēmi tō sa' tō inukōlchka ō orochka e' blēwāmi be' wōkir u a? ⁹ Sa' sku' shuyulō. Yi icha a' ikuēbō, as e' wāk duōwā. Sa' malepa aṭe be' kanē mēsopaie.

¹⁰ Ie' tō ichē ie'pa a:

—İwā tkōrā wēs a' tō ichē es. Erē wē ēk sku' a İkunewā e' ē dōrāe ye' kanē mēsoie. A' malepa kē iane iwiie. A' mi'mine buaē.

¹¹ E' bet ie'pa ulitane tō isku' ēwa İskī tā İkkō wōttsēlor. ¹² U kuēblu tō sku' shuyulérak ikibi ēk kēwe dō İtsirla Benjamín ska'. Etā Benjamín sku' kōd a tka' ar. ¹³ Ie'pa datsi' jchélor ēriane tajē kuēki. Ie'pa dali payuēne burro kī tā İbiteyalne José ska'. ¹⁴ Mik Judā ena iēlpa demine José ska', etā José duriā. Ie'pa wōēwa İskī iwōrkī. ¹⁵ E' dalewa ie' tō ichē İarak:

—ŷiōk a' e' wamblō es? ŷA' kē wā ijcher tō wēm dōr wēs ye' es, e' s'tōtkē buaē?

¹⁶ Judā tō iūtē:

—¿Ima sa' tō be' iūtēmi? ¿I' wa sa' tō be' a' ikkachēmi tō sa' kē wā i sulu wamblēne? I' wamblēule sulu sa' wā e' suē Skēkōl tō. I' sa' iēter be' wōrki. Sa' klō'ū be' kanē mēsoie. Yi sku' a' be' tkā' kune e' klō'ū ñies.

¹⁷ Erē ie' tō iūtē:

—Kē ye' a' e' wamblēnuk es. Yi sku' a' ye' tkā' kune, e' ē aṭe ye' kanē mēsoie. A' malepa mi' mine buaē a' yē ska'. Kē yi tō a' tsiriwēpa.

Judá kkōché siarla Benjamín dalērmik

¹⁸ Eta Judá debitu José wōrki tsinet, eta ichēitō ia:

—A kēkēpa, be' we'ikēyō, mishka ttōk se' bōl ē. Be' dalō dōr wēs Egipto blū dalō es e' kuēkī kē be' ulunuk ye' kī. ¹⁹ Be' tō sa' a' ichaki' tō sa' yē tā', sa' ēl skā tā'. ²⁰ Sa' tō be' iūtē' tō, sa' yē tā' kēkēpalatke, ñies sa' ēl tā' ekōl iā duladula. E' kune mik sa' yē kēnewatke eta. Sa' be' a' iyē' tō sa' yē kī tajē ilā tsirla ēk kiar. Alā ē ē atēat imi a. Ie' ēl blēnewa. ²¹ Be' tō sa' a' iyē' tō alā e' tsūbitu suēyō. ²² Sa' tō be' a' iyē' tō kē ie' dōpa. Kē ie' a' iyē' menukat ekōra. Mik ie' tō iyē' méat ekōl, eta iyē' duōwami ie' dalērmik. ²³ Erē be' sa' a' iyē' tō sa' kē wā ie' dē', e' tā be' kē sa' kiepawa.

²⁴ “Mik sa' dē'mine sa' yē wōrki, eta i' kōs yē' be' tō sa' a, e' paké sa' tō ie' a. ²⁵ Ie' tō sa' a' ichē: ‘A' yūne chkewō tauk.’ ²⁶ Erē sa' tō iūtē: ‘Sa' kawōtā sa' ēl tsirla tsukmi. Sa' kē wā ie' mine, e' tā wēm e' kē tō sa' kiepawa.’ ²⁷ Ie' tō sa' iūtē: ‘A' wā iijcher buaē tō ye' alakōl e' tō ye' a' alā mé bōl ē. ²⁸ Iaiāē ekōl minea ye' yōkī, kē ye' wā isuneia. Ye' iklō'wē tō ie' kōtwa iyyiwak sulusi tō. ²⁹ A' wā ye' alā bata i' mīster tā i sulu tka ie' tā ñala wa, e' tā wō'kela i' duōrawa eriar ē wā. Itka es, e' tā a' iane iwiie.’

³⁰⁻³¹ “Sa' yē ēna ilā dalēr tajē. E' kuēkī sa' demine ie' ska', erē ie' isuē tō ilā tsirla kē dē'ne sa' wā, e' tā ie' duōrawa eriar ē wā. E' wiie sa' iardaē. ³² Ye' tō ye' yē a' iyē': ‘Ye' e' chō be' alā tsirla kkō'nuk. Ye' kē wā idē'ne, e' tā ye' iane iwiie kēkraē.’ ³³ E' kuēkī ye' kkōchō be' a' tō ye' tsuāt be' kanē mēsoie, alā tsirla skēie. Ie' ōmi as imi iēlpa tā. ³⁴ Alā tsirla kē minene ye' tā, e' tā ¿wēs ye' mi' mine ye' yē ska'? Ye' kē kī ye' yē kiane suē weinuk siarē.”

45

José e' chēkā iēlpa a

¹ José kē a' iwōklōneia ikanē mēsopa ulitane tso' kaneblōk eē e'pa wōrki. E' kuēkī ie' tō ichē ie'pa a' aneule: ‘A' kōs yūshka bānet. Sa' mūtā sa' wakpa ē.’ Es mik José e' chēkā iēlpa a, eta ikanē mēsopa kē ku' yēs ie' tā.

² Eta ie' iēkā tajē, e' tsē Egipto wakpa tō. Egipto blū a' itte demi tō José tso' iūk. ³ José tō ichē iēlpa a:

—Ye' dōr José. ¿Se' yē tso'ia' tsē'ka?

Ie'pa tkirulune tajē suane José yōkī, e' kuēkī kē ie'pa a' ie' iūtēneia. ⁴ José tō ichē ie'pa a:

—A' shkōwā tsinet ye' o'mik.

Mik ie'pa e' skēwā tsinet, eta ie' tō ichē ie'pa a:

—Ye' dōr a' ēl José watō'ttsa a' tō tsēmī Egipto e'. ⁵ Skēkōl tō ye' patkē'bitu iē a' yōkī kewe s'tsātkoie ketba ulā a. E' kuēkī kē a' erianuk, kē a' tkinuk ye' watō'ttsa a' tō e' kuēkī. ⁶ Ketba de e' kī duas de bōk. Eta duas skel kianeia. E' shua iyi kōs kuatkēmīsō erē kē itskirpa yēs. ⁷ Erē Skēkōl tō ye' patkē'bitu ká i' shō a' yōkī kewe as a' aleripa kē erwa as Skēkōl tō a' tsātō ie' diché tajē e' wa. ⁸ Es Skēkōl wāk tō ye' patkē'bitu iē, e' kē dōr a' ye' watō'ttsa e' kuēkī. Skēkōl tō ye' mékā Egipto blū pattōkwakie. Ye' dōr ie' u kuēblu ena Egipto wā'ñe wōkir. ⁹ A' yūne bet ye' yē ska' tā ichō ia: ‘Be' alā José ttē i' patkē'bitu be' a: Skēkōl tō ye' mékā Egipto ká kōs, e' wōkirie. Be' shkō ye' sauk bet. Kē bō ipanuk tajē. ¹⁰ Be' serdaē ká kiē Gosen eē be' yamipa kōs tā, ñies be' iyyiwak kōs ena i' kōs tso' be' wā ekkē tā. ¹¹ Ketba duēsōwō kianeia skēl. E' kuēkī ye' tō chkewō meraē a' ulitane a' as a' wā chkewō tso' wē'. ¹² Ye' ēl Benjamín ena a' ulitane tō ichēmi ye' yē a' tō mokī ye' wāk ttē a' tā. ¹³ Ipakō ye' yē a' tō ye' dōr Egipto wōkir. Ñies i' kōs suē a' tō iē, e' pakō ia. ¡Ye' yē tsūbitu bet iē!

¹⁴ Eta José tō iēl Benjamín paklō'wēwā tā iijēka. Es Benjamín tō José paklō'wēwā tā iijē ñies. ¹⁵ Eta José tō iēlpa kōs wōalattsé, ñi paklō'wēwarak tā iijērak. Eta erpa iēlpa er deka ttōk ie' tā.

¹⁶ Eta Egipto blū u a' ttē demi tō José ēlpa debitu ie' ska', e' tō Egipto blū ena ikuēblupa kōs e'pa ttsē'wē buaē. ¹⁷ Eta Egipto blū ichē José a:

—Ichō be' ēlpa a: ‘A' chkewō payuō iyyiwak kī tā a' yūne Canaán. ¹⁸ Eta a' yē ena a' yamipa kōs e' tsūbitu ye' a. Ká tso' Egipto e' bua'ie mekeyō a' a. Ñies chkewō tso' Egipto e' bua'ie mekeyō a' a.’ ¹⁹ Ñies ichō ie'pa a: ‘karreta tsūmī tajē a' alakōlpa ena a' ala'r ena a' yē e'pa kōs tsōbitu. ²⁰ Egipto iyi tso' bua'ua e' kakmeraēyō a' a. E' kuēkī kē a' tkinuk i' tso' a' wā e' kī.’

²¹ Eta Jacob ala'r tō iwē i' es. José tō karreta mé ie'pa a' wēs Egipto blū tō ichē es. Ñies chkō méitō ie'pa a' ñē ñala kī. ²² Ñies datsi' pa'alī mé iarak e' mane'woie. Erē Benjamín a' datsi' kakméitō skētōkicha iēnoie. Ñies inukōl wōmule méitō ia dōka cien mañalyōk (300). ²³ Iyi bua'ua tso' Egipto e' kak patkēmi iyyē a' payōule burro kī dōka dabop. Ñies trigowō ena pan ena chkewō skā e' payuēitō burro dabop skā kī iyyē a' ñē ñala kī. ²⁴ Mik José ēlpa mitke, eta José tō ichē ie'pa a:

—Kê a' mîa ñippök ñala kî.

²⁵ Ie'pa e' yéttsa Egipto a demi Canaán iyê ska'. ²⁶ Eta ie'pa tó iché iyê a: “Be' alà José tso'ia ttsê'ka. Ie' tso' Egipto ká kôs e' wôkirie.” Ttê e' tó Jacob wôkrawêwâ tajê. Kê uteia. Ie' kê wâ ttê e' klôñse. ²⁷ Erê mik ie'pa tó i kôs yê' José tó ie'pa a e' paké iyê a, ñies mik Jacob tó karreta patké José tó ie'pa tso'mi e' suê, eta ie' er dekanê ttsê'ne buaê. ²⁸ Eta ie' iché: “E' ê kata ye' a, ye' alà José tso'ia ttsê'ka. Ye' mi'ke isaúk kam ye' blêrwâ, e' dalewa.”

46

Jacob mîa Egipto

¹ Eta Jacob e' yéttsa iu a. Ì kôs tso' iwâ e' mítser sêraa. Mik idemirak ká kiê Beerseba ee, eta iyiwak ña'wéitô iyê Isaac, e' Kêköl dalôioie. ² E' nañewe Skêköl ttê ie' tã kabsueie tã ikiéitô ikiê wa:

—A Jacob.

Jacob tó iüté:

—¿Ì?

³ Eta Skêköl iché ia:

—Ye' dör be' Kêköl. Ye' dör be' yê Kêköl. Kê be' suanuk shkôkmi Egipto. Eê ye' tó be' aleripa alôwêraê tajê. ⁴ Ye' mi'ke be' tã Egipto. Ñies ye' wák tó be' aleripa yerattsane ká e' a. Ñies mik be' duôkewatke eta José tso' be' o'mik.

⁵ E' ukuôkî tã Jacob e' yéttsa Beerseba a. Eta ie' ala'r tó ie' iéka karreta patké' Egipto blú tó ie'pa tso'mi e' a. Ñies ie'pa ala'r ena ie'pa alakôlpa e'pa iékarakitô karreta a. ⁶ Eta Jacob mîa Egipto iyamipaê se. Ie' baka kôs ena ie' obeja kôs e' mítser ie' wâ. Ñies i kôs dê' ie' ulâ a Canaán e' mítser ie' wâ sêraa. ⁷ Ila'r kôs ena isibayôkpa kôs e'pa mîa da'a Egipto.

⁸ Ikkêpa dör Israel aleripa mineyal Egipto. E'pa dör Jacob ena ila'r.

Rubén, e' dör Jacob alà kibi êk. ⁹ Eta Rubén ala'r kiê: Hanoc, Falú, Hesrón, ena Carmí.

¹⁰ Simeón ala'r kiê: Jemuel, Jamín, Ôhad, Jaquín, Sôhar, ena Saúl. Saúl mî dör canaánwak.

¹¹ Leví ala'r kiê: Guersón, Quehat ena Merarí.

¹² Judá ala'r kiê: Er, Onán, Selá, Fares ena Zêrah. (Er ena Onán, e'pa blênêwâ Canaán.) Fares ala'r kiê Hesrón ena Hamul.

¹³ Isacar ala'r kiê: Tolá, Puvá, Job ena Simrón.

¹⁴ Zabulón ala'r kiê: Séred, Elón ena Jahleel.

¹⁵ E'pa kôs dör Jacob ala'r kune Padán-aram Lía tã. Ie'pa kutâ kiê Dina, e' kune ee ñies. Jacob aleripa kôs wêpa ena alakôlpa e' doka dabom mañayök kî mañal (33).

¹⁶ Gad ala'r kiê: Sefón, Haguí, Esbón, Suní, Erí, Arodí, ena Arelí. ¹⁷ Aser ala'r kiê: Imná, Isvá, Isví ena Beriá. Ie'pa kutâ kiê Sérah.

Beriá ala'r kiê Heber ena Malquiel. ¹⁸ E'pa dör Jacob aleripa Zilpá tã, e' mé Labán tó ilâ busi Lía, e' a ikanê mésoie. Ie'pa kôs doka dabom eyök kî terôl (16).

¹⁹ Jacob alakôl kiê Raquel, e' ala'r kiê José ena Benjamín. ²⁰ José ala'r dör ilakôl Asenat tã e'pa kiê Manasés ena Efraín. Ie'pa kune Egipto. Asenat dör wêm kiê Potifera, e' alâ busi. Potifera dör egiptowak awá eköl. Ie' kaneblôke ká kiê On ee. ²¹ Benjamín ala'r kiê Bela, Béquer, Asbel, Guérá, Naamán, Ehi, Ros, Mupim, Hupim ena Ard. ²² E'pa dör Jacob aleripa Raquel tã. Ie'pa kôs doka dabom eyök kî tkêl (14).

²³ Dan alâ kiê Husim. ²⁴ Neftalí ala'r kiê: Jahseel, Guní, Jezer, ena Silem. ²⁵ E'pa dör Jacob aleripa ilakôl Bilhá tã, e' mé Labán tó ilâ busi Raquel a ikanê mésoie. Ie'pa doka kul (7).

²⁶ Jacob tã iyamipa ekka mine Egipto, e' wakpa doka dabom teryök kî terôl (66). Ie' ala'r e' alakôlpa, kê shtane ishûa. ²⁷ José ala'r kune Egipto e'pa dör bôl. Jacob yamipa dê'mi Egipto doka dabom kuryök (70) sêraa.

²⁸ Eta Jacob tó ilâ Judá patkémi kewe José a ibiyôchök: “Be' shkô Gosen ye' ñaletsuk.” Eta mik ie'pa demi Gosen, ²⁹ eta José tó ikanê mésopa ké ie' karreta yôktsa tsêmi iyê ñaletsôie. Mik idemi iyê ska' eta iyê paklô'wêwâitô eta ie' iê tajê. ³⁰ Eta Jacob tó iché José a:

—¡Ire' ye' blêrwâmi buaê! Ye' be' suêne buaê, be' sêrkeia e' kuekî.

³¹ Eta José tó iché iyamipa kôs a:

—Ye' mîa Egipto blú a a' biyôchök tó 'ye' êlpa ena ye' yê yamipa kôs sêrke Canaán e'pa debitu e' tsukat ye' ska'. ³² Ie'pa dör iyiwak alôukwakpa. E' kuekî ie'pa baka kôs ena ie'pa obeja kôs ena i kôs tso' ie'pa wâ e' debitu ie'pa wâ. ³³ Mik Egipto blú tó a' chaké: “¿Ì dör a' kanê?”, ³⁴ e' tã ichô ia: “Kêkraê sa' kanê dör iyiwak alôuk wês sa' tsá bak es.” Egiptowak kê kâne senuk obeja alôukwakpa tã ñita, e' kuekî Egipto blú kawô mêmî a' a' senuk Gosen.

47

¹ Eta José mîa ibiyô muk Egipto blú a tã ichéitô ia: “Ye' yê ena ye' êlpa sêrke Canaán, e'pa debitu iê. I' tã ie'pa tso' Gosen. Ie'pa obeja ena baka ena i kôs tso' iwâ e' debiturak iwâ sêraa.” ² José tó iêlpa shushtë doka skel tã imítser iwâ Egipto blú ska' as ie' tó iwakpa saû. ³ Eta Egipto blú tó José êlpa a ichaké:

—¿Ì dör a' kanê?

Eta ie'pa tó iüté:

—A kékêpa, sa' dör obeja alôukwakpa wês sa' tsá bak es. ⁴ Ketba menekâ tajê sa' kaska'. Sa' iyiwak a kê chkê tã ia, e' kuekî sa' bitea senuk ká i' kî. Be' we'ikê sa' tó, kawô mú sa' a senuk Gosen.

⁵ Età Egipto blú tò iché José a:

—Be' yé ena be' élpá de senuk be' ta. ⁶ Ká tso' Egipto e' wé kiane be' kí e' mú ie'pa a senioie. Kós ká tso' Egipto e' bua'ie dör Gosen e' mú ie'pa a senioie. Be' yamipa shuá wépa tso' iyiwak kkó'nè buaé, e' ta esepa múka ye' iyiwak kkó'nuk.

⁷ Nies José wá iyé Jacob mí kkachè Egipto blú a. Jacob tò Egipto blú shké'wé er bua' wa. ⁸ Età Egipto blú tò ie' a ichaké:

—¿Kós duas tso' be' kí?

⁹ Jacob iüté:

—Ye' kí duas de cien eyök kí dabom mañayök (130) shkök wí a dià a. Kawö e' kè dör tajé. E' tka ye' kí daréré. Eré kam ye' kí duas dök ye' yépa kí duas bak ekké.

¹⁰ E' ukuöki ta Jacob e' chéat Egipto blú a ta imía. ¹¹ Età José tò ká bua' bua' tso' Egipto, e' mé iyé ena iélpa a senioie wés Egipto blú tò iché es. Ká e' até Ramsés. ¹² Nies ie' tò chkewö meke iyamipa a kós ila'rla tso' u a u a ekké.

José tò chkewö watué Egipto wakpa a

¹³ Ká ulitane kè iyi wöria, e' kuéki ketha kí tkérke poé. Ketha tò s'tteke tajé Canaán ena Egipto. ¹⁴ Chkewö tué Egipto wakpa tò ena Canaánwakpa tò, e' ské kós blé José tò Egipto blú u a. ¹⁵ Mik Egipto wakpa ena Canaánwakpa inuköl enewa seraá, età Egipto wakpa mía José ska' ta iché ia:

—¡Be' sa' a chkewö mú! Kè sa' inuköl ta'ia. Kè idör bua' tò e' é kuéki be' tò sa' méttsa duökwa ketha a.

¹⁶ Età ie' tò ie'pa iuté:

—A' kè wá inuköl ta'ia, e' ta a' iyiwak tsúbitu ña, e' skéie ye' tò a' a chkewö meke.

¹⁷ Egipto wakpa wá kabaio ena obeja ena baka ena burro e' kós mí ie' a. E' skéie ie' tò chkewö mé ie'pa a dök duas ek. ¹⁸ Duas e' tka età ie'pa mýalne ie' ska' ta iská ché ia:

—Be' wá ijcher buaé tò kè sa' wá inuköl ta'ia. Nies sa' iyiwak kós, e' dör be' icha. Sa' ká é tso'ia sa' wá ena sa' wakpa, e' é tso'ia sa' wá mè be' a. ¹⁹ Sa' wákpa taú. Sa' ká taú ñies. E' skéie iyiwö mú sa' a. Sa' kaneblómi sa' wákpa ká a Egipto blú a. Es sa' até Egipto blú kané mésopaie. Età chkewö é memibó sa' a as kè sa' duölur ketha wá ena sa' ká kè weir é ichök.

²⁰ Egipto wakpa tò iká watuéttsa José a ketha kuéki. Es Egipto ká kós de Egipto blú ulá a. ²¹ Nies Egipto wakpa kós até blu' kané mésopaie. ²² Ie'pa sacerdotepa ká e' é kè tone José wá. Egipto blú tò chkewö kakmeke ie'pa a, e' kuéki ie'pa kè wá iká watonettsa.

²³ E' ukuöki ta José tò iché Egipto wakpa a:

—A' wákpa kós ena a' ká kós e' to'ttsa ye' tò se' blú a, e' kuéki i'ñe ta a' kós até ie' ulá a. Iyiwö i' tsúmi a' tò ta ikuatkó. ²⁴ Mik iwöne ta iyiwö tso' döká sacco skel, età itsá yóttsa

sacco et mè Egipto blú a. Iyiwö éyök até e' dör a' a kuantké, ñies a' yamipa ulitane a ñanoie.

²⁵ Età ie'pa tò iüté:

—Be' tò sa' tsatké ketha ulá a. Be' er bua' sa' ta. E' kuéki sa' e' chöke Egipto blú kané mésopaie.

²⁶ Es José tò kawö mé Egipto wakpa a tò iyiwö tso' döká sacco skel e' tsá yóttsa sacco et mè Egipto blú a. I'ñe ta e' wekeia ie'pa tò es. Egipto sacerdotepa é kè kawötá iyiwö tsá muk Egipto blú a, ie'pa ká kè dè' Egipto blú ulá a e' kuéki.

Jacob tò ittè bata ché José a

²⁷ Es Israel aleripa e' tséat senuk Gosen, ká e' até Egipto. Ká e' kós de ie'pa ulá a. Eé ie'pa alöne tajé. ²⁸ Jacob sene'ia ká e' a duas döká dabom eyök kí kul (17). Duas de ie' kí cien eyök kí dabom tkéyök kí kul (147).

²⁹ Mik ie' tò ittse tò iduökewatke, età José tsuk patkéitö ta ichéitö ia:

—Moki be' er buaé chak ye' a, e' ta be' ulá múwa ye' tu' diká iwá kkachoie tò moki i kiekeyó be' a e' waweraébö. Ye' nu kè wötarwá Egipto. ³⁰ Mik ye' blénewa mía ye' deütöpa itöki, età ye' nu yóttsa ká i' kí tsúmi wötewa ie'pa pö a.

Età José tò iüté:

—Es yó iweraé.

³¹ Iyé tò iché ia:

—Ichö ña moki Skéköl wörki tò be' iweraé es.

Età José tò ittè mé moki iyé a. Età Jacob wömewa iká' kí ta Skéköl kíkékaitö.

48

Jacob er buaé ché José ala'r a

¹ E' ukuöki ta ie'pa wá biyö debitu José a: “Be' yé duöke tso' sulué.” Età José mía isauk ila'r böl mí iwa e' ta. ² Mik ie'pa tò iché Jacob a tò José debitu be' sauk, età ie' e' tkéka isulú wa ika' kí. ³ Età ie' tò iché José a:

—Skéköl Diché Ta' Íyi Ulitane Tsatá e' e' kkayé' ye' a ká kié Luz até Canaán eé. Eé ie' er buaé yé' ye' a 4 ta ichéitö ña: “Ye' tò be' aleripa alöweraé tajé. Ie'pa döraé ká tajé e' wakpaie. Ká i' meraëyö ie'pa a, e' atdaé ie'pa ulá a kekraé michoé.” ⁵ Be' ala'r böl, Efraín ena Manasés, e'pa kune kam ye' dö Egipto e' yóki. Ie'pa tsétköyö wés ye' wák ala'r es wés ye' ala'r Rubén ena Simeón dör ye' ala'r es. ⁶ E' kuéki ká meraëyö ie'pa a wés ye' wák ala'r a es. Ie'pa itöki be' ala'r ská kurmi, e'pa dör be' wák a. Eré ie'pa dör Efraín ena Manasés élpá, e' kuéki ká ñe' kak döraé ie'pa ulá a ñies. ⁷ Mik ye' manét Padán-aram e' demi Canaán dökettsatke Efrata, età eé ñala' kí be' m' blénewa ye' yóki. Eé ye' tò ie' nu blé'waat Efrata ñalé kí. (I'ñe ta ká e' kié Belén.)

⁸ Mik Jacob tò José ala'r sué età ichakéitö:

—¿Sepa dör yi?

⁹ Ie' tō iūtē:

—I'pa dōr ye' ala'r mé Skēkōl tō ye' a ká i' ki.

Etā iyē tō ichē iā:

—Ie'pa tsūbitū ye' ska' as ye' er bua' chō ie'pa a.

¹⁰ Jacob kēnewatke e' kuēki iwōbla kē wawēriā buaē. E' kuēki José tō ila'r patkēmi tsinet iyē o'mik. Etā Jacob tō italapa paklōwē wōalattsé. ¹¹ E' ukuōki ichēitō José a:

—Ye' ibikeits tō ye' kē tō be' suepaia, erē Skēkōl tō kawō mé ye' a be' ena be' ala'r suōie.

¹² Etā José tō ila'r skēttsā iyē o'mik tā iwōēwa dō iski iyē dalōioie. ¹³ E' ukuōki tā ila'r bōl klōwēwaitō ulā a. Efraín mí José ulā bua'kka, Manasés mí José ulā baklī'kka. Es itsēmitō iyē ska'. Etā Efraín atē Jacob ulā baklī'kka, Manasés atē Jacob ulā bua'kka. ¹⁴ Erē Jacob ulā bua'kka mékā Efraín dur ie' ulā baklī'kka e' wōkir ki. Erē e' dōr alā tsirla. Etā iulā baklī'kka mékaitō Manasés dur ie' ulā bua'kka e' wōkir ki. Erē e' dōr alā kibi. Es Jacob ulā tsétkō wī'kē iō'kē. ¹⁵⁻¹⁶ Etā ier bua' ché José a i' es:

“As Skēkōl er buaē chō ala'r bōl i' a kēkraē. Ye' yēpa bak Abraham ena Isaac, e'pa bak Skēkōl e' dalōiōk,

e' tō ye' kō'namī kuaē dō ikkē tā.

Ie' tō ye' tsatké kēkraē i'yi sulusi ulā a.

As ala'r i' wa kē ye' chōwa sulitane éna kēkraē.

Ñies ye' yēpa bak Abraham ena Isaac as e'pa kē chōwa sulitane éna kēkraē.

As ala'r i' alōr tajē ká ulitane kī.”

¹⁷ Jacob ulā bua'kka mékā Efraín wōkir ki, e' kē mēne José a buaē. E' kuēki ie' tō iyē ulā bua'kka e' klōwēwā mēkā ilā kibi dōr Manasés e' wōkir ki. ¹⁸ E' dalewa ichēitō iā:

—Ja yēwō, kē idōr es! I' dōr alā kibi. Be' ulā bua'kka mūka i' wōkir ki.

¹⁹ Erē iyē kē wā iōne es. Ie' tō ichē iā:

—Ja alā, e' jcher ye' wa, e' jcher ye' wa! Ie' alōrdaē tajē, ie' dōraē kēkēpa tajē. Erē itsirla ēk e' dōraē kēkēpa tajē shutē ikibi tsatā. Nies ie' aleripa dōraē ká tajē e' wakpaie.

²⁰ Es e' ē diwō wa Jacob er buaē skā ché italapa a i' es:

—Mik Israel aleripa er buaē cheke nī a etā ie'pa tō icheraē nī a i' es: ‘As Skēkōl er buaē chō be' a wēs Efraín ena Manasés e'pa a er buaē yēne es.’

Es Jacob er buaē ché Efraín a, Manasés a imēne, e' tsatā. ²¹ E' ukuōki tā José a ichēitō:

—Ye' duōkewatke erē Skēkōl tō a' kō'neraē. Ie' wā se' aleripa mirane Canaán wē se' yēpa bak senuk eē. ²² Ye' tō ká bua'ie méat be' a ime'bakyō be' ēlpa a e' tsatā. Ká

e' kiē Siquem. E' yē'ttsā ye' tō amorreowak ulā a nīppē wa.

49

Jacob tō ittē bata ché ila'r kōs a

¹ Jacob tō ila'r kiē e' ska' tā ichēitō ie'pa a: “A' e' skōwā ye' o'mik. I' tkōraē a' tā e' wā chekeyō a' a:

² “A' ala'rīla, a' e' skōwā tsinet ye' ttō ttsōk, ye' dōr a' yē. Ye' ttō ttsō.

³ “A' Rubén, be' dōr ye' alā kibi.

Be' dōr ye' diché tsā e' alé.

Be' dalōiērtā' tajē, be' diché tā' tajē be' ēlpa tsatā.

⁴ Erē i'ñe tā kē idōr es.

Be' dōr wēs di' yōliie es kē iwōklōr yēs.

Be' tō ye' dalōseō'wā. Be' sēne'kā ye' alakōl tā.

E' kuēki be' kē dalōiērpaia wēs kō'k es.

⁵ “Simeón ena Levī, e'pa dōr nī ēlpa;

ie'pa tabē tso' nīppoie ē.

⁶ Iwē ie'pa e' dapa'uke eē ye' kē shkak!

Ie'pa tō wēpa kōtulur kēsik ē kuēki.

Baka wē'ñe klōkicha blublu e' télorakitō ēanas.

⁷ Ie'pa kēsik dōr suluē ichōkle

e' kuēki ie'pa kawō tkōraē suluē.

I'Ye' tō ie'pa aleripa powerami senuk iēlpa malepa aleripa shuā wī a diā a!

⁸ “A' Judá, be' ēlpa tō be' kikerakā tajē.

Be' bolōkpa klōwēwāraē be' tō ikulī' a,

es be' e' alōrakā ie'pa kī.

Be' ēlpa ēkka e' wōōrawa iski be' dalōioie.

⁹ Ja Judá, be' dōr ye' alā!

Be' dōr wēs ma'name alā es.

Mik i' ttēitō tā ikatē one,

etā ie' e' wōēwa e' tēwā iski wēs ma'name kēche es.

¿Yi dōmi ie' tsiriuk?

¹⁰ Judá aleripa dōraē blu'paie tajē kēkraē dō mik iblū chōk de etā.

Blu' e' ttō iuteraē sulitane tō.

¹¹ Ie' tō iburro pupula mūeke uva shuā.

Ñies idatsi' skuōke uva diō wa.

¹² Ie' wōbla dōr daloloē uva diō tsatā.

Ie' ká dōr saruruē baka tsu'diō tsatā.

¹³ “Zabulón serdaē dayē kōmōk.

Eē tajē kanō irirke ese kē tso'.

E' ká kō dōrawā Sidón kōmōk.

¹⁴ “Isacar dōr wēs iyiwak tso' dali oie diché tā' tajē ese e' mūtēr enuk iwē a es.

¹⁵ Mik ie' isuē tō ká e' dōr buaē sēnoie ñies enoie,

etā ie' tsijwō kī dali dekane kaneblōk.

Ie' e' mēttsā kaneblōk kanē mésoie, kē tkine e' kī.

16 “Dan ditséwō shuā s’shulirdaē buaē yēsēsēs wēs Israel aleripa e’ ditséwō malepa es.

17 Dan dōraē wēs tkabē chōk tso’ űālā kōō a tō kabaio kuē iklō a tū iwāk brutāne itšiwōkka ese es.

18 “ǃA Jehová, ye’ tso’ be’ panuk tō ye’ tsatkol!

19 “Gad ppōk űippōkwakpa dōraē tajē. Erē ie’ tō ie’pa pperaē, itōtieraē.

20 “Aser ká kǐ chké kata’ buaē tskirdaē. Ĭ wōrke kōs e’ dōr buaē shūtē mēne buaē blu’pa a.

21 “Neftalí dōr wēs suli alaki dur áie ala’rla tǎ’ bua’buaala ese es.

22 “José dōr wēs burro kañiru suē dur di’ tum kōmōk es, wēs burro pupula kañiru suē dur ká tukir kǐ es.*

23 Kuabōt namépa éna sulu iar, ie’ kǐ kuabōt uyérakitō kēsik wa.

24 Erē ie’ ulā diché darērē;

e’ wa ie’ wā ishrame’ shurikar darērēē, kē ulā shtrirta’wā yēs.

Skēkōl tō ie’ a diché e’ mé.

Skēkōl e’ dōr Jacob Kēkōl e’ diché tǎ’ tajē.

Skēkōl e’ dōr Israel aleripa kōō’nukwak.

Ie’ tō Israel aleripa tsatkeke.

25 A José, be’ yē e’ Kēkōl tō be’ kimeke kekraē. E’ dōr Skēkōl Diché Tǎ’ Ĭyi Ulitane Tsata, Ie’ er buaē chōraē be’ a.

Kǎli buaē patkeraē ie’ tō be’ daliwō kǐ.

űies be’ a di’ atdaē buaē iyōk kǐ as be’ dalikua talar buaē.

Be’ aleripa alakōlpa ala’r dōraē tajē, űies be’ iyyiwak dōraē tajē.

Es Skēkōl er buaē chōraē be’ a.

26 Be’ yē er buaē yē’ be’ a,

e’ tkōka ye’ yē er buaē yē’ ye’ a e’ tsata.

Skēkōl tō José shukit iēpa shuā iwōkirie,

e’ a ie’ er buaē chō michoē wēs kabata yōbiē kē ertǎ’wa es.

27 “Benjamín dōr wēs chichi kañiru kēsikie ese es;

bla’mi tǎ iyyiwak ttéwaitō katē,

tsālǐ tǎ ibata watiéwaitō.”

28 E’pa dōr Israel ditséwōpa daia itōkǐ dōka dabom eyōk kǐ bōt (12), e’ yēpa tsá. Es ie’pa yē tō ie’pa a iché mik ie’ tō ittē bata ché ie’pa a etǎ.

Jacob blēnewa

29 Jacob tō iché ila’r wēpa a: “Ye’ blērkwā e’ kēwō dōkewatke. Mik ye’ blēnewa, etǎ ye’ nu blōwǎ áuk a ká wē ye’ yamipa nu blēne

ee. Pō e’ atē wēm kiē Efrón dōr hititawak e’ ká a. ³⁰ Ká e’ atē Macpelá Mamré wōshaē. Ká e’ atē Canaán. Ká e’ ena áuk e’ watō’ttsǎ Efrón tō Abraham a as Abraham tō iyamipa nu blō ee. ³¹ Eē Abraham ena ilakōl Sara, űies Isaac ena ilakōl Rebeca, e’pa nu blēne. Eē ye’ tō ye’ alakōl Lía, e’ nu blē’wǎ űies. ³² Ká e’ ena áuk e’ watō’ hititawak tō.”

³³ Mik Jacob tō ttē e’ kōs ché one etǎ ie’ e’ téwǎne ika’ kǐ tǎ iblēnewa mǎ itēutōpa itōkǐ.

50

1 Etǎ José tō iyē nu paklō’wēwǎ wōalattséitō tǎ iijē tajē. ² E’ ukuōkǐ tǎ ie’ tō egiptowak dōr s’nu kanēukwakpa e’pa kiē iyē nu kapeyōkwǎ as kē inurwǎ. Etǎ es ikanewérakitō. ³ Ikanewérakitō dōkǎ ká dabom tkēyōk (40 días), ekkē kawō kiane ikanewoie e’ kuēkǐ.

Egiptowak tō ischō eriaitsé kawō dōkǎ dabom kuryōk (70 días). ⁴ E’ ukuōkǐ tǎ José ttē Egipto blú kuēblupa tǎ, tǎ ichéitō ie’pa a: —A’ éna er bua’ chak ye’ a, e’ tǎ a’ yú ichōk Egipto blú a ⁵ tō mik ye’ yē duōkewatke, etǎ ie’ tō ye’ ka’ ie’ a ttē muk Skēkōl wōrkǐ tō inú blerawayō áuk kanēo’at ie’ wák tō atē Canaán e’ a. E’ kuēkǐ kawō mú űa ie’ nu tsoimi blēwǎ ee. Mik ye’ iblēwǎ tǎ ye’ dotkene.

⁶ Etǎ Egipto blú tō iijutē:

—Be’ yú be’ yē nu blōkwǎ wēs ie’ tō be’ a iki’ es.

⁷ Etǎ José mǎ iyē nu blōkwǎ. Egiptowak kuēblupa kōs e’pa mǎyal ie’ tǎ. ⁸ Jacob yamipa ekkǎ ena José yamipa ekkǎ ena iēlpa e’pa kōs mǐ űies. Ie’pa ala’r ena ie’pa iyyiwak e’pa ē atēat Gosen. ⁹ űies pē’ mǐ tajē karreta kǐ ena kabaio kǐ. Es pē’ mǐ tajē José tǎ. ¹⁰ Mik ie’pa demi kǎ kiē Goren-ha-atad atē tsinet di’ Jordán diwō tskirke e’ kker ee, etǎ ee ie’pa ulitane tō Jacob nu wōtērkewǎ e’ kēwō tkō’wē dalō tajē wa. Eē José tō iyē eriaitsé dōkǎ ká kul.

¹¹ Mik canaánwak serke ee, e’pa tō Jacob nu wōtērkewǎ kēwō tkō’wē e’ suē, etǎ ie’pa tō iché: “Mokǐ egiptowak tō s’nu wōtērkewǎ e’ kēwō tkō’wēke dalō tajē wa.” E’ kuēkǐ ká e’ kiē mēkǎ ie’pa tō Abel-Misraim.* Ká e’ atē tsinet di’ kiē Jordán e’ kōmōk.

¹² Es Jacob ala’r tō iyē nu kanewé wēs ie’ tō iyē’ ie’pa a es. ¹³ Ie’pa wǎ inú mǐtser Canaán iblēwarakitō áuk yōule Abraham wǎ iyamipa pōie e’ a. E’ atē Macpelá. E’ watō’ttsǎ hititawak kiē Efrón tō Abraham a. Ká e’ atē Mamré wōshaē. ¹⁴ Mik José dēutō nu blēne one, etǎ ie’ biteane Egipto. Ie’ ēlpa ena pē’ ulitane mīne ie’ tǎ e’pa kōs biteyalne ie’ tǎ.

José ēlpa suanékane ie’ yōkǐ

* **49:22** José dōr wēs burro...ká tukir kǐ es: űies hebreoie ttē e’ mane’wēmīsō Ĭ’ es: José dōr wēs kal tskirke di’ kōmōk es; tkakǎ ikē kōiēule e’ mik buaē, űies iwōrdaē tajē. * **50:11** Abel-mizraim: Hebreoie ká kiē e’ wǎ kiane ché egiptowak schō eriaitsé.

¹⁵ Jacob blēnewa e' ukuōkī tā José ělpa tō ibikeitsé: "Isalema José éna sulu se' arke. Ĭ kos wamblē' se' tō ie' kī e' skéie se' we'ikeraëitō." ¹⁶ E' kuekī ie'pa ttè mémi ie' a: "Kam be' yě blērwa, ¹⁷ etā ie' tō sa' a iché tō ichō be' a: 'Ĭ kos suluē wamblē' sa' tō be' kī, e' olo'yō sa' kī.' E' kuekī sa' kkōchō be' a tō e' olo'yō sa' kī. Sa' tō be' yě e' Kēkōl dalōieke e' kuekī."

Mik biyō e' demi José a, etā ie' ié siarē. ¹⁸ Etā iēlpa demi iwōkī. Ie'pa wōēwa dō ĩskī idalōioie tā ichérakitō:

—I' sa' de be' wōrkī. Sa' dōr be' kanē mēsopa.

¹⁹ Etā ie' tō ie'pa iutē:
—Kē a' suanuk. Ye' kē a' shūlinuk Skēkōl skéie. ²⁰ A' ĩyi sulu bikeits wamblē ye' kī, erē e' mane'wēttsane Skēkōl tō buaē se' kī. E' wa tajē pé' tsatkēne ĩ'ñe tā. ²¹ E' kuekī kē a' suanuk. Chkewō meraëyō a' a' ena a' ala'r kos a.

Es ie' tō ie'pa a' iché er buaē wa. E' tō ie'pa ttsē'wēne buaē.

José blēnewa

²² José ena iyē alikpō yamipa e'pa sene'ia Egipto. Ie' sene' dōka duas cien eyōk kī dabom eyōk (110). ²³ Ie' tō ilà Efraín talapa e' ala'r suéia. Nies ie' tō ilà Manasés e' alà kiè Maquir e' ala'r suéia.

²⁴ Ká et tā ie' tō iché iēlpa a: "Ye' duōkewa e' kēwō kianeia tsir. Erē Skēkōl wák tō a' kīmeraē. Ie' tō a' yelurdaē ká i' kī. Ká yē'bakitō mè Abraham a' ena Isaac a' ena Jacob a' e' a' tsemiraëitō." ²⁵ Etā ie' tō iēlpa kié as ie'pa ttè mù ie' a' Skēkōl wōrkī. Ie' tō ie'pa a' iché: "Skēkōl tō a' yerattsā ká i' kī. Mik e' tka, etā ye' sik tso' blēule e' tsūmi e' tā."

²⁶ Mik ie' blēnewa Egipto, etā ie' kī duas de cien eyōk kī dabom eyōk (110). Ie' nu kapeyanewa as kē inurwa e' iēnewa s'nu kélkuō a.

Israel aleripa yërulune Egipto

Éxodo 1.1–20.21

Yëkkuō i' kiē si'kuaie *Éxodo*, e' wà kiane chē yërulune. Kam sa' tō yëkkuō i' mane'ù seraā se'ie, ishabōts mane' sa' tō dō capítulo 20.21. I' mane' sa' tō e' blatëule mañat tsiní. Et tsiní e' dör capítulo et dō capítulo dabom eyök kí skel (1-15). Iët tsiní e' dör capítulo dabom eyök kí teröl dō capítulo dabom eyök kí pāköl (16-18). Ibata êk tsiní e' dör capítulo dabom eyök kí sulítu dō capítulo dabom böyök (19-20).

Et tsiní e' tō se' a ipakē tō i bak Israel aleripa tã ie'pa mīa Egipto e' tsatkök ketba yōki e' ukuōki. Kewe ie'pa kã wəw tka buaē Egipto. Ie'pa ena ie'pa iyiwak alōne tajē. Kã tka tajē tã egiptowak suanēmi dō Israel aleripa e' alōka ie'pa kī. E' kuēki ie'pa tō Israel aleripa suē suluē tã iwe'ikérakitō siarē. Ie'pa kérakitō kaneblök darērēē kē patuēta'. Erē Skēköl tō ie'pa weirke e' suē tã wēm kēkaitō eköl ie'pa yōktsa egiptowak ulā a. Wēm e' kiē Moisés, e' kō tō yëkkuō i' kit. Skēköl e' kkayē ie' a tã iwāk kiē yē'itō iā. E' ukuōki tã ipatkéitō Israel aleripa yōktsa Egipto. Moisés tō ichē Egipto blū a tō Israel aleripa ōmine. Erē Egipto blū kē ēna Skēköl ttō iūtāk. E' kuēki Skēköl tō egiptowak we'ikē siarē tsakjē ie' dichē tajē wa. E' wa ie' tō ikkachē ie'pa a ena Israel aleripa a tō yi dör ie'. Skēköl tō Israel aleripa tsatkēe yēttsa Egipto ie' dichē tajē wa, e' wa ie'pa de ie' ichaie ena ie' de ie'pa Kēkölle. Ie'pa yēnettsa Egipto e' kēwō tkō'uk ie' tō ie'pa patké duas bit ekkē.

Iët tsiní e' tō se' a ipakē tō wēs Skēköl tō ie'pa wēttsē ena ie'pa kīme'itō shkōktkō kã sir poē wē kē yi serku' ee. Erē ie'pa tō ie' tsiriwē tajē kabene wa, erē ie' tō ie'pa tiē ena ie'pa tsatkéitō ibolōkpa yōki er bua' wa.

Ibata êk tsiní e' tō se' a ipakē tō Skēköl ena Israel aleripa ttē me' nī a. Mik ie'pa de Sinai kēbata a, etã ie' tō ittē dalōiēno mé ie'pa a dōka dabop. Ie' tō ichē ie'pa a tō ie'pa tō ie' ttē dalōiēno e' kōs iūtē buaē, e' tã ie'pa dōraē ie' wāk icha chōkie ena ie'pa a ie' er buaē chōraē kã malepa wakpa tsata.

Israel aleripa tso' Egipto e'pa weine tajē

¹⁻⁴ Israel kiē nīes Jacob e' ala'r dē'mi Egipto ie' tã, e'pa kōs yamipa tã. Ie'pa kiē Rubén, Simeón, Leví, Judá, Isacar, Zabulón, Benjamín, Dan, Neftalí, Gad ena Aser. ⁵ Jacob yamipa mīne ie' tã Egipto e'pa dōka dabom kuryōk (70) seraā. Erē José, e' tso'tke Egipto kewe iyamipa yōki.

* 1:15 hebreowak: E' kiē nīes Israel aleripa.

⁶ Kawō tka tajē, etã José ena iēlpa blërulune. Nīes iyamipa dē'mi Egipto ie'pa tã, e'pa kōs blërulune se. ⁷ Erē Israel aleripa alōne tajē, e' kuēki ie'pa de dichē tã tajē. Ie'pa tso' Egipto wa'ñe.

⁸ E' ukuōki tã blu' skē tkēnekā eköl e' kē wa José pakē jcher. Ie' tō ichē egiptowak a: ⁹ “Ye' ttō tssō. Israel aleripa dör tajē. Ie'pa dichē tkōka se' dichē tsata, dō ie'pa e' alōka se' kī. ¹⁰ Mik se' bolōkpa ñippōmi se' tã, e' tã dō ie'pa ñi wōiōka se' ppōk se' bolōkpa tã, tã es imi'miyal se' yōki. E' kuēki se' tō ibikeitsō bua'iewā tō wēs se' tō ie'pa wōklō'wēmī as kē ikí alor tajē.”

¹¹ E' kuēki egiptowak tō iwōkirpa patké Israel aleripa we'ikök kanē darērē wa as ieriyardak. Ie'pa tō ikérak kã yuōk bōt chkwō dapa'woie Egipto blū a. Kã e' kiē Pitón ena Ramsēs. ¹² Israel aleripa we'ikeke ie'pa tō siarē, erē ikí alörkerak tajē. E' kuēki egiptowak suarke tajē ie'pa yōki.

¹³ Egiptowak tō ie'pa kē kaneblök kēsik wa. ¹⁴ E' tō ie'pa eriawē tajē. Ikérakitō skauchka yuōk shtrót shtrót u yuoie. Nīes ikérakitō kaneblök kañika kanē ulitane uk. Es Israel aleripa kōs we'ikérakitō siarē. ¹⁵ E' kīie tã Egipto blū ttē alakōlpa kiē Sifrá ena Puvá e'pa tã. Ie'pa dör hebreowak* alakōlpa alā kurke e' kanéukwakpa. Ie' tō ichē ie'pa a:

¹⁶ —Mik a' tō hebreowak alakōlpa alā kurke, e' kanewēke, etã isaū ç i iwāk dör? Iwāk wēm e' tã ittōwā. Iwāk dör alaköl, e' tã imúat, kē ittarwā.

¹⁷ Erē alakōlpa e'pa tō Skēköl dalōieta'. E' kuēki ie'pa kē wa Egipto blū ttō iūtēne wēs itō ichē es. Ie'pa ala'r wēpa méat tssē'ka. ¹⁸ Etã Egipto blū tō ie'pa kiēre tã ichéitō iarak:

—çIōk a' tō iwamblé es? çIōk a' tō ala'r la wēpa e' méat tssē'ka?

¹⁹ Ie'pa tō iūtē:

—Hebreowak alakōlpa kē alā kur wēs egiptowak alakōlpa es. Ie'pa alakōlpa dör darērē. Ie'pa alā kur bet buaē. Mik sa' demi, etã ie'pa alā kunetke.

²⁰⁻²¹ Es Israel aleripa kī alōnēmi tajē. Ie'pa dichē kī iērke tajē. Sifrá ena Puvá e'pa tō Skēköl dalōieta'. E' kuēki Skēköl tō ie'pa kīme, ala'r méitō ie'pa a tajē.

²² Etã Egipto blū tō ikuehlupa ulitane a kawō mé tō hebreowak ala'r la wēpa kune kōs e' ōmi dī' ki. Alakōlpa ē mūat.

2

Moisés kune'

¹ E' kēwō ska' tã wēm eköl dör Leví aleri, e' senéwa alaköl dör Leví aleri nīes ese tã. ² Etã ie' alā skā kēka e' dör wēm. Etã ñi tō isuē tō

alala buaala, e' kuęki ibléwaitō dō si' mañat. ³ Mik imi kē a ilā blēneia, e'ta ie' kkō yulē et, patiē buaē kiōchka tso' chkuā'chkuā ese wa as kē a di' tkōwa. E' ukuōki tā alala iéwaitō kkō a, méreitō di' kiē Nilo e' kkōmik kākō tso' e' shuā. ⁴ E'ta alala kutā e' duēser kāmīē ikī sauk tō wēs idōmi.

⁵ E' ukuōki tā Egipto blū e' alā busi mīa kuōk di' a. E' dalewa tayēpa tso' ie' wā ikanē mēsopaie e'pa shkō iēter ākitō kī. E'ta ie' tō kkō suē kākō shuā. Ikanē mēsopa ekōl patkēmiitō itsukbitu. ⁶ E'ta ie' tō ikkōkēkā tā isuē tō alala wēm a'ria ekōl e' juke. Ie' isuē er siarē wa tā ichéitō:

—Bēbēla i' dōr hebreowak.

⁷ E' wōshā bēbēla kutā de tā ichéitō iā:

—ǀBe' kī ikiane tō ye' mi' tayē hebreowak yulōk ekōl be' a alala sē kkō'noie as itala'ūtō itsu' wa?

⁸ E'ta Egipto blū alā busi tō iūtē:

—Be' yū iyulōk.

E'ta bēbēla kutā mīa imi yulōk tā idebitu iwa. ⁹ E'ta Egipto blū alā busi tō ichē alā mī a:

—Alā i' tsūmi kkō'nū ña tala'ū ña buaē. Ye' tō be' patueke ikī. E'ta imi wā ilā mītsēr tala'wē. ¹⁰ Mik alā de bērie, e'ta imi wā ibitetsērne Egipto blū alā busi a. E'ta ie' tō iklō'wē wēs ie' alā ekka es. Ikiē mékaitō Moisés. ^{*} Ie' tō ichē:

—Ye' tō iyē'ttsa di' a.

E' kuęki ie' tō ikiē méka es.

Moisés tso' Egipto e' tkashkar

¹¹ Moisés kibineone. Kā et tā ie' mīa iyamipa hebreowak, e'pa pakōk. E'ta ie' tō isuē tō iyamipa weirke siarē kaneblōk darērē. E'ta ie' isuē tō egiptowak ekōl tso' iyami hebreowak ekōl e' ppōk siarē. ¹² E'ta ie' ká suē ká wa'ñe. Kē ie' wā yi sune. E' dalewa ie' tō egiptowak e' ttēwā inū wōtēwā ie' tō ttsa'wō a. ¹³ Bule es tā ie' skā e' yēttsa, e'ta ie' isuē tō hebreowak bōl tso' ñippōk ñita. Ie' tō iēkōl tso' ekōl ppōk, e' a ichē:

—ǀlōk be' tso' be' yami ppōk?

¹⁴ E'ta hebreowak e' tō iūtē:

—ǀYi tō be' tkēkā sa' wōkirie sa' shulōkwakie? ǀBe' tso' ye' bikeitsōk ttēwā wēs egiptowak kōtwābō es?

Mik ttē e' ttsē Moisés tō, e'ta e' tō ie' suawē. Ie' ibikeitsē: “Ie'pa wā ijchēnewā tō ye' tō egiptowak kōtwā.” ¹⁵ Mik e' jchēnewā Egipto blū wā, e'ta ie' tō Moisés ttōkwā patké. Erē Moisés tkashkar ie' yōki, mīa senuk ká kiē Madián eē. Eē ie' e' tkēre di' tum biule kkōmik.

¹⁶ Kā e' a sacerdote† serke ekōl kiē Reuel. E' alā busipa dōkā kul. E' diwō wa alā busipa

e'pa dē'bitu di' chkök kulē' a mē iyē iyiwak a yē. ¹⁷ E'ta iyiwak kkō'nukwakpa skā wēpa debitu busipa trē'wēmi. E'ta Moisés e' kēkā e' tō busipa tsatkēe. E'ta ie' tō di' mé iyiwak a. ¹⁸ Mik ie'pa demine iyē ska, e'ta iyē tō ie'pa a ichakē:

—ǀI wa i'ñe a' dene bet?

¹⁹ Ie'pa tō iūtē:

—Egiptowak ekōl tō sa' tsatkēe iyiwak kkō'nukwakpa ulā a. Ie' di' yēttsa mé iyiwak a.

²⁰ Iyē tō ichē iā:

—ǀWē wēm e'? ǀlōk a' imēat ekōrla? A' yú itsukbitu as ichkö se' tā.

²¹ Es Moisés e' tsēat senuk wēm e' ska. E' ukuōki tā Reuel tō ilā busi kiē Séfora, e' mé Moisés a sēnowaie itā. ²² E'ta Moisés alā kēkā ekōl kiē mékaitō Guersón† wā chéitō: Ká i' kī ye' dōr o'ka.

²³ Duas tka tajē, e'ta Egipto blū blēnewā. Erē Israel aleripa kkōchōkeia tajē kekraē kanē darērēē kuęki. Ie'pa kkōchōke tajē e' ttsē Skēkōl tō. ²⁴ Ttē me'bak ie' tō Abraham a ena Isaac a ena Jacob a e' wā tsā detke kanewē. E' kuęki ie' tō ibikeitsē tō Israel aleripa kimerayō i' tā. ²⁵ Ie' tō ie'pa suē tā ie' éna iane tō i tkōke ie'pa tā.

3

Skēkōl tō Moisés patké Israel aleripa tsatkōk

¹ Kā et tā Moisés tso' inuaki Jetrō,* e' iyiwak kkō'nuk. Inuaki kaneblōke sacerdoteie Madián. E' dalewa ie' wā inuaki iyiwak mītsēr ká sir po, e' jaishet, demi Skēkōl kēbata kiē Horeb† eē. ² E'ta eē Jehová biyōchōkwak bua'ie e' e' kkachēwā ie' a bō' wōrkueie tajē kal tsir elka shuā. Moisés tō isuēwā bua'ie tā isuē tō kal wōbatseka tajē bō'ie, erē kē iñarwa. ³ E'ta Moisés tō ibikeitsē: “ǀWī dōr i? Ye' mī isauk i kuęki kal wī kē ñarwa.”

⁴ Mik Jehová tō isuē tō Moisés dōkewatke tsinet bō' ñarke e' o' mīk isauk, e'ta Skēkōl tō ichakē:

—ǀA Moisés! ǀA Moisés!

Moisés tō iūtē:

—ǀI?

⁵ E'ta Skēkōl tō ichē iā:

—Kē be' dōkwā tsinet. Wē be' dur e' kē dōr batse'r, e' kuęki be' klōkkuō yōttsa. ⁶ Ye' dōr be' yē e' Kēkōl ena be' yēpa bak ká iaiāē kiē Abraham, Isaac ena Jacob e'pa Kēkōl.

Moisés suane Skēkōl saukwā, e' kuęki ie' e' wōpabakēwā. ⁷ Erē Jehová tō ichē iā:

—Ye' isuē tō wēpa dōr ye' icha tso' Egipto e'pa weirke siarē. Ie'pa kkōchōke tajē ikanē

* 2:10 Moisés: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē ieyēultsa. †

2:16 sacerdote: Kē se' wā ijcher yēsēsē tō sacerdote wēsē

e' dōr, erē kē idōr wēs i'ñe itso' es. † 2:22 Guersón: Hebreoie s'kiē e' wā kiane chē ká bānet wakpa. *

3:1 Jetrō: E'

dōr Moisés nauki. Ie' kiē ñies Reuel ena Hobab. † 3:1 Horeb: E' kiē ñies Sinai.

wökirpa ulà a e' ttséyö. Ye' wä ijcher buaë tö iweirkerak siarë. ⁸ E' kueki ye' dë'ttsa ie'pa tsatkök egiptowak ulà a. Ye' tö ie'pa yerattsa ká e' ki. Ye' wä ie'pa miraë ká tajë buaë ese ki. Ká e' ki iyi ulitane tskir buaë, iwà wör buaë shutë.† Ká e' ki pë' tso' tajë. E'pa ditsëwöpa dör canaánwak, hititawak, amorreowak, fereseowak, heveowak, ena jebuseowak. ⁹ Ittsö, ye' tö Israel aleripa kköchöke e' ttsé. Ye' tö isué tö egiptowak tö ie'pa we'ikeke siarë. ¹⁰ E' kueki ye' tso' be' patkök Egipto blú ska' Israel aleripa dör ye' icha e'pa yökulur Egipto a. Be' yú Egipto.

¹¹ Erë Moisés tö iché ie' a:

—¿Yi ye' dör e' döwami Egipto blú wörki Israel aleripa yökulur ie' ulà a?

¹² Ie' tö iüté:

—Be' kē mī'pa ekörä. Ye' tso' be' ta be' kīmuk. Mik be' tö Israel aleripa yélur Egipto a, etä a' tö ye' dalöieraë kabata i' ki. E' wa be' wä ijcherdaë tö ye' wák tö be' patkë'.

¹³ Erë Moisés tö ie' iüté:

—Dö' ye' mīa ta ye' tö iché ie'pa a: “A yēpa bak iaiäë e' Këköl tö ye' patkë' a' tsatkök.” Dö' ie'pa tö ye' a' ichakë: “¿Ima e' kië?”, e' ta ¿i chëmi ye' tö ie'pa a?

¹⁴ Etä ie' tö iüté:

—Ye' dör yi tso'tke e'. Ichö ie'pa a tö Ye' Tso'tke e' tö ye' patkë a' ska'.

¹⁵ Skëköl tö ikí ché Moisés a:

—Ñies ttë i' chö Israel aleripa a: ‘Se' yēpa bak ká iaiäë kië Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl kië Jehovah' e' tö ye' patkë a' tsatkök.’ Ttë e' chö ie'pa a. Ye' kië dör Jehovah i' dör ye' wák kië kekraë. Kië i' wa ye' kirdaë aishkuö ta kekraë. ¹⁶ Be' yú Israel aleripa kueblupa dapa'uk ta ttë i' ichö ie'pa a: ‘Jehová, dör se' yēpa bak ká iaiäë kië Abraham, Isaac ena Jacob e'pa Këköl e' e' kkeyë' ye' a ta ye' a iyë'itö tö ie' tö a' weirke siarë egiptowak ulà a e' suë. ¹⁷ Ñies ye' a iyë'itö tö a' tsatkeraëitö egiptowak tso' a' we'ikök e'pa ulà a. Ie' wä a' miraë ká buaë ese ki. Ká e' ki iyi ulitane tskir buaë, iwà wör buaë shutë. Ká e' wakpa ditsëwöpa dör canaánwak, hititawak, amorreowak, fereseowak, heveowak, ena jebuseowak.’ Ttë e' chö ie'pa a. ¹⁸ Israel aleripa kueblupa tö be' ttö tteräë ta be' yú ie'pa ta Egipto blú ska' ta ttë i' chö ie' a: ‘Jehová dör hebreowak Këköl, e' dë'bitü sa' wöki. E' kueki sa' ömi ká mañat shkar ekkë wë kë yi ku' ese ska' i'yiwak ña'uk Jehovah dör sa' Këköl e' dalöioie.’ Ttë e' chö ie' a. ¹⁹ Erë ye' wä ijcher buaë tö ie' kē tö ie'pa a kawö e' mepa énas. Ye' kawötä ie'pa yöktsa ye' diché tajë e' wa. ²⁰ E' kueki ye' diché tajë e' kkacheraëyö egiptowak a. I' weraëyö ie'pa shua e' tö ie'pa tkiweraë. E' wa ie'pa

we'ikeraëyö siarë. E' ukuökí ta Egipto blú tö Israel aleripa erami as imi'yal. ²¹ Ñies ye' tö egiptowak keraë ie'pa dalöiök tajë. E' kueki mik a' e' yökettsa Egipto a, etä a' kē minuk ulà wöchka. ²² Israel aleripa e' alakölpa kos e'pa tö iyi yöule inukölchka wa ö orochka wa ö datsi' ese kak kieraë egiptowak alakölpa serke bānet ö iserkerak Israel aleripa u a esepa a, e' kos ieraë a' ala'r tö. Es a' tö iyi bua' bua' tso' tajë Egipto e' yerattsa ie'pa ulà a.

4

¹ Erë Moisés tö iüté:

—Ie'pa kē tö ye' ttö klö'wëpa. Kē itö ye' ttö iütëpa. Ie'pa tö ye' a' icheraë: “Jehová kē dë'bitü be' ska'.”

² Etä Skëköl Jehovah tö ie' a' ichakë:

—¿I' a'tser be' wä ulà a?

Moisés tö iüté:

—Ye' shko kéli.

³ Jehovah tö iché ia:

—¡Iyüömi iski!

Etä Moisés tö iüyëmi iski. E' wösha ta ishko kéli yöname tkabëie. Moisés e' skéü iyökí bet ⁴erë Jehovah tö iché ia:

—¡iklö'üwä ikirë bata a ulà wa!

Etä Moisés tö iklö'wëwä etä imiáne shko kélië.

⁵ Etä Jehovah tö iché ia:

—Mik be' dene Egipto, etä be' tö iü es as ie'pa tö iklö'ü mokí tö ye' dör a' yēpa bak ká iaiäë kië Abraham, Isaac ena Jacob e'pa Këköl e' e' kkachë be' a. ⁶ I' ta be' ulà tiüwä be' batsi' a.

Etä Moisés ulà tiëwä ibatsi' a. Mik ie' ulà yëttsa, etä ie' isué tö iwölineka saruruë duë kië lepra e' wä. ⁷ Etä Skëköl tö iché ia:

—Be' ulà skä tiüwäne be' batsi' a.

Etä Moisés tö iwé es. Mik ie' ulà yëttsane, etä ie' ulà buanene buaë. ⁸ E' ukuökí ta Skëköl tö iché ia:

—I' kkachëyö be' a' kewe e' kē klönerak iwä, ñies ie'pa kē wä be' ttö iütëne, e' ta iët skä ü. Isalema e' klö'wëmi ie'pa tö. ⁹ Erë e' kos wa ie'pa kē wä be' ttö klöne be' ttö iütëne e' ta di' chkökä di' kibi a e' tötttsa ká sí ki. Mik e' tēnetttsa ká sí ki etä di' miaraë péie.

¹⁰ Moisés tö iüté:

—¡Ayëwë! ¡A ye' Këköl! Ye' siarala, kē tto buaë. E' kē dör j'ñe éme be' ttöke ye' ta etä. Es ye' wák dër ká iaiäë. Ye' ttö énaë. Ye' kē a s'iütër buaë.

¹¹ Erë Jehovah tö iüté:

—¿Yi tö a' a' kkö méat? Ye' wák tö a' méat kē tto ö kē kukuö wattser. Ñies a' wöbla kē wawër ö a' wöbla wawër e' kos méat ye' wák tö a' a. ¹² E' kueki be' yú. Mik be' ttöke, etä

† 3:8 Ká e' ki iyi ulitane tskir buaë, iwà wör buaë shutë: Ttë e' dör Hebreoie i' es: Wë baka tsu'diö ena bul alí shköke di'ie.

§ 3:15 Jehovah: Hebreoie kië e' wä dör ye' tso'tke.

ye' tso' be' ta. Ì kiane ye' kɪ tō be' tō ichè, e' kkacheraë ye' tō be' a.

¹³ Erë Moisés tō iché iä:

—iA këkëpa! Ye' kköchō be' a tō o'ka patkōmi ye' skéie.

¹⁴ Eta Jehovah uluneka ie' kɪ ta ichéitō iä:

—E'ma be' ël Aarón dör Leví aleri žima e' bikeitsè be' tō? Ye' wā ijcher tō ie' ttō buaë. Ie' tso'tke ñalā kɪ datsë be' ska'. Mik ie' tō be' suë, eta e' tō ie' tssë'wëmi buaë. ¹⁵ Ì kōs chak be' éna e' kōs chō Aarón a as ie' tō ichōne. Ye' wāk tō a' bōl kimeræ as a' ttō buaë. Ì kiane ye' kɪ tō a' tō iwë e' kkacheraë ye' tō a' a. ¹⁶ Aarón ttōraë be' skéie. Ie' dōraë be' ttekölle wës be' dör ye' tteköl es. Ì cheke ye' tō be' a e' cherane be' tō ie' a ta e' cherane ie' tō a' yamipa a. ¹⁷ Shko kéli së tsūmi. E' wa ì kē or yi a ese wëraëbō. Ie'pa wōkrardawa iweblōk.

Moisés miane Egipto

¹⁸ E' ukuōkɪ ta Moisés miane inuaki, Jetró ska' ta ichéitō iä:

—Kawō mú ña. Ye' kawōtā shkōkmine Egipto ye' yamipa sauk tō itsō'iarak tssë'ka.

Eta Jetró tō iütte:

—Èkëkë. Be' shkō wōbla wa.

¹⁹ Moisés tso'ia Madián, eta Jehovah tō iché iä:

—Yi kɪ be' kiarke ttëwā Egipto, e'pa blërulune. Kē ì dalō ta'ia be' kɪ eë. E' kuëkɪ be' yüne Egipto.

²⁰ Eta Moisés tō ilaköl ena ila'r tkéka burro kɪ ta imiyal Egipto. Ie' wā Skëköl shko kéli dami ulā a.

²¹ Jehovah tō ie' a iché:

—Mik be' demi Egipto, eta ye' tō diché me'bak be' a ì kē or yi a ese wōie, e' wakaneü krörōë Egipto blü wörki. Erë ye' tō ie' a er suluë meraë as kē ie' tō Israel aleripa òmine. ²² Eta ttë i' chō ie' a: 'Jehová tō iché be' a: Israel aleripa dör wës ye' alā wëm tsá es. ²³ Ye' tō be' a ichétke tō ie'pa òmine as imi'yalne ye' kükökka. Erë be' kē wā ie'pa a kawō mène as imi'yal. E' kuëkɪ be' alā wëm tsá e' tterawayō. Ttë e' chō ie' a.

²⁴ Moisés ena iyamipa minia ñalā kɪ eta wë ie'pa kapōkerō ñalā kɪ, eë Jehovah debitu Moisés ska' ittōkwā. ²⁵ Erë Moisés alaköl Séfora e' tō ák di'dië klō'wëwā e' wa ñalā tottola kkuölit téé tsir. E' kkuölit takla pë wa ie' tō Moisés klō patië ta ichéitō Moisés a: "Mokɪ be' tso'ia ye' wëmie pë i' wa."

²⁶ Eta Jehovah tō Moisés émi. (Séfora tō ñalā tottola kkuölit téé tsir e' kuëkɪ ie' tō iché Moisés a tō "be' tso'ia ye' wëmie pë i' wa.")

²⁷ Eta Jehovah tō Aarón a iché: "Be' yú Moisés ñalé yulök wë kē yi serku' eë." Aarón mīa Moisés ñalé yulök ta ie' ikuë Skëköl këbata a. Eë ishke'wëitō wōalatsë wa. ²⁸ Eta ì kōs chōk Jehovah tō Moisés patkë', e' pakéne Moisés tō Aarón a. Nies ì kē or yi a ese kkayë'

Jehová tō Moisés a wawë e' kōs pakéneitō Aarón a.

²⁹ E' ukuōkɪ ta ie'pa bōl mīal Israel aleripa kuëblupa dapa'ukka kapakök ie'pa ta. ³⁰ Ì kōs yë' Jehovah tō Moisés a e' pakéne Aarón tō Israel aleripa kuëblupa a. Nies ì kē or yi a ese kkayë' Jehovah tō Moisés a e' kōs wë Moisés tō Israel aleripa ulitane wörki.

³¹ Israel aleripa tō Aarón ttë klō'wë. Mik ie'pa éna iane tō Jehovah éna ie'pa dalërke, ñies tō ie'pa weirke siarë e' suëitō, eta ie'pa e' wōëwa iski ie' dalōiök.

5

Moisés ena Aarón ttë Egipto blü ta

¹ E' ukuōkɪ ta Moisés ena Aarón mīal Egipto blü ska' ta ichéitō iä:

—Jehová dör Israel aleripa e' Këköl, e' tō iché be' a tō e'pa dör ie' icha. Ie'pa òmi as imi'yal wë kē yi serku' eë kawō tkō'uk ie' dalōioie.

² Erë Egipto blü tō iütte:

—ŽYi dör Jehovah? Ye' kē wā ie' suule. Ye' kē kawōtā ie' ttō iütök. Ye' kē kawōtā Israel aleripa ökmi. E' kuëkɪ kē ye' tō Israel aleripa epami.

³ Eta ie'pa tō iché:

—Hebreowak Këköl e' dë'bitu sa' wōki. E' kuëkɪ sa' òmi ká mañat shkar ekkë wë kē yi ku' ese ska' iyyiwak ña'uk sa' Këköl Jehovah e' a ñalōioie dō' ie' tō sa' wōmëttsa duōkwā duë a ò tabë a.

⁴ Erë Egipto blü tō iütte:

—A Moisés. A Aarón. Žiök a' kɪ ie'pa kiane wōklō'wë ikanë a? iA' ena a' yamipa yúshka kanëblök!

⁵ Nies Egipto blü tō iché ie'pa a:

—I'ñe ta Israel aleripa tso' tajë ká i' kɪ, eta žwes a' kɪ ikiane tō ie'pa kē kanëblōia?

⁶ E' diwō wa Egipto blü tō iché ikanë wōkirpa a:

⁷ —Tala'chka kōsi e' kē tsarbituiā Israel aleripa a skauchka shtrót shtrót yuoie wës se' tō ikanewërō es. As ie'pa wákpa mi' itsuk.

⁸ Erë ikörak iyuök kōs kekraë iyuekerakitō ekkë, kē wōarwa yës. Ie'pa bikénak ë tajë, e' kuëkɪ ie'pa arkerak: 'Mishka iyyiwak ña'uk se' Këköl a! ⁹ Ie'pa kɪ kō kanëblök darërëë. Kanë mü ie'pa a tajë as kē itō kachë iütō.

¹⁰ Eta ikanë wōkirpa mīal ta ichéitōrak Israel aleripa a: —Egipto blu' tō kawō mé tō kē a' a tala'chka kōsi tsarbituiā. ¹¹ I'ñe ta a' wakpa kawōtā iyulök wë a' ikuë, e'ma eë itsūbitu. Erë a' kawōtā iyuök kōs a' iyueke kenet ekkë, kē wōarwa.

¹² Eta Israel aleripa mīa Egipto ká wa'ñe kachka ëse yulök tala'chka skéie. ¹³ Kanë wōkirpa tō ikérak kanëblök kësik wa ta ichek-erakitō ie'pa a kekraë: "A' tō iyuō kōs a' tō iyueke kenet mik sa' tō tala'chka mekeia a' a ekkë." ¹⁴ Egiptowak tō Israel aleripa welepa

me'ka ñi wökirie. E'pa ppeke egiptowak tö tsa' bata wa ta ichekerakitö ie'pa a:

—¿I kueki a' kē wā iyōne chki ena i'ñe wes kenet es?

¹⁵ Eta Israel aleripa kanē wökirpa mýal kköchök Egipto blú wöa. Ie'pa tö iché ia:

—A kékēpa. ¿I kueki be' tö be' kanē mésopa we'ikē es? ¹⁶ Tala'chka kē mēneia sa' a, erē ie'pa ki ikiane tö sa' tö iyue kōs sa' a tala'chka merkeia tā iyörke ekkē. Ie'pa tö sa' kē kanēblök kēsik wa. Nies sa' ppekeitö siarē. ¡A kékēpa, be' wakpa iane iwiie!

¹⁷ Egipto blú tö ie'pa iutē:

—¡A' dör bikēwakpa wöchka! E' kueki a' ichēke kekraē: “¡Mishka ká bánet iyiwak ña'uk Jehová a!” ¹⁸ ¡A' yúshka kanēblök! Erē kē tala'chka kōsi merku'ia a' a, erē a' kawōta iyüök kōs kenet a' tö iyueke ekkē.

¹⁹ Mik Israel aleripa kanē wökirpa a iyēne tö ie'pa kawōta iyüök kekraē kōs iyuekerakitö kenet ekkē, eta ie'pa eriane tajē. ²⁰ Ie'pa e' yélur Egipto blú ska' de wē Moisés ena Aarón tso' ie'pa panuk eē. ²¹ Ie'pa tö iché iarak:

—¡I wamblé a' tö sa' ki e' kueki as Jehová tö a' we'ikō. Egipto blú ena ikueblupa e'pa éna sa' ar suluē. A' iane iwiie. E' dör wēs a' wakpa tö tabē mé ie'pa a' as sa' ttōwā ie'pa tö es.

Moisés kköché Skököl q

²² Eta Moisés tö iché Jehová a:

—A Jehová. ¿Iök be' tö Israel aleripa we'ikeke siarē? ¿Iök be' tö ye' patkē'bitü ie? ²³ Mik ye' dé'bitü ttök Egipto blú ta' be' ttō wa, eta ie' tö wēpa dör be' icha e'pa ki we'ikē siarē. Dō ikkē tā iweirkeia iwák suē. Erē be' kē wā i one yēs ie'pa tsatkoie.

6

¹ Eta Jehová tö ie' iutē:

—Kukuie bö isuraē tö wēs ye' tö Egipto blú we'ikeraē. Ye' diché tajē e' wa ye' tö ie' keraē ie'pa ökmi. Ye' diché wa ye' tö ie' keraē ie'pa patkökmi ikā ki.

Skököl tö Moisés skā patkémine Egipto blú ska'

² Nies Skököl tö iché Moisés a:

—Ye' dör Jehová. ³ Mikā ye' e' kkayē' Abraham a ena Isaac a ena Jacob a, eta ye' iché tö ye' dör Skököl Diché Ta' Iyi Ulitane Tsatā e'. Erē ye' kiē Jehová, e' kē yēne ye' wa ie'pa a. ⁴ Ye' tö ttē mé ie'pa a. Ye' tö iyē'at ie'pa a tö ká kiē Canaan e' merayō a' aleripa a. Eē ie'pa bak senuk wēs o'ka ká es. ⁵ I'ñe ye' wā ijcher tö ie'pa weirke siarē. Egiptowak tö ie'pa keke kanēblök darērē kēsik wa. E' kueki ttē me'bak ye' tö ie'pa a e' wawēkeyō i'ñe tā. ⁶ E' kueki be' yú ichök ie'pa a tö ye' dör Jehová. Egiptowak tö a' we'ikeke siarē kanē darērē wa, e' kōs ulā a

a' yerattsa ye' tö. Ye' tö egiptowak we'ikeraē siarē ye' diché tajē e' wa. Es a' tsatkerakē ye' tö egiptowak ulā a. ⁷ Ye' tö a' klō'weraē ye' ichapaie. Ye' dōraē a' Këköl. A' wā ijcherdaē tö ye' dör Jehová. Ye' dör a' Këköl. A' wā ijcherdaē tö ye' tö a' yē'lur egiptowak bak a' we'ikök kanē darērē wa e' ulā a. ⁸ Ye' wā a' miraē ká muk ye' kablē' Abraham, Isaac ena Jacob e'pa a eē. Ká e' meraē ye' tö a' a. E' atdaē a' a. Ye' dör Jehová e' tö iché es.

⁹ Eta Moisés tö ttē e' skā chēne Israel aleripa a. Erē ie'pa eriarke tajē kanē darērē kueki. E' kueki ie'pa kē wā ittō iutēne. ¹⁰ Eta Jehová tö iché Moisés a:

¹¹ —Be' yú ichök Egipto blú a tö kawō mü ye' ichapa a e' yöktsa Egipto a.

¹² Erē Moisés tö Jehová iutē:

—Israel aleripa kē tö ye' ttō iutē, eta ¿wēs Egipto blú ye' ttō iutēmi? Ye' kē tto buaē.

¹³ Eta Jehová tö Moisés ena Aarón e'pa patkēmi ichök Israel aleripa a ena Egipto blú a tö “Jehová tö sa' patkē Israel aleripa yökulur Egipto.”

Moisés ena Aarón ditséwōpa

¹⁴ I' dör Moisés ena Aarón ditséwō datse iyēpa wa:

Rubén e' dör Jacob alā wēm tsá, e' ala'r dör Hanok, Falú, Hesrón ena Carmí. Ditséwōpa datse ie'pa wa e'pa kōs dör Rubén aleripa.

¹⁵ Simeón ala'r wēpa dör Jemuel, Jamín, Óhad, Jaquín, Sóhar ena Saúl. Saúl mī dör cananeawak. Ditséwōpa datse ie'pa wa e'pa kōs dör Simeón aleripa.

¹⁶ Leví sene' duas dōka cien eyök ki dabom mañayök ki kul (137). I'pa dör ila'r wēpa ikibi ék dō ibata ék: Guersón, Quehat, ena Merarí. ¹⁷ Guersón ala'r wēpa dör Libní ena Simí. ¹⁸ Quehat sene' duas cien eyök ki dabom mañayök ki mañat (133). Ie' ala'r wēpa dör Amram, Ishar, Hebrón ena Usiel. ¹⁹ Merarí ala'r wēpa dör Mahli ena Musí. Ditséwōpa datse ie'pa wa e'pa kōs dör Leví aleripa.

²⁰ Amram sene'wā iyēchke kiē Jocabed e' tā. E' dör Moisés ena Aarón mī. Amram sene' duas cien eyök ki dabom mañayök ki kul (137).

²¹ Ishar ala'r wēpa dör Coré, Néfeg ena Zicrí.

²² Uzziel ala'r wēpa dör Misael, Elsafán ena Sitrí.

²³ Aarón sene'wā alaköl kiē Eliseba e' tā. E' dör Aminadab alā busi ena Nahasón kutā. E' ala'r wēpa kiē Nadab, Abihú, Eleasar ena Itamar.

²⁴ Coré ala'r wēpa dör Asur, Elcaná ena Abiasaf. Ditséwōpa datse ie'pa wa e'pa kōs dör Coré aleripa.

²⁵ Eleasar dör Aarón alā, e' sene'wā Futiel alā busi tā. E' alā kune kiē Finees. E'pa kōs datse iyē tsá kiē Leví e' wa.

²⁶ Aarón ena Moisés e'pa patké' Jehová tō Israel aleripa yökulur Egipto a dapauleka wēs ñippökwaipa tajē e' dapa'ū es. ²⁷ Aarón ena Moisés e'pa ut Egipto blú tã as ie' tō kawō mù ie'pa a Israel aleripa yöksarak Egipto a.

Aarón tté Egipto blú tã Moisés skéie

²⁸ Mik Jehová tté Moisés tso' Egipto e' tã, ²⁹ etã ichéitō iã:

—Ye' dōr Jehová. Ì kōs chekeyō be' a e' skã chōne Egipto blú a.

³⁰ Erē Moisés iūtē:

—A Jehová, ye' kē tto buaē, etã ʔwēs Egipto blú ye' ttō iūtēmī?

7

¹ Etã Jehová tō iché Moisés a:

—Ye' ttō ttsō. Be' ēl Aarón ttōrã Egipto blú tã be' skéie wēs ye' ttekōlpa ttōke ye' skéie es. ² Ì kōs chekeyō be' a, e' cherane be' tō Aarón a tã Aarón tō icherane Egipto blú a as ie' tō kawō mù a' a Israel aleripa yöksarak Egipto a. ³ Erē ye' tō Egipto blú er darē'wekewa. Ì kē ʔr yi a ese wērayō Egipto ye' diché tajē e' wã kkachōie. Ie'pa wōkrardawã isauk. ⁴ Egipto blú kē tō a' ttō iūtepa. Erē ye' tō egiptowak we'ikeraē siarē ye' diché tajē e' wa. Es ye' tō Israel aleripa yeralur. Ie'pa dōr ye' a wēs ñippökwaipa tso' tajē es. Ie'pa dōr ye' icha. ⁵ Egiptowak we'ikēyō siarē ye' diché tajē wa ñies Israel aleripa yéttayō e' ukuōkij tã egiptowak tō isueraē tō mokij ye' dōr Jehová.

⁶ Moisés ena Aarón e'pa tō iwakanewē wēs Jehová tō iché ie'pa a es. ⁷ Mik ie'pa tté Egipto blú tã etã Moisés kij duas tso' dabom paryōk (80). Aarón kij duas tso' dabom paryōk kij mañat (83).

Aarón shko kéli yōnane tkabēie

⁸ Jehová tō iché Moisés ena Aarón a:

⁹ —Egipto blu' tō a' a iché: 'Ì kē ʔr yi a ese ũ', e' tã ichō Aarón a tō ishko kéli iuyōmī iskij as iyōnar tkabēie Egipto blú wōrkij.

¹⁰ Etã Moisés ena Aarón miã Egipto blú ska' etã ie'pa iwē wēs Jehová tō iché ie'pa a es. Aarón tō ishko kéli uyēmī iskij Egipto blú ena ikuēblupa e'pa wōrkij tã iyōnane tkabēie. ¹¹ Etã Egipto blú tō wēpa wã iyi jcher tajē ena ie'pa awápa esepa tsuk patké. Ie'pa tō ikanewē ñi suē isiwē wa. ¹² Ie'pa shko kéli uyēmī iskij ñies tã iyōnane ñies tkabēie. Erē Aarón shko kéli tō Egipto shko kéli katéwarak sēra. ¹³ Erē Egipto blú er téwa darērēē wēs Jehová tō iyē' es. Ie' kē wã ie'pa ttō iūtēne yēs.

Jehová tō di' yuēe pēie

¹⁴ E' ukuōkij tã Jehová tō iché Moisés a:

—Egipto blu' er téwa darērēē. Kē ie' éna Israel aleripa akmine. ¹⁵ Bule bla'mi mik ie' miã di'kka, etã be' yú ttōk ie' tã. Ie' panú

di'kka. Shko kéli yōnane tkabēie e' kéli tsúmi. ¹⁶ Ie' a ichō: 'Jehová dōr hebreowak Kēkōl, e' tō ye' patké ichōk be' a tō ie' ala'r ōmine as imi'rak ie' kīkōkka kã wē kī kē yi sērku' eē. Ikkē tã kām bō ie' ttō iūtō yēs.' ¹⁷ E' kuekij Jehová tō ye' patké ichōk be' a: 'Ire' bō isueraē tō mokij ie' dōr Jehová. Mik ye' tō di' ppé shko kéli a'tser ye' wã e' wa, etã di' miãraē pē wōchka. ¹⁸ Nima duōlurdaē. Di' alaburdakã suluē. Egiptowak kē a di' e' yanuk, tajē ie'pa dako'wekaraēitō.'

¹⁹ Ñies Jehová tō iché Moisés a:

—Ichō Aarón a tō ie' shko kéli klō'ū tã ikōkã di' kōs tso' ie'pa wã yē ese tsakã. Di'la, batsōri, di' wōblē, di' blō tso' ese kōs tsakã ie' ulã kōkã as imi'a pēie. ¡Es imiãraē pē wōchka di' blō ulitane yōle kal wa ō ak wa ese a!

²⁰ Etã Moisés ena Aarón iwakanewē wēs Jehová tō iché ie'pa a es. Aarón tō ishko kéli kēkã e' wa di' ppéitō Egipto blú ena ikuēblupa wōshaē. Etã di' kōs ekkē miã pēie. ²¹ Nima kōs duolur. Di' alanewã suluē kē yar egiptowak a. ¡kã wa'ñe di' miã pē wōchka!

²² Erē egiptowak awápa tō iwē ñies isiwē wa. E' kuekij Egipto blú er téwa wēs Jehová tō iyē' es. Ie' kē wã Moisés ena Aarón tō iūtēne yēs. ²³ Ie' miãne iu a. Kē tkine iyi kōs kī. ²⁴ Egiptowak kōs kē a di' yar e' kuekij ie'pa tō di' wōblē biē di' kkōmik di' manene yottsãie.

Jehová tō egiptowak we'ikē siarē bukuē' wa

²⁵ Jehová tō di' kiē Nilo e' suluō'wã e' kī kã de kul,

8

¹ etã ie' tō iché Moisés a:

—Be' yú Egipto blú ska' tã ichō iã: 'Jehová tō ye' patké ichōk be' a' i' es: Ye' ichapa ōmine as imi' ye' dalōiōk. ² Kē be' tō ie'pa ēmi, e' tã ye' tō bukuē' alōwērakã tajē a' kã kī a' we'ikoie. ³ Di' Nilo a bukuē' alōrdaē tajē shutē. E' e' yōralur di' a mirawã be' u a. Idōrawã wēshkē wē be' kapōke eē, be' kã' kī. Ñies idōrawã be' kueblupa u a ena be' yamipa kōs e'pa u a. Ie' tiurawã wē a' ulōke ese a ena wē a' pan wōtūōke ese kōs a. ⁴ Bukuē' urdakã be' kī ena be' kueblupa kī ena kōs be' kã wakpa tso' e'pa kī.'

⁵ Etã Jehová tō Moisés a iché:

—Ichō Aarón a tō ie' ulã ena ie' shko kéli kōkã di' kibi ena di' tsisir ena batsōri kōs ekkē tsakã as bukuē' dōkã di' a Egipto kōs wã iōkka.

⁶ Aarón tō ishko kéli kēkã Egipto di' kōs tsakã. Etã Egipto kã wa'ñe bukuē' alōnekã tajē. ⁷ Erē egiptowak awápa tō iwē ñi suē isiwē wa. Ie'pa tō bukuē' alōwēkã ñies. ⁸ E' ukuōkij tã Egipto blú tō Moisés ena Aarón e'pa tsuk patké tã ichéitō ie'pa a:

—A' tō ikiō Jehovah a tō bukuē' yōlur ye' kī ena ye' ká wakpa kos kī ñies. E' yéluritō etā ye' tō a' yamipa émimi as imi' iyyiwak ña'uk Jehovah dalōioie.

⁹ Etā Moisés tō Egipto blú iūtē:

—Ichō ña tō ¿Mik be' kī ikiane tō ye' tō ikiē Jehovah a be' kī ena be' kuēblupa kī ena be' ká wakpa kos kī as bukuē' kē tō a' tsiriwēia tā iatdaē di' ē a'?

¹⁰ Egipto blú iūtē:

—Ikiō Jehovah a bule.

Etā Moisés tō ichē ie' a':

—E' wā tkōraē wēs be' kī ikiane es as be' wā ijcher tō kē yi dōr wēs sa' Kēkōl Jehovah es. ¹¹ Bukuē' e' yōlurdane be' u' a' atdaē di' ē a'. Kē itō be' tsiriwepaiā. Ñies be' kuēblupa ena be' ká wakpa kos kē tsiriwepaiāitō.

¹² Etā Moisés ena Aarón e' yēttsa Egipto blú wōwa. E' ukuōkī tā Moisés ikiē Jehovah a tō bukuē' patkē'bitū Egipto blú kī e' trē'ūmi ie' yōkī. ¹³ Etā Jehovah tō iwakanewé wēs Moisés tō ikiē iā es. Bukuē' tso' egiptowak u' a' iupamik u'rki e' kos duolur. ¹⁴ Egiptowak tō bukuē' nu kos shtë dapa'wé tajē. E' nu alabuneka suluē ká e' kos a'. ¹⁵ Erē mik Egipto blú tō isué tō ie' tsatkēne bukuē' ulā a, etā ier tēwane darērē wēs Jehovah tō iyē' es. Kē ie' wā Moisés ena Aarón ttō iūtēne.

Mulū'shwak patké tajē Jehovah tō ie'pa kī

¹⁶ E' ukuōkī tā Jehovah tō ichē Moisés a':

—Ichō Aarón a tō ie' shko kēli kōkā siwā' kī e' wā iyōk po ppō as imi' a' mulū'shwakie Egipto wa'ñe.

¹⁷ Etā iwakanewérakitō es. Aarón tō shko kēli kēkā tā iyōk po ppēitō iwa etā iyōk po tso' Egipto wa'ñe e' mīa mulū'shwakie e' iēnekā se' kī ñies iyyiwak kos kī. ¹⁸ Egiptowak awāpa ima'wé mulū'shwak alōukkā isiwé wa, erē kē iwa yōne ie'pa a'. E' dalewa mulū'shwak iēnekā tajē ie'pa kī ñies iyyiwak kī. ¹⁹ Etā iwēpa tō ichē Egipto blú a':

—i' dōr Skēkōl kanē mokī!

Erē ie' er tēwā darērē wēs Jehovah tō iyē' es. Kē ie' wā ie'pa ttō iūtēne.

Ō iēkā tajē Skēkōl tō ie'pa kī

²⁰ E' ukuōkī tā, Jehovah tō ichē Moisés a':

—Bule bla'mi Egipto blú mi'ke di'kka, e' kuekī be' e' kōkā bla'mi tā be' yū ñi kukwā itā. Ichō ie' a': 'Jehová tō ye' patké ichōk be' a' i' es: Ye' ichapa ōmine as imi' ye' kīkōkka. ²¹ Kē be' tō ie'pa ēmine, e' tā ye' tō ō tajē patkeraē be' kī ena be' kuēblupa kī ena kos be' ká wakpa tso' e'pa kī. Ō iērdakā egiptowak u' kos ekkē kī dō iyōk kī. ²² Mik e' wā de a' kī, etā ō patkeraēyō a' ē kī. Wé ye' ichapa serke Gosen eē ō kē suepasō yēs. Es be' éna iarmi tō mokī ye' dōr Jehovah, e' durse ká i' kī. ²³ Be' ká wakpa e'pa ē we'ikeraē ie' tō. Erē ye' ichapa kē we'ikepayō. E' wā tkōraē bule.'

²⁴ Es Jehovah tō iwakanewé. Ō dettsa chkaie Egipto blú u' a' ena ikuēblupa u' a' ñies Egipto wa'ñe e' a'. Ō tō Egipto ká kos klō'wēwā se, sulu'wēwā yēs.

²⁵ Etā Egipto blú tō Moisés ena Aarón tsuk patké tā ichēitō ie'pa a':

—A' yū, e'ma a' Kēkōl a' iyyiwak ña'uk. Erē kē a' e' yōkukur Egipto a'.

²⁶ Moisés tō iūtē:

—Kē e' dōr buaē es. Sa' iyyiwak ña'wēke sa' tō sa' Kēkōl Jehovah e' a', e' dōr iyyiwak dalōieke a' tō skēkōlie ese. A' tō sa' suē iyyiwak ese ña'uk, e' tā a' tō sa' ttēwami ak wa. ²⁷ Sa' kawōtā shkōd dō ká mañat dō wé kē yi serku' ese ska'. Eē sa' tō iyyiwak ña'wēke sa' Kēkōl Jehovah a' wēs kawō méatitō sa' a' es.

²⁸ Egipto blú tō ichē:

—A' kē mīne kamiē shūte, e' tā ye' tō a' ēmimirak wé kē yi serku' ese ska', iyyiwak ña'uk a' Kēkōl Jehovah e' a'. A' Kēkōl Jehovah a' ikiō ye' kī.

²⁹ Moisés tō iūtē:

—Mik ye' e' yēttsa iē, etā ye' mīa Jehovah a' ikiōk be' kī as ō pormi be' yōkī ena be' kuēblupa yōkī ena be' ká wakpa kos e'pa yōkī. Erē kē be' tō sa' kītō'ukia. Kē be' tō Israel aleripa wōklō'uk as imi' iyyiwak ña'uk Jehovah a'.

³⁰ Mik Moisés e' yēttsa Egipto blú wōwa, etā ie' ikiē Jehovah a'. ³¹ Etā Jehovah tō iwé wēs Moisés tō ikiē ie' a' es. Es ō po'wēmītō Egipto blú yōkī ena ikuēblupa yōkī ena ikā wakpa kos e'pa yōkī. Kē ō atēia etkla wē'ia. ³² Erē Egipto blú er skā tēwane darērē. Kē ie' wā Israel aleripa anemi.

9

Jehová tō egiptowak iyyiwak ttēlur

¹ E' ukuōkī tā Jehovah tō ichē Moisés a':

—Be' yū ttōk Egipto blú tā, tā ichō iā: 'Jehová dōr hebreowak Kēkōl, e' tō ichē i' es: Ye' ichapa ōmine as imi' ye' kīkōkka. ² Be' kē tō ie'pa ēmine, be' tō ie'pa wōklō'wēkeia, ³ e' tā ye' tō duē mekaraē be' iyyiwak kos e' kī ye' dichē tajē wa. Be' kabaio, be' burro, be' kameio, be' baka ena be' obeja ekkē kos duōlurdaē. ⁴ Erē Israel aleripa iyyiwak ulitane kē duōpalur etō wē'ia. Es ye' tō ikkacheraē tō ie'pa dōr ye' ichapa.'

⁵ Etā Jehovah tō ikéwō méwā i' es:

—E' kos wēraēyō bule.

⁶ Bule es tā Jehovah tō iwé. Egiptowak iyyiwak kos e' duolur. Erē Israel aleripa icha kē du'wā etō wē'ia. ⁷ Egipto blú tō Israel aleripa icha sauk patké etā ie' isué tō mokī Israel aleripa icha kē du'wā etō wē'ia. Erē ie' er kītēwā darērē. Kē ie' wā Israel aleripa a' kawō mēne as imi' rak.

Jehová tō duē méka egiptowak kī skuēkie

⁸ E' ukuōkī tā Jehovah tō ichē Moisés ena Aarón a':

—Muluchka tso' bö'kkò a e' klò'ú tã as Moisés tò iuyò siwã' kî Egipto blú wörki. ⁹ Muluchka e' po ardaë Egipto kôs e' kî. E' tskirdane ie'pa kî skuëkie ñies iyyiwak kî.

¹⁰ Etã Moisés ena Aarón muluchka klò'wë bö'kkò a tã imiã Egipto blú ska' tã e' wörki Moisés tò muluchka uyë siwã' kî. Etã egip-towak mik imonekã skuëkie. Ñies iyyiwak kôs mik imonekã skuëkie. ¹¹ Egipto awãpa kî skuëk tskinekã tajë wës imalepa es, e' kuekî ie'pa kã dë' Moisés wörki. ¹² Erë Jehová tò Egipto blú er darë'wëwã as kã itò Moisés ena Aarón ttò iutò wës ie' tò iye' es.

Mò wösi sësëë ese patké Jehová tò egip-towak kî

¹³ E' ukuökî tã Jehová tò iché Moisés a:

—Be' e' kókã bule bla'mi etã be' yú Egipto blú a ichök: 'Jehová dör hebreowak Këkö, e' tò iché be' a i' es: Ye' ichapa ömi as imi'rak ye' kîkókã. ¹⁴ Kë be' wã ye' ttò iutëne i' tã, e' tã ye' tò iyi sulusi kôs patkeraë be' kî ena be' kueblupa kî ena a' wakpa kôs e' kî. Es be' wã ijcherdaë tò kã yikü' ye' tsatã kã wa'ñe. ¹⁵ Ye' mü kî ikiane, e' ma ye' tò iyi sulusi me'kabak be' kî ena be' yamipa ulitane kî a' eukwa kã i' kî. ¹⁶ Erë ye' wã be' tso'ia tssë'ka as be' tò ye' diché tajë e' saü, ñies as yi dör ye' e' ttë pakar kã wa'ñe. ¹⁷ Erë be' er dör suluë kekraë. Kë bö ye' ichapa Israel aleripa émi. ¹⁸ Bule ikkë mò wösi sësëë ese patkeraëyò a' kî tajë. E' dardaë tajë a' kî tkókã kenet idarke Egipto e' tsatã. ¹⁹ Mò wösi ardaë e' tò a' tso' u'rki ena a' iyyiwak kôs tso' kañikã e' ttëmilur se. E' kuekî a' iyyiwak ena i kôs tso' a' wã kañikã e' blök patkò u' dikjã as itsatkër.'

²⁰ Etã Egipto blú kueblupa wëlepa suane Jehová ttò yökî. E'pa tò iyyiwak blé, ñies ikanë mésopa blé u' dikjã. ²¹ Erë imalepa kã wã Jehová ttò klöne, e'pa tò icha méat u'rki. ²² Etã Jehová tò Moisés a iché:

—Be' ulã kókã siwã' kî as mò wösi sësëë ese dar tajë Egipto kôs a. E' ardaë ie'pa kî ena iyyiwak kî ñies idaliwò tso'rak iwã e' kî.

²³ Mik Moisés tò shko kéli kékã siwã' kî, etã Jehová tò alã bla'wë tajë wöñawëtò tajë döttsã iyök kî etã mò wösi sësëë ákwöie e' patkéitò Egipto kôs a. ²⁴ Es Jehová tò mò wösi sësëë ese patké tajë Egipto kã wa'ñe a. Etã mò wösi ese darke tajë ena kã wöñarke tajë, kã iwöklörtã'. Kë yi wã e' suule yës Egipto. ²⁵ Etã mò wösi e' bitëshka tajë i kôs tso' kã áie a' e' kî, se' kî ena iyyiwak kî ñies. Dali kuã kôs pëfüritò sulu'wëfüritò. Kal tso' kã wa'ñe e' ulã jchërolone. ²⁶ Erë kã kië Gosen, wë Israel aleripa serke, e' a' mò wösi kã dane yës.

²⁷ Etã Egipto blú tò Moisés ena Aarón tsuk patké tã ichéitò iã:

—Ire' yò isuë tò ye' e' wamblé suluë. Jehová e' ttë dör mokjë. Etã ye' ena ye' kã wakpa sa' iane iwiie. ²⁸ Tajë alã blarke ñies

mò wösi darke tajë e' kã dalë'ttsëneia sa' a. Jehová a ikiò tò iwöklö'üne, e' tã ye' tò a' ekemi. Kë yò a' wöklö'wëia.

²⁹ Etã Moisés tò iutë:

—Ye' e' yëttsã kã i' a tã bet ye' ikieke Jehová a, etã mò wösi ena alã wöñarke kôs e' wöklördawã as be' wã ijcher tò Jehová dör kã wa'ñe e' wák. ³⁰ Erë ye' wã ijcher buaë tò be' ena be' kueblupa kãm tò Sa' Këkö, Jehová e' dalöiö.

³¹ Etã daliwò kië lino e' tso' wörkuaie ena cebada e' wö tã'tke, e' kuekî iweinewa se. ³² Erë daliwò kië trigo ena centeno, kã e' dë' wës kãm iwörkua bur e' kuekî.

³³ Mik Moisés e' yëttsã kã e' a' mïã bänet, etã eë ie' tò ikie Jehová a. Etã bet tã mò wösi kã daneia ñies kã kã wöñaneia. Kalî tajë e' kã yëneia. ³⁴ Mik Egipto blú tò isuë tò kalî kã yërkü'ia, mò wösi kã darkü'ia ena alã kã blarkü'ia, etã ie' e' wambléne suluë. Kë ie' è er darë'newã ñies ikueblupa. ³⁵ Es Egipto blú er téwã darërëë. Kë iwã Israel aleripa a' kãwò mène as imi'yãl wës Jehová tò iyë'ia Moisés ttë wa es.

10

Jehová tò ditski patké tajë Egipto

¹ E' ukuökî tã Jehová tò Moisés a iché:

—Be' yüne Egipto blú ska'. Ye' tò ie' ena ikueblupa er téwã darërëë as ie'pa tò isaü tò ye' diché tajë, e' wa i kã or yi a ese wë ye' tò tajë. ² Ye' tò ie'pa er téwã darërëë as be' tò ipakò be' ala'r a ena be' talapa a tò wës egiptowak we'ikëyò ñies wës i kã or yi a ese wëyò tajë ie'pa wörki. Es a' ulitane wã ijcher tò ye' dör Jehová.

³ Etã Moisés ena Aarón mïyal Egipto blú ska' etã ichéitò iã:

—Jehová dör hebreowak Këkö, e' tò iché i' es: “¿Mik be' tò ye' ttò dalösëwemirò? Ye' ichapa ömi as imi' ye' kîkókã. ⁴ Kë be' tò ie'pa émi bule, e' tã ditski patkeraëyò a' kã kî. ⁵ Ditski tò a' kã wã ierawã tajë, kã a' iyök ulat wëneia. A' daliwò bata méat mò wösi tò e' kôs katerawaitò yës. Ñies kal ulitane katerawaitò serra. ⁶ Ñies ditski dörawã tajë be' u kôs a ena be' kueblupa u a ena egiptowak kôs u a. ¡Iyi i'se kã suule a' yëpa bak kã iaiã e'pa wã ie'pa tsã dë'bitü kã i' kî dõ ikkë tã!”

Moisés ttë one tã ie' e' wötrée tã imiã. ⁷ E' bet tã Egipto blú kueblupa tò iché iblú a:

—¿Mik tã wëm e' kã tò se' we'ikëia? A blu', ie'pa ömi ie'pa Këkö dör Jehová, e' kîkókã. A blu', ¿be' kã wã isune tò se' kã sulunewatke serra?

⁸ Etã Egipto blú tò Moisés ena Aarón tsuk patkéne etã ichéitò iã:

—A' yúshka Jehová dör a' Këkö, e' kîkókã. Erë keweie a' tò ye' a' ichó tò ça' wënepa è mi'ke?

⁹ Moisés tò iutë:

—Sa' kawōtā shkōkmi sēkka. Sa' kawō tajē tkō'uke Jehovā a. E' kuēkī sa' ala'r ena sa' kēkēpa, e'pa kōs kawōtā shkōkmi. Nies sa' obeja kōs ena sa' baka kōs e' mi'ke sa' wā.

¹⁰ Etā Egipto blū tō iché iā:

—i|wēnewā wōshak tō a' erbikōke suluē ye' kī! j|ma a' erbikō tō Jehovā tō a' kīmēmi as ye' tō a' ōmi a' alakōlpāē ena a' ala'rē? ¹¹ Kē iwamlērpa es. A' wēpa kibineone esepa ē yū Jehovā kīkōkka es a' kī ikiane e' kuēkī.

Etā Egipto blū tō ie'pa tsukmi kē ie' yōkī. ¹² Erē Jehovā tō iché Moisés a:

—Be' ulā kōka Egipto kī as ditski bitu Egipto kōs wā iōkka nīes dalikua bata meāt mō wōsi tō e' kōs katōkwa.

¹³ Etā Moisés tō ishko kēli kēka Egipto kī etā Jehovā tō siwā' patkēbitu diwō tskirke e' kke Egipto kōs kī nīē nañēē. Bule es bla'mi tā siwā' wā ditski debitu. ¹⁴ Ditski tō Egipto kā kōs e' wā iēwā tajē. Ekkē kē suule yi wā kā iāiāē es kē yi tō isuepaiane. ¹⁵ Es ditski dapanekā kā kōs ekkē kī. Kē a' iyōk ulat tā'ia. Dalī kuā ena kalwō e' kōs bata meāt mō wōsi tō e' katēlur ditski tō yēs. Egipto kōs a' kakō kōs kal kō kōs e' kē atēiā yēs.

¹⁶ E' bet tā Egipto blū tō Moisés ena Aarōn e'pa tsuk patkē tā iché iā:

—Ye' e' wamlē sulu a' Kēkōl dōr Jehovā e' kī nīes a' kī. ¹⁷ Ye' kōkōchō a' a' i'ñē ē tō a' tō e' olo'yō ye' kī. Ikiō a' Kēkōl dōr Jehovā e' a' ye' kī tō ditski ē trē'ulur ye' kī as kē sa' duōlur.

¹⁸ Moisés e' yēttsa Egipto blū u a' tā bet ikiēitō Jehovā a. ¹⁹ Etā Jehovā tō siwā' e' wōtrēne tsikka darērē e' wā ditski mīser anene dayē kiē Dayē Mat, e' kī. Etā ditski kē atē yēs Egipto. ²⁰ Erē Jehovā tō Egipto blū er sulu tēwāne darērēē. Ie' kē wā Israel aleripa a' kawō mēne as imi'rak.

Jhovā tō kā ttsettseē patkē Egipto kī

²¹ Etā Jehovā tō Moisés a' iché:

—Be' ulā kōka siwā' kī as kā tterwā ttsettseē shūtēē.

²² Etā Moisés ulā kēka etā kā ttenewā mīa ttsettseē Egipto kā wa'ñe kī dōka kā mañat.

²³ Kē yi wā iyami serke tsinet e' sune yēs. Kē yi a' e' yēnuksa wē itkēr eē dōka kā mañat. Erē Israel aleripa u a, eē je' kā olo tso' dalōlō.

²⁴ Etā Egipto blū tō Moisés tsuk patkē tā iché iā:

—A' yūshka Jehovā kīkōkka. A' ala'r kōs tsūmi. Erē a' obeja ena a' baka e' kōs mūat.

²⁵ Etā Moisés tō iūtē:

—Au. Be' kawōtā kawō muk sa' a' sa' iyyiwak tsukmi ña'wē sa' Kēkōl dōr Jehovā e' a' idalōioie. ²⁶ E' kīie tā sa' icha kōs, e' michoē sa' wakpa wā. Sa' iyyiwak shushteke sa' tō ña'wē sa' Kēkōl Jehovā a' ikīkokaie. Kam sa' dōmi eē etā kē sa' wā ijcher iyyiwak isie ētō kiane sa' kī ña'wē Jehovā a. E' kuēkī kē sa' tō sa' iyyiwak mēpaat yēs.

²⁷ Etā Jehovā tō Egipto blū er sulu tēwā darērēē. E' kuēkī ie' kē wā kawō mēne Israel aleripa a' as imi'rak. ²⁸ E' kīie tā Egipto blū tō iché Moisés a:

—Be' e' yōttsa iē. Be' e' kōkō'nū ye' yōkī. Be' dene ye' sauk, e' tā be' duōrawā.

²⁹ Etā Moisés tō iūtē:

—Buaē bō iché es. Kē ye' dē'iane be' sauk.

11

Ala'r wēpa kibi esepa duōralur e' biyōché Moisés tō

¹ E' ukuōkī tā Jehovā tō iché Moisés a:

—Ye' tō Egipto blū ena egiptowak ulitane e' bata we'ikeia. E' ukuōkī tā Egipto blū tō a' erami, e' kīie ie' wāk tō a' ulitane uyerattsa da'aie ikā kī. ² Etā ichō Israel aleripa ulitane a, wēpa ena alakōlpa tō i'yi yōule orochka wa ena inukōlchka wa, ese kak i'kō egiptowak serke ie'pa pamik esepa a.

³ Etā Jehovā tō egiptowak kē Israel aleripa dalōiōk tajē. Egipto blū kuēblupa ena egiptowak ulitane e'pa tō iklō'wē tō Moisés dōr kēkēpa tajē.

⁴ Etā Moisés tō iché Egipto blū a:

—Jhovā tō iché i' es: Kā shābōts nañewe ye' mi'ke Egipto kōs a. ⁵ Ala'r wēpa kibipa e' kōs duōralur. Egipto blū tso' s'wōkirie e' alā wēm kibi duōrawā, nīes egiptowak malepa icha kōs dō s'siārēpa tso' rak iwā iyyiwō woie esepa icha duōralur nīes. Nies iyyiwak uru alā wē'ñe kibi ese kōs duōralur. ⁶ Sulitane i'uraē tajē Egipto kōs a. Kē ese tseule yi wā es, nīes kē yi tō ese tsepaia es. ⁷ Erē Israel aleripa shuā kē chichi isie arpa yēs se' wōa ena iyyiwak wōa. Es a' wā ijcherdaē tō ye' dōr Jehovā e' tso' Israel aleripa kīmuk, erē egiptowak we'ikōk ye' tso'.

⁸ Etā Moisés tō ikī ché iā:

—Be' kuēblupa kōs dōraē ye' ska', etā ie'pa e' tkōrawā kuchē kī ye' wōrkī tā ikkōchōarak ye' a: 'Be' yūshka. Be' yamipa tso' kōs be' tā e'pa tsūmirak nīes.'

Etā Moisés ulune tajē e' yēttsa Egipto blū wōrkī. ⁹ E' ukuōkī tā Jehovā tō iché Moisés a:

—Egipto blu' kē tō a' ttō iūtepa as ye' tō i kē or yi a' ese kī ū tajē Egipto.

¹⁰ Iyi ekkē kōs wē Moisés ena Aarōn tō Egipto blū wōrkī, erē Jehovā tō ie' er darē'wēwā as kē itō ittō iūtō. E' kuēkī ie' kē wā kawō mēne Israel aleripa a' as imi'yal.

12

Israel aleripa tsatkēne e' kēwō

¹ Jehovā tō iché Moisés ena Aarōn tso' Egipto e'pa a:

² "Si' i' dōraē a' a' duas si' tsawe kēkraē.

³ Israel aleripa ulitane a' ichō: 'Si' i' e' diwō dabop (10) etā u bitkue ekkē wakpa tō obeja ō chibo ese wē'ñe pupula yulō etō katē ila'r tā. ⁴ U wakpa wēlepa kē dōr tajē, kē a

chkè ekkè katarwà, e' tã i'e'pa tō iyamipa tso' iupamik esepa kiō chkök i'e'pa tã ñita kōs iwakpa dōkã ekkè ena kōs i'e'pa a ikatar ekkè. ⁵ Obeja ò chibo wē'ñe bua'buwa, kē kī i' sulu ku' kī duas tso' ek ese yulō etō. ⁶ E' blō. Si' i' e' diwō de dabop kī tkēl (14) e' tsālī etã a' wã iyiwak tso' blēule ese ttō u a u a. ⁷ E' ukuōkī tã a' tō iklō'ū tã u wē a' a' tō ikateke, e' wēkkō kãtke patiúka a' tō ipé wa. ⁸ Kã e' nañewe chkö e' katō katuule bō' a' ár bacha'bacha tã ñies pan kē yōule iwölöwoka wa, ese tã. ⁹ Kē ikatar aki ena paliule elkela wē'ia. Ichkã kōs, iwökir, iklã'tska, ena iñattse e' kōs kawōtã kakuwã bō' a. ¹⁰ Kē a' tō ibata mukat dō bule es. Ibata atēia, e' tã iña'ülör bō' a. ¹¹ Mik a' chköketke etã a' e' paiō, a' klökuō iō, a' shko kēli klō'ū. Ye' dör Jehová e' tō tsatkeke e' kēwō tkō'weke a' tō, e' kuēkī a' chkö bet.

¹² “I'ñe nañewe ye' tkōrã Egipto kã kōs a' egiptowak ala'r tsã wēm esepa ttökulur. Ñies i'e'pa iyiwak ala'rla tsã dör wē'ñe e' kōs tteralur ye' tō. Es kēkölpã kōs tso' egiptowak wã dalōie e' wē'ikerae ye' tō tajē. Ye' wák dör Jehová e' tō ichē es. ¹³ U kōs a' wē a' tso' e' wēkkō ta'ule ipamik iyiwak pē wa e' dör a' wakpa a' ikkachoie. Mik ye' tō pē e' suē, etã ye' damitkō u e' ttōmik. Mik ye' tso' egiptowak wē'ikök siarē, etã e' kē dōpa a' ska'.

¹⁴ “A' kawōtã kawō e' tkō'uk. A' kawōtã itkō'uk kekraē duas bit ekkè ye' dör Jehová e' dalōioie. ¹⁵ Kã dōkã kã kul e' shuã a' kē kawō tã pan yōule iwölöwoka wa ese ñuk. E' kuēkī kawō tkō'weke e' diwō tsã etã pan wölöwoka kōs ese tulöttsã a' u a. Yi tō pan yōule iwölöwoka wa ese ñē kã kul e' shuã, e' tã ese wák kē kawō tã senuk Israel aleripa shuã. ¹⁶ Kawō tkō'weke e' tsã diwō etã a' e' dapa'uka ek tsjini ēme ye' dalōioie. Ñies e' diwō bata tã a' e' dapa'ukane. Kã tsã ena ibata, e' diwō kē a' kawō tã kaneblät yēs, ù ē alirmi a' a. ¹⁷ Kawō kiē Pan Kē Yōule iwölöwoka Wa, e' kēwō tkō'uk a' kawōtã. E' kē kēwō wa ye' tō a' yerattsa Egipto a' seraã. E' kuēkī a' kawōtã e' kēwō tkō'uk. E' kēwō tkō'werae a' tō kekraē. E' meneat dalōie a' a ena a' ditsēwōpa datse a' itōkī aishkuō tã e' pa kōs a. ¹⁸ Si' i' dör duas si' tsã, e' diwō dabom eyōk kī tkēl (14) e' tsālī a' kē kawō tã pan yōule iwölöwoka wa ese ñuk dō si' i' kī diwō de dabom böyōk kī et (21), e' tsālī etã a' tō inēmine. ¹⁹ Kawō kul e' shuã a' kē kawō tã pan wölöwoka seuk u a. Yi tō pan yōule iwölöwoka wa ese ñē kã kul e' shuã, kã kua'kī wakpa ò Israel aleripa, e' tã ese wák kē kawō tã senuk Israel aleripa shuã. ²⁰ E' kuēkī i' kōs yōule pan wölöwoka wa, ese kē ñar yēs. Wē a' tso'rō eē tã a' kē kawō tã pan yōule iwölöwoka wa, ese ñuk.”

²¹ Etã Moisés tō Israel aleripa kuēblupa dapa'wē tã ichēitō iã: “A' wakpa bil ekkè yú

obeja ò chibo klō'uk etō etō, tsūmi a' u a' a' yamipa a. Ittōwã, Jehová tō se' tsatkere i'ñe, e' kēwō tkō'weke. ²² Ipé klō'ū tka' a. Etã kakō kiē hisopo e' ulã klō'ū eyōk, e' nuúka pē wa, e' wa u wēkkō kãtke patiúka. Kē a' e' yōkulur u a' kam kã ñir e' yōkī. ²³ Mik Jehová tkōmi egiptowak ttökulur, etã i'e' tō u wēkkō e' kãtke suē iaulekã pē wa etã i'e' damitkō u e' ttōmik. Es Jehová kē kawō mepa ibiyōchökwak tō s'ttekelur e' a' a' ttökulur weshke. ²⁴ A' kawōtã ttē i' kōs dalōiök kekraē, ñies a' aleripa kōs datse a' itōkī e' pa kawōtã idalōiök. ²⁵ Mik a' demi kã yē' Jehová tō tō imeraē se' a' eē, etã a' kawōtã kawō i' tkō'uk. ²⁶ Mik a' ala'r tō ichaké a' a' “¿iōk se' tō kawō i' tkō'weke?”, ²⁷ etã a' kawōtã iūtōk: “Iyiwak i' ttekesō Jehová dalōioie i'e' tō se' tsatkē' egiptowak ulã a' e' kuēkī. Mik i'e' bakmi egiptowak ttökulur, etã i'e' bakmi se' Israel aleripa u ttōmik kē dē'wã. Es i'e' tō se' yamipa tsatkē'lor.”

Etã Israel aleripa e' tkēlur kuchē kī Jehová dalōioie. ²⁸ E' ukuōkī tã i'e' pa miã iwakanewē wēs Jehová tō ichē Moisés ena Aarón a' es.

Ala'r wēpa kibipa esepa duolur

²⁹ Kã shabōts Jehová tō egiptowak ala'r wēpa kibipa esepa kōs ttēlur seraã. Egipto blū tso' s'wōkirie e' alã wēm kibi e' duowa. Egiptowak malepa icha kōs dō s'tso' wötēule s'wōto wē a' e' pa ala'r wēpa kibipa e' pa duolur ñies. Ñies iyiwak alã wē'ñe kibi e' kōs duolur. ³⁰ E' nañewe Egipto blū ena ikueblupa ñies egiptowak kōs e' pa e' kēkarak seraã iuk ēme. Kē u ku' yēs e' kē a' s'nu ku'. ³¹ E' nañewe Egipto blū tō Moisés ena Aarón tsuk patké tã ichēitō iã:

—A' yúshka a' yamipae. A' e' skō bānet sa' yōkī. A' yúshka Jehová kíkōkka wēs a' tō iyē' kuaē es. ³² Iyiwak kōs tsūmi wēs a' kī ikiane es. A' yúshka sa' yōkī. Ñies a' kköchō Jehová a' as i'e' ye' kimū.

³³ Etã egiptowak tō ichē Israel aleripa a: “A' yúshka bethet sa' yōkī. A' kē mñe e' tã sa' ulitane duoralur.” ³⁴ Israel aleripa tō harinachka, kē wōtuule iwölöwoka wã, ese patrēwã tka'ē idatsi' a' iéka ppéka kulī kī tã imiyal. ³⁵ Ie'pa tō orochka ena inukölchka ena datsi' e' kōs kak kiē egiptowak a' wēs Moisés tō iyē' iã es. ³⁶ Jehová tō egiptowak kē Israel aleripa dalōiök e' kuēkī i'e'pa tō iyi kōs kak kiérakitō e' mé Israel aleripa a. Es Israel aleripa tō egiptowak iyi bua'buwa e' kōs tsēmi.

Israel aleripa e' yélur Egipto a

³⁷ Israel aleripa e' yélur Ramsés, miyal Sutcot. Ie'pa wēpa kibineonetke dōkã 600.000. Alakōlpã ena ala'rla kē shtaoule. ³⁸ Ie'pa tã pē' kua'kīpa mī ñies tajē. Ñies iyiwak mīrak iwa tajē obeja ena chibo ena baka. ³⁹ Egiptowak tō Israel aleripa ka' e' yōktsã bet kē wã kawō meneat i'e'pa a

uloie, e' kuëki ie'pa wā harinachka mir kē iwölöwōkə tā'. E' wa ie'pa pan yuē ñalə kī.

⁴⁰ Israel aleripa bak senuk Egipto duas dōkə cien tkëyōk kī dabom mañayōk (430). ⁴¹ Ie'pa sené Egipto duas dōkə cien tkëyōk kī dabom mañayōk (430) tas, etə e' nañewe wōshəē tā ie'pa e' yélur Egipto a iditséwō wa iditséwō wa wēs ñippōkwakpa tajē es. ⁴² E' nañewe Jehová tō ie'pa kō'né buaē as ie'pa e' yölur Egipto a. E' kuëki nañewe e' kēwō kawōtə tkō'wē wōñine wa duas bit ekkē kēkraē Jehová dalōioie.

Wēs Israel aleripa ké itsatkēne e' kēwō tkō'uk

⁴³ Jehová tō iché Moisés ena Aarón a:

“Ye' tō a' tsatkeke egiptowak ulə a' e' kēwō tkō'uk a' kawōtə i' es: Kā kua'kī wakpa esepa kē kawō tā' obeja ö chibo tteke a' tō e' kēwō ska' tā ese chkā katōk. ⁴⁴ Erē kā kua'kī wakpa wēpa ena alakōlpa wēpa tō'ttsatke a' tō kanē mēsoie ena e' wēpa tottola kkuölit tēule tsir, esepa ē tō ikatēmi. ⁴⁵ Erē kā kua'kī wakpa tso' shkar ö kaneblök inuköl klō'uk, esepa kē kawō tā' ikatōk. ⁴⁶ A' kawōtə chké e' katōk wēshke. A' kē kawō tā' chké e' tsukmi u'rki yēs. Nies a' kē kawō tā' idichéwō pukwā. ⁴⁷ Israel aleripa ulitane kawōtə kawō e' tkō'uk. ⁴⁸ Erē a' shuə k' kua'kī wak tso' senuk esepa éna kawō e' tkō'wak a' tā Jehová dalōioie e' tā as itō itkō'ūñak. Erē kewe ie'pa tō iyamipa wēpa ulitane tso' ie' u a' e'pa keraē itōtola kkuölit tōk tsir. E' ukuōki tā ie'pa kawō tkō'wēmi a' tā a' yamipaie. Erē wēpa kē tottola kkuölit tēule tsir esepa kē kawō tā' a' kawō tkō'uke e' chké katōk. ⁴⁹ A' ulitane ena kā kua'kī wakpa serke a' shuə e' kawōtə ttē i' dalōiök ñikkē.”

⁵⁰ Israel aleripa tō ttē i' kōs iutē wēs Jehová tō iché Moisés ena Aarón a es. ⁵¹ E' diwō Jehová tō Israel aleripa yélur Egipto iditséwō wa iditséwō wa wēs ñippōkwakpa tajē es.

13

¹ Jehová tō iché Moisés a:

² “Israel aleripa ala'r wēpa kibi esepa kōs dōr batse'r ye' a. Nies a' iyyiwak alā tsā wēñe e' kōs dōr batse'r ye' a. E' kuëki e' kōs blō ye' a.”

³ Etə Moisés tō iché Israel aleripa a: “Tñe Jehová tō a' yekettsə Egipto a ie' diché tajē e' wa. Kā i' a' a' weine siarē kaneblök egiptowak kē patuē tā'. E' kuëki a' er anū diwō i' ska'. A' kē kawō tā' pan yōule iwölöwōkə wa ese ñuk. ⁴ Iñe a' e' yōkettsə, si' i' kiē Abib e' a. ⁵ Mik a' demi kā muk Jehová kablē' se' yēpa bak kā iaiə e' pəw a ee, etə a' kawōtə kawō i' tkō'uk si' i' a. Kā e' kī iyyi ulitane tskir buaē, iwā wōr buaē shute. Kā e' dōr canaanwak, hititawak, amorreowak, heveowak ena jebuseowak, e'pa kā. ⁶ A'

kawōtə kawō i' tkō'uk i' es: Kā kul shuə a' kē kawō tā' pan yōule iwölöwōkə wa ese ñuk. Kawō e' diwō bata, etə kawō tkō'weraē bua'ie Jehová dalōioie. ⁷ Kawō kul e' shuə a' kē kawō tā' pan yōule iwölöwōkə wa ese ñuk. Pan wölöwōkə ena pan yōule iwölöwōkə wa ese kōs kē kawō tā' se'wē a' tō a' kā kōs e' a. ⁸ E' diwō tā a' tō ichō a' ala'r a: Kawō e' tkō'weke se' tō, e' wā dōr tō Jehová tō se' yélur Egipto a. ⁹ Ie' tō se' yē'ttsə Egipto a idiché tajē wa, e' kuëki se' dōr ie' icha. Mik se' tō kawō e' tkō'weke, etə e' tō se' ulitane a' ieri mēraē as Jehová ttē kī se' er me'rie. E' dōr wēs se' e' wakyuō se' wōtsə kī ena se' ulā kkuē kī es. ¹⁰ E' kuëki a' kawōtə kawō e' tkō'uk duas bit ekkē idiwō i' ē wa.

¹¹ “Kā iaiə Jehová tō iyē'at a' yēpa a tō ie' tō canaanwak kā mēraē a' a. Mik ie' wā a' demi kā e' a, ¹² etə a' kawōtə a' ala'r wēpa kibi esepa kōs blōk ie' ē a' e'pa kōs dōr ie' icha, e' kuëki. Nies a' iyyiwak parke kōs wēñe, e' kibi kōs e' dōr ie' icha, e' kuëki ese kawōtə blē ie' ē a. ¹³ Etə obeja wēñe pupula ö chibo wēñe pupula e' mū a' tō burro alaki e' alā wēñe kibi e' skēie burro alā tsatkoie. Erē a' kē a' e' patuək es, e' tā burro alā wēñe kibi e' kuli' pūwā. Es a' kawōtə a' ala'r wēpa tsā kune esepa kōs skēie iyyiwak muk itsatkottsə. ¹⁴ Aishkuō tā mik a' ala'r tō a' chakeke tō: 'ʒiōk a' tō ikanewē i' es?', etə iūtō: 'Jehová tō se' yē'ttsə Egipto a idiché tajē e' wa. Eē se' bak weinuk siarē kaneblök kē patuē tā'. ¹⁵ Mik Egipto blū er tē'wā darērēē, ie' kē wā kawō mēne se' a' e' yōktsane ie' kā a, etə Jehová tō egiptowak ala'r wēpa tsā kune e'pa kōs ttélur. Nies iyyiwak alā wēñe kibi e' kōs ttéluritō. E' kuëki se' tō se' iyyiwak alā wēñe kibi, ese kōs meke Jehová a. Nies se' ala'r wēpa tsā kune, ese skēie iyyiwak mekesō Jehová a itsatkottsə. ¹⁶ E' kuëki kawō i' tkō'ū as kē a' éna ichōwa tō Jehová tō a' yē'ttsə Egipto a idiché tajē e' wa. E' dōr wēs se' e' wakyuō se' wōtsə kī ena se' ulā kkuē kī es.”

Jehová tō Israel aleripa wēttsēke mō wa

¹⁷ Mik Egipto blū tō Israel aleripa émi, etə Skéköl tō ibikeitsé tō Israel aleripa mū kē ñippō filisteowak tā, e' tā ie'pa bitumiane Egipto. E' kuëki ie' kē wā ie'pa wēttsenemi ñalə michoē filisteowak kā a' e' wa, e' dōr ñalə yēsýēsē. ¹⁸ E' kuëki ie' tō ie'pa wēttsēmi bānet karniē ñalə tkōke kā sir po e' shuə dōttsə dayē kiē Dayē Mat e' ska'.

Israel aleripa e' yélur dapauleka wēs ñippōkwakpa tajē e' e' dapa'ū es. ¹⁹ Moisés wā José sik kēchke e' mītser ie'pa tā ñita. Kam José blērwa e' yōki ie' tō iyē' iēlpa a: “Mokī Skéköl dōrane a' tsatkōk. Mik e' wā tka, etə ye' sik tsūmi a' tā.” Es ie'pa tō kawō mé ñi a. E' kuëki Moisés wā José sik mītser ie'pa tā.

²⁰ Eta Israel aleripa e' yélur ká kié Sucot mýal ká kié Etam, ee ie'pa e' tséat. Ká e' ate ká sir po e' kkömik tsinet. ²¹ Niwe ta Jehovaha tò ie'pa wéttséke mò àr tajé alabo e' wa. E' mir ie'pa yóki kewe ñala kkachioie ie'pa a. Nañewe ta mò e' wõnarke bõ'wõie dalõburke. E' wa ie'pa shkõmir wës ká ñiwe es. ²² Niwe ta mò e' mir kekraë ie'pa yóki kewe. Nañewe ta mò e' wõnarke bõ'wõie e' mir ie'pa yóki kewe.

14

Israel aleripa tkattsa Dayë Mat a

¹ Eta Jehovaha tò iché Moisés a:

² “Ichõ Israel aleripa a: A' yúne a' itõ wane ta a' e' tsúat ká kié Pi-hahiro e' wõsha. Ká e' ate ká kié Migdol ena dayë kkömik e' shusha, ká kié Baal-sefón, e' wõsha. E' wõsha dayë kkömik tsinet úla yuõ. ³ Es Egipto blú tò ibikeitseraë: ‘Israel aleripa kè wá ijcher wé imi' mirõ. Ie'pa cholurmi ká sir po, e' shusha.’ ⁴ Erë ye' tò ie' er terawa darërë as ie' tò a' tötümi. Ye' e' alõraká ie' ki ena ñippõkwakpa kës kî, e' wa ye' dalõierdaë tajë. Egiptowak ulitane wá ijcherdaë tò mokî ye' dör Jehovaha.”

Eta Israel aleripa tò iwakanewé es. ⁵ E' dalewa Egipto blú wõki ibiyõ demi tò Israel aleripa tkayal. Ie' ena ikuëblupa erbikéne kuá'ki ta ichérakitõ ñi a: “¿Wes se' tò i wamblé i' es? ¿Iie se' tò Israel aleripa émi ta yi kanebblõmiia se' a?”

⁶ E' ukuõki bet ta Egipto blú tò ikarreta tso' ñippoie e' tsuk patké ta ñippõkwakpa patkéitõ ñi dapa'uk. ⁷ Eta imia Israel aleripa itõki karreta ñippoie ibua' bua dõka cien teryõk (600) ekkë. Egipto karreta ñippoie e' malepa kës mîrak iwá ñies. Karreta kës e' a' ñippõkwakpa wõkir shkõke ek ek. ⁸ Jehovaha tò Egipto blú er darë'wéwa as ie' mi' Israel aleripa itõki erë ie'pa yënettsa Egipto a Jehovaha diché tajë wa.

⁹ Eta Egipto ñippõkwakpa mirwá kabaio kî, karreta kî, e'pa kës tò Israel aleripa tötümi kuérakitõ wé Israel aleripa tso' dayë kkömik ká kié Pi-hahiro e' o'mik ena ká kié Baal-sefón, e' wõsha. ¹⁰ Mik Israel aleripa isuë tò egiptowak datse, e' tò ie'pa suawé tajë. Ie'pa kkõché tajë Jehovaha a tò sa' tsatkõ. ¹¹ Moisés a ichérakitõ:

—¿Ima be' iklõ'wé põ kè ta' Egipto, e' kuëki be' tò sa' ye'ttsa duõkwa ië ká sir po shusha? ¿Iõk bõ iwamblé es sa' ta? ¿Iie be' tò sa' yè'lur Egipto a? ¹² Kuaë sa' tò be' a iyë' Egipto: ‘Sa' muat kanebblõk bèrë egiptowak a. ¡Sa' weirke siarë kanebblõk egiptowak a, e' dör bua' sa' a duõkulu ië ká si poë a e' skéie!’

¹³ Erë Moisés tò iutë:

—Kè a' tò egiptowak suepaia. E' kuëki kè a' suanuk. A' e' tkõwá darërëë. I'ñe Jehovaha tò a' tsatkeraë e' saú. ¹⁴ Kè se' tkinuk i kî. Jehovaha ñippõraë se' skéie.

¹⁵ Jehovaha tò iché Moisés a:

—¿Kè be' kkõchõkia ye' a! Ichõ ie'pa a tò a' shkõ wõwí è. ¹⁶ Be' shko kéli kóka dayë tsaká as dayë blatënar ñaläie shkotkõ poppo dayë shusha. ¹⁷ Erë ye' tò ie' er terawa darërë as ie' tò a' tötümi. Ye' e' alõraká ie' ki ena ñippõkwakpa kës kî, e' wa ye' dalõierdaë tajë. Egiptowak ulitane wá ijcherdaë tò mokî ye' dör Jehovaha. ¹⁸ Egiptowak ulitane wá ijcherdaë tò mokî ye' dör Jehovaha.

¹⁹ E' wõshaë ta Skëöl biyõchõkwak mirwá Israel aleripa yóki kewe e' e' mane'wéttsane ie'pa tsikkane. Nies mò àr tajé alabo e' mia ie'pa tsikkane. ²⁰ Es mò e' ate Egipto ñippõkwakpa ena Israel aleripa e' shusha. Egiptowak kke mò ettaie dör tsettsëë, e' kuëki ie'pa tso' ká tsettsë a. Erë Israel aleripa kke mò e' dalõburke tajë ká ñiwe sù. E' kuëki egiptowak kè ulá dë' Israel aleripa ska' e' nañewe.

²¹ Eta Moisés ulá kéká dayë tsaká ta Jehovaha tò siwá' bitsiwéka darërëë datse diwõ tskirke e' èka. E' bitsijne nañëë dayë kî. E' tò dayë blatëne shusha. Es Jehovaha tò ká ulat poppo yuë ñaläie dayë shusha ie'pa a shkotkõ. ²² Ie'pa tkami ká poppo a. Es dayë wõtuki ate wí'kè iõ'kè.

²³ Eta egiptowak ñippõkwakpa mirwá kabaio kî ena karreta kî e'pa kës tò Israel aleripa tötümi dayë a. ²⁴ E' bla'mi ká ñirketke eta mò wõnarke bõ'wõie e' shusha Jehovaha tso' egiptowak sauk. Ie' tò ie'pa suawéka tajë e' tò ie'pa wõá ká chõwéka tajë. ²⁵ Nies ie' tò ie'pa karreta wõshki kës wõtélur dõ a as kè ishkõ bet. Ie'pa tò iché ñi a:

—Mishka Israel aleripa yóki. Jehovaha tso' ñippõk se' ta ie'pa tsatkoie.

²⁶ Jehovaha tò iché Moisés a:

—Be' ulá kóká dayë tsaká as iwõierwane Egipto ñippõkwakpa kî.

²⁷ Moisés ulá kéká dayë tsaká. Mik ká ñine, eta dayë wõienewane es. Mik egiptowak mí tkõkshkar, eta dayë wõienewá ie'pa kî. Es Jehovaha tò ie'pa ewéwa dayë a. ²⁸ Es Egipto ñippõkwakpa mineyal Israel aleripa itõki e'pa kës durulune seraá dayë a ikabaioë. Egipto blú ñippõkwakpa e' kè ate yës tssé'ka. ²⁹ Erë Israel aleripa tkami buaë dayë a dõ wishët ká si kî, dayë wõtuki wí'kè iõ'kè e' shusha.

³⁰ E' kewa Jehovaha tò Israel aleripa tsatkée egiptowak ulá a. Ie'pa tò egiptowak nu suë dayë kkömik. ³¹ Mik ie'pa tò isuë tò wës Jehovaha tò egiptowak ewéwa idiché tajë e' wa, eta ie'pa tò ie' dalõie tajë. Ie'pa er blé ie' mik ñies itteköl Moisés e' mik.

15

Moisés tò Jehovaha kíkëka tssë wa

¹ Moisés ena Israel aleripa tssë Jehovaha kíkëka tssë i' wa:

“Ye' tssõke Jehovaha dalõioie.

Kabaio tajë ena iwákpa kôs e' ewéwaitô dayë a.

Es ie' e' alé tajë shutë ie'pa kî.

²Ye' tso' ttsök Jehová ë a.

Ie' tò ye' a idiché mé. Ie' tò ye' tsatkée.

Ie' dör ye' Këköl. Ye' kawötä ie' kikökkä buaë.

Ie' dör ye' yë Këköl. Ye' tò ie' dalöieraë er mokî wa.

³Ie' dör ñippökwak darërëë bua'ie.

Jehová e' dör ie' kië.

⁴Egipto blú karreta tso' ñippoie ena ie' ñippökwakpa

e'pa kôs émi dayë a Jehová tò.

Egipto blú ñippökwakpa bua'buu

e'pa kôs duolur sê Dayë Mat a.

⁵Ie'pa katsirulune dayë shuä wës ák es.

Dayë iskië e' ë me'r ie'pa kî.

⁶A Jehová, be' ulä bua'kka diché tajë,

e' wa be' tò be' bolökpa batsélor.

⁷Ie'pa demi ñippök be' ta,

erë ie'pa kôs ewéwa be' tò be' diché tajë, e' wa.

Be' ulunekä ie'pa kî,

tä ie'pa ñanewa wës kākō sî es.

⁸Dayë wöikébō darërëë

tä iwöklönewaie wî'kë iō'kë

mîä wës kâ ukuō es.

Dayë wöklönewa, kë shkōku'ia.

⁹Be' bolök e' ttsékä tajë tä ichë:

'Ye' mi' ie'pa itōkî wéyō ikuérō

tä eë i mirwarak iwä e' yerattsayō iulä a,

e' wä tierayō kôs ye' kî ikiane ekkë.

Ye' tabë yerattsä iñaléka,

e' wa yō ie'pa tterawä.'

¹⁰Erë be' tò dayë wöikë tä e' tò ie'pa ttélur.

Ikatsinewa dayë a wës tabechka es.

¹¹A Jehová,

jwépa skä kiekerakitō "skëköl", esepa kôs tsatä be' dör!

jKë yi dör batse'r tajë wës be' es!

jKë yi diché tä' tajë wës be' es!

jI kë ör yi a ese wë be' tò buaë, e' tò sulitane tkiwëwä!

jSulitane kawötä be' kikökkä!

¹²Be' ulä bua'kka kékä

tä iyök tò ie'pa maléwa.

¹³Be' tò sa' tsatkée. Be' éna sa' dalër tajë,

e' kuekî be' tso' sa' wëttsük.

Be' wä sa' mi'ke be' diché wa dö wë be' wák serke eë.

¹⁴Mik kâ ulitane wakpa wä e' jchënewa,

etä ie'pa painuraë suane ë wa.

Filisteowak krardawä suane ë wä,

¹⁵Edomwak wökirpa chkerdawä suane ë wä,

Moabwak wökirpa painuraë tajë.

Canaánwak ulitane kësik kôs e' chörawa yës.

¹⁶A Jehová, jas ie'pa tkirwä! jas ie'pa suar tajë!

Be' diché wa as ie'pa at kë tîriä suane kuekî dö mik sa' ulitane dör be' icha e'pa tka etä.

¹⁷A Jehová,

Sa' tseramibō dökä be' kabata buaë e' a.

Eë sa' sërdaë buaë këkraë.

Kabata e' shukitbō be' a senoië.

Eë be' wák e' wë yué e' dör yöbië.

¹⁸Jehová tso' se' wëttsük s'blüie këkraë."

María tò Jehová kikéka ttsë wa

¹⁹Mik Egipto blú ñippökwakpa tkawä dayë a kabaio kî, karreta kî, etä Jehová tò dayë wöiëwane ie'pa kî erë Israel aleripa tka buaë kâ poppo a. ²⁰E' ukuōkî tä Jehová tteköl kië María, e' dör Aarón kutä, e' tò ma'ma klö'wëwä ttsoie, tä alakölpa kôs mi' ie' itōkî klötökerak es ima'ma blardami. ²¹E' dalewa María ttsöke i' es:

jA' ulitane ttsö Jehová kikokä!

Kabaio ena iwákpa uyéwaitô dayë a.

Es ie' e' alékä ie'pa kî.

Jehová tò di' bacha'bachaë e' bua'wéne.

²²Moisés tò Israel aleripa ké e' yöktsä Dayë Mat e' kkömik. Ie'pa mîyal kâ sir poë kië Sur e' a. Eë ie'pa shkëre kâ mañat etä kë ie'pa wä di' kune yë yës. ²³Mik ie'pa demi kâ kië Marä, etä eë di' tso' bacha'bachaë, kë yar ie'pa a. E' kuekî kâ e' kië mékarakitō Marä*

²⁴Etä Israel aleripa tò Moisés chémi sulüë. Moisés chakerakitō: "¿I yëmisō?" ²⁵Etä Moisés tò Jehová a ikië tò sa' kimú. Etä Jehová tò ie' a kal tsitsir kkaché elka e' iëwäitō di' a etä di' baché chowa de buaë yë.

Eë Jehová tò ittë dalöiëno mé ie'pa a, ñies ie'pa ma'wëitō isuqie tò ie'pa tò idalöiëmi.

²⁶Ie' tò iché ie'pa a: "Ye' dör Jehová. Ye' dör a' Këköl. Ye' dör a' bua'ukwak. I cheke ye' tò a' a' e' tssé a' tò, e' iütë a' tò ñies a' sené buaë wës ye' kî ikiane es, e' tä ye' kë tò a' we'ikepa i sulu patkë'yō egiptowak kî ese wa."

²⁷E' ukuōkî tä ie'pa demi kâ kië Elim. Eë di' tum tso' dökä dabom eyök kî böt (12). Nies i klö tso' dikó klö sù ese tso' dabom kuryök (70). Eë ie'pa e' tsëät di' kkömik tsinet.

16

Jehová tò Israel aleripa tié chké kië maná e' wa

¹E' ukuōkî tä Israel aleripa ulitane e' yélur kâ kië Elim mîyal kâ sir poë kië Sin eë. Kâ e' atë Elim ena Sinaí, e' shushä. Ie'pa e' yë'ttsä Egipto e' kî si' de et kî shäbōts. ²Etä eë kâ sir poë shuä ie'pa ttëmi tajë kësik wa Moisés ena Aarón kî. ³Ie'pa tò iché iarak:

—Jehová tò sa' ttöpalur Egipto! Eë sa' e' tulökeser ü tulturkä wä iëule chikchië chké

* 15:23 Marä: Hebreoie Marä e' wä kiane chë i bacha'bacha.

wa e' o'mik tã sa' bak iwã katök wë' kôs sa' kï ikiane ekkë. Erë a' wã sa' dë'bitu kã sir po i' a' sa' ulitane ttowã bli wa.

⁴ Jehovah tò iché Moisés a:

—Súyö pan da'wë siwa' kï a' a. E' shtë kã bit ekkë. Erë ishtë kôs iñar kã etkë ekkë ë. Ye' kï ikiane suë tò wëpa tò ye' ttö iütëmi ena wëpa kë tò ye' ttö iutepa. ⁵ Kã de teröl e' bule es tã a' tò chkë kï shtë wë' katar kã bôt ekkë. Es a' tò iü kekraë.

⁶ Eta Moisés ena Aarón tò iché Israel aleripa a:

—I'ñe tsãli tã a' tò isugraë tò mokï Jehovah tò se' yë'lur Egipto a. ⁷ A' ttöke kësik wa e' ttsé ie' tò, e' kuekï bule bla'mi tã ie' wák olo tajë dalölöe e' sugraë a' tò. I cheke ie' tò sa' a' e' ë chökne sa' tso' a' a. E' kuekï a' kë ulurku' sa' kï. A' ulurke ie' kï.

⁸ Nies Moisés tò iché iarak:

—A' ulurke tajë e' suë Jehovah tò. E' kuekï i'ñe tsãli tã ie' tò iyiwak chká patkeraë a' a. Bule bla'mi tã pan patkeraëitö a' a ñe tajë kôs a' kï ikiane ekkë. Sa' kë dör yi, as a' ulur sa' kï. A' ulurke Jehovah kï.

⁹ E' ukuökï tã Moisés tò iché Aarón a:

—Ichö Israel aleripa a tò a' ttöke kësik wa e' ttsé Jehovah tò e' kuekï a' e' dapa'ü Jehovah wörki.

¹⁰ Aarón tso' ttök ie'pa tã, e' dalewa ie'pa ulitane kã suë kã sir po e' ëka. Ie'pa isuë tò Jehovah olo dalölöe dettsa mò tso' ie'pa wëttsuk e' a. ¹¹ Eta Jehovah tò iché Moisés a:

¹² —Israel aleripa ttöke kësik wa, e' ttséyö. Be' ttö ie'pa tã, tã ichö iarak: 'I'ñe tsãli' a' tò iyiwak chká kateraë. Bule bla'mi tã a' tò pan ñeraë kôs a' kï ikiane ekkë. Es a' wa ijcherdaë tò ye' dör Jehovah, e' dör a' Këköl.'

¹³ Kã e' tsãli tã tajë dù debitu kãklö sù. E' tò wë ie'pa serke e' wã iëwa seraa. Eta bla'mi tã upa kôs shkene mò wöli ë. ¹⁴ Mik mò wöli kaneka, eta itdã iski i atë taklaie sabubula. ¹⁵ E' kë sùule Israel aleripa wa. E' kuekï mik ie'pa tò isuë, eta ie'pa tò iché ñi a: "¿Diö dör i?" Eta Moisés tò iché iarak:

—E' dör pan me Jehovah tò a' a ñe. ¹⁶ Ie' tò iché tò a' kawötã iuk i' es: A' tò ishtë eköl eköl kôs a' tso' u a' e' a' iñar ekkë ë. Ishtë skátke bôt ulatök wák eköl eköl a.

¹⁷ Eta Israel aleripa ishtë wës ikëwö mène es. Wëlepa tò ishtë bërëbërë, wëlepa tò ishtë kibiie. ¹⁸ Mik ie'pa tò ima'wë, eta wë tò ishtë tajë ese icha kë bata atë. Wë tò ishtë bërëbërë ese icha deka wë'. Ie'pa ulitane tò ishtë eköl eköl kôs iñar ekkë ë. Es sulitane iñë wë'.

¹⁹ Moisés tò iché ie'pa a: "Kë a' kawö tã' pan e' blök dö bule es."

²⁰ Erë wëlepa kë wa Moisés ttö iütëne. E'pa tò icha bata blé dö bule es. E' a' öña

iënekã ena ilabunekã suluë. E' kuekï Moisés ulunekã ie'pa kï.

²¹ Mik dëba ba'nebitu, eta pan e' diarolone, e' kuekï ie'pa wakpa bik tò ishteke bla'mi kôs iñar ekkë. ²² Erë mik kã de teröl, eta ie'pa ishtë dö iñar kã bôt ekkë. E' dör skátke tkël wák eköl eköl a. Eta Israel aleripa wörkipa mĩa ichök Moisés a. ²³ Eta Moisés tò iché iã:

—Jehová tò iché tò a' kawötã iuk i' es: Bule dör eno diwö. Diwö e' dör se' a' ie' dalöioie. A' kë kawö tã' ulök e' diwö wa. E' kuekï i' aleke a' tò e' alö i'ñe. Ibata atë e' blö ñe bule.

²⁴ Eta ie'pa tò iwë wës Moisés tò iché es. Ie'pa tò chkë bata e' blé dö bule es. Eta kë ilane sulu, kë iã öña iënekã. ²⁵ Eta Moisés tò iché ie'pa a:

—I'ñe dör eno diwö e' dör se' a' Jehovah dalöioie. I'ñe kë i' kuepa a' tò ñe u'rki. E' kuekï chkë bata atë e' ë ñü. ²⁶ A' ishtëmi kekraë dö kã teröl. Erë e' bule es dör eno diwö, e' diwö kë a' tò i' kuepa u'rki.

²⁷ Eta eno diwö shua ie'pa wëlepa mýal chkë shtëk, erë kë iwã i' kune yës. ²⁸ Eta Jehovah tò iché Moisés a:

—¿E' ma kôs a' tò ye' ttë dalösgwemirö?

²⁹ A' éna ianü tò ye' dör Jehovah, ye' tò eno diwö me'atbak a' a. E' kuekï eno diwö e' chki es ye' tò a' a' chkë meke tajë ñe kã bôt ekkë. E' kuekï a' ulitane kawötã senuk wëshkë ë eno diwö wa. Kë a' patkëne bânët.

³⁰ E' kuekï Israel aleripa enuke diwö e' wa, kë kaneblënerak.

³¹ Israel aleripa tò chkë shteke e' kië méka maná* Iwã chká dör saruruë wës suiyök es. E' dör blo'bloë wës pan yöule bul alí wa es.

³² E' ukuökï tã Moisés tò iché:

—Kanë i' me' Jehovah tò se' a: 'Maná e' iö skátke bôt ekkë tã ihlö a' aleripa a' kkachë as ie'pa tò chkë me' ye' tò a' a' kã sir poë e' a' mik a' yë'ttsayö Egipto eta, e' saü.'

³³ Eta Moisés tò iché Aarón a:

—Tka' klö'ü et, e' a' maná iö skátke bôt ekkë. E' blö Jehovah wörki as a' aleripa tò isaü.

³⁴ Eta Aarón tò maná e' blé wë Jehovah a' iyi tso' blëule, e' kélkuö wöshgë wës Jehovah tò iye' Moisés a es.

³⁵ Israel aleripa bak maná ñuk dö mik ie'pa demi wë pë' serke eë eta. E' dör Canaán kkömik. Ie'pa bak maná ñuk duas doka dabom tkëyök (40) seraa.

³⁶ (I' wa Israel aleripa tò maná ma'wë, e' kië ie'pa tò gomer. E' wã dör skátke blublu bôt ekkë. E' dör litro bôt ulatök.)

17

Ák a di' dettsa

¹ Israel aleripa ulitane e' yélur kã sir po kië Sin eë tã imía ñalã kï enaena wës Jehovah tò

* 16:31 maná: Hebreoie maná e' wã kiane chë ¿Diö dör i?

iyë' iarak es. Ie'pa demirak ká kiè Refidim, eë ie'pa e' tséat. Erë eë di' kě tá' ie'pa a yë.
² E' kuekí ie'pa tó Moisés a di' kié kēsik wa. Ie'pa tó iché ie' a:

—¡Sa' a di' mú yè!

Moisés iiuté:

—¿! kuekí a' tó ye' a di' kié kēsik wa? ¿!ók a' tó Jehovah wōñatkeke?

³ Ie'pa ersine tajë e' kuekí ie'pa tó di' kiek-erak kēsik wa Moisés a. Ie'pa tó iché ie' a:

—¿!ók be' tó sa' ena sa' ala'r ena sa' iyiwak e' yë'lur Egipto a ttëwā ersir wa?

⁴ Eta Moisés kköché tajë Jehovah a tã ichéitō iā:

—¿Wes ye' ie'pa i' wëmi? ¡Tsir eta' ie'pa ye' ttëwā ák wa!

⁵ Jehovah tó iiuté:

—Be' yú ie'pa wëttšë keweie. A' kueblupa wëlepa tsúmiñak. Be' shko kéli wa be' tó di' kié Nilo e' buk, e' tsúmi. ⁶ Be' yú Horeb kébata* a. Eë ye' be' paneke ák bérie tso' e' ska'. Mik be' tó ák e' ppé be' shko kéli wa, eta di' dōrattsā tajë ie'pa a yë.

Eta es Moisés tó iwakanewé Israel aleripa kueblupa wörki. ⁷ Israel aleripa tó di' ki' kēsik wa, e' kuekí Moisés tó ká e' kié mékã Meribá.† Nies ie'pa tó iyë', "Sa' kě wa iklōne tó Jehovah tó sa' kímëmi." E' kuekí Moisés tó ká e' skà kié mékã Masá.‡ Eë ie'pa tó Jehovah wōñatké' e' kuekí.

Amalec aleripa ñippé Israel aleripa tã

⁸ Amalec aleripa debitu ñippök Israel aleripa tã Refidim. ⁹ Moisés tó iché Josué a:

—Be' tó se' wëpa wëlepa shushtō tsúmi ñippök Amalec aleripa tã. Bule ye' tso' kábata wōbata kī Skëköl shko kéli yaar.

¹⁰ Eta Josué tó iwakanewé wes Moisés tó iché iā es tã imíyal ñippök Amalec aleripa tã. E' dalewa Moisés ena Aarón ena Hur míyal kábata wōbata kī. ¹¹ Mik Moisés ulà kékã, eta Israel aleripa e' alōke ibolōkpa kī. Erë mik ie' ulà éwa, eta Amalec aleripa e' alōke ie'pa kī. ¹² Ie' ulà shtrinewã tajë, e' kuekí ie'pa ák yulé ie' a' g' tkoie. Nies Aarón ena Hur e'pa tó ie' kímé iulã bōt kōkka siwã' kī as kě ishtirirwã. Es ie' ulà se'wé ñië siwã' kī dō katuine ekké. ¹³ Es Josué ena Israel aleripa e' alékã Amalec aleripa kī tabë wa.

¹⁴ Eta Jehovah tó iché Moisés a:

—A' ñippé i' e' pakë shtōkã yëkkuō kī as a' wakpa kě éna ichōwa kēkraë. Ichō Josué a' tó ye' tó Amalec aleripa ulitane ewerawa yës.

* **17:6** Horeb kébata: Kábata e' kié ñies Sinaí kébata. † **17:7** Meribá: Hebreoie kié e' wã kiane chë ñippë. ‡ **17:7** Masá: Hebreoie kié e' wã kiane chë s'ma'wë. § **17:15** Jehovah diché wa se' e' alékã. Iwakpa ttō wa Moisés tó ikié Jehovah nisi, e' wã kiane chë Jehovah dōr ye' bandera. Wëswa e' kiéitō es ie' ulà kékã Jehovah a wës bandera kékã es, e' wa ie'pa e' alékã e' kuekí. * **18:1** Jetró: E' kié ñies Reuel, e' dōr Moisés tayë kié Séfora e' yë. Éxodo 2.21 saq. † **18:3** Guersón: Hebreoie s'kié Guersón wa kiane chë ká kuã'kī wak. ‡ **18:4** Eliézer: Hebreoie s'kié Eliézer wa kiane chë ye' Këköl dōr ye' kímukwak.

¹⁵ Eta Moisés tó ák dapa'wékã kã'ie et iyiwak ña'woie Jehovah dalōioie. E' kié mékãitō "Jehová diché wa se' e' alékã."§ ¹⁶ Ie' tó iché:

“¡Ye' ulà kékã Jehovah a ikiök as ie' tó se' kímù! ¡Jehová ñippōraë Amalec aleripa tã kēkraë!”

E' kuekí ie' tó ikié mékã es.

18

Jetró de Refidim Moisés pakök

¹ Jetró dōr ká kié Madián e' sacerdote ena Moisés nuãki.* Kōs Skëköl tó Moisés ena Israel aleripa kímë', e' jcher ie' wã. Nies ie' wã ijcher tó wes Jehovah tó Israel aleripa yë'lur Egipto a. ² Moisés tó ilaköl Séfora e' patkë'mi iyë ska'. ³ Ie' tó ilã busi kiéwã buaë ila'r bōl tã. Séfora alã eköl kié Guersón. Moisés tó iyë': "Ye' sene' ká kuã'kī kī wes ká kuã'kī wakpa es." E' kuekí Moisés tó ikié mékã Guersón† ⁴ Ilã eköl kié Eliézer. Moisés tó iyë': "Ye' yë Këköl e' dë'bitū ye' kímuk. E' tó ye' tsatkë' Egipto blú ulã a." E' kuekí ie' tó ikié mékã Eliézer‡

⁵ Moisés úla yuekã Skëköl kébata o'mik tsinet. Eta eë inuãki Jetró e' de Moisés alaköl ena ila'r bōl, e'pa tã. ⁶ Jetró tó iché Moisés a:

—Ye' dōr Jetró, be' nuãki, ye' debitu be' pakök. Be' alaköl ena be' ala'r bōl e'pa de ye' tã ñies.

⁷ Moisés e' yéttšã tã inuãki shkë'wëitō buaë dalōië wa wōalattšë wa. E' ukuōkí tã idewarāk weshkë. ⁸ Wes Jehovah tó Israel aleripa tsatkë Egipto blú ena egiptowak ulã a ñies wes ie' tó ie'pa kkō'né i sulu tka ie'pa tã ñalã wa eta, e' kōs pakë Moisés tó inuãki a.

⁹ Kapakë e' tó Jetró tššë'wë buaë. Jehovah er bua' ché tajë Israel aleripa a. Ie' tó ie'pa tsatkë'lor egiptowak ulã a. E' kuekí Jetró tššë'ne buaë. ¹⁰ Ie' tó iché Moisés a:

—As sulatne tó Jehovah kīkōkã. Ie' tó be' ena be' wakpa kōs tsatkë'lor buaë Egipto blú ena egiptowak ulã a. ¹¹ Ire' ye' tó isué tó mokí Jehovah dōr wëpa kiekera kitō "skëköl" esepa ulitane tsatã. Yi bak a' we'ikōk kēsik wa, e'pa kōs we'ikéitō siarë.

¹² Eta Moisés nuãki, Jetró, e' tó iyiwak klō'wëwã etō ña'wëitō Jehovah a idalōioie. Nies iyi skã méitō ie' a idalōioie. E' ukuōkí tã Aarón ena Israel aleripa kueblupa debitu chkök Moisés nuãki tã Jehovah dalōioie.

Moisés tó s'shulōkwakpa kī yulé

¹³ Bule es tã Moisés e' tkēsër ikula' kī Israel aleripa shulōk. Ie'pa e' dapa'wë iëter

ie' wörkī ñiē bla'mi dō tsālī ʾas Moisés tō ishulōrak. ¹⁴ E' kōs suē Moisés nuāki tō tā ichēitō Moisés a:

—ǀ wamlōk be' tso' ie'pa ta? Be' ǀ e' tkēsēr ie'pa shulōk tā ie'pa iēter ñiē be' panuk.

¹⁵ Moisés tō iūtē:

—E'ma ie'pa wāk de ye' ska' ittšök tō ima Skēkōl tō ichē. ¹⁶ Mik ie'pa wēlepa ñippōke ñita, etā ie'pa datse ye' ska' tā ye' tō ie'pa ttē shuleke. Nies ye' tō ie'pa patteke Skēkōl ttē wa.

¹⁷ Moisés nuāki tō ichē iā:

—Wes be' tō iweke e' kē dōr buaē. ¹⁸ Be' shtrirwami. Nies ie'pa tso' be' wörkī e'pa shtrirwami. Kanē e' e' alōkami be' kī. Kē be' a iwōklōnuk ekōrla. ¹⁹ A Moisés, ye' tō be' patteke e' tšsō. ʾas Skēkōl tō be' kīmū. Be' kawōtā ttōk Skēkōl tā ie'pa skēie. Be' kawōtā ie'pa ñippōke e' chōk Skēkōl a ʾas ie' tō ichō be' a tō wes ishuleke. ²⁰ Ie'pa wōbla'ū Skēkōl ttē wa. Ikkachō ie'pa a wes ie'pa kawōtā senuk yēsēsē. Ichō ie'pa a tō l kiane Skēkōl kī tō ie'pa tō iwē. ²¹ Erē be' kawōtā a' wēpa shushtōk tseē be' kīmuk ttē shuloie. Wēpa serke yēsēsē, Skēkōl dalōieta' taiē, kē e' watauta'ttsa i sulu wambloie, esepa shushtō Israel aleripa shulōk be' ta. Ishulōkwakpa blatō i' es. Israel aleripa mil biyōk (1000) e' kōs kī ishulōkwakpa mūka ekōl ekōl. Mil biyōk e' kōs blabatsōlor cien eyōk (100) cien eyōk dōka dabop. Cien biyōk e' kōs kī ishulōkwakpa mūka ekōl ekōl. Cien biyōk e' kōs blabatsōlor dabom skeyōk (50) dabom skeyōk. E' kōs kī ishulōkwakpa mūka ekōl ekōl. Dabom skeyōk kōs e' blabatsōlor dabom eyōk dabom eyōk dōka skel. E' kōs kī ishulōkwakpa mūka ekōl ekōl. ²² Ie'pa tō Israel aleripa kōs ttē shuleraē kekraē be' skēie. Erē ttē wē kē shulinuk ie'pa a ese bituraē ie'pa wā be' ska' shulē. Ttē wē shulirmi ie'pa a e' tā ese shuleke ie'pa tō. Etā es be' kī kanē e' ǀshōtmi. Ie'pa tō be' kīmēmi kanē e' wa. ²³ Skēkōl tō be' kē iwakanēuk, ñies be' tō iwakanewē es, e' tā be' a ikatatkermi. Nies Israel aleripa kōs mi'mine iu a tšsē'ne buaē.

²⁴ Etā Moisés tō inuāki ttō iūtē. Iwakanewēitō wes inuāki tō ichē iā es. ²⁵ Ie'pa tō Israel aleripa shuā wēpa didir ese shushtē. E'pa mēkaitō Israel aleripa shulōkwakpaie. Wēlepa menekā mil biyōk e' kōs kī ishulōkwakpaie. Wēlepa skā menekā cien biyōk e' kōs kī ishulōkwakpaie. Wēlepa skā menekā dabom skeyōk e' kōs kī ishulōkwakpaie. Wēlepa menekā dabom eyōk e' kōs kī ishulōkwakpaie. ²⁶ Ie'pa tō Israel aleripa ttē shuleke kekraē. Ttē wē darērēē, esē mī ie'pa wā Moisés a shulē. Etā ttē wē tottola, ese shuleke ie'pa tō. ²⁷ E' ukuōkī tā Moisés nuāki e' chēat ie' a tā imiāne ikaska'.

19

Israel aleripa demi Sinai

¹⁻² E' ukuōkī tā Israel aleripa e' yélur Refidim a demirak Sinai. Ie'pa e' yē'lur Egipto, e' kī si' de bōt kī ká et. Sinai dōr ká sir poē. Eē ie'pa e' tsēat Sinai kēbata o'mik tsinet. ³ Etā Moisés miā kabata a ttōk Skēkōl tā. Eē Jehovah tō ikiē tā ichēitō iā:

—Ttē cheke ye' tō be' a e' chōne Israel aleripa a. E'pa dōr Jacob aleripa. ⁴ Ichō ie'pa a: 'Ye' tō egiptowak we'ik e' su' a tō. Nies a' wa ijcher tō wes ye' wa a' dē'bitū buaē iē ye' wörkī wes pū wā ilala mi' ipik kī es. ⁵ Kā ulitane wakpa dōr ye' icha. Erē ye' ttō iūtē a' tō seraē, ñies ttē mekesō ñi a e' wā iūtē a' tō buaē, e' tā ká ulitane wakpa shuā a' dōraē ye' icha chōkie. ⁶ A' dōraē ye' sacerdotepaie. A' dōraē batse'r ye' a.' Ttē i' kōs chō Israel aleripa a.

⁷ Etā Moisés biteane, e' tō Israel aleripa kuēblupa kōs dapa'wē. Ĭ chē Jehovah tō ie' a e' kōs chēneitō ie'pa a. ⁸ Ie'pa ulitane tō iūtē ñikkē:

—Ĭ kōs chē Jehovah tō e' wā iuteraē sa' tō.

Etā Moisés miāne ttē e' chōkne Jehovah a.

⁹ Etā Jehovah tō ichē iā:

—Ye' ttō tšsō. Mochka tērdawā kabata kī taiē e' shuā ye' datse ttōk be' tā ʾas Israel aleripa ulitane tō ye' ttōke be' tā e' tšsō. Es ie'pa tō be' ttē klō'weraē kekraē.

Etā ima Israel aleripa tō iūtē e' chēne Moisés tō Jehovah a. ¹⁰ Jehovah tō ichē iā:

—Be' yū Israel aleripa batse'uk ĩ'ñe ena bule. Nies ichō iarak: 'a' datsi' skuōlor.' ¹¹ Ye' dōr Jehovah, e' datse bōiki Sinai kēbata a ie'pa ulitane wörkī, e' kuēkī ie'pa batse'ū ʾas ie'pa tso' batse'r bōiki yōkī. ¹² Kabata wakyuō shkit ʾas kē yi mi'tkō e' wishēt. Ichō iarak: 'A' kē a kawō tā' shkōkwā iwakyōne e' wishēt. Nies a' kē a kawō tā' shkōkwā tsinet ipamik. Wēpa tkawā e' wishēt esepa duōrawā. ¹³ Yi mīwā eē ese kē kawō tā' kē ulā wa. Ese kawōtā ttēwā āk wa ō sulē wa. Kē a' tkinuk tō se' idir ō iyiwak idir, a' kawōtā ittōkwā. Mik a' tō duk blar tšsē e' ǀ tā a' dōmiwā tsinet kabata o'mik.'

¹⁴ Etā Moisés biteane tō Israel aleripa batse'wē tā ie'pa ulitane datsi' skuēlor.

¹⁵ Moisés tō ichē iā:

—A' ulitane e' kkō'nū batse'ne bōiki yōkī. E' dalewa kē a' senukka alakōlpa tā.

¹⁶ Bōiki es bla'mi tā kabata a ká wōñane alā blane taiē. Mō taiē dettsa kabata e' kī. Ie'pa tō ittšē tō duk blane taiē, e' tō ie'pa suawē taiē painēkaie. ¹⁷ Etā Moisés tō Israel aleripa tso'rak iwāka u a e'pa yélur tsēmi Skēkōl wörkī. Ie'pa e' wōklō'wērak kabata kuli' a tsinet. ¹⁸ Jehovah dettsa Sinai kēbata kī bō' shuā, e' kuēkī kabata e' miā shklē ēme. Shklē e' wēr wes tē shklē butrō es. Kabata kōs wōtirke darērēē. ¹⁹ Duk kī blarke taiē

shute. Moisés ttöke tã Skëköl tã ie' iuteke alã blar ttsëë.

²⁰ Jehovah dettsã kabata kakkeë, e' wöbata kã tã Moisés kiëkaitö eë. Moisés tkakã eë, ²¹ tã Jehovah tã ichë iã:

—Be' e' öwane tã ichö ie'pa a: 'Kë a' tkökbütü wë iwakyöule e' iqshet ye' weblök dö' ie'pa duölur taië. ²² Nies wëpa kanëblöke ye' a sacerdotepaie esepa kawötã e' batse'uk buaë dö' nies ye' tã ie'pa ttëlurmi.

²³ Eta Moisés tã Jehovah iutë:

—Be' tã sa' ké iwakyöuk as kë ie'pa döwa kabata a tsinet. E' kuëkã kë ie'pa bitüpa kabata i' a.

²⁴ Eta Jehovah tã ichë Moisés a:

—Be' yüne tã Aaron tsúbitü e' tã. Erë a' sacerdotepa ena Israel aleripa malepa e'pa kë kawö tã shkökbütü wë ye' tso' eë dö' ye' tã ie'pa ttëlur.

²⁵ Eta Moisés biteane Israel aleripa ska' tã ì chë Jehovah tã ie' a e' chëne ie' tã ie'pa a.

20

Ttë dalöiëno döka dabop

¹ Skëköl ttë tã ichëitö i' es:

² "Ye' dö'r Jehovah. Ye' dö'r a' Këköl. Ye' tã a' yë'lur Egipto wë a' bak weinuk siarë kanë wa eë.

³ "Kë a' kawö tã' këkölpã skã dalöiök. Ye' ë dalöiö a' Këkölie.

⁴ "Kë a' kawö tã' ì diököl yuök dalöie yës. Ì kôs tso' kã jai a ena kã i' a ena dayë a ena iyök dikã, e' kôs diököl kë yuar a' tã dalöie. ⁵⁻⁶ Ye' dö'r Jehovah. Ye' dö'r a' Këköl. A' tã këkölpã kuã'kã dalöie, e' kë dalë'ttsënu ye' a. Wëpa ye' suë suluë esepa we'ikeraëyö, nies ileripa dö inukökopaë e'pa we'ikeraëyö. Erë wëpa tã ye' dalëritseke ena ye' ttë dalöiëno e' iuteke, esepa ena iëtkuöpa döka mil e' dalëritseraëyö. E' kuëkã kë a' e' tulökwã kuchëwö kã iyi ñekkë kôs wörkã idalöioie.

⁷ "Ye' dö'r Jehovah. Ye' dö'r a' Këköl. Ye' kië kë aritsar éanas iyi sulu wambloie. Yi tã e' wamlë ese wák we'ikeraëyö.

⁸ "Eno diwö e' blö Ye' ë dalöioie. E' kë chökwa a' éna. ⁹ Semana bit e' a kawö tso' kul. Kawö teröl e' dö'r a' wákpa a kanëbloie. ¹⁰ Erë kawö teröl e' bule es e' dö'r eno diwö ye' dalöioie. E' kéwö a' a' kë kawö tã' kanëblök. Nies a' ala'r ena a' kanë mësopa ena a' iyiwak ena kã kuã'kã wakpa serke a' ska', e'pa kôs kë kawö tã' kanëblök e' diwö a. ¹¹ Ye' dö'r Jehovah. Ye' tã kã i' ena kã jai ena dayë ena iyi ulitane e' kôs yö' kã teröl shua. E' bule es tã ye' eni', e' kuëkã kawö e' batse'yö me'atyö a' a' eno diwöie ye' dalöioie.

¹² "A' yë ena a' mì e'pa dalöiö as a' ser kã taië kã mekeyö a' a' e' a.

¹³ "Kë a' kawö tã' sttökwã.

¹⁴ "Kë a' kawö tã' s'senewabak dalöseukwa.

¹⁵ "Kë a' kawö tã' akblök.

¹⁶ "Kë a' kawö tã' s'kkatök kachë wa.

¹⁷ "Kë a' kawö tã' o'ka u kkechök. Nies ilaköl ena ikanë mësopa, alakölpa ö wëpa, ena iyiwak kôs ena ì kôs tso' iwa, ese kë kkechar."

Israel aleripa suane Skëköl yökã

¹⁸ Mik Israel aleripa ulitane tã alã blarke e' ttsë ena iwöñarke e' suë nies duk blarke taië e' ttsë ena shkle butrökeka taië kabata a e' suë, eta e' yökã ie'pa suane taië painékarak taië. Ie'pa iëter isaük kamië. ¹⁹ E' kuëkã ie'pa tã ichë Moisés a:

—Be' ttö sa' tã, eta sa' tã be' ttö dalöieraë. Erë kë sa' kã ikiane tã Skëköl ttö sa' tã dö' sa' duölur.

²⁰ Moisés tã iutë:

—Kë a' suanuk. Skëköl dettsã a' ma'uk isuöie tã mokã a' tã ie' dalöieke. Ie' kã ikiane tã a' tã ie' ttö dalöie as kë a' tã ì sulu wamlöb.

²¹ Ie'pa a' isaük kamië. Moisés ë mia tsinet mò taië wë Skëköl tso' eë.

Jonás dör Jehovah ttéköl e' pakè Jonás

Yëkkuò i' tò se' a ipakè tò i bak Israel aleri ekòl kiè Jonás e' ta. Ie' kanèblè Skèkòl ttekòlie duas cien paryòk ena duas cien kuryòk kị dabom skeyòk (800-750 AC) e' shu ulatòk kam Jesucristo kur e' yòkị.

Skèkòl kè wa ie' patkène Israel aleripa malepa pattòk wes Skèkòl ttekòlpa malepa patkèitò es. E' skèie ie' tò ie' patkè kà kiè Nínive, e' wakpa pattòk. Nínive dör kà kiè Asiria e' kà kibi. Asiria wakpa dör Israel aleripa bolòkpa kibi. Ie'pa serke suluè tajè shùtè Skèkòl wò. E' kuekị ie' tò Jonás patké ichòk ie'pa a tò kà de dabom tkèyòk età ie'pa erdawa. Jonás wa ijcher tò Skèkòl tò s'suè er siarè wa. Ie' ibikeitsè: "Nínive wakpa er mane'wé, e' ta ie'pa nuì olo'yeràè Skèkòl tò ie'pa kị." Erè ie' kị ikiane tò Skèkòl tò ie'pa ewèwa, e' kuekị ie' kè shkakmi ie'pa pattòk. E' skèie ie' tò ima'wé tkòkshkar bānet Skèkòl yòkị. Erè Skèkòl tò ie' wòklò'wé ta ipatkémi Nínive wakpa pattòk wake'. Ie'pa er mane'wé, e' kuekị Skèkòl kè wa ie'pa eonewa.

Yëkkuò i' wa se' éna iane tò Skèkòl tò kà ulitane wakpa suè er siarè wa. I sulu wamblekesò ese nuì olo'yak ie' éna se' kị. Ie' kị ikiane tò se' er mane'ù ie' a as kè ie' tò se' wè'ikò.

Jonás kè éna Jehovah ttò iutak

¹ Etòkicha ta Jehovah tò iché ittekòl kiè Jonás dör Amitai alá, e' a; ² "Be' yú kà kibi kiè Nínive ee, ta ichò kà e' wakpa a wes a' e' wamblò e' dör suluè ye' wò, e' kuekị ye' tò a' ewerawa."

³ Erè ie' kè éna Jehovah ttò iutak. E' kuekị ie' tkashkar iyòkị. Ie' mĩa dayè kkòmik kà kiè Jope wé kanò irirke ee. Eè ie' tò kanò kuè etò mitke kà kiè Tarsis e' patuèitò shkomi ta ie' e' iéka ikị ta imía.

⁴ Erè Jehovah tò sèrkè patké ie'pa kị tajè darèrèè. E' tò kanò uyé tajè dō wēsua it-skirwami. ⁵ Età kos ie'pa tso' kanò a, e'pa suane tajè. Ie'pa ekòl ekòl tò ikieke aneule iwák kèkòl a: "ja's tsatko, sa' tsatko!" Età dali kos tulèttšami dayè kị as kè kanò katsirwa.

Erè Jonás e' a'wa kanò shuà dali bló wé a, eè ie' kapòtèr tajè. ⁶ Età kanò ñakòkwak mĩa dō wé ie' kapòtèr ee ta iché ià:

—¿Iòk be' kapòtèr? jBe' e' kòka! Be' kèkòl a ikiò as ie' tò se' tsatko. Isalema ie' se' suèmi er siarè wa ta se' tsatkèmiitò.

⁷ E' dalewa kanò wakpa malepa tò iché ñi a:

—Mishka itòtkòk isuqie yi iane iwiie e' kuekị se' weirke i' es.

Età iwène tò Jonás idir. ⁸ E' kuekị ie'pa iché ie' a:

—Ichò sa' a, ¿i kuekị i sulu i' tkòke se' ta? ¿Iòk be' e' iébitu kanò i' a? ¿Wé be' datse? ¿Yi ditsewò be' dör?

⁹ Ie' iutè:

—Ye' dör hebreowak. Jehovah dör Skèkòl tso' kà jai a e' dalòiókwak ye' dör. Ie' tò dayè ena kà i' yò'at.

¹⁰⁻¹¹ Ie' tò ie'pa a ipakè tò ie' tso' tkòkshkar Jehovah yòkị. Mik e' ttsé ie'pa tò ñies isuérakitò tò dayè kị ulune tajè, età ie'pa suane tajè shùtè. Ie'pa tò ie' a ichakè:

—¿I wèmi sa' tò be' ta as sèrkè wòklòrwa?

¹² Ie' tò iutè:

—Ye' wa ijcher buaè tò ye' kuekị sèrkè i' bitsineka tajè a' kị. E' kuekị ye' uyòmi dayè a età sèrkè wòklòrdawa.

¹³ Erè kanò wakpa tò kanò iklémi darèrèè as irirka. Erè kè ie'pa diché dè'ka, dayè kị ulune tajè e' kuekị. ¹⁴ Età ie'pa tò Jehovah a ikié i' es: "A Jehovah, kè sa' maktša duòkwa wèmi i' kuekị. I' uk be' tso' sa' ta, e' wèkebò wes be' kị ikiane es. E' kuekị wèmi i' kè kị i nuì ta, e' ta sa' tò ie' uyekemi dayè a e' nuì kè markà sa' kị."

¹⁵ E' ukuòkị ta ie'pa tò Jonás uyémi dayè a, età sèrkè wòklònewa ta dayè miane almiè.

¹⁶ Mik kanò wakpa tò e' suè, età ie'pa suane tajè Jehovah yòkị ta idalòierakitò tajè. E' ukuòkị ta ie'pa tò iyyiwak jché ña'wé mè Skèkòl a idalòioie, ñies ie'pa tò tte mé ie' a tò sa' tò be' dalòieraè.

¹⁷ Età Jehovah tò nima bèrie shùtè patké etò Jonás mulukwa. Età nima e' tò imulèwa ta ee nima shuà ie' sené dòka kà mañat ñie nañeè.

2

Jonás tté Jehovah ta

¹ Età Jonás tté Jehovah dör ie' Kèkòl e' ta nima shuà, ² ta ichéitò ià i' es:

"A Jehovah, ye' eriarke siarè, e' shuà ye' tò be' a ikié tò ye' tsatko, età be' tò ye' iutè. Ye' tso'tke kà dià kaska s'duulewa ké a, ee ye' be' a ikié tò ye' kímú, età ye' ttò ttsébò.

³ Be' ye' uyémi dayè a jskìè dayè dikìa, ye' kítèulewa dayè wa.

Dayè urke tajè e' patkébò, e' tka ye' kíkke.

⁴ Ye' ittsé tò ye' kè ku'ia be' wòrkị.

Ye' ibikeitsé tò ye' kè dè'iane be' wé buaè e' a.

⁵ Dayè tajè, e' shuà ye' anemi.

Ye' kíkke, ye' pamík, ye' dikìa, e' dör dayè ème.

Dayè a itò'kònu tso', e' malítséka ye' wòkir mik tajè dayè shuà.

⁶ Ye' anemi dayè a dō jskìè, dō wé kabata bitùkeka ee.

Ye' ittsé tò ye' wötēnewā da'a ká dià kaska'.
Erē, a Jehová, be' dör ye' Këköl,
be' dör ye' yéttsane s'duōwā ulā a dekanē
ttsé'ka.

⁷ A Jehová, mik ye' ittsé tò ye' duökewatke,
etā ye' be' a ikié tò ye' tsatkö,
etā i kiéyō, e' ttsébō be' wé buaē e' a.

⁸ Wépa tò iyi diököl dalöieke be' skéie,
e'pa kē tò be' dalöieku'ia.

⁹ Erē ye' tò wéstela cheraē be' a këkraē,
iyiwak jcheraē ña'weraēyō be' a be' dalöioie.
Ye' ttē mé be' a, e' waweraēyō.
iA Jehová, be' ē a sa' tsatkërmil"

¹⁰ E' ukuōkī tā Jehová tò nima patké Jonás
tuōktsā ká sí kī, tā ituéttsaitō.

3

Jonás tò Jehová ttō iüté

¹ Etā Jehová tò iskā chéne Jonás a: ² "Be' yú
ká kibi kiē Nínive eē tā i chekeyō be' a, e' chō
ká e' wakpa a."

³ Etā ie' tò Jehová ttō iüté. Ie' mīa Nínive.
E' dör ká bërie. Shkotkō ká e' shuā, e' dör
ká mañat wa'ñe. ⁴ Jonás shkē ká e' shuā ká
et wa'ñe tā ie' tò icherami ká e' wakpa a
aneule: "Ká i' kī ká de dabom tkëyōk (40),
etā a' erdawa." ⁵ Etā Nínive wakpa kōs erblē
Skëköl mik. E' kuëkī ie'pa kōs, ēsepala ena
dalöiërtā, e'pa kōs tò iché: "S'kawōtā batsōk,
ñies s'kawōtā datsi' ajaē ese iök iwā kkachōie
tō se' er mane'wé." Etā es ie'pa tò iwé.

⁶ Mik ttē e' ttsé Nínive blú tò, etā ie' e' kéka
ikulé kī, tā idatsi' bua'buāē iëtkër iwā, e'
yéttsā skéie datsi' ajaē iékaitō tā ie' e' tkëser
jiski muluchka kī. ⁷⁻⁹ Etā ie' tò ttē patké ká
e' ulitane wakpa a. Ttē e' tò iché i' es: "A'
ulitane kē kane chkök di'yōk yēs. Ñies kē a'
kane a' baka ena a' obeja tiök. A' ulitane
kawōtā datsi' ajaē iökka. A' kkōchō Skëköl a'
a' diché kōs wa as a' e' wamblō suluē ese kōs
nuj olo'yōitō a' kī. Ñies a' e' wamblō suluē,
ese kōs olo'yō. Isalema ie' er mane'umine,
etā ie' er buarmine se' kī, etā ie' kē tò se'
ewepawa. Ttē i' dör ye' dör a' blú e' ttē
ena a' wōkirpa ttē, e' kuëkī a' ulitane kawōtā
idalöiök."

¹⁰ Etā ie'pa tò ttē e' iüté buaē. Ie'pa e'
wamblō suluē ese kōs olo'yérakitō. Mik e'
suē Skëköl tò, etā ie' ibikeitséne kē yō ie'pa
we'ikepa wēs ye' ibikeits es.

4

Jonás uluneka Skëköl kī

¹ Erē e' kē dör bua' Jonás a tā ie' uluneka
tajē. ² Ie' iché Jehová a:

—A Jehová, be' isuē. Mik ye' tkëriā ye'
kaska', etā ye' iyē' tò be' er buaē chōraē
Nínive wakpa a. Ye' wā ijcher tò be' dör es,
e' kuëkī ye' bakshkar Tarsis. Ye' wā ijcher tò
be' kē ulurta'ka bet. Be' er tottoē. Be' sa' suē

er siarē wa. Mik sa' tò i sulu wamblē tā sa' er
mane'wé, e' tā bet e' nuj olo'yé be' tò sa' kī,
kē sa' we'ikē wēs be' sa' pañē es. ³ A Jehová,
e' kuëkī ye' be' a iché ye' ttōwā, e' dör bua'ie
ye' a.

⁴ Erē Jehová tò ie' a ichaké:

—iMa be' ibikeitsé tò be' wā kawō tā'
ulunukka sē es?

⁵ Etā Jonás e' yéttsā Nínive mīa diwō tskirke
e' kke tā eē ula yuékaitō e' blóie dība yōkī.
Eē ie' e' tkëser i tkōmi Nínive wakpa tā e'
wā panuk. ⁶ Etā Skëköl Jehová tò kalkua
tskëkā elka tala'wékaitō Jonás tsakā as iki'
ttsé'r buaē. E' tò ie' ttsé'wé buaē. ⁷ Erē
bule es bla'mi ká ñine etā Skëköl tò i patké
kalkua katōkwa tā isinewa duowa. ⁸ Mik
diwō deka, etā ie' tò siwā' darërēē ba'baē e'
patké diwō tskirke e' kke Jonás kī. Dība ane
darërēē Jonás wōkir kī, tā ie' tò ittsé tò ie'
siwā'arkewa. Ibikeitséitō "iYe' mú duōwā!"
Ie' iché, "Ye' duowa, e' dör bua'ie ye' a."

⁹ Erē Skëköl tò iché ie' a:

—iMa be' ibikeitsé tò be' wā kawō tā'
ulunukka kalkua sinewa e' kuëkī?

Ie' iüté:

—Tō, ye' wā kawō tā'. iYe' ulune tajē mik
ye' duowa etā e' olone!

¹⁰ Etā Jehová tò iché ie' a:

—Kal kuā kē tkëne be' wā, kē talane kē ka-
neone be' wā. E' tskine talane ká et nañewe
ē, bule es nañewe tā iduowa, e' dalēne be'
éna. ¹¹ Etā i wēs ye' kē éna Nínive wakpa
dalēnuk? Ie'pa dör tajē, ie'pa ala'rla tso' tajē
dōka 120.000 kē wā ijcher i dör buaē, i dör
suluē. Ñies ie'pa iyiwak tso' tajē.

Jesús Tté Buaë Kit Mateo tö Mateo

Wëm bak eköl kië Mateo e' tö yëkküö i' kit. Nïes ie' kië Leví. Ie' dör Israel aleripa eköl. Jesús tö ie' ki' ittökataie (Mateo 9.9 saü), erë e' yökí ie' bak kaneblök inuköl patueke Roma wökirpa a ese shtök. Erë mik Jesús tö ie' ki' ittökataie, etä ie' mineaie Jesús tä.

Í o' Jesús tö su' Mateo tö iwák wöbla wa, ese tso' kitule yëkküö i' kî. Nïes i' su' ie' tö ena i' ttsë'itö Jesús tö s'wöbla'weke e' a, ese kit ie' tö.

Ká iaiäe Skëköl tö iyë' tö wëm döraë eköl Israel aleripa tsatök e' paneke ie'pa tö. S'tsatökkwak e' kië Mesías hebreoie ena griegoie ikië Cristo. Se'ie kië e' mane'wësö *wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'.* Mateo tö yëkküö i' kit bua'ie Israel aleripa a ikkachoie tö s'tsatökkwak ñe' dör Jesús.

Jesucristo yëpa bak (Lucas 3.23-38)

¹ Jesucristo dör se' blú bak kië David e' aleri, David dör Abraham aleri. Jesucristo yëpa bak kôs e'pa wëpa kië dör i' es:

² Abraham alä dör Isaac, e' alä dör Jacob, e' ala'r dör Judá ena iëlpa. ³ Judá ala'r dör Fares ena Zérah, e'pa mi dör Tamar. Fares alä dör Hesrón, e' alä dör Aram. ⁴ E' alä dör Aminadab, e' alä dör Nahasón, e' alä dör Salmón. ⁵ E' alä dör Booz, e' mi dör Rahab. Booz alä dör Obed, e' mi dör Rut. Obed alä dör Jesé, ⁶ E' alä dör se' blú bak David e'.

Se' blú bak David, e' alä dör Salomón, e' mi bak Uriás tä kewe. ⁷ Salomón alä dör Roboam, e' alä dör Abías, e' alä dör Asá. ⁸ E' alä dör Josafat, e' alä dör Joram, e' alä dör Ozías. ⁹ E' alä dör Jotam, e' alä dör Acaz, e' alä dör Ezequías. ¹⁰ E' alä dör Manasés, e' alä dör Amón, e' alä dör Josías. ¹¹ E' ala'r dör Jeconías ena iëlpa. E' këwö ska' tä Israel aleripa klö'wëtur Babilonia wakpa tö tä itsémirakitö Babilonia.

¹² Israel aleripa aneyalne Babilonia, e' ukuöki tä Jeconías alä kië Salatiel e' kune. Ie' alä dör Zorobabel, ¹³ E' alä dör Abihud, e' alä dör Eliaquim, E' alä dör Azor. ¹⁴ E' alä dör Sador, e' alä dör Aquim, e' alä dör Eliud. ¹⁵ E' alä dör Eleazar, e' alä dör Matán, e' alä dör Jacob. ¹⁶ E' alä dör José, e' dör María wëm. María dör Jesús mi. Jesús dör *wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'.**

¹⁷ Es Abraham këwö ska' dökä David kune', etä Jesús ditsëwö alöne dökä dabom eyök kí tkëtökicha (14). Nïes David këwö

ska' dökä Israel aleripa minetser Babilonia, etä Jesús ditsëwö alöne dökä dabom eyök kí tkëtökicha (14). Nïes Israel aleripa minetser dökä *wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' de,* etä Jesús ditsëwö alöne dökä dabom eyök kí tkëtökicha (14).

Jesucristo kärke e' biyö yëne (Lucas 2.1-7)

¹⁸ I' dör Jesucristo kune' e' pakë: Ie' mi kië María. E' bakiä busi kam ser wëm tä, erë ittë me'bak senukwä wëm kië José e' tä. Kam ie'pa serwä ñita, kam ie'pa ñi kowa, etä María buklunekä Wiköl Batse'r diché wa. ¹⁹ José dör wëm buaë yësyësë, e' kueki ie' kē éna María jaëwakkä sulitane wörki. E' kueki ie' tö ibikeitsé: “Súyö imëat bërë.” ²⁰ Ie' tso'ia ibikeitsök tä ikapowä tä ikabsué tö Skëköl biyöchökwak de eköl e' tö ie' a iché: “A José, David aleri, María buklunekä e' dör Wiköl Batse'r diché wa. E' kueki kē be' suanuk senukwä ie' tä. ²¹ Ie' alä kūrdaë eköl wák wëm. Ikië múkabö Jesús† Ie' tö iwakpa tsatkeräë sene sulu nuí yökí, e' kueki ikië múkä es.” Es Skëköl biyöchökwak tté José tä.

²² E' kôs tka es as i' yë'atbak Skëköl tö itteköl wa e' wä tkö, e' tö iché:

²³ “Busi eköl kē wä wëm kaule e' buklur-dakä,
e' alä kūrdaë wák wëm,
ikirdaë Emanuel.”‡

(s'kië e' wä kiane chë: “Skëköl tso' se' tä”).

²⁴ Mik José tñ'nekane, etä ie' tö iwé wës Skëköl biyöchökwak tö ie' a iché es. Ie' ula-batsëwä María tä. ²⁵ Erë alä kam kūr, e' yökí ie'pa kē ñi kãnewä. Mik alä kune, etä José tö ikië mékã Jesús.

2

Wëpa yöle íyi tötkök bëkwö wa esepa de Jesús sauk

¹ Jesús kune' ká kië Belén atë Judea ee. E' këwö ska' tä wëm eköl kië Herodes e' dör ká e' blú. Etä wëpa wëlepa datse ká kamië atë diwö tskirke e' kke, e'pa de Jerusalén. Ie'pa dör íyi tötkök bëkwö wa esepa. ² Ie'pa tö ichaké:

—¿wé alala kune judiowak blúie e'? Sa' tö ibëkwö su' sa' kaska', e' kueki sa' de jërö idalöök.

³ Mik Herodes tö ttë e' ttsé, etä e' tö ie' ena Jerusalén wakpa kôs tsiriwëkarak tajë. ⁴ E' kueki ie' tö sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa kiéttä sërää tä ichaké ie'pa a:

—¿Ima a' iché? Wé pairine'bitü idi' wa s'blúie, ¿wé e' kúrmi?

⁵ Ie'pa tö iütérak:

* **1:16** *wé pairine'bitü idi' wa s'blúie:* E' dör Mesías si'kuäie. Isaías 7.14

† **1:21** Jesús: S'kië e' wä kiane chë S'tsatökkwak. ‡ **1:23**

—Ie' kūrdaē Belén aṭe Judea eē. Skēkōl ttekōl tō ikitat i' es:

⁶ Skēkōl tō ichē:

Belén aṭe Judea, e' wakpa a ye' ichē tō a' shuā blu' kardakā ekōl, e' tō ye' icha dōr Israel aleripa e'pa wēttseraē.

E' kuēki a' ká dōr ká bua'ie

wēs Judea ká bua'ie malepa tso' es.*

⁷ Mik Herodes tō ttē e' ttsé, eṭa ie' tō wēpa tō iyi tōtkeke bēkwō wa ñe'pa kié akir ijchenowā tō mik ie'pa tō bēkwō e' su'mi, kōs e' k'í ká de. ⁸ Ie' tō ie'pa a' iché:

—A' yú Belén. Alala e' yulō bua'ie. Mik a' tō ikué, eṭa ibiyō chō ye' a' as ñies ye' mi idalōiōk.

⁹⁻¹⁰ Mik blu' tō ttē e' ché one, eṭa ie'pa mýal. Eṭa bēkwō su' ie'pa tō ikaska', e' suéne ie'pa tō ñala wa. E' tō ie'pa ttsē'wéne buaē shute. Wé bēkwō mirwā e' wa ie'pa mi'ke dō wé bēkwō e' wōklō'wéwā eē. Bēkwō e' wōklō'wéwā wé alala e' tso' e' u tsakā. ¹¹ E' ukuōki tā ie'pa dewā u a' tā ie'pa tō alā ena imi María kué. Ie'pa e' tuléwā kuchē k'í tā idalōiérakitō. Kalkuōla dérak iwā e' kōyēttsarakitō tā orochka ena i masmas ña'wē ena mirra, ese mérakitō alā a'. ¹² E' ukuōki tā ie'pa a' iyēne kabsuē a' tō ie'pa kē minukne Herodes ska'. E' kuēki ie'pa mýalne iká k'í ñalā kuā'k'í wa.

José ena María tkashkar mýal Egipto

¹³ Wēpa tō iyi tōtkeke bēkwō wa e'pa pone-mine, e' ukuōki tā José kabsuē tō Skēkōl biyōchōkwak ekōl tō ie' a' iché: “Be' e' kōkā, María ena ilā klō'ú tā be' tkōshkar Egipto. Blu' Herodes tō alala sē yuleraē ttēwā, e' kuēki be' e' tsuāt senuk eē dō mik ye' tō be' a' iché eṭa.”

¹⁴ Eṭa ie' ti'neka e' kēkā tā alā ena María klō'wéitō tā e' nañewe imýal Egipto. ¹⁵ Eē ie'pa sené dō mik Herodes blēnewā ekkē. E' tka es as itkō wēs Skēkōl tō iyē' ittekōl wa es. Ie' tō iyē': “Ye' alā tso' Egipto, e' kiéne ye' tō.”†

Herodes tō kawō mé ala'rla ttōkulur

¹⁶ Mik Herodes wā ijchenewā tō wēpa tō iyi tōtkeke bēkwō wa, e'pa kē wa ie' ttō dalōiēne, eṭa e' tō ie' uluwēkā taijē. Belén ena ká tso' ipamik e' a' ala'rla wēpa kurke kōs, e'pa ttōkulur patké ie' tō sēraā kam k'í duas dō bōk e' yōki. Wēpa tō iyi tōtkeke bēkwō wa e'pa tō bēkwō su' kōs e' k'í ká de, e' yē' ie'pa tō Herodes a. E' wa ie' tō ikéwō yē'ttsa tō duas dōketke bōk e' k'í. E' kuēki ie' tō ala'rla wēpa kurke e' kēwō ulatōk, esepa kōs ttōkulur patké.

¹⁷ Es i' yē' Skēkōl ttekōl kié Jeremías e' tō, e' wā tka. Ie' tō iyē':

¹⁸ “Ká kié Ramá eē ittsēne tō taijē ie'pa iuke aneule kōchōke siarē.

Eē alakōlpa dōr Raquel aleripa e'pa iuke ila'rla jēitsōk.

Ila'rla kōs ttēlur, e' kuēki ie'pa kē er pablērtā.”

María ena ilā ena José e' yēttsa Egipto biteyalne Israel

¹⁹ Blu' Herodes blēnewā, e' ukuōki tā José tso' Egipto, e' kabsuē tō Skēkōl biyōchōkwak ekōl tō ie' a' iché: ²⁰ “Wēpa éna alā ttakwā, e'pa blēlulunetke. E' kuēki be' e' kōkā tā María ena ilā klō'ú tā a' yūshkane Israel.”

²¹ Eṭa José e' kēkā tā María ena ilā klō'wéitō tā ie'pa biteyalne Israel. ²² Erē mik ie' wā ijchenewā tō Herodes alā kié Arquelao e' tso'ne Judea blúie iyē skéie, eṭa ie' suane senuk eē. Eṭa ie' kabsuē tō Skēkōl tō ie' a' iché: “A' yūshkane Galilea.” E' kuēki ie'pa mýalne Galilea. ²³ Mik ie'pa de Galilea, eṭa ie'pa mýal senuk ká kié Nazaret eē. E' tka es as i' yē' Skēkōl ttekōlpa tō e' wā tkō wé ichéitō: “Ie' kirdaē Nazaret wak.”

3

Juan S'wōskuōkwak tō s'pattē

(Marcos 1.1-8; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹ E' kēwō ska' tā Juan S'wōskuōkwak de Skēkōl ttē pakōk ká sir poē wé kē yi serku' aṭe Judea eē. ² Juan tō ie'pa a' ichēke: “I' blúie Skēkōl tso' e' kēwō dewātke tsinet, e' kuēki a' er mane'ú ie' a'.”

³ Skēkōl tō Juan yē' ittekōl Isaías wa i' es:

“Ká sir poē wé kē yi serku' taijē, eē yile ttōraē aneule, e' tō icheraē:

‘A' er mane'ú Skēkōl datse e' yōki, e' dōr wēs ñalā yuēsō yēsýesē ie' yōki es.’”* Es Isaías tō iyē'at.

⁴ Juan datsi' yōule kameio kōyōk wa; ikipamo e' dōr iyiwak kkuōlit. Ie' chké dōr ditski ena bulali. ⁵ Jerusalén wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa de taijē ie' ttōke e' ttsōk. Ñies ká tso' di' Jordán kōmōk, e' wakpa de. ⁶ I' sulu kōs wambleke ie'pa tō e' chekekarakitō tā Juan tō iwōskue Jordán a.

⁷ Erē mik Juan tō isuē tō fariseowakpa ena saduceowakpa de taijē as ie' tō ie'pa wōskuōlur eṭa ie' tō ie'pa a' iché: “I'a' dōr s'kitō'ukwakpa suluē wēs tkabē es! ¿Yi tō a' a' iché tō a' tkōmishkar Skēkōl tō a' we'ikeraē siarē e' ulā a'? ⁸ A' senú yēsýesē, e' wa iwērwa mi tō mok'í a' er mane'wétke Skēkōl a. ⁹ Kē a' tō ibikeitsōk tō a' dōr Abraham aleripa, e' ē kuēki Skēkōl kē tō a' we'ikepa. Ye' tō a' a' iché tō Skēkōl k'í ikiane, e' tā ie' tō ák ikké yuēmi Abraham aleripaie. ¹⁰ Ie' dōr wēs kal bikōkwak es. Ie' tso'tke kal ulitane kē wōrtā' ese kōs bikōkōk ña'wēwa bō' a.

* 2:6 Miqueas 5.2 † 2:15 Oseas 11.1 * 3:3 Isaías 40.3

¹¹ Mokij ye' tō a' wöskueke di' a iwà kkachoiwe tō a' er mane'wétke Skèköl a. Erë ye' itökì idatse eköl, e' tō a' ierawà Wiköl Batse'r a ena bō' a. Ie' dör kèkèpa tajë ye' tsatà, e' kuekij ie' klökkuō ē tsëmi e' kē dör ye' siarla e' a. ¹² Ie' tō s'wōpperaē wēs iyiwō wōppēsō es. Ibua'bua bleraëitō idichakuō a, erë isulusi uyerawaitō bō' kē wōittà'wà e' a."

Jesús wösune

(Marcos 1.9-11; Lucas 3.21-22)

¹³ Jesús e' yéttsa Galilea demi Jordán di'kka wé Juan tso' ee as e' tō iwōskuō. ¹⁴ Kewe ta Juan kē éna ie' wōskuak, ie' tō iché iā:

—Warma be' kawōtā ye' wōskuōk. ¿Wes be' do ye' ska' as ye' be' wōskuō?

¹⁵ Ie' tō iüté:

—İ dör yēsēsē Skèköl wōa, ese kōs kawōtā wē se' tō es, e' kuekij imuatsō es j'ñe ta.

Etā Juan tō ie' ttō iüté. ¹⁶ Jesús wösune e' e' duékane di' a e' wōshā ta ká jai kkōbunane ta ie' isué tō Skèköl Wiköl bite' ie' kī nuböl sū. ¹⁷ Etā ttō tsēne datse ká jai a e' tō iché: "Se dör ye' alā dalēr tajë ye' éna, e' wēr buaē shütē ye' wa."

4

Bē tō Jesús erkiōwé

(Marcos 1.12-13; Lucas 4.1-13)

¹ E' ukuōkij ta Skèköl Wiköl tō Jesús tsëmi ká sir poē wé kē yi serku' ee as bē tō ie' erkiōū i sulu wamblök. ² Ee ie' sené dōka ká dabom tkëyök (40), kē chkane yēs. Ekkē ta ie' dué bli wā. ³ Bē debitū ie' ska' ta ichéitō iā:

—Be' dör Skèköl Alā, e'ma ichō ák sekkèpa a tō a' yōnú chkeie.

⁴ Jesús tō iüté:

—Au. Skèköl yëkkuō tō iché: 'Kē se' senuk chké ē mik. E' skéie i kōs cheke Skèköl tō e' mik se' serke.'*

⁵ E' ukuōkij ta bē wā ie' mītser Jerusalén dör ká batse'r ee ta itsémikaitō Skèköl wé kakkēe e' bata kī ⁶ ta ichéitō iā:

—Be' dör Skèköl Alā, e'ma be' e' batrōōmi dōttsa iski. Skèköl yëkkuō tō iché: 'Skèköl tō ibiyōchōkwakpa patkeraē be' kkō'nuk.

Ie'pa tō be' klō'weraak iulā a as be' klō kē tērwa ák kī yēs.[†]

E' kuekij be' e' batrōōmi dōttsa iski.

⁷ Etā Jesús tō iüté:

—Au. Nies Skèköl yëkkuō tō iché: 'A' kē kawō ta' Skèköl dör a' Kèköl e' wōtsiriuk.[‡]

⁸ E' ukuōkij ta bē tō ie' tsëmi kabata kakkēe a, ta ee ká kōs wēs ká tkōke ekkē, nies íyi bua'buaē tso' iki, ese kkachéitō ie' a seraa bet. ⁹ Ie' tō iché iā:

—Be' e' tkéwā kuchēwō kī ye' wōrkij ye' dalōiök Skèkōlie, e' ta i kōs sué be' tō e' meraëyō be' a.

¹⁰ Erë Jesús tō ie' iüté:

—A Satanás, Skèköl yëkkuō tō iché: 'Skèköl dör a' Kèköl, e' ē dalōiō a' tō Skèkōlie, ie' ē a' senú.'§ E' kuekij be' yúshka.

¹¹ Etā bē tō Jesús méat wák mīa bānet. Ta Skèköl biyōchōkwakpa de Jesús ska' ikimuk.

Kanè mène Jesús a e' tsá wéitō Galilea

(Marcos 1.14-15; Lucas 4.14-15)

¹² Mik Jesús wa ijchenewa tō Juan S'wōskuōkwak wōtēwarakitō s'wōto wé a, etā ie' dene Nazaret atē Galilea ee. ¹³ Erë kē ie' atē senuk Nazaret. Ie' mīa senuk Cafarnaúm, e' atē batsōri kiē Galilea e' kkōmik. Cafarnaúm atē zabalónwak ena neftaliwak e'pa ké a. ¹⁴ Itka es as i kit Skèköl ttekol Isaías tō yëkkuō kī e' wā tkō es. Ie' tō iyé':

¹⁵ "Zabalónwak ena neftaliwak, e'pa serke di' kiē Jordán e' wishet batsōri kkōmik.

Ie'pa serke Galilea wé nies pē' kē dör judiowak esepa serke ee.

¹⁶ Ie'pa serke wēs se' serke stui a es e' kē wā Skèköl sūule.

Ie'pa dör wēs s'duulewā es.

Erë eköl doia, e' tō ie'pa er nī'weraē Skèköl ttē wa

wēs ká olo tō ká nīwe es."^{*}

Es Isaías tō iyé'at.

¹⁷ E' ukuōkij ta Jesús tō s'pattémítke ta ichéitō: "İ blúie Skèköl tso' e' kēwō dewatke tsjnet, e' kuekij a' er mane'ú ie' a."

Jesús tō nima klō'ukwakpa dōka tkēl e'pa kiē ittōkatapaie

(Marcos 1.16-20; Lucas 5.1-11)

¹⁸ Jesús shkōrami batsōri kiē Galilea e' kkōmik, ee ie' tō wēpa sué bōl nī ēlpa. Eköl kiē Simón, e' kiē nies Pedro. İèköl kiē Andrés. Ie'pa kanē dör nima klō'uk. Ie'pa tso' ikla' uyōk batsōri a nima klō'woie. ¹⁹ Ie' tō ie'pa a iché:

—A' shkō ye' ta. A' yueraëyō s'ditsō klō'uk ye' a ye' ttōkataie.

²⁰ E' bet ta ie'pa tō ikla' tuléat ta imíyal ie' ta.

²¹ E' wī'kie ie' tō wēpa skā sué bōl nī ēlpa kiē Santiago ena Juan, e'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tulur kanō a iyé ta kla' wōyuōk, ie'pa kiēmi ie' tō e' ta. ²² E' wōshā ta ie'pa tō ikanō ena iyé méat ta imíyal ie' ta.

Jesús tō s'wōbla'wé taiē

(Lucas 6.17-19)

²³ Jesús shkē Galilea kōs a s'wōbla'uk judiowak nī dapa'wō wé kōs a. İ blúie Skèköl tso', e' ttē buaē pakekeitō, nies s'duōke kōs,

* 4:4 Deuteronomio 8.3 † 4:6 Salmo 91.11-12 ‡ 4:7 Deuteronomio 6.16 § 4:10 Deuteronomio 6.13 * 4:16

Isaías 9.1-2

ì dalërke s'mik kòs, ese bua'wëkeitò. ²⁴ Ie' ttë buneka Siria kòs a. E' kuekì pë' wà tajë iyamipa duòke duè daklilìe wà ese debitù ie' ska'. Welepa a aknama tso', welepa siwà arke iròirò, welepa kraulewà, esepa kòs bua'wëneitò.

²⁵ Età pë' datse Galilea, Decápolis, Jerusalén, Judea ena ká atë Jordán wìshet, e'pa mi'ke tajë ie' tã.

5

Jesús tò ittòkatapa wòbla'wé kabata a

¹ Mik Jesús tò isué tò pë' dapane tajë, età ie' miá kabata tukir kì tã eë ie' e' tkéser tã ittòkatapa de ie' ska'. ² Ie' tò ie'pa wòbla'wémitke ttë i' wa:

*Ì wër buaë Skèkòl wa
(Lucas 6.20-23)*

³ "Wépa morke Skèkòl ë mik, esepa tso' i blúie ie' tso' e' a, e' kuekì ayècha buaë esepa.

⁴ "Wépa eriarke siarë, esepa er pablërdaë, e' kuekì ayècha buaë esepa.

⁵ "Wépa e' wòokewa diòshet, esepa a ká i' merdaë, e' kuekì ayècha buaë esepa.

⁶ "Wépa tò sene yësyesë ese kòs iëitseke chké ena di'yë tsata, esepa ulà a iwà dōraë, e' kuekì ayècha buaë esepa.

⁷ "Wépa tò s'malepa suëke er siarë wa, esepa sugraë Skèkòl tò er siarë wa, e' kuekì ayècha buaë esepa.

⁸ "Wépa er maneneë, esepa tò Skèkòl sugraë, e' kuekì ayècha buaë esepa.

⁹ "Wépa tò s'er bua'wëkene ñi kì, esepa kieraë Skèkòl tò ila'r, e' kuekì ayècha buaë esepa.

¹⁰ "Wépa weirke iserke yësyesë e' kuekì, esepa tso' i blúie Skèkòl tso' e' a, e' kuekì ayècha buaë esepa.

¹¹ "Ayècha buaë mik pë' tò a' cheke suluë, a' we'ikeke, a' kkeake kachë wa ye' dalërmik. ¹² Ká jai a i buaë merdaë a' a' iskéie, e' kuekì mik ese tkòke a' tã, età a' ttsé'nú buaë kaneë. Es ñies Skèkòl ttekolpa bak a' yòkì kewe e'pa weine.

*A' dör wës dayë katanoie es
(Marcos 9.50; Lucas 14.34-35)*

¹³ "A' dör wës dayë es ká i' wakpa a. Erë dayë kè kke tã'ia, e' tã kè ibuarpaiane. Kè iia' lie bua' tã ikeukemi ñala kì tã pë' dakòlor iki.

A' dör wës bö'wò es

¹⁴ "A' dör wës bö'wò es ká i' wakpa a. U tso' tajë kabata kì, e' kè blëukwa, e' wëne kanië. ¹⁵ Kè yi tò bö'wò tskepaka tã iblëwaitò ò ipatkëwaitò kalkuò dikja. E' skéie

itkekekaitò kákke sulitane tso' u a esepa wò a ká ñi'woie. ¹⁶ Es ñies a' senú buaë yësyesë sulitane wòrkì as e' saù ie'pa tò tã a' Yé tso' ká jai a' e' kùkarka.

Ttë dalòieno kit Moisés tò e' ché Jesús tò

¹⁷ "Kè a' tò ibikeitsòk tò ye' dë'bitù i kit Moisés ena Skèkòl ttekolpa tò yëkuò kì, e' wòshòkwa. E' skéie ye' dë'bitù as iwà tkò wës itso' kitule es. ¹⁸ Mokì ye' tò a' a' ichè tò ttë e' kè watèrpattsa etkla wè'ia kam ká jai ena ká i' erwa e' yòkì; ttë e' kòs wa tkòraë. ¹⁹ E' kuekì yi tò ttë e' wële dalòsewëkewa, erë ttë tsir idir, ena o'ka wòbla'wëkeitò idalòseukwa, ese dōraë s'ësela imalepa blúie Skèkòl tso' esepa dikja. Erë yi tò ttë e' dalòieke ena o'ka wòbla'wëkeitò idalòioök, ese dōraë kèkè tajë imalepa blúie Skèkòl tso' esepa tsata. ²⁰ E' kuekì ye' tò a' a' ichè tò a' kè ser yësyesë tkòka s'wòbla'uk ttë dalòieno wa wakpa ena fariseowakpa tsata, e' tã a' kè dōpa i blúie Skèkòl tso' e' a.

*S'ulurke ñi kì ese ché Jesús tò
(Lucas 12.57-59)*

²¹ "A' wà ittsëule tò iyënebak ká iaiäe a' yépa a: 'Kè a' kawò tã' s'ttòkwa,' ñies 'Yi tò s'ttëwà, ese wák kichatërdaë.' ²² Erë ye' tò a' a' ichè tò yi uluneka iyami kì, ese kichatërdaë. E' kúie tã yi tò iyami ché suluë, ese kichatërdaë. Ñies yi tò iyami kichatëttsa, ese kì inuí tso' tajë tò ipatkerami bö' kè a.

²³ "E' kuekì a' wà ilè mí mè ka' tso' i'yi moka Skèkòl a' e' kì tã eë a' éna ianewà tò a' yami wële wa ilè ttë tso' a' kì, ²⁴ e' tã i' mí a' wà mè e' múat eë, kè imar. A' yú a' yami er bua'ukne a' kì. E' ukuökì tã a' yúne i meke a' tò e' mú.

²⁵ "Yile wà a' mí kkatè s'shulo wé a, e' tã mika' dami ñala kì ie' tã, età ishulò ie' tã as ie' kè tò a' müttsa s'shulòkwak ulà a. A' kè tò iwë es, e' tã s'shulòkwak tò a' merattsa s'shkëkipa ulà a tã esepa tò a' wòteraw s'wòto wé a. ²⁶ Mokì ye' tò a' a' ichè tò a' kè dōpattsa dō mik a' tò inuí patuëttsa seraq età.

S'senewabak dalòsewëwà ese ché Jesús tò

²⁷ "A' wà ittsëule tò iyënebak: 'Kè a' kawò tã' s'senewabak dalòseukwa.' ²⁸ Erë ye' tò a' a' ichè tò yi tò o'ka alakól sué tã ikkechéitò, e' tã e' wa isenewabak dalòsewëwaitò ier a.

²⁹ "E' kuekì a' wòbla bua'kka tò a' keke i sulu wamblòk, e' tã iyòttsa kòumi bānet. A' yese alè kéu a' tò, e' dör bua'ie a' uyëwà bö' kè a' wa'ñe e' tsata. ³⁰ A' ulà bua'kka tò a' keke i sulu wamblòk, e' tã itòò uyómi bānet. A' yese alè kéu a' tò, e' dör bua'ie a' uyëwà bö' kè a' wa'ñe e' tsata.

Se' ñi dōwa ese ché Jesús tò

(Mateo 19.9; Marcos 10.11-12; Lucas 16.18)

³¹ "Ñies iyënebak: 'Wëm tò itayë éwa, ese wák kawòtã ñi owa yëkuò muk ia.' ³² Erë

ye' tō a' a' ichè tō wēm tō itayē éwa, kē dōr itayē trēr kuējī, e' ta' e' wa ese tō itayē wōmēttsami isenewabak dalōseḡkwa* Nies wēm wele senéwa tayē ese ta, e' wa e' tō tayē senewabak dalōseḡwēwa.

S'ttē mē nī a' Skēkōl wōrkī ese ché Jesús tō

³³ “Nies a' wā ittseüle tō iyēnebək ká iaiāē a' yēpa a: ‘A' ttē mé Skēkōl wōrkī, e' ta' e' wā uk a' kawōtā mokjē.’ ³⁴ Erē ye' tō a' a' ichè tō kē a' kawō t' ttē muk nī a' Skēkōl wōrkī ō ilē skā wa. Kē a' kawō t' ttē muk nī a' ká jai wa, e' dōr wē Skēkōl tkēr s'blūie e' kuējī. ³⁵ Kē a' kawō t' ttē muk nī a' ká i' wa, e' dōr Skēkōl klō tkokaie e' kuējī. Kē a' kawō t' ttē muk nī a' Jerusalén wa, e' dōr Skēkōl dōr s'blū, e' kē, e' kuējī. ³⁶ Nies a' wakpa kē a' a' tsā ē manenuk saruru ō dalolo, e' kuējī a' kē kawō t' ttē muk nī a' i' es: “I' chéyō e' kē yēne, e' ta' ye' wōkir tōō.” ³⁷ E' kuējī mik a' ttē meke nī a, ta' a' tō icheke, “tō”, e' ta' e' dōr tō; mik a' tō icheke, “au”, e' ta' e' dōr au. A' tō i' skā chéne bānet, e' ta' e' dōr suluē.

Se' e' tsatkō s'sulusipa yōkī ese ché Jesús tō

(Lucas 6.29-30)

³⁸ “A' wā ittseüle tō iyēnebək: ‘Yi tō o'ka wōbla tskēwa, ese wák kawōtā wōbla skē tskēwa. Yi tō o'ka ká pēwa, ese wák kawōtā ká skē pēwa.’ ³⁹ Erē ye' tō a' a' ichè tō kē a' e' tsatkōk pē' sulusipa yōkī. E' skéie yi tō a' ppē a' aswō bua'kka kī, e' ta' a' aswō etta mū iā ppē. ⁴⁰ Yi tō a' kkatē s'shulōkwakpa wōrkī a' paio kiane i'kī e' kuējī, e' ta' a' paio mū iā, nies a' paio kīkē mū iā. ⁴¹ Yi tō a' kē idali tsukmi kēsik wa dō kilómetro etī, e' ta' i'kī tsūmi dō kilómetro bōt. ⁴² Yi tō a' a' ilē kak kié, e' ta' imū iā. Nies yi tō a' a' i'yi kié peitule, e' ta' i'peitō iā.

S'bolōkpa ché Jesús tō

(Lucas 6.27-28,32-36)

⁴³ “Nies a' wā ittseüle tō iyēnebək: ‘S'yamipa dalēritsō erē s'bolōkpa saū sulu.’ ⁴⁴ Erē ye' tō a' a' ichè: A' bolōkpa dalēritsō. Wēpa tō a' we'ikeke, esepa kī i'kiō S'yē a' tō i'kimū. ⁴⁵ A' tō iweke es, e' ta' e' wa a' tso' i'kkachōk tō mokī a' dōr a' Yē tso' ká jai a' e' ala'r. Ie' tō dība patkeke s'ser buaē ena s'ser sulu esepa kī. Nies ie' tō káji patkeke s'ser yēsýēsē ena s'ser sulu esepa kī. ⁴⁶ Wēpa tō a' dalēritseke esepa ē skē dalēritseke a' tō, e' ta' ḡwes Skēkōl tō i' buaē mēmi a' a' iskéie? Nies inukōl shtōkwakpa Roma wōkirpa a' e'pa tō iweke es. ⁴⁷ A' tō a' yamipa ē shkē'weke, e' ta' ḡi buaē weke a' tō s'sulusipa tsatā? Nies pē' kē tō Skēkōl dalōie esepa tō iweke es. ⁴⁸ A' senú buaē yēsýēsē wes Skēkōl dōr S'yē tso' ká jai a' e' ser buaē yēsýēsē es.

* **5:32** itayē wōmēttsami...e' dalōseḡkwa: Ttē i' wā armi se' éna nies i' es: “e' ta' ie' tso' itayē sauk wes alakōl trērta' er. es.

† **5:41** E' kēwō skā tā Roma nippōkwakpa wā kawō t' judiowak kōk idali tsukmi dō kilómetro etk. * **6:13** Yi dōr sulu ichōk: E' dōr bē kié Satanás e'.

6

Jesús tō s'wōbla'wē tō wes se' kē s'siarēpa kīmuk

¹ “A' e' kō'nú! Mik a' tō i' buaē weke s'kimoie, e' ta' kē iwar sultane wōrkī as ie'pa tō a' kkeōka. A' tō iwē es, e' ta' Skēkōl dōr S'yē tso' ká jai a, e' kē tō i' mēpa a' a' iskéie.

² “E' kuējī mik a' tō s'siarēpa kīmeke, e' ta' kē e' ttē pparakā sultane kukua wes e' ōkwakpa es. Ie'pa tō iweke ie'pa nī dapa'wō wē a' ena nāla wa as sultane tō ie'pa kkeōka. Mokī ye' tō a' a' ichè tō pē' tō ie'pa kkeekēka e' ē dōr ie'pa icha skē. ³ Erē mik a' tō s'siarēpa kīmeke, e' ta' a' tō i'ū bēre, kē ichar yi a. ⁴ Es Skēkōl tō i' kōs tso' blēule ese suēke, e' tō i' buaē meraē a' a' iskéie.

Jesús tō s'wōbla'wē tō wes se' kē ttōk S'yē ta

(Lucas 11.2-4)

⁵ “Mik a' ttōke S'yē ta, e' ta' kē a' ttōk sultane wōrkī wes e' ōkwakpa es. Sulu ie'pa wōbatsō e' duōkser ttōk S'yē ta ie'pa nī dapa'wō wē a' ena wē pē' daparke tajē ká áie ese ska' as i'kkearkā. Mokī yō ichē a' a' tō ie'pa icha skē detke iulā a' seraā. ⁶ Erē mik a' ttōke S'yē ta, e' ta' a' yūwā a' úshū a, ukkō wōtōwā eē a' ttō Skēkōl dōr a' Yē e' ta' bēre. A' tō iweke es, e' ta' Skēkōl tō i' kōs tso' blēule ese suēke, e' tō i' buaē meraē a' a' iskéie.

⁷ “Nies mik a' ttōke S'yē ta, e' ta' kē a' ttōk wes pē' kē tō ie' dalōie e'pa ttōke ie'pa kēkōlpa ta es. Ie'pa ttōke ttē etkē wa tajē batsjē kē wā ta'. Ie'pa tō i'bikeitseke tō i'kēkōlpa tō ie'pa ttō ttsēmi ie'pa ttē tajē e' kuējī. ⁸ Kē a' tō i'uk wes ie'pa es. I' kiane a' kī e' jcher Skēkōl wā kam a' tō ie' a' i'kiō e' yōkī. ⁹ A' ttō ie' ta' i' es:

‘A' Sa' Yē tso' ká jai a,

as be' dalōiō sa' tō i' ulitane tsatā.

¹⁰ As be' dō sa' blūie da' áie.

I' kiane be' kī as e' or ká i' kī

wes iorke ká jai a es.

¹¹ Chkē kiane sa' kī i' nē senoie e' mū sa' a.

¹² Sa' nui olo'yō sa' kī

wes sa' tō s'malepa kī inui olo'yeke es.

¹³ Kē sa' marttsā tō i' sulu tō sa' erkiōū,

e' skéie sa' tsatkō yi dōr sulu ichōk* e' yōkī.'

¹⁴ “S'malepa nui olo'yeke a' tō ie'pa kī, e' ta' nies S'yē tso' ká jai a, e' tō a' nui olo'yeraē a' kī. ¹⁵ Erē a' kē tō s'malepa kī inui olo'yē, e' ta' S'yē kē tō a' nui olo'yepa a' kī.

Jesús s'wōbla'wē tō wes se' kē batsōk

¹⁶ “Mik a' batsōke Skēkōl a, e' ta' kē a' e' ōk siarē wes e' ōkwakpa es. Ie'pa e' ōke siarēla as s'malepa tō isaū tā i'kkeōkarakitō ibatsōkerak e' kuējī. Mokī ye' tō a' a' ichè tō ie'pa icha skē

detke ie'pa ulà a. ¹⁷ Erë mik a' batsöke, età a' wöskuöð, a' tsaiklöö, ¹⁸ as s'malepa kè tò isàù tò a' tso' batsök. S'yé kè wërta' e' tò iyi ulitane tso' blëule e' sueke. A' batsö ie' è wöa' tã ie' tò iské meraë a' a' buaë.

Íyi bua'bua blö ká jai a
(Lucas 12.33-34)

¹⁹⁻²¹ "Wé a' iyi bua'bua tso' blëule eë a' er me'rie. E' kuëkí kè a' tò iyi bua'bua blök ká i' kí. Ká i' kí powak se' iyi sulu'wekewa, ñies akblökwakpa tò iekibleke. E' skéie, a' iyi bua'bua e' blö ká jai a. Eë powak kè döpa iyi sulu'ukwá ñies akblökwakpa kè döpa iyi ekiblök.

S'wöbla buaë ena s'wöbla suluë
(Lucas 11.34-36)

²² "S'wöbla dör wes bö'wö es s'chka kòs a. E' kuëkí s'wöbla dör buaë, e' ta se' chka kòs e' a ká olo ta' buaë. E' dör wes se' er dör buaë es, i kòs dör buaë yës'yësë ese kí se' er me'rie. ²³ Erë s'wöbla kè dör bua', e' ta s'chka kòs e' tso' stuí a. E' dör wes se' er suluë es, i sulu kòs ese kí se' er me'rie. Erë se' er buaë e' miáne suluë stuíe, e' ta e' dör suluë ichökke.

¿Yi dör a' wökir?
(Lucas 16.13)

²⁴ "Wé klöulewá kanè mésoie, ese kawötá iwökír è ttö dalöiök. Ie' wökíra chöpa bö, e'ma ie' kawötá eköl è dalöiök ena iëköl watöktsa. Es a' kè a' er menukwá Skëköl kí ena inuköl kí ñita.

Kè a' tkinuk i kí
(Lucas 12.22-31)

²⁵ "E' kuëkí ye' tò a' a' ichè: Ì kiane a' kí sènoie chkeie, di'ie, datsi'ie ñie, ese kòs kè kí a' tkinuk. S'tso' tsts'ka e' kè dör chkök ème, ñies s'chka kè dör datsi' è ioie. ²⁶ Dù saü a' tò. Ie'pa kè tò i kuatketá' i wöshetá', ie'pa kè tò chke bletá', erë S'yé tso' ká jai a e' tò ie'pa tieke. Ie' éna a' dalër tajë dù kòs tsata. ²⁷ A' tkirke tajë e' kí, e' kè tò a' a' kawö kí mepa sènoie ekuölö è.

²⁸ "¿Ì kuëkí a' tkirke datsi' kí? Ma'ma wörkua bua'buaala ese saü wes italar, kè kaneblöta', kè datsi' yueta'. ²⁹ Erë blu' bak kië Salomón, e' wá iyi ulitane bua'buaë bak tajë, erë ye' tò a' a' ichè tò ie' datsi' bua'bua kè wër buaë wes ma'ma wër es. ³⁰ Kákò suésö i'ñe, bule ta iñanewa, erë Skëköl tò ikitkeke buaala iwörkua wa. Ie' tò kákò kitkeke es, je' yitá ie' tò a' kianeia' erblök buaë ie' mik, esepa paieraë! ³¹ E' kuëkí kè a' tkinuk. Kè a' e' chakök, ¿ì ñemi sa' tò? ò ¿ì yèmi sa' tò? ò ¿ì wa sa' e' paiömi?" ³² Pè kè tò Skëköl dalöie esepa tkirke tajë iyi kòs ekkè kí. Erë i kòs kiane a' kí e' jchertke a' Yé tso' ká jai a e' wá. ³³ E' kuëkí i kòs blúie ie' tso' ena i dör yës'yësë ie' a' ese kí a' er múwa kewe. A'

tò iwëke es, e' ta ñies iyi ñekkè kòs döräe a' ulà a. ³⁴ Diwö bit ekkè iyi tso' kí tkine e' dör wë' se' a. Bulebök se' tkirmi i tkömi eë e' kí, e' kuëkí kè a' tkinuk ikí i' ta.

7

Kè a' tò s'kichatök
(Lucas 6.37-38,41-42)

¹⁻² "Tè wa a' tò s'malepa kichatè e' è wa Skëköl tò a' kichateraë. Wes a' tò s'malepa weke e' sù a' weraë Skëköl tò. E' kuëkí kè a' s'kichatök as Skëköl kè tò a' kichatö. ³ Kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, e' sué a' tò, erë ¿ì kuëkí kaltak bërie tso' a' wák wöbla a, e' kè sune a' wá? ⁴ ¿Wes a' tò ichèmi a' yami a: 'súyö be' wöbla a kaltak jchela tsir tso' e' yettsá'? Erë kaltak bërie tso' a' wöbla a, ¿e' kè sune a' wá? ⁵ ¡A' e' öke suluë! Kaltak bërie tso' a' wöbla a e' yöttsá kewe, es a' yami wöbla a kaltak jchela tsir tso' e' wërmi a' a' buaë yettsá.

⁶ "Ì dör batse'r ese kè tularittsa chichi a dö' ie'pa bitüne a' jchöklor. Ñies a' iyi bua'bua*, ese kè tularittsa köchi a, ie'pa tò iñateraë ikla'tska wa.

Ì kiane a' kí, ese kiö Skëköl a
(Lucas 11.9-13; 6.31)

⁷⁻⁸ "Wépa tò iyi kieke Skëköl a, esepa a imeraë ie' tò; wépa tò iyi yuleke ie' ska' esepa tò ikuëraë; wépa tò ie' chakeke, esepa kierawá ie' tò weshke. E' kuëkí i kiane a' kí e' kiö ie' a, età ie' tò a' a' imeraë; e' yulö ie' ska', età a' tò ikuëraë; ie' chakö, età ie' tò a' kierawá weshke.

⁹ "Kè a' wéne tò ák mepa ilà a pan kiéitö e' skéie. ¹⁰ Ñies kè a' tò tkabë mepa a' alà a nima kiéitö e' skéie. ¹¹ A' dör pè' suluë erë e' tò iyi buaë meke a' alà a. ¡E' yitá buaë S'yé tso' ká jai a, e' tò iyi buaë meraë yi tò ie' a' ikieke ese a!

¹² "A' senü s'malepa ta wes a' kí ikiane tò ie'pa ser a' ta es. Tè e' a' i kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tò yëkuö kí e' kòs wöieulewá. E' kuëkí a' senü es.

Sene michoë wékkö e' dör tsir
(Lucas 13.24)

¹³ "Sene michoë e' wékkö dör tsir, e' a' a' shkōwá. S'weir micho e' ñalé ena iwékkö dör shoë; tajë s'mi'ke ikí. ¹⁴ Erë sene michoë e' wékkö dör tsir ena iñalé kí darërëë shka', wépa tò ikuë esepa kè dör tajë.

Kal buaë ena kal suluë
(Lucas 6.43-44)

¹⁵ "A' e' kkö'nú kachökwakpa e' chö tò ie'pa dör Skëköl ttekölpa esepa yöki. Ie'pa e' ö tò ie'pa dör buaë wes obeja urula es, erë ie'pa er suluë wes iyiwak sulusi es. ¹⁶ Wes ie'pa e' wamblöke, e' wa a' tò isugrawá pè'

* 7:6 iyi bua'bua: E' dör perla si'kuaie.

wése idir. ¿Wé a' wá isúule tò uwawö ö higowö e' shtetä'sö dika' kicha mik? ¹⁷ Kal buaë kos ese wö dör buaë, erë kal sulusi kos ese wö dör suluë. ¹⁸ Kal bua' bua' kē wörtä' kalwö sususiie. Nies kal sulusi kē wörtä' kalwö bua' buaie. ¹⁹ Kal kos kē wör buaë, ese bikeeke tä iña' wēkewa bö' a. ²⁰ Es a' tö kachökwakpa suerawā wēs ie' pa e' wamblö e' wa.

Jesús tö icheraë 'kē ye' wā a' suule'
(Lucas 13.25-27)

²¹ “Wépa tò ye' a icheke: ‘A Skëkëpa, a Skëkëpa’, kē esepa döpa wā sēraa i blúie Skëköl tso' e' a. Erë wépa sērke wēs ye' Yē tso' ká jai a e' k' i ikiane es, esepa ē dörawā. ²² Aishkuö tä mik a' wöchakirketke a' nu' i k' i kēwö de, etä tajë ie' pa tò ye' a icheraë i' es: ‘A Skëkëpa, be' ttö wa sa' ut Skëköl ttekölie, be' ttö wa sa' tö aknama uya' lur, be' ttö wa i kē or yi a ese o' sa' tö tajë.’ ²³ Erë ye' tö ie' pa iüteraë: ‘Kē ye' wā a' suule yēs. A' e' wamblö suluë. ¡A' yúshka bánet ye' yökí!’

Uyuökwak böi
(Marcos 1.22; Lucas 6.47-49)

²⁴ “E' kueki yi tò ye' ttö tse tā iwa iuteke, ese dör wēs wēm eköl tò u yué es. E' tò u chki töbië iskië ká dör ák ē ese a. ²⁵ Kalí yēne tajë, di' pone tajë, sērke tka tajë, e' kos tēne u e' mik, erë u kē anerö, ichki tuluulewā ák a e' kueki. ²⁶ Erë yi tò ye' ttö tse, erë kē iwa iuteku', ese dör wēs wēm eköl kē kabikeitsötä' es. E' tò u yué tsa' wö a tā chki ate jalälä. ²⁷ Kalí yēne tajë, di' pone tajë, sērke tka tajë, e' kos tēne u e' mik tā ianerö iski tā kē i tā' iā iwa.”

²⁸ Mik Jesús tté one tā wēs ie' tö s'wöbla' weke e' tö sulitane tkiwéwa. ²⁹ Ie' tö ie' pa wöbla' weke tté moki, diché tā' tajë, ese wa. E' kē dör wēs s'wöbla' uk tté dalöieno wa wakpa s'wöbla' weke es. E' kueki ie' pa wöranewā ittsök.

8

Wēm eköl kiri' weke lepra tö e' bua' wé Jesús tö

(Marcos 1.40-45; Lucas 5.12-16)

¹ Mik Jesús biteatkene kabata a, etä tajë pē' dami ie' itöki; ² e' shua wēm debitu eköl ie' ska' kiri' weke lepra* tö. Ie' e' tkéwā kuchë k' i Jesús wörki tā ichéitö:

—A kēkëpa, be' k' i ikiane, e' tā be' a ye' buarmine as ye' batse' rne.

³ Jesús tö ikéwā ulā wa tā ichéitö iā:

—Tö, ye' k' i ikiane. Be' dene batse' r.

E' wöshā tā ie' buanene, kē k' i lepra ku' iā.

⁴ Jesús tö iché ie' a:

—Ittsö, kē ichar yi a. Be' yú e' k' kachök sacerdote a. I muk Moisés tö a' ka' e' batse' wöje, e' tsümi mè Skëköl a iwa k' kachöie tö be' buanene.

Kanè méso eköl bua' wéne Jesús tö
(Lucas 7.1-10; Juan 4.43-54)

⁵ Mik Jesús de Cafarnaüm, etä Roma ñippökwakpa döka cien ese wökir de eköl ie' ska' k' kochök, ⁶ tā ichéitö iā:

—A kēkëpa, ye' kanè méso duladula eköl kirinewā tajë. Ie' me' r u a ka' k' i pa dalërke tajë kranewa.

⁷ Jesús tö iütë:

—Ye' mi ibua' ukne.

⁸ Ñippökwakpa wökir tò iütë:

—A kēkëpa, be' döwa ye' u a e' kē dör ye' siarla e' a. Erë ikéwö ē mü tā ye' kanè méso buardane. ⁹ Ye' wökirpa tā, e' pa ttö iütök ye' kawötä. Nies ye' dör ñippökwakpa tajë e' pa wökir, ie' pa kawötä ye' ttö iütök. Mik ye' tö eköl a icheke: ‘Be' yú', tā imi. Eköl a ye' tö icheke: ‘Be' dou', tā ide. Nies ye' tö icheke ye' kanè méso a: ‘Íyi ú' tā iwéitö. Ye' iklö' wé tö be' wā kawö tā' íyi ulitane tsatä, e' kueki ye' wā ijcher tö be' tö ikéwö mé, e' tā ye' kanè méso buardane.

¹⁰ Mik Jesús tö e' tse tā e' tö ie' tkiwéwa. Ichéitö pē' dami ie' itöki e' pa a:

—Moki ye' iché a' a tö Israel aleripa kos shua kē ye' wā yi kune erblök ye' mik wēs wēm i' es. ¹¹ Ye' tö a' a iché tö mik i blúie Skëköl tso' e' kēwö de da' aie, etä pē' kē dör judiowak tso' ká wa' ñe, esepa döraë tajë e' tköksër chök se' yépa bak kië Abraham ena Isaac ena Jacob e' pa tā. ¹² Erë warma wépa e' tulökeser ee esepa uyardattsä bánet stu' i kē a. Ee ie' pa iüraë siarë ikä yilitdawā weine kueki.

¹³ Etä Jesús tö iché ñippökwakpa wökir a:

—Be' yú u a tā itköraë wēs be' erblé ye' mik es.

E' wöshā tā ikanè méso buanene.

Jesús tö Pedro yäk bua' wéne
(Marcos 1.29-31; Lucas 4.38-39)

¹⁴ Jesús mia Pedro u a tā ie' isué tö Pedro yäk me' r ka' k' i kiri' weke duè dalölö tö. ¹⁵ Ie' tö iké iulä k' i tā duè dalölö tö iéwa tā ie' e' kēka tā ilë yuléitö ie' a ñe.

Jesús tö s' duöke tajë esepa bua' wéne
(Marcos 1.32-34; Lucas 4.40-41)

¹⁶ Ká tuirketke tā tajë ie' pa wā pē' a aknama tso' esepa debitu Jesús ska'. Ittö ē wa ie' tö wimblupa ñe' trë' wéyal sēraa. Nies s'kirirke e' pa bua' wéneitö sēraa. ¹⁷ E' tka es as i yē' at Skëköl tteköl kië Isaías e' tö, e' wā tkö. Ie' iyë':

“Se' duè kos e' yéttsa ie' tö se' k' i,

* 8:2 Lepra: E' dör duë s' méwöie ese. Judiowak tö iklö' wé tö duë e' tö yi tteke ese dör ñá. Esepa batsekettsä bánet kē a kawö tā' sēnuk pē' malepa shua. Nies ie' pa kē a kawö tā' shkökwa Skëköl wé a. † 8:17 Isaías 53.4

Se' weirke qos e' mítser ie' wə se' yöki bānet."†

Wəpa bōl e' yuak Jesús ttōkatapaie (Lucas 9.57-62)

¹⁸ Mik Jesús tō isuē tō pē' dapanekā tajē ipamik, etā ie' tō ichē ittōkatapa a: "Mishka batsōri wışhet." ¹⁹ Etā s'wōbla'ukwak ttē dalōiēno wa ekōl de ie' ska' tā ichēitō iā:

—A S'wōbla'ukwak, ye' shkak be' tā be' ttōkataie ká wa'ñe wē be' mirō ee.

²⁰ Jesús tō iūtē:

—Bakli' u tā' ñies dúla u tā', erē ye' dōr S'ditsō Alā e' kē wə u tā' senoiē.

²¹ Etā wēm skā dōr ie' klē ekōl e' tō ie' a ichē:

—A kēkēpa, kawō mú ña, mik ye' yē blēnewā tā inū wōtōkwā, e' ukuōki ye' mi'ke be' tā.

²² Jesús tō iūtē:

—I' tā be' shkō ye' tā. Wēpa dōr wēs s'duulewa es Skēkōl wōā, as esepa tō iyamipa nu blō.

Sērkē wōklō wē Jesús tō (Marcos 4.35-41; Lucas 8.22-25)

²³ Etā Jesús e' iēkā kanō a ittōkatapa tā tā imíyal batsōri kī. ²⁴ Ie'pa mirwaia e' shua siwa' batsinekā tajē tō di' uyēkā tajē tā kanō a di' iēnekami. Erē ie' kapōme'r. ²⁵ Etā ittōkatapa de ie' ska' tā itī'wēkā tā ichēitōrak iā:

—A Skēkēpa, se' tsatkol! |Se' duōlurmi!

²⁶ Ie' tō ie'pa iūtē:

—¿I' kuēki a' suane sēkkē? Wēsua a' kē ərblōkū' ye' mik bua'ie.

Etā ie' e' kēkā tā siwā' ena di' yōli uñēitō tā iwōklōnewā miāne alamiē. ²⁷ Ie'pa tkinewā tajē tā iñi chakēkā:

—¿Yi dōr wēm wī? |E' ttō dalōieke siwā' tō ena di' tō!

Jesús tō wēpa bōl a aknama tso' e'pa bua'wē

(Marcos 5.1-20; Lucas 8.26-39)

²⁸ Mik Jesús demi batsōri wışhet ká kiē Gadara ee tā wēpa bōl a aknama tso', e'pa e' yēttsa pō kē a de ie' ska'. Ie'pa e' wamblōrak suluē e' kuēki kē yi shkotā' ñalā e' wa. ²⁹ Ie'pa tō ichēmi aneule:

—Be' dōr Skēkōl Alā. ¿Iōk be' de sa' tsiriuk? ¿Be' debitū sa' we'ikōk kām sa' kēwō dō e' yöki?

³⁰ Eē tsinet kōchi iēter tajē chkōk. ³¹ Aknamapa tso' tajē e'pa kkōché Jesús a:

—Be' tō sa' uyekettsa, e' tā kawō mú sa' a e' tiukwā kōchi tso' tajē jai a.

³² Ie' tō ichē ie'pa a:

—A' yūshka ee.

Etā aknamapa qos e' yélur wēpa a tā e' tiélur kōchi a. E' bet tā kōchi qos ponekā

tūnemirak ká spē mik brutolonemi batsōri a tā ee iduolur.

³³ Kōchi kkō'nukwakpa tkayalmi. Mik ie'pa de ká kibi kī, etā ie'pa tō i qos tka wēpa a aknamapa bak e'pa tā, e' ttē ppēkā. ³⁴ Etā ká e' wakpa qos miā Jesús ska'. Mik ie'pa de, etā ie'pa kkōché ie' a: "Be' e' yōttsa sa' ká a."

9

Jesús tō wēm ekōl kraulewā e' bua'wēne (Marcos 2.1-12; Lucas 5.17-26)

¹ E' ukuōki tā Jesús e' iēkā kanō a tā imiāne itō wa demi Cafarnaúm wē ie' serke ee. ² Etā ee ie'pa wā wēm kraulewā ekōl mítser Jesús ska' ká la kī. Mik Jesús tō isuē tō mokī ie'pa ərblē ie' mik, etā ie' tō ichē wēm kirirke e' a: —A yami, be' er kuū, i sulu qos wamblēbō, e' nuī olone be' kī.

³ Etā s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa wēlepa tō ibikeitseke: "I' chē ie' tō e' wa ie' tso' Skēkōl chōk suluē." ⁴ Erē i bikietsōk ie'pa tso' e' suēwā Jesús tō bet. E' kuēki ie' tō ie'pa a ichakē:

—¿I' kuēki a' tso' i'yi sulu bikietsōk? ⁵ Ye' tō wēm i' bua'wēmine as ishkōne, e' tā ¿wes a' tō iklō'wēmi tō ye' kē a inū olonuk i'ki? ⁶ Ye' dōr S'ditsō Alā, sū e' tō a' ikkachē tō ye' wā kawō tā' ká i' a nuī olo'yoie.

Etā ie' tō ichē wēm kraulewā e' a:

—Be' e' kōkā, be' ká la kōkā tā be' yúne be' u a.

⁷ Etā ie' e' kēkā tā imiāne iu a. ⁸ Mik e' suē pē' tso' ee e'pa tō, etā ie'pa suane tajē. Ie'pa tō isuē tō Skēkōl tō dichē tajē mé s'ditsō ekōl a, e' kuēki ie'pa tō Skēkōl kīkēkā tajē.

Jesús tō Mateo kiē ittōkataie (Marcos 2.13-17; Lucas 5.27-32)

⁹ E' ukuōki tā Jesús e' yēttsa tā imiā, e' tō wēm suē ekōl kiē Mateo,* e' dōr inukōl shtōkwak Roma wōkirpa a. Ie' tkēr ikaneblōke e' wē a. Tā Jesús tō ie' a ichē:

—Be' shkō ye' tā ye' ttōkataie.

Etā ie' e' kēkā tā imiā Jesús tā.

¹⁰ E' ukuōki tā Jesús de ittōkatapa tā Mateo u a chkōk. Ie'pa tulur chkōk, e' dalewa inukōl shtōkwakpa Roma wōkirpa a esepa tajē ena pē' sulusipa skā deyalñak e' tulēsér chkōk Jesús tā. ¹¹ Mik e' suē fariseowakpa tō, etā ie'pa tō Jesús ttōkatapa a ichakē:

—¿Iōk a' wōbla'ukwak chkōke inukōl shtōkwakpa ena pē' sulusipa skā tā?

¹² Jesús tō ittse tā ichēitō iarak:

—Wēpa kē kirirku' esepa kē kī s'kapeyōkwak kiane. Erē wēpa kirirke, esepa kī ikiane. ¹³ Skēkōl tō iyē' iyēkuō kī: 'Iyiwak jchēule mē ye' a, ese kē kiane ye' kī. Ye' kī ikiane tō a' ñi saū er siarē wa.† A' e' yuō ttē e' wa. Ye' kē dē'bitū wēpa e'

* 9:9 Mateo: E' dōr yēkuō i' shtōkwak. Ie'pa wōblane e' chōk wēs q'ka chē es, e' kuēki ie' kē wā iyēne ye'. † 9:13 Oseas 6.6

ttso̱ tò ie'pa sɛr buaē yēsēsē esepa kiōk ye' ttōkataie; ye' dē'bitu pē' sulusipa kiōk ye' ttōkataie.

Ĭ kuēkĭ Jesūs ttōkatapa kē batsōtā'
(Marcos 2.18-22; Lucas 5.33-39)

¹⁴ Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa de Jesūs ska' tã ichakérakitō ie' a:

—Sa' ena fariseowakpa batsōke tajē. Ĭ kuēkĭ be' ttōkatapa kē batsō?

¹⁵ Jesūs tò ie'pa iutē:

—Mik s'kiule ulabatsē ese kēwō tkō'uk tã ʒwēs ie'pa eriarmi wēm ulabatske e' tso'ia ie'pa tã e' dalewa? Erē ikēwō dōraē etã ie' miratser ie'pa yōkĭ. E' je' tã ie'pa batsōraē.

¹⁶ “Kē yĭ tò datsi' kēchke wōyuepawã datsi'tak pã'alĭ wa. Datsi'tak pã'alĭ wōklōnekã, e' tò datsi' kēchkela shukueke tã ikĭ jcheeke tajē. ¹⁷ Nĭes vino kē tērtã'kã iyiwak kkuōlit yōule ĩbloie ese kēchke a. Itēkāsō es, e' tã mik ĩbacha'nebitu, etã ikkuōlit kēchke jchēemītō. Es vino ena ikkuōlit weirwami ēme. E' kuēkĭ vino tekekã ikkuōlit pã'alĭ a, es vino ena ikkuōlit kē weirpawa.”

Jesūs tò Jairo alã busi shkē'wēkane nĭes alakōl ekōl bua'wēneitō

(Marcos 5.21-43; Lucas 8.40-56)

¹⁸ Jesūs tso'ia ttōk, e' dalewa judiowak wōkir debĭtu ekōl ie' ska' tã ie' e' tkēwã kuchē kĭ tã ichēitō:

—Nĭkōl ye' alã busi blēnewã. Erē be' shkō, be' ulã mūkã ikĭ tã ishkerdakane.

¹⁹ Jesūs e' kēkã tã imĭã ittōkatapa tã judiowak wōkir itōkĭ. ²⁰⁻²¹ E' shuã alakōl ekōl dewã tsĭnet Jesūs tsĭ kker. E' du'mĭ alakōlpa duē wã e' kĭ duas de dabom eyōk kĭ bōk (12). Ie' tò ĩbikeitseke: “Jesūs datsi' batã ē kēwayō, e' tã ye' buanene.” E' kuēkĭ idatsi' batã kēwãitō. ²² Erē Jesūs wōtrēe tã isuēitō tã ichēitō iã:

—A alã busi, be' ɛr kuŭ. Be' ɛrblē ye' mik, e' kuēkĭ be' buanene.

E' wōshã tã ie' buanene buaē.

²³ Mik Jesūs de Jairo u a, etã ie' tò isuē tò ma'ma bla'ukwakpa detke s'nu blērketke e' kuēkĭ, nĭes pē' ĩuke tajē. ²⁴ Ie' tò ie'pa a ichē: —A' e' yōlur, busila kē du'wã, ikapōme'r ē.

Ie'pa tò Jesūs jañeĭtsēkã tajē, ²⁵ erē ie' tò ie'pa kē e' skōkmi bānet. E' ukuōkĭ tã ie' dewã wēshkē tã busila ulã klō'wēwãitō tã busila e' kēkã. ²⁶ E' ttē bunekã kã e' kōs a.

Wēpa bōl kē wōbla wawēr e'pa bua'wēne Jesūs tò

²⁷ Jesūs e' yēttsã eē tã wēpa bōl kē wōbla wawēr mirwã ie' itōkĭ, e'pa ərke:

—ĭA Jesūs, s'blū David bak e' aleri,† sa' saŭ ɛr siarē wa!

²⁸ Mik Jesūs de u a, etã ie'pa bōl de ie' ska'. Ie' tò ie'pa a ichakē:

—ĬA' tò iklō'wē tò ye' a a' buarmine?

Ie'pa tò iutē:

—A kēkēpa, tō, sa' tò iklō'wē.

²⁹ Etã Jesūs tò ie'pa wōbla kē tã ichēitō ie'pa a:

—Wēs a' ɛrblōke ye' mik es iwã ordaē.

³⁰ Etã ie'pa wōbla buanene. Tã Jesūs tò ichē ie'pa a:

—Kē a' kàne ichōk yĭ a yēs.

³¹ Erē ie'pa mĭyal tã ĩ wē Jesūs tò e' pakē ie'pa tò kã e' wakpa ulitane a.

Wēm kē tto ekōl e' bua'wē Jesūs tò.

³² Wēpa bōl wōbla buanene e'pa mĭyal, e' bet tã pē' welepa wã wēm kē tto, ese debĭtu ekōl Jesūs ska', e' a aknama tso'. ³³ Mik Jesūs tò aknama trē'wēshkar, etã wēm ttēkane buaē. Pē' tso' eē e'pa tkirilune tã ichērakitō: —Kē yĭ wã ĩyĭ wĭse şuile Israel aleripa shuã.

³⁴ Erē fariseowakpa tò ichē:

—Bē, e' wák dichē wa ie' tò ie'pa trē'wéyal.

Jesūs tò pē' suē ɛr siarē wa

³⁵ Jesūs shkōke kã kōs tso' Galilea blublu nĭes tsitsir e' a. Ie' s'wōbla'weke judiowak nĭi dapa'wō wē kōs tso' e' a. Ĭ blūie Skēkōl tso' e' ttē buaē pakekeitō. Nĭes s'kirirke kōs, idalērke s'mik kōs, e' bua'wēkeitō. ³⁶ Ie' tò isuē tò ie'pa ɛriarke siarē, weinetke siarē wēs obeja kē kkō'nukwak tã es, e' kuēkĭ ie'pa suēitō ɛr siarē wa. ³⁷ Ie' tò ichē ittōkatapa a:

—Mokĭ, ye' a tã ie'pa dōr wēs iyiwō tso'tke wē'iaē shtē es, erē ishtōkwakpã kē dōr tajē. ³⁸ E' kuēkĭ a' tò ĩkiō kanē wák a tò ishtōkwakpa patkō.

10

Jesūs tò ittekōlpa tsã e'pa a kawō mē
(Marcos 3.13-19; Lucas 6.12-16)

¹ Jesūs tò ittōkatapa dabom eyōk kĭ bōl (12), e'pa kiē e' ska' tã kawō mēitō ie'pa a wimblupa sulusi trē'wōyal nĭes s'kirirke duē ulitane wã esepa bua'wone.

² Ie'pa ekkēpa dōr nĭes Jesūs ttekōlpa tsã, e'pa kiē ĩ es: kewe dōr Simón, e' kiē nĭes Pedro ena ie' ĩl kiē Andrés; Santiago ena ĩel kiē Juan, ie'pa dōr Zebedeo ala'r; ³ Felipe ena Bartolomé; Tomás ena Mateo dōr ĩnukōl shtōkwak Roma wōkirpa a e'; Santiago dōr Alfeo alã, ena Tadeo; ⁴ Simón Celote ena Judas Iscariote tò Jesūs wōmekettsã aishkuō tã ĩbolōkpa a e'.

Jesūs tò ittōkatapa patkēmi s'wōbla'uk
(Marcos 6.7-13; Lucas 9.1-6)

⁵ Wēpa dabom eyōk kĭ bōl (12), nĭe'pa patkēmi Jesūs tò tã ipattēitō ĩ es: “Kē a' minuk pē' kē dōr judiowak esepa kã

† 9:27 David aleri: Es ie'pa tò wē pairine'bitu idi' wa s'blūie kitulebak tò idatsē e' ē kiē. E' wã kiane chē si'kuaie El Mesías.

a. Nies kě a' minuk Samaria. ⁶ A' yú Israel aleripa ká a, ie'pa dör wēs obeja chōwa es. ⁷ A' yú ipakōk tō i blúie Skēkōl tso' e' kěwō dewatke. ⁸ S'kirirke bua'üne, s'duowa shkē'úkane, s'kiri'weke lepra tō, esepa bua'üne as ibatse'rne. Nies aknamapa yōttsa. E' diché mēne a' a' éme, e' kuēkī kě yi ña'war iki.

⁹⁻¹⁰ “Kě i tsarmi. A' kě kawō ta' inukōl tsukmi yēs. Nies sku', datsi' skā, klōkkuō, shko kéli ese kōs kě tsarmi. Kaneblōkwak chkōmi i kanewekeitō e' ské wa, e' kuēkī kě i tsarmi.

¹¹ “Mik a' demi ká tsitsir ö ká blublu a, etā yi tō a' kiēwami er bua' wa ese yulō. Mik a' ikué, etā e' ē u a' kapōrō a' tso' eē e' dalewa. ¹² Mik a' dewā u e' a, etā ie'pa kōs serke eē e'pa shkē'ú er bua' wa. ¹³ Ie'pa tō a' kiēwa er bua' wa, e' ta' kě Skēkōl er buaē chōraē ie'pa a. Erē ie'pa kě wā a' kinewa er bua' wa, e' ta' kě Skēkōl er buaē chōpa ie'pa a. ¹⁴ U wēle wakpa ö ká wēle wakpa kě wā a' kinewa buaē ö kě éna a' tō tsak, e' ta' a' e' yōlur u e' a ö ká e' a ta' kapo tso' a' klōtō mik e' ppōō iwā kkachoie ie'pa a tō ie'pa dör Skēkōl bolōkpa. ¹⁵ Mokī, ye' tō a' a' ichē tō aishkuō ta' mik a' wōhakirketke a' nui kī, etā ká e' wakpa wōmerdatsa weinuk tajē Sodoma ena Gomorra wakpa bak senuk suluē ie'pa tsata.

Jesús ttōkatapa weirdaē ie' kuēkī

¹⁶ “Iye' tō tsōl! Ye' tō a' patkekemi pē' shuā wēs obejala ēmi namu tso' tajē, e' shuā es. E' kuēkī a' senu wōsh wa wēs tkabē es; erē ñies a' senu bēre wēs nubōl es. ¹⁷ A' tso' erki. A' miraē ie'pa wā s'shulōkwakpa ulā a, ñies a' burdaē siarē judiowak ñi dapa'wo wē a. ¹⁸ Ie'pa wa a' miraē duēsēr s'wōkirpa ena s'blūpa wōrkī ye' ttē kuēkī. Es a' tō ye' ttē pakeraē ie'pa a, ñies ká ulitane wakpa a. ¹⁹ Mik ie'pa tō a' mettsā s'shulōkwakpa ulā a, etā kě a' tkinuk i chēmi a' tō e' tsatkoie. E' wōshā ta' Skēkōl tō ttē eraē a' er a' chē ie'pa a. ²⁰ Es kě a' ttōpa a' wāk er wa, e' skéie S'yē Wīkōl tō ttē eraē a' er a' chē.

²¹ “Mik e' kěwō dē, etā wēlepa tō iel wōmerattsā ttēwa, iyē tō ilā wōmerattsā, ñies ala'r e' kōrakā iyē ena imi kkatōk as ittōwa. ²² Sulitane tō a' sueraē suluē ye' ttē kuēkī. Erē a' isie e' tkéwa darērēē dōkā bata ekkē, e' tsatkērdaē. ²³ Mik ie'pa tō a' we'ikeke ká wēle kī, etā a' tkōshkar iyōkī, a' yú ká kua'kī a. Mokī ye' tō a' a' ichē tō kam ye' dör S'ditsō Alā e' dōne, e' yōkī a' kě dōpa Israel kě kōs a. ²⁴ “Wē wōblarke e' kě dör iwōbla'ukwak tsata. Nies kanē méso kě dör iwōkir tsata. ²⁵ E' dör wē' wē wōblarke e' a tō idō wēs iwōbla'ukwak es. Nies e' dör wē' kanē méso a tō idō wēs iwōkir es. U wōkir kiérakitō

Beelzebú* ie' yitā iyamipa cherarakitō suluē!

Yi yōkī se' kě suanuk (Lucas 12.2-7)

²⁶ “E' kuēkī kě a' suanuk ie'pa yōkī. Kě i ku' blēulewā e' kě kkeyēpa aishkuō ta, ese kōs jcherdane. ²⁷ I' chēyō a' a' akir bēre, e' chōne sulitane kukua. Nies i kōs chēyō bēre asas a' kukuō a, e' chōne aneule sulitane a. ²⁸ Kě a' suanuk yi tō s'tteta'wā esepa yōkī. Ie'pa tō s'chka ē ttēwami erē ie'pa kě a' s'wīkōl duōkwā. E' skéie Skēkōl yōkī a' suanū. Ie' tō s'chka ñies s'wīkōl ewēwami bō' kě a.

²⁹ “Dūla bōt tuē tottola inukōl etk wōshkila ē, erē dūla kě artā'wā iski S'yē kě wā ikéwō mēne e' ta. ³⁰ E' yitā a' kko'neraēitō buaē dō a' tsakō bitō tso' shtaoule ie' wa. ³¹ Ie' a' ta a' tuē tajē tkōkā dūla tso' tajē ese tsatā. E' kuēkī kě a' suanuk.

Wēpa kě jaēne Jesús kī (Lucas 12.8-9)

³² “Yi e' chō sulitane wōrkī tō ie' dör ye' ttōkata, e' ta' ñies ese cheraēyō ye' Yē tso' ká jai a' e' wōrkī tō ie' dör ye' ttōkata. ³³ Erē yi tō iblē s'malepa wōrkī tō ie' kě dör ye' ttōkata, e' ta' ñies ibleraēyō ye' Yē tso' ká jai a' e' wōrkī tō ie' dör ye' ttōkata.

Jesús ttē kuēkī se' ñi blabatsōloraē (Lucas 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ “Kě a' tō ibikeitsōk tō ye' dē'bitū as a' ser bēre ñita ká i' kī. Ye' kě dē'bitū as a' ser bēre ñita, e' skéie ye' dē'bitū a' mukka ñippōk. ³⁵ Ye' dē'bitū as ilā wēm ñippō iyē ta, as ilā busi ñippō imi ta ena as iyāk ñippō iyāk ta. ³⁶ Es yamipa ekka dōraē ñi bolōkpaie ye' ttē kuēkī.

³⁷ “Yi éna iyē ö imi dalēr tkōkā ie' éna ye' dalēr e' tsata, ese kě dōpa ye' ttōkataie. Nies yi éna ilā wēm ö ilā busi e' dalēr tkōkā ie' éna ye' dalēr e' tsata, ese kě dōpa ye' ttōkataie. ³⁸ Yi kě e' chō weinuk dō ittēwā krus mik ta iser wēs ye' ttōkata es, ese kě dōpa ye' ttōkataie. ³⁹ Yi e' tsatkak ittēwā yōkī, ese kě ulā a' sene michoē dōpa. Erē yi e' mettsā ttēwā ye' dalērmik, ese ulā a' sene michoē dōraē.

Wēs Skēkōl tō iskē meraē se' a (Marcos 9.41)

⁴⁰ “Yi tō a' kiēwā er bua' wa, e' dör wēs ye' kiēwāitō er bua' wa es. Nies yi tō ye' kiēwā er bua' wa, e' dör wēs yi tō ye' patkē' e' kiēwāitō er bua' wa es. ⁴¹ Yi tō Skēkōl ttekol kiēwā er bua' wa Skēkōl ttekol idir e' kuēkī, e' ta' ese a' i meraē Skēkōl tō ittekolpa a, ese merdaē ñies. E' sū yi tō s'ser yēsyesē ese kiēwā er bua' wa iserke yēsyesē e' kuēkī, e' ta' ese a' i meraē Skēkōl tō s'ser yēsyesē esepa a, ese merdaē ñies. ⁴² Yi isie tō di' kaka lē mé ye' ttōkata ēsela

* 10:25 Beelzebú: E' dör bē, e' ē kiē Satanás.

a yè, ye' ttökata idir e' kuekij, e' ta mokij ye' tō a' a' ichè tō ese a' iské patordäe buaë."

11

Juan S'wöskuökwak ttökatapa e'pa de ilé chakök Jesús a

(Lucas 7.18-35)

¹ Mik Jesús tō ittökatapa dabom eyök kī bōl (12) e'pa wöbla'wé one, etā ie' mīā kā tso' tsinet ese a' s'wöbla'uk ena Skëköl ttè buaë e' pakök.

² Juan S'wöskuökwak tso' wötëule s'wōto wé a, eē ie' tō i wëke Cristo tō e' tté tse. E' kuekij ie' tō ittökatapa wëlepa patké iska'. ³ Ie'pa tō ichaké iā: "¿Be' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blüie yëule idatse e' o' yi skā panëia sa' tō?"

⁴ Jesús tō ie'pa iuté: "A' yūne Juan ska' ta i kōs sué a' tō, i kōs tse a' tō, e' pakōne ie' a. ⁵ Ipakō ie' a' tō s'wöbla kē wawër, esepa wöbla wawënëne; s'kraulewā kē shko, esepa shkēne; wëpa kiri'wëke lepra tō, esepa buanene batse'nene; s'kukuō kē wattsër, esepa wattsënëne; s'duowa shkēnekane; nies Skëköl ttè buaë e' pakane s'siarëpa a. ⁶ Yi kē yōkij ye' sulune, ayëcha buaë ese!"

⁷ Mik ie'pa mīyalne, etā Jesús tō Juan ttè pakëmitke pë' a, ta iché ie'pa a: "Mik a' dërō kā sir poë wé kē yi serku' eē Juan sauk, etā jīma a' erbikō wëm wëse suëmi a' tō? A' kē dërō wëm èse, kabikeitsō wī a' diā a' wës kua'kō wöppë siwā' tō es, ese sauk. ⁸ A' kē dërō wëm ese sauk, e' ta jwëm wëse sauk a' dërō? A' kē dërō wëm e' paiō datsi' bua'buwa wa ese sauk. A' wa ijcher tō wëpa e' paiō es esepa serke blu' u a. ⁹ Erë jwëm wëse sauk a' dërō? A' dërō wëm dör Skëköl tteköl ese sauk. Ye' tō a' a' ichè tō mokij Juan dör Skëköl tteköl, erë ie' kē dör ese è. Ie' dör Skëköl tteköl tsatā. ¹⁰ Skëköl yëkuō kī itso' kitule wé Skëköl tō ichè wé pairi'bituitō idi' wa s'blüie e' a:

'Ye' tso'tke ye' ttè pakökwa patkōk be' yōkij kewe be' ñalé yuök.*

Skëköl ttè pakökwa e' dör Juan. ¹¹ Mokij, ye' tō a' a' ichè tō s'ditsō ulitane tso'tke dō ikkë ta, e'pa shuā kē yi ku' Juan S'wöskuökwak tsatā. Erë i' blüie Skëköl tso' e' a' wé dör èsela shutëe e' dör Juan tsatā.

¹² "Mik Juan S'wöskuökwak s'tsā pautmi dō ikkë ta, wëpa blüie Skëköl tso' esepa weirke siarë. Pë' kësik suluë esepa éna ie'pa ewākwa. ¹³ Kam Juan tō s'pattōmi e' yōkij Skëköl ttekölpa kōs ena Moisés, e'pa tō iyë'bak tō Skëköl datse se' blüie. ¹⁴ A' éna iklö'wak es, e' ta Juan dör Skëköl tteköl kië Elías yëuletke tō idatskene e'. ¹⁵ jA' éna ye' ttō tsak, e' ma ikukueblō bua'ie!

¹⁶ "¿jīma a' chëmi ye' tō? ¿Wes a' dör? A' dör wes ttè i' tō ichè es: Ala'rla tso' inuk u

itōkij. Shābōtspa ärke tajë ta ichéke iyamipa a: ¹⁷ 'Sa' tō pulë bla'wé, erë a' kē klötënë'; sa' tō s'ëriar ttseittsë, erë a' kē jīne.' ¹⁸ E' wā dör tō Juan de batsōtā, blo' kē yōtā, ta a' tō iché tō aknama tso' ie' a. ¹⁹ E' ukuōkij ta ye' dör S'ditsō Alā, e' de kē batsōtā, blo' yetā, ta a' ye' cheke tō ye' chkō tajë, ye' blo' yè tajë ñies tō ye' dör inuköl shtōkwakpa ena pë' sulusipa malepa, esepa sini'. A' tō ye' cheke es, erë isugerasō bulebök ta tō wëpa serke wes Skëköl siwé tō ichè es esepa dör yësyësë."

Kā mañat wakpa weirdäe siarë

(Lucas 10.13-15)

²⁰ Etā kā wëpa kī Jesús tō i kē or yi a ese o' tajë kā malepa tsatā, e' wakpa kē er maneone Skëköl a. E' kuekij ie' tō ie'pa ché ttè i' wa: ²¹ "A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, jwëstela ina a' ta! I kē or yi a ese o' ye' tō tajë a' wörki, erë a' kē er maneone. E' úpa ye' tō Tiro ena Sidón wakpa wörki, e' ma kā iaiäe ie'pa er mane'bak. Ie'pa tō eriane datsi' ajaë ië'kabak, ñies ie'pa e' tkë'kabak muluchka kī iwā kkachoië tō ie'pa er mane'wé Skëköl a. ²² E' kuekij ye' tō ichè tō aishkuō ta mik a' wöchakirketke a' nui kī, etā a' wömerdattsā weinuk tajë shutë Tiro ena Sidón wakpa tsatā. ²³ A Cafarnaüm wakpa, kē a' tō ibikeitsök tō Skëköl wā a' mi'mitser kā jai a. Ie' tō a' patkerami diōshet wé s'wimblu weirke eē. I kē or yi a ese wëyō tajë a' wörki, erë a' kē er maneone. E' úpa ye' tō Sodoma wakpa suluë wörki, e' ma ie'pa tso'ia dō ikkë ta. ²⁴ E' kuekij ye' tō ichè tō aishkuō ta mik a' wöchakirketke a' nui kī, etā a' wömerdattsā weinuk tajë shutë Sodoma wakpa tsatā."

A' kōs erblō Jesús mik

(Lucas 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Etā Jesús tō iché: "A ye' Yë, be' dör iyi ulitane tso' kā jai a ena kā i' a' e' Këköl. Ttè buaë blë'wā be' tō pë' wā siwā' jcher iskië ena erbikō tajë esepa yōkij, erë ikkachëbō s'ësepala a. Es be' kī ikiane, e' kuekij be' tō iwé es. E' kuekij be' kīkëkayō."

²⁷ Jesús ttè iyë ta one ta ichéitō pë' tso' eē e'pa a: "Ye' Yë tō iyi ulitane méat ye' ulā a. Ye' dör Skëköl Alā, kē yi wā ijcher mokij tō wes ye' dör, e' jcher ye' Yë è wā. Nies kē yi wā ijcher mokij tō wes ye' Yë dör, e' jcher ye' è wā. Nies wëpa a ye' éna ikkachak esepa wā ijchermi. ²⁸ A' eriarke tajë, weirke siarë iyi ulitane dikjā wes dali ekkeë dikjā s'shtirirwā es. A' shkō ye' ska', etā a' enuraë ye' batamik. ²⁹⁻³⁰ Ye' ser bërë, ye' er buaë, e' kuekij a' e' tiu'wā ye' ttè dikjā. Ttè wa ye' tō a' wöbla'wëke, e' kē dör darërëe, e' kē tō a' we'ikepa wes. E' kuekij a' e' wöbla'ū ye' wa ta a' enuraë buaë."

* 11:10 Malaquías 3.1

12

Jesús ttókatapa tó trigo wóikléé éno diwō a (Marcos 2.23-28; Lucas 6.1-5)

¹ E' kéwō ska' ta, éno diwō a, Jesús dami trigo shuā tā ittókatapa dué bli wā. E' kuēkī ie'pa tó trigo wóiklérami tā ikatérámirakitō. ² Mik fariseowakpa tó isué, etā ie'pa tó iché Jesús a:

—Isaú, be' ttókatapa tso' i ké kéwō tā' wé éno diwō a, ese uk.

³ Ie' tó ie'pa iuté:

—Í o' David tó ká iaiāé ze' ké áritsule a' wá Skéköl yékkuō kī? Etókicha tā ie' éna iklépa dué bli wā. ⁴ E' kuēkī ie' dewā Skéköl wé a tā pan meule Skéköl a' e' klō'wéitō tā iñéitō. Pan e' ké kéwō tā' ñé ie' éna iklépa a, sacerdotepa ē a ikéwō tā' ñé. Eré a' éna iane tó e' ké dör sulué Skéköl wōa. ⁵ Nies za' ké wā iáritsule tté dalöiēno kit Moisés tó e' kī tó eré sacerdotepa kanēblōke Skéköl wé a éno diwō a, eré e' ké wā ie'pa tó idalōsewēkū'wā? ⁶ Ye' tó iché a' a tó ierō se' dur eköl, e' dör Skéköl wé tsatā. ⁷ Skéköl tó iyé' iyékkuō kī: 'Yiwak jchéule mē ye' a, e' ké kiane ye' kī. Ye' kī ikiane tó a' ñi saū ēr siarē wa.* Tté e' wā anūpa a' éna mokjē, e' ma ké s'kī i nuí tā' ese ké kkatēpa a' tó. ⁸ Ye' dör S'ditsō Alā, e' wā kawō tā' ichök tó i dör buaē ō i dör sulué wé éno diwō a.

Jesús tó wēm eköl ulā siulewā e' bua'wéne (Marcos 3.1-6; Lucas 6.6-11)

⁹ E' ukuōkī tā Jesús dewā ie'pa ñi dapa'wō wé a. ¹⁰ Etā ēg wēm tkēr eköl ulā etk siulewā. Ie'pa éna Jesús kkatā ilē kī e' kuēkī ie' a ichakérakitō:

—Íma be' tó ibikeitsē? Íkawō meule se' a Moisés tté a' s'buawōne éno diwō a ō au?

¹¹ Ie' tó ie'pa iuté:

—A' obeja anemi etō kauk a éno diwō a, e' ta' miraē iyōktsā. ¹² E' yitā se' tuetā' tajē obeja tsatā, e' kuēkī kawō tso' se' a' s'kimoie éno diwō a.

¹³ Etā ie' tó iché wēm ulā siulewā e' a:

—Be' ulā shulōō.

Tā ie' ulā shulée tā ibuanene buaē wēs iulā iēt es. ¹⁴ Fariseowakpa e' yétsā tā iler-itsérakitō “¿wes sō Jesús ttēwami?”

Jesús dör Skéköl kanē méso bua'ie e'

¹⁵ E' jchénewā Jesús wā, e' kuēkī ie' mīa bānet. Tajē pé' dami ie' itōkī e'pa shuā iikirirkerak e'pa kōs bua'wéne ie' tó. ¹⁶ Ie' tó iché ie'pa a:

—Ké ye' tté pparkā. ¹⁷ Ie' tó iché ie'pa a es as iwa tkō wēs Skéköl tteköl kiē Isaías tó iyé' es, e' tó iyé' i' es:

¹⁸ Skéköl tó iché: 'T' dör ye' kanē méso shukit ye' tó,

e' dalēr tajē ye' éna, ie' wēr ye' wa buaē shute.

Ye' Wiköl meraēyō ie' a, tā ie' tó sene yēsēsē wā pakeraē ká ulitane wakpa a.

¹⁹ Ie' serdaē bēre. Kē yi wōñaktkepa ie' tó.

Kē i chepa ie' tó āneule. Kē yi tó ie' ttō ttsepa ñalā kī.

²⁰ S'weirke siarē, esepa ké kī we'ikepa ie' tó, Se' ké diché tā'ia esepa kimerāē ie' tó dō mik ie' e' alōrakā i sulu kōs kī sene yēsēsē wa etā.

²¹ Ká ulitane wakpa tó ie' ē paneraē e' tsatkoie.*†

Fariseowakpa tó Jesús kkatē

(Marcos 3.20-30; Lucas 11.14-23; 12.10)

²² Etā ie'pa wā wēm eköl a aknama tso' ese debitu Jesús ska', e' ké wōbla wawēr, ké tto. Jesús tó ibua'wéne tā iwōbla wawēnene ñies ittēkane. ²³ Ie'pa kōs tkirulune iweblök tā iñi chakérak: “¿A' iché wī dör s'blū bak David, e' aleri?”

²⁴ Mik i ché ie'pa tó, e' ttsé fariseowakpa tó, etā ie'pa tó iché: “Beelzebú dör bē, e' diché wa' ie' tó ie'pa trē'wekeyal.”

²⁵ Eré i bikeitseke ie'pa tó e' suēwaitō, e' kuēkī ie' tó iché ie'pa a:

“S'ērke ká etkē kī e' ñi blabatsélor ñippök ñita, ké wōklör, e' ta' ie'pa wákpa ē ñi ēurawa. Nies ñi yamipa e' kéka ñippök ñita, ké wōklör, e' ta' ie'pa mir wa'k ēme. ²⁶ Es ñies Satanás mú tó iklépa trē'wēyal, e' tā ie' tso' ñippök iwakpa ē tā. ¿Wes i blúie ie' tso' e' sērmia? ²⁷ Ye' tó aknamapa trē'úpaya Beelzebú diché wa, e' tā ¿yi diché wa a' klépa tó itrē'wēmial? Ie'pa ké a itrēnukyal Beelzebú diché wa, e' kuēkī ¿wes a' tó ye' kkatēmi tó ye' tó itrē'wekeyal Beelzebú diché wa? A' wák klépa tó iwa kkacheraē tó a' tté ké dör mokj. ²⁸ Ye' tó aknamapa trē'wēyal Skéköl Wiköl diché wa, e' ta' e' wā kiane chē tó i blúie Skéköl tso', e' kéwō detke a' a.

²⁹ “¿Wes yi mi' miwā wēm diché tajē† ese u a ie' i'yi ekiblök kam ie' tó iwák maūwā e' yōkī? Es ēme i'yi ekiblērmi.

³⁰ “Yi ké a ye' dör bua', ese dör ye' bolök. Yi ké tó ye' kímē imalepa tsukbitu Skéköl ska', ese tó ie'pa po'wēkemi.

³¹ “E' kuēkī ye' tó iché tó i sulu kōs wambleke a' tó ñies Skéköl chē sulu kōs e' nuí olo'yēmiitō a' kī. Eré yi tó Wiköl Batse'r chē sulué, e' nuí ké olorpa iki. ³² Nies yi tó ye' dör S'ditsō Alā, e' chē sulué, e' nuí olo'yēmi Skéköl tó iki. Eré yi tó Wiköl Batse'r chē sulué e' nuí ké olorpa iki i'ñe tā ñies aishkuō tā.

Kal buaē ena kal sulué (Lucas 6.43-45)

* **12:7** Oseas 6.6 † **12:21** Isaías 42.1-4 ‡ **12:29** Wēm diché tajē: E' wā kiane chē Satanás. Jesús dör wé dör ie' i'yi ekikleke e'.

³³ “Kal wërkwəw iwō kɪ. Kal buaē, ese wō dör buaē; kal sulu, ese wō dör sulu. ³⁴ ɲa' dör suluē wəs tkabē chók es! A' er dör suluē, ʒwəs a' ttōmi buaē? ɪ bikeitsekesō, e' ē chekesō. ³⁵ Wēm dör buaē ese sərke buaē, ttō yēsýēsē ie' er dör buaē e' kuękɪ. Wēm dör suluē, ese sərke suluē, ttō suluē ie' er dör suluē e' kuękɪ. ³⁶ Ye' tō a' a' ichē tō aishkuō tɔ mik a' wōchakirketke a' nuɪ kɪ e' kēwō de, etɔ ttē sulu chē a' ulitane tō shabatshabat e' kɪ a' wōchakirdaē. ³⁷ A' wakpa ttē wa a' shulirdaē. A' tō ttē buaē cheke, e' tɔ Skēkōl tō icheraē tō kē a' kɪ i nuɪ tɔ. Erē a' tō ttē sulu cheke, e' tɔ ie' tō icheraē tō a' kɪ nuɪ tso'.”

*Fariseowakpa tō i kē ɔr yi a ese kié suē
(Marcos 8.12; Lucas 11.29-32)*

³⁸ Etɔ fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa wēlepa tō ichē Jesús a:

—ɪ kē ɔr yi a ese ɹ sa' a iwā kkachoiē tō mokɪ be' patkē'bitu Skēkōl tō.

³⁹ Ie' tō ie'pa iutē:

—A' dör pē' suluē e' kē tō Skēkōl dalōiē wəs trēr wakpa kē tō imaso dalōiē es. A' tō ye' a' ikiē tō i kē ɔr yi a ese ɹyō iwā kkachoiē tō mokɪ Skēkōl tō ye' patkē'bitu. Erē ye' tō ilē wəraē etōkicha ēme iwā kkachoiē e' dör wəs ibak Jonás dör Skēkōl ttekol e' tɔ es. ⁴⁰ Ie' sene' nima bērie e' shuɔ dōkɔ ká mañat ñiē nañeē, es ñies ye' dör S'ditsō Alá, e' serdaē íyōk shuɔ ká mañat ñiē nañeē. ⁴¹ Mik Jonás tō Ninive wakpa paut, etɔ ie'pa er maneo' Skēkōl a. Erē i'ñe tɔ ye' dur íe e' dör ie' tsatɔ, erē a' kē er maneo' Skēkōl a. E' kuękɪ aishkuō tɔ mik a' wōchakirketke a' nuɪ kɪ, etɔ Ninive wakpa e' kōrakɔ ie' wōrkɪ a' kkatōk. ⁴² Aishkuō tɔ mik a' wōchakirketke a' nuɪ kɪ, etɔ alakōl datse ká bānet diwō tskirke e' o'mik, bak iká blúie, e' e' kōrakɔ ie' wōrkɪ a' kkatōk tō a' dör pē' suluē. Ká iaiəē alakōl e' dē'bitu datse kamiē se' blú bak Salomón wa íyi jcher tajē e' ttō kɪttsōk. Erē i'ñe tɔ ye' dur a' shuɔ e' dör Salomón tsatɔ, erē a' kē tō ye' ttō iutē. E' kuękɪ alakōl e' tō a' kkataraē.

*Wimblu sulusi dene wēm a
(Lucas 11.24-26)*

⁴³ “Mik wimblu sulusi trēneshkar yile a, etɔ imiá ká sir poē wē kē yi ku' ese ska'. Ie' tso' ká yulōk sēnoie erē kē ie' wá ikune. E' kuękɪ ie' ibikeitsē: ⁴⁴ ‘Ye' miáne wē ye' trēneshkar eē senuk.’ Mik ie' demine wēm e' a, etɔ ie' tō isuē tō wēm dör wəs u shuiriule buaē maneneē kē a' yi ku' es. ⁴⁵ Etɔ ie' miá iyamipa kɪ yulōk dōkɔ kul suluē shuɔ ie' tsatɔ tɔ ie'pa kōs de senuk wēm e' a. Wēm e' miáne suluē shuɔ kenet tsatɔ. Es iwamblēdaē a' dör pē' sulusipa e'pa tɔ.”

*Jesús mi ena iēlpa debitu ie' weblōk
(Marcos 3.31-35; Lucas 8.19-21)*

⁴⁶ Jesús ttōkeia pē' tɔ e' shuɔ ie' mi ena iēlpa ena ikutapa e'pa iēter u'rki. Ie'pa ttak ie' tɔ. ⁴⁷ Yile tō ibiyō ché ie' a:

—Be' mi ena be' ēlpa ena be' kutapa e'pa shkō be' weblōk.

⁴⁸ Erē Jesús iutē:

—ɹ Yi dör ye' mi ena ye' ēlpa ena ye' kutapa?

⁴⁹ Etɔ Jesús tō ie' a ittōkatapa kkaché ulá wa tɔ ichéitō:

—Isaú, ie'pa dör wəs ye' mi ena ye' ēlpa ena ye' kutapa es. ⁵⁰ Yi sərke wəs ye' Yē tso' ká jai a' e' kɪ ikiane es, esepa dör wəs ye' ēl ena ye' kutá ena ye' mi es.

13

Tē kuatkōkwak ttē

(Marcos 4.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ E' ē diwō wa Jesús e' yétsu a' miá batsōri kkōmik tɔ eē ie' e' tkésér. ² Pē' debitu tajē ie' ska', e' kuękɪ ie' e' iéka kanō a' tɔ eē ie' e' tkésér ie'pa wōbla'uk. Ie'pa ulitane atē ká sí kɪ batsōri kkōmik. ³ Ie' tō ttē tsakiē kleē ie'pa a. E' er dör i' es: “Wēm ekōl miá tē kuatkōk ppé ululu ēme” ⁴ Mik ie' tso' iwō ppōk, etɔ ditsōwō wēle anewa ñalɔ ska' tɔ dū debitu tō ikatēwa. ⁵ Ditsōwō wēle anewa áklo a' wē íyōk kē tɔ' tajē ese ska'. Íyōk kē tɔ' tajē, e' kuękɪ bet tɔ itskineka. ⁶ Erē kē iwí kicha tɔ' tajē, e' kuękɪ mik diba anekɔ iki etɔ isinewa. ⁷ Ditsōwō wēle anewa dika'chka shuɔ. Dika'chka ena ditsōwō talane ñita, erē dika'chka e' alékɔ iki. ⁸ Erē ditsōwō wēle anewa íyōk bua' bua' kɪ, e' tskine talane wōne buaē. Wēle wōne dōkɔ cien eyōk (100) elka elka, wēle dabom teryōk (60), wēle dabom mañayōk (30). ⁹ ɲa' éna ye' ttō ttsak, e' ma ikukueblō bua'ie!”

*ɪ kuękɪ Jesús tō s'wōbla'weke kleaule
(Marcos 4.10-12; Lucas 8.9-10)*

¹⁰ Etɔ Jesús ttōkatapa debitu ie' ska' tɔ ichakérakitō iɔ: “ɹ ɪ kuękɪ be' tō ie'pa wōbla'weke kleaule?” ¹¹ Ie' tō ie'pa iutē: “ɪ blúie Skēkōl tso' e' ttē blēulewɔ e' kēwō meneat a' a' wá jchenoie, erē pē' malepa a' kē imeneat es. ¹² Yi wá ttē e' jcher ese a' imerdaē ɔs ie' wá ikɪ jcher bua'ie. Erē yi kē éna iganak, ese wá i' jcher bērebēre' e' yerattsane iyōkɪ. ¹³ ɪ weke ye' tō e' suęke ie'pa tō, erē ie'pa kē éna iwā ane. ɪ cheke ye' tō e' ttseke ie'pa tō, erē ie'pa kē tō ittseku' er mokɪ wa, ie'pa kē éna iwā iutak. E' kuękɪ ye' kapakōke ie'pa tɔ es. ¹⁴⁻¹⁵ Es iwā tkōke ie'pa tɔ wəs Skēkōl ttekol kiē Isaías tō iyē' es, e' tō iyē' i' es:

“Ká i' wakpa er miá darērē, kē i' dē'waja. Ie'pa kukuōña wōtewá darērē ɔs kē iwattsēr, ie'pa tō iwōbla tsjimiwéwɔ ɔs kē iwawēr.

* 13:3 tē kuatkōk ppé ululu: E' kēwō ska' tɔ pē' wōblar tē kuatkōk wō ppélur tē kōs e' kɪ.

ie'pa tō iwé es as ie'pa kē éna iwà ar, as ie'pa kē er mane'ñ ye' ska' tã ye' tō ie'pa bua'wè.

E' kue'kì ie'pa tō ittsera'e je', erè kē ie'pa éna iwà arpa,

ie'pa tō isuera'e je', erè kē ie'pa tō iklō'wepa.† Es Isaias tō iyè'.

16 “Erè a' wòbla wawèr buaè, a' kukuòña wattser buaè, e' kue'kì ayècha buaè a'. 17 Mokì ye' tō a' a' ichè tō Skèkòl ttekòlpa tajè ena ká iaiàè s'bak ser yèsyèsè e'pa tō i sué a' tō ena i ttsé a' tō e' kkeyè' siarè sué ena ttsé, erè ie'pa kē wà isune ittseñe.

Tè kuatkòkwak tté e' wà paké Jesús tō
(Marcos 4.13-20; Lucas 8.11-15)

18 “Ittsò, i kleéyò tè kuatkòkwak tté wa, e' wà pakekèyò a' a'. 19 Pè' wèlepa tã itkòmi wès ditsòwò arwa ñalà ska' es. Esepa tō i blúie Skèkòl tso' e' tté ttsé, erè ie'pa kē éna iwà ane. Bè de tã tté buaè yéttssà ie'pa er a'. 20 Wèlepa skà tã itkòmi wès ditsòwò arwa áklo a' es. Esepa tō Skèkòl tté ttsé tã iklō'wérakitò ttsé'ne buaè wa. 21 Erè ie'pa kē wà kicha tã tajè, e' kue'kì ie'pa tō iklō'wé ekuulò è. Mik ie'pa weinemitke Skèkòl tté kue'kì, etã ie'pa anemine bet. 22 Wèlepa skà tã itkòmi wès ditsòwò arwa dika'chka shua es. Esepa tō Skèkòl tté ttsé, erè ie'pa tō íyì tso' ká i' kì ese bikeitseke kibiie. Ie'pa er me'rie inukòl kì ena i tso' ká i' kì tō s'ttsé'weke buaè ese kì. E' kòs tō Skèkòl tté kui'wéwà ie'pa er a' tã kē idè'ttsà buaè wès ikiane es. 23 Erè wèlepa skà tã itkòmi wès ditsòwò arwa iyòk bua'buwa kì es. Esepa je' tō Skèkòl tté ttsé tã iwà ane buaè ie'pa éna tã iwà dettsà buaè wès ikiane es. Ie'pa dör wès íyì kuá wör buaè es wène wòka cien eyòk (100), wèle dabom teryòk (60), wèle dabom mañayòk (30).”

Kakò kuà'kì tkène trigo shua e' tté

24 Jesús tō tté skà kleéne ie'pa a' i' es: “Ì blúie Skèkòl tso' e' tã itkòke wès itka wèm ekòl tō trigowò kuatké iká a' e' tã itka es. 25 Nañewe ie'pa kapolur e' dalewa ibolòk debitù ekòl kakò dör trigo sué ese wò kuatké trigo shua tã iwák mìa. 26 Mik trigo wòne, etã iwènewà tō ñies kakò kuà'kì tso'. 27 Ikanè mèsopa mìa tã iché kanè wák a': ‘A kèkèpa, be' tō trigowò bua'buwa kuatké be' ká a' tã çwes e' a' kakò kuà'kì tso'?” 28 Ie' tō ie'pa iuté: ‘Ye' bolòk wèlè tō iwamblé ye' kì.’ Ie'pa tō ie' a' ichaké: ‘ÇBe' kì ikiane tō sa' mi' kakò ñe' yòkulur?’ 29 Erè ie' tō ie'pa iuté: ‘Au, imúat es. A' tō kakò yéttssà e' tã trigo yèrtssami itã ñies. 30 Imúat as italar ñitã dō mik itèrketke etã. E' wa ye' tō itòkwakpa patkeke kakò tók kewe mué eyòk eyòk ña'wéwa bō' a'. E' ukuòkì tã ye' tō trigowò tók patkeke blè wé ye' iyiwò blòke e' wé a.’”

Mostaza wò tté

(Marcos 4.30-32; Lucas 13.18-19)

31 Ttè skà kleéne Jesús tō ie'pa a' i' es: “Ì blúie Skèkòl tso' e' dör wès mostaza wò kuatkèsò ká a' es. 32 E' wò dör tsirlala iyiwò ulitane dikjá. Erè mik italane tã e' dör íyì kuá tsitsir ulitane tsatã. E' mìa kalie tã dù datse u yuòk iulà tsàka.”

Pan wòlòwèka tté
(Lucas 13.20-21)

33 Jesús tō ie'pa a' tté skà kleéne i' es: “Ì blúie Skèkòl tso' e' dör wès pan wòlòwèka wòtué tayè tō harinachka mañayòk a' es. E' tō harinachka e' kòs wòlòwèka tajè.”

Jesús tō s'wòbla'weke kleaule
(Marcos 4.33-34)

34 Ttè e' kòs kleé Jesús tō ie'pa a. Mokì ie' kē wà i' pakane ie'pa a' kē kleaule. 35 Ie' tō s'wòbla'wé es, e' wa i' yè'bak Skèkòl ttekòl ekòl tō e' wà tka, e' dör i' es: “Ye' tō s'wòbla'weraè kleaule. Ttè tso' blèule ká iaiàè ká i' yòne e'tami, ese kkacherayò ie'pa a.”‡ Es Skèkòl ttekòl tō iyè'.

Kakò kuà'kì tté e' wà paké Jesús tō

36 Etã Jesús e' chéat pè' a' tã imía u a. Ittòkatapa de ie' ska' tã iché ie' a': “Kakò kuà'kì wakléébò, e' wà pakò sa' a.” 37 Ie' tō ie'pa a' iché: “Yi tō trigowò kuatké, e' dör ye' dör S'ditsò Alà e'. 38 Tè wé kì ikuatkène e' dör ká i'. Trigowò e' dör wépa blúie Skèkòl tso' esepa. Kakò kuà'kì e' dör wépa dör bè icha esepa. 39 Ibolòk tō kakò kuà'kì kuatké e' dör bè è. Ilir kéwò e' dör ká i' èrkewatke e' kéwò. Itòkwakpa e'pa dör Skèkòl biyòchòkwakpa. 40 Wès ie'pa tō kakò kuà'kì yéttssà uyéwà bō' a, es itkòràè ká i' èrkewatke etã. 41 E' kéwò ska' tã ye' dör S'ditsò Alà e' dóraè íyì ulitane blúie da'áie. Ye' tō ye' biyòchòkwakpa patkeraè wépa tō o'ka keke i' sulu wamblòk ena wépa e' wamblò sulu esepa kòs shtòkka. 42 Ie'pa uyerawarakitò bō' tajè a, e' jurarak ñies iká yilitdawarak iweir kue'kì. 43 Erè s'ser yèsyèsè, esepa dalòburdaè wès diwò es wé S'yé tso' ie'pa blúie ee. ¡A' éna ye' ttò tssak, e'ma ikukueblò bua'ie!

Íyì tuè darèrèè blèulewà e' tté

44 “Ì blúie Skèkòl tso' e' dör wès íyì tuè darèrèè ese blèulewà yile ká a' es. E' kue'kì wèm ekòl tō tã e' tō ie' ttsé'wé buaè. E' kue'kì ie' tō ibléwane tã imía tã i' kòs tso' iwà, e' watuèttssaitò. E' ské wa ie' tō ká e' tué. Es íyì tuè darèrèè e' de ie' ulà a'.

Ákwòla bua'buwa tuè darèrèè e' tté

45 “Ñies i' blúie Skèkòl tso' e' dör wès ákwòla bua'buwa yuleke íyì wataukwak ekòl tō tué es. 46 E' tō ákwòla bua'buwa ichòk tuè darèrèè shùtè ese kuéwà tã imía tã i' kòs tso' iwà e'

† 13:14-15 Isaias 6.9-10 ‡ 13:35 Salmo 78.2

watuétttsaitö. E' ské wa ie' tö ákwöla bua'buá e' tuétttsá.

Kla' tté

⁴⁷ “Nies i blúie Skéköl tso' e' dör wes kla' uyé wépa welepa tö dayé á es. E' tö nima kló'wé tajé tsakié buaé ena sulué. ⁴⁸ Mik ie'pa tö kla' yétttsá ká sí kǐ tá ie'pa e' tulésér nima shushtök; ibua'buá iéka kǐ á tá isulusi uyémi bánet. ⁴⁹ Es itkóráé mik ká i' erkewatke etá. Skéköl biyöchökwakpa bituráé s'shushtök; s'sulusipa michoé bánet, s'ser yésyése michoé bánet. ⁵⁰ S'sulusipa kos uyerawá Skéköl biyöchökwakpa tö bō' tajé e' á, eé ie'pa júraé siaré, ká yilitdawa iweir kuéki.”

Íyi pa'ali ena íyi kéchke e' tté

⁵¹ Jesús tö ittökatapa á ichaké:

—¿Tté ekké kos wá áne a' éna?

⁵² Ie'pa iüté:

—Tö.

Ie' tö ie'pa á iché:

—E' kuéki mik s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa ese eköl e' yué buaé i blúie Skéköl tso' e' tté wa, etá ie' tö s'wöbla'wémi buaé tté kéchke wa ñies tté pa'ali wa. Ie' dör wes u wák wa íyi tso' bléule iblo á es. Ese wá ijcher mik tá ikéchke ö ipa'ali kiane yétttsá s'malepa kimoie.

Nazaret wakpa tö Jesús watétttsá

⁵³ Mik Jesús tté kleé one, etá imía ⁵⁴ demi Nazaret, e' dör ie' wák ká. Eé ie' tö s'wöbla'wémitke judiowak ñi dapa'wó wé tso' eé e' á. Wes ie' tö ie'pa wöbla'weke e' tö ie'pa tkiwéwa. Ie'pa tö iché ñi á:

—¿Wé ie' e' yué tté tajé ekké wa? ¿Wes i ké or yi á ese wé ie' tö buaé? ⁵⁵ ¿Ie' wí yé ké dör se' íyi yuók kaltak wa e'? ¿Ie' mǐ ké dör María? ¿Ie' élpá ké dör Santiago, José, Simón ena Judas? ⁵⁶ ¿Nies ie' kutapa ké serku' se' shua? Etá i kos weke ie' tö ¿wé e' bite ie' wá?

⁵⁷ Ie'pa ké éna ie' tté kló'wak. Eré ie' iché ie'pa á:

—Ká wa'ñie Skéköl tteköl dalöiërtá', eré iwák ká kǐ ena iwák u á eé ké idalöiërtá'.

⁵⁸ Ie'pa ké erbléne ie' mik, e' kuéki i ké or yi á ese ké one ie' wá tajé eé.

14

Juan S'wöskuökwak kötewa

(Marcos 6.14-29; Lucas 9.7-9)

¹ E' kéwö ska' tá Herodes dö'r Galilea blú, e' tö Jesús tté ttsé, ² e' kuéki ie' tö iché ikané mésopa á: “Wém ñe' dö'r Juan S'wöskuökwak shkenekane e'. E' kuéki ie' wá diché tso' i ké or yi á ese wóie.”

³ Herodes tö Juan kló'ukwá patké' wöté'waitö s'wöto wé á, e' kuéki ie' tö Jesús ché es. Ie' sene' Herodías tá, e' dö'r ie' él kié Felipe e' alaköl. ⁴ E' yé' Juan tö ie' á: “Ké be'

kawö tá' senuk be' él alaköl tá.” E' kuéki Herodes tö Juan wötökwa patké'.

⁵ Herodes éna Juan ttakwá eré ie' suane pé' yóki, ie'pa tö ikló'wé tö Juan dö'r Skéköl tteköl e' kuéki. ⁶ Eré mik Herodes tö iduéswo kéwö tkó'weke, etá Herodías alá busi e' klóte s'kiule tso' tajé e'pa wörki. E' wér buaé Herodes wa. ⁷ E' kuéki ie' tö iché ie' á yésyése Skéköl wörki: “Moki ye' tö iché, i kié be' tö ye' á, e' meraéyö be' á.” ⁸ Etá ie' tö iché Herodes á wes imí tö ie' á iyé' es:

—Juan S'wöskuökwak ttökwa patkó tá iwökir mú ye' á kulé' á iwá kkachoe tö moki ittéwarakitö.

⁹ Etá blu' Herodes erianeká tajé, eré ie' tö itté métké s'kiule tso' e'pa kukua, e' kuéki ie' tö ikéwö mé. ¹⁰ Ie' tö Juan kuli' tökók patké s'wöto wé á. ¹¹ E' ukuöki tá ie'pa wá iwökir debitu kulé' á mé busi á tá ie' tö imé imí á.

¹² Juan ttökatapa de tá inú tsémirakitö wötéwa. E' ukuöki tá ie'pa mía tá ibiyö ché Jesús á.

Pé' döka mil skeyök e' tié Jesús tö

(Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

¹³ Mik Jesús tö biyö e' ttsé, etá ie' mía kanó kǐ ekórla bánet wé ké yi serku' ese ska'. Mik pé' wá ijchenewa tö ie' mía, etá ie'pa miyal itóki batsöri kkómik kló wa. ¹⁴ Mik Jesús e' yétttsá kanó á, etá pé' tso' tajé ipanuk e' suéitö. Ie'pa suéitö er siaré wa. S'kirirke kos demi ie'pa wá e' bua'wéitö. ¹⁵ Ká tuirketke, e' kuéki ittökatapa de ie' ska' tá ichérakitö ie' á:

—Ká de tsáli, ké yi serku' íe. Ie'pa yuómi as ie'pa mi' pé' serke tsinet eé ilé tauk ñé.

¹⁶ Ie' tö ie'pa iüté:

—Ie'pa ké kawöta mi'kyaal; ie'pa tiö a' tö.

¹⁷ Ie'pa tö iüté:

—Pan skél ena nima bötö e' é tso' sa' wá.

¹⁸ Ie' tö iché:

—Itsúbitu ña.

¹⁹ Etá ie' tö pé' ké e' tulökser iski ta'tsi kǐ. E' ukuöki tá ie' tö pan skél ena nima bötö e' kló'wé tá iká sué ká jai á tá wéstela chéitö Skéköl á. Tá pan blatéitö mé ittökatapa á as ie'pa tö iwatiö pé' á. ²⁰ Ie'pa ulitane chké de wé'. Ibata ate e' shtérakitö iéne döka kkóla dabom eyök kǐ bök. ²¹ Ie'pa chké e'pa döka mil skeyök (5.000) wépa é, alakólpa ena ala'rla ké shtáne.

Jesús shké di' kǐ

(Marcos 6.45-52; Juan 6.16-21)

²² E' ukuöki tá Jesús tö iché ittökatapa á: “A' e' ióká kanó á, a' yúshkatke ye' yóki kewe batsöri wishet.” Ie' tö iché pé' malepa á: “A' yúne a' u á.” ²³ E' ukuöki tá ie' mía ekórla kabata á ttök S'yé tá. Mik ká tuine, etá ie' tso'ia kabata á. ²⁴ E' dalewa ittökatapa mirwá batsöri kǐ demitke elkeé. Siwa' bitsirke tajé ie'pa kke wóia, e' tö di' uyeke tajé térke kanó

mik. ²⁵ Ká ñirketke etá Jesús mía ie'pa ska' shkõrami di' kî. ²⁶ Erê mik ie'pa tã isugê tã ie' shkõdatse di' kî, etá e' tã ie'pa tkiwêwá suawê tajê tã ianekarak:

—¡Wimblu datse se' kker!

²⁷ Erê ie' iché ie'pa a:

—¡A' er kuú! Kê a' suanut, ye' idir.

²⁸ Etá Pedro tã iché ie' a:

—A Skêkêpa, mokî be' idir, e' tã kawõ mú ye' a shkõk di' kî dô be' ska'.

²⁹ Etá Jesús tã iutê:

—Be' shkõ ye' ska'.

Etá Pedro e' yéttsa kanõ a shkêmi di' kî dô Jesús ska'. ³⁰ Erê mik ie' isugê tã siwá bitsirke darêrêê, etá ie' suanáka tajê tã iwõtunewami di' a tã ianeká tajê:

—¡A Skêkêpa, ye' tsatkõ!

³¹ E' bet tã Jesús tã iklõ'wê iulá a tã iché ia:

—¡Wêsuá be' erblõke ye' mik bêrêbêrê! ¿Ì kuekî be' ibikeitséka bõtôt?

³² Mik ie'pa bõl e' ieká kanõ a, etá siwá' wõklõne. ³³ Ie'pa kôs tso' kanõ a, e'pa e' tulêsr kuchê kî Jesús wõrkî idalõioie tã ichêrakitõ:

—¡Mokî be' dõr Skêkõl Alá je'!

*Jesús tã s'kirirkepa bua'wê Genesaret
(Marcos 6.53-56)*

³⁴ Itkattarak batsõri wîshet demirak Genesaret. ³⁵ Mik ká e' wakpa tã isugê tã Jesús idir, etá ie'pa tã ittê ppéká ká e' kôs a. Ie'pa wá s'kirirke mi'ke ie' ska' as ibua'uitõ. ³⁶ S'kirirke esepa kãochõke ie' a tã ie'pa a ie' datsi' bata ê mú kèwá. Wêpa kôs tã iké e'pa buanene.

15

*Ì tã se'ia'wêmi ñáie
(Marcos 7.1-23)*

¹ Fariseowakpa ena s'wõbla'uk ttê dalõieno wa wakpa serke Jerusalén, e'pa wêlepa debitu Jesús ska'. Ie'pa tã ie' a ichaké:

² —¿Ì kuekî be' ttõkatapa kã tã se' yêpa bak e'pa ser e' dalõie? Ie'pa chkõ ulá kã pakõule.

³ Ie' tã ie'pa iutê:

—¿Ì kuekî Skêkõl ttê dalõieno e' dalõsewêkewá a' tã a' wakpa ser dalõioie?

⁴ Skêkõl iyê'at: 'A' yê ena a' mi' e'pa dalõioi,* ñies ie' tã iyê'at: 'Yi tã iyê õ imi ché suluê ese wák wõmerdatssa ttêwá.'† ⁵ Erê a' ichêke tã se' a iyêmi s'yê a' õ s'mi a' i' es: 'Ì kôs tso' ye' wá a' kimoie, e' meuletke Skêkõl a‡, e' kuekî kã ye' a' kîmenuk i' wá'. ⁶ A' tã ichêke tã yi isie e' ché, ese wák kã kawõtáia iyê õ imi kîmuk. Es Skêkõl ttê dalõieno ñe' dalõsewêkewá a' tã a' wakpa ser iutê wa. ⁷ ¡A' e' õ suluê! Buaê Isaiás tã a' yê' mik ie' iyê':

⁸ Skêkõl tã ichê: 'Pê' ikkêpa tã ye' dalõieke kã ã wa,

erê ie'pa er tso' kamiê ye' yõki.

⁹ Ê ichõkle ie'pa mi'ke ye' wé a' ye' dalõioi.

Ttê wa ie'pa s'wõbla'wêke e' dõr s'ditsõ ttê dalõieno ã.§

Es Isaiás tã iyê'at.

¹⁰ E' ukuõkî tã ie' tã pè' tso' e' e'pa kîé tã ie' iché iarak:

—A' tã ye' ttõ ttsõ, iwá anú a' éna. ¹¹ Ì ñeke a' tã ese kã tã a' ia'wêpa ñáie Skêkõl wõa. Erê i sulu wambeleke a' tã tskirke a' er a' ese je' tã a' ia'weraê ñáie.

¹² Etá ittõkatapa de ie' ska' tã ie' a' ichaké:

—¿Be' wá ijchêr tã i chekebõ e' tã fariseowakpa uluwê?

¹³ Ie' tã ie'pa iutê:

—Fariseowakpa esepa dõr wês iyi kuá kã tkênêwá ye' Yê tso' ká jai a' e' wá es, e' kuekî ie'pa yêrdatssa wiê. ¹⁴ Ie'pa múat es. Ie'pa dõr wês s'wõbla kã wawêr ese tã o'ka wõbla kã wawêr e' ulaiê es, e'pa bõl tkõaraê kawk a.

¹⁵ Etá Pedro tã iché ie' a:

—Ttê waklébõ ñe' wá pakõ sa' a.

¹⁶ Ie' tã iutê:

—¿Ñies a' kã éna iwá ane? ¹⁷ ¿A' kã éna iane tã i ñekesõ ese mi'ke s'ñawi a' e' ukuõkî tã iwekettsasõ? ¹⁸ Erê i sulu tskirke a' er a' ese tã a' ia'wêmi ñáie. ¹⁹ Ì sulu bikeitseke a' tã, s'ttêwá, sênêwábak dalõsewêwá, trê, akblê, s'kkatê kachê wa ñies ñi ché sulu ese kôs tskirke a' er a'. ²⁰ İyi ese tã a' ia'weraê ñáie. Erê a' chkõ kã ulá pakõule e' kã tã a' ia'wêpa ñáie.

Tayê ekõl kã dõr judiowak e' erblê Jesús mik

(Marcos 7.24-30)

²¹ Etá Jesús ena ittõkatapa míyal ká kiê Tiro ena Sidón eê. ²² Etá tayê ekõl serke eê dõr cananwak, e' ardatse tajê Jesús itõkî:

—A kêkêpa be' dõr David aleri, ye' saú er siarê wa. Ye' alá busi kirirke tajê a' aknama tso'.

²³ Erê Jesús kã wá ie' iutêne yês. Etá ittõkatapa kãochê ie' a:

—Tayê ardatse tajê se' itõkî, i kiane ie' kî e' mú ie' a' as imi' a.

²⁴ Ie' tã ie'pa iutê:

—Skêkõl tã ye' patkê' Israel aleripa ã kîmuk. E'pa dõr wês obeja chõwa siarê es.

²⁵ Etá tayê dewá e' tkéwá kuchê kî Jesús wõrkî tã ichêitõ ia:

—¡A kêkêpa, ye' kîmú!

²⁶ Jesús iutê:

—Kê idõr buaê ala'rla chkê yéttsa mè chichi a.

²⁷ Tayê tã iché:

* 15:4 Êxodo 20.12; Deuteronomio 5.16 † 15:4 Êxodo 21.17; Levítico 20.9 ‡ 15:5 meuletke Skêkõl a: Ie'pa tã iché es erê ie'pa ulá a' itso'ia, e' wakanewêmi ie'pa tã wês ie'pa kî i kiane es. § 15:9 Isaiás 29.13

—A kēkēpa, e' yēne; erē chkē mulē darke iski e' űeke chichi tō.

²⁸ Etā Jesús iché ie' a:

—A tayē, be' erblé moki ye' mik, e' kueki i kiane be' ki' e' de be' ulā a.

E' wōshā tā ilā busi buanene.

S'kirirke ese bua'wēne Jesús tō

²⁹ Etā Jesús ena ittōkatapa biteyalne batsōri kiē Galilea e' kkōmik. Etā ie' tkakā kabata tukir ki tā eē ie' e' tkēsēr. ³⁰ Tā pē' de tajē ie' ska', e'pa wā iduepa de Jesús wōrki. Iduepa kē shko, kē wōbla wawēr, kē tto, ulā ō klō suluulewā űies s'kirirke duē ulitane wā ese kōs bua'wēitō. ³¹ Pē' ulitane tso' eē isaṽk e'pa wōkrarulune. Ie'pa tō isuē tō kē s'tto esepa ttékane, s'ulā ena s'klō suluulewā esepa buanene, kē s'shko esepa shkēne, űies kē s'wōbla wawēr, esepa wōbla wawēne. E' kueki ie'pa tso' Israel aleripa Kēkōl kīkōkka tajē.

Wēpa dōkā mil tkēyōk e' tiē Jesús tō
(Marcos 8.1-10)

³² Etā Jesús tō ittōkatapa kiē tā ichēitō ie'pa a:

—Siārē ye' wa pē' ikkēpa wēr. Ie'pa tso' ye' tā e' ki ká de mañatk tā kē ie'pa wā i ku' űē. Kē ye' éna ie'pa patkak u a kē chkaule dō' isiwa'arwarak űalā ki.

³³ Etā ittōkatapa tō iché iā:

—Erē ká i' a kē yi serku'. ζWēs sa' tō pan kuēmī tajē pē' ekkēpa tiōie?

³⁴ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—ζKōs a' wā pan tso'?

Ie'pa iūtē:

—Sa' wā pan tso' kul (7), űies nima tso' elkelā.

³⁵ Etā ie' tō pē' kē e' tulōksēr iski ³⁶ tā pan kul ena nima e' klōwēitō tā wēstela chēitō Skēkōl a tā iblatēitō mē ittōkatapa a tā ie'pa tō iwatiē pē' a. ³⁷ Pē' ulitane chké de wē' tā ibata ate' e' iēne dōkā kkō kul. ³⁸ Ichkérak e'pa dōkā mil tkēyōk (4.000) wēpa ē, alakōlpa ena ala'rla kē shtāne. ³⁹ Jesús tō pē' yuémīne tā ie' e' iéka kanō a tā imiā ká kiē Magdala eē.

16

Fariseowakpa tō i kē őr yi a ese ūk ké suē
(Marcos 8.11-13; Lucas 12.54-56)

¹ Fariseowakpa ena saduceowakpa wēlepa de Jesús ska'. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kueki ie'pa tō ikiē ie' a tō i kē őr yi a ese ūitō iwā kkachōie tō moki ie' patkē'bitu Skēkōl tō.

² Erē ie' tō ie'pa iūtē: “Tsālī tā a' tō icheke, 'Ká tanewa mat bule diba ardaē buaē'; ³ bla'mī tā a' icheke, 'Ká tanewa mat kalī moneka tsettsee tā kalī yēdaē.' A' éna iane buaē mik tā diba armī mik tā kalī yērmī, etā ζwēs i tkōke j'űē tā e' kē wā ar a' éna? ⁴ A' dōr pē' suluē e' kē tō Skēkōl dalōie wēs trēr wakpa kē tō imaso dalōie es. A' ye' a ikiē

tō i kē őr yi a ese ūyō iwā kkachōie tō moki Skēkōl tō ye' patkē'bitu. Erē ilē wēraēyō etōkicha ēme iwā kkachōie, e' dōr wēs Jonás tā ibak es.”

Etā ie' tō ie'pa méat tā imiā bānet.

Fariseowakpa pan wōlōwōkā e' pakē
(Marcos 8.14-21)

⁵ Jesús ena ittōkatapa demi batsōri wışhet, erē ittōkatapa éna ilē chowa tsēmī űē. ⁶ Ie' iché ie'pa a:

—Ye' ttō ttsō. A' e' kkō'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wōlōwōkā e' yōki.

⁷ Ittōkatapa iché űi a:

—jKē se' wā i dē' űē!

⁸ I chōk ie'pa tso' e' suēwaitō tā ichēitō ie'pa a:

—ζI kueki a' tso' ichōk űi a tō kē se' wā i dē' űē? jKam a' erblō ye' mik mokiē! ⁹ ζKam a' éna iwā ar? Pan skēl wadē'yō wēpa dōkā mil skeyōk (5.000) ekkē a, ζe' chowa a' éna? Etā ζkkō bik ibata kit a' tō? ¹⁰ űies pan kul wadē'yō wēpa dōkā mil tkēyōk (4.000) ekkē a, ζe' chowa a' éna? E' ukuōki tā ζkkō bik ibata kit a' tō? ¹¹ ζWēs a' kē éna iane tō ye' kē ku' i űekesō ese chōk? A' e' kkō'nú fariseowakpa ena saduceowakpa pan wōlōwōkā ese yōki.

¹² Etā ie'pa éna iane tō Jesús kē ku' pan wōlōwōkā tso' se' wā ese chōk. Ie'pa éna iane tō ttē wa fariseowakpa ena saduceowakpa tō s'wōbla'wēke e' chōk ie' tso'.

Pedro tō iché tō Jesús dōr wē pairine'bitu idi' wa s'blúie e'

(Marcos 8.27-30; Lucas 9.18-21)

¹³ Mik ie'pa de ká kiē Cesarea Filipo, etā Jesús tō ittōkatapa a ichaké:

—Ye' dōr S'ditsō Alā, ζima e' cheke pē' tō ye' dōr yī?

¹⁴ Ie'pa iūtē:

—Wēlepa tō icheke tō be' dōr Juan S'wōskuōkwak. Wēlepa skā tō icheke tō be' dōr Skēkōl ttekōl bak kiē Elías shkenekane e'. Wēlepa skā tō icheke tō be' dōr Skēkōl ttekōl bak kiē Jeremías ō Skēkōl ttekōlpa skā bak e' wēle.

¹⁵ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—Erē ζima a' ichē, ye' dōr yī?

¹⁶ Simón Pedro tō iūtē:

—Be' dōr wē pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'. Be' dōr Skēkōl chōk Alā e'.

¹⁷ Jesús iché ie' a:

—A Simón, Jonás alā, ayēcha buaē be' dōr. I chē be' tō e' kē mēne s'ditsō wā be' a, e' mé ye' Yē tso' ká jai a e' tō be' a. ¹⁸ E' kueki ye' be' a ichē tō be' dōr Pedro (kiē e' wā kiane chē ák). Be' dōr wēs ák dōr u katabloie es, e' wa ye' ichapa ki dōraē tajē. I kōs tso' dō duēwā diché, e' kē e' alōpakā ie'pa ki. ¹⁹ I blúie Skēkōl tso' e' wēkkō kkōppōo kēwō meke ye' tō be' a. Ye' tō kawō meke be' a ye' ttē buaē pakōk as Skēkōl dō s'tso' tajē e' blúie. E'

dör wës blu' eköl kanè méso tö blu' wékkö kköppëe as s'döwajä es. Ì kě kěwō mène be' wā ká i' a, ese kě kěwō mène Skéköl wā. Nies ì kěwō mé be' tö ká i' a, ese kěwō me'bak Skéköl tö.

²⁰ E' ukuöki ta Jesús kě wā ittökatapa kàne yi a ichök tö ie' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'.

*Jesús e' biyö ché tö ie' tterawa
(Marcos 8.31-9.1; Lucas 9.22-27)*

²¹ E' ukuöki ta Jesús tö itsä ché ittökatapa a: —Ye' kawōtä shkōmi Jerusalén, eë jawiowak kueblupa ena sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tö ye' we'ikeraē tajē. Ye' tterawa erē e' kī ká de mañat etā ye' shkerdakañe.

²² Pedro tö ie' kiēmi bānet ta iuñēmiitō:

—¡A Skékēpa, kě e' char! ¡E' mü kě dör es! ¡Kě e' wamblēnuk be' ta!

²³ Erē ie' e' wōtrée Pedro kķe ta ichē:

—¡A Satanás, be' yúshka bānet ye' yōki! Be' tso' ye' wōklō'uk. Be' kě tö iyi suē wës Skéköl tö isueke es; be' tö isueke wës s'ditsō tö isueke es.

²⁴⁻²⁵ Ie' tö ichē ittökatapa a:

—Yi e' tsatkak ittēwā yōki, ese kě ulā a sene michoē dōpa. Erē yi e' mettsā ttēwā ye' dalērmik, ese ulā a idōraē. E' kuekji yi e' yuak ye' ttökataie, ese kě kàne tkinukia e' kī. E' skéie ikawōtä e' chōk dō ittēwā wōtēulewā krus mik ekkē. Es ie' kawōtä shkōk ye' itōki. ²⁶⁻²⁷ Ye' dör S'ditsō Alā, e' dōraē Skéköl olo ta' tajē e' a, nies Skéköl biyōchōkwakpa ta. Ye' tö sulitane patuēraē eköl eköl wës iser es. E' kuekji iyi ulitane tso' ká i' a e' de a' ulā a, erē sene michoē kě dē' a' ulā a, e' ta e' dör ¿ie bua' a' a? Sene michoē kě patorpa i wa. ²⁸ Mokji ye' tö a' a ichē tö a' tso' ie, e'pa wēlepa tö ye' dör S'ditsō Alā, e' datse blu'ie e' suēraē kām iblērulur e' yōki.

17

*Jesús tö ilo tajē e' kkaché ittökatapa a
(Marcos 9.2-13; Lucas 9.28-30)*

¹ E' kī ká de teröl, etā Jesús wā Pedro ena Santiago ena Juan dör Santiago ēl, e'pa mītsēr e' ta ká bata kakkeē ese kī. ² Eë ie'pa wō shaē ie' manenettsā mīa ku'a'kī, iwō olobune wës diwō ēs, nies idatsi' manenettsā mīa saruruē wōñarke dalölōē. ³ E' bet ta ie'pa tö Skéköl ttekolpa bak ká iaiāē kī Moisés ena Elías e'pa suē kapakök ie' ta. ⁴ Etā Pedro tö ichē ie' a:

—A Skékēpa, buaē se' tso' ie. Be' kī ikiane, e'ma ye' tö ula yuēkā mañatkuela; etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a.

⁵ Ie' ttōkeia e' wōshā ta mochka wōñarke dalölōē ese tö ie'pa kītēwā. Mochka shuā ie'pa tö ttō tse tö ichē: “Sē dör ye' alā dalē

tajē ye' éna, e' wēr buaē shūte ye' wa. Ie' ttō iūtō.”

⁶ Mik e' tse ittökatapa tö ta ie'pa suanēkā tajē, e' kuekji ie'pa e' tēlur wōwakkōt. ⁷ Jesús dewā ie'pa o'mik ta ie' tö ie'pa kēwā ta ichēitō ie'pa a:

—A' e' kōkā; kě a' suanuk.

⁸ Mik ie'pa tö ká suē, etā ie'pa isuē tö kě yi ku'ia, Jesús ē dur.

⁹ Ie'pa bitētkene wa'k, etā Jesús tö ie'pa a ichē:

—Ì suē a' tö e' kě pakar yi a dō mik ye' dör S'ditsō Alā, e' ttēwā shkenekane e' ukuöki.

¹⁰ Ie'pa tö ie' a ichakē:

—¿Ì kuekji s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tö ichēke tö Elías kawōtä dōkne kewe wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' yōki?

¹¹ Ie' tö ie'pa iūtē:

—E' yēne tö Elías datsekene kewe. Ie' tö ì kos kaneweketke kewe wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' yōki. ¹² Erē ye' tö a' a ichē tö ie' dē'bak, erē ie'pa kě éna iane tö ie' idir. Ie'pa tö iwe'ik siarē wës ie'pa kī ikiane es. Es nies ie'pa tö ye' dör S'ditsō Alā e' we'ikeraē.

¹³ Ie'pa éna iane tö ie' tso' Juan S'wōskuōkwak e' chōk.

*Duladula eköl tteke aknama tö e' bua'wēne Jesús tö
(Marcos 9.14-29; Lucas 9.37-43)*

¹⁴ Mik Jesús ena ittökatapa demine wé pē' daparke tajē ie' panuk eë, etā wēm de eköl ie' ska' ta ie' e' tkēwā kuchē kī Jesús wōrkī ta ichēitō ia:

¹⁵ —A kēkēpa, ye' alā saū ēr siarē wa. Ie' kirirke siarē, wekkē alē ta ilinekā, mikle ta ie' anērō bō' a, mikle ta di' a. ¹⁶ Kām be' dō etā ye' wa idebitü be' ttökatapa a erē ie'pa kě a ibuarne.

¹⁷ Jesús tö ichē:

—A pē' kě erblōtä' Skéköl mik, a' kě éna ká ane. ¿Mik ye' sermirō a' ta? ¿Kos ye' tö a' dalē'tsemirō? Kabēla ñe' tsūbitü ña.

¹⁸ Etā ie' tö aknama uñē ta itrē'wēshkar duladula a. E' wōshā ta duladula buanene buaē.

¹⁹ E' ukuöki ta ittökatapa ttē ie' ta bānet. Ie'pa ie' a ichakē:

—¿Ì kuekji sa' kě a aknama e' trēneshkar?

²⁰ Ie' ichē ie'pa a:

—A' kě erblōku' Skéköl mik mokji e' kuekji. Mokji ye' tö a' a ichē tö a' erblōpa Skéköl mik tsir mostaza wō dör tsirla ekkē, e' ta a' tö ichēmi kabata wī a: 'Be' e' skōtttsā yúshka bānet', ta imirāa bānet. A' erblōke mokji Skéköl mik, e'ma kě ì dör darērē a' a wē. ²¹*

*Jesús skā e' biyö ché tö itterawa
(Marcos 9.30-32; Lucas 9.43-45)*

* **17:21** Yēkkuō kēchke wēle tö versículo 21 kī kuōtkēkā. E' tö ichē i' es: Erē aknama ese yērmittsā ikiē S'yē a ena batsē e' ē wa.

²² Mik Jesús ena ittökatapa ñi dapa'wé Galilea, eta ie' tò ie'pa a ichè:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' wömerdatssa pè' ulà a, ²³ ta ye' tterawarakitò, erè e' kî kâ de mañat ta ye' shkërdakane.

Ttè e' tò ie' ttökatapa ëriawé tajè.

Inuköl shteke Skëköl wé kanéwöie ese patuég Jesús tò

²⁴ Mik Jesús ena ittökatapa de Cafarnaúm, eta pè' tò inuköl shteke Skëköl wé kanéwöie e'pa de Pedro ska' ta ie' a ichaké:

—Z'Be' wöbla'ukwak tò inuköl patuëkesö Skëköl wé kanéwöie e' patuëta'?

²⁵ Pedro tò ie' iüté:

—Tò, ipatuëta'.

E' ukuöki ta mik Pedro de wëshkë, eta Jesús ttè ie' ta kewe ta ichéitò ie' a:

—A Simón, zima be' ibikeitsè? Z'yi ña'weke kâ wökirpa tò, ikâ wakpa ëkka ö pè' kua'kî?

²⁶ Pedro tò iüté:

—Pè' kua'kî.

Jesús tò iché:

—E' yëne, e' kuëkî ila'r kè kawötâ ipatauk. ²⁷ Erè ipataüsö as ie'pa kè ulurkâ se' kî. E' kuëkî be' yû batsöri kkömik eta biklò' uyömi di' a. Eta nima tsá klí'wé be' tò e' kkö shuppö, eë be' tò inuköl kuëraë et. E' tsümi ie'pa patuöie, e' dör wë' se' bôl nuî patuöie.

18

Yi dör ibua'ie Skëköl wöa

(Marcos 9.33-37; Lucas 9.46-48)

¹ E' kèwö ska' ta Jesús ttökatapa de ie' ska' ta ie' a ichakërakitò:

—Ï blúie Skëköl tso' e' shuä zyi dör ibua'ie imalepa tsata?

² Jesús tò alala kié eköl duésër ie'pa shushaë ³ ta ichéitò ie'pa a:

—Mokî ye' tò a' a ichè tò a' kè ër mane'ü as a' dō wës alala i' es, e' ta a' kè dōpawâ ï blúie Skëköl tso' e' a. ⁴ Yi ër mane'wé ta ie' e' wöéwa wës alala i' es, ese dōraë ibua'ie ï blúie Skëköl tso' e' a. ⁵ Yi tò alala i'se kiéwa ye' ttō wa, ese tò ye' wák kiéwa.

A' tso' wösh wa i' tò s'ké i' sulu wamblök ese yöki

(Marcos 9.42-48; Lucas 17.1-2)

⁶ “Yi tò ikkëpala erblöke ye' mik, esepa eköl kè i' sulu wamblök, esepa weirdaë tajè shutë tkökâ ak wawoie muéwa ikuli' a batrëemi dayë a' e' tsata. ⁷ Iyi tso' tajè s'erkiöwöie i' sulu wamblök, e' kuëkî wëstela ina kâ i' wakpa ta. Këkraë i' sulu tso' s'erkiöyuk, erè yi tò s'ké i' sulu wamblök, wëstela ina esepa ta.

⁸ “A' ulà ö a' klö tò a' kè i' sulu wamblök e' ta itöo uyömi bänet. A' dōwâ sene micho a' ulà etkë ö klö etkë, e' dör buaë. E' skéie a'

uyëwâ bö' ñar michoë e' a' ulà bötkë ena klö bötkë e' dör suluë. ⁹ Nies s'wöbla tò s'ké i' sulu wamblök, e' ta iyöttsa uyömi bänet. A' dōwâ sene micho a' wöbla ek ë wa, e' dör buaë. E' skéie a' uyëwâ bö' ñar michoë e' a' wöbla bötkë, e' dör suluë.

Obeja chowa e' pakë

(Lucas 15.3-7)

¹⁰⁻¹¹ “A' e' kkö'nú, ikkëpala kè watarttsa. Ye' tò a' a' ichè tò Skëköl biyöchökwakpa tso' ie'pa kkö'nuk e'pa tso' këkraë ye' Yë tso' kâ jai a' e' wörki ie'pa té chök.

¹² “Zima a' tò ibikeitsè? Wëm eköl wâ obeja tso' dökâ cien ta e' etö chowa, e' ta zì wëmi ie' tò? Obeja dökâ dabom suliyök kî sulitu (99) e' meraat ie' tò kañikâ ta imiä obeja chowa e' yulök. ¹³ Mokî ye' tò a' a' ichè tò mik ie' tò ikuë, eta ie' ttsë'nene buaë tkökâ imalepa kè chë'wa e' tò ie' ttsë'wë e' tsata. ¹⁴ Es Skëköl dör a' Yë tso' kâ jai a' e' kè kî ikiane tò ikkëpala chöwa ekla wë'ia.

Wës se' kè ër buanukne ñi kî

(Lucas 17.3)

¹⁵ “A' yami wële tò i' sulu wamblë a' kî, e' ta a' yú ie' ska' ta i' sulu wamblëitö e' chö ie' a, e' shulö a' bôl ë tò. Ie' tò a' ttö iüté, e' ta a' er buanene ñi kî. ¹⁶ Erè ie' kè wâ a' ttö iütëne, e' ta a' yamipa tsümi eköl ö bôl, ttè kî a' tò ie' kkatè e' ttekölle as ior wës itso' kitule es. E' tò ichè, “Ttè kôs shulekesö eta ittekölpa kiane bôl ö mañal ichoie tò mokî idir ö au.” ¹⁷ Erè kè ie' wâ e'pa ttö ttsëne, e' ta ichö ye' icha erule e' kukua. Nies kè iwâ ie'pa ttö iütëne, e' ta isaü wës pè' kè tò Skëköl dalöie es ö wës inuköl shtökwapka Roma wökirpa a' e'pa suë es.

¹⁸ “Mokî ye' tò a' a' ichè tò i' cheke a' tò tò e' dör suluë kâ i' a, ese cheraë Skëköl tò tò e' dör suluë. Nies i' cheke a' tò tò e' dör buaë kâ i' a, ese cheraë Skëköl tò tò e' dör buaë.

¹⁹⁻²⁰ “Ye' tò i' skâ chekene a' a: Wé a' bôl ö mañal ñi dapa'wé ye' ttō wa, eë ye' tso' a' ta. E' kuëkî a' bôl ër mewa'ë ñikkëë kâ i' a ilë kiök ye' Yë tso' kâ jai a' e' a, e' ta imeraëitö a' a.”

²¹ Eta Pedro dewâ Jesús ska' ta ichakëitö: —A Skëkëpa, zbitökicha ye' yami tò i' sulu wamblë ye' kî, e' olo'yëmiyö iki? Z'Mokî dō kul ekkë?

²² Ie' iüté:

—Kè ye' tò be' a' ichè kul ë. Ye' ichè tò be' kawötâ inuî olo'yök ikî këkraë bitökicha ekkë*

Blu' er buaë ché ikanë méso eköl a

²³ “Ï chéyö a' a' e' wâ pakekeyö ttè i' wa. Ï blúie Skëköl tso' e' dör wës blu' eköl éna nuî shulak ikanë mésoapa ta es. ²⁴ Ie' tò ie'pa nuî shulëmitke eta ikanë méso eköl debitu ie'pa

* **18:22** këkraë bitökicha ekkë: Griegoie e' dör dabom kuryök dökâ kuktökicha (70×7). † **18:24** nuî tajè shutë: Ttè i' dör inuköl kië talento e' mil dökâ dabop. I'ñe ta' e' ské dör dólares dökâ millón dökâ dabom skëyök (50,000,000)

wa ie' wörkj, e' wa nu' tso' tajë shütë† 25 Ie' kē a nu' ekkē patorpa, e' kueki blu' tō ie' ena ilaköl ena ila' r ena i' kōs tso' iwā e' watauktšā kē inu' ekkē patuoie. 26 Ikanē mēso e' tkēwā kuchē kī blu' wörkj tā ikkōché tajë ie' a: 'Be' we'ikēyō, ye' panū bēre tsir, e' wa ye' tō be' patuēttsā sēraa.' 27 Blu' ie' suē er siarē wa, e' kueki iñarke kōs e' olo'yēitō iki sēraa tā iēmine bēre.

28 "Erē mik kanē mēso e' mīa, etā ie' tō kanē mēso iēköl kuē ña'weke ie' tō elkela ē† Tā iklō'wēwaitō ikuli' a tuēwā darērēē tā ichēitō iā: 'jBe' ñarke ye' ulā a, e' pataūttsā ña'." 29 Tā iēköl e' tkēwā kuchē kī ie' wörkj tā ikkōché tajë: 'Be' we'ikēyō, ye' panū bēre tsir, e' wa yō be' patuēttsā sēraa.' 30 Erē ie' kē wā iēköl kkōché e' iūtēne. Ie' tō iwōtōkwā patkē s'wōto wē a dō mik inu' patuēttsaitō sēraa etā. 31 Mik kanē mēso mālepa tō ittsē, etā e' tō ie'pa eriawē tajë. E' kueki ie'pa mīa blu' ska' tā ichēka sēraa. 32 Etā blu' tō kanē mēso e' kiōk patkē tā ichēitō iā: 'jBe' dōr pē' suluē! Ye' tō be' kī be' nu' tajë e' olo'ya sēraa be' kkōyē' ye' a e' kueki. 33 Ĵi kueki be' kē wā be' yami sūne er siarē wa wēs ye' be' su' es? 34 Etā blu' ulunekā tajë, e' tō ikanē mēso wōtōkwā patkē aš iwe'ikō ie'pa tō siarē dō mik inu' patōnettsā sēraa etā. 35 Es ñies a' yami tō i sulu wamblē a' kī e' nu' kē olo'yē a' tō iki er mokī wa, e' tā ye' Yē tso' ká jai a e' tō a' we'ikeraē siarē."

19

Se' ñi ōwa ese chē Jesús tō

(Mateo 5.31-32; Marcos 10.1-12; Lucas 16.18)

1 Mik Jesús tō ttē ekkē chē one, etā ie' e' yēttsā Galilea mīa Judea tā itkattsa Jordán a wīshet. 2 Tajë pē' dami ie' itōkī e'pa shuā wēpa kirirke esepa kōs bua'wēitō.

3 Etā fariseowakpa wēlepa de ie' ska' tā ie'pa tō ie' a ichakē itšāioie:

—ĴWēpa a kawō tā' itayē owa ūyi ulitane kueki?

4 Ie' tō ie'pa iūtē:

—Ĵ tso' kitule Skēköl yēkkuō kī, Ĵe' kē sūne a' wā? E' tō ichē tō tsāwe tā Skēköl tō se' yō' wēm ena alaköl. 5 Ie' tō iyē: 'E' kueki wēpa kē serpaia iyē ena imi e'pa dapōmik, tā iserdawā alaköl tā. Ie'pa bōl serdaē ñita tā ie'pa mīa wēs wák eköl ē es.* Es ikiteat 6 e' kueki ie'pa kē iā bōl, ie'pa yōne wēs wák eköl ē es. E' kueki wēpa batsēwā Skēköl tō esepa kē batsōkōk yi tō.

7 Etā ie'pa tō ie' a ichakē:

—E' dōr es, e' tā Ĵi kueki Moisés tō iyē'at tō wēm tō itayē ēwa, ese wák kawōtā ñi owa yēkkuō muk iā?

8 Ie' iūtē:

—A' er darērē, e' kueki Moisés tō kawō me' a' a' a' tayē ōkwa, erē tsāwe tā kē idōr es. 9 Ye' tō a' a' ichē tō yi tō itayē ēwa, kē dōr itayē trēr kueki, ese tō alaköl skā tsēwane, e' tā e' wa isenewābak kēwe e' dalōšewēwaitō.

10 Jesús ttōkatapa tō ichē ie' a:

—E' dōr es e' tā bua' idir sa' a' tō kē sa' alaköl tsūwā.

11 Ie' tō ie'pa iūtē:

—Ĵ chē a' tō e' kē dōr sulitane a, e' dōr wēpa a imēne esepa ē a. 12 Wēpa wēlepa dōr kachir ie'pa wák dē'ka es e' kueki. Wēlepa skā yueke s'kapeyōkwakpa tō kachirie. Iskā tso' esepa serke kachirie i blūie Skēköl tso' e' kanē kueki. Wēpa sermi es, esepa senū es.

Jesús tō ikie S'yē a ala'rla kī

(Marcos 10.13-16; Lucas 18.15-17)

13 Pē' wā ala'rla debitū Jesús ska' as ie' ulā mūka iki ena ikiō S'yē a iki. Erē ittōkatapa tō pē' uñēlor. 14 Erē ie' tō ichē:

—Aš ala'rla bitū ye' ska'. Wēpa dōr wēs ie'pa es, esepa blūie Skēköl tso', e' kueki kē iwōkō'waria.

15 Etā ie' ulā mēka ie'pa kī, e' ukuōkī tā imīa bānet.

Inuköl blū eköl tō Jesús a ichakē

(Marcos 10.17-31; Lucas 18.18-30)

16 Wēm eköl debitū Jesús ska' tā ie' a ichakē:

—A S'wōbla'ukwak, Ĵi buaē wēmi ye' tō aš sene michoē dō ye' ulā a?

17 Ie' tō iūtē:

—Ĵi kueki be' tō ye' chakē i dōr buaē ese kī? Skēköl eköl ē dōr buaē. Be' kī sene michoē kiane, e' tā ttē me'atbak ie' tō dalōiēno e' dalōiō.

18 Ie' tō Jesús a ichakē:

—ĴTtē wēne?

Ie' iūtē:

—Kē a' kawō tā' s'ttōkwā, kē a' kawō tā' s'senewābak e' dalōšewākwā, kē a' kawō tā' akblōk, kē a' kawō tā' s'kkatōk kachē wa, 19 a' yē ena a' mī dalōiō, ñies a' mālepa dalērītō wēs a' wāka e' dalēr es.†

20 Duladula tō ie' a ichē:

—Ttē e' kōs dalōiē'bitū ye' tō iāiāē. Etā Ĵi skā kianeia?

21 Ie' iūtē:

—Be' ēna i buaē kōs wāk sēraa, e' tā be' yū tā i tso' be' wā, e' wataūttsā sēraa tā iskē mūttsā s'siarēpa a. E' ukuōkī tā be' shkō ye' tā ye' ttōkataie. Es tā ūyi buaē tajë dōraē be' ulā a ká jai a.

22 Duladula dōr inuköl blū tajë, e' kueki mik ie' tō e' ttsē etā ie' erianekā tajë tā imiātke.

23 Etā Jesús tō ichē ittōkatapa a:

† 18:28 elkela ē: Ttē i' dōr inuköl kiē denario ese dōka cien.

Deuteronomio 5.16-20; Levítico 19.18

* 19:5 Génesis 2.24 saŭ.

† 19:19 Éxodo 20.12-16;

—Mokj ye' tō a' a' iché tō inukōl blúpa a darèrèè idir dōkwa i blúie Skèkōl tso' e' a. ²⁴ Iskà chènèyō a' a' tō inukōl blúpa a dōkwa i blúie Skèkōl tso' e' a' e' dōr darèrèè tkōka kameio tkōmi datsi' yuo diké ese wōukla a' e' tsata.

²⁵ Mik e' ttsé ie'pa tō, etā ie'pa tkinewā tajē tā ichéitōrak:

—E' dōr es e'ma ζyi tsatkèrmi?

²⁶ Ie'pa webléitō tā ichéitō:

—E' kē onuk s'ditsō a wēs, erē Skèkōl a' íyi ulitane ormi.

²⁷ Etā Pedro tō iché ia:

—Sa' tō íyi ulitane me'at tā sa' bitē be' tā.

ζl dōmi sa' ulā a' e' skéie?

²⁸ Ie' tō ie'pa iūtē:

—Mokj ye' tō a' a' iché tō mik ká i' maner-ketkene buaē aishkuō tā, etā ye' dōr S'ditsō Alā e' dōraē ká ulitane blúie olo tā' tajē. Nies a' dōr ye' ttōkatapa, e'pa e' tulōraser blu' kulé dōka dabom eyōk kī bōt e' kī, Israel ditséwōpa dōka dabom eyōk kī bōl e'pa wēttsuk. ²⁹ Wēpa kos tō iu ō iēlpa ō ikutapa ō iyē ō imi ō ila'r ō iká ese méat ye' tté kuekī, e' tā e'pa ulā a' iské dōrane tajē shūtēē, nies aishkuō tā sēne michoē dōraē ie'pa ulā a. ³⁰ Erē j'ñe tā se' tajē tso' kewe esepa dōraē bataie ena se' tso' bataie j'ñe tā esepa dōraē keweie.

20

Kanè mēsopa patuē e' tté

¹ “I blúie Skèkōl tso' e' tā itkōke wēs itka wēm ekōl tā es. E' mīa bla'mi kanè mēsopa yulōkie' uva tso' tkēule e' kanēuk. ² Ie' tō iché ie'pa a: 'Ye' tō a' patuēke kōs s'patōrke ká etk ekkē, e' dōr denario etk.' E' dōr buaē ie'pa a' tā ie' tō ie'pa patké kaneblōk. ³ Diwō de suljtu (9) etā kanè wák mīane kanè mēsopa skā yulōk etā eē ie' tō isuē tō wēpa tulur ñalā ska' kē ku' kaneblōk. ⁴ Ie' tō ie'pa a' iché: 'A' yú kaneblōk ye' kanē a' tā ye' tō a' patuēke kōs s'patōrke mokj ekkē.' Etā ie'pa mīa kaneblōk. ⁵ Diwō de bata a' tā ie' mīa kanè mēsopa skā yulōk etā ie' tō ie'pa patké kaneblōk. Nies tsālī diwō de mañat etā ie' mīa kanè mēsopa skā yulōk tā ie'pa patkéitō nies kaneblōk. ⁶ Diwō dōketke skēl etā ie' mīa kanè mēsopa skā yulōk, eē ie' tō wēpa kuē iēter kē ku' kaneblōk. Ie' tō ie'pa a' ichaké: 'ζiōk a' iēter ñiē jē kē ku' kaneblōk?' ⁷ Ie'pa tō iūtē: 'Kē yi wā sa' a' kanè mēne.' Etā ie' tō ie'pa a' iché: 'A' yú kaneblōk ye' a.'

⁸ “Mik ká tuine, etā kanè wák tō iché ikanè mēsopa pataukwak a: 'Kanè mēsopa kiō etā ie'pa pataū. Wēpa debitu bataie, e'pa pataūmi kewe, tā wēpa debitu kewe, e'pa pataū bataie.' ⁹ Etā kanè mēsopa debitu kaneblōk tsālī diwō skēl, e'pa patōne kewe. Ie'pa kōs patōne denario et et. ¹⁰ Mik kanè mēsopa debitu kaneblōk kewe,

e'pa patōrketke etā ie'pa tō ibikeitsé: 'Sa' patōrke aishet sa' malepa tsata.' ¹¹ Erē ie'pa kōs patōne denario et et ē. ¹² E' tō ie'pa kabewéka tā iché kanē wák a: 'Wēpa ikkēpa debitu bataie kaneblé bērbērla ē, e' skéie sa' kaneblé ñiē, ña'wē ñiē tō, nies shtrine tajē. Etā ζwēs be' tō ie'pa patuē kōs be' tō sa' patuē ekkē?' ¹³ Erē kanē wák tō ikanè mēso ekōl iūtē: 'A' yami, ye' kē ku' i' sulu wamblōk be' tā. Se' tté mé ñi a' tō ye' be' patuēke denario etk. ¹⁴ E' kuekī be' inukōl klō'ú tā be' yúshka. Wēm debitu kaneblōk ibataie ese a' ye' éna inukōl mak kōs ye' tō be' a' imé ekkē etā ζwēs ide? ¹⁵ Ye' a' kawō tā i' wak ye' éna ye' inukōl wa, ese wōie. Ye' tō ilē kakmeke yile a, ζe' tō be' ukýewēke ye' kī?'

¹⁶ “Es s'tso' bataie esepa dōraē keweie ena s'tso' keweie esepa dōraē bataie.”

Jesús e' biyō chéne tō ie' tterawā pē' tō
(Marcos 10.32-34; Lucas 18.31-34)

¹⁷ Jesús ena ittōkatapa dabom eyōk kī bōl (12), e'pa mirka Jerusalén tā ie' tō ie'pa kié bānet tā ichéitō ia:

¹⁸ —Se' mirka Jerusalén i', etā eē ye' dōr S'ditsō Alā, e' merdattsa sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa ulā a. Ie'pa tō ye' kichatare. ¹⁹ Ye' merattsrakitō pē' kē dōr judiowak esepa ulā a. E'pa tō ye' wayueraē pperaē siarē tā ye' tterawarakitō wōtēule krus mik. Erē e' kī ká de mañat, etā ye' shkērdakane.

Santiago ena Juan e'pa mī tō kawō kié
Jesús a

(Marcos 10.35-45)

²⁰ Santiago ena Juan dōr Zebedeo ala'r e'pa mī de ie'pa tā Jesús ska' tā ie' tkéwā kuchē kī iwōrkī ilē kioie ie' a. ²¹ Jesús tō ie' a' ichaké:

—ζl kiane be' kī?

Ie' tō iūtē:

—Ye' tō be' a' kawō kieke tō mik be' tkēnekā s'blúie, etā ye' alā ekōl tkōwā be' ulā bua'kka, ekōl be' ulā baklī'kka s'wēttsuk be' tā.

²² Ie' iūtē:

—I kieke a' tō e' kē wā jcher a' wā. ζYe' tka' wayarmi a' a? ζA' e' ché weinuk wēs ye' weirdaē es?

Ie'pa tō iūtē:

—Tō, sa' dirmi.

²³ Ie' iché:

—Mokj ye' tka' wayeraē a' tō, a' weirdaē wēs ye' es. Erē e' tkōksē ye' ulā bua'kka ō ye' ulā baklī'kka, e' kē kēwō menuk ye' a. E' tso'tke ye' Yē wā klōule yi a' imekeitō esepa a.

²⁴ Mik ttē e' ttsēwā ittōkatapa malepa dōka dabom eyōk (10) e'pa tō, etā ie'pa uluneka ie'pa bōl ñe' kī. ²⁵ Erē ie' tō ie'pa ulitane kié tā iché ia:

—A' wā ijcher tō pē' kē tō Skèkōl dalōiē, esepa wōkirpa kōs e' alōkekā ie'pa kī kēkraē,

ñies iblúpa tò ie'pa patkeke kësik wa. ²⁶Erë a' kě kâne e' wambłók es. E' skéie, a' isie e' yuak a' wókirie, ese kawótą e' wóokwa imalepa dikja dióshet ikanè mésoie. ²⁷Ñies a' isie e' yuak ibua'ie a' malepa tsata, ese kawótą e' muktsa imalepa a' kanè mésoie. ²⁸Ye' dör S'ditsó Alà, e' kě dē'bitų as yi tò ye' kímü. Ye' dē'bitų ie'pa kímuk ena e' muktsa ttěwā pē' tso' tajē e' nuł skéie. E' kuęki a' kawótą e' wóokwa a' malepa kanè mésoie.

Wěpa bōł wōbla kě wawēr e'pa bua'wé Jesús tō

(Marcos 10.46-52; Lucas 18.35-43)

²⁹Jesús ena ittókatapa e' yéttśa Jericó, e'pa itókį pē' mirwā tajē. ³⁰Etą wěpa bōł wōbla kě wawēr, e'pa tulur ñalą ska'. Mik ie'pa tò ittśé tò Jesús dami, etą ie'pa tò iché әнеule:

—A kěkěpa, s'blú David bak e' aleri, sa' saų er siarē wa!

³¹Pē' tò wěpa e' uñeke as ie'pa siwā'blōwā, erē ie'pa kį anekā tajē:

—A kěkěpa, David aleri, sa' saų er siarē wa

³²Jesús e' duésér tą wěpa wōbla kě wawēr e'pa kiéitō tą ie'pa a' ichakéitō:

—Ł kiane a' kį?

³³Ie'pa iūté:

—A kěkěpa, sa' wōbla bua'ų.

³⁴Ie' tò ie'pa suę er siarē wa tą ie'pa wōbla kěitō. E' wó shā tą ie'pa wōbla buanene tą imiyal ie' tą.

21

Jesús demi Jerusalén

(Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹Mik Jesús ena ittókatapa demi tsinet Jerusalén, ká kié Betfagé tso' Olivo kébata a' eę, etą ie' tò ittókatapa kié bōł ²ta' ichéitō iarak:

—A' yú wı u wēne eruleē eę. Mik a' demi eę, etą bet tą a' tò burro alaki kuęraē etó moulewā ena ilala dur iō'mik. E' wótsōō tą itsúbitų ña. ³Yile tò a' a' ichaké, e' tą iūtō: 'Skěkěpa kį ikiane, e' wa ie' tò imène.'

⁴Itka es as i' yē'atbak Skěkōł ttekōł tò e' wà tkō es. Ie' tò iyē':

⁵'Ichó Jerusalén wakpa a:

'Ye' ttō tśśó, a' blú datśe a' ska' e' tkěuleka burro kį.

Ie' dör pē' bēřē kě e' tśśōtą'kā.

Ie' datśe burro alala kį, e' dör iyiwak tso' dali oie ese.' "

Es Skěkōł ttekōł tò iyē'at.

⁶Ittókatapa mįyal tą iwěrakitō wēs Jesús tò iché ie'pa a' es. ⁷Ie'pa wā burro alaki ena ilala bitetśer Jesús a. Ie'pa tò ipaio kįkke mēkā burro alala kį tą Jesús e' tkěkā iki. ⁸Pē' tso' tajē e'pa tò ipaio kįkke shuélór ñalą kį,

ñies wělepa tò kal kō télór shuélór ñalą kį Jesús ñalé tśoie. ⁹Pē' mirwā keweie Jesús yókį ñies itókį, e'pa ulitane arke tajē:

—Ie' i' dör se' blú bak David e' aleri, e' kįkókāsō! Ayęcha buaē ie' datśe Skěkōł ttō wa. jskěkōł tso' ká jai a' e' kįkókāsō!†

¹⁰Mik ie' dewā Jerusalén, etą e' wakpa alánekā tajē tą ichaké:

—ŁYi dör ie'?

¹¹Pē' datśe tajē ie' tą, e'pa tò iūté:

—E' dör Jesús. Ie' dör Skěkōł ttekōł datśe Nazaret atę Galilea e'.

Jesús tò Skěkōł wé batśe'wé

(Marcos 11.15-19; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹²Etą Jesús dewā Skěkōł wé a. Etą wěpa tso' eę iyi tauk ena iyi watauk e'pa kōs trē'wéyal ie' tò. Inukōł mane'uk† wakpa mesa trélurkaitō. Ñies nubōł wataukwakpa kula' trélurkaitō. ¹³Ie' iché ie'pa a:

—Skěkōł tò iyē'at iyėkuō kį: 'Ye' u kirdaē tto ye' tą wé, § erē a' tò iia'wėkā akblo wéie.

¹⁴Etą s'wōbla kě wawēr ena kě s'shko bua' esepa debitų Jesús ska' Skěkōł wé a' tą ie' tò ie'pa bua'wé. ¹⁵Ala'rla tso' eę e'pa tò iché әнеule: 'j's'blú bak David, e' aleri kįkókāsō!' Mik sacerdotepa wókirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tò i' wé Jesús tò e' suę, ena ima ala'rla tò ie' ché e' tśśé, etą ie'pa ulunekā tajē ¹⁶ta' ichéitōrak Jesús a:

—Ł chók ala'rla tso', Łe' tśśé be' tò?

Ie' tò ie'pa iūté:

—Tō, e' tśśeyō. Erē ima e' chē Skěkōł yėkuō tò, wēsua e' kě suule a' wā. E' tò iché: 'A Skěkōł, ala'rla ena bēbēpala tsu'yōkeia, esepa kébō e' kįkókka.*

¹⁷Etą ie' tò ie'pa męat tą imía ká kié Betania eę. Eę ie' kapére.

Higo klō siwėwā Jesús tō

(Marcos 11.12-14,20-26)

¹⁸Bule es bla'mi tą Jesús michone Jerusalén tą ie' mirwā ñalą wa tą ie' dué bli wā. ¹⁹Ie' tò higuera klō tēr elka suę tą imía iwō yulōk katē. Erē kě iwō tą, ikō ē arwā tajē. E' kuęki ie' tò iché kal e' a:

—jKě be' wōrpaia yēs!

E' wōshā tą higuera klō sinewāmı. ²⁰Mik e' suę ittókatapa tò, etą e' tò ie'pa tkiwėwā tajē, e' kuęki ie'pa tò ie' a' ichaké:

—ŁWēs higuera klō sinewā bet?

²¹Ie' tò ie'pa iūté:

—Mokį ye' tò a' a' iché tò a' erblé Skěkōł mik mokį, kě ibikeitsule bōtbōt, e' tą i' wé ye' tò, e' ormi a' a' ñies. E' kįie tą a' tò ichēmı kabata wı a: 'Be' e' skóttśa ię anúwa dayē a', e' tą es iwā tkōraē. ²²A' erblé Skěkōł mik

* 21:5 Zacarías 9.9 † 21:9 Salmo 118.26 ‡ 21:12 inukōł mane'uk: Judiowak a' inukōł tso' wakanewé Skěkōł wé ē a, e' tuękene ie'pa tò inukōł ēse wa. § 21:13 Isaías 56.7 * 21:16 Salmo 8.3

mokij, e' ta i qos kié a' tò ie' a e' wà dōraē a' ulā a.

¿Yi tò kawō mé Jesús a?

(Marcos 11.27-33; Lucas 20.1-8)

²³ E' ukuōkij ta Jesús dewā Skēkōl wé a, eē ie' tso' s'wōbla'uk. Eta sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kuēblupa de ie' ska' ta ichaké iā:

—¿Yi ttō wa be' tò iyi ikkē weke? ¿Yi tò e' kéwō mé be' a'?

²⁴ Ie' iūtē:

—Nies ye' tò a' ilē chakeke, e' iūtē a' tò, e' ta ye' tò a' a' ichēke tò yi tò ikéwō me' ye' a.

²⁵ ¿Yi tò Juan patké' s'wōskuōk? ¿Skēkōl tso' ká jai a' e' o' s'ditsō?

Ie' pa ñi iūtēmi ta ichérakitō: 'Se' tò ichēmi tò Skēkōl tò kawō mé Juan a, e' ta ie' tò se' iūtēmi: 'Eta ¿i kuēkij a' kē wā ie' ttē klōne?'

²⁶ Pē' ulitane tò iklō'wé tò Juan dōr Skēkōl ttekōl. Se' suane ie' pa yōkij, e' kuēkij kē se' a' iyēnuk tò Juan a kawō me' s'ditsō tò." ²⁷ E' kuēkij ie' pa tò iūtē:

—Kē sa' wā ijchēr.

Ie' tò ie' pa a' iché:

—Es ñies ye' kē tò a' a' ichēpa tò yi tò ye' a kawō mé iyi ikkē wōje.

Ala'r bōle' ttē

²⁸ Jesús tò ie' pa a' iché:

—Ttē kleekeyō a' a' e' ttsō a' tò. Wēm ekōl alā dōr bōl wēpa, e' debitū ilā ekōl ska' kewe ta ichéitō iā: 'A alā, be' yū kaneblōk i'ñe ye' uva tso' tkēule e' a.' ²⁹ Ilā tò iūtē: 'Kē ye' mīne.' Erē e' ukuōkij ta ie' tò ibikeitséne kuā'kij ta imía. ³⁰ E' ukuōkij ta iyē mía ilā iēkōl ska' ta ichéitō iā: 'Be' yū kaneblōk ye' uva tso' tkēule e' a.' Ilā iūtē: 'Ēkēkē ye' mī'ke.' Erē ie' kē mīne.

Eta Jesús tò ie' pa a' ichaké:

³¹⁻³² —¿Ima a' tò ibikeitsé? Ala'r bōl, ¿e' wēne tò iyē ttō iūtē?

Ie' pa tò ie' iūtē:

—Wēne a' ichéitō kewe e'.

Ie' iché ie' pa a':

—Juan S'wōskuōkwak dē'bitū sene yēsēsē ñalé kkachōk a' a, erē a' kē wā ie' ttē klōne. Erē inukōl shtōkwakpa Roma wōkirpa a' ena alakōlpa sulusipa, esepa tò ie' ttē klō'wé. E' sué a' tò erē kē a' er maneone ie' ttē klō'wōje. E' kuēkij mokij ye' tò a' a' ichē tò ie' pa esepa dōrawā a' skēie i blúie Skēkōl tso' e' a.

Uva kanéukwakpa sulusipa e' ttē

(Marcos 12.1-12; Lucas 20.9-19)

³³ Iskā kleekeyō a' a, e' ttsō. Kanē wák ekōl tò uva kuatké tajē ta ikkōiēwāitō buaē, kauk biētō uva diō tuoie. Nies ūla yuēitō kakkēē uva kkō'noie. E' ukuōkij ta ie' tò ipeitēat wēpa wēlepa a' as ie' pa tò ipataū ie' a' iwōrke e' kak wa. E' ukuōkij ta ie' mía ká bānet. ³⁴ Mik uvawō aline tso'tke

wē'iāē shtē, eta ie' tò ikanē mēsopa wēlepa patkēmi ie' icha tsuk. ³⁵ Erē kanéukwakpa tò ikanē mēsopa klō'wēwā, ekōl ppérakitō siarē, ekōl ttēwarakitō, ekōl shk'a wérakitō tajē ak wa. ³⁶ Eta kanē wák tò ikanē mēsopa skā patkēmine tkōkā kuāē ipatkē'itō e' tsatā. Erē kanéukwakpa tò iwamblē ie' pa ta wēs ie' pa tò iwamblē' wēpa dē'rō kuāē e' pa ta es.

³⁷ "Bata ekkē ta ie' tò iwák alā patkēmi ta ie' ibikeitsé: 'Ye' alā idir, e' kuēkij ie' pa tò idalōieraē.' ³⁸ Erē mik ie' pa tò ilā suē, eta ie' pa ichē ñi a: 'Ie' wī dōr ká i' wak alā, ká i' atdaē ie' ulā a. Ittōwasō eta es se' ulā a ká i' atdaē.' ³⁹ E' kuēkij ie' pa tò iklō'wēwā yēttsa bānet ta ittēwarakitō."

⁴⁰ Eta Jesús tò iché:

—Ye' tò a' a' ichakē: ¿Ima a' tò ibikeitsé? Mik kanē wák dene eta ¿i wēraē ie' tò kanéukwakpa e' pa ta?

⁴¹ Ie' pa tò iūtē:

—Ie' tò pē' sulusipa e' pa tteralur er sulu wa ta uva kanē meraneitō kanéukwakpa kuā'kija tò ipatuēraē buaē mik ikéwō dōke bit ekkē esepa a.

⁴² Eta ie' tò iché ie' pa a:

—Ye' ttē tso' kitule Skēkōl yēkuō kij, ¿e' kē sune a' wā? E' tò iché:

'Ak watē' tsa u yuōkwakpa tò

e' yōnene ak bua'buāie.

E' kaneq' Skēkōl tò,

ta e' tò s'ttsē' weke buaē, s'tkinewā iweblōk.'† Es Skēkōl yēkuō tò iyē'at.

⁴³ E' kuēkij yō ichē a' a' tò i blúie Skēkōl tso' e' kanē mēne a' a, erē e' yerattsaitō a' ulā a' ta imeraēitō pē' kuā'kija tò iwakanewēraē buaē esepa a. ⁴⁴ Es yi klastkēne ak e' mik ese parolordāē ena yi kij ak e' anekā ese yal-itdawa idikija. ⁴⁵ Mik sacerdotepa wōkirpa ena fariseowakpa tò i klēé Jesús tò ñe' tssē, eta ie' pa tò isuwāwā tò ie' tso' ie' pa chōk. ⁴⁶ E' kuēkij ie' pa éna ie' klō'wakwā eē. Erē pē' tò iklō'wé tò ie' dōr Skēkōl ttekōl, e' kuēkij ie' pa suane pē' yōkij ta kē ie' pa wā iklōnewā.

22

Blu' alā ulabatske e' ttē

(Lucas 14.15-24)

¹ Eta Jesús tò ttē skā klēé ie' pa a' i' es: ² '† blúie Skēkōl tso' e' ta itkōke wēs itka blu' ekōl ta es. E' tò ilā ulabatske e' kéwō tkō'wēke. ³ Ie' tò ikanē mēsopa patké wēpa kiule qos e' pa a' ichōk: 'Blu' alā ulabatske e' diwō de, a' shkō ikéwō tkō'uk.' Erē ie' pa kē shkak. ⁴ E' ukuōkij ta blu' tò ikanē mēsopa kuā'kij skā patkēmi e' pa a' ichéitō: 'Ichō wēpa kiule qos a' tò ye' iyyiwak bua'buāē e' duotke alinetke, katē ē kianeia. E' kuēkij a' shkō ye' alā ulabatske e' kéwō tkō'uk.' Eta ie' pa mīyal e' chōk wēpa kiule e' pa a. ⁵ Erē wēpa kiule qos e' pa kē wā blu' ttō iūtēne. Ie' pa ekōl mīā ikanē

kj, eköl mĩa iŷi watauk ⁶ ʔa imalepa tō blu' kanē mēsopa klō'wēwā ʔa iwe'ikérakitō siarē, ñies wēlepa ttēwarakitō. ⁷ Etā blu' uluneka ʔajē ie'pa kʲ ʔa ie' tō ichē inippōkwakpa a: 'A yū ie'pa kōs ttōkukur, ñies ie'pa u kōs ña'ūwa.' ⁸ E' ukuōkʲ ʔa ie' tō ichē ikanē mēsopa a: 'Iŷi ulitane tso'tke ye' alā ulabatske e' kēwō tkō'woie, erē wēpa kiule e'pa dōr pē' suluē, e' kuekʲ ye' kē tō kawō mēpa ie'pa a ye' alā ulabatske e' kēwō tkō'uk. ⁹ E' kuekʲ a' yū bet ñala kibi kōs ese kʲ ʔa pē' kōs suē a' tō e'pa a ishkeñū kawō tkō'uk ye' ʔa.' ¹⁰ Etā ikanē mēsopa mīyal ñala kōs kʲ ʔa pē' kōs kuē ie'pa tō, pē' buaē ena pē' suluē, esepa dapa'wēka wē ie'pa tso' ikēwō tkō'uk e' wē a. Es iwē wā iēne ʔajē.

¹¹ "Erē mik blu' de wēpa dapane e'pa sauk, etā wēm eköl suēitō kē e' paieule wēs ikawōtā e' paiōk ulabatsē kēwō tkō'wō es. ¹² E' kuekʲ blu' tō ie' a ichē: 'A yami, ʔwes be' dewa? Be' kē e' paieule ulabatsē kēwō tkō'wō ese datsi' wa.' Erē wēm e' kē wā blu' iūtēne yēs. ¹³ Etā blu' tō ichē ichkō watiōkwakpa a: 'Wēm i' ulā ena iklō moŷwā a' tō ʔa iuyōttsa bānet stui kē a, eē ie' juraē siarē, ikā blardaē iweir ʔajē e' kuekʲ.' ¹⁴ Ttē e' pakēyō a' a e' wā dōr i' es. S'tso' ʔajē kiule as Skēkōl klō'urakitō iblūie, erē wēpa shukitbakitō esepa kē dōr ʔajē."

S'wōkirpa patauk, e' ttē

(Marcos 12.13-17; Lucas 20.20-26)

¹⁵ E' ukuōkʲ ʔa fariseowakpa mīyal ʔa ittérak ñita: "ilē chakōsō Jesús a ʔs ie' tō ilē sulu chō ikkatoie." ¹⁶ E' kuekʲ ie'pa tō iklēpa wēlepa ena Herodes klēpa wēlepa patkēmi ie' a ichakōk. Ie'pa tō ie' a ichē:

—A s'wōbla'ukwak, sa' wā ijcher tō kekraē be' tō mokjē. Be' tō sulitane suēke ñikkē. Ima pē' tō be' cheke e' kē kʲ be' tkine. E' kuekʲ be' tō s'wōbla'wēke yēsyeŷ Skēkōl ñalē ttē wa. ¹⁷ E' kuekʲ ichō sa' a, ʔima be' tō ibikeitsē? Roma wōkir kibi patuēsō ʔe' dōr buaē ō kē idōr buaē?

¹⁸ Ie' tō isuwēwā tō ie'pa tso' ie' chakōk er sulu wa, e' kuekʲ ie' iūtē i' es:

—A' e' ō suluē, ʔl kuekʲ a' tso' ye' ma'uk tsajē. ¹⁹ Inukōl tso' a' wā Roma wōkir patuēje, e' kkachō ye' a et.

ʔa ie'pa wā inukōl wōshki ese debituja et.

²⁰ Etā ie' tō ie'pa a ichakē:

—ʔYi diōkōl ena yi kiē me'rka iŷi?

²¹ Ie'pa iūtē:

—Roma wōkir kibi.

Etā ie' tō ie'pa a ichē:

—E' ma kōs Roma wōkir kibi icha, ese mū ie' a, ʔa kōs Skēkōl icha ese mū ie' a.

²² Mik ie'pa tō e' tsē, etā ie'pa tkinewā. Ie'pa tō imēat ʔa imīyal.

ʔS'duolur e' shkermikane ō au?

(Marcos 12.18-27; Lucas 20.27-40)

²³ E' ē diwō wa, saduceowakpa wēlepa de Jesús ska'. E' wakpa tō iklō'wē tō s'duowā e'pa kē shkenukkane. Ie'pa tō ie' a ichakē:

²⁴ —A s'wōbla'ukwak, Moisés tō se' a iŷi'at tō wēm blēnewā kē alā ate, e' ʔa ie' ēl kawōtā ischō tsukwā as ilā kōka iēl blēnewā, e' a. ²⁵ Etōkicha sa' shuā wēpa bak dōka kul ñi ēlpa. Ikibi alakōl tsēwā, erē iblēnewā kē alā ate. E' ukuōkʲ ʔa ie' itōkʲ iēl tō ischō tsēwā, ²⁶ erē ñies e' blēnewā kē alā ate. Es itka iēl skā ʔa ñies imalepa kōs e'pa ʔa. Ie'pa kul blērulune kē alā ate yēs. ²⁷ Bata ekkē ʔa ñies ilakōl blēnewā. ²⁸ Wēpa kul e'pa bak alakōl eköl ē ʔa. Mik s'duowā e'pa shkenekane, etā ʔwēne dōmi ie' wēm chōkie?

²⁹ Ie' tō ie'pa iūtē:

—A' kē wā Skēkōl yēkuō suule, ñies ie' dichē kē jcher a' wa, e' kuekʲ a' wōa ká chowa. ³⁰ Mik s'duolur e'pa shkenekane, etā wēpa ena alakōlpa kē serpawaiā ñita. E'pa mīyal wēs Skēkōl biyōchōkwakpa tso' ká jai a kē sertā'wā ñita es. ³¹ ʔA' kʲ kiane jcheno tō mokʲ s'duowā e'pa shkerdakane? I' yē' Skēkōl tō a' a iŷyēkuō kʲ ʔe' kē aritsule a' wā? Ie' tō iŷi' Moisés a: ³² 'Ye' dōr Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kēkōl.* Ie' kē dōr s'duowā e'pa Kēkōl. ʔie' dōr s'ttsē'ka e'pa Kēkōl! E' kuekʲ se' wā ijcher tō s'duowā e'pa shkerdakane.

³³ Mik pē' tō ttē wa Jesús tō s'wōbla'wēke ñe' tsē, etā ie'pa tkirulune.

ʔSkēkōl ttē dalōiēno e' isie dōr ikibiie?

(Marcos 12.28-34)

³⁴ Mik fariseowakpa wā ijchenewā tō Jesús tō saduceowakpa siwā blōwēwā ttē mokʲ wa, ³⁵ etā ie'pa eköl dōr s'wōbla'ukwak ttē dalōiēno wa, e' tō ie' a ilē chakē itsaioie:

³⁶ —A s'wōbla'ukwak, Skēkōl ttē dalōiēno ʔe' wēne dōr ibua'ie imalepa tsatā?

³⁷ Ie' iūtē:

—Kēkē dōr a' Kēkōl, e' dalēritsō a' er kōs wa, a' wāk kōs wa ena a' erbikē kōs wa.' ³⁸ Ttē e' dōr ibua'ie ttē dalōiēno malepa kōs tsatā. ³⁹ Erē e' itōkʲ ttē skā tso', e' dōr wēs iēt ñe' es, e' tō ichē: 'A malepa dalēritsō wēs a' wākpa e' dalē es.' ⁴⁰ Ttē dalōiēno kōs kitbak Moisés tō ena Skēkōl ttekolpa tō yēkuō kʲ, e' wōiēnewā ttē bōt ñe' ē a.

ʔwē pairine'bitū idi' wa s'blūie e' dōr yi aleri?

(Marcos 12.35-37; Lucas 20.41-44)

⁴¹ Fariseowakpa daparkeia, ⁴² e' dalewa Jesús tō ie'pa a ichakē:

—ʔIma a' tō wē pairine'bitū idi' wa s'blūie e' chē, tō yi aleri idir?

Ie'pa ie' iūtē:

* 22:32 Ye' dōr Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kēkōl: Mik ttē e' chē Skēkōl tō Moisés a, etā Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blērulunebak ká iŷiāē. Wēs ie' tō ichē, e' wā kiane chē tō ie'pa tso' tsē'ka Skēkōl ʔa. Éxodo 3.6 saŷ.

—E' dör s'blú bak kiè David e' aleri.

⁴³ Età ie' iché ie'pa a:

—E' dör es, e' ta çwes David tò iki' ie' Kèköl? David tò iyè' Skèköl Wiköl wa i' es:

⁴⁴ 'Skèköl tò iché ye' Kèköl a:

Be' e' tkòser ye' ulà bua'kka dalöiëno tajë, dō mik ye' tò be' bolòkpa méro' be' klō dikja eta.[†]

⁴⁵ Ie' dör David aleri, e' ta çwes e' kiëmi David tò ie' Kèköl?

⁴⁶ Kë yi a ie' iutëneia yës. E' ukuöki ta kë yi kësik dë'kaia ie' a i skà chakök.

23

Fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa kkaté Jesús tò

(Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

¹ E' ukuöki ta Jesús tò iché ittòkatapa a ena s'tso' tajë e' kukua: ² S'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa a kawō mène ttë dalöiëno me'atbak Moisés tò e' wà pakök se' a. ³ E' kuëki i kōs dalöiök a' ké ie'pa tò e' dalöiö. Erë i dalöiök ie'pa tò a' ké ese kë dalöieta' ie'pa wákpa tò. E' kuëki kë ie'pa wakōwar a' tò. ⁴ Ie'pa tò ttë dalöiëno tajë darërëe ese meke s'malepa a wà dalöië. E' dör wës dali êkkeë ië s'ki es, erë ie'pa kë tò iketā'wā iulatska ē wa s'kimoie. ⁵ I kōs weke ie'pa tò e' dör s'ditsō ē wō wa e' oie tò ie'pa dör pē' buaē. Skèköl ttë wele kitule datsi'tak ki, ese muëke ie'pa tò iwōtsa ki ena iulā ki e' kitkoie. Nies ie'pa wōbatsō idatsi' kitkōk datsi'tak batsibatsi chalala buaala ese wa. ⁶ Wé ie'pa kawō tkō'uke nïes nï dapa'wō wé a ese ska' kula' tso' skèkëpa dalöiërta' tajë esepa a, ese ki ie'pa wōbatsō e' tkōkser. ⁷ Nies ie'pa ki iklar tò pē' tò ie'pa shkē'wē wës kèkëpa dalöiërta' tajë ese shkē'wē es wé pē' tso' tajë e'pa wōwa. Ie'pa wōbatsō tò pē' tò ie'pa kië 's'wöbla'ukwak'.

⁸ "Erë a' ulitane dör nïes ē, e' kuëki kë a' nï kiök 's'wöbla'ukwak.' A' wöbla'ukwak e' dör eköl ēme e' kuëki kë a' nï kiök es. ⁹ Nies a' ulitane yē dör eköl ēme, e' dör Skèköl tso' ká jai a e'. E' kuëki kë yi kiar ká i' a 'S'yē.' ¹⁰ Nies a' wōkir dör eköl ēme, e' dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. E' kuëki kë a' nï kiök 's'wōkir.' ¹¹⁻¹² Yi e' tseka' tajë, esepa wōardawa; erë yi e' wōewa diōshet, esepa kīkardakā. E' kuëki wé dör ibua'ie a' shuā ese kawōtā e' wōōkwa kanē mēsoie imalepa kīmuk.

¹³⁻¹⁴ "A' s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wěstela ina a' ta! iA' e' o suluë! I blúie Skèköl tso' e' wékkō wōtekewā a' tò s'malepa yōki as kë ie'pa dōwā. A' kë mī'wā, nïes wēpa shkakwā esepa wōklō'weke a' tò.

¹⁵ "A' s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wěstela ina a' ta! iA' e' o suluë! A' shkōke ká kōs ekkē ki s'yulōk as ie' yuō a' ttōkataie. Mik a' ikuē, etā iyuē a' tò i sulu wambłōkwak tajë tkōkā a' wákpa tsatā. Es ie' weirdaē siarē bō' ké a' wës a' es.

¹⁶ "A' dör wës sulaiōkwakpa wöbla kë wawër es! iWěstela ina a' ta! A' icheke: 'Yi tò ttë mé Skèköl wé wa, ese kë kawōtā iūtōk krörōē. Erë yi tò ttë mé orochka tso' wōtēule Skèköl wé mik e' wa, e' ta e' wà kawōtā iūtē.'

¹⁷ iA' kë er ta'! iA' dör wës s'wöbla kë wawër es! i' dör ibua'ie, orochka tso' Skèköl wé mik e' o Skèköl wé tò orochka batse'wé e'? ¹⁸ Nies a' tò icheke: 'Yi tò ttë mé ká' tso' i'yi mokā Skèköl a' e' wa, e' ta ese kë kawōtā iūtōk krörōē. Erë yi tò ttë mé i'yi me'rka ká' nē' ki e' wa, e' ta e' wà kawōtā iūtē.' ¹⁹ iA' dör wës s'wöbla kë wawër es! i' dör ibua'ie, i'yi me'rka ká' nē' ki e' o ká' tò ibatse'wé e'? ²⁰ Yi tò ttë mé ká' nē' wa, ese kë ku' ttë muk ká' nē' ē wa, nïes i' tso' ttë muk kōs i' tso' i'ki e' wa. ²¹ Yi tò ttë mé Skèköl wé wa, ese kë ku' ttë muk Skèköl wé ē wa. Nies ie' tso' ttë muk Skèköl serke eē e' wa. ²² Yi tò ttë mé ká jai wa ese tso' nïes ttë muk Skèköl kulé wa. Nies itso' ttë muk Skèköl wák tkēr ikulé ki e' wa.

²³ "A' s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wěstela ina a' ta! iA' e' o suluë! Kākōla tso' iëno chkē a' kië menta ena anís ena comino ese kōs tsā meke a' tò Skèköl a. E' dör buaē erë ttë dalöiëno e' bua'ie kë dalöië a' tò. E' dör sene yēsýēsē, ena nī saū er siarē wa ena erblō Skèköl mik mokī kë ilo'yeta'. Nies e' kōs dalöiök a' kawōtā. ²⁴ iA' dör wës sulaiōkwakpa wöbla kë wawër es! E' dör wës a' tò schō'wak wōppēe tā a, erë kameio malēwā a' tò wa'nē, kë ittse'ne a' wā.

²⁵ "A' s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wěstela ina a' ta! iA' e' o suluë! A' dör wës a' tkā' kōs pa skueke a' tò ikikke ē es. A' wēr buaē erē a' er suluë. A' dör akblōkwakpa. A' ki s'yamipa i'yi kōs kianettsā a' ē a. ²⁶ iA' fariseowakpa, a' dör wës s'wöbla kë wawër es! Tkā' ttō skuōō kewe, es nïes ikikke pa sune.

²⁷ "A' s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wěstela ina a' ta! iA' e' o suluë! A' dör wës pō pateule saruruē es. Ese wēr buaē ikikke, erë ishūa s'nu diché tso' tajë, e' dör nā suluë. ²⁸ A' dör wës pō ese es, a' e' o tò a' dör pē' buaē yēsýēsē, erē a' er dör suluë. A' dör e' ōkwakpa.

²⁹ "A' s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, a fariseowakpa, wěstela ina a' ta! iA' e' o suluë! A' tò Skèköl ttēkōlpa bak ká iaiāē e'pa pō yuekene pa'alī. Nies i' yuē a' tò as s' ser yēsýēsē bak e'pa kë chōwa a' éna, ese kitkeke a' dör buaē. ³⁰ E' dalewa a' icheke: 'Sa' tkōpa sa' yēpa bak ká iaiāē e'pa kēwō ska' ta,

e'ma kě sa' wā ie'pa sini'kune Skėköl ttekölpa ttökulur.' ³¹ Mik e' cheke a' tō, etā a' e' chōkeka tō a' dör wēpa tō Skėköl ttekölpa kōtulur, e'pa aleripa. ³² Wēs a' mir e' wa iwēnewā tō i sulu wamblē'mi a' yēpa tō ese kī wamblēraē a' tō dō ibataie.

³³ "JA' dör suluē wēs tkabē es, wēs tkabē ichōk es! ¿Wēs a' tkōmishkar kē wōmerpattsa weinuk bō' kē a? ³⁴ Ittsō, ye' tō Skėköl ttekölpa ena s'pattōkwakpa ena s'wōbla'ukwakpa ye' ttē wa, esepa patkeraē a' a. Erē a' tō ie'pa welepa tterawā, welepa skā wōterawā a' tō krus mik ttēwā, welepa skā pperāē siarē a' tō tsa'bata daloie wa a' nī dapa'wō wē a. Ie'pa yuleraē a' tō iwe'ikeraē a' tō ká wa'ñe. ³⁵ E' kueki s'ser yēsēsē kōtulur a' yēpa tō mik Abel kōtwā Cain tō dōka mik Zacarias dör Berequias alā e' kōtwā a' yēpa tō ká' tso' i'yi mokā Skėköl a' e' ena ie' wē e' shushā, e' nuī kōs kierane ie' tō a' a. ³⁶ Mokī ye' tō a' a ichē tō s'ser yēsēsē kōs kōtulur a' yēpa tō, e' nuī kī a' ena wēpa dör wēs a' es esepa weirdaē siarē.

*Jesús eriane Jerusalén wakpa dalērmik
(Lucas 13.34-35)*

³⁷ JA' Jerusalén wakpa, Skėköl ttekölpa kōs ttekewā a' tō kēkraē! Nies ittē pakōkwakpa patkeke ie' tō a' a, e'pa ttekewā a' tō āk wa. i'wēkkē ye' erkiē tō ye' mū a' dapa'wē e' ska' wēs dakro mitchke tō ila'rila dapa'wē ipik dikia es, erē kē a' kī ikiane yē! ³⁸ Ye' tō tō tō, Skėköl kē tō a' ká kō' nepaia. ³⁹ Ye' tō a' a ichē tō i'tami a' kē tō ye' supaia dō mik ye' dene etā. E' kēwō ska' tā a' tō ye' cheraē: 'i'Ayēcha buaē yi datse Skėköl ttō wa e'!

24

*Jesús tō ichē tō Skėköl wē olordawā
(Marcos 13.1-2; Lucas 21.5-6)*

¹ Jesús e' yētsā Skėköl wē a' tā imia tā ittōkatapa de ie' ska' tā Skėköl wē ena u bua' bua skā tso' ipamik, e' kkachē ie'pa tō ie' a. ² Erē ie' ichē:

—Mokī ye' tō a' a ichē tō u kōs tso' bua' buaē suē a' tō iē, e' olordawā sēraa, iēkwō ē kē ātpa nī bata kī.

¿I' wa sō isuēmi tō ká i' erkewatke?

(Marcos 13.3-23; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

³ E' ukuōkī tā ie'pa mīyal kabata kiē Olivo eē. Jesús e' tkēsē tā ittōkatapa de ie' ska' tā ie' ē a' ichakē:

—Ichō sa' a' kī mik i'yi ekkē wamblērmī? ¿I' wa sō isuēmi tō be' dotkene, nīes tō ká i' erkewatke?

⁴⁻⁵ Ie' tō ie'pa iutē:

—Tajē pē' datse e' chōk tō ie'pa dör ye'. Icherarakitō: 'Ye' dör wē pairine'bitū idi' wa s'blūie e', tā pē' kīterarakitō tajē. E' kueki

a' tso' wōsh wa ās kē yi tō a' kītō'ū. ⁶ Ká tajē wakpa nīppōke tajē wī a' diā a' e' biyō ttseraē a' tō. E' wake' tkōraē erē ká i' erwami e' kianeia. E' kueki kē a' tkinuk e' wā. ⁷ Ká kuā'kī kuā'kī wakpa nīppōraē nīta. Nīes i' tō ká wōtī'wēraē ká wa'ñe. Nīes ká tseē wakpa tteraē bli tō tajē. ⁸ Erē i'yi ekkē kōs dör erpa s'tsā weirketke kām ye' dōne e' yōkī ese. E' dör wēs alakōl alā kūrketke tā i'kirir es.

⁹ "A' merdattsa we'ikē. A' ttelurdaē pē' tō. Sulitane tō a' sueraē suluē ye' ttē kueki. ¹⁰ E' kēwō ska' tā wēpa erblē ye' mik, esepa tajē tō ye' waterattsa. Ie'pa nī sauraē suluē, nīes welepa tō iēltēpa wōmerattsa ibolōkpa ulā a. ¹¹ Kachōkwakpa e' chō tō ie'pa dör Skėköl ttekölpa esepa dōraē tajē. Ie'pa tō s'kītō'wēraē tajē. ¹² I' sulu kī wamblēraē tajē shūtē, e' kueki s'kibiie kē tō imalepa dalēritsepaia. ¹³ Erē yi e' tkēwā darērēē dōka bata ekkē, esepa tsatēdaē. ¹⁴ I' blūie Skėköl tso' e' ttē buaē pakardaē ká wa'ñe ās ká ulitane wakpa wā i'jcher, e' ukuōkī tā ká i' erdawa.

¹⁵ "Skėköl tteköl bak kiē Daniel, e' tō i'kit iyēkūō kī tō i' sulusi tō i' dör batse'r e' ia'wē nāie, e' dōrawā Skėköl wē a' iia'ukka nāie, (yi tso' yēkūō i' sauk, e' ēna iwā anū). Mik e' suē a' tō, ¹⁶ etā wēpa sērke Judea e'pa tkōyalmi kabata a; ¹⁷ yi tso' u bata kī* esepa tkōshkar kē dōkwane weshkē i'iyi tsukmi. ¹⁸ Nīes yi tso' kanēblōk kañika esepa kē dōkwane weshkē idatsi' yōktsā. ¹⁹ E' kēwō ska' tā alakōlpa alā kūrketke ena alakōlpa tsu' muke ilā a' i'wēstela ina esepa tā! ²⁰⁻²¹ S'ditsō weirdaē tajē shūtē. Mik ká i' yōne dō ikkē tā kē s'we'ikule ekkē, nīes kē s'weirpa aishkuō tā ekkē. E' kueki i'kīō Skėköl a' ās kē iwamblē a' tā yuēdiō kēska' ō eno diwō a. ²² E' kēwō kē wōōpawa Skėköl tō, e'ma kē yi isie atukia tssē'ka. Erē e' kēwō wōerawaitō, wēpa shukitbakitō esepa dalērmik.

²³⁻²⁴ "Kachōkwakpa e' kōrakā e' chōk tō ie'pa dör wē pairine'bitū idi' wa s'blūie e' ō Skėköl tteköl wēle. E'pa tō i' kē q' yi a' ese wēraē s'kītō'wōie tō ie'pa ttē dör mokīē. Dō wēpa shukit Skėköl tō, esepa mū kītērmī, e'ma i'kītēraē. E' kueki yile tō a' a' ichēke: 'Isaū, wē pairine'bitū idi' wa s'blūie e' dur iē', ō 'Isaū, ie' dur wīē', e' tā kē a' tō iklō'war. ²⁵ Ittsō, i'yi ekkē biyō chēkeyō a' a' keweie. ²⁶ E' kueki mik ie'pa tō ichēke a' a': 'Isaū, wē pairine'bitū idi' wa s'blūie e' tso' ká wē kē yi serku' eē', etā a' kē minuk isauk. Mik ie'pa tō ichēke a' a': 'Isaū, ie' tso' iē blēulewā', etā kē a' tō iklō'war. ²⁷ Ye' dör S'ditsō Alā, mik e' dene, etā sulitane tō isueraē wēs alā wōñar tō ká olo ppēē ká wa'ñe e' suēsō es. ²⁸ Sulitane wā i'jcher tō wē ōlō daparke tajē, eē ilē nu tēr. Es nīes mik ye' dene, etā sulitane wā i'jcherdaē.

* **24:17** u bata kī: E' kēwō ska' tā ie'pa u tsābata dör kkuēie, e' kī ie'pa shkōke.

Jesús dōrane olo tā' tajē

(Marcos 13.24-37; Lucas 17.26-30,34-36; 21.25-33)

²⁹ “S'weine e' kēwō tka, e' bet diwō wōtuidawa, ñies si'wō kē wōñarpaia. Bēkwō darolordaē ena i kōs tso' ká jai a' e' wōtirdaē. ³⁰ Etā sulitane tō iyi sueraē ká jai a' iwā kkachioie tō ye' dōr S'ditsō Alà, e' datsene bet. Ká ulitane wakpa suardaē tajē e' yōkī, ie'pa iuraē tajē tā bet ie'pa tō isueraē tō ye' datsē kashuk a' mò a' diché tā' tajē olo tā' tajē. ³¹ Duk blardaē tajē tā ye' biyōchōkwakpa patkeramiyō wēpa shukitbakyo, esepa dapa'ukka ek tsini ēme. Ie'pa tō iyuleraē ká wa'ñe dō wé ká i' bata erkerō eē ena wé ká jai bata erkerō eē.

³² “A' e' wōbla'ú ttē ikkē wa iwā saú higo klō wa: Mik iulatska tso' ulōlōla ena erpa ikōyōk tskirdoka, etā a' wā ijcher tō duas dewatke tsinet. ³³ Es ñies mik a' tō isuē tō iyi ekkē wamblērke, etā a' wā ijchenū tō ye' datskene, e' diwō dewatke tsinet. ³⁴ Mokī ye' tō a' a' ichē tō iyi ekkē wamblērdaē wēpa dōr wēs a' es esepa kam erwa e' yōkī. ³⁵ Kashuk ena ká i' erdawa, erē ye' ttē michoē e' kē erpawa yēs.

³⁶ “Erē e' kēwō e' diwō kē jcher yi wā. Skēkōl biyōchōkwakpa tso' ká jai a', e'pa kē wā ijcher, ñies ye' dōr Skēkōl Alà e' kē wā ijcher. S'yē ē wā ijcher.

³⁷ “Ye' dōr S'ditsō Alà, mik e' dene etā e' kēwō dōr wēs Noé kēska' es. ³⁸ E' kēska' tā kam di' tajē tkō e' yōkī, ie'pa tso' chkōk, di'yōk, senukwā wēs kekraē es dō mik Noé dewa iñok bērie e' a' etā. ³⁹ Erē ie'pa kē ku' ipanuk yēs etā di' dettsā tajē ie'pa kī, e' tō ie'pa ulitane ttélur. Es itkōraē mik ye' dōr S'ditsō Alà e' dene etā. ⁴⁰ E' kēwō ska' tā wēm bōl tso' kanēblōk ese ekōl mira iwā tā iēkōl atdaē. ⁴¹ Alakōlpa bōl tulur ak wawōk, ese ekōl mira iwā tā iēkōl atdaē.

⁴² “E' kuekī a' tso' erki. A' kē wā ijcher tō diwō wēkkē a' Kēkōl dōrane. ⁴³ A' wā ijcher buaē tō u wák mú wā ijcher tō wēkkē akblōkwak datse, e' ma kē ikapōpawā iyōkī, kē itō kawō mēpa yi a' dōkwā ifyi ekiblōk. ⁴⁴ Es ñies ye' dōr S'ditsō Alà, e' datskene mik a' kē ku' ye' panuk etā, wēs akblōkwak es. E' kuekī a' tso' erki.

Kanē méso buaē ena kanē méso suluē e' ttē
(Lucas 12.41-48)

⁴⁵ “Kanē méso yēsēsē kabikeitsō buaē, ese merakā iwōkir tō imalepa kuebluie ie'pa tiōk kekraē mik kē iku' e' dalewa. ⁴⁶ Iwōkir dene tā ikuēitō iwakanéuk wēs iyēneia es, e' tā ayēcha e' dōr buaē ie' a'. ⁴⁷ Mokī ye' tō a' a' ichē tō kanē méso ese merakaitō ie' wā iyi tso' kōs e' kuebluie. ⁴⁸ Erē kanē méso ñie' dōr suluē tō ibikeitsē tō kē iwōkir dōpane

bet. ⁴⁹ E' kuekī ie' tō imalepa ppémi. Ñies ie' chkémi, blo' yēmi bloblopa tā. ⁵⁰ Erē idiwō ena ikéwō kē wa ie' ku' ipanuk, etā iwōkir dōrane ⁵¹ tā iwe'ikeraitō siarē wōmerattsa weinuk e' okwakpa tā. Ie'pa iurarak siarē, ikā blardaē iweir kuekī.

25

Busipala dōkā dabop e' ttē

¹ “Ī blúie Skēkōl tso' e' tā itkōraē wēs itka ulabatsē a' es. Busipala dōkā dabop e' e' yélur ibō'wōla wa wēm ulabatsōke, e' ñaletsuk. ² Busipa skel e'pa dōr kabikeitsōta' buaē esepa, erē imalepa skel kē dōr es. ³ Wēpa kē kabikeitsōta' buaē e'pa wā ibō'wōla ē mí, kē wā bō'wō diō kī mīne. ⁴ Erē wēpa kabikeitsōta', e'pa wā ibō'wōla mí, ñies idiō kī mirak iwā. ⁵ Erē wēm ulabatsōke, e' kē dē' bet, iwōtkēnekā e' kuekī. E' dalewa busipa shtrine tā ikapolur. ⁶ Ká shabōts tā ie'pa tō ittse tō iarkerak: ‘jwēm ulabatsōke, e' datse! jA' yú iñaletsuk!’ ⁷ Etā busipa kōs e' kēkā tā ibō'wōla wōtskémirakitō. ⁸ Etā busipa kē kabikeitsōta' e'pa tō ichē imalepa a': ‘A' bō'wō diō kakmú sa' a' as sa' bō'wōla kē wōitwā.’ ⁹ Erē ie'pa iūtē: ‘Au, sa' tō imé a' a, e' tā kē idōpakā se' ulitane kī. E' kuekī a' yú a' icha taúk wé iwatorke eē.’ ¹⁰ Etā ie'pa míyal bō'wō diō taúk. E' dalewa wēm ulabatsōke e' de, etā wēpa wā bō'wō diō kī mí e'pa dewa wēm ulabatsōke e' tā iulabatsō wé a' tā iwēkkō wōtēnewā. ¹¹ E' ukuōkī tā busipa malepa debitu tā ichakeke u'rki: ‘jA kēkēpa, a kēkēpa, ukkō kkōppōō sa' a!’ ¹² Erē wēm ulabatsōke e' tō ie'pa iūtē: ‘Mokī ye' tō a' a' ichē tō kē ye' wā a' suule.’

¹³ “Ye' tō a' a' ichē tō a' kē wā ijcher i kēwō, i diwō ye' dōmine e' kuekī a' tso' erki.

Inukōl mēne wakanewē e' ttē

(Lucas 19.11-27)

¹⁴ “Ñies i blúie Skēkōl tso' e' tā itkōraē wēs itka wēm ekōl mi'keā kamiē ká kuā'kī a' ese tā es. Ie' tō ikanē mēsopa kié tā ichē ie'pa a': ‘Ye' inukōl wakaneū ye' a' buaē as ikī klōr.’

¹⁵ Ikanē méso ekōl a' ie' tō inukōl kié talento* ese mé mil skel (5.000). Iēkōl a' ie' imé mil bōt (2.000). Etā iskā a' ie' tō imé mil et ē (1.000). Ie' tō ie'pa a' imé kōs ie'pa a' iwakanēor ekkē. E' ukuōkī tā ie' mīa. ¹⁶ Wēne a' imēne mil skel, e' tō iwakanewē buaē. Ie' tō ikī klō'wé mil dōkā skel. ¹⁷ Es ñies wēne a' imēne mil bōt, e' tō ikī klō'wé mil dōkā bōt. ¹⁸ Erē wēne a' imēne mil et, e' mīa tā iyōk biēitō e' a' itō iwōkir inukōl wōtēwā.

¹⁹ “Ká de tajē etā ie'pa wōkir dene e' tō ie'pa kié isuōie tō kōs ie'pa tō inukōl kī klō'wé. ²⁰ Wēne a' imēne mil skel, e' de kewe iwōkir ska'. Ie' wā inukōl kī debitu mil dōkā skel. Ie' ichē iwōkir a': ‘A kēkēpa, be'

* 25:15 talento: E' dōr ie'pa inukōl kié denario e' mil terōl (6.000). Denario et e' dōr s'kanēblō ká et e' ské ekkē.

tò ye' a inuköl me' mil skel, e' kî klö'wéyö mil doka skel.' ²¹ Iwökir tò iché ie' a: 'E' dör buaë, be' dör kanè méso buaë yësyësë. Inuköl elkela me'yö be' a e' wakanewé be' tò yësyësë. E' kueki ye' tò iyi skà meraë be' a tajë wakanewé. Be' shkówa ttsë'nú buaë ye' ta.' ²² E' ukuöki ta wéne a imène mil böt e' de ta ichéitö: 'A këkëpa, be' tò ye' a inuköl me' mil böt, e' kî klö'wéyö mil doka böt.' ²³ Iwökir tò ie' a iché: 'E' dör buaë, be' dör kanè méso buaë yësyësë. Inuköl elkela me'yö be' a e' wakanewé be' tò yësyësë. E' kueki ye' tò iyi skà meraë be' a tajë wakanewé. Be' shkówa ttsë'nú buaë ye' ta.'

²⁴ "Erë kanè méso a imène mil et, mik e' de, etä ie' tò iché iwökir a: 'A këkëpa, ye' wa ijcher tò be' dör wëm er darërëë ese. Be' tò iyi wöshsteke wé kë be' wa ikuatkëne ee. Nies i kë dör be' icha ese klö'wëkewa be' dör. ²⁵ E' kueki ye' suane be' yöki dö' ye' tò be' inuköl chówëwa. E' kueki be' inuköl blé ye' tò iyök a. I' be' inuköl dene ye' wa be' a.' ²⁶ Etä iwökir tò iüté: 'Be' dör kanè méso suluë, bikër tajë ese. Be' iché tò ye' tò iyi wöshsteke wé kë ye' wa ikuatkëne ee ena i kë dör ye' icha ese klö'wëkewayö, ²⁷ e' ta be' tò ye' inuköl blöpa inuköl blö wé a as ee iklöklör. Be' ikaneúpa es, e'ma ye' dene etä ye' inuköl ena iklöklone, e' de ye' ulä a.' ²⁸⁻²⁹ Etä ie' tò iché: 'Wé wa iyi tso' e' a iklö merdaë. Erë wé kë wa i ku', i tso' e' wa elkela e' yerattsa iyöki. E' kueki inuköl me'yö ie' a, e' yöttsa ie' ulä a ta imü wé wa itso' doka 10.000 e' a. ³⁰ Etä kanè méso suluë i' e' uyöttsa stui ké a, ee pë' suluë jurarak siarë ikä blardaë iweir kueki.'

Jesús tò ká ulitane wakpa shuleraë

³¹ "Ye' dör S'ditsö Alä, e' dörane s'blúie olo ta' tajë ye' biyöchökwakpa kos ta. Mik ye' dene, etä ye' e' tköraká blu' kulé kî ká ulitane wakpa shulök. ³² Ie'pa dapardaë ye' wörki ta ye' tò ie'pa blabatseraë wës iyiwak kkö'nukwak tò obeja ena chibo blabatsë es. ³³ S'ser yësyësë esepa dör wës obeja es, ie'pa merawa ye' tò ye' ulä bua'kka. S'ser suluë esepa dör wës chibo es, ie'pa merawa ye' tò ye' ulä bakli'kka. ³⁴⁻³⁶ Etä ye' tò icheraë wépa tso' ye' ulä bua'kka e'pa a: 'Ye' dör a' blü. Ye' yë er bua' ché a' a. Mik ye' du' bli wa, etä a' tò ye' dë; mik ye' bak ersinuk, etä a' tò ye' a' di' me'; a' kë wä ye' suule, erë a' tò ye' kiéwa buaë a' u a. Ye' bak datsi' kë ta', etä a' tò ye' a' datsi' kakme'; ye' bak duök siarë, etä a' dë' ye' kimuk; ye' bak wötëulewa s'wöto wé a, etä a' dë' ye' sauk. E' kueki a' shkówa i blúie ye' tso' e' a, e' kos yöulebak a' a kam ká i' yör e' yöki.' ³⁷ Erë s'ser yësyësë e'pa tò ye' a' ichakeraë: 'A Skëkëpa, sa' kë wa ijcher. ¿Mik sa' tò be' su' tò be' tteke bli tò, e' dë' sa' tò? ¿Mik sa' tò be' su' tò be' tteke ersi tò, e' a' di' me' sa' tò? ³⁸ ¿Mik be' dë'bitu' sa' u a, kë suule sa' wä, e' ki'wä buaë sa' tò? ¿Mik sa'

tò be' su' datsi' kë ta', e' a' datsi' kakme' sa' tò? ³⁹ ¿Mik sa' tò be' su' tò be' duöke ö be' wötëulewa s'wöto wé a, e' sauk sa' dë'?" ⁴⁰ Etä ye' tò ie'pa iuteraë: 'Mokí ye' tò a' a' iché tò mik a' tò iyi ekkë buaë o' ye' yamipa siarë ikkëpa a, etä e' dör wës a' tò ye' wák a iwé es.'

⁴¹⁻⁴³ "E' ukuöki ta ye' tò icheraë wépa tso' ye' ulä bakli'kka e'pa a: 'Ye' du' bli wä, erë a' kë wä ye' dëne; ye' bak ersinuk, erë a' kë wä ye' a' di' mène. Ye' dë' a' ska', kë suule a' wä, erë a' kë wä ye' kinewa a' u a; ye' bak datsi' kë ta', erë a' kë wä datsi' mène ye' a; ye' bak duök ena wötëulewa s'wöto wé a, erë a' kë dë' ye' sauk. E' kueki a' wömeuletsabak weinuk siarë. A' e' sköttsa ye' yöki. A' yúshka bö' ñar michoë yöule bë ena iklépa we'ikoie e' a.' ⁴⁴ Erë ie'pa tò ye' a' ichakeraë: 'A Skëkëpa, e' kë jcher sa' wä. ¿Mik sa' tò be' su' tò be' duöke bli wä? ¿Mik sa' tò be' su' tò be' ersine? ¿Mik be' dë' sa' u a? ¿Mik sa' tò be' su' datsi' kë ta'? ¿Mik sa' tò be' su' duöke ö wötëulewa s'wöto wé a? ¿Mik sa' kë wä be' kimene?" ⁴⁵ Etä ye' tò ie'pa iuteraë: 'Mokí ye' tò a' a' iché tò mik a' kë wä iyi ekkë one s'siarëpa ikkëpa a, etä e' dör wës kë a' wä ye' wák a igne es.' ⁴⁶ S'ser suluë esepa michoë weinuk, erë s'ser yësyësë esepa ser michoë buaë ye' ta."

26

Judiowak wökirpa tò Jesús aleritsé klö'wëwa

(Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Mik Jesús tò s'wöbla'wé kos e' one, etä ie' tò iché ittökatapa a:

² —A' wä ijcher tò böiki se' tò Se' Yëpa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'wëke. E' kéwö ska' ta, ye' dör S'ditsö Alä, e' wömerdattsa ttëwä wötëulewa krus mik.

³ E' kéwö ska' ta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kueblupa ñi dapa'wé sacerdote kibi kië Caifás, e' u a. ⁴ Eë ie'pa tò Jesús aleritsé kütö'wé iklö'wöwa ttëwä. ⁵ Erë ie'pa iché ñi a:

—Kë sö iwamblë Se' Yëpa Yërulune Egipto e' kéwö tkö'wëkesö e' a as pë' kë shutirka tajë.

Kiö masmas téka alaköl eköl tò Jesús kî
(Marcos 14.3-9; Juan 12.1-8)

⁶ Jesús tso' Betania, Simón kiri'uk lepra bak, e' u a. ⁷ Ie' tkëria mesa kî chkök. Etä alaköl eköl de ie' ska', e' wä kiö masmas tuë darërëë ese debitu, e' mí ie' wä iukkuö yöule ák bua'buwa wa ese a. Etä kiö e' tékaitö Jesús wökir kî. ⁸ Erë mik e' sué ittökatapa tò, etä ie'pa uluneka ta iché:

—¿Iölk kiö se' we'ikéwa ie' tò éanas?

⁹ Iwatormittsa inuköl tajë skéie s'siarëpa kimoie.

¹⁰ E' ttsé Jesús tò ta ie' tò iché ie'pa a:

—Ziök a' tso' alaköl i' tsiriuk? İyi buaë wéitō ye' a. ¹¹ S'siarëpa tso' kekraë a' shua, erë ye' kē ku' kekraë a' ta. ¹² Kiō tékaitō ye' ki ye' kanéwoje kam ye' nu wötërwa e' yōki. ¹³ Moki ye' a' a' iché tō ká wa'ñe wé Skëköl ttë buaë pakarë, eë ipakaräë ñies tō ie' tō i buaë q' ye' a. Es e' kē chöpawa yi éna.

Judas tō Jesús watké

(Marcos 14.10-11; Lucas 22.3-6)

¹⁴ Jesús ttōkatapa dabom eyök ki bōl, e'pa eköl dör Judas Iscariote, e' mīa sacerdotepa wōkirpa ska' ¹⁵ tã ie' tō iché ie'pa a:

—Zkōs a' tō ye' patuëmi Jesús wōmottsã a' a?

Etã ie'pa tō inukölchka wōshki mé ie' a dōkã dabom mañayök (30). ¹⁶ E'tami ie' tō kawō yulëmi bua'iewã Jesús wōmottsã.

Jesús tō Judiowak Yëpa Yërlune Egipto e' kēwō bata tkō'wé

(Marcos 14.12-25; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹⁷ Kawō kië Pan Kë Yōule Iwölöwōkã Wa* e' kēwō tsã diwō dewatke. Etã Jesús ttōkatapa de ie' ska' tã ie' a' ichaké:

—Zwé be' ki ikiane tō sa' tō Se' Yëpa Yërlune Egipto kēwō tkō'wëkesō e' chké kanewé?

¹⁸ Ie' tō ie'pa iüté:

—A' yú Jerusalén, wëm yë' ye' tō a' a' e' u a tã ichō ie' a: 'S'wōbla'ukwak be' a' ichök kē: Ie' kēwō dōkewatke. Ie' datse be' u a kawō tkō'wëkesō e' tkō'uk sa' tã.'

¹⁹ Ie'pa tō iwé wës ie' tō ie'pa a' iché es tã eë ie'pa tō ichké kanewé.

²⁰ Mik katuinetke, etã ie' tkër mesa ki chkök ittōkatapa dabom eyök ki bōl e'pa tã.

²¹ Ie'pa chköke, e' dalewa ie' tō iché ie'pa a:

—Moki ye' tō a' a' iché tō a' eköl tō ye' wōmerattsã.

²² Ie'pa erianekã tajë tã ichakëmi ie' a' eköl eköl:

—A Skëkëpa, zye' alë idir?

²³ Ie' tō ie'pa iüté:

—A' tso' ye' tã pan nuuk tka' etkë a' ñë, e' eköl ye' wōmerattsã. ²⁴ Ye' dör S'ditsō Alà, e' tã itkōraë wës itso' kitule Skëköl yëkkuō ki es. Erë wëstela ñna yi ye' wōmekettsã, e' tã. Buaë idir wëm e' a' tō kē ikunüpa.

²⁵ Etã Judas tō iwōmekettsã, e' tō ie' a' ichaké:

—A S'wōbla'ukwak, zye' alë idir?

Ie' iüté:

—Be' wák e' chékã.

²⁶ Ie'pa tso'ia chkök, e' shua pan klō'wéitō tã e' ki wëstela chéitō Skëköl a' tã iblatéitō tã iwã tié ie'pa a' tã ichéitō:

—Pan sē dör ye' chká, e' ñü a' tō.

²⁷⁻²⁸ E' ukuökī tã tka' a' vino tso', e' klō'wéitō tã e' ki wëstela chéitō Skëköl a' tã iméitō ie'pa a' tã ichéitō:

—Vino sē dör ye' pē. Ye' tterawã e' pē tērdaë, e' wa ttë pa'alī me' Skëköl tō e' wã de. Ye' ttëwã, e' wa s'tso' tajë e'pa nuñ olo'yarmi. E' kuekī a' ulitane tō ikak yō. ²⁹ Ye' tō a' a' iché tō vino kē yepaiayō dō mik i blúie ye' Yë tso' e' kēwō de da'aie, etã iskã yeraneyō a' tã.

Pedro tō icheraë tō ie' kē wã Jesús suule

(Marcos 14.26-31; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

³⁰ Etã ie'pa tō Skëköl ttseittsë, e' ukuökī tã ie'pa mīyal Olivo kēbata a. ³¹ Jesús tō iché ie'pa a:

—I' nañewe a' ulitane tkōyaldaë. A' ye' meraat ekōrla. E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuō ki es, e' tō iché: 'Obeja kkō'nukwak ttewaraëyō tã obeja pordami wī a' dià a.' ³² Erë mik ye' ttëwã shkenekane, e' ukuökī tã ye' miraë Galilea a' yōki kewe.

³³ Pedro tō ie' a' iché:

—Erë ie'pa ulitane be' memiät ekōrla, erë ye' kē tō be' mepaät.

³⁴ Ie' tō iüté:

—Moki ye' iché be' a' tō i' nañewe, kam dakro ar, e' yōki be' icheraë mañatōkicha tō be' kē wã ye' suule.

³⁵ Pedro tō ie' a' iché:

—Erë ye' ttëmiwarakitō be' tã, erë kē ye' ichepa tō kē ye' wã be' suule.

Etã ie'pa ulitane ttōke es ëme.

Jesús ttë S'yë tã Getsemaní

(Marcos 14.32-42; Lucas 22.39-46)

³⁶ E' ukuökī tã Jesús mīa ittōkatapa tã kã kië Getsemaní eë. Ie' tō iché ie'pa a:

—A' atë tulur ië, e' dalewa ye' mīa wishke ttök S'yë tã.

³⁷ Etã ie' wã Pedro ena Zebedeo ala'r bōl, e'pa mītser e' tã. Etã ie' erianemi chkenewami tajë. ³⁸ Ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' eriane tajë ttsësquia ye' ttëwamiitō ekkë. A' e' tsuat ië ye' tã, kē a' kapōkwã.

³⁹ Ie' mīa wishke tã ie' e' kēutër wōwakkōt iski tã ikiéitō Skëköl a' i' es: 'A yëwō, i tkōraë ye' tã e' dör wës iyi bacha'bachaë yëwasō es. E' mú ulã a' ye' yërmittsã, e' ma ye' yōttsã iulã a. Erë kē iwār wës ye' ki ikiane es, iü wës be' ki ikiane es.'

⁴⁰ E' ukuökī tã ie' dene wé ittōkatapa tulur eë tã ie'pa kuéitō kapōtulur tã ichéitō Pedro a:

—Za' kē wã kapëwã wōklōne dō hora ek ë ye' tã? ⁴¹ Kē a' kapōkwã. A' ikiō Skëköl a' as i sulu tō a' erkiōwëke ese kē e' alōkã a' ki. Moki a' éna i buaë wák, erë a' diché kē dë'ka iwã uk, e' kuekī a' a' darërë idir.

* **26:17** Kawō kië Pan Kë Yōule Iwölöwōkã Wa: Kawō e' tkō'wëke Israel aleripa dō kã kul, e' diwō tsã kiërakitō Se' Yëpa Yërlune Egipto e' kēwō. † **26:31** Zacarías 13.7

⁴² Età ie' skà míane wíshké ttökne S'yé tá tá ichéitò: "A yéwò, ì tkòraé ye' tá e' mú ulà a ye' yèrmittsa, e'ma ye' yóttsa iulà a. Eré iú wes be' kǐ ikiane es."

⁴³ Mík ie' dene, età ie'pa kuéneitò kapótulur; ie'pa wòbla surirkewa kapè wà e' kuéki. ⁴⁴ Ie' skà míane wíshké ttök S'yé tá, i' tá idare mañatòkicha. Età ittène wes ittè kuaé es. ⁴⁵ E' ukuókǐ tá ie' dene wé ie' tò ittòkatapa mañal méat eé tá ie' tò iché ie'pa a: —¿A' kapótulurǐa enukeia? Ye' dör S'ditsò Alà, e' diwò dekatke mèttsa pè' sulusipa ulà a. ⁴⁶ A' e' kòka, yǐ tò ye' wòmekettsa, e' dotke i' tá. Mishka ie' panuk.

Jesús klò'wéwa ibolòkpa tò
(Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesús tso'ia ttök, e' dalewa ittòkatapa dabom eyök kǐ bōl (12), e'pa ekōl kiè Judas, e' debitù pè' tá tajè. E' wakpa debitù tabè kǐ ena kal wōlō kǐ. Ie'pa patkè'mi sacerdotepa wókirpa ena judiowak kueblupa tò. ⁴⁸ Judas dör iwóméttsa e' tò ie'pa a iyè'bak: "Wé shké'wekeyò wòlattsè wa, e' dör ie', iklò'úwà a' tò." ⁴⁹ Età ie' de Jesús ska' tá iché iá:

—¡A S'wòbla'ukwak!

Tà iwòlattséwaitò. ⁵⁰ Jesús tò iché ie' a:

—A yami, i uk be' de, e' ú.

Età pè' datse Judas tá e'pa de Jesús ska' tá iklò'wéwarakitò.

⁵¹ Età ie'pa ièter eé Jesús tá e'pa ekōl tò itabè yéttsa tá e' wa sacerdotè kibi e' kanè méso kukuòña téttsa. ⁵² Jesús tò iché ie' a:

—Wépa ñippòke tabè wa, esepa dōrakǐ tabè kkò a. E' kuéki be' tabè blówane ikkuòlit a. ⁵³ ¿Be' ké wà ijcher tò ye' kǐ ikiane, e'ma ye' tò ikièmi ye' Yé a tá ie' tò ibiyòchòkwakpa tajè dōka 70.000 e' patkèmi ye' tsatòk? ⁵⁴ Eré ye' tò ikiè es, e' tá ¿wes Skèkōl yèkkuò kǐ itsò' kitule e' wà tkōmǐ? E' tò iché tò ì sulué tkòke ye' tá e' kǎwōtǎ tkōk es.

⁵⁵ Età ie' tò ichaké pè' ekkèpa a:

—¿Ì kuéki a' bitè ye' klò'ukwǎ tabè kǐ kal wōlō kǐ wes akblòkwakpa klò'wéwa es? Kékraé ye' bak e' tkòksèr Skèkōl wé a s'wòbla'uk, eré a' ké wà ye' klōnewa. ⁵⁶ Eré ì tkòke i' e' dör as iwà tkō wes Skèkōl ttekòlpa tò ikitatbak Skèkōl yèkkuò kǐ es.

E' wōshǎ tá ie' ttòkatapa kōs tkayalmi tò iméat ekōrla.

Jesús demi ie'pa wǎ Caifás wōrkǐ
(Marcos 14.53-65; Lucas 22.54-55,63-71; Juan 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Età pè' tò Jesús klò'wéwa e'pa tò ie' tsémi sacerdotè kibi kiè Caifás e' u a. Eé s'wòbla'uk ttè dalòieno wa wakpa ena judiowak kueblupa kōs daparke. ⁵⁸ Eré Pedro datse ie'pa itòkǐ kāmìè dōttsǎ sacerdotè kibi

e' u pamik, eé ie' e' tséat tkēr Skèkōl wé shkékipa tá isaúk tò ì tkōmǐ.

⁵⁹ Età sacerdotepa wókirpa ena judiowak wókirpa malepa tò ttè yuleke Jesús kkatoie as ie'pa tò iwóméttsa ttèwa. ⁶⁰ Tajè pè' de ie' kkatòk kachè wa, eré ké yǐ wà ie' kkatène wè' ie' wómottsa ttèwa. Bata ekkè tá idebitù bōl ikkatòk kachè wa, ⁶¹ e'pa tò iché:

—Wém sè tò iyè' tò ie' a Skèkōl wé olorwami, e' yuèkamineitò kǎ mañat shuǎ.

⁶² Sacerdotè kibi e' kékǎ tá ichaké Jesús a:

—¿Kè be' ie'pa iuteku' yès? ¿Ñe' ie'pa be' kkateke, e' dör i?

⁶³ Eré Jesús siwǎ'bléwǎ ie'pa yōkǐ. Età sacerdotè kibi tò ichaké ie' a:

—Ichò sa' a yēsyesè Skèkōl chòk e' wōrkǐ tò ¿be' dör ie' Alà? ¿Be' dör wé pairine'bitù idi' wa sa' blúie e'?

⁶⁴ Ie' iutè:

—Wes be' iché es idir. Ye' tò iché a' a tò ye' dör S'ditsò Alà, e' sueraé a' tò tkérkǎ Skèkōl diché tá' tajè íyǐ ulitane tsatǎ e' ulà bua'kka dalòiertǎ' tajè. Nies ye' datskene kashuk a mò a' e' sueraé a' tò.

⁶⁵ Età sacerdotè kibi e' datsǐ j'chéé ikka-choie tò ilunekǎ tá ichéitò:

—Ì ché ie' tò, e' wa ie' tso' Skèkōl chòk sulué. ¿Iie se' kǐ ikkatòkwakpa kǐ kiarmiia? Ttè sulué chéitò, e' tsetsesò. ⁶⁶ ¿Iima a' tò ibikeitsè?

Ie'pa tò iutè:

—Ie' wák iane iwiie, e' kuéki ikǎwōtǎ ttèwa.

⁶⁷ Età ie'pa wirituòke Jesús wō kǐ tá itek-erakitò tajè. Wélepa tò ippé iwō kǐ ⁶⁸ tá ichérakitò:

—Be' dör wé pairine'bitù idi' wa s'blúie e', e'ma sa' a ichòkǎ ¿yǐ tò be' ppé?

Pedro tò iblé tò ké ie' wǎ Jesús suile
(Marcos 14.66-72; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Pedro tkèriǎ sacerdotè kibi e' u pamik tá alakòl kanèblòke u e' a, ese de ekōl ie' ska' tá ichéitò iá:

—Be' nies dör Jesús Galilea wak e' klé ekōl.

⁷⁰ Eré ie' tò iblé sulitane tso' e'pa kukua. Ie' tò iché:

—Ye' ké éna iane tò ì chòk be' tso'.

⁷¹ Ie' miǎ ukkò tkēr kañikǎ eé tá alakòl skǎ tò isué e' tò iché imalepa a:

—Ie' i' dör Jesús Nazaret wak e' klé ekōl.

⁷² Etòkichane Pedro tò iskǎ ché:

—¡Ye' iché Skèkōl wōrkǐ tò ye' ké wǎ wém e' suile!

⁷³ E' kuòlō tá wépa tso' eé e'pa debitù ie' ska' tá ichéitò:

—Mokǐ be' dör ie'pa èltè wak, be' ttò ie'pa ttò tsetsè.

⁷⁴ Età ie' iché:

—Skèkōl wōrkǐ yō iché tò ¡wém e' ké suile ye' wǎ! Kè idör es, e'ma as ye' kichatèr.

E' wöshaë dakro ane, ⁷⁵ tã ò yë Jesús tò ie' a e' anewa ie' éna, e' dör i': 'Kam dakro ar, e' yökí be' tò icheraë mañatökicha tò be' kě wã ye' suule.' Etã ie' e' yéttsã miã kañikã tã eë ie' ië tajë siarë.

27

Jesús mítser Pilato wörki

(Marcos 15.1; Lucas 23.1-2; Juan 18.28-32)

¹ Mik kã ñine, etã sacerdotepa wókirpa ena judiowak kueblupa kós ñi dapa'wéka iler-itsök tò "¿wes sô Jesús ttëwami?" ² Ie'pa wã imítser moulewã mé Pilato a. Pilato tkê'ka Roma wókir kibi tò Israel aleripa ké wókirie.

Judas e' ttëwã

³ Judas tò Jesús wató'ttsabak, mik e' wã ijchenewa tò moki Jesús wómenettsã ttëwã, etã e' tò ie' eriawéne tajë. E' kueki ie' miã sacerdotepa wókirpa ena judiowak kueblupa ska' tã inuköl mène ie' a mañayök (30), e' ménëitò ie'pa a. ⁴ Ie' iché ie'pa a:

—Í sulu wambléyö. Wëm kě kî ò sulu nuí tã, ese wóméttasýö ttëwã.

Erë ie'pa tò ie' iütë:

—je' kě kî sa' tkine! je' wërke be' wóki!

⁵ Etã ie' inuköl e' uyémine Skéköl wë shuã tã imiã e' kuli' skéka tã, es ie' e' ttëwã.

⁶ Etã sacerdotepa wókirpa tò inuköl e' shtëkã tã ichérakitö:

—Inuköl i' dör s'kötulewã ské, e' kueki ñá idir. Kě iienukwã inuköl tso' Skéköl a iyi kanéwöie ese a.

⁷ E' kueki ie'pa ttë mé ñi a tò kã tauytsasö iwa wë poie pë' datse kã bánet blénewa ië, esepa nu blóie. Etã kã kië Skauchka Yuókwak Ké e' tué ie'pa tò. ⁸ Ie'pa tò kã e' tué s'kötulewã ese ské wa, e' kueki dô ikké tã kã e' kië Kã Töne S'kötulewã Ské Wa. ⁹ İyi ekké kós tka wës Skéköl tteköl kië Jeremías tò iyë'atbak es. Ie' tò iyë': "Israel aleripa tò iské mékã inukólchka wóshki dôkã dabom mañayök (30), ekké klö'wé ie'pa tò, ¹⁰ tã e' wa ie'pa tò kã kië Skauchka Yuókwak Ké e' tué wës Skéköl tò ye' a iyë' es."* Es Jeremías tò iyë'at.

Pilato tò Jesús a ichaké

(Marcos 15.2-5; Lucas 23.3-5; Juan 18.33-38)

¹¹ Jesús mítser ie'pa wã Pilato dör kã e' wókir e' ska' tã e' tò ie' a ichaké:

—¿Be' dör judiowak blú?

Ie' iütë:

—Tö, wës be' iché, e'ma es idir.

¹² Sacerdotepa wókirpa ena judiowak kueblupa tò ie' kcateke Pilato a, erë Jesús kě wã ie'pa iütëne yës. ¹³ E' kueki Pilato tò ie' a ichaké:

—Ie'pa tò be' kcateke tajë ¿e' kě ttsëne be' wã?

¹⁴ Erë ie' kě wã iütëne yës, e' tò Pilato tkiwéwã darërëë.

Jesús méttasã ttëwã Pilato tò

(Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

¹⁵ Judiowak Yëpa Yërulune Egipto, e' kěwö wa Pilato wóblar s'wötëulewã s'woto wé a ese yóktas eköl émine wé kiane pë' kî e'. ¹⁶ E' kěwö ska' tã wëm tso' wötëule eköl kië Barrabás kkekaulekã tajë judiowak shuã. ¹⁷ E' kueki mik ie'pa e' dapa'wé tajë, etã Pilato tò ie'pa a ichaké:

—¿S'wötëulewã wéne kiane a' kî tò ye' tò iyëttsane a' a: Barrabás ö Jesús kiekerakitö wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e'?

¹⁸ Ie' tò isuëwã tò ukyëne wa sacerdotepa wókirpa tò Jesús méttasã ie' ulã a. E' kueki ie' tò ie'pa a ichaké es.

¹⁹ Ie' tkërkaia s'shulo kulé kî, etã ilaköl tò ichök patké ie' a: "Nañewe ye' tò Jesús kébisuë, e' tò ye' tsiriwétka tajë, e' kueki be' kě e' tiük wëm ser yësyesë e' tã."

²⁰ Erë sacerdotepa wókirpa ena judiowak kueblupa tò pë' ulitane dakíñé tã ichérakitö: "Íkiö Pilato a tò Barrabás ömine erë Jesús ttöwã."

²¹ Pilato tò ie'pa a iskã chakéne:

—¿Wëpa bôl i', wé kiane a' kî tò ye' tò iëmine?

Ie'pa iütë:

—jBarrabás ömine!

²² Ie' tò ie'pa a ichaké:

—Etã ¿wes Jesús kiekerakitö wé pairine'bitü idi' wa s'blúie e' wëmüyö?

Ie'pa iütë:

—jIttöwã wötëulewã krus mik!

²³ Ie' tò ichaké ie'pa a:

—¿Í kueki? ¿Í sulu wambléitö?

Erë ie'pa kî arke:

—jIwötöwã krus mik!

²⁴ Ie' tò isuë tò ie' kě a Jesús tsatkënuw wës, pë' kî arkeka tajë, e' kueki ie' tò di' tsük patké tã iulã skué ie'pa ulitane wörki iwã kkachioie tò ie' kě iane iwiie. Ie' iché:

—Wëm i' patkeraëyö ttëwã erë e' nuí kě ku' ye' kî. E' nuí ardaë a' ulitane kî.

²⁵ Etã ie'pa ulitane iütë:

—Sa' ena sa' ala'r kós as e' kî inuí ar.

²⁶ Etã Barrabás émi ie' tò. E' ukuókí tã ie' tò Jesús ppök patké ttsa' bata daloe wa, tã iméttasitö iñippökwakpa ulã a wötëwã krus mik.

²⁷ Etã Pilato ñippökwakpa wã Jesús mítser s'wókirpa wé kië Pretorio e' pamik tã eë ie'pa tò ñippökwakpa malepa kós kiéttas dapa'wé ek tsini Jesús pamik. ²⁸ Ie'pa tò Jesús datsi' yéttas tã datsi' mat daloshdalosh ese wa ipaiérakitö blu'ie. ²⁹ Nies dika'kicha

* 27:10 Jeremías 19.1-13; 32.6-9

yué wöshkie, e' tkékarakitö iwökir kî blu'ie. Kuaköl wölö méraakitö ie' a iulä bua'kka wës blu'es. E' ukuöki tä ie'pa e' tkéwä kuchë kî ie' wörki iwayuoië tä ichéarakitö:

—JBe' dör judiowak blü! JBe' kîkökka sa' tso'!

³⁰ Nies ie'pa wiritué iki tajë, tä kuaköl wölö a'tser iulä a, e' yétsarakitö, e' wa ippéarakitö tajë iwökir kî. ³¹ Mik iwayué one, etä datsi' mat daloshdalosh, e' yétsarakitö tä iwák datsi' iékanerakitö iki tä imítsarak iwä wötëwä krus mik.

Jesús wötëne krus mik

(Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

³² Mik ñippökwapka wä Jesús dami e'pa e' yélur eë, etä wëm eköl kué ie'pa tö ñalä kî kië Simón, e' dör Cirene wak. Ie' ké ie'pa tö Jesús krus tsukmi.

³³ Mik ie'pa de ká kië Gólgota eë (Gólgota wä kiane chë s'wökirdiche), ³⁴ etä ie'pa tö vino shutuule kapöli bacha'bachaë wa, ese mé Jesús a yë. Erë mik ie' tö ipattsé, etä ie' ké wä iyanewa.

³⁵ Mik ie'pa tö iwötë krus mik one, e' ukuöki tä ie'pa iné ñi ma'woie suë tö wës ie'pa tö ie' datsi' blatemi ñi a. ³⁶ E' ukuöki tä ie'pa e' tuluéser ikkö'nuk as ké yi itsatkö. ³⁷ Kaltak kî itso' kitule tö ichë: "T dör Jesús dör judiowak blü e'", e' batséwarakitö ie' wökir tsakä. E' kit ie'pa tö iwä kkachoië tö i nuí kî ie' wötënewä krus mik.

³⁸ Etä ñies wëpa böi akblökwakpa wötëwarakitö krus mik, eköl iulä bua'kka, eköl iulä bakli'kka. ³⁹ Pë' tköke eë e'pa tö icheke sulu, iwökir wötiukerak iwöä, es ichekerakitö:

⁴⁰ —JBe' se tö Skököl wé tkekettsa, tä ká mañatk ë tä be' tö iyuékane! Mokî be' dör Skököl Alä, e'ma be' e' tsatkö, be' e' öwa krus se mik.

⁴¹ Es ñies sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ena judiowak kuëblupa, e'pa tö ie' wayueke. Ie'pa ñi a ichöke:

⁴² —O'kapa tsatkéitö erë ie' wák ké a e' tsatkër. Mokî ie' dör Israel aleripa blü, e'ma as ie' e' öwa krus wí mik, e' iarna tä sa' erblömi ie' mik. ⁴³ Jle' ké wä sa' a iyëne tö ie' dör Skököl Alä? Jle' erblöke Skököl mik e' kî ikiane, e'ma as e' tö itsatkö!

⁴⁴ Dö ñies akblökwakpa böi wötëulewä krus mik ie' o'mik, e'pa tö ie' cheke sulu.

Jesús duowa

(Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

⁴⁵ Mik diwö de bata a, etä ká miä ttsettseë ká wa'ñe, dö tsälí diwö de mañat ekkë. ⁴⁶ E' wöshä tä Jesús anekä tajë tä ichë: "Elí, Elí, ¿lemá sabactani?" (e' wä kiane chë: A ye' Këköl, a ye' Këköl, ¿iök be' ye' we'ikëttsa?)

⁴⁷ Mik welepa tso' eë, e'pa tö ttë e' ttsé tä ichéarakitö:

—Wëm wí tso' Skököl tteköl bak kië Elías, e' kiök.

⁴⁸ Etä ie'pa eköl tunemi tö suiyök nuwéka vino shkóshkö wa, e' tkéka kuaköl bata kî tä itkéwä ie' kkö mik as ikuyöitö. ⁴⁹ Erë imalepa tö iché ie' a:

—Imúat bër, ipanusö suë tö Elías datse itsatkök.

⁵⁰ Etä ie' skä anene tajë tä iwiköl émiitö. Es iduowa. ⁵¹ E' wöshä tä Skököl wé a ie'pa wä datsi' buririë ese shükwar u blatoie e' jchënane kákke dötsä iski. Nies ká wöti'neka tä äk blublu tskiralone. ⁵² Etä pö kköbulolone tä s'batse'rpa blërulune, esepa tajë shkenekane ⁵³ e' yélur ipö a. Ie' du'wa shkenekane, e' ukuöki tä ie'pa de Jerusalén dör ká batse'r eë, tä tajë pë' tö ie'pa suë.

⁵⁴ Roma ñippökwap eköl dör capitán ena imalepa tso' ie' tä Jesús kkö'nuk, mik e'pa tö ká wöti'ne ena i kôs tka eë e' suë, etä ie'pa tkirulune tä iché ñi a:

—Mokî wëm wí dör Skököl Alä je'.

⁵⁵ Nies alakölpa manetwä Galilea Jesús tä ikimuk, e'pa tso'ñak tajë ie' kî sauk kamië. ⁵⁶ E'pa eköl dör María Magdala wak, iëköl dör María dö Santiago ena José e'pa mi, iëköl dör Zebedeo ala'r, e'pa mi.

Jesús nu wötëne pö a

(Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

⁵⁷ Wëm eköl tso' kië José Arimatea wak, e' dör inuköl blü, ñies ie' dör Jesús klé eköl. Mik ká tuirketke, ⁵⁸ etä ie' miä Pilato ska' Jesús nu kiök. Pilato tö imuk ké ie' a. ⁵⁹ Ie' wä imítsër patrëwä datsi' ukuö bua'bu saruru maneneë ese wa. ⁶⁰ E' ukuöki tä ie' tö ibléwä ákuk bine pa'alí iwák nu blóie e' a. Ie' tö ák bérie trémi dö pö kkö mik, e' wa iwötëwä. E' ukuöki tä imiä. ⁶¹ Erë María Magdala wak ena María skä, e'pa atë tulur pö kkö wöshä.

Jesús nu blëne e' kkö'ne Shkëkipa tö

⁶² E' bule es e' dör ëno diwö, etä sacerdotepa wökirpa ena fariseowakpa miyal ñita ttök Pilato tä. ⁶³ Ie'pa iché iä:

—A këkëpa, sa' éna ianewa tö mik kachökwak e' bak ttsë'ka, etä ie' tö iyë' tö ie' duowa e' kî ká de mañat etä ishkerdakane. ⁶⁴ E' kueki sa' tö be' a ikië tö pö kkö'nuk patkö döka ká mañat dö' ittökatapa dö inü ekiblökwa tä i' ukuöki tä ichënerakitö sulitane a tö ishkenekane. E' wëarakitö es, e' ta e' dör kachë tajë shutë tkökä ikache kewe e' tsatä.

⁶⁵ Pilato tö iché ie'pa a:

—Së a' wä ñippökwapka tso', a' yú ikkö'nuk bua'iewä kôs a' a ikkö'narmi ekkë.

⁶⁶ Etä ie'pa miä pö a tä iyi batséwarakitö pö kkö mik as ké yi mi'wajä eë. Ie'pa tö

ñippökwakpa méat pö kkö'nuk, etä iwákpá míyal.

28

Jesús shkenekane

(Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-

10)

¹ Eno diwö tka, e' bule es e' dör domingo e' ñirketke tä María Magdala wak ena María ská, e'pa míyal Jesús pö sauk. ² E' wöshä tä Skököl biyöchökwak eköl tso' ká jai a' e' de, etä í tka darërëë. Ie' mía pö a tä ák bastkër e' tréütö bänet tä ie' e' tkéser iki. ³ Ie' wöñarke dalölöë wës alá wöñar es, idatsi' damiwa saruruë wës suiyök es. ⁴ Mik ñippökwakpa tö e' sué, etä ie'pa tkirulune painékarak siwa' arulune suane ë wä, atë wës s'duowa es. ⁵ Etä Skököl biyöchökwak tö iché alakölpä a:

—Kë a' suanuk. Ye' wä ijcher tö a' tso' Jesús kötewä krus mik, e' nu yulök. ⁶⁻⁷ Erë ye' de a' a' ichök tö kë iku' ie, ishkenekane wës ie' tö iyë'atbak es. A' shkó wë ie'pa tö inü me'wä e' tö weblök. E' ukuöki tä a' yú bet ibiyö chök ittökatapa a: 'Ie' shkenekane, e' mir a' yöki kewe Galilea, eë a' tö isüeräë.'

Jesús e' kkaché alakölpä a

⁸ Etä alakölpä míyal shkalaläë. Ie'pa suane erë ñies ie'pa ttsë'ne buaë. Ie'pa tunemirak ibiyö muk Jesús ttökatapa a. ⁹ E' wöshä tä Jesús de dur ie'pa wörki tä ie'pa shke'wéitö. Ie'pa dewä ie' ska' tä ie'pa e' tuléwä kuchë kī tä iklö paklö wéwarakitö tä idalöierakitö. ¹⁰ Ie' tö iché ie'pa a:

—Kë a' suanuk. A' yú ichök ye' ttökatapa a tö a' yú Galilea tä eë a' tö ye' süeräë.

Ñippökwakpa patoule kachök

¹¹ Alakölpä míyal, e' dalewa ñippökwakpa tso' pö kkö'nuk e'pa welepa míyal Jerusalén tä i kës tka e' pakérakitö sërää sacerdotepa wökirpa a. ¹² Sacerdotepa wökirpa míyal ttök judiowak kueblupa tä. Ie'pa ttë mé ñi a: "Sú sô ñippökwakpa patuë inuköl taië wa as ie'pa ichö wës se' kī ikiane es." ¹³ Ie'pa tö iché ñippökwakpa a:

—A' ichö tö nañewe a' kapolur e' dalewa Jesús ttökatapa debitü e' wä inü mítser. ¹⁴ A' wökir kibi wä ijchenewa, e' tä sa' ttöraë ie' tä a' tsatkoie. Es kë i tköpa a' tä.

¹⁵ Etä ñippökwakpa tö inuköl e' klö'wé tä ichérakitö wës ie'pa ké ichök es. Dö i'ñe tä kachë e' pakekeia judiowak tö.

Jesús tö ittökatapa patké ie' ttë pakök ká ulitane wakpa a

(Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁶ Etä Jesús ttökatapa dabom eyök kī eköl (11), e'pa míyal Galilea kabata a wë ie' tö ie'pa a iyë' eë. ¹⁷ Mik ie'pa tö isüé, etä ie'pa tö idalöié, erë ie'pa welepa tö ibikeitséka bötöböt. ¹⁸ Ie' de ie'pa ska' tä ichéitö:

—Skököl tö ye' tkë'ká iyi ulitane wökirie ká jai a' ena ká i' a. ¹⁹ E' kueki a' yú ká ulitane a s'yuök ye' ttökatapaie. Ie'pa wöskuö S'yë ena ye' dör ilä ena Wiköl Batse'r e' ttö wa. ²⁰ Ñies ttë kës wä dalöiök a' ka' ye' tö, e' wa ie'pa wöbla'ü as ñies ie'pa tö iwä dalöiö. Ye' sër michoë a' tä kékraë. Erë ká i' enewatke, erë ye' kë tö a' mepaät a' wakpa ë.

Jesús Tté Buaë Kit San

Marcos tò Marcos

Yi tò yèkkuò i' kit e' kiè Marcos. Nies ie' kiè Juan Marcos. Ie' kè dör Jesús ttekölpa tsá dabom eyók kî bôl e'pa eköl. Erè wèlè tò ibikeitsè tò ie' dör Pedro klé. E' kuekî pè' tajè tò ibikeitsè tò Pedro tò ie' kime' yèkkuò i' shòtk. Nies ie'pa ibikeitsè tò Marcos bak senuk Jerusalén, e' kuekî i' o' Jesús tò ena i' yè'itò e' ane buaë ie' éna.

Jesús dör Skèköl alà e' dè'bitù ká i' kî e' tò iyi buaë o' tajè sulitane á ie'pa wörkî. E' kit Marcos tò yèkkuò i' kî. Ie' kî ikiane tò sulitane wá ijcherwá. Nies wës Jesús weine tajè ena iwóténewa krus mik e' paké ie' tò tajè. Jesús weine tajè ena idu'wá, e' ukuökî ishkenekane, e' kuekî idiché tã tajè tkòka se' bolòk Satanás tsata. I'ne tã kekraë ie' tso' se' kimoie, e' kiane Marcos kî tò se' wá ijcher. E' kuekî ie' tò yèkkuò i' kit.

Marcos i' tté tso' kitule Hechos 12.12,25; 13.5,13; 15.36-39 ena 2 Timoteo 4.11 e' kî. Erè kè s'wá ijcher yësyesè tò mik ie' tò yèkkuò i' kit, erè se' tajè tò ibikeitsè tò ikititò Jesús kune' e' kî duas de dabom skëyök (50) ena dabom kuryök (70) e' shü ulat.

Juan s'wöskuök tò s'patté

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹ Jesucristo dör Skèköl Alà, e' tté buaë dör i' es.

² Ká iaiä Skèköl tteköl kiè Isaías e' tò ikitat yèkkuò kî, e' iché i' es:

Skèköl tò ichè: "Ye' tso'tke ye' tté pakökwak patkòk be' yökî kewe, be' ñalé yuök.*"

³ Ká sir poë wé kè yi serku' ee ie' ttöraë aneule:

'A' er mane'ü Skèköl datse e' yökî, e' dör wës ñalá yuësö yësyesè ie' yökî es.' »†
Es Isaías tò iyè'at.

⁴ Es Juan S'wöskuök tso' ká sir poë wé kè yi serku' ee, e' tò s'pattémi i' es: "A' er mane'ü Skèköl á as a' nui olo'yöitò a' kî tã a' e' wöskuölör iwà kkachioie."

⁵ Jerusalén wakpa ena ká malepa tso' Judea e' wakpa kòs dóke ie' ttòke e' ttsök. Ie'pa e' wamblö sulu kòs e' chekekarakitò tã Juan tò iwöskuekelor di' kiè Jordán e' a.

⁶ Juan datsi' yöule kameio köyök wá; ikipamo yöule iyiwak kkuölit wa. Ie' chké dör ditski ena bulali. ⁷ Tté pakeke ie' tò ie'pa á i' es: "Ye' itökî idatse eköl, e' dör kéképa tajè ye' tsata, e' kuekî ie' klökkuò kicha è kè wötsënanuk ye' siarla e' a. ⁸ Ye' tò a' wöskueke di' a, erè ie' tò a' ierawá Wèlò Batse'r a."

Juan tò Jesús wöskué

(Mateo 3.13-17; Lucas 3.21-22)

⁹ E' kèwò ska' tã Jesús e' yéttsa Nazaret ate Galilea ee, e' de Jordán tã ee Juan tò ie' wöskué. ¹⁰ Mik ie' wösune e' e' duékane di' a, e' wösha tã ie' isuë tò ká jai kköbunane tã Skèköl Wiköl bitè ie' kî nuböl sù. ¹¹ Etã ttò ttsène datse ká jai a, e' tò ichè: "Be' dör ye' alà dalër tajè ye' éna, e' wër ye' wa buaë shütë."

Satanás tò Jesús erkiöwé i' sulu wamblö

(Mateo 4.1-11; Lucas 4.1-13)

¹² E' ukuökî tã Skèköl Wiköl tò Jesús ké shkòkmi ká sir poë wé kè yi serku' ee. ¹³ Eë iyiwak sulusi tso' tajè. Eë ie' sené ká dabom tkëyök (40), e' dalewa Satanás tò ie' erkiöwé i' sulu wamblö. Skèköl biyöchökwakpa tò ie' kímé.

Jesús tò ie' kanè wawémitke Galilea

(Mateo 3.1-12; Lucas 3.1-9,15-17; Juan 1.19-28)

¹⁴ Juan klö'wéwarakitò wötéwa s'woto wé a, e' ukuökî tã Jesús mia Galilea Skèköl tté buaë e' pakök. ¹⁵ Ie' s'patteke i' es: "Ï blúie Skèköl tso' e' kèwò dewatke tsinet. E' kuekî a' er mane'ü ie' a tã ie' tté buaë e' klö'ü."

Jesús tò nima klö'ukwakpa dòka tkël e'pa kié

(Mateo 4.18-22; Lucas 5.1-11)

¹⁶ Mik Jesús shkòrami batsöri kiè Galilea e' kkömik, etã wépa bôl suëtò. E'pa dör Simón ena iël Andrés. Ie'pa dör nima klö'ukwakpa. Ie'pa tso' ikla' uyök batsöri á nima klö'woie.

¹⁷ Jesús tò ie'pa á iché:

—A' shkò ye' tã. A' yueraëyö s'ditsö klö'uk ye' á ye' ttökataie.

¹⁸ E' bet tã ie'pa tò ikla' tuléat tã mýal ie' tã.

¹⁹ E' wí'kie Jesús tò Santiago ena iël kiè Juan e'pa sué. Ie'pa dör Zebedeo ala'r. Ie'pa tular kanó á ikla' wöyüök. ²⁰ E' wösha tã Jesús tò ikiémirak e' tã. Etã ie'pa tò iyé méat ikané mësopa tã kanó shüa tã imýal Jesús tã.

Jesús tò aknama trè'wëshkar wëm eköl á

(Lucas 4.31-37)

²¹ Ie'pa demi ká kiè Cafarnaüm ee. Éno diwó á Jesús tkawá judiowak ñi dapa'wó wé á tã ie' tò s'wöbla'wémitke. ²² Ie' tò s'wöbla'weke tté mokî diché tã tajè ese wa. E' kè dör wës s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa tò s'wöbla'weke es. E' kuekî e' tò wépa tso' ittök e'pa tkiwéwa. ²³ Etã ee wëm eköl tso' e' a wimblu sulusi tso' e' tò iché aneule:

²⁴ —A Jesús Nazaret wak, ¿ie be' tso' sa' tsiriuk? ¿Be' debitu sa' eukwa? Ye' wa be' suule. Ye' wá ijcher tò be' dör yi dör batse'r patké'bitü Skèköl tò e'.

²⁵ Jesús tò wimblu e' uñé:

—¡Be' siwa'blöwa, be' e' yóttsa wëm sè á!

* 1:2 Malaquías 3.1 † 1:3 Isaías 40.3

²⁶ Wimblu sulusi tö wëm siwä' éwa ta ianekä tajë ta ie' yéttsa iä. ²⁷ Sulitane tkinewä iweblök ta ifni chakérak:

—¿Wí dör i? ¡Ie' s'wöbla'weke ttë pa'ali wa ena diché wa dö wimblupa sulusi kéitö e' yöktsa ta ittö iütérakitö ekkè!

²⁸ E' bet ta ie' ttë bunekä Galilea kôs a.

Jesús tö Simón yäk bua'wéne

(Mateo 8.14-15; Lucas 4.38-39)

²⁹ Mik ie'pa e' yélur ñi dapa'wö wé a ta Jesús mía Simón ena Andrés e'pa u a. Santi-ago ena Juan mí ie' ta. ³⁰ Eë Simón yäk me'r ká' k'i kiri'weke duè dalölö tö, e' ché ie'pa tö Jesús a. ³¹ Etä ie' e' skéwa ta iklö'wéitö iulä a ta ikimé e' tköksér. E' bet ta duè dalölö ie' éwa ta ie' e' kékä ilë yulök ie'pa a ñë.

Jesús tö tajë s'kirirke esepa bua'wéne

(Mateo 8.16-17; Lucas 4.40-41)

³² Kä tuine diwö míwatke ta s'kirirke ena wépa a aknama tso' esepa kôs debiturak iwä Jesús ska'.[†] ³³ Kä e' wakpa kôs e' dapa'wékä ukkö a. ³⁴ Etä ie' tö duè ulitane bua'wéne pë' tso' tajë e'pa a. Nies aknamapa tajë trë'wéyalitö. Erë aknamapa wä ijcher yi dör ie', e' kuek'i ie' kè wä kawö mène ie'pa a ttök.

Jesús tö Skëköl ttë paké judiowak ñi dapa'wö wé a

(Lucas 4.42-44)

³⁵ Kä ñirketke iä ttsetseë, ta Jesús e' kékä mía bánet wé kè yi ku' ese ska' ttök S'yé ta. ³⁶ Etä Simón ena iwapiepa míyal ie' yulök. ³⁷ Mik ikuéwarakitö, etä ie'pa ie' a iché:

—Sulitane tso' be' yulök.

³⁸ Erë ie' tö ie'pa iütë:

—Mishka kä tso' tsinet tsinet ese a. Nies ee ye' ké Skëköl ttë pakök, eseie ye' dë'bitü.

³⁹ Es Jesús shkë kä tso' Galilea e' kôs a ttë pakök judiowak ñi dapa'wö wé kôs a, ñies aknama trë'ukyal.

Wëm eköl kiri'weke lepra tö e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 8.1-4; Lucas 5.12-16)

⁴⁰ Wëm eköl kiri'weke lepra tö, e' e' skéwa Jesús o'mik ta ie' e' tkéwä kuchë k'i ta iché iä: —Be' k'i ikiane, e' ta be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

⁴¹ Jesús tö ie' sué er siarë wa ta ikéwäitö ulä wa ta iché:

—Tö, ye' k'i ikiane. Be' dene batse'r.

⁴² E' wöshä ta wëm buanene batse'nene.

⁴³⁻⁴⁴ E' ukuök'i Jesús tö ie' a iché:

—Ye' ttö ttsö, i tka be' ta e' kè char yi a. Be' yú e' kkachök sacerdote a. I muk Moisés tö a' ka' e' batse'woie e' tsümi mē Skëköl a iwä kkachoe.

[†] 1:32 Diwö e' dör eno diwö, e' kuek'i s'kirirke kôs kè dë' ie'pa wä Jesús ska' ñiwe. Ie'pa kè a kawö ta' kaneblök eno diwö a. Ie'pa a ta iýi ö yile tsëmi e' dör kanë. E' kuek'i ie'pa tö s'kirirke tsëmi Jesús ska' diwö míwatke e' ukuök'i, ekké eno diwö erkerö e' kuek'i. * 2:4 u tsäbata jché: Ie'pa u tsäbata dör kkueie, e' k'i ie'pa shkökë.

⁴⁵ Erë wëm mía ta ie' e' kékä i tka itä e' pakök sulitane a. E' kuek'i Jesús kè a e' kkayënuwé wé pë' tso' tajë ese ska'. Ie' kawötä e' tsukat kañikä wé kè pë' ku' ese ska', erë kä wa'ñe wakpa datse ie' ska'.

2

Wëm eköl kraulewä e' bua'wéne Jesús tö

(Mateo 9.1-8; Lucas 5.17-26)

¹ Kä wëkkë alë kuök'i ta Jesús dene Cafarnaüm. Mik pë' wä ijchenewa tö ie' tkër u a, ² etä tajë ie'pa e' dapa'wé ie' ska' kè chë'kaia wëshkë, kè chë'kaia ukkö a ekkë. Ie' tso' Skëköl ttë pakök ie'pa a. ³ E' dalewa wépa döka tkël wä wëm kraulewä kè karkä debitu eköl ka'la k'i. ⁴ Erë tajë s'tso', e' kuek'i kè wës ie'pa tkömi wëshkë Jesús ska'. E' kuek'i ie' tsakä u tsäbata jché* ie'pa tö ta iduè émirakitö enaë e' a dötsä iski. ⁵ Mik Jesús tö isuë tö mok'i ie'pa erblé ie' mik, etä ie' iché ikirirke e' a:

—A alä, i sulu kôs wamblëbö, e' nuí olone be' k'i.

⁶ Erë s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa wëlepa tulur ee, e'pa ibikeitsë: ⁷ “¿I kuek'i wëm wí tö tso? Skëköl ë a se' nuí olo'yarmi. I ché ie' tö e' wa ie' tso' Skëköl chök suluë.” ⁸ Erë i bikietsök ie'pa tso' e' suéwä Jesús tö bet. E' kuek'i ie' tö ie'pa a ichakë:

—¿I kuek'i a' tö ibikeitseke es? ⁹ Ye' tö s'kraulewä diö bua'wëmine as ishköne, e' ta ¿wës a' tö iklö'wëmi tö ye' kè a inuü olonuk iki? ¹⁰ Ye' dör S'ditsö Alä, sü e' tö a' a ikkachë tö ye' wä kawö ta' kä i' a nuí olo'yoie.

Etä ie' tö iché wëm kraulewä e' a:

¹¹ —Be' e' kókä, be' ka'la kókä ta be' yüne u a.

¹² Bet ta ie' e' kékä, ika'la kékä, ta imía sulitane wörki. E' tö ie'pa kôs tkiwéwä ta ie'pa tö Skëköl k'ikéka tajë ta ichérakitö:

—Kè se' wä iýi wíse süule yës.

Jesús tö Leví kié ittökataie

(Mateo 9.9-13; Lucas 5.27-32)

¹³ E' ukuök'i ta Jesús míane batsöri kkömik ta pë' e' dapa'wékä ie' ska' ta ie' tö ie'pa wöbla'weke. ¹⁴ Ie' domitkö ta ie' tö inuköl shtökwa Roma wökira a e' sué eköl tkër ikaneblöke e' wé a. E' dör Leví dör Alfeo aladulaköl. Ie' tö iché iä:

—Be' shkö ye' ta ye' ttökataie.

Etä ie' e' kékä ta imía Jesús ta.

¹⁵ E' ukuök'i Jesús tso' chkök Leví u a. Pë' shköke tsak'ie Jesús ta, e' kuek'i inuköl shtökwaipa ena pë' sulusipa skä tulurñak chkök ie' ena ittökatapa ta. ¹⁶ S'wöbla'uk

ttē dalōiēno wa wakpa wēlepa dōr fariseowakpa. Mik e'pa wele tō Jesūs suē tō ichkōke pē' esepa tā, etā ie'pa tō ichakē ittōkatapa ā:

—ǀlōk a' wōbla'ukwak chkōke inukōl shōtōkwakpa tā ena pē' sulusipa skā tā?

¹⁷ Jesūs tō ittē tā ichēitō iarak:

—Wēpa kē kirirku' esepa kē kī s'kapeyōkwak kiane, erē wēpa kirirke esepa kī ikiane. Ye' kē dē'bitū wēpa e' tō tō ie'pa serke yēsēsē esepa kiōk. Ye' dē'bitū pē' sulusipa kiōk.

ǀ kuēkī Jesūs ttōkatapa kē batsōtā'

(Mateo 9.14-17; Lucas 5.33-39)

¹⁸ Etōkicha tā Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa ena fariseowakpa tso' batsōk, etā pē' wēlepa de Jesūs ska' tā ichakérakitō ie' ā:

—Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa ena fariseowakpa klēpa batsōke. ǀ kuēkī be' ttōkatapa kē batsō?

¹⁹ Jesūs tō ie'pa iutē:

—Mik s'kiule ulabatsē kēwō tkō'uk, etā ǀwes ie'pa batsōmi wēm ulabatske e' tso'ia ie'pa tā e' dalewa? Ie' tso'ia ie'pa tā, e' dalewa ie'pa kē batsōpa. ²⁰ Erē ikēwō dōraē etā ie' mīdatser ie'pa yōkī. E' je' tā ie'pa batsōraē.

²¹ “Kē yi tō datsi' kēchke wōyuepawā datsi'tak pa'alī wa, datsi'tak pa'alī wōklōneka, e' tō datsi' kēchkela shukuēē tā ikī jhēē tajē. ²² Nies kē yi tō vino pa'alī tepakā iyyiwak kkuōlit yōule ibloie ese kēchke ā. Itēkasō es, e' tā mik ibacha'nebitū, etā ikkuōlit jhēēmītō. Es vino ena ikkuōlit weirwami ēme. E' kuēkī vino pa'alī tekeka ikkuōlit pa'alī ā.”

Jesūs ttōkatapa tō trigowō butsé eno diwō ā

(Mateo 12.1-8; Lucas 6.1-5)

²³ Etōkicha tā eno diwō ā, Jesūs dami trigo shuā tā ittōkatapa tō trigowō butsémi ishkōrami e' dalewa katē. ²⁴ Fariseowakpa tō ie' ā ichakē:

—Sa' ttō tōtō, ǀ kuēkī be' ttōkatapa tso' i kē kēwō tā' wē eno diwō ā ese uk?

²⁵ Erē ie' iutē:

—Etōkicha kā iaiāē mik David ena iklēpa du' bli wā tā kē ie'pa wā i dami nē, etā i o' ie' tō ǀe' kē aritsule a' wā Skēkōl yēkuō kī? ²⁶ Mik Abiatar dōr sacerdotē kibi, e' kēwō ska' tā David dewā Skēkōl wē ā tā pan meule Skēkōl ā e' nēitō tā nīes imēitō iklēpa ā nē. Sacerdotepa ē ā pan ese kēwō tā' nē. Erē ā' ēna iāne tō i o' David tō e' kē dōr suluē Skēkōl wōa.

²⁷ Ie' tō ikī chē:

—Eno diwō mēneat s'ditsō kīmoie, erē s'ditsō kē yōne eno diwō ē batseitsōk. ²⁸ E' kuēkī ye' dōr S'ditsō Alā, e' wā kawō tā' ichoie tō i dōr buaē ō i dōr suluē wē eno diwō ā.

3

Wēm ulā siulewā e' pakē

(Mateo 12.9-14; Lucas 6.6-11)

¹ Jesūs skā dewāne judiowak nī dapa'wo wē ā, tā eē wēm tkēr ekōl ulā etk siulewā.

² Ie'pa ēna ie' kkatāk ilē kī, e' kuēkī ie'pa tso' ie' weblōk tō wēm nē' bua'wēmīne ie' tō eno diwō ā. ³ Ie' tō ichē wēm ulā siulewā e' ā:

—Be' e' kōkā tā be' e' duōser iē sultiane wōshaē.

⁴ Ie' tō ie'pa ā ichē:

—ǀ kēwō tā' se' ā wē eno diwō ā: i buaē ō i suluē? ǀs'tatōkōk ō s'ttōkwā?

Erē ie'pa siwā'blēwā ie' yōkī. ⁵ Ie' tō ie'pa weblē kēsik wa. Ie'pa er darērē e' tō ie' erīawē. Ie' ichē wēm ā:

—Be' ulā shulōō.

Tā ie' ulā shulēē tā ibuanene. ⁶ Etā fariseowakpa ponemi, e' bet tā ie'pa nī dapa'wēka Herodes klēpa tā ileritsōk Jesūs ttowāie.

Tajē pē' tso' batsōri kkōmik

⁷ Etā Jesūs mīā ittōkatapa tā batsōri kkōmik tā tajē Galilea wakpa mīyal ie' tā. ⁸ Nies pē' tso' tajē eē datse Jerusalēn ena Judea kā malepa ā. Nies ie'pa datse Idumea ena Jordān wishēt ena kā wē Tiro ena Sidōn atē eē. Ie'pa tō i kōs weke Jesūs tō e' ttē tōtē' e' kuēkī ie'pa de iweblōk. ⁹⁻¹⁰ S'kirirke tajē bua'wētke Jesūs tō, e' kuēkī imalepa tajē e' uyōkeka ie' kī ikōkwā. E' kuēkī ie' tō ichē ittōkatapa ā tō kanō tsūbitū tērtke dō' ie'pa tō ye' tuēwā darērē.

¹¹ Mik wēpa ā wimblupa sulusi tso' esepa tō ie' suē, etā ie'pa e' tulēlur kuchē kī ie' wōa tā iarkerak:

—ǀBe' dōr Skēkōl Alā!

¹² Erē ie' tō ie'pa ā ichē kēsik wa:

—ǀkē ye' ttē pparkā!

Jesūs tō ittekōlpa tsā dabom eyōk kī bōl e'pa shushtē

(Mateo 10.1-4; Lucas 6.12-16)

¹³ E' ukuōkī tā Jesūs mīā kabata ā. Etā wēpa kiane ie' kī kiē, e'pa kiēitō tā ibiterak ie' ska'. ¹⁴ Ie' tō ie'pa shushtē dabom eyōk kī bōl shkōk ie' tā ena patkēmi ie' ttē pakōk. E'pa kiē mēkaitō ittekōlpa tsā. ¹⁵ Ie'pa ā dichē mēitō aknama trē'ukyal. ¹⁶ Ie'pa kiē i' es: Simón, e' kiē mēkaitō Pedro; ¹⁷ Santiago ena iēl Juan, e'pa dōr Zebedeo aladulakōlpa, e'pa kiē skā mēkaitō Boanerges (kiē e' wā kiane chē “wēpa dōr wēs alā es”); ¹⁸ Andrés, Felipe, Bartolomé, Mateo, Tomás ena Santiago dōr Alfeo alā; ena Tadeo, Simón Celote, ¹⁹ ena Judas Iscariote tō Jesūs wōmekettsā aishkuō tā ibolōkpa ā e'.

Jesūs ena Beelzebū

(Mateo 12.22-32; Lucas 11.14-23; 12.10)

²⁰ E' ukuōkī tā Jesūs dewā u ā ittōkatapa tā. Etā tajē pē' nī dapa'wēkane kē wa ie'pa chko ekkē. ²¹ Mik Jesūs yamipa ēkka wā

ijchenewā tō wēs ie' tso', etā ie'pa de itsukmi iyērke tō ie' alīnekā e' kueki.

²² Nies s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa datse Jerusalén e'pa tō Jesús ché i' es: "Beelzebū dōr bē e' tō wēm wī éna ká chōwēwa, e' diché wa ie' tō aknama trē'wekeyal."

²³ Etā Jesús ikiéttsarak tā ikleéitō iarak i' es: "¿Wēs Satanás e' trē'ushkarmi? ²⁴ S'serke ká etké kī e' nī blabatsélor nīppōk nīta, kē wōklōr, e' tā ie'pa wāpma mīr wa'k éme. ²⁵ Nies nī yamipa e' kékā nīppōk nīta, kē wōklōr, e' tā ie'pa mīr wa'k éme. ²⁶ Es nīes Satanás klépa mú nī blabatsélor nīppōk nīta, e' tā idiché wōarwami tā ierdawarak."

²⁷ "Kē yi mī'pawā wēm diché tajē ese u a ie' i'yi ekiblōk kam ie' tō iwák maūwā e' yōki. Es éme i'yi ekiblērmi.

²⁸ "Mōkī ye' tō a' a' iché tō i' sulu kōs wambleke a' tō, nīes Skēkōl cheke a' tō sulu kōs e' nūi' olo'yēmītō a' kī. ²⁹ Erē yi isie tō Wikōl Batse'r ché suluē, ese kē kī inuī olorpa, itso' ikī kēkraē."

³⁰ Ie'pa iyē' tō wimblu sulusi tō ie' éna ká chōwēwa e' kueki Jesús tō e' ché ie'pa a.

Jesús mī ena iēlpa de iweblōk

(Mateo 12.46-50; Lucas 8.19-21)

³¹ E' ukuōkī tā Jesús mī ena iēlpa ena ikutapa e'pa debitū ie' yulōk, erē ie'pa kē dē'wā wēshke. Ie'pa tō ikiōk patké. ³² Pē' tulur ie' pamik e'pa tō iché iā:

—Be' mī ena be' ēlpa ena be' kutapa e'pa shkō be' weblōk.

³³ Ie' iūtē:

—¿Yi dōr ye' mī ena ye' ēlpa ena ye' kutapa?

³⁴⁻³⁵ Wēpa tulur ie' pamik e' suéitō ēk tā ichéitō:

—Yi isie tō i' kiane Skēkōl kī ese wé, ese dōr wēs ye' ēl ena ye' kutā ena ye' mī es. E' kueki ie'pa ikkēpa dōr wēs ye' mī ena ye' ēlpa ena ye' kutapa es.

4

Tē kuatkōkwak ttē

(Mateo 13.1-9; Lucas 8.4-8)

¹ Etōkicha tā Jesús s'wōbla'wémmitke batsōri kkōmik. Pē' dapane tajē ipamik, e' kueki ie' e' iēkā kanō tkērki tsinet ese etō a. Eē ie' e' tkēsēr ie'pa wōbla'uk. Ie'pa kōs atē batsōri kkōmik ie' ttō tso. ² Eē ie' tō ttē tsākiē kleē ie'pa a iwōbla'wōie, e' et dōr i' es: ³ "A' tō ittō. Etōkicha tā wēm ekōl mīā tē kuatkōk ppē ululu éme" ⁴ Mik ie' tso' iwō ppōk, etā ditsōwō wele anewa nīalā ska' tā dū debitū tō ikatēwa. ⁵ Ditsōwō wele anewa ákō a wē iyōk kē tā' tajē ese ska'. Iyōk kē tā' tajē, e' kueki bet tā itskine. ⁶ Erē kē iwī kicha tā' tajē, e' kueki mik dība anekā ikī, etā

isinewā. ⁷ Ditsōwō wele anewa dīka'chka shuā. Dīka'chka ena ditsōwō talane nīta, erē dīka'chka e' alékā ikī, kē wōne. ⁸ Erē ditsōwō wele ane iyōk bua'buā kī ese tskine talane wōne buāē. Wele wōne dōkā dabom mañayōk (30) elka elka, wele dabom teryōk (60), wele cien eyōk (100)."

⁹ Etā ie' tō ie'pa a' iché: "¡A' éna ye' ttō tssak, e' ma ikukueblō bua'ie!"

I' kueki Jesús tō s'wōbla'weke kleaule

(Mateo 13.10-17; Lucas 8.9-10)

¹⁰ Mik Jesús atē dur ekōrla, etā ittōkatapa dabom eyōk kī bōl ena iklépa welepa skā de ie' ska' tā ichakérakitō iā:

—Ttē wā kleēbō, ¿ima e' wā dōr?

¹¹ Ie' ie'pa iūtē:

—"I' blúie Skēkōl tso' e' ttē blēulewā, e' kēwō meneat a' a' iwā jchenoie. Erē pē' tso' tajē kē éna ye' ttē klō'wāk, esepa a' ye' ikleeke ¹² as ie'pa tō iweblō je', erē kē ie'pa a' iwā wēr, nīes as ie'pa tō ittō je', erē kē ie'pa a' iwā ar as kē ie'pa er mane'ū tā inuī kē olor ie'pa kī."†

Tē kuatkōkwak ttē e' wā paké Jesús tō

(Mateo 13.18-23; Lucas 8.11-15)

¹³ Etā ie' tō ie'pa a' iché: "Ttē kleýō nīe' wā kē ane a' éna, e' tā ¿wēs a' éna imalepa wā armi? ¹⁴ Wē tō ditsōwō kuatké, e' dōr wē tō Skēkōl ttē pakeke ese. ¹⁵ Pē' welepa tso' e'pa tā itkōmī wēs ditsōwō arwa nīalā kī es. Esepa tō Skēkōl ttē tssé erē bet Satanás de iska' tā Skēkōl ttē yēttsa ier a. ¹⁶ Welepa skā tā itkōmī wēs ditsōwō arwa ákō a es. Esepa tō Skēkōl ttē tssé tā ikló'wérakitō tssé'ne buāē wa. ¹⁷ Erē ie'pa kē wī kicha tā' tajē, e' kueki ie'pa tō ikló'wé ekuōlō ē. Mik ie'pa weine-mitke Skēkōl ttē kueki, etā ie'pa anemine bet. ¹⁸ Welepa skā tā itkōmī wēs ditsōwō arwa dīka'chka shuā es. Esepa tō Skēkōl ttē tssé, ¹⁹ erē ie'pa tō i'yi tso' ká i' kī ese bikeitseke kibīie. Ie'pa er me'rie inukōl kī ena i' skā tso' ká ikī tō s'ttsé'weke buāē ese kī. Ese kōs tō Skēkōl ttē kui'wēwā ie'pa er a' tā kē idē'ttsa buāē wēs ikiane es. ²⁰ Erē welepa skā tā itkōmī wēs ditsōwō arwa iyōk bua'buā kī es. Esepa tō Skēkōl ttē tssé tā ikló'wé tā iwā dettsa buāē wēs ikiane es. Ie'pa dōr wēs i'yi kuā wōr buāē es. Wele wōne dōkā cien eyōk (100), wele dabom teryōk (60), wele dabom mañayōk (30)."

Bō'wō ttē

(Lucas 8.16-18)

²¹ Etā ie' tō iché iarak: "Kē yi tō bō'wō tskepaka tā iblēwaitō kalkuō dīkīā ō ká' dīkīā. E' skēie itkekekaitō kākke ká nī'wōie. ²² Es nīes kē i' kū' blēulewā kē jchenukwa aishkuō tā. Ese kōs kkayērdāē. ²³ ¡Yi éna ye' ttō tssak, e' ma ikukueblō bua'ie!"

* 4:3 tē kuatkōk ppē ululu: Ie'pa wōblar tē kuatkōk wō ppélur tē kōs e' kī. † 4:12 Isaías 6.9-10

24-25 Nies ichéitō: “Yi e' yuak buaë ye' ttè wa, ese a ikí meraëyō as iéna iwà ar buaë. Erè yi kē e' yuak ye' ttè wa, ese yōkī i bikeitséitō tō ane ie' éna, ese kōs yērdattsane. E' kuēkī i cheke ye' tō a' a' e' kukueblō. A' tō iwé es, e' t' a' éna iarmi buaë, nies Skēkōl tō a' kimerāe as ikí ar a' éna.”

Íyi kuatké ttè

26 Nies Jesús tō iché: “Í blúie Skēkōl tso' e' t' itkōke wēs itkō iyiwō kuatké wēm ekōl tō ese t' es. Ie' tō ikuatké tē kī 27 t' iméat bēre. Ká bit ekkē ie' kapōkewā nañewe, ñiwe t' i' t' rke t' i' yī kuatkéitō e' ts'kine, talane erè ie' kē éna iane tō wēs itskine wēs ita-lane. 28 Iyōk ē tō itskeke. Kewe ikua ts'kine, e' ukuōkī t' iwōrkwane, e' ukuōkī t' iwōne. 29 Mik ikéwō de shtē, etā wēm mīa ishtōkka.”

Mostaza wō ttē

(Mateo 13.31-32; Lucas 13.18-19)

30 Nies Jesús tō iché: “Í blúie Skēkōl tso' 31 E' dōr wēs mostaza wō tkēsō es. E' wō dōr tsirlala iyiwō ulitane dikīa. 32 Erè mik ikuatkēnewā, etā italar íyi kuá tsitsir ulitane tsata. E' ulā dōka wī'wīē, e' tsakā dù u yuōke.”

33 Es Jesús tō ie'pa a ikleé tajē wēs ttē i' es dō wē ie'pa éna iane ekkē. 34 Ie' kē wā i pakane ie'pa a kē kleaule. Erè iwā kōs pakekeneitō ittōkatapa a bānet kē kleaule.

Siwa' tajē e' wōklō'wé Jesús tō

(Mateo 8.23-27; Lucas 8.22-25)

35 E' tsālī mik ká tuine, etā Jesús tō iché ittōkatapa a:

—Mishka batsōri wīshet.

36 Pē' tso' tajē e'pa méarakitō t' ie' iékarak kanō a Jesús tso' e' a' t' imiyal. Kanō skā mirwā ie'pa t' tseē. 37 E' bet t' siwā' bitsineka tajē tō di' uyēka tajē e' tō kanō wā ieekā.

38 Erè ie' kapōme'r kanō ñak a wōkir kata kī, eē ittōkatapa ie' t' i' wēka t' iché iā:

—iA s'wōbla'ukwak! 39 E' duōkelur e' kē kī be' tkine?

39 Etā ie' e' kēka tō siwā' uñē t' iché di' a:

—iBe' e' shtōwā bēr!

Etā siwā' wōklōne di' wōklōne mīane alamiē. 40 Etā ie' tō ittōkatapa a iché:

—Í kuēkī a' suane sēkkē? 41 Kām a' erblō ye' mik?

41 Ie'pa kī tkinewā tajē t' iñi chakékā:

—Í Yi dōr wēm wī? 42 Ie' ttō dalōieke siwā' tō di' tō!

5

Wimblu sulusi trē'wéyal Jesús tō

(Mateo 8.28-34; Lucas 8.26-29)

1 Ie'pa demi batsōri wīshet ká kiē Gerasa* ee. 2 Mik Jesús e' yēttsā kanō a, etā wēm ekōl a wimblu sulusi tso' e' yēttsā de Jesús ska'. 3 Wēm e' šerke pō kē a. Kē imonukwā tabechka kichaie wa i wa. 4 Tseē imonere iulā a ena iklō a tabechka kichaie wa erē ibatsēloritō. Kē yi diché t' wē' iwōklō'woie.

5 Nīē nañē ie' shkōke pō a ena kabata a arke tajē, nies ie' e' shkā'uke ak wa. 6 Erè mik ie' tō Jesús suē kamiē, etā ie' tunebitū e' tkēser kuchē kī Jesús wō shaē 7 t' ichéitō iā aneule:

—iA Jesús, be' dōr Skēkōl dōr íyi ulitane tsata e' Alā! 8 Iōk be' de ye' tsiriuk? 9 Ie' kkōchōke be' a Skēkōl wōrkī tō kē ye' we'ikar!

8 Jesús tō ie' a ichéke: “iA wimblu sulusi, wēm sē ōwa!” E' kuēkī ie' tō iché Jesús a es.

9 Etā Jesús tō ie' a ichaké:

—Í Ima be' kiē?

Ie' iūtē:

—Ye' kiē Tajē Wakpa, sa' dōr tajē e' kuēkī.

10 Etā ikkōchōke tajē Jesús a: “Kē sa' patkar kamiē.” 11 Eē tsinet kabata kuli' a tajē kōchi iēter chkōk. 12 Etā aknamapa kkōché ie' a:

—Sa' patkōmī kōchi a. Kāwō mū sa' a' e' tiukwā ie'pa a.

13 Etā ie' tō kāwō mé iarak t' wimblupa sulusi e' yélur wēm e' a' t' i' tiéwarak kōchi a. Kōchi ekkēpa dōka mīl bōyōk ulatōk (2.000). Etā kōchi poneka tunemirak ká spē mik brulongonemi batsōri a t' eē iduolur.

14 Kōchi kkō'nukwakpa tkayalmi t' itté ppékarakitō ká e' wa'ñe a. Tajē pē' de iwe-blōk. 15 Mik ie'pa de Jesús ska' t' wēm a aknama bak e' suérakitō. E' tkēr datsi' iéne éna ká anene buaë, e' tō ie'pa suawé. 16 Wépa tō i' tka wēm a aknamapa bak e' t' a' ena kōchi t' e' sué, e'pa tō ipakéne imalepa a. 17 Etā ie'pa kkōché Jesús a: “Be' e' yōttsā ká i' a, be' yū bānet.”

18 Mik Jesús dene kanō a t' wēm a aknama bak, e' kkōché ie' a: “Ye' shkakmi be' t' a.”

19 Erè Jesús kē wā ikéwō mēne ie' a. Ie' iché iā:

—Be' yūne be' u a' be' yamipa ska'. 20 I' buaë wē Skēkōl tō be' a' ena wēs ie' tō be' suē er siarē wa e' kōs pakō ie'pa a.

20 Etā wēm mīa t' i' wē Jesús tō ie' a' e' pakéitō ká tso' Decápolis e' wakpa a. Ie'pa kōs tkinewā ittōk.

Jesús tō Jairo alā busi shkē'wékane ñies alakōl bua'wēneitō ekōl

(Mateo 9.18-26; Lucas 8.40-56)

21 Mik Jesús dene kanō kī batsōri iqshet, etā batsōri kkōmik tajē pē' e' dapa'wēka ie' ska'. 22 E' dalewa wēm debitu ekōl kiē Jairo. E' dōr judiowak ñi dapa'wō wē e' wōkir ekōl. Mik ie' tō Jesús suē, etā ie' e' téwa wōwakkōt Jesús wōrkī 23 t' ikkōché tajē ie' a:

* 5:1 Gerasa: Yēkkuō kēchke wēle tō ká e' kiē Gadara ō Gergasa. Mateo 8.28 saū.

—Ye' alà busi duökewatke. Be' shkō ulā mukka iqi as ibuarne tā iserne.

²⁴ Etā Jesūs mīa ie' tā. Tajē pē' dami Jesūs tā e' tērdami ie' mik. ²⁵ E' shuā alakōl dami e' du'mi alakōlpa duē wā e' kī duas de dabom eyōk kī bōk (12). ²⁶ Tajē ie' weine s'kapeyōkwakpa ulā a ena i kōs tso' ie' wā e' ewēwaitō yēs ie'pa kī, erē kē ibuanene, e' skēie imir wa'k ēme. ²⁷⁻²⁸ Ie' wā Jesūs ttē ttsēule e' kuēkī ie' ibikeitsē: “Jesūs datsi' bata ē kēwayō e' tā ye' buanene.” E' kuēkī ie' e' skēwā Jesūs tsi kker pē' shuā tā idatsi' kēwaitō. ²⁹ E' bet tā ipē wōklōne tā ie' ittsē e' kī tō ibuanene. ³⁰ E' bet Jesūs ittsē tō ilē tka ie' dichē wā, e' kuēkī ie' tō pē' tso' ipamik e' kōs suē ēk tā ichakēitō iā:

—ĶYi tō ye' datsi' kē?

³¹ Ittōkatapa tō ie' a ichē:

—ĶKē be' wā isune tō tajē ie'pa tērdami be' mik? Tā wēs be' tō ichakē: “ĶYi tō ye' kē?”

³² Erē ie' tō wēpa tso' ipamik e'pa kī weblē iā isuēie tō yi ie' kē. ³³ Alakōl buanene e' painēka tajē suane wā. I tka ie' tā e' ane ie' ēna, e' kuēkī ie' debitū e' tkēwā kuchē kī Jesūs wōrkī. I kōs tka ie' tā e' chēkaia yēsyesē. ³⁴ Etā Jesūs ie' a ichē:

—Alā busi, be' erblē ye' mik, e' tō be' bua'wēne. Be' yūne bērē. Be' buanene.

³⁵ Ie' ttōkeia alakōl tā e' dalewa wēlepa bitē Jairo u a e'pa wā ibiyō de Jairo a tā ichēitōrak:

—Be' alā busila blēnewatke. Ķōk s'wōbla'ukwak tsiriwēiābō?

³⁶ Erē i cheke ie'pa tō e' kē kī Jesūs tkine. Ie' tō Jairo a ichē:

—Kē be' tkinuk. Be' erblō ye' mik ē.

³⁷ E' ukuōkī tā ie' mīa Jairo u a. Pedro ena Santiago ena Santiago ēl kiē Juan e'pa ē mī ie' wā, kē ie' wā yi skā mīne e' tā. ³⁸ Mik ie'pa demi Jairo u a, etā tajē pē' dapanekā e' trōke iūke tajē siarē. ³⁹ Jesūs dewā wēshkē tā ichēitō ie'pa a:

—Ķl tso' a' alāuk? Ķl kuēkī a' iūke? Busila kē du'wā, ikapōme'r ē.

⁴⁰ Etā ie'pa tō ie' wayuē ena ijañeitsē, erē ie' tō ie'pa kē e' yōkukur. Etā alā yē ena imi ena wēpa de ie' tā, e'pa ē mī ie' wā e' tā ūshu a wē alā nu me'rka eē. ⁴¹ Ie' tō iulā klō'wēwā tā ichēitō iā:

—Talīta kum. (ttē e' wā kiane chē: “A tayēla, ye' be' a ichē, be' e' kōka.”)

⁴² E' bet tā busila e' e' duēka shkē'ka tā ishkeimi. E' tō ie'pa tkiwēwā tajē. (Tayē e' kī duas tso' dabom eyōk kī bōk.) ⁴³ Erē Jesūs tō ie'pa a ichē: “I tka i' e' kē char yi a.” E' ukuōkī tā ie' ichē: “Alā sē tiō.”

6

Jesús dene Nazaret

(Mateo 13.53-58; Lucas 4.16-30)

¹ E' ukuōkī tā Jesūs e' yēttsā kā e' a mīa ittōkatapa tā iwāk kā a. ² Mik eno diwō de, etā ie' tō s'wōbla'wēmitke judiowak nī dapa'wō wē a. Tajē pē' daparke eē. Mik ie'pa tō ie' ttō ttsē, etā itkirulune tā iñi chakérak:

—ĶWē ie' e' yuē ttē tajē wā? ĶWēs ie' ulā de ttē buaē iskjē ese ska? ĶWēs i kē or yi a ese wēitō? ³ ĶIe' kē dōr kaltak kanēukwak bak kanēblōk ierō e'? ĶIe' kē dōr Marīa alā? ĶIe' kē dōr Santiago, Josē, Judas ena Simōn e'pa ēl? ĶÑies ie' kutapa kē sērku' se' shuā?

E' kuēkī kē ie'pa erblēne ie' mik. ⁴ Erē ie' tō ichē iarak:

—Kā wa'ñe Skēkōl ttekōl dalōiērtā, erē iwāk kā kī ena iyamipa shuā ena iwāk u a eē kē idalōiērtā'.

⁵ Eē iekkē tā i kē or yi a ese kē one ie' wā. Ie' ulā mēka wēlepa kirirke esepa kī tā ibuanerak, erē e' kē dōr tajē. ⁶ Kā e' wakpa kibiiepa kē erblēne ie' mik, e' tō ie' tkiwēwā.

Jesús tō ittōkatapa patkēmi s'wōbla'uk
(Mateo 10.5; Lucas 9.1-6)

E' ukuōkī tā Jesūs mīa kā tsitsirpa tso' tsinet ese a s'wōbla'uk. ⁷ Ie' ttōkatapa dabom eyōk kī bōl e'pa kiēitō tā ipatkēmīrak bōl bōl. Ie' kawō mē iarak wimblupa sulusi trē'woyal. ⁸ Ie' tō ichē iarak:

—Kē i tsarmi, shko kēli e' ē tsūmi. Sku' kē tsarmi, chkō kē tsarmi, inukōl kē tsarmi. ⁹ Klōkkuō ena datsi' iōmi, e' ē mik a' mī'mi, erē datsi' kī kē tsarmi.

¹⁰ Nies ie' ichē iā:

—Mik a' dewā u wēle a, etā a' e' tsūat eē dō mik a' mīyal kē bānet ekkē. ¹¹ Kā wēle wakpa kē wā a' kinewā buaē ō kē kī a' kapakōke e' kiane ttsē, e' tā a' e' yōlur eē tā kapo tso' a' klōttō mik e' ppōō. E' tō ie'pa a' ikkacheraē tō ie'pa dōr Skēkōl bolōkpa.

¹² Etā ittōkatapa mīyal s'pattōk i' es: “A' er mane'ū Skēkōl a.” ¹³ Nies ie'pa tō aknama trē'wēyal tajē. Nies tajē s'kirirke esepa kī ie'pa tō kiō té tā ibuanenerak.

Juan S'wōskuōkwak kōtēwā
(Mateo 14.1-12; Lucas 9.7-9)

¹⁴ Etā Jesūs tē buneka kā wa'ñe, e' kuēkī ittē ttsē nies blu' kiē Herodes e' tō. Wēlepa tō icheke:

—Jesūs dōr Juan S'wōskuōkwak shkēnekane e', e' kuēkī ie' wā dichē tso' i kē or yi a ese wōie.

¹⁵ Wēlepa skā tō icheke:

—Ie' dōr Skēkōl ttekōl bak kiē Elías e' shkēnekane.

Wēlepa skā tō icheke:

—Skēkōl ttekōl idir wēs Skēkōl ttekōlpa iā'chki es.

¹⁶ Erē ttē ekkē ttsē Herodes tō tā ichēitō:

—Ie' dōr Juan kuli' tōkōk patkē' ye' tō e' shkēnekane.

¹⁷ Herodes tō iché es ie' tō Juan S'wōskuōkwak klō'ukwā patkē' wōtēwā s'wōto wé a Herodías kuekī. Herodías dōr Herodes ēl kiē Felipe e' alakōl, erē Herodes sene'wā ie' tā. ¹⁸ Erē Juan tō iyē' Herodes a: "Kē be' k'awō tā' senuk be' ēl alakōl tā. E' wa be' tso' ttē dalōiēno dalōsēukwā."

¹⁹⁻²⁰ E' kuekī Herodías ulunekā Juan kī tā ie' kī ikiane ttēwā. Erē Herodes wā ijcher tō Juan dōr wēm yēsēsē ena batse'r ese, e' dalōiekeitō tajē, e' kuekī ikkō'nekeitō. Ie' tō Juan kapakōke e' ttseke er bua' wa, erē kē iēna iāne i wēmiiitō. Ie' tō Juan dalōieke es, e' kuekī Herodías kē a wēs Juan or. ²¹ Erē mik Herodes tō iduēs'wō kēwō tkō'wēke, etā Herodías isuē wēs iulā dōmi Juan ska'. Herodes tō ikuēblupa ena iñippōkwakpā wōkirpa ena wēpa dalōiērtā' tajē serke Galilea esepa kiēttsā ikēwō tkō'uk. ²² Mik ie'pa tso' ikēwō tkō'uk, etā Herodías alā busi dewā tā iklōtē ie'pa wōrkī. E' wēr buae Herodes ena imalepa tso' chkök ie' tā, e'pa wa, tā ie' iché tayē busi a:

—İ kiane be' kī e' kiō ye' a tā ye' tō be' a imeraē.

²³ Etā ie' tō iché iā ttē mokī wa Skēkōl wōrkī sulitane kukua:

—İ kōs kiēbō ña, e' mekeyō be' a. Kā kōs wōkirie ye' tso', e' kiō ña tā e' merayō be' a shushaē.

²⁴ Etā tayē busi mīā, tā imi chakēitō:

—İ kiēyō?

Tā imi iutē:

—Juan S'wōskuōkwak wōkir kiō iā.

²⁵ Ie' mīane bet blu' tkēr eē tā iché iā:

—Ye' kī ikiane tō írō Juan S'wōskuōkwak wōkir tsūbitu ña kulē' a iwā kkachoie tō mokī ittēwarakitō.

²⁶ Etā blu' erianekā tajē, erē ie' tō ittē métkē s'kiule tso' e'pa kukua, e' kuekī kē ie' a ionuk wēs. ²⁷ E' kuekī bet ie' tō ñippōkwak patkēmi ekōl Juan wōkir tsuk. Etā ñippōkwak mīā s'wōto wé a tā Juan kuli' tēe, ²⁸ tā iwōkir tsēbitu kulē' a méitō tayē busi a, tā tayē busi tō imē imi a.

²⁹ Mik Juan ttōkatapa wā ijchenewā tā ie'pa debitu inū kōkkā tsēmi wōtēwā.

Pē' dōkā mil skeyōk e'pa tiē Jesús tō

(Mateo 14.13-21; Lucas 9.10-17; Juan 6.1-14)

³⁰ Mik Jesús ttekōlpa tsā e'pa dene ie' ska', etā i kōs wē ie'pa tō ena i kōs wa ie'pa s'wōbla'wē e' pakérakitō ie' a. ³¹ Pē' datse tajē mīyal iskē datsene kē wa ie'pa chkoia ekkē, e' kuekī ie' iché ittōkatapa a:

—Mishka enuk bānet wē kē yi ku' ese ska'. ³² Etā ie'pa mīyal bānet kanō kī wē kē yi serku' ese ska'. ³³ Erē ie'pa mīyal e' suē pē' tō tajē ñies pē' tō isuēwā tō ie'pa e' idir. Etā pē' kōs serke eē e'pa mīyal tūneule ipanuk wē ie'pa irirke eē demi kēwe. ³⁴ Mik

Jesús e' yēttsā kanō a, etā pē' tso' tajē ipanuk e' suēitō. Ie'pa wēr ie' wa wēs obeja kē kkō'nukwak tā es, e' kuekī ie'pa suēitō er siarē wa. Etā ie' e' kēkā ie'pa wōbla'uk ttē kuā'kī kuā'kī tajē wa. ³⁵ Kā detke tsālī tā, ittōkatapa de ie' ska' tā ichérakitō ie' a:

—Kā de tsālī, kē yi serku' iē. ³⁶ Ie'pa yuōmi as ie'pa mi' pē' serke tsinet ena kā tso' tsinet ese ska' ilē tauk ñē.

³⁷ Erē ie' tō ie'pa iutē:

—Ie'pa tiō a' tō.

Ie'pa iutē:

—İ Be' kī kiane tō sa' mi' chké tauk ie'pa tiotie? Chké ekkē tuōie inukōl kiane s'kaneblōmi dō kā cien böyök e' skē ekkē.

³⁸ Ie' tō ie'pa a ichakē:

—İ Kōs a' wā pan tso'? A' yū iweblök.

Ie'pa dare iweblök tā ichēitō iā:

—Pan tso' skel ena nima bōtō.

³⁹ Etā ie' tō iché ie'pa a:

—Pē' kōs kō e' tulōksar ta'tsi kī erule erule.

⁴⁰ Etā pē' e' tulésar cien eyök, welepa e' tulésar dabom skeyök. ⁴¹ E' ukuōkī tā ie' tō pan skel ena nima bōtō e' klō'wē tā ikā suē kā jai a tā wēstela chēitō Skēkōl a. E' ukuōkī tā ie' tō pan ena nima blatē tā imēitō ittōkatapa a as ie'pa tō iwatiō pē' kōs a. ⁴² Ie'pa ulitane chké de wē'. ⁴³ Pan ena nima bata aē e' shtérakitō iēne dōkā kkōla dabom eyök kī bōk. ⁴⁴ Wēpa kēchkepa chké esepa dōkā mil skeyök (5.000).

Jesús shkē di' kī

(Mateo 14.22-27; Juan 6.16-21)

⁴⁵ E' ukuōkī tā Jesús tō iché ittōkatapa a: "A' e' iōkā kanō a, a' yūshkatke ye' yōkī kewe batsōri wışhet Betsaida kker." Ie' tō iché pē' malepa a: "A' yū a' u a." ⁴⁶ E' ukuōkī tā ie' mīā kabata a ttōk S'yē tā. ⁴⁷ Kā tuine tā kanō demi batsōri shushaē. Ie' e' tsēat ekōrla kā si kī. ⁴⁸ Ie' tō isuē tō ie'pa kaneblōke darērē kanō patkoie siwā' bitsirke ie'pa kke wōiā e' kuekī. Kā ñirketke tā ie' mīā ie'pa ska' shkōrami di' kī. Ie' tkōkemitke tsinet ie'pa o'mik. ⁴⁹⁻⁵⁰ Erē mik ie'pa isuē tō ie' shkōdatse di' kī, etā ie'pa ibikeitse tō wimblu idir, e' tō ie'pa tkiwēwā tajē tā iānekarak. Erē bet tā ie' iché ie'pa a:

—İ A' er kuū! jkē a' suanuk! Ye' idir.

⁵¹ Etā ie' e' iēkā kanō a tā siwā' wōklōne. Ie'pa tkirulune tajē iweblök. ⁵² Ie'pa er dōr daloie, e' kuekī Jesús tō pē' tajē dē' pan skel ē wa, e' wā kē dē'wā ie'pa er a. E' kuekī ie'pa tkirulune tajē ekkē.

Jesús tō s'kirirke bua'wē Genesaret

(Mateo 14.34-36)

⁵³ Itkattsarak batsōri wışhet demirak Genesaret tā eē kanō muēwarakitō. ⁵⁴ Ie'pa e' yélur kanō a tā e' wōshā tā pē' tō Jesús suēwā tō ie' idir. ⁵⁵ Etā itūnerak kā e' wa'ñe ibiyō chök. Mik pē' tō ittse, etā ie'pa tō s'kirirke tsēmi wē ittérakitō tō Jesús tso'

ee. ⁵⁶ Ká wa'ñie wé ie' mir, wé s'tso' tajë ö bërëbërë, etä pë' tō s'kirikepa tulekeser ñala shaë tã ikkōchōkerak ie' a tō ie'pa a idatsi' bata ë mü kēwā. S'kirirke kōs tō iké, esepa buanene.

7

İ tō se' ia'wëmi ñáie
(Mateo 15.1-20)

¹ Fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttë dalōiëno wa wakpa wēlepa datse Jerusalén e'pa debitū Jesús ska'. ² Mik ie'pa tō isüé tō Jesús ttōkatapa wēlepa chkōke ulā kē pakōule, etä e' kī ie'pa tō icheke suluë. ³ (Fariseowakpa ena judiowak malepa kōs tō ie'pa yēpa bak e' ser klō'wé darërë. E' kuëkī kē ichkōtā' rak kē ulā pakōule wēs ie'pa a imeneat es. ⁴ Mik ie'pa dare chkewō tauk, etä kē ichkōtā'wa kam iulā pakör e' yōkī. Es ie'pa wa iyi ese skā tso' tajë dalōiëno. Nies tka', kulë', ù, kã ekkēpa kōs pakueke ie'pa tō.) ⁵ E' kuëkī fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttë dalōiëno wa wakpa tō Jesús a ichaké:

—İ kuëkī be' ttōkatapa kē tō se' yēpa bak e' ser e' ttë dalōië? İlōk ichkōrak ñā ulé wa?

⁶ Ie' tō ie'pa iutë:

—Buaë Isaiás tō a' e' ö sulu e'pa yē' mik ie' tō iyë':

'Skëköl tō ichë: Pë' ikkēpa tō ye' dalōië kkō ë wa,

erë ie'pa er tso' kamië ye' yōkī.

⁷ E' ichōkle ie'pa mi'ke ye' wé a' ye' dalōiök.

Ttë wa ie'pa s'wōbla'wēke e' dör s'ditsō ttë dalōiëno ë'.

Es Isaiás tō iyë'at.

⁸ A' tō Skëköl ttë watëttsa s'ditsō ser e' ttë dalōiëno.

⁹ Nies ie' iché iarak:

—Skëköl ttë dalōiëno e' méat a' tō bánet a' wákpa ser e' ttë dalōiëno. ¹⁰ Moisés tō iyë': 'A' yé ena a' mi e'pa dalōiö.† Nies ie' tō iyë'at: 'Yi tō iyë' ö imi ché suluë ese wák wōmerdattsa ttëwā.‡ ¹¹ Erë a' icheke tō se' a' iyërmi s'yé a' ö s'mi a' i' es: 'İ kōs tso' ye' wā, e' dör corbán' (e' wā kiane chë tō imeulettsa Skëköl a\$). E' kuëkī kē ye' a' a' kimenuk i wa. ¹² Nies a' tō icheke tō yi isie e' ché, ese kē kawōtāia iyë' ö imi kimuk. ¹³ Es a' wákpa ser e' ttë wa a' tō s'yueke, e' iutë wa a' tō Skëköl ttë dalōiëno e' dalōsëwëkewā. İ sulu ese skā wambleke a' tō tajë.

¹⁴ E' ukuökī tã ie' tō pë' tso' ee' e'pa kié tã ie' iché iarak:

—A' ulitane tō ye' ttō tssö, iwā anú a' éna.

¹⁵⁻¹⁶ İ ñeke a' tō e' kē tō a' ia'wepa ñáie Skëköl

wōa. Erë İ sulu wambleke a' tō tskirke a' er a' ese je' tō a' ia'weraë ñáie.*

¹⁷ Mik ie' tō pë' méat dewā weshke, etä ittōkatapa tō İkleë ie' tō e' wā chaké ie' a'. ¹⁸ Ie' tō ie'pa iutë:

—İ Nies a' kē éna iwā ane? İ A' kē éna iane tō İ kōs ñekewasö e' kē tō s'ia'wepa ñáie?

¹⁹ İ kōs ñekewasö e' kē mi'ku'wā s'er a, e' mi'kewā s'ñawi a' e' ukuökī tã iwekettsasö. E' kuëkī e' kē tō s'ia'wepa ñáie.

(Ttë e' wa ie' kī ikiane chë tō chkë ulitane dör batse'r.) ²⁰ Nies ichëitö:

—İ sulu wambleke a' tō tskirke a' er a' ese je' tō a' ia'weraë ñáie. ²¹ İ sulu bikeitseke a' tō, trë, akblë, s'ttëwā, ²² senewābak dalōsëwëwā, o'ka iyi kkeché, İ kōs sulu wamblë, s' malepa wöyuë, s' malepa wōrieikë, ukyëne, ñi chë suluë, e' tssëka, İ kōs dör yësyesë ese watëttsa, ²³ İyë ese kōs tskirke a' er a' e' tō a' ia'weraë ñáie.

Tayë eköl kē dör judiowak e' erblé Jesús mik

(Mateo 15.21-28)

²⁴ E' ukuökī tã Jesús miā kã kië Tiro e' kker. Eë ie' e' tsëat yile ska'. Ie' kē kī ikiane tō yi wā ijcherwā tō ie' tso' eë; erë kē ie' a' e' blëne. ²⁵ E' bet busila eköl a' wimblu sulusi tso', e' mi wā ijchenewā tã imiā tã ie' tkëwā kuchë kī ie' wörkī. ²⁶ Alaköl e' kē dör judiowak, e' dör kã kië Sirofenicia e' wak. Etä ikkōché ie' wōa:

—Aknama tso' ye' alā busi a' e' trë'üşhar.

²⁷ Erë ie' tō iché iä:

—Kë idör buaë ala'r'la chkë yëttsa më chichi a. E' kuëkī as ye' ala'r' chkö kewe.

²⁸ Erë tayë tō ie' iutë:

—A kēkēpa, e' yëne; erë s'ala'r' chkōke e' kamulë darke įski ese ñeke chichi tō.

²⁹ Jesús tō ie' a' iché:

—Buaë be' iutë, e' kuëkī be' yüne bërë. Aknama trëneshkartke be' alā busila a.

³⁰ Mik alaköl e' demine u a, etä ilā busila kuëitö kã kī. Aknama kē ku'ia ie' a.

Wëm eköl kukuö kē wattsër e' bua'wë Jesús tō

³¹ Jesús e' yëttsa Tiro tkami Sidón demi Galilea batsöri Decápolis kker. ³² Eë pë' wā wëm debitū eköl ie' ska' e' kē kukuö wattsër ena kē tto buaë. Ie'pa tō ikië Jesús a: "be' ulā mūkā įkī as ibuarne." ³³ Jesús wā imtser bánet wé kē yi ku' ee, tã iulatska tiëwā wëm kirirke e' kukuök bök a tã iwiri wa iku' kēwā. ³⁴ E' ukuökī tã kã suëitö kã įai a, isiwa' tkëkã tã ichëitö wëm a:

"İEfatal!" (e' wā kiane chë ie'pa ttō wa:

"İKukuö shubunú!")

* 7:7 Isaiás 29.13 † 7:10 Éxodo 21.17 ‡ 7:10 Levítico 20.9 § 7:11 meuletke Skëköl a: Ie'pa tō iché es, erë ie'pa ulā a' itso'ia e' wakanewëmi ie'pa tō wēs ie'pa kī ikiane es. * 7:15-16 Yëkkuö kēchke wēle versículo 16 kī kuōtkëkã, e' tō ichë: İ A' éna ye' ttō tssak, e' ma ikukeublö bua'ie!

³⁵ E' bet ta wëm kukuō ena ittō buanene ta ittēkā buaē. ³⁶ Jesūs tō iché iarak tō kē ichar yi a. Erē kōs e' ché ie' tō ie'pa a, e' tsatā ie'pa tō ikī chekeia. ³⁷ Ie'pa tkirulune tajē iweblōk, ta ichérakitō, “i' kōs wēke ie' tō buaē dō s'kukuō kē watsēr ese bua'wēitō ta iwattsēne buaē, nīes s'm'e' bua'wēitō ta ittēkāne buaē!”

8

Pē' dōkā mil tkēyōk e'pa tié Jesūs tō
(Mateo 15.32-39)

¹ Etōkicha ta pē' e' dapa'wēne tajē Jesūs ska', e'pa kē wā i ku' nē. Ta ie' tō ittōkatapa kiē ta ichéitō ie'pa a:

² —Siarē ye' wa pē' ikkēpa wēr. Ie'pa tso' ye' ta e' ki ká de mañat ká kē ie'pa wā i ku' nē. ³ Welepa datse kamiē. E' kuēkī dō' ye' tō ipatkéminerak u a kē chkaule ta isiwa'arwamirak ñalā kī.

⁴ Etā ittōkatapa ie' iūtē:
—Erē çì wa se' tō ie'pa tiēmī ká i'se a wé kē yi sērku' ee?

⁵ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—Çkōs a' wā pan tso'?

Ie'pa iūtē,

—Kul (7).

⁶ Etā ie' tō pē' kē e' tulōkser iski ta pan kul klō'wēitō ta wēstela chéitō Skēkōl a ta iblatéitō mé ittōkatapa a watīe pē' a, etā es ie'pa tō iwē. ⁷ Nīes nima tsitsirla tso'rak iwā elkela e' kī wēstela chéitō Skēkōl a ta ittōkatapa patkéitō iwatiōk. ⁸ Pē' ulitane chké de wē' ta chké bata atē e' shtérakitō iēne dōkā kōkō kul. ⁹ Ichkérak e'pa dōkā mil tkēyōk (4.000) ulatōk. E' ukuōkī ta Jesūs tō ie'pa yuémīne ¹⁰ ta ie' e' iéka kanō a ittōkatapa ta mīyal ká kiē Dalmanuta ee.

Fariseowakpa tō i kē or yi a ese uk kē suē
(Mateo 16.1-4; Lucas 12.54-56)

¹¹ Fariseowakpa debitu Jesūs ska' ta ittēmīrak ie' ta kēsik wa. Ie'pa éna ie' tsaiak, e' kuēkī ie'pa tō ie' a ikiē tō i kē or yi a ese wēitō iwā kkachōie tō mokī ie' patkē'bitu Skēkōl tō. ¹² Jesūs siwā' tkékā iškīē ta ichéitō:

—Çì kuēkī i kē or yi a ese kieke a' tō iwā kkachōie tō yi dōr ye'? Mokī yō a' a ichē tō ese kē kkayērpa a' a.

¹³ Etā ie' tō ie'pa méat ta ie' e' iéka kanō a ta imīā batsōri wīshet.

Fariseowakpa pan wōlōwōkā e' pakē
(Mateo 16.5-12)

¹⁴ Etā Jesūs ttōkatapa éna ilē chowa tsēmī nē. Pan etkē mīrak iwā e' ta kanō a. ¹⁵ Jesūs iché iarak:

—iA' tso' wōsh wa! A' e' kōn' nū fariseowakpa pan wōlōwōkā e' yōkī. Nīes a' e' kōn' nū Herodes pan wōlōwōkā e' yōkī.

¹⁶ Ittōkatapa iché ñi a:

—iKē se' wā i ta' nē! ¹⁷ Jesūs wā ijchēnewā, ta ie' iché iarak:

—Çì kuēkī a' tso' ichōk ñi a tō a' kē wā i ta' nē? Çkam a' éna iwā ar? Çkam a' wā iwā jcherwā? ÇA' er darērē dō ekkē? ¹⁸ A' wōbla ta' ç'e' kē wawēr? A' kukuōña ta' ç'e' kē watsēr? ÇA' kē éna iāneia? ¹⁹ Mik ye' tō pan skel wadē' wēpa dōkā mil skēyōk (5.000) ekkē a, etā çkkō bik ibata kit a' tō?

Ie'pa iūtē:

—Dabom eyōk kī bōk (12).

²⁰ —Nīes mik ye' tō pan kul (7) wadē' wēpa dōkā mil tkēyōk (4.000) ekkē a, etā çkkō bik wā iē' a' tō ibata wa?

Ie'pa iūtē:

—Kul (7).

²¹ Etā ie' iché iarak:

—Çkam a' éna iwā ar?

S'wōbla kē wawēr ekōl e' bua'wēne Jesūs tō

²² E' ukuōkī ta idemīrak Betsaida ta wēm wōbla kē wawēr ese debitu ekōl pē' wā Jesūs a ta ikkōchōkerak ie' a tō ikō ulā wa as ibuarne. ²³ Etā ie' tō ikkō'wēwā iulā a ta iyéttsaitō bānet. Eē ie' tō iwōbla bōk nuwēkā wiri wa ta iulā méka ikī ta ichakéitō, “ÇBe' wōbla wawēne?” ²⁴ Etā wēm tō ká weblē ta ichē:

—Pē' suēkeyō erē ye' wa iwēr wēsua kal shkōke suē.

²⁵ Etā Jesūs ulā mékane iwōbla kī ta wēm tō ká suē krereē ta iwōbla wawēne buaē. İyi ulitane suēitō buaē. ²⁶ Etā Jesūs tō ipatkémine iu a ta iché iā:

—Kē be' mi'itkō pē' shuā.

Pedro tō iché tō Jesūs dōr wé pairine'bitu idi' wa s'blūie e'

(Mateo 16.13-20; Lucas 9.18-21)

²⁷ E' ukuōkī ta Jesūs ena ittōkatapa mīyal ká tso' tseē atē Cesarea Filipino e' a. Nalā kī Jesūs tō ie'pa a ichaké:

—Çima pē' tō ichē, ye' dōr yi?

²⁸ Ie'pa iūtē:

—Welepa tō icheke tō be' dōr Juan S'wōskuōwak. Welepa skā tō icheke tō be' dōr Skēkōl ttekol bak kiē Elías shkēnekane e'. Welepa skā tō icheke tō be' dōr Skēkōl ttekolpa skā bak e' wele.

²⁹ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—Erē çima a' ichē, ye' dōr yi?

Pedro tō iūtē:

—Be' dōr wé pairine'bitu idi' wa sa' blūie e'.

³⁰ Erē Jesūs kē wā ie'pa kane yi dōr ie', e' chōk yi a.

Jesūs e' biyō ché tō itterawā

(Mateo 16.21-28; Lucas 9.22-27)

³¹ Jesūs tō ie'pa a itsā ché:

—Ye' dōr S'ditsō Alā, e' weirdaē tajē. Ju-diowak kuēblupa ena sacerdotēpa wōkirpa

ñies s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō ye' waterattsä. Ye' tterawä, erë e' kī ká de mañat etä ye' shkerdakane.

³² Ttè e' chéitō ie'pa a wōshak. Erë Pedro tō ie' kiëmi bānet tā iuñëmitō. ³³ Erë Jesús e' wōtrë tā ittōkatapa weblë krereë tā Pedro uñëitō i' es:

—¡A Satanás, be' yúshka bānet ye' yōkī! Be' kē tō i'yi suë wës Skëköl tō isueke es; be' tō isueke wës s'ditsō tō isueke es.

³⁴⁻³⁵ E' ukuōkī tā ie' tō ittōkatapa ena pē' malepa kië e' ska' tā ichéitō:

—Yi e' tsatkak ittëwä yōkī, ese kē ulä a sene michoë döpa. Erë yi e' mettsä ttëwä ye' dalërmik ena ye' ttë buaë e' dalërmik, ese ulä a idōraë. E' kuëkī yi e' yuak ye' ttökataie, ese kē kane tkinukia e' kī. E' skéie ie' kawōtā e' chök dö ittëwä wōtëulewä krus mik ekkë. Es ie' kawōtā shkōk ye' itōkī. ³⁶ Iyi ulitane tso' ká i' a, e' de a' ulä a, erë sene michoë e' kē dë' a' ulä a, e' tā e' dör çie bua' a' a? ³⁷ Sene michoë kē patorpa i' wa. ³⁸ Mik ye' dör S'ditsō Alä, e' dene ye' Yë olo tā', ñies ibiyöchökwakpa batse'r e'pa tā, etä wëpa jaëne ye' kī pē' sulusipa kē tō Skëköl dalöie wës trër wakpa kē tō imaso dalöie es esepa wörki, esepa kī ye' jaërdaë ñies.

9

¹ Ñies ie' tō iché ie'pa a:

—Mokī ye' tō a' a' iché tō a' tso' ië, e' wëlepa tō i' blüie Skëköl tso' e' këwō de diché tā', e' suëraë kam iblërulur e' yōkī.

Jesús tō ilo taië e' kkaché ittōkatapa a
(Mateo 17.1-13; Lucas 9.28-36)

² Kā teröl ukuōkī tā Jesús mia ká bata kakkëë e' kī. Pedro, Santiago ena Juan e'pa mītsër iwä e' tā. Etä eë ie'pa wō shaë ie' manenettssä mia kuä'kī. ³ Ie' datsi' manenettssä mia dalölöë saruruë, kē yi a ká wa'ñe datsi' sunuk as idōttsä saruruë es. ⁴ Etä ie'pa tō Skëköl ttekölpa bak ká iaiäë kië Elías ena Moisés e'pa suë kapakök Jesús tā. ⁵⁻⁶ Ie'pa tkinewä taië. Pedro kē éna i' aneia chë, e' kuëkī ichéitō Jesús a:

—¡A S'wöbla'ukwak, buaë se' tso' ië! Sú sa' tō úla yuëkā mañatkuela, etkue be' a, etkue Moisés a, etkue Elías a. ⁷ Etä mochka tō ie'pa kītëwä tā e' shuä ie'pa tō ttō ttsé tō iché: "Se dör ye' alä dalër taië ye' éna, e' ttō ttsó." ⁸ E' bet tā ie'pa ká suë ipamik tā ie'pa isuë tō kē yi ku'ia, Jesús è dur ie'pa tā.

⁹ Ie'pa datskene wōwa'k tā Jesús tō ie'pa a iché:

—İ suë a' tō e' kē pakar yi a dö mik ye' dör S'ditsō Alä, e' ttëwä shkenekane e' ukuōkī.

¹⁰ E' kuëkī ie'pa ttë iwakpa è ñi tā. Erë ie'pa ñi chakōke: "Ie' ttëwä shkenekane çima e' wä dör?" ¹¹ Ie'pa tō Jesús a ichaké:

—İ kuëkī s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa tō ichëke tō Elías kawōtā dökne kewe wë pairine bitü idi' wa s'blüie e' yōkī?

¹² Ie' iütërak:

—E' yëne tō Elías datse kewe. Ie' tō i' kōs kanewëketke kewe wë pairine bitü idi' wa s'blüie e' yōkī. Erë İ kuëkī Skëköl yëkkuō tō ichë tō S'ditsō Alä, e' weirdaë ena iwatërdattsä? ¹³ Ye' tō a' a' ichë tō Elías dë'bak, etä ie'pa tō iwe'ik siarë wës ie'pa kī ikiane es. E' bak wës ie' ttë tso' kitule Skëköl yëkkuō kī es.

Kabëla eköl a aknama tso' e' bua'wëne Jesús tō

(Mateo 17.14-21; Lucas 9.37-43)

¹⁴ Mik idenerak wë ittōkatapa malepa tso' eë, etä ie'pa isuë tō taië pē' tso' ipamik. Ñies isuëitörak tō s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa welepa ñi iütöke ie'pa tā. ¹⁵ Mik pē' tō Jesús suë, etä iwō krarulune tā itunëmirak ishke'uk. ¹⁶ Ie' tō ichaké ittōkatapa a:

—İ kī a' ñi iütöke?

¹⁷ Wëm eköl tō iché ie' a:

—A s'wöbla'ukwak, ië ye' wa ye' aladu-laköl debütü be' a. Wimblu sulusi tso' iä e' kuëkī kē itto. ¹⁸ Ká wa'ñe wë ie' tso' eë wimblu tō ie' éna ká chōwëkewa tā ikëure iski tā shuya dekä ikkō a, ikä blarke ñi mik ena ikranewä. Be' ttōkatapa a ikiëyō tō wimblu e' trë'úshkar erë kē ie'pa a iöne.

¹⁹ Jesús tō iütë:

—¡A pē' kē erblötä' Skëköl mik! İ Mik ye' sermirō a' tā? Çkōs ye' tō a' dalë'tsemirō? Kabëla ñe' tsübitü ña.

²⁰ Etä ie'pa wa kabëla mītsër Jesús ska'. Erë mik wimblu sulusi ñe' tō Jesús suë tā kabëla painuwëkaitō taië anerō iski e' trëka burup burup tā ikkō a shuya dekä. ²¹ Jesús tō kabëla yë a ichaké:

—İ Mik i' wamblënemi ie' tā?

Iyë tō iütë:

—Mik ie' iä tsirlala e'tami. ²² Taië wimblu tō ie' ma'wë ttëwä. Mikle tā iuyëwaitō bö' a ö di' a ittowaie. Sa' saü er siarë wa. Ilë ormi be' a, e'ma sa' kimü.

²³ Jesús tō iütë:

—Ç Wës bö ibikeitsëmi tō ye' kē a ionuk? Yi erblöke Skëköl mik, jese a i' kōs ormi!

²⁴ Etä kabëla yë tō iché aneule:

—Ye' erblöke Skëköl mik. İ Ye' kimü kī erblök imik!

²⁵ Mik Jesús tō isuë tō taië pē' daparke, etä wimblu sulusi uñëitō i' es:

—A wimblu, kabëla i' tteke be' tō kukuō kē wattsër, kē tto. Ye' tō be' kē e' yōttsä kabëla i' a. Kë be' e' tiukwane ie' a.

²⁶ Wimblu anekā tā kabëla skä éna ká chōwëwaneitō. E' ukuōkī ie' e' yëttsä tā kabëla atë wës s'duowä es. E' kuëkī pē' taië tō iché tō mokī iduowä. ²⁷ Erë Jesús tō

iklō'wéwā iulā a tā ikimé e' kökkā tā ie' e' kéka.

²⁸ E' ukuōki tā Jesús dewā weshkē tā ittōkatapa tō ie' a ichaké bānet.

—¿I kuēki sa' kē a wimblu e' trēneshkar?

²⁹ Ie' tō ie'pa iutē:

²⁹ Ie' tō ie'pa iutē: E' wimblu sulusi ese trēoshkarmi ikiē S'yē a e' ē wa *

*Jesús skā e' biyō ché tō itterawā
(Mateo 17.22-23; Lucas 9.43-45)*

³⁰⁻³¹ Jesús ena ittōkatapa e' yéttsā eē tkami Galilea. Ie' tso' ie'pa wōbla'uk, e' kuēki ie' kē kī ikiane tō wé ie'pa tso' e' jcherwā yī wā. Ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' dōr S'ditsō Alā, e' wōmerdattsa pē' ulā a tā ye' tterawarakitō. Erē e' kī ká de mañat tā ye' shkērdakane.

³² Erē i ché ie' tō, e' wā kē āne ie'pa éna, ñies ie'pa suanerak ichakōk.

*Yī dōr ibua'ie Skēkōl wōā
(Mateo 18.1-5; Lucas 9.46-48)*

³³ E' ukuōki ie'pa demi Cafarnaúm. Mik ie'pa dewā weshkē, etā Jesús tō ie'pa a ichaké:

—¿I kī a' ñi iutōro ñalā kī?

³⁴ Erē ñalā kī ie'pa ñi iutōro tō wé dōr ibua'ie imalepa tsatā, e' kuēki ie'pa siwā'bléwā. ³⁵ Etā Jesús e' tkéser tā ie'pa dabom eyōk kī bōl e'pa kiéitō tā ichéitō iā:

—Yī kī ikiane tō idō ibua'ie imalepa tsatā, e' tā ese kawōtā e' wōōkwa imalepa dikīā ikanē mésoie ikimoie.

³⁶ E' ukuōki tā alala duésgritō ekōl ie'pa shushāē tā ikékaitō ulā a tā ichéitō iarak:

³⁷ —Yī tō alala i'se kiéwā ye' ttō wa, ese tō ye' wák kiéwā. Es ñies yī tō ye' kiéwā, ese kē wā ye' ē kinewā, yī tō ye' patkē'bitu, e' kiéwāitō ñies.

*Yī kē ku' ñippōk se' tā ese tso' buaē se' tā
(Mateo 10.42; Lucas 9.49-50)*

³⁸ Juan tō iché Jesús a:

—A s'wōbla'ukwak, wēm suē sa' tō ekōl, e' tō aknama trē'wéyal be' ttō wa. Erē ie' kē ku' se' tā, e' kuēki sa' tō iché iā tō kē iwariā.

³⁹⁻⁴⁰ Ie' tō ie'pa iutē:

—Yī tō i kē or yī a ese wé ye' ttō wa, ese kē a ye' yēnuk suluē. Yī kē ku' ñippōk se' tā, ese tso' se' tā. E' kuēki kē iwōklō'war. ⁴¹ Yī isie tō di' kakla ē mé a' a yē, ye' dōr Cristo e' icha a' dōr e' kuēki, mokī ye' tō a' a iché tō ese a iské patordaē buaē.

A' tso' wōsh wā i tō s'ké i sulu wamblök ese yōki

(Mateo 18.6-9; Lucas 17.1-2)

⁴² “Yī tō ikkēpala erblōke ye' mik, ese ekōl kē i sulu wamblök, esepa weirdaē tajē shute tkōkā ák wawoie mewūwā ikuli' a batrēemi dayē a' e' tsatā. ⁴³⁻⁴⁴ A' ulā tō a' kē i sulu

wamblök, e' tā ittō. A' dōwā sene micho a ulā etkē, e' dōr buaē. E' skéie a' dōwā bō' kē a ulā bōtkē e' dōr suluē. Eē bō' kē wōittā'wā. ⁴⁵⁻⁴⁶ A' klō tō a' kē i sulu wamblök, e' tā ittō. A' dōwā sene micho a klō etkē, e' dōr buaē. E' skéie a' uyēwā bō' kē a klō bōtkē e' dōr suluē. ⁴⁷ A' wōbla tō a' kē i sulu wamblök, e' tā iyōtttsā. A' dōwā i blúie Skēkōl tso' e' a wōbla ek ē, e' dōr buaē. E' skéie a' uyēwā bō' kē a wōbla bōkē e' dōr suluē. ⁴⁸ E' kē a ōña tō s'kateke kekraē kē duōtā'wā, ñies bō' wōñarke kē wōittā'wā.

⁴⁹ “S'weir e' dōr s'paiklè wēs iyiwak jché ñā'wé mè Skēkōl a ese paiklè dayē wa es. ⁵⁰ Dayē dōr buaē, erē kē ikke tā'ia, e' tā kē ibuarpaiane. Kē a' tō dayē kke chōukwa a' er a. A' sēnū bēre ñitā.”

10

*Se' ñi dōwa ese ché Jesús tō
(Mateo 19.1-12; Lucas 16.18)*

¹ Jesús e' yéttsā Cafarnaúm miā Judea tā itkattsa Jordán a wishet. Eē pē' e' dapa'wéne ie' ska' tā ie' tō ie'pa wōbla'wēmitke wēs ie' wōblar es. ² Etā fariseowakpa wēlepa de ie' ska' tā ie'pa tō ie' a ichaké itsaioie:

—¿Wēpa a kawō tā' itayē owa ō au?

³ Ie' tō ie'pa iutē:

—¿I uk Moisés tō a' ka' ttē dalōiēno kī?

⁴ Ie'pa tō ie'pa iutē:

—Moisés tō ikéwō me' se' a' ñi owa yēkkuō muk s'tayē a tā itrē'ukshkar.

⁵ Ie' tō ie'pa a iché:

—A' er darērē, e' kuēki Moisés tō ttē e' me'at a' a es. ⁶ Erē mik ká i' yōne, etā kē idir es. Itso' kitule i' es: 'Skēkōl tō se' yō' wēm ena alakōl. ⁷ E' kuēki wēpa kē serpaia i'yē ena imi e'pa dapōmik tā iserdawā alakōl tā. ⁸ Ie'pa bōl serdaē ñitā tā ie'pa miā wēs wák ekōl ē es.* Es ikiteat, e' kuēki ie'pa kē iā bōl, ie'pa yōne wēs wák ekōl ē es. ⁹ E' kuēki wēpa batsēwā Skēkōl tō esepa kē batsōkōk yī tō.

¹⁰ Mik ie'pa dene weshkē, etā ittōkatapa tō ie' ichaké ttē e' kī. ¹¹ Ie' tō ie'pa iutē:

—Wēm tō itayē éwa, ese tō alakōl ské tséwane, e' tā e' wa ie' tō isenewabak kéwe e' dalōsēwēwā. ¹² Ñies tayē tō iwēm éwa, ese tō wēm ské tséwane, e' tā e' wa ie' tō isenewabak kéwe e' dalōsēwēwā.

*Jesús tō ikiē S'yē a ala'rla kī
(Mateo 19.13-15; Lucas 18.15-17)*

¹³ Etā pē' wā ala'rla debitū as Jesús ulā mūka iñē. Erē ittōkatapa tō pē' e'pa uñelōr.

¹⁴ Mik e' suéitō tā ilunekā tā ichéitō ie'pa a:

—As ala'rla bitu ye' ska'. Wēpa dōr wēs ie'pa es, esepa blúie Skēkōl tso', e' kuēki kē iwōklō'wariā. ¹⁵ Mokī ye' tō iché tō yī kē e' wōōwa wēs alala es i blúie Skēkōl tso' e' kiowā, ese kē dōpawā.

* 9:29 ikiē S'yē a e' ē wa: Yēkkuō kēchke wēle tō ikj kuōtkéka i' es: ena batsē wa.

* 10:8 Génesis 2.24

¹⁶ Età ie' tò ala' rla paklò' wéwà tã iulà mékã ìkì tã ier buaé ché iã.

*Inuköl blu' eköl e' tò Jesús a ichaké
(Mateo 19.16-30; Lucas 18.18-30)*

¹⁷ Mik Jesús shkémítke, etã wëm debítu eköl tũneule, e' tkérò kuchè kì ie' wòrkì, tã ie' a' ichakéitò:

—A s'wòbla'ukwak, be' dör buaé, ÷ì wëmì ye' tò as sene michoé dō ye' ulà a'?

¹⁸ Ie' tò iüté:

—¿Ì kuekì be' tò ye' kié buaé? Skèköl eköl è dör buaé. ¹⁹ Ie' ttè dalöièno e' jcher be' wã: 'Kè a' kawò tã' s'ttòkwã, kè a' kawò tã' s'senewabak dalöseukwã, kè a' kawò tã' akblök, kè a' kawò tã' s'kkatök kachè wa, kè a' kawò tã' s'kìtò'uk, a' yé ena a' mì e'pa dalöiö.†

²⁰ Wëm ie' iüté:

—A s'wòbla'ukwak, ttè e' kòs dalöiè'bitu ye' tò ye' iã duladula e'tami.

²¹ Jesús ie' sué er bua' wa tã ichéitò:

—Íyi etkè kianeia' be' a' wè, e' dör i': Be' yú tã i' tso' be' wã, e' wataútsa seraã tã iské mútsã s'siarèpa a'. E' ukuökì tã be' shkò ye' tã ye' ttòkataie. Es tã íyi buaé taijè dōraé be' ulà a' kã jai a'.

²² Ie' dör inuköl blu' taijè, e' kuekì mik e' ttséitò, etã iwò éwa jskì tã imiã eriane taijè.

²³ Jesús tò kã sué ipamik tã ichéitò ittòkatapa a'.

—Inuköl blúpa a' darèrèè idir dökwa i' blúie Skèköl tso' e' a'!

²⁴ Ttè e' tò ittòkatapa tkiwéwã, erè ie' tò ie'pa a' iskà chéne:

—iA ala'r, darèrèè idir dökwa i' blúie Skèköl tso' e' a'! ²⁵ Inuköl blu'pa a' dökwa i' blúie Skèköl tso' e' a', e' dör darèrèè tkòkã kameio tkòmi datsi' yuo diké ese wòukla a' e' tsatã.

²⁶ Mik e' ttsé ie'pa tò, etã ie'pa kì tkinewã taijè tã ie'pa ñi chaké:

—E' dör es, e'ma ÷yi tsatkèrmi?

²⁷ Ie'pa webléitò tã ichéitò:

—E' kè onuk s'ditsö a' wës, erè kè dör es Skèköl a', ie' a' íyi ulitane ormi.

²⁸ Pedro tò ie' a' ichémi:

—Sa' tò íyi ulitane me'at tã sa' bitè be' tã.

²⁹ Jesús iüté:

—Mokì ye' tò a' a' ichè tò yi tò iu ö ièlpa ö ikutapa ö imi ö iyè ö ila'r ö ikã méat ye' dalèrmik ena ye' ttè buaé dalèrmik, ³⁰ e' tã kã i' kì ese ulà a' iské dōrane taijè dökã u cien eyök. Es ñies ièlpa ö ikutapa ö imi ö iyè ö ila'r ö ikã ese dōraé iulà a' dökã cien eyök. Erè ñies iweirdaé siarè ye' ttè buaé kuekì. Erè aishkuò tã sene michoé dōraé iulà a'. ³¹ Erè i'ñe tã s'tso' taijè keweie esepa dōraé bataie, ena s'tso' bataie i'ñe tã esepa dōraé keweie.

*Jesús skà e' biyö chéne tò itterawa
(Mateo 20.17-19; Lucas 18.31-34)*

³² Etã ie'pa mirkã ñalã kì micho Jerusalén. Jesús shkòrami ittòkatapa yòkì kewe. Ittòkatapa mir tkirulewã ena pè' mir ie'pa itòkì e'pa suane. Ie' ttòkatapa dabom eyök kì bøl, e'pa kiémiiitò bānet tã i' tkōraé ie' tã e' pakémiitò ie'pa a'. Ichéitò: ³³ "Se' mirkã Jerusalén i', etã eë ye' dör S'ditsö Alà, e' merdattsa sacerdotepa wòkirpa ena s'wòbla'uk ttè dalöièno wa wakpa ulà a'. Ie'pa tò ye' kichateraé tã ye' wömerattsa pè' kè dör judiowak esepa ulà a' ttèwã. ³⁴ Ye' wayueraé ie'pa tò, iwiri tuōraé ye' kì, ye' pperarakitò, ena ye' tterawarakitò; erè e' kì kã de mañat etã ye' shkerdakane."

*Santiago ena Juan tò kawò kié Jesús a
(Mateo 20.20-28)*

³⁵ Santiago ena Juan e'pa dör Zebedeo ala'r e'pa dewã Jesús o'mik tã ichéitò iã:

—A s'wòbla'ukwak, sa' kì ikiane tò i' kieke sa' tò be' a' e' mù sa' a'.

³⁶ Ie' tò ichakérak:

—¿Ì kiane a' kì?

³⁷ Ie'pa tò iüté:

—Mik be' tkènekã s'blúie olo tã taijè, etã kawò mù sa' a' e' tkòksèr be' o'mik, eköl be' ulà bua'kka, eköl be' ulà baklì'kka s'wèttšuk be' tã.

³⁸ Ie' tò ie'pa iüté:

—A' kè wã ijcher i' kiök a' tso'. ¿Íyi yeraé ye' tò bacha'bachaé, e' yarmi a' a'? ¿A' e' ché weinuk wës ye' weirdaé es?

³⁹ Ie'pa tò iüté:

—Tò, sa' dirmi.

Ie' tò iché iã:

—Ye' tkã' wã yeraé a' tò. A' weirdaé wës ye' es. ⁴⁰ Erè e' tkòksèr ye' ulà bua'kka ö ye' ulà baklì'kka, e' kè kèwò menuk ye' a'. E' tso'tke klòule yi a' imeke esepa a'.

⁴¹ Mik ttè e' tséwã ittòkatapa malepa dökã dabom eyök (10) e'pa tò, etã ie'pa ulunekã Santiago ena Juan kì. ⁴² Erè ie' tò ie'pa kié seraã tã ichéitò:

—A' wã ijcher tò pè' kè tò Skèköl dalöie, esepa wòkirpa kòs e' alòkekã ie'pa kì kèkraé, ñies ièlpa tò ie'pa patkeke kèsik wa. ⁴³ Erè a' kè kàne e' wamblok es. E' skéie, a' isie e' yuak s'wòkirie, ese kawòtã e' wòökwa s'malepa dikjã diòshet ikanè mésoie. ⁴⁴ Ñies a' isie e' yuak ibua'ie s'malepa tsatã, ese kawòtã e' muktsã s'malepa a' kanè mésoie. ⁴⁵ Ye' dör S'ditsö Alà, e' kè dè'bitu as yi tò ye' kìmù, ye' dè'bitu s'kìmuk ena e' muktsã ttèwã s'tso' taijè e' nuì skéie. E' kuekì a' kawòtã e' wòökwa s'malepa kanè mésoie.

*Bartimeo bua'wéne Jesús tò
(Mateo 20.29-34; Lucas 18.35-43)*

⁴⁶ Ie'pa demi Jericó. Mik Jesús e' yòkettsatke ittòkatapa tã ena pè' dami taijè itòkì e'pa tã, etã eë wëm eköl siarè tkèr ñalã

† 10:19 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

ska'. E' dör inuköl kak kiökwak kië Bartimeo dör Timeo alä, e' wöbla kē wawēr. ⁴⁷ Mik ie' ittse' tō Jesús Nazaret wak damitkö, etä ie' iché áneule:

—¡A Jesús, s'blú bak David e' aleri, ye' saú er siarē wa!

⁴⁸ Tajē pē' tō ie' uñeke as isiwa'blōwa, erē ie' kī arkeka:

—¡A David aleri, ye' saú er siarē wa!

⁴⁹ Etä Jesús e' duésér tã ichéitō:

—Ie' kióttsa.

Etä wēm wöbla kē wawēr, e' kiéttsa ie'pa tō tã ichérakitō iä:

—Be' er kuú. Be' e' kōká. Ie' tso' be' kiök.

⁵⁰ Etä wēm tō ipaio kikkē yéttsa ppéumi tã ie' e' kēká bet dewā Jesús ska'. ⁵¹ Tã Jesús tō ie' a' ichaké:

—¿I kiane be' kī tō ye' tō iwē be' a'?

Tã ie' tō iüté:

—A s'wöbla'ukwak, ye' kī ikiane tō ye' wöbla buarne.

⁵² Jesús tō iché iä:

—Be' erblé ye' mik, e' wa be' buanene. Be' yúne.

E' wöshã tã ie' wöbla buanene tã imiã Jesús tã ñalã wa.

11

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Lucas 19.28-40; Juan 12.12-19)

¹ Mik Jesús ena ittökatapa dökemitke Beftagé ena Betania tso' tsinet Jerusalén, Olivo kēbata kuli' a tã eē ie' tō ittökatapa kié bōl ² tã ichéitō iarak:

—A' yú wí u wēne eruleē eē. Mik a' demi ee, e' bet tã burro pupula moulewa kueraē a' tō etō kē kī yī e' tkēuleká ese. E' wötsōō tã itsūbitū ña. ³ Yile tō a' a' ichakeke: '¿I' uk a' tso'?', e' tã iütō: 'Skēkēpa kī ikiane', e' wa ie' tō imēne.

⁴ Etä ie'pa míyal tō burro ñe' kué, motēr ukkō a' ñalã shaē. Iwötsée ie'pa tō tsēmi.

⁵ Etä welepa iēter eē e' tō ichakérak:

—¿I' uk a' tso'? ¿Ie' a' tō burro sē wötsée?

⁶ Ittökatapa tō iüté wēs Jesús tō iché iä es tã ie'pa tō iébitu. ⁷ E' ukuōkī ittökatapa wa burro bitetser Jesús a. Ie'pa tō ipaio kikkē méká burro kī tã Jesús e' tkēká ikī. ⁸ Tajē pē' tō ipaio kikkē shuélor ñalã kī, iskã tō kal kō tē'lor kañikã tsēmi ese shuélor ñalã kī Jesús ñalé tsqie.

⁹ Pē' mirwã kēweie Jesús yōkī ñies itōkī, e'pa ulitane arke taje:

—¡Skēköl kīkōkasō! Yī datse ie' ttō wa, ayēcha buaē e'. ¹⁰ E' datse s'wéttukne s'blúie wēs se' yē David bak es. Ayēcha buaē ie'. ¡Skēköl tso' kã jai a' e' kīkōkasō!*

* **11:10** Salmo 118.25-26 † **11:15** inuköl mane'uk: Judiowak a' inuköl tso' wakanewē Skēköl wé ē a, e' tuēkene ie'pa tō inuköl ēse wa. ‡ **11:17** Isaías 56.7

¹¹ Jesús dewā Jerusalén tã imiã dewā Skēköl wé a. Ie' tō iyi weblé seraa. Kã tuiirketke, e' kuekī imiã Betania ittökatapa dabom eyök kī bōl, e'pa tã.

Jesús tō higowō yulē

(Mateo 21.18-19)

¹² Bule es tã mik ie'pa e' yélur Betania, etä Jesús dué bli wa. ¹³ Kamiē ie' tō higuera klō sué kō arwã buaē. Ie' mĩa iweblök tō iwō tã'. Erē kē ie' wã iwō kune. Kãm iwō kēwō dōwa, e' kuekī ikō ē arwã tajē.

¹⁴ Ie' tō iché higo klō a:

—¡Kē yī tō be' wō katepaia!

E' tse ittökatapa tō.

Jesús tō Skēköl wé batse'wé

(Mateo 21.12-17; Lucas 19.45-48; Juan 2.13-22)

¹⁵ Ie'pa demi Jerusalén tã Jesús dewā Skēköl wé a. Eē ie' e' kēká wēpa tso' iyi taúk ena iyi wataúk e'pa trē'ukyal. Inuköl mane'ukwakpa[†] mesa trélurkaitō. Nies nuból wataúkwakpa kula' trélurkaitō. ¹⁶ Nies ie' kē tō yī a' kawō mē iyi tsuktkō Skēköl wé shuã. ¹⁷ Etä ie' tō s'wöbla'wémítke tã ichéitō:

—Skēköl tō iyē'at iyēkuō kī: 'Ye' u kirdaē tto ye' tã wé kã ulitane wakpa a, [‡] erē a' tō iia'wēká akblo wéie.

¹⁸ Mik e' tse sacerdote'pa wōkirpa ena s'wöbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō, etä ie'pa ileritsēmi Jesús ttowaie. Ie' tō s'wöbla'weke e' tō pē' kōs tkiwēwã, e' kuekī judiowak wōkirpa suane iyōkī. ¹⁹ Erē mik kã tuine, etä ie' e' yéttsa Jerusalén ittökatapa tã.

Higo klō sinewã

(Mateo 21.20-22)

²⁰ Bule es bla'mi ie'pa tkamine higuera klō o'mik, etä ie'pa tō isué tō isinewã dō iwi kicha ē. ²¹ Etä i bak e' anewã Pedro éna, e' kuekī ie' tō Jesús a' iché:

—A S'wöbla'ukwak, isaú higuera klō wayē'abō e' sinewã.

²² Jesús iüté:

—A' erblō Skēköl mik. ²³ Mokī ye' tō a' a' iché tō yī tō iché kabata wí a: 'Be' e' skóttsa iē anúwa dayē a' tã iklō'wéitō mokī kē ibikeitsekã bōtōt tō i' chéitō e' wã tkōraē, e' tã es iwã tkōraē. ²⁴ E' kuekī ye' tō a' a' iché tō iklō'yú tō i' kié a' tō Skēköl a' e' wã detke a' ulã a, etä iwã dōraē. ²⁵⁻²⁶ Nies mik a' tso' ikiök ie' a, etä ilē ttē tso' a' wã yile kī, ese nuí olo'yō ikī as S'y'ē tso' kã jai a' e' tō a' icha olo'yō a' kī ñies.

¿Yī tō kawō mē Jesús a'?

(Mateo 21.23-27; Lucas 20.1-8)

²⁷ E' ukuōkī tã ie'pa dene Jerusalén. Jesús shkōdur Skēköl wé a. Etä sacerdote'pa

wökirpa ena s'wöbla'uk ttè dalöiëno wa wakpa ena judiowak kuëblupa e'pa de ie' ska' ²⁸ tã ichaké iã:

—¿Yi ttö wa be' tö íyi ikké weke? ¿Yi tö e' kèwö mé be' a?

²⁹ Ie' tö iüté:

—Ñies ye' tö a' a ilè chakeke, e' iüté a' tö, e' tã ye' tö a' a icheke tö yi tö ikéwö me' ye' a. ³⁰ ¿Yi tö Juan patké' s'wöskuök? ¿Skéköl tso' ká jai a e' ö s'ditsö? Ye' iütö.

³¹ Ie'pa ñi iütémi tã ichekerakitö: “Sö ichèmi tö Skéköl tö ipatké'bitu, e' tã ie' tö se' a ichèmi: ‘¿Ì kueki a' kè wã ie' ttè klöone?’” ³² Pè' ulitane tö iklö'wé tö Juan dör Skéköl tteköl chökle, e' kueki ie'pa suane pè' yöki. E' kueki ie'pa tö icheke ñi a: ‘Kè se' a iyènuok tö s'ditsö tö ie' patké'.’ ³³ E' kueki ie'pa tö iüté:

—Kè sa' wã ijcher.

Ie' tö ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kè tö a' a ichepa tö yi tö ye' a kawö mé íyi ikké wöie.

12

Uva kanéukwakpa sulusipa e' tté

(Mateo 21.33-46; Lucas 20.9-19)

¹ Jesús tö ttè kleé ie'pa a i' es: “Wëm eköl tö uva kuatké tajé tã ikköiéwãitö buaé, kauk biéitö uva diö tuoie. Ñies úla yuéitö kakkéé uva kkö'noie. E' ukuökí tã ie' tö ipeitéat wëpa wëlepa a as ie'pa tö ipataü ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuökí tã ie' mia ká bánet. ² Mik uva wöline tso'tke wë'iãé shtë, etã ie' tö ikané méso patkémi eköl ie' icha tsuk. ³ Eré ie'pa tö ikané méso klö'wëwã ppé tajé patkémine ulã wöchka. ⁴ Etã kané wák tö ikané méso skã patkémine eköl, eré e' shká'wë ie'pa tö iwökir kí tã iché sulué. ⁵ E' ukuökí tã eköl skã patkémine ie' tö tã e' ttëwã ie'pa tö. E' ukuökí ikané méso skã patkémiitö tajé, eré ie'pa tö wëlepa ppélor wëlepa ttélur.

⁶ “Bata ekké tã iãteia eköl é. E' dör iwák alã, e' dalër tajé ie' éna. E' patkémiitö tã ie' ibikeitsé: ‘Ye' alã idir, e' kueki ie'pa tö idalöieräé.’ ⁷ Eré ie'pa tö iché ñi a: ‘Ká i' atdaé ie' wí ulã a. Ittöwasö, es ká i' döraé se' ulã a.’ ⁸ E' kueki ie'pa tö iklö'wëwã ttëwã tã inü kéumi ie'pa tö uva ká a bánet.”

⁹ Etã Jesús tö ie'pa a chaké:

—¿Ima a' ibikeitsé? ¿Ì wëraé kané wák tö? Ie' mira kanéukwakpa ttökulur tã uva kané meraneitö pè' kuã kí a.

¹⁰ Ye' tté tso' kitule Skéköl yëkkuö kí, ¿e' kè sune a' wã? E' tö iché: ‘Ák watéttsã u yuökwakpa tö e' yönene ák bua'buaié.

¹¹ E' kaneö' Skéköl tö, tã e' tö s'ttsé'weke buaé, s'tkinewã iweblök.* Es Skéköl yëkkuö tö iché.

¹² Ie'pa tö isuëwã tö kleé e' wa Jesús tö ie'pa ché, e' kueki ie'pa éna iklö'wakwã. Eré ie'pa suane pè' yöki, e' kueki ie'pa tö iméat tã iponemi.

S'wökirpa patauk, e' tté

(Mateo 22.15-22; Lucas 20.20-26)

¹³ E' ukuökí tã ie'pa tö fariseowakpa wëlepa ena Herodes klépa wëlepa patkémi Jesús ska'. Ie'pa kí ikiane tö ie' tö ilè ché ikkatoie. ¹⁴ Ie'pa demi ie' ska' tã ichérakitö iã:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wã ijcher tö kekraé be' ttö mokí. Be' tö sulitane suëke ñikkéé. Ima pè' tö be' cheke e' kè kí be' tkine. E' kueki be' tö s'wöbla'weke yësýsë Skéköl ñalé tté wa. Ichö sa' a, Roma wökir kibi patuësö ¿e' dör buaé ö kè idör buaé?

¹⁵ Eré ie' tö isuëwã tö ie'pa e' öke er sulu wa, e' kueki ie' tö iché iarak:

—¿Ì kueki a' tso' ye' ma'uk tsaié? Inuköl wöshki tsübitü ña et sué.

¹⁶ Etã ie'pa tö inuköl wöshki tsémi ie' a et tã ie' tö ichaké ie'pa a:

—¿Yi diököl ena yi kié me'rka ikí?

Ie'pa tö iüté:

—Roma wökir kibi.

¹⁷ Etã ie' tö iché ie'pa a:

—E'ma kôs Roma wökir kibi icha, ese mú ie' a, tã kôs Skéköl icha ese mú ie' a.

Ie' tö ie'pa iüté es, e' tö ie'pa tkiwëwã.

¿S'duolur e' shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Lucas 20.27-40)

¹⁸ Etã saduceowakpa wëlepa de Jesús ska'. E' wakpa tö iklö'wé tö s'duowã e' kè shkënukkane. Ie'pa tö ie' a ichaké:

¹⁹ —A s'wöbla'ukwak, Moisés tö ttè dalöiëno kitãt yëkkuö kí e' tö iché i' es: Wëm blënewã kè alã atë, e' tã ie' éi kawötã ischö tsukwã as ilã kôkã iël blënewã, e' a. ²⁰ Etökicha wëpa bak dökã kul ñi élpã, ikibi alaköl tsëwã, eré iblënewã kè alã atë. ²¹ Ie' itökí iël tö ischö tsëwã, eré e' ñies blënewã kè alã atë. E' sù iwamblëne iël tã ²² ena imalepa tã. Ie'pa kul blërulune kè alã atë alaköl e' tã. Bata ekké tã ñies alaköl e' blënewã. ²³ Wëpa kul e' bak alaköl eköl é tã. Mik s'duowã e' shkënekane, etã ¿wëne dömi ie' wëm chökíe?

²⁴ Ie' tö ie'pa iüté:

—A' kè wã Skéköl yëkkuö suule, ñies ie' diché kè jcher a' wã, e' kueki a' wã ká chowa. ²⁵ Mik s'duolur e' shkënekane, etã wëpa ena alakölpa kè serpawaiã ñita. E'pa míyal wës Skéköl biyöchökwakpa tso' ká jai a kè sërta'wã ñita es. ²⁶ ¿A' kí kiane jchëno tö mokí s'duowã e'pa shkërdakane? Skéköl ut Moisés tã kal tsir wöñarke bö'ie, e' shuã, ¿e' paké kè aritsule a' wã Moisés yëkkuö kí? E'

* **12:11** Salmo 118.22-23 † **12:26** Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl: Mik tté e' yë' Skéköl tö Moisés a, etã Abraham, Isaac ena Jacob e'pa blërlunebak ká iãigä. Wës ie' tö iché, e' wã kiane ché tö ie'pa tso' tstsé'ka Skéköl tã. Éxodo 3.6 saü.

kéwō ska' tã Skëköl tō iyē': 'Ye' dör Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Këköl.'† 27 E' wã kiane chë tō ie' kē dör s'duowa, e'pa Këköl. ¡le' dör s'ttsé'ka, e'pa Këköl! Tajë a' wōã kã chowa.

¿Skëköl ttë dalöiëno e' isie dör ibua'ie?

(Mateo 22.23-40)

28 Etã s'wōbla'ukwak ttë dalöiëno wa dur eköl ie'pa tso' ñi iutök e' ttsök. Ie' tō ittse tō Jesús tō ie'pa iutë buaë, e' kuëkí ie' ichaké iã: —Skëköl ttë dalöiëno, ¿e' wëne dör ibua'ie imalepa tsata?

29 Ie' iutë:

—Skëköl ttë dalöiëno kibiie imalë tsata e' dör i': 'A Israel aleripa, a' tō ittso. Këkë dör se' Këköl, e' è dör Skëköl. 30 E' dalëritsö a' er kōs wa ena a' wák kōs wa ena a' erbië kōs wa ena a' diché kōs wa.' 31 E' itökí e' dör i': 'A' malepa dalëritsö wës a' wákpa e' dalër es.' Kë ttë tã dalöiëno tkōkã ttë böt e' tsata.

32 Etã s'wōbla'ukwak ttë dalöiëno wa, e' tō iché iã:

—A s'wōbla'uk, be' iutë buaë. ¡ ché be' tō e' dör mokí. Skëköl dör eköl ëme. Kë e' skã tã. 33 Nies s'kawōtã ie' dalëritsök se' er kōs wa ena se' kabikeitsö kōs wa, ena se' diché kōs wa, nies s'kawōtã s' malepa dalëritsök wës se' wák e' dalër es. E' wësö, e' tã e' dör buaë se' a tkōkã iyiwak jchëule ña' wë wa'ne ena iyiwak jchëule skã mësö Skëköl a' e' kōs tsata.

34 Mik ie' isuë tō s'wōbla'ukwak ttë dalöiëno wa, e' tō ie' iutë buaë yësyësë, etã ie' tō iché iã:

—¡ blúie Skëköl tso' e' o' mik tsinet be' tso'.

Etã kē yi kësik dë'kaia ie' a' i skã chakök.

¿Wë pairine'bitü idi' wa s'blúie e' dör yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Lucas 20.41-44)

35 Jesús tso' ie'pa wōbla'uk Skëköl wé a' tã ie'pa a' ichakéitö:

—¿Wës s'wōbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa tō ichëmi tō wë pairine'bitü idi' wa s'blúie, e' dör s'blú bak kië David e' aleri? 36 Erë David wák tō iyë' Wiköl Batse'r wa i' es:

'Skëköl tō iché ye' Këköl a':

Be' e' tköser ye' ulã bua'kka dalöiëno tajë, dō mik ye' tō be' bolökpa méro be' klö dikia etã.†

37 Wë pairine'bitü idi' wa s'blúie e' dör David aleri, e' tã ¿wës e' kiëmi David tō ie' Këköl?

Etã pë' tso' tajë, e'pa tō Jesús ttë tseke er bua' wa.

Jesús tō s'wōbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa kkaté

(Mateo 23.1-36; Lucas 11.37-54; 20.45-47)

38 Jesús tō s'wōbla'weke e' shua ie' tō iché: "A' e' kkö'nú s'wōbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa yökí. Ie'pa wōbatsö shkök datsi' batsië ese mik wë pë' tso' tajë ese ska' as

pë' tō ie'pa shké'ù wës kékëpa dalöiërtã tajë es. 39 Nies se' ñi dapa'wō wé a' ena wé ie'pa kawō tkö'wëkerakitö, ese ska' kula' tso' kékëpa dalöiërtã' esepa a, ese yuleke ie'pa tō e' tkoie. 40 Ie'pa tō alakölpa schö u yetã'ttsa iulã a, etã ittökerak S'yë tã braraë sulitane wōwa idikíñoie tō ie'pa dör pë' buaë yësyësë. Ie'pa weirdaë siarë s'malepa tsata."

Alaköl siarë tō inuköl mé Skëköl a

(Lucas 21.1-4)

41 Etökicha tã Jesús tkër kalkuö tso' inuköl ioie më Skëköl a' e' wōshã pë' tso' inuköl iök kalkuö a' e' sauk. Inuköl blúpa tso' tajë esepa tō inuköl ieke tajë. 42 E' wōshã tã alaköl siarë dör schö debitu eköl, e' tō inuköl wōshkila yöule cobre wa tuë tottola ese iëwã böt kalkuö ek a. 43 Jesús tō ittökata kие tã ichéitö iã:

—Mokí ye' tō a' a' iché tō alaköl siarëla dör schö wí tō inuköl iëwã kibiie imalepa tō iie kōs e' tsata. 44 Ie'pa ulitane tō inuköl kuö atë ese ié, erë ie' siarë, e' tō ie' wã itso' sënoie e' kōs méttã. E' kuëkí ye' tō ie' ché es.

13

Jesús tō iché tō Skëköl wé olordawa

(Mateo 24.1-2; Lucas 21.5-6)

1 Mik Jesús e' yéttã Skëköl wé a, etã ittökata eköl tō iché ie' a:

—¡A s'wōbla'uk, isaú! U bua'buä yöule ák bua'buäala wa.

2 Ie' iutë:

—U kōs tso' bua'buäë sué a' tō íe, e' olordawã sërãã, iékwö è kē atpa ñi bata kí.

¿Ì wa sô isuëmi tō kã i' erkewatke?

(Mateo 24.3-28; Lucas 21.7-24; 17.22-24)

3 E' ukuökí tã ie'pa mýal kabata kië Olivo tkërka Skëköl wé wōshã eë. Jesús e' tkëser tã Pedro, Santiago, Juan ena Andrés e'pa tō ie' a' ichaké bānet: 4 "Ichö sa' a: ¿mik iyi ekkë wamblërmi? ¿Ì wa sô isuëmi tō iwamblërketke?"

5-6 Ie' iutë: "Tajë pë' datse e' chök tō ie'pa dör ye'. Icherarakitö: 'Ye' dör wë pairine'bitü idi' wa s'blúie e', tã pë' kiterarakitö tajë. E' kuëkí a' tso' wōsh wa as kē yi tō a' kitö'ù.

7 "Mik a' tō ibiyö tse tō kã tajë wakpa ñippöke tajë wí a diã a, etã e' kē tō a' tkiuk. E' wake' tkōraë, erë kã i' erwami e' kianeia. 8 Kã kuã'kí kuã'kí wakpa ñippöraë ñita. Nies í tō kã wötí'weraë kã wa'ñe. Nies kã tseë wakpa tteraë bli tō tajë. Így ekkë dör erpa s'tsã weirketke kām ye' döne e' yökí ese. E' dör wës alaköl alã kirketke tã iikirirke es.

9 "A' e' kkö'nú. A' merdattã s'shulökwakpa a' tã a' burdaë siarë judiowak ñi dapa'wō wé a. Ie'pa tō a' keraë e' duökser shulë s'wökirpa ena s'blúpa wörki ye' ttë kuëkí. Es a' tō ye' ttë

pakeraä ie'pa a. ¹⁰ Erë kam ká i' erwa e' yökí ye' tté buaé e' kawötá paké ká ulitane wakpa a. ¹¹ Mik a' menettsá tté shulökwakpa a, etá kě a' tkinuk jma a' e' tsatkömi. Mik e' kěwö de, etá kě a' ttöpa a' wákpa er wa, e' skéie Wiköl Batse'r ttöraé a' wa. E' kuéki tté eraé Skéköl tö a' a' ché e' chö. ¹² Etá wélepa tö iél wömerattsa ttéwa, iyé tö ilá wömerattsa, ñies ala'r e' kōraká iyé ena imi kkatök as ittōwá. ¹³ Sulitane tö a' sueraé sulué ye' tté kuéki. Erë yi e' tkéwá daréréé dōká bata ekké, esepa tsatkēdaé.

¹⁴ “Íyi sulusi tö i dör batse'r ia'wé ñáie e' tkēdaka wé kě ikawötá tkēka eg* (yi tso' yēkkuō i' sauk, e' éna iwā anū). Mik e' sué a' tö, etá wépa serke Judea e'pa tkōyalmi kabata a. ¹⁵ Yi tso' u bata kī ese kě dōkwane weshkē íyi yōktsa, itkōshkarmi. ¹⁶ Ñies yi tso' kaneblök kañika ese kě dōkwane weshkē idatsi' yōktsa. ¹⁷ E' kěwö ska' tā alakōlpa alá kurketke ena alakōlpa tsu' muke ilá a jwēstela ina esepa tā! ¹⁸⁻¹⁹ S'ditsō weirdaé taié shuté kōs kě s'we'ikule ekké mik ká yō' Skéköl tö dō ikkē tā, ñies kōs kě s'weirpa aishkuō tā ekké. E' kuéki ikiō Skéköl a as kě e' wamlēr a' tā yuēdiō kēska'. ²⁰ E' kěwö kě wōōpawa Skéköl tö, e' ma kě yi isie atukia tsts'ka. Erë e' kěwö wōerawaitō, wépa shukitbakitō esepa dalērmik.

²¹⁻²² “Kachōkwakpa e' kōraká e' chök tö ie'pa dör wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' ō ie'pa dör Skéköl tteköl wele. E'pa tö i kě or yi a ese weraé s'kitō'wōie tö ie'pa tté dör mokjē. Dō wépa shukit Skéköl tö, esepa kitō'wēmi e' mú kītērmī e' ma. E' kuéki yile tö iché a' a: 'Isaú, wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' dur jē, ō 'Isaú, idur wjē', e' tā kě a' tö iklō'war. ²³ ¡A' tso' erki! Íyi ekké biyō chétkeyō a' a keweie.

Jesús dōrane olo tā' taié

(Mateo 24.29-35, 42, 44; Lucas 21.25-36)

²⁴ “Erë s'weine e' kěwö tka, etá diwō wōtuidawa, ñies si'wō kě wōñarpaia. ²⁵ Bēkwō darolordaé ena i kōs tso' ká jai a' e' wōtirdaé. ²⁶ Etá ye' dör S'ditsō Alá, e' datse mō a' diché tā' taié olo tā' taié, e' wēdaé. ²⁷ Skéköl biyōchōkwakpa patkeramiyō wépa shukitbakyo, esepa dapa'ukka ek tsini éme. Ie'pa tö iyuleraé ká wa'ñe dō wé ká i' bata erkerō eē ena wé ká jai bata erkerō eē.

²⁸ “A' e' wōbla'ú tté ikkē wa iwā saú higo klō wa: Mik iulatska tso' ulōlōla ena erpa ikōyōk tskirdoka, etá a' wá ijcher tö duas dewatke tsinet. ²⁹ Es ñies mik a' tö isué tö íyi ekké wamlērke, etá a' wá ijchenū tö ye' datskene, e' diwō dewatke tsinet. ³⁰ Mokí ye' tö a' a' iché tö íyi ekké wamlērdaé wépa dör wēs a' es esepa kam erwa e' yōki. ³¹ Kashuk ena ká i' erdawa, erë ye' tté michoé e' kě erpawa yēs.

³² “Erë e' kěwö e' diwō kě jcher yi wá. Skéköl biyōchōkwakpa tso' ká jai a, e'pa kě wa ijcher, ñies ye' dör Skéköl Alá e' kě wá ijcher. S'yé ē wá ijcher.

³³ “A' kě wá ijcher wēkké tā idiwō de, e' kuéki a' tso' erki, a' senú wōsh wa. ³⁴ E' dör wēs wēm eköl mi'keá kamiē ká kuá'kí a es. Ie' tö iché ikané mēsopa a: 'U kkō'nú ña.' Etá kané tulégatitō ie'pa bik ekké a. Ie' tö iché ie' ká wēkkō kkō'nukwak a: 'Be' tso' wōsh wa.' ³⁵ Es ñies a' tso' erki. A' kě wá ijcher mik ye' dör wēs u wák es e' dotkene. Ye' dōmibitū ká tuinetke ekké alé, ká shabōts alé, dakro ane ekké alé ō ká ñine alé tā. ³⁶ A' tso' wōsh wa dō' a' kuēwayō kapé a. ³⁷ Tté chéyō a' a, e' chekeyō sulitane a: ¡A' tso' wōsh wa!”

14

Judiowak wōkirpa tö Jesús aleritsé klō'wēwá

(Mateo 26.1-5; Lucas 22.1-2; Juan 11.45-53)

¹ Ká bōt ē kianeia Judiowak Yépa Yērulune Egipto e' kěwö tkō'wōie. Ñies e' kěwö ska' tā Pan Kē Yōule Iwōlōwōka Wa e' kěwö tkō'wēke judiowak tö. Sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk tté dalōiēno wa wakpa tö Jesús aleritsé kitō'wé iklō'wōwá ttēwá. ² Ie'pa wélepa tö iché:

—Kě sō wamlō Se' Yépa Yērulune Egipto e' kěwō a as pē' kě shutirka. E' kuéki ie'pa éna iklō'wākwa iktē wa.

Jesús klō kī kiō masmas téka alaköl eköl tö
(Mateo 26.6-13; Juan 12.1-8)

³ Jesús minea Betania, Simón kiri'uk lepra bak, e' u a. Ie' tkēria mesa kī, e' dalewa alaköl debitū eköl e' wá kiō masmas kiē nardo ese chōkle tuē daréré, ese debitū. Kiō e' ukkuō yōule ák kiē alabastro e' wa. Kiō ukkuō kuli' pēwaitō tā itéka Jesús wōkir kī. ⁴ Wélepa uluneka ie' kī tā íñi a ichérak:

—¿Í kuéki alaköl tö kiō wé'ikéwa? ⁵ Itué daréré dōká s'kaneblō duas ek ské ekké. Iwatormittsa s'siarēpa kimoie.

Etá sulué ie'pa tö alaköl e' paké.

⁶ Erë Jesús tö iché:

—Imuat bēre. ¿Í kuéki a' itsiriweke? Íyi buaé kanewé ie' tö ye' a. ⁷ S'siarēpa tso' kekraé a' shua, etá e'pa kīmēmi a' tö mik a' kī ikiane e' tā. Erë ye' kě ku' kekraé a' tā. ⁸ Ie' tö iwé ye' a kōs ie' a ior ekké. Ie' kiō té ye' kī ye' kanéwōie kam ye' nu wōtērwa e' yōki. ⁹ Mokí ye' tö a' a' iché tö ká wa'ñe wé Skéköl tté buaé pakarke eē ipakardaé ñies tö ie' tö i buaé o' ye' a. Es e' kě chōpawa yi éna.

Judas tö Jesús wōmēttsa

(Mateo 26.14-16; Lucas 22.3-6)

¹⁰ Jesús ttōkatapa dabom eyōk kī bōl, e' eköl dör Judas Iscariote, e' miā sacerdotepa

* 13:14 Íyi sulusi...tkēka eg: Mateo 24.15 saú.

wökirpa ska' ichök tö ye' a Jesús mermittsa' a'.¹¹ Mik e' tssé ie'pa tö, etä ittse'nerak buaë tä ikablé ie' a' inuköl muk. Etä ie' tö kawö yulémi bua'iewa Jesús wömotssa.

Jesús bata chkéiä ittökatapa tä
(Mateo 26.17-29; Lucas 22.7-23; Juan 13.21-30; 1 Corintios 11.23-26)

¹² Kawö kië Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa e' kəwō tsä diwō dewatke* E' diwō wa ie'pa obeja pupula jcheke Judiowak Yēpa Yērulune Egipto, e' kəwō tkō'woie. Etä Jesús ttökatapa tö ie' a' ichaké:

—¿Wé be' kī kiane tö sa' mi' kawō tkō'wəkesō e' chké kanēuk be' a'?

¹³ Ie' tö iché ie'pa böi a':

—A' yú Jerusalén. Mik a' demi ee, etä wēm kueraë a' tö eköl, e' wā di' dami skaüña a. E' itōkī a' yú. ¹⁴ Tä u wé a' ie' demi e' wák a' ichö: 'S'wöbla'ukwak be' chakök ké: ¿Üshu wé a' ie' tö kawō tkō'wəkesō e' chké ñemi ie' ttökatapa tä?' ¹⁵ Ie' tö üshu bērie tso' kákke tso'tke kanequle buaë, e' kkacheraë a' a. Eë ichké kanēu se' a.

¹⁶ Etä ie'pa böi mīyal Jerusalén tä íyi ulitane kuérakitō wes ie' tö iché es. Eë chké kanewérakitō kawō tkō'woie.

¹⁷ Mik ká tuine, etä ie' debitu ittökatapa dabom eyök kī böi, e'pa tä. ¹⁸ Mik ie'pa e' tulēsger chkök, etä ie' tö iché ie'pa a':

—Mokī ye' tö a' a' iché tö a' eköl tö ye' wömerattsä. E' wák tso' ye' tä chkök.

¹⁹ Etä ie'pa erianekä tajē tä ie'pa tö ie' a' ichakēmi eköl eköl:

—¿Ye' alé idir?

²⁰ Ie' tö iūtē:

—E' dör a' dabom eyök kī böi tso' ye' tä pan nuuk tka' etkä a' ñē, e' eköl. ²¹ Ye' dör S'ditsō Alä e' tä itkōraë wes itso' kitule Skéköl yēkkuō kī es. Erē wēstela ina yi ye' wōmekettsä e' tä. ¡Buaë idir wēm e' a' tö kē ikunúpa!

²² Ie'pa tso'ia chkök, e' shua pan klō'wéitō, e' kī wēstela chéitō Skéköl a' tä iblatéitō watie ie'pa a' tä ichéitō:

—Pan sē dör ye' chká, e' nú a' tö.

²³ E' ukuōkī tka' a' vino tso', e' klō'wéitō, e' kī wēstela chéitō Skéköl a' tä ie'pa ulitane tö tka' e' wayé. ²⁴ Ie' tö iché ie'pa a':

—Vino sē dör ye' pē. Ye' tterawa e' pē' tēraë tajē, e' wa ttē pa'ali me' Skéköl tö, e' wā de. E' wa pē' tajē tsatkēraë. ²⁵ Mokī ye' a' a' iché tö vino kē yepaayō dö mik i blúie Skéköl tso' e' kəwō de etä. Mik ide, etä iskā yeraneyō a' tä.

Pedro tö icheraë tö ie' kē wā Jesús suule
(Mateo 26.30-35; Lucas 22.31-34; Juan 13.36-38)

²⁶ Etä ie'pa tö Skéköl ttseittsé, e' ukuōkī tä ie'pa mīyal Olivo kēbata a. ²⁷ Jesús tö iché ie'pa a':

—A' ulitane tkōyaldaë. A' ye' meätdaë ekörla. E' dör wes itso' kitule Skéköl yēkkuō kī es, e' tö iché: 'Obeja kkō'nukwak ttewaraëyō, etä obeja pordami wā a' diä a.'†
²⁸ Erē mik ye' ttēwā shkēnekane, e' ukuōkī tä ye' miraë Galilea a' yōkī kewe.

²⁹ Pedro tö ie' a' iché:

—Erē ie'pa ulitane be' memiat ekörla, erē ye' kē tö be' mēpaat.

³⁰ Ie' iūtē:

—Mokī ye' tö be' a' iché tö i' nañewe, kam dakro skā arne, e' yōkī be' tö icheraë mañatökicha tö be' kē wā ye' suule.

³¹ Erē Pedro tö ikī ché iā kröröë:

—Erē ye' ttēwamirakitō be' tä, erē kē ye' ichēpa tö kē ye' wā be' suule.

Etä ie'pa ulitane ttōke es éme.

Jesús ttē S'yē tä Getsemaní
(Mateo 26.36-46; Lucas 22.39-46)

³² E' ukuōkī tä ie'pa mīyal ká kië Getsemaní ee. Jesús tö iché ittökatapa a':

—A' atē tulur iē, ye' mīā ttök S'yē tä.

³³ Pedro, Santiago ena Juan e'pa mītsger iwa e' tä. Etä ie' erianemi chkenewami tajē.

³⁴ Ie' tö iché ie'pa a':

—Ye' eriane tajē tsseskua ye' ttēwamiitō ekkē. A' e' tsuāt iē, kē a' kapökwa.

³⁵ E' ukuōkī ie' mīā wishkē tä ie' e' kēytēr wōwakkōt iškī tä ikiéitō Skéköl a' tö i' tkōraë ie' tä, e' diwō tkōami ie' kī, e' tä itkōúu.

³⁶ Ie' iché: 'A' yēwōla, íyi ulitane ormi be' a. I' tkōraë ye' tä e' dör wes íyi bacha'bachaë yēwasō es. E' ulā a' ye' yōttsa. Erē kē iwar wes ye' kī ikiane es, iū wes be' kī ikiane es."

³⁷ E' ukuōkī tä ie' dene wé ittökatapa tulur ee tä ie'pa kuéitō kapōtulur. Ie' tö iché Pedro a':

—A' Simón, ¿be' kapowa? ¿Kē be' wā kapēwā wōklōne dö hora ek ē? ³⁸ Kē a' kapökwa. A' ikiō Skéköl a' as i' sulu tö a' erkiōwēke ese kē e' alōka a' kī. Mokī a' éna i' buaë wak, erē a' diché kē dē'ka iwa uk, e' kuēkī a' a' darērē idir.

³⁹ Ie' mīane tä ttē Skéköl a' wes kewe ittē es. ⁴⁰ Mik ie' dene tä ie'pa kuéneitō kapōtulur; ie'pa wōbla surirkewa kapē wā e' kuēkī. Ie'pa kē wā ttē kune ie' iūtōie. ⁴¹ Ie' skā mīane ttök S'yē tä e' dene, i' tä idare mañatökicha, etä ie' tö iché iarak:

—¿A' kapōtulur iā enukeia? Wē' a' kapowa. Ye' dör S'ditsō Alä, e' diwō dekatke mētsa pē' sulusipa ulā a. ⁴² A' e' kōka, yi tö ye' wōmekettsä, e' dotke i' tä. Mishka ie' panuk.

* **14:12** Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa e' kəwō: Kawō e' tkō'wəke judiowak tö dö ká kul, e' tsä diwō kiérakitō Se' Yēpa Yērulune Egipto e' kəwō. † **14:27** Zacarías 13.7

Jesús klō'wéwə ibolōkpa tō

(Mateo 26.47-56; Lucas 22.47-53; Juan 18.2-11)

⁴³ Jesús tso'ia ttōk, e' dalewa ittōkatapa dabom eyōk kī bōl, e' ekōl kiē Judas, e' debitū pē' tā tajē. E' wakpa debitū tabē kī ena kal wōlō kī. Ie'pa patkē'mi sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa ena judiowak kueblupa ekkēpa tō. ⁴⁴ Judas dōr iwōmēttsa e' tō ie'pa a iyē'bak: "Wé shkē'wéyō wōalattse wa, e' dōr ie', iklō'ūwā a' tō ta itsūmi kkō'naule buaē as kē itkōshkar." ⁴⁵ Etā ie' e' skēwā Jesús q'mik tā ichē ia:

—Ja S'wōbla'ukwak!

Tā iwōalattsewāitō. ⁴⁶ Etā Jesús klō'wéwə pē' tō.

⁴⁷ Erē ie'pa iēter ee, e' ekōl tō itabē yēttsa tā e' wa sacerdotē kibi e' kanē méso kukuōña tēttsa. ⁴⁸ Etā Jesús tō ichakē pē' ekkēpa a:

—Ĵi kueki a' bitē ye' klō'ukwā tabē kī kal wōlō kī wēs akblōkwakpa klō'wéwə es? ⁴⁹ Kēkraē ye' bak a' shuā s'wōbla'uk Skēkōl wé a, erē a' kē wā ye' klō'newā. Erē i' tkōke as itkō wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es.

⁵⁰ Etā ittōkatapa kōs tkayalmi tō iméat ekōrla. ⁵¹ Erē duladula ekōl dowā ie' itōkī e' patrēwābitū kā' kishuo wa, e' klō'wéwəarakitō, ⁵² erē idatsi' ppēatitō wak tkashkarmi sume.

Jesús demi ie'pa wā Judiowak wōkir kibipa wōrkī

(Mateo 26.57-68; Lucas 22.54-55, 63-71; Juan 18.12-14, 19-24)

⁵³ Jesús tsēmīrakitō sacerdotē kibi ska'. Etā ee sacerdotepa wōkirpa malepa ena judiowak kueblupa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa kōs daparke. ⁵⁴ Pedro datse ie'pa itōkī kāmīē dōttsa sacerdotē kibi u pamik, etā ee ie' e' tsēat tkēr Skēkōl wé shkēkipa tā bō' baiklōk.

⁵⁵ Etā sacerdotepa wōkirpa ena judiowak wōkirpa malepa tō ttē yuleke Jesús kkatoie as ie'pa tō iwōmēttsa ttēwā, erē kē ie'pa wā i' ttē kune ikkatoie. ⁵⁶ Tajē pē' de ie' kkatōk kachē wa, erē ie'pa ttē kē dē'ttsa ŋittsēē. ⁵⁷ Welepa tō ie' kkatēmi kachē wa tā ichérakitō:

⁵⁸ —Sa' tō ie' ttsē'wā ichōk tō Skēkōl wé yō' s'ditsō tō i', e' olo'yerawāitō tā iské, kē yōne s'ditsō wā, ese yuérakaneitō kā mañat shuā.

⁵⁹ Erē ie'pa ttē kē dē'ttsa ŋittsēē.

⁶⁰ Etā sacerdotē kibi e' kēka iyamipa shuā, tā Jesús a' ichakēitō:

—Ĵkē be' ie'pa iutekū' yēs? Ĵñe' ie'pa be' kkatēke, e' dōr i'?

⁶¹ Erē Jesús siwā'bléwā ie'pa yōkī, kē ie' wā i' iutēne.

Sacerdotē kibi ie' skā chakē:

—ĴBe' dōr wé pairine'bitū idi' wa sa' blúie e'? ĴBe' dōr Skēkōl kīkaulekā tajē e' Alā?

⁶² Jesús ie' iutē:

—Tō, ye' idir. Ye' dōr S'ditsō Alā e' sueraē a' tō tkērka Skēkōl dichē tā' i'yi ulitane tsatā e' ulā bua'kka dalōiērtā' tajē. Nies ye' datskene kashuk a' mō a' e' sueraē a' tō.

⁶³ Etā sacerdotē kibi e' datsi' jchéē ikka-choie tō iluneka tā ichēitō:

—Ĵie se' kī ikkatōkwakpa kī kiarmiā? ⁶⁴ A' ittsē tō ie' e' chō tō ie' dōr Skēkōl Alā, e' wa ie' tso' Skēkōl chōk suluē. ĴWēs a' iweke?

Ie'pa ulitane ŋi sinī'kuē tō ie' iane iwīie, e' kueki ikāwōtā ttēwā.

⁶⁵ Ie'pa welepa wirituēmi iki ŋies iwōbla pabakēwarakitō tā itérakitō tā ichakérakitō:

—Be' dōr Skēkōl ttekōl, e' ma sa' a' ichōkā Ĵyi tō be' té?

Etā Skēkōl wé shkēkipa tō ippe iwō kī tajē.

Pedro tō iblé tō kē ie' wā Jesús suule

(Mateo 26.69-75; Lucas 22.56-62; Juan 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Pedro tkēria iski u pamik, e' dalewa tayēla debitū e' dōr sacerdotē kibi e' kanē méso ekōl. ⁶⁷ Ie' Pedro suē bō'iklōk, tā isuēitō krereē tā ichēitō ia:

—Be' ŋies dōr Jesús Nazaret wak e' klé ekōl.

⁶⁸ Pedro tō iblé. Ie' tō ichē:

—Kē ye' wā ie' suule. Ye' kē éna iane tō i' chōk be' tso'.

Etā ie' e' yēttsa ukkō a. E' wōshāē dakro ane. ⁶⁹ Kanē méso ŋe' tō Pedro suēne tā ie' e' kēka ichōk imalepa a:

—Ie' i' dōr Jesús klēpa e' ekōl.

⁷⁰ Erē Pedro tō iskā blēne. E' kuōlō tā wēpa tso' ee ŋies e'pa tō ichē ie' a:

—Be' dōr Galilea wak, e' kueki mokī be' dōr ie'pa eltē wak.

⁷¹ Ie' tō ichē:

—ĴSkēkōl wōrkī ye' ichē tō wēm chōk a' tso' e' kē suule ye' wā! Kē idōr es, e' ma as ye' kichatēr.

⁷² E' wōshāē tā dakro ane etōkichane, tā ie' éna ianewā tō Jesús tō ie' a' iyē': 'Kam dakro skā arne e' yōki be' icheraē mañatōkicha tō be' kē wā ye' suule.' Etā ie' iēkā tajē.

15

Jesús mītsēr Pilato wōrkī

(Mateo 27.1-2, 11-14; Lucas 23.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Mik ká ŋine, etā sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kueblupa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa ŋi dapa'wēkā tā Jesús aleritsétke. Ie'pa wā imītsēr moulewā mé Pilato a. ² Pilato tō ichakē ie' a:

—ĴBe' dōr judiowak blú?

Ie' iutē:

—Tō, wēs be' ichē, e' ma es idir.

³ Sacerdotepa wōkirpa tō ie' kkatē tajē.

⁴ Etā Pilato tō iskā chakēne:

—Ñekkë ie'pa be' kkaté ¿e' tssébô? ¿ì kuekì e' kè iutébô?

⁵ Erë ie' kè wà iutène, e' tò itkiwéwà darèrèè.

Jesús méttşą ttèwà

(Mateo 27.15-31; Lucas 23.13-25; Juan 18.38-19.16)

⁶ Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kèwò wa Pilato wòblar s'wòtèulèwà s'wòto wé a ese yòktsà ekòl èmine wé kié pè' tò e'. ⁷ Wëm kié Barrabás e' tso' wòtèulèwà s'wòto wé a imalepa sulusipa tą. Ie'pa wà s'kòtulewà mik ie'pa e' ka'ka ñippòk romawakpa tą età. ⁸ Ta pè' debitu Pilato ska' e'pa tò ikiye ie' a tò iù wës wòblar es. ⁹⁻¹⁰ Ie' tò isuégwà tò ukyène wa sacerdotepa wòkirpa tò Jesús me'ttsà ie' ulà a. E' kuekì ie' tò ichakérak ia:

—A' judiowak blú ¿e' èmineyò?

¹¹ Erë sacerdotepa wòkirpa tò pè' shutiwékatke as ie'pa tò kiò Pilato a tò Barrabás yòttsà Jesús skéie. ¹² Pilato tò ichakène:

—Età ¿wes a' kì kiane tò ye' tò wëm kié a' tò judiowak blú e' wè?

¹³ Ie'pa iuté aneule:

—¡iwòtòwà krus mik!

¹⁴ Ie' tò ichaké ie'pa a:

—¿ì kuekì? ¿ì sulu wamblèitò?

Erë ie'pa kì arke:

—¡iwòtòwà krus mik!

¹⁵ Ie' atak buaé ie'pa tą, e' kuekì Barrabás yétsaitò. Età Jesús ppòk patkèmiitò tsa' bata daloie wa. E' ukuòkì tą ie' tò iméttşą wòtèwà krus mik.

¹⁶ Età iñippòkwakpa wà Jesús mítser ká e' wòkir u kié Pretorio e' shua wé ulat tso' áie eë. Eë ie'pa tò iñippòkwakpa malepa kiéttşą dapa'wé ek tsjní ème. ¹⁷ Ie'pa tò datsi' mat daloshdalosh ese ieká Jesús kì blu'ie. Nies dika'kicha yuérakìtò wòshkiie tkékarakitò iwòkir kì blu'ie iwayuòie. ¹⁸ E' ukuòkì tą ie' wayuémirakitò aneule:

—¡Be' dör judiowak blú! ¡Be' kíkòkka sa' tso'!

¹⁹ Età ippémirakitò tajé iwòkir kì kuakòl wòlò wa ena iwiri tuérak iki ena ie' e' tulésarak kuché kì iwòrkì iwayuòk tò sù sa' be' dalòie.

²⁰ Mik iwayué one, età datsi' mat daloshdalosh, e' yéttşarakitò tą iwák datsi' iékanerakitò iki tą imítşarak iwà wòtèwà krus mik.

Jesús wòtène krus mik

(Mateo 27.32-44; Lucas 23.26-43; Juan 19.17-27)

²¹ Ñippòkwakpa tò wëm kié Simón dör Cirene wak, e' kué ñalà kì, e' datşé bānet micho Jerusalén. Ie' dör Alejandro ena Rufo yé. Ie' kè ie'pa tò Jesús krus tsukmi.

²² Ie'pa wà Jesús mítser ká kié Gólgota eë. (Gólgota e' wà kiane ché s'wòkirdiche.) ²³ Età

vino shutuule kapòli kié mirra e' wa, ese mé Jesús a yè, erë kè ie' wà iyanewa. ²⁴ Età iwòtérakitò krus mik. E' ukuòkì tą ie'pa iné ñi ma'woie sué tò wes ie'pa tò Jesús datsi' blatemi ñi a.

²⁵ Mik ie'pa tò iwòtèwà krus mik, età diwò de sulitu (9). ²⁶ Kaltak tso' e' kì itso' ki-tule tò iché: "I' dör judiowak blú e'", e' dör iwà kkachioie tò ñi nui kì ie' wòtènewà krus mik. ²⁷⁻²⁸ Nies wèpa bòl akblòkwakpa wòtèwarakitò krus mik, ekòl iulà bua'kka, ekòl iulà bakli'kka.

²⁹ Pè' tkòke eë e'pa tò icheke sulu, iwòkir wòtiukerak iwò, es ichekerakitò:

—¡Ikèta, be' sè tò Skèkòl wé tkekettsà età ká mañat è tą be' tò iyuékane! ³⁰ ¡E'ma be' e' tsatkò, be' e' ówa krus sè mik!

³¹ Es ñies sacerdotepa wòkirpa ena s'wòbla'uk ttè dalòieño wa wakpa tò Jesús wayueke. Ie'pa tò icheke ñi a:

—O'kapa tsatkèitò erë ie' wák kè a' e' tsatkè. ³² Mokì ie' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie, mokì ie' dör se' Israel aleripa e' blú, e'ma as ie' e' ówa krus wí mik, e' iarma tą se' erblòmi ie' mik.

Wèpa wòtène ie' tą krus mik e'pa tso'ñak ie' chòk sulué.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-56; Lucas 23.44-49; Juan 19.28-30)

³³ Mik diwò de bata a, età ká mía ttsettseé ká wa'ñie dō tsálì diwò de mañat ekké. ³⁴ E' wòshą tą Jesús anekà tajé tą iché: "Eloí, Eloí, ¿lemá sabactani?" (e' wà kiane ché: A ye' Kèkòl, a ye' Kèkòl, ¿iòk be' ye' we'ikéttşą?)

³⁵ Wèlepa tso' eë, mik e'pa tò ttè e' tssé tą ichérakitò:

—¿A' ittsé? Ie' tso' Skèkòl ttekòl bak kié Elías, e' kiòk.

³⁶ Età ie'pa ekòl tunemi tò suiyòk nuwéka vino shkòshkò wa e' tkékaìtò kuakòl bata kì tą itkéwà ikkò mik as ikuyòitò. Ie'pa tò iché:

—Imuát bër, ipanusò sué tò Elías datşé iòkwa.

³⁷ Jesús anekà tajé tą isiwa' bata tké. ³⁸ Età Skèkòl wé a' ie'pa wà datsi' buririé ese shukuar u blatoie e' jchènane kákke dòttşą iski. ³⁹ Età Roma ñippòkwakpa ekòl dör capitán e' durshkò Jesús wòmik. Mik e' tò isué tò wes Jesús duowa, età ichéitò:

—Mokì, wëm wí dör Skèkòl Alà je'.

⁴⁰ Nies alakòlpa ièter eë ie' kì sauk kàmié. E' shua ekòl dör María Magdala wak. Ièkòl dör María e' dör Santiago sirla èk ena José, e'pa mi. Ièkòl dör Salomé. ⁴¹ Alakòlpa e'pa bak shkòk Jesús tą ena ikime' mik ibak Galilea età. Nies alakòlpa skà tso' tajé dè'bitu Jesús tą dō Jerusalén.

Jesús nu wòtène

(Mateo 27.57-61; Lucas 23.50-56; Juan 19.38-42)

42-43 E' diwö dör judiowak a iyi kanewojie eno diwö yöki. Kä tuirketke* e' kueki wëm eköl kië José Arimateawak, e' kësik iéwä tä imiä Jesús nu kiök Pilato a bléwä. Ie' dör judiowak wökirpa e' eköl dalöiërtä' tajë ese. Nies ie' tso' i blúie Skëköl tso' e' kéwö panuk. 44 Pilato kinewä tö Jesús duowatke, e' kueki ie' tö icapitán kié chakè tö moki Jesús duowatke. 45 Mik ie' wä ijchenewä, etä ie' tö Jesús nu kéwö mé José a tsëmi. 46 E' ukuöki tä José tö datsi' ukuö bua'bua saruru ese tué et. Jesús nu éwaitö krus mik, e' patrëwaitö datsi' ñe' wa bléwä ákuk biule s'nu blóie ese a. Etä ákuk kkö wötëwaitö ák bërie wa. 47 Wé Jesús nu menewä e' sué María Magdala wak ena María dör José mi, e'pa tö.

16

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Lucas 24.1-12; Juan 20.1-10)

¹ Mik eno diwö tka, etä María Magdala wak ena María dör Santiago mi ena Salomé e'pa tö kiö masmas bua'bua ese tué mi ie'pa wä tēkä Jesús nu ki. ² Etä domingo bla'mi erpa diwö tskine tä ie'pa míyal wé Jesús nu bléne ee. ³ Ie'pa ñi a iché:

—¿Yi tö se' a ák yemittsä ákuk kkö a?

⁴ Erë mik ie'pa tö iweblé, etä ie'pa tö isué tö ák rratune bánet. Ák e' dör bërie. ⁵ Mik ie'pa dewä ákuk a, etä ie'pa tö isué tö duladula tkër eköl ulä bua'kka, e' datsi' saruruë batsjë. Ie'pa tkinewä iyöki. ⁶ Erë ie' tö iché ie'pa a:

—Kë a' tkinukwä. Ye' éna iane tö a' tso' Jesús Nazaret wak kótewä krus mik e' nu yulök. Erë kë ikü' ie, ie' shkenekane. Wé ie'pa tö ime'wä e' tö weblö. ⁷ A' yü Pedro ena ittökatapa malepa a ibiyö chök tö ie' mitke a' yöki kéwe Galilea. Eé a' tö ie' sugraé wës ie' tö a' a' iyë' es.

⁸ Alakölpa tkinewä painékä tajë, e' kueki ie' e' yélur ákuk a tkayalmi. Ie'pa suane, e' kueki kë wä i yëne yi a.

María Magdala wak tö Jesús sué

[⁹ Jesús shkenekane domingo bla'mi, e' ukuöki tä ie' e' kkaché kéwe María Magdala wak a, e' a' ie' tö aknamapa bak kul (7) e' trëo'yal. ¹⁰ Etä alaköl e' miä ibiyö chök wépa bak shkök Jesús tä e'pa a. Ie'pa eriarke iü tulur siarë. ¹¹ Erë mik ie'pa ittse tö Jesús shkenekane nies tö alaköl ñe' tö isué, etä kë ie'pa wä iklögne.

Jesús ttökatapa böi e'pa tö ie' sué

(Lucas 24.13-35)

¹² E' ukuöki tä ittökatapa böi shkörami mi-cho bánet, etä ñalä ki Jesús e' kkaché ie'pa a, erë iwër kuä'ki. ¹³ Etä ie'pa míyal ibiyö chök imalepa a, erë nies kë ie'pa wä ittö klögne.

Jesús tö ittökatapa patké s'wöbla'uk

(Mateo 28.16-20; Lucas 24.36-49; Juan 20.19-23)

¹⁴ E' ukuöki tä Jesús e' kkaché ittökatapa dabom eyök ki eköl e'pa a. Ie'pa tulur chkök e' dalewa ie' de. Wépa tö ie' shkenekane e' sué, e'pa ttö kë klögne ie'pa wä, ie'pa er darërë e' kueki. E' ki ie' tö ie'pa uñélor. ¹⁵ Etä ie' iché ie'pa a: “A' yü kä wa'ñe ye' tté buaë e' pakök sulitane a. ¹⁶ Yi erblé ye' mik tä ie' e' wöskuée esepa tsatkërdaë. Erë yi kë erbléne ye' mik esepa kichatërdaë. ¹⁷ Wépa erblöke ye' mik esepa tö i kë or yi a ese weraë iwä kkachöie. Ye' ttö wa ie'pa tö aknamapa trë'werattsa, nies ie'pa a imeraë ttoie s'ttö kuä'ki kuä'ki wa. ¹⁸ Tkabë chök klö'wéwä ie'pa tö ulä wa ö kapöli sulusi yéwarakitö, e' tä kë ie'pa döpa wës. Nies ie'pa ulä muraka s'kirirke esepa ki tä ibuardane.”

Jesús mikane kä jai a

(Lucas 24.50-53)

¹⁹ Mik Skëképa Jesús tté e' ché one, etä ibutséka miä kä jai a tä ee ie' tkëser Skëköl ulä bua'kka. ²⁰ Etä ittökatapa míyal kä wa'ñe Jesús tté buaë pakök. Skëképa Jesús tö ie'pa kimé, i kë or yi a ese uk. E' wa ie' tö iwä kkaché tö ie' tté dör moki.]*

* 15:42-43 Kä tuirketke: Judiowak tté dalöiëno tö iché tö s'nu kë tsertä'mi eno diwö a. Eno diwö e' tkëkewämi Viernes kä tuine ekké. Nies kë idör buaë ie'pa a tö s'nu at äie nañewe. E' kueki José Arimateawak éna Jesús nu akwa bléwä bet kam kä tuir e' yöki. * 16:20 Yëkkuö këchke wéle tö 16.9-20 ki kuötkéka. Tté e' kë kü' yëkkuö këchke bua'ie ese ki.

Jesús Tté Buaë Kit Lucas tò Lucas

Wëm tò yëkkuò i' kit e' wák kiè Lucas. Ie' tò ikít wëm ekòl kiè Teófilo e' a. Welepa tò ibikeitsè tò Teófilo dör romawak ekòl ena ie' dör kékèpa tajè ese. Lucas tò ie' a yëkkuò i' kit as i o' Jesús tò ena i wa s'wòblao'itò e' jcherwa ie' wá yësyèsè.

Yëkkuò i' kì Lucas tso' ikkachök tò Jesús dë'bitu sulitane tsatkök, Israel aleripa ena pë' ulitane. Jesús kè dë'bitu Israel aleripa è a. Lucas tò ichè tò Jesús kune' ká i' kì sulitane kimoie. Nies Lucas kì ikiane tò s'wa ijcherwá tò Jesús dë'bitu iYë kkachök se' a.

Ì tso' kitule Colosenses 4.14 ena Filemón 24 ena 2 Timoteo 4.11, e' wa se' wá ijcher tò Lucas bak Pablo wapiök. Welepa tò ibikeitsè tò ie' kè dör Israel aleri. Ie' bak kaneblök s'kapeyökwakie. Nies welepa tò ibikeitsè tò ie' tò yëkkuò i' kit ká kiè Roma ee Jesús kune' e' kì duas de dabom teryök (60) ena dabom kuryök kì sulitu (79) e' shu ulat.

Ttè tsá kitule

¹⁻³ A kékèpa tajè Teófilo, i o' Jesús tò sa' shua mik ibak ká i' kì eta, e' paka' sa' a wépa itsá su'bitu dō ibata ekkè e'pa tò. Ie'pa dör Jesús ttè buaè e' kanéukwakpa. Tajè sa' malepa ima' shtë yëkkuò kì, erè kè idë'ttsa wës ikiane shtë es. E' kuëkì ye' tò iwà chakéwa bua'iewa itsá dō ibataè. Es ye' isué tò buaè idir shtëmi be' a yëkkuò i' kì seraq wës ibak es ⁴ as be' éna iar tò ttè wa be' wòblane, e' dör moki.

Juan S'wöskuökwak kurke e' biyö yène

⁵ Mik Herodes bak judiowak bliúe eta sacerdotè tso' ekòl kiè Zacarías. Judiowak sacerdotèpa ñi dapa'ule erule erule kaneblök Skèköl wé a. Zacarías dör sacerdotèpa erule kiè Abías wakpa e' ekòl. Ie' alalök kiè Elisabet, e' dör ñies sacerdotèpa ditséwò wës iwëm es. ⁶ Ie'pa bōl serke yësyèsè Skèköl wōa. Ie'pa tò Skèköl ttè me'bak dalöiëno, e' dalöieke buaè, kè kì i' sulu ttè ta'. ⁷ Erè Elisabet kè dōta' alàè. Nies ie'pa bōl dör kékèpalatke.

⁸ Etökicha ta' mik Zacarías ena imalepa kane iwakanéuk Skèköl wé a, ⁹ eta ie'pa iné ilè wa wës ie'pa wòblar es isuoie tò yi kane shkōkwa Skèköl wé shua iyi masmas ña'uk Skèköl a. Eta idettsa tò Zacarías kawōta shkōkwa. ¹⁰ Mik ie' tso' Skèköl wé shua iyi masmas ña'uk, e' dalewa tajè s'daparke u'rki ttök S'yè ta'. ¹¹ E' wōsha ta' Skèköl biyöchōkwak ekòl e' kkachéwa ie' a ká' tso' iyi masmas ña'woie Skèköl a e' ulà bua'kka. ¹² Mik ie' tò Skèköl biyöchōkwak sué ta' ie' tkinewa suane tajè iyōkì. ¹³ Eta biyöchōkwak tò ichè ie' a:

—A Zacarías, kè be' suanuk. Ì kié be' tò Skèköl a, e' meraëitò be' a. Be' alalök dör Elisabet, e' dōraè alàè, e' wák wëm. Ie' kiè mūka a' tò Juan. ¹⁴⁻¹⁵ Ie' dōraè kékèpa tajè Skèköl wōa. E' kuëkì e' be' ttsè'weraè buaè kaneè. Nies ie' tò tajè pè' ttsè'weraè buaè. Ie' kè i' shkōshkō yepa. Kam ie' kūr eta Wiköl Batse'r dōraè ie' kì tajè. ¹⁶ Ie' tò Israel aleripa tajè, e' kerane ie'pa Kèköl yulökne. ¹⁷ Ie' dōraè Skèköl yōkì kewe ittè pakök. Ie' tò ipakeraè Wiköl Batse'r diché tajè e' wa wës Skèköl ttekol kiè Elías bak ká iaiä es. Ie' ipakeraè as iyè er buarne ila'r kì ena ila'r er buarne iyè kì. Nies ipakeraëitò as wépa tò Skèköl ttè dalösewéwa, esepa e' wòbla'ù senuk yësyèsè. Es ie' tò ie'pa patteraè Skèköl datse e' panoie.

¹⁸ Eta Zacarías tò Skèköl biyöchōkwak a ichakè:

—Zì wa be' ye' a ikkachèmi tò ttè e' dör moki? Ye' dör kékèpalatke. Nies ye' alalök dewatke kékèpalatke, ta' z'wes sa' alala kōkamiia?

¹⁹ Ie' iüté:

—Ye' dör Gabriel. Ye' kaneblöke Skèköl a. Ie' ye' patké ttè buaè i' chök be' a. ²⁰ Erè be' kè wa ye' ttè klōne, e' kuëkì be' ttò wòblèrdawā kè ttōpaia dō mik be' alà kune eta. Mik i' chéyō be' a e' kèwō de, eta be' ttōrane.

²¹ E' dalewa ie'pa tso' Zacarías panuk u'rki, e'pa tò ibikeitsè, “Zì tò ie' wòklō'wé, e' kè dōttsa bet Skèköl wé a?” ²² Mik ie' dettsa, eta ie'pa tò isué tò ie' ttò wòblènewa, kè ie' ttoia' ta' ulà è wa ie' tò iwà kkaché ie'pa a. Eta ie'pa éna iane tò ilè suéitò kabsueie. Es ie' atè me'ie.

²³ Mik ie' kanè one Skèköl wé a, eta imiane iu a. ²⁴ E' ukuōi ta' ie' alalök Elisabet duneka. Ie' e' tkéwa iu a dō si' skel, kè dë'ttsa wérō. ²⁵ Ie' tò ichè, “Iképa Skèköl tò alà mé ye' a. Es ie' er buaè ché ye' a, ekkè ye' jaène.”

Jesús kurke e' biyö yène

²⁶ Elisabet duneka e' kì si' de teröl, eta Skèköl tò ibiyöchōkwak kiè Gabriel, e' patké Nazaret, ká e' atè Galilea. ²⁷ E' busi serke ekòl kiè María. Ie' kam ser wëm ta', erè ie' ttè meule wëm ekòl kiè José e' a senowa ie' ta'. José dör blu' bak kiè David e' aleri ekòl. ²⁸ Eta Skèköl biyöchōkwak dewa wé María tkër ee, ta' ichéitò ie' a:

—Zìs be' shkène? Skèköl er buaè ché be' a. Ie' tso' ie' ta'.

²⁹ Ttè e' tò María tkiwéwa ta' ibikeitséitò, “Zìök ye' shkè'wé es?” ³⁰ Eta Skèköl biyöchōkwak tò ichè ie' a:

—A María, Skèköl er buaè ché be' a, e' kuëkì kè be' suanuk. ³¹ Be' durkaraè, be' alà kurdaè wák dör wëm, ikiè mūkabō Jesús. ³² Ie' dōraè kékè tajè, dalō tajè. Ie' kirdaè Skèköl dör iyi ulitane tsata, e' Alà. Skèköl tò

ie' meraka blu'ie wës iyë bak kië David es
³³ as Jacob aleripa wëttsütö blu'ie kekraë kë
 ertä'wa.

³⁴ Etä Maria tö ichakë Skëköl biyöchökwak
 a:

—Kam ye' ser wëm tä, etä z wës i chë be', e'
 wä tkömi ye' tä?

³⁵ Skëköl biyöchökwak iütë:

—Wiköl Batse'r döraë be' kï, Skëköl dör
 iyi ulitane tsäta e' dichë ardaë be' kï. E'
 kuëkï be' alä kürdaë, e' serdaë Skëköl ë a.
 Ie' kirdaë Skëköl Alä. ³⁶ Nies be' yami kië
 Elisabet këkëpalatke cheke tö kë idötä' aläë,
 e' alä kürdaë. Si' i' wa tä ie' kï ide si' teröl.
³⁷ I kës ör Skëköl a, kë i ku' darërë ie' a wë.

³⁸ Etä Maria tö ichë:

—Ye' dör Skëköl kanë méso, as ie' tö iü ye'
 tä wës be' ichë es.

Etä Skëköl biyöchökwak mïa.

Maria mïa Elisabet pakök

³⁹ E' ukuökï tä Maria dali ié tä imïa bet
 Elisabet pakök. Elisabet serke Judea kâ dör
 kabataie ee. ⁴⁰ Mik ie' dewä Zacarias u a,
 etä ie' tö Elisabet shkë'wë. ⁴¹ Mik e' tsé
 Elisabet tö, etä ilä wötï'ne tajë ie' shüa tä
 Wiköl Batse'r de ikï tajë. ⁴² Ie' ttëmi darërëë
 tä ichëitö Maria a:

—Skëköl er buaë chë be' a alakölpä ulitane
 tsäta. Nies ie' er buaë chë be' alä kürmi e'
 a. ⁴³ Ye' siarë z wës e' a ie' er buaë chë tö ye'
 Këkëpa mi e' de ye' pakök? ⁴⁴ Mik be' tö ye'
 shkë'wë e' tsé yö, e' bet tä ye' alä wötï'ne ye'
 shüa ittse'ne buaë e' kuëkï. ⁴⁵ I yë' Skëköl
 tö be' a, e' klö'wëbö tö iwa tköraë, e' kuëkï
 ayëcha buaë be' dör.

⁴⁶⁻⁴⁹ Maria tö ichë:

“Ye' dör Skëköl kanë méso ësela siarë ese ë,
 erë e' ska' ie' er de.

E' kuëkï ie' kïkekekä ye' tö.
 Ie' dör ye' tsätkökwak, e' tö ye' tsé'wëke buaë.
 Ie' dichë tajë iyi ulitane tsäta, e' tö i buaë
 shütëë wë ye' a.

E' kuëkï i'tami ye' yërdaë: ¡Ayëcha buaë!
 ¡Skëköl dör batse'r!

⁵⁰ Wëpa tö ie' dalöieke, esepa suëke ie' tö
 kekraë er siarë wa.

⁵¹ I kë ör yi a ese wëitö idichë tajë wa:
 Pé' e' tsdökä tajë esepa tö i bikeitseke wë ese
 wöklö'wëitö.

⁵² Kâ wökirpa uyëttsaitö ikulé kï,
 e' skéie s'siarëpa tkëaitö.

⁵³ Wëpa siarë kë wä i ku' nê,
 esepa a i buaë méitö tajë.
 Erë inuköl blüpa esepa patkëmiitö ulä
 wöchka.

⁵⁴ Israel aleripa dör ie' kanë mésopa.
 Kâ iaiä ie' tö ie'pa a iyë' tö ie' tö ie'pa suëraë
 er siarë wa.

Ttë e' kë chë'wa ie' éna.

⁵⁵ Es ie' tö iyë'bak Abraham a,

ñies ie' aleripa kës daia ie' itökï e'pa a.”

Es Maria tö ichë.

⁵⁶ Maria senë Elisabet ska' dö si' mañat tä
 imïane iu a.

Juan S'wöskuökwak kune'

⁵⁷ Mik Elisabet alä kürke e' këwö de, etä
 iwä kune wëm. ⁵⁸ Mik pé' serke tsinet ena
 iyamipa ëkka, e'pa ibiyö tsé tö Elisabet suë
 Skëköl tö er siarë wa, etä ie'pa kës tsé'ne
 buaë wës Elisabet es. ⁵⁹ Mik ilä kune' e' kï
 kâ de päköl (8), etä ie'pa debitü ilä tottola
 kkuölit tërke tsir, e' këwö tkö'uk wës ie'pa
 wöblane es iwä kkachioie tö alä e' dör ju-
 diowak. Ie'pa éna iyë kië Zacarias, e' kië
 makka ikï. ⁶⁰ Erë imi tö ichë:

—Au, ie' kirdaë Juan.

⁶¹ Ie'pa tö ichë:

—Kë yi ku' be' yamipa shüa kië es. Etä zï
 kuëkï be' ikië mekekä es?

⁶² Etä ie'pa ulä kkachë ichakioie alä yë a,
 “¿Ima be' éna ikië makka?” ⁶³ Etä iyë tö
 kaltak kië, e' kï ie' tö ishtë tö “ikië Juan.” E'
 tö ie'pa kës tkiwëwä. ⁶⁴ E' wöshä tä Zacarias
 ttékane, etä Skëköl kïkékä ie' tö tajë. ⁶⁵ Pé'
 serke tsinet, e'pa kës tkirulune tajë. Nies
 pé' kës serke Judea këbata a, e'pa shüa ittë
 bunekä tajë. ⁶⁶ Ie'pa ulitane tö ittë tsé e'pa
 tö ibikeitsé: “Alä e' döraë këkëpa tajë.” Ie'pa
 isuë tö Skëköl tso' ie' tä, e' kuëkï ie'pa tö
 ibikeitsé es.

Zacarias tö Skëköl kïkékä

⁶⁷ Etä Wiköl Batse'r de tajë Zacarias kï, e'
 wa ie' ttëmi Skëköl ttekölïe tä ichëitö:

⁶⁸ “Skëköl dör Israel aleripa Këköl,
 e' de ie' icha kës tsätkök,
 e' kuëkï ikikökasö tajë.

⁶⁹ Ie' tö S'tsätkökwak dichë tajë, e' patkë eköl,
 e' dör ie' kanë méso bak kië David e' aleri.

⁷⁰ E' dör wës Skëköl ttekölpa batse'r
 bak kâ iaiä e'pa tö iyë'at es.

⁷¹ Skëköl tö iyë'atbak tö ie' tö se' tsätkeraë
 s'bolökpa ulä a,

ñies wëpa éna se' ar suluë esepa kës yökï.

⁷² Ie' tö ittë batse'r me' se' yëpa bak kâ iaiäë
 e'pa a

tö ie' se' suëraë er siarë wa,
 e' kë ska' ie' er chë'wa.

⁷³ Ie' tö iyë' se' yë bak kâ iaiäë kië Abraham
 e' a

⁷⁴ tö se' tsätkeraëitö s'bolökpa ulä a
 as se' ser ie' a kë suarta',

⁷⁵ ñies as se' ser batse'r ena yësyësë ie' wöa
 se' tso'ia tsé'ka e' dalewa.

⁷⁶ A ye' bëbëla, mik be' de këchke,
 etä be' miraë këwe s'pattök
 as se' tö Skëköl kiöwä buaë mik ide etä.
 E' kuëkï be' kirdaë Skëköl dör iyi ulitane
 tsäta, e' tteköl.

⁷⁷ Israel aleripa a be' tö ttë pakeraë

as ie'pa wā ijcher tō i sulu wambleke ie'pa tō,

e' olo'yēmi Skēkōl tō ie'pa kī itsatkoie.

⁷⁸ Skēkōl tō se' suke er siarē wa,

e' kuēkī ie' tō S'tsatkōkwak patkekebitū se' a datse kā jai a

olo ta' tajē wēs diwō tskir bla'mi es.

⁷⁹ Wēpa tso' klōulewā i sulu ulā a wēs s'tso' stui a es,

wēpa tso' iduōkewatke e' ē kinuk,

esepa wōa kā nī'weraē ie' tō as itsatkērdak.

Ie'pa wēttseraito sene bēre ie' tā e' nālē kī."

Es Zacarías tō ichē.

⁸⁰ Juan talane de kēchke tā Wikōl Batse'r tso' tajē ie' a. Ie' senē kā wē kē yi serku' eē dō mik ikēwō de e' kkachōie Skēkōl ttekolie Israel aleripa a etā.

2

Jesús kune'

(Mateo 1.18-25)

¹ Juan kune', e' kēwō ska' tā, Roma wōkir kibi kiē Augusto, e' tō kā kōs tso' ie' ulā a, e' wakpa kiē shtōk kē sera. ² (I dōr s'kiē tsā kite mik Cirenio dōr kā kiē Siria e' wōkir e' kēwō ska' tā.) ³ Sulitane kawōtā shkōkne kā wē iyēpa datse eē e' kiē shtōk.

⁴⁻⁵ José dōr David bak Israel blū e' aleri. David kune' Belén atē Judea eē. Erē José serke Nazaret atē Galilea eē. E' kuēkī ie' mīa María tā Belén e' kiē shtōk. Ie'pa tte meuletke nī a senowāie, erē kam ie'pa serwā nīta. María batsō dur. ⁶ Ie'pa tso' Belén, e' dalewa ie' alā kurke, e' diwō de. ⁷ Wē s'kapōkerō, e' wē a, kē kā kuneia ie'pa a kapoie. E' kuēkī ie'pa myal iyyiwak wē a kapōkrō. Etā eē ie' alā tsā kune wāk wēm, ipatrēwaitō datsi'tak batsi wa mēkaitō iyyiwak tioie ese kulē' a kā skēie.

Skēkōl biyōchōkwakpa tō tte buaē chē obeja kkō'nukwakpa a

⁸ E' nañewe tsinet Belén obeja kkō'nukwakpa tso' iyyiwak kkō'nuk. ⁹ E' bet tā Skēkōl biyōchōkwak de ekōl ie'pa ska' tā Skēkōl olo tajē e' olo buneka ie'pa pamik, e' yōkī ie'pa suane tajē. ¹⁰ Erē Skēkōl biyōchōkwak tō ichē ie'pa a: "Kē a' suanuk, tte buaē datse ye' wā a' a, e' tō pē' ulitane tse'weraē buaē. ¹¹ I'ne a' tsatkōkwak kune David kā a, e' dōr Skēkēpa pairine'bitū idi' wa a' blūie e'. ¹² A' tō ie' kueraē parratulewā datsi'tak batsi wa tēr kulē' tso' iyyiwak tioie ese a. E' wa a' wā ijcher tō i chē ye' tō a' a, e' dōr moki."

¹³ E' bet tā Skēkōl biyōchōkwakpa kī de tajē shute, e' tō Skēkōl kikekeka tā ichekerakitō:

14 "jskēkōl tso' kā jai a, e' kīkōkašōl

īNies wēpa a Skēkōl er buaē chō as esepa ser bēre nīta kā i' kī!"

¹⁵ Mik Skēkōl biyōchōkwakpa mīyalne kā jai a, etā obeja kkō'nukwakpa tō ichē nī a:

—Mishka Belén, i chē Skēkōl tō se' a, e' wā sauk.

¹⁶ Etā ie'pa mīyal bet, tā María ena José kuērakitō, tā iyēne tō alā ār iyyiwak tio kulē a. ¹⁷ Mik ie'pa isuē, etā i kōs chē Skēkōl biyōchōkwak tō ie'pa a alā e' kī, e' pakéne ie'pa tō itso'rak eē e'pa a. ¹⁸ Mik wēpa tō, i chē obeja kkō'nukwakpa, e' tse, etā e'pa kōs tkirulune. ¹⁹ Ttē e' kōs bleke María tō ier a tā ie' iwā bikeitseke ē. ²⁰ Etā obeja kkō'nukwakpa mīyalne. I kōs tse ie'pa tō, suē ie'pa tō, e' kī ie'pa tō Skēkōl kikekarami.

Alala Jesús tsēmi Skēkōl wē a

²¹ Mik alala kī kā de pākōl (8), etā ie'pa itōttola kkuōlit tēe tsir tā ikiē mēkarakitō Jesús wēs Skēkōl biyōchōkwak iyē' María a kam ie' buklurka e' yōkī es.

²² Mik Jesús kune' e' kī kā de dabom tkēyōk (40), etā María ena José mīa e' batse'uk* wēs tte dalōiēno kit Moisés tō e' tō ichē es. Ie'pa wā ilā mī mē Skēkōl a Skēkōl wē atē Jerusalén eē. ²³ Skēkōl tte dalōiēno e' kī itso' kitule e' tō ichē: "Alakōl alā tsā kune wēm, e' kirdaē batse'r Skēkōl a." E' kuēkī ie'pa wā ilā mī mē Skēkōl a. ²⁴ Nies ie'pa mīa iyyiwak muk jchē Skēkōl a e' batse'woie wēs Skēkōl tte dalōiēno tō ichē es: e' dōr dū kiē tōrtola, et wē'ne ena et alaki o nubōl pupula bōt.

²⁵ E' kēwō ska' tā wēm serke Jerusalén kiē Simeón. Ie' serke yēsēsē wēs Skēkōl kī ikiane es. Skēkōl tō Israel aleripa tsatkeke e' kēwō paneke ie' tō. Wikōl Batse'r tso' ie' a, ²⁶ e' tō ie' a iyē: "be' kē blērpawā kam be' tō wē pairine'bitū idi' wa a' blūie patkeraē Skēkōl tō e' saū e' yōkī." ²⁷ Ie' ittse Wikōl Batse'r wa tō ie' kawōtā shkōk Skēkōl wē a, e' kuēkī ie' mīa demi eē. Eē nīes José ena María demi. Ie'pa wā ilala Jesús mī wakanewē wēs Moisés tte dalōiēno tō ichē es. ²⁸ Simeón tō alala kēka ulā a tā Skēkōl kīkēkaitō tā ichēitō:

²⁹ "A Skēkōl, ye' dōr be' kanē mēso,

i yē' be' tō ye' a, e' wā suēyō.

E' kuēkī ire', ye' duōwami bēre.

³⁰ Sa' tsatkōkwak patké be' tō e' wā suēiyō ye' wāk wōbla wa.

³¹ E' patké be' tō kā ulitane wakpa a.

³² Ie' dōraē wēs kā olo es, pē' kē dōr judiowak esepa er nī'woie as ie'pa ēna be' tte mokiē e' wā ar.

Nies Israel aleripa dōr be' icha, e'pa kīkardakā tajē ie' batamik."

Es Simeón tō ichē.

* **2:22** e' batse'uk: E' batse'wē i' e' kē dōr wēs se' briwriwak e' batse'ū es awā wa i wa.

³³ Jesús ché Simeón tò Skèköl a, e' tò Jesús mì ena iyë tkiwëwä. ³⁴ Ie' tò ikiye Skèköl a as e' er buaë chö ie'pa a ta ichéitò María dör Jesús mì e' a:

—Skèköl ibikeitsbak tò alà i' kuekì se' Israel aleripa tajë tsatkërdaë ñies e'pa tajë weirdaë. Ie' tò Skèköl olo kkacheraë se' a, erë tajë pë' tò ie' waterattsä. ³⁵ E' tò i bikeit-sekesö e' wä kkacheraë. Be' er a idalërdaë tajë wës tabë tiëwä be' wák er a es.

³⁶⁻³⁸ E' wöshä ta alaköl debitu eköl ie'pa ska' kië Ana, e' dör Skèköl tteköl. Ie' yë kië Fanuel, e' dör Aser aleri. Ie' dör kèkëpalatke. Ie' sene'wä mik iia busi etä. Ie' sene' wëm e' ta duas kul (7) ë ta iwëm blënewä. Ie' schönëwä e' kì duas de dabom paryök kì tkël (84). Ie' serkeie Skèköl wë a idalëiök ñië nañë S'yë ta tte wa ena batsë wa. Ie' tò wëstela chëmi Skèköl a alala Jesús kuekì. Ñies ipakëitò tajë Israel aleripa malepa tso' itsatkë panuk esepa a.

José ena María mýalne Nazaret

³⁹ Mik José ena María e'pa tò i kôs kanewë wës Skèköl ttë dalöiëno tò ichë es, etä ie'pa mýalne Nazaret atë Galilea e'e, dör iwakpa ká. ⁴⁰ Alala talar yë, e' tso' buaë, ñies ie' yörke buaë, ikabikeitsöke tajë ta Skèköl er buaë chöke ie' a.

Jesús atë Skèköl wé a

⁴¹ Duas bit ta Jesús mì ena iyë mi'ke Jerusälén Judiowak Yëpa Yërulune Egipto e' këwö tkö'uk. ⁴² Mik Jesús kì duas de dabom eyök kì bök (12), etä ie'pa mýal kawö e' skä tkö'uk wës ie'pa wöblar es. ⁴³ Mik ikëwö tka, etä ie'pa mýalne iu a, erë Jesús atë Jerusälén, e' kë jcher imi wa iyë wä. ⁴⁴ Ie'pa tò ibikeitsë tò ie' dami iyamipa ta. Ie'pa shkë ká etä ie'pa isué tò Jesús kë ku' ie'pa ta. E' kuekì ie'pa iyulëmi iyamipa dami tajë e'pa shua. ⁴⁵ Erë ie'pa kë wä ie' kune, e' kuekì ie'pa mýane Jerusälén iyulökne.

⁴⁶ Ká de böiki es, etä ie'pa tò Jesús kuë Skèköl wë a. Ie' tkër s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa shua ikittsök ena ichakök. ⁴⁷ Jesús tò iüteke e' ttsë ie'pa kôs tò e'pa wökrarulune ittök ena isa'uk tò wës ie' wä i'yi jcher tajë. ⁴⁸ Mik imi ena iyë tò ie' suë ee, etä ie'pa tkinëwä. Etä imi tò ichë iä:

—A alä, iök be' e' wamblë sa' ta es? iök be' tò be' yë ena ye' eriawë ekkë? Sa' be' yulë tajë.

⁴⁹ Jesús tò ie'pa iütë:

—iök a' ye' yulë tajë? iWes a' kë wä ijcher tò a' ye' kueraë ye' Yë u a?

⁵⁰ Erë i ché ie' tò, e' wä kë ane ie'pa éna.

⁵¹ Etä imiane ie'pa ta Nazaret ta ie' tò ie'pa ttö iüteke buaë këräë. E' kôs bleke imi tò ie' er a. ⁵² Jesús talarke buaë, ñies ie' k'iyörke

tajë, kabikeitsöke buaë, wër buaë Skèköl wa, ñies s'ditsö wa.

3

Juan S'wöskuökwak

(Mateo 3.1-12; Marcos 1.1-8; Juan 1.19-28)

¹⁻² Ká etä ta Skèköl ttë Juan dör Zacarías alä e' ta wë kë yi serku' ee ipatkoie ittë pakök. E' këwö ska' ta wëm kië Tiberio e' dör Roma wökir kibi. Ie' tkënekä ká e' wökirie, e' k'iyörke de dabom eyök k' skël (15). Ie' dikia ká tsit-sirpa wökirpa tso'. E'pa kië dör i' es: Poncio Pilato dör Judea wökir, Herodes dör Galilea wökir, e' ël kië Felipe e' dör Iturea ena Tracónítide e' wökir ena Lisánias dör Abilínia wökir. E' këwö ska' ta Anás ena Caifás e'pa dör judiowak sacerdotepa wökirpa. E' këwö ska' ta Skèköl ttë Juan ta ká sir poë wë kë yi serku' ee. ³ Etä Juan mýa di' kië Jordán kkómik pë' serke ee, e'pa a Skèköl ttë pakök. Ie' tò ichë ie'pa a: "A' er mane'ü Skèköl a as a nu' olo'yöitò a' k'í ta a' e' wöskuölor iwä kkachoe." ⁴ Isaías dör Skèköl tteköl e' tò Juan ttë kit ká iäiä Skèköl yëkkuö k'í, e' tò ichë:

"Ká sir poë wë kë yi serku', ee yile ttöraë aneule, e' tò icheraë:

'A' er mane'ü Skèköl datse' e' yöki, e' dör wës ñalä yuësö yësyësë ie' yöki es.

⁵ Káblë kôs kawötä wä iëkä seraä, ñies kabata ena kakuö kôs kawötä wë ñikkëë, ñalä shkuli'shkuli', e' kôs kawötä yëttsä yësyësë,

ñies ñalä suluë, e' kôs kawötä paiklëttsä buaë.

⁶ Skèköl tò s'tsatkë, e' suëraë sulitane tò.' »*

Es Isaías iyë'.

⁷ Pë' debitu tajë Juan ska' as ie' tò ie'pa wöskuö ta ie' tò ie'pa a ichë: "iA' dör s'kitö'ukwakpa suluë wës tkabë es! iYi tò a' a ichë tò a' tkömishkar Skèköl tò a' we'ikeraë siarë e' ulä a? ⁸ A' senü yësyësë, e' wa iwërmia wä mok' a' er mane'wëtke Skèköl a. Kë a' tò ibikeitsök tò a' dör Abraham aleripa e' ë kuekì Skèköl kë tò a' we'ikepa. Ye' tò a' a ichë tò Skèköl k'í ikiane, e' ta ie' tò ák ikkë yuëmi Abraham aleripae. ⁹ Ie' dör wës kal bikökwa es. Ie' tso'tke kal ulitane kë wörtä' ese kôs bikökök ña'wëwa bö' a."

¹⁰ Etä ie'pa tò Juan a ichakë:

—iE'ma i wëmi sa' tò?

¹¹ Ie' tò ie'pa iüte:

—Yi wä datsi' tso' böt, e' etka mú wë kë wä itä' ese a. Es ñies yi wä chkë tso', ese tò chkë kaku' wë kë wä itä' ese a.

¹² Inuköl shtökwa Roma wökirpa a, e'pa welepa debitu Juan ska' as ie' tò ie'pa wöskuö, ie'pa tò ie' a ichakë:

—A' s'wöbla'ukwak, i' wëmi sa' tò?

* 3:6 Isaías 40.3-5

¹³ Ie' tō ie'pa iūtē:
—Kē a' tō inukōl shtōk kōs ikawōtā shtē e' tsata.

¹⁴ Nies nippōkwakpa welepa ie' a ichaké:

—Ñe' tā çì wēmi sa' tō?

Ie' tō ie'pa iūtē:

—Kē a' s'pañuk inukōl yottsaiē. Kē a' kachōk s'ña'woie. Kōs a' patōrke, ekkē ē klō'ū, tā a' ttsē'nū buaē iwa.

¹⁵ Wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e' datske bet, e' wà panuk sulitane tso'. E' kuēkj ie'pa tso' ibikeitsōk tō isalema Juan dōr e'.

¹⁶ Erē Juan tō ichē ie'pa ulitane a: “Mokj ye' a' wōskueke di' wa. Erē ye' itōk idatse ekōl, e' tō a' ierawā Wikōl Batse'r a' ena bō' a. Ie' dōr kēkēpa tajē ye' tsata, e' kuēkj ie' klōkkuō kicha ē kē wōtsēnanuk ye' siarla e' a.” ¹⁷ Ie' tō se' wōpperā wēs iyiwō wōppē es. Ibwā/bua bleraēitō idichakuō a, erē isulusi uyerawaitō bō' kē wōittā'wā e' a.”

¹⁸ Es Juan ie'pa pattē ttē ese wa tajē. Es ie' tō S'tsātōkwak ttē buaē e' pakeke ie'pa a.

¹⁹ Nies Juan tō Herodes dōr Judea wōkir, e' uñé. Herodes serke ie' wák ēl e' alakōl kiē Herodias e' tā. Nies ie' tō i sulu skā wamblé tajē. E' kuēkj Juan ie' uñé. ²⁰ Herodes tō i sulu wamblé tajē, erē e' kjiē tā ie' tō Juan wōtōkwā patkē s'wōto wé a.

Jesús wōsune

(Mateo 3.13-17; Marcos 1.9-11)

²¹ Mik Juan bak sulitane wōskuōk, etā nīes ie' tō Jesús wōskuē. Mik Jesús tso'ia ttōk S'yē tā, e' dalewa ká jai kkōbunane ²² tā Wikōl Batse'r de ie' kī wēr nubōl sū. Etā ttō ttsēne ká jai a, e' tō ichē:

—Be' dōr ye' alā dalēr tajē ye' éna, e' wēr ye' wa buaē shūtē.

Jesús yēpa bak e'pa kiē

(Mateo 1.1-17)

²³ Mik Jesús kī duas de dabom mañayōk (30) ulatōk, etā ie' tō Skēkōl ttē pakémitke. Ie'pa tō ibikeitsē tō ie' dōr José alā. José dōr Elí alā†, ²⁴ e' dōr Matat alā, e' dōr Leví alā, e' dōr Melquí alā, e' dōr Janai alā, e' dōr José alā, ²⁵ e' dōr Matatías alā, e' dōr Amós alā, e' dōr Nahúm alā, e' dōr Eslí alā, e' dōr Nagai alā, ²⁶ e' dōr Máhat alā, e' dōr Matatías alā, e' dōr Semeí alā, e' dōr Josec alā, e' dōr Judá alā, ²⁷ e' dōr Johanán alā, e' dōr Resá alā, e' dōr Zorobabel alā, e' dōr Salatiel alā, e' dōr Neri alā, ²⁸ e' dōr Melquí alā, e' dōr Adí alā, e' dōr Cosam alā, e' dōr Elmadam alā, e' dōr Er alā, ²⁹ e' dōr Josué alā, e' dōr Eliézer alā, e' dōr Jorim alā, e' dōr Matat alā, ³⁰ e' dōr Leví alā, e' dōr Simeón alā, e' dōr Judá alā, e' dōr José alā, e' dōr Jonam alā, e' dōr Eliaquim alā, ³¹ e' dōr Melea alā, e' dōr Mená alā, e' dōr Matatá alā, e' dōr Natán alā, ³² e' dōr David

alā, e' dōr Jesé alā, e' dōr Obed alā, e' dōr Booz alā, e' dōr Sélah alā, e' dōr Nahasón alā, ³³ e' dōr Aminadab alā, e' dōr Admín alā, e' dōr Arni alā, e' dōr Esrom alā, e' dōr Fares alā, e' dōr Judá alā, ³⁴ e' dōr Jacob alā, e' dōr Isaac alā, e' dōr Abraham alā, e' dōr Térah alā, e' dōr Nahor alā, ³⁵ e' dōr Serug alā, e' dōr Ragau alā, e' dōr Péleg alā, e' dōr Heber alā, e' dōr Sélah alā, ³⁶ e' dōr Cainán alā, e' dōr Arfaxad alā, e' dōr Sem alā, e' dōr Noé alā, e' dōr Lámec alā, ³⁷ e' dōr Matusalén alā, e' dōr Enoc alā, e' dōr Jéred alā, e' dōr Mahalalel alā, e' dōr Cainán alā, ³⁸ e' dōr Enós alā, e' dōr Set alā, e' dōr Adán alā. Adán dōr Skēkōl alā.

4

Bē tō Jesús erkiōwé

(Mateo 4.1-11; Marcos 1.12-13)

¹ Jesús tso' Jordán di' kkōmik, ie' a tajē Wikōl Batse'r tso'. E' tō ie' tsémi ká sir poē wé kē yi serku' ee. ² E' ie' sené dōka ká dabom tkēyōk (40), e' dalewa bē tso' ie' erkiōwé i sulu wamblōk. E' kēwō kōs tā ie' kē chkane yēs, e' ukuōkj tā ie' dué bli wā. ³ Etā bē tō ie' a ichē:

—Be' dōr Skēkōl Alā, e' ma ichō ák sē a tō iyōnū chkeie.

⁴ Jesús tō iūtē:

—Skēkōl yēkkuō tō ichē: “Kē se' senuk chké ē mik.”*

⁵ E' ukuōkj tā bē tō ie' tsémi kabata kakkeē a, tā eē ká kōs e' kē tkōke ekkē kkachéitō iā bet. ⁶ Ie' tō ichē iā:

—Ká kōs suēbō e' meule ye' ulā a, e' kuēkj yi a ye' éna imak, ese a ye' imeke. Ye' be' yuēmi ká kōs e' blúie. Nies iyi buaē tso', inukōl tso', i tso' ká ulitane kī, e' kōs wákie be' yuēmi ye' tō. ⁷ Be' e' tkéwā kuchēwō kī ye' wōrkj ye' dalōiōk, e' tā e' kōs dōraē be' ulā a.

⁸ Erē Jesús ie' iūtē:

—Skēkōl yēkkuō tō ichē: ‘Skēkōl dōr a' Kēkōl, e' ē dalōiō; ie' ē a' a' senú.† E' kuēkj be' e' skōttsā ye' yōkí bānet.

⁹⁻¹¹ E' ukuōkj tā bē wā imítser Jerusalén tā iduekaiō Skēkōl wé e' bata kī kakkeē tā ichéitō iā:

—Skēkōl yēkkuō tō ichē:

‘Skēkōl tō ibiyōchōkwakpa patkeraē be' kkō'nuk be' tsatkōk.

Ie'pa be' klō'wērakā iulā a as be' klō kē tērwa ák kī.†

Es Skēkōl yēkkuō tō ichē, e' kuēkj be' dōr Skēkōl Alā, e' ma be' e' ppōomi dōttsā iski.

¹² Erē Jesús iūtē:

—Nies Skēkōl yēkkuō tō ichē: ‘A' kē kawō tā' a' Kēkōl wōtsiriuk.‡

¹³ Mik bē kē wā i skā kune Jesús erkiōwōie, etā ie' imēat dō iēttōkicha.

† 3:23 Kiē ikkēpa kōs dōr wēpa ē kiē.

* 4:4 Deuteronomio 8.3

† 4:8 Deuteronomio 6.13

‡ 4:9-11 Salmo

*Jesús dene Galilea**(Mateo 4.12-17; Marcos 1.14-15)*

¹⁴ Jesús minea dene Galilea. Këkraë Wiköl Batse'r diché tso' ie' a taijë. Ie' tté bunekä kâ e' qos a. ¹⁵ Judiowak nî dapa'wô wé qos tso', e' a ie' tî s'wöbla'weke Skëköl tté wa ta sulitane tî ie' kîkekekä buaë.

*Nazaret wakpa tî Jesús uyéttsa iká kî**(Mateo 13.53-58; Marcos 6.1-6)*

¹⁶ Jesús demine Nazaret wé ie' talane ee. Mik judiowak eno diwô de, etä ie' dewä ie'pa nî dapa'wô wé a wes ie' wöblane es. Etä ee ie' e' duëser Skëköl yëkkuô aritsök ie'pa tso' ee, e'pa kukua. ¹⁷ Yëkkuô kit Skëköl tteköl kië Isaias e' tî, e' mé ie'pa tî ie' a suë. Ie' ishuppé tî ikuéitî wé Skëköl kané méso bua'iewä e' tté tso' kitule ee. E' tî iché i' es: ¹⁸ "Skëköl Wiköl tî ye' pairi'bitû idi' wa tté buaë pakoie s' siarëpa a, e' kuekî ie' tso' ye' a.

Ie' tî ye' patkë'bitû ichök s'tso' klöulewä i' sulu ulä a esepa a tî 'a' yërdattsä.' Ie' tî ye' patkë'bitû wépa wöbla kë wawër esepa wöbla bua'ükne.

Ie' tî ye' patkë'bitû wépa weirke siarë s'sulusipa ulä a, esepa tsätkök.

¹⁹ Ie' tî ye' patkë'bitû ipakök sulitane a tî Skëköl er buaë chöke se' a, e' këwô detke.*

²⁰ E' ukuökî tî Jesús tî yëkkuô wötrëwane mé judiowak nî dapa'wô wé e' kîmukwak a, ta ie' tkëser iwä pakök. Kôs s'daparkë ee e'pa tî ie' suëwä krereë. ²¹ Etä ie' tî iché ie'pa a: —Skëköl yëkkuô aritsë ye' tî nê, e' wä tka i' tî.

²² Ie'pa ulitane tî icheke ie' dör pë' buaë. Nîes tté bua'buaë chekeitö, e' tî sulitane tkiwëwa. Ie'pa tî iché nî a:

—A'kâ, ðie' kë dör José alä?

²³ Ie' tî iüté:

—Ye' wä ijcher buaë a' tî ye' cheraë tté i' wa: 'A s'kapeyökwak, be' wák e' bua'üne.' Nîes a' tî ye' a' icheraë: 'Sa' ittse tî i' kë or yi a ese wé taijë be' tî Cafarnaüm, ese ü nîes i' be' wák kâ a.'

²⁴ Ie' tî ikî ché ie'pa a:

—Mokî ye' a' a' iché tî Skëköl ttekölpä qos kë dalöirtä' iwakpa kâ kî. ²⁵ Mokî ye' a' a' iché tî mik Skëköl tteköl kië Eliás bak, etä kalî kë yëne yës döka duas mañal kî shäbôts tî bli bak poë Israel. E' këwô ska' tî alakölpä schöpa tso' taijë Israel, ²⁶ erë Skëköl kë wä Eliás patkëne ie'pa ska' ikîmukrak. Ie' tî Eliás patkë alaköl dör schö eköl serke Sarepta, kâ e' atë tsinet Sidón, e' kîmuk. ²⁷ Es nîes mik Skëköl tteköl kië Eliseo e' bak, e' këwô ska' tî lepra tî s'teke taijë Israel. Erë ie'pa qos kë buaone. Wëm kië Naamán dör kâ kië Siria e' wak, e' è buaone Eliseo tî Skëköl batamik.

²⁸ Mik ie'pa tî tté e' ttsé, etä ie'pa qos tso' judiowak nî dapa'wô wé a, e'pa ulunekä taijë ie' kî. ²⁹ Ie'pa iënekä ie' kî tî iuyëttsarakitö kâ e' a' bânét. Kâ e' tso' kabata kakkeë e' kî, ie'pa wä ie' mütser dö katte kakkeë e' kkömik batrëmi as iduöwa. ³⁰ Erë ie' tkami ie'pa shua tî imia.

Wëm eköl a aknama tso' e' bua'wëne Jesús tî

(Marcos 1.21-28)

³¹ Jesús mia Cafarnaüm, kâ e' atë Galilea. Eno diwô bit ekké tî ie' tî s'wöbla'weke judiowak nî dapa'wô wé a. ³² Ie' tî s'wöbla'weke tté mokî diché tî taijë ese wa, e' kuekî ie'pa tkinewä.

³³ Kâ etä tî ie'pa nî dapa'wô wé a wëm dur eköl e' a aknama ö wimblu sulusi tso', ie' tî iché aneule:

³⁴ —A Jesús Nazaret wak, sa' mütat bërë. ðie be' tso' sa' tsiriuk? ðBe' debitu sa' eukwa? Ye' wä be' suule. Ye' wä ijcher tî yi be' dör. Be' dör batse'r patkë'bitû Skëköl tî e'.

³⁵ Jesús tî aknama e' uñë:

—ðBe' siwä'blöwä, be' e' yötttsä wëm sê a!

Etä aknama tî wëm e' éro iskî sulitane wörki, tî ie' e' yëttsä iä kë wä wes wëm one.

³⁶ Sulitane tkinewä iweblök tî iñi chakérak:

—ðTtë wëse dör nê? Ttë diché tî taijë e' wa wëm wî wimblupa sulusi ké e' yötttsä tî ie' yélur je'.

³⁷ Etä Jesús tté bunekä taijë kâ e' qos a.

*Jesús tî Simón yäk bua'wëne**(Mateo 8.14-15; Marcos 1.29-31)*

³⁸ Jesús e' yëttsä judiowak nî dapa'wô wé a tî imia Simón u a. Eë Simón yäk kiri'weke duë dalölö tî taijë. Ie'pa kköché Jesús a tî ibua'üne. ³⁹ Etä Jesús e' wöëwa ie' kî tî duë dalölö uñëitö tî ibuanene. E' bet tî ie' e' kékä tî ilë yulëmiitö ie'pa a nê.

*Jesús tî s'kirirke taijë esepa bua'wëne**(Mateo 8.16-17; Marcos 1.32-34)*

⁴⁰ Diwô mi'kewatke tî taijë pë' wä iyamipa kiri'weke duë tsakië tî, esepa debitu taijë Jesús ska'. Ie' ulä mëkä ie'pa kirirke qos kî eköl eköl, ta es ie' tî ibua'wënerak seraq.

⁴¹ Nîes e' shua taijë s'tso' tteke aknamapa tî. Mik ie' tî ie'pa bua'wëne, etä aknama e' yélur ie'pa a tî aknamapa tî iché ie' a aneule:

—ðBe' dör Skëköl Alä chöklet!

Erë ie' tî ie'pa uñë. Ie'pa wä ijcher tî ie' dör wé pairine'bitû idi' wa s'blüie e'. E' kuekî kë ie' wä ie'pa kâne ttök.

Jesús tî Skëköl tté paké judiowak nî dapa'wô wé qos a

(Marcos 1.35-39)

⁴² Bule es kâ ñine tî Jesús e' yëttsä mia bânét wé kë yi ku' ese ska'. Erë ie'pa tî ie'

* 4:19 Isaias 61.1-2

yulé. Mik ie'pa tō ikué, etā ie'pa tō ima'wé wōklō'wé as kē imi'. ⁴³ Erē ie' tō ie'pa iuté:

—Ì blúie Skéköl tso' e' tté buaé pakók ye' kawōtā ñies judiowak serke ká malepa a esepa a, eseie ye' patkēne'bitu.

⁴⁴ E' kuékí ie' mía tté pakók judiowak ñi dapa'wō wé tso' tajē Judea e' a.

5

Jesús ttō wa nima klōne tajē

(Mateo 4.18-22; Marcos 1.16-20)

¹ Etókicha tā Jesús dur s'wōbla'uk batsōri kiē Genesaret e' kkomik (batsōri e' kiē ñies Galilea). Tajē pē' dapane ie' ska' Skéköl tté pakekeitō e' kītsök, e' kē wa ie' shkoia.

² Nima klō'ukwakpa dene tso' ikla' skuök, e'pa kanò àr bōtō, e' sué Jesús tō. ³ Tā ie' e' iékā kanò etō a, e' dōr Simón kanò. Ie' tō ikié Simón a: “Be' we'ikēyō, kanò patkōmi bēré wōwík.” Ie' e' tkéser kanò a tā ie'pa wōbla'wéitō. ⁴ Mik ie' s'wōbla'wé one, etā ie' tō iché Simón a:

—Kanò patkōumi di' shuā tā a' tō kla' uyōmi nima klō'woie.

⁵ Simón tō ie' iuté:

—A s'wōbla'ukwak, nañeē sa' ima'wé, erē kē sa' wā iwā klōne yēs. Erē be' ttō wa ye' tō kla' uyekene.

⁶ Mik ie'pa tō ikla' uyēmi tā iwā klō'wérakitō tajē, e' tō kla' batseeketke. ⁷ Tā iulā kkaché iyamipa tso' kanò etō a e'pa a tō a' shkō sa' kimuk. Iyamipa debitu ie'pa kimuk tā kanò bōtō wā iérakitō chié, tsir etā kanò wōturkewatke di' a. ⁸ Mik e' sué Simón Pedro tō, etā ie' e' tkéwā kuchē kī Jesús klō ska' tā ichéitō iā:

—¡A Skékēpa, ye' dōr pē' sulusi, be' e' skōttsā ye' yōkí!

⁹ Nima klōne tajē, e' tō Simón Pedro ena iyamipa kōs tso' ie' tā, e'pa tkiwēwā tajē, e' kuékí ie' tō iché es. ¹⁰ Ñies Santiago ena Juan dōr Zebedeo ala'r e'pa tkirulune. Ie'pa kaneblōke Simón tā nima klō'uk. Etā Jesús tō iché Simón a:

—Kē be' suanuk. Be' kē tō nima klō'wēpaia. I' tami be' wā s'ditsō bituraē ye' ska'.

¹¹ Etā ie'pa tō kanò iklékā, tā iyi kōs tuléat ie'pa tō eē tā imiyal Jesús tā.

Wēm eköl kiri'wēke lepra tō e' bua'wēne Jesús tō

(Mateo 8.1-4; Marcos 1.40-45)

¹² Etókicha tā Jesús tso' Judea ké etā. Etā eē wēm debitu eköl kiri'wēke lepra* tō. Mik ie' tō Jesús sué, etā ie' wōéwa dō iškí tā ikkōché tajē Jesús a:

—A kékēpa, be' kī ikiane, e' tā be' a ye' buarmine as ye' batse'rne.

¹³ Jesús tō ikéwā ulā wa tā ichéitō iā:

—Tō, ye' kī ikiane. Be' dene batse'r.

E' wōshā tā ie' buanene, kē kī lepra ku'ia.

¹⁴ Etā Jesús tō ie' a iché:

—Kē ichar yi a. Be' yú e' kkachök sacer-dote a. Ì muk Moisés tō a' ka' e' batse'woie, ese tsūmi mē Skéköl a ie'pa a ikkachoie.

¹⁵ Erē Jesús tté tīnekā tajē shūtē. Tajē pē' dōke ie' ska' ie' tté kītsök, ñies as ie' tō ie'pa bua'ūne. ¹⁶ Erē tajē ie' mi'ke bānet ttök S'yē tā wé kē yi ku' ese ska'.

Jesús tō wēm eköl kraulewā e' bua'wēne

(Mateo 9.1-8; Marcos 2.1-12)

¹⁷ Etókicha tā Jesús tso' s'wōbla'uk tā eē fariseowakpa ena s'wōbla'uk tté dalōiēno wa wakpa tulur Jesús tso' s'wōbla'uk e' kītsök. Ie'pa datse ká kōs tso' Galilea ñies Judea ena Jerusalén. Jesús wa Skéköl diché tso' s'kirirke ese bua'wōne. ¹⁸ Etā wēpa welepa debitu e'pa wā wēm kraulewā debitu eköl ka'la kī. Ie'pa éna iduē tsakmi u shuā wé Jesús dur eē as ie' tō ibua'ūne. ¹⁹ Erē tajē s'tso', e' kuékí ie'pa kē a itkōmi wēs u shuā.

E' kuékí ie'pa mika u bata kī† tō u jchéé tā iduē émirakitō énaē dōttsā iskí wé Jesús dur pē' tso' tajē e' shuā eē. ²⁰ Mik Jesús tō isuē tō mokí ie'pa erblé ie' mik, etā ie' tō iché wēm kirirke e' a:

—A yami, ì sulu kōs wamblébō, e' nuí olone be' kī.

²¹ Etā s'wōbla'uk tté dalōiēno wa wakpa ena fariseowakpa tō ibikeitsē: “¿Ima wēm wí erbikō tō ie' dōr yi e' tō Skéköl ché suluē es? Skéköl ē a se' nuí olo'yarmi.”

²² Erē ì bikietsök ie'pa tso' e' suéwā Jesús tō bet. E' kuékí ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Ì kuékí a' ibikeitseke es? ²³ Ye' tō wēm i' bua'wēmīne as ishkōne, e' tā zwēs a' tō iklō'wēmī tō ye' kē a inuī oloyanuk iki? ²⁴ Ye' dōr S'ditsō Alā, sū e' tō a' a ikkachē tō ye' wā kawō tā' ká i' a nuí olo'yoie.

Etā ie' tō iché wēm kraulewā e' a:

—Be' e' kōkā, be' ka'la kōkā tā be' yūne u a.

²⁵ E' wōshā tā ie' e' kékā sulitane wōrkí tā ka'la a ie' debitu, e' kékaitō tā imiane iu a Skéköl kīkekaramiitō tajē. ²⁶ Ie'pa wōkrarlune iweblōk tā Skéköl kīkēkarakitō tajē. Ie'pa suane tā ichéitōrak:

—Ì sué se' tō ñīne, e' kē sūule se' wā yēs.

Jesús tō Leví kié ittōkataie

(Mateo 9.9-13; Marcos 2.13-17)

²⁷ E' ukuōkí tā Jesús mīa, e' tō wēm sué eköl kié Leví, e' dōr inuköl shtōkwak Roma

* **5:12** lepra: E' dōr duē s'méwōie ese. Judiowak tō iklō'wé tō duē e' tō yi tteke ese dōr ñā. Esepa batsekettsā bānet kē a kawō tā' senuk pē' malepa shuā. Ñies ie'pa kē a kawō tā' shkowā Skéköl wé a. † **5:19** u bata kī: Ie'pa u kē dōr wēs se' bribriwak u es. Ie'pa u tsabata dōr kkuēie klōkata tā'.

wökirpa a. Ie' tkër ikaneblöke e' wé a. Ta Jesús tö ie' a iché:

—Be' shkó ye' ta ye' ttökataie.

²⁸ Etä Leví e' kékä tö i kos méat ta imía Jesús ta.

²⁹ E' tsáli ta Leví tö ikéwö tkö'wé buaé chké wa di'yé wa Jesús dalöioie. Inuköl shtökwakpa de tajé. Nies pë' kuä'kipa de, e'pa tulur chkök Jesús ena ittökatapa ta. ³⁰ Mik fariseowakpa ena s'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa tö isué, etä ie'pa tö ichémi Jesús ttökatapa a:

—¿Iök a' chköke di' yöke inuköl shtökwakpa ta ena pë' sulusipa malepa ta?

³¹ Jesús tö ie'pa iüté:

—Wépa kè kirirku' esepa kè k' s'kapeyökwak kiane. Erë wépa kirirke esepa k' s'kapeyökwak kiane. ³² Ye' kè dë'bitü wépa e' bikeitsö tö iserke yësyësë esepa kiök. Ye' dë'bitü pë' sulusipa kiök as ie'pa er mane'ü.

¿I' kueki Jesús ttökatapa kè batsötä'

(Mateo 9.14-17; Marcos 2.18-22)

³³ Judiopa wökirpa welepa tö iché Jesús a: —Juan S'wöskuökwak ttökatapa batsöke tajé, ttöke S'yé ta tajé, wës fariseowakpa klépa tö iweke es, erë be' ichapa chköke ena di'yöke kekraë kè batsötä'.

³⁴ Jesús tö ie'pa iüté:

—Mik s'kiule ulabatsé kéwö tkö'uk ta ¿wes ie'pa batsömi wëm ulabatske ese tso'ia ie'pa ta e' dalewa? ³⁵ Erë ikéwö döraë etä ie' mi'datser ie'pa yöki. E' je' ta ie'pa batsöraë.

³⁶ Nies Jesús tö ie'pa wöbla'wé tö judiowak tté kèchke e' kè shüturpakä ie' tté pa'ali ta. E' kleiëitö tté i' wa:

—Kè yi tö datsi' pa'ali tak teepa batsëwä datsi' kèchke wöyuowaie. Iwësö es, e' ta e' tö datsi' pa'ali we'ikéwa, nies itak pa'ali kè mène buaë datsi' kèchke k' ³⁷ Nies vino pa'ali kè terta'ka iyiwak kkuölit yöule ibloie ese kèchke a. Itékasö es, e' ta mik ibacha'nebitü, etä ikkuölit kèchke jchëemiitö. Es vino ena ikkuölit weirwami ëme. ³⁸ E' kueki vino pa'ali tekeka ikkuölit pa'ali a. ³⁹ Yi tö vino bacha'bacha yeke, ese tö ibikeitseke tö e' ya' bua' vino pa'ali tsata. E' kueki ie' kè éna vino pa'ali yakia. Es nies a' tö ibikeitseke tö ye' tté pa'ali e' kè dör buaë.

6

Jesús ttökatapa tö trigo wöikléé éno diwö a
(Mateo 12.1-8; Marcos 2.23-28)

¹ Etökicha ta éno diwö a Jesús dami trigo shua ta ittökatapa tö trigo wöiklérami ta iwösiëitö irikirik ulä wa ta ikatéramirakitö.

² Etä fariseowakpa welepa tö ie'pa a ichaké:

—¿I' kueki a' tso' i kè kéwö ta wë éno diwö a ese uk?

³ Jesús tö ie'pa iüté:

—¿I' David tö kä iaiaé ¿e' kè aritsule a' wa Skëköl yëkkuö k' Etökicha ta ie' ena iklépa dué bli wä. ⁴ Ie' dë'wä Skëköl wé a ta pan meule Skëköl a e' klö'wëitö ñëitö. Nies ie' tö iblaté iklépa a ta inérakitö. Sacerdotepe ä a pan e' kéwö ta ñë. Erë a' éna iane tö i o' David tö ñë' kè dör suluë Skëköl wöä.

⁵ Nies Jesús tö iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alä, e' wä kawö ta' ichoie tö i dör buaë ö i dör suluë wë éno diwö a.

Wëm eköl ulä siulewä e' bua'wéne Jesús tö
(Mateo 12.9-14; Marcos 3.1-6)

⁶ Éno diwö skä ta Jesús dewä judiowak ñi dapa'wö wé a ta eë ie' tö s'wöbla'wëmitke. Ta eë wëm detkër eköl e' ulä bua'kka siulewä. ⁷ S'wöbla'uk tté dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa éna ie' kkatä ilé k' e' kueki ie'pa tso' ie' weblök tö wëm ñë' bua'wëmineitö éno diwö a. ⁸ Erë i bikeitseke ie'pa tö, e' suéwä ie' tö, e' kueki ie' tö iché wëm ulä siulewä e' a:

—Be' e' kökä ta be' e' duöser ië sulitane wöshäë.

Etä wëm e' duësér. ⁹ Jesús tö iché ie'pa a:

—A' chakëyö: ¿I' kéwö ta' se' a wë éno diwö a: i buaë ö i suluë? ¿S'tatkök ö s'tökwa?

¹⁰ E' ukuökj ta ie' tö ie'pa ulitane weblé e' pamik ta ichéitö wëm ulä siulewä e' a:

—Be' ulä shulöö.

Ta ie' tö iwé es etä iulä buanene. ¹¹ E' tö ie'pa uluwéka tajé, ta iñi chakérak, ¿wes se' tö Jesús wëmi?

Jesús tö ittekölpa tsä dabom eyök k' böi
e'pa shushtë

(Mateo 10.1-4; Marcos 3.13-19)

¹² E' kéwö ska' ta Jesús miä kabata a ttök S'yé ta, eë ie' tté ie' ta nañë. ¹³ Mik kä ñine, etä ie' tö ittökatapa kié dapa'wé ie' ta. E' shua ie' tö wëpa shushtë dabom eyök k' böi (12), e'pa kiëitö ittekölpa tsä. ¹⁴ Ie'pa kié i' es: Simón, e' kié mékä Jesús tö Pedro; Andrés dör Simón ël, Santiago, Juan, Felipe, Bartolomé, ¹⁵ Mateo, Tomás, Santiago dör Alfeo alä, Simón kine Celote, ¹⁶ Judas dör Santiago alä ena Judas Iscariote tö Jesús wömekettsä ibolökpa a e'.

Jesús tö s'wöbla'wé nies s'buawéne

(Mateo 4.23-25)

¹⁷ Jesús biteatkene kabata a ittekölpa tsä e'pa ta, e' e' wöklö'wé kakkue k'. Eë iklépa tso' tajé ie' panuk. Nies pë' datse Judea ena Jerusalén, esepa de tajé. Nies pë' de tajé datse Tiro ena Sidón. Kä böi e' atë dayë kkömik. ¹⁸ Ie'pa ekképa kos debitü Jesús tö s'wöbla'wëke e' k'ittök nies as ikirirkerak e' bua'üneitö. Nies wépa tteke wimblupa sulusi tö esepa bua'wëitö. ¹⁹ Tajé diché tso' ie' a e' wa s'kirirke kos e' buanene, e' kueki sulitane éna ie' kakwä.

*Î wër buaë Skëköl wa
(Mateo 5.1-12)*

²⁰ Jesús tò ittökatapa weblé tã ichëitö ie'pa a:

“A' wépa dör siarë kē wã i' tã tajë, esepa tso' i blúie Skëköl tso' e' a, e' kuekî ayëcha buaë a'.

²¹ “A' wépa tteke bli tò kã i' a, esepa ttsë'rdaë dô wë', e' kuekî ayëcha buaë a'.

“A' wépa iuke kã i' a, esepa jañurane buaë, e' kuekî ayëcha buaë a'.

²² “Ayëcha buaë mik pë' éna a' ar suluë, a' wateke, a' cheke suluë, a' cheke tò a' dör pë' sulusipa ye' dör S'ditsö Alà e' ttë kuekî.

²³ Mik e' tköke a' tã, etã kē a' erianuk. E' skéie a' ttsë'nú buaë. Aishkuö tã kã jai a' i buaë merdaë a' a' iskéie e' kuekî a' ttsë'nú kaneë. Kē a' éna ichökwa tò kã iaiãë ie'pa yépa bak Skëköl ttekölpa we'ikök es.

²⁴ “Erë wëstela ina a' wã iyo' tso' tajë kã i' a esepa tã, e' ukuökî tã kē i skã tã'ia a' ttsë'woie buaë.

²⁵ “Wëstela ina a' wã iyo' tso' tajë nē wë' i'ñe tã esepa tã, e' ukuökî tã a' tterane bli tò.

“Wëstela ina a' jañuke buaë kã i' a' e'pa tã, e' ukuökî tã a' eriardaë, juraë siarë.

²⁶ “Wëstela ina a' tã mik sulitane tò a' kikëka, es ie'pa yépa bak kã iaiãë e'pa tò kachökwakpa e' chö tò ie'pa dör Skëköl ttekölpa, e'pa kika'kã.

*S'bolökpa ché Jesús tò
(Mateo 5.38-48; 7.12)*

²⁷ “Erë a' tso' ye' ttö kïttsök, esepa a' ye' tò ichë: a' bolökpa dalëritsö. Wépa éna sulu a' ar, esepa a' i buaë ú. ²⁸ Wépa alibchöke a' kî, esepa a' a' er buaë chö. Wépa tò a' cheke suluë esepa kî ikiö S'yë a' tò ikimú. ²⁹ Yi tò a' ppë a' aswö kî, e' tã a' aswö etta mú iã ppë. Yi tò a' paio kikke tsëmi, e' tã ñies a' paio mú iã. ³⁰ Yi tò ilë kak kië a' a, e' tã imú iã. Yi wã a' iyo' mütser, e' tã kē a' tò ikiökneia. ³¹ A' senú s'malepa tã wës a' kî ikiane tò ie'pa ser a' tã es.

³² “Wépa tò a' dalëritseke, esepa ë ské dalëritseke a' tò, e' tã çe' kî Skëköl tò wëstela chëmi a' a? ¡Aul! Nies pë' sulusipa tò wépa tò ie'pa dalëritseke, esepa ské dalëritseke. ³³ Wépa tò i buaë weke a' a, esepa ë a' a' tò iské weke buaë, e' tã çe' kî Skëköl tò a' kikëkami? ¡Aul! Nies pë' sulusipa tò iweke es. ³⁴ A' tò iyo' peiteke, wépa klö'wë a' tò i meraneitö, esepa ë a, e' tã çe' kî Skëköl tò a' kikëkami? ¡Aul! Nies pë' sulusipa tò iyo' peiteke ñi a, mik ie'pa tò iklö'wë tò imerdane etã. ³⁵ A' bolökpa dalëritsö. I buaë ú ie'pa a, iyo' peitö ie'pa a, kē iské panane. A' tò iweke es, e' tã Skëköl tò a' a' iské merane buaë. Ie' er buaë chöke s'sulusipa a' ena wépa kē tò wëstela chetã' ie' a esepa a. A' tò iweke es, e' tã a' tò ikkcheraë tò mokjë a' dör ie' dör

iyo' ulitane tsatã, e' ala'r. ³⁶ S'malepa saü er siarë wa wës S'yë tò a' sueke er siarë wa es.

*Kë se' kâne s'kichatök
(Mateo 7.1-5)*

³⁷ “Kë a' s'kichatök, e' tã Skëköl kē tò a' kichatepa. Kē a' ichök yi a' tò Skëköl mú tò be' tsaiö, e' tã Skëköl kē tò a' tsaiëpa. I sulu kos wamblë ie'pa tò a' kî, ese nuí olo'yö ie'pa kî, e' tã a' nuí olo'yeraë Skëköl tò a' kî. ³⁸ Kos a' tò i mé s'malepa a, ekkë a' a' imerdane. E' kuekî iyo' kakmú s'malepa a, etã iské merane Skëköl tò a' a. Erë ie' tò imerane a' a' tajë wës dakö'ukuö wã iësö chië wötiole buaë iki' wã ië döka ikkö a' katötöë tsã tkënettšamitke es.”

³⁹ Nies Jesús tò ttë kleë ie'pa a' i' es: “çwë a' wã isule tò s'wöbla kē wawër, ese tò eköl wöbla kē wawër ese ulã iëmi? çE'pa kē brutarmi böilë kauk a? ⁴⁰ Wë wöblarke ese kē dör iwöbla'ukwak tsatã. Mik iwöblaone, e' je' tã idöraë wës iwöbla'ukwak es.

⁴¹ “Kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, ese suë a' tò, erë çì kuekî kaltak bërie tso' a' wák wöbla a, ese kē sune a' wã? ⁴² çWës a' ichëmi a' yami a: ‘A yami, súyö kaltak jchela tsir tso' be' wöbla a, e' yëttsã?’ Erë kaltak bërie tso' a' wöbla a, e' kē sune a' wã. ¡A' e' ö suluë! Kaltak bërie tso' a' wöbla a, ese yötttsã kewe, es kaltak jchela tsir tso' a' yami wöbla a, ese wërmi a' a' buaë yëttsã.

*Kal buaë ena kal sulusi
(Mateo 7.17-20; 12.34-35)*

⁴³ “Kal buaë kē wörtã' kalwö suluë, ñies kal sulusi kē wörtã' kalwö bua'ie. ⁴⁴ Kal wërkewã iwö kî. Higowö ö uwawö ese kē shtetã'sö dika' kicha mik. ⁴⁵ I bikeitsekësö, ese ë chekesö. E' kuekî wëm dör buaë, ese er dör buaë, e' kuekî ie' serke buaë, ttö yësyësë. Erë wëm dör suluë, ese er dör suluë, e' kuekî ie' serke suluë, ttö suluë.

*Uyuökwak böi
(Mateo 7.24-27)*

⁴⁶ “çI kuekî a' tò ye' kieke: ‘A Skëképa, a Skëképa,’ erë kē a' tò ye' ttë iuteku? ⁴⁷ Yi datse ye' ska', tã ye' ttö tteke tã iwã iuteke, súyö a' a' ichë tò wës ese dör. ⁴⁸ Ese dör wës wëm eköl tò u yué es. E' tò u chki töbië iskië, kã dör äk ë, ese a. Mik di' pone tajë, tkami u kî tajë, erë u kē minetser iwã, iyöule buaë e' kuekî. ⁴⁹ Erë yi tò ye' ttö ttsé erë kē iwã iuteku’, ese dör wës wëm eköl tò u yué, erë kē wa itöbinewã iskië, tkëkaitö jalëjalë iyök ë bata kî es. Mik di' pone tajë e' tkami u kî, etã u mütser iwã, kē i atëia.

7

Jesús tò ñippökwakpa wökir eköl e' kanë méso bua'wëne

(Mateo 8.5-13; Juan 4.43-54)

¹ Mik Jesús tò s'wöbla'wë one, etã imiã demi Cafarnaüm. ² Etã eë Roma ñippökwakpa

dōkà cien, e' wōkir sērke ekōl. E' kanè méso ekōl kirinewà tajē duōkewatke. Iwōkir éna ie' dalēr tajē. ³ Mik ñippōkwakpa wōkir tō Jesús ttē tse, etā ie' tō ichē judiowak kugblupa wēlepa a: 'A' yú Jesús ska' tã ichō ie' a: 'Be' we'ikē sa' tō, be' shkō ñippōkwakpa wōkir, e' kanè méso ekōl duōke tajē, e' bua'ukne.' ⁴⁻⁵ Mik ie'pa demi Jesús ska' tã ikkōchéra k tajē ie' wōa:

—Ñippōkwakpa wōkir e' éna se' judiowak dalēr tajē. Ie' wāk tō se' ñi dapa'wō wē e' yuōk patkē' se' a. E' kuēkī sa' a tã buaē idir tō be' ie' kīmē.

⁶ Etā Jesús mīa ie'pa tã. Erē mik ie'pa dōkemitke ñippōkwakpa wōkir e' u a, etā ie' tō iyamipa wēlepa patké ichōk Jesús a: "A kēkēpa, kē be' e' tsiriuk. Be' dōr kēkē tajē, e' dōwā ye' u a, e' kē dōr ye' siarla e' a. ⁷ E' kuēkī ye' kē dē'rō be' ska'. Erē ikēwō ē mū tã ye' kanè méso buardane. ⁸ Ye' wōkirpa tã, e'pa ttō iutōk ye' kawōtã. Nies ye' dōr ñippōkwakpa tajē e'pa wōkir, ie'pa kawōtã ye' ttō iutōk. Mik ye' tō ekōl a icheke, 'Be' yú' tã imí. Ekōl a ye' tō icheke, 'Be' dou' tã ide. Nies ye' tō icheke ye' kanè méso a, 'Íyi ú' tã iwēitō. Ye' iklō'wē tō be' wā kawō tã 'íyi ulitane tsatã, e' kuēkī ye' wā ijcher tō be' tō ikēwō mé, e' tã ye' kanè méso buardane."

⁹ Mik Jesús tō ttē e' tse, etā e' tō ie' tkiwēwā. Ie' wōtrēne tã ichēitō pē' dami ie' itōkī e'pa a:

—Ye' ichē a' a tō Israel aleripa kōs shuā, kē yi kune ye' wā ērblok ye' mik wēs wēm i' es.

¹⁰ Etā mik ñippōkwakpa wōkir yamipa dene u a, etā ie'pa tō isuē tō ikanè méso kirirke, e' buanene.

Alakōl ekōl schō alā blēnewā e' shkē'wēkane Jesús tō

¹¹ E' ukuōkī tã Jesús mīa kã kiē Naín eē. Ie' dami ittōkatapa tã, ñies pē' dami ie'pa tã tajē. ¹² Mik ie'pa de tsinet kã e' a, etā ie'pa isuē tō tajē pē' datse, e' wā s'nu datse micho wōtēwā. Dēutō e' mī dōr schō, ie' alā ekōl ēme wēm, e' blēnewā. Tajē kã e' wakpa tō ie' pablerami. ¹³ Mik Skēkēpa Jesús tō isuē, etā ie' wā iwēr siarē tã ichēitō iā:

—Kē be' iukia.

¹⁴ E' bet tã ie' dēwā tsinet kã'la kī s'nu dami e' o'mik tã kã'la kēitō. Wēpa wā idami e'pa e' wōklō'wēwā. Jesús tō ichē s'nu a:

—A dula dula, be' a ye' tō ichē, iBe' e' kōkã!

¹⁵ E' bet tã s'nu shkēnekane e' tkēsēr tã ittē. Etā Jesús tō imé imi a. ¹⁶ Kōs pē' tso' ie'pa tã e'pa suane tajē, Skēkōl kīkēkã ie'pa tō tajē tã ichērakitō:

—Skēkōl ttekōl chōk ekōl, e' de se' shuā.

Ñies ie'pa tō ichē:

—Skēkōl de se' dōr ie' icha esepa kīmuk.

¹⁷ Etā i wē Jesús tō e' ttē bunekã tajē Judea kē kos e' a, ñies kã tso' Judea pamik e' a ittē tīnekã.

Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa de Jesús ska' ichakōk

(Mateo 11.2-19)

¹⁸ Juan S'wōskuōkwak ttōkatapa tō i kōs wēke Jesús tō, e' pakē Juan tso' s'wōto wē a e' a. E' kuēkī ie' tō ie'pa bōl kiē ¹⁹ tã ichēitō ie'pa a:

—A' yú Skēkēpa Jesús a ichakōk tō zbe' dōr wē pairine'bitū idi' wa s'blúie yēule tō idatse e', ō yi skã panēia sa' tō?

²⁰ Mik ie'pa de Jesús ska' tã ie'pa tō ichē ie' a:

—Juan S'wōskuōkwak tō sa' patké be' a ichakōk tō zbe' dōr wē pairine'bitū idi' wa s'blúie yēule tō idatse e', ō yi skã panēia sa' tō?

²¹ E' wōshã tã Jesús tō s'kirirke duē tsākīe wā, esepa bua'wē tajē. Nies s'tteke wim-blupa sulusi tō, ena s'wōbla kē wawēr esepa bua'wēitō tajē. ²² E' ukuōkī tã ie' tō ichē Juan ttōkatapa bōl a:

—A' yúne Juan ska' tã i suē a' tō, i tse a' tō, e' kōs pakō ie' a. Ichō ie' a tō s'wōbla kē wawēr esepa wōbla wawēnene; s'kraulewā kē shko esepa shkēne; wēpa kīri'wēke lepra tō esepa buanene batse'nene; s'kukuō kē watsēr esepa watsēnene; s'duowā shkēnekane; ñies Skēkōl ttē buaē e' pakane s'siarēpa a. ²³ iYi kē yōkī ye' sulune, ayēcha buaē ese!

²⁴ Mik ie'pa mīyalne, etā Jesús tō Juan ttē pakēmitke pē' a, tã ichēitō ie'pa a: "Mik a' dē'rō kã sir poē wē kē yi sērku' eē Juan sauk, etā iima a' erbikō wēm wēse suēmī a' tō? A' kē dē'rō wēm ēse, kãbikēitsō wī a diã a wēs kua'kō wōppē siwā' tō es, ese sauk. ²⁵ A' kē dē'rō wēm ese sauk, e' tã i wēm wēse sauk a' dē'rō? A' kē dē'rō wēm e' paiō datsi' bua'buwa, ese sauk. A' wā ijcher tō wēpa e' paiō es ena iyi bua'buwa tso' iwā tajē e' tse'wōie buaē, esepa sērke blu' u a. ²⁶ Erē i wēm wēse sauk a' dē'rō? A' dē'rō wēm dōr Skēkōl ttekōl ese sauk. Ye' tō a' a ichē tō mokī Juan dōr Skēkōl ttekōl, erē ie' kē dōr e' ē. Ie' dōr Skēkōl ttekōl ese tsatã. ²⁷ Skēkōl yēkkuō kī tso' kitule wē Skēkōl tō ichē wē pairi'bituitō idi' wa s'blúie e' a, e' tō ichē i' es:

'Ye' tso'tke ye' ttē pakōkwak patkōk be' yōkī

kegwe be' ñalē yuōk.*

Skēkōl ttē pakōkwak e' dōr Juan. ²⁸ Ye' ichē a' a tō s'ditsō ulitane shuā, kē yi ku' Juan tsatã. Erē i blúie Skēkōl tso', e' shuā yi dōr ēsela, ese dōr ie' tsatã."

²⁹ (Mik pē' ulitane ñies inukōl shtōkwakpa Roma wōkirpa a, e'pa tō Jesús s'wōbla'wēke e' tse, etā ie'pa tō ichē tō Skēkōl ttē dōr yēsēsē. Ie'pa dē' as Juan tō ie'pa wōskuō iwā

* 7:27 Malaquías 3.1

kkachioie tō ie'pa tō Juan ttē klō'wé, e' kuekji ie'pa tō iché es. ³⁰ Erē fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa kē wā Juan ttē klō'ne, e' kuekji ie' kē wā ie'pa wōsune, es ie'pa tō Skēkōl er buaē chōke ie'pa a' watēttsa.)

³¹ Jesús tō iché: “¿Ima a' chēmi ye' tō? ¿Wes a' dōr? ³² A' dōr wes ttē i' tō iché es: Ala'rla tso' inuk u itōkji. Shābōtsa arke tajē tā iché iyamipa a: 'Sa' tō pulē bla'wé, erē a' kē klōtēne'; sa' tō s'eriar tseittsé, erē a' kē iine.’ ³³ E' wā dōr tō Juan S'wōskuōkwak de batsōtā, kē blo' yetā' tā a' tō iché tō aknama tso' ie' a. ³⁴ E' ukuōkji tā ye' dōr S'ditsō Alā, e' de kē batsōtā, blo' yetā', tā a' tō ye' cheke tō ye' chkō tajē, blo' yē tajē, nīes tō ye' dōr inukōl shtōkwakpa ena pē' sulusipa malepa, esepa sini'. ³⁵ A' tō ye' cheke es erē isuerasō bulebōk tā tō wēpa serke wes Skēkōl siwé tō iché es, esepa dōr yēsēsē.”

Jesús miā upakōl Simón dōr fariseowak e' ska'

³⁶ Fariseowak ekōl kiē Simón, e' tō Jesús kiē chkōk ie' u a. E' kuekji Jesús miā ie' ska' tā ie'pa e' tulēsēr chkōk. ³⁷ Etā alakōl sulusi serke ká e' a, e' wā ijchenewā tō Jesús tso' chkōk fariseowak e' u a. Ie' wā kiō masmas de e' ukuō yōule āk bua'buā kiē alabastro ese wa. ³⁸ Ie' de dur Jesús ska', e' iūke Jesús tsikka, iwōriō yēnane tajē Jesús klō kī, e' pasiwēitō itsā wa, tā Jesús klō wōalattsémiitō tā kiō masmas téitō Jesús klō kī. ³⁹ Mik fariseowak tō Jesús kiē chkōk e' tō alakōl suē, etā ihikeitsētō: “Wēm wī mū dōr Skēkōl ttekōl mokī, e'ma ie' éna iarmi alakōl wése tso' ie' kōk. Ie' éna iarwami tō e' dōr alakōl sulusi.” ⁴⁰ Jesús iché ie' a:

—A Simón, ilē tso' ye' wā yēnoie be' a.

Ie' iūtē:

—A s'wōbla'ukwak, ichō nā.

⁴¹ Jesús tō iché:

—Wēm bōl nārke inukōl peitōkwak ulā a. Ekōl nārke cien skeyōk (500), iēkōl nārke dabom skeyōk (50). ⁴² Ie'pa bōl kē a ipator, e' kuekji inukōl peitōkwak tō inui olo'yē ie'pa kī. Ye' tō be' a ichakē tō ie'pa bōl, ¿wēne ék éna inukōl peitōkwak dalēmi kibiie?

⁴³ Ie' iūtē:

—Ye' a tā, wēne nui olone kibiie e' ék.

Jesús tō iché:

—Buaē be' iūtē.

⁴⁴ Etā Jesús tō alakōl suē tā ichēitō Simón a:

—Alakōl i' saū. Mik ye' dewā be' u a, etā be' kē wā ye' a di' mēne ye' klō skuoie, erē alakōl i' tō ye' klō skuē iwōriō wa tā ipasiwēitō itsā wa. ⁴⁵ Be' kē wā ye' shkēone wōalattsé wa wes s'wōblar es. Erē ie' dēwā iē, etā ie' tō ye' klō wōalattsémi tajē.

⁴⁶ Be' kē wā kiō ésela, e' tēne ye' wōkir kī wes s'wōblar es. Erē ie' tō kiō masmas tuē darērēē ese té ye' klō kī. ⁴⁷ E' kuekji ye' ichē be' a tō ie' éna ye' dalēr tajē e' wa iwēnewā tō i' sulu wamblē ie' tō tajē, e' nui olone ie' kī. Erē wēpa kē éna ye' dalērtā tajē, e' wa iwēnewā tō esepa kī inui olone elkela ē.

⁴⁸ E' ukuōkji tā ie' iché alakōl e' a:

—Í sulu kōs wamblē be' tō e' nui olone be' kī.

⁴⁹ Imalepa kiule chkōk nīes tso' eē, e'pa nī chakérak:

—A' iché ¿yi ie' dōr e' ttō es? Skēkōl ē a se' nui olo'yarmi.

⁵⁰ Erē ie' tō alakōl a' iché:

—Be' erblē ye' mik, e' tō be' tsatkée. Be' yúne bēre.

8

Alakōlpa tō Jesús kime

¹ E' ukuōkji tā Jesús miā i' blúie Skēkōl tso' e' ttē buaē pakōk ká blublu ena ká tsitsir tso' e' a. Ie' ttekōlpa tsā dabom eyōk kī bōl, e'pa shkōke ie' tā. ² Nīes alakōlpa welepa buaō'ne ie' tō, e'pa shkōke ie' tā. E'pa welepa bak weinuk wimblupa sulusi wā, nīes duē wā. Ie'pa ekōl, kiē María Magdala wak, e' a aknamapa yē'ttsaitō dōka kul. ³ Nīes Juana dōr Cuza alakōl, e' shkōke ie' tā. Cuza dōr Herodes dali kkō'nukwak. Nīes Susana ena alakōlpa malepa tajē shkōke ie' tā. Ie'pa tō Jesús ena ittōkatapa kimeke tajē, i' tso' ie'pa wā ese wa.

Tē kuatkōkwak, e' pakē

(Mateo 13.1-9; Marcos 4.1-9)

⁴ Pē' e' yélur ikā kī debitu tajē Jesús ska'. Ie' tō ie'pa a' ittē kleē i' es: ⁵ Wēm miā ekōl tē kuatkōk tā ie' tō iwō ppē ululu tē kī*. Mik ie' tso' iwō ppōk, etā ditsōwō wele anewa nāla ska' tā pē' dakélor iki, e' tō iñatélur, nīes dū debitu tō ikatēwa. ⁶ Ditsōwō wele anewa áklo a tā e' kuōlō tā itskine buaē. Erē ká tsabe kē tā eē, e' kuekji bet tā isinewā. ⁷ Ditsōwō wele anewa dika'chka shuā. Dika'chka ena ditsōwō talane nīta, erē dika'chka e' aléka iki. ⁸ Erē ditsōwō wele ane iyōk bua'buā kī, ese tskine talane wōne buaē. Iklo wele wōne dōka cien eyōk (100) elka elka.

Mik Jesús tō iché one, etā ikī chēitō ie'pa a aneule: “¡A' éna ye' ttō tsak, e'ma ikukueblō bua'ie!”

Í kuekji Jesús tō s'wōbla'wēke kleaule

(Mateo 13.10-17; Marcos 4.10-12)

⁹ Jesús ttōkatapa tō ie' a' ichakē:

—Ttē waklēébō, ¿ima e' wā dōr?

¹⁰ Ie' tō iché ie'pa a: “Í blúie Skēkōl tso' e' ttē blēulewā, e' kēwō meneat a' a' ijchenoie. Erē pē' tso' tajē kē éna ye' ttē klō'wak, esepa

* 8:5 tē kuatkōk ppē ululu: Ie'pa wōblar tē kuatkōk wō ppélur tē kōs e' kī. † 8:10 Isaiás 6.9

a ye' tō ikleeke as ie'pa tō iweblō je', erē kē ie'pa a iwā wēr, ñies as ie'pa tō ittso' je', erē kē ie'pa a iwā ar.†

Tē kuatkōkwak ttē e' wā pakē Jesús tō
(Mateo 13.18-23; Marcos 4.13-20)

11 “Ttē waklēyō e' wā dōr i' es: Skēkōl ttē pakēsō e' dōr wēs ditsōwō kuatkēsō es. 12 Pē' wēlepa tā itkōmi wēs itka ditsōwō anewa ñalā ska' ñe' tā itka es. Esepa tō Skēkōl ttē ttsē, erē bē de ie'pa ska' tā iyēttsaitō ie'pa er a as ie'pa kē tō iklō'ū tā itsatkēr. 13 Wēlepa skā tā itkōmi wēs itka ditsōwō anewa āklo a ñe' tā itka es. Esepa tō Skēkōl ttē ttsē tā iklō'wérakitō ttsē'ne buaē wa erē ekuölō ē. Ie'pa kē a e' tkērwa darērēē Skēkōl ttē a. Mik ie'pa weinemitke ie' ttē kueķi, etā ie'pa anemine tottola. 14 Wēlepa skā tā itkōmi wēs itka ditsōwō anewa dika'chka shuā ñe' tā itka es. Esepa tō Skēkōl ttē ttsē, erē ie'pa tō iyi tso' ká i' kī e' bikiitseke kibiiē. Ie'pa er me'rie inukōl ena i tso' ká iķi tō s'ttsē'wēke buaē ese kī. Ese kōs tō Skēkōl ttē kui'wēwa ie'pa er a, tā ie'pa kē sene buaē Skēkōl ttē a. 15 Erē wēlepa skā tā itkōke wēs itka ditsōwō anewa iyōk buaē kī ñe' tā itka es. Esepa tō Skēkōl ttē ttsē tā iklō'wē er buaē wa mokī. Ie'pa tō iūteke buaē tā iwā dalōiekerakitō kekraē. E' kueķi ie'pa tō i buaē kōs ese wē wēs Skēkōl kī ikiane es.

Bō'wō ttē
(Marcos 4.21-25)

16 “Mik bō'wō wōtskēkasō, etā kē sō ipabikepawā, kē sō ipatkepawā ká dikīā. E' skéie itkekeķā kākķē s'yamipa datse esepa wō a ká ñi'wōie. 17 Es ñies ttē tso' blēulewā i'ñe tā, ese jchērdawā sulitane wā aishkuō tā. I ché ye' tō, e' kē wā ane ie'pa ena i'ñe tā, erē e' wā ardaē ie'pa ena aishkuō tā.

18 “Yi e' yuak buaē ye' ttē wa, ese a iķi meraēyō as ie' ena iwā ar buaē. Erē yi kē e' yuak ye' ttē wa, i bikiitse ese tō tō ane iēna, e' kōs yērdattsane iyōkī. E' kueķi ye' ttō kukueblō a' tō buaē ie'.”

Jesús mī ena ie' ēlpa debitū ie' weblōk
(Mateo 12.46-50; Marcos 3.31-35)

19 Etā Jesús mī ena iēlpa ena ikutapa e'pa debitū ie' weblōk. Erē ie' tkēr wē pē' tso' tajē e' shuā, e' kueķi ie'pa kē dē'wā ie' ska'. 20 E' biyō chē yile tō ie' a:

—Be' mī ena be' ēlpa ena be' kutapa e'pa shkō be' weblōk.

21 Ie' tō iūtē:

—Ēkēkē, erē ye' tō a' a ichē tō wēpa tō Skēkōl ttē ttsē tā iwā iūtēitō, esepa dōr wēs ye' mī ena ye' ēlpa ena ye' kutapa es.

Siwā' tajē e' wōklō'wē Jesús tō
(Mateo 8.23-27; Marcos 4.35-41)

22 Etōkicha tā Jesús e' iēkā kanō a ittōkatapa tā, tā ichēitō ie'pa a:

—Mishka batsōri wışhet.

Etā ie'pa mīyal. 23 Ie'pa mirwāiā tā ie' kapowā kanō a. E' dalewa siwā' batsineķa tajē tō di' uyēķa tajē tā kanō a di' iēneķami katsirkewatke. 24 E' kueķi ie'pa tō itī'wēķa tā ichērakitō iā:

—A s'wōbla'ukwak! iA s'wōbla'ukwak! iSe' duōlurmi!

Etā ie' e' kēķa tā siwā' ena di' yōli uñēitō tā iwōklōnewā mīane alamiē.

25 E' ukuōķi tā ie' tō ichē ie'pa a:

—ĶWes a' erblōke ye' mīk, e' de?

Erē ie'pa suanēķa tajē, tkinewā tajē tā iñi chakēķa:

—ĶYi dōr wēm wī? iE' ttō dalōie di' tō ena siwā' tō!

Wēm ekōl a aknamapa tso' tajē e'
bua'wēne Jesús tō

(Mateo 8.28-34; Marcos 5.1-20)

26 E' ukuōķi tā ie'pa mīa demi ká kiē Gerasa atē batsōri wışhet Galilea wōshāē ee.

27 Mik Jesús e' yēttsa de ká si kī, etā wēm ekōl de ie' ska', e' a aknamapa tso'. Ie' dōr Gerasa wak. Iaiāē ie' sene'mi sume, kē serķu' iā u a, ie' serķe pō a. 28 Mik ie' tō Jesús suē, etā ie' anēķa tajē tā ie' tkēwā kuchē kī. Ie' ichē Jesús a:

—A Jesús, be' dōr Skēkōl dōr iyi ulitane tsatā e' alā. Ķiōk be' de ye' tsiriuk? Ye' mūat bērē. Ye' kōkōchō tajē be' a tō kē ye' wē'kar.

29 Jesús tō ichētkē wimblu sulusi a kewe: “Be' e' yōttsa wēm sē a.” E' kueķi wimblu tō ie' a ichē es. Iaiāē ie' wē'ikbitū aknama tō. Kekraē aknama tō ie' wō aljwēke. E' kueķi pē' tō ie' muēķe iulā a iklō a tabechka daloie wa, erē e' batsēlor ie' tō tottola tā aknama tō ie' kī aljwēķa patkēmi wē kē yi serķu' ese ska'. 30 Etā Jesús tō ie' a ichakē:

—Ķma be' kiē?

Ie' iūtē:

—Ye' kiē Tajē Wakpa.

Ie' a aknamapa tso' tajē, e' kueķi ie' tō iūtē es. 31 Ie'pa kōkōchōke tajē Jesús a: “Kē sa' patkarmi kauk tajē tso' iķskīe e' a.” 32 Tsinet kábata kuli' a kōchi iēter tajē chķōk, e' kueķi wimblupa kōkōchōke Jesús a: “Kawō mū sa a e' tiuķwā kōchīpa jai a.” Jesús tō ikēwō mé ie'pa a. 33 Etā ie'pa e' yēlur wēm a tā ie' tiēlur kōchīpa a. Kōchi kōs poneķa tūnemirak ká spē mīk brutolonemi batsōri a tā ē iduolur.

34 Mik kōchi kō' nukwakpa tō isuē, etā itkayalmi tā ittē ppekarakitō ká e' wa'ñe.

35 Pē' de tajē iweblōk tō i tka. Mik ie'pa de Jesús ska', etā wēm a aknamapa yērlulune tajē, e' suē ie'pa tō itkēr Jesús wōrkī datsi' iēne ena ká anene buaē. E' tō ie'pa suawē.

36 Wēpa tō i tka e' suē, e'pa tō ipakē ie'pa a tō wēs wēm a aknamapa bak e' buanene. 37 Ká e' wakpa ulitane suane tajē, e' kueķi ie'pa kōkōché Jesús a: “Be' e' yōttsa sa' ká a.” Etā Jesús e' iēkā kanō a ittōkatapa tā tā imiatke.

38 Etā wēm a aknamapa yērlulune e' kōkōché

Jesús a: “Ye' shkakmi be' ta.” Erë Jesús tò iüté:

—Au, be' e' tsüat. ³⁹ Be' yüne be' u a ta i kos wé Skéköl tò be' a, e' pakö sulitane a.

Ta ie' mía, ta i kos buaé wé Jesús tò ie' a, e' pakéitö sulitane a.

Jesús tò Jairo alà busi shkëwékane ñies alaköl bua'wéneitö eköl

(Mateo 9.18-26; Marcos 5.21-43)

⁴⁰ Mik Jesús dene batsöri iqshet, etä pë' tso' tajë ie' panuk, e' kueki ie'pa tò ie' kiéwa ttsé'ne bua' wa. ⁴¹ Etä wëm eköl kië Jairo e' de. Ie' dör judiowak ñi dapa'wö wé e' wökir eköl. Ie' e' téwa wöwakköt Jesús wörki ta ikköchöke tajë ie' a: “Mishka bet ye' u a.” ⁴² Jairo alà dör ekla é wák dör alaköl ki duas tso' dabom eyök ki bök ulatök (12), e' duökewatke.

Jesús miria, e' dalewa tajë pë' dami, e' tërdami ie' mik. ⁴³ E'pa shüa alaköl dami eköl e' du'mi alakölpa dué wa e' ki duas de dabom eyök ki bök (12). I kos tso' ie' wa e' ewéwaitö yës s'kapeyökwak ki, erë kè yi a ibuanene. ⁴⁴ Ie' dëwa tsinet Jesús tsj kker ta idatsi' bata kéwaitö. E' wösha ta ipé wöklöne ta ibuanene buaé. ⁴⁵ Etä Jesús tò ichaké:

—¿Yi tò ye' ké?

Sulitane tò iché:

—Kè sa' wa be' kàne.

Pedro tò iché ia:

—A s'wöbla'ukwak, pë' tso' tajë e' tërdami be' mik.

⁴⁶ Erë Jesús tò iché:

—Ye' ittse tò ilè tka ye' diché wa. E' kueki ye' wa ijcher tò yile tò ye' ké.

⁴⁷ Mik alaköl buanene, e' tò isué tò kè ie' a e' blénukia ta ide Jesús ska' painéka tajë suane wa. Ie' e' tkéwa kuchë ki Jesús wörki ta ie' e' chéka sulitane kukua tò i kueki Jesús kéwaitö. Ie' tò iché: “Mik ye' tò be' kéwa, e' wöshaé ta ye' buanene.” ⁴⁸ Jesús tò iché ia:

—A alà busi, be' erblé ye' mik, e' kueki be' buanene. Be' yüne bërë.

⁴⁹ Ie' ttökeia alaköl ta, e' dalewa eköl bite Jairo u a, e' debitu ta iché Jairo a:

—Be' alà busi blénewatke. S'wöbla'ukwak kè tsiriwaria.

⁵⁰ Mik e' ttsé Jesús tò, etä ie' tò iché Jairo a:

—Kè be' tkinuk. Be' erblö ye' mik é, be' alà busila buardane.

⁵¹ Mik ie'pa de Jairo u a, etä Jesús kè wa yi kàne shkökwa wé busila nu me'r ee. Pedro ena Santiago ena Juan ena alà yé ena imi, e'pa é kiéwaitö e' ta. ⁵² E' dalewa sulitane iuke alárke tajë. Erë Jesús tò ie'pa a iché:

—Kè a' iukia. Busila kè du'wa, ikapöme'r é.

⁵³ Sulitane wa ijcher tò busila duowa, e' kueki ie'pa tò ie' wayuéka jañeitséka tajë.

⁵⁴ Erë Jesús tò busila ulà klö'wéwa, ta iché ie' a:

—¡A tayëla, be' e' köka!

⁵⁵ Etä ishkenekane, e' bet ta ie' e' kéka ta Jesús tò iché ie'pa a:

—Itlö.

⁵⁶ Iyë ena imi tkirulune iweblök. Etä Jesús tò iché ie'pa a:

—¡Tka je, e' kè char yi a.

9

Jesús tò ittökatapa patké s'wöbla'uk

(Mateo 10.5-15; Marcos 6.7-13)

¹ Jesús tò ittökatapa dabom eyök ki böi e'pa dapa'wé ta diché méitö ie'pa a aknamapa ulitane trë'woyal. Ñies kawö méitö ie'pa a s'kirirke bua'wone. ² Ipatkérak i blúie Skéköl tso' e' tté buaé pakök ñies s'bu'ukne. ³ Ta ie' tò iché ie'pa a:

—Mik a' mi'ke, etä kè i tsarmi. Shko kéli, sku', iyi ñanoie, inuköl, datsi' skà, ese kos kè tsarmi.

⁴ Mik yile tò a' a iché a' kapörö, etä a' tso' ká e' a e' dalewa a' kapörö ie' u é a. ⁵ Etä ká wële wakpa kè wa a' kinewa, e' ta a' e' yölur ká e' a, ta kapo tso' a' klöttö mik, e' ppöo a' tö. E' tò ie'pa a ikkacheraé tò ie'pa dör Skéköl bolökpa.

⁶ Etä ie'pa míyal judiowak ké tsitsir kos a Skéköl tté buaé pakök ñies s'kirirke bua'ukne.

Herodes tò ibikeitséka tajë tò yi dör Jesús
(Mateo 14.1-12; Marcos 6.14-29)

⁷⁻⁸ Herodes dör Galilea wökir, mik e' tò i kos wëke Jesús tò e' tté ttsé, etä ie' tò ibikeitséka tajë tò yi dör Jesús. Welepa tò icheke tò Jesús dör Juan S'wöskuökwak köte'wa e' shkenekane. Welepa tò icheke tò ie' dör Skéköl tteköl bak kië Elías e' shkenekane. Welepa tò icheke tò ie' dör Skéköl ttekölpa skà bak esepa wële shkenekane. ⁹ Erë Herodes tò iché:

—Ye' wák tò Juan kuli' tökök patké', e' ta wëm tté tséyö tso' iyi uk tajë s'tkiwé ekké ¿e' dör yi?

E' kueki Herodes éna sulué Jesús suakwa.

Pë' döka mil skeyök e'pa tié Jesús tò

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Juan 6.1-14)

¹⁰ Mik Jesús ttekölpa tsá e'pa dene, etä i kos wé ie'pa tò, e' pakéne ie'pa tò Jesús a. Etä Jesús tò ie'pa kiémi e' ta dö tsinet ká kië Betsaida wé kè yi serku' ee. ¹¹ Erë mik pë' malepa wa ijchenewa, etä ie'pa mi itöki ta ie'pa kiéwaitö buaé. I blúie Skéköl tso' e' tté buaé paké ie' tò ie'pa a ñies s'kirirke bua'wéneitö.

¹² Mik ká tuirketke, etä Jesús ttökatapa dabom eyök ki böi (12) e'pa de ie' ska' ta ichéakitö ia:

—Ká i' ki kè i ku' katanoie ñanoie, e' kueki ie'pa yuömi as ie'pa mi' ká tso' tsinet ena

pè' serke tsinet esepa ska' chkè taùk ñè ena kapòkrò.

¹³ Jesús tò ie'pa a' iché:

—Ie'pa tiò a' tò.

Ie'pa tò iüté:

—Sa' wà pan skèl ena nima bötò e' è tso'. Kè sa' mìnè ikí taùk, e' ta' i' tso' sa' wà e' kè dòkka ie'pa taijè ekkèpa tioie.

¹⁴ Wèpa tso' e' dòkka mil skeyök (5000), e' kuèkj ittòkatapa tò iché es. Erè Jesús tò ie'pa a' iché:

—A' tò ie'pa kò e' tkòksèr iskj ek tsini ek tsini dabom skeyök (50) dabom skeyök. ¹⁵ Es ie'pa tò iwé ta' pè' ulitane e' tkésèr. ¹⁶ E' ukuökj ta' ie' tò pan skèl ena nima bötò, e' klò'wé ta' iká sué ká jai a' ta' wèstela chéitò Skèkòl a'. E' ukuökj ta' ie' tò pan ena nima blaté mé ittòkatapa a' as ie'pa tò iwatiò pè' a'. ¹⁷ Mik ie'pa chké de wè', età ibata atè, e' shtèrakitò iène dòkka kkòla dabom eyök k'j bök (12).

Pedro tò iché tò Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e'

(Mateo 16.13-19; Marcos 8.27-29)

¹⁸ Etòkicha ta' Jesús tso' ittòkatapa è ta'. Ie' tso' S'yé ta' ttök, ta' e' ie' tò ie'pa a' ichaké:

—¿Iima pè' tò iché tò ye' dör yi?

¹⁹ Ie'pa tò iüté:

—Wèlepa tò icheke tò be' dör Juan S'wòskuòkwak. Wèlepa skà tò icheke tò be' dör Skèkòl ttekòl bak kiè Elías e' shkenekane. Wèlepa skà tò icheke tò be' dör Skèkòl ttekòlpa bak ká iaijè e' wèle shkenekane.

²⁰ Ie' tò ie'pa a' ichaké:

—Erè ¿iima a' iché, ye' dör yi?

Pedro tò iüté:

—Be' dör wé pairine'bitu idi' wa sa' blúie e'.

Jesús e' biyö ché tò ie' tterawa

(Mateo 16.20-28; Marcos 8.30-9.1)

²¹ Erè Jesús kè wà ie'pa kàne yi a' ichök yi dör ie'.

²² Nies ie' tò iché:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' weirdaè taijè. Ju-diowak kueblupa ena sacerdotèpa wòkirpa ena s'wòbla'uk ttè dalòieno wa wakpa tò ye' waterattsà. Ye' tterawa, e' k'j ká de mañat età ye' shkerdakane.

²³⁻²⁴ E' ukuökj ta' ie' tò iché ie'pa ulitane a':

—Yi e' tsatkak ittèwà yökj, ese kè ulà a' sene michoè döpa. Erè yi e' mettsà ttèwà ye' dalèrmik, ese ulà a' idöraè. E' kuèkj yi e' yuak ye' ttòkataie, ese kè kàne tkinukia e' k'j. E' skéie kekraè ikawötà e' chök dö ittèwà wötèulewà krus mik ekkè. Es ie' kawötà shkòk ye' itökj. ²⁵ Iyi ulitane tso' ká i' a', e' de a' ulà a', erè sene michoè kè dè' a' ulà a', e' ta' e' dör ¿iie bua' a' a? ²⁶ Mik ye' dör S'ditsö Alà, e' dene ye' olo wa, nies ye' Yé olo wa, nies ibiyöchòkwakpa batse'r e'pa olo wa, età wépa jaène ye' k'j, esepa k'j ye' jaèndaè nies. ²⁷ Moki

ye' tò a' a' iché tò a' tso' ié, e' wèlepa tò i' blúie Skèkòl tso' e' sueraè kam iblèrèlur e' yökj.

Jesús tò ilo ta' taijè e' kkaché ittòkatapa a' (Mateo 17.1-8; Marcos 9.2-8)

²⁸ E' k'j ká de pàkòl (8) ulatök, età Jesús mía kabata a' ttök S'yé ta'. Pedro ena Juan ena Santiago e'pa mitsèr iwà e' ta'. ²⁹ Ie' tso' ttök S'yé ta', età iwò manenetttsà mía kuà'k'j dalòlòè nies idatsi' mía saruruè wònarke dalòlòè. ³⁰ E' wòshà ta' wèpa de ièter bøl tso' ttök ie' ta'. Ie'pa dör Skèkòl ttekòlpa bak ká iaijè kiè Moisés ena Elías e'pa. ³¹ Ie'pa olo buneka taijè dalòlòè. Ie'pa ièter kapakòk Jesús ta' wès ie' tterawa pè' tò Jerusalén as iwà tkò wès Skèkòl k'j ikiane es. ³² Pedro ena iyamipa bøl, e'pa tteke kapèwà tò taijè. Erè mik ie'pa t'nekanè bua'ie, età ie'pa tò Jesús olo taijè e' sué, nies wèpa bøl ièter ttök ie' ta' e'pa suèrakitò. ³³ Mik Moisés ena Elías mitkene, età Pedro tò iché Jesús a':

—A' s'wòbla'ukwak, buaè sè' tso' ié. Sú sa' tò úla yuèkà mañatkuela, etkue be' a', etkue Moisés a', etkue Elías a'.

Erè i' cheke Pedro tò e' wà kè ane ie' éna.

³⁴ Pedro ttòkeia, e' wò shà ta' mochka tò ie'pa kitéwà. E' tò ie'pa suawé taijè. ³⁵ Mochka shua ie'pa tò ttò tssé tò iché: “Sè dör ye' alà, e' pairi'bitubak ye' tò idi' wa a' blúie. Ie' ttò iütö.”

³⁶ Mik ie'pa tò ttè e' tssé, età ie'pa tò isué tò Jesús atè dur ekòrla. Erè i' tssé ie'pa tò, i' sué ie'pa tò, e' blé ie'pa tò ier a', kè ie'pa wa ipakane yi a' dö aishkuò ta'.

Duladula ekòl tteke aknama tò e' bua'wéne Jesús tò

(Mateo 17.14-21; Marcos 9.14-29)

³⁷ Bule es ta' ie'pa tso' kabata a' e'pa biteyal, età taijè pè' de Jesús ñaletsuk. ³⁸ E' shua wém tso' ekòl, e' tò iché aneule:

—A' s'wòbla'ukwak, be' we'ikèyò, ye' aladulakòl saú, e' dör ye' alà ekòl è. ³⁹ Mik wimblu sulusi tò ie' éna ká chówéwà, età ie' anekà taijè, painéka katòtòè, ta' ikkò a' ishuya deka taijè. Kèkraè ie' we'ikekeitò siarè. Wimblu kè éna ie' akwa. ⁴⁰ Ye' kkòché taijè be' ttòkatapa a' tò wimblu trè'ùshkar erè kè ie'pa a' ione.

⁴¹ Jesús tò iché ie'pa ulitane a':

—A' wakpa kè erblòtà' Skèkòl mik, a' kè éna ká ane. ¿Mik ye' sermirò a' ta? ¿Kos ye' tò a' dalè'ttsemirò? Be' alà tsùbitu' ña.

⁴² Mik duladula de tsinet, età aknama tò ie' éna ká chówéwà kéu iskj ta' ipaineka taijè. Erè Jesús tò wimblu sulusi uñè trè'wèshkar ta' duladula bua'wéneitò mèneitò iyé a'. ⁴³ I' buaè wé Skèkòl tò idiché taijè wa e' tò ie'pa ulitane tkiwéwà.

Jesús skà e' biyö chéne tò itterawa (Mateo 17.22-23; Marcos 9.30-32)

Ì buaé wé Jesús tò, e' chekeia ie'pa tò ñi a, e' dalewa ie' tò iché ittòkatapa a:

⁴⁴—Ìcheke ye' tò a' a, e' ttsó buaé, kě a' éna ichökwa: Ye' dör S'ditsö Alá, e' wömerdattsá pè' ulá a.

⁴⁵Erè ì ché ie' tò e' bléulewá ie'pa yóki, e' kueki ie'pa kě éna iwá a. Nies ie'pa suane ichakök tò jma iwá dör.

*Yi dör ibua'ie Skëköl wôa
(Mateo 18.1-5; Marcos 9.33-37)*

⁴⁶E' ukuöki tá Jesús ttòkatapa ñi iütökerak tò ie'pa shüa yi dömi ibua'ie imalepa tsatá.

⁴⁷Ì bikeitsök ie'pa tso', e' suéwa Jesús tò, e' kueki ie' tò alala kié eköl duésér ie' o'mik ⁴⁸tá ichéitö ie'pa a:

—A' shüa yi e' wóewa imalepa dikia diöshet ese dör ibua'ie. E' kueki yi tò alala i'se kiéwa ye' ttó wa, ese tò ye' wák kiéwa. Es ñies yi tò ye' kiéwa, ese tò yi tò ye' patké'bitu, e' kiéwa.

*Yi kě ku' ñippök se' tá ese tò se' bikeitseke er bua' wa
(Marcos 9.38-40)*

⁴⁹Juan tò iché Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, wém sué sa' tò eköl, e' tò aknama tré'wéyal be' ttó wa. Erè ie' kě ku' se' tá, e' kueki sa' tò iché ia' tò kě iwaria.

⁵⁰Jesús tò iüté:

—Yi kě ku' ñippök se' tá, ese tso' se' tá. E' kueki kě iwöklö'war.

Santiago ena Juan e'pa uñé Jesús tò

⁵¹Jesús mi'kekane ká jai a, e' kéwó dökewatke, etá Jesús tò ibikeitsé tò ye' mía diché wa Jerusalén, tá imía. ⁵²Ie' tò wépa wélepa patkemi ie' yóki kéwe u' yulók kaporóie. Ie'pa mía demi ká tso' etk Samaria ee. ⁵³Erè Samaria wakpa wá ijcher tò Jesús ena ittòkatapa mi'ke Jerusalén, e' kueki ie'pa kě wá ikinewa. ⁵⁴Mik Jesús ttòkatapa kié Santiago ena Juan e'pa tò isué tò Samaria wakpa kě wá ie'pa kinewa, etá ie'pa tò Jesús a iché:

—A Skëképa, ¿be' ki ikiane tò sa' tò bö' kié ká jai a ie'pa ewowa?

⁵⁵Erè Jesús wótréene ie'pa sauk tá ie'pa uñéitö. ⁵⁶E' ukuöki tá ie'pa mía ká skà tso' tsjinet ee.

*Wépa mañal e' yuak Jesús ttòkatapaie
(Mateo 8.19-22)*

⁵⁷Ie'pa mirwá ñalá ki tá wém eköl tò Jesús a iché:

—A kéképa, ye' mi'ke be' tá ká wa'ñe wé be' mírö ee.

⁵⁸Jesús tò iüté:

—Bakli' u' ta', ñies dúla u' ta', erè ye' dör S'ditsö Alá, e' kě wá u' ta' sñoio.

⁵⁹Jesús tò iché wém eköl skà a:

—Mishka ye' tá.

Erè wém tò iüté:

—A kéképa, kawö mú ña, mik ye' yé blérkewa e' nu wötökwa, e' ukuöki tá ye' mi'ke be' tá.

⁶⁰Jesús tò iüté:

—Wépa dör wés s'duulewá es Skëköl wôa, as esepa tò iyamipa nu wötö. Erè be' yú, i' blúie Skëköl tso' e' tté pakök sulitane a.

⁶¹Wém eköl skà tò iché Jesús a:

—Ye' e' yuak be' ttòkataie, erè kéwe kawö mú ña shkoie e' chökät ye' yamipa a.

⁶²Jesús tò iüté:

—Yi e' yué ye' ttòkataie tá i' kós méatitö ye' dalërmik, erè ibikeitséneitö tajé, etá ese kě ki' i' blúie Skëköl tso' e' mène.

10

*Jesús tò ittòkatapa dabom kuryök ki böi
(72) e'pa patké*

¹E' ukuöki tá Skëképa Jesús tò ittòkatapa skà shushtë döká dabom kuryök ki böi (72) patkemi ie' yóki kéwe böi böi wé ie' mi'ke ese ska'.

²Ie' tò iché ie'pa a: “Moki pè' tso' tajé e' ki' Skëköl tté buaé kiane tsé. Esépa dör wés iyiwó tso'tke wé'iaé shé es, erè ishtökwapka kě dör tajé. E' kueki a' tò ikiö kané wák a' tò ishtökwapka patkö. ³A' yú. Ye' tso' a' patkök ye' tté pakök pè' shüa wés obejala émi namu tso' tajé, ese shüa es. ⁴Inuköl skúla ena dali skú ena klökküö skà, ese kós kě tsarmi yés. Nies yi kué a' tò ñala wa, ese kě tá a' ttök tajé. ⁵Mik a' dewá yile ska', etá kéwe ichö ie'pa a' tò ‘Skëköl er buaé chö a' a.’ ⁶Ie'pa tò a' kiéwa er bua' wa, e' tá Skëköl er buaé chöraé ie'pa a'. Erè kě idör es, e' tá Skëköl kě er buaé chöpa ie'pa a'. ⁷Ie'pa tò a' kiéwa buaé, e' tá a' e' tsúat u' e' a'. Tté tso' e' tò iché i' es: ‘Kaneblökwa chkömi i' kaneweikeitö e' ské wa.’ ⁸E' kueki i' meke ie'pa tò a' a' ñe yé, e' ñú, e' yó. U e' é a' a' e' tsúat a' tso' ká e' a' a' dalewa. ⁹Ká wé a' demi tá ká e' wakpa tò a' kiéwa buaé, e' tá i' mekeitö a' a' ñe e' ñú. ¹⁰Ie'pa duöke, e' tá e'pa bua'üne. Nies ichö ie'pa a: ‘Ì blúie Skëköl tso' e' kéwó dewatke tsjinet a' o'mik.’ ¹¹Erè ká wele wakpa kě wá a' kinewa, e' tá a' yú ie'pa ñalá wa tá ichö ie'pa a: ‘Ì kapo tso' sa' klöttö mik, e' ppé sa' tò iwá kkachóie tò a' dör Skëköl bolökpa. Erè a' wá ijchenú tò i' blúie Skëköl tso' e' kéwó dewatke tsjinet a' o'mik.’ ¹²Ye' tò a' a' iché tò mik Skëköl tò a' chakeketke inuí ki aishkuö tá, etá ká e' wakpa weirdaé siarë Sodoma wakpa bak senuk sulué e'pa tsatá.

*Ká mañat wakpa weirdaé siarë
(Mateo 11.20-24)*

¹³“A Corazín wakpa, a Betsaida wakpa, ¡wéstela ina a' ta! Í kě or yi a' ese wé ye' tò tajé a' wörki, erè kě a' er maneone. E' úpa ye' tò Tiro ena Sidón e' wakpa wörki, e'ma ká iaiaé ie'pa er maneobak. Ie'pa tò eriane datsi' ajaé ese ié'kabak, ñies ie'pa

e' tkë'kabak muluchka kî iwà kkachoeie tò ie'pa er mane'wé Skëköl a. ¹⁴ E' kuekî ye' tò ichë tò aishkuò tã mik a' wöchakirketke a' nuî kî e' këwò de, etã a' wömerdattsa weinuk tajë shutë Tiro ena Sidón wakpa tsata. ¹⁵ A Cafarnaúm wakpa, kë a' tò ibikeitsök tò a' mi'mitser kã jai a. Ie' tò a' patkerami diöshet wë s'wimblu weirke eg."

¹⁶ Etã Jesús tò ichë ittökåtapa a: "Yi tò a' ttö tteke tã iutekeitö, ñies ese tò ye' ttö tteke tã iutekeitö. Yi tò a' wateke, ñies ese tò ye' wateke. Nies yi tò ye' wateke, ese tò Skëköl tò ye' patkë', e' wateke."

Jesús ttökåtapa dabom kuryök kî bôl (72) e'pa dene

¹⁷ E' ukuökî tã Jesús ttökåtapa dôka dabom kuryök kî bôl (72) patkë' ie' tò, e'pa dene tte's'nerak buaë. Ie'pa tò ichë ie' a:

—A Skëkëpa, aknamapa tò sa' ttö dalöie be' tò wa.

¹⁸ Ie' tò ie'pa iutë:

—Tö. A' e' alëka Satanás kî je'. Ye' isuë tò ie' bateshkar kã jai a wës alã wönar es. ¹⁹ Ye' tò a' a' dichë mé e' aloka tkabë kî ena bachë' kî ñies e' aloka Satanás dichë kî. Es kë ì tò a' we'ikepa. ²⁰ Kë a' tte's'nuk buaë wimblupa sulusi tò a' ttö dalöie, e' ë kuekî. E' skëie a' kië tso' kitule kã jai a sene michoë yëkuò kî, e' kuekî a' tte's'nú buaë.

Jesús tte's'ne buaë

(Mateo 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Jesús tso'ia ttök ittökåtapa tã, e' shua Wiköl Batse'r tò ie' tte's'wë buaë shutë. Ie' tò ichë: "A ye' Yë, be' dör iyi ulitane tso' kã jai a ena kã i' a e' Këköl. Be' tò ttë ikkë blë'wã pë' wã siwã' jcher iskië ena erbikö tajë esepa yöki. Erë ikkachëwãbò s'ësela a. Es be' kî ikiane, e' kuekî be' iwë es. E' kuekî be' kikëkayö."

²² Jesús ttë S'yë tã one tã ichëitö pë' tso' eg e'pa a: "Ye' Yë tò iyi ulitane méat ye' ulã a. Ye' dör Skëköl Alã, kë yi wã ijcher mokî tò wës ye' dör, e' jcher ye' Yë ë wã. Nies kë yi wã ijcher mokî tò wës ye' Yë dör, e' jcher ye' ë wã. Nies wëpa a ye' éna ikkachakwã esepa wã ijchermi."

²³⁻²⁴ Etã Jesús wötrëene ittökåtapa kke tã ichëitö ie'pa ë a: "Ye' tò a' a' ichë tò Skëköl ttekölpã tajë ena blu'pa bak kã iaiäe esepa tajë tò, i suë a' tò, e' kkeyë' siarë suë, erë ie'pa kë wã isune. Nies ì tte's' a' tò, e' kkeyë' siarë ie'pa tò tte's', erë ie'pa kë wã ittësene. E' kuekî wëpa tò i suë a' tò e' suë, ayëcha buaë esepa."

Samariawak buaë e' pakë

²⁵ Etökicha tã s'wöbla'uk ttë dalöieno wa ese eköl debitü Jesús ska', e' tò ie' a' ichakë itsaioie:

—A s'wöbla'ukwak, ¿Ì wëmi ye' tò as sene michoë dö ye' ulã a?

²⁶ Jesús tò ie' a' ichakë ñies:

—¿Ì tso' kitule Skëköl yëkuò kî? ¿Ima e' wã dör be' a?

²⁷ Etã s'wöbla'ukwak tò iutë:

—Skëköl yëkuò tò ichë: 'Skëköl dalëritsö a' er kôs wa, a' wák kôs wa, a' dichë kôs wa, ena a' erbikë kôs wa.' Nies e' tò ichë: 'A' malepa dalëritsö wës a' wákpa e' dalër es.'

²⁸ Jesús tò ichë ie' a:

—Be' tò iutë buaë. Be' tò iwë es, e' tã sene michoë döraë be' ulã a.

²⁹ Erë ie' e' tsatkatk ttë e' yöki, e' kuekî ie' tò Jesús a' ichakë:

—Etã s'yamipa chë Skëköl yëkuò tò, zes-epa dör s'yamipa wëse?

³⁰ Etã Jesús tò iutë ttë i' wa:

—Wëm eköl datse Jerusalén, e' micho Jericó, etã ñalã wa akblökwakpa tò ie' klö'wëwã. Ì dami iwã kôs dö idatsi' e' blëwarakitö. Ie' ppërakitö tajë tã imíyal. Ie' méat tër ie'pa tò ñalã ska', tsir etã iduowã. ³¹ Etã judiowak eköl dör sacerdote e' dami ñalã e' kî. Mik ie' tò wëm tër shkã'ule e' suë, etã ie' tkami bánet iyöki. ³² Es ñies judiowak skà eköl dör Leví aleri kaneblöke Skëköl wë a, e' dami ñalã e' kî. Mik ie' tò wëm tër shkã'ule, e' suë, etã ie' ñies tkami bánet iyöki. ³³ Erë samariawakpa kë mik a' wödör, suëke a' tò suluë, esepa eköl dör wëm, e' dami ñalã e' kî. Mik ie' tò wëm tër shkã'ule e' suë, etã ie' wa iwër siarë. ³⁴ Ie' de iska', tã wë shkã'ne e' paskuëitö vino wa, paikléitö kiö wa, tã ipatrëwãitö datsi'tak wa. E' ukuökî tã ie' tò itkëkã iwák burro kî tsëmi wë s'kaporö ese wë a, tã eë ie' tò ikkô'neia ipasuëia buaë. ³⁵ Bule es tã samariawak tò s'kaporö wë, e' wák patuë inuköl dôka s'kaneblö kã böt e' skë ekkë, tã ichë ie' a: 'Wëm shkã'ule i' kkô'nú ña. Ilë kî tuë be' tò ie' a, e' tã e' kî ye' tò be' patuëane mik ye' dene etã.'

³⁶ Etã Jesús tò ichakë s'wöbla'ukwak a:

—Wëm shkã'wë akblökwakpa tò e' suë ie'pa mañal tò, ¿ie'pa wë tò idalëritsë mokî wës s'kawötã s'yamipa dalëritsök es?

³⁷ S'wöbla'ukwak tò iutë:

—Wë tò isuë er siarë wa e'.

Jesús tò ie' a' ichë:

—Es be' yú tã iü wës samariawak tò iwë es.

Jesús miã Marta ena María ska' upakök

³⁸ Jesús ena ittökåtapa miyal ñalã wa dö Jerusalén, tã ie'pa de kã tsir ese a. Eë alaköl serke eköl kië Marta, e' tò Jesús kiëwã buaë ie' u a. ³⁹ Marta ël, kië María, e' e' tkëwã tsinet Jesús ska', tã ì cheke Jesús tò e' tte'sök ie' tkër. ⁴⁰ Erë Marta wã kanë tso' tajë iu a kanewë, e' kuekî ie' de Jesús ska' tã ichëitö ie' a:

—A Skëkëpa, ye' ël tò ye' méat ekörã u kanëuk, ¿e' kë kî be' tkine? Ichö ie' a' tò ye' kimú.

⁴¹ Erë Jesús tò iutë:

—A Marta, a Marta, tajê be' e' tkiŋke kanê tso' tajê be' u a e' ki, ⁴² erê iŋi etkê, e' dör ibua'ie, e' shušhtë María tò wê. Kê yi tò iyepattsa iulâ a.

11

Jesús tò ittökatapa wöbla'wê ttök S'yê ta
(Mateo 6.9-15; 7.7-11)

¹ Etökicha ta Jesús tso' ttök S'yê ta. Mik ie' ttê one, etâ ie' ttökatapa eköl tò ie' a ichê:

—A Skêkêpa, Juan S'wöskuökwak tò ittökatapa wöbلا' ttök S'yê ta. Es ñies sa' wöbلا'ü ttök S'yê ta.

² Jesús tò ie'pa a ichê:

—Mik a' ttöke S'yê ta, etâ ichö ie' a i' es:

'A Sa' Yê, as be' dalöiö sa' tò i ulitane tsata.

As be' dö sa' blúie da'äie.

³ Chkê kiane sa' ki sênoie, e' mú sa' a kâ bit ekkê.

⁴ Sa' malepa qos e' nuŋ olo'yeta' sa' tò ie'pa ki, e' kueki sa' nuŋ olo'yö sa' ki.

Kê sa' marttsa tò i sulu tò sa' erkiöü.'

⁵⁻⁶ Ñies ie' tò ie'pa wöbla'wê ttê i' wa:

—Sö ichêmi tò a' wêle wa yami tso' eköl, ese ska' a' mîa nañewe kâ shâbôts, ta a' tò ichê ie' a: 'A yami, iŋo ye' yami datse bânê, e' debitu ye' ska', erê ye' kê wâ i ta' mē ie' a. Be' we'ikêyö, pan peitö ña mañat.' ⁷ Be' yami e' tò a iutêmi i' es: 'Kê ye' tsiriwar. Ukkö wötênewatke. Ye' ena ye' ala'r, sa' e' tēwatke kapökwa. Ye' kē ē' kōpakā i muk be' a.' ⁸ Jesús tò ichê ie'pa a tò u wāk e' kē ē' kōpakā chkê muk a' a, a' dör iyami e' ē' kueki. Erê a' tò ikiê kröröê, kē wöklör ekkê, e' ta ie' e' kōrakā ta i qos kiane a' ki, e' meraëitö a' a, a' tò ie' a ikiê kröröê e' kueki. ⁹⁻¹⁰ "Wêpa tò iŋi kiê Skêköl a, esepa a imeraëitö. Wêpa tò iŋi yulê ie' ska' esepa tò ikueraë. Wêpa tò ie' chakê, esepa kierawaitö weshkê. E' kueki i kiane a' ki e' kiö ie' a, etâ ie' tò a' imeraë; e' yulö ie' ska', etâ a' tò ikueraë; ie' chakö, etâ ie' tò a' kierawā weshkê.

¹¹ "Kê alâ yê wêne tò tkabê mepa ilâ a nima kiëitö e' skêie. ¹² Ñies kē a' wêne tò bachê' mepa ilâ a dakro siâ' kiëitö e' skêie. ¹³ A' dör pē' suluê erê e' tò iŋi buaê meke a' alâ a. [E' yitâ buaê S'yê tso' kâ jai a' e' tò Wiköl Batse'r meraë yi tò ie' a ikiê ese a!"]

Judiowak tò Jesús kkatê

(Mateo 12.22-30; Marcos 3.20-27)

¹⁴ Etökicha ta Jesús tso' aknama trê'ukshkar wêm eköl a. Aknama tò wêm e' ttö wöblö'wa. Mik aknama mîa, etâ wêm ttékane buaê. Wêpa qos tò isuê, e'pa tkirulune iweblök. ¹⁵ Erê ie'pa wêlepa tò ichê: "Beelzebú dör bē, e' dichê wa ie' tò ie'pa trê'wekeyal."

¹⁶ Ie'pa wêlepa skâ éna Jesús tsaiak, e' kueki ie'pa tò ikiê ie' a tò i kē or yi a ese ütö

iwâ kkachöie tò mokî ie' patkê'bitü. Skêköl tò. ¹⁷ Erê i bikeitseke ie'pa tò, e' suêwâ ie' tò, e' kueki ie' tò ie'pa a ichê:

"S'erke kâ etkê ki, e' ñi blabatsêlor ta iñippöke iwakpa ē ñita, kē wöklör, e' ta ie'pa wâkpa ē ñi eukewa kē dichê ta'ia. Ñies ñi yamipa ē e' kēkâ ñippök ñita, kē wöklör, e' ta ie'pa sulunewâ mîa siarê. ¹⁸ Es ñies Satanás mú tò aknamapa trê'wéyal, e' ta ie' tso' ñippök iwakpa ē ta. [Wes i blúie ie' tso' e' sermiia? A' icheke tò aknamapa trê'wéyal ye' tò Beelzebú dichê wa, e' kueki e' ché ye' tò. ¹⁹ Ye' tò itrê'upayal Beelzebú dichê wa, e'ma [yi] dichê wa a' klêpa tò itrê'wéyalmi? Ie'pa kē a itrê'nukyal Beelzebú dichê wa. E' kueki [wes] a' tò ye' kkatêmi tò ye' tò itrê'wekeyal Beelzebú dichê wa? A' wakpa klêpa tò iwâ kkacheraë tò a' ttê kē dör mokî. ²⁰ Aknamapa trê'wéyalö Skêköl dichê wa, e' ta e' wâ kiane yênoie tò i blúie Skêköl tso', e' kēwö dewatke a' a.]

²¹ "Mik wêm dichê tajê tò iu kkö'neke buaê tabê wa, i wa, etâ ie' iŋi qos tso' blêule buaê. ²² Erê mik wêm skâ datse dichê ta' tajê shütê ie' tsata, ñippök ie' ta, etâ e' e' aléka ikî ta iŋi mik ierblöke ē' tsatkoie ena i skâ qos tso' ie' wa, e' yêtsa sêraa iŋiökî, ta ikakmémiitö iyamipa a.*

²³ "Yi kē dör ye' sini', ese dör ye' bolök. Yi kē tò ye' kîmê obeja kkö'nuk buaê, ese tò obeja po'wêkemi.

Aknama dene wêm a

(Mateo 12.43-45)

²⁴ "Mik wimblu sulusi trê'neshkar yile a, etâ imîa kâ sir poê wê kē yi ku' ese ska'. Ie' tso' kâ yulök sênoie, erê kē ie' wâ ikune. E' kueki ie' ibikeitê: 'Ye' mîane wê ye' trê'neshkar eē senuk.' ²⁵ Mik ie' demine wêm e' a, etâ ie' tò isuê tò wêm dör wes u shûiriule buaê maneneê es. ²⁶ Etâ ie' mîa iyamipa kî yulök dôka kul suluê shütê ie' tsata ta ie'pa qos de senuk wêm e' a. Wêm e' mîane suluê shütê kēnet tsata."

Ayêcha buaê e' dör yi

²⁷ Jesús tso' ttök, etâ alaköl eköl dur eg, e' tò ichê aneule:

—[Alaköl tò be' tsög', be' talaq', ayêcha buaê e']

²⁸ Erê ie' iŋutê:

—[Ayêcha buaê shütê, wêpa tò Skêköl ttê tsstê ta idalöiekerakitö esepa!]

Wêpa dör pē' suluê esepa kē tò Jesús ttê klö'wêta'

(Mateo 12.38-42; Marcos 8.12)

²⁹ Ie'pa kî ñi dapa'wê Jesús pamik, etâ ie' tò ichê ie' a: "A' dör pē' suluê. A' tò ye' a ikieke tò i kē or yi a ese uyö iwâ kkachöie tò mokî Skêköl tò ye' patkê'bitü. Erê ye' tò

* **11:22** Ttê i' wa kiane chê tò Jesús e' aléka Satanás kî, e' kueki ie' tò aknamapa trê'wekeyal.

ilè weraë etökicha ëme iwà kkachoeie, e' dör wes Jonás tã ibak es. ³⁰ Ì bak Jonás tã e' tã iwà kkayë' Nínive wakpa a tã Skëköl tã ie' patkë'bitu ie'pa pattök. Es ñies, ye' dör S'ditsö Alà, e' tã iwà kkacheraë a' a tã moki Skëköl tã ye' patkë'bitu. ³¹ Aishkuò tã mik a' wöchakirketke a' nuì kì, etã alaköl datse kã bānet diwō tskirke e' o'mik† bak ikã blūie, e' e' kōrakã Skëköl wörki a' kkatök tã a' dör pë' suluë. Kã iaiäe ie' dë'bitu datse kamië shute se' blū bak kië Salomón wã iyi jcher tajë, e' ttō kīttsök. Erë j'ñe tã ye' dur a' shuã, e' dör Salomón tsata, erë a' kē tã ye' ttō iūtē. E' kueki alaköl e' tã a' kkataraë. ³² Mik Jonás tã Nínive wakpa paut, e' tã ie'pa er maneō' tsa Skëköl a, erë j'ñe tã ye' dur ierō, e' dör Jonás tsata, erë a' kē er mane'ū Skëköl a. E' kueki aishkuò tã mik a' wöchakirketke a' nuì kì, etã Nínive wakpa e' kōrakã Skëköl wörki a' kkatök.

Se' wöbla buaë ena se' wöbla suluë
(Mateo 5.15; 6.22-23)

³³ “Kë yi tã bö'wō tskepaka tã ibléwāitō ò ipatkëwāitō kalkuò dikã. E' skéie se' tã itkekeka kãkë se' yamipa datse e'pa wō a kã ñi'woie. ³⁴ Se' wöbla dör wes bö'wō es se' chká kōs a. E' kueki se' wöbla dör buaë, e' tã se' chká kōs e' a kã olo tã buaë. E' dör wes se' er dör buaë es, ì kōs yēsýsë buaë, ese kì se' er me'rie. Erë se' wöbla dör suluë, e' tã se' chká kōs e' tso' stui a. E' dör wes se' er suluë es, ì kōs suluë, ese kì se' er me'rie. ³⁵ A' e' kko'nú buaë as a' kē e' kītō'ū tã a' wöbla wawër buaë, erë kē iwawër buaë. ³⁶ A' wöbla dör buaë, e' tã ì kōs buaë, ese wër buaë a' wa. E' dör wes a' serke wë bö'wō ñarke kekraë ee es, kē ku' stui a.”

Wëstela ina fariseowakpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa tã

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 20.45-47)

³⁷ Mik Jesús ttë one, etã fariseowak eköl tã ie' kiëmi chkök iu a. Etã ie' miã demi ee e' tkësër mesa kulë kì. ³⁸ Erë fariseowak e' tã isuü tã kē ie' wã iulã pakōne wes ie'pa wöblar es, e' tã ie' tsiriwëka. ³⁹ E' kueki Jesús tã ichë ie' a:

—A fariseowakpa, A' dör wes a' tka' kōs pa skueke a' tã ikikëë es. A' wër buaë, erë a' er suluë. A' dör akblökwakpa. A' kì s'yamipa iyi kōs e' kianettsa a' ã a. ⁴⁰ jA' kē éna ì ane yës! ¿A' kē wã ijcher tã Skëköl tã se' chká yō', e' ã tã se' er yō'? ⁴¹ S'siärëpa kímü a' iyi wa, etã ì kōs atdaë maneneë a' a.

⁴² jA fariseowakpa, wëstela ina a' tã! Kãkōla tso' iëno chkë a' kië menta ena ruda ena iskã tso', ese kōs tsã meke a' tã Skëköl a. Erë a' kē serku' yēsýsë s'malepa tã. A' kē tã Skëköl dalëritseta', e' uk a' kãwōtã ñies.

⁴³ jA fariseowakpa, wëstela ina a' tã! Kula' tso' a' ñi dapa'wō wë a' kēkëpa dalöiërtã' esepa a, ese kì a' wöbatsö e' tköksër. A' kì ikiar tã a' shkë'wë wes kēkëpa tajë shkë'wë es, wë pë' tso' tajë, e'pa wöwa.

⁴⁴ jWëstela ina a' tã! A' dör wes pō tso' kē jcher yi wã e' bata kì s'shkōrami es. Ishu dör ñã tajë alar suluë, e' kē alar ttséne s'wã.

⁴⁵ S'wöbla'ukwak ttë dalöiëno wa, ese tso' eköl ee, e' tã ichë Jesús a:

—A s'wöbla'ukwak, mik be' tã e' chë fariseowakpa a, etã ñies be' tso' sa' chök suluë.

⁴⁶ Jesús tã iütë:

—jA s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, wëstela ina a' tã ñies! A' ttë dalöiëno tajë darërëë, ese meke a' tã s'malepa a' wã dalöië wes dali ekkeë ië s'kì es, erë a' ulatska ã kē tietã'wã a' tã ie'pa kimoie.

⁴⁷ “jWëstela ina a' tã! A' tã Skëköl ttekölpa bak kã iaiäe e'pa pō yuekene pa'ali, erë a' yëpa tã ie'pa kōtulur. ⁴⁸ Es a' tso' iwã kkachök tã ì wamblë' a' yëpa tã, e' dör buaë a' a. A' yëpa tã ie'pa kōtulur, tã j'ñe tã a' tã ie'pa pō yuekene buaë.

⁴⁹ “E' kueki Skëköl wã iyi jcher tajë, e' tã iyë'atbak: ‘Ye' tã ye' ttekölpa ena ye' ttë pakökwakpa patkeraë Israel aleripa a, etã e'pa welepa tterawã ie'pa tã, ñies welepa skã we'ikeraë ie'pa tã.’ ⁵⁰ Skëköl ttekölpa tajë kōtulur a' yëpa tã. Mik kã i' yōne kuaë, ⁵¹ etã Abel kōtwã Cain tã. E' itök a' yëpa bak tã Skëköl ttekölpa tajë kōtmi. Ibata kōtwarakitō e' dör Zacarias. E' kōtwã ie'pa tã kã' tso' iyi mokã Skëköl a' e' ena iwë e' shushã. Skëköl ttekölpa kōs kōtulurbak a' yëpa tã, e' nuì kieranë ie' tã a' ena wëpa dör a' es, e'pa a. Moki ye' tã a' a' ichë tã Skëköl ttekölpa kōs kōtulur a' yëpa bak e'pa tã, e' nuì kueki a' ena wëpa dör wes a' es, esepa weirdaë siarë.

⁵² “jA s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa, wëstela ina a' tã! A' wã Skëköl yëkuò tso', e' dör wes ukkō yottsã tso' es as se' wã ijcher tã wes Skëköl dör. Erë e' kke'uk a' tso' a' malepa yökì. A' kē wã ijcher moki tã wes Skëköl dör, ñies wëpa kì e' kiane jchenoie, esepa wöklö'weke a' tã as ie'pa kē wã ijcher.”

⁵³ Etã Jesús e' yëttsã u' a. S'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ena fariseowakpa uluneka tajë ie' kì. Ie'pa tã ie' chakëmi tajë ttë darërëë wa. ⁵⁴ Ie'pa éna ie' klö'wakwã ittë kì ikkatoie.

12

A' e' kko'nú fariseowakpa yökì
(Mateo 10.26-27)

¹⁻³ Etã pë' dapane tajë Jesús ska' dōkã miles, e'pa tērke ñi mik tajë. Jesús tã ichëmi ittōkatapa a' kewe: “A' e' kko'nú fariseowakpa pan wölōwōkã yökì. E' wã kiane chë

† 11:31 diwō tskirke e' o'mik: Si'kuaie ttë e' dör sur. Kë se' wã ijcher tã jma e' chëmisō bua'ie se' ttō wa.

tò a' e' kkò'nú wés ie'pa ser e' yòkì. Ie'pa e' wamblo suluè, erè ie' òrak tò ie'pa dör buaè s'malepa tsatà. Kè i ku' blèulewà ese kè kkeyèrpawà aishkuò tã. Ese kòs jcherdane. I cheke a' tò bikeitsè a' tò tò kè ittè, ese ttterane sulitane tò. I kòs cheke a' tò asas ukkò wòtèulewà shù, ese yèrdane àneule sulitane kukua. E' kuèkj a' e' kkò'nú as a' kè e' ò wés ie'pa es.

*Yi yòkì s'kawòtã suanuk
(Mateo 10.28-31)*

⁴ "A ye' yamipa, kè a' suanuk yi tò s'tteta'wà esepa yòkì. Ie'pa tò s'ttewa, erè e' ukuòkì tã kè wés ie'pa a' se' onukia. ⁵ Erè súyò a' a' ichè tò yi yòkì a' kè suanuk. A' suanú Skèkòl yòkì. Ie' tò a' ttèwami, e' ukuòkì tã ie' wà diché tã a' uyowà bô' kè a. Ye' tò iskà chène a' a, a' suanú ie' yòkì.

⁶ "Dúla skel tuè tottola, inukòl bôt wòshkila è, erè ie'pa kè ska' Skèkòl er chòtã'wa. ⁷ Nies a' kè ska' ie' er chòpawa. Dò a' tsakò bitò tso' shta'gule ie' wà. Ie' a' tã a' tuè tajè tkòkà dúla tso' tajè ese tsatà, e' kuèkj kè a' suanuk.

*Wépa kè jaène Jesús kì
(Mateo 10.32-33; 10.19-20)*

⁸ "Yi e' chò sulitane wòrkì tò ie' dör ye' dör S'ditsò Alà, e' ttòkata, e' tã ese cheraèyò Skèkòl biyòchòkwakpa wòrkì tò ie' dör ye' ttòkata. ⁹ Erè yi tò iblè sulitane wòrkì tò ie' kè dör ye' ttòkata, e' tã nies ibleraèyò Skèkòl biyòchòkwakpa wòrkì tò ie' kè dör ye' ttòkata.

¹⁰ "Yi tò, ye' dör S'ditsò Alà, e' ché suluè, e' nuí olo'yèmi Skèkòl tò ikì. Erè yi tò Wikòl Batse'r ché suluè, e' kè kì inuì olorpa.

¹¹ "Mik pè' tò a' klò'wéwà tsémi kkatè ye' ttè kuèkj judiowak nì dapa'wò wé a' ò s'shulòkwakpa wòrkì ò s'wòkirpa wòrkì, età kè a' tkinuk tò i chémi a' dör e' tsatkoie. ¹² E' wòshà tã Wikòl Batse'r tò ttè eraè a' a' ché ie'pa a."

Inukòl blú ekòl e' er me'rie inukòl è kì

¹³ Pè' dapane tajè e' ekòl tò Jesús a' ichè:
—A s'wòbla'ukwak, ichò ye' èl a' tò sa' yé iyi ukuò atè kòs e' blatòò, ye' icha mú ye' a.

¹⁴ Jesús tò iuté:

—A wém, ye' kè dör a' iyi shulòkwak, nies ye' kè dör a' iyi blatòkwak.

¹⁵ Nies Jesús tò ichè:

—Sene chók e' kè dòku' s'ulà a' iyi tso' s'wà tajè ese wà. E' kuèkj a' e' kkò'nú iyi kkeché tajè ese kòs yòkì.

¹⁶ Età Jesús tò ttè kleè ie'pa i' es: "Wém ekòl dör inukòl blú tajè, e' tò iyi wówè tajè shùtè ikà kì. ¹⁷ Ie' tò ibikeitsè: 'Ye' iyi wòne tajè ¿wés e' wèmi ye' tò? Kè ichè'kaia iwé a.' ¹⁸ Età ie' tò ichè: 'Ye' éna iane tò wés ye' tò iwèmi. Súyò iwé tkéttsà ské yuèkane pa'alì, bérie shùtè, e' a' ye' iyiwò kòs ena i kòs tso' ye' wà e' blekeyò. ¹⁹ E' ukuòkì tã ie' tò ibikeitsè: iyi tso' tajè ye' wà blèule, e' mik ye' sèrmi dò

duas tajè. E' kuèkj sú ye' enù, chhkò, di'yò, tstsè'r buaè. ²⁰ Erè Skèkòl tò ichè ie' a: 'Be' kukuò darèrèè, bèrè nañewe be' duòwaraè, età i kòs tso' be' wà blèule, e' atè pè' kua'kì ulà a.' " ²¹ Età Jesús tò ichè: "Es itkoraè wé tò iyi blé tajè iwák a' ká' a, erè kè serku' wés Skèkòl kì ikiane es, ese wák dör siarè Skèkòl a."

*Kè a' tkinuk i kì
(Mateo 6.25-34)*

²² E' ukuòkì tã Jesús tò ichè ittòkatapa a: "Ye' tò a' a' ichè: Kè a' tkinuk i kiane a' kì sènoie, chkeie, datsi'ie, iie, ese kòs kì. ²³ S'tso' tstsè'ka e' kè dör chhkòk ème, nies s'chka kè dör datsi' è ioie. ²⁴ Dù saú a' tò. Ie'pa kè tò i kuatketà' i wòshetè' kè tò chhkè bletà', erè Skèkòl tò ie'pa tieke. E' yitá ie' a' tã a' tuè tajè dù kòs tsatà. ²⁵ A' tkirke tajè e' kì, e' kè tò a' a' kawò kì mepa sènoie ekuòlò è. ²⁶ E' dör tottola erè kè a' a' ior. ¿Wés a' tkirke iyi malè kì?

²⁷ "A' tò ma'ma wòrkua bua'buualla ese saú wés italar, kè kaneblòtã, kè datsi' yuetã'. Erè blu' bak kiè Salomón, e' wà iyi ulitane bua'buuà bak tajè, erè ye' tò a' a' ichè tò ie' datsi' bua'buu, e' kè wér buaè wés ma'ma wér es. ²⁸ Kàkò suèsò i'ñe, bule tã iñanewa, erè Skèkòl tò ikitkeke buaala iwòrkua wa. Ie' tò kàkò kitkeke es, ie' yitá ie' tò a' kianeia erblò buaè ie' mik, e' paieraè! ²⁹ E' kuèkj kè a' er mukwà chhkè kì, di'yè kì, ese kòs kè kì a' tkinuk. ³⁰ Pè' kè tò Skèkòl dalòie esepa tkirke tajè iyi kòs ekkè kì. Erè i kòs kiane a' kì e' jchertke a' Yè wà. ³¹ E' skéie i kòs blúie Skèkòl tso' e' kì a' er mú keweie. A' tò iwé es, e' tã nies iyi ñekkè dòraè a' ulà a."

*Iyi buaè bleke ká jai a
(Mateo 6.19-21)*

³² "A ye' obejapala, kè a' suanuk i yòkì. A' kè dör tajè, erè S'yé er buaè chòke a' a. Ie' tò a' shushtè as i blúie ie' tso' e' dò a' ulà a ie' tã ñita. ³³ I tso' a' wà, e' wataúttsa tã iskè mú s'siarèpa a. I dör buaè Skèkòl a, e' ú, età es a' a' iyi bua'buu blèrdaè ká jai a wés inukòl blèsò, i kè nurla'wà, ese a' es. Eè akblòkwakpa kè a' ikeblènwak, nies powak kè a' ikatanukwà. ³⁴ Wé a' iyi bua'buu tso' eè a' er me'rie nies, e' kuèkj a' iyi blò ká jai a."

A' tso' erki Jesús datsene e' panuk

³⁵⁻³⁶ "A' tso' erki wés kanè mèsopa tò iwòkir tso' ulabatsè kèwò tkò'uk datsene, ese panè es. Ie'pa tso'ke ie' panuk datsi' iènetke ikanewoie, ibò'wò tskèkatke buaè. Mik iwòkir de tã ichaké ukkò a, età bet tã ie'pa ukkò ppée i' a. ³⁷ Wépa kué iwòkir tò tstsè'ka ie' panuk mik ide età, ayècha bua esepa. Mokì ye' tò a' a' ichè tò ie' e' paiòraè wés chhkè watiòkwak es tã ikanè mèsopa keraèitò e' tkòksèr kula' kì tã ie'pa tieraeitò chhkè buaè wa. ³⁸ Kanè mèsopa kué iwòkir tò tstsè'ka

ie' panuk ká shaböts alé ö ká ñirketke alé eta, ayécha buaé esepa. ³⁹ Eré a' éna íanú tò u wák mú wá ijcher tò wékké akblókwak datse, e'ma ie' kě tò káwö mepa yi a dókwa íyí ekiblók. ⁴⁰ Es ñies ye' dór S'ditsö Alá, e' datsene mik a' kě ku' ye' panuk eta, wés akblókwak es. E' kueki a' tso' erki."

Kanè mésopa bôl eköl dór buaé, eköl dór sulué

(Mateo 24.45-51)

⁴¹ Pedro tò Jesús a' ichaké:

—A Skéképa, tté wakléébö ¿e' dór sa' é a ö sulitane a?

⁴² Ie' íiuté: "Kanè méso yésyèsé kabikeitsö buaé, ese mekeka iwókir tò imalepa kuebluie ie'pa tiók kekraé mik kě íku' e' dalewa. ⁴³ Iwókir dene tá ikuéitö iuk wés iyéneia es, e' tá ayécha e' dór buaé ie' a. ⁴⁴ Mokí ye' tò a' a' iché tò kanè méso e' merakitö, ie' wá íyí tso' kos, e' kuebluie. ⁴⁵ Eré kanè méso ñe' erbikö tò 'ye' wókir kě dōpane bet.' E' kueki ie' tò imalepa wēpa ena alakölpa ppémi darērēē. Ñies ie' chkémi, di'yémi taijé ena ie' ttémi blo' wa. ⁴⁶ Eré idiwo ena ikéwö kě wa ie' ku' ipanuk, eta iwókir dōrane tá iwe'ikeraitö siarē wōmerattsā weinuk wés pē' kě erblōtā Skéköl mik esepa es.

⁴⁷ "Kanè méso wé wá i kiane iwókir kī, ese jcher buaé, eré ie' kě wá i one yēs, kě tò ittō dalōie, ese we'ikeraé iwókir tò siarē. ⁴⁸ Eré kanè méso wé kě wá ijcher tá e' tò i sulué wamblé, e' tá ese we'ikeraé iwókir tò eré kě taijé. Wēpa a' imēne taijé kanebloie Skéköl a, esepa a' ikieraéitō taijé. E' sū wēpa a' imēne taijé shūtē, esepa a' ikieraéitō taijé shūtē. Kos se' a' imēne e' mik se' a' ichakirdaé.

Jesús tté kueki se' ñi blabatsōraé

(Mateo 10.34-36)

⁴⁹ "Ye' dē'bitū ká i' a' s'aláuk wés bō' taijé wōbatska ese tò s'alawē es, e' mú wōbatskatke. ⁵⁰ Eré kéwe tá ye' weirdaé siarē, e' kawōtā dalē'ttsēyō, e' tò ye' eriawēke taijé dō mik itka eta. ⁵¹ ¿A' ibikeitsé tò ye' dē'bitū ká i' a' as a' ser bēre ñita? Ye' iché, au. E' skéie ye' dē'bitū a' blabatsók. ⁵² I' tá iñak tkēnewamitke, se' serke skel ñita, e' ñi blabatsōraé ye' tté kueki, bōl ñippōraé mañal tá, mañal ñippōraé bōl tá. ⁵³ Iyē ñippōraé ilā wēbie tá ena ilā ñippōraé iyē tá; imi ñippōraé ilā busi tá ena ilā ñippōraé imi tá; yák ñippōraé iyák tá."

I' wēke Jesús tò e' wá kě ane ie'pa éna

(Mateo 16.1-4; Marcos 8.11-13)

⁵⁴ Ñies Jesús tò ie'pa a' iché: "Mik a' isué tò kalí moneka diwō mi'ke e' éka, eta a' tò icheke 'kalí yēdaé', eta mokí iwā yēdaé. ⁵⁵ Mik a' ittse tò siwa' datse ká sir poé e' éka, eta a' tò icheke 'diba ardaé', eta mokí iwā ane. ⁵⁶ ¿A' e' ö sulué! A' éna íane mik kalí

yēmi, mik diba armi, eré i' uk ye' tso' iwā kkachōie tò yi dōr ye', ¿wés kě e' wá ane a' éna? ¿A' kě wá i' jcher taijé wés a' ibikeitseke es!"

A' ñi shulö

(Mateo 5.25-26)

⁵⁷ "¿I' kueki a' kě a' ibikeitsé tò i' dór buaé, i' dór sulué Skéköl a? ⁵⁸ Yile tò a' kkaté nuí kueki e' wá a' mí s'shulök wé a, e' tá ima'ú shulé ie' tá ñala kī as ie' kě tò a' wōmūttsā s'shulókwak ulā a' we'iké. A' kě tò iwē es, e' tá s'shulókwak tò a' wōmerattsā s'shkékípa ulā a' tá e'pa tò a' wōterawā s'wōto wé a. ⁵⁹ Ye' tò a' a' iché tò kě a' dōpattsā dō mik a' tò nuí e' patuéttsā sēraa eta. E' kueki a' er mane'ú Skéköl a' kam iwā dō a' kī e' yōki."

13

S'kawōtā er mane'uk Skéköl a

¹ E' é kéwō tò pē' wēlepa tso' ee, e'pa tò iché Jesús a' tò Galilea wakpa wēpa wēlepa tso' iyyiwak jchök mè Skéköl a' iwé a. E' dalewa Pilato tò ie'pa ttókulur patké tá ipé shūtueka iyyiwak jchéne e' pé tá.

² Jesús tò iché ie'pa a: "¿Ima a' erbikō? ¿Galilea wakpa kōtulur ñe'pa dōr pē' sulusipa tkōka imalepa tsata, e' kueki ie'pa weine es? ³ Ye' tò iché au, kě idōr es. Eré a' kě er mane'ú, e' tá ñies a' wákpa kos duólurdaé. ⁴ Ñies u tso' Jerusalén kié Siloé, e' yōule kakkēé ak wa, mik e' anebitū aneka ie'pa kī, eta ie'pa duo dōka dabom eyök kī pāköl (18). ¿Ima a' erbikō? ¿Ie'pa duolur ñe'pa kī inuú tso' tkōka Jerusalén wakpa malepa tsata? ⁵ Ye' tò a' a' iché au, kě idōr es. Eré a' kě er mane'ú Skéköl a, e' tá ñies a' duólurdaé."

Higuera klō tté wá paké Jesús tò

⁶ Jesús tò tté kleé ie'pa a' i' es: "Wēm eköl wá kal kié higuera tso' tkēule elka idali shua. Ie' mia iwō yulök, eré kě iwō tá' yēs. ⁷ E' kueki ichéitō idali kkō'nukwak a: 'T' tá duas mañal, ye' de kekraé higuera wō yulök, eré kě iwō tá'. E' kueki itōōbō as kě íku' ar éanas.' ⁸ Eré idali kkō'nukwak tò iché: 'A' kekēpa, as iaria duas ek. Sūyō iwā paiklé kapōli tkēka íki. ⁹ E' wa sō isué tò duas étō tá iwōmi e'ma buaé idir. Eré kě iwōne, e' tá iteerasō.' "

Alaköl eköl wōkōulewā e' bua'wēne Jesús tò

¹⁰ Eno diwō eta Jesús tso' s'wōbla'uk Skéköl tté wa ñi dapa'wō wé etkue a. ¹¹ Eta ee alaköl tso' eköl tteke wimblu sulusi tò wōkōulewā. Ie' kirirke es, e' kī duas de dabom eyök kī pāköl (18). Kě ie' a' e' wōdurka yēsyesé. ¹² Mik Jesús tò isué, eta ikiéitō e' ska' tá ichéitō ia:

—A tayē, be' buanene. Dué tò be' kiri'wēke, e' ulā a' be' tkashkar.

¹³ Eta ie' ulā mēka íki tá iwōdunekane yēsyesé tá Skéköl kīkēkamitō taijé. ¹⁴ Eré

Jesús tó alaköl bua'wéne eno diwó a, e' kuéki judiowak ñi dapa'wó wé e' wókir uluneka iki tajë. E' kuéki ie' tó iché pë' dapane eë e'pa a:

—Domingo etó shuá ká tso' kul. Ká teröl dör se' a kanebloie. Ká teröl shuá a' shkó íe bua'wéne. Ké a' kine eno diwó a bua'wéne.

¹⁵ Jesús tó iché ie' a:

—¡A' e' ó sulué! Eno diwó a a' ulitane tó a' iyyiwak wóttseeke tá itsekemi di' yók. ¹⁶ Tayë i' dör Abraham aleri, e' tso' klóulewá Satanás ulá a doka duas dabom eyök ká páköl (18) wés iyyiwak moulewá es. Erë í'ñe dör eno diwó, erë ¿wes a' kè ká ikiane tó iwóttseeyó aknama yóki?

¹⁷ Mik Jesús tó e' ché, etá ibolókpa jaëneká tajë. Erë pë' malepa ttsë'nerak buaë, i buaë kós wé Jesús tó e' kuéki.

Mostaza wó tté

(Mateo 13.31; Marcos 4.30-32)

¹⁸ Nies Jesús tó iché: “Í blúie Skéköl tso' ¿wes e' dör? ¿Tté wé wa yó ikleëmi? ¹⁹ E' dör wés mostaza wó tkéwá wém eköl tó íyök a es. Mostaza wó dör tsirlala, erë itskine talane bërie kalie, ese ulá tsáka dù u yuóke.”

Pan wólówóka tté

(Mateo 13.33)

²⁰ Nies Jesús tó iché: “Í blúie Skéköl tso' ¿tté wé wa yó ikleëmi? ²¹ E' dör wés pan wólówóka wótué tayë tó harinachka mañayók a es. E' tó harinachka, e' kós wólówóka tajë.”

Ukkó tsitsir

(Mateo 7.13-14, 21-23)

²² Jesús dami Jerusalén ñalé wa, etá eë ká tso' tseé, ká blublu ena ká tsitsir, e' wakpa wóbla'weke Jesús tó. ²³ Etá yile tó ie' a ichaké: —A kéképa zyëne tó ké yí tsatkërpa tajë?

Ie' iutë:

²⁴ —Tsatkë wékkó dör tsir. Tajë pë' tó ima'weraé shkókwáia, erë ké ie'pa döpawá. E' kuéki a' e' diché ió shkókwáia. ²⁵ Mik u wák e' kéká tó ukkó wótéwá, etá a' tso' u'rki, e'pa tó ie' kieke ukkó a. A' tó ichakeke: ‘A kéképa, be' ukkó kkóppóó sa' a.’ Erë ie' tó a' iuteraë: ‘Ké ye' wá a' suule.’ ²⁶ Etá a' tó icheraë ie' a: ‘Sa' chka' be' ta. Sa' di'ya' be' ta. Be' tó sa' wóbla' sa' ká a.’ ²⁷ Erë ie' tó a' iuteraë: ‘Ké ye' wá a' suule. A' dör i' sulu wamblókwakpa, a' yúshka bánet ye' yóki.’ ²⁸ Mik a' tó Abraham, Isaac, Jacob ena Skéköl ttekölpa kós e'pa sué i blúie Skéköl tso' e' a, erë a' uyanettsa bánet, etá a' juraé siarë a' ká yilitdawá weine kuéki. ²⁹ S' ditsó datse ká wa'ñe, esepa dóraë chkók buaë i blúie Skéköl tso' e' a. ³⁰ Es se' welepa ké dalóiertá' ká i' a, esepa dalóierdaë tajë aishkuó ta. E' sù se' welepa dalóiertá' tajë ká i' a, esepa atdaë ibataie aishkuó ta.

Jesús eriane Jerusalén wakpa dalërmik (Mateo 23.37-39)

³¹ E' wóshá tá fariseowakpa welepa de Jesús ska' tá ichéitörak ía:

—Herodes éna be' ttakwá, e' kuéki be' yúshka ká bánet.

³² Jesús tó ie'pa iutë:

—A' yú tá ichó s'kitó'ukwak ñe' a: ‘Í'ñe ena bule ye' tso' aknamapa trë'ukyal, ñies s'buá'ukne, böiki tá ye' kané ene.’ ³³ Ye' mitke í'ñe, e' shkómi bule böiki tkörö Jerusalén wé ie'pa wóblane Skéköl ttekölpa bak e'pa ttókulur eë, e' kuéki ye' ké ttepa'wá íe.

³⁴ ¡A Jerusalén wakpa, Skéköl ttekölpa kós ttekewá a' tó kékraé! ¡Nies ittë pakókwakpa patkeke ie' tó a' a, e'pa ttekewá a' tó ák wa! ¡Wékké ye' erkie tó ye' mú a' dapa'wé e' ska' wés dakro mitchke tó ila'rla dapa'wé ipik dikia es, erë ké a' ká ikiane yés! ³⁵ Ye' ttó ttsó, Skéköl ké tó a' ká kkó'nepaia. Ye' tó a' a iché tó a' ké tó ye' suépaia dó mik ye' dene etá. E' kéwó ska' tá a' tó ye' cheraë: ‘¡Ayécha buaë yí datse Skéköl ttó wa e'!’

14

Wém eköl iënëka tajë e' bua'wé Jesús tó

¹ Etókicha tá eno diwó a Jesús miá chkók fariseowakpa wókir eköl, e' u a. Etá eë fariseowakpa welepa tso' iweblók krereë ikkatoie ilé ká. ² Etá wém eköl kirirke iënëka tajë, e' de dur Jesús wórká. ³ Etá Jesús tó ichaké s'wóbla'uk tté dalóieno wa wakpa a ena fariseowakpa a:

—¿Kawó tá se' a s'buá'ukne eno diwó a?

⁴ Erë ie'pa ké wa íe' iutëne yés. Etá Jesús tó wém e' kló'wé tá ibua'wéitó tá ichéitó ía: ‘Be' yúshka.’ ⁵ Etá ie' tó iché fariseowakpa a:

—A' alá ó a' baka anemi di' biule uk a eno diwó a, e' tá bet a' miá iyóksa.

⁶ Ie'pa ké a ie' iutëne yés.

Skawóta e' ókwa s'malepa yóki

⁷ Jesús isué tó pë' shkeñauke chkók, e'pa welepa tó kula' tso' kéképa dalóiertá' tajë, esepa a ese shushtë e' tkoie. E' kuéki ie' tó ie'pa patté i' es:

⁸ —Mik yile tó a' wele shkeñé ulabatsé kéwó tkó'uk, etá ké a' e' tkóksér kula' tso' kéképa tajë a ese kulé ká. Isalema kéképa dalóiertá' tajë a' tsatá ese de, ⁹ etá yí tó a' shkeñé, e' tó iché a' a: ‘Be' we'ikéyo, kula' se' mú kéképa i' a' e' tkoie.’ Etá a' jaérkami tajë, miraë e' tkóksér kula' tso' se' esepa a ese ká. ¹⁰ E' skéie, mik yí tó a' shkeñé, etá a' e' tkóksér kula' tso' se' esepa a ese kulé ká. Es mik yí tó a' shkeñé, e' de a' ska', etá ie' tó iché be' a: ‘A yami, be' yú e' tkóksér kula' tso' kéképa a, ese kulé ká.’ Es pë' kós tso' eë, e'pa tó a' dalóieraë wés kéképa tajë es. ¹¹ Yí e' tsóka tajë, ese ardawa dióshet, erë yí e' wóéwa, ese kíkardaká tajë.

¹² Wēm tō ie' shkeñé chkök, e' a Jesús tō iché ñies:

—Mik be' tō pē' shkeñeke chkök be' ska' ò di'yök be' ska', etā be' sin'i'pa ena be' ēlpa ena be' yamipa malepa ena inuköl blüpa serke tsinet be' pamik, esepa kōs kē shkeñar. Ie'pa tō be' shkeñēmīne, etā es be' ulā a iské detke. ¹³ E' skēie mik be' kawō tkō'uke, etā s'siārēpa ena s'yulēpa ena s'klō bachiulewā ena s'wōbla kē wawēr, esepa shkeñū. ¹⁴ Ie'pa kē a iské menukne be' a. Erē mik s'ser yēsýēsē, esepa duowā shkeñekā aishkuō tā i, etā Skēköl tō be' a iské meraē, e' tō be' ttsē'weraē buaē.

*Kēwō tajē e' tkō'wē
(Mateo 22.1-10)*

¹⁵ Wēm eköl tkēr chkök mesa kī ie'pa tā, mik e' tō i ché Jesús tō e' ttsē, etā ie' tō iché iā:

—Wēpa kawō tkō'weraē buaē aishkuō tā i blúie Skēköl tso' e' a, ayēcha buaē esepa.

¹⁶ Jesús tō ie' a iché:

—Wēm eköl tō kawō tkō'wēke tajē tā ie' tō tajē pē' shkeñé. ¹⁷ Mik ikawō tkō'uke e' diwō de, etā ie' tō iché ikanē méso a: 'Se' kawō tkō'uke, e' tso'tke kanequle e' kuēkī be' yū s'kiule kōs e'pa a ichök tō a' shkō kawō tkō'uk.' ¹⁸ Erē ie'pa ulitane tō iché kanē méso a: 'Wēstela be' tā, erē sa' wōtkērke tajē, kē sa' dōpa.' Itśā tō iché ie' a: 'Erpa ye' tō ká tuē e' sauk ye' mi'ke, e' kuēkī ye' kē dōpa. Ye' kōchō be' a tō e' olo'yō ye' kī.' ¹⁹ Iskā tō iché: 'Baka wē'ñe tuēyō kanebloie dabop, e' wā ma'uk ye' mi'ke, e' kuēkī ye' kē dōpa. Ye' kōchō be' a tō e' olo'yō ye' kī.' ²⁰ Iēköl tō iché: 'Író ye' ulabatsēwa, e' kuēkī kē ye' dōpa.' ²¹ Ikanē méso biteane iwōkir ska' tā i kōs ché ie'pa tō ie' a e' chéne ie' tō. Etā u wák uluneka tajē tā ichéitō iā: 'Be' yū bet ñalā kibi kī, ñies ñalā malepa kī, tā s'siārēpa ena s'yulēpa ena s'wōbla kē wawēr ena s'klō bachiulewā, esepa tsūbitū iē kawō tkō'uk ye' tā.' ²² Bērē tā kanē méso dene, e' tō iché iwōkir a: 'A kēkēpa, i uk be' tō ye' patké, e' wētke ye' tō, erē be' u kam wā iēr.' ²³ Etā iwōkir tō iché ie' a: 'Be' skā yūne u tso' bānet ese ñalē kōs wa, etā pē' kō shkōkwā ye' u a as iwā iērka. ²⁴ Ye' tō iché tō wēpa shkeña' ye' tō kēwe, e'pa kē wēne kawō tkō'upa ye' tā.'

*Jesús ttökataie sene e' dör darērē
(Mateo 10.37-38)*

²⁵ Tajē pē' mir Jesús itōkī tā ie' e' wōtrée tā ichéitō ie'pa a: ²⁶ "Yi senak ye' ttökataie, erē kē iēna ye' dalēr iyē, imi, ilaköl, ila'r, iēlpa, ikutapa tsata, ñies iwák tsata, e' tā ese kē dōpa ye' ttökataie. ²⁷ Yi kē e' chō weinuk dō ittēwā krus mik tā iser wēs ye' ttökata es, ese kē dōpa ye' ttökataie. ²⁸ Ichōsō tō a' wēle éna u yuak bērie. Kēwe ie' e' tkōkeser ibikeitsök tō kōs u e' tuē isuioie tō inuköl dōmika ò kē idōpaka iyuioie. ²⁹ Erē ie' kē wā ibikeitse

kēwe, e' tā ie' tō ichkí tulēwā tā inuköl kē tā'ia iyuioie. Sulitane tō isuēmi, e'pa tō ie' wayueraē. ³⁰ Ie'pa tō ichēmi: 'Wēm wī u yuēmi, erē kē ie' a iyōneia.' ³¹ Ñies ká blu' wēle wā ijcher tō ká kua'kī blu' datse ñippök ie' tā, e' tā ie' e' tkōraser ibikeitsök kēwe: 'Ye' wā ñippōkwakpa tso' dōkā 10.000. Ye' bolök wā ñippōkwakpa tso' dōkā 20.000. ¿Ye' e' alōmika iki ò kē ye' e' alōpaka iki?' ³² Ie' isuē tō ie' kē e' alōpaka ibolök kī, e' tā kam ibolök dō tsinet, e' yōkī ie' tō ibiyōchōkwakpa patkeraē ibolök a ichök tō 'zwes sō ishulēmi as se' ser bēre ñita?' ³³ E' kuēkī yi senak ye' ttökataie ese tō iwā bikeitsō kēwe. Es a' kē e' chō i kōs tso' a' wā e' mukat, e' tā kē a' dōpa ye' ttökataie.

Dayē kē kke tā'ia

(Mateo 5.13; Marcos 9.50)

³⁴ "Dayē dör buaē, erē kē ikke tā'ia, e' tā kē ibuarpaiane. ³⁵ Kē ibua'ia iyök kapeyoie. Kē ibua'ia iie. E' dör buaē kēumi ē. ¡Yi éna ye' ttō ttsak, e' ma ikukueblō bua'ie!"

15

*Obeja kkō'nukwak e' ttē
(Mateo 18.10-14)*

¹ Kēkraē inuköl shtōkwakpa Roma wōkirpa a, esepa dōke tajē Jesús ska' ikittsök. Ñies pē' malepa cheke fariseowakpa tō tō e'pa dör pē' sulusipa, esepa dōke tajē Jesús ttōke e' kittsök. ² Fariseowakpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō Jesús chēmi suluē ñi a. Ie'pa tō iché:

—Ie' tō pē' sulusipa suēke buaē, ñies esepa tā ie' chköke.

³ E' kuēkī ttē kleē ie' tō ie'pa a i' es: ⁴ "A' isie wā obeja tso' dōkā cien, e' etō chowa, e' tā a' tō imalepa dōkā dabom suliyök kī sulitu (99), e' meraat ikē a tā a' miraē ichowa e' yulök dō wē a' tō ikuē ee. ⁵ Mik a' tō ikuē, etā a' ttsē'rdāē buaē tā a' tō ikerakā pperakā kuli' kī. ⁶ Mik a' dene iu a, etā a' yamipa ena pē' serke a' o'mik, e'pa kiera a' tō a' u a tā a' tō icheraē ie'pa a: 'Ye' obeja chē'wa, e' kuēneyō. A' ttsē'nū buaē ye' tā.' ⁷ Es ñies ye' tō a' a' ichē tō mik pē' sulusi eköl, ese er mane'wē Skēköl a, etā e' tō Skēköl tso' ká jai a, e' ttsē'wē buaē shutē tkōkā imalepa dōkā dabom suliyök kī sulitu (99) e' bikeitsō tō ie'pa dör yēsýēsē, kē kawōtā er mane'uk, esepa tsatā.

Inuköl chowa, e' ttē

⁸ "Ñies alaköl wā inuköl tso' dōkā dabop, e' chowa etk, e' tā ie' tō bö'wō tskéka iushkléttā tā iyulē bua'iewā tā iwā kuēitō. ⁹ E' ukuōkī tā ie' tō iyamipa ena pē' serke iō'mik e'pa kiē iu a tā ichéitō ie'pa a: 'Ia' ttsē'nū buaē ye' tā! Ye' inuköl chē'wa, e' kuēneyō, e' kuēkī e' kēwō tkō'ūsō ñita.' ¹⁰ Es ñies ye' tō a' a' ichē tō mik pē' sulusi eköl er mane'wē Skēköl a, etā e' tō Skēköl biyōchōkwakpa ttsē'wēke buaē shutē."

Alà e' wamblö suluë e' nuí olo'yé iyé tò iki, e' tté

¹¹ Nies Jesús tò ikleé ie'pa a tté i' wa: "Kèkèpa eköl alà dör bül wëpa. ¹² Ilà tsirla tò iché iyé a: 'A yëwö, i mekeat be' tò ye' a mik be' duökewatke etä, e' mütke be' tò ye' a.' Etä iyé iyi qos, e' blabatséitò méitò ila'r bül a eköl eköl qos ikawötä imuk iä ekkë. ¹³ Kä kë bak tajë, etä i qos méitò ilà tsirla a, e' watuëttsa ilà tò, e' ské klö'wëitò tã imiä kä kua'ki. Eë ie' tò ie' inuköl qos we'ikëwa iyi sulu ë kï. ¹⁴ Mik ie' inuköl enewa, etä bli ane tajë kä e' kï, e' kuekï ie' ttémitke bli tò. ¹⁵ Eë tã ie' miä kanë yulök kä e' wakpa eköl ska'. Etä wëm e' tò ie' a kanë mé köchi tök. ¹⁶ Ie' duëwä bli wä suluë. Köchi chké kë ñano se' a ese ñakwä ie' éna, erë kë yi tò ie' a imë. ¹⁷ Bata ekkë tã ie' tò ibikeitsé: '¿Iök ye' e' tötkër bli wä ie? Wëkkë ye' yé u a kanë mésopa tso', e'pa wä chké tso' tajë. ¹⁸ Ye' miäne ye' yé ska', tã ye' tò icheraë ie' a: 'A yëwö, ye' tò i sulu wamblé Skëköl kï, ñies be' kï. ¹⁹ Ye' jaëne tajë. Ye' kiök be' alä, e' kë dör ye' siarla e' a. E' skéie ye' saü wës be' kanë mésopa suekebö es.' ²⁰ Etä ie' e' kéka miä iyé ska'.

"Mik idökemite iyé ska', etä iyé wö de iska' tã idoiä kamië tã ie' wa iwër siarë. Ie' tunemi ñaletsuk tã ipaklö'wëwëitò iwöalattséitò. ²¹ Etä ilà tò iché ie' a: 'A yëwö, ye' tò i sulu wamblé Skëköl kï ñies be' kï. Ye' jaëne tajë. Ye' kiök be' alä, e' kë dör ye' siarla e' a.' ²² Erë iyé tò iché ikanë mésopa a: 'Datsi' bua'ie yulö iökä ie' kï bet, tã ula'tsio iöwä tã klökkuö iökä iki. ²³ Baka pupula bua'buu yulö tã ittöwä. Ye' alä dene e' këwö tkö'wëkesö. ²⁴ Ye' alä i' dene, e' dör wës ie' du'wä e' shkenekane es. Ye' alä minea ye' yökï kë tté ttsëneia ye' wä, e' dene e' kuekï ikëwö tkö'üsö.' Etä ie'pa tò ikëwö tkö'wëmi tajë.

²⁵ "E' dalewa ilä kibi tso' kaneblök kañika. Mik ie' datse e' de tsinet u a, etä ie' tò ittse tò iyamapa alárkerak tajë blarkerak, klötöke tajë. ²⁶ Etä ie' tò kanë méso kié eköl tã ichakéitö: '¿I këwö tkö'wëke a' tò ekkë?' ²⁷ Etä kanë méso tò ie' iuté: 'Be' ël dene, e' kuekï be' yé tò sa' patké baka pupula bua'ie ttökwa be' ël dene buaë, kë wës ie' dë', e' këwö tkö'woie.' ²⁸ Erë e' tò ilä kibi uluwëka tajë. Ie' kë shkakwä wëshkë. E' kuekï iyé e' yëttsa ur'ki tã iwöpablé tajë tã iché ie' a: 'Be' shkōwä sa' tã, kë be' ulunuk.' ²⁹ Erë ie' tò iyé iuté: 'Ye' kaneblé'mi be' a e' kï duas de tajë. Ye' kë wä be' ttö dalösëgulewä yës. Erë chibola ë kë meule be' wä ye' a katano ye' sini'pa tã. ³⁰ Erë i'ñe tã be' alä e' dene. Ie' tò be' inuköl we'ikwa alakölpa sulusipa tã etä be' tò baka bua'ie ttökwa patké ie' dene e' këwö tkö'woie.'

³¹ "Iyé tò ie' iuté: 'A alala, be' tkëriä ye' tã këkraë. I qos tso' ye' wä e' dör be' icha.

³² Erë be' ël dene buaë, e' dör wës ie' du'wä e' shkenekane es. Ie' minea ye' yökï kë tté ttsëneia ye' wä, e' dene, e' kuekï s'kawötä e' këwö tkö'uk chké wa, di'yë wa, ttsë'ne bua' wa.' "

16

Inuköl blü iyi kueblu e' erbikö buaë, e' tté

¹ Nies Jesús tò tté kleé ittökatapa a i' es: "Wëm bak eköl kaneblöke inuköl blü a iyi kuebluie. Etökicha tã pë' wëlepa tò ie' kkaté iwökir a tò ie' tso' iwökir inuköl we'ikökwä. ² Iwökir tò ie' kié tã iché iä: 'Ye' wä ijchenewa tò be' tso' ye' inuköl we'ikök. Be' kë a kanë tã iä. Ye' be' trë'wëkeshkar. E' yökï i qos kanewë be' tò, e' yëkküö kkachö ye' a.' ³ Ie' ibikeitsé: 'Ye' wökir tò ye' trë'wëkeshkar, ¿wës ye' e' ümi? Kë ye' diché tã iä kanë darërë woie ena ye' jaëne inuköl kakkiök. ⁴ Ye' éna ianetke tò wës ye' e' ümi mik ye' trë'neshkar etä as yile tò ye' kkö'nü.' ⁵ Etä ie' tò pë' qos ña'wëke iwökir tò e'pa kiëttsa eköl eköl. Mik e' tsä de, etä e' a ie' tò ichaké: '¿Kös be' ñarke ye' wökir ulä a?' ⁶ E' tò iuté: 'Ye' ñarke ie' ulä a kiö dökä galon cien (100) ekkë.' Ie' iché iä: 'T' be' yëkküö. Be' e' tköser bet tã yëkküö se kï be' ñarke se, e' manë'ütttsa tã ishtökä tò be' ñarke galon dökä dabom skeyök ë (50).' ⁷ E' ukuökï tã ie' tò ichaké iëköl ñarke a: '¿Ne be', qos be' ñarke ye' wökir ulä a?' E' tò iuté: 'Ye' ñarke trigowö dökä saco cien (100) ekkë.' Ie' tò iché iä: 'T' be' yëkküö. Se kï be' tò imane'ütttsa tã ishtö iki saco dökä dabom paryök ë (80).' ⁸ Mik i wambléitö, e' jchenewa iwökir wä tã ibikeitséitö: 'Ye' iyi kueblu kë wä ikanë one yësyësë, erë ie' kabikeitso buaë e' kimoie. E' ë kuekï ikiyekekayö.' "

Jesús tò ichéne: "Es ñies yö iché tò wëpa kë tò Skëköl dalöie esepa kabikeitsö buaë e' kimoie tkökä wëpa dör ie' olo tã tajë e' icha esepa tsatä. ⁹ E' kuekï yö iché a' a tò inuköl kë dör ibua'ie. E' wa s' malepa kimü as ie'pa tò Skëköl dalöiö. A' tò iwë es e' tã aishkuö tã ie'pa tò a' kierawä buaë wëshkë sëno wë yöbië e' a.

¹⁰ "Yi tò kanë tsitsir wëke yësyësë, ñies ese tò kanë tajë wëmi es. Erë yi kë tò kanë tsitsir wëku' yësyësë, ñies ese kë tò kanë tajë wëpa yësyësë. ¹¹ E' kuekï inuköl kë wakanewë a' tò yësyësë, e' tã ¿yi erblömi a' mik i tuetä' chökke, ese wakanewöie? ¹² Nies a' kë tò o'ka icha wakanewë yësyësë, e' tã ¿yi tò a' icha mëmi a' a wakanewë?

¹³ "Wë klöulewä kanë mésoie, ese kawötä iwökir ë ttö dalöiök. Iwökirpa chöpa bül, e' ma ie' kawötä eköl ë dalöiök ena iëköl watöktä. Es a' kë a er menukwä Skëköl kï ena inuköl kï ñita."

¹⁴ I ché Jesús tò e' ttsé seraä fariseowakpa tò. Ie'pa éna inuköl dalër tajë, e' kuekï ie'pa

tö iwaiyué. ¹⁵ Ie' tö iché ie'pa a: "A' e' ð sulitane wörki tö a' dör pè' buaé yèsyèsè, eré a' er suule buaé Skèköl wa. Ìkikekeka s'ditsö tö tajè, ese wër sulué ie' wa.

Ì kòs kitule Skèköl yèkkuò k'ì e' wà tkòraè

¹⁶ "Ì kit Moisés ena Skèköl ttekölpa tö yèkkuò k'ì, e' wa s'wöblagnebitu dō mik Juan S'wöskuòkwak dē'bitu etā. Eré e' itōk'ì tā i blūie Skèköl tso' e' ttē buaé pakarke tā sultane tso' ima'uk darèrèè diché wa dōkwā e' a.

¹⁷ "Ká jai ena ká i' ertā'wa. Eré Skèköl yèkkuò kitule, e' kē ertā'wa yēs, e' wà tkòraè seraā dōwā ttē bataè.

Se' nī ðwa ese ché Jesús tö

(Mateo 19.1-12; Marcos 10.1-12)

¹⁸ "Wēm tö itayé éwa ese tö tayé skā tséwane, e' tā e' wa ie' tö isenewābak kéwe e' dalōsēwēwā. Nies tayé a'wa iwēm tö, ese tséwane wēm o'ka tö, e' tā e' wa ie' tö tayé e' senewābak kéwe e' dalōsēwēwā.

Inuköl blū ena Lázaro, e' ttē

¹⁹ "Inuköl blū bak eköl e' e' paið datsi' bua'buā ē wa. Kékraē ie' chköke, di' yöke buaé. ²⁰ Nies s'siārè bak eköl kiè Lázaro, e' e' tkōkeser blu' e' u wékkō a. Ie' pa dör smewō ēme. ²¹ Ie' éna blu' chké po darke, e' ñakwā sulué. Chichi dōke ie' smewō pakuyök. ²² Ká et tā ie' siarla blēnewā, tā Skèköl biyöchökwakpa tö ie' wimblu tsēmi ká jai a' chkök Abraham tā. Nies inuköl blū ñe' blēnewā tā inū wötēnewā.

²³ "Etā ie' tso' weinuk siārè wē s'wimblu weirke eē tā iwökéka tā Abraham suéitō kamiē ká bānet, e' batsi' a Lázaro tkēr. ²⁴ Etā ie' ar tajè Abraham wōa tā ichéitō: 'JA kékēpa Abraham, ye' saū er siārè wa! Ye' weirke tajè bō' i' a. Be' we'ikēyō, Lázaro patkō iulatska bata nuukka di' a tā ipatkō ye' ku' nuukka as ipaser.' ²⁵ Eré Abraham tö iūtē: 'Be' éna ianū tö mik be' bak tse'ka, etā iyi buaé kōs bak be' wā. E' skéie Lázaro bak weinuk siārè. Eré j'ñe tā ie' wöplēne buaé, e' skéie be' weirkeane siārè. ²⁶ Kjie ta, káblè iskjé e' tso' se' shūshāē. E' kuek'ì sa' shkak a' ska', esepa kē dōpa a' ska'. Nies a' shkak sa' ska', esepa kē dōpa sa' ska'.'

²⁷ "Inuköl blū tö iché: 'A yēwō Abraham, ye' kkōchō be' a, Lázaro patkō ye' yē u a' ²⁸ ye' ēlpa dōka skel, e' pa pattōk as ie' pa kē dō ká i' a wē s'weirke siārè eē.' ²⁹ Abraham tö iché ie' a: 'Ì kit Moisés ena Skèköl ttekölpa malepa e' pa tö yèkkuò k'ì, e' tso' ie' pa wā, ias ttē e' iūtō ie' pa tö!' ³⁰ Blu' tö iūtē: 'A yēwō Abraham, e' kē dör wē'. Eré se' duowā eköl shkenekane ese tö ie' pa patté, e' tā ie' pa er mane'uraē.' ³¹ Eré Abraham tö iché iā: 'Ttē kit Moisés ena Skèköl ttekölpa e' pa tö, e' kē iūtēne ie' pa wā, e' tā s'du'wā shkenekane ese miā ie' pa pattōk, e' tā ñies ie' pa kē tö ie' ttō iūtepa.' "

17

A' tso' wōsh wa i' tö ské i' sulu wamblök ese yöki

(Mateo 18.6-7,21-22; Marcos 9.42)

¹ Jesús tö iché ittōkatapa a: "Kékraē se' erkiōörke i' sulu wamblök; jeré yi tö se' erkiōwēke, esepa tö inuī sueraē! ² Yi tö ikkēpala erblöke ye' mik, esepa eköl kē i' sulu wamblök, esepa weirdaē siārè shutē tkōka ak wawoie muēwā ikuli' a batrèemi dayé a e' tsatā. ³ JA' tso' wōsh wa!

"A' yami tö i' sulu wamblé a' k'ì, e' tā iuñu. Ie' er mane'wēne, e' tā inuī olo'yō iki. ⁴ Eré ká etkē a ie' tö i' sulu wamblé a' k'ì dōka kuktōkicha (7), eré ie' iché dōka kuktōkicha: 'ye' er mane'wēne,' e' tā ilo'yō iki."

S'k'ì erblō Skèköl mik

⁵ Etā Skèkēpa Jesús ttekölpa tsā e' pa tö ie' a iché:

—Sa' kimū k'ì erblök Skèköl mik.

⁶ Ie' tö ie' pa iūtē:

—A' erblōpa Skèköl mik tsir wes mostaza wō dör tsirla ekkē, e' ma a' tö ichēmi kal bērie i' a: 'Be' e' yōttsā iē e' tkōwā dayé a', tā iyèrdattsā.

Wes s'kawōtā kanēblök Skèköl a

⁷ "Ichōsō tö a' wele wā kanē mēso tso' eköl, e' miā tē tōk alē o' a' iyiwak kkō'nuk alē. Mik idene u a, etā a' kē tö ichēpa ie' a: 'Weshke, be' e' tkōser chkök, ye' tö be' tieke.' ⁸ A' kē tö ichēpa iā es. E' skéie a' tö ichera ie' a: 'Be' datsi' mane'ū, be' ulō ye' a tā ye' tiō. Ye' panū, ye' chké one, ye' di' yane one, e' wa be' mi' chkök.' ⁹ Ie' tö iwē wē a' tö ie' kē iuk es, e' k'ì a' kē tö wēstela chēpa iā. ¹⁰ Es ñies mik i' uk Skèköl tö se' kē, ese wēsō seraā, etā ichōsō ie' a' i' es: 'I' uk sa' kane, e' è wē sa' tö. Sa' dör kanē mēsopa ēsepala ē.' "

Wēpa dabop kiri'wēke lepra tö e' pa bua'wēne Jesús tö

¹¹ Jesús michoē Jerusalén, e' damitkō Samaria ena Galilea. ¹² Mik ie' dōkemitke ká tsitsirla a tā eē wēpa dōka dabop kiri'wēke lepra tö, e' pa e' yēttā iēter kamiē ¹³ tā iarkerak Jesús tsākā:

—JA Jesús, a s'wōbla'ukwak, sa' saū er siārè wa!

¹⁴ Mik ie' tö ie' pa sué, etā ichéitō ie' pa a:

—A' yū e' kkachök sacerdotēpa a' as sultane wā ijcher tö a' buanene. Ie' pa mirwaia ñalā k'ì e' dalewa ie' pa buanene. ¹⁵ Mik ie' pa eköl tö isuē tö ibuanene, etā ibiteane Jesús ska' Skèköl k'ikōkkā tajè aneule. ¹⁶ Ie' e' tkēwā kuchē k'ì iwō mēwā iyök k'ì Jesús klō ska' wēstela chök. Wēm e' dör Samaria wak. ¹⁷ Jesús tö iché iā:

—JA' buanene e' kē dör dabop? ¿Wē be' malepa sulitu (9)? ¹⁸ Wēm dör ká kuā'k'ì wak ¿e' è biteane Skèköl k'ikōkkā?

¹⁹ Ie' tö iché wēm a:

—Be' e' kōkə be' yúshkane. Be' erblé ye' mik, e' tō be' bua'wēne.

Í blúie Skēkōl tso', wēs e' kēwō dōr
(Mateo 24.23-28,36-41)

²⁰ Fariseowakpa tō ichaké Jesús a:

—Í blúie Skēkōl tso', ¿mik e' kēwō datse?

Ie' tō ie'pa iutē:

—Í blúie Skēkōl tso' e' kē dōr íyi suèmi sulitane tō ese. ²¹ Itso'tke a' shua, e' kuekí kē yi a iyērpa, 'Íe itso', ò 'Wjē itso'.

²² Tā ichéitō ittōkatapa a:

—Ikēwō dōraē mik a' tō ibikeitseraē: 'Jesús dōr S'ditsō Alà, e' mú dō i' tō s'blúie. E' diwō et ē kkechekesō suē.' A' tō bikeitseraē es, erē a' kē tō isuepa kam ye' dōne e' yōkí.

²³ Welepa tō icheraē: 'Íe ie' de', ò 'Diàe ie' de'; erē kē a' minuk isaúk, kē a' minuk itōkí.

²⁴ Ye' dōr S'ditsō Alà, mik e' dene, etā sulitane tso' ká wa'ñe e'pa tō isugraē wēs alá wōñar tō ká olo ppēe ká wa'ñe e' suēsō es.

²⁵ Erē e' yōkí kēwe ye' kawōtā weinuk tajē ye' bolōkpa ulā a, ie'pa tō ye' waterattsa.

²⁶ Ye' dōr S'ditsō Alà, mik e' dene, etā e' kēwō dōraē wēs Noé kēska' es.

²⁷ E' kēwō ska' tō ie'pa tso' chhkō, di'yōk, senukwā wēs kēkraē es dō mik Noé dewā ikanō bērie e' a' etā. E' bet tā di' dettsā tajē ie'pa kí, e' tō ie'pa ulitane ttélur.

²⁸ Es ñies iwamblēne wēm bak kiē Lot, e' kēwō ska' tō. Sodoma wakpa tso' chhkō, di'yōk, ie'pa tso' íyi tauk ena íyi watauk, ie'pa tso' íyi kuatkōk ena u yuōk wēs kēkraē es.

²⁹ Erē mik Lot e' yēttsā Sodoma, etā azufre datse ká jai a wōñarke bō'ie, ese yēne ká e' kí wēs kallē es, e' tō ie'pa qos ttélur.

³⁰ Es itkōraē mik ye' dōr S'ditsō Alà, e' dene etā.

³¹ 'Mik e' kēwō de, etā yi tso' u bata kí, ese kē dōkwane weshkē ííyi tsukmi. Ñies yi tso' kanablōk kañika, ese kē dōkwane weshkē.

³² Í bak Lot alakōl tā * e' ska' a' er anú. Ie' yōnane dayē wōsiie, ie' éna ííyi dalēr tajē e' kuekí.

³³ Yi e' tsatkak ittēwā yōkí, ese ulā a sene michoē kē dōpa aishkuō tā. Erē yi e' mettsā ttēwā ye' dalērmik, ese ulā a sene michoē dōraē aishkuō tā.

³⁴ "Ye' tō a' a' ichē tō e' nañewe se' bōl kapōke ká' etkē kí, tā ekōl mira iwā tā iēkōl atdaē.

³⁵⁻³⁶ Alakōlpa bōl tulur ak wawōk ñita tā ekōl mira iwā tā iēkōl atdaē.†

³⁷ Jesús ttōkatapa tō ie' a' ichaké:

—A Skēkēpa, ¿wē e' wamblērmí?

Jesús tō ie'pa iutē ttē i' wa:

—Sulitane wā ijcher tō wē òlō daparke tajē, eē ilē nu tēr. Es ilē suēraē a' tō iwā kkachōie tō wē iwamblērmí.

18

Alakōl dōr schō ena s'shulōkwak ekōl, e' ttē

¹ Jesús éna ikkachak ittōkatapa a tō s'kawōtā ikiōk S'yē a' kēkraē kē shtrirta'wā, e' kleéitō ie'pa a' i' es:

² "Ká et kí s'shulōkwak ekōl tso', e' kē suarta' Skēkōl yōkí, ñies ie' kē tō yi dalōieta'.

³ Ká e' a' ñies alakōl dōr schō tso' ekōl, e' ñippōke ibolōk tā. Kēkraē ie' mīa s'shulōkwak ñe' ska' tā ichēkeitō iā:

'Ye' kimú. Ye' bolōk tō ye' we'ikeke, e' shulō ye' a'.

⁴ E' tka ká tajē erē s'shulōkwak kē wā iūtēne. Bata ekkē tā s'shulōkwak tō ibikeitsē:

'Alakōl schō i' tso' ye' tsiriuk ñiē. Erē ye' kē suarta' Skēkōl yōkí, ñies kē ye' tō yi dalōieta',

⁵ erē ie' ttē shuleraēyō as kē idōia ye' shtriuk tajē ttē e' wa."

⁶ Skēkēpa tō ikí ché: "Í ché s'shulōkwak suluē ñe' tō e' bikeitsō buaē.

⁷ Wēpa shukitulebak Skēkōl wā, tso' ie' a' ikiōk ñiē nañēē, ¿esepa kē tsatkepaítō? ¿Ie' tō ie'pa keraē ipanuk?

⁸ Ye' ichē, au. Ie'pa tsatkeraitō bet, kē dōr ká tajē. Erē ye' dōr S'ditsō Alà, mik e' dene, etā s'erblōke Skēkōl mik, ¿esepa kuēmiyō ká i' a'?

Fariseowak ena inukōl shtōkwak Roma wōkirpa a, e' ttē.

⁹ Pē' tso' Jesús ttō kíttsōk, e'pa welepa e' bikeitsō tō ie'pa serke yēsēsē Skēkōl wōa, erē ie'pa wōska sulu s'malepa wēr. Esēpa a' ie' tō ttē kleé i' es:

¹⁰ "Wēpa bōl mīa Skēkōl wé a' ttōk S'yē tā. Ekōl dōr fariseowak, ekōl dōr inukōl shtōkwak Roma wōkirpa a.

¹¹ fariseowak ttōdur S'yē tā, ie' ichē i' es: 'A Skēkōl, wēstela chekeyō be' a' tō ye' kē dōr suluē wēs s'malepa es.

Ie'pa dōr ak-blōkwakpa ena pē' sulusipa ena s'senewābak e' dalōsēukwā wakpa. Ñies ye' kē dōr suluē wēs inukōl shtōkwak dōr wj es.

¹² Domingo bit tā ye' batsōke ká bōt ká bōt kēkraē. Ñies i' qos de' ye' ulā a, e' blatekeyō dōka dabop, e' tsā eyōk mekeyō be' a'.

¹³ Erē inukōl shtōkwak e' dur bānet, ie' eriane tajē, ie' wō ē kē kanekā ká jai sauk, ie' batsi' ē tōke iulā wa ie' eriane tajē kuekí.

Ie' tō ichē: 'A Skēkōl, ye' dōr pē' sulusi, ye' saú er siarē wa!'

¹⁴ Jesús tō ichéne: Ye' tō a' a' ichē tō yi e' ttsōkā tajē ese wōardawa, erē yi e' wōēwa ese kīkardakā tajē. E' kuekí inukōl shtōkwak ñe' mīane iu a' klō'wē Skēkōl tō wēs pē' buaē yēsēsē es. Erē fariseowak kē minene es.

Jesús tō ikiē S'yē a' ala'rla kí

(Mateo 19.13-15; Marcos 10.13-16)

¹⁵ Pē' wā ala'rla debitū Jesús ska' as ie' ulā mūka ikí. Erē mik e' suē ittōkatapa tō, etā ie'pa tō pē' uñélor.

¹⁶ Erē ie' tō ittōkatapa kīe tā ichéitō:

—As ala'rla bitū ye' ska'. Wēpa dōr wēs ie'pa es, esēpa blúie Skēkōl tso', e' kuekí kē iwōklō'waria.

¹⁷ Mokí ye' tō ichē tō yi kē

* **17:32** Génesis 19.26 saú. † **17:35-36** Yēkkuō kēchke wele tō versículo 36 kí kuōtkéka. E' tō ichē i' es: Wēpa bōl tso' kanablōk tē a, ekōl mītsēr tā iēkōl atē.

e' wöowa wës alala es, i blúie Skëköl tso' e' kiowa, ese kě dōpawaja.

*Inuköl blú eköl tō Jesús a ichaké
(Mateo 19.16-30; Marcos 10.17-31)*

¹⁸ Judiowak wōkir eköl tō Jesús a ichaké:
—A S'wōbla'ukwak, be' dōr buaē, çì wēmì ye' tō as sene michoē dō ye' ulā a?

¹⁹ Ie' tō iūtē:

—Çì kuekì be' ye' kié buaē? Skëköl eköl ē dōr buaē. ²⁰ Ttē me'atbak ie' tō dalōiēno, e' jcher be' wa buaē. E' tō ichē: 'Kē a' kawō tā' s'senewabak dalōseukwa, kē a' kawō tā' s'ttōkwa, kē a' kawō tā' akblōk, kē a' kawō tā' s'kkatōk kachē wa, a' yē ena a' mī dalōiō.*

²¹ Wēm e' tō ie' a' ichē:

—Ttē e' kōs dalōiē'bitū ye' tō, ye' iā du-ladula etā.

²² Ie' tō ttē e' ttsē tā ie' iūtē:

—İyi etkē kianeia be' a wē, e' dōr i': i tso' be' wa, e' wataūttsa seraā tā iské mūttsa s'siarēpa a. E' ukuōkì tā be' shkō ye' tā ye' ttōkataie. Es tā iyi buaē taiē dōraē be' ulā a ká jai a.

²³ Erē wēm e' dōr inuköl blú taiē e' kuekì mik ie' tō e' ttsē, etā ie' erianekā taiē. ²⁴ Jesús tō isuē tō ieriane tā ichēitō iā:

—İnuköl blúpa a darērē idir dōkwa i blúie Skëköl tso' e' a! ²⁵ Esera a dōka eē, e' dōr darērē tkōka kameio tkōmi datsi' yuo dikē ese wōukla a e' tsata.

²⁶ Wēpa tso' ittōk e'pa tō ichaké Jesús a:

—E' dōr es, e'ma çyi tsatkērmì?

²⁷ Ie' tō ie'pa iūtē:

—İ kē or s'ditsō a, ese ormi Skëköl a buaē.

²⁸ Etā Pedro tō ie' a' ichē:

—İttsō, sa' iyi kōs me'at sa' tō tā sa' bitē be' tā.

²⁹ Ie' tō ichē ie' a:

—Mokì ye' tō a' a' ichē tō yi isie tō iu o ilaköl o iēpa o iyē o imi o ila', e' méat i blúie Skëköl tso' e' dalērmik, ³⁰ ese ulā a iské dōrane taiē shutē ká i' a, ñies aishkuō tā sene michoē dōraē iulā a.

*Jesús skā e' biyō chē tō itterawa
(Mateo 20.17-19; Marcos 10.32-34)*

³¹ Jesús tō ittōkatapa dabom eyōk kì bōl (12), e'pa kiēmi bānet tā ichēitō ie'pa a: "Se' mirkā Jerusalén i', etā eē i kōs kitat Skëköl ttekolpa tō yēkkuō kì e' wā tkōraē, ye' dōr S'ditsō Alā, e' tā. ³² Ie'pa tō ye' wōmerattsa pē' kē dōr judiowak esepa ulā a. E'pa tō ye' wayueraē, cheraē suluē, iwiri tuōrarak ye' kì. ³³ Ie'pa tō ye' pperaē, ye' tterawa; erē e' kì ká de mañat etā ye' shkerdakāne.

³⁴ Erē i chē ie' tō ittōkatapa a, e' wā blēulewa ie'pa yōkì, e' kuekì ie'pa kē a iwā ane.

Wēm eköl wōbla kē wawēr tso' Jericó e' bua'wēne Jesús tō

(Mateo 20.29-34; Marcos 10.46-52)

³⁵ Mik Jesús demi tsinet Jericó, etā eē wēm tkēr eköl ñala ska' inuköl kak kiōk. Ie' wōbla kē wawēr. ³⁶ Mik ie' tō ittē tō pē' dami taiē ñala kì, etā ie' tō ichaké tō çì wamblērke? ³⁷ Ie'pa tō ichē ie' a tō Jesús Nazaret wak dami ñala kì. ³⁸ E' kuekì ie' tō ichē aneule:

—İA Jesús, s'blú David bak e' aleri, ye' saū er siarē wa!

³⁹ Pē' dami Jesús yōkì kewe, e' tō wēm e' uñeke as isiwa'blōwa. Erē ie' tō ikì chē aneule:

—İA David aleri, ye' saū er siarē wa!

⁴⁰ Jesús e' duēsēr tā itsuk patkēitō. Mik ide, etā Jesús tō ie' a' ichaké:

⁴¹ —İ kiane be' kì tō ye' tō iwē be' a?

Ie' iūtē:

—A kēkēpa, ye' kì ikiane tō ye' wōbla buarne.

⁴² Jesús tō ie' a' ichē:

—İBe' erblē ye' mik, e' wa be' buanene!

⁴³ E' wōsha tā ie' wōbla buanene tā imia Jesús tā e' tō Skëköl kikekarami taiē. Ñies wēpa kōs tō isuē e'pa tō Skëköl kikekarami taiē.

19

Jesús ena Zaqueo, e' pakē

¹ Jesús de Jericó, e' shkōdur eē. ² Eē wēm eköl serke kiē Zaqueo, e' dōr inuköl shtōkwakpa Roma wōkirpa a, e'pa wōkir. Ie' dōr inuköl blú taiē. ³ Ie' kì Jesús kiane suē, erē ie' dōr tsirlalā jskila, taiē pē' tso', e' kuekì ie' kē wō dē'ka Jesús sauk. ⁴ E' kuekì ie' tunemi wē Jesús tkōkemi eē tkaka kal ulā a ipanuk suē. ⁵ Mik Jesús dōkemitke kal e' dikia, etā iwōkēka tā ichē Zaqueo a:

—A Zaqueo, be' e' ōwa bet. İñie ye' mi'ke be' ska' kapōkrō.

⁶ Zaqueo e' ēwa bet tā Jesús kiéwaitō iu a ttsē'ne buaē. ⁷ Mik pē' ulitane tō isuē, etā ie'pa tō Jesús chē suluē. Ie'pa tō ichē ñi a: "Çiōk ie' mi'ke pē' sulusi u a?" ⁸ Zaqueo e' duēka tā ichē Skëkēpa Jesús a:

—A kēkēpa, ye' ttō ttsō. İ kōs tso' ye' wa, e' shabōts meraēyō s'siarēpa a. Ñies yile iyi ekiblēyō, e' tā e' mekeneyō ie' a dōka tkētōkicha.

⁹ Jesús tō ichē ie' a:

—Be' dōr Abraham aleri, erē be' erblē Skëköl mik mokì wës Abraham es, e' kuekì i'ñie tā be' de Abraham alā chōkie. E' kuekì i'ñie be' tsatkēne, ñies wēpa tso' be' u a erblē Skëköl mik e'pa tsatkēne. ¹⁰ Ye' dōr S'ditsō Alā, e' dē'bitū, wēpa chē'ulur i sulu ulā a esepa yulōk tsatkē.

Inuköl mēne wakanewē, e' ttē

¹¹ Jesús dōkemitke Jerusalén. Pē' tso' ie' ttō kīttsōk, e'pa tō ibikeitsē tō mik ie' de Jerusalén etā i blúie Skëköl tso' e' kēwō

* 18:20 Éxodo 20.12-16; Deuteronomio 5.16-20

dewatke da'äie. E' kueki ie' tö ie'pa a ikleé i' es:

¹² "Wëm tso' eköl dör blu' ditséwö, e' mǎ kamië kǎ kuǎ'kǎ a iblú kibi ska' as e' tö ie' tkókǎ blu'ie, wé ie' bité ee. E' ukuókǎ tǎ ibitukeane. ¹³ Kam ie' mǎ, etǎ ie' tö ie' kané mésopa kié dabop, e'pa a ie' tö inuköl mé tajé ñikkéë eköl eköl a. Ie' tö iché ie'pa a: 'A' tö inuköl sǎ wakaneú dö mik ye' döne etǎ, isuoie qos a' tö ikǎ kló'wëmi.' ¹⁴ Eré pǎ' serke ie' kǎska', e'pa éna ie' ar sulué. E' kueki ie'pa welepa patkérakitö blu' kibi ska' ichök: 'Sa' kǎ kǎ ie' kiane sa' blúie, e' kueki kǎ itkarka.'

¹⁵ "Eré blu' kibi tö ie' tkéka blu'ie tǎ ie' mǎne wé ibité ee. Mik ie' dene, etǎ ie' tö ikané mésopa dabop, wépa a ie' tö inuköl me'at, e'pa kiök patké isuoie tö qos inuköl kǎ kló'wérakitö. ¹⁶ Itǎ debitü tö iché iblú a: 'A kéképa, be' inuköl wakanewéyö, e' kǎ kló'wéyö dökǎ dabobtokicha.' ¹⁷ Blu' tö ie' iuté: 'E' dör buaé. Be' dör kané méso buaé. I' elkela wakanewébö yésyèsé, e' kueki ye' tö be' tkekekǎ kǎ dabop, e' wókirie.' ¹⁸ Iskǎ debitü tö iché: 'A kéképa, be' inuköl wakanewéyö, e' kǎ kló'wéyö dökǎ skétókicha.' ¹⁹ Nies blu' tö ie' iuté: 'Ye' tö be' tkekekǎ kǎ skél, e' wókirie.'

²⁰ "Eré iéköl debitü, e' tö iblú a iché: 'A kéképa, i' be' inuköl. Ye' tö ipatréwa tsamo a tǎ ibléyö. ²¹ Be' dör wëm er daréréë ese. I' kǎ dör be' icha ese kló'wekewabö. Nies be' tö iyi wóshteke wé kǎ be' wǎ ikuatkéne ee. Ye' suane be' yökǎ, e' kueki ye' tö be' inuköl blé.' ²² Etǎ blu' tö ie' a iché: 'Be' dör kané méso sulusi ese. Ye' tö be' kichaterattǎ be' wák tté wa. Be' tö iché tö ye' dör wëm er daréréë ese. Be' tö iché tö i' kǎ dör ye' icha ese kló'wekewayö, nies tö ye' tö iyi wóshteke wé kǎ ye' wǎ ikuatkéne ee. ²³ E' dör es, e' tǎ ñi kueki be' kǎ wǎ ye' inuköl bléne inuköl bló wé a as ee ikǎ klór? Be' tö iúpa es, e'ma mik ye' dene, etǎ ye' inuköl ena ikǎ klóne e' de ye' ulǎ a.' ²⁴ Etǎ blu' tö iché itso'rak ee, e'pa a: 'Inuköl yóttǎs ie' ulǎ a, tǎ imú wé wǎ itso' dabop, e' a.' ²⁵ Eré ie'pa tö blu' a iché: 'A kéképa, eré ñi kueki be' tö ie' a ikǎ meke, ie' wǎ itso'tke dabop?' ²⁶ Ie' tö ie'pa iuté: 'Ye' tö a' a iché tö wé wǎ iyi tso', ese a ikǎ merdaé. Eré wé kǎ wǎ i ku', i tso' ese wǎ elkela, e' yerattǎs iyökǎ. ²⁷ Wépa kǎ kǎ ye' kiane blu'ie, e'pa dör ye' bolókpa; ie'pa tsúbitü ié tǎ ittölur ye' wörki.' "

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Juan 12.12-19)

²⁸ Jesús tté paké one, etǎ ie' mirkaia Jerusalén ñalé kǎ. ²⁹ Mik idökemitke tsinet Betfagé ena Betania atǎ kabata kié Olivo kébata e' kuli' a, etǎ ie' tö ittókatapa bōl kié ³⁰ tǎ ichéitö iarak:

—A' yú kéwe, u tso' se' wöshaé e' a, etǎ ee burro kueraé a' tö etó moule kǎ kǎ yi e' tkéulekǎ ese. E' wótsöǎ tǎ itsúbitü ña. ³¹ Yile tö a' a ichaké: ñlie a' tö iwótsseeke? e' tǎ iütö: Skéképa kǎ ikiane.

³² Ittókatapa mǎyal tǎ ikuérakitö wés Jesús tö iché ie'pa a ese. ³³ Ie'pa tso' burro wótsöök tǎ burro wakpa debitü tǎ ichakéitö:

—ñlie a' tö burro sǎ wótsseeke?

³⁴ Ie'pa tö iuté:

—Skéképa Jesús kǎ ikiane e' kueki.

³⁵ Etǎ ittókatapa wǎ burro bitetsǎ Jesús a. Ie'pa tö ipaio kikké mékǎ burro kǎ, tǎ Jesús kimerakitö e' tkókǎ ikǎ. ³⁶ Jesús mirkaia Jerusalén ñalé kǎ, ee pǎ' tso' tajé, e'pa tö paio kikké shuélor ñalǎ kǎ kéwe Jesús yökǎ. ³⁷ Ie'pa mirwǎ Olivo kébata kuli' a wó wa'k. Iklépa tso' tajé, e'pa anemi tǎtsǎ'ne buaé wa. Skéköl kikkékarakitö tajé. I' kǎ or yi a ese o' Jesús tö tajé ie'pa wörki, e' kueki Skéköl kikkékarakitö.

³⁸ Ie'pa tö iché:

—iAyécha buaé s'blú i' datse Skéköl ttö wa! Skéköl tso' kǎ jǎi a olǎ tǎ tajé as e' tǎ se' sǎr bǎré. Ie' kǎkókǎsö.*

³⁹ Pǎ' shuǎ fariseowakpa welepa tso', e'pa tö iché Jesús a:

—Be' klépa unú.

⁴⁰ Eré ie' tö ie'pa iuté:

—Ye' tö iché a' a tö ie'pa siwǎ bléwa, e' tǎ ák tö ye' kǎkerakǎ aneule.

⁴¹ Mik ie' de tsinet Jerusalén, etǎ ie' ikǎ sué tǎ ie' ié idalǎrmik. ⁴² Ie' tö ibikeitsé: iA' mǎ wǎ ijcher i'ñe tö wés a' sǎrmi bǎré Skéköl tǎ! Eré e' tso' bléule a' yökǎ, e' kueki a' kǎ a isurpa. ⁴³ Kawö sulu dōraé a' kǎ. A' bolókpa dōraé, e'pa tö a' kǎ kōierawǎ shkit as a' kǎ tkōyal. Ie'pa miraé ñippök a' tǎ. ⁴⁴ Ie'pa tö a' kǎ ena a' wakpa qos ewerawa. A' u qos olordawa, e' éki kǎ atpa ñi bata kǎ. Skéköl de a' tsatök, e' kǎwö de a' kǎ eré iwatéttsǎ a' tö. E' kueki e' qos tkōraé a' tǎ.

Jesús tö Skéköl wé batse'wé

(Mateo 21.12-17; Marcos 11.15-19; Juan 2.13-22)

⁴⁵ E' ukuókǎ tǎ Jesús de Skéköl wé a, tǎ ie' tö iyi wataukwakpa tré'wéyalmi, ⁴⁶ tǎ ichéitö ie'pa a:

—Skéköl tö iyé' iyékuu kǎ: 'Ye' u dör tto ye' tǎ wé', eré a' tö iia'wéka akblo wéie.

⁴⁷ Kékraé Jesús tö s'wōbla'weke Skéköl wé a. Sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk tté dalóieno wa wakpa ñies judiowak wōkirpa malepa, e'pa tö ileritsekerak Jesús ttowaie. ⁴⁸ Eré judiowak malepa ulitane tö ie' ttōke e' kǎttseke er bua' wa, e' kueki ibolókpa kǎ ulǎ dé'wǎ ittókwa.

* 19:38 Salmo 118.26

20

¿Yi tō kawō mé Jesús a?

(Mateo 21.12-17; Marcos 11.27-33)

¹ Etókicha tã Jesús tso' s'wöbla'uk ena Skëköl ttë buaë e' pakök Skëköl wé a tã eë sacerdotepa wökirpa ena s'wöbla'uk ttë dalöiëno wa wakpa ena judiowak kueblupa e'pa de. ² Ie'pa tō ichaké ie' a:

—¿Yi ttō wa be' tō iyi ikkë weke? ¿Yi tō e' kēwō mé be' a?

³⁻⁴ Ie' iüté:

—Nies ye' tō a' a ilè chakeke: ¿Yi tō Juan patkë' s'wöskuök? ¿Skëköl tso' kã jai a e' ö s'ditsö? Ye' iütö.

⁵ Etã ie'pa ichëmi ñi a: “Se' tō ichëmi tō Skëköl tō Juan patkë', e' tã ie' tō se' iütëmi: ‘¿I' kueki a' kē wã ie' ttë klöone?’” ⁶ Nies pë' ulitane tō iklö'wé tō mokïe Juan dör Skëköl tteköl, e' kueki kē se' a iyënuk tō ipatkë' s'ditsö tō. Se' tō ichë es, e' tã ie'pa tō se' ttëwami ák wa.” ⁷ E' kueki ie'pa tō iüté:

—Kë sa' wã ijcher tō yi tō Juan patkë' s'wöskuök.

⁸ Ie' tō ie'pa a iché:

—Es ñies ye' kē tō a' a ichepa yi tō ye' a kawō mé iyi ikkë woje.

Uva kanéukwakpa sulusipa, e' ttë

(Mateo 21.33-44; Marcos 12.1-11)

⁹ E' ukuöki tã Jesús ttëmi pë' tã tã ttë kleitö i' es: “Wëm eköl tō uva kuatké tajë. Ie' tō ipeitëat wëpa welepa a as ie'pa tō ipatãyi ie' a iwörke e' kak wa. E' ukuöki tã ie' miã kã kua'ki dö kã tajë. ¹⁰ Mik uva wöline tso'tke wë'iaë shtë, etã ie' tō ikanë méso patkëmi eköl ie' icha tsuk. Erë kanéukwakpa tō ikanë méso klö'wëwã, ppë siarë, tã ipatkëmine ulã wöchka. ¹¹ Etã iwák tō ikanë méso skã patkëmine eköl. Nies e' chë ie'pa tō suluë, ppë siarë, tã ipatkëmine ulã wöchka. ¹² Ikanë méso skã patkëmine ie' tō eköl, etã ñies e' shkã wërakitö tajë, tã itrë'wëshkar.

¹³ “Bata ekkë tã iwák tō iché: ‘¿I' wëmi ye' tō? Ye' alã dalër tajë ye' éna, e' patkerami ye' tō. Isalema ie'pa tō ie' dalöiëmi.’” ¹⁴ Erë mik kanë méso tã kanë wák alã sué, etã ie'pa tō iché ñi a: ‘Ie' wï dör kã i' wak alã, e' a kã i' atdaë. E' kueki ittöwäsö, etã es kã i' atdaë se' ulã a.’” ¹⁵ E' kueki ie'pa tō iklö'wëwã yëttsã bänet tã ittëwërakitö.

“Ye' tō a' a ichakë: ¿I' a' ibikeitsé? ¿I' wëraë kanë wák tō? ¹⁶ Yö ichë tō ie' miraë tã kanéukwakpa tteratulus, tã uva kanë meraneitö pë' kua'ki a.”

Mik e' tsé judiopa wökirpa tō, etã ie'pa tō iché:

—E' mú kē wamblër es.

¹⁷ Erë ie' tō ie'pa sué krereë, tã ichëitö:

—¿Wes a' tō ibikeitsëmi tō e' kē tköpa a' tã? Skëköl yëkkuö tō ye' chë i' es:

‘Ák watë'ttsã u yuökwakpa tō,

e' yönene ák bua'buaië.*” ¹⁸ Yi klastkëne ák e' mik ese parolordaë ena yi kï ák e' anekã ese yalitdawã idikja.

¹⁹ Ie'pa tō isuëwã tō kleë e' wa Jesús tō ie'pa chë. E' kueki ie'pa éna ie' klö'wakwã eë, erë ie'pa suane pë' yökï.

S'wökirpa patuë, e' ttë

(Mateo 22.15-22; Marcos 12.13-17)

²⁰ E' kueki ie'pa tso' Jesús weblök isuöie tō i kï ikkatërmi. Ie'pa tō wëpa welepa patké ie' chakök ittö yoktsã, e' wa ikkatë Roma wökirpa a as e'pa tō iklö'üwã. Wëpa e'pa e' ö tō ie'pa dör pë' buaë yësyësë ese. ²¹ Ie'pa tō ie' a ichakë:

—A s'wöbla'ukwak, sa' wã ijcher tō i cheke be' tō ena ttë wa be' tō s'wöbla'wëke, e' dör mokï. Be' a sulitane dör ñies ëme. Be' tō s'wöbla'wëke yësyësë Skëköl ñalé ttë wa. ²² ¿I'ma be' tō ibikeitsé? Roma wökir kibi patuësö ¿e' dör buaë ö kē idör buaë?

²³ Ie' wã ijcher tō ie'pa tso' ie' chakök er sulu wa, e' kueki ie' iüté i' es:

²⁴ —Inuköl tso' a' wã Roma wökir patuöie, e' kkachö ye' a et. ¿Yi diököl ena yi kië me'rkã iki?

Ie'pa tō iüté:

—Roma wökir kibi.

²⁵ Ie' iché ie'pa a:

—E'ma kos Roma wökir kibi icha, ese mú ie' a. Ta kos Skëköl icha, ese mú ie' a. ²⁶ I' kos chë ie' tō sulitane wörki, e' a ie'pa kē wã i kune ie' kkatöie. Ie' tō ie'pa iüté es, e' tō ie'pa tkiwëwã. E' kueki ie'pa siwã'blëlur iyökï.

¿S'duolur e'pa shkermikane ö au?

(Mateo 22.23-33; Marcos 12.18-27)

²⁷ E' ukuöki tã saduceowakpa welepa debity Jesús ska'. E' wakpa tō iklö'wé tō s'duowã e' kē shkenëkane. Ie'pa tō ie' a ichakë:

²⁸ —A s'wöbla'ukwak, Moisés tō ttë dalöiëno kitãt yëkkuö kï se' a, e' tō ichë i' es: Wëm blënëwã kē alã atë, e' tã ie' èl kawötã ischö tsukwã as ilã kôkã iël blënëwã e' a. ²⁹ Etókicha wëpa bak döka kul ñi èlpa. Ikibi alaköl tsëwã, erë iblënëwã kē alã atë. ³⁰ E' ukuöki tã ie' itökï iël tō ischö tsëwã, erë ñies e' blënëwã kē alã atë. ³¹ Es itka iël skã tã ñies imalepa kos e'pa tã. Ie'pa kul blërlulene kē alã atë yës. ³² Bata ekkë tã ñies alaköl e' blënëwã. ³³ Wëpa kul e'pa bak alaköl eköl ë tã. Mik s'duowã e'pa shkenëkane, etã ¿wëne dömi ie' wëm chökïe?

³⁴ Ie' tō ie'pa iüté:

—S'tso'ia kã i' a tã wëpa ena alakölpa ñi tsukewã. ³⁵ Erë aishkuö tã wëpa kï sene michoë mène, esepa shkerdakane tã eë wëpa ena alakölpa kē serpawãia ñita. ³⁶ Ie'pa ser michoë kē duötã'wã wes Skëköl biyöchökwakpa kē duötã'wã es. Skëköl tō

ie'pa shkeo'kane, e' kuęki ie'pa dōraē ie' ala'rie. E' kuęki ie'pa kē serpawaia nita.
³⁷ Nies Moisés wák tō se' a ikkayē' tō s'duowa e'pa shkerdakane. Kal tsir wōnarke bō'ie e' paka'itō, ee ie' tō iyē' tō Skēkōl dōr Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kēkōl.[†] Es isusō tō ie'pa tso'ia tse'ka Skēkōl a. ³⁸ E' wā kiane chē tō s'tso' tse'ka ena s'duowa, e'pa kōs tso' tse'ka Skēkōl a kekraē. E' kuęki ie' kē dōr s'duowa e' Kēkōl. Ie' dōr s'tse'ka e' Kēkōl.

³⁹ E' s'wōbla'uk tte dalōiēno wa wakpa welepa tō ichē ie' a:

—A s'wōbla'ukwak, i chē be' tō, e' chēbō buaē yēsēsē.

⁴⁰ Eta saduceowakpa kē kēsik dē'kaia ie' a i skā chakōk.

ęwē pairine'bitu idi' wa s'blúie e' dōr yi aleri?

(Mateo 22.41-46; Marcos 12.35-37)

⁴¹ Jesús tō ie'pa a ichakē:

—ęwes ie'pa tō ichēmi tō wē pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' dōr s'blú bak kiē David e' aleri? ⁴² Erē David wák tō ie' yē'at yēkkuō kiē Salmos e' ki. Ie' tō iyē'at i' es:

'Skēkōl tō ichē ye' Kēkōl a:
 Be' e' tkōser ye' ulā bua'kka dalōiēno tajē
⁴³ dō mik ye' tō be' bolōkpa mērō be' klō dikia etā.[‡]

⁴⁴ Es se' isué tō wē pairine'bitu idi' wa s'blúie, e' kiē David wák tō ie' Kēkōl, e' ta ęwes ie' dōr David aleri?

Jesús tō s'wōbla'uk tte dalōiēno wa wakpa kkatē

(Mateo 23.1-36; Marcos 12.38-40; Lucas 11.37-54)

⁴⁵ Sulitane tso' Jesús ttōke e' kittsōk, etā ie' tō ichē ittōkatapa a: ⁴⁶ 'A' e' kko'nú s'wōbla'uk tte dalōiēno wa wakpa yōki. Ie'pa wōbatsō shkōk datsi' batsiē ese mik wē pē' tso' tajē ese ska' as pē' tō ie'pa shke'ū wēs kēkēpa dalōiērtā' tajē es. Nies se' nī dapa'wo wē a ena wē ie'pa kawō tkō'wekerakitō, ese ska' kula' tso' kēkēpa dalōiērtā' esepa a, ese yuleke ie'pa tō e' tkoie. ⁴⁷ Ie'pa tō alakōlpa schō u yekettsā iulā a ta iwōkatekerakitō ittōkerak S'yē ta braraē e' wa. Ie'pa weirdaē siarē s'malepa tsata.

21

Alakōl ekōl siarē e' tō inukōl mé Skēkōl a (Marcos 12.41-44)

¹ Jesús tso'ia Skēkōl wē a, etā ie' tso' inukōl blúpa tso' inukōl iōk kalkuō tso' iioie mē Skēkōl a ese a e'pa sauk. ² Nies ie' tō alakōl ekōl siarēla dōr schō e' suē inukōl wōshkila yōule cobre* wa ese bōt iōkwā. ³ Eta Jesús tō ichē:

—Moki ye' tō a' a ichē tō alakōl wī siarēla dōr schō e' tō inukōl iēwā kibiie imalepa kōs tsata. ⁴ Ie'pa ulitane tō inukōl kuō atē ese iē, erē ie' siarē, e' tō ie' wā itso' senoie e' kōs méttšā. E' kuęki ye' tō ie' chē es.

Jesús tō ichē tō Skēkōl wē olordawa (Mateo 24.1-2; Marcos 13.1-2)

⁵ Eta Jesús ttōkatapa welepa tso' ichōk tō Skēkōl wē wēr buaala, kītkeule tajē ak bua'buwa wa ena iyi bua'buwa kakmeule Skēkōl a tajē, ese wa. Jesús tō ichē:

⁶ —Ikēwō dōraē etā i kōs suē a' tō i', e' olordawa sēraa, iēkwō ē kē atpa nī bata ki.

⁷ Eta ittōkatapa tō ichakē:

—A s'wōbla'ukwak, ęmik e' wamblērmi? ęl wa sō isuēmi tō iwamblērketke?

⁸ Ie' iūtē: "Tajē pē' datse e' chōk tō ie'pa dōr ye'. Icherarakitō: 'Ye' dōr wē pairine'bitu idi' wa s'blúie e'". Nies icherarakitō tō s'erkewa a' kēwō detke. Erē kē a' minuk esepa itōki. Pē' kīterarakitō tajē. E' kuęki a' tso' wōsh wa as kē yi tō a' kītō'ū. ⁹ Mik a' tō biyō tse' tō ká wele wakpa nippōke tajē ká kua'ki wakpa ta, etā e' kē tō a' tkiuk. Nies mik a' tō ibiyō tse' tō pē' nippōke tajē ikē wakpa wōkirpa ta, etā e' kē tō a' tkiuk. Ese wamblēraē kām ye' dōne e' yōki, erē ká i' erwa e' kām kēwō dōwa."

¹⁰ Ie' tō ie'pa a iki chē ia: "Ká kua'ki kua'ki wakpa nippōraē nita. ¹¹ Nies i tō ká wōtī'weraē tajē. Nies ká kua'ki kua'ki ki bli tō ena duē tō pē' tteraē tajē. Ká jai a iyi suēraēō tajē suluē iwā kkachoie, e' tō ie'pa tkiweraē tajē.

¹² Kām e' kēwō tkō, e' yōki ie'pa tō a' klō'werawa, wē'keraē siarē. A' mirāē ie'pa wa se' nī dapa'wo wē a shulē, nies a' wōtērdawa s'wōto wē a. Ie'pa wa a' mirāē duēsē s'blúpa ena s'wōkirpa wōrki ye' tte kuęki. ¹³ Erē es nies a' tō ye' tte pakeraē ie'pa a. ¹⁴ Eta kē a' tkinuk tō ima a' e' tsatkōmi. ¹⁵ Ye' tō tte eraē a' a' e' tsatkoie buaē, e' kuęki kē a' tkinuk e' ki. A' bolōkpa kē a' iwōklōnuk, nies ie'pa kē a' iyēnuk tō e' dōr kachē. ¹⁶ A yē, a' mi, a' ēlpa, a' yamipa malepa, a' sinī'pa, e'pa welepa tō a' wōmerattšā a' bolōkpa ulā a. Ie'pa tō a' welepa tterawa. ¹⁷ Sulitane tō a' suēraē suluē ye' tte kuęki. ¹⁸ Erē kē a' tkinuk, a' kē weirpa kekraē, a' dōraē buaē ká jai a' aishkuō ta. ¹⁹ A' e' tkēwā darērē dōka bata ekkē, e' ta a' tsatkēraē.

²⁰ Mik a' isué tō ká kua'ki nippōkwakpa iēne tajē Jerusalén kkiōeule e' pamik shkit nippōk Jerusalén wakpa ta, etā a' éna ianú tō Jerusalén erdawa bet. ²¹⁻²² Mik e' kēwō de, etā wēpa serke Judea e'pa tkōyalmi kabata a. Skēkōl tō Jerusalén wakpa wē'keraē tajē siarē. E' kuęki wēpa serke Jerusalén,

[†] 20:37 Skēkōl dōr Abraham, Isaac ena Jacob, e'pa Kēkōl: E' chē Skēkōl tō ie'pa blērulunebak ká iaiāē e' ukuōki. [‡] 20:43

Salmo 110.1 * 21:2 cobre: E' dōr tabechka ēse kē tuęta' darērē wēs orochka ena inukōlchka es.

e'pa e' yölur. Nies wépa tso' kañika, esepa kē kinewane ee. E' kos tkōraē wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es. ²³ Kāwō suluē dōraē kā i' kī, iwakpa we'ikeraē siarē Skēkōl tō. E' kuēkī e' kēwō ska' tā jwēstela ina alakōlpa alā kurketke ena alakōlpa tsu' muke ilā ā esepa tā! ²⁴ Judiowak welepa tterawā tabē wa; welepa tserdami klōulewā kā wañe. Eta pē' kē dōr judiowak, esepa tō Jerusalén klō'werawā wēs iwākpa icha es, dō mik Skēkōl tō ikēwō mé ie'pa ā ekkē.

Jesús dōrane olo tā' tajē

(Mateo 24.29-35; Marcos 13.24-37)

²⁵ “Diwō ā, si'wō ā ena bēkwō ā fyi wērdaē tajē suluē iwā kkachoie tō kā i' erkawatke. Nies kā i' kī dayē blardaē tajē ena iyōli busdakā tajē, ese yōkī kā ulitane wakpa suardaē tajē, kē ie'pa ā e' onukia wēs. ²⁶ I sulu tkōraē kā i' kī, ese yōkī ie'pa suardaē tajē, isiwa' ardawarak suane ē wa. I kos tso' kā jai ā e' wōtirdaē. ²⁷ Eta ye' dōr S'ditsō Alā, e' datse mō ā dichē tā' tajē olo tā' tajē, e' wērdaē. ²⁸ Mik fyi ikkē suē ā tō, eta bet tā ā tsatkerketke, e' kuēkī ā er kuū, ā wō kōkā siwā kī.”

²⁹ Nies ie' tō ie'pa ā ikleē ttē i' wa: “Kal kiē higuera ō kal ulitane, e' bikeitsō. ³⁰ Mik ā isuē tō erpa kal kō shlörketke, eta ā wa ijcher tō duas dewatke tsinet. ³¹ Es nies mik ā tō isuē tō fyi ekkē wamblērke, eta ā wa ijchenū tō i' blúie Skēkōl tso', e' kēwō dewatke tsinet.

³² “Mokī ye' tō ā ā ichē tō fyi ekkē wamblērdaē wépa dōr wēs ā es esepa kam erwa e' yōkī. ³³ Kashuk ena kā i' erdawa, erē ye' ttē michōē e' kē erpawa yēs.

³⁴ “Ja' e' kō'nu! Kē ā e' muktsā i sulu ulā ā. Kē ā e' ttōkkā blo' wa. Kē ā er mukwā i tso' kā i' ā, e' ē kī. E' kos tō ā er darē'werawā Skēkōl kī. A' e' kō'nu ās ye' datskene, e' kēwō kē tō ā klō'ū ³⁵ wēs iyyiwak klōr sho' ā es. Kāwō e' dōraē sulitane serke kā wañe e'pa kī, e' kuēkī ā e' kō'nu e' yōkī. ³⁶ A' senū wōsh wa. A' ikiō S'yē ā kekraē ās fyi suluē kēwō datse, e' kē dō ā kī. Nies ikiō ie' ā kekraē ās ā e' duōser buaē ye' wōrkī mik Ye' dōr S'ditsō Alā, e' datskene sulitane shulōk eta.”

³⁷ Niwe tā Jesús tō s'wōbla'weke Skēkōl wē ā, nañewe tā ie' mīā kabata kiē Olivo e' ā. ³⁸ Bla'mi sulitane mī'ke Skēkōl wē ā Jesús tō s'wōbla'weke e' kīttōk.

22

Judas ena judiowak kuēblupa tō Jesús aleritsē klō'wēwa

(Mateo 26.1-5,14-16; Marcos 14.1-2,10-11; Juan 11.45-53)

¹ Judiowak Yēpa Yērulune Egipto, e' kēwō tkō'wēkerakitō, e' dōkewatke tsinet, ese kēwō ska' tā judiowak wōblar pan kē yōule iwōlōwōkā wa ese ñuk. ² Sacerdotepa

wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa suane pē' yōkī, e' kuēkī ie'pa tso' ikēwō yulōk Jesús ttowa.

³ Eta Satanás tkawā Judas er ā. Judas e' kiē nies Iscariote. Ie' dōr Jesús ttōkatapa dabom eyōk kī bōl e' ekōl. ⁴ Ie' mīā ttōk sacerdotepa wōkirpa tā ena Skēkōl wē shkēkipa wōkirpa tā. Wēs ie' tō Jesús mētsami ie'pa ulā ā e' chēitō ie'pa ā. ⁵ E' tō ie'pa ttsē'wérak buaē tā ikablē ie' ā inukōl muk. ⁶ E' dōr buaē ie' ā. E' kuēkī ie' tō kāwō yulēmi iwōmottsā mik kē yi ku' tajē Jesús tā e' dalewa.

Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'wē Jesús tō ittōkatapa tā

(Mateo 26.17-29; Marcos 14.12-25; Juan 13.21-30)

⁷ Eta Pan Kē Yōule Iwōlōwōkā Wa e' kēwō tsā de. E' diwō ā judiowak tō obeja pupula jcheke Ie'pa Yēpa Yērulune Egipto, e' kēwō tkō'woie. ⁸ Jesús tō Pedro ena Juan kiē, tā ichē ie'pa ā:

—A' yū kāwō tkō'wekesō, e' chké kanēuk.

⁹ Ie'pa ie' ā ichakē:

—ġwē be' kī ikiane tō sa' mi' ikaneuk?

¹⁰ Ie' iñutē:

—Mik ā de Jerusalén, eta eē wēm kuēraē ā tō ekōl, e' wā di' dami skañña ā. E' itōkī ā yū dō u wē ā ie' demi eē. ¹¹ U e' wāk ā ichō: 'S'wōbla'ukwak be' chakōk kē: ġŪshu wē ā ie' tō kawō tkō'wekesō e' chké ñemi ie' ttōkatapa tā?' ¹² Ie' tō ā ā ūshu bērie tso' kākke, kaneguletke buaē, e' kkacheraē. Eē ichké kanēu se' ā.

¹³ Eta ie'pa mīā tā fyi ulitane kuérakitō wēs ie' tō ichē es. Eē chké kanewérakitō kāwō tkō'woie.

¹⁴ Mik ichkōketke e' diwō de, eta ie' e' tkēser chhkō mesa o' mik ittekōlpa tsā e'pa tā. ¹⁵⁻¹⁶ Ie' tō ichē ie'pa ā:

—Ye' tō ā ā ichē tō kāwō i' kē tkō'wepaiayō ā tā dō mik iwā tka mik i' blúie Skēkōl tso' e' kēwō de eta. E' kuēkī suluē ye' ēna ikēwō bata tkō'wakia ā tā kam ye' ttōwā ie'pa tō e' yōkī.

¹⁷ Eta tka' klō'wēitō, tā wēstela chēitō Skēkōl ā, tā ichēitō ie'pa ā:

—Ĳkē, ā itsā yō ekōl ekōl. ¹⁸ Ye' ā ā ichē tō vino kē yepaiayō dō mik i' blúie Skēkōl tso' e' kēwō de eta.

¹⁹ E' ukuōkī tā pan klō'wēitō, tā wēstela chēitō Skēkōl ā tā iblatēitō wā tiē ie'pa ā tā ichēitō:

—Pan se dōr ye' chkā wōmeuletsā ttēwā ā skēie e'. A' tō iñū kekraē ās ā er arne ye' ska'.

²⁰ Es nies mik ie'pa chké one, eta tka' klō'wēitō tā ichēitō:

—Vino i' dōr ye' pē. Ye' tterawā e' pē tērdāe ā tsatkoie. E' wa ttē pa'ālī me' Skēkōl tō, e' wā de. ²¹ Erē yi ye' wōmekettsā, e' tkēr ye' tā mesa i' o'mik. ²² Ye' dōr S'ditsō Alā, e'

tà itkōraē wēs isuletēneatbak es, erē jwēstela ina yi ye' wōmekettsa, e' tā!

²³ Etā ie'pa nī chakémitke: "A' ichē, žyi ie' wōmekettsa?"

žYi dōr kēkēpa tajē Skēkōl a?

²⁴ Jesūs ttōkatapa nī iūtēka tō ie'pa wē ēk dōr kēkēpa tajē imalepa tsata. ²⁵ Jesūs tō ichē ie'pa a: "Pē' kē tō Skēkōl dalōiē, esepa blūpa e' alōka ie'pa kī kekraē, erē ie'pa e' chō tō ie'pa dōr imalepa kī mukwakpa buaē. ²⁶ Erē e' kē dōr es a' tā. E' skēie yi dōr kēkēpa tajē imalepa tsata a' shuā, ese kawōtā e' ōkwa se' ēselaie. Nīes a' wōkir kawōtā e' ōkwa wēs kanē mēso es. ²⁷ E'ma žyi dōr kēkēpa tajē? žItkēr chōkō mesa o'mik ese ō wē tso' chke watiōk ese? Tō, itkēr mesa o'mik ese dōr kēkēpa tajē. Erē ye' tso' a' shuā wēs kanē mēso tso' chke watiōk es.

²⁸ "Kōs ye' weirke e' a' a' tso' ye' tā ye' wapie. ²⁹ E' kuēkī ye' tō a' tkekeka blu'paie, wēs ye' Yē tō ye' tkē'ka blu'ie es. ³⁰ Aishkuō tā i blūie ye' tso' e' a' e' tulōraser chōkō di'yōk buaē ye' tā. Nīes a' e' tulōraser blu' kulē kī, Israel ditsēwōpa dōka dabom eyōk kī bōl (12), e'pa wēttsuk."

Pedro tō icheraē tō ie' kē wā Jesūs sūle

(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Juan 13.36-38)

³¹ Nīes Skēkēpa Jesūs tō ichē:

—A Simón, a Simón, jye' tō ttō tso! Sa-tanás tō a' kēwō kiē ma'wē. Ie' tō a' uli-tane wōpperāē darērēē wēs iwiwō wōppē es. ³² Erē ye' ikiētke Skēkōl a' as be' erblō ye' mik e' kē olō'yōbō. Mik be' erblēne buaē ye' mik, etā ye' ttōkatapa malepa kī mū as ie'pa e' tkōwā darērēē ye' mik.

³³ Simón tō ie' a' ichē:

—A Skēkēpa, ye' e' chētkē wōtēnukwā be' tā s'wōto wē a' dō ttēwā be' tā.

³⁴ Ie' iūtē:

—A Pedro, ye' ichē be' a' tō i'ne kam dakro ar, e' yōkī be' icheraē mañatōkicha tō be' kē wā ye' sūle.

Jesūs weirketke e' kēwō dōkewatke

³⁵ E' ukuōkī tā Jesūs tō ittōkatapa a' ichakē:

—Mik ye' tō a' patkē'mi Skēkōl ttē pakōk inukōl kē tā', chkwō kē tā', klōkkuō kē tā', etā ži kianeia a' kī?

Ie'pa tō iūtē:

—Kē i kianeia sa' kī.

³⁶ Ie' tō ichē ie'pa a:

—E' skēie, i'ne tā, ye' tō a' a' ichē tō a' wē wā inukōl tā', e' tsūmi; a' wē wā chkwō tā', e' tsūmi; a' wē kē wā tabē tā' e' tsatkoie, etā a' paio wataūttsa tā e' skē wā tabē taūttsa. ³⁷ Ye' ttē kōs tso' kitule Skēkōl yēkkuō kī, e' wā tkōraē wēs itso' kitule es, e' tō ichē: 'Ie'pa tō ye' we'ikē wēs pē' sulusi we'ikē es.* Ttē

e' wā tkōketke i' tā, e' kuēkī a' tō iū wēs ye' tō a' a' ichē es.

³⁸ Ie'pa tō ichē ie' a:

—A Skēkēpa, iē tabē tso' bōt.

Ie' tō ie'pa iūtē:

—Wē' idir, jkē a' ttōkia!

Jesūs ttē S'yē tā Getsemaní

(Mateo 26.36-46; Marcos 14.32-42)

³⁹ E' ukuōkī tā Jesūs miā Olivo kēbata a wēs iwōblar es, etā ittōkatapa mīyal ie' tā. ⁴⁰ Mik ie'pa demi wē ie'pa mīrō ee, etā ie' ichē ie'pa a:

—A' ikiō Skēkōl a' as i sulu tō a' erkiōwēke e' kē e' alōka a' kī.

⁴¹ Ie' miā bānet ie'pa yōkī dō kōs ak uyēmīsō ekkē, ee ie' e' tkēsēr kuchē kī tā ittē S'yē tā i' es: ⁴² "A yēwō, i' tkōraē ye' tā, e' dōr wēs i'yi bacha'bachaē yēwasō es. Be' kī ikiane, e'ma be' ye' yōttsa e' ulā a. Erē kē iwar wēs ye' kī ikiane es, iū wēs be' kī ikiane es."

⁴³ E' wōsha tā Skēkōl biyōchōkwak de ekōl ie' ska' idichē kī iōk. ⁴⁴ Ie' eriane tajē, e' shuā ie' ttēmitke S'yē tā taniniē, tā ipaali wēr s'pē es e' yērke tajē darke i' yōk kī.†

⁴⁵ Mik ie' ttē one, etā idene ittōkatapa ska' tā ie'pa kuēitō kapōtūtur. Ie'pa shtrinewā eriar ē wā, e' kuēkī ie'pa kapolur. ⁴⁶ Ie' tō ie'pa a' ichakē:

—žIōk a' kapōtūtur? A' e' kōka, a' ikiō Skēkōl a' as i sulu tō a' erkiōwēke e' kē e' alōka a' kī.

Jesūs klō'wēwā ibolōkpa tō

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Juan 18.2-11)

⁴⁷ Jesūs tso'ia' ttōk e' dalewa tajē pē' de. Ie' ttōkatapa dabom eyōk kī bōl, e' ekōl kiē Judas e' debitū ie'pa wēttsē. Ie' dewā Jesūs ska' ishke'yuk wōalattse wā. ⁴⁸ Erē Jesūs tō ie' a' ichē:

—A Judas, žwōalattse wā be' tō ye' dōr S'ditsō Alā, e' wōmekettsa?

⁴⁹ Mik Jesūs ttōkatapa tso' ie' tā, e'pa tō isuē tō ie' klōrkewatke, etā ie'pa tō ie' a' ichakē:

—A Skēkēpa, žtabē yēttsa sa' tō ie'pa kī?

⁵⁰ Etā ie'pa ekōl tō sacerdote kibi, e' kanē mēso ekōl kukōña ulā bua'kka tēttsa. ⁵¹ Jesūs tō ichē:

—Imūat; wē' idir.

Etā ie' tō kanē mēso kukuōña kēwā tā ibua'wēneitō. ⁵² E' ukuōkī tā sacerdotepa wōkirpa ena Skēkōl wē shkēkipa wōkirpa ena judiowak kuēblupa debitū ie' tsukmi, e'pa a' ie' ichē:

—žI kuēkī a' bite ye' nālē kī tabē kī kal wōlō kī ye' klō'ukwā wēs akblōkwakpa klō'wēwā es? ⁵³ Kēkraē ye' bak a' shuā Skēkōl wē a, erē a' kē wā ye' klōnewā. Erē i' tā a' a' ikēwō de ye' klō'wōwāie. Nīes

* 22:37 Isaías 53.12 † 22:44 Ttē i' kē ku' yēkkuō kēchke wēle kī.

bé a ikéwō de i sulu wamblak ie' éna e' wambloie.

Pedro tō iblé tō ké ie' wā Jesús suule

(Mateo 26.57-58,69-75; Marcos 14.53-54,66-72; Juan 18.12-18,25-27)

⁵⁴ Etā ie'pa tō Jesús klō'wéwā tsémi sacerdote kibi, e' u a. Pedro dami ie' itōkí kāmīē. ⁵⁵ Etā eē pé' wēlepa tō bō' batséka upa shushaē baiklē, etā Pedro e' tkésēr ie'pa tā. ⁵⁶ Etā alakōl ekōl dōr kanē méso, e' tō Pedro suē bō' kōkō a tā isuwā krereē tā ichéitō:

—Nies ie' wí dōr Jesús klé.

⁵⁷ Erē Pedro tō iblé. Ie' tō iché:

—A tayē, ye' ké wā wēm e' suule.

⁵⁸ E' ukuōkí kukuie tā wēm ekōl tō Pedro suē nies tā ichéitō:

—Be' nies dōr Jesús klépa ekōl.

Erē Pedro tō iūtē:

—A wēm, ké ye' dōr ie'pa ekōl.

⁵⁹ E' ukuōkí hora de et tā iskā tō iché:

—Wēm sē dōr Galilea wak e' kuēkí moki ie' dōr Jesús klé ekōl.

⁶⁰ Pedro tō iché:

—A wēm, i cheke be' ye' a, e' ké jcher ye' wa.

Pedro ttōkeia e' wōshā tā dakro ane. ⁶¹ Etā Skékēpa Jesús wōtrée, tā Pedro suéitō ék. Etā Pedro éna iānewā tō ttē i' yē' Jesús tō ye' a: "I'ñe kām dakro ar, e' yōkí be' tō icheraē mañatōkicha tō be' ké wā ye' suule." ⁶² Etā Pedro e' yéttā kañikā tā iūē siarē.

Jesús wayué ie'pa tō

(Mateo 26.67-68; Marcos 14.65)

⁶³ Wēpa ulā a Jesús tso' klōulewā, e'pa tō ie' wayué suluē, ippé tajē. ⁶⁴ Nies ie'pa tō iwōbla pamuwā datsi'tak wa, etā ie'pa tso' ippök, e' dalewa ie'pa tō ie' a ichakeke:

—Be' dōr Skékōl ttekōl, e'ma sa' a ichōka žyi tō be' ppé?

⁶⁵ Etā ie'pa tō ie' skā cheke suluē ttē ulitane wa kuā'kí kuā'kí.

Jesús mītsēr ie'pa wā judiowak kuēblupa wōrkí

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Juan 18.19-24)

⁶⁶ Mik ká ñine, etā judiowak kuēblupa ena sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tō Jesús tsémi wé judiowak wōkir kibipa ñi dapa'uke eē. Tā ie'pa tō ie' a ichaké:

⁶⁷ —Ichō sa' a žmoki be' dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' ō au?

Ie' tō ie'pa iūtē:

—Ye' tō ichēmi tō, erē ké a' tō ye' ttō klō'wēpa. ⁶⁸ Nies ye' tō a' a ilē chakēmi, e' tā a' ké tō ye' iūtēpa. ⁶⁹ Erē ye' dōr S'ditsō Alā, i' ukuōkí tā ye' e' tkōrasēr Skékōl diché dōr i'yi ulitane tsāta, e' ulā bua'kka dalōiērtā' tajē.

⁷⁰ Ie'pa ulitane tō ie' a ichaké:

—žE'ma be' e' chō tō be' dōr Skékōl Alā?

Jesús tō ie'pa iūtē:

—Tō, wēs a' tō iché es idir.

⁷¹ Etā ie'pa iché:

—žIie se' kí ikkatōkwakpa kí kiarmiia? I ché ie' tō, e' tšsē se' wākpa tō.

23

Jesús mītsēr Pilato wōrkí

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Juan 18.28-38)

¹ Etā ie'pa ulitane e' kéka tā Jesús tsémirakitō Pilato ska' as ishulōitō. Pilato dōr ká e' wōkir patkē' Roma wōkir kibi tō.

² Ie'pa tō Jesús kkatēmi Pilato a tā icherakitō:

—Sa' wā ijcher tō wēm i' tō tajē sa' judiowak mekeka ñippök s'wōkirpa tā. Ie' iché tō sa' ké kawōtā inukōl patauk Roma wōkir kibi a. Nies ie' iché tō ie' dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. Ie' e' chō tō ie' dōr sa' judiowak blú.

³ Pilato tō ichaké ie' a:

—žBe' dōr judiowak blú?

Ie' iūtē:

—Tō, wēs be' iché, e'ma es idir.

⁴ Etā Pilato tō iché sacerdotepa wōkirpa a ena pē' tso' eē, e'pa a ñies:

—Ye' ké wā i nuj kune wēm i' kí.

⁵ Erē ie'pa tō ikí kcateke āneule tā ichek-erakitō:

—Ttē wa ie' tō s'wōbla'wēke, e' tō sa' wakpa mekeka ñippök ñita. Ie' tō itsā paka'bitū Galilea, i'ñe tā ide iē Judea.

Pilato tō Jesús patkēmi Herodes ska'

⁶ Mik e' tšsē Pilato tō, etā ichakéitō: žwēm i' dōr Galilea wak? ⁷ Mik ie' wā ijchenewā tō Jesús dōr Galilea wak, etā ie' tō ipatkēmi Herodes ska' as e' tō ishulō, e' dōr Galilea wōkir e' kuēkí. E' kéwō ska' tā ie' tso' Jerusalén. ⁸ Mik ie' tō Jesús suē, etā e' tō ie' tšsē'wé buāē. Bānet ie' éna isuak. Ie' wā ittē jchenewā tō, i' ké ōr yi a ese wēkeitō, e' wā paneke ie' tō suē. ⁹ Ie' tō Jesús chaké tajē, erē Jesús ké wā ie' iūtēne yēs. ¹⁰ Nies sacerdotepa wōkirpa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa tso'ñak eē. Ie'pa tō Jesús kcateke tajē ie' a. ¹¹ Ie' ena iñippōkwakpa, e'pa tō Jesús suē suluē, tā ie'pa tō datsi' bua'buā, blu' datsi' sū, ese iéka iki iwayuoie. E' ukuōkí tā ie' tō ipatkēmine Pilato ska'. ¹² Herodes ena Pilato dōr ñi bolōkpa, erē e' diwō shā tā ie'pa ēr buanene ñi kí.

Jesús mēttā ttēwā

(Mateo 27.15-26; Marcos 15.6-15; Juan 18.39-19.16)

¹³ Sacerdotepa wōkirpa ena judiowak wōkirpa malepa ena judiowak tajē, e'pa kiéttā Pilato tō e' dapa'uk ek tsiní ēme. ¹⁴ Ie' tō ie'pa a iché:

—A' wā wēm i' de ye' ska' kkatē. A' tō iché tō ie' tō a' wakpa mekeka ñippōk sa' ta. Erē ye' tō ie' a' ichaké a' wōrkī, etā i' kī a' tō ie' kkatē, e' kē nūi kune ye' wā ie' kī yēs. ¹⁵ Nies Herodes kē wā i' nūi kune ie' kī, e' kuekī ie' tō ipatkēbitune ye' ska'. E' kuekī a' tō isuē tō ie' kē wā i' sulu nūi kī ittēwami ese wamblēne. ¹⁶⁻¹⁷ Súyō ippōk patkē tsa'bata daloie wa iwe'ikoie bērēbērē, e' ukuōkī tā ye' tō ie' ekemine.*

¹⁸ Erē ie'pa ulitane anemi ñikkēē:

—Jesús ttōwā tā Barrabás ómine sa' a'!

¹⁹ Barrabás e' tō iyamipa dapag'ka ñippōk ká e' wōkirpa tā, ñies ie' wā s'kōtulewā. E' kuekī ie' tso' wōtēulewā s'wōto wē a. ²⁰ Pilato éna Jesús akmine, e' kuekī ie' tō iskā chéne Jesús tsatkoie. ²¹ Erē ie'pa kī arkekā taiē:

—¡lwōtōwā krus mik! ¡lwōtōwā krus mik!

²² Pilato tō iskā chéne ie'pa a, i' tā ide mañatōkicha:

—¿I' kuekī? ¿I' sulu wambléitō? Ye' kē wā i' sulu kune ie' wōmottsā ttēwā. Súyō ippōk patkē tsa'bata daloie wa iwe'ikoie, e' ukuōkī tā ye' tō ie' ekemine.

²³ Erē ie'pa kī arkekā taiē shūtē: “¡lwōtōwā krus mik!” Bata ekkē tā Pilato tō ie'pa ttē iūtē. ²⁴ Ie' tō iwē wēs ie'pa kī ikiane es. ²⁵ Es wēm tso' wōtēulewā ñippē s'wōkirpa tā kuekī, ñies s'ttēwā kuekī, e' émine Pilato tō. Etā Jesús ttōkwā patkéitō wēs judiowak kī ikiane es.

Jesús wōtēne krus mik

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Juan 10.17-27)

²⁶ Mik Roma shkēkipa wā Jesús dami, e'pa tō isuē tō ie' kē kī krus dē'kaiā, etā ie'pa tō wēm ekōl kiē Simón e' klō'wēwā tā ikē krus ppōkka tsēmī Jesús itōkī. Wēm e' dōr Cirene wak. Ie' tso' bānet, erpa e' de Jerusalén.

²⁷ Taiē pē' mirwā Jesús itōkī. E'pa shuā alakōlpa tso' taiē iḡuramirak taiē ie' jēitsōk. ²⁸⁻²⁹ Jesús wōtrēne ie'pa saḡk tā ichéitō:

—A Jerusalén alékolpa, kḡwō suluē dōraē a' kī, e' kuekī kē a' iḡuk ye' jēitsōk. E' skéie a' wākpa e' jēitsō, ñies a' ala'r jēitsō. Aishkuō tā iḡerdaē: 'Ayēcha buaē alakōlpa kōs kē dōtā' alāē. Ayēcha buaē alakōlpa kōs kē alā tā.' ³⁰⁻³¹ Ye' dōr wēs kal pa'ālī es e' weirke i' es, e' tā ¿i' kē wamblērpā a' dōr wēs kal sī es, e'pa tā? E' kuekī e' kēwō ska' tā iḡerdaē kabata a: 'Be' anúkā sa' kī as sa' duōwā wōtēulewā iḡōk a.'†

³² Nies wēpa bōl dōr pē' sulusipa e'pa mirwarak iwā Jesús tā wōtēwā krus mik.

³³ Mik ie'pa demirak ká kiē S'wōkirdiche ee, etā ie'pa tō Jesús wōtē krus mik. Nies wēpa bōl sulusipa wōterakitō, ekōl iulā bua'kka,

ekōl baklī'kka. ³⁴ [Jesús tō iché: “A yēwō, i' wambleke ie'pa tō ye' tā, e' kē ane ie'pa éna, e' kuekī e' nūi olo'yō ie'pa kī.”]‡

Etā Roma shkēkipa iné ñi ma'woie suē tō wēs ie'pa tō Jesús datsi' blatemi ñi a. ³⁵ Pē' iēter Jesús saḡk. Dō judiowak wōkirpa tso' ie' wayuōk suluē, ie'pa tō icheke:

—Mokī ie' dōr wē pairine'bitū idi' wa s'blúie shūkit Skēkōl tō e' e'ma as iwák e' tsatkō wēs o'kapa tsatkéitō es.

³⁶ Nies Roma shkēkipa tō ie' wayuē. Ie'pa de tsinet ie' ska' tā blo' shkōshkō watké ie'pa tō ie' a. ³⁷ Ie'pa iché:

—¡Mokī be' dōr judiowak blú, e'ma be' wák e' tsatkō!

³⁸ Kaltak kī itso' kitule tō iché: “I' dōr judiowak blú e'”, e' batsulewā Jesús tsāka.

³⁹ Etā wēm ekōl ar wōtēulewā ikrus mik Jesús o'mik, e' tso' ie' chōk suluē. Ichéitō iā:

—¡Mokī be' dōr wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e', e'ma be' e' tsatkō, ñies sa' tsatkō!

⁴⁰ Erē iēkōl tso' wōtēulewā ie' o'mik, e' tō iēkōl uñē tā ichéitō:

—Be' wōmenettsā ttēwā wēs ie' es, erē wēsua be' kē suar tā' Skēkōl yōkī. ⁴¹ Mokī se' weirke se' wák kuekī, se' nūi kuekī. Erē ie' kē wā i' sulu wamblēne yēs.

⁴² E' ukuōkī tā ie' tō iché Jesús a:

—A Jesús, mik be' detkene s'blúie, etā kē be' éna ye' chōkwa.

⁴³ Ie' tō iūtē:

—Mokī ye' tō be' a' iché tō i'ñe be' dōrawā ká buaala tso' ká jai a' e' a' ye' tā.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-46; Marcos 15.33-41; Juan 19.28-30)

⁴⁴ Mik diwō de bata a, etā ká mīā ttsettseē ká wa'ñe, dō tsālī diwō de mañat ekkē.

⁴⁵ Diwō kē dalōbuneja, etā Skēkōl wē a' ie'pa wā datsi' buririē ese shūkuar u blatoie, e' jchēnane shushaē. ⁴⁶ Etā Jesús tō iché aneule:

—A yēwō, ye' wikōl méat be' ulā a.

E' chéitō tā isiwa' bata tké.

⁴⁷ Roma ñippōkwak ekōl dōr capitán, mik e' tō isuē, etā Skēkōl kīkēkaitō tā ichéitō:

—Mokī, wēm wī sene' yēsyesē.

⁴⁸ Pē' daparke taiē isaḡk, mik e'pa tō isuē tō wēs Jesús blēnewā, etā ie'pa eriane'kā taiē tā es imiyalnerak iu a. ⁴⁹ Erē wēpa wā Jesús suule buaē ena alakōlpa manetwā ie' tā Galilea, e'pa kōs iēter ie' kī saḡk erē kamiē.

Jesús nu wōtēne

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Juan 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Wēm tso' ekōl kiē José, e' dōr ká kiē Arimatea e' wak. Arimatea aḡe Judea. Ie'

* **23:16-17** Yēkkuō kēchke wēle tō kuōtkéka. E' tō iché i' es: Pilato wōblar s'wōtēulewā e' ókmi ekōl mik judiowak tso' Ie'pa Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'uk etā. † **23:30-31** Oseas 10.8 ‡ **23:34** Ttē tso' iwakyōule i' es...e' shuā, e' kē kḡ yēkkuō kēchke wēle kī.

dör wëm buaë yësyësë. Nies i blúie Skëköl tso' e' këwō panuk ie' tso'. Ie' dör judiowak wōkirpa e' ekōl, erë ie' tō ibikeitsé tō wes imalepa tō Jesús wé e' dör suluë. ⁵² Ie' miā Pilato ska', etā Jesús nu kiéitō. ⁵³ Ie' tō Jesús nu yëttsa krus mik éwa iski tā ipatréwāitō datsi' ukuō bua'bua saruru ese wa. E' ukuōki tā ie' tō Jesús nu bléwa ákuk bine pa'alí s'nu blóie ese a. ⁵⁴ Kā tuirketke etā éno diwō batseitsekemitke, e' kuëki ie' kãwōtā Jesús nu wōtōkwā bet.

⁵⁵ Etā alakōlpa manetwā Jesús tā Galilea, e'pa mirwāñak isaük tō wé Jesús nu mekwā. Ie'pa tō isuë tō wes ie' nu blēne ákuk a. ⁵⁶ Mik ie'pa dene u a, etā kiō masmas tso' tē s'nu kī, ese kanewérakitō. Ie'pa tō éno diwō batseitsé wes Skëköl ttē dalōiēno tō ichē es.

24

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Juan 20.1-10)

¹ Erë domingo kā ñirketke, etā alakōlpa míane Jesús pō a kiō masmas kanewétke ie'pa tō, e' mí ie'pa wā tē Jesús nu kī. ² Mik ie'pa de, etā ie'pa tō isuë tō ák bērie bastkēr pō kkō a, e' rratune bānet. ³ Erë mik ie'pa dewā ákuk a, etā ie'pa tō isuë tō Jesús nu kē ku'. ⁴ Ie'pa tso'ia ibikeitsōk tō wék Jesús nu mí, e' bet tā ie'pa tō isuë tō wēpa bōl de iēter ie'pa o'mik, e'pa datsi' wōñarke dalōlōë. ⁵ E' tō alakōlpa suawéka taijē tā iwō éwarak dō iski. Erë wēpa e'pa tō ichē ie'pa a:

—¿Iōk a' tō ie' tso' ttsē'ka, e' yuleke s'nupa shuā? ⁶ Ie' kē ku' íe, ishkenekane. I' yē'bakitō a' a mik ibak Galilea etā, e' anú a' éna. ⁷ Ie' tō a' a iyē'bak tō ie' dör S'ditsō Alā, e' wōmerdattsa pē' sulusipa ulā a tā iwōtērdawā krus mik, e' kī ká de mañat etā ishkerdakane. ⁸ Etā i'yē' Jesús tō, e' anewāne ie'pa éna.

⁹⁻¹⁰ Alakōlpa dare Jesús pō a, e'pa kiē María Magdala wak ena Juana ena María dör Santiago mi. Nies alakōlpa skā tso'ñak ie'pa tā. I' suë ie'pa tō pō a, e' pakēne Jesús ttekölpa tsā dabom eyōk kī ekōl (11) e'pa a, ñies imalepa a. ¹¹ Erë i' paké alakōlpa tō e' kē wā tā' ie'pa a, e' kuëki ie'pa kē wā iklōne. ¹² Erë Pedro tynemi pō a isaük. Mik ie'pa demi tā ie' tō isuë ákuk shuā, etā datsi' wa Jesús nu parratēwā, e' ē tkēter. Etā ie'pa biteane u a, e' tō ibikeitsēro tō žwék imí?

Jesús ttōkatapa bōl tō ie' suēne Emaús ñalé kī

(Marcos 16.12-13)

¹³ E' diwō wa Jesús ttōkatapa bōl e' yëttsa Jerusalén michoë kā kiē Emaús eē. E' ñalé dör kamiē kilómetro dōkā dabom eyōk kī et (11), e' ulatōk. ¹⁴ I' tka Jesús tā Jerusalén, e' kōs pakerami ie'pa tō ñi a. ¹⁵ Ie'pa

kapakōrami ñita, etā Jesús tō ie'pa kué etā ishkémi ie'pa tā. ¹⁶ Ie'pa tō isuë, erë ie'pa kē a ikkayēnewā tō yi idir.

¹⁷ Jesús tō ie'pa a ichaké:

—¿I' pakerami a' tō?

Etā ie'pa e' wōklō'wé iēter. Ie'pa eriarke taijē e' wēnewā iwō kī. ¹⁸ Ie'pa ekōl kiē Cleofás, e' tō Jesús iutē:

—Wēsua se' kōs dē'rō Jerusalén kãwō tkō'uk e' shuā be' ē kē wā ijcher tō i bak eē chki bōkli.

¹⁹ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿I' bak?

Ie'pa iutē:

—I' bak wēm kiē Jesús dör Nazaret wak e' tā e'. Ie' dör Skëköl tteköl buaë, diché tā' taijē Skëköl wōa. I' kē or yi a ese wé ie' tō taijē sulitane wōrkī. Nies s'wōbla'wéitō ttē buaë mokī wa. ²⁰⁻²¹ Sa' tō ie' pana' tō isalema Skëköl tō ie' patké' se' dör Israel aleripa e' tsatkok. Erë sacerdotēpa wōkirpa ena s'wōkirpa malepa, e'pa tō ie' wōmēttsā ttēwā wōtēulewā krus mik. E' kīe tā, i kōs wamblēne, e' kī ká de mañat etā ži panemia sa' tō? ²² Nies alakōlpa welepa tso' sa' ska', e'pa tō sa' tkiwēwā. I'ñe bla'mi ie'pa dare Jesús pō a ²³ erë ie' nu kē ku' eē. Ie'pa tō sa' a iché tō Skëköl biyōchōkwakpa de ie'pa ska', tā ichéitō ie'pa a tō Jesús tso'ne ttsē'ka. ²⁴ E' ukuōki tā sa' wakpa welepa dare isaük tā ie'pa tō ikuë wes alakōlpa tō iché es, erë ie'pa kē wa Jesús sune.

²⁵ Etā Jesús tō iché ie'pa a:

—A' kukōña darērēë. A' kē wōblar bet. I' kōs yē'atbak Skëköl ttekölpa tō e' kē klōne a' wā bet. ²⁶ Skëköl yēkkuō tō iché tō wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e' kãwōtā weinuk es kam ie' dō sulitane wōkirie olo tā' taijē e' yōki.

²⁷ Etā ie' wák ttē tso' kitule Skëköl yēkkuō kī, e' kōs wā pakémitō ie'pa a. Kewe i' kit Moisés tō, e' wā pakéitō. E' ukuōki tā i' kit Skëköl ttekölpa kōs e'pa tō, e' wā pakéitō ie'pa bōl a.

²⁸ Mik ie'pa demi wé ie'pa mirō eē, etā iwēr tō Jesús kī mi'keia ñalā kī, ²⁹ erë ie'pa tō ie' kiēmi krōrōë kapōkrō ie'pa ska'. Ie'pa tō iché ia:

—Kā tuirketke, e' kuëki be' e' tsuāt sa' ska' kapōkrō.

E' kuëki ie' dewā ie'pa tā weshkē. ³⁰ Mik ie'pa e' tuléwā mesa o'mik chkök, etā ie' tō pan klō'wé ulā a tā wēstela chéitō Skëköl a tā iblatéitō méitō ie'pa a. ³¹ E' wō shā tā ie'pa tō isuëwā tō Jesús idir; erë bet tā ie' kē ku'ia ie'pa tā. ³² Etā ie'pa tō iché ñi a:

—Wēe', mik ie' kapakōratsē se' tā ñalā wa, Skëköl yēkkuō wā pakeratsēitō, e' tō se' ttsē'wé buaë ichōk.

³³ E' wōshā tā ie'pa e' yëttsā míyalne Jerusalén. Mik ie'pa demi eē, etā ie'pa tō

Jesús ttökatapa tsá döka dabom eyök ki eköl (11) ena imalepa, e'pa kué ee ñita. ³⁴ E' a ie'pa iché:

—Moki Skëkëpa Jesús shkenekane. Ie' e' kkaché Simón a.

³⁵ Eta wëpa böi tö i qos tka ie'pa ta ñala wa e' paké imalepa a. Ñies wes ie'pa tö Jesús suëwa, mik ie' tö pan blaté eta, e' pakéitörak.

Jesús e' kkaché ittökatapa a

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Juan 20.19-23)

³⁶ Ie'pa tso'ia ipakök, eta Jesús de dur ie'pa shua, e' tö ie'pa shke'wé tté i' wa:

—As a' kawö tkö buaë.

³⁷ Ie'pa tkirulune tö ibikeitsé tö ie'pa tso' s'wimblu sauk. ³⁸ Erë Jesús tö iché ie'pa a:

—¿I kuëki a' tkirulune? ¿I kuëki a' ibikeitsé bötböt? ³⁹ Ye' ulä ki itö saü. Ye' klö ki itö saü. Ye' kö, e' wa a' isuëraë tö ye' kë döi wimblu. S'wimblu kë chkä ta', kë dichëwö ta', erë a' isuë tö ye' chkä ta' ye' dichëwö ta'.

⁴⁰ E' chök ie' tso' ie'pa a, ta' ie' tö iulä ena iklö kkaché ie'pa a. ⁴¹ Ie'pa iëteriä ttsë'nerak buaë tkirulune tajië, e' kuëki darërë ie'pa a iklög' tö moki idir. E' kuëki Jesús tö ie'pa a ichaké:

—¿I tso' a' wa ñè? ⁴² Eta ie'pa tö nima katuule bö' a, e' mé ia. ⁴³ Ta' ie' tö ikaté ie'pa wörki. ⁴⁴ Eta ie' tö iché ie'pa a:

—I tka ye' ta, e' yë' ye' tö a' a, mik ye' bak a' ta eta. Ye' tö a' a iyë' tö ye' tté qos kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tö yëkuö ki ñies Salmos yëkuö ki, e' qos kawötä wä tkök.

⁴⁵ Eta ie' tö ie'pa er ñi'wé as i chë Skëköl yëkuö tö, e' wä ar ie'pa éna. ⁴⁶ Ta' ichéitö ie'pa a:

—Itso' kitule Skëköl yëkuö ki i' es: wé pairine'bitü idi' wa a' blúie e' kawötä ttëwa, mik e' ki ká de mañat eta ishkerdakane.

⁴⁷ Ñies tö iché i' es: Ttë buaë pakardaë ye' ttö wa Jerusalén wakpa a kewe, e' itöki ipakardaë ká ulitane wakpa a. Ttë buaë e' döi tö wëpa er mane'wé Skëköl a, esepa ki ie' tö i sulu wamblérakitö e' nuí olo'yeraë. ⁴⁸ I qos tka ye' ta, e' suë a' tö, e' pakök a' kawötä sulitane a. ⁴⁹ Ye' yë kablé' Wiköl Batse'r muk a' a, e' patkeraë ye' tö a' a. Ie' datse ká jai a, e' döraë a' ki idiché tajië wa, e' panú íe Jerusalén.

Jesús mígne ká jai a

(Marcos 16.19-20)

⁵⁰ E' ukuöki ta Jesús wä ittökatapa mítser tsinet Betania. Eë Jesús ulä kékä ta' ie' er buaë ché ie'pa a. ⁵¹ Ie' tso'ia ie'pa a er buaë chök ta' ie' butséka míä ká jai a ie'pa wörki.

⁵² Ie'pa tö ie' dalóie tajië, e' ukuöki ta' ie'pa míane Jerusalén ttsë'nerak buaë. ⁵³ Këkraë ie'pa tso' Skëköl kükökä iwé a.

Jesús Tté Buaë Kit Juan tö Juan

Yëkkuö i' kit Juan tö e' dör Jesús ttökatapa dabom eyök kî bôl e' eköl. Yëkkuö i' kî Juan tö Jesús ttökata eköl tté cheke (13.23; 19.26; 20.21; 7.7, 20, 24). E' kiëtö "Jesús ttökata dalër tajë iëna e'." Ibikeitsësö tö Juan wák tso' e' chök es. Ie' dör Israel aleri. Ie' ena iël Santiago e'pa kî Jesús tö ittökataie. Ie'pa bak kaneblök nima kli'uk. Ie'pa bak senuk batsöri tajë me'r Galilea e' o'mik tsinet. Iklö'wésö tö yëkkuö i' kit ie' tö Jesús kune' e' kî duas de dabom paryök ena suliyök e' shü ulat (80-90 DC).

Ie'pa tö ibikeitsë tö ie' tö ikit Israel aleripa bak senuk bänet Israel esepa a. Juan 20.31 ee' ie' tö se' a ikkachë tö iie ie' tö yëkkuö i' kit. E' tö ichë i' es: yëkkuö i' kitule as a' tö iklö'ü tö Jesús dör Skëköl Alä pairine'bitü idi' wa s'blüie e'. Nies ikitule as sene michoë dö a' ulä a' a' erblö ie' mik e' wa. Es Juan tö ikit. Yëkkuö i' kî ie' tö se' a ikkachë bua'iewa tö Skëköl dör Jesús Yë.

Mik Juan wötënewa s'wöto wé a dayë nane kië Patmos ee' etä ie' dewatke kékëlaie. Mik ie' bak ee, etä Jesús tö ie' ka' yëkkuö kië Apocalipsis e' shtök. Nies ie' tö yëkkuö tsitsirla skä kit dökä mañat.

Skëköl Ttö yöne s'ditsöie

¹ Tsawe tä eköl kië Skëköl Ttö e' tso'tke. Ie' tso' Skëköl tä, nies ie' dör Skëköl. ² Kenet ie' tso'tke Skëköl tä. ³ Skëköl tö íyí ulitane yö' ie' tä ñita. Kë i ku' ká i' kî, e' kë yöneñak ie' wa. ⁴ Ie' dör sene michoë e' wák. Ie' dör wes bö'wö es, e' tö se' er ñi'wëke. ⁵ Bö'wö ñe' tö se' er suluë tso' wes stuí a es e' ñi'wemir. Kë i sulu e' aldopakä iki.

⁶ Wëm eköl patkë'bitü Skëköl tö e' kië Juan. ⁷ E' dë'bitü yi dör bö'wö ñe' ttekölle ittë pakök as sultane erblö imik Juan tö ittë pakeke e' wa. ⁸ Ie' wák kë dör bö'wö ñe', erë ie' dë'bitü ittë pakök.

⁹ Yi dör bö'wö ñe' e' dör bö'wö chökke datse ká jai a sultane er ñi'woie e'. ¹⁰ Ká i' kôs yö' Skëköl tö ie' tä ñita, erë mik idë'bitü ká i' a, etä ká i' wakpa kë éna iane tö yi dör ie'. ¹¹ Ie' dë'bitü iwák ká a ena iwák ditséwöpa a, erë e'pa kë wa ikinewa. ¹² Erë wépa tö ikiéwa tä ierblé imik, esepa a kawó méitö as idörak Skëköl ala'rie. ¹³ Ie'pa de Skëköl ala'rie, erë e' kë dör wes se' ala'r kurke yé wa mi wa es. Ie'pa de Skëköl ala'rie ie' wák er wa.

¹⁴ Wé kië Skëköl Ttö ñe' yöne s'ditsöie tä isene' sa' shua. Ie' dör Skëköl Alä eköl é e'. Ie' wa Skëköl er buaë chö se' a ena wes Skëköl dör mokî, e' kôs kkayëne se' a. E' su' sa' tö. ¹⁵ Juan tö ie' tté pakä' tä ichéitö aneule:

"Wëm i' yë'yö a' a' mik ye' iché tö wëm eköl daia ye' ukuökî s'pattök ye' skéie, e' tso'tke ká iaiäe ye' yöki, e' kuekî ie' dör buaë ichökke ye' tsata."

¹⁶⁻¹⁸ Skëköl tté dalöiëno e' mène Moisés wa. Erë kôs Skëköl er buaë chö se' a ena wes ie' dör mokî e' jchenewa sa' wa Jesucristo wa. Kë yi wa Skëköl suule iwöbla wa, erë ilä eköl é tkérie iyé tä, e' dör nies Skëköl, e' tö iyé kkaché se' a. E' kuekî ie' dör er buaë chökwa. Ie' er buaë kî ché se' a tajë shüte.

Juan dör S'wöskuökwa e' tö Jesucristo tté pakë

(Mateo 3.11-12; Marcos 1.7-8; Lucas 3.15-17)

¹⁹ Judiowak wökirpa tö sacerdotepa ena Levi aleripa, e'pa welepa patké Juan ska' ichakök: "¿Yi dör be'? ¿Be' dör wé pairine'bitü idi' wa s'blüie e'?" ²⁰ Juan kë wa iblëne. Ie' tö ie'pa iüté yësyësë:

—Ye' kë dör wé pairine'bitü idi' wa s'blüie e'.

²¹ Ie'pa tö iskä chaké:

—E'ma ¿be' dör yi? ¿Be' dör Skëköl tteköl bak kië Elías e'?

Juan tö ie'pa iüté:

—Au, ye' kë dör ie'.

Ie'pa tö iskä chaké:

—¿Be' dör Skëköl tö iyë'at tö itteköl skä datse e'?

Etä Juan tö iüté:

—Au, ye' kë dör ie'.

²² Etä ie'pa tö iskä chaké jai:

—E'ma, ¿be' dör yi? Sa' kî ikiane jchenowa yësyësë chëne yi tö sa' patké e'pa a. E' kuekî ichö sa' a tö ¿yi dör be'?

²³ Juan tö ie'pa iüté:

—Ye' dör wé yë' Skëköl tteköl Isaías tö e'. Ie' tö iyë': "Ká sir poë wé kë yi serku' ee' yile ttöraë aneule, e' tö icheraë: A' er mane'ü Skëköl datse e' yöki. E' dör wes ñalä yuësö yësyësë ie' yöki es.*"

²⁴ Etä wépa patké fariseowakpa tö ttök Juan tä, ²⁵ e'pa tö ie' a iskä chaké:

—Be' kë dör wé pairine'bitü idi' wa s'blüie e', be' kë dör Elías, be' kë dör Skëköl tteköl ñe', e'ma ¿i kuekî be' tö s'wöskueke?

²⁶ Ie' tö iüté:

—Ye' s'wöskueke di' a, erë eköl dur a' shua kë ijcher a' wa tö yi idir, ²⁷ e' döraë ye' ukuökî kaneblök ye' skéie. Ie' dör kékë tajë ye' tsata, e' kuekî ie' klökkuö kicha é kë wötsënanuk ye' siarla e' a.

²⁸ E' kôs tka Betania. Ká e' atë di' kië Jordán e' wíshet. Eë Juan tso' s'wöskuök.

Jesús dör Skëköl obeja jchëne e'.

²⁹ Bule es tä Juan tö Jesús sué tö idatse ie' ska' tä ichéitö: "Isaü. Wí idatse e' dör Skëköl obeja pupula patkébitü jchë i sulu

* 1:23 Isaías 40.3

wambleke sulitane tō e' nu' olo'yoie e'. ³⁰ Ie' wɪ paka' ye' tō a' a' mik ye' tō iyē': 'Eköl doia ye' ukuökɪ, e' tso'tke ká iaiäe ye' yökɪ, e' kuëkɪ ie' dör buaë ichökɪ ye' tsata.' ³¹ Ye' wák kē wá ijcher bua'iewá tō yi dör ie', erē ye' tō s'wöskueke as Israel aleripa wá ijcherwá tō yi dör ie'."

³² Nies Juan tō iché: "Ye' isué tō Wiköl Batse'r datse ká jai a nubölie, e' atē ie' a'. ³³ E' yökɪ ye' kē wá ijcher tō yi idir, erē Skököl tō ye' patkē' s'wöskuök di' a, e' tō ye' a' iyē': 'Yi kɪ Wiköl batse'r de atē ie' a, e' dör wé tō a' iekewá Wiköl Batse'r a' e' wák.' ³⁴ E' sué ye' tō, e' kuëkɪ ye' tō iché a' a' tō ie' dör Skököl Alá ichökɪ."

Jesús ttökatapa tsá

³⁵ Bule es tá Juan durne eē tá ie' tá ittökatapa de böɪ. ³⁶ Mik Juan tō isué tō Jesús damia e' wa, etá ie' tō iché ie' pa a:

—jwēm wɪ dör Skököl obeja pupula patkébitɪ jchē se' skéie e'!

³⁷ I ché Juan tō, e' tse Juan ttökatapa böɪ tō, etá e' pa mɪyal Jesús itökɪ. ³⁸ Jesús e' wötréene tá isué tō idatsérak ie' itökɪ tá ichakéitō:

—¿I kiane a' kɪ?

Ie' pa tō iutē:

—A Rabí (judioie ttē e' wá kiane chē s'wöbla'ukwak), ¿wé be' serke?

³⁹ Etá ie' tō ie' pa iutē:

—A' shkō isauk.

Etá ie' pa mɪyal ie' tá, tá wé ie' serke, e' sué ie' pa tō. Mik ie' pa mɪa ie' tá etá diwō detke tkēɪ. Ie' pa e' tséat ie' ska' dō katuirketke ekkē.

⁴⁰ Ittökatapa böɪ tō Juan ttō tse' tá imineyal Jesús itökɪ, e' eköl kiē Andrés, e' dör Simón Pedro ēɪ. ⁴¹ E' ukuökɪ bet tá Andrés tō iēɪ Simón e' kué tá ichéitō ia:

—Wé pairine'bitɪ idi' wa s'blúie, e' kué sa' tō. ("Wé pairine'bitɪ idi' wa s'blúie" e' kiē judioie "Mesías" ena griegoie ikiē "Cristo".)

⁴² E' ukuökɪ tá Andrés wá Simón mɪtser wé Jesús tso' eē. Mik Jesús tō Simón sué, etá ie' tō iché ia:

—Be' dör Simón, Juan alá, erē be' kirdaē Cefas (griegoie s'kiē Pedro, e' wá kiane chē ák.)

Felipe ena Natanael e' pa kié Jesús tō ittökatapa

⁴³ Bule es tá Jesús tō ibikeitsé tō "ye' mɪ'keá Galilea." Kam ie' mɪ' e' yökɪ tá ie' tō Felipe kué tá ichéitō ia:

—Be' shkō ye' tá ye' ttökataie.

⁴⁴ Felipe dör ká kiē Betsaida e' wak. Andrés ena Pedro e' pa serke nies Betsaida.

⁴⁵ Felipe tō Natanael kué tá ichéitō ia:

—Wé pairine'bitɪ idi' wa s'blúie kit Moisés ena Skököl ttekölpa tō yëkkuō kɪ,

e' wák kué sa' tō. Ie' dör Jesús, José serke Nazaret, e' alá.

⁴⁶ Natanael tō iché:

—¿I buaë döttami Nazaret?

Felipe tō iché ia:

—Be' shkō sa' tá, tá iwá saú.

⁴⁷ Mik Jesús tō isué tō Natanael datse tá ichéitō:

—Wēm wɪ e' je' dör Israel aleri bua'ie. Ie' kē kachōtá'.

⁴⁸ Natanael tō ie' a' ichaké:

—¿I be' a' ichök tō ye' dör es?

Ie' tō iutē:

—Ye' kē ku' dur eē, erē kam Felipe tō be' kiō, e' yökɪ ye' tō be' su' higuera klō dikɪa.

⁴⁹ Natanael tō iché ie' a:

—A S'wöbla'ukwak, jBe' dör Skököl Alá ichök! jBe' dör Israel aleripa blú ichök!

⁵⁰ Jesús tō ie' iutē:

—Ye' be' a' iché tō "ye' be' su' higuera klō dikɪa," ¿e' ē kuëkɪ be' erblé ye' mik? Erē e' tsata be' tō ikɪ sueraia.

⁵¹ Nies ie' tō iché:

—Mokɪ ye' tō a' a' iché tō ká jai sueraē a' tō áie tá a' isueraē tō ye' dör S'ditsö Alá e' dör wēs klökata† es shkokaie ká jai a, e' kɪ Skököl bɪyöchökwakpa shkōke wō'k wa'k.

2

Ulabatsé kéwō tkō'weke Caná

¹ Böiki es tá ulabatsé Caná atē Galilea eē, eē Jesús mɪ tso'. ² Nies Jesús ena ittökatapa kiule, e' pa de ulabatsé e' kéwō tkō'uk. ³ Mik ie' pa vino enewa, etá Jesús mɪ tō iché ie' a:

—Vino enewa.

⁴ Jesús tō ie' a' iché:

—¿Iök be' tō e' ché ye' a? Kam ye' kéwō dō iwá kkacheio tō yi dör ye'.

⁵ Etá imi tō iché íyi watiökwakpa a:

—I kōs chekeitō a' a, e' ú a' tō es.

⁶ Eē skaú tso' teröl (6) judiowak e' batse'ukerak Skököl a, e' dí dapa'woie. Skaú ek ē a' di' choká galon dōka dabom böyök (20) ö dabom mañayök (30) ekkē. ⁷ Jesús tō iché watiökwakpa a:

—Skaú ikképa wá iōká chiē di' wa.

Tá watiökwakpa tō iwá iékarak es. ⁸ Etá Jesús tō iché iarak:

—I' tá itsá yōttá elkela tá itsúmi ikéwō tkō'uk wōkir a pattsé.

Es ie' pa tō iwé. ⁹ Etá iwōkir tō di' yöne vinoie e' pattsé. Ie' kē wá ijcher tō wé vino e' datse (erē watiökwakpa tō di' yéttá, e' pa ē wá ijcher tō wé idatse.) E' kuëkɪ ie' tō wēm ulabatske, e' kiē ¹⁰ tá ichéitō ia:

—Sulitane wöblane vino bua'iewá, ese watiök kéwe. Mik s'kiulepa tō iyé tajē, etá vino ēse watieke. Erē be' tō vino bua'ie blé, ikké erpa be' tō iwatieke.

† 1:51 Génesis 28.11 saú.

¹¹ I' wé Jesús tò Caná áte Galilea ee, e' dör i kê or yi á ese tsá o' ie' tò. E' wa ie' tò ilo tajë, e' kkaché ie' pa á, tá ittòkatapa erblé ie' mik.

¹² E' ukuòki tá ie' miá imi tá, ièlpa tá, ñies ittòkatapa tá, ká kiè Cafarnaúm ee. Ee ie' pa e' tséat ká bôt ká mañat ekké alé.

Jesús tò Skèköl wé batse'wé

(Mateo 21.12-13; Marcos 11.15-18; Lucas 19.45-46)

¹³ Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kèwò tkò'wé dökewatke tsinet, e' kueki Jesús miá Jerusalén kawò e' tkò'uk. ¹⁴ Mik ie' de Skèköl wé pamik, etá ie' tò obeja ena bakala pupula ena nuböl ese wataukwakpa kué. Ñies inuköl mane'ukwakpa* kuéitò tulur-dak imesa o'mik. ¹⁵ Tá ie' tò ttsa' tréwa, e' wa ie' tò iyi wataukwakpa kos tré'wéyal iobeja ibakala tso' kos e' tá. Ñies inuköl mane'ukwakpa inuköl tuléttsaitò tá imesa trélurká. ¹⁶ Ie' tò iché nuböl wataukwakpa á:

—Íyi i' yólur serra! ¡Ké ye' Yé u klò'warwa a' iyi watuqie!

¹⁷ E' ukuòki tá ittòkatapa éna ianewa tò Skèköl yèkkuò tò iché: “Be' u dalër tajë ye' éna, e' tsatkeræ ye' tò dö ye' duöwa ekké.”

¹⁸ Judiowak wökirpa tò ichaké Jesús á:

—Í kê or yi á e' wése wèmi be' tò sa' á iwá kkachoe tò be' wá kawò tá' iyi ikké wöje?

¹⁹ Ie' tò iütte:

—U i' tkéttsá a' tò, e' tá böiki es tá ye' tò iyuékane.

²⁰ Ie' pa tò iché iá:

—U i' kané dör duas dabom tkëyök kí teröl (46), etá ¿wes iyuékami be' tò ká mañat é?

²¹ Eré u cheke ie' tò, e' dör iwák e' chòke.

²² E' kueki mik ie' shkenekane, etá ittòkatapa éna ianewa tò ie' tò iyé' es. E' kueki ie' pa tò Skèköl yèkkuò ena i' yé' Jesús tò e' klò'wé.

Jesús wá sulitane er suule buaé

²³ Mik Jesús tso' Jerusalén Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kèwò tkò'uk, etá i' kê or yi á ese weke ie' tò tajë. E' kueki tajë pè' erblé ie' mik. ²⁴ Eré ie' wá ie' pa er suule buaé, e' kueki kê ie' erbléne ie' pa mik. ²⁵ Ie' wák wá ijcher buaé wes sulitane er dör. E' kueki kê yi á i' yènk ie' á tò wes se' er dör.

3

Jesús ena Nicodemo tté ñita

¹ Wém tso' eköl kiè Nicodemo, e' dör judiowak wökirpa eköl. Ie' dör fariseowak. ² Ká et nañewe ie' de Jesús ska' tá ichéitò iá:

—A S'wöbla'ukwak, i' kê or yi á ese weke be' tò. Skèköl kê kúpa be' tá, e' ma kê be' á

i' onuk. E' kuéki sa' wá ijcher tò ie' tò be' patké' sa' wöbla'uk.

³ Jesús tò iché iá:

—Moki ye' be' á iché tò yi kê skà kunene etókichane, ese kê döpa'wá i' blúie Skèköl tso' e' á.

⁴ Nicodemo tò ie' á ichaké:

—Mik s'de kèchke, etá ¿wes s'kurmene etókichane? ¿Wes s'mi' miwane s'mi shuá, e' kurmi etókichane?

⁵ Jesús tò iütte:

—Moki ye' be' á iché tò yi kê kune di' wa ena Skèköl Wiköl wa, ese kê döpa'wá i' blúie Skèköl tso' e' á. ⁶ S'kun s'mi wa ese ser wes s'ditsò ser es, eré yi kune Skèköl Wiköl wa, ese ser wes Skèköl ser es. ⁷ Ye' tò be' á iché tò be' kawötá kunukne etókichane. ¿Wes e' tò be' tkiwemi? ⁸ Í wakaneweke Skèköl Wiköl tò se' á, e' dör wes siwá' bitsirke ká wa'ñe es. E' blar ttsésò, eré wé idatse ena wé imirò e' kê jcher s'wá. Es itkòke sulitane kune Skèköl Wiköl wa e' pa ta. Se' wá ijcher tò ie' pa kunene Skèköl Wiköl wa, eré kê se' wá ijcher wes iwá tkòke.

⁹ Nicodemo tò iskà chaké:

—¿E' ma ima iwá dör?

¹⁰ Etá Jesús tò iütte:

Be' dör s'wöbla'ukwak dalóiertá' tajë Israel aleripa shuá ese, eré ¿wes be' kê wá iyi ikké jcher? ¹¹ Moki ye' tò be' á iché tò i' jcher sa' wá, e' cheke sa' tò a' á, ñies i' sué sa' tò, e' pakeke sa' tò, eré a' kê éna sa' ttò klò'wak yès. ¹² Íyi tso' ká i' kí, ese wa ye' tò ikleeke a' á, eré e' kê klò'wé a' tò. Ye' mú tò ipaké iyi tso' ká jai á ese wa kê kleaule, e' ma ¿wes e' klò'wémi a' tò?

¹³ “Ké yi mine'ká ká jai á ese dene ká i' á. Eré ye' dör S'ditsò Alá, e' datse ká jai á, e' kueki iyi tso' ee' e' jcher serra ye' wá buaé. ¹⁴ Mik Israel aleripa bak ká wé kê yi serku', ese kê á, etá Moisés tò tabecka yué tkabé diökölíe,* e' batséwaitò kalka mik tá itkéka. Es ñies, ye' dör S'ditsò Alá, e' kawötá tkèka kal mik ¹⁵ as wépa erblé ye' mik, esepa ulá dö sene michoé e' ska'.” Es Jesús tò iché Nicodemo á.

Skèköl éna sulitane dalër

¹⁶ Skèköl éna ká ulitane wakpa dalër tajë. E' kueki ie' alá eköl é, e' me'ttsaitò ttèwa se' skéie, as yi erblé imik esepa kê duöwa aishkuò tá, e' skéie sene michoé dö iulá á. ¹⁷ Skèköl kê wá ilá patkéne ká i' á se' kichatòktsa. E' skéie ipatké'itò se' tsatçok.

¹⁸ “Yi erblé Skèköl Alá mik, ese kê kichatène. Eré yi kê erbléne imik, ese kê erbléne Skèköl Alá eköl é e' mik, e' kueki

* **2:14** inuköl mane'ukwakpa: Inuköl tso' Skèköl wé á, e' dör kuá'ki, kê dör inuköl tso' judiowak wá iyi tuqie bánt ese. E' kueki yi tò iyi tuqie ee, ese kawötá ie' pa inuköl mane'uk inuköl ñe'se wa. * **3:14** Moisés tò tabecka yué tkabé diökölíe: Israel aleripa ukyène Skèköl kí ena Moisés kí. E' nufie Skèköl tò tkabé patké' ie' pa ttòkukur. Eré Skèköl tò iyé' Moisés á tò tabecka yué tkabé diökölíe tá ibatsówa kalka mik as wépa duökewatke esepa isaú tá ibuarne. Números 21.4-9 saú.

ikichatēnettsatke. ¹⁹ Skēkōl Alà dē'bitū kā i' a, e' dōr wēs bō'wō es se' er nī'woie. Erē s'tso' i sulu wamblōk, esepa dōr wēs s'tso' stui a es, e' wa ie'pa wōbatsō bua'ie. Ie'pa kē kī ie' kiane. E' kuekī wēpa kē erblēne ie' mik, esepa kichatēnetke. ²⁰ Wēpa tō i sulu wambleke, esepa éna suluē Skēkōl Alà ar. Ie'pa kē kī Skēkōl Alà ttē kiane ttsē as i sulu wamblekerakitō, ese wā kē kkayērwa. E' dōr wēs s'tso' stui a kē shkakwā bō'wō olo ska' es. ²¹ Erē wēpa serke wēs Skēkōl ttē mokī tō ichē es, esepa kī Skēkōl Alà kiar buaē. Ie'pa dewā buaē Skēkōl Alà dōr wēs bō'wō es e' ska' iwa kkachoie tō i wēke ie'pa tō, e' wēkerakitō Skēkōl batamik."

Juan S'wōskuōkwak tō ichē tō Jesús dōr ie' tsatā

²² E' ukuōkī tā Jesús mīa Judea ittōkatapa tā. Eē ie' e' tsēat kā taiē ie'pa tā s'wōskuōk. ²³ Nies Juan tso' s'wōskuōk kā kiē Enón ee, ee di' tso' taiē e' kuekī. Kā e' atē tsīnet Salim. Pē' dōke ie' ska' tā ie' tō ie'pa wōskueke. ²⁴ (Iyi ikkē kaneone kam ie' wōtērwa s'wōto wē a, e' yōkī.)

²⁵ Erē ie' ttōkatapa wēlepa nī iūtēmi judiowak ekōl tā, ie'pa e' batse'uke di' wa, e' ttē kī. ²⁶ E' kuekī ie'pa mīyal Juan ska' tā ichēitō iā:

—A S'wōbla'ukwak, wēm dē' be' ska' Jordán di' wīshet yē' be' tō, e' wāk tso' s'wōskuōk tā sulitane mī'ke ie' tā. ¿E' kē tō be' tsiriwē?

²⁷ Juan tō iūtē:

—Au, e' kē tō ye' tsiriwē. Skēkōl kē wā se' a ikēwō mēne, e' tā kē se' a i onuk yēs. ²⁸ Ye' tō iyē' tō 'ye' kē dōr wē pairine'bitū idi' wa s'blūie e', erē ye' patkēne'bitū ie' yōkī keweie, e' tsē' a' wākpa tō buaē. ²⁹ Mik ulabatske, etā alakōl dōr iwēm icha. Etā iwēm sini' tso' ee, ese tō wēm ttō ttsē, etā e' tō ie' tsē'wē buaē. Ye' dōr wēs wēm sini' es. E' kuekī ye' tsē'ne buaē i'ñe tō sulitane mī'ke Jesús tā. ³⁰ Ie' kawōtā kikēkā taiē ye' tsatā, e' skēie ye' kē e' wōōkwa diōshet.

Jesús datse kā jai a

³¹ Yi datse kā jai a, e' dōr sulitane tsatā. Wēpa tso' kā i' kī, esepa dōr kā i' wakpa, i tso' kā i' kī, ese ē cheke ie'pa tō. Erē yi datse kā jai a e' dōr sulitane tsatā. ³² I suule ie' wā ena i tsēule ie' wā kā jai a ese pakekeitō, erē pē' kibiiepa kē wā ie' ttē klōne. ³³⁻³⁴ Yi patkē'bitū Skēkōl tō e' a Skēkōl Wikōl mēne taiē shūtē, e' kuekī ie' tō Skēkōl ttō pakekene. E' kuekī wēpa tō ie' ttē klō'wē, e' wa esepa tso' ichōk tō Skēkōl ttē dōr mokīē. ³⁵ S'yē éna ilā dalēr taiē, e' kuekī iyi ulitane méatitō iulā a. ³⁶ Wē erblē Skēkōl Alà mik, ese ser michoē. Erē wē kē tō Skēkōl Alà ttō iūtē, ese kē ulā dōpa sēne michoē ska'. E' skēie Skēkōl kēsik me'rie ikī.

4

Jesús ttē alakōl ekōl tā Samaria

¹⁻³ Fariseowakpa tō ittse tō Jesús klēpa kī iērke ena s'wōsurkerak taiē Juan tō s'wōskuē e' tsatā. (Erē Jesús wāk kē wā s'wōsune, ittōkatapa tō s'wōskuē.) Mik i cheke ie'pa tō e' ttsē Jesús tō, etā ie' e' yēttsā Judea mīane Galilea.

⁴ Erē ie' ittse tō ie' kawōtā shkōktkō Samaria. ⁵ Ie' ena ittōkatapa de kā atē Samaria kiē Sicar ee. Eē tsīnet kā me' Jacob tō ilā José a, e' atē. ⁶ Di' bi' Jacob tō kā iaiāē e' tso' ee. Eē Jesús demi tā ishtrinewā. Ie' e' tkēsēr di' biule e' kkōmik etā diwō dōketke bata a. ⁷⁻⁸ Jesús ttōkatapa mīyal Sicar chkewō tauk nē. E' dalewa alakōl ekōl dōr Samaria wak, e' debitū di' tsuk tā Jesús tō ichē iā:

—A tayē, be' we'ikēyō, di' kakkū nā yē.

⁹ Ie' tkīnewā tā iūtēitō:

—Be' dōr judiowak, ye' dōr Samaria wak. ¿Wēs be' tō ye' a di' kiekē? (Judiowak ena Samaria wakpa kē wō dōr nī mik, kē dōtā'wā nī ska', e' kuekī alakōl tō iūtē es.)

¹⁰ Jesús tō iūtē:

—I meke Skēkōl tō se' a éme ena yi dōr ye', e' jchenūpa be' wā, e' ma be' tō ye' a di' kieraē tā di' tō sēne meke siā ese meraēyō be' a.

¹¹ Alakōl e' tō Jesús a ichē:

—A kēkēpa, be' kē wā tkā' ku' di' i' yottsā, nīes di' i' tso' iskiē. ¿Wē be' tō di' e' kuēmi mē ye' a? ¹² Ima be' tō ibikeitsē? Se' yē bak dōr Jacob, e' tō di' i' me'at sa' a. Di' i' ya' ie' wāk tō ena ila'r tō nīes iyyiwak. ¿Be' tō ibikeitsē tō be' dōr ie' tsatā?

¹³ Jesús tō ie' iūtē:

—Wēpa tō di' i' yē esepa er sirdane. ¹⁴ Erē wēpa tō di' meke ye' tō e' yē, esepa kē er sirpaiane yēs. Di' e' dōr ie'pa er a wēs di' tskirke wōtūō taiē es, e' tō sēne michoē meraē ie'pa a.

¹⁵ Etā alakōl tō ichē iā:

—A kēkēpa, di' e' mū ye' a as kē ye' er siria, nīes as kē ye' dōiā di' watsuk iē.

¹⁶ Jesús tō ichē iā:

—Be' yū, be' wēm kiōk tā be' kiēne.

¹⁷ Etā alakōl tō iūtē:

—Ye' kē wēm tā'.

Jesús tō ichē iā:

—Buaē be' ichē tō kē be' wēm tā'. ¹⁸ Be' ulabatsule skētōkicha tā i'ñe tā be' wā itso', e' kē tā' be' ulabatsule. I chē be' tō, e' dōr mokī.

¹⁹ Etā alakōl tō ichē ie' a:

—A kēkēpa, ye' tō isūē tō wēsua be' dōr Skēkōl ttekōl. ²⁰ Sa' dōr Samaria wakpa, e' kēkēpa bak kā iaiāē, e'pa tō Skēkōl dalōie e' wakaneo' kabata i' kī. Erē a' judiowak tō icheke tō s'kawōtā e' kanēuk Jerusalén ē.

²¹ Etā Jesús tō iūtē:

—A tayē, ye' ttō klō'ū. Kawō dōraē tā Skēkōl dalōie e' wakaneo'rdāē kā wa'ñe, kē dōr kabata i' ē kī o' Jerusalén ē a. ²² A'

tö Skëköl dalöieke, erë e' kē jcher a' wā buaē. Erë s'tsātēr ttē e' datse sa' dör judiowak ditsëwō wa, e' kuëkī sa' wā ie' jcher buaē. ²³ S'yē dalöiökwaqpa chökke, esepa tö ie' dalöieraē mokiē iWiköl wa. E' kēwō dökete, moki idetke i' ta. ²⁴ Skëköl dör wiköl, kē wërta'wā, e' kuëkī wēpa tö ie' dalöieke esepa kē idalöiök mokiē wēs ie' kī kiane es iWiköl wa.

²⁵ Etā alaköl tö ichē:

—Ye' wā ijcher tö wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e' datse (e' kiē “Cristo” griegoie ena “Mesías” hebreoie). Mik ie' de etā ie' tö iýi ulitane wā pakeraē se' a.

²⁶ Jesús tö ie' a' ichē:

—E' ma e' dör ye' tso' ttök be' ta e'.

²⁷ E' wōshā tā ittōkatapa debitūne. E' pa tö Jesús suē kapakök alaköl tā, e' tö ie' pa tkiwēwā tajē. Erë kē yi kēsik dē'ka ichakök ie' a' tö “¿i kiane be' kī?” ö “¿iök be' tso' kapakök alaköl se' ta?” ²⁸ Etā alaköl tö iskau meät tkēr eē tā imiāne wē iu tso' rak eē, tā ichéitō e' wakpa a:

²⁹ —Mishka wēm dur eköl e' sauk. Ì sulu kōs wamblē'yō, e' chéitō ye' a' seraā. ¿ie' alē dör wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e'?

³⁰ Etā ká e' wakpa biteyal Jesús weblök.

³¹ E' dalewa Jesús ttōkatapa tö ichē iā:

—A S'wōbla'ukwak, be' chkō.

³² Erë Jesús tö ie' pa a' ichē:

—Ye' wā chké tso', e' kē sūle a' wā.

³³ Ie' pa ñi chakérak:

—¿Yile wā chké debitū ie' a' ñē?

³⁴ Erë Jesús tö ie' pa a' ichē:

—Ye' chké dör, yi tö ye' patkē', e' ttō iütök ena kanē me'itō ye' a, e' eukwa seraā. ³⁵ A' wā ttē tso' e' tö ichē: ‘Kawō kianeia si' tkēl etā iýiwō tso'tke shtë'; erë ye' tö a' a' ichē tö pē' datse tajē e' pa weblō. Ie' pa dör wēs iýiwō alinetke tso'tke wē'iāē tēnuk es. Ie' pa tso'tke erblök ye' mik. ³⁶ Wēpa tö ie' pa kimeke erblök ye' mik, esepa dör wēs iýiwō shtëkwakpa es, e' skē dōraē ie' pa ulā a. Nies wēpa shteke ie' pa tö, esepa ulā a sene michoē dōraē. Es wēpa dör wēs iýi kuatkōkwakpa es ena wēpa dör wēs iýiwō shtëkwakpa es, esepa tse'rdaē buaē ñita. ³⁷ Pē' tö icheke: ‘wēle tö ikuatkeke, skā tö iwōshteke.’ Ttē e' dör moki. ³⁸ Ye' tö a' patkē'mi iýiwō shtëk wē a' kē wā ikuatkeule eē. Eē o'ka kanēblē', erë iwā de buaē a' ulā a.

³⁹ Alaköl e' tö ipakē Samaria wakpa a: “Ì sulu kōs wamblē'yō, e' chéitō ye' a' seraā.” E' kuëkī Samaria wakpa tajē serke ká e' a, e' pa erblē Jesús mik. ⁴⁰ Etā mik Samaria wakpa de Jesús ska', etā ie' pa kkōché ie' a' tā ichérakitō iā:

—Be' e' tsúat sa' ta.

Ie' e' tséat ie' pa tā ká böt. ⁴¹ Ie' kapakōke ie' pa tā, e' kuëkī ie' pa kī dapanē tajē erblök ie' mik. ⁴² Etā ichérakitō alaköl a:

—Sa' erblē ie' mik e' kē dör be' tö sa' a' ichē, e' ē kuëkī. I'ñe tā' sa' wákpa tö ittō tse', e' kuëkī sa' tö iklō'wē tö moki ie' dör sulitane tsätkōkwak.

Jesús tö blu' kanē kuëblu eköl e' alā bua'wēne

(Mateo 8.5-13; Lucas 7.1-10)

⁴³ Böiki es tā Jesús e' yēttsa Samaria e' michone Galilea. ⁴⁴ Ie' tö iýē': Skëköl tteköl kē dalöiērtā iwák ká kī. ⁴⁵ Mik ie' demi Galilea etā ká e' wakpa tö ikiéwā er bua' wa. Mik ie' pa dē'rō Jerusalén judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'uk, etā i kōs buaē o' Jesús tö, e' su' ie' pa tö. E' kuëkī ie' pa tö ikiéwā er bua' wa.

⁴⁶ Jesús dene Caná ate Galilea wē ie' tö di' yō' vinoie eē. Ká e' blú kanē kuëblu eköl tso' Cafarnaüm, e' alā kirinewā tajē. ⁴⁷ Mik ie' wā ijchenewā tö Jesús tso' Judea, e' dene Galilea, etā ie' mīa Jesús ska' tā ikkōché iā:

—Mishka Cafarnaüm ye' alā duökewatke e' bua'ukne.

⁴⁸ Ie' tö iýē:

—Wēsua i kē or yi a ese kē one ye' wā a' a' iwā kkachoie tö yi dör ye', e' tā kē a' erblōpa ye' mik.

⁴⁹ Erë blu' kanē kuëblu tö ichē iā:

—A kēkēpa, mishka bet kam ye' alā duōwā e' dalewa.

⁵⁰ Jesús tö ichē iā:

—Be' yūne be' u a. Be' alā serdaia.

Ie' tö Jesús ttō klō'wē mokiē tā ie' mīane iu a. ⁵¹ Kam idōmine u a, etā ikanē mēsopa tö ikuē ñala kī tā ie' pa tö ie' a' ichē:

—Be' alā buanene.

⁵² Ie' tö ie' pa a' ichakē:

—¿Diwō wekkē ye' alā buanémine?

Ie' pa tö iütē:

—Chki diwō bata rrate ekkē.

⁵³ Iýē éna iāne tö diwō ekkē Jesús tö iýē' ie' a' tö be' alā serdaia. E' kuëkī ie' ena iyamipa kōs e' pa erblē imik.

⁵⁴ Jesús tso' Galilea, i' tā, i kē or yi a ese wēitō bötökicha eē.

5

Jesús tö wēm kraulewā bua'wēne

¹ E' ukuökī tā judiowak tso' kawō tkō'uk Jerusalén, eē Jesús mīa. ² Jerusalén di'dape kuoie me'r ukkō kiē Obeja Ukkō e' o'mik tsinet. Di'dape e' kiē hebreoie Betsata, e' kkōmik úla tso' skel. ³⁻⁴ Úla ekkē a' tajē s'kirirke esepa tso'. E' pa welepa kē wōbla wawēr, welepa kē shko, welepa kraulewā.

* **5:3-4** Ttē i' kē kī Juan yēkkuō kēchke kibipa e' kī. E' tö ichē i' es: Mikle tā mikle tā Skëköl biyōchōkwak eköl e' ökewa di' wōtiuk. Di' wōtirke etā yi mīwā di' a' kēwe, e' buanene. Kē itkine tö duē wēse tö ie' tteke. E' kuëkī s'kirirke tso' ipanuk tö as di' wōtir.

Ie'pa tso' ipanuk tö as di' wötir.* ⁵ Ie'pa shuä wëm tër eköl kraulewä. Ie' kirinemi e' k' duas de dabom mañayök k' päköl (38). ⁶ Jesús tö isuë tër eë. Ie' wä ijchenewä tö kä iaiäë ikininemi. Etä ie' tö wëm kraulewä e' ä ichaké:

—¿Be' k' ikiane tö be' buarne?

⁷ Etä iikirirke tö ie' iuté:

—A kékëpa, kë yi ku' ye' k'imuk e' iowä di' ä mik iwötirke etä. Bitökicha ye' e' iakwa, etä yile e' iéwatke ye' yök' kewe.

⁸ Jesús tö ie' ä iché:

—Be' e' kókä, be' ka'la kókä tä be' shkómi.

⁹ E' bet tä wëm buanene ika'la kékaitö tä ishkémi ekka. Erë e' diwö dör judiowak eno diwö. ¹⁰ E' kueki judiowak wökirpa tö iché wëm buanene e' ä:

—J'ne dör eno diwö, e' kueki be' kë ä kawö tä' ka' se tsukmi j'ne.

¹¹ Ie' tö ie'pa iuté:

—Yi tö ye' bua'wëne, e' tö ye' ä iché: 'Be' ka' shtökä tä be' shkómi.'

¹² Etä ie'pa tö ie' ä ichaké:

—¿Yi tö be' ä iché tö 'be' ka' shtökä tä be' shkómi'?

¹³ Jesús miä pé' tso' taië e' shuä, kë wëneia, e' kueki wëm buanene e' kë wä ijcher yi tö ie' bua'wëne. ¹⁴ E' ukuöki tä Jesús tö ie' kuë Skéköl wë ä tä ichéitö ia:

—Ye' tö ttsö. Be' buanene, e' kueki i sulu kë wamlaria dö' i sulu k' döbitune be' k'.

¹⁵ Etä wëm e' miä judiowak wökirpa ska' tä ichéitö, 'Jesús tö ye' bua'wëne.' ¹⁶ Jesús tö i kë or yi ä ese wë eno diwö ä, e' kueki judiowak wökirpa tö ie' suémitke suluë. ¹⁷ Erë ie' tö iché ie'pa ä:

—Ye' yë kaneblöke kekraë, es ñies ye' kaneblöke.

¹⁸ Ttë e' tö judiowak wökirpa k' uluwéka, éna ie' ttakwa éme. Ie'pa kë ulune ie' k' ie' tö eno diwö dalösëwëwä, e' ë kueki. Erë ie' iché tö Skéköl dör ie' yë, es ie' e' chö tö ñies ie' dör Skéköl, e' tö ie'pa k' uluwé tajë ie' k'.

Skéköl tö ilä ä diché tajë mé

¹⁹ Jesús tö iché ie'pa ä: "Moki ye' tö ä ä iché tö ye' dör Skéköl Alä, e' kë ä i onuk ye' wák er wa. I kës weke ye' Yë tö, e' suë ye' tö, e' ë weke ye' tö. I weke ye' Yë tö, e' kës weke ye' tö. ²⁰ S'yë éna ye' dör ie' Alä e' dalër tajë, e' kueki i kës wekeitö, e' kkachekeitö ye' ä. Ñies ilë k' kkacheraëitö tajë ye' ä, e' tö ä ktiwerawä tajë. ²¹ S'yë tö s'duulewä e' shkewëta'kane tä sene mekenëitö ie'pa ä. E' suë ye' dör ie' Alä, e' tö sene meke wëpa ä ye' k' ikiane më esepa ä. ²² Ñies S'yë kë tö yi shuletä' ichoie tö yi kichatërdäë ö yi ser michoë, e' këwö méitö ye' ä as ye' tö s'shulö. ²³ Ie' tö iwë es äs sulitane tö ye' dalöiö wës ie'pa tö ie' dalöieke es. Wëpa kë wä ye' dalöiëne, ñies esepa kë wä S'yë tö ye' patkë'bitü e' dalöiëne.

²⁴ "Moki ye' tö ä ä iché tö wëpa tö ye' ttë iuteke ena ierblökerak yi tö ye' patkë'bitü, e' mik, esepa ulä ä sene michoë detke. Ie'pa kë kichatërpattsä. Ie'pa kë ku'ia wës s'duulewä es, ie'pa ulä detke sene chökke ska'. ²⁵⁻²⁶ Ye' Yë dör sene mukwak ñies ye' dör sene mukwak, e' këwö me' ie' tö ye' ä e' kueki. Wëpa kë wä sene michoë ku', esepa dör wës s'duulewä es Skéköl ä. Kawö döraë tä ie'pa tö ye' dör Skéköl Alä e' ttö tseraë. Wëpa tö ye' ttö ttsä tä iklö'wëitö moki, esepa ser michoë. Moki ye' tö ä ä iché tö e' këwö datse, ñies e' de i' tä. ²⁷ Ñies ye' dör S'ditsö Alä, e' kueki ie' tö kawö me' ye' ä sulitane shuloë. ²⁸⁻²⁹ Kawö datse aishkuö tä, tä s'duulewä kës tö ye' ttö tseraë tä ie' yörattsarak pö ä. Wëpa tö i buaë o', esepa shkerdakane sene michoë ä. Erë wëpa tö i sulu wambllë, esepa shkerdakane kichatënoie. Ttë e' kë tö ä tkiukwä.

Wës se' wä ijcher tö Jesús ttë dör mokjë

³⁰ "Kë ye' ä i onuk ye' wák er wa. Ye' kë k' i kiane wë ye' wák er wa. E' skéie i kiane wë Skéköl tö ye' patkë'bitü, e' k' ie, ese wekeyö. E' kueki ye' tö s'shuleke wës ye' Yë tö ye' ä ichéke es. E' kueki ye' tö s'shuleke yësyë. ³¹ Ye' wák e' chöpa tö ye' ttö dör moki, e'ma e' kë wä tä'. ³² Erë itso' eköl e' tö ye' tté cheke, e' dör Skéköl. Ye' wä ijcher tö ima ie' tö ye' tté cheke, e' wä tä'. ³³ A' tö ye' chakök patkë' Juan ä tä ie' tö ye' tté yë, e' dör mokjë ñies. ³⁴ Erë s'ditsö tö ye' tté cheke, e' kë ska' ye' tkine. Erë i yë' Juan tö, e' chëyö a' ä as ä tsatkër e' ë kueki. ³⁵ A' ä Juan dör wës bö'wö wöñarke olo burke es. Kuaë ä' tö ie' tté klö'wë buaë ttsë'ne bua' wa, erë ekuölë. ³⁶ Erë i skä tso', e' tö ye' tté cheke buaë, i yë' Juan tö, e' tsatä. E' dör, i kë or yi ä ese wekeyö tajë wës ye' Yë tö ye' patkë' iuk es. E' tö sulitane ä ikkacheke tö mokjë ye' Yë tö ye' patkë'bitü. ³⁷ Ñies ye' Yë tö ye' patkë'bitü, e' tö ye' tté cheke, erë ä kë wä ie' ttö ttsëule, ñies ä' kë wä ie' suule. ³⁸ Ie' tö ye' patkë'bitü, erë ä' kë erblëne ye' mik. E' kueki ä' kë tö ye' tté klö'wëta' mokjä e' er ä. ³⁹ A' tö ibikeitseke tö Skéköl yëkküö tö ichëmi tö wës sene michoë dömi ä ulä ä, e' kueki ä' tö isugëwä bua'iewä. Erë yëkküö e' tö ye' tté cheke. ⁴⁰ Erë ä' kë erblak ye' mik äs sene michoë dö ä ulä ä.

⁴¹ "S'ditsö tö ye' k'ikëka, e' kë ska' ye' tkine. ⁴² Erë ye' wä ä suule buaë tö wës ä' dör. Ye' wä ijcher tö kë ä éna Skéköl dalër. ⁴³ Ye' dé'bitü ye' Yë tö wä, erë kë ä' wä ye' kinewä. Erë o'ka bitüpa iwák ttö wä, e'ma e' kiëwä ä' tö buaë. ⁴⁴ A' wakpa ñi k'ikökeka, e' wä ä' wöbatsö bua'ie. Erë ä' kë k' ikiane tö Skéköl eköl ë, e' tö ä' k'iköka, e' tä wës ä' erblömi ye' mik? ⁴⁵⁻⁴⁶ Moisés tö ye' tté kitat yëkküö k' ie, e' kueki mokjä ä' tö ie' tté klö'wë, e'ma ñies ä' tö ye' tté klö'wëmi. E' kueki kë ä' ibikeitsök tö ye' tö ä' kkatëmi ye' Yë ä. I kit Moisés tö kä

iaiaë e' mik a' erblöke, e' je' tö a' kkateraë.
 47 Erë i kitbak ie' tö, e' kë klöne a' wä, e'ma
 ¿wes i cheke ye' tö, e' klö'wëmi a' tö?"

6

Pë' dökä mil skeyök e'pa tié Jesús tö

(Mateo 14.13-21; Marcos 6.30-44; Lucas 9.10-17)

1 E' ukuöki tä Jesús miä batsöri kië Galilea e' wışet. Batsöri e' kië nies Tiberias. 2 İ kë or yi a' ese weke ie' tö tajë. Ie' tö s'kirirke esepa bua'wëne, e' suë pë' tö, e' kueki tajë pë' mir ie' itöki. 3 Ie' miä ittökatapa tä kabata a' tä eë ie' e' tkëser ie'pa tä. 4 Judiowak Yëpa Yërulune Egipto e' këwö dökewatke tsinet tkö'wë. 5 Mik ie' tö isué tö pë' de tajë ie' itöki, etä ichéitö Felipe a:

—¿Wë se' mi'mi iyi tauk pë' qos ikkëpa a' nê?

6 E' chéitö Felipe a' isuoie tö ima Felipe tö ie' iütëmi. Erë ie' wák wä ijcher buaë tö i wëmi ie' tö.

7 Felipe tö iütë:

—S'kaneblömi dö kä cien böyök, erë e' skë kë döw wë' iyi tuoie më ie'pa a' elke elke.

8 İttökata eköl kië Andrés döw Simón Pedro ël, e' tö iché ia:

9 —İe duladula tso' eköl, e' wä pan yöule cebada wa tso' skel ena nima bötö; erë e' kë döpakä s'tso' tajë e' ki.

10 Jesús tö iütë:

—İchö ie'pa ulitane a' tö a' e' tulüser iski.

(Kä e' a' tajë ta'tsi tso'.) Etä pë' ulitane e' tulëser. Eë wëpa ë döka mil skeyök (5.000). 11 Jesús tö pan klö'wë tä wëstela chéitö Skëköl a. E' ukuöki tä iblatéitö méitö ittökatapa a' as iwatiörakitö. Nies iwéitö nima tä es. Etä ie'pa tö inë qos ie'pa ki ikiane ekkë. 12 Mik ie'pa chké de wë' etä Jesús tö iché ittökatapa a:

—İbata atë e' shtë as kë iweirwa.

13 Etä ittökatapa tö pan yöule cebada wa döka skel, e' bata atë, e' shtë iëne döka kköla dabom eyök ki bök (12). 14 Mik pë' isué tö, i kë or yi a' ese wë Jesús tö, etä ie'pa iché:

—Moki wëm wï döw Skëköl tteköl cheke kä iaiaë tö idatse e'.

15 Erë Jesús wa ijchenewä tö ie'pa wä ie' mi'ketser diché wa tkëkä blu'ie, e' kueki ie' miäne kabata a' e' tsukat ekörla.

Jesús shkë di' ki

(Mateo 14.22-27; Marcos 6.45-52)

16 Mik kä tuirketke, etä Jesús ttökatapa biteyalne dö batsöri a. 17 Jesús ichéke ie'pa a' tö kë ye' panar. Kä tsenewatke etä Jesús kam döne, e' kueki ie'pa e' iëkarak kanö a' tä imichorak batsöri wışet dö Cafarnaüm. 18 E' wöshä tä siwa' bitsineka tajë, e' tö di' uyeke tajë. 19 Mik ishkérak dö kilómetro skel ö teröl e' ulatök, etä ie'pa isué tö Jesús shköratse ie'pa kker di' ki. E' tö ie'pa suawë.
 20 Ie' iché ie'pa a:

—İKë a' suanuk! Ye' idir.

21 Ie'pa ttsë'ne buaë ie' iikiökwä kanö a, e' wöshä tä idemirak wë imi'kerak eë.

Pë' tö Jesús yuleke

22 Bule es tä, pë' atë batsöri wışet, e'pa wä ijchenewä tö Jesús ttökatapa mineyal kanö ar eë etö ë, e' ki, erë Jesús kë mineä ittökatapa tä. 23 Etä kanö skä datse tseë Tiberias, e' irine tsinetkla wë ie'pa pan ña' mik Jesús wëstela yë' Skëköl a pan ki etä eë. 24 Mik pë' isué tö ie' ena ittökatapa kë ku'ia, etä ie'pa e' iëkä kanö demi tajë ese ki tä imiyal Cafarnaüm iyulök.

Jesús döw chké tö sene michoë meke e'

25 Mik pë' demi batsöri wışet, etä ie'pa tö Jesús kuë tä ie' a' ichakérakitö:

—A S'wöbla'ukwak, ¿mik be' dë'bitü ië?

26 Ie' iütë:

—Moki ye' tö a' a' iché tö a' kë ku' ye' yulök, i kë or yi a' ese wëyö, e' wä ane a' ëna e' kueki. A' tö chké ña' tajë, e' ë kueki a' tso' ye' yulök. 27 Kë a' kaneblök chké erta'wa ese skéie. A' kaneblök chké kë erta'wa tö sene michoë meke a' a, ese skéie. Chké e' meraë ye' döw S'ditsö Alä e' tö, ye' Yë döw Skëköl e' tö ikëwö me' ye' a' e' kueki.

28 Ie'pa tö ie' a' ichakë:

—İ wëmi sa' tö as i kiane Skëköl ki ese ü sa' tö?

29 Ie' tö iütë:

—Skëköl tö ye' patkë' e' ki ikiane tö a' erblö ye' mik. E' ë kiane ie' ki.

30 Ie'pa tö iché ie' a:

—İ kë or yi a' zë' wëse wëmi be' tö as sa' tö isau' tä sa' erblö be' mik? İ wëmi be' tö? 31 Se' yëpa bak kä iaiaë e'pa tö i' kië maná e' ña' kä sir poë wë kë yi serku' eë. E' tso' kitule Skëköl yëkuö ki wë ichë: 'Moisés tö ie'pa dë' chké datse kä jai a' e' wa.'

32 Jesús tö ie'pa iütë:

—Moki ye' tö a' a' iché tö Moisés kë wa chké datse kä jai a' e' mène a' yëpa bak e'pa a. Ye' yë tö chké e' me' ie'pa a. Erë chké chökke datse kä jai a' e' watkeke ie' tö a' a. 33 Chké chökke meke Skëköl tö, e' döw yi datse eköl kä jai a' tö sene michoë mëmi sulitane a' e'.

34 Ie'pa tö Jesús a' iché:

—A këkëpa, chké e' mú sa' a' këkraë.

35 Ie' tö ie'pa a' iché:

—Ye' döw chké tö sene michoë meke e'. Yi bituke ye' ska' ena ierblöke ye' mik, ese kë tepaia' bli tö, nies ese kë ęsirpaia. 36 Erë e' döw wës ye' tö a' a' ichéke tö erë a' wä ye' suule a' wöbla wa, erë a' kë erblöky' ye' mik. 37 Wëpa me' ye' Yë tö ye' a, esepa qos bituraë ye' ska' tä wëpa bituke ye' ska', esepa kë watpattsayö. 38 Ye' datse kä jai a, e' kë dë'bitü i kiane ye' wák ki e' uk. Ye' dë'bitü i kiane yi tö ye' patkë' e' ki e' uk. 39 Yi tö ye' patkë', e' ki ikiane tö wëpa qos me'itö ye' a, esepa kë wëne we'iköyö. E' kueki ie'pa

kê waterpattsayö. E' skéie ie' kî ikiane tö ie'pa kos shké'wëkaneyö aishkuö tä mik ká i' enewa e' kéwö ska'. ⁴⁰ Ye' Yé kî ikiane tö wépa tö ye' sué ena erblé ye' mik, esepa kos ser michoë kekraë. Ie'pa shké'werakaneyö aishkuö tä mik ká i' enewa e' kéwö ska'.

⁴¹ Jesús tö ichétke: "Ye' dör chké datse ká jai a e'." E' kueki ie'pa ukyënemi ie' kî suluë. ⁴² Ie'pa tö iché:

—¿I' kē dör Jesús dör José alá e'? Iyé ena imi suüle se' wá buaë. ¿Wes ie' tö ichëmi tö ie' datse ká jai a'?

⁴³ Ie' tö ie'pa iüté:

—Kê a' ukyënuia ye' ta'. ⁴⁴ Kê yi bitúpa ye' ska', ye' Yé tö ye' patké, e' kē wá idé' e'ma. Wépa bite ye' Yé wá, e'pa shké'werakaneyö mik ká i' erkewatke etá. ⁴⁵ Skéköl yëkkuö kitule ittekölpa wá e' tö iché: "Skéköl tö ie'pa kos wöbla'weraë." Es wépa tö ye' Yé ttö tsseta', ñies e' wöblautá ie' wa, esepa kos bituraë ye' ska'.

⁴⁶ "Kê yi wá Skéköl suüle. Erë ye' dē'bitu ie' ska', e' kueki ye' ē wá ie' suüle. ⁴⁷ Mokî ye' tö iché a' a' tö wépa erblé ye' mik, esepa ser michoë kekraë. ⁴⁸ Ye' dör chké tö sene michoë meke e'. ⁴⁹ A' yépa bak ká iaiäë, e'pa tö chké kië maná e' ña' ká wé kē yi serku' ese ska', erë ie'pa durulune. ⁵⁰ Erë chké datse ká jai a, e' cheke ye' tö a' a. Wépa tö chké e' ñé, e'pa kē duöpawa. ⁵¹ Erë chké tö sene michoë meke datse ká jai a, e' dör ye'. Wépa tö chké e' ñé, e'pa ser michoë. Chké meraëyö ie'pa a, e' dör ye' wák chká, e' merattsayö ttëwá as ká ulitane wakpa isiepa erblé ye' mik, esepa ser michoë."

⁵² Etá ie'pa ñi iütémi:

—¿Wes ie' tö ichká mēmi se' a katé?

⁵³ Ie' tö ie'pa iüté:

—Mokî ye' tö a' a' iché tö a' kē tö ye' dör S'ditsö Alá, e' chká katé, e' pē yé, e' ta' sene michoë kē dōpa a' ulá a. ⁵⁴⁻⁵⁵ Ye' chká e' dör chké chökke, ye' pē, e' dör di'yé chökke. E' kueki wépa tö ye' chká katé, ye' pē yé, esepa ulá a sene michoë detke. Aishkuö tä mik ká i' erkewatke, etá ie'pa shké'werakaneyö. ⁵⁶ Wépa tö ye' chká katé, ye' pē yé, esepa bāse buaë ye' mik. Ñies ye' bāse buaë ie'pa mik. ⁵⁷ Ye' yé tö ye' patké e' serke iwák mik. Ie' mik ye' serke. Es ñies wépa tö ye' chká katé esepa serke ye' mik. ⁵⁸ Chké dē'bitu ká jai a, e' chök ye' tso' a' a. Chké e' kē dör wes chké kië maná ña' a' yépa bak ká iaiäë e'pa tö e' es. Ie'pa tö iña' erë ie'pa durulune. Erë wépa tö chké cheke ye' tö a' a' e' ñé, esepa ser michoë.

⁵⁹ Ttë e' wa Jesús tö ie'pa wöbla'wé judiowak ñi dapa'wö wé tso' Cafarnaúm e' a.

Jesús ttë batamik se' ser michoë

⁶⁰ Pē' shköke taië Jesús ta, e'pa tö ttë ñe' ttsé tä icherakitö:

—Ttë e' dör darërë. ¿Yi tö iklö'wëmi?

⁶¹ Ima ie'pa tso' ichök e' suéwaitö. E' kueki ie' tö ie'pa a' ichaké:

—¿Ttë e' kueki a' éna ye' wataksa? ⁶² Ye' dör S'ditsö Alá, e' mikane ká jai a wé ye' datse ee, e' mü sué a' tö, e'ma e' je' ta' ¿a' erblömi ye' mik? ⁶³ Wiköl Batse'r tö sene michoë meke sia. I' wéke s'ditsö tö, ese kē dör iie bua'. Ttë wa a' pattekeyö e' wá datse Wiköl Batse'r wa. Ttë e' klö'wé a' tö, e' ta' a' ser michoë. ⁶⁴ Erë a' wélepa kē erblöku' ye' mik.

Wépa kē erblöku' ie' mik ena yi tö ie' mekettsa e' jchertke ie' wá kewe, e' kueki ie' tö iché es. ⁶⁵ Ie' tö iklí ché:

—E' kueki ye' tö a' a' iché tö kē yi bitúpa ye' ska', ye' Yé kē wá imēne e' ta'.

⁶⁶ E' ukuöki tä taië pē' shköke Jesús ta, e' kibiiepa tö iméat, kē shköia ie' ta'. ⁶⁷ Etá Jesús tö ittökatapa dabom eyök kî bōl (12), e'pa a' ichaké:

—¿A' shkakmi ñies ye' yökí?

⁶⁸ Etá Simón Pedro tö iüté:

—A' Skékëpa, ¿yi tä sa' mi'mi? Be' ttë ē wa sa' ser michoë. ⁶⁹ Sa' erblétke be' mik. Sa' wá ijcher mokié tö be' dör yi dör batse'r patké'bitu Skéköl tö e'.

⁷⁰ Jesús tö ie'pa iüté:

—A' dabom eyök kî bōl (12), e' shukit ye' tö, erë a' eköl dör bē icha.

⁷¹ Mik Jesús tö e' ché etá Judas chéitö. E' dör Simón Iscariote e' alá. Ie' dör Jesús ttökatapa dabom eyök kî bōl (12) e' eköl erë ie' tö Jesús wömekettsa.

7

Jesús ëlpa kē erblëne ie' mik

¹ E' ukuöki tä Jesús shköke Galilea. Judiowak wökirpa éna ie' ttakwa, e' kueki ie' kē shkak Judea. ² Erë judiowak tö kawö tkö'wéke kiekerakitö Úla Kéwö, e' kéwö tkö'wekerakitö Judea, e' dewatke tsjinet. ³ E' kueki Jesús ëlpa tö ie' a' iché:

—Kê be' e' tsukat íe. Be' yú Judea as i kē or yi a' ese wéke be' tö, e' wá saü be' ttökatapa serke ee e'pa tö. ⁴ Yi kî ikiane tö s'malepa tö ikikëka taië, ese tö íyi kos wé sulitane wörki. Mokî i kē or yi a' ese ormi be' a, e' ta' iú sulitane wörki.

⁵ Jesús ëlpa kē erblëne ie' mik, e' kueki ie'pa tö iwawayé es. ⁶ Ie' tö iché ie'pa a:

—Kam ye' kéwö dōka, erë a' kawö kos ese dör buaë. ⁷ Wépa kē tö Skéköl dalöie esepa kē a' a' sunuk suluë. Erë ye' tso' ie'pa a' ichök tö i' wambleke ie'pa tö, ese dör suluë. E' kueki ie'pa éna ye' ar suluë. ⁸ A' yúshka Úla kéwö tkö'wekerakitö e' a. Ye' kéwö kam dōka, e' kueki kam ye' mi'.

⁹ E' chéitö tä ie' e' tséat Galilea.

Jesús miá Jerusalén Úla kéwö tkö'uk

¹⁰ Jesús ëlpa miyal, e' ukuöki tä ñies ie' miá. Erë ie' miá bërë, kē e' kkeyüle. ¹¹ Kéwö

tkò'weke, e' shua judiowak wòkirpa tso' ie' tyulòk. Ie'pa tò ichaké:

—¿Wé ie' tso'?

¹² Pé' dapane tajé ee, e'pa tò Jesús cheke ñi a bër ñi kukuò a. Welepa tso' ichòk: “Jesús dör buaé.” Eré welepa tso' ichòk: “Ie' kè dör buaé. Ie' tò se' kíteke.”

¹³ Eré ie'pa suane judiowak wòkirpa yòki, e' kueki ie'pa kè ttòky' darèrè.

¹⁴ Mik ikéwò tkò'wekerakitò, e' dòketke shabòts, età Jesús dewa Skèkòl wé a ta ie' tò s'wòbla'wèmi. ¹⁵ Età judiowak wòkirpa tkirulune iwehlòk ikittsòk ta ichérakitò:

—Ie' kè yöule ¿wes e' wà ttè jcher tajé?

¹⁶ Jesús tò iüté:

—Tè wa a' wòbla'weke ye' tò, e' kè dör ye' wák ttè, e' dör Skèkòl tò ye' patké' e' ttè. ¹⁷ Yi e' chétke i kiane Skèkòl k' e' wà uk, ese wa ijcherdaé tò ttè wa s'wòbla'wekeyò, e' dör Skèkòl ttè. Ie' kè tò ibikeitsepa tò e' dör ye' wák ttè è. ¹⁸ Yi ttòke iwák er wa, ese k' ikiane tò pé' tò ie' kíkèka. Eré wé k' ikiane tò yi tò ipatké' e' k'ikarkà, ese ttò moki kè kachòta'.

¹⁹ “Sulitane wà ijcher tò Moisés tò Skèkòl ttè dalòieno e' méat se' a. Eré a' ulitane kè tò iwà dalòie. ¿I kueki a' k' ye' kiane ttèwa?”

²⁰ Età pé' tso' tajé ee, e'pa tò iüté:

—Be' a aknama tso'. ¿Yi éna be' ttakwa?

²¹ Ie' tò ie'pa a' iché:

—Ì kè or yi a' ese wé ye' tò etòkicha eno diwò a, e' tò a' ulitane tkiwéwa. ²² Moisés tò ttè dalòieno me'at a' a' tò a' ala'r wépa kos wakyuò itòttola kkuòlitla tèe tsir e' wa ká de iki pàkòl (8) età. (Ñermata se' wà ijcher tò ttè e' kè mène Moisés wà, imène a' yépa bak ká iaiáe Moisés yòki e'pa a.) Ñies Skèkòl yèkkuò tò iché tò kè a' kawò tà' kaneblòk eno diwò a. Eré mik ká de ala'rla k' pàkòl, e' ane eno diwò a, età a' tò a' ala'rla wakyueta' eno diwò a. ²³ A' a' kawò tà' alala wakyuòk eno diwò a Moisés ttè dalòioe, e' ta ¿wes a' ulurmi ye' k' ye' tò wém ekòl bua'wéne wa'ñe eno diwò a e' k' q? ²⁴ Kè s'kkatar is iwèr e' è wa. E' skéie itò yulò yèsyèsè.

Jesús dör wé pairine'bitù idi' wa s'blúie e'

²⁵ Jerusalén wakpa welepa tò ichaké:

—¿Wém wí kè yulekú' s'wòkirpa tò ttèwa?

²⁶ Isaü, wí idur ttòk sulitane wòrkí età ie'pa kè tò i ché ie' a' yès. ¿A' iché, s'wòkirpa tò ikló'wé tò moki ie' dör wé pairine'bitù idi' wa s'blúie e'? ²⁷ Eré se' wà ijcher buaé tò wé ie' datse, E' skéie mik wé pairine'bitù idi' wa s'blúie e' datse, età kè yi wà ijcherpa tò wé idatse.

²⁸ Jesús tso' s'wòbla'uk Skèkòl wé a. Mik e' tò ttè e' ttsé, età ichéitò aneule:

—A' ibikeitseke tò a' wà ye' suule buaé. A' ibikeitseke tò a' wà ijcher buaé tò wé ye' datse. Eré ye' kè dè'bitù ye' wák er wa. Yi tò ye' patké'bitù e' mik s'erblòmi, ie' kè suule a'

wà. ²⁹ Eré ye' datse ie' ska', e' kueki ye' wà ie' suule buaé. Ie' tò ye' patké'bitù.

³⁰ Ie'pa tò ima'wé klò'wèwa, eré kam ie' kéwò dòka, e' kueki kè yi ulà dè'wà iska'.

³¹ Eré tajé pé' erblé ie' mik e'pa tò iché:

—Kè yi skà a' i kè or yi ese onuk tkòka Jesús tò iwé e' tsatà. Ie' wake' dör wé pairine'bitù idi' wa s'blúie e'.

Fariseowakpa éna Jesús klò'wakwa

³² Jesús cheke pé' tò bërè ñi kukuò a, mik e' ttsé fariseowakpa tò, età ie'pa ena sacerdotepa wòkirpa, e'pa tò Skèkòl wé shkèkípa patké'ikló'ukwa. ³³ Jesús tò iché:

—Ye' tso'ia a' ta bərbèr ème ta ye' miáne yi tò ye' patké'bitù e' ska'. ³⁴ A' tò ye' yuleraé, eré a' kè tò ye' kuepa. A' kè dòpakà wé ye' mórò ee, e' kueki a' kè tò ye' kuepaia'.

³⁵ Ta judiowak wòkirpa ñi chaké:

—¿Wé ie' wí mi'kea, e' kè kuepa se' tò? ¿A' iché imi'kea wé judiowak mineyal senuk ká kua'k' wakpa shua ese ska' pé' kè dör judiowak, esepa wòbla'uk? ³⁶ Ie' tò iché: ‘A' tò ye' yuleraé, eré a' kè ye' kuepa. A' kè dòpakà wé ye' mórò ee, e' kueki a' kè tò ye' kuepaia.’ ¿Ima e' wà kiane chè?

Se' er a' ituoräe tajé wes di' klòka tuò es

³⁷ Ikéwò tkò'weke judiowak tò, e' kéwò bata e' dör ibua'ie, e' kéwò Jesús e' kèka ta ichéitò aneule:

—Wépa ersine, esepa shkò ye' ska' di'yòk.

³⁸ Wépa erblé ye' mik, esepa ta itkòraé wes Skèkòl yèkkuò tò iché es, e' tò iché: “Ie'pa er a' ituoräe tajé wes di' klòka tuò es.”

³⁹ Mik Jesús tò di' klòka chek, età ie' tso' Skèkòl Wikòl merdaé wépa erblé ie' mik esepa a, e' chòk. Eré e' kéwò ska' ta kam Jesús mi'kane iyé ska' olo ta' tajé, e' kueki kam Skèkòl Wikòl mer.

Judiowak ttè chilineka Jesús batamik

⁴⁰ Wépa tò ttè e' ttsé, e'pa welepa tò iché:

—Moki wém wí dör Skèkòl ttekòl datse e'.

⁴¹ Welepa skà tò icheke:

—Ie' dör wé pairine'bitù idi' wa s'blúie e'.

Eré welepa skà tò icheke:

—Au, kè idör e'. Wé pairine'bitù idi' wa s'blúie e' kè bitùpa Galilea. ⁴² Skèkòl yèkkuò tò iché tò ibitùraé se' blú bak David e' ditséwò wa, ñies ibitùraé Belén wé David bak senuk ee.

⁴³ Es ie'pa ttè chilineka Jesús batamik.

⁴⁴ Ie'pa welepa éna ikló'wakwa, eré kè yi ulà dè'wà ie' ska'.

Judiowak wòkirpa kè erblène Jesús mik

⁴⁵ Skèkòl wé shkèkípa dè'bitù Jesús klò'ukwa, e'pa dene fariseowakpa ena sacerdotepa wòkirpa ska', età e'pa tò ichakérak ishkèkípa a:

—¿I kueki a' kè wà Jesús dè'?

⁴⁶ Ishkèkípa tò iüté:

—¡Sa' kě wá yi ttsěule ttök wēs wēm e' ttō es!

⁴⁷ Fariseowakpa tō iché ie'pa a:

—¿Nies a' e' mettsa kitō'wē? ⁴⁸ ¿Ima a' ibikeitsē tō s'wōkirpa ō fariseowakpa e'pa wēle erblé ie' mik? ⁴⁹ Pē' ēsepa kě wā Moisés ttē dalōiēno sūle, esepa e' mukettsa kitō'wē. Erē ie'pa kichatēnettsatke.

⁵⁰ Erē fariseowak ekōl kiē Nicodemo dē'rō Jesús sauk nañewe, e' tō iché ie'pa a:

⁵¹ —Ttē mēne se' a dalōiēno, e' tō iché kě se' kawō tā' yi wōmuktsa we'ikē kam itō yulōttsasō buaē e' yōki. Es se' wā ijcher tō i sulu wambléitō ō kē iwā iwamblēne.

⁵² Ie'pa tō ie' iutē:

—¡Wēsua ñies be' dōr Galilea wak! Skēkōl yēkkuō saū bua'ie, etā be' isuēraē tō Skēkōl ttekōl kě karpakā yēs Galilea.

Alakōl ekōl tō isenewābak dalōsēwēwa

⁵³ [Etā ie'pa ulitane mīane iu a.

8

¹ Erē Jesús mīa Olivo kēbata a. ² Bule es bla'mi ie' dene Skēkōl wē a tā pē' ulitane debitū ie' ska'. Ie' e' tkésē ie'pa wōbla'uk.

³ S'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa ena fariseowakpa de ie' ska'. Ie'pa wā alakōl ekōl kunewā isenewābak dalōsēukwā e' debitū. Ie'pa tō ikē e' duōksē sulitane wōrkī.

⁴ Ie'pa tō iché Jesús a:

—A s'wōbla'ukwak, alakōl i' kunewā isenewābak dalōsēukwā. ⁵ Ttē dalōiēno me'at Moisés tō se' a, e' tō se' kē alakōl i'se ttōkwā ák wa. ¿Ima e' chē be' tō?

⁶ Ie'pa tō Jesús a ichaké ima'woje tō ima ie' tō iutēmi ikkatoie. Erē Jesús e' wōēwa iski tō iulatska wa ishtémitō iski wēs iyi shtēsō yēkkuō kī es. ⁷ Ie'pa tō ikī chaké iā. Ie' wōduēkā tā ichéitō:

—A' wē kě wā i sulu wamblēule yēs, ese tō ák tsá uyō ie' kī.

⁸ Etā Jesús e' wōēwane iski tā ishtémineitō iski. ⁹ Mik ie'pa tō ttē e' ttsē, etā i sulu wambleke ie'pa tō, ese ane ie'pa éna tā imiyal ekōl ekōl. Ikēkēpa mīyal kewe, e' itōkī iduladulapa. Bata ekē tā alakōl ē atē dur Jesús wōrkī. ¹⁰ Etā Jesús e' wōduēkāne tā ie' a ichakéitō:

—A tayē, ¿wē ie'pa? ¿Yi atē be' kkatōk?

¹¹ Ie' tō iūtē:

—A kēkēpa, kě yi atē.

Jesús tō iché iā:

—Ye' ñies kě tō be' kkatē. Be' yúshka. Kě i sulu skā wamblariā.]*

Jesús dōr wēs ká olo es sulitane a

¹² Etā Jesús tō iskā chéne pé' a:

—Ye' dōr ká ulitane wakpa a wēs ká olo es. Wēpa e' yué ye' ttōkataie, esepa sēr michōē

ká olo e' a. Ie'pa kě sērpaia wēs s'shkō stui a es.

¹³ Fariseowakpa tō iché ie' a:

—Be' wák tso' e' ttē chōk, e' kuekī be' ttō kě wā tā'.

¹⁴ Ie' tō ie'pa iutē:

—E' yēne tō ye' e' ttē chōke, erē ima ye' e' chōke e' wā tā'. Ye' wā ijcher wē ye' datse, ñies wē ye' michōē, erē e' kě jcher a' wā. E' kuekī ima ye' e' chō e' wā tā'. ¹⁵ A' tō ye' bikeitseke wēs a' wakpa kabikeitsō es, e' kuekī a' tō ye' kkatē tō ye' dōr kachōkwak. Erē ye' kě tō yi bikeitseta' es. Ye' kě dē'bitū yi shulōk, ye' dē'bitū s'tsatkōk. ¹⁶ Erē mik ye' tō s'shulē, etā ye' kě tō s'shuleta' ekōrla, e' kuekī ye' tō s'shuleraē yēsēsē. Ye' yē tō ye' patkē, e' tso' ye' tā s'shulōk. ¹⁷ Ttē dalōiēno tō ichē tō s'ditsō bōl tso' ittekōlie, e'pa tō iché ñikkē, e' tā ie'pa ttē wā tā'. ¹⁸ Es e', ye' dōr ye' wák ttekōl. Ñies ye' Yē tō ye' patkē, e' dōr ye' ttekōl. E' kuekī ye' ttekōlpa dōr bōl.

¹⁹ Ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Wē be' yē tso'?

Ie' iūtē:

—A' kě wā ye' sūle, ñies a' kě wā ye' Yē sūle. A' mū wā ye' sūle, e' ma ñies a' wā ye' Yē sūle.

²⁰ Ttē ikkē ché Jesús tō itso' s'wōbla'uk e' dalewa. Ie' tkēr s'wōbla'uk Skēkōl wē a wē kalkuō tso' inukōl ioie mē Skēkōl a eē. Erē kam ie' kēwō dōka, e' kuekī kě yi wā iklōnewā.

A' kě dōpa wē ye' mīrō eē

²¹ Jesús tō iskā ché ie'pa a:

—Ye' mīa tā a' tō ye' yuleraē, erē a' duōralur i sulu kōs wambleke a' tō e' a. E' kuekī kě a' dōpakā wē ye' mīrō eē.

²² Etā judiowak wōkirpa tō iché:

—Ie' iché tō sa' kě dōpakā wē ie' mīrō eē. Ie' e' ttōkewā alē, e' kuekī ie' iché es.

²³ Ie' tō ie'pa a iché:

—A' dōr ká i' wakpa ē, erē ye' dōr ká jai wak. A' dōr ká iē wakpa, erē ye' kě dōr ká iē wak. ²⁴ E' kuekī ye' tō a' a ichē tō 'a' duōralur i sulu kōs wambleke a' tō e' a. A' kě wā iklōne tō ye' dōr yi yē'bitū ye' tō a' a e', e' tā a' duōralur i sulu kōs wambleke a' tō ese a.

²⁵ Etā ie'pa tō ie' a ichaké:

—¿Yi be' dōr?

Ie' tō iūtē:

—Ye' dōr yi yē'bitū ye' tō a' a kuaē e'. ²⁶ Tajē ye' wā ttē tso' a' kkatōie. Erē i kōs cheke ye' tō sulitane a e' ttsēule ye' wā yi tō ye' patkē e' kō a. Ie' ttē dōr mokijē.

²⁷ Erē ie'pa kě éna iwā ane tō ie' tso' iyē dōr Skēkōl, e' chōk. ²⁸ E' kuekī ie' tō iché ie'pa a:

—S'ditsō Alā, e' dōr ye'. Mik a' tō ye' batsékā krus mik, etā a' tō isuēraē tō yi dōr ye'. Ye' kě tō i wēpa ye' wák er wa. I cheke

* 8:11 Isalema ttē i' kě ky' yēkkuō kēchke kit Juan tō. E' ukuōkī tā yile skā tō ime'ká ikī.

ye' Yě tò ye' a tò ichö, e' ã chekeyö. ²⁹ Yi tò ye' patkë' e' tso' ye' ta. Ì wër buaë ie' wa, e' ã wëkeyö, e' kuëkë kë ie' wa ye' meuleat ekörla. ³⁰ Mik e' ché Jesús tò, etä tajë pë' erblé ie' mik.

Se' yënettsa i sulu ulä a Jesús batamik

³¹ Jesús tò iché judiowak erblé ie' mik, e' pa a:

—A' serke kekraë ye' ttë dikia, e' je' ta' a' dör ye' ttökatapa chökke. ³² A' wä Skëköl ttë mokë e' jcherdaë buaë ta' e' tò a' yerattsa, i ulä a' klöulewä e' yökë.

³³ Ie' pa tò ie' iuté:

—Sa' dör Abraham aleripa. Sa' kë klöulewä i ulä a. ¿Wes be' tò ichëmi tò sa' yërdattsa?

³⁴ Ie' tò ie' pa iuté:

—Mokë ye' tò a' a' ichë tò wépa tò i sulu wambeleke, esepa tso' klöulewä sene sulu ulä a. ³⁵ Erë s'klöulewä kanë mésoie ese serke iwökir ska', erë kë idör iwökir yami ekka. Iwökir alä e' dör iyami ekka kekraë. ³⁶ Ye' dör Skëköl Alä. Ye' tò a' yëttsa sene sulu ulä a, e' ta' mokë a' yënettsa. ³⁷ Ye' wä ijcher tò a' dör Abraham aleripa, erë a' kë tò ye' ttë klö'wë, e' kuëkë a' kë ye' kiane ttëwä. ³⁸ Ì kkacheke ye' Yě tò ye' a, ese cheke ye' tò a' a. Es ñies a' tò iwambeleke wes a' yë tò a' a' ikkacheke es.

³⁹ Ie' pa tò iuté:

—Sa' yë bak ká iaiaë e' dör Abraham.

Erë ie' tò ie' pa a' iché:

—A' mü dör Abraham aleripa, e' ma' a' sermi wes ie' sene' es. ⁴⁰ Ye' tò ttë mokë ché a' a' wes Skëköl tò ye' a' ikkaché es. E' ã wëyö, erë a' kë ye' kiane ttëwä. Ese kë wamblëne Abraham wä. ⁴¹ A' e' wamblö wes a' yë e' wamblö es.

Ie' pa tò ie' a' iché:

—iSa' kë dör ñalä alé! iSa' yë dör eköl ã e' dör Skëköl!

⁴² Ie' tò ie' pa a' iché:

—Ye' datse Skëköl ska', e' tso' ië. Ye' kë dë' ye' wák er wa. Ie' tò ye' patkë'. E' kuëkë mokë ie' chöpa a' yë, e' ma' ye' dalërmi a' éna. ⁴³ ¿Ì kuëkë a' kë éna ye' ttë wä a'ne? A' kë kë ye' ttë kiane klö'wë, e' kuëkë a' kë éna ye' ttë wä a'ne. ⁴⁴ A' yë dör bë. A' dör ie' ala'r. A' dör ie' icha ta' a' e' wamblö wes ie' kë ikiane es. Kekraë ie' dör s'ttökwak. Ie' ttö kës e' dör kachë wöchka, e' kuëkë Skëköl ttö mokë, e' kë wa ie' wöbatsö. Ie' dör kachökwak, ie' wák dër es, e' kuëkë ie' kachö tajë. Ie' dör kachë këköl. ⁴⁵ Erë ye' tò ttë mokë ché a' a, e' kuëkë a' kë tò ye' ttë klö'wë. ⁴⁶ ¿A' wë tò ikkachëmi tò ye' tò i sulu wamblé? Ye' tò ttë mokë cheke a' a, e' ta' ¿ì kuëkë a' kë tò ye' ttë klö'wë? ⁴⁷ Yi dör Skëköl icha, ese tò ie' ttë tsë er bua' wa. Erë a' kë dör ie' icha, e' kuëkë a' kë éna ie' ttë ttsak.

Abraham kam kur e' yökë Jesús tso'tke

⁴⁸ Etä judiowak kë erblëne Jesús mik, e' pa tò iché ie' a:

—Mik sa' iché tò be' dör Samaria wak suluë, e' a' aknama tso', etä sa' tò iché yësyësë.

⁴⁹ Jesús tò ie' pa iuté:

—Au, kë ye' a' aknama ku'. Ye' tò ye' Yë dalöieke, erë a' kë tò ye' dalöie. ⁵⁰ Ye' kë ku' i yulök ye' wák a' e' këkökë. Erë itso' eköl, e' kë ikiane tò a' tò ye' këkökë. E' dör s'shulökwak. ⁵¹ Mokë ye' tò a' a' iché tò ye' ttë iuteke mokë, ese kë duöpawä.

⁵² Ie' pa tò iché ie' a:

—I'ñe je' sa' tò iklö'wë mokë tò be' a' aknama tso'. Abraham ena Skëköl ttekölpa kës durulune. ¿Wes be' tò iché tò ye' ttë iuteke, esepa kë duöpawä? ⁵³ ¿Ima be' erbikö tò be' dör se' yë Abraham e' tsatä? Ie' blënewä ñies Skëköl ttekölpa kës blërlune. ¿Ima be' erbikö tò be' dör yi?

⁵⁴ Ie' tò ie' pa iuté:

—Ye' wák e' këkökë, e' ma' e' kë dör iie bua'. Erë ye' Yě tò ye' këkekeke, e' wák cheke a' tò to' e' dör a' Këköl. ⁵⁵ Erë a' kë wä ie' suule. Ye' je' wä suule. Ye' ichöpa tò ye' kë wä ie' suule, e' ma' ye' kachö suluë wes a' es. Mokë ye' wä suule. Ie' ttë iutekeyö. ⁵⁶ Abraham dör a' yë bak ká iaiaë e' tò ye' datse, e' këwö suëraë, e' kuëkë ie' tse'ne buaë. Ie' tò isü' ta' e' tò ie' tse'g' buaë.

⁵⁷ Ie' pa tò ie' a' iché:

—Kam be' kë duas dö dabom skeyök (50), etä ¿wes be' ichëmi tò be' wä Abraham suule?

⁵⁸ Jesús tò ie' pa iuté:

—Mokë ye' tò a' a' iché tò ye' tso'tke Abraham bak ká iaiaë e' yökë kewe.

⁵⁹ Etä ie' pa tò ák klö'wë tajë Jesús toie. Erë Jesús e' blëwä ie' pa shüa e' yëttsa Skëköl wë a.

9

Jesús tò s'küne eköl wöbla kë wawër e' bua'wëne

¹ Jesús shkörämi e' tò wëm küne' wöbla kë wawër ese suë eköl. ² Etä ittökatapa tò ie' a' ichakë:

—A S'wöbla'ukwak, ¿yi tò i sulu wamblé', e' nüj kuëkë wëm i' küne' wöbla kë wawër, ie' wák ö iyë ö imi?

³ Ie' tò ie' pa iuté:

—Kë idör tò ie' ö iyë ö imi tò i sulu wamblé' e' nüj kuëkë. Ie' küne' es as Skëköl diché tajë e' wawër iki. ⁴ Yi tò ye' patkë', e' kanë kawötä wë se' tò kawö ta'ia se' a' e' dalewa. E' dör wes se' kanëblö ñiwe es. Se' blënewä etä kë se' a' i kanëoneia. E' dör wes katuine s'kë es, kë se' a' kanëblënuä. ⁵ Ye' tso'ia ká i' kë, e' dalewa ye' dör wes ká olo es sulitane er ñi'wöie.

⁶ Ie' tō iché ɔne tã ie' wiritué íyök kɪ, e' wa ie' tō dōchka yué. Tã wēm kē wōbla wawēr e' wōbla kɪ dōchka e' tiéitō. ⁷ Tã ichéitō ie' a:

—Be' yú wōskuök di'dape kiē Siloé eē. (Siloé e' wã kiane chē: “patkēule”).

Wēm wōbla kē wawēr e' mĩã tã iwōskué tã iwōbla wawēnēne buaē tã imĩã iu a. ⁸ Pē' serke ie' o'mik ena pē' wã ie' sũle inukōl kak kiök e' pa ñi chaké:

—¿Wēm wĩ kē dōr wēm e' tkōkeser inukōl kak kiök e'?

⁹ Welepa tō iché:

—Tō, ie' idir.

Erē welepa skã tō iché:

—Au, kē dōr ie' erē ie' sũ idir.

Erē ie' wák tō iché:

—Tō, ye' je' idir.

¹⁰ Etã ie' pa tō ie' a ichaké:

—¿Wes i' tã be' wōbla wawēnēne?

¹¹ Ie' tō ie' pa iuté:

—Wēm kiē Jesús e' tō dōchka yué, e' tiéitō ye' wōbla kɪ tã ichéitō ña: 'Be' yú wōskuök di'dape kiē Siloé e' a.' Etã ye' mĩã wōskué tã ye' wōbla wawēnēne.

¹² Etã ie' pa tō ie' a ichaké:

—¿Wé wēm e'?

Ie' tō ie' pa iuté:

—Kē ye' wã ijcher.

Wēm wōbla buanene e' kɪ chaké taiē fariseowakpa tō

¹³⁻¹⁴ Mik Jesús tō dōchka yué ena wēm wōbla kē wawēr e' bua'wēneitō, e' kēwō dōr ɛno diwō. E' kuekɪ wēm buanene e' tsémirakitō fariseowakpa ska'. ¹⁵ E' pa tō ie' a ichaké:

—¿Wes be' wōbla buanene?

Ie' tō ie' pa iuté:

—Wēm ekōl tō dōchka tié ye' wōbla kɪ tã ye' wōskué tã ye' wōbla buanene.

¹⁶ Ie' pa welepa tō iché:

—Wēm wé tō e' wé e' kē wã ɛno diwō dalōiēne, e' kuekɪ e' wák kē patkēne Skēkōl wã.

Erē welepa skã tō iché:

—Ie' chōpa pē' sulusi, e' ma ¿wes i kē ɔr yi a ese ɔrmi ie' a?

Es ie' pa ttē chilinekã.

¹⁷ Ie' pa tō iskã chakēne wēm buanene e' a:

—Ie' tō be' wōbla bua'wēne, ¿ima e' wák bikeitsē be' tō?

Ie' tō ie' pa iuté:

—Ye' a tã ie' dōr Skēkōl ttekōl.

¹⁸ Erē ie' pa kē ɛna iklō'wak tō ie' bak wōbla kē wawēr tã iwasuēitō. E' kuekɪ ie' pa tō imi ena iyē tsuk patké ¹⁹ tã ie' pa a ichaké:

—¿Wēm i' dōr a' alã? A' ichē tō ie' kune' wōbla kē wawēr, e' tã ¿wes i' ñe tã iwōbla wasuēitō?

²⁰ Iyē ena imi tō iché ie' pa a:

—Sa' wã ijcher buaē tō ie' dōr sa' alã. Ñies sa' wã ijcher tō ikune wōbla kē wawēr.

²¹ Erē wes i' ñe tã ie' wōbla buanene e' kē ijcher sa' wã. Ñies kē sa' wã ijcher yi tō ie' wōbla bua'wēne. E' chakō ie' wák a. Ie' detke kēchke. ¿Ie' wák tō ichēmi a' a! ²² Iyē ena imi e' pa suane judiowak wōkirpa yōkɪ, e' kuekɪ ie' pa tō iché es. Judiowak wōkirpa tō iyē'bak ñi a tō wépa iklō'wé tō Jesús dōr wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e', e' tã esepa yekelur ie' pa tō ie' pa ñi dapa'wō wé a, kē kiēwãia yēs. ²³ E' kuekɪ iyē ena imi tō iché: “Ie' detke kēchke. Ie' wák tō ichēmi a' a.”

²⁴ Etã ie' pa tō wēm buanene, e' skã kiēne tã ie' a ichaké:

—Be' ttō mokjē Skēkōl wōrkɪ. Sa' wã ijcher tō wēm tō be' bua'wēne, e' dōr pē' sulusi.

²⁵ Wēm tō iuté:

—Kē ye' wã ijcher tō wēm e' dōr pē' sulusi ɔ au. Erē ye' wã ijcher buaē tō ye' bak wōbla kē wawēr, erē i' ñe tã ye' tō iwasuē. E' ē jcher ye' wã.

²⁶ Ie' pa tō iskã chakēne ie' a:

—¿Wes be' wēitō? ¿Wes ie' tō be' wōbla bua'wēne?

²⁷ Ie' tō ie' pa iuté:

—E' chétkeyō a' a, erē a' kē ɛna itt sak. ¿Iie a' kɪ ikiane tō ye' tō iskã chē? Wēsua ñies a' e' yuak ie' kléie.

²⁸ Ie' pa tō ie' ché sulué tã ichérakitō iã:

—Be' dōr wēm e' ttōkata, erē sa' dōr Moisés ttōkatapa. ²⁹ Sa' wã ijcher tō Skēkōl ut Moisés tã, erē wēm e', kē jcher sa' wã wé ie' datse.

³⁰ Ie' tō ie' pa iuté:

—¿I ché a' tō, e' tō ye' wōkrawéwã! Ie' tō ye' wōbla bua'wēne tã ¿wes a' kē wã ijcher wé ie' datse? ³¹ Se' wã ijcher tō pē' sulusi pa ttō kē iuteta' Skēkōl tō. Erē wépa tō Skēkōl dalōieke ena iserke wes ie' kɪ ikiane es esepa ē ttō iuteke ie' tō. ³² Kã i' tsã yōne e' tami kē yi wã ittseule tō se' kune wōbla kē wawēr esepa wōbla buartã'ne. ³³ Ie' kē patkōpa Skēkōl tō, e' ma kē i' ɔrpa ie' a.

³⁴ Ie' pa tō iuté:

—Be' kune', be' talane i' sulu ē a. ¿Wes be' kēsik dekã sa' wōbla'uk?

Etã ie' pa tō itrē'wēshkar.

Wēm wōbla buanene e' erblé Jesús mik

³⁵ Jesús ittse tō wēm wōbla buanene e' trē'wēshkar ie' pa tō Skēkōl wé a. Mik ie' tō ikué tã ie' a ichakéitō:

—¿Be' erblé S'ditsō Alã mik?

³⁶ Ie' tō iuté:

—A kēkēpa, ichō ña yi idir as ye' erblō imik.

³⁷ Jesús tō iuté:

—Be' wã isũulebak; e' dōr ye' tso' ttōk be' tã e'.

³⁸ Etã ie' e' tkéwã kuchē kɪ idalōiök tã iché iã:

—A Skēkēpa, be' mik ye' erblé.

³⁹ E' ukuökɪ tã Jesús tō iché:

—Ye' dë'bitu ká i' a s'shulök as wépa dör wës s'wöbla kē wawër es esepa wöbla wawër. Nies ye' dë'bitu wépa e' chō tō iwöbla wawër buaē esepa mukat wës iwöbla kē wawër es.

⁴⁰ Mik fariseowakpa welepa tso' ie' ska', e'pa tō ttē e' tssē, etā ichérakitō iā:

—¿Ima be' sa' bikeitsē? ¿Sa' dör wës s'wöbla kē wawër es?

⁴¹ Ie' tō ie'pa iutē:

—A' mú wöbla kē wawër, e'ma i sulu nuí kē ku' a' kī. Erē a' tō icheke tō a' wöbla wawër, e' kuekī a' kī i sulu nuí tso' iā.

10

Obeja kkō'nukwak e' ttē

¹ Etā Jesús tō ichē: “Mokī ye' a' a' ichē tō obeja ekiblōkwakpa, esepa kē shkōtā'wā wé obeja tso' wōtēule, e' wékkō chōkle a. E' skéie ie'pa shkōkewā bānet. Esepa dör akblōkwakpa. ² Erē wé shkōkewā obeja wékkō chōkle a, ese dör obeja kkō'nukwak chōkle.

³ Obeja wékkō kkō'nukwak, ese tō obeja wékkō kkōppeeke obeja kkō'nukwak a tā e' tō iobeja kiekē ikiē wa etō etō. Obeja tō ie' ttō tssēwā buaē, tā ie' tō iyekelur wé itso' rak wōtēule eē. ⁴ Obeja tō ie' ttō tssēwā buaē, e' kuekī mik ie' tō iyélur sraa, etā imi'kerak ie' itōkī. ⁵ Yi kē suule ie'pa wā, ese kē tōie ie'pa tō. Ie'pa kē wā ese ttō tssēule, e' kuekī ie'pa ponekā iyōkī.”

⁶ Ttē e' pakē Jesús tō judiowak a, erē ie'pa kē éna iwā āne.

Jesús dör wës obeja kkō'nukwak buaē es

⁷ Ie' tō iskā chē ie'pa a: “Mokī ye' tō a' a' ichē tō ye' wák dör wës obeja wōtēule ese wékkō es. ⁸ Pē' dë'bitu ye' yōkī kewe s'wöbla'uk kache ttē wa, esepa dör wës obeja ekiblōkwakpa es, ie'pa dör pē' suluē. Erē wépa dör wës ye' obeja es, esepa kē wā ie'pa ttō tssēne. ⁹ Ye' dör wës obeja wékkō es, wépa shkōkewā ye' wa, esepa tsatkērdaē. Ie'pa dōraē wës obeja shkōkewā dōkettsane chkōk kkō'naule buaē ese es.

¹⁰ “Obeja ekiblōkwakpa datse iekiblōk ena ittōkukur ie'ukwa, e' ē wamblōk esepa datse. Erē ye' dë'bitu ká i' a sene bua'ie muk a' a, e' dör sene michoē chōkle. ¹¹ Ye' dör wës obeja kkō'nukwak buaē es, e' e' murattsā ttēwā iobeja tsatkoie. ¹² Erē wé kaneblōke inukōl dalērmik, ese kē dör ikkō'nukwak chōkle. Ie' kē dör obeja wák, e' kuekī mik chichi kañiru datse, etā ie' tō obeja méat tā itkashkar tā chichi kañiru tō obeja ttēwā tā imalepa ponekā. ¹³ Wēm e' kē tkine obeja kī. Ie' tkirke inukōl ē kī, e' kuekī itkashkar.

¹⁴⁻¹⁵ “Ye' wák dör wës obeja kkō'nukwak buaē es. Ye' Yē wā ye' suule buaē, es nies ye' wā ie' suule. Wépa dör ye' icha e'pa dör wës ye' obeja es, ie'pa suule ye' wā buaē, nies

ie'pa wā ye' suule. Ye' e' murattsā ttēwā ie'pa tsatkoie. ¹⁶ Nies ye' wā ye' icha skā tso' bānet, esepa dör ye' obejapa nies, erē ie'pa kē dör a' ditsēwō. Ie'pa dōraē ye' wā ye' ska' tā ie'pa tō ye' ttō iuteraē tā iērdawarak ye' icha tso' iē e'pa tā ñitā echka ēme. Ye' ē dōraē ie'pa kōs e' kkō'nukwakie.

¹⁷ “Ye' e' murattsā ttēwā e' shkerdakane, e' kuekī ye' Yē éna ye' dalēr tajē. ¹⁸ Kē yi a ye' duōkwa. Ye' e' murattsā ttēwā ye' wák er wa. Ye' a kawō mēne e' mottsā ttēwā ena shkenokane wës ye' Yē tō ye' patkē iwā uk es.”

¹⁹ Mik judiowak tō ttē e' tssē, etā ie'pa ttē chiliwékane. ²⁰ Ie'pa kibiiepa tō icheke:

—Ie' dör aljie! Ie' a' aknama tso'! ¿Ie' a' tō ittō ttseke?

²¹ Erē imalepa tō icheke:

—iYi a' aknama tso', ese kē ttō es! Aknama kē a' s'wöbla buanukne.

Judiowak kē erblēne Jesús mik e'pa tō iwatēttsa

²² Tskiri kēwō de, etā Jerusalén wakpa tso' Skēkōl wé batse'one ká iāiāē, e' kēwō tkō'uk. ²³ E' shuā Jesús shkōdur Skēkōl wé üle kiē Salomón üle e' a. ²⁴ Etā judiowak kē erblēne Jesús mik, esepa iēnewā ie' pamik tajē tā ie'pa tō ie' a' ichakē:

—¿Kos sa' tō be' ttē panemirō? Iwā chō sa' a' yēsýēsē tō be' dör wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' ō kē be' dör e'.

²⁵ Ie' tō ie'pa iutē:

—Ye' tō ichēte a' a, erē a' kē erblēne ye' mik. I kē or yi a' ese wéyō ye' Yē ttō wa. E' tō ikkachē buaē sulitane a' tō yi dör ye'. ²⁶ Erē a' kē dör ye' obeja, e' kuekī a' kē erblōku' ye' mik. ²⁷ Ye' obeja tō ye' ttō ttseke. Ye' wā ie'pa suule buaē ena ie'pa datse ye' itōkī. ²⁸ Sene michoē mekeyō ie'pa a' tā ie'pa kē duōpawā aishkuō tā. Ie'pa kē yērpattsā iā yi a' ye' ulā a. ²⁹ Ye' Yē tō ie'pa me' ye' a' e' dör iYi ulitane tsatā. E' kuekī kē yi a' ie'pa yērpattsā ie' ulā a. ³⁰ Ie' ena ye', sa' dör ekōl ē.

³¹ Etā judiowak kē erblēne Jesús mik, e'pa tō ak skā klō'wēne tajē ie' toie. ³² Ie' tō ie'pa a' ichē:

—Ye' Yē batamik iYi buaē wé ye' tō tajē a' wōrkī ¿e' wé kuekī a' kī ye' kiane ttēwā ak wa?

³³ Ie'pa tō iūtē:

—Sa' kē éna be' ttakwā iYi buaē wé be' tō ese kuekī. Sa' éna be' ttakwā be' tō Skēkōl chē suluē e' kuekī. Be' dör s'ditsō ē, erē be' e' chō tō be' dör Skēkōl.

³⁴⁻³⁶ Ie' iūtē:

—¿Wes a' tō ye' kkatēke ttē e' kī? ¿A' kē éna iāne tō ká iāiāē Skēkōl tō iYē' a' shulōkwakpa bak e'pa a: “a' dör kēkōlpa?”* Ttē e' tso' kitule Skēkōl yēkkuō kī. Se' wā ijcher tō

* 10:34-36 kēkōlpa: Si'kuāie ttē e' dör dioses.

yëkkuö e' dör mokı kekraë. Ie'pa wépa a Skëköi tō ittē me'bak s'shulök, esepa ki' ie' tō kēkölpä, e' yitā ye' kirmi buaë ie' alä. E' wä dör tō ie' wäk tō ye' klöq' tā ye' patkë'bituitō kä i' a. ¿Wes a' ichëmi tō ye' tō ie' ché suluë mik ye' iché tō ye' dör ie' alä etā? ³⁷ İ kiane ye' Yë kı tō ye' tō iwë, e' mü kē uk ye' ku', e'ma kē a' erblök ye' mik. ³⁸ A' kē erblökü' ye' mik, erë i' wëkeyö, e' mik a' erblö as a' wä ijcher mokı tō ye' Yë ena ye' sa' dör eköl ë.

³⁹ Judiowak tō Jesús skä ma'wë klö'wëwä, erë ie' tkashkar ie'pa yökı.

⁴⁰ E' ukuökı tā Jesús mıane Jordán wışhet wë Juan bak s'wöskuök eë. Eë ie' e' tsëat.

⁴¹ Tajë pë' de ie' ska' tā ichekerakitō:

—Juan kē wä, i' kē or yi' a ese öne, erë wëm i' paka' Juan tō kos e' dör mokı.

⁴² Etā tajë pë' tso' kä e' a, e'pa erblë Jesús mik.

11

Lázaro blënewä

¹ Wëm tso' eköl duöke kië Lázaro serke Betania. Eë María ena iël kië Marta e'pa serke. ² María e' dör Lázaro kutā tō Skëkëpa Jesús klö kı kiö masmas tē'kä tā ipasiq'waitō itsäkö wa e'. ³ Ie' ena Marta e'pa tō Jesús a ichök patkë:

—A Skëkëpa, Lázaro dalër tajë be' éna, e' duöke.

⁴ Mik Jesús tō ittse tā ichéitō:

—Duë e' kē e' alöpakā ikı da'a. E' dör buaë Skëköi olo kkachöie, ñies ye' dör ie' Alä e' olo kkachöie.

⁵ Marta ena iël ena Lázaro, e'pa dalër tajë Jesús éna. ⁶ Erë mik ie' ittse tō Lázaro duöke, etā ie' kē mīne iska'. Ie' e' tsëatıä dö kä böt wë itso' eë. ⁷ E' ukuökı tā ie' iché ittökatapa a:

—Mishkane Judea.

⁸ Ie'pa tō iché ie' a:

—A S'wöbla'ukwak, i' kukuie se' dë'rö eë, tā judiowak kı be' kiane ttëwä äk wa. ¿Wes eë be' shkakne?

⁹ Ie' tō ie'pa a iché:

—Kë a' tkinuk e' kı. Kam ye' këwö döka, e' kuëkı kē i' tköpa ye' tā. E' dör wëş ttë i' tō iché es: Kä ñiwe a' diwö tso' döka dabom eyök kı böt (12). Ñiwe tā kä olo buaë, e' kuëkı se' shköke ñiwe, e' tā kē se' klastkërpawä. ¹⁰ Erë s'shköke kä ttsetse a, e' tā se' klastkërdäe. Ye' tso'ıä shkök wës s'shköke ñiwe es, e' kuëkı kē i' tköpa ye' tā.

¹¹ E' ukuökı tā ie' tō ichéne:

—Se' yami Lázaro kapowä, erë ye' mi'ke ishke'ukkanë.

¹² Etā ittökatapa tō iché ie' a:

—A Skëkëpa, ie' kapowä, e' tā ibuarminë.

¹³ Ie' tō Lázaro blënewä e' ché ie'pa a es. Erë ittökatapa tō ibikeitsé tō ë ikapowä. ¹⁴ E' kuëkı ie' tō ie'pa a iché yëşyëş:

—Lázaro blënewä. ¹⁵ Erë a' kuëkı ye' ttsë'ne buaë tō ye' kē ku' eë as a' erblö ye' mik. Mishka isauk.

¹⁶ Etā Tomás (e' kië ñies Dídimo) e' tō iché imalepa a:

—Mishka as se' ttöwä ie'pa tō Jesús tā.

Jesús dör s'duulewä ese shkë'ukkanewak.

¹⁷ Mik Jesús demi Betania, etā Lázaro nu wötënewä, e' kı kä de tkël. ¹⁸ Betania atë tsinet Jerusalén o' mik kilómetro mañat ekkë.

¹⁹ Marta ena María akë blënewä, e' kuëkı tajë judiowak dë'bitü ie'pa pablök. ²⁰ Mik Marta wä ijchenewä tō Jesús döketke tā imıä iñäletsuk, erë María atë u a. ²¹ Ie' tō iché Jesús a:

—A Skëkëpa, be' chöpa tkër ie, e'ma ye' akë kē blënewä. ²² Ie' blënewatke, erë ye' wä ijcher tō i' kië be' tō Skëköi a, e' meraëitō be' a.

²³ Ie' tō ie' a iché:

—Be' akë blënewä e' shkërdakane.

²⁴ Marta tō iché ia:

—Ye' wä ijcher tō ie' shkërdakane aishkuö tā mik kä i' erkewatke tē.

²⁵ Jesús tō iché ie' a:

—Ye' dör s'duulewä e' shkë'ukkanë wak. Ye' dör sene michöë e' mukwak. Yi' erblë ye' mik erë iblënewatke, erë ishkerdakane tā iser michöë. ²⁶ Yi' serke ye' mik erblöke ye' mik, ese kē duöpawä aishkuö tā. ¿E' klö'wë be' tō?

²⁷ Marta tō iütë:

—A Skëkëpa, iklö'wëyö. Ye' tō iklö'wë tō be' dör Skëköi Alä, be' dör wë pairine'bitü idi' wa s'blüie cheke kä iaiäë tō idatse kä i' kı e'.

Jesús ië wë Lázaro nu blëne eë

²⁸ Marta tō ttë e' ché öne, tā imıä iël María kiök, tā iché ie' kukuö a:

—S'wöbla'ukwak detke. Ie' tō be' kië.

²⁹ Mik e' ttsë María tō, etā bet ie' e' kēkä mıä Jesús sauk. ³⁰ Jesús tso'ıä wë ie' ttë Marta tā eë. Kam ie' döwä wë ie'pa serke eë. ³¹ Mik wépa tso' María u a ipablök, e'pa tō isué tō ie' e' kēkä mıä bet, etā ie'pa mıä itöki. Ie'pa ibikeitsé tō ie' mıä iük idëütö nu blëne eë.

³² Mik María demi Jesús ska', etā ie' e' tkëwä kuchë kı iklö ska' tā ichéitō ie' a:

—A Skëkëpa, be' chöpa tkër ie, e'ma ye' akë kē blënewä.

³³ Mik Jesús tō isué tō María iüke ena wépa debütü ie' tā e'pa jukeñak, etā e' tō ie' chkwëwä tajë shutë. ³⁴ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—¿Wë a' tō inü blë'wä?

Ie'pa tō iütë:

—A Skëkëpa, be' shkö isauk.

³⁵ Etā Jesús ië. ³⁶ Ie'pa tō iché:

—Isau. Ie' éna Lázaro dalër tajë.

³⁷ Erë ie'pa wëlepa tō iché:

—Ie' tō wëm wöbla kē wawër, e' buao'ne tā ¿i' kuëkı ie' kē wä i' öne as Lázaro kē blërwä?

Jesús tō Lázaro shkē'wékane

³⁸ Etā Jesús skā erianekā tā idemi wé Lázaro nu blēne eē. E' dōr ákuk bērie. Ák bērie bastkēr, e' wa ákuk wōtēulewā. ³⁹ Jesús tō iché:

—Ák bastkēr ákuk kkō mik, e' skōttsa bānet.

Marta dōr dēutō kutā e' tō iché:

—A Skēkēpa, ká detke tkēl inū kī, e' kuēkī suluē inū alanewatke.

⁴⁰ Ie' tō iūtē:

—Ye' tō be' a ichétke tō be' erblē ye' mik, e' tā mokī be' tō Skēkōl olo taijē e' sugraē.

⁴¹ Etā ie'pa tō ák skēū bānet tā Jesús wōkékā ká jai a' tā ichéitō:

—A yēwō, i kiéyō be' a e' ttsēbō. E' kuēkī wēstela chekeyō be' a. ⁴² Ye' wā ijcher tō kekraē i kiekeyō be' a, e' tsekebō. Erē ikiéyō be' a pē' tso' taijē iē, e'pa kukua as ie'pa tō iklō'ū tō mokī be' ye' patkē'.

⁴³ E' chéitō one tā ie' iché āneule:

—A Lázaro, jbe' e' yōttsā sēē!

⁴⁴ Etā Lázaro blēnewā e' dettsā ttsē'ka. Ie' ulā, ie' klō parratulewā datsi'tak wa. Nies iwō parratulewā datsi'tak wa. Jesús tō iché iarāk:

—Ipparratulewā datsi'tak wa, e' wōtsōō as imi'a.

Judiowak tō Jesús ileritsē klō'wēwā

(Mateo 26.1-5; Marcos 14.1-2; Lucas 22.1-2)

⁴⁵ Judiowak dē'bitū María wapiōuk, e'pa tō i wé Jesús tō e' suē, e' kuēkī ie'pa taijē erblē ie' mik. ⁴⁶ Erē ie'pa wēlepa mīa, i wēitō, e' chōk fariseowakpa a. ⁴⁷ Etā fariseowakpa ena sacerdotepa wōkirpa, e'pa tō judiowak wōkirpa kiē tā iñi dapa'wēkā tā ichérakitō ñi a:

—¿Wes se' tō Jesús wēmī? I' kē or yi a ese wēkitō taijē. ⁴⁸ Se' tō ie' méat es, e' tā sulitane erblōraē ie' mik tā itkērdakā se' blūie. E' mū ttsē Roma wōkirpa tō, e'ma ie'pa bituraē tā Skēkōl wé tskerawarakitō, ñies se' judiowak ewerawarakitō.

⁴⁹ Erē ie'pa shuā wēm tso' ekōl kiē Caifás, e' dōr sacerdote kibi duas e' wa. Ie' tō iché ie'pa a:

—A' kē wā i jcher yēs. ⁵⁰ Ttsēsquia a' kē éna iane tō wēm ekōl ē duōwā se' judiowak skéie, e' dōr bua'ie se' kōs erwa e' skéie.

⁵¹ Erē e' kē yēne Caifás wā iwāk er wa. Ie' dōr sacerdote kibi duas e' wa, e' kuēkī Skēkōl tō ie' kē ichōk es ittekōlie. Ie' tō iché Skēkōl ttekōlie tō Jesús tterawā judiowak ulitane skéie. ⁵² Kē idōr judiowak ē skéie, ñies itterawā Skēkōl ala'r ulitane serke ká wa'ñe e'pa skéie as ie'pa dō judiowak tā ñitā wēs wakpa etōkicha ē es. ⁵³ E' diwō tā judiowak wōkirpa tō kawō mé ñi a Jesús ttowā.

⁵⁴ E' kuēkī ie' kē shkōiā sulitane wōshā judiowak shuā. Ie' e' yēttsā miā ká kiē Efraín

eē. Ká e' atē ká sir poē wé kē yi serku' ese ska' tsinet. Eē ie' e' tséat ittōkatapa tā.

⁵⁵ Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō dōkewatke tsinet tkō'wē. Judiowak serke bānet e'pa taijē dōkemitke Jerusalén e' batse'ukne ikawō tkō'uke e' yōkī wēs ie'pa wōblar es. ⁵⁶ Ie'pa tso'ie Jesús yulōk. Ie'pa ñi chakōkerak Skēkōl wé a:

—¿Ima a' tō iché, Jesús dōmi kawō tkō'uk ō kē idōpa?

⁵⁷ Fariseowakpa ena sacerdotepa wōkirpa, e'pa tō iché sulitane a' tō yi wā ijcher tō wé Jesús tso', e' tā ibiyō chō sa' a iklō'wōwā.

12*Alakōl ekōl tō kiō masmas tékā Jesús klō*

kī

¹ Kawō kianeia terōl Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'woie tā Jesús mīa Betania wé Lázaro serke eē. Lázaro du'wā e' shkeo'kane ie' tō e' ska' ie' mīa. ² Eē ie'pa ulérak, chkérak buaē Jesús kīkoka. Marta tso' iwatiōk. Lázaro tkēr ie'pa shuā mesa kī chkōk Jesús tā. ³ Etā María wā kiō masmas kiē nardo chōkle tuē darērē, ese debitu litro shābōts, e' téitō Jesús klō kī. E' ukuōkī tā ipasiwēwaitō itsakō wa. Kiō e' tō úshu kōs alappōwēkā buaē jamamaē. ⁴ Etā Jesús ttōkata ekōl kiē Judas Iscariote tō iwōmekettsā e' tō iché:

⁵ —Kiō masmas sē tuē kanē duas ek ské ekkē. ¿I' kuēkī kē iwatonettsā s'siārēpa kīmoie?

⁶ Erē e' kē yēne ie' wā, ie' éna s'siārpa dalēr taijē e' kuēkī. Ie' dōr akblōkwak, e' kuēkī ie' tō iché es. Ie' dōr Jesús ttōkatapa inukōl blōkwak, e' kak ekibleke ie' tō iwāk a. ⁷ Jesús tō iché ia:

—Imuāt. Kiō e' bleke tē se' nu kī, erē ité ie' tō ye' kī kam ye' ttōwā e' yōkī. ⁸ S'siārēpa tso' kekraē a' shuā as a' tō ikīmū, erē ye' kē ku' kekraē a' tā.

Sacerdotepa wōkirpa kī Lázaro kiane ttēwā

⁹ Taijē judiowak wā ijchenewā tō Jesús tso' Betania tā imiyal eē, kē dōr Jesús ē sauk. Nies ie'pa kī Lázaro shkeo'kaneitō e' kiane suē. ¹⁰⁻¹¹ Lázaro batamik taijē ie'pa erblē Jesús mik, tā sacerdotepa wōkirpa ttē kē iūtēia ie'pa tō. E' kuēkī sacerdotepa wōkirpa tō ibikeitsétke Lázaro ttowā ñies.

Jesús demi Jerusalén

(Mateo 21.1-11; Marcos 11.1-11; Lucas 19.28-40)

¹² Taijē pē' de Jerusalén Judiowak Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'uk. Bule es tā ie'pa wā ijchenewā tō Jesús datse ñies Jerusalén. ¹³ E' kuēkī ie'pa sī kō télor tsēmi shuélor ie' datse e' ñalē kī idalōioie tā imiyal iñaletsuk. Ie'pa tō iché āneule:

—¡Skëköl kíkòkàsò! ¡Ayëcha buaë se' Israel aleripa blú datse Skëköl ttò wa e'!

¹⁴ Età Jesús tò burro pupula kué etò, e' kî ie' e' tkékà wës ikitule Skëköl yëkkuò kî es, e' tò ichè:

¹⁵ A Siòn wakpa, kè a' suanuk.

Isaú, a' blú datse

e' tkëulekà burro pupula kî.†

Es Skëköl yëkkuò tò ichè.

¹⁶ Ima Jesús tté tso' kitule Skëköl yëkkuò kî e' wà tka ie' ta. Erè e' kèwò ska' ta ie' ttòkatapa kè éna iwà ane tò Skëköl yëkkuò kitule kà iaiàe e' tò Jesús tté pakeke. Erè ie' míkane kà jai a' olo ta' tajè, e' ukuòkî ta ie'pa éna iwà ane tò i' kòs wé pè' tò ie' ta, e' tso'tke kitule Skëköl yëkkuò kî.

¹⁷ Wépa tso' mik Jesús tò Lázaro shkéo'kane età, e'pa tò tté e' pakeke imalepa a. ¹⁸ E' kuekî pè' wà tajè tté e' jchenewa, e' kuekî imíyal Jesús ñaletsuk. ¹⁹ Erè fariseowakpa tò ichè ñi a:

—¡Isaú, sulitane mi'ke Jesús è itòkî! ¡Se' tsajène buaë!

Griegowak welepa tò Jesús yulé

²⁰ Pè' mine Jerusalén Judiowak Yépa Yërulune Egipto e' kèwò tkò'uk, e' shuà griegowak welepa tso'ñak. ²¹ Griegowak e'pa debitu Felipe ska'. Felipe dör kà kiè Betsaida e' wak. Kà e' atë Galilea. Ie'pa kkòché tajè:

—A kèkèpa Felipe, sa' kî Jesús kiane suè.

²² Età Felipe mía ichök Andrés a' ta ie'pa bòi míyal ichök Jesús a. ²³ Jesús tò iché ie'pa a:

—Ye' dör S'ditsö Alà, e' olo tajè e' kkayèrketke. ²⁴ Mokî ye' tò a' ichè tò iyiwò etkla kè tkènèwà iyök a, e' ta iatdaè ekòrta, kè wò ta'. Erè iyiwò etkla tkènèwà iyök a, ese shölòne ta iwòdaló duowa, e' ta itskine wòrdaè tajè. ²⁵ Wé e' dalèr tajè kè duakwà, ese weirdaè aishkuò ta. Erè wé e' mettsa ttèwà kà i' a, ese tsatkèrdaè ser michoè. ²⁶ Yi kaneblak ye' a, ese kawòta shkòk ye' ta: wé ye' tso' eé ye' kanè mèsopa tso' ñies. Yi kaneblòke ye' a, ese kikerakà ye' Yè tò.

Jesús ttekewatke, e' ché ie' tò

²⁷ “Ye' ittsé i' ta, tajè ye' eriane. ¿Ì chèmiyò? ¿Yò ichèmi ye' Yè a: ‘A yéwò, ye' tsatkòò i' tkòketke ye' ta e' yòkî’? Au, e' kè chepayò. ¡Ye' wák e' dé'bitu ttèwà! ²⁸ A yéwò, be' olo tajè e' kkachò as be' kîkarka.”

Età kà jai a' ttò tsène e' tò iché: “Ye' olo tajè e' kkachétkeyò be' kî, ta iskà kkacheraneyò.”

²⁹ Pè' tso' ittsök eé, e'pa tò iché tò alá blane, erè welepa tò iché:

—Skëköl biyòchòkwak wele tté ie' ta.

³⁰ Jesús tò iché ie'pa a:

—Ttò ttsé a' tò, e' kè dör ye' a, e' dör a' kimoie. ³¹ Kà i' wakpa shulé kèwò detke. Bè dör kà i' wakpa wòkir, e' uyardattsa i' ta. ³² Mik ye' wòtènèwà krus mik e' tkènèkà, età ye' wà sulitane bituraè ye' ska'.

³³ Es ie' tò wës itterawà e' ché. ³⁴ Pè' tò iituté:

—Se' wà ijcher tò Skëköl yëkkuò kî ikitule tò wé pairine'bitu idi' wa s'blúie e' ser michoè. ¿Wës be' tò ichè tò S'ditsö Alà, e' kawòta tkékà krus mik? S'ditsö Alà ¿e' dör yi?

³⁵ Jesús tò iché ie'pa a:

—Yi shkòke stui a, ese kè wà ijcher wé imirò. Ye' dör wës kà olo es, erè ye' tso'ia a' shuà ekuòlò è. E' kuekî a' shkò ye' olo a as kè stui tò a' kùwà. ³⁶ Ye' dör wës kà olo es, e' tso'ia a' shuà. Ye' mik a' erblò as a' dō ye' ichaie.

E' ché one Jesús tò ta imía e' bléwà ie'pa yòkî.

Ì kuekî judiowak kè erblò Jesús mik

³⁷ Ì kè or yi a ese wé Jesús tò tajè judiowak wòrkî, erè ie'pa kè erblène ie' mik. ³⁸ E' kòs wamblène wës Skëköl tteklò Isaías e' tò ikit Skëköl yëkkuò kî es, e' tò ichè:

“A Skëköl, tté paka' sa' tò wësua kè yi wà iklòne.

Be' diché tajè e' kkayè' be' tò ie'pa a, erè ie'pa kè wà sa' ttò iutène.”†

³⁹ Es ie'pa kè a Skëköl tté klòr. Nies Isaías ikitat tò i' kuekî ie'pa kè wà Skëköl tté klògne. E' tò ichè:

⁴⁰ “Te'pa er darèrèè, kè éna Skëköl tté klò'wak yès.

E' kuekî ie'pa wòà Skëköl tò kà chówéwa.

Ie' tò ie'pa méat wës s'wòbla kè wawèr es.

Ie' tò ie'pa er darè'wéwà as ie'pa kè éna iwà a.

Skëköl tò ichè tò ye' tò iwé es

as ie'pa kè er mane'ù ye' a ta ie'pa bua'wèneyò.”§

⁴¹ Isaías tò Jesús olo tajè e' su' ena ie' tò Jesús cheke, e' kuekî ie' tò iché es.

⁴² Erè tajè judiowak wòkirpa erblé Jesús mik. Erè ie'pa suane fariseowakpa yòkî, e' kuekî kè ie'pa ichékà sulitane kukua. Ie'pa kè kî ikiane tò fariseowakpa tò ie'pa trè'wèshkar ie'pa ñi dapa'wò wé a. ⁴³ S'ditsö tò ie'pa kîkekekà wé ie'pa wòbatsò bua'ie, Skëköl tò ie'pa kîkekekà e' skéie.

Ì ché Jesús tò e' wa se' kichatèrdaè

⁴⁴ Jesús tò iché aneule: “Wépa erblé ye' mik, esepa kè erblène ye' è mik. Ie'pa erblé ye' Yè tò ye' patkè' e' mik ñies. ⁴⁵ Wépa tò ye' sué, esepa tò ye' Yè tò ye' patkè' e' sué ñies.

⁴⁶ Ye' dör wës kà olo es. Ye' dé'bitu kà i' a as wépa erblé ye' mik, esepa kè kù'ia wës s'tso'

* 12:13 Salmo 118.25 † 12:15 Zacarías 9.9 ‡ 12:38 Isaías 53.1 § 12:40 Isaías 6.10

stui a es. ⁴⁷ Wépa tò ye' ttò tstsé, erè kè iwà iwà iutène, esepa kè kichatepa ye' wák tò. Ye' kè dè'bitù ká i' a s'ditsò kichatòk. Ye' dè'bitù s'ditsò tsatòk. ⁴⁸ Wépa tò ye' watekettsa, kè tò ye' ttò dalòie, esepa kkatòkwak tso'tke, e' tò ie'pa kichaterattsá. Ttè yè'bak ye' tò, e' kè klòne ie'pa wá, e' kuèkì mik ká i' erkewatke, etá ie'pa kichatèrdattsá. ⁴⁹ Ye' kè wá i yèule ye' wák er wa. Ì cheke ye' tò, e' chekeyò wes ye' Yè tò ye' patkè'bitù, e' tò ye' patkè' ichòk es. E' kuèkì ye' ttò dór mokjè. ⁵⁰ Ye' wá ijcher tò i ché ie' tò e' tò sene michoè mé. Es i chekeyò, e' chekeyò wes ye' Yè tò ye' kè ichòk es."

13

Jesús tò ittòkatapa klò skué

¹ Judiowak Yépa Yèrulune Egipto e' kèwò dökewatke bule es. Jesús wá ijcher tò ie' tò ká i' mekeattke ta imichone iyé ska', e' kèwò dewatke. Wépa dór ie' icha tso' ká i' a, e'pa dalèr kekraè ie' éna. Es ie'pa dalèr michoè ie' éna kekraè.

² Jesús ena ittòkatapa tso' chkòk nañewe. Ie'pa ekòl kiè Judas, e' dór Simón Iscariote e' alà. Bè tò ie' kété ibikeitsòk Jesús wòmútsa. ³ Erè Jesús wá ijcher tò iyé tò i kòs kèwò mé iulà a. Nies ie' wá ijcher tò ie' dè'bitù Skèkòl ska' e' mitkene ee. ⁴ Es ie' e' kèkà wé ie'pa tso' chkòk ee, ta ipaio kikkè yétsaitò tã datsi' ukuò e' pasiwoie, ese muéwaitò e' kipa mik. ⁵ E' ukuòkì tã di' téitò kulé' a tã ie' tò ittòkatapa klò skuémi. Datsi' ukuò tso' iwá moule e' kipa mik, e' wa ittòkatapa klò pasiweítò.

⁶ Mik Jesús mi' Simón Pedro klò skuòk, etá e' tò ie' a iché:

—A Skèkèpa, be' dór sa' wòbla'ukwak. ¿Wes e' tò ye' klò skuémi?

⁷ Jesús tò iüté:

—Ì uk ye' tso' e' wá kè àne be' éna j'ñe, erè i' ukuòkì tã be' éna iwá ardaè.

⁸ Etá Pedro tò iché ie' a:

—Ìkè ye' tò kawò mepa be' a as be' tò ye' klò skuò!

Jesús tò iüté:

—Ye' kè tò be' klò skué, e' tã be' kè döpaia ye' ttòkataie.

⁹ Simón Pedro tò iché iá:

—A Skèkèpa, e' dór es e'ma ye' klò skuò. ¡Nies ye' ulà ena ye' wòkir e' kòs skuò!

¹⁰ Erè Jesús tò iüté:

—Yi kuétke ñikòl pa sunetke maneneè, ese kè kawòtã kuòwène, iklò è kiane skué. A' kibiièpa tso'tke maneneè, erè ekòl dur a shüa, e' kè dór manene.

¹¹ Ie' wá ijcher tò yi tò iwòmekettsá, e' kuèkì ie' tò iché: "ekòl dur a shüa, e' kè dór manene."

¹² Jesús tò ittòkatapa klò skué one tã ipaio kikkè iékaneitò tã imía e' tkéserne mesa o'mik tã ichéitò:

—¿Ì wé ye' tò a' a, e' wá ane a' éna? ¹³ A' tò ye' kiè S'wòbla'ukwak ò Skèkèpa, es je' idir, ye' dór e'. ¹⁴ Ye' dór a' wòbla'ukwak, ye' dór a' kèkèpa, erè ye' e' wòéwa dō diòshet a' klò skuòk wes kanè méso es. E' yitã a' kè e' wòókwa dō diòshet ñi yòkì ñi kimuk. ¹⁵ Ì wé ye' tò a' wòrkì, e' wá kkachéyò a' a as a' tò iwakaneù es. ¹⁶ Mokì ye' tò a' a iché tò kanè mésopa kòs, esepa kè dór iwòkirpa tsatã. Nies yi patkéule, ese kè dór yi tò ipatké ese tsatã. ¹⁷ Ttè e' wá àne a' éna tã iwawé a' tò es, e' tã ayècha e' dór buaè a' a.

¹⁸ "Kè ye' ku' a' ulitane chòk. Ye' tò a' shukitbak, e' kuèkì ye' wá ijcher buaè wes a' dór. Erè Skèkòl yèkkuò tò iché: 'wépa chkòke ye' tã, e' isie alé ekòl miane ye' bolòkie.' Ttè e' kawòtã wá tkòk es. ¹⁹ E' ché ye' tò a' a kam iwá tkò e' yòkì. Es mik iwá tka, etá a' tò iklò'weraè mokì tò Skèkòl tò ye' patkè'bitù. ²⁰ Mokì ye' tò a' a iché tò yi tò yi patkekeyò, ese kiekewá er bua' wa, ese tò ye' kiekewá er bua' wa. Nies yi tò ye' kiekewá er bua' wa, ese tò yi tò ye' patkè'bitù e' kiekewá er bua' wa."

Jesús tò iché Judas tò ye' wömerattsá

(Mateo 26.20-25; Marcos 14.17-21; Lucas 22.21-23)

²¹ Jesús tò iché one tã ichkenewá tã ichéitò ittòkatapa a yesyèsé:

—Mokì ye' tò a' a iché tò a' ekòl tò ye' wömerattsá.

²² Ittòkatapa ñi suéka. Ie'pa kè wá ijcher tò yi chòk ie' tso'. ²³ Ie'pa ekòl dalèr tajè Jesús éna, e' tkèr iò'mik tsinet ie'pa chkòke e' dalewa. ²⁴ Ie' a Simón Pedro ulà kkaché tò ichakò yi cheke Jesús tò. ²⁵ Ie' kì e' skéwá tsinet Jesús skà tã ichakéitò iá:

—A Skèkèpa, ¿yi idir?

²⁶ Jesús tò iüté:

—Ye' tò pan takla nuwèke udiò a, tã yi a yò imé e' idir.

E' bet tã ie' tò pan takla nuwèka tã iméitò Judas dór Simón Iscariote alà e' a. ²⁷ Judas tò pan takla ñé tã bet Satanás tkawá ie' er a. Jesús tò iché iá:

—Ì wèke be' tò e' ú bet.

²⁸ Erè ie'pa tso' chkòk mesa o'mik, e'pa kè éna iane i kuèkì Jesús tò iché es. ²⁹ Judas dór inukòl blòkwak, e' kuèkì Jesús ttòkatapa wèlepa tò ibikeitsé tò Jesús tò Judas kè ilè tauk ikawò tkò'wèkerakitò e' a ò ilè kakmuk s'siarèpa a.

³⁰ Es Judas tò pan ñé tã imía. Mik imía, etá ká detke nañewe.

Jesús tò ttè dalòieño pa'qì mé ittòkatapa a

³¹ Judas mía e' ukuòkì tã Jesús tò iché:

—Ye' dör S'ditsö Alä e'. I'ñe ye' olo wërdaë, ñies Skëköl wák olo wërdaë ye' kî. ³² Skëköl olo wërdaë ye' kî, e' tã ie' wák tã ye' olo kkacheraë sulitane wörki, e' wëraëitö bet. ³³ A ala'r, kë ye' serpaia' a' tã kã tajë. A' tã ye' yuleraë, erë i yë'bak ye' tã judiowak wörkîpa a, e' cheke ye' tã a' a' ñies: a' kë dõpa wë ye' mi'ke eë. ³⁴ Ye' tã tte'pa' alî meke a' a' dalöië, e' dör i': a' ñi dalëritsö. A' kawõtã ñi dalëritsök wës ye' tã a' dalëritseke es. ³⁵ A' ñi dalëritsöke es, e' tã sulitane wã ijcherdaë tã a' dör ye' ttökatapa.

Pedro icheraë tã ie' kë wã Jesús suule
(Mateo 26.31-35; Marcos 14.27-31; Lucas 22.31-34)

³⁶ Simón Pedro tã ichakë Jesús a:

—A Skëkëpa, ¿wë be' mi'ke?

Ie' tã iüté:

—Kë be' dõpami ye' itõkî wë ye' mi'ke eë, erë aishkuö tã be' dõmi ye' itõkî.

³⁷ Pedro tã ichë ie' a:

—A Skëkëpa, ¿i kuëkî ye' kë mi'pa be' itõkî i' tã? ¡Ye' e' chëtke duökwa be' tsatkök!

³⁸ Jesús tã iüté:

—¿Mokî be' e' chëtke duökwa ye' tsatkök? Ye' be' a' ichë yësyesë tã kam dakro ar, e' yõkî bõ icheraë mañatökicha tã be' kë wã ye' suule.

14

Shkowa Skëköl ska' e' ñalë dör Jesús

¹ E' ukuökî tã Jesús tã ichë ittökatapa a:

“Kë a' tkinuk. A' erblö Skëköl mik. Ñies a' erblö ye' mik. ² Ye' yë u blatëule tajë. Ye' mi'ke iwakanëuk kewe a' yõkî. E' kë chõpa es, e' ma kë ye' wã iyëne. ³ Ye' mia' tã mik iwakanëone, etã ye' datskene a' tsukmi as a' mi' senuk wë ye' tkër eë. ⁴ Wë ye' mi'ke e' ñalë suule a' wã buaë.”

⁵ Tomás tã ie' a' ichakë:

—A Skëkëpa, kë sa' wã ijcher wë be' mi'ke tã ¿wes sa' a' ñalë armi?

⁶ Ie' tã iüté:

—Ye' dör ñalã e'. I' dör mokjë ena sene michoë e' dör ye'. Kë yi dõpa S'yë ska', e' kë dör ye' wa e' tã. ⁷ A' wã ye' suule mokjë, e' tã es a' wã ye' Yë suule. I' tãmi a' wã ie' suule, mokjë isuëtke a' tã.

⁸ Felipe tã ichë iã:

—A Skëkëpa, S'yë kkachõ sa' a' tã e' ã dör wë'.

⁹ Jesús tã iüté:

—A Felipe, kã tajë ye' senë a' tã, ¿wes kë be' wã ye' suule? Yi tã ye' suë, ese tã S'yë suë ñies. ¿Wes be' ichëmi, 'S'yë kkachõ sa' a'?' ¹⁰ A Felipe, ¿be' kë wã iklõgne tã ye' ena S'yë, sa' bõl dör eköl ã? I' chekeyö a' a, e' kë cheku' ye' wã ye' wák er wa. I' kës kanewekeyö, e' kaneweke S'yë serke ye' a' e' tã. ¹¹ Iklõ'ü tã ye' ena S'yë sa' bõl dör eköl ã. I' chekeyö a' a,

e' kë klõ'wë a' tã, e' tã iklõ'ü i' kë or yi a, ese wëyö e' wa. ¹² Mokî ye' tã a' a' ichë tã wëpa erblë ye' mik, esepa tã i' weke ye' tã, e' wëraë ñies. Erë ye' mi'ke S'yë skã e' kuëkî i' oule ye' wã, ese wëraë ie'pa tã, ye' wã ioule e' tsatã. ¹³ I' kës kiekë a' tã ye' ttö wa, e' wëraëyö as S'yë olo tajë e' kkayër ye' dör ilã e' e' wa. ¹⁴ I' kës kiekë a' tã ye' a, e' wëraëyö.

Jesús kablë Wiköl Batse'r patkõk

¹⁵ “A' éna ye' dalër, e' ma ye' tte dalöiëno e' dalöieraë a' tã. ¹⁶ Ye' tã ikieraë S'yë a' tã ie' tã iskã patkeraë eköl a' kimuk, e' dör Sulaiökwak, ie' tso'ie a' tã kekraë. ¹⁷ Ie' dör Skëköl Wiköl. Ie' tã S'yë ttö mokî e' kkacheraë a' a. Wëpa kë tã Skëköl dalöië esepa kë a' iWiköl wënuke ena ie'pa kë wã isuule, e' kuëkî ie'pa kë a' ikinukwã e' kimoie. Erë a' wã ie' suule. Ie' serke a' tã, ñies ie' serdaë a' er a.

¹⁸ “Ye' kë tã a' mepaat s'jchu'rlaie. Ye' datskene a' ska'. ¹⁹ Kukur tã wëpa kë dör ye' icha esepa kë tã ye' suëpaia. Erë a' tã ye' suërane. Ye' duowa shkenekane, e' batamik sene michoë dõraë a' ulã a. ²⁰ Mik e' këwö de, etã a' wã ijcherdaë tã ye' ena S'yë sa' bõl dör eköl ã. Ñies a' wã ijcherdaë tã a' ena ye', se' dör wës wák eköl ã es. ²¹ Wëpa tã ye' tte dalöiëno klõ'weke tã iwã iuteke, esepa éna ye' dalër. Wëpa éna ye' dalër, esepa dalërdaë ye' Yë éna. Ñies ye' éna ie'pa dalërdaë ena ye' e' kkachõraë ie'pa a.

²² Eta eköl skã kië Judas, kë dör Judas Iscariote, e' tã ie' a' ichakë:

—A Skëkëpa, ¿wes be' e' kkachõmi sa' a, erë be' kë e' kkachõpa sulitane a?

²³ Ie' iüté:

—Wëpa éna ye' dalër, esepa tã ye' tte iüteraë. Ie'pa dalëritseraë ye' Yë tã. Ie' ena ye', sa' dõraë ie'pa ska' senuk ie'pa tã. ²⁴ Wëpa kë éna ye' dalër, esepa kë tã ye' tte iütpa. Tte chekeyö a' a, e' kë dör ye' wák tte, e' dör Skëköl tã ye' patkë', e' tte.

²⁵ “I' kës chekeyö a' a, e' chekeyö ye' tso'ia a' tã e' dalewa. ²⁶ Erë Sulaiökwak, e' dör Wiköl Batse'r, e' patkeraë Skëköl tã a' a' ye' ttö wa. I' kës ye' ye' tã a' a, e' wa ie' tã a' wöbla'wëraë as a' éna iarne.

²⁷ “Sene bërë méatyö a' a, e' datse ye' wã. E' dör ichök kë dör wës sene bërë cheke wëpa kë tã Skëköl dalöië esepa tã es. E' kuëkî kë a' tkinuk, kë a' suanuk. ²⁸ A' wã ittsëule tã ye' tã a' a' ichë tã ye' mi'ke erë ye' datskene a' ska'. A' éna ye' dalër mokî, e' tã a' tssë'rdaë buaë tã ye' mi'ke S'yë ska', e' dör ye' tsatã e' kuëkî. ²⁹ I' tã ye' tã ichëtke a' a' kam iwã tkö e' yõkî as mik iwã tka, etã a' erblö ye' mik.

³⁰ “Bë dör kã i' wökir, e' datsetke bet, e' kuëkî ye' kë a' kawö tã iã ttök a' tã tajë. Ie' kë dichë tã e' aloka ye' kî yës. ³¹ Erë ye' tã iwë wës ye' Yë tã ye' ka' iuk es as sulitane tã isaü tã ye' Yë dalër ye' éna.

“Se' e' yölur ië, mishkatke.

15

Jesús dör wës uva kicha es

¹ “Ye' dör uva kicha chökle, e' kaneweke ye' Yë tö. ² Iulà wé kē wör, ese télor ye' Yë tö. Iulà wör ta' kōs, ese paikléloritō buaë maneneë as ikí wör tajë. ³ A' pairiuletke maneneë ttē wa ye' tö a' wöbla'wé e' wa. ⁴ A' sēnū ye' ta' ñita, etā ye' serdaë a' ta' ñita. Mik ulā kē ku'ia iwí mik, etā kē iwōria. Kē iwōnuk iwāk ē mik. Es ñies a' kē ku' ye' mik, etā kē a' wörpa.

⁵ “Ye' dör uva kicha. A' dör iulā. A' kē ku' ye' mik, etā kē i onuk a' a' yēs. E' kuëkj wēpa sērke ye' mik, ñies ye' sērke e'pa a, esepa wörke tajë. ⁶ Wēpa kē sērku' ye' mik, esepa tērdattsā kēu bānet ta' isinewā wës uva kicha ulā sir es. Iulā ese shtekekā uyēwā bö' a' ta' iñanewa.

⁷ “A' sērke ye' mik, ñies ye' ttē tso'ie a' er a, e' ta' i kōs kiane a' kī, e' kiō Skēkōl a' ta' imeraëitō a' a. ⁸ Mik i kiane Skēkōl kī, ese wé a' tö, etā e' dör wës uva wör es. E' tö ye' Yë kīkekekā tajë. E' wa iwēnewā tö mokī a' dör ye' ttōkatapa. ⁹ Ye' éna a' dalër wës ye' Yë éna ye' dalër es. A' sēnū kēkraë ye' mik as ye' tö a' dalërītō kēkraë. ¹⁰ Ye' ttē dalōiëno e' dalōieke a' tö, e' ta' ye' tö a' dalërītē michoë. E' dör wës ye' tö ye' Yë ttē dalōiëno e' dalōieke ta' ie' tö ye' dalërītē michoë es.

¹¹ “T' kōs chekeyō a' a' as a' tsts'r buaë wës ye' es. Ye' kī ikiane tö a' tsts'r buaë shütē. ¹² Ye' ttē dalōiëno e' dör i': a' ñi dalërītō wës ye' tö a' dalërītēke es. ¹³ Se' e' mettsā duōkwā yile dalër se' éna, e' skéie, e' ta' kē se' éna yi dalēnuk e' tsatā. ¹⁴ I ku' ye' tö a' kē, ese wēke a' tö, e' ta' a' dör ye' sinī'pa. ¹⁵ I bikeitseke i kaneweke kanē wōkir tö, ese kē jcher ikanē méso wā. Iwōkir kē tö ipaketa' ie' a. Erē i kōs yē' ye' Yë tö ye' a, e' chēneyō a' a, e' kuëkj a' kē kiēiyō ye' kanē mēsopa, a' kiekeyō ye' sinī'pa. ¹⁶ A' kē wā ye' shukite, e' skéie ye' tö a' shukit. Ye' tö a' patkeke as a' mi' wōnuk buaë wës uva ulā es, erē iwō ese tso'ie kēkraë. Es i kōs kié a' tö ye' Yë a' ye' ttō wa e' meraëitō a' a. ¹⁷ Ye' ttē dalōiëno dör i': a' ñi dalërītō.

Pë' kē erblëne Jesús mik esepa tö Jesús ttōkatapa sueraë suluë

¹⁸ “Wēpa kē tö Skēkōl dalōië esepa tö a' suëke suluë, e' ta' a' éna ianū tö ie'pa tö ye' su'bak suluë a' yōkī kewe. ¹⁹ A' chōpa wës ie'pa es, e' ma ie'pa tö a' dalërītēmī wës ie'pa ñi dalër es. Erē ye' tö a' shukit ie'pa shua, e' kuëkj i'ñe ta' a' kē dör wës ie'pa es. E' kuëkj ie'pa éna suluë a' ar. ²⁰ Ye' tö iyē'bak a' a' tö 'ikanē méso kē dör iwōkir tsatā, e' anū a' éna. Ie'pa tö ye' we'ikē siarë, e' ta' ie'pa tö

a' we'ikeraë siarë. Ie'pa tö ye' ttō dalōië, e' ta' ñies ie'pa tö a' ttō dalōieraë. ²¹ A' dör ye' ichapa. Ie'pa kē wā ye' Yë tö ye' patkē' e' suule. E' kuëkj i kōs suluë wambleraë ie'pa tö a' kī.

²² “Ye' kē dōpa ká i' a, ye' kē ttē pakōpa ie'pa a, e' ma ie'pa kē kī i sulu nui ta'. Erē i'ñe ta' ie'pa kē tkōpashkar inui ulā a. ²³ Wēpa tö ye' suëke suluë, esepa tö ye' Yë suëke suluë ñies. ²⁴ I kē or yi a ese kē úpayō ie'pa wōrkī, e' ma ie'pa kē kī i nui ta'. Erē ie'pa tö isu'bak erē ie'pa tö ye' suë suluë, ñies ye' Yë suë suluë ie'pa tö. ²⁵ Erē itka es as i tso' kitule Skēkōl yēkkuō kī, e' wā tkō es, e' tö ichë: 'Ie'pa tö ye' suë suluë kē wā ta'.'*

²⁶ “Ye' tö Sulaiōkwak tso' ye' Yë ska, e' patkeraë a' a, e' dör Skēkōl Wikōl. Ie' dör Skēkōl ttō mokī chōkwak. Mik ie' de, etā ie' tö ye' ttē cheraë. ²⁷ A' manetwā ye' ta' kuaë, e' kuëkj a' tö ye' ttē cheraë ñies.

16

¹ Ttē e' kōs chēyō a' a' as a' erblō ye' mik e' kē olo'yō a' tö. ² Ie'pa tö a' uyerattsa se' ñi dapa'wō wé a. Mokī kawō dōkewatke ta' yile tö a' ttēwā, e' ta' e' tö ibikeitseraë tö es ie' tso' Skēkōl kanē uk. ³ Ie'pa kē wā ye' ena ye' Yë suule mokī, e' kuëkj ie'pa e' wamblō es. ⁴ Erē ttē e' chēyō a' a' as mik ikēwō de, etā a' éna iar.

I wēke Wikōl Batse'r tö, e' pakë

Ye' tso'ia a' ta, e' kuëkj kuaë ttē e' kē yēne ye' wā a' a. ⁵ Erē i'ñe ta' ye' mitkene, ye' Yë tö ye' patkē', e' ska. Erē a' kē tö ye' a' ichakē tö 'wé be' mi'ke?' ⁶ E' skéie a' erianekā tajë, i ché ye' tö a' a' e' kuëkj. ⁷ Mokī ye' tö a' a' ichē tö buaë idir a' a' tö ye' mia. Ye' kē mine, e' ma Sulaiōkwak kē dōpa a' a. E' kuëkj ye' tö a' a' ichē tö buaë idir a' a' tö ye' mia. Ye' mia, e' ta' ye' tö Sulaiōkwak patkeraë a' a. ⁸ Mik ie' de, etā ie' tö ikkacheraë wēpa kē tö Skēkōl dalōië esepa a' tö ie'pa e' wamblō sulu. Ñies ie' tö ikkacheraë ie'pa a' tö ye' ekōl ē dör yēsēsē Skēkōl wōa. Ñies ie' tö ikkacheraë ie'pa a' tö ie'pa kichatërdaë aishkuō ta'. ⁹ Ie'pa kē erblōku' ye' mik, e' kuëkj ie'pa dör i sulu wamblōkwakpa. ¹⁰ Ye' mi'kene ye' Yë ska, e' kuëkj kē ye' suēpaia a' tö. E' wa ikkayēne ie'pa a' tö ye' ekōl ē dör yēsēsē Skēkōl wōa. ¹¹ Bē dör ká i' wakpa wōkir e' kichatēnetke, e' wa ikkayēne tö ñies ie'pa kichatërdaë.

¹² “Tajë ye' wā i'yi tso'ia chē a' a, erē i' ta' kē a' a' iwā anuk. ¹³ Erē mik Skēkōl Wikōl ttō mokīe' de, etā ie' kē ttōpa iwāk er wa. I ttseke ie' tö Skēkōl ska, ese cherane ie' tö a' a. E' kuëkj ie' tö a' wöbla'weraë ttē mokī kōs ese wa. I tkōraë aishkuō ta, ese cheraëitō a' a. ¹⁴ I tso' ye' er a, ese cheraneitō a' a. Es ie' tö ye' kīkerakā. ¹⁵ I kōs tso' ye' Yë er a, ñies e'

tso' ye' er a. E' kueki ye' tō a' a iché tō, i tso' ye' er a, ese cherane Wikōl Batse'r tō a' a.

Ittōkatapa eriane e' manerdattsane ttsē'rdane buaē

¹⁶ “Bērbēr setcha, etā kē a' tō ye' suēpaia. Erē e' ukuōki setcha, etā a' tō ye' suēmīne.”

¹⁷ Ie' ttōkatapa wēlepa nī chaké:

—Ie' tō iché, 'Bērbēr setcha etā a' kē tō ye' suēpaia. Erē ekuōlō tā a' tō ye' suēmīne.' ĩ cheke ie' tō es? ĩma iwā dōr? Nies ie' tō iché tō 'Ye' mī'ke ye' Yē ska.' ¹⁸ Ie' iché 'Bērbēr setcha' ĩma e' wā kiane chē? ĩ ché ie' tō, e' wā kē āne se' éna!

¹⁹ Jesús wā ijcher tō ie'pa éna ie' chakak, e' kueki ie' tō iché ie'pa a:

—Ye' tō iché a' a: 'Bērbēr setcha, etā a' kē tō ye' suēpaia. Erē e' ukuōki setcha, etā a' tō ye' suēmīne.' ĩE' wā chakeke a' tō nī a? ²⁰ Mokī yō iché a' a tō a' iuraē kkōchōraē siarē, erē wēpa kē tō Skēkōl dalōiē esepa ttsē'rdāē buaē. Erē a' eriarāē, erē e' manerdattsane ttsē'rdane buaē. ²¹ Mik alakōl alā kurketke, etā ieriane taijē, ikirine e' kēwō de, e' kueki. Erē mik ilā kūne, etā ittsē'nene buaē. Ie' alā kūne e' tō ie' ttsē'wēke buaē. E' kueki ikirine weine siarē e' chowa ie' éna. ²² E' sū ĩ'ñe tā a' eriarke siarē, erē se' nī saurane, e' tō a' ttsē'werane buaē shūte. Ttsē'ne buaē e' kē yēnuktsa yi a' a' er a.

²³ “Mik e' kēwō de, etā kē i kiepaia a' tō ye' a. Mokī ye' tō a' a iché tō i kōs kié a' tō ye' Yē a ye' ttō wa, e' meraēitō a' a. ²⁴ Ikkē tā a' kē wā i kiule Skēkōl a ye' ttō wa, erē i' tā ikiōmitke ie' a, ikiō ie' a' kēkraē etā imerdaē a' a' a' a' ttsē'r buaē shūte.

Jesús e' alēkatke pē' kē ērblēne ie' mik esepa ki

²⁵ “I' kōs chéyō a' a, e' chéyō ttē kleaule wa. Erē kawō dōraē etā kē ye' tō ichēia a' a es. Ye' tō ye' Yē ttē pakeraē a' a wēs idōr es kē kleaule. ²⁶ Mik e' kēwō de, etā i kiane a' ki e' kieraē a' wāka tō ye' Yē a ye' ttō wa. E' wā kiane chē tō kē ianukia tō ye' tō i kōs kiane a' ki e' kiō ye' Yē a. Ie' wāk éna a' dalēr taijē, e' kueki i kiane a' ki, ese kiēmi a' wāka tō ie' a ye' ttō wa. ²⁷ Ie' éna a' dalēr, e' kueki a' wāka tō ikiēmi ie' a. A' éna ye' dalēr, nīes a' tō iklō'wēke tō ye' dē'bitū ie' ska', e' kueki ie' éna a' dalēr. ²⁸ Ye' datse ie' ska' e' dē' ká i' a, ĩ'ñe tā ye' mitkene ie' ska'.”

²⁹ Ittōkatapa tō iché ie' a:

—I' tā be' tso' ichōk sa' a wēs idōr es kē kleaule. Be' kē ku' ichōkia ttē kleaule wa. ³⁰ Ire' sa' wā ijcher tō be' wā ĩyi kōs e' jcher. Dō i chakak sa' éna be' a, e' jchertke be' wā. E' kueki sa' tō iklō'wē tō be' datse Skēkōl ska'.

³¹ Jesús tō iūtē:

—ĩIre' a' tō iklō'wé? ³² A' tō ye' meraāt ekōrla. A' michone ekōl ekōl a' u a. Kawō e' datse, e' detke i' tā. Erē mokī ye' kē ku'

ekōrla. Ye' Yē tso' ye' tā. ³³ E' kōs chéyō a' a as a' ser bērē a' batsulewā ye' mik e' wa. Kā i' ki a' weirdāē siarē. Erē a' er kuū, ĩye' e' ali'kabak i sulu diché ki!

17

Jesús ikiē S'yē a ittōkatapa ki

¹ Ttē ekkē ché Jesús tō one tā ikā suē ká jai a tā ichēitō: “A Yēwōla, ye' kēwō detke. Ye' dōr be' alā, e' olo kkachō as be' olo kkayēr sulitane a ye' wa. ² S'ditsō ulitane kēwō me' be' tō ye' a as sene michōē mū ye' tō, wēpa kōs me' be' tō ye' a, esepa a. ³ Sene michōē e' dōr tō ie'pa bats buaē be' dōr Skēkōl chōkle ekōl ē e' mik, nīes ye' dōr Jesucristo patkē' be' tō e' mik.

⁴ “Kanē me' be' tō ye' a wē ká i' a, e' wētkeyō. E' wa ye' tō be' olo kkayē'bitū. ⁵ E' kueki i' tā, a yēwōla, ye' tō be' a ikiē tō mik ye' dene be' ska', etā ye' olo kkachō, wēs be' tō ye' olo kkayē' mik ye' bak be' tā kam ká i' yōr e' yōki etā es.

⁶ “Wēpa shukitbak be' tō ká i' wakpa shūa mē ye' a, e'pa a ye' tō iklō'wē tō be' dōr yi. Be' ichapa idir, e'pa me' be' tō ye' a. Ie'pa tō be' ttē iuteke. ⁷ ĩñe tā ie'pa wā ijcher tō i kōs wēyō, nīes i kōs chéyō, e' me' be' tō ye' a. ⁸ Ttē me' be' tō ye' a pakē, e' pakéyō ie'pa a, tā ie'pa tō iklō'wē. Ie'pa wā ijcher tō mokī ye' datse be' ska' patkē' be' tō.

⁹ “Ye' tso' be' a ikiōk ie'pa ki. Ye' kē ku' ikiōk wēpa kē tō be' dalōieta' esepa ki. Ye' tso' ikiōk wēpa me' be' tō ye' a esepa ki, ie'pa dōr be' icha e' kueki. ¹⁰ Wēpa kōs dōr ye' icha, esepa dōr be' icha. Nīes be' icha kōs esepa dōr ye' icha. Ie'pa wa ye' olo taijē e' kkayēne.

¹¹ “Kē ye' serpaia taijē ká i' ki. Ye' mitkene senuk be' ska'. Erē ie'pa atē ká i' ki. A Yēwōla batse'r, be' dalō taijē, be' diché taijē me' be' ye' a, e' wa ie'pa kō'nū as ie'pa ser ĩñta wēs wāk ekōl ē es wēs be' ena ye' es. ¹² Mik ye' tso'ia ká i' a ie'pa tā, etā ye' tō ie'pa kkō'né tsatké diché me' bō ña e' wa. Ie'pa kōs tsatkéyō. Wē wōmenettsabak weinuk, e' ē e' yē'ttsa sa' shūa. Ie' ē weinewa as iwā tkō wēs be' yēkkuō tō iché es.

¹³ “I' tō ye' mitke be' ska', erē ttē i' chekeyō, ye' tso'ia ká i' a e' dalewa, as ie'pa ttsē'r buaē mokī wēs ye' es. ¹⁴ Be' ttē yē'yō ie'pa a, erē wēpa kē tō be' dalōiē esepa tō ie'pa sueke suluē. Ye' kē dōr wēs ká i' wakpa es, e' sū ye' ttōkatapa kē dōr wēs ie'pa es. E' kueki ká i' wakpa tō ie'pa sueke suluē. ¹⁵ Ye' kē ku' ikiōk be' a tō ie'pa yōttsa ká i' ki. Ye' tso' be' a ikiōk tō ie'pa blō bē yōki. ¹⁶ Ye' kē dōr wēpa kē tō be' dalōiē esepa ekōl, nīes ye' ttōkatapa kē dōr ie'pa es. ¹⁷ Ie'pa klōūbō be' wāk ē a be' ttē wa. Be' ttē dōr mokī. ¹⁸ Ye' tso' ie'pa patkōk ká i' wakpa shūa, wēs be' tō ye' patkē' ká i' wakpa shūa es. ¹⁹ Es ye' e' mūttsa be' a as ie'pa e' mūttsa mokī be' a nīes.

²⁰ “Ye' kě kų' ikiök be' a ie'pa ẽ kį. Erě wépa erblómi ye' mik ie'pa ikképa ttō batamik, ñies esepa kį ye' tso' be' a ikiök. ²¹ Ye' tō be' a ikiẽ as ie'pa dō wēs wák ekól ẽ es. Be' ena ye', se' dōr wák ekól ẽ. Es ye' tō be' a ikiẽ tō ie'pa dō wēs wák ekól ẽ es se' tã wēs se' dōr ekól ẽ es, as kã i' wakpa tō iklō'ù moki tō be' tō ye' patkē'. ²² Diché me' be' tō ye' a, e' mé ye' tō ie'pa a as ie'pa dō wēs wák ekól ẽ es, wēs be' ena ye', se' dōr ekól ẽ es. ²³ Ye' bātse buaẽ ie'pa mik, ñies be' bātse buaẽ ye' mik. Es idir as ie'pa dō mokiẽ wēs wák ekól ẽ es. E' dōr es, e' tã kã i' wakpa wã ijcherdaẽ tō be' tō ye' patkē'. Nies ie'pa wã ijcherdaẽ tō be' ena ye' ttōkatapa dalẽr tajẽ wēs be' ena ye' dalẽr es.

²⁴ “A yěwō, be' tō ie'pa me' ye' a. Ye' kį ikiane tō aishkuō tã ie'pa dōmi ye' tã, wé ye' tso' eẽ, as ie'pa tō olo me' be' tō ye' a, e' saũ. Kãm kã i' yōr, etã wake' be' ena ye' dalẽr tajẽ, e' kueki olo e' me'bak be' tō ye' a. ²⁵ A Yěwō, be' dōr yěsyēsẽ. Wépa kě tō be' dalõĩ esepa kě wã be' suule, erě ye' wã be' suule. Nies ie'pa ikképa wã ijcher tō be' tō ye' patkē'bitũ. ²⁶ Ye' tō ie'pa a ikkayẽ' tō be' dōr yi, e' k'kachekeiayō ie'pa a as ie'pa ñi dalẽritsō wēs be' tō ye' dalẽritseke es, ñies as ye' dō senuk ie'pa er a.”

18

Judiowak tō Jesús klō'wéwa

(Mateo 26.47-56; Marcos 14.43-50; Lucas 22.47-53)

¹ Jesús tté S'yě tã one, tã imiã ittōkatapa tã di'la kiẽ Cedrón, e' wishet. Ie'pa de wé kal klō tso' tkẽule eẽ. ² Eẽ Jesús krá ñi dapa'uk ittōkatapa tã, e' kueki Judas tō ie' wōmekettsã, e' wã kã e' suule buaẽ. ³ E' itōki Judas demi eẽ Roma ñippōkwakpa tã tajẽ. Nies Skěkōl wé, e' shkěkipa de ie' tã. E'pa patkē judiowak sacerdotepa wōkirpa ena fariseowakpa tō. Ie'pa de Judas tã bō'wō kį ena kuatak sí wōñarke tajẽ ese kį, ñies tabẽ damirak iwa tajẽ. ⁴ I wamlērketke ie' tã, e' kōs jcher buaẽ ie' wã, e' kueki ie' dettsã tã ichaké ie'pa a:

—¿Yi yuleke a' tō?

⁵ Ie'pa iūtẽ:

—Jesús Nazaret wak, e' yuleke sa' tō.

Jesús tō iché:

—Ye' idir.

Judas tō ie' wōmekettsã, e' tso' ñippōkwakpa tã. ⁶ Mik Jesús tō iché: “Ye' idir”, e' wōshã tã ie' skéurak tsikka tã ianerōrak iski. ⁷ Jesús tō iskã chaké ie'pa a:

—¿Yi yuleke a' tō?

Ie'pa tō iūtẽ:

—Jesús Nazaret wak.

⁸ Jesús tō iskã iūtẽ:

—Ye' tō ichétke a' a tō ye' idir. A' ye' yuleke, e' ma wépa tso' ye' tã, e' pa muat bẽr.

⁹ Ie' tō iché es as ttẽ yě'itō iyě a, e' wã tkō. Ie' tō iyě': “wépa mé be' tō ye' a, esepa

kě weinuk yēs.” ¹⁰ Etã Simón Pedro wa tabẽ shkō, e' yětsaitō tã sacerdotẽ kibi kanẽ méso, e' kukuõña ulã bua'kka téttsa, e' kiẽ Malco. ¹¹ Jesús tō iché Pedro a:

—Be' tabẽ blōwãne ikkuõlit a. Ye' Yě tō iyi bacha'bacha i' mé ye' a, e' tã çwēs e' kě yepawayō?

Jesús mĩtser Anás wōrkį

(Mateo 26.57-58; Marcos 14.53-54; Lucas 22.54)

¹² Etã Roma ñippōkwakpa ena iwōkir kibi ena Skěkōl wé shkěkipa tō Jesús klō'wéwa muéwa iulã a. ¹³ Tã itsẽmirakitō kewẽ Anás u a. Anás dōr Caifás nuaki. Duas e' wa Caifás dōr judiowak sacerdotẽ kibi. ¹⁴ Caifás e' tō iyě' judiowak wōkirpa a tō buaẽ idir ie'pa a tō wēm ekól ẽ ttẽwã ie'pa ulitane skéie.

Pedro iblé tō kě ie' wã Jesús suule

(Mateo 26.69-70; Marcos 14.66-68; Lucas 22.55-57)

¹⁵ Simón Pedro ena Jesús ttōkata skã ekól, e'pa bōl mirwã Jesús itōki. Ittōkata tso' Pedro wapieie, e' suule buaẽ sacerdotẽ kibi wã, e' kueki ie' dewã buaẽ Jesús tã sacerdotẽ kibi upa a. ¹⁶ Erě Pedro atẽ dur u'rki ukkō tkēr kañikã eẽ. Etã ittōkata suule sacerdotẽ kibi wã, e' biteãne ttōk tayẽ tso' ukkō kkō'nuk e' tã as Pedro dōwã. Etã es Pedro dewã. ¹⁷ Etã tayẽ dur ukkō kkō'nuk, e' tō Pedro a ichaké: —¿Yẽne be' dōr wēm klōnewã e' klé?

Ie' tō iūtẽ:

—Au, ye' kě dōr iklẽ.

¹⁸ Kã dōr sēsẽ, e' kueki sacerdotẽ kanẽ mėsopa ena Skěkōl wé shkěkipa tō bō' batsẽka baiklẽ. Eẽ Pedro de bō' baiklōk ñies ie'pa tã.

Sacerdotẽ kibi tō Jesús chaké

(Mateo 26.59-66; Marcos 14.55-64; Lucas 22.66-71)

¹⁹ Anás bak sacerdotẽ kibi e' tō Jesús chaké ittōkatapa kį ena ttẽ wa ie' s'wōbla'wẽke, e' kį. ²⁰ Jesús tō iūtẽ:

—Kẽkraẽ ye' ttẽ sulitane kukua. Kẽkraẽ ye' tō s'wōbla'wé se' ñi dapa'wō wé kōs a ena Skěkōl wé a wé sulitane ñi dapa'uke eẽ. Kě ye' wã i' yẽule akir. ²¹ ¿Iōk be' tō ye' chaké? I chéyō e' jcher wépa wã ye' tsẽule ichōk, esepa wã. Ie'pa a ichakō.

²² Mik e' ché Jesús tō, etã Skěkōl wé shkěkipa ekól tō ie' ppé iwō kį iulatō wa tã iché iã:

—¿Wēs be' tō sacerdotẽ kibi iūtẽmi es?

²³ Jesús tō iūtẽ:

—I chéyō, e' dōr suluẽ, e' ma ichō wé isulune. Erě i ché ye' tō e' dōr moki, e' tã çl kį be' tō ye' ppé?

²⁴ E' ukuōkį tã Anás tō Jesús patkẽmi moule Caifás ska', e' dōr judiowak sacerdotẽ kibi.

Pedro tō ibléne tō kě ie' wã Jesús suule

(Mateo 26.71-75; Marcos 14.69-72; Lucas 22.58-62)

²⁵ E' dalewa Pedro duriā bö' baiklök ta ichakérakitö:

—¿Yëne be' dör wëm klönewā e' klé eköl?

Ie' iüté:

—Au, ye' kē dör ie' klé.

²⁶ E' ukuöki ta sacerdotē kibi kanē méso kukuöña tēa' Pedro tö, e' yami eköl tö ie' a iché:

—Ye' tö be' sué ie' ta, kal klö tso' tkëule eg.

²⁷ Pedro tö iskā bléne ta e' wöshā ta dakro ane.

Jesús mütser Pilato wörki

(Mateo 27.1-2,11-14; Marcos 15.1-5; Lucas 23.1-5)

²⁸ Bla'mi, diwö tskirketke, etā Jesús yétsarakitö Caifās u a tsēmi judiowak wökir kiē Pilato, e' ska'. E' kē dör judiowak. Ie' tkëuleka Roma wakpa wā judiowak wökirie. Eē ie'pa tö Jesús tsēmi. Judiowak éna Ie'pa Yēpa Yērulune Egipto e' kēwö tkō'wak, e' kueki ie'pa kē e' ia'wakka. Ie'pa a ta shkēwā yi kē dör judiowak ese u a e' dör ñā, e' kueki ie'pa kē dē'wā Pilato u a. ²⁹ E' kueki ie' dettsa ie'pa ta ttök, ta ie'pa a ichakéitö:

—¿I' ki a' tö wëm e' kkatēke?

³⁰ Ie'pa tö iüté:

—Wëm e' kē tö iyi sulu wamblōpa, e'ma sa' kē wā ie' mēne be' ulā a.

³¹ Ie' tö ie'pa a iché:

—Itsūmine ta ishulö wes a' wakpa ttē dalöiēno e' tö iché es.

Erē judiowak wökirpa tö iché:

—Kē sa' a kawō mēne s'ttökwa.

³² Mik e' ché ie'pa tö es, etā e' wa Jesús tö wes ie' duōrawā e' yē', e' wā tka.* ³³ Pilato mīane weshkē ta Jesús kiēitö ta ichakéitö:

—¿Be' dör judiowak blü?

³⁴ Jesús tö iché ie' a:

—¿E' chakē be' tö be' wák er wa, ö yile tö ye' ché be' a e' kueki?

³⁵ Pilato tö iüté:

—¿Ttsēsua ta ye' dör judiowak? Be' wák ditsēwōpa ena sacerdotē wökir kibipa, e'pa wā be' debitu ye' a shulē. ¿I' sulu wamblébō?

³⁶ Jesús tö iüté:

—Moki ye' dör blu', erē i blúie ye' tso' e' kē dē'ka ká i' ki. Imú dör es, e'ma ye' ttökātapa ñippōmi as judiowak wökirpa kē tö ye' klō'wēwā. Erē i blúie ye' tso' e' kē dē'ka ká i' ki.

³⁷ Etā Pilato tö ie' a ichaké:

—¿E'ma moki be' dör blu'?

Jesús tö iüté:

—Tö, wes be' iché e'ma es idir. Ye' dör blu'. Ye' kune' ká i' a ttē moki e' choie, e' kueki ye' dē'bitu. Wēpa éna ttē moki dalēr esepa kos tö ye' ttē iuteraē.

³⁸ Pilato tö ie' a ichaké:

—¿I' dör ttē moki?

Pilato tö iché tö Jesús ttōwā

(Mateo 27.15-31; Marcos 15.6-20; Lucas 23.13-25)

Pilato tö ichaké one ta ie' skā dettsa ttök judiowak ta, ta ichéitö ie'pa a:

—Ye' kē wā i sulu kune Jesús ki. ³⁹ Erē a' wöblanewatke tö mik A' Yēpa Yērulune Egipto e' kēwö tkō'wēke, etā s'wötēule e' yekettsa èmine ye' tö eköl. ¿A' ki ikiane tö a' blü e' èmiyö?

⁴⁰ Ie'pa tö iüté aneule:

—Ie' kē wötsaar! ¡Barrabás wötsöō sa' a!

(Barrabás e' dör akblökwak.)

19

¹ Etā Pilato tö Jesús ppök patké ttsa' bata daloie wa. ² Roma ñippökwaipa tö dika'kicha yué wöshkie ta itkékarakitö Jesús wökir ki blu'ie. Nies ie'pa tö datsi' daloshdalosh ese iéka iki blu'ie iwayuoie. ³ E' ukuöki ta idewarak tsinet ie' o' mik ta iché ia:

—I' be' dör judiowak blü! ¡Be' mú kawō tkō buaē!

Taiē ie'pa tö ippé iwö ki.

⁴ Pilato dettsane ta iskā ché judiowak a:

—Isaü, ye' mīa itsükbitu as a' wā ijcher tö ye' kē wā ttē kune ie' kkatōie.

⁵ Etā Jesús dettsa dika'kicha yöule wöshkie, e' tkëuleka iwökir ki ta ipaiēule blu' datsi' daloshdalosh ese wa. Pilato tö iché:

—I' dör wëm e'. A' tö isaü.

⁶ Mik sacerdotēpa wökirpa ena Skököl wé shkēkipa tö Jesús sué, etā ie'pa tö iché aneule:

—¡Iwötōwā krus mik! ¡Iwötōwā krus mik!

Pilato tö iché ie'pa a:

—Ye' kē wā i ttē kune ie' ki, e' kueki itsūmine, iwötōwā a' wāipa tö krus mik.

⁷ Judiowak wökirpa tö iché ie' a:

—Sa' wā ttē dalöiēno tso', e' tö iché ie' kawōtā ttēwā, ie' e' yē' tö ie' dör Skököl Alā e' kueki.

⁸ Mik e' ttsé Pilato tö, etā ie' ki suane taiē.

⁹ Ie' mīane u shuā ta Jesús a ichakéitö:

—¿Wé be' datse?

Erē Jesús kē wā iütēne yēs. ¹⁰ Pilato tö iché ie' a:

—¿Iök be' kē ttö ye' ta? ¿Be' kē wā ijcher tö ye' a kawō tso' be' wötōwā krus mik ö be' omine?

¹¹ Jesús tö iüté:

—Skököl kē wā kawō meule be' a, e'ma be' kē a wes ye' onuk. E' kueki wēpa tö ye' me'ttsa be' ulā a, e'pa ki inu' tso' be' tsata.

¹² Etā Pilato tö ibikeitséka taiē tö wes ie' a Jesús armimine, erē judiowak tö iché ie' a aneule:

—Be' ie' émine, e' ta be' mīa romawak wökir kibi e' bolök. Wé e' chō tö ie' dör blu', ese dör se' wökir kibi e' bolök.

* 18:32 Juan 3.14 ena 12.32 saü.

¹³ Mik e' ttsé Pilato tö, etä Jesús tsuk patkéitö u'rkí. E' ukuöki ta ie' e' tkéser s'shulo kulé kí. E' atë uitö kí kié hebreoie Gabatá ee (e' wá kiane ché uitö yöule ák wa).
¹⁴ E' dör Judiowak Yépa Yêrulune Egipto e' kéwö tkö'weke e' chki es, diwö detke bata á ekké. Etä Pilato tö iché ie'pa á:

—jíl' dör a' blú!

¹⁵ Eré ie'pa tö iché áneule:

—jittöwá! jittöwá! jiwötöwá krus mik!

Pilato tö ie'pa á iché:

¿Ima a' ibikeitsé tö ye' tö a' blú ttëwami?

Sacerdotepa wókirpa tö iüté:

—Sa' blú eköl é, e' dör romawak wókir kibi.

¹⁶ Etä ie' tö iwé Jesús tá wës ie'pa kí ikiane es. Ie' tö iméttsá inippökwapka ulá á wötëwá krus mik tá ie'pa wá imítser.

Jesús wötëwarakitö krus mik

(Mateo 27.32-44; Marcos 15.21-32; Lucas 23.26-43)

¹⁷ Etä Jesús e' yéttsa Jerusalén, krus kueramiiitö michöé ká kié S'wókirdiche ee (ká e' kié hebreoie Gólgota). ¹⁸ Eé ie'pa tö iwöté krus mik. Nies wëpa bôl sulusipa wötëne krus mik wí'ké io'ké, Jesús atë ie'pa shushäé. ¹⁹ Pilato tö ishtök patké kaltak kí, e' batsëwarakitö Jesús krus mik. Ikitule e' tö iché: "I' dör Jesús Nazaret wak dör judiowak blú e'." ²⁰ Wé ie' wötëwarakitö krus mik, e' atë Jerusalén tsjnet, e' kueki tajé judiowak tö ikitule e' sué. Ikitule tö mëañatókicha wa: hebreoie, latinie ena griegoie. ²¹ E' kueki judiowak sacerdotepa wókirpa tö iché Pilato á:

—Ké ishtar tö ie' dör judiowak blú. Ishtë tö ie' e' chö tö ie' dör judiowak blú.

²² Eré Pilato tö iüté:

—Í shtëtke ye' tö, e' shtëtkeyö, iméattkeyö es.

²³ Roma ñippökwapka tö Jesús wötëwá krus mik, e' ukuöki tá ie'pa tö idatsi' blatëlor ie'pa tkël á. Eré Jesús datsi' batsjë e' atë. Datsi' e' yöule alabo, ²⁴ e' kueki ie'pa tö iché ñi á:

—Ké se' tö ijchëlor. Mishka inuk ákwöla wa isuöie tö yi ulá á iatmi.

Es itka wës itso' kitule Skëköl yëkuö kí es, e' tö iché: "Ye' datsi' blabatsëlor ie'pa tö ñi á, tá inérak ákwöla wa isuöie tö yi ulá á ye' datsi' batsjë e' atmi."* Es Roma ñippökwapka tö iwé.

²⁵ Krus o'mik Jesús mî ena imila ena María dör Cleofás alaköl ena María Magdala wak e'pa iëter. ²⁶ Mik Jesús tö imi ena ittökata dalër tajé ie' éna, e'pa sué iëter ee, etä ichéitö imi á:

—A tayë, se be' alà dur.

²⁷ Etä ie' tö iché ttökata ñe' á:

—Së be' mî dur.

Es ittökata ñe' wá Jesús mî mitsër kkö'nè ie' u á.

Jesús duowa

(Mateo 27.45-56; Marcos 15.33-41; Lucas 23.44-49)

²⁸ Jesús wá ijcher buaé tö i uk ie' dë'bitü, e' wakaneone. Nies ttë kitule Skëköl yëkuö kí, as e' wá tkö, e' kueki ie' tö iché: —Ye' er sine.

²⁹ Etä ee tka' tkër, e' á vino shkëshköé tso'. E' wa ie'pa tö suiyök nuwëka, tá itkéka kal kié hisopo, ese ulatska kí, tá itkéwa ie' kkö á.

³⁰ Ie' tö ikuyé tá ichéitö:

—Í qos uk ye' dë'bitü, e' wakaneonetke.

E' ukuöki tá ie' e' wöëwa tá iwiköl émiitö, es iduowa.

Jesús nu tkërakitö ichane á kuaböt wa

³¹ Kawö e' wa, judiowak e' katablöke Ie'pa Yépa Yêrulune Egipto e' kéwö tkö'wekerakitö bule es, e' yöki. Bule es e' dör éno diwö. Eré éno diwö e' batseitseke tajé shutë ie'pa tö, e' kueki ie'pa wókirpa ké kí ikiane tö pé' wötëulewá krus mik, esepa nu mëat dö bule es. E' kueki ie'pa tö ikié Pilato á tö itu' puklor patkö as iduölor bet tá inü öwarakitö jski wötëwá. ³² Etä Roma ñippökwapka mía, tá wëm kéwe e' tu' péwa, e' ukuöki tá nies iëköl wötënewá Jesús tá krus mik, e' tu' péwa. ³³ Eré mik ie'pa de Jesús ska', etä ie'pa tö isué tö iduowatke. E' kueki ie'pa ké wá itu' panewa.

³⁴ Eré ñippökwak eköl, e' tö Jesús nu àr e' tké kuaböt wa ichane á tá pé ena di' dettsa. ³⁵ E' qos tka, e' sué ye' tö ye' wák wöbla wa, e' chök ye' tso' a' á. Í chekeyö, e' dör moki. Ye' wá ijcher tö e' dör moki. Ipakekeyö a' á as a' erblö ie' mik. ³⁶ E' qos tka as i tso' kitule Skëköl yëkuö kí e' wá tkö, e' tö iché: "Ie' diché ké pãpawá yës."† ³⁷ Ikitule ská tö iché: "Ie' tkëule kuaböt wa, e' suëraé ie'pa tö."‡

Jesús nu wötëwá ie'pa tö pó á

(Mateo 27.57-61; Marcos 15.42-47; Lucas 23.50-56)

³⁸ E' ukuöki tá wëm de eköl kié José Ari-matea wak, e' dör Jesús klé eköl, eré ie' suane judiowak wókirpa yöki, e' kueki ie' dör iklé eköl ké jcher yi wá ese. Ie' tö Pilato á kawö kié Jesús nu tsukmi blë. Pilato tö ie' á ikéwö mé, etä ie' mía tá Jesús nu mitsër iwa. ³⁹ Nicodemo dë'rö ttök Jesús tá nañewe, e' wák debitü José tá. Kapöli tso' s'nu patioie as ké inurwá bet, e' debitü Nicodemo wá dö kilo dabom mañayök (30) ekké. Kapöli e' shutule kiö masmas kié mirra ena áloe ese wa. ⁴⁰ Ie'pa bôl tö Jesús nu patrëwá datsi'tak batsjë bua' bua saruru nuuleka kapöli e' wa wës judiowak wöblar es. ⁴¹ Wé Jesús du'wá krus mik, ee tsjnet kal klö tso' tkëule. E' á

* 19:24 Salmo 22.18 † 19:36 Salmo 34.20 ‡ 19:37 Zacarías 12.10

ákuk tso' biule et s'nin blóie, erë kam s'nu bléria. ⁴² Pö e' ate tsinet wé Jesús dunewa ee, ñies judiowak eno diwö döketke, e' kuekí ie'pa tö Jesús nu blé ee.

20

Jesús shkenekane

(Mateo 28.1-10; Marcos 16.1-8; Lucas 24.1-12)

¹ Eno diwö, e' bule es bla'mi, ká ià ttsetseé ta María Magdala wak mía wé Jesús nu bléne ee. Ie' tö isué tö ák wa ákuk kkö wötéule, e' sinettsá bánet. ² Ie' tunemi bet wé Simón Pedro ena Jesús ttökata ská tso' ee. Ittökata e' daléritsók ie' bak taié. Ta ichéitö ie'pa a:

—Yile wa Skékëpa nu minetser! jkë sa' wa ijcher tö wes ie'pa tö iwé!

³ Ie'pa miyal pö a. ⁴ Ie'pa bül tunemirak, erë Jesús ttökata ñe' tunemi bet Pedro tsata, e' kuekí ie' demi kewe pö a. ⁵ Ee ie' e' wöewa ta iká sué ákuk shua. Jesús nu ké ku'. Ie' tö datsi' wa Jesús nu parratewa e' é sué, erë ké ie' minewa ákuk a iweblök. ⁶ Ie' itöki Simón Pedro debitu miwa ákuk a ta ñies e' é suéitö. ⁷ Ñies datsi'tak wa Jesús wökir monewa, e' suéitö wörrat tär bánet. ⁸ Jesús ttökata de kewe, e' miwafnak ákuk a ta isuéitö ta iklö'wéitö tö mokí Jesús shkenekane. ⁹ Kam ie'pa éna iwà arwa tö Jesús kawötä shkenukkane wes ikitule Skéköl yëkuö kí es. ¹⁰ E' ukuöki ta ittökatapa bül miyalne wé ikapökerö ee.

María tö Jesús sué shkeulekane

(Marcos 16.9-11)

¹¹ María iü dur ákuk kkö a. Ie' iukeia ta ie' e' wöewa ká sauk ákuk a. ¹² Eta Skéköl biyöchökwakpa suéitö bül idatsi' sarurué, e'pa tulur wé Jesús nu bak tär ee. Eköl tkër wé iwökir bak tär ee, iëköl tkër wé iklö bak tär ee. ¹³ Ie'pa tö María a ichaké:

—A tayé, ¿i iëitseke be' tö?

Ie' tö ie'pa iuté:

—Ye' Kékëpa nu minetser yile wa. Kë ye' wa ijcher tö wes ie'pa tö iwé.

¹⁴ E' wösha ta María wötrée ta ee Jesús dur. Ie' tö isué erë ie' ké wa isunewa tö Jesús idir. ¹⁵ Jesús tö ie' a ichaké:

—A tayé, ¿i iëitseke be' tö? ¿Yi yuleke be' tö?

María tö ibikeitsé tö ee idur e' dör kal klö tso' tkéule, e' kanéukwak, e' kuekí ie' tö iché ie' a:

—A kékëpa, be' wa iminetser, e' ta ichö ña wé be' tö iblé, as ye' mi' itsuk.

¹⁶ Eta Jesús tö iché ie' a:

—¡A María!

Ta María e' wötrée ta ichéitö ie' a hebreoie:

—¡Rabuni! (e' wá kiane ché: "S'wöbla'ukwak")

¹⁷ Jesús tö iché ie' a:

—Ye' öwa. Kam ye' mi'ka ye' Yé ska, e' kuekí ké ye' wöklö'waria. Erë be' yú ichök ye' ttökatapa a tö ye' mi'kekane ye' Yé ska, e' dör a' Yé ñies. Ie' dör ye' Kéköl, a' Kéköl ñies.

¹⁸ Eta María Magdala wak mía Jesús ttökatapa ska, ta ichéitö: "Ye' tö Skékëpa sué." Ñies i kós ché Jesús tö ie' a, e' pakéneitö Jesús ttökatapa a.

Jesús e' kkaché ittökatapa a

(Mateo 28.16-20; Marcos 16.14-18; Lucas 24.36-49)

¹⁹ Eno diwö, e' bule es nañewe ta Jesús ttökatapa tulur ñita u etkue é a. Ie'pa suane judiowak wökirpa yökí, e' kuekí ie'pa u wékkö wöté'tkër darërë. Erë e' bet ta ie'pa tö isué tö Jesús de dur ie'pa shua. Ie' tö ie'pa shké'wé tté i' wa:

—¡A' senü bërë!

²⁰ Mik e' ché one ta ie' tö iulà ena ichane shka'ule, e' itö kkaché ie'pa a. Eta ittökatapa ttsé'ne buaé tö Skékëpa suéne ie'pa tö ttsé'ka.

²¹ Ie' tö iská ché ie'pa a:

—¡A' senü bërë! Wes ye' Yé tö ye' patké'bitü ká i' a ie' tté pakök, es ye' tö a' patkëmi ye' tté pakök.

²² Ie' tö ie'pa wöiké siwa' wa ta ichéitö ie'pa a:

—Wiköl Batse'r kiöwa buaé a' tö a' er a.

²³ Yi kí iyi sulu nuí tso', ese olo'yé a' tö, e' ta ñies Skéköl tö ilo'yeraé ikí. Yi kí iyi sulu nuí tso', ese ké olo'yane a' wa, e' ta ñies Skéköl ké tö ilo'yepa ikí.

Tomás tö Jesús suéne ttsé'ka

²⁴ Jesús ttökatapa dabom eyök kí bül (12), e' eköl kié Tomás, e' kié ñies Dídimó. Ie' ké ku' imalepa ta mik Jesús dë'dur ie'pa shua eta.

²⁵ E' kuekí ie'pa tö iché ie' a:

—Sa' tö Skékëpa sué.

Erë Tomás tö ie'pa a iché:

—Ye' ké wa iulà shka'ule clavo wa, e' itö sune, ye' ké wa ye' wák ulatska patkënewa itö a, ye' ké wa ye' ulà patkënewa ichane shka'ule e' a, e'ma ye' ké tö yi tté klö'wepa yës.

²⁶ Ká de paköl, eta Jesús ttökatapa ská iënene iu a, eta Tomás tso'ñak ie'pa ta. U wékkö wöté'tkër, erë Jesús ská dedurne ie'pa shua, ta ichéitö ie'pa a:

—¡A' senü bërë!

²⁷ E' ukuöki ta ichéitö Tomás a:

—Be' ulatska patkōwā ye' ulà shka'ule a, eta isaü. Be' ulà patkōwā ye' chane shka'ule e' a. Kë ibikeitsaria bötböt. ¡iklō'ýü!

²⁸ Tomás tö iuté:

—¡Be' dör ye' Blú! ¡Be' dör ye' Kéköl!

²⁹ Jesús tö iché ie' a:

—Be' ye' sué, e' kuekí be' erblé ye' mik. Erë wépa erblé ye' mik, erë ké iwa' ye' sune, jayécha buaé esepa!

Yëkuö i' wá dör i' es

³⁰ I kē or yi a ese o' tajē Jesús tō ittōkatapa wōrkijikkachōie tō yi dōr ie', ese kibīie kē kit-ule yēkkuō i' kī. ³¹ Erē yēkkuō i' shtekeyō as a' tō iklō'ū tō Jesús dōr Skēkōl Alā pairine'bitū idi' wa s'blūie e'. Nies ishtekeyō as sene michōē dō a' ulā a, a' erblō ie' mik e' wa.

21

Ittōkatapa kul tō Jesús suēne ttsē'ka

¹ E' ukuōkij tā Jesús e' kkachēne ittōkatapa a batsōri kiē Tiberias, e' kkōmik. E' pakē dōr i' es: ² Ittōkatapa nī dapa'wē eē, e'pa dōr Simón Pedro, Tomás (e' kiē nīes Dídimo), Natanael (e' dōr ká kiē Caná aṭe Galilea e' wak), Zebedeo ala'r bōl tso'ñak, nīes Jesús ttōkatapa skā bōl tso'ñak. ³ Simón Pedro tō iché ie'pa a:

—Ye' miā nima klō'uk kla' wa.

Ie'pa tō iūtē:

—Sa' mi'keñak be' ta.

Etā ie'pa mīyal tā ie' iékarak kanō a. Erē e' nañewe ie'pa kē wā nima klōone yēs. ⁴ Mik ká nīrketke, etā Jesús demi batsōri kkōmik, erē ittōkatapa kē wā ijcher tō ie' idir. ⁵ Ie' tō ie'pa a ichaké:

—A wēpa, za' nima klōne?

Ie'pa tō iūtē:

—Au, kē sa' wā iklōne yēs.

⁶ Etā ie' iché:

—A' kla' uyō ulā bua'kka kke, etā nima klōrdaē.

Etā ie'pa tō iuyē tā iwā klōne tajē, kē dē'kaia ie'pa kī. ⁷ Etā ittōkata dalēr tajē ie' éna, e' tō iché Pedro a:

—iSkēkēpa Jesús idir!

Mik Simón Pedro tō ittē tō Skēkēpa Jesús idir, etā bet idatsi' iékanēitō, ie' dur kiparuō ē mik kaneblōk e' kuēkij. Etā ie' e' ppēe di' a ulaiklémi dōmi Jesús ska'. ⁸ Jesús ttōkatapa malepa wā kanō datse batsōri kkōmik, kla' wā deka chiē, e' kueratse énaēna. Ie'pa tso' kukuie batsōri kkō a, cien metro ekkē, e' kuēkij ie'pa tō kla' kueratse. ⁹ Mik ie'pa e' yétsa kanō a, etā ie'pa tō isué bō' ñarke, e' kī nima me'r etō. Nies pan tso'. ¹⁰ Etā Jesús tō iché:

—Nima klō'wē a' tō, e' wele tsūbitu.

¹¹ Simón Pedro e' iéka kanō a tā ikla' wā deka chiē nima blublu ē wa, e' yétsaitō ká sí kī. Nima dōka cien eyōk kī dabom skeyōk kī mañatō (153). Nima e' dōr tajē, erē ikla' kē butsolone. ¹² Jesús tō ie'pa a iché:

—A' shkō chkōk.

Ie'pa wā ijcher tō Skēkēpa Jesús idir, e' kuēkij ie'pa kē wā ie' a ichakine tō zbe' dōr yi? ¹³ E' ukuōkij tā ie' miā bō' kkōmik tā pan ena nima klō'wēitō blatē méitō ittōkatapa a.

¹⁴ I' tā mañatōkicha Jesús e' kkachēne ittōkatapa a ishkenekane e' ukuōkij.

Jesús ttē Pedro tā

¹⁵ Ie'pa chké one tā Jesús tō ichaké Simón Pedro a:

—A Simón, Juan alā, zbe' éna ye' dalēne, ye' ttōkatapa malepa éna ye' dalēr, e' tsatā?

Pedro tō iūtē:

—A Kēkēpa, be' wā ijcher tō be' dalēne ye' éna.

Jesús tō iché ia:

—E'ma wēpa dōr ye' icha, esepa kkō'nú ña buaē wēs obeja kkō'nukwakpa tō iobejala kkō'neke buaē es.

¹⁶ Jesús tō iskā chakéne:

—A Simón, Juan alā, zbe' éna ye' dalēne?

Pedro tō ie' a iché:

—A Skēkēpa, be' wā ijcher tō be' dalēne ye' éna.

Jesús tō iché:

—E'ma wēpa dōr ye' icha, esepa kkō'nú ña buaē wēs obeja kkō'nukwakpa tō iobejala kkō'neke buaē es.

¹⁷ Jesús tō Pedro a iskā chakéne i' tā ide mañatōkicha.

—A Simón, Juan alā, zbe' éna ye' dalēne?

Jesús tō Pedro a ichaké mañatōkicha, e' kuēkij Pedro erianekā. Ie' tō Jesús iūtē:

—A Skēkēpa, i kos jcher be' wā. Be' wā ijcher tō be' dalēne ye' éna.

Jesús tō ie' a iché:

—E'ma wēpa dōr ye' icha, esepa kkō'nú ña buaē wēs obeja kkō'nukwakpa tō iobejala kkō'neke buaē es. ¹⁸ Mokij ye' tō be' a iché tō mik be' bak duladula, etā be' wák e' paiōke ena be' mi'ke wē be' wák shkak eē. Erē mik be' dewā wō'kela siārēla, etā be' ulā shulōraē tā o'ka tō be' kī datsi' ieraē tā be' tseramiitō wē be' kē shkak eē.

¹⁹ Ttē e' wa Jesús tō iwaché Pedro a tō wēs ie' duōrawā, e' wa ie' tō Skēkōl kikerakā. E' ukuōkij tā Jesús tō iché ia:

—Be' e' tkōwā darērē ye' ttōkataie kekraē.

Ittōkata dalēr tajē Jesús éna, e' pakē

²⁰ Pedro e' wōtrée tō isué tō Jesús ttōkata dalēr tajē ie' éna, e' datse ie'pa itōkij. Mik Jesús ttōkatapa bata chka' ie' tā, etā ittōkata e' e' tkēsēr tkēr Jesús o'mik tā ie' a ichakēitō, “A Skēkēpa, zji tō be' wōmerattsā?” ²¹ Mik Pedro tō isué Jesús ttōkata e' datse ie'pa itōkij, etā ie' tō Jesús a ichaké:

—A Skēkēpa, be' ttōkata datse se' itōkij zī tkōmi e' tā?

²² Ie' tō iūtē:

—Ye' kī ikiane tō ie' at ttsē'ka dō mik ye' dōne ekkē, e' tā zwes e' de be' yōkij? Be' e' tkōwā darērē ye' ttōkataie kekraē.

²³ Ttē e' kuēkij Jesús ttōkata e' ttē tīneka iyamipa shuā, tō kē iduōpawā. Erē Jesús kē wā iyēne tō kē iduōpawā. E' ie' tō iché: “Ye' kī ikiane tō ie' at ttsē'ka dō mik ye' dōne ekkē, e' tā zwes e' de be' yōkij?”

²⁴Jesús ttökata e' tso' ttè i' pakök a' a, e' tso' ttè i' shtök yëkkuö i' kɪ. Sa' wə ijcher tō ttè i' dör mokjē.

²⁵Jesús tō i skà ɔ' tajē, e' kɔs shtōpa yëkkuö kɪ, ɛ' ma ye' iklö' wé tō yëkkuö kitule e' kɔs kē chōpakə ká i' a.

Ì o' Jesús ttekölpa tsá e'pa tö e' pakè Hechos

Yëkkuò i' dör yëkkuò skà kit Lucas tò Teófilo a e', i' ta ide bôt. Itsá kite ie' a e' dör i' o' Skëkëpa Jesús tò e' pakè. Ie' mine'ka ká jai a e' ukuòki ta i kí o' ie' tò ká i' kí ittekölpa tsá e'pa wa Wiköl Batse'r batamik, e' pakè Lucas tò yëkkuò i' kí.

Kam Jesús mi'kane ká jai a e' yòki ie' tò ittekölpa tsá e'pa patké ttè i' wa: Mik Wiköl Batse'r de a' kí, età ie' tò diché meraë a' a ye' ttè pakoie. A' miraë ipakök s'tso' kos Jerusalén e'pa a. Nies ipakeraë a' tò s'tso' Judea ká malepa a ena Samaria ena ká wa'ne dö wé iyök erkerö ee. E' tso' kitule yëkkuò i' kí 1.8 ee. E' ukuòki ta i o' Skëköl tò Pedro wa Jerusalén ena Judea ká malepa ena Samaria e' ttè tso' kitule yëkkuò i' kí.

E' ukuòki ta Pablo tò Jesús ttè buaë paka' ká taijè wakpa a e' ttè kit Lucas tò yëkkuò i' kí. Yëkkuò i' wa Lucas tò se' a ikkachè tò Jesús dör sulitane tsátkókwak.

Lucas bak s'kapeyókwakie. Iekkè ta ká kos wé Pablo dè'rö ee Lucas mir ie' ta. E' kueki Lucas tò isu' iwák wöbla wa tò wës Skëköl kaneblè' Pablo wa. E' ttè tso' kitule yëkkuò i' kí.

Skëköl tò iWiköl patkeraë

1-2 A kèkè Teófilo, i o' Jesús tò ena i wa s'wöbla'itò kuaë dö mik imineka ká jai a, e' kos paka' ye' tò be' a yëkkuò tsá kityö e' kí. Kam ie' mi'kane ká jai a, e' yòki i kiane ie' kí tò ittekölpa tsá shukitbakitò, e'pa tò iwè, e' uk ie'pa kèitò Wiköl Batse'r wa. 3 Ie' kòtewa shkenekane, e' ukuòki ta ie' wák e' kkayène taijè ie'pa a dòka ká dabom tkëyök (40) ekkè. Es ie' tò ie'pa a ikkachè tò mokí ie' tso'ne ttsë'ka. Nies ie' tò i blúie Skëköl tso' e' ttè paké ie'pa a. 4 Ká et ta ie' tso' ittekölpa tsá e'pa ta, ta ichéitò iarak:

—A' kè kàne e' yòktsa Jerusalén. Ye' Yë kablè' iWiköl patkòk a' a yè' ye' tò a' a, e' panú dö mik ide età. 5 Juan tò s'wösuk di' a, erè ká kè tkòpa taijè ta Skëköl tò a' ierawa iWiköl Batse'r a.

Jesús mineka ká jai a

6 Mik Jesús ttekölpa tsá ñi dapa'wéka ie' ta, età e'pa tò ie' a ichaké:

—A Skëkëpa, ñi' ta be' tò se' wakpa tkekekane se' Israel aleripa, e' wökirpaie?*

7 Ie' tò iüité:

* 1:6 Israel aleripa e' wökirpaie: Jesús ttekölpa tso'ia ibikeitsök tò ie' e' tkòkëka Israel aleripa blúie ie'pa ká kí ta ie'pa tkekekà ie' kayuapae. † 1:12 shkoie eno diwö a ekkè: E' dör kilómetro etk ulatök. ‡ 1:20 Salmo 69.25 § 1:20 Salmo 109.8

—E' kèwö kè mène a' a jchënoie. E' kèwö tso' ye' Yë wa klöuletke. 8 Erè mik Wiköl Batse'r de a' kí, età ie' tò diché meraë a' a ye' ttè pakoie. A' miraë ipakök s'tso' kos Jerusalén e'pa a. Nies ipakeraë a' tò s'tso' Judea ká malepa a ena Samaria ena ká wa'ne dö wé iyök erkerö ee e'pa a.

9 Mik ie' tò e' ché one, età ibutséká mía ká jai a ie'pa wörki ta ichowa mò shua kè wër ta'ia. 10 Ie'pa tso' ká sauk ká jai a krereë tò wës imichoká, e' dalewa bet wëpa bøl datsi' saruruë de iëter ie'pa o'mik. 11 E'pa tò iché iarak:

—A Galilea wakpa ñiök a' iëteriä ká sauk ká jai a? Jesús bak a' shua e' mitsër Skëköl wä. Wës a' tò isuë tò imía ká jai a, e' suë idörane ká i' kí.

Matías qte Judas skéie

12 Età Jesús ttekölpa tsá e'pa tso' Olivo kèbata a, ie'pa biteane Jerusalén. E' ñalé dö wëkkè ulat kawö mène judiowak a shkoie eno diwö a ekkè.† 13 Mik ie'pa dene Jerusalén ta ie'pa tkaká u etkuò kí wé ikapökerak ee. Eë itso'rak Pedro, Juan, Santiago, Andrés, Felipe, Tomás, Bartolomé, Mateo, Santiago Alfeo alá, Simón Celote, ñies Judas Santiago alá. 14 Ie'pa ulitane ñi dapa'uke kekraë ttök S'yé ta. Alakölpa wëlepa ena María, Jesús mi, ena Jesús ëlpa, e'pa tso' ñak ie'pa ta ttök S'yé ta.

15 Jesús mik erblökwapka e' dapa'uke e'pa dòka cien eyök kí dabom böyök ekkè ulatök (120). E' kèwö ska' ta Pedro e' kéká ie'pa wörki ta ichéitò: 16 “A yamipa, ñia Judas yé' Wiköl Batse'r tò se' blú bak David e' wa, e' wä tka wës itso' kitule Skëköl yëkkuò kí es. Judas wä pè' míne Jesús klö'ukwä. 17 Ta ie' bak Jesús kléie wës se' es, ie' bak kaneblök Jesús ta wës se' es. 18 (Ie' tò i sulu wamblè', e' ské wa ie' tò ká tué et. E' ukuòki ta ie' anebitu wówakköt ñawi tskinewä ta ifñattse yërulune. 19 Mik Jerusalén wakpa tò ttè e' ttsé, età ká e' kiè mékarakitò iwákpa ttè wa Hacéldama e' wä kiane ché S'pé Ké). 20 Es itso' kitule Skëköl yëkkuò kiè Salmo e' kí e' tò iché i' es: ‘As ie' u weir ñies as kè yi sèria e' a.”‡

Ñies ichéitò:

‘O'ka múkà iskéie ie' kanè méat e' kanéukne.’
”§

Es itso' kitule Skëköl yëkkuò kí.

21 “Wëpa tso' ie' e'pa manetwä se' ta kekraë Jesús bakia se' shua età. 22 Mik Juan tò Jesús wösuk e' kos ta ie'pa tso' ñak se' ta dö mik Jesús mineka ká jai a età. Se' kawötä wëpa

ekkëpa shushtëk eköl se' kije as itö Jesús shkenekane, e' ttë pakö se' ta."

²³ Es ie'pa tö wëpa shushtë bö. Eköl kië José, e' kië Justo ñies. E' kkabata dör Barsabás. Iëköl kië Matías. ²⁴ Etä ie'pa tö ikie Syë a' i' es: "A Skëköl, be' wä sulitane er sùle buaë. E' kueki ikkachö sa' a wëne shushtë be' tö ²⁵ as iat Jesús ttekölpa tsá e' kije Judas skëie. Judas e' wamblé sulu, e' kueki ie' tö kanë e' méat ta imia weinuk wé ikawötä weinuk ee."

²⁶ Etä ie'pa iné isugie tö wëpa bö shushtëtke ie'pa tö e' wëne kië dömittsa. Etä Matías kië dettsa. Es ie' atë Jesús ttekölpa tsá e' kije imalepa döka dabom eyök ki eköl (11) e'pa ta.

2

Wiköl Batse'r de Jesús mik erblökwakpa ki

¹ Mik Pentecostés kéwö* de, etä Jesús mik erblökwakpa kos tso' dapaule ek tsini ëme. ² E' bet ta ká jai a' i blane taië wës siwä' darërëë es, e' blane u shü kos a wé ie'pa tso' ee. ³ Etä ie'pa tö isüë tö idebitü taië ku'ie bö' wörku suë, e' ane ie'pa ulitane ki et. ⁴ Etä ie'pa a Wiköl Batse'r iënewä ta eköl eköl ttëmi ká bänet wakpa ttö wa kuä'ki kuä'ki wës Wiköl Batse'r tö ie'pa ké ttök es.

⁵ E' kéwö ska' ta judiowak tö Skëköl dalöietä' datse ká ulitane ki, esepa tso' taië Jerusalén. ⁶ Mik ie'pa tö Jesús mik erblökwakpa aláneka taië e' tstsé, etä ie'pa e' dapa'wëka ikj tstsök bua'ie. Ie'pa tö ittsé eköl eköl iwákpa ttö wa kuä'ki kuä'ki es. E' kueki ie'pa tkinewä taië. ⁷ Ie'pa wökranewä ta ichérakitö ñi a:

—¿A'ka ie'pa kë dör Galilea wakpa tso' ttök? ⁸ ¿Wës se' ulitane tso' ittsök tö ie'pa ttöke se' ulitane ttö kuä'ki kuä'ki wa? ⁹ ¿E se' shüa se' tso' datse Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto, Asia, ¹⁰ Frigia, Panfilia, Egipto ena ká tso' Libia atë tsinet Cirene kke. Ñies pë' datse Roma serke ¿e esepa tso' ¿e. ¹¹ Se' wëlepa dör judiowak chökke. Wëlepa kë dör es, esepa e' yö'bak judiowakie. Ñies se' tso' ¿e datse Creta ena Arabia. Erë i kos kaneö' Skëköl tö buaë e' chök ie'pa tso' e' ane buaë se' éna se' wákpa ttö kuä'ki kuä'ki e' wa.

¹² E' kueki ie'pa ulitane wökrarulane taië ikj tstsök. Ie'pa wöa ká chowa. Ie'pa ñi chakérak:

—¿Iyë ikkë, ¿ima e' wä kiane chë?

¹³ Erë wëlepa tö Jesús mik erblökwakpa wayuë sulu ta ichérakitö:

—Ie'pa tteke blo' tö.

Pedro tö ttë paké

¹⁴ Etä Pedro e' duëka shkë'ka Jesús ttekölpa tsá malepa döka dabom eyök ki eköl (11), e'pa ta. Ie' tö iché sulitane a aneule: "A yamipa judiowak, ñies a' ulitane serke Jerusalén. Iyë ikkë e' wä pakekeyö a' a. Ye' ttö ttsö buaë a' tö. ¹⁵ Sa' kë tteku' blo' tö wës a' tö ibikeitsë es. Erpa diwö de sulitu (9) bla'mi, diwö ikkë kë yi e' ttöta'ka blo' wa. ¹⁶ Erë i tköke sa' ta, e' dör wës Skëköl tteköl kië Joel, e' tö iyë'atbak es. Ie' tö iyë'at i' es:

¹⁷ 'Skëköl tö iché tö mik ká i' erkewatke, etä ye' tö ye' Wiköl patkeraë sulitane ki. E' kueki a' ala'r, wëpa ena alakölpa, ekkëpa kos ttöraë wës ye' ttekölpa es. A duladulapa a ilë kkeyërdaë kabsueie ie'pa kë ku' kapökwa e' dalewa.

Ñies a' këkëpa a ilë kkeyërdaë kabsue a.

¹⁸ Ñies e' kéwö ska' ta ye' Wiköl patkeraëyö ye' kanë mësopa ki, wëpa ena alakölpa. Es ie'pa tö ye' ttë pakerane imalepa a.

¹⁹ Ká jai a ye' tö iyi taië suluë kkacheraë, kë suule a wä ese.

Ká i' ki ñies iyi kkacheraëyö as a' isaü: s'pë suëraë a' tö, bö' suëraë a' tö, shkle taië suëraë a' tö ñies.

²⁰ Diwö tterdawä. Si'wö iardawä batsë wës s'pë es.

E' kos tköraë kam Skëköl kéwö dö e' yöki.

Kawö e' dör buaë shüte, e' olo ta' taië.

²¹ E' kéwö ska' ta yi kos tö e' tsatkë kië Skëköl a,

esepa ulitane tsatkërdaë.' '†

Es Joel tö iyë'at.

²² "A Israel aleripa, ye' ttö ttsö. A' wä ijcher tö mik Jesús Nazaret wak sene' ká i' ki, etä i kë or yi a ese wëitö taië se' shüa Skëköl batamik kkeyënoie. Es Skëköl tö se' a ikkaché tö ie' tö ipatkë'. ²³ Erë Jesús menettsa a' a klö'wëwä wës Skëköl tö isuletë'atbak kuaë es, ñies wës ie' ki ikiane es. A' tö wëpa sulusipa ké ie' ttökwa wötëulewä krus mik. ²⁴ Ie' weine siarë ie' kötëwa, erë Skëköl tö ie' shkeo'kane. Duëwa kë a' ie' wöklöne yës. ²⁵ E' kueki ká iaiäë blu' David ut Skëköl ta ima Jesús ttömi e' yë'itö i' es:

'Ye' wä ijcher tö kekraë be' tso' ye' ta. Be' tso' ye' ta ye' ulä bua'kka ye' kimuk, e' kueki kë i a ye' orpa wës.

²⁶⁻²⁷ E' kueki ye' tstsë'r buaë, ye' ttsö kaneë.

Be' kë tö ye' mepaat pö a, e' kueki ye' enuraë iwä panuk bërë.

Ye' dör be' kanë mësopa batse'r e',

e' kueki be' kë tö imepaat as ye' nurwa.

²⁸ Be' tö sene michoë ñalé e' kkeyë' ye' a.

* **2:1** Pentecostés kéwö: Pentecostés wä kiane chë Ká Dabom Skeyök kéwö. Judiowak tö Ie'pa Yëpa Yërlune Egipto e' kéwö tkö'wë qne, e' ki ká de dabom skeyök, etä kawö skä tkö'wëke ie'pa tö e' kiekerakitö Pentecostés. Ñies e' kéwö kiërakitö Iyiwö Shtök Kéwö. Kawö e' dör wëstela choie Skëköl a iyiwö kite e' ki. Éxodo 23.16 saü. † **2:21** Joel 2.28-32 ‡ **2:28** Salmo 16.8-11

Ye' tso' be' wörkí, e' kuéki be' tö ye' ttsë'weraë buaë.[†]

Es David tö iyë'at.

²⁹ “A yamipa, ye' tö icheke a' a yësyësë. Se' blü kékë David bak ká iaiäë, e' du'wabak ta inü wötënewä. Ie' pö tso'ia dö ikkë ta ië. ³⁰ Erë David bak Skëköl ttekölie. E' kuéki ie' wä ijcher tö Skëköl kablë' ie' a iwák ttö wa ttë i' wa: ‘Ye' tö be' aleri tkerakä eköl blu'ie wës be' es.’ ³¹ E' jcher David wä, e' kuéki ie' tö Cristo shkenekane e' yë'. Ie' tö iyë' tö inü kë atuk pö a, kë inurpawä. ³² Es iwä tka. Skëköl tö Jesús shkeo'kane, e' suë sa' ulitane tö sa' wäpka wöbla wa. ³³ Skëköl tö ie' tsëmikä ta itkëaitö iulä bua'kka dalöierä'ta' tajë. Ie' Yë tö iWiköl mé ie' a wës ikablë' imuk es. E' ukuöki ta ie' tö iWiköl Batse'r patké sa' kî. E' suë a' tö, e' ttsë a' tö enia. ³⁴ Erë David kë mine'kä ká jai a wës Jesús es. Ie' wák tö iyë'at:

‘Skëköl tö ichë ye' Këköl a:

Be' e' tkökä ye' ulä bua'kka,

³⁵ e' dalewa ye' tö be' bolöpa merarö be' klö dikä.'S

Es David tö iyë'.

³⁶ “A Israel aleripa ulitane. Ijcherü buaë a' wä tö ye' tso' Jesús chök. E' kötwä a' tö wötëulewä krus mik, erë e' wák tkëkä Skëköl tö se' wökirie nïes se' blüie.”

³⁷ Mik ie'pa tö ttë e' ttsë, etä ie'pa erianeka tajë. Ie'pa tö Pedro ena imalepa a ichakë:

—A yamipa, ¿wës sa' e' ümi?

³⁸ Ie' tö iütë:

—A' er mane'ü Skëköl a ta a' e' wöskuöð eköl eköl Jesucristo ttö wa as a' nuï olo'yar a' kî. A' tö iwë es, e' ta Skëköl tö iWiköl Batse'r meraë a' a'. ³⁹ Kablë e' dör a' a' ena a' aleripa ulitane a' ena sulitane serke ká kamië, esepa a' nïes. Kablë e' dör wépa kës kiekë Këkö dör Se' Këköl e' tö esepa a.

⁴⁰ Es ttë e' wa ena ttë skä tajë wa Pedro tö ichë iarak darërëë, ipattë tajë ta ichëitö iarak:

—A' e' tsatkö i' tköraë pë' sulusipa ta e' yöki.

⁴¹ Es wépa tö i' chë Pedro tö, e' klö'wë, e'pa wöskuëra kitö. E' diwö Skëköpa Jesús icha erule e' kî iëne tajë dökä mil mañayök ulatök (3000). ⁴² Etä ie'pa e' chë ttë wa Jesús ttekölpa tsä e'pa tö s'wöbla'wëke, e' ttsök kékraë er bua' wa. Nïes ie'pa e' chë nî kimuk i' tso' ie'pa wä e' wa. Nïes kékraë ie'pa e' dapa'uke pan ñuk Jesús kötwä e' këwö tkö'woie. Nïes ie'pa e' chë ttök S'yë ta.

Wës Jesús mik erblökwakpa tsä e'pa ser

⁴³ Etä i' kë or yi a ese wëke tajë Jesús ttekölpa tsä e'pa tö Skëköl batamik. E' tö pë' ulitane wökräwë tajë. ⁴⁴ Wépa erblë Jesús mik e'pa kës serke wës wák eköl ë es. I' tso' ie'pa wä ese kakmekerakitö nî a. ⁴⁵ Es

íyi tso' ie'pa wä, ká ö ilë skä, ese watueke ie'pa tö ta iskë blatekerakitö imalepa kimë kiane esepa a. ⁴⁶ Diwö bit ta ie'pa ulitane e' dapa'ukerak Skëköl wë a. Nïes u a u a ie'pa chköke nita er bua' wa ttsë'rdak buaë. Jesús kötwä e' këwö tkö'wëke pan nïe wa nita. ⁴⁷ Skëköl kikekëka ie'pa tö. Sulitane wa ie'pa wër buaë. Ká bit ekkë Skëköl tö s'tsatkeke tajë, e' kuéki ie'pa kî daparke tajë.

3

Pedro tö s'kraulewä eköl e' bua'wëne

¹ Ká et tsälí diwö de mañat ta Pedro ena Juan miyal ttök Skëköl ta iwë a. Diwö e' dör ttoie ie' ta. ² Etä eë wëm tkër eköl kune' klö kraulewä. E' datse iyamipa wa itkekeser kékraë Skëköl wë wëkkö kië Wëkkö Buaala e' a as inuköl kak kiöitö sulitane dökewä eë esepa a. ³ Mik ie' tö Pedro ena Juan dökewatke e' suë, etä inuköl kak kiöitö ie'pa a. ⁴ Etä ie'pa tö ie' suëwä krereë iwö kî ta Pedro tö ichë iä:

—Sa' saü.

⁵ Etä ie' tö ie'pa suë ta ibikeitsëitö tö ilë kakmekeitö ye' a. ⁶ Erë Pedro tö ichë iä:

—Kë ye' wä inuköl ta'. Kë ye' wä oro ta'. Erë i' tso' ye' wä e' mekeyö be' a. Jesucristo Nazaret wak e' ttö wa, be' e' kökä ta be' shköl.

⁷ Etä Pedro tö iklö'wëwä iulä bua'kka ta ibatséka. E' wöshä ta iklö a idichë iëne ⁸ ta itunekä e' duékäie ta ishkëmi w'kë io'kë. E' ukuöki ta imiwa Skëköl wë a Pedro ena Juan ta iwák klö wa. Ie' turkeka, es Skëköl kikekaramiitö. ⁹ Etä pë' tso' kës e'pa tö isuë tö ishkörämi ta Skëköl kikekaramiitö. ¹⁰ Ie'pa tö ie' suëwä tö ie' dör wëm e' tköke inuköl kak kiök Skëköl wë wëkkö kië Wëkkö Buaala e' a e'. E' tö ie'pa tkiwëwä tajë. Ie'pa wökranewä iweblök.

Pedro tö s'pattë Skëköl wë a

¹¹ Skëköl wë e' üle kië Salomón üle, eë wëm buanene e' tso'ia Pedro ena Juan paklö'uk. E' dalewa pë' kës datse tuneule wë ie'pa tso' eë ta ie'pa tkinewä tajë isaük. ¹² Mik e' suë Pedro tö, etä ie' tö ie'pa a ichë: “A Israel aleripa ¿i' kuéki a' tkirke? ¿i' kuéki a' tso' sa' saük krereë wësua sa' wák tö wëm i' bua'wëne shköwëne sa' wák dichë wa ö sa' serke yësyësë Skëköl a e' kuéki? ¹³ Erë Skëköl dör Abraham, Isaac, Jacob ena se' yëpa malepa bak ká iaiäë, e'pa Këköl, e' tö ie' kanë mësö kië Jesús, e' kikekä íyi ulitane tsäta, e' dör yi me'ttsä ttëwä a' tö e'. Ie' watë'ttsä a' tö Pilato wörki erë e' tö ibikeits-bak iökshka. ¹⁴ Jesús dör batse'r ena yësyësë warma a' tö iki' tö e' yötttsä. Erë e' skëie a' tö pë' suluë e' yökttsä ka'. ¹⁵ Es sene mukwak e' kötwä a' tö, erë ishkeo'kane Skëköl tö. E' kës su' sa' tö sa' wöbla wa. ¹⁶ Wëm i' kraulewä e'

suule a' wə buaē. Ie' diché iēnene sa' erblōke Jesús mik e' wa. Jesús mik erblē, e' tō wēm i' bua'wēne buaē a' wōrkj.

¹⁷ “A yamipa, ye' wə ijcher tō mik a' ena a' wōkirpa tō Jesús kōtwā, etā a' kē wə ijcher mokj tō i' wambłōk a' tso'. ¹⁸ Erē i' yē'atbak Skēkōl tō ittekōlpa ulitane kkō wa tō wē pairine'bitū idi' wa s'blūie e' kawōtā ttēwā es, e' wawē Skēkōl tō es. ¹⁹ E' kuēkj i' sulu watōttsa. A' er mane'ū Skēkōl a' as a' nui olo'yōitō a' kj. ²⁰ Etā es ie' tō a' er pablaraē tā Jesús pairi'bituitō idi' wa s'blūie e' patkeraneitō se' a. ²¹ Erē i' tā ie' kawōtā senuk ká jai a' dō mik Skēkōl tō i' kōs yuēne buaē wēs kenet es etā. Es Skēkōl tō iyē'bak ká iaiāē ittekōlpa batse'r e' pa wa. ²² Moisés tō Jesús yē' se' yēpa bak ká iaiāē, e' pa a' i' es: ‘A' shūa Skēkōl tō ittekōl kerakā ekōl wēs ye' es. E' ttō kōs dalōiō a' tō. ²³ Wēpa kē wə ie' ttō dalōiēne, esepa ulitane skerattsa se' wakpa yōkj bānet, ie' pa ɛrdawa sɛraa.* Es Moisés tō iyē'at.

²⁴ “Es ñies Samuel ena Skēkōl ttekōlpa malepa dē'bitū ie' itōkj, e' pa kōs tō i' tkōke kawō ikkē tā, e' yē'atbak. ²⁵ I' uk Skēkōl kablē' ká iaiāē ittekōlpa wa, e' wā dōraē se' ulā a. Ñies ttē me'atbakitō se' yēpa bak ká iaiāē e' pa a, e' wā dōraē se' ulā a. Ie' tō iyē'atbak Abraham a' i' es: ‘Be' aleripa batamik ye' er buaē chōraē ká ulitane wakpa a.' ²⁶ E' kuēkj mik ie' tō ilā Jesús shkē'wēkane, etā ipatkéitō se' a' kēwe se' a' er buaē choie as se' sɛr sulu ese olo'yōsō ekōl ekōl.”

4

Pedro ena Juan e' tsatké judiowak wōkirpa wōrkj

¹ Etā Pedro ena Juan tso'ia s'pattōk, e' shūa sacerdotepa biťeshka Skēkōl wē shkēkpa wōkir tā ena saduceowakpa tā. ² Pedro ena Juan tso' s'wōbla'uk tō Jesús kōtwā e' shkēnekane. E' wa iwā kkachéitō tō s'duowā e' pa shkērdakane. E' tō sacerdotepa ena ie' pa malepa uluwēka tajē. ³ Ie' pa tō Pedro ena Juan klō'wēwā. Ká detke tsáji, e' kuēkj iméarakitō s'wōto wē a' dō bule es. ⁴ Erē wēpa tso' Pedro ttō tsōk, e' pa shūa tajē ie' pa tō Jesús ttē buaē klō'wē. Es Jesús mik erblōkwakpa wēpa ē esepa deka mil skeyōk e' ulatōk (5000).

⁵ Bule es tā judiowak wōkirpa ena ikuēblupa ena s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa e' dapa'wēka Jerusalén. ⁶ Ñies sacerdote kibi kiē Anás e' tso'. Ñies Caifás, Juan, Alejandro ena imalepa dōr sacerdote kibi e' ditséwō e' pa kōs tso'. ⁷ Ie' pa tō Pedro ena Juan tsuk patké tā iduésarak ie' pa wōrkj tā iwā chakérakitō:

—¿Yi diché wa, yi ttō wa wēm klō kraulewā e' bua'wēne a' tō?

⁸ Etā Pedro a' Wikōl Batse'r iēnewā tajē tā iūtitéitō:

—A s'wōkirpa, a s'kuēblupa. ⁹ Sa' tō s'kirirke e' kime' er bua' wa, e' chaké a' tō sa' a. A' kj ikiane jchenuk tō wēs ibuanene. ¹⁰ I'ñe tā sa' tō ichē a' wōrkj, ñies Israel aleripa ulitane e' pa wōrkj tō wēm i' buanene sulitane wōrkj Jesucristo Nazaret wak e' ttō wa. E' wák kōtwā a' tō krus mik erē Skēkōl tō ishkeo'kane. ¹¹ Skēkōl yēkuō kj itso' kitule: “Ák watē'ttsa u yuōkwakpa tō, e' yōnene ák bua'buaiē.”* Ák e' dōr Jesucristo chē. ¹² Ie' dōr S'tsatkōkwak. Skēkōl kē wə yi skā patkēule ká i' kj s'tsatkoie. E' kuēkj Jesucristo ekōl ē wa s'tsatkēmi.

¹³ Mik iwōkirpa tō isuē tō Pedro ena Juan dōr skle siarla, kē wōblaule yēkuō wa erē ittōke buaē kē suane, etā ie' pa tkinewā. Ie' pa éna ianewā tō ie' pa bak shkōk Jesús tā ittōkatapaie. ¹⁴ Wēm buanene e' dur Pedro ena Juan tā, e' kuēkj ie' pa kē a' iyēnuk tō e' dōr kache. ¹⁵ Etā ipatkémirakitō u'rkj tā ie' pa atē ileritsōk. ¹⁶ Ie' pa ichē ñi a:

—¿Wēs sō wēpa i' wēm? Kōs Jerusalén wakpa wa ijcher tō i' kē ɔr yi a' ese wē ie' pa tō etk. E' kē yēnuk se' a' tō e' dōr kache. ¹⁷ Erē ipauñusō as i'tami Jesús ttē i' kē pakōia ie' pa tō yi a, es kē ittē bunukkā ká wa'ñe.

¹⁸ Etā ikiérakitō tā ichē iarak:

—Kē a' kawō tō'ia Jesús ttē pakōk yi a. Ñies a' kē kawō tā'ia yi wōbla'uk ttē e' wa.

¹⁹ Erē Pedro ena Juan tō iūtérak:

—A' wákpa tō ibikeitsō tō Skēkōl wōā yi ttō dalōiē dōr buaē sa' a, a' ttō ō ie' ttō. ²⁰ Erē i' su' sa' tō ena i' tssé' sa' tō, e' pakeraē sa' tō kekraē sulitane a.

²¹ Etā iwōkirpa tō ie' pa ká pauñē darērēē tā iémirakitō. Wēm kraulewā buanene e' kuēkj pē' kōs tso' Skēkōl kíkōkka. E' kuēkj iwōkirpa kē ulā dē'wā Pedro ena Juan we'ikōk. ²² Wēm buanene Skēkōl diché wa e' kj duas tso' dabom tkēyōk (40) kīta.

Jesús mik erblōkwakpa tō ikiē Skēkōl a

²³ Etā Pedro ena Juan émirakitō tā imiyal wē imalepa tso' eē. I' kōs yē' sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kuēblupa e' pa tō e' pakérakitō imalepa a' sɛraa. ²⁴ Mik e' tssé ie' pa tō, etā ie' pa ulitane kkōché ñita Skēkōl a' i' es: “A Skēkōl, ká jai ena ká i' ena dayē ena i' kōs tso' i'kj, e' yō' be' tō. ²⁵ Ká iaiāē be' tō sa' kēkēpa David dōr be' kané méso, e' ka' ttōk Wikōl Batse'r wa. Ie' tō iyē' i' es:

‘¿Iōk ká malepa wakpa ulunekā tajē troka tajē Skēkōl kī?

¿Iōk e' pa ileritseke ñippōk ie' tā? Kē e' wambłēnuk ie' pa a.

* 3:23 Deuteronomio 18.15,18-19 * 4:11 Salmo 118.22

²⁶ Ká wókirpa ena blu'pa e'pa ulitane ñippakká ie' ta.

Ie'pa ileritseke ñippök ie' ta ena wé pairi'bituitö idi' wa s'blúie e' ta.[†] Es David tö iyé'.

²⁷ “Ttè e' dör mokjè. Iwà sué sa' tö tö s'wókirpa kiè Herodes ena Poncio Pilato, e'pa ñi dapa'wéká ká i' a Israel aleripa ta ena pé' ké dör Israel aleripa esepa ta ñita Jesús we'ikök. Ie' dör be' kanè méso batse'r pairi'bitü be' tö idi' wa s'blúie e'.²⁸ Es i kós wé ie'pa tö ie' ta e' wé ie'pa tö wés be' tö isuletè'atbak es.²⁹ A Skèköl, e' kueki ie'pa tso' sa' pauñuk darèrèe, e' ttsö. Sa' dör be' kanè mésopa e'pa a diché ki mú Jesús tté pakoie ké suane.³⁰ Be' diché kkachö. S'kirirke bua'üne, i kè or yi a ese ü iwà kkachöie, ñies i'yi ese ü tajé Jesús dör be' kanè méso batse'r e' ttö wa.”

³¹ Mik ie'pa tö ikié one, etá wé ie'pa tso' e' ké wöti'ne. Etá ie'pa ulitane a Wiköl Batse'r iénewa ta ie'pa tö Skèköl tté paké ké suane.

Jesús mik erblökwakpa ñi kímé

³² Jesús mik erblökwakpa dör tajé. Ie'pa kabikeitsöke ñikkèè, ulitane er ttsè'r ñittsèè. Ké yi tö icheku' tö ie'pa i'yi e' dör ie'pa è icha, e' skéie e' dör ie'pa icha ñikkèè.³³ Jesús ttekölpa tsá e'pa tö Jesús shkenekane, e' tté ki pakeke diché tajé wa. Skèköl (e' kiane kós kimeke tajé.³⁴⁻³⁵ Yi wá ká tso' ö ilè ská tso'rak iwá, ese watuëkerakitö ta iské mekerakitö Jesús ttekölpa tsá e'pa a blatè wépa dör siarè esepa a wés e'pa kiane kímé eköl eköl es. E' kueki ké yi weirkü' siarè ie'pa shüa.³⁶ Ie'pa shüa wém tso' eköl dör Levi aleri datse ká kiè Chipre, e' kiè José. Jesús ttekölpa tsá tö ikié méka Bernabé (e' kiane yèno s'pablökwak).³⁷ Wém e' wá ká tso'. E' watuëitö ta iské méitö Jesús ttekölpa tsá a as ie'pa tö s'siarèpa kímü iwa.

5

Í sulu wamblé Ananías ena Safira e'pa tö e'pake

¹ Erè wém bak eköl kiè Ananías, e' tayé kiè Safira. E'pa tö ká watuëttsa.² Etá wém e' tö iká ské tsá yétsa iwákpa a ta ieyök méitö Jesús ttekölpa tsá a wés ká ské sèraa es. E' jcher ilaköl wa sèraa.³ Etá Pedro tö iché ie' a:

—A Ananías, ¿iök be' e' mettsa Satanás a kitö'wè ta be' kéitö kachök Wiköl Batse'r a? Ká watuëbö e' ské kak tséatbö.⁴ Kam be' tö iwataüttsa etá be' icha idir. Ta be' tö iwatuëttsa, etá iské dör be' icha. ¿iök be' ibikeitsé wamblé es? Be' ké kayène s'ditsö a. Be' kaché Skèköl a.

⁵ Mik e' ttsé Ananías tö etá ianewa duowaie. Etá ie'pa kós wá ijchenewa, e'pa

suane tajé.⁶ Etá duladulapa wélepa debitu ta inü patrèwarakitö tsémi blèwa.

⁷ Hora tka mañat e' ulatök, etá Ananías tayé dewa Pedro ska'. Wés iwém de e' ké jcher ie' wá.⁸ Ta Pedro tö ie' a ichaké:

—Ichö ña. ¿Moki a' tö ká watuë kós a' tö iché ekké?

Safira tö iüté:

—Tö, ekké je'.

⁹ Pedro tö iché ia: ¿iök a' tö kawö mé ñi a Skèköl Wiköl wötsiriuk? Wépa wá be' wém nu mí blèwa, se e' wakpa doyalne ta irö ie'pa wá be' nu michoë blèwa ñies.

¹⁰ E' bet ta Safira anewa ta iduowa Pedro klö ska'. Mik duladulapa dewa ta Safira nu tèt ta ie'pa wá inü mítser blèwa iwém o'mik.¹¹ Etá Skèképa Jesús icha erule ulitane ena sulitane wá ijchenewa, e'pa suanerak tajé.

Í kè or yi a ese wé tajé Jesús ttekölpa tsá tö

¹² Jesús ttekölpa tsá e'pa tö i kè or yi a, ese weke tajé pé' shüa iwà kkachöie. Jesús mik erblökwakpa ulitane e' dapa'uke Salomón üle a.¹³ Pé' èltèpa tö ie'pa dalöietá' erè ké diché dè'ká e' tiukwá ie'pa shüa.¹⁴ Erè wépa erblé Jesús mik, wépa ena alakölpa, esepa ki iërkerak tajé kekraë.¹⁵ Pé' tö s'kirirke tsémirak katá shuélur ñalá kkömik as Pedro tkö ta ilo mú ar esepa wéle ki as ibuarne.¹⁶ Ñies ká tso' kós Jerusalén pamik, e' wakpa de tajé s'kirirke wëttsé. Ñies wimblupa sulusi s'tteke esepa wëttsé. Etá e'pa ulitane buanene sèraa.

Jesús ttekölpa tsá wötènewa s'wöto wé a

¹⁷ Etá sacerdote kibi ena iklépa kiè saduceowakpa, e'pa ukyèneká tajé Jesús ttekölpa tsá e'pa ki.¹⁸ E' kueki iklö'wéwarakitö wötèwa s'wöto wé a.¹⁹ Erè nañewe ta Skèköl biyöchökwa eköl tö s'wöto wékkö ppée ta iyéttsarak ta iché ia: ²⁰ “A' yüne Skèköl wé a. Eé a' e' duöká sene pa'ali Jesús ta, e' tté pakök sulitane a.” ²¹ Bule es bla'mi ta idewarak Skèköl wé a ta ie' kékarak s'wöbla'uk wés ie'pa a iyène es.

Etá sacerdote kibi ena iklépa tö Israel aleripa wókirpa ulitane kiéttsa e' dapa'ukka ie'pa ta. Etá Jesús ttekölpa tsá e'pa tsuk patkérakitö.²² Erè mik ishkékpa demirak s'wöto wé a, etá ké iwá ikunerak. Ta idebiturak ibiyö mukne²³ ta ichérakitö:

—Sa' tö s'wöto wékkö kué wötèule buaë. Ñies shkékpa tso'rak iwékkö kkö'nuk. Erè mik sa' tö iwékkö ppée, etá ké sa' wá yi kune eé.

²⁴ Mik Skèköl wé shkékpa wókir ena sacerdote wókir kibipa, e'pa tö tté e' ttsé etá ie'pa éna ká chowa ta iñi chakérak: “¿Wés iwà dötsami?” ²⁵ E' ukuökü ta bet eköl de ibiyö muk ta iché iarak:

[†] 4:26 Salmo 2.1-2

—Wëpa wötë'wä a' tö s'wöto wé ä, e'pa tso'ne Skëköi wé ä s'wöbla'ük.

²⁶ Etä shkëkipa wökir miä iyulök ishkëkipa tä. Iklö'wëwarak erë ie'pa suane dö' pë' tö stë äk wa, e' kueki ie'pa kë wä iweineia. ²⁷ Mik ideminerak etä itsémirakitö judiowak wökirpa wörki. Etä sacerdote kibi tö iché ie'pa ä:

²⁸ —Sa' tö a' ä iyë' etkëme tö wëm e' ttë kë pakar yës. Etä çì wamblé a' tö? A' tö Jerusalén wakpa ulitane wöbla'wëke ttë e' wa. Nies a' tso' ichök tö wëm e' kötëwä, e' nuï tkënewä sa' mik.

²⁹ Erë Pedro ena Jesús ttekölpa tsä malepa tö iütérak:

—Sa' kawötä Skëköi ttö dalöiök s'ditsö ttö tsätä. ³⁰ A' tö Jesús ttökwä ka' wötëulewä krus mik. Erë se' wakpa bak iaiä e' Këköi e' wäk tö Jesús shke'kane. ³¹ Skëköi tö ibatsékami e' ska' tkésér iulä bua'kka s'wökirie ena s'satkökwakie äs Israel aleripa er mane'ü tä ie'pa ki ie'pa nuï olo'yarmi. ³² Iyi ikkë kës sü' sa' tö e' pakök sa' tso' a' ä. Nies Wiköl Batse'r mène wëpa tö Skëköi ttö dalöieke esepa ä, e' tso' a' ä ipakök.

³³ Mik ie'pa tö e' tssé etä ie'pa ulunekä tajë Jesús ttekölpa tsä e'pa ki. Ie'pa éna ittakulur. ³⁴ Erë ie'pa shuä wëm tso' eköl e' dö'r fariseowak kië Gamaliel. Ie' dö'r s'wöbla'ük ttë dalöiëno wa wakpa ese eköl. Sulitane tö ie' dalöieke tajë. Ie' e' duékä tä iché: “Jesús klépa yölur kañika ekuölö.” Etä ie'pa tö iyélur.

³⁵ E' ukuöki tä ichéitö imalepa ä:

—A yamipa Israel aleripa. A' isaü bua'ie tö i weke a' tö wëpa wikkëpa tä. ³⁶ A' éna ianú tö barbane wëm kië Teudas e' e' ka'kä ichök tö e' dö'r wëm tajë ese. Wëpa döka cien tkëyök (400) e'pa e' yuë ie' klépaie. Ie' du'wä kötülewä tä iklépa pone'mi wä ä diä ä. Es ilone'. ³⁷ E' ukuöki tä mik s'wökirpa s'kië shtök patké, e' këwö ska' tä wëm skä eköl kië Judas Galilea wak e' e' ka'kä. Pë' wëlepa e' yuë ie' klépaie. Erë nies ie' kötëwä tä iklépa pone'mi sërä wä ä diä ä tä eë ilone'. ³⁸ E' kueki ye' tö iché a' ä tö wëpa wä mügt bërë. Kë i sulu wamblar ie'pa tä. I aleritseke ie'pa tö ena i weke ie'pa tö e' dö'r tte'ësë, e' ta bet tä kë itä'ia. ³⁹ Erë Skëköi ttë idir, e' ta kë a' e' alöpakä iki. A' isaü buaë dö' a' tso' ñippök Skëköi tä.

Ie'pa tö Gamaliel ttö iüté. ⁴⁰ Ie'pa tö Jesús ttekölpa tsä e'pa tsük patkéne tä ippök patkérakitö tä iché iarak: “Kë a' ä kawö tä'ia Jesús ttë pakök.” E' ukuöki tä iémirakitö. ⁴¹ Es Jesús ttekölpa tsä e'pa e' yélur judiowak wökirpa wé ä. Skëköi tö ie'pa mé weinuk Jesús ttë kueki, e' tö ie'pa tssé'wë buaë. ⁴² Es kekraë kä bit ekkë Skëköi wé ä nies u ä u ä ie'pa tö s'wöbla'wëke s'patteke Jesús dö'r wë pairine'bitü idi' wa s'blüie e' ttë buaë wa.

6

Wëpa kul shushtérakitö Jesús ttekölpa tsä kimoie

¹ E' këwö ska' tä Jesús ttökatapa ki daparke tajë e'pa dö'r judiowak. Ie'pa wëlepa ttöke griegoie, esepa tö imalepa ttöke iwakpaie e'pa cheke suluë. Ie'pa tö ichëke:

—Mik chké blatërke kekraë, etä sa' tayëpa schö, esepa kë ä imène kës imalepa ttöke judioie esepa ä imène ekkë.

² E' kueki Jesús ttekölpa tsä dabom eyök ki böi (12), e'pa tö Jesús ttökatapa ulitane kië e' dapa'ük tä ichéitörak:

—A yamipa, kë idör buaë sa' ä s'wöbla'wëke sa' tö Skëköi ttë wa e' kané mukat iyi watioie e' ä kueki. ³ E' kueki a' shuä wëpa yulö kul äs kané e' ü ie'pa tö. Wëpa suule sulitane wä tö ie'pa ä Wiköl Batse'r tso' tajë ena ikäbikeitsö buaë, esepa shushtö tä sa' tö ie'pa mekeka kané ñe' ük. ⁴ Etä sa' e' ché kekraë ttök Skëköi tä ena s'wöbla'ük ie' ttë wa.

⁵ E' wër buaë ie'pa ulitane wa. Ie'pa tö Esteban shushtë. E' erblé buaë Skëköi mik nies ie' ä Wiköl Batse'r tso' tajë. Nies Felipe, Prócoro, Nicanor, Timón, Pármenas ena Nicolás e'pa shushtë ie'pa tö. Nicolás dö'r Antioquia wak, e' e' yö'bak judiowak. ⁶ Etä itsémirakitö wé Jesús ttekölpa tsä e'pa tso' eë. Etä ie'pa ulä mékä wëpa ñekkëpa ki tä ie'pa tö ikië S'yë ä tö ikimü.

⁷ Es Skëköi ttë ki pakanemi tajë. Nies Jesús ttökatapa ki daparke tajë Jerusalén. Nies judiowak sacerdotepa tajë tö ttë mik se' erblöke e' wä klö'wë.

Esteban klönewä

⁸ Etä Skëköi er buaë ché Esteban ä tajë tä diché méitö ia tajë. E' wa i kë or yi ä ese wëkeitö tajë pë' shuä iwä kkachioie tö Jesús ttë dö'r moki. ⁹ Erë wëpa wëlepa tö Esteban chémi suluë. Ie'pa wëlepa dö'r judiowak ñi dapa'wö wé kië Kané Mésopa Auleshka Esepa Wé e' wakpa. (Ie'pa bak klöulewä kaneblök erë iyërulunebak.) Nies judiowak wëlepa tso' datse Cirene, Alejandria, Ciliacia ena Asia, e'pa kës wöñarke Esteban ki. ¹⁰ Erë Wiköl Batse'r tö Esteban ä ttë mé ttoie buaë, e' kueki ie'pa kë ä e' alirkä ie' ki. ¹¹ E' kueki ie'pa tö wëpa wëlepa patué kachök: “Sa' ittsé tö Esteban tso' Moisés ena Skëköi chök suluë.” ¹² E' wa ie'pa tö pë' uluwéka tajë Esteban ki. Nies judiowak kueblupa ena s'wöbla'ük ttë dalöiëno wa wakpa uluwékarakitö Esteban ki. E' kueki ie'pa de Esteban ska' tä iklö'wëwarakitö tsémirakitö judiowak wökirpa ska'. ¹³ Nies wëpa yulérakitö kachioie, e'pa tö iché:

—Kekraë wëm wä tö Skëköi wé dö'r batse'r i' ena Moisés ttë dalöiëno e' cheke suluë. ¹⁴ Nies sa' tö ie' tssé ichök tö Jesús Nazaret

wak e' tō Skēkōl wé tskerawā ena sene me'at Moisés tō se' a e' mane'wekettsaitō.

¹⁵ Etā judiowak wōkirpa kōs tulur ee, e'pa tō isuē tō Esteban wō wēr dalōlōē wēs Skēkōl biyōchōkwak wō wēr es.

7

Esteban e' tsatké

¹ Sacerdote kibi, e' tō Esteban a ichaké:

—Ī kī be' kkatērke ŷe' dōr mokī?

² Ie' iūtē: “A yamipa, a yēpa, ye' ttō ttō. Mik se' kēkēpa Abraham bak iaiaē Mesopotamia, kam imi' senuk Harán, etā ee se' Kēkōl olo tā' taijē, e' e' kkeyē' ie' a. ³ Etā ichēitō ia: ‘Be' ká ena be' yamipa, e' mūtāt tā be' yúshka senuk, ká kkachekeyō be' a ee.’ ⁴ Es Abraham e' yē'ttsa Caldea atē Mesopotamia ee, tā imia senuk Harán. Iyē blēnewā e' ukuōkī tā Skēkōl tō ie' patké' senuk iē, wē se' serke i'ne tā ee. ⁵ Kuaē Skēkōl kē wā ká i' mēne ie' a yēs, elkela wē'ia ē kē ie' a imēne. Erē e' kēwō ska' tā ie' kē ala'r tā', erē Skēkōl kablē' ie' a tē i' wa: ‘Ká i' meraēyō be' aleripa a be' blēnewā e' ukuōkī tā.’ ⁶ Nies Skēkōl tō ichē ie' a: ‘Be' aleripa sēdaē ká kuā'kī kī wēs ká kuā'kī wakpa es. Eē ie'pa klōrdawā kanē mēsoie kē patueta' ese. Iweirdarak siarē dōkā duas cien tkēyōk (400).’ ⁷ Erē Skēkōl tō ichē ia: ‘Ká wē wakpa tō ie'pa wē'ikera, esepa skē wē'ikerayō siarē. E' ukuōkī tā ie'pa e' yōratssa ká e' a as ye' dalōiōrakitō ká i' kī.’ ⁸ Etā Skēkōl tō ichē ia: ‘A ala'r wēpa kurke kōs esepa tottola kkuōlitla tōō tsir. E' ū kekraē iwā kkachōie tō ye' tō ttē me' be' a.’ E' kuēkī mik ie' ala kiē Isaac kī ká de pākōl, etā itōttola kkuōlitla téieitō tsir. Es nīes Isaac tō iwē ilā Jacob* tā. E' sū Jacob tō iwē ilārla dabom eyōk kī bōl (12), e'pa tā. Ie'pa dōr se' dōr Israel aleripa ditsēwōpa dabom eyōk kī bōl e' yēpa tsá.

⁹ “Erē se' yēpa tsá, e'pa ukyēne iēl tsirla kiē José e' tā. E' kuēkī ie'pa tō iwato'ttsa tā yi tō itūē e' wā imitser Egipto. Erē Skēkōl tso' ie' tā. ¹⁰ Ie' tō itsatké kekraē kōs iweirke e' shuā. Nies kabikeitsē buaē méitō ia. Nies ie' tō Faraón kē isauk er bua' wa (Egipto wakpa tō ilūpa kōs kiē Faraón). E' kuēkī Faraón tō ie' tkéka Egipto iyi kōs e' wōkirie nīes ie' wák u wōkirie.

¹¹ “E' ukuōkī tā ketba anekā Egipto ena Canaán, e' kōs a. E' wakpa weine siarē. Se' yēpa tsá kē wā i kune nīanoie katanoie. ¹² Erē mik Jacob wā ijchenewā tō iyiwō tso' Egipto, etā ie' tō ila'r dōr se' yēpa tsá, e'pa patkēmi iyiwō tauk ee, e' dōr ie'pa tsá dē'rō. ¹³ Mik ie'pa skā dē'rō etā José tō ie'pa a ichē: ‘ye' dōr a' ēl.’ Es Faraón wā ijchenewā tō yi ditsēwō José dōr. ¹⁴ E' ukuōkī tā ie' tō iyē Jacob ena yamipa kōs tsuk patké as idōbitū Egipto.

E'pa dōkā dabom kuryōk kī skēl (75). ¹⁵ Es Jacob minea senuk Egipto. Eē iblēnewā. Eē ie' ala'r dōr se' yēpa tsá, e'pa blērulune nīes. ¹⁶ Ie'pa nu minene Siquem wōtēwā iwakpa pō a. Ká e' wato' Hamor ala'r tō Abraham a pōie.

¹⁷ “Erē Skēkōl kablē' Abraham a tē i' wa: ‘Be' aleripa yerattsane ye' tō Egipto.’ Mik e' kēwō dōkewatke, etā se' yēpa kī alōne taijē. ¹⁸ E' kēwō ska' tā Egipto blū skē tkēnekā, e' kē wā José pakē jcher. ¹⁹ Blu' e' tō se' yēpa kitō'wē wē'ikē siarē. Ie' tō ie'pa kē kēsik wa ila'rla wēpa kune erpa esepa kōs watōktsa as iduōlur. ²⁰ E' kēwō ska' tā Moisés kune', e' dōr buaala shute. Iyē ena imi tō ikkō'né u a dōkā sí mañat. ²¹ E' ukuōkī tā ie'pa kawōtā iwato'ktsa as iduōwā erē Egipto blū alā busi tō ikuēwā tsēmi u a tala'wē wēs iwāk alā es. ²² Es Moisés yōne taijē iyi jcher Egipto wakpa wā, kōs e' wa. Ittō ē kī ittēnewā, nīes i wekeito' e' ē kī iwēnewā tō ie' dōr wēm taijē ese.

²³ “Mik ie' kī duas de dabom tkēyōk, (40) etā ibikeitsēitō: ‘Ye' mīa ye' yamipa dōr Israel aleripa e' weblōk.’ ²⁴ Etā ie' isuē tō egiptowak ekōl tso' Israel aleri ekōl wē'ikōk. E' kuēkī ie' mishka tsatkōk tā egiptowak ttēwāitō iskieie. ²⁵ Ie' ibikeitsē tō iyamipa Israel aleripa éna iarmi tō Skēkōl tō ie' patké ie'pa tsatkōk. Erē kē iwā ane ie'pa éna. ²⁶ Bule es tā ie' tō Israel aleripa kue bōl nīppōk. Ie' kī ikiane tō ie'pa mú er buarne nī kī, e' kuēkī ichēitō iarak: ‘A dōr nī yamipa. ŷlōk a' nī wē'ikō?’ ²⁷ Etā ekōl tō iyami wē'ikeke, e' tō Moisés patkēmi tā ichēitō ia: ‘ŷYi tō be' tkéka sa' wōkirie sa' shulōkwakie?’ ²⁸ ŷBe' éna ye' ttakwā wēs chki be' tō egiptowak kōtwā es?’ ²⁹ E' ttsēwā Moisés tō tā itkashkar ká bānet kiē Madián ee. Eē isenē wēs ká kuā'kī wak es. Eē ila'rla kēkā bōl.

³⁰ “Eē ie' senē dō duas dabom tkēyōk (40). Ká et tā Skēkōl biyōchōkwak ekōl e' kkachē ie' a Sinai kēbata a tsinet ká sir poē wē kē yi sērku' ese ska'. Ie' e' kkachē ia kal tsir wōnarke bō'ie e' shuā. ³¹ Moisés wōkranewā iweblōk. Erē mik ie' e' skēwā isauk bua'lewā tā Skēkōl ttō ttsēitō, e' tō ichē ia: ³² ‘Ye' dōr be' yēpa bak iaiaē kiē Abraham, Isaac ena Jacob e'pa Kēkōl.’ Etā Moisés painēka taijē suane kuēkī. Ie' kē dichē dē'kaia isauk. ³³ Etā Skēkōl tō ichē ia: ‘Wē be' dur, e' kē dōr batse'r, e' kuēkī be' klōkkuō yōttsa. ³⁴ Mokī ye' isuē tō wēpa dōr ye' icha tso' Egipto e'pa weirke. Ie'pa kkōchōke e' ttsēyō. E' kuēkī ye' dē'ttsa ie'pa tsatkōk. E' kuēkī ittso: Ye' tō be' patkerami Egipto.’

³⁵ “Israel aleripa tō iyē Moisés a: ‘ŷYi tō be' tkéka sa' wōkirie sa' shulōkwakie?’ Erē ie'pa tō ie' watē'ttsa, erē Skēkōl tō patké' ie'pa wōkirie ena ie'pa tsatkōkwakie. E' bak

* 7:8 Jacob: E' kī nīes Israel.

mik Skëköl biyöchökwak e' kkayë'wä ie' a kal tsitsirla shüa etä. ³⁶ Es Moisés tö se' yëpa yë'ttsa Egipto a. Egipto ena dayë kië Dayë Mat ee ie' tö i kē or yi a ese wë tajë. Nies e' wëitō duas dabom tkëyök ekkē kâ sir poë wë kē yi serku' ee. ³⁷ Ie' wâk tö ichë ie'pa a: "Skëköl tö itteköl keraka eköl a' shüa wës ye' es." ³⁸ Mik Israel aleripa tso' rak echkaie kâ sir poë wë kē yi serku' ee, etä Moisés tso' ie'pa shüa. Nies Skëköl biyöchökwak ttë ie' ta Sinai këbata a. Skëköl ttë tö sene meke siä e' yëne ie' a ee, e' pakéne ie' tö se' a.

³⁹ "Erë se' yëpa kē wä ie' ttë dalöiëne'. Ie'pa tö ie' ttë watë'ttsa. Ie'pa shkakne Egipto. ⁴⁰ E' kuëkj ie'pa tö ichë Aarón a: 'Moisés tö se' yë'ttsa Egipto a. Kë sa' wä ijcher i tka ie' ta. E' kuëkj iyi diököl yuö se' a bôt mañat dalöie skëkölle as e' mi' se' wëtt'suk.' ⁴¹ Es ie'pa tö baka pupula diököl yuë dalöie. Ta iyyiwak jcherakitō mē baka diököl a idalöioie. Ie'pa tö e' kēwō tkō'wë tajë, baka diököl yuërakitō iwäpka ulä wa, e' dalöioie. ⁴² E' kuëkj Skëköl e' skëttsa ie'pa yökj. Ie' tö ie'pa mēat as bëkwō dalöiorakitō ie' skëie. Es Skëköl ttekölpa tö ikit iyëkkuö kj. Ie'pa tö ichë:

'A Israel aleripa, mik a' sene' kâ sir poë wë kē yi serku' ee duas dabom tkëyök (40) ekkē, etä a' tö iyyiwak jchë' erë e' kē dör ye' dalöioie. ⁴³ Wë dalöieke pë' tö skëkölle kië Moloc, e' diököl wëla dami a' wä.

Nies wë dalöieke pë' tö skëkölle kië Refán e' diököl bëkwöie, e' dami a' wä.

E' kōs diököl yuë a' wäpka tö, esepa dami a' wä dalöie.

E' kuëkj ye' tö a' patkeraë kamië weinuk siarë Babilonia wj'kie.'†

Es ikiteat.

⁴⁴ "Es mik se' yëpa bak senuk kâ sir poë wë kē yi serku' ee, etä ie'pa wä datsi'kuö dami e' shükuëkear Skëköl wëie. E' a ie' bak e' kkachök ie'pa a. U e' yöne wës ie' tö Moisés ka' iyuök es, wës ie' tö ikkayë' ia es. ⁴⁵ E' ukuökj ta u e' mēat se' yëpa bak e'pa tö ileripa a. Mik ie'pa demi Josué ta pë' kuä'kj wakpa kâ klō'ukwä, etä u e' mirwarak iwä. Skëköl tö pë' kuä'kj wakpa uyëtt'sa ie'pa yökj. E' ukuökj kâ tajë ta David tkënekä blu'ie. E' kēwō ska' ta u yöne iaiaë datsi'kuö wa, e' tso'ia. ⁴⁶ David wër buaë Skëköl wa ta ie' a David tö kawō kië ie' dalöio wë yuoie Israel aleripa a. ⁴⁷ Erë David alä kië Salomón, e' tö Skëköl wë e' yuë. ⁴⁸ Erë Skëköl dör iyi ulitane tsatä e' kē ser u yuë s'ditsō tö ese a. Es itteköl eköl tö iyë'at, e' tö ichë:

⁴⁹⁻⁵⁰ "Skëköl tö ichë:

Kâ jai e' dör ye' e' tkoie.

kâ i' dör ye' klō tkoser.

Ye' wâk tö iyi kōs yō',

e' kuëkj çwës a' tö u yuëmi ye' a?

çwës a' tö kâ mēmi ye' a enoie?†
Es ikiteat.

⁵¹ "Erë a' kē tö Skëköl dalöieta'. A' er darërë. A' kukuöña darërë. Këkraë Wiköl Batse'r wöklō'wë a' tö. A' dör wës a' yëpa bak kâ iaiaë es. ⁵² Ie'pa tö Skëköl ttekölpa kōs wë'ik. Es nïes ittekölpa bak ichök tö yi dör Yësyesë Chökle e' datse, e'pa kōtulur ie'pa tö. I'ñe ta yi dör Yësyesë Chökle ñe' detke, erë iwatuëttsa a' tö ttëwä. ⁵³ A' ulä a Skëköl ttë dalöiëno dë' ibiyöchökwakpa wa. Erë a' kē tö idalöie."

Esteban ttëwä ie'pa tö

⁵⁴ Mik iwökirpa tö i pakë Esteban tö e' ttsé, etä ie'pa uluneka iji tajë. Ie'pa kâ wötëwä ulunë e' kuëkj. ⁵⁵ Erë Esteban kj Wiköl Batse'r kj de tajë ta iwö këkä kâ jai a ta Skëköl olo tajë e' suëitō. Nies ie' tö Jesús suë dur Skëköl ulä bua'kka. ⁵⁶ Ie' tö ichë:

—Isaü! Ye' tso' isaük tö kâ jai wëkkō är äie. Nies Jesús dör S'ditsō Alä e' sauk ye' tso' tö idur Skëköl ulä bua'kka.

⁵⁷ Erë ie'pa e' kukuöña wötëwä as kē iwattsër. Etä ianekarak tajë ta imishkarak sëräa Esteban kj. ⁵⁸ Ta iyëttsarakitō Jerusalén a mütser u'rkj ee, ta ie'pa tö ie' tēmi äk wa ittowaie. Esteban kkatökwakpa tso' itök, e'pa datsi' me'itörak duladula kië Saulo e' a blë.

⁵⁹ Ie'pa tso' Esteban tōk äk wa, e' dalewa ie' tö ikië Skëköl a' ie' es: "A Skëkëpa Jesús, ye' wiköl tsümi be' ska'." ⁶⁰ E' ukuökj ta ie' e' tkëwä kuchë kj ta ianekä tajë: "A Skëkëpa, i sulu wamblok itso' rak, e' nu' iolo' yō ie'pa kj."

Mik e' chëitō ta iduowa.

8

¹ Esteban ttëwä ie'pa tö e' tö Saulo ttsë'wë buaë.

Saulo tö Jesús mik erblökwakpa we'ikëmitke

E' diwö shä ta Skëkëpa Jesús icha erule tso' Jerusalén e'pa we'ikëmitke pë' tö. Ie'pa kōs tkayalmi dö Judea ena Samaria. Erë Jesús ttekölpa tsä e'pa kē mineyal. ² Wëpa wëlepa tö Skëköl dalöieke tajë, esepa tö Esteban nu blëwä ta ie' jëitsérakitō tajë. ³ Erë Saulo tö Skëkëpa Jesús icha erule e'pa we'ikëmi siarë. Ie' mirwä u a u a ie'pa yöktsä kuulemi patkëmi wötëwä s'wōto wë a wëpa ena alakölpa nïes.

Jesús ttë pakane Samaria wakpa a

⁴ Erë wëpa bakyalmi Jerusalén, e'pa tö Jesús ttë buaë pakëmir kâ wa'ñe wë imirwarak ee. ⁵ Es Felipe mia Samaria. Ee ie' tö wë pairine'bitü idi' wa s'blüie e' ttë pakëmi kâ e' wakpa a. ⁶ Mik ie'pa tö ie' ttöke e' ttsé nïes i kē or yi a ese wëkeitō, e' suërakitō etä ie'pa tö ittō kïttseke bua'iewä.

⁷ Es pë' a wimblupa sulusi tso', esepa bua'wëneitö tajë. Wimblupa sulusi yërlune arkekarak tajë. Es ñies s'kraulewä tajë ena s'bachiulewä tajë, esepa buanene buaë. ⁸ E' kuekijä ká e' wakpa qos tstsë'ne buaë.

⁹ Eta ká e' a wëm tso' eköl kië Simón. Ie' kaneblë'mi iaiäë wes awä es. E' wa ie' tö Samaria wakpa kitë' tajë. Es ie' e' kkeö tö ie' dör imalepa tsatä. ¹⁰ Ká e' wakpa ulitane, siarëpa ñies inuköl blüpa, e'pa tö ie' ttö klö' buaë. Ie'pa tö iyë': "Skëköl kië Diché Tajë, e' e' yué Simónie."

¹¹ Bänet ie' tö ie'pa kitë'bitu' ikanë wa. E' kuekijä ie'pa tö ie' ttö iutë' buaë. ¹² Erë mik Felipe tö i blüie Skëköl tso' e' ttë buaë pakë ñies Jesucristo ttë buaë pakë, eta ie'pa tö iklö'wë tá ie' wöskuëlor wëpa ena alakölpä. ¹³ Nies Simón wák erblë Jesús mik tá iwöskuëe. Ie' michoë Felipe tá kekraë. Es ie' isugë tö i kër or yi a ese wëke Felipe tö tajë, e' tö ie' tkiwëwä.

¹⁴ Mik Jesús ttekölpä tsä tso' Jerusalén, e'pa wä ijchenewä tö Samaria wakpa tö Skëköl ttë klö'wë, eta ie'pa tö Pedro ena Juan patkëmi ee. ¹⁵ Mik idemirak, eta ikiérakitö S'yë a Samaria wakpa tö iklö'wë, e'pa ki as Wiköl Batse'r dö ie'pa ki. ¹⁶ Kam Wiköl Batse'r döbitu ie'pa ulitane ki. Ie'pa wösuule Skëképa Jesús ttö wa, e' ë o' ie'pa tö. ¹⁷ E' kuekijä Pedro ena Juan ulä mäkä ie'pa ki tá Wiköl Batse'r de ie'pa ki.

¹⁸ Simón tö isugë tö mik Jesús ttekölpä tsä ulä mäkä ie'pa ki eta Wiköl Batse'r debitu iki. E' kuekijä ie' tö inuköl watké Pedro ena Juan a, ¹⁹ tá ie' tö iché iarak:

—A' wä diché tso' se, e' mü ye' a as yi ki ye' ulä mäkä tá ese ki Wiköl Batse'r döbitu wes a' tö iwëke es.

²⁰ Pedro tö iütë:

—Be' tö ibikeitsë tö i' kakkë Skëköl tö e' tormi inuköl wa, e' kuekijä be' inuköl weinü kekraë be' wák tá. ²¹ Be' er kër dör yësyesë Skëköl wöä, e' kuekijä diché i' kër menuk be' a. ²² Be' er mane'ü i' sulu wamblekebö i', e' yökijä. Skëköl a ikiö as i' bikiëtsébö suluë isalema e' nu' olo'yëmiitö be' ki. ²³ Ye' tö isugë tö be' er dör suluë kësik ëme. E' wä be' wák qos tso' klöulewä.

²⁴ Simón tö iütë:

—Skëköl a ikiö as i' qos ché a' tö e' kër tkö ye' tá.

²⁵ Eta i' o' Skëköl tö ie'pa tá e' ttë pakë Pedro ena Juan tö. Nies s'pattërakitö Skëképa Jesús ttë wa. E' ukuökijä tá ie'pa miyalne Jerusalén. Tá ñalä wa Samaria shuä ká tso' tajë, e' wakpa a ie'pa tö Jesús ttë buaë pakerami wes imirdak es.

Felipe tö Etiopia wák eköl wöbla'wë

²⁶ E' ukuökijä tá Skëköl biyöchökwak eköl tö iché Felipe a: "Be' yúshka dayë ñak kke Jerusalén ñalé wa dö Gaza." Ñalä e' tkökemi ká sir poë wë kër yi serku' e' kke. ²⁷ Eta Felipe miä tá ñalä e' ki wëm kuëitö eköl, e' dör Etiopia wak. Ie' dör ikä wökirpa e' eköl. Ie' dör alaköl tso' Etiopia blüie, e' inuköl blök wökir. Ie' dare Jerusalén Skëköl dalöiök. ²⁸ Ie' mirwane ikaska' karreta ki, e' a itkër yëkuö kit Skëköl tteköl kië Isaías tö, e' sauk.

²⁹ Eta Wiköl Batse'r tö iché Felipe a: "Be' yú, be' e' sköwä karreta se o'mik." ³⁰ Mik Felipe e' sköwä karreta o'mik, eta ie' tö ittsë tö Etiopia wak tö Skëköl yëkuö kit Isaías tö, e' aritserami. Felipe tö ie' a ichakë:

—Yëkuö se aritseke be' tö z'e' wä äne be' éna?

³¹ Ie' tö iütë:

—Kër yi ku' ye' wöbla'uk tá z'wes ye' a iwa armí?

Ie' tö Felipe kië e' tkökä ie' o'mik. ³² Ie' tö iaritserami wë ichéitö: "Ie' dör wes obeja urula tsëmi ttëwä es. Wes obeja pupula kër artä' mik iköyök tërke eta,

es ñies kër ie' wä i yëne.

³³ Ie'pa tö ijaëwë siarë tá ikichatëttsarakitö, erë i' ki ikichatënettä e' kër dör moki.

Ie' ttëwarakitö as kër iseriä ká i' ki,

e' kuekijä kër ie' alä ate."*

³⁴ Etiopia wak tö Felipe a ichakë:

—Be' we'ikëyö, ichö ña, z'yi cheke Skëköl tteköl Isaías tö ttë i' wa? z'ie' wák e' chöke ö o'ka chekeitö?

³⁵ Eta ttë aritsëtkeitö, e' wa Felipe tö ie' a Jesús ttë buaë pakëmi. ³⁶⁻³⁷ Es ittöramirak ñalä wa tá ee di' kuërakitö. Eta Etiopia wak tö iché Felipe a:

—Ie di' tso'. z'ijä kuekijä be' kër tö ye' wöskuë'†

³⁸ Eta Etiopia wak tö iché karreta ñakökwak a tö karreta wöklö'üwä. Tá ie'pa e' éwa tá imiyal böle di' a. Ee Felipe tö Etiopia wak wöskuëe. ³⁹ Mik ie' yélune di' a eta Skëköl Wiköl tö Felipe batsékami bet ká bänet a, Etiopia wak kër wä isuneia yës, erë imia tstsë'ne buaë kaneë. ⁴⁰ Eta Felipe tö isugë tö ie' demi dur ká kië Azoto ee. Eta ie' miä Jesús ttë buaë pakök ká tso' ñalä ki ese wakpa a dömi Cesarea.

9

Saulo er mane'wë Jesús a

¹⁻² E' dalewa Saulo tso'ia Skëképa ttökatapa pauñuk ttëwä. E' kuekijä ie' miä sacerdote kibi ska' yëkuö kiök shkowaie judiowak ñi dapa'wö wë tso' Damasco ee. Yëkuö e' ki káwö mène ia s'tso' ttë kië Jesús dör Ñalä Pa'alijä e' dikijä esepa yulök klö'wöwä tsëmi

* **8:33** Isaías 53.7-8 † **8:36-37** Yëkuö kitule ká iaiäë keweie imalepa yökijä esepa kër wä 8.37 kitëkä. Ttë e' tö iché: Felipe tö ie' a iché: —Be' tö ttë i' klö'wë mokjë e' tá be' wösurni. Eta wëm tö iütë: —Ye' tö iklö'wë tö Jesucristo dör Skëköl Alä e'.

Jerusalén, kě tkine tō alakōlpa ō wēpa idir. ³ Erě mik Saulo dōkemitke tsinet Damasco e' bet ibitëshka ká jai a bō'wōie e' olo bune tajě ipamik. ⁴ Ta ie' anere įski. Eta ttō ttséitō tō iché iā: “A Saulo, a Saulo, žiōk be' tō ye' we'ikeke?”

⁵ Saulo tō ie' a ichaké: “A Skėkėpa, žbe' dōr yi?” Eta įiutėnėitō: “Ye' dōr Jesús we'ikeke be' tō e'. ⁶ Erě be' e' kōka. Be' yú Damasco. Ee be' a iyėrmi tō i ūk be' ké.”

⁷ Eta Saulo wapiepa tkirulune tajě. Ie'pa tō yile ttō tśé, erě kě ie'pa wā yi sune. ⁸ E' ukuōki tā Saulo e' kėka tā iwōbla shuppėe, erě kě iwawėr. E' kuėki įtsėmirakitō ulā iėrule dō Damasco. ⁹ Ee įe' sené ká mañat kě wōbla wawėne, kě wā į ñane, kě wā į yane yės.

¹⁰ Jesús ttōkata ekōl kiė Ananias serke Damasco e' a Skėkėpa Jesús e' kkachėwā kab-sueie tā iché iā: “ĮA Ananias!” Ie' įiutė: “A Skėkėpa Jesús, ichō ña.”

¹¹ Skėkėpa tō iché iā: “Be' yú ñalā kiė Yėsyėsė e' ki dō Judas u a. Ee wėm tso' kiė Saulo datśe Tarso, e' yulđ. Ie' tso' ttōk S'yė tā. ¹² Ie' tō isuė kabsueie tō wėm kiė Ananias dēwā ie' ska' iulā mėkā įkį as iwōbla wawėrne, e' dōr be'.”

¹³ Ie' įiutė: “A Skėkėpa Jesús, erě ye' a iyėule tajě ie'pa wā tō wėm e' tō be' icha batse'r tso' Jerusalén e'pa we'ikeke siarė. ¹⁴ Įñe tā e' de įe. Sacerdotepa wōkirpa tō kawō mē ie' a as wėpa tō be' a e' tsatke kiė esepa kōs klō'uluritō.”

¹⁵ Erě Skėkėpa Jesús tō iché iā: “Be' yú. Ye' tō wėm e' shukitbak as ie' tō ye' ttē pakō pė' kě dōr Israel aleripa esepa a ena iblūpa a ñies Israel aleripa a. ¹⁶ Ye' wák tō ikkacheraė ie' a tō ie' kawōtā weinuk ye' ttē kuėki.”

¹⁷ Eta Ananias demi Saulo ska' tā iulā mėkā įki tā iché iā:

—A yami Saulo, Skėkėpa Jesús e' kkeyė'wā be' a ñalā ki be' dē'bitū e' wa, e' tō ye' patké as be' wōbla wawėrne ñies as Wikōl Batse'r iėrwā be' a.

¹⁸ E' bet tā į tso' Saulo wōbla mik nima kkuō sū, e' darolone tā iwōbla wawėnene. Eta ie' e' kėka tā imiā tā ie' e' wōskuėe. ¹⁹ E' ukuōki tā ichkėne tā idichė iėnene. Eta ie' e' tsėat Jesús ttōkatapa wėlepa tso' Damasco e'pa tā ká elke ulatōk.

Saulo tō Jesús ttē paké Damasco

²⁰ E' ukuōki tā bet Saulo tō Jesús ttē pakėmi judiowak a ie'pa ñi dapa'wō wé kōs a. Ie'pa a ichėkaitō tō Jesús dōr Skėkōl Alā chōkle. ²¹ Wėpa kōs tō ie' ttō tśé, e'pa wōkrarulune ittśōk tā iñi chakėrak:

—ĮIe' wį kě dōr wėpa tō e' tsatke kiė Jesús a tso' Jerusalén esepa we'ik siarė? ĮKė ie' wėbi wį dē'bitū ie'pa esepa tso' įe e'pa klō'ukwā wōmėttśā sacerdotepa wōkirpa ulā a?

²² Erě Saulo tō Jesús ttē pakėwāie kįtā kįtā, kě suane. Ie' tō ikkachė judiowak serke Damasco e'pa a tō mokį Jesús dōr wé pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. Ttē e' wa ie'pa siwā'blōwėlur ie' tō.

Saulo tkashkar judiowak yōki

²³ Ká tajě ukuōki tā judiowak ttē ñitā Saulo ttowā. ²⁴ Erě e' jchenewā ie' wā. Ñiė nañiė ie'pa tso' ipanuk ttėwā ká wėkkō dōkettśā ese ska'. ²⁵ Erě nañewē ikłėpa tō ie' iėkā kkō blublu a tā įiėmi ká tso' kkōiėule shkit kākkeė e' mik ęnaena. Es ie' tkashkar.

Saulo dene Jerusalén

²⁶ Mik ie' demi Jerusalén, eta ie' dapa'wak Jesús ttōkatapa tā. Erě ie'pa kě wā ikłōgne tō mokį ie' erblė Jesús mik. Ie'pa suane iyōki. ²⁷ Erě Bernabė wā ie' mįtsėr kkachė Jesús ttekōlpa tsā e'pa a. Bernabė tō ipakė ie'pa a tō Saulo tō Skėkėpa Jesús su' ñalā kį tā ee ittė ie' tā. Ñies ichėitō tō Saulo kapakėtke Damasco Jesús ttō wa kě suane. ²⁸ Es Saulo e' tsėat Jerusalén dami Jesús ttekōlpa tsā e'pa tā. Kėkraė ie' tō Skėkėpa Jesús ttē pakeke kě suane. ²⁹ Ñies ie' tō ittė pakeke judiowak ttōke griegoie esepa a. Erě ie'pa ñi iutėkā tajě ie' tā. E' kuėki ie'pa tō ima'wė ttėwā. ³⁰ Mik e' jchenewā įyamipa wa, eta ie'pa wā imįtsėr Cesarea, ee tā ipatkėmi dō Tarso.

³¹ E' ukuōki tā Skėkėpa Jesús icha erule erule kōs tso' Judea ena Galilea ena Samaria e'pa atėne bėrė, kě yi tō ie'pa we'ikėia. Ie'pa yōrke buaė Skėkōl ttē dikįa. Ñies ie'pa tō Skėkōl dalōieke tajě. Wikōl Batse'r tō ie'pa kįmeke as įkį iėrdak tajě kėkraė.

Eneas buanene

³² Pedro shkōke ká wa'ñe ie'pa kōs pakōk wé ie'pa tso' ese ska'. Eta ide ñies ká kiė Lida s'batse'rpa serke ee e'pa pakōk. ³³ Eta ee wėm ekōl kuėitō kiė Eneas e' kraulewā me'r ká' kį e' kį duas de pākōl (8). ³⁴ Pedro tō iché iā:

—Jesucristo tō be' bua'wėne. Be' e' kōka tā be' ká' pashuō.

E' bet tā ie' e' kėka. ³⁵ E' ukuōki tā pė' tso' Lida ena Sarón, e'pa ulitane tō ie' suė. E' kuėki ie'pa ęr mane'wė Skėkėpa Jesús a.

Dorcas shkėnekane

³⁶ E' kėwō ska' tā ká kiė Joep ee alakōl serke ekōl dōr Jesús ttōkata, e' kiė Tabitā (griegoie ikiė e' dōr Dorcas*). Kėkraė ie' bak į buaė ūk ena s'siarėpa kįmuk. ³⁷ Ká e' ulatōk tā ie' kirinewā tā iduowā. Inú pasunetke tā imėkā ūshy kākke ese a. ³⁸ Joep atė Lida o'mik wé Pedro tso' ee. Jesús ttōkatapa serke Joep, e'pa wā įcher tō ie' tso' Lida, e' kuėki ie'pa tō wėpa patké bōl ichōk ie' a: “Be' shkō bet Joep.”

* 9:36 Dorcas: S'kiė e' wā kiane chė sulį. † 9:39 schō: E' dōr alakōlpa wėm blėulewā kām sėrwāne ese.

³⁹ Es ie' e' mîa ie'pa ta. Mik idemirak, etâ ie' tsémi u shuâ wé Dorcas nu me'r eë. Alakôlpa schô† kôs iûke tajê. E'pa iênewa ie' pamik. Etâ ie'pa tō paio ena datsi' yō' Dorcas tō mik ibak ttsê'ka etâ, e' kkaché Pedro a. ⁴⁰ Etâ Pedro tō ie'pa k'é e' yökulur ta ie' e' tkéwâ kuchê kî ta ittê S'yê ta. E' ukuôkî ta ie' tō inû suê ta iché:

—A Tabitá, be' e' kôka.

Etâ ie' wôbla shuppêe. Mik Pedro suêitō etâ ie' e' tkéser. ⁴¹ Pedro tō iklô'wêwâ iulâ a duêka. E' ukuôkî ta ie' tō alakôlpa schô ena s'batse'r malepa kié ta Tabitá kkachéitō ie'pa a ttsê'ka. ⁴² E' jchenewa Jope wakpa kôs wâ ta ie'pa tajê erblé Skékêpa Jesús mik. ⁴³ Ta Pedro e' tséat tajê Jope wém kié Simón e' ska'. Wém e' dör iyiwak kkuôlit kanêukwak.

10

Pedro tō Jesús tté buaé paké Cornelio a

¹ Kâ kié Cesarea eë wém serke eköl kié Cornelio, e' dör Roma ñippôkwakpa eruleê kié Italiano e' capitán. ² Ie' k'é dör judiowak erê ie' dör wém yésyêsê Skéköl wôâ. Ie' ena iyamipa ekka, e'pa tō Skéköl dalôieke tajê. Nies ie' tō inuköl kakmeke tajê judiowak kimoie. Kêkraê ie' ttôke Skéköl ta. ³ Kâ et tsâlî ta diwô de mañat, etâ ie' tō isué buaé kabsueie tō Skéköl biyôchôkwak eköl dewâ wé ie' tso' eë ta ichéitō iâ: “A Cornelio.” ⁴ Ie' tkinewa ta Skéköl biyôchôkwak suéwâitō krereê ta ie' tō iché iâ: “A kékê, ¿î kiane be' kî?” Etâ Skéköl biyôchôkwak tō ie' iutê: “Be' ttôke Skéköl ta ena s'siarêpa kimeke, e' wér buaé ie' wa. ⁵ E' kuekî yile patkômi Jope. Eë wém tso' kié Simón, kié ñies Pedro e' kiök patkô. ⁶ Ie' tso' wém eköl kié ñies Simón dör iyiwak kkuôlit kanêukwak, e' ska', ie' u me'r dayê kkômik.”

⁷ Mik Skéköl biyôchôkwak tté one Cornelio ta e' mîa etâ Cornelio tō ikanê mësopa kié bôl ena ñippôkwak kiéitō eköl ñies. Ñippôkwak e' tō Skéköl dalôieke tajê. Ie' dör Cornelio kimukwak bua'ie. ⁸ Cornelio tō i kôs tka ie' ta e' paké ie'pa a. E' ukuôkî ta ie'pa patkémiiitō dō Jope.

⁹ Bule es diwô de bata a ta Cornelio kanê mësopa dami ñalâ wa dôketke tsînet Jope. E' dalewa Pedro tkakâ u bata kî ttök Skéköl ta. ¹⁰ Pedro dué bli wâ erê ulirkeiâ ie' a, e' dalewa isuéitō kabsueie. ¹¹ Ie' tō isué tō kâ jai kkôbunane ta datsi' ukuô bérie suê iklôulewâ ibata tkêl a, e' bitewâ dō iskî. ¹² Datsi' ukuô e' shuâ iyiwak klôka, e' skôke ibatsi' kî ena dû dör ñâ judiowak a esepa tkêrkî tsâkiê. ¹³ Etâ ie' tō ttô ttsé ta ichéitō iâ: “A Pedro, be' e' kôka. Iyiwak sê ttô ta ikatô.”

¹⁴ Erê ie' tō iutê: “Au. A Skéköl, iyiwak dör ñâ ese k'é kataule ye' wâ yês.” ¹⁵ Ta ttô e' tō

ichéne Pedro a: “Î batse'wétke Skéköl tō e' k'é kiariâ ñâ.”

¹⁶ E' tka mañatôkicha ta datsi' ukuô mîkane kâ jai a. ¹⁷ Pedro tso' iâ ibikeitsôk tajê i suéyô kabsueie ¿ima e' wâ kiane chê? E' wôshâê ta wêpa patkê' Cornelio tō, e'pa tō Simón u kuê ta iêter Simón ukkô a. ¹⁸ Ie'pa tō ichaké: “¿Îe wém kié Simón kiekerakitô ñies Pedro, e' tso'?”

¹⁹ Pedro tso' iâ i suéitō kabsueie e' bikeitsôk, etâ Wiköl Batse'r tō iché iâ: “Ittsô. Wêpa mañal tso' be' yulök. ²⁰ Be' e' ôwa ta be' yû ie'pa ta. Kê ibikeitsar bôtbôt. Ye' tō ie'pa patkébitû be' tsukmi.”

²¹ Etâ Pedro e' éwa ta iché ie'pa a:

—Yi yuleke a' tō, e' dör ye'. ¿Î dör iwâ?

²² Ie'pa iutê:

—Wém kié Cornelio dör Roma ñippôkwakpa capitán eköl, e' tō sa' patkê' be' yulök. Ie' dör wém yésyêsê. Skéköl dalôiekeitō tajê. Judiowak ulitane kî ie' kiar tajê. Skéköl biyôchôkwak batse'r e' eköl tō iyê' ie' a: “Pedro kiô as ie' bitû be' u a. I kôs cheke ie' tō be' a, e' ttsô.”

²³ Etâ Pedro tō ie'pa kiéwâ wêshkê. Eë ie'pa kapére. Bule es ta ie' mîa ie'pa ta. Nies s'yamipa serke Jope e'pa wêlepa mîa ie' wapieie. ²⁴ Bôkî es ta idemirak Cesarea. Eë Cornelio tō iyamipa ena pè' suule iwâ buaé e'pa kî e' dapa'ukka Pedro ttô ttsôk. E'pa kôs de ie' panuk. ²⁵ Mik ie' de Cornelio u a etâ Cornelio dettsâ ishke'uk ta ie' e' tkéwâ kuchê kî ie' wôshâê idalôioie. ²⁶ Erê ie' tō iké e' duôkka ta iché iâ:

—Be' e' duôka. Ye' dör s'ditsô ñies wês be' es.

²⁷ Pedro ttôramiâ Cornelio ta etâ idewarak wêshkê ta ie' isué tō tajê pè' dapanewa. ²⁸ Ie' tō iché ie'pa a:

—A' wâ ijcher tō sa' judiowak kê a kawô ta' pè' k'é dör judiowak esepa pakôk ena shkôk pè' esepa ta. Erê Skéköl tō ikkaché ye' a tō k'é ye' kawô ta' iâ ichôk tō yile dör ñâ. ²⁹ E' kuekî mik ye' kine, e' bet ta ye' bitea, k'é wâ i chakine. Ye' tō a' a ichaké ¿iôk a' tō ye' kié?

³⁰ Cornelio tō iutê:

—Tkali ikékkê ta ye' tkêr ttök Skéköl ta ye' u a wês ye' wôblar kâ bit ekké diwô de mañat etâ. E' bet ta wém eköl de dur ye' wôrki, e' datsi' dör dalôlôê. ³¹ E' tō ye' a iché: ‘A Cornelio, be' ttôke Skéköl ta e' ttsé ie' tō. Be' tō s'siarêpa kimeke e' wér buaé ie' wa. ³² Yile patkômi Jope Simón kié ñies Pedro, e' kiôkbitû. Ie' tso' wém skâ kié Simón dör iyiwak kkuôlit kanêukwak e' u a. E' u me'r dayê kkômik.’ ³³ E' bet ta ye' tō be' tsukpatké ta be' debitu er bua' wa. Es sa' ulitane e' dapa'wé îe Skéköl wôâ i chôk ie' tō be' ké sa' a e' ttsôk.

Pedro tō Skéköl tté buaé paké Cornelio ska'

³⁴ Etā Pedro ttémi tā ichéitō ie'pa a:

—Íñe tā ye' éna iane tō mokí sulitane dōr ñies éme Skékōl a. ³⁵ E' kuekí ká wa'ne wépa tō ie' dalōieka tā iserke yēsýēsē esepa kiar ie' kī. ³⁶ Ie' er buarmine se' kī Jesucristo dōr sulitane Kékōl e' batamik, e' tté buaē pakane sa' dōr Israel aleripa e'pa a. E' jcher a' wā. ³⁷ Ñies i bak judiowak ké kōs a e' jcher buaē a' wā. Juan tō iyē' tō s'kawōtā e' wōskuōk. E' ukuōkí tā Jesús tō s'pattémi Galilea. ³⁸ Ñies a' wā ijcher buaē tō Skékōl tō iWikōl Batse'r patké Jesús Nazaret wak e' kī idiché taijē. Ie' shkē kekraē pē' ulitane shūa íyi buaē kanéuk. Ñies s'we'ikeke bē tō esepa bua'wéneitō Skékōl tso' ie' tā e' kuekí. ³⁹ Í wé ie' tō Jerusalén ena judiowak ká malepa a, e' kōs sué sa' tō. E' ukuōkí tā ittēwarakitō wōtēulewā krus mik. ⁴⁰ Erē e' kī ká de mañat tā Skékōl tō ishke'wékane tā ikkachéitō sa' a. ⁴¹ Ie' ké e' kkayēne sulitane a. Sa' ē a ie' e' kkaché. Skékōl tō sa' shukitbak as sa' tō Jesús saū sa' wák wōbla wa. Ie' shkenekane e' ukuōkí tā sa' chké sa' di'yé ie' tā. ⁴² Ie' tō sa' patké ittē buaē pakōk sulitane a ñies ichōk iarak tō ie' tkéka Skékōl tō s'ttsē'ka ena s'duulewā, e'pa shulōkwakie. ⁴³ Ká íaiāē Skékōl ttekolpa ulitane tō Jesús paka'atbak tā iyē'atrankitō tō yi erblē ie' mik esepa nuí olordaē ie'pa kī ie' batamik.

Pē' ké dōr judiowak esepa kī Wikōl Batse'r de

⁴⁴ Pedro tso'ia ipakōk ie'pa a tā e' shūa Wikōl Batse'r debitu ie'pa kōs tso' ie' ttō kittsōk, e'pa kī. ⁴⁵⁻⁴⁶ Etā Jesús mik erblōkwakpa dōr judiowak dē'bitū Pedro tā e'pa tō isué tō wēs Wikōl Batse'r debitu pē' ké dōr judiowak, esepa kī ñies. Ie'pa tō ittse' tō ittōkerak ttō kuā'kī kuā'kī wa. Ñies Skékōl kíkōkka itso'rak. E' tō ie'pa tkiwéwa. ⁴⁷ Etā Pedro tō iché:

—Wikōl Batse'r debitu ie'pa kī wēs sa' kī itsā dē'bitū es. E' kuekí ké yi a iwōklōnuk tō ké ie'pa wōskuar di' a.

⁴⁸ Ie' tō ikérak e' wōskuōk Jesucristo ttō wā. E' ukuōkí tā ie'pa tō ie' a ikié taijē: “Be' e' tsuāt sa' tā ká bōt mañat.”

11

Pedro tō Cornelio tté paké Jerusalén

¹ Jesús ttekolpa tsā ena s'yamipa malepa tso' Judea, e'pa tō ittse' tō pē' ké dōr judiowak, ñies esepa tō Skékōl ttē klō'wé. ² Mik Pedro dene Jerusalén, etā Jesús mik erblōkwakpa dōr judiowak, esepa welepa tō ie' ché suluē. ³ Ie'pa tō ie' a ichaké:

—Ílōk be' dare pē' ké dōr judiowak esepa pakōk ena chkök ie'pa tā?

⁴ Ie' tō i kōs tka e' paké ie'pa a sēraa tā iché ia:

⁵ —Ye' bak Joep tā ye' ttōke Skékōl tā, e' shūa ye' tō i sué kabsueie. Í suéyo e' dōr datsi' ukuō bērie sué klōulewā íbata tkél a. E' bitewā ká jai a dō wé ye' tso' ee. ⁶ Etā ye' tō isué bua'iewā isuoie tō i tso' ishūa. Ye' tō iyiwak klōka, iyiwak kañiru, iyiwak e' skōke ibatsi' kī ena dū, esepa sué. ⁷ Etā ye' tō ttō ttsé e' tō iché ye' a: ‘A Pedro, be' e' kōka. Iyiwak sē ttō tā ikatō.’ ⁸ Ye' íiutē: ‘Au. A Skékōl, ye' ké wā iyiwak dōr ñā ese kataule yēs.’ ⁹ Tā ttō datsē ká jai a, e' tō ichéne ye' a: ‘Í batse'wétke Skékōl tō ese ké kiariā ñā.’ ¹⁰ E' tka mañatōkicha tā imíkane sekka ká jai a. ¹¹ E' wōshaē tā, wēpa mañal patkéule datsē Cesarea ye' yulōk, e'pa debitu wé ye' tkēr e' wé a. ¹² Wikōl Batse'r tō ye' a iché: ‘Kē ibikeitsar bōtbōt. Be' yú ie'pa tā.’ Ñies s'yamipa terōl i' dare ye' tā. Sa' kōs dewā Cornelio u a. ¹³ Ie' tō sa' a ipaké tō wēs ie' tō Skékōl biyōchōkwak sué dur ekōl ie' u a. E' tō iché ia: ‘Yile patkōmi dō Joep ee wēm tso' kiē Simón, e' kiē ñies Pedro, e' kiōbitū.’ ¹⁴ Ie' tō icheraē be' a wēs be' ena be' yamipa kōs e'pa tsatkērmí.’ ¹⁵ Mik ye' tō Jesús tté pakémi ie'pa a, etā Wikōl Batse'r debitu ie'pa kī wēs idē'bitū sa' kī kuaē es. ¹⁶ Etā í yē' Skékēpa Jesús tō ye' a, e' ane ye' éna. Ie' tō ye' a iyē': ‘Juan tō s'wōskuē di' a, erē a iērdawā Wikōl Batse'r a.’ ¹⁷ Iwēnewā tō Skékōl tō iWikōl mé ie'pa a wēs imenebak se' a kuaē mik se' erblē' Skékēpa Jesucristo mik etā es. E' kuekí zyē' dōr yi Skékōl wōklō'wōie?

¹⁸ Mik i ché Pedro tō e' ttsé ie'pa tō, etā isiwa'blēwarak tā Skékōl kíkēkarakitō. Ie'pa tō iché:

—E' wa se' wā ijcher tō pē' ké dōr judiowak, esepa a ñies Skékōl tō imé as ie'pa er mane'ū ie' a sēnoie michōē.

Skékēpa Jesús icha eruleē tso' Antioquia e' paké

¹⁹ Esteban kōtwarakitō e' ukuōkí tā Jesús mik erblōkwakpa we'ikémitke taijē pē' tō. E' yōkí ie'pa welepa tkayal. Welepa mýal dō Fenicia. Welepa mýal dō Chipre. Iskā mýrak dō Antioquia. Ká ekkēpa a ie'pa tō Jesús tté buaē pakeke judiowak ē a. ²⁰ Erē Jesús mik erblōkwakpa datsē Chipre ena Cirene, ese welepa mýal Antioquia. Eē Skékēpa Jesús tté buaē pakérakitō pē' ké dōr judiowak esepa a. ²¹ Etā Skékēpa tō ie'pa kímé taijē. E' kuekí taijē ká e' wakpa erblē Skékēpa Jesús mik tā ier mane'wérak ie' a.

²² Mik Skékēpa Jesús icha erule tso' Jerusalén, e'pa tō ttē e' ttsé, etā Bernabé patkémirakitō tkōrō Antioquia. ²³ Mik ie' demi, etā ie' tō isué wēs Skékōl er buaē ché ie'pa a. E' tō ie' ttsé'wé buaē. Ie' tō ie'pa kī pattē as ie'pa e' tkōwā darērē kekraē ier kōs wa ie'pa erblō Skékēpa mik e' a. ²⁴ Ie' dōr wēm yēsýēsē. Ie' a taijē Wikōl Batse'r tso'. Ie'

tö Jesús bikeitseke bua'iewa. Es tajë pë' kî de erblök Skëkëpa mik.

²⁵ E' ukuöki tä ie' mîa Tarso Saulo yulök. ²⁶ Mik ikuëitö, etä itsëmi Antioquia e' tä. Eë ie' tsëarak duas ek. Ie'pa e' dapa'uke Skëkëpa Jesús icha erule e'pa tä. Kä e' wakpa tajë wöbla'wekerakitö. Kä e' a Jesús ttökatapa tsä kine Cristo wakpa.

²⁷ E' këwö ska' tä Skëköl ttekölpa welepa tso' Jerusälén mîyal Antioquia. ²⁸ E'pa shüa eköl kië Agabo, e' e' duëkä tä ichëitö Wiköl Batse'r wa tö bli datse kä wa'ne kî. E' debitu mik Claudio bak Roma wökir kibi e' këwö ska'. ²⁹ Etä Jesús ttökatapa tso' Antioquia e'pa tö ichë nî a: "Mishka inuköl shtök patké se' yamipa serke Judea, e'pa kimoie kôs se' a imer ekkë." ³⁰ Es ie'pa tö iwë. Etä ipatkëmirakitö Bernabé ena Saulo ulä a as ie'pa tö imü Skëkëpa Jesús icha wökir kibipa tso' Judea e'pa ulä a.

12

Pedro wötëwërakitö s'wötö wé a

¹ E' këwö ska' tä blu' kië Herodes, e' tö Skëkëpa Jesús icha welepa klö'wëwä we'ikë.

² Ie' tö Santiago dör Juan ël, e' ttökwa patké tabë wa. ³ Mik ie' isué tö e' wër buaë judiowak wa, etä ie' tö Pedro klö'ukwa patké. E' wëitö mik judiowak tö Pan Kë Yöule Iwölöwoka Wa e' këwö tkö'wekerakitö etä. ⁴ Mik Pedro klönëwä, etä Herodes tö iwötëwä s'wötö wé a. Eë ñippökwa doka dabom eyök kî teröl (16) e'pa tö ikkö'neke tkël tkël. E'pa mane'weke tkël tkël kukur kukur. Herodes tö ibikeitsé tö kawö tkö'wekerakitö, e' ukuöki tä iyekettsaneyö shulë sulitane wöa. ⁵ E' dalewa Pedro tso' s'wötö wé a. Erë Skëkëpa Jesús icha erule e'pa tso' ikiök Skëköl a darërëe ie' kî kekraë.

Skëköl biyöchökwak tö Pedro yëttsä s'wötö wé a

⁶ Herodes tö Pedro yekettsä shulë, e' nañewe Pedro kapötër ñippökwa böl shushä moulewä tabechka kichaie bötö wa. Nies ñippökwa böl tso' s'wötö wé ukkö kkö'nuk. ⁷ E' bet Skëköl biyöchökwak de dur ie' ska' tä bö'wö olo bunëkä dalölöë s'wötö wé a. Etä ikëwaitö ichane a as itir'kä tä ichë iä: "jbe' e' koka bet!" E' bet tä imoulewä tabechka kichaie wa e' wöyerulune. ⁸ Etä Skëköl biyöchökwak tö ichë iä: "Be' datsi' iökä, be' klökkuo iökä." Tä ie' tö iwë es. Skëköl biyöchökwak ikî chë iä: "Be' paio kikküo iökä tä be' shkô ye' itökî."

⁹ Etä Pedro mîa itökî, erë ie' kë éna iane tö i weke Skëköl biyöchökwak tö e' dör mokî. Ie' tö ibikeitsé tö ie' tso' kabsauk. ¹⁰ Etä ie'pa tkami wé ñippökwa iëter ukkö kkö'nuk ee. E' ukuöki tä wé ñippökwa skä iëter ee itkamirak nies. Mik ie'pa demi ukkö kibi a yöule tabechka wa atë ñalä kke, etä

e' kköbunane er wa. Etä ie'pa deyal u'rki shkëmirak ekuölö tä Skëköl biyöchökwak tö imëat eköl.

¹¹ Ekkë tä ie' éna iane tö i suëitö e' dör mokî. Ie' ibikeitsé: "Tne tä yö isué tö mokî Skëköl tö ibiyöchökwak patké ye' tsatök Herodes ulä a éna i kôs wamblak judiowak éna ye' kî, e' ulä a nies."

¹² Mik ie' éna ianëwä bua'iewä tä imîa María u a. María dör Juan mî. Juan kië nies Marcos. Eë ie'pa daparke tajë ttök Skëköl tä. ¹³ Mik Pedro de dur ukkö a ie'pa chakök, etä busi eköl dör kanë méso kië Rode e' mîa iweblök tö yi idir. ¹⁴ Mik ie' ttö tswä Rode tö, etä ittse'nekä buaë kë deia ukkö ppöök tä itunemine weshke ichök tö Pedro de dur ukkö a. ¹⁵ Ie'pa tö ichë iä:

—jbe' alineka!

Erë ie' iütë:

—Mokî ye' ttöke.

Ie'pa ie' a ichë:

—Au, e' kë dör ie'. E' dör Skëköl biyöchökwak patkéule ikkö'nuk e'.

¹⁶ E' dalewa Pedro tso' iä ichakök ukkö a. Mik ukkö kköppëerakitö, etä isüerakitö tö ie' e' idir tä itkinewarak tajë. ¹⁷ Erë ie' tö ikkaché ulä wa tö a siwä'blö. E' ukuöki tä ie' tö ipaké ie'pa a tö wës Skëköl tö iyëttsä s'wötö wé a tä ichëitö:

—Ttë e' pakö Santiago a éna s'yamipa malepa a.

E' ukuöki tä ie' e' yëttsä mîa bänet.

¹⁸ Mik kä ñine etä s'wötö wé a ñippökwa shutinekä tajë Pedro kë ku' e' kuëki. ¹⁹ Herodes tö Pedro yulök patké. Erë mik ie'pa kë wä iküne, etä ie' tö inui tkëwä iñippökwa mik tä ie' tö ie'pa ttökwa patké.

E' ukuöki tä ie' e' yëttsä Judea mîa senuk Cesarea.

Herodes du'wä

²⁰ E' këwö ska' tä blu' Herodes ulurke tajë Tiro éna Sidón wakpa kî. E' kuëki ie'pa kawö mé nî a shkowaie ie' ska' ttök ie' tä. Ie'pa tö wëm kië Blasto e' pablë'bak as ie' mî' ie'pa ttekölë ttök Herodes tä. Ie' kanëblöke Herodes a iu kuëbluie. Ie' ttö wa ie'pa tö kawö kië Herodes a tö ie'pa múat bërë, ie'pa tö chkwö tücke Herodes kä a e' kuëki.

²¹ Kä et tä Herodes tö ie'pa kiëttsä. Mik e' këwö de, etä ie' tö blu' datsi' iëkä tä ie' e' tkëkä s'shulo kulë tso' iwë a e' kî tä eë ikapaké ie'pa tä. ²² Ie'pa tö Herodes chë aneule i' es: "jttöke i', e' kë dör s'ditsö, e' dör këköl wele ttöke!" ²³ E' ttsër buaë ie' kukua tä ie' e' kikkëkä tajë, kë wä Skëköl kikanëkä. E' kuëki e' wöshaë tä Skëköl biyöchökwak eköl tö duë mékä iki. Ie' katëwa öña tö tä iduowä.

²⁴ E' dalewa tä Skëköl ttë pakarke ëme kä wa'ne.

²⁵ Mik Bernabé éna Saulo e'pa tö i uk ie'pa dë' Jerusälén e' wawë öne, etä ie'pa mîyalne

Antioquia. Ie'pa wā Juan kiē ñies Marcos, e' mitserñak.

13

Wiköl Batse'r tō Bernabé ena Saulo patké Jesús tté buaé pakók

¹ Skékēpa Jesús icha erule tso' Antioquia, e'pa shuā Skéköl ttekölpa ena s'wöbla'ukwakpa tso'rak ee. E'pa dör Bernabé ena Simón (Simón e' kiē ñies Dalo'riwak), ena Lucio dör Cirene wak, ena Menahem (Menahem e' talane Galilea blú kiē Herodes e' tā ñita), ñies Saulo tso'ñak. ² Ká et tā ie'pa tso' Skéköl dalöiök batsè wa tā e' shuā Wiköl Batse'r tō iché ie'pa a: "Kanē kuā'ki tso' ye' wā Bernabé ena Saulo a. Ie'pa shushétetkeyō iwakanéwoie e' kuēki ie'pa bōl yōttša ye' a kanē e' woie."

³ Ie'pa batsè ena tté S'yé tā one, tā iulā mékarak ie'pa bōl ki' e' dalewa ikiē S'yé a iki. E' ukuōki tā ipatkémirakitō iwakanéuk.

Bernabé ena Saulo tō Jesús tté paké Chipre wakpa a

⁴ Es Bernabé ena Saulo míyal Seleucia patkéule Wiköl Batse'r wā. Tā ee ie'pa e' iéka kanō a míyal ká kiē Chipre ee. ⁵ Idemirak Chipre wé kanō irirke ee, e' ké kiē Salamina. Mik idemirak ee, etā ie'pa tō Skéköl tté pakémi judiowak a iñi dapa'wō wé kōs a. Juan mirwā ie'pa tā ie'pa kimuk. ⁶⁻⁸ Chipre kōs a itkarak demirak ká kiē Pafos ee. Ee ie'pa tō judiowak kuē eköl kiē Barjesús (e' kiē griegoie Elimas). E' dör ie'pa awá eköl. Ie' e' chō tō ie' dör Skéköl tteköl. Ie' yē'arie kékraē ká e' wōkir kiē Sergio Paulo, e' ska'. Sergio Paulo kabikeitō buaē, ie' ki Skéköl tté kiane ttsè. E' kuēki ie' tō Bernabé ena Saulo tsuk patké. Erē awá ñe' kē ki ikiane tō Sergio Paulo tō tté mik se' erblöke e' klō'wē. E' kuēki ie' tō Bernabé ena Saulo ma'wē wōklō'wē. ⁹ Etā Saulo, e' kiē ñies Pablo, e' ki Wiköl Batse'r debitu tajē. Etā Elimas suéwajitō krereē ¹⁰ tā iché ia:

—Be' kachō. Be' e' wamblo suluē. Be' dör wēs bé es. Sene yēsýēsē kōs, e' bolök be' dör. ¿Kōs be' tō Skéköl ñalē yēsýēsē e' shkuli'wémirō? ¹¹ I' tā Skéköl tō be' we'ikeraē. Be' wöbla kē wawēpaia. Ká tkōraē tajē be' ki tā be' kē tō diwō olo supaia.

E' bet tā Elimas wōā ká mīā ttsetseē, iwöbla kē wawēneia, e' kuēki yile yulekeitō as tō iulaiō. ¹² Mik ká e' wōkir tō e' sué, etā ie' erblé Jesús mik. Ie' wōkranewa wēs Skékēpa tté dör e' kīttsók.

Pablo ena Bernabé tō Jesús tté paké Antioquia aqe Pisidia ee

¹³ Pablo ena ishkōwapa e' iékarak kanō a Pafos tā imíyal Perge aqe Panfilia ee. Etā Juan tō ie'pa méat ee, tā imíane Jerusalén. ¹⁴ E' ukuōki tā imíyal Antioquia aqe Pisidia

ee. Etā ee judiowak eno diwō tā ie'pa dewa judiowak ñi dapa'wō wé a e' tuléser. ¹⁵ Etā wēle tō i kit Moisés ena Skéköl ttekölpa tō yékuō ki, e' aritsé dō ekuōlō. E' ukuōki tā ñi dapa'wō wé wōkirpa tō ichök patké Pablo ena Bernabé a:

—A yamipa, a' wā ilē tso' sa' pattoie, e' tā sa' pattō.

¹⁶ Etā Pablo e' kēka tā ikkaché ulā wa tō a' siwā'blō tā ichéitō:

—A Israel aleripa ñies ká kuā'ki wakpa tō Skéköl dalöieta', a' tō ye' ttō ttsō. ¹⁷ Skéköl dör Israel aleripa e' Kéköl, kuāē e' tō se' bak ká iaiāē, e'pa shukitbak iwāk a. Ie'pa sene' Egipto wēs ká kuā'ki wakpa es. Ee ie' tō ie'pa kimé tajē alōne tajē. E' ukuōki tā ie' tō ie'pa yéttša ká e' ki idiché wa. ¹⁸ Ie' tō ie'pa dalē'ttsé ká sir poē wé kē yi serku' e' a dōka duas dabom tkēyök (40). ¹⁹ Pē' ditséwōpa dōka kul bak senuk Canaán e'pa eo'waitō ká mē se' yēpa bak ká iaiāē, e'pa a. ²⁰ E' kōs ki duas bak cien tkēyök ki dabom skeyök (450) ekkē.

"E' ukuōki tā Skéköl tō ie'pa shu kēka eköl eköl imalepa wēttsōie dō itteköl Samuel e' kēwō ska'. ²¹ E' ukuōki tā ie'pa tō Samuel a blu' kiē eköl. Es Skéköl tō Saúl méka ie'pa blúie, e' dör Quis aladulaköl. Ie' dör Benjamin ditséwō. Saúl sené ie'pa blúie dōka duas dabom tkēyök (40). ²² E' ukuōki tā Skéköl tō Saúl uyéttša tā David mékaitō blu'ie iskéie. David ché Skéköl tō i' es: 'Ye' tō David dör Jesé alā, e' sué. Ie' wēr buaē ye' wa, ie' erbiök wēs ye' erbiök es. I kiane ye' ki wē, e' wakaneweraeitō.' ²³ David aleri eköl dör Jesús, e' patké Skéköl tō se' dör Israel aleripa e'pa tsatök wēs ie' kablē' es. ²⁴ Erē kam Jesús dōbitu e' yōki Juan S'wōskuōkwak tō se' Israel aleripa ulitane patté tō se' káwōtā er mane'uk Skéköl a. Nies se' káwōtā e' wōskuōklor di' a. ²⁵ Mik Juan kanē erkewatke tā ie' tō iché: 'Wēm datse eköl e' kīnuk a' tso', e' kē dör ye'. Ie' datseia ye' itōki. Ie' dör ye' tsata, e' kuēki ie' klōkuō kicha ē kē wōtsēnanuk ye' siarla e' a.'

²⁶ "A s'yamipa, Abraham aleripa, ñies a' wēpa kē dör ie' aleripa erē Skéköl dalöieta' esepa, se' ulitane a s'tsatkē tté e' patkēnetke. ²⁷ Jerusalén wakpa ena iwōkirpa e'pa kē wa ijcher tō Jesús dör S'tsatkōkwak. Nies eno diwō bit tā ie'pa tō ie' tté kitule yékuō ki Skéköl ttekölpa wā, e' aritseke, erē e' kē wā ane ie'pa éna. Mik ie'pa tō Jesús wōméttša ttēwā etā e' wa ie'pa tō ie' tté tso' kitule Skéköl yékuō ki e' wā tkō'wē. ²⁸ Ie'pa kē wā i sulu kune iki ittōwā erē ikkatérakitō Pilato a as ittōkwa patkōitō krus mik. ²⁹ Es Jesús ttēwarakitō. Mik ie'pa tō i kōs kitule Skéköl yékuō ki, e' wawé one, etā inú éwarakitō krus mik tā iwōtēwarakitō pō a. ³⁰ Erē Skéköl tō ie' shké'wékane. ³¹ E' ukuōki tā ie' e'

kkachéne ká tajë wépa manetwá ie' wapie Galilea dö Jerusalem, e'pa a. I'ñe ta e'pa kós dö'r ie' ttekölpa judiowak ulitane wörki.

³² "Es sa' tso' ttë buaë i' pakök a' a. E' dö'r i uk Skëkö'l kablë' sa' yëpa bak ká iaiäe e'pa a ³³ e' wä tka sa' dö'r ie'pa aleripa e' wörki. Itka mik Skëkö'l tö Jesús shké'wékane eta. Itka wës itso' kitule Salmo böt ki es wë ichëitö: 'Be' dö'r ye' alä. I'ñe yö ikkachétke tö ye' dö'r be' yë.* ³⁴ Nies Jesús yë'at Skëkö'l tö iyëkkuö ki: 'Wës ye' tö ye' ttë yësýësë batse'r tajë e' me' David a tö ye' er buaë chörae ie' a, es ye' er buaë chörae be' a.† E' wä dö'r tö Skëkö'l tö ie' shké'werane as kë ichkà nurwä. ³⁵ E' kuëki nies itso' kitule: 'Be' kanë méso batse'r; e' kë mepaathö as ichkà nurwä.‡ ³⁶ Es David, se' blü bak iaiäe, e' tö imalepa bak e' kéwö ska', e'pa wëttse wës Skëkö'l tö iyë'ia es. E' ukuöki tã idu'wä tã itöbinewä iyëpa pö a tã inunewä. ³⁷ Erë wë shké'kane Skëkö'l tö e' chkà kë nune'wä. ³⁸ A yamipa, a' wä ijchenü tö se' nuü olo'yarmi se' ki Jesús batamik, e' ttë pakeke sa' tö a' a. ³⁹ Ttë méat Moisés tö dalöiëno, e' kë a' nuü olonuk. Erë wépa erblë Jesús mik esepa nuü olordaë ie'pa ki. ⁴⁰ A' tso' erki as a' kë tã itkö wës Skëkö'l ttekölpa tö ikit es wë Skëkö'l tö ichë: ⁴¹ 'A ye' wayuökwakpa, ye' ttö tssö.

I' weraëyö a' kéwö ska' tã, e' dö'r tajë kë klöonuk a' a ekkë.

Erë a' a ipakarmi erë kë a' tö iklö'wëpa.

E' kuëki a' tkínü. A' enüwa.' »§

⁴² Eta Pablo ena Bernabé e' yélur ñi dapa'wö wé a. Eta pë' tö ichë ie'pa a a kiëne ttë ekkëpa skà pakökne sa' a eno diwö étö wa. ⁴³ Mik ie' dapa'wérak e' one, eta judiowak, nies pë' e' yué judiowakie esepa tajë mýal Pablo ena Bernabé tã. Pablo ena Bernabé tö ie'pa pattë tö a' e' tköwä darërëe Skëkö'l er buaë chöke se' a' a' a.

⁴⁴ Eno diwö étö wa eta ká e' wakpa iekkë tã idettsarak saraq Skëkö'l ttë kíttsök. ⁴⁵ Erë mik judiowak tö isuë tö pë' dapané tajë Pablo ttö kíttsök, eta ie'pa yökí isulune tã ie' kékarak ichök tö i cheke ie' tö e' dö'r kache. Ie'pa tö ie' ché suluë. ⁴⁶ Erë ie' ena Bernabé kë suane tã ichë iarak:

—Sa' kawötã a' dö'r judiowak e'pa pattoie kewe Skëkö'l ttë wa, erë a' kë wä iklöne. Wësua a' ibikeitseke tö sene michöe kë mène a' ki. E' kuëki sa' mýal ipakök pë' kë dö'r judiowak esepa a. ⁴⁷ Es Skëkö'l tö sa' patké. Ie' yëkkü tö ichë:

'Be' tkékayö wës bö'wö wöñar stui a es.

Es ye' tö be' patkeraë ká ulitane wakpa pattök,

Ie'pa tsatkë e' ttë pakeraëbö ká wa'ñe dö wë ká i' erkerö ee.*

⁴⁸ Mik pë' kë dö'r judiowak e'pa tö ttë e' ttsë eta ie'pa ttsenekarak buaë. Ie'pa e' kékarak Skëképa Jesús ttë kíkökkä. Wépa kós suletëneat senuk michöe, esepa erblë Jesús mik. ⁴⁹ Es Skëképa Jesús ttë pakane ká e' wa'ñe a. ⁵⁰ Erë alakölpa dalöiërtã' tajë ká e' ki esepa tö judiowak ttë dalöieke buaë, nies wépa dalöiërtã' tajë ká e' ki, esepa shutiwéka judiowak tö as Pablo ena Bernabé we'ikörakitö as ie' yöttarak ká e' ki. ⁵¹ Eta Pablo ena Bernabé tö iklö po ppée ikkachoie ie'pa a tö ie'pa ki inuí ane tã imýal Iconio. ⁵² Erë Jesús tókatapa atë e'pa tssë'ne buaë nies ie'pa a Wiköl Batse'r tso' tajë.

14

Pablo ena Bernabé tö Jesús ttë paké Iconio wakpa a

¹ Mik Pablo ena Bernabé demi Iconio, eta ie'pa dewä judiowak ñi dapa'wö wé a wës ie'pa wöblar es. Ie'pa tö Jesús ttë paké buaë. Es judiowak nies pë' kë dö'r judiowak, esepa tajë erblë Jesús mik. ² Erë judiowak kë erblëne imik, e'pa tö pë' kë dö'r judiowak, esepa shutiwéka ena iluwéka tajë s'yamipa ki as iwe'ikörakitö. ³ Erë Pablo ena Bernabé e' tséat ká tajë ee. Ie'pa tö Skëképa ttë pakeke kë suane. Skëkö'l tö dichë mé ie'pa a i kë or yi a ese woje iwä kkachöie tö ie' er buaë chöke siä e' ttë dö'r mokí. ⁴ Erë ká e' wakpa ñi blabatsélör, shabötspa wa judiowak ttë wër buaë, shabötspa wa Jesús ttekölpa tsä e'pa ttë wër buaë. ⁵ Judiowak ena pë' kë dö'r judiowak, e'pa tö kawö mé ñi a iwökirpa tã Pablo ena Bernabé we'ikoie, tã ak wa ittowaie. ⁶⁻⁷ Erë mik Pablo ena Bernabé, e'pa wä ijchenewä, eta ie'pa tkayalmi dömi ká kië Licaonia ee. Ká kië Lистра ena ká kië Derbe atë ee. Ká e' wa'ñe ie'pa tö Jesús ttë buaë paké.

Pablo tène ák wa ittowaie ká kië Lистра ee
⁸⁻⁹ Eta wëm tso' eköl Lистра, e' kune' klö bachiulewä. Ie' kë shko. Ie' tkër Pablo ttöke e' ttsök. Pablo tö isuéwä krereë. Ie' wä ijcher tö wë' ierblë Jesús mik as ibuarne. ¹⁰ Eta ie' tö ichë iä aneule:

—iBe' e' kóka, be' e' duókã!

Eta wëm e' kékã tunekã tsut tã ishkémi. ¹¹ Mik pë' tö, i wë Pablo tö e' suë, eta ie'pa tö ichémi aneule ie'pa Licaonia ttö wa:

—iWépa dalöiekesö skëkölie e'pa dettsä se' shua s'ditsöie!

¹² Pablo kapaké kibiie, e' kuëki ie'pa tö ie' klö'wé ie'pa kéköl kië Hermes e' skéie. Bernabé klö'wérakitö ie'pa kë kéköl kië Zeus e'

* 13:33 Salmo 2.7 † 13:34 Isaías 55.3 ‡ 13:35 Salmo 16.10 § 13:41 Habacuc 1.5 * 13:47 Isaías 49.6

* 14:12 Zeus ena Hermes: E'pa dalöiök griegowak bak skëkölie ká iaiäe. Ie'pa a Zeus dö'r skëkö'l bua'ie imalepa tsatã. Ie'pa tö iklö'wé tö Hermes dö'r Zeus tteköl. Romawak tö Zeus kië mékã Júpiter ena Hermes kië mékarakitö Mercurio.

skéie.* ¹³ Zeus wé merka ká e' ñalé ukuö o'mik tsinet. Zeus sacerdote wa baka wé'ñe ena ma'ma wörkua debitu tajé. Ie' ena pë' ulitane éna baka wé'ñe jchak mè Pablo ena Bernabé a idalöioie ikékölpaie. ¹⁴ Erë mik Bernabé ena Pablo wa ijchenewa, eta ie'pa e' datsi' jchéie ikkachoie tò e' dör sulué ie'pa a. Ta ie'pa mia pë' shuá ta ichérakitö aneule:

¹⁵ —A kékëpa, ¿i uk a' tso'? Sa' dör s'ditsö wës a' es. Sa' debitu ttë buaé pakök a' a as a' tò iyi ikké kè wà ta' ese kos watöttsa ta a' er mane'ü Skéköl chök e' a. Ie' tò ká jai ena ká i' ena dayé ena i kos tso' iki e' yö'at. ¹⁶ Ká iaiäe dö ikké ta sulitane serke wës iwák ki ikiane es, e' dalé'tsë'bitu Skéköl tò. ¹⁷ Erë e' dör es, erë ie' dör buaé se' ta kékraé, e' wa ie' tò iwá kkaché sia tò ie' dör Skéköl chök. Ie' tò kalí patkeke a' a. Ie' tò iyiwö weke a' a. Ie' tò chké meke a' a ñanoie a' tsë'woie buaé.

¹⁸ Erë ie'pa tò i kos ché iarak, erë iekkë ta baka wé'ñe jchérakitö Pablo ena Bernabé dalöioie wës Zeus ena Hermes es.

¹⁹ E' shà ta judiowak welepa datse Antioquia ena Iconio, e' debitu ta Lистра wakpa dakiñérakitö Pablo ttökwa. Iklö'wëwarakitö ta iterakitö tajé ak wa. Ibikeitsérakitö tò iduowa, e' kuéki ie'pa tò ikuémi méat tër Lистра ké kkö a w'kie. ²⁰ Erë mik Jesús ttökatapa malepa e' dapa'wëka ipamik, eta ie' e' kéká miáne Lистра. E' bule es ta ie' mia Bernabé ta dö ká kié Derbe ee.

²¹ Ie'pa demi Derbe ta Jesús tté buaé pakérakitö ká e' wakpa a. Tajé ie'pa e' yué Jesús ttökataie. E' ukuöki ta ie'pa debitune Lистра ena Iconio ena Antioquia. ²² Ká ekké kos a ie'pa tò Jesús ttökatapa er diché ie ena ipablérakitö as ie' ttöwarak darërëe tté mik se' erblöke e' a. Ie'pa tò iché iarak: “Se' wake' weirdaé ká i' ki dowaje aishkuö ta i blúie Skéköl tso' e' a.” ²³ Nies ká kos e' ki ie'pa tò wëpa shushtë kaneblök Skékëpa Jesús icha erule erule e'pa wökirpaie. E'pa ki ie'pa ikié S'yé a ena batsé, e' ukuöki ta imëgarakitö Skékëpa mik ie'pa erblöke e' ulá a.

Pablo ena Bernabé dene Antioquia ate Siria ee

²⁴ E' ukuöki ta Pablo ena Bernabé tkami ká kié Pisidia demirak Panfilia. ²⁵ Ie'pa tò Jesús tté buaé paké ká kié Perge e' wakpa a. E' ukuöki ta ie'pa mia ká kié Atalía ee. ²⁶ Ee ta ie'pa e' iéka kanó a miáne Antioquia iyamipa tò ie'pa patké'mi Jesús tté pakök e'pa ska'. Ee iyamipa tò ie'pa me' Skéköl er buaé chöke se' a e' ulá a i kanéuk ie'pa dare e' woie. ²⁷ Mik ie'pa demine Antioquia, eta Skékëpa Jesús icha erule e' dapa'wëkarakitö. Ta i kos wé Skéköl tò ie'pa ta, ñies wës ie' tò ikkayé' pë' kè dör judiowak, esepa a tò ie'pa erblömi ie' mik wës judiowak es, e' kos pakérakitö

iyamipa a. ²⁸ Eta ie'pa e' tséat ká tajé Jesús ttökatapa tso' Antioquia, e'pa ta.

15

Skékëpa Jesús icha e'pa wökir kibipa ñi dapa'wé Jerusalem

¹ E' kéköwö ta, wëpa welepa e' yéttsa Judea demi Antioquia. Ie'pa tò s'yamipa wöbla'wémi tté i' wa: “A' wëpa kos kawötä tottola kkuölit tée tsir wës Moisés ikitat es. E' kè kaneone a' wa, e' ta kè a' tsatképa.” ² E' kuéki Pablo ena Bernabé ñi iutéka darërëe ie'pa ta. E' kuéki iyamipa tò Pablo ena Bernabé ena welepa skà, e'pa shushtë as imi'yal Jerusalem tté ñe' shulök Skékëpa Jesús icha wökir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa ta.

³ Es Skékëpa Jesús icha erule tso' Antioquia, e'pa tò Pablo ena imalepa patkémi Jerusalem. Ie'pa tkami Fenicia ena Samaria. Eta ipakeramirakitö iyamipa a tò wës pë' kè dör judiowak, esepa er mane'wé Skéköl a. Tté e' tò ie'pa tssé'wé buaé.

⁴ Mik Pablo ena Bernabé demirak Jerusalem, eta ee Skékëpa Jesús icha erulee e'pa kos ena iwökirpa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa tò ie'pa kiéwa buaé. Eta i kos o' Skéköl tò ie'pa wa e' pakérakitö imalepa a. ⁵ Erë Jesús mik erblökwapka dör fariseowakpa, esepa welepa e' kéká ta ichéitörak:

—S'yamipa kè dör judiowak esepa wëpa kawötä ittötola kkuölit tée tsir. Nies ie'pa a ikawötä ché tò Moisés tté kitulebak e' dalöiök ie'pa kawötä.

⁶ Eta Skékëpa Jesús icha wökir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa ñi dapa'wëka tté e' bikeitsök bua'iewa. ⁷ Ie'pa tò ipaké tajé, e' ukuöki ta Pedro e' kéká ta ichéitö:

—A yamipa, a' wa ijcher tò ká iaiäe Skéköl tò ye' shukitbak a' shuá Jesús tté buaé pakök, pë' kè dör judiowak, esepa a as ie'pa erblö imik. ⁸ Ie' wa se' er suule buaé, ie' tò Wiköl Batse'r mé ie'pa a wës se' a ime'itö es. Es ie' tò se' a ikkaché tò ñies ie' tò ie'pa klö'wé ie' ichaie. ⁹ Ie' tò ie'pa er paiklé ie'pa erblé Jesús mik e' wa. Es se' wa ijcher tò ie'pa ena se' dör ñies éme ie' wöa. ¹⁰ A' tò ie'pa kè Moisés tté darërëe e' dalöiök, erë e' kè dalöiéne' se' a, ñies se' bak ká iaiäe e'pa kè a idalöiéne'. I'ñe ta ¿iök a' tso' Skéköl wöñatkök es? ¹¹ E' kè dör es. Se' tò iklö'wé tò se' tsatkéne Skékëpa Jesús er buaé chöke sia e' é wa. E' sué ie'pa tsatkéne ñies.

¹² E' ukuöki ta ie'pa ulitane siwa' blélur tso' Bernabé ena Pablo e'pa kapaköke e' ttsök. Ie'pa tso' ipakök tò wës i kè or yi a ese wërarakitö Skéköl batamik pë' kè dör judiowak, esepa shuá Skéköl diché kkachöie. ¹³ Ie'pa kapaké one eta Santiago tò iché:

—A yamipa, ye' ttö ttsó. ¹⁴ Simón tò se' a ipaké wës Skéköl tò, pë' kè dör judiowak,

esepa tsá kímé er bua' wa as ie'pa welepa dō ie' wák ichaie. ¹⁵ Nies e' sini'kué Skéköl ttekölpa bak ká iaiäe e'pa tō. Ie'pa tō iyē':

¹⁶ Skéköl tō ichē: 'Aishkuō tā ye' datsene.

Etā David jchúlipa kerakayō iwák suē.

Ie'pa dōrane diché tá' taiē wēs iaiäe es

¹⁷ as pē' malepa kē dōr judiowak dōr ye' icha esepa tō ye' yulō.

¹⁸ Es ye' tō ttē i' chétke.

Ká iaiäe ttē i' me'atbakyō a' a.*

¹⁹ "Ttē i' kuēki ye' ibikeitsē tō, pē' kē dōr judiowak er mane'wé Skéköl a, esepa kē tsiriuk s'kane judiowak ser ese wa. ²⁰⁻²¹ E' kuēki yēkkuō patkōmisō ie'pa a e' kī ichōsō tō iyi meule iyi diököl tso' dalōie skékōlie ese a, ese kē kar, ese kē katar. Nies ie'pa kē kane trēnuk. Iyiwak ttēwā kuli' siulekā ese chkā kē katar nies ipē kē katar. Ká iaiäe ttē i' pakanemi ká wa'ñe se' ñi dapa'wo wé a eno diwō bit ekkē. E' kuēki iyi ekkē ē shtōmisō ie'pa a."

Yēkkuō patkēne s'yamipa kē dōr judiowak, esepa a

²² Skékēpa Jesús icha eruleē e'pa kōs ena iwōkir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, e'pa wa iwēr buaē tō wēpa welepa shushtë ie'pa shūa as imi'rak Pablo ena Bernabé tā dōmi Antioquía. Es ie'pa tō Judas kiē nies Barsabás ena Silas, e'pa shushtë. Wēpa e'pa dalōieke taiē s'yamipa ulitane tō. ²³ Etā yēkkuō shtë iwōkirpa tō e' mé ie'pa a as iwā imi'rak. Yēkkuō e' tō ichē i' es:

"Sa' dōr Skékēpa Jesús icha eruleē e'pa wōkir kibipa ena Jesús ttekölpa tsá, sa' dōr a' yamipa. Sa' tso' yēkkuō i' shtōk a' dōr sa' yamipa erē kē dōr judiowak serke Antioquía ena Siria ena Cilicia e'pa a. A' shkē'wēmi sa' tō. ²⁴ Sa' wā ijchēnewā tō sa' yamipa welepa e' yē'ttsā sa' shūa, e'pa dē'mi a' ska'. Ie'pa tō a' tsiriō iwákpa ttē wa. E' tō taiē a' wōkir tsiriwēka. Kē sa' wā kawō mēne ie'pa a a' wōbla'woie i' wa. ²⁵ E' kuēki sa' ulitane wa iwēr buaē wēpa welepa shushtëk sa' shūa as imi' a' sauk Bernabé ena Pablo tā. Sa' yami e'pa dalēr taiē sa' éna. ²⁶ Ie'pa e' me'ttsā weinuk taiē. Ie'pa kē suane ttēwā Skékēpa Jesucristo ttē kuēki. ²⁷ Sa' tō Judas ena Silas patkēmi ttōk a' tā. Ie'pa tō ipakeraē a' wōshaē yēsēsē wēs yēkkuō i' kī ikitule es. ²⁸⁻²⁹ Buaē idir Wikōl Batse'r a, nies sa' a, tō a' kē kawōtā judiowak ser e' blōk seraq. I' ē blōk a' kē: Chkē meule iyi diököl tso' dalōie ese a, e' kē katar. Nies ipē kē katar ena iyiwak ttēwā kuli' siulekā ese chkā kē katar. Kē a' kane trēnuk. İyi ekkē ē kawōtā blē a' tō. A' tō iwē es, e' tā e' dōr buaē. Skéköl tō a' kímē."

³⁰ Etā ie'pa e' chéat tā imi'yal Antioquía. Mik ie'pa demi eē tā ie'pa iyamipa dapa'wēka, e'pa a yēkkuō mirdak iwā e' méitō. ³¹ Mik iyamipa tō yēkkuō aritsé, etā e' tō ie'pa er pablé taiē, e' kuēki ittse'nerak buaē. ³² Judas ena Silas, e'pa dōr Skéköl ttekölpa nies, e' kuēki ie'pa tō iyamipa patté taiē. E' tō iyamipa er pablé taiē, ikímé taiē. ³³⁻³⁴ Ie'pa sené eē kukuie. Mik ie'pa mitkene itō wane etā iyamipa tō ichē iarak a' shkō wōbla wa. ³⁵ Erē Pablo ena Bernabé e' tséat Antioquía. Ie'pa ena imalepa taiē e'pa tso'rak Skékēpa Jesús ttē buaē pakōk. Nies ttē e' wa s'wōbla'uk ie'pa tso'.

Pablo ena Bernabé kē kaneblōku'ia ñita
³⁶ Kawō tka taiē, e' ukuōki tā Pablo tō ichē Bernabé a:

—Mishkane etōkichane ká kōs kī se' bak Skékēpa Jesús ttē pakōk e' ane s'yamipa sauk tō is ie'pa tso'.

³⁷ Bernabé kī Juan kiane tsēmi ie'pa tā. Juan e' kiē nies Marcos. ³⁸ Erē Marcos tō ie'pa me'at ká kiē Panfilia eē. Ie' kē kaneblēneia ie'pa tā. E' kuēki Pablo kē éna ie' tsakmi ie'pa tā. ³⁹ Ñi iutérak darērēē erē kē ishuline. E' kuēki ie'pa ñi blabatsélor. Bernabé wā Marcos mítser e' tā tā ie'pa miyál kanō kī dō Chipre. ⁴⁰ Pablo tō wēm kiē Silas e' kiēmi e' wapie. Iyamipa tō ie'pa méat Skéköl er buaē chō siā e' ulā a. Etā ie'pa e' yēttsa eē ⁴¹ tkamirak Siria ena Cilicia. Ie'pa tso' Skékēpa Jesús icha erule erule tso' ká e' kī e'pa diché kī iōk Jesús ttē wa.

16

Timoteo mīa Pablo ena Silas wapie

¹ E' ukuōki tā Pablo ena Silas demi Derbe tā imi'yal Listra. Eē wēm kiē Timoteo e' serke, ie' dōr Jesús ttōkata. Ie' mī dōr judiowak e' dōr Jesús ttōkata nies. Erē iyē dōr griegowak. ² S'yamipa serke Listra ena Iconio, e'pa tō ichēke tō Timoteo dōr pē' buaē. ³ Pablo kī ie' kiane tsēmi e' wapie. Erē judiowak serke ká e' kī e'pa ulitane wa ijchēr tō Timoteo yē e' dōr griegowak. E' kuēki Pablo tō ie' kē itōttola kkuōlit tōk tsir as judiowak kē ulurka iki. ⁴ Ká kōs wé ie'pa dami eē i' uk patkē' Skékēpa icha erule tso' Jerusalén e'pa wōkirpa ena Jesús ttekölpa tsá e'pa tō, e' wā paké ie'pa tō s'yamipa ulitane a. ⁵ Es Skékēpa Jesús icha erule erule e'pa kōs diché kī iēne Jesús ttē a. Nies pē' kī iērke taiē kekraē.

Pablo tō wēm dōr Macedonia wak e' suē kabsuēie

⁶ Etā Wikōl Batse'r kē wā kawō mēne ie'pa a Jesús ttē buaē pakōk ká kiē Asia eē. E' kuēki ie'pa tkami ká kiē Frigia ena Galacia ⁷ demi ká kiē Misia e' kkōrōwā eē. Etā ie'pa tō ima'wé shkōkwā ká kiē Bitinia e' a, erē Jesús

* 15:18 Amós 9.11-12

Wiköl kě wā kawō mēne ie'pa a. ⁸ E' kuēkji ie'pa tkami yēsēsē Misia kker demi ká kiē Tróade dayē kkō a wé kanō irirke eē. ⁹ Etā nañewe Pablo tō i suē kabsueie. Ie' tō wēm suē eköl, e' dör ká kiē Macedonia e' wak. E' dur shkē'ka tã ikkōché iā: "Be' shkōtkō Macedonia sa' kímuk." ¹⁰ Pablo tō e' suē one tã bet sa' dali iēmi mitke Macedonia. Sa' wā ijcher buaē tō Skēköl kī ikiane tō sa' tō Jesús ttē buaē pakē ká e' kī.

Alaköl kiē Lidia e' erblé Jesús mik

¹¹ Etā sa' e' iéka kanō a Tróade, mýal yēsēsē ká kiē Samotracia eē. Bule es tã sa' demi ká kiē Neápolis eē. ¹² Eē tã sa' mýal klō kī dō ká kiē Filipos eē. Ká e' a romawak tso' tajē. E' dör ká bua'buā ať Macedonia. Eē sa' sené ká tkēl ká skēl ulatōk. ¹³ Judiowak eno diwō tã sa' e' yélur mýal di' kkōmik wé sa' tō ibikeitsē isalema judiowak wā ká tso' toie Skēköl tã eē. Mik sa' tō ikuē, etā eē sa' e' tulēsér Jesús ttē buaē pakōk alakōlpa ñi dapa'wēkã e'pa a. ¹⁴ Ie'pa eköl kiē Lidia, e' dör ká kiē Tiatira e' wak. Ie' dör datsi' bua'buā daloshdalosh ese wataukwak. Ie' tō Skēköl dalōieke tajē. Skēkēpa tō ie' er ñi'wé as Pablo ttōke kōs e' klō'uitō mokjē. ¹⁵ Etā ie' e' wōskuē iyamipa tso' ie' u a e'pa tã. E' ukuōkij tã ie' tō sa' a ichē krōrōē:

—A' ibikeitsē tō mokjē ye' dör Jesús mik erblōkwak, e' tã a' klōnūiā ye' ska'.

Es ie' tō sa' kē klōnukijā ye' ska'.

Pablo ena Silas wōtēnewā s'wōto wé a Filipos

¹⁶ Ká et tã sa' mirwane wé s'ttōke S'yē tã eē. Sa' mirwaia tã pē' busi kuēwā sa' tō eköl, e' a wimblu sulusi tso' eköl, e' wa iyi tōtkekitō. Wēpa welepa tō ie' tō'ttsā ie'pa a kaneblōk iyi tōtkōk, e' skē klō'wēke ie'pa tō tajē e' a. ¹⁷ Busi e' shkēmi Pablo ena sa' itōkij. Ie' ardatse:

—Wēpa ikkēpa dör Skēköl iyi ulitane tsatā e' kanē mēsopa. Ie'pa tō s'tsatkē ñalē e' ttē pakeke a' a.

¹⁸ E' wambléitō ká tajē, bata ekkē tã Pablo ulunekā tajē. Ie' e' wōtréene tã ichéitō wimblu sulusi tso' busi a e' a:

—Jesucristo ttō wa ye' tō be' a' ichē be' e' yōttsā ie' a.

E' wōshaē tã wimblu sulusi e' yēttsā iā.

¹⁹ Mik busi wōkirpa tō isuē tō inuköl kē dē'ia ie'pa ulā a busi batamik, etā ie'pa tō Pablo ena Silas klō'wēwā tsēmimirak wé ttē shulōkwakpa tso' eē. ²⁰ Ie'pa tō ikkatérak ttē shulōkwakpa a tã ichérakitō:

—Wēpa ikkēpa dör judiowak. Tajē ie'pa tso' sa' shutiuk. ²¹ Sa' dör romawak, e' kuēkij kē sa' a kawō mēne ie'pa tō s'wōbla'wēke sene wa e' klō'uk ena e' wā uk.

²² Etā ká e' wakpa bitēshka Pablo ena Silas kī. Etā ishulōkwakpa tō idatsi' yōktsā kē iki tã ippōk kē darērēē kal wa. ²³ Ibunerak siarē wōtēwarakitō s'wōto wé a. Tã ichérakitō s'wōto wé wōkir a tō ikkō'nú bua'iewā as kē itkōyal. ²⁴ Mik ie' a kawō e' mēne, etā ie' tō Pablo ena Silas wōtēwā iwé wōtēulewā bua'iewā, ese a. Ie' tō ie'pa klō tiēwā kaltak wōbiule s'klō wōtowā ese a. Es imēarakitō.

²⁵ Ká de ká shābōts etā Pablo ena Silas tso' ttōk Skēköl tã ena ittseittsōk. Imalepa tso' ittōk. ²⁶ E' wōsha tã i tka darērēē. S'wōto wé wōppéitō darērēē. E' wōshaē tã ukkō ulitane kkōburulone. I kōs wa ie'pa tso' moulewā, e' wōtsērolone. ²⁷ S'wōto wé wōkir tñ'neka. Mik ie' isuē tō ukkō kōs tso' aie tã ibikeitsēitō s'tso' wōtēule e' kōs tkayal. E' kuēkij itabē kuēttsaitō e' ttowaie. ²⁸ Erē Pablo anekā:

—ikē be' e' ttōkwā! Sa' tso'ia ulitane.

²⁹ Etā s'wōto wé wōkir tō bō'wō kiē tã itunewā Pablo ena Silas ska'. Eē ie' e' tkēwā kuchē kī ie'pa wōa painēka suane tajē. ³⁰ Etā ie' tō ie'pa yēttsā u'rki tã ie'pa a ichakē:

—A kēkēpa, ñi uk ye' kawōtā e' tsatkoie?

³¹ Ie'pa ie' iūtē:

—Skēkēpa Jesús mik be' erblō etā be' tsatkērdāē ñies be' yamipa tsatkēmi es.

³² Etā ie'pa tō Skēkēpa ttē pakē ie' a ena iyamipa kōs tso' iu a, e'pa a. ³³ Etā e' nañewe ulatōk s'wōto wé wōkir tō ie'pa tsēmi e' tã. Ie'pa shkā'ule tajē e' kapeyēitō. Etā ie' ena iyamipa kōs e' wōskuēlor. ³⁴ E' ukuōkij tã ie' tō itsēmimirak iu a tã itiérakitō. Ie' ena iyamipa e'pa erblé Skēköl mik, e' kuēkij ie'pa kōs tstsē'ne buaē.

³⁵ Ká ñine tã ishulōkwakpa tō ishkekīpa patkēmi ichōk s'wōto wé wōkir a tō Pablo ena Silas ōmine. ³⁶ S'wōto wé wōkir tō ichē Pablo a:

—Sa' shulōkwakpa tō ye' a kawō mé a' ōkmine. E' kuēkij a' yūne bērē.

³⁷ Erē Pablo tō ichē iā:

—Sa' dör romawak* Ie'pa tō sa' buk suli-tane wōshaē kam sa' shulir e' yōkij. Sa' wōtēwaitō s'wōto wé a. I'ñe tã ie'pa kī sa' kiane ēmine akir. Ie'pa kē a kawō tã iwojie es. As ie'pa wākpā bitū sa' ōkmine.

³⁸ Etā shkēkīpa tō ttē e' chēne ishulōkwakpa a. Mik ie'pa ittse tō Pablo ena Silas dör romawak, etā tajē ie'pa suane. ³⁹ Etā ie'pa mýal Pablo ena Silas ska' tã ichérakitō:

—I sulu wamblé sa' tō a' kī e' olo'yō sa' kī.

Etā iméine tã ikkōchérak iā: "A' e' yōlur sa' ká kī." ⁴⁰ Etā Pablo ena Silas yēnettsā s'wōto wé a mýal Lidia u a iyamipa weblōk. Ie'pa pablérakitō etā imiyal.

* 16:37 Romawak: Pablo ditséwō dör judiowak erē ie' yami bak e' wēle e' yō' romawakie, e' kuēkij ñies ie' dör romawak.

17

Tesalónica wakpa tsirineka Jesús tté kuéki

¹ Pablo ena Silas tkami ká kié Anfípolis ena ká kié Apolonia demirak ká kié Tesalónica wé judiowak wá ñi dapa'wó wé tso' ee. ² Eta Pablo dewa e' wé a eno diwó wa wés ie' wóblar es. Eé ie' kapaké ie'pa ta Skéköl yékkuó wa eno diwó mañat. ³ Ie' tó ikkaché ie'pa a tó itso' kitule Skéköl yékkuó kí tó wé pairine'bitú idi' wa s'blúie e' tterawa ta ishkerdakane. Ie' tó iché ie'pa a:

—Jesús pakök ye' tso' a' a, e' wák dör wé pairine'bitú idi' wa s'blúie e'.

⁴ Judiowak wélepa erblé Jesús mik, ta ie'pa de Pablo ena Silas kjie. Nies griegowak tó Skéköl dalóieke wés judiowak es, esepa tajé erblé Jesús mik ena alakólpa dalóiertá' esepa tajé erblé imik ñies. ⁵ Eré e' tó judiowak malepa uluwéka tajé. Eta wépa sulusipa tso' éme ñala kí, esepa kiérakitó pé' dapa'uk tajé, e'pa kí uluwérakitó ta imíyal késik wa pé' malepa uluukka. Eta itkawarak késik wa Jasón u a Pablo ena Silas yulók yétsa mé imalepa ulurke tajé e'pa ulá a. ⁶ Eré ké iwá ikunerak ee. E' kuéki Jasón ena iyamipa wélepa e'pa kuémirakitó ká e' wókirpa wó a ta ichéitorak aneule:

—Wépa ikképa tó ká ulitane wakpa tsirio', e'pa de ie' ñies. ⁷ Jasón tó ie'pa kiéwa iu a. Ie'pa ulitane tso' ichök tó se' blú kibi dör kuá'kí, e' kié Jesús. Ie'pa tó sa' blú kibi e' tté dalósewéwa.

⁸ Mik pé' ulitane ena iwókirpa tó tté e' tsé, eta ie'pa shutíneka tajé. ⁹ Eré Jasón ena iyamipa kérakitó inukól mukat iwá kkachoe tó ie'pa datskene ishulók ta iéminerakitó.

Pablo ena Silas tó Jesús tté paké Berea wakpa q

¹⁰ Ká tuinetke eta bet iyamipa tso' Tesalónica e'pa tó Pablo ena Silas patkémí ká kié Berea ee. Ie'pa demi Berea eta imíyal judiowak ñi dapa'wó wé a. ¹¹ Judiowak e'pa er dör buaé judiowak tso' Tesalónica e'pa tsatá. Ie'pa tó Jesús tté kí tsé er bua' wa. Kékraé ie'pa tó Skéköl yékkuó sukekwa bua'iewá isuoie tó i ché Pablo tó e' yéne ó ké iyéne. ¹² Es tajé ie'pa erblé Jesús mik. Nies tajé griegowak erblé imik alakólpa dalóiertá' ena wépa ñies. ¹³ Eré mik judiowak serke Tesalónica e'pa wa ijchenewa tó Pablo tso' ñies Berea Skéköl tté pakök, eta imíyal ee. Ie'pa tó Berea wakpa dapa'wémi shutíwémi Pablo kí. ¹⁴ Eré s'yamipa tso' Berea, e'pa tó Pablo ké e' yóktsa ta ipatkémí dayé kkómik. Eré Silas ena Timoteo e' tséat Berea. ¹⁵ Wépa

wá Pablo mirwá, e'pa wá imí dō ká kié Atenas ee. E' ukuókí ta ie'pa biteyalne. Pablo tó ie'pa ka' ichök Silas ena Timoteo a tó “a' kié bet.”

Pablo tó Jesús tté paké Atenas wakpa q

¹⁶ Pablo tso' Silas ena Timoteo kink Atenas, e' dalewa ie' tó isué tó ká e' wakpa wá iyi dióköl tso' dalóie, ese tso' tajé. E' tó ie' tsiriwéka tajé. ¹⁷ E' kuéki judiowak ñi dapa'wó wé a ie' kapakóke judiowak ta ena pé' ké dör judiowak eré Skéköl dalóietá' esepa ta. Nies ie' kapakóke kekraé Atenas wakpa ta wé ie'pa dóke tajé iyi tauk ee. ¹⁸ Nies ie'pa wóbla'ukwakpa wélepa kiekerakitó epicúreo wakpa* ena estoico wakpa†, e'pa ñi iutémí Pablo ta. Ie'pa wélepa tó ie' cheke i' es:

—¿I kabeweke s'ñeñe dió tó?

Ie'pa wélepa ská tó icheke:

—Ttséskua e' dör kékólpa tsakíe dalóieke ká bár wakpa tó e'pa tté pakókwak.

Pablo tso' Jesús kótewa shkenekane e' tté buaé pakök e' kuéki ie'pa tó ie' ché es. ¹⁹ E' kuéki ie' tsémirakitó wé ie'pa e' dapa'uke tté tsakíe pakarke ese tsók ee. Ká e' kié Areópago. Ta ichakérakitó:

—Ttè pa'alí pakeke be' tó, ¿e' pakémibó sa' a? ²⁰ Ttè pakeke be' tó, e' ké tséule sa' wá, e' kuéki e' kiane jchenukwa sa' kí ¿ima e' wá dör?

²¹ Atenas wakpa kós ena ká kua'kí wakpa serke Atenas, e'pa ulitane tó tté pa'alí ttseke ese é pakeke ñi a kékraé.

²² Eta Pablo e' duéka ie'pa shua Areópago wé a ta ichéito:

“A Atenas wakpa, i kós suéyo, e' wa ye' wa ijcher tó a' tó kékólpa tsakíe dalóieke. ²³ Mik ye' tkami a' ká shua, eta wé a' tó kékólpa ñe' dalóieke ese ké suéyo tajé. E' shua ye' tó ká tso' idalóioie ese kué et e' k' itso' kitule i' es: ‘Skéköl ekól ké jcher se' wá tó yi idir, e' dalóioie'. Ie' dalóieke a' tó, eré a' ké wa ijcher tó yi idir. Skéköl e' pakeke ye' tó a' a.

²⁴ “Ie' tó ká ulitane ena iyi ulitane tso' iki e' yó'at. Ie' dör ká jai ena ká i' e' kós wák. Ie' ké serku' Skéköl wé yöule s'ditsó wa ese a. ²⁵ Sulitane serke ie' mik. Nies iyi ulitane kiane se' k' senoie, e' mekeitó se' a kékraé. E' kuéki ie' ké k' ikiar tó se' ie' kímé i wa.

²⁶ “Wém ekól é wa ie' tó se' ditsówó ulitane alówé. Ie' tó se' ké senuk ká wa'ñe. Mik ie' tó ká i' yó', eta ie' tó se' kataté'atbak tó mik se' sermi, wé se' sermi ditsówó wa ditsówó wa. ²⁷ Ie' tó se' kataté'at es as se' tó ima'ù yulé isalema só ikuémi. Eré mokí ie' ké ku' kamíe se' yöki. ²⁸ E' dör wés yile tó iché es, e' tó iché: ‘Skéköl mik se' serke se' shkóke, ie' wa

* **17:18** epicúreo wakpa: E' wakpa tó ikló'wé tó s'ser e' wá bua'ie dör ttsé'ne buaé. Ttè e' wa s'wóbla'weke ie'pa tó.

† **17:18** estoico wakpa: E' wakpa tó ikló'wé tó s'ser e' wá bua'ie dör se' e' kkó'nú i sulu kós e' yöki. Ttè e' wa s'wóbla'weke ie'pa tó.

se' tso'.²⁷ Nies e' dör wes a' wákpa ttsököl eköl tö iyë'at es, e' tö iché: 'Sulitane dör Skéköl aleripa.'²⁹ Se' dör Skéköl ditséwö, e' kuëkj kē se' kane ibikeitsök tö ie' dör wes iyi diököl yöule se' wä orochka wa ö inukölchka wa ö áchka wa es. E' kōs yuésö wes se' ibikeitsē es wes se' wákpa a iyör es. Erē Skéköl kē dör es.³⁰ Iaiāē tā kē se' wä ijcher tö wes ie' dör, e' kuëkj e' nuí tkō'atbak ie' tö ie'pa kī. Erē j'ñe tā ie' tso' ichök ká ulitane wakpa a tö a' kawōtā er mane'uk.³¹ Skéköl tö idiwö me'atbak wekkē alē tā ie' tö sulitane shuleraē yēsýesē wēm eköl tkē'kaitö e' wa. Wēm e' kōtewā erē ishke'kane Skéköl tö, e' wa ie' tö iwā kkachē sulitane a tö mokjē wēm ñe' tkē'kaitö."

³² Erē mik Atenas wakpa tö ittse tö Pablo tö s'du'wā shkenekane e' ché, etā ie'pa welepa tö ie' wayué, erē welepa skā tö iché:

—Í pakeke be' tö, e' skā ttsēmi sa' tö ietōkichane.

³³ Etā Pablo mīa. ³⁴ Erē wēpa welepa mīyal Pablo tā, tā e'pa erblé Jesús mik. Ie'pa e' shūa Dionisio tso'ñak, e' dör Areópago wōkirpa eköl. Nies alaköl eköl kiē Dámaris ena pē' skā tso'ñak ishūa.

18

Pablo mīa Corinto

¹ E' ukuōkj tā Pablo e' yétsa Atenas mīa Corinto. ² Eē wēm kuéwaitö eköl dör judiowak kiē Áquila, e' dör ká kiē Ponto e' wak. Ie' alaköl kiē Priscila. Ie'pa bak senuk Roma atē Italia eē. Ie'pa dē'bitū erpa Corinto. Ká tso' tseē romawak ttē dikja e' wōkir kibi kiē Claudio, ie' tö judiowak kōs serke Roma e' yökulur patké. E' kuëkj Áquila ena ilaköl e' ye'lur Roma demi Corinto. Pablo mīa ie'pa pakök. ³ Ie' kanē dör ie'pa kanē ese ē, e' kuëkj ie' e' tséat ie'pa tā kaneblök. Kanē e' dör iyiwak kkuōlit yueke üie tsēmi ese kanē. ⁴ Eno diwö bit ekkē Pablo mi'ke judiowak ñi dapa'wō wé a. Eē ie' tö Jesús ttē pakeke ie'pa ulitane a. Ie' tö judiowak ena pē' kē dör judiowak e'pa ulitane pableke as ie'pa erblö Jesús mik.

⁵ Mik Silas ena Timoteo tso' Macedonia, e'pa demirak Corinto, etā Pablo kē kaneblēneia Áquila tā. E' skéie ie' e' mé Jesús ttē buaē e' ē pakök kekraē. Nies ie' tö judiowak pablē kekraē tö Jesús dör wē pairine'bitū idi' wa s'blüie e'. ⁶ Erē ie'pa wōtkēmi Pablo tā tā iché suluē. E' kuëkj ie' datsi' wōppēe iwā kkachoie tö ie' kē kī inuī ku' tā iché iarak:

—A' weirdaē siarē, e' wiie a' wákpa iane. E' kē wēneia ye' wōkī. I'tami ye' mīa pē' kē dör judiowak esepa pattök.

⁷ Etā Pablo e' yétsa judiowak ñi dapa'wō wé a mīa wēm kiē Ticio Justo, e' u a' senuk.

Wēm e' tö Skéköl dalöieke taiē. Ie' serke judiowak ñi dapa'wō wé o'mik. ⁸ Wēm kiē Crispo, e' dör judiowak ñi dapa'wō wé, e' wōkir. Ie' erblé Skékēpa Jesús mik iyamipa kōs e' tā. Es ñies taiē Corinto wakpa tö Jesús ttē tséat tā ierblérak imik tā ie' wōskuēlor. ⁹ Kā et nañewe Skékēpa Jesús tö Pablo a iché kabsueje: "Kē be' suanuk. Ye' ttē kī pakö kekraē. Kē be' siwā'blök. ¹⁰ Ye' tso' be' tā. Kē yi a i sulu wamblēnuk be' kī yēs. Ye' wā pē' tso' taiē ká i' kī." ¹¹ Es Pablo atē duas ek kī shabōts Corinto ie'pa wōbla'uk Skéköl ttē wa.

¹² Mik Galión bak Acaya wōkirie, etā judiowak serke Corinto e'pa ñi dapa'wō a Pablo namēie ie' tsēmi ttē shūlo wé a. ¹³ Ie'pa tö Pablo kkaté Galión a tā iché ia:

—Wēm i' tso' sa' pablök tö Skéköl dalöiō sa' tö, erē kē dör wes ttē dalöiēno meneat sa' a' e' tö iché es.

¹⁴ Pablo ttēmitke tā Galión tö iché judiowak a:

—Mokī i sulu wamblōpaitö, e'ma ye' tö a' ttö tsēmi. ¹⁵ Erē a' tso' ñi wōnatkōk ttē kī ena wēpa welepa kiē kī, ena a' wákpa ttē dalöiēno e' kī, e' kuëkj e' shūlō a' wákpa tö. Ye' kē tö ttē ese shulē.

¹⁶ Etā Galión tö ie'pa uyétsa ttē shūlo wé a. ¹⁷ Etā pē' tso' taiē e'pa tö wēm kiē Sóstenes dör judiowak ñi dapa'wō wé wōkir, e' klō'wēwā ppérakitö ttē shūlo wé wōshaē. Erē e' kī Galión kē tkine yēs.

Pablo dene Antioquia

¹⁸ Pablo e' tséatia taiē Corinto. E' ukuōkj tā ie' e' chéat iyamipa a tā imīa ká kiē Cencreas wé kanö irirke eē. Etā eē ie' e' iéka kanö mi'ke Siria ese a. Áquila ena Priscila mitke ie' tā ñies. Kam ie' e' iōka kanö a, etā ie' tsā téē manene. E' wéitö ittē me'itö Skéköl a e' blóie wes iyē'itö es. ¹⁹⁻²¹ Mik ie'pa demi ká kiē Éfeso eē, etā Pablo mīa judiowak ñi dapa'wō wé a Jesús ttē buaē pakök judiowak ñi dapa'uke eē, e'pa a. Ie'pa tö iché ia taiē: "Be' e' tsuátiā sa' tā." Erē kē ie' e' tsakat. Ie' e' chéat ie'pa a tā ichéitö: "Skéköl kī ikiane, e'ma ye' skā dōrane a' pakök." Áquila ena Priscila e' tséat senuk Éfeso.

E' ukuōkj tā Pablo e' iéka kanö a tā imīa. ²² Mik idemi Cesarea tā imīa Jerusalén Skékēpa Jesús icha erule e'pa shke'uk. E' ukuōkj tā imīa Antioquia. ²³ Eē ie' sené ekuölö. E' ukuōkj tā iskā mīane Galacia ena Frigia, ká e' kōs a Jesús ttōkatapa er diché kī iök.

Apolo tö Jesús ttē paké Éfeso wakpa a

²⁴ E' kéwō ska' tā wēm eköl kiē Apolo dör judiowak, e' de Éfeso. Ie' datse ká kiē Alejandria eē. Ie' dör wēm ttö buaē ese. Ie' wā Skéköl yēkkuō syule buaē. ²⁵ Ie' yöule buaē Skéköl ñalē ttē wa. Ie' tö s'wōbla'weke kaneē yēsýesē Jesús ttē wa. Erē ie' kē wā Jesús ttē

jcher saraq. Ie' wā Juan S'wōskuōkwak, e' ttē ē suule. ²⁶ Ie' ttēmi judiowak nī dapa'wō wē a, kē suane. Etā mik Priscila ena Áquila tō ie' kapakōke e' tse, etā ikiémirakitō iu a. Tā ee ie'pa tō ie' kī wōbla'wē buaē Skēkōl ñalé ttē wa. ²⁷⁻²⁸ E' ukuōkī tā ie' shkak kī kiē Acaya ee. E' kuēkī iyamipa serke Éfeso, e'pa tō ie' kīmē. Yēkkuō shtérakitō Jesús ttōkatapa tso' Acaya, e'pa a as ie'pa tō ie' kiōwā buaē. Mik ie' demi Acaya tā wēpa erblē'bak Jesús mik Skēkōl er buaē chē ie'pa a e' kuēkī, esepa kīmē tajē ie' tō. Ie' e' alōke judiowak kī ie' ttē wa sulitane wōrkī. Ie' tō ie'pa siwa'blōwēke. Ie' tō ikkacheke yēsýsē Skēkōl yēkkuō wa tō mokī Jesús dōr wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e'. Es ie' tō iyamipa kīmē.

19

Pablo tō Jesús ttē buaē paké Éfeso wakpa a

¹ Apolo tso'ia Corinto e' dalewa Pablo tkami kabata wa demi Éfeso. Eē ie' tō Jesús ttōkatapa welepa kuē. ² Ie' tō ie'pa a ichaké:

Mik a' erblē' Jesús mik etā ¿Wikōl Batse'r dē' a' kī?

Ie'pa tō iūtē:

—Kē sa' wā ittšēule tō Wikōl Batse'r tso'.

³ Pablo tō ie'pa a ichaké:

—Etā ¿wōskuē wēse wa a' wōsune?

Ie'pa iūtē:

—Juan s'wōskuē e' wa.

⁴ Ie' tō ichē iarak:

—Wēpa er mane'wē Skēkōl a, esepa wōsuk Juan tō. Erē ie' tō iyē' ie'pa a tō wēm datse ie' itōkī e' mik ie'pa kē erblōk.

⁵ Ttē e' tšérakitō tā iwōskuēlor Skēkēpa Jesús ttō wa. ⁶ Pablo ulā méka ie'pa kī tā Wikōl Batse'r debitu ie'pa kī tā ie'pa ttēmi ttō kua'kī kua'kī wa. Nies i mé Skēkōl tō ie'pa a chē, e' chē ie'pa tō. ⁷ Saraq ie'pa dōka dabom eyōk kī bōl (12) wēpa.

⁸ Si' mañat Pablo shkéré judiowak nī dapa'wō wē a, ee Jesús ttē pakéitō kē suane. Ie' tō ie'pa pableke tajē as ie'pa e' tiūwā i blúie Skēkōl tso' e' ttē dikja. ⁹ Erē ie'pa welepa wōkir darērēē, e' kuēkī ie'pa kē wā ttē e' klōne. Ie'pa tō Jesús dōr se' ñalā e' ttē chē suluē sulitane kukua. Etā Pablo e' skētšā ie'pa yōkī. Wēpa detke Jesús ttōkatapaie e'pa tsēmi e' tā dō wē wēm kiē Tirano e' wā u tso' s'wōbla'wōie ee. Eē Jesús ttē pakeke Pablo tō kēkraē. ¹⁰ Es iwēitō dō duas bōk. Sulitane serke Asia, judiowak ena pē' kē dōr judiowak, e'pa tō Skēkēpa Jesús ttē tšē. ¹¹⁻¹² I kē or yi a ese wē Skēkōl tō kibiie Pablo wa tkōkā imalepa tsatā dō tsāmo ena datsi' dōne ie' mik ese mi'kerak iwa wēpa kirirke esepa ska' tā ibuanene tā wimblupa sulusi e' yélur ie'pa a.

¹³ Erē judiowak welepa shkōrami ñalā kī wimblupa sulusi yōkulur pē' a. E'pa tō ichē

'ima'ūsō Skēkēpa Jesús ttō wa.' Ie'pa ichēmi wimblupa sulusi a i' es: "iA' e' yōlur Jesús pakeke Pablo tō, e' ttō wa!"

¹⁴ Es wēm kiē Esceva e' ala'r dōka kul e'pa tō ima'wēmi ñies. Esceva dōr judiowak sacerdotepa wōkirpa e' ekōl. ¹⁵ Erē etōkicha tā wimblu sulusi tō ie'pa iūtē: "Yi dōr Jesús e' jcher ye' wā. Nies yi dōr Pablo e' jcher ye' wa. Erē ¿a' dōr yi?"

¹⁶ E' wōshaē wēm a wimblu sulusi tso', e' uneka ie'pa kī. Ie' e' aléka ie'pa kī idiché tajē wa. Ie'pa ppéitō siarē. Ie'pa e' yélur tkayal sume shka'ule tajē. ¹⁷ Éfeso wakpa kōs, judiowak ena kē judiowak, e'pa wā ijchenewa. Tajē ie'pa suane. Es Skēkēpa Jesús ttē kī bunekā tajē.

¹⁸ Tajē pē' erblē Jesús mik esepa debitu i kōs wamblē'rakitō suluē e' chōkka sulitane kukua. ¹⁹ E'pa shūa tajē ie'pa awāpa tso'ñak. E'pa kōs wa iyēkkuō tso'rak iwa wakanewē, ese debitu tā iña'wēwa sulitane wōshaē. Ie'pa tō iyētšā kōs yēkkuō e' ské dōr tā idettšā inukōl tajē. E' dōr ie'pa inukōl dōka 50.000 ekkē. ²⁰ Es Skēkēpa Jesús ttē kī bunekā tajē. Sulitane tō isuē tō ttē e' diché tā tajē.

²¹ E' ukuōkī tā Pablo ibikeitsē: "Ye' mi'ke ká kiē Macedonia ena Acaya e' wakpa pakōk. E' ukuōkī tā ye' michoē dō Jerusalén. Eē tā ye' kawōtā shkōk dō Roma ñies."

²² E' ukuōkī tā ie' kī mukwakpa bōl, Timoteo ena Erasto, e'pa patkēmiitō dō Macedonia, e' dalewa ie' atēia Asia ekuölō.

Éfeso wakpa shūtineka tajē

²³ E' kēwō ska' Éfeso wakpa shūtineka tajē Jesús dōr Se' ñalā e' ttē kuēkī. ²⁴ Wēm tso' ekōl kiē Demetrio e' dōr iyi diōkōl yuōk inukōlchka wa e' stē. E' tō Éfeso wakpa Kēkōl kiē Artemisa wak dōr alakōlie, e' wē diōkōl yueke inukōlchka wa. Kanē e' wa ie' ena ikanē mēsopa inukōl klō'uke tajē. ²⁵ Ikanē mēsopa dapa'wēkaitō imalepa kanēblōke kanē ese ē a e'pa tā, tā ichēitō: "A kēkēpa, a' wā ijcher tō kanē i' wa se' inukōl klō'uke. ²⁶ Erē a' isuē, a' ittšē tō Pablo e' tso' ichōk tō iyi diōkōl yuekesō dalōiē skēkōlie, e' kē dōr skēkōl mokī. Tajē pē' tō ttē e' klō'wētke iē Éfeso ñies Asia kōs e' a. ²⁷ E' dōr suluē. E' tō se' kanē sulu'wēmiwa. Nies Artemisa, se' kēkōl tajē, e' wē dalōsēwēwamiitō. Se' kēkōl tajē dalōiērtā' tajē Asia ena ká wa'ñe, e' dalōsēwēwāraitō."

²⁸ Mik ttē e' tšérakitō, etā ilunekarak tajē. Etā ianekarak: "Artemisa dōr Éfeso wakpa kēkōl, e' dōr kēkōl tajē."

²⁹ Etā Éfeso wakpa kōs alāneka tajē. Wēpa datse bōl Macedonia. Ekōl kiē Gayo iēkōl kiē Aristarco, e'pa dōr Pablo waplepa, e'pa tso'ñak ee. Éfeso wakpa tō ie'pa bōl klō'wēwā kuēmi dō wē ie'pa nī dapa'uke e' wē a.

³⁰ Etā Pablo shkakwā eē ttōk ie'pa tā, erē Jesús ttōkatapa malepa kē wa ianemi. ³¹ Nies Asia wōkirpa welepa ēna Pablo dalēr tajē, e'pa tō ttē patké Pablo ā: “Kē be' minukwā ee.” ³² E' dalewa Éfeso wakpa daparke e'pa shutinekā tajē. Ie'pa arkekarak tajē. Ikibiiepa kē ēna iwā āne iōk ie' dapa'wérak. E' kuēkī ekōltēpa arke kuā'kī, iēkōltēpa arke kuā'kī. ³³ Etā judiowak tō wēm kiē Alejandro e' tsēmi patkéule duēsēr sulitane wōrkī, e' kuēkī pē' welepa tō ibikeitsē tō ie' wōkī iwērke. Etā ie' tō ikkachē ulā wa tō “A' siwā'blō. Ye' ttōke judiowak tsatkoie.” ³⁴ Erē mik ie'pa wā ijchenewā tō ie' dōr judiowak, etā ie'pa skā e' kēkane ānuk: “Artemisa dōr Éfeso kēkōl. E' dōr kēkōl tajē.” Es ie'pa arkerak dō hora bōt.

³⁵ E' ukuōkī tā kā wōkirpa yēkkuō shtōkwak, e' tō pē' kē siwā'blōkwā. Ie' tō ichē ie'pa ā: “A Éfeso wakpa, kā ulitane wakpa wā ijcher tō se' dōr Éfeso wakpa e'pa dōr se' kēkōl tajē Artemisa e' wē kō' nukwakpa, nīes ie' diōkōl anebitū kā jai ā, e' kō' nukwakpa. ³⁶ Kē yi ā iyēpa tō kē idōr es. E' kuēkī ā siwā'blōlur. Kē i' wamblar kē bikietsule buaē. ³⁷ Wēpa i' debitū ā' wā, e'pa kē wā i' blēulewā se' kēkōl wē ā. Ie'pa kē wā se' kēkōl yēule suluē. ³⁸ E' kuēkī Demetrio ena ikanē mēsopa, ie'pa ēna yile kkatāk, e' tā ās imi'rak ikkatōk ttē shulōkwakpa ā ena s'wōkirpa ā. E'pa tso' kaneblōk ttē shulō wē ā. Eē ie' tsatkōmirak nī wōshāē. ³⁹ Erē i' skā kianeiā ā' kī yēnoie, e' tā e' choie ā' kawōtā mik se' daparke wēs ikanewekesō es etā. ⁴⁰ I' tka iērō i' nīe, e' kī s'wōkirpa tō se' kkatēmī. Kē iwā tā' mokjē, e' kuēkī ie'pa tō se' kkatē ikī, e' tā kē se' ā e' tsatkēnuk iyōkī.” ⁴¹ Ie' ttē one tā ichēitō ie'pa ā, “A' yūshka.”

20

Pablo mīā Macedonia ena Grecia

¹ Éfeso wakpa shutinekā, e' olone tā Pablo tō Jesús ttōkatapa kiēttsā pattē. E' ukuōkī tā ie' e' chēat ie'pa ā tā imīā Macedonia. ² Ie' tkami kā e' wa'nē iyamipa pattōk, e' tō ie'pa er kuwē tajē. E' ukuōkī tā ie' mīā Grecia. ³ Eē ie' senē si' mañat. Ie' tso'tke kanō klō' uk shkomi dō Siria, e' shuā tā ie' wā ijchenewā tō judiowak ileritsētkē ie' ttowā. E' kuēkī ie' mīāne klō wa tkamine Macedonia. ⁴ Ie' wapiēpa dōr kul. Ekōl kiē Sópato, e' dōr Berea wak, iyē kiē Pirro. Iēkōl kiē Aristarco. Iēkōl kiē Segundo, e' dōr Tesalónica wak. Iēkōl kiē Gayo, e' dōr Derbe wak. Iēkōl kiē Timoteo. Nies wēpa bōl dōr Asia wakpa, e'pa kiē Tíquico ena Trófimo. ⁵ Wēpa ekkēpa mīā kewe sa' yōkī sa' kīnuk kā kiē Tróade eē. ⁶ Pan Kē Yōule Iwōlōwōkā Wa e' kēwō tka, etā sa' e' yēlur Filipos mīā kanō kī dō Tróade. Kā

skēl ukuōkī tā sa' demi Tróade, etā ie'pa kuē sa' tō eē. Eē sa' e' tsēāt kā kul.

Pablo tō ttē bata pakē Skēkēpa Jesús icha erule tso' Tróade, e'pa ā

⁷ Eno diwō tuinetke tā sa' e' dapa'wēkā nīta Jesús kōtēwā e' kēwō tkō' uk. Pablo tso' iyamipa tā kapakōk. Ie' kawōtā e' yōktsa bule es, e' kuēkī ie' kapakē dō kā shabōts. ⁸ Sa' dapanekā u kakkeē e' ā. Tajē bō'wō tso' wōtskiulekā eē. ⁹ Duladula tkēr ekōl ukkō tsitsir kī, e' kiē Eutico. Pablo tso' kapakōk tajē e' dalewa Eutico shtrinewatke kapakwatke. Bata ekkē tā ikapowā tā i'brutanemi dōttsā iski. Etā ikēkā ie'pa tō erē iduowāie. ¹⁰ Etā Pablo dūr kākke, e' e' ēwa tā ie' e' mēkā duladula bata kī, ipaklō'wēwaitō tā ichēitō: —Kē ā' tkinukiā. Itso' tstsē'ka.

¹¹ E' ukuōkī tā Pablo tkakane kākke tā Jesús kōtēwā e' kēwō tkō'wēitō ie'pa tā. Etā ie' kapakēiā dō kā nīne ekkē tā imīā. ¹² Etā duladula tsēmīrakitō tstsē'ka iu ā. E' tō ie'pa ulitane kī tstsē'wēkā buaē.

Pablo e' yēttsā Tróade mīā Mileto

¹³ Sa' mīyal kewe Pablo yōkī kanō kī dō kā kiē Aso eē. Pablo wāk shkak klō wa dō eē, e' kuēkī sa' kawō me'attke ie' tā nī kīnuk eē. ¹⁴ Mik sa' tō ie' kuē, etā ie' e' iēka sa' tā kanō kī tā sa' mīyal kā kiē Mitilene eē. ¹⁵ Ta sa' mīchoē. Bule es tā sa' tkami kā kiē Quío, e' wōshāē. E' bule es tā sa' demi wē kanō irirke kiē Samos eē. E' bule es tā sa' mīā Mileto. ¹⁶ Pablo shkakmi bet dō Jerusalén Pentecostēs kēwō tkō' uk, e' kuēkī sa' mineyal es. Pablo kē e' wōklō'wak tajē Asia, e' kuēkī ie' kē dē' Éfeso.

Pablo kapakē Skēkēpa Jesús icha erule tso' Éfeso e' wōkirpa tā

¹⁷ Pablo tso' Mileto e' tō Skēkēpa Jesús icha erule tso' Éfeso e' wōkirpa tsuk patké nī dapa'uk ie' tā. ¹⁸ Mik idebiturak, etā Pablo tō ichē iarak:

—Wēs ye' senē ā' shuā ye' tsā dē'bitū Asia e'tamī, e' jcher buaē ā' wā. ¹⁹ Erē judiowak ileritseke ye' tsaiōk e' ye' rrewēke tajē, erē kekraē ye' e' wōawa diōshet tā Skēkēpa Jesús kanē uk ye' bak ā' shuā iē wa i' wa. ²⁰ Nies ā' wā ijcher tō ttē buaē ā' kimoie, eē k' uk blēnewā ye' wā yēs ā' yōkī. Ese wa ye' bak ā' wōbla'uk sulitane wōrkī, nīes u ā u ā. ²¹ Ye' bak ichōk wō yēsēsē wa judiowak ā' ena pē' kē dōr judiowak esepa ā: “A' kē er mane'uk Skēkōl ā. A' kē erblōk Skēkēpa Jesús mik mokjē.” ²² I'nē ye' mitke Jerusalén. Ye' ittse tō es Wikōl Batse'r kī ikiane. Kē ye' wā ijcher wēs ye' wēmīrakitō eē. ²³ Kā wa'nē wē ye' dē'ule eē Wikōl Batse'r tō ye' ā' ichēke: “be' wōtēdaē, be' weirdaē siarē,” e' ē jcher ye' wā. ²⁴ Ye' ā tā ye' ttēwā ō ye' tso' tstsē'ka, kē e' kī ye' tkine. Kanē me' ye' ā' Skēkēpa Jesús tō,

e' ē ewākwa ye' éna er bua' wa. Kanē e' dōr Skēkōl er buaē chōke sia, e' ttē buaē pakōk.

²⁵ I hlúie Skēkōl tso' e' ttē pakéyō a' a. I'ñe ye' wā ijcher buaē tō a' ulitane kē tō ye' suepaiane. ²⁶ E' kuēkī i'ñe tā yō ichē a' a mokīē tō a' wēpa kē tsatkēne, e' tā kē ye' iane iwíie. ²⁷ I' kiane kanewē Skēkōl kī, e' ttē pakéyō a' a se. Kē ye' wā ttē wēne blēnewā yēs a' yōkī. ²⁸ E' kuēkī a' e' kō' nū. Nies Wikōl Batse'r tō a' tkē'kā Skēkōl ichapa erule e'pa wōkirpaie ikkō'nukrak, e' kuēkī ie'pa kō' nū buaē a' tō. Ie'pa tō'ttsa Skēkōl tō iwāk pē wa. ²⁹ Ye' wā ijcher tō mik ye' mīa' e' ukuōkī tā pē' dōraē s'yamipa eukwa wes chichi sulusi tō iyiwak ewēwa es. ³⁰ Nies a' shuā wēlepa e' kōrakā s'wōbla'uk kache ttē wa as s'yamipa erblē Jesús mik e'pa mi' ie'pa ē itōkī. ³¹ A' tso' erkī. A' éna ianú tō duas mañal, ñiwe nañewe, kekraē ye' bak a' ulitane pattōk ekōl ekōl iē wa i wa.

³² Es ye' tō a' méat Skēkōl ulā a. Nies a' méatyō Skēkōl er buaē chōke se' a' e' ttē a. Ie' wā dichē tā' a' er dichē kī ioie. Nies ie' wā dichē tā' i kōs buaē moie a' a wēs ikablē' imuk ie' icha batse'r esepa a' es. ³³ Kē ye' wā yi inukōl ena yi datsi' kkeyēule yēs. ³⁴ Erē a' wā ijcher buaē tō ye' kē bak senuk yi ulā mik. E' skēie ye' kaneblē' ye' wāk ulā i' wa e' kō'noie. Nies e' wa ye' tō ye' wapiepa kimē. ³⁵ Es ye' bak a' wōbla'uk kekraē tō s'kawōtā kaneblōk darērēē wēpa kē a kaneblēr, esepa kimoie. Kē se' éna ichōkwa tō Skēkēpa Jesús wāk tō iyē: "Se' tō ikakmē e' dōr ibua'ie se' a, kē dōr ikaktsē."

³⁶ Mik Pablo ttē one, etā ie' e' tkēwā kuchē kī tā ittē Skēkōl tā ie'pa ulitane tā. ³⁷ Ie'pa ulitane tso' e' chōkat Pablo a' iuke taie tā ie'pa tō ipaklō'wēmi iwōalattsēmi. ³⁸ Pablo tō ichétke ie'pa a: "A' kē tō ye' suepaiane." E' tō ie'pa eriawē tajē. E' ukuōkī tā ie'pa mīa' ñaḷemuk dō wē kanō irirke eē.

21

Pablo mīa' Jerusalén

¹ Mik sa' tō sa' yamipa méat, etā sa' e' iéka kanō a. Sa' mīyal yēsēsē ká kiē Cos eē. E' bule es tā sa' mīyal ká kiē Rodas eē tā sa' mīyal ká kiē Pátara eē. ² Etā sa' tō kanō kuē Pátara mi'ke ká kiē Fenicia, e' a' sa' e' iéka tā sa' mīyal. ³ Sa' tkami tā sa' tō ká kiē Chipre e' suē, e' a' te ulā baklī'kka. Etā sa' mir dō Siria. Dalī mir kanō a' e' mekeat Tiro, e' kuēkī sa' demi eē. ⁴ Etā Jesús mik erblōkwakpa serke eē, e'pa yulē sa' tō tā ikuē sa' tō. Sa' sené ká kul ie'pa ska'. Ie'pa tō ichē Pablo a' Skēkōl Wikōl wa: "Be' mū kē mi' Jerusalén." ⁵ Erē ká kul tka sa' kī etā sa' e' yétsane. Ie'pa kōs, ilakōlpa ena ila'r, e' yétsa ie'pa ká a' mīyal sa' ñaḷemuk dōmi dayē kōmik. Eē sa' e' tulēwā kuchē kī ttōk Skēkōl tā. ⁶ E' ukuōkī tā sa' e'

chéat ie'pa a' tā sa' e' iéka kanō a. Etā ie'pa mīyalne iu a.

⁷ Sa' e' yétsa Tiro demi ká kiē Tolemaida eē. Sa' tō s'yamipa serke eē e'pa shkēwē. Sa' e' tséat ie'pa ska' ká e. ⁸ E' bule es tā sa' e' yétsane demi klō wa Cesarea. Eē sa' mī Felipe dōr Jesús ttē buaē pakōkwak e' u a. Ie' dōr wēpa kul shukitulebak Jesús ttekolpa tsá e'pa kimuk, e' ekōl. Ie' ska' sa' e' tséat. ⁹ Ie' ala'r busipa dōkā tkēl kam iserdak wēpa tā. Ie'pa kōs dōr Skēkōl ttekolpa. ¹⁰ Sa' sené ie' ska' elkeē etā wēm debitu ekōl datse Judea, e' kiē Agabo. Ie' dōr Skēkōl ttekol. ¹¹ Ie' dewā sa' o'mik tā Pablo kipamo klō'wēwaitō. Tā e' wa ie' e' muēwā iklō a' ena iulā a' tā ichéitō:

—Wikōl Batse'r tō ichē: "I' es judiowak tō kipamo i' wāk, e' muērāwā Jerusalén. Tā imerattsa ie'pa tō pē' kē dōr judiowak, esepa ulā a."

¹² Mik sa' tō ttē e' tsé, etā sa' ena Cesarea wakpa tso'ñak sa' tā, e'pa ulitane kōché tajē Pablo a: "Kē be' minuk Jerusalén." ¹³ Erē Pablo tō iūtē:

—I' kuēkī a' iuke? E' tso' ye' eriauk tajē. Ye' e' méttasatke monukwā, ñies ttēwā Skēkēpa Jesús ttē kuēkī Jerusalén.

¹⁴ Ie' kē wā sa' ttō iūtēne, e' kuēkī kē sa' wā i kī yēne iā. Sa' ichē:

—As Skēkēpa tō iū wes ie' kī ikiane es.

¹⁵ E' ukuōkī tā sa' dalī ié mīyal Jerusalén. ¹⁶ Jesús ttōkatapa tso' Cesarea, e'pa wēlepa mīyal sa' tā. Ie'pa wā sa' mītsēr wēm kiē Mnasón, e' u a' kapōkrō. Wēm e' datse ká kiē Chipre eē. Ie' dōr wēpa tsá erblē' Jesús mik esepa ekōl.

Pablo mīa' Santiago pakōk

¹⁷ Mik sa' deka Jerusalén, etā s'yamipa tso' eē, e'pa tō sa' kiēwā buaē, ittēs'nerak buaē. ¹⁸ E' bule es tā Pablo mīa' sa' tā Santiago pakōk. Nies Skēkēpa Jesús icha e'pa wōkir kibipa tso'ñak Santiago ska' sēraa. ¹⁹ Ie' tō ie'pa shkēwē tā i kōs wēitō Skēkōl batamik, pē' kē dōr judiowak, esepa shuā, e' pakéitō ie'pa a' yēsēsē. ²⁰ Mik e' tsé ie'pa tō, etā Skēkōl kīkēkarakitō tajē. Ie'pa tō ichē iā:

—A yami Pablo, be' isuē buaē tō iē judiowak dōkā miles e'pa erblétke Jesús mik. Ie'pa ulitane e' mettsa da'a Moisés ttē dalōiēno e' tsatkōk. ²¹ Ie'pa a' iyēne tō be' tō judiowak tso' ká kuā'kī kuā'kī kī, esepa wōbla'wēke tō ttē e' olo'yō. Nies ichekerakitō tō be' tō icheke tō ila'r kūrke wēpa, esepa tottola kkuōlit kē tar. Nies ichekerakitō tō be' tō s'wōbla'wēke tō se' judiowak ser e' kē dalōiaria. ²² Ie'pa ulitane wā ijcherdawa tō be' dē'bitu. E' kuēkī i' wēmi be' tō ie'pa siwa'blōwōwa? ²³ I cheke sa' tō be' a' e' ū. Iē sa' shuā wēpa tso' tkēl kawō me'bak Skēkōl a, e' orketke. ²⁴ E'pa tsūmi e' tā, tā be' e' batse'ū ie'pa tā. Kōs e' patuē e' pataūbō as ie'pa tsā tōtsa manene iwā kkachōie tō

kawō me' ie'pa tō Skēkōl a' e' one. Be' tō iwē es, e' ta judiowak ulitane isugraē tō i kos kī pē' tso' be' chōk suluē e' dōr kache. Ie'pa tō isuēmi tō Moisés ttē dalōiēno e' dalōieta' be' tō ñies. ²⁵ Erē s'yamipa kē dōr judiowak, esepa a' i bikiētsé sa' tō e' kitimbak sa' tō yēkkuō kī. E' kī sa' tō ie'pa a' iyē' tō ie'pa kē kane chē meule i'yi diōkōl tso' dalōiē ese a' ese katōk. Iyiwak pē kē katar. Iyiwak ttēwā kuli' siulekā ese chkā kē katar. Ñies ie'pa kē kane trēnuk.

Pablo klō'wēwarakitō Skēkōl wē pamik

²⁶ Es Pablo e' yēttsā wēpa tkēl, e'pa tā. E' bule es tā ie' e' batse'wē ie'pa tā. E' ukuōkī tā ie'pa tkawā Skēkōl wē a. Eē Pablo tō ibiyō chē tō mik tā ie'pa batse'ne e' diwō ɛne tā ie'pa i'yi meke Skēkōl a' iwakpa bil ekkē.

²⁷ Kawō kul shuā ie'pa tso' batse'ne e' erkewatke etā judiowak welepa datse Asia, e'pa tō Pablo suē Skēkōl wē a. Ie'pa tō imalepa shutiwēkā tā imishkarak Pablo kī iklō'wēwarakitō. ²⁸ Ie'pa anekarak: "A yamipa, sa' kimū. Wēm i' shkōke kā wa'ñe s'wōbla'uk tō se' judiowak ser, e' kē dōr buaē. Ie' icherami tō Moisés ttē dalōiēno ena Skēkōl wē i' kē dōr buaē. I'ñe tā pē' kē dōr judiowak esepa welepa debitu ie' wa'ñe Skēkōl wē a. E' tō kā i' dōr batse'ne e' ia'wēkā."

²⁹ Wēm kiē Trófimo e' su' ie'pa tō Jerusalén ie' dōr Éfeso wak. Ie'pa tō ibikeitsé tō Pablo wa' imi Skēkōl wē a, e' kuēkī ie'pa tō ichē es.

³⁰ Kā e' wakpa kos shutinekā debitu tūneule. Tā Pablo klō'wēwarakitō kuēmi u'rki. E' bet Skēkōl wē wēkkō ulitane wōtēwarakitō. ³¹ Ie'pa tō ittekewatke etā ttē de Roma ñippōkwakpa eruleē e' comandante a' tō Jerusalén wakpa ulitane shutinekā tajē. ³² Etā ie' tō ñippōkwakpa dapa'wē ikayuapa tā, etā itunemirak wē pē' daparke eē. Mik pē' tō ñippōkwakpa ena icomandante suē, etā ie'pa tō Pablo méat, kē ippēia. ³³ Etā comandante debitu, e' tō Pablo klō'wēwā tā imaykwā kē tabechka kichaie bōtō wa. E' ukuōkī tā ie'pa a' ichakēitō: "¿I' dōr yi? ¿I' wamblēitō?" ³⁴ Erē welepa tō ichē kuā'kī aneule, iēltēpa ichē kuā'kī aneule. Tajē ie'pa arkerak kuā'kī kuā'kī, e' wa kē ishulir, e' kuēkī ie' tō itsukmi kē ñippōkwakpa wē a. ³⁵ Pē' ɛna ie' klō'wakwā kēsik wa, e' kuēkī mik idemirak ñippōkwakpa wē klékata kī, etā ñippōkwakpa tō Pablo batsékami. ³⁶ Pē' kos arke Pablo itōkī: "ittōwā!"

Pablo e' tsatké judiowak wōrkī

³⁷ Mik Pablo dōkewatke ñippōkwakpa wē a etā ie' tō comandante a' ichē:

—Kawō mú ña ttōk be' tā.

Etā comandante tō iūtē:

—Ye' kē wā ijchē tō be' ttō griegoie.

³⁸ E'ma be' kē dōr Egipto wak dē'bitu ekōl e' ka'kā ñippōk sa' tā e'. Ie' mīā kā wē kē yi ku' eē s'ttōkwā wakpa tā dōkā mīl tkēyōk (4000).

³⁹ Etā ie' tō ichē ia:

—Au, ye' dōr judiowak kune Tarso, kā e' dōr kā kibi atē Cilicia. Kawō mú ye' a' ttoie ie'pa tā.

⁴⁰ Etā comandante tō kawō mé ia. Etā ie' dur shkē'ka ñippōkwakpa wē klékata kī tā iulā kkachē pē' tso' tajē, e'pa a' tō a' siwā'blōlur. Mik isiwa'blēwarak, etā ie' ttē ie'pa tā hebreoie. Tā ichēitō iarak:

22

¹ "A yamipa, a kēkēpa, ye' e' tsatkōke, e' ttsō."

² Mik ie'pa tō ittē tō Pablo ttōke ie'pa tā iwākpa ttō wa, etā ie'pa kī siwā'blēlur. Ie' tō ichē:

³ "Ye' dōr ñies judiowak wēs a' es. Ye' kune' Tarso atē Cilicia eē. Erē ye' talane jē Jerusalén. Gamaliel tō ye' yō' yēsēsē wēs se' ttē dalōiēno kiteat iaiaē e' tō ichē es. Kekraē ye' tso'ie Skēkōl dalōiōk ye' er kos wa kos a' ulitane tō idalōieke i'ñe ekkē. ⁴ Mik se' wēpa tō Jesús dōr Se' ñāla e' ttē klō'wē, etā esepa tōtiuk ye' bak ttēwā, klō'wēwā, wōtēwā s'wōto wē a. Kē ye' tkine tō wēm idir ō alakōl idir. ⁵ Ñies sacerdote kibi ena s'kueblupa ulitane, e'pa tō a' a' ichēmi tō e' dōr mokīē. Ie'pa tō ye' a' yēkkuō me' tsēmi s'yamipa tso' Damasco e'pa a. Yēkkuō e' tō kawō me' ye' a' Jesús mik erblōkwakpa esepa tsobitū dō Jerusalén we'ikē.

⁶ "Erē ye' miria ñāla kī. Diwō de bata a' tā ye' dōkemitke Damasco tsinet, e' bet tā i' bitheska kā jai a' bō'wōie e' olo bune tajē ye' pamik. ⁷ Eē ye' anere iski. Etā ittō ttsēyō tō ichē ña: 'A Saulo, a Saulo ¿iōk be' tō ye' we'ikeke?' ⁸ Etā ichakēyō: 'A Skēkēpa, ¿be' dōr yi?' Etā ie' tō iūtē: 'Ye' dōr Jesús Nazaret wak, e' we'ikeke be' tō. ⁹ Itso' rak ye' tā, e'pa tō bō'wō suē, erē i' yēne ye' a, e' wā kē ane ie'pa ɛna. ¹⁰ Etā ye' tō ie' a' ichakē: 'A Skēkēpa Jesús, ¿i' wēmīyō?' Tā ie' tō ichē ye' a: 'Be' e' kōkā. Be' yū Damasco. Eē i' kos wēmi be' tō, e' yēdaē be' a. ¹¹ Bō'wō olo tō ye' wōbla batuwēwā, e' kuēkī ye' wapiepa tō ye' ulā iémirak dō Damasco.

¹² "Eē wēm tso' ekōl kiē Ananías, e' tō Skēkōl dalōieke tajē. Moisés ttē dalōiēno kitule e' dalōiekeitō yēsēsē. Judiowak kos serke Damasco e'pa tō ichēke tō ie' dōr wēm buaē. ¹³ Ie' debitu ye' ska' tā ye' a' ichē: 'A yami Saulo, be' wōbla buanū.' E' wōshāē tā ye' wōbla buanene iwawēnene Ananías suēyō iwa. ¹⁴ E' ukuōkī tā ie' tō ye' a' ichē: 'Skēkōl dalōiōk se' yēpa bak kā iaiaē, e' tō be' shukitatbak as i' kiane wē ie' kī e' jcher be' wā. Ñies be' shukititō as yi dōr Yēsēsē e' saūbō ena ie' wāk tō tōsōbō. ¹⁵ Be' dōraē ie' ttekolie. I' kos su' be' tō, i' kos ttsē' be' tō, e' cheraēbō sulitane a. ¹⁶ I' tā kē bō ipanukia. Be' e' kōkā. Be' e' wōskuō. Skēkōl a' ikiō as i' sulu kos wamblēbō e' nui olo' yōitō be' kī.'

17 “Mik ye' dene Jerusalén etā, ye' mīā ttōk Skēkōl tā iwé a, eē ye' tō i sué kabsueie. 18 Skēkēpa Jesús suēyō tā ichéitō ña: ‘Be' tō ye' ttē pakēmi judiowak a, e' kē klō'wepa ie'pa tō. E' kuēkī be' e' yōttsā bet Jerusalén.’ 19 Etā ye' iché iā: ‘A Skēkēpa, ie'pa wākpa wā ijcher tō ye' bak ie'pa ñi dapa'wō wé kos a, be' mik erblōkwakpa, esepa yulōk ppē, wōtēwā s'wōto wé a. 20 Mik Esteban dōr be' kanē mēso bak be' ttē pakōk, e' kōtwā ie'pa tō, etā ye' tso' eē. E' wēne buaē ye' wa. E' dalewa ye' tso' ie'pa datsi' kkō'nuk.’ 21 Erē ie' tō ye' a iché: ‘Be' shkōmitke ñalā kī. Ye' be' patkeke kāmīē pē' kē dōr judiowak esepa a.’ ”

Pablo atē comandante ulā a

22 Pablo ttōke e' ttsōk ie'pa tso' buaē, erē mik pē' kē dōr judiowak e' aritséitō, etā ie'pa ñi kēkā anuk darērēē: “iwēm ese kē kawōtā senukiā! i ttōwāsōl!” 23 Ie'pa arkekarak tajē, tā idatsi' wōtī'wēkerakitō kashuk a, ñies ká po uyekekitō kashuk a kēsik wa. 24 E' kuēkī comandante tō Pablo tsukmi kē weshkē ñippōkwakpa wé a tā ippōk kē as itō ichōkā i kuēkī pē' wōñarke ie' kī tajē. 25 Erē mik ie'pa tō Pablo muēwātke ppē ttsa'bata daloie wa, etā ie' tō capitán dur eē, e' a ichaké:

—ǀA' a kawō mēne wēpa dōr romawak esepa ppōk kam ishulir e' yōkī?

26 Mik e' ttsé capitán dur eē e' tō, etā imiā icomandante a ibiyō chōk tā iché iā:

—ǀWēs be' iwēmī? Wēm e' dōr romawak.

27 Etā comandante debitū Pablo ska' tā ie' tō ie' a ichaké:

—ǀMokī be' dōr romawak?

Pablo iūtē:

—Tō, es idir.

28 Etā comandante tō iché:

—Ñies ye' dōr romawak, e' patō'yō inukōl tajē wa.

Tā Pablo iūtē:

—Erē ye' dōr romawak ye' kune' es e' kuēkī.

29 Mik ittserakitō, etā ippōkwakpa tō Pablo méat bērē. Mik comandante wā ijchenewā tō Pablo dōr romawak, etā ie' suane tō iōk ie' tō imaukwā patké'.

Pablo e' tsatké judiowak wōkirpa wōrkī

30 Comandante kī ikiane jchenowā mokīē tō i kī Pablo kcateke judiowak tō. E' kuēkī bule es tā ie' tō sacerdotepa wōkirpa ena judiowak wōkir malepa kē e' dapa'ukka. E' ukuōkī tā ie' tō Pablo wōtsōōk patké tā iyēttsaitō tsēmi duēsēr ie'pa wōrkī.

23

1 Etā Pablo tō ie'pa suēwā krereē iwō kī tā iché iarak:

—A yamipa, ikkē ye' senére, etā ye' er kē wā ye' kkatēne i kī Skēkōl wōa.

2 Etā sacerdote kibi kiē Ananías, e' tō, itso' rak Pablo o' mik, e' pa kē Pablo ppōk ikkō kī. 3 Erē Pablo tō iūtē:

—ǀBe' dōr e' ōkwak, e' pperaē Skēkōl tō! Sē be' tkēr ye' shulōk Moisés ttē dalōiēno e' wa. Erē ǀiōk ye' ppōk kēbō? E' wa ttē ñe' dalōsēwēwā be' tō.

4 Itso' rak eē, e' pa tō iché Pablo a:

—ǀBe' tso' Skēkōl sacerdote kibi e' chōk suluē!

5 Pablo tō iché:

—A yamipa, ye' kē wā ijcher tō ie' dōr sacerdote kibi. Skēkōl yēkuō tō iché: ‘Yi tso' s'wōkirie, ese kē char suluē.’

6 Mik Pablo wā ijchenewā tō iwōkirpa shābōtsa dōr saduceowakpa, shābōtsa dōr fariseowakpa, etā ie' tō ie'pa a iché aneule:

—A yamipa, ye' dōr fariseowak. Ñies ye' yēpa kos dōr fariseowakpa. S'duowā shkerkāne, e' wā panekeyō krōrōē, e' kī a' tso' ye' kkatōk.

7 Mik Pablo tō ttē e' ché, etā fariseowakpa ena saduceowakpa e' pa wōñanemi ñi kī. Etā ie'pa ñi blabatsélor. 8 Saduceowakpa tō icheke tō s'duowā kē shkertā'kāne. Ñies ichekerakitō tō Skēkōl biyōchōkwakpa kē tā, wimblupa sulusi kē tā'. Erē fariseowakpa tō iyi ekkē kos klō'wé tō itso'. E' kuēkī ie'pa ñi blabatsélor. 9 Ie'pa ulitane arkerak tajē. Fariseowakpa dōr s'wōbla'uk ttē dalōiēno wa wakpa wēlepa e' kēkā tā ichérakitō:

—Wēm i' kē wā i sulu wamblēne. Isalema wimblu ō Skēkōl biyōchōkwak wēle utule ie' tā.

10 Erē ie'pa kī shutirkeka tajē kēsik wa, e' kuēkī comandante suane dō' Pablo ttēwarakitō. E' kuēkī iñippōkwakpa tsuk patkéitō Pablo yottsā eē tsēmi ñippōkwakpa wé a.

11 E' nañewe tā Skēkēpa Jesús debitū e' tō Pablo a iché: “Be' er kuū. Wēs be' tō ye' ttē paké ǀe Jerusalén es ñies be' kawōtā ipakōk Roma.”

Judiowak kawō mé ñi a Pablo ttōkwā

12 E' bule es tā judiowak wēlepa tō kawō mé ñi a Pablo ttōkwā. Ie'pa tō ittē mé Skēkōl a ttē i' wa: “Kē sa' chkōpa, kē sa' di' yōpa dō mik Pablo ttēwā sa' tō etā.” 13 Wēpa tō ittē mé es, e' pa dōkā dabom tkēyōk (40). 14 Etā ie'pa mīyal sacerdotepa wōkirpa ena judiowak kuēblupa, e' pa ska' tā iché iarak:

—Sa' tō ttē me' Skēkōl a tō kē sa' chkōpa, Pablo kam ttōwā sa' tō e' yōkī. E' kē wā one sa' wa, e' tā as Skēkōl tō sa' we'ikō. 15 E' kuēkī a' ena s'wōkirpa malepa, a' ichō comandante a tō Pablo tsūbitū bule. A' e' ō tō a' kī ie' kiane chakē bua'iewā ishuloie. E' dalewa sa' tso'tke ikinuk ñalā kī ttēwā kam idō a' ska' e' yōkī.

¹⁶ Erë Pablo nauyö wä ijchenewä tä imía ñippökwakpa wé a tä ibiyö méitö Pablo a.
¹⁷ Eta Pablo tö capitán kié eköl tä iché ia:

—Duladula i' tsümi comandante ska'. Ie' wä ilé tso' yënoie ie' a.

¹⁸ Eta capitán e' tö itsémi comandante ska' tä iché ia:

—Pablo tso' wötëule, e' tö ye' kié tä ikköché ye' a tö duladula i' tsümi be' ska'. Ie' wä ilé tso' yënoie be' a.

¹⁹ Eta comandante tö iklö'wéwä iulä a tä itsémi bánet. Ee ie' a ichakéitö:

—¿I cheke be' tö ye' a?

²⁰ Ie' tö iché ia:

—Juduiwak kawö métké ñi a be' a ichök tö bulepa Pablo tsümi wé juduiwak wökirpa e' dapa'uke ee. Ie'pa e' öke tö Pablo tté kiane shulë bua'ie ie'pa ki. ²¹ Erë ie'pa tté kē klö'war. Juduiwak wēpa dōka dabom tkēyök (40) kīta, e'pa tso' blēule Pablo panuk. Ie'pa kablē' Skēkōl a tté i' wa: “Kē sa' chkōpa, kē sa' di' yōpa dō mik sa' tö Pablo ttēwä eta.” Ie'pa tso'tke, ima be' icheke, e' ē panuk.

²² Eta comandante tö ipatkémine tä iché ia: “Kē yi a ichar tö e' ché be' tö ye' a.”

Pablo patkémi Judea wökir kié Félix e' ska'

²³ Eta comandante tö ikimukwakpa kié bōl tä ichéitö ie'pa a: “Ñippökwakpa mi'ke klö wa esepa klö'ü dōka cien böyök (200). Nies ñippökwakpa mi'ke kabaio ki esepa shtö dōka dabom kuryök (70). Nies ñippökwakpa wä ket mi'ke esepa klö'ü dōka cien böyök (200). Katuine de sulitu (9:00 pm) eta e'pa kos dapa'ü as imi'rak Cesarea.” ²⁴ Nies ichéitö: “Kabaio yulö Pablo tsömi. Itsümi kkö'nü buaé dömi s'wökir Félix ska'.” ²⁵ Ie'pa tä comandante tö yëkküö patkémi mē Félix a. Ikitule yëkküö ki e' tö iché i' es:

²⁶ “A Félix, s'wökir kibi. Ye' dör Claudio Lisias. Yëkküö i' shtëyö be' a. Be' shké'wéyö. ²⁷ Juduiwak wökirpa tö wēm i' klö'wä iminerak ittökwä. Erë mik ye' wä ijchenewä tö ie' dör romawak, eta ye' mīa ye' ñippökwakpa tä tä itsatkēe sa' tö. ²⁸ Ye' ki ikiane jchenukwä tö i' ki ie'pa tö ikkateke. E' kuëki itsémiyö juduiwak wökirpa wörki. ²⁹ Ie'pa tö ikkate ie'pa tté dalöiëno kitule, ese ki. Erë kē ye' wä i' sulu kune ie' ki ittowaie ö iwötoie s'wöto wé a. ³⁰ Erë ye' wä ijchenewä tö juduiwak welepa kawö mé ñi a ittowaie, e' kuëki ye' tö ipatkébitu be' a. Nies ye' tö ichétke ikkatökwakpa a tö i' ki ie'pa éna ikkatak, e' chö be' wöshäé.”

³¹ Eta ñippökwakpa wä Pablo mítser nañewe wēs ie'pa a ikéwö mēne es. Ie'pa demi ká kié Antípatris ee. ³² Bule es tä

ñippökwakpa dami klö wa, e' eltēpa biteane ñippökwakpa wé a. Eta ieltēpa dami kabaio ki, e'pa wä Pablo mítser. ³³ Mik ie'pa demirak Cesarea ee, eta ie'pa tö yëkküö mé iwökir kibi a. Nies Pablo méitörak ia. ³⁴ Iwökir kibi tö yëkküö sué one eta ie' tö Pablo a ichaké: “¿Wé be' datse?” Mik ie' wä ijchenewä tö idatse Cilicia, ³⁵ eta iché ia:

—Mik be' kkatökwakpa debitu eta be' tté ttseraëyö.

Eta ie' tö Pablo wötökwa patké s'wöto wé tso' u bērie yō' blu' Herodes tö ká e' wökirpa a e' a. Ee iwötēwarakitö.

24

Pablo e' tsatké Félix wörki

¹ Ká de skel eta sacerdoté kibi kié Ananías, e' demi Cesarea juduiwak kueblupa welepa tä Pablo kkatök. Nies wēm eköl kié Tértulo, e' de ie'pa wä ie'pa ttekölie Pablo kkatök Félix a. ² Mik Pablo debitu eta Tértulo tö ikkatémi. Ie' tö Félix a iché:

A kēkēpa s'wökir kibi, be' tté dikia ká taié sa' serke bēre ñita. Be' erbikö buaé, e' wa be' tö sa' wakpa kime taié. E' kuëki sa' tö wéstela ché be' a. ³ A Félix, kēkēpa taié, be' tö sa' kimeke taié, e' kuëki kekraé ká ulitane ki sa' tö wéstela ché taié be' a. ⁴ Kē ye' éna be' kawö chōwak taié, erë be' we'ikēyö, sa' ttö tso' bērbēr ē er bua' wa. ⁵ Sa' wä ijchenewä tö wēm i' dör pē' sulué. Ie' shkōke ká wa'ñe juduiwak shutiuk ñi ki as iñi blabatsölor. Ie' dör Jesús Nazaret wak e' klépa eruleé e' wökir eköl. ⁶⁻⁷ Nies ie' éna Skēköl wé ia'wakka ñaie. E' kuëki sa' tö iklö'wéwä.* ⁸ Be' wák a ie' chakirmi, es be' wä ijchermi tö i' ki sa' tö ikkateke, e' dör mokie.

⁹ Juduiwak tso' ee, e'pa ulitane tö Pablo kkateke ñittsē. ¹⁰ Eta Félix tö ie' a kawö mé ttoie tä ie' tö iché:

—Ye' wä ijcher tö ká iaiaé be' dör ká i' wakpa tté shulökwak. E' kuëki ye' tse'ne buaé e' tsatkök be' wörki. ¹¹ Be' wák wä ijchermi tö ye' dē'rōka Jerusalén Skēköl dalöiök, e' ki ká detke dabom eyök ki böt (12). ¹² Ie'pa kē wä ye' kune yi tä ñi chök. Ie'pa kē wä ye' sune pē' shutiukka Skēköl wé a, ñies juduiwak ñi dapa'wō wé malepa a, ñies Jerusalén kos a. ¹³ I' kos ki ie'pa tö ye' kcateke, e' kē yēpa ie'pa a yēsēsē be' a. ¹⁴ Erë tö be' a iché tö Jesús dör ñala chök, e' tté wa ye' tso' sa' yēpa bak ká iaiaé e'pa Kēköl dalöiök. Ie'pa tö iché tö tté e' kē dör buaé. Erë ñies i' kos kitatbak yëkküö ki Moisés ena Skēköl tteköla tö, e' klö'wé ye' tö. ¹⁵ Nies ye' erblöke Skēköl mik wēs ie'pa es tö se' yēsēsē ena se' sulué duowä e'

* **24:6-7** Yëkküö kitule ká iaiaé welepa tö tté i' ki mékã tté i' wa: Sa' ki ikiane shulë wēs sa' tté dalöiëno tö iché es. 7 Erë shkēkpa wökir kibi kié Lisias, e' debitu tä iyēttsa sa' ulä a kēsik wa. 8 Ie' tö sa' a iché tö Pablo kkatökwakpa kawötä ikkatök be' wörki.

shkerdakane. ¹⁶ E' kuëkj kërakre ye' e' chöke senuk buaë Skëköl wöa ena sulitane wöa as kër ye' er tö ye' kkatö i kji.

¹⁷ “Ye' mine sené duas tajë kër dë'ia je, e' ukuöki ta ye' dene je ye' wakpa shüa inuköl kakmuk s'siarëpa a. Nies ye' dene iyi muk Skëköl a idalöioie. ¹⁸ E' kanëuk ye' tso' Skëköl wé a e' dalewa ye' suë ie'pa tö. Ye' e' batse'wétke wës sa' ttë kitule tö ichë es. Eë pë' kër ku' tajë. Kër yi shutineka. ¹⁹ Erë judiowak welepa datse Asia, e'pa tso' ee. E'pa éna ye' kkatok ilë kji, e' ta warma ie'pa kawötä shkörö je ye' kkatök. ²⁰ Ie'pa kër shkärö, e' ta as je itso'rak e'pa tö ichö tö i sulu kuë ie'pa tö ye' kji mik ye' dë' e' tsatkök judiowak wökirpa wörki eta. ²¹ Erë mik ye' bak ie'pa wörki, eta ttë i' è yë' ye' tö aneule: ‘S'duowä e' shkerkane e' klö'wëyo, e' kji a tso' ye' kkatök i'ne.’”

²² Jesús dör ñala chökle e' ttë jchertke buaë Félix wa. E' kuëkj mik ché Pablo tö, e' ttsëitö ta je kër kji ttë i' kianeia tse. Ie' iché ie'pa a:

—Mik comandante kië Lisias, e' de, e' wa ye' tö a' ttë shulë.

²³ Eta Félix tö capitán eköl ké Pablo wötökwanë s'wötö wé a, erë ichéitö ia:

—Ikko'nü er bua' wa wës kër s'wötëule es. Kawö mü ie' a as iyamipa bitü ikanë uk.

²⁴ Bökk es ta Félix debitune ilaköl kië Drusila e' ta. E' dör judiowak. Félix tö Pablo tsuk patké. Pablo tö s'kawötä erblök Jesucristo è mik e' wä paké Félix a. E' tsök ie' tso'. ²⁵ Erë mik Pablo tö sene yëysë ena e' kkö'nè sene sulu yök ena s'shulir aishkuö ta e' wä paké, eta e' tö Félix tkiwëwa. Ie' tö iché Pablo a:

—Be' yüne. Mik ye' kawö kune e' wa ye' tö be' kiëne.

²⁶ Nies Félix tö ipaneke tö Pablo mü tö inuköl watkë ia iomine bër, e' kuëkj ie' tö Pablo kiekerö kërakre ttök ie' ta. ²⁷ Es itka dö duas bök. E' ukuöki ta Félix kër kaneblöia s'wökirie. Ie' skëie wëm kië Porcio Festo, e' de s'wökirie. Félix atak buaë judiowak ta, e' kuëkj Pablo mégitö wötëule s'wötö wé a.

25

Pablo e' tsatké Festo wörki

¹ Festo demi Cesarea kaneblök s'wökirie e' kji ká de mañat ta imia Jerusalén. ² Eë ta sacerdotepa wökirpa ena judiowak wëpa kibipa, e'pa tö Pablo kkaté Festo a. ³ Ie'pa tö ikie ie' a: “Sa' kimü er bua' wa. Kawö mü Pablo tsöbitü je Jerusalén.” E' dör Pablo ttowä ñala kji. ⁴ Erë Festo tö iütë:

—Pablo tso' Cesarea wötëulewä s'wötö wé a. Eë ye' mi'ke kukuie. ⁵ I sulu wamlë ie' tö, e' ta as a' wökirpa mi' ye' ta Cesarea ie' kkatök eë.

⁶ Festo sené Jerusalén ká paköl (8) ká dabom (10) e' ulatök ta imiane Cesarea. E' bule es ta ie' e' tkéka ikula' kji ttë shülo wé a. Eta Pablo tsuk patkéitö shulë. ⁷ Mik Pablo dewä, eta judiowak datse Festo ta Jerusalén, e'pa dewä ie' o'mik ta ikkaté iyi suluë tajë ese kji. Erë ie'pa kër a iwöklönuk yës tö e' dör mokji. ⁸ E' ukuöki ta Pablo ttë e' tsatkoie. Ie' tö iché ia:

—Ye' kër wä i sulu wamlëne yës judiowak ttë dalöieno kji, nies Skëköl wé kji, nies Roma wökir kibi e' ta. Ekkëpa kër yëule ye' wä suluë.

⁹ Erë Festo atak buaë judiowak ta, e' kuëkj ie' tö Pablo a ichaké:

—¿Be' shkak Jerusalén as ye' tö be' shulö eë?

¹⁰ Ie' tö iütë:

—Au. Ye' tso'tke Roma wökir kibi e' ttë shülo wé a. Je a' kawötä ye' shulök. Be' wä ijcher buaë tö ye' kër wä i sulu wamlëule judiowak ta. ¹¹ Erë ilë sulu wamlëyo, ese kuë a' tö, e' kji ye' kawötä ttëwa, e' ta ye' ttöwa. Erë i kos kji ie'pa tö ye' kkatëke, e' kër yëne, e' ta kër yi kawötä ye' muktsa ie'pa ulä a. E' kuëkj ye' tö ikie tö Roma wökir kibi as e' wäk tö ye' shulö*.

¹² Eta Festo ttë ipattökwapka ta eta ichéitö Pablo a:

—Buaë be' ikiétke tö Roma wökir kibi tö be' shulö. E' kuëkj ye' tö be' patkekemi Roma as ie' be' shulö.

Festo tö Pablo ttë paké blu' Agripa a

¹³ Ká tka wëkkë alë e' ukuöki ta blu' kië Agripa e' demi Cesarea ikutä kië Berenice e' ta Festo tkënekä ká wökirie e' këwö tkö'uk.

¹⁴ Ie'pa e' tsäté ká tajë. ¹⁵ Erë Festo tö i tköke Pablo ta e' paké blu' Agripa a: Ie' tö iché ia:

—Je wëm tso' eköl méat Félix tö wötëule s'wötö wé a. ¹⁵ Mik ye' bak Jerusalén, eta sacerdotepa wökirpa ena judiowak kuëblupa, e'pa debitü wëm e' kkatök ye' a. Ye' a ikiérakitö as ye' iwömuttsa ttëwa. ¹⁶ Ye' tö ie'pa iütë tö romawak wökirpa kër yi ttëta' wa, kam ie' tsatkö ikkatökwapka ta ñi wöshaë e' yökji. ¹⁷ E' kuëkj mik ie'pa debitü je, eta kër ye' kawö chöone. E' bule es ta ye' e' tkéka ye' kula' kji ttë shülo wé a ta wëm e' tsuk patkéyo. ¹⁸ Erë mik ikkatökwapka debitü, eta ie'pa kër wä ikkatëne iyi sulu kji wës ye' ibikeits es. ¹⁹ Ie'pa tö ikkaté wës ie'pa Skëköl dalöieke ese kji. Nies wëm këtëwa kië Jesús, e' ché Pablo tö tö itso' tsé'ka, ese è kji ie'pa tö ikkaté. ²⁰ Ye' kër wä ijcher wës yö ttë e' wë, e' kuëkj ye' tö Pablo a ichaké: “¿Be' shkak Jerusalén as eë be' shulir ttë i' kji?” ²¹ Erë ie' ikié tö as se' wökir kibi tö ishulö. E' kuëkj ye' tö ikëwö mé tö as itkër wötëule dö mik ye' tö ipatkekemi eta.

* **25:11** Pablo dör romawak e' kuëkj ie' a kawö ta' ikiök Roma wökir kibi a tö e' tö ishulö. Roma wökirpa tsitsir kër a iwöklönuk.

²² Etā Agripa tō iché Festo a:

—Ye' éna wēm e' ttō tssak ñies.

Tā Festo tō iūtē:

—Bule bō ittseraē.

²³ Bule es tā Agripa ena Berenice, e'pa debitū, tkawā u a shkōrami wēs kēkē tajē es. Nippōkwakpa wōkirpa ena kā e' kēkēpa dalōiērtā' tajē, esepa debitū ie'pa tā ñies. Etā Festo tō Pablo tsuk patké ²⁴ tā ichéitō:

—A blu' Agripa ena kēkēpa ulitane tso' iē se' tā, iē wēm dur ekōl kiē Pablo. Judiowak kōs tō ie' kcateke ye' a Jerusalén ñies iē Cēsarea. Ie'pa kē shtrirtā' wā ye' a ikiōk aneule tō ikéwō mūttsā ttēwā. ²⁵ Erē ye' a tā ie' kē wā i wamblēne i kī yō ittōkwā ipatkēmi. Erē ie' wāk tō ikiē as Roma wōkir kibi tō ishulō. E' kuēkī ye' tō ibikeitsbak patkēmi eē. ²⁶ Erē kē i kune ye' wā shtëmi yēkkuō kī mēmi s'wōkir kibi a ikkatoie. A Agripa, e' kuēkī ye' wā idebitū a' wōrkī, bua'ie be' wōrkī, as be' ichakō. Ima be' ichē, e' ukuōkī tā iyēkkuō shtëmiyō. ²⁷ ¿Wēs ye' tō yi patkemimi shulē kē wayēule tō i kī ikkatērke?

26

Pablo e' tsatkē blu' Agripa wōrkī

¹ E' ukuōkī tā Agripa tō Pablo a iché:

—Be' ttō e' tsatkoie.

Etā Pablo ulā kēkā tā ittēmitke i' es: ²⁻³ “A blu' tajē Agripa. Se' judiowak ser, e' jcher buaē be' wā. Ñies ttē i' kī sa' ñi chōke, e' jcher buaē be' wā. E' kuēkī i' ñe tā ye' tssē'ne buaē e' tsatkōk be' wōrkī i kōs kī judiowak tō ye' kcateke, e' yōkī. Es ikiéyō be' a tō ye' ttō tssō enaē.

⁴ “Se' wakpa kōs wā ijcher buaē tō wēs ye' ser ye' kaska' ena Jerusalén mik ye' bak duladula etā. ⁵ Ñies ie'pa wā ijcher buaē tō kekraē ye' dōr fariseowak. Ese wakpa e' tiuke Skēkōl ttē dikīā yēsēsē se' wakpa malēpa tsāta. Ie'pa kī ikiane, e' tā ie'pa tō ichēmi tō mokī ye' dōr fariseowak. ⁶ Skēkōl kablē' se' yēpa bak kā iaiāē e'pa a tō s'duowā e' shkerdakane, e' wā panekeyō mokī, e' kī ie'pa tso' ye' kkatōk i' ñe tā. ⁷ Se' dōr Israel aleripa e' ditsēwōpa dōkā dabom eyōk kī bōl (12), e'pa tō iwā paneke ñies er mokī wa. E' kuēkī ie'pa tō Skēkōl dalōiē e' wakanewēkerakitō ñiē nañē kekraē. A blu' Agripa, s'duowā shkerdakane, e' panekeyō wēs se' wakpa malēpa es, e' tā i kī ie'pa tso' ye' kkatōk? ⁸ ¿I kuēkī a' ibikeitseke tō s'duowā e' kē shkenukkane Skēkōl a?

⁹ “Ye' wāk bak ibikeitsōk tō ye' kawōtā i kōs or ye' a e' uk Jesús Nazaret wak e' ttē wōklō'woie. ¹⁰ Es ye' tō iwamblē' Jerusalén. Sacerdotēpa wōkirpa tō ye' a kawō me' iwambloie. S'batse'rpa tajē wōtē'wā ye' tō s'wōtō wē a. Kē dōr e' ē, ñies mik ie'pa ttekerakitō, etā ye' a tā e' dōr buaē. ¹¹ Tajē ie'pa we'ikyō se' ñi dapa'wō wē ulitane a

ie'pa koie ie'pa erblō Jesús mik e' olo'yōk. Ye' kēsik blē' ie'pa kī tajē. Ye' tō ie'pa tōtē'rō tkōrō kā bār kī we'ikē.

¹² “Sacerdotēpa wōkirpa tō ye' a kawō me' ena ye' patkē' ese wamblōk Damasco, e' wakanéuk ye' mirwā. ¹³ Erē, a blu', ñāla kī dibata a tā kā jai a ye' tō i suē bō'wōie e' tkōkā diwō olo tsāta. Bō'wō e' olo bune ye' pamik ena imirwarak ye' tā e'pa pamik ñies. ¹⁴ Sa' kōs anere iskī tā ittō tsséyō e' tō ichē ña hebreoie: ‘A Saulo, a Saulo, ¿iōk be' ye' we'ikeke? I sulu wamblekebō ye' kī e' wa be' wāk e' mukettsā we'ikē wēs iyiwak kē shkak ppēsō kal wa es.’ ¹⁵ Ye' tō iē' a ichakē: ‘A Skēkēpa, ¿be' dōr yi?’ Ie' ye' iūtē: ‘Ye' dōr Jesús, e' we'ikekebō. ¹⁶ Erē be' e' duōkā. Ye' e' kkachē be' a be' patkoie kanēblōk ye' a. I kōs suēbō i' ñe ena i kōs kkacheraēyō be' a, e' pakeraēbō sulitane a. ¹⁷ Ye' tō be' patkeraē be' yamipa a ena pē' kē dōr judiowak esepa a. Ye' tō be' tsatkeraē ie'pa ulā a. ¹⁸ Ye' tō be' patkeraē ie'pa wōā kā ñi'uk as ishkorak Skēkōl tā kā ñi a, kē ku'ia klōulewā stui a Satanás ulā a; ñies as inui olo'yardak ikī as idōrak Skēkōl icha batse'r e'pa kīie ierblérak ye' mik e' wa.’

¹⁹ “A blu' Agripa, i yēne ña kā jai a e' wawéyō. ²⁰ Jesús ttē buaē tsā pakéyō Damasco wakpa a, e' ukuōkī tā yō ipakē Jerusalén wakpa a ñies kā malē tso' Judea e' kōs wakpa a. Nies ipakéyō pē' kē dōr judiowak esepa a. Ye' tō ie'pa kōs pattē: ‘A' er mane'ū Skēkōl a. A' sēnū buaē yēsēsē ikkachoie tō mokī a' er mane'wētke ie' a.’” ²¹ E' kuēkī se' yamipa judiowak e'pa tō ye' klō'wā Skēkōl wē a ttēwā. ²² Erē dō ikkē tā Skēkōl tō ye' kímē, e' kuēkī ye' tso'ia ie' ttē pakōk sulitane a, s'dalōiērtā' tajē esepa a, ñies se' esepa a. I yē'atbak Skēkōl ttekolpa ena Moisés, e'pa tō tō iktōraē, e' e'pakekeyō. Kē ye' wā ttē kuā'kī pakane. ²³ Ie'pa tō iyē'at tō wē pairine'bitū idi' wa s'blūie e' kawōtā ttēwā. E' ukuōkī tā ie' shkerdakane keweie sulitane yōkī, tā s'tsatko ttē pakeraēitō judiowak a ena kā ulitane wakpa a. Ttē e' dōr wēs bō'wō es se' er ñi'woie.”

Pablo tō Agripa shkēñē erblōk Jesús mik

²⁴ Es Pablo e' tsatkōke e' shuā Festo tō iché ie' a aneule:

—¡A Pablo, be' alīneka! Be' e' yuē yēkkuō wa tajē, e' tō be' alīwēka.

²⁵ Erē ie' iūtē:

—A kēkēpa Festo. Ye' kē alīneka. I chéyō e' kē dōr alīpa ttē, e' dōr ttē mokī. ²⁶ Se blu' Agripa tkēr. Ie' wā ttē ikkē suule buaē. E' kuēkī kē ye' tkine ttōk ie' wōrkī. Iyi ikkē kōs kē wamblēne blēulewā. E' kuēkī ye' wā ijcher tō ie' wā iyi ikkē jcher buaē. ²⁷ A blu' tajē Agripa, ye' wā ijcher buaē tō be' tō i yē'atbak Skēkōl ttekolpa tō, e' klō'wē.

²⁸ Agripa tò iiuté:

—Kê be' ibikeitsök tò be' ye' kèmi e' mane'uk Cristo kléie i' tą.

²⁹ Pablo tò iché:

—I' tą ö i' ukuöki tą, erë Skëköl mú ki iklar tò be' ena a' qos tso' j'ñe ye' ttò ttsök, e'pa mú dör wës ye' es, erë kê moulewä tabechka kicha wa wës ye' es.

³⁰⁻³¹ Eta blu' ena s'wökir kibi ena Berenice ena qos itulur ee, e'pa ulitane e' kéka mýal banet ttök ñita Pablo tté ki. Ie'pa tò iché ñi a:

—Wëm i' kê wa i' sulu wamblène i' ki ittëwäsö, warma kê ie' kawötä wötëwä.

³² Eta Agripa tò iché Festo a:

—Wëm i' kê tò ichöpa: 'ye' patkómi Roma wökir kibi a shulë', e'ma sô iëmimi.

27

Pablo patkémirakitö Roma

¹ Mik ie'pa tò ibikeitsétke tò sa' patkekemi Italia, eta Pablo ena pë' skä tso' wötëule, e'pa méraakit wëm eköl kiè Julio e' ulä a. Wëm e' dör ñippökwapka erulëë kiè Emperador Icha, e' capitán. ² Eta sa' e' iéka kanò a. Kanò e' datse ká kiè Adramitio ee michoë Asia wë kanò irirke dayë kkómk eë a. Wëm kiè Aristarco, e' tso'ñak sa' tą ñies. Ie' datse Tesalónica atë Macedonia ee. ³ Bule es tą sa' demi Sidón. Julio tò Pablo sué er bua' wa. Ie' tò iémi s'yamipa serke ee, e'pa pakök as i' kiane ie' ki e' mù ie'pa tò ie' a. ⁴ Sa' e' yëttsä Sidón mir wöwí, erë siwä' bitsirke darërëë wöiä. E' kueki sa' mýal dayë nane kiè Chipre e' kke wë siwä' kê bitsirku' tajë e' éka. ⁵ Sa' tkami Cilicia ena Panfilia demi Mira atë Licia ee.

⁶ Eta ee capitán tò kanò datse Alejandria, e' kué etö. E' mi'ke Italia. Eë sa' e' mane'wë kanò e' etö a tą sa' mýal. ⁷ Siwä' kueki sa' mirwä kanò ki enaë, kanë tajë wa. Ká böt ö ká mañat alë eta sa' demi ká kiè Cnido wöshäë. Siwä' bitsirkeia sa' kke, e' kueki sa' tkami Salmona wöshäë tą sa' tkami dayë nane kiè Creta e' wishët. ⁸ Sa' mí kanò ki dayë kkö è wa kanë tajë wa. Eta sa' demi ká kiè Buenos Puertos (kiè e' wä kiane chë wë kanò irirke buaë), e' atë tsinet ká kiè Lasea ee.

⁹ Sa' ki kawö chó tajë tą yuëdiö dewatke. E' këska' tą kës se' a shkanukia dayë ki dö' i sulu tkö s'ta. E' kueki Pablo tò ipattérak:

¹⁰ —A kékëpa, yö isué tò se' mirwä i' eta i sulu tkömi. Kanò i' ena dali i', e' weirwami, ñies dö' se' wäpka duölur.

¹¹ Erë capitán kê wä Pablo ttö iutëne. Ie' tò kanò wák ena kanò ñakökwakpa wökir, e'pa ttö iutë. ¹² Wë ie'pa kanò irine e' kê dör buaë yuëdiö tkö'woie. E' kueki kanò wakpa kibiiepa tò ibikeitseke tò se' mú dömi Fenice yuëdiö tkö'uk ee, e' dör bua'ie. Ká e' atë dayë

nane kiè Creta ee. Eë dayë atë noroeste ena sudoeste.

Siwä' bitsirke tajë dayë ki

¹³ Eta siwä' datse sur kke, e' bitsinemitke bërëbërë. Ie'pa tò ibikeitsé tò se' tkömmi, e' kueki ie'pa e' yëttsä mýal Creta dayë kkö è mik kanò ki. ¹⁴ E' ukuöki bet tą sërke bitsineka tajë datse nordeste kke, e' tërke kanò mik. ¹⁵ E' tò kanò uyëmi. Sa' kê a kanò wöklöneia siwä' kke. E' kueki sa' tò iémi as siwä' wä imütsar sa' tą. ¹⁶ Sa' tkami dayë nane tsitsir kiè Cauda, e' tsikka, wë kê siwä' bitsirku' darërë shutë ee. Sa' kanëblé darërëë, e' wa sa' tò kanóla tso' s'tsatkoie e' muéwä buaë as kê imi'a dayë a. ¹⁷ E' ukuöki tą ie'pa tò kanò kibi etö ki payuëwä buaë ttsa' wa. Ie'pa suane dö' kanò tkërka ttsa'wö tso' tajë kiè Sirte, e' ki. E' kueki ie'pa tò datsi' ukuö tso' kanò shköwoie, e' iéwä dayë a kanò wöklö'woie as imi' enaë. Tą ie'pa tò iémi as siwä' wä imi'. ¹⁸ Bule es tą siwä' bitsirkeia tajë, e' kueki ie'pa tò dali damirak iwa kanò a, e' tulëttsämi dayë a. ¹⁹ Böiki es tą ie'pa tò iyi tajë tso' kanò shköwoie, e' kibiie tulëttsä dayë a iwäpka ulä wa. ²⁰ Ká tka tajë eta diwö kê wëneia bëkwö kê wëneia. Sërke tajë tërkeia sa' ki. E' kueki sa' tò ibikeitsé tò sa' duölurdaë, kê sa' tsatkërpaia.

²¹ Sa' tka ká tajë kê chkaule. E' kueki Pablo e' kékä ie'pa tso' qos e' shua tą ichéitö:

—A kékëpa, a' tò ye' ttò ttsöpa, e'ma kê se' e' yënëttsä Creta ena i' sulu tka se' tą, e' kê bak se' tą. Ñies kê se' iyi weinewa. ²² Erë j'ñe tą a' er kuü. Kë yi duöpawä. Erë kanò è weirwami. ²³ Enia nañewe Skëköl döer ye' blü dalöieke ye' tò, e' tò ibiyöchökwak patké ye' ska', ²⁴ e' tò ye' a iché: 'A Pablo, kê be' suanukia. Be' kawötä shkökrö Roma wökir kibi e' ska'. Skëköl er buaë chë be' a. E' kueki pë' qos tso' be' tą kanò a, e'pa tsatkëraëitö.' ²⁵ A kékëpa, e' kueki a' er kuü. Ye' erblöke Skëköl mik. Ye' wä ijcher buaë tò i' qos tköraë wës Skëköl biyöchökwak tò ye' a iché es. ²⁶ Erë siwä' tò se' patkëraë dö ká wële dayë kkömk.

²⁷ Dayë kiè Adriático e' ki sa' dami siwä' wä wí'kë iö'kë. E' ki ká de domingo bötö e' nañewe ká shaböts eta kanò ñakökwakpa éna iane tò sa' döketke ká sí ki. ²⁸ Ie'pa tò dayë shü ma'wë tò wëkkë idir dötsä iski tą ide metro döka dabom mañayök ki teröl (36). E' ukuöki tą wí'kie iskä ma'wënerakitö tą ide metro dabom böyök ki kul (27). ²⁹ Ie'pa suane dö' ák tso' blubluë ese mik kanò tër, e' kueki tabechka tso' kanò wöklö'woie e' émirakitö tkël kanò ñakka dayë shua. Tą iklérakitö Skëköl a' tò sa' kímú ká ñirke e' dalewa. ³⁰ Erë kanò ñakökwakpa tò ibikeitsé: se' tköyalmi as se' e' tsatkö. E' kueki ie'pa tò kanóla éwami dayë a. Ie'pa e' è tò ie'pa mí tabechka tso' kanò wöklö'woie, e' ökmi kanò

wökka dayë shuā. ³¹ Erë i wëke ie'pa tö e' biyö chë Pablo tö ñippökwaipa a ena capitán a. Ie' tö iché:

—Ie'pa tkayal, e' ta a' k'ë tsatkerpa.

³² Etā ñippökwaipa tö kanóla e' ttsé télor tā iémirak dayë a.

³³ Ká ñirketke etā Pablo tö ie'pa ulitane a iché:

—Ilë ñú. A' tso' ipanuk tö i tkómi, e' k' domingo de bötö e' dalewa k'ë i ñane a' wā yës. ³⁴ A' k'eyö ilë ñuk. A' e' tsatkak, e' ta a' kawötā ilë ñuk. K'ë a' weirpa yës. ³⁵ Pablo tté one, etā pan klö'wéitö et, tā wéstela chéitö Skéköl a. Sulitane wörki iblatéitö tā ie' wák tö itsā ñé. ³⁶ Etā e' tö imalepa erkiowé tā ichkerak ñies. ³⁷ Sa' dökā cien böyök k' dabom kuryök k' teröl (276) sēraa. ³⁸ Ie'pa chké one kōs ie'pa k' k'iane ekkē tā dali ēyök ate e' tulétsarakitō dayë a as kanō at öböbla. Dali e' dör trigowö.

Kanō jchēnane

³⁹ Ká ñine tā kanō ñakökwaipa k'ë wā dayë kkō suule. Erë ie'pa tö isuë tö ttsa'wō buaë ulat tēr kanō iklokā. E' kuëki ie'pa tö ibikeitsékē tö kanō ma'sö klökā ee. ⁴⁰ Etā íyi tso' kanō wöklö'woie, e' ttsé télor ie'pa tö émi dayë a. Etā kaltak tso' kanō ñakoie, e' wötsélor ie'pa tö. E' ukuök' tā datsi'kuö skéarakitō kanō wökka tā idökemitke dayë kkömik. ⁴¹ Erë ttsa'wō tkērka dayë dikja, e' k' kanō tkēne kuj. Tā kanō wökka bunewa ttsa'wō a, k' yēnettsajā. E' dalewa dayë tērke kanō ñakka e' tö kanō tsfélor tajë.

⁴² Wépa mir klöulewā e'pa kiane ñippökwaipa k' ttélur as k' itköyal ükule. ⁴³ Erë capitán éna Pablo tsatkak, e' kuëki ie' k'ë wā ikéwö mēne ittökulur. Ie' tö iché: “Wépa ukuo, e'pa e' ppölur kewe dayë a as e'pa dötsā ká si k'j. ⁴⁴ As imalepa mi' kanō tak k'j.” Es sa' ulitane dettsā ká si k'j buaë.

28

Pablo sené si' mañat ká kië Malta ee

¹ Mik sa' dettsā etā sa' wā ijchenewā tö ká e' kië Malta. ² Ká e' wakpa tö sa' kiéwā buaë sēraa. Kase suluë ena kalí yērke, e' kuëki bō' batséarakitō tajë tā sa' k'ierakitō bō' baiklök. ³ Etā Pablo tö bō' ulatska shtë, e' tuleke bō' a. E' wōshā tā tkabē sulusi e' yétsā bō'ba yōki, e' tö Pablo kuéwā iulā kkuē a, k' ēwa. ⁴ Mik ká e' wakpa tö isuë tö tkabē moar Pablo ulā mik, etā ichéarakitō ñi a: “Wēm i' wā s'kötulewā alē. Erë dayë a itsatkéne, erë s'shulökwaip tso' ká jai a e' k'ë wā kawō mēne iā as iser.”

⁵ Erë Pablo ulā wöppé tā tkabē anewa bō' a. K'ë wēs Pablo dē'. ⁶ Wëkkē Pablo iērkekā ö wëkkē Pablo duömiwā etkēne, e' panuk ie'pa tso' sēraa. Erë ie'pa tö ipané tajë. Mik ie'pa tö isuë tö k'ë i bak ie' tā, etā ie'pa ibikeitséne

kuā'k'j. Ie'pa tö ichémi tö Pablo dör kéköl wēle.

⁷ Eē tsinet ká tso', e' dör Malta wökir kibi kië Publio, e' icha. Ie' tö sa' kiéwā ena sa' suë buaë dö ká mañat. ⁸ Tā Publio yē, e' duöke duë dalölö wā ena ishütérke tajë. E' ie' temer'. Etā Pablo mīa iweblok tā ie' tö ikië S'yē a tā iulā méka iki tā ibua'wénéitö. ⁹ E' ukuök' tā imalepa kirirke tso' ká e' a, e'pa kōs debitu tā ibuanerak ñies. ¹⁰ E' kuëki ká e' wakpa tö íyi kakké sa' a tajë. Mik sa' mitkene kanō k'j tā i kōs kiane sa' k'j shkoie, e' kakké ie'pa tö sa' a.

Pablo demi Roma

¹¹ Sa' sené ká e' a si' mañat tā sa' e' iéne kanō iëtö a. Eē kanō e' tö yuëdiö tkö'. E' datse Alejandria. Kanō e' kië ie'pa kékölpa dalöikerakitō dör klö e'pa kië wa. ¹² Sa' mīyal kanō e' k' ká kië Siracusa ee. Eē sa' sené ká mañat. ¹³ E' ukuök' tā sa' mīyal ká kië Regio ee. E' bule es tā sa' e' yélur Regio a. Siwā' bitsirke buaë datse sur kke, e' wā ká böt tā sa' demi Pozzuoli wé kanō irirke ee. ¹⁴ Eē sa' tö s'yamipa wēlepa kué. Ie'pa tö sa' k'ë e' tsukat ie'pa tā domingo etö. Bata ekkē tā sa' demi Roma. ¹⁵ S'yamipa tso' Roma, e'pa wā ijchertke tö sa' datse. E' kuëki ie'pa de sa' ñaletsük dö wé dali wé tso' tajë kiekerakitō Apio ee. Ñies ie'pa skā de sa' ñaletsük ká kië S'kaporö Wé Mañat ee. Mik Pablo tö ie'pa suë tā wéstela chéitö Skéköl a tā ittsé'nekā buaë. ¹⁶ Mik sa' demi Roma, etā Roma wökirpa tö ie' k' sēnuk u' etkue a ekörla, erë ishék' mēarakitō eköl Pablo kkö'nuk.

Pablo tö Jesús tté paké Roma

¹⁷ Pablo demi Roma, e' k' ká de mañat, etā ie' tö judiowak wökirpa tso' Roma, e'pa kiök patkē. Mik ie'pa e' dapa'wéka ie' ska' tā ie' tö iché ijarak:

—A yamipa judiowak, k'ë ye' wā i sulu wamblēne se' wakpa k'j. Ñies k'ë ye' wā i sulu wamblēne se' yēpa bak ká iaiāe e'pa sene e' k'j. Erë ye' tso' Jerusalén e' me'ttsarakitō Roma wakpa ulā a. ¹⁸ Roma wakpa tö ye' ichaké iskië, erë k'ë ie'pa wā i sulu kune ye' k'j ye' ttowaie. E' kuëki ie'pa éna ye' akmi. ¹⁹ Erë judiowak k'ë k'j ikiane tö ye' émi ie'pa tö. E' kuëki ye' kawötā ikiök tö ye' patkō Roma wökir kibi a as ie' tö ye' shulö. Erë ye' k'ë wā i tā' se' judiowak kkoatoie. ²⁰ I paneke se' dör Israel aleripa e'pa tö, e' kuëki ye' tkēr íe moule. Ñies e' kuëki ye' tö a' kiök patkē a' sugie ena ttöie a' ta.

²¹ Ie'pa tö iché iā:

—Judea wakpa k'ë wā yëkküö patkéule sa' a be' choie yës. Ñies sa' yamipa datse Judea, e'pa k'ë wā i sulu yēule sa' a be' k'j. ²² Sa' wā ijcher tö ttē pa' alí i' paké be' tö e' cheke suluë

sulitane tö ká wa'ñe. E' kueki sa' ki ikiane
ttsè tö žima be' tö ibikeitseke?

²³ Ie'pa tö kawö skà mé ñi a kapakoie. Mik
e' kéwö de, eta ie'pa dapaneka tajë Pablo
ska'. Ie' tö i blúie Skëköl tso' e' tté paké bla'mi
dō tsáji. I kit Moisés ena Skëköl ttekölpa tö
yëkkuō ki e' wa ie' tö ie'pa pablé tajë as ie'pa
tö iklō'ù tö Jesús dör wé pairine'bitu idi' wa
s'blúie e'. ²⁴ Ie'pa welepa tö tté paké Pablo tö,
e' klō'wé. Erë welepa kë wä iklō'one. ²⁵ Ie'pa
kë wä ibikeitse ñikkëë, e' kueki imitkerak erë
Pablo tö tté i' bata ché iarak:

—I yë' Wiköl Batse'r tö a' yëpa bak iaiaë,
e'pa a, itteköl bak kië Isaías e' wa, e' dör
moki. Skëköl tö iché ia:

²⁶ 'Be' yú ta ichō ká i' wakpa a.

A' tö ittseraë je', erë kë a' éna iwà anak.

A' tö iwebleraë je', erë kë a' tö isuëpa.

²⁷ Es ie'pa dör, ie'pa wökir suluë, e' kueki.

Ie'pa tö ikukuō wôtéwä as kë iwattsér.

Ie'pa tö iwöbla tsimiwéwä as kë iwawër.

Ie'pa kë éna iwà anak.

Ie'pa kë shkakne ye' ska' as ye' tö ibua'üne.*
Es Isaías tö iyë'at. ²⁸⁻²⁹ A' wä ijchenú tö i'
ukuōki ta Skëköl tö s'tsatkë e' tté tso'tke pakë
pë' kë dör judiowak esepa a. Ie'pa e' tö
iklō'weraë.

³⁰ Pablo e' tséat duas bök wa'ñe wé u
patuekeitō ee. Sulitane mi'ke ie' weblök ta
ee ie' tö ikiéwä. ³¹ Ie' tso'ie i blúie Skëköl tso' e'
tté pakök ena s'wöbla'uk Skëkëpa Jesucristo
tté wa. Kë yi wä ie' wöklō'one. Kë yi wä ie'
tsiri'one yës.

* 28:27 Isaías 6.9-10

Yëkkuö kit Pablo tö Roma wakpa a Romanos

Yi tö yëkkuö i' kit, e' wák kië Pablo. Welepa tö ibikeitsë tö yëkkuö i' kit ie' tö etä ie' wák tso' Corinto. Ie' tö ikit duas dabom skeyök ki kul (57) Cristo kune'bak e' ukuökj ta. Ie' ikkeyë' tajë shkökmi Jesús mik erblökwakpa tso' Roma e'pa pakök. Erë kē ie' a kawö kune shkoie. E' kuekji ie' tö yëkkuö i' kit patkëmi ie'pa a as ie'pa wä ijcher tö i' q' Jesús tö ie'pa dalërmik. Ie'pa kibiiepa kē dör Israel aleripa erë Israel aleripa erblë Cristo mik esepa e' ië'wä ie'pa ta. Israel aleripa erblë Cristo mik esepa tö ibikeitsë tö ie'pa klö'bak Skëköl tö keweie e' kuekji ie'pa dör ibua'ie pë' kē dör ie'pa ditsëwö esepa tsatä. E' kuekji ie'pa kē nū sinikune.

E' kuekji Pablo ki ikiane kkachë ie'pa a yëkkuö i' ki tö sulitane dör nies ë Skëköl wöä. Israel aleri ö kē idör ileri e' dör nies ëme. Kewe Pablo tö ie'pa a ikkachë tö sulitane tö Skëköl watë'ttsä e' kuekji e' nū tso' sulitane ki. E' ukuökj ta ie' tö ie'pa a ikkachë tö Jesús ttë buaë e' ë wa Skëköl tö se' tsatkëmi nikkëë, Israel aleripa ena kē idör ileripa esepa nies. E' kkachë ie' tö ie'pa a. Nies Pablo tö ikkachë tö erblë Jesús mik e' wa Skëköl tö se' klö'wëmi wës pë' buaë yësyësë es. Israel aleripa tö ibikeitsë tö Moisés ttë dalöiëno e' dalöie wa Skëköl tö se' klö'wëmi wës pë' buaë yësyësë es. Erë Pablo tö ie'pa a ichë tö e' kē dör es. Se' kē a i onuk Skëköl tsts'woie buaë as se' tsatköitö. Erë Jesús mik erblë e' wa ie' tö se' tsatkeke. Es Pablo tö ichë yëkkuö i' ki.

Shkë'wë

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Cristo Jesús kanë méso klöule ie' ttekölpa tsä e' ekölie. Nies ye' klöule ttë buaë kkayë' Skëköl tö e' pakök.

² Kä iaiäë Skëköl kablë' tö ttë buaë ñe' kkayërdaë, e' kit ittekölpa tö iyëkkuö batse'r e' ki. ³ Ttë buaë ñe', e' dör ilä Skëköpa Jesucristo e' ttë. S'ditsö wa ta ie' dör Israel blü bak kië David e' aleri. ⁴ Erë mik ishkenekane, etä e' wa ikkayëne Wiköl Batse'r wa tö nies ie' dör Skëköl Alä dichë ta' tajë e'.

⁵ Ie' batamik Skëköl er buaë chë ye' a. Ie' ye' tkë'ka kaneblök Jesucristo a ittekölpa tsä e'pa ekölie as kä wa'ñe pë' kē dör judiowak esepa qur ie' ttö iütök erblë ie' mik e' wa. ⁶ Nies a' tso' ie'pa shuä. A' klöule Jesucristo ichaie. ⁷ Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dalër tajë Skëköl éna serke Roma e'pa a. A' klöule ie' wä s'batse'rpä kije. S'yë dör Skëköl ena

Skëköpa Jesucristo as e'pa er buaë chö ena sene bërë mù a' a.

Pablo wëstela chë Skëköl a

⁸ Kewe ye' ichë tö a' erblë Jesús mik e' ttë buneka kä wa'ñe. E' kuekji wëstela chekeyö Skëköl a Jesucristo ttö wa a' ulitane ki. ⁹ Skëköl a ye' kaneblöke ye' er qos wa ie' alä ttë buaë e' pakök, e' wák wä ijcher tö kekraë ye' er arke a' ska'. ¹⁰ Kekraë ie' a ikiekeyö tö ie' ki ikiane, e'ma as bata ekkë ta ie' kawö mù ye' a shkoie a' pakök. ¹¹ Sulu ye' éna a' suaë. Ye' éna a' kimak as a' er dichë ki iër buaë Skëköl Wiköl wa. ¹² E' wä dör tö se' erblöke Jesús mik eköl eköl, e' wa se' nū er dichë iö buaë.

¹³ A yamipa, ye' ki ikiane tö a' wä ijcher tö tajë ye' ileritsë shkoie a' pakök, erë dö ikkë ta ye' wötkërke. Ye' ki ikiane tö kanë me' Skëköl tö ye' a' e' wä dötsä buaë a' shuä wës kä malepa wakpa shuä idë'ttsä es. ¹⁴ Ye' ittse tö ye' ki kanë tso'ia Jesús ttë buaë pakök sulitane a. Kë ye' tkine tö s'dalöiër ta' tajë ese idir ö s'ësepa idir ö s'yöule ö kē s'yöule idir. ¹⁵ E' kuekji nies ye' shkak Roma Jesús ttë buaë pakök a' wakpa shuä.

Jesús ttë buaë dör Skëköl dichë tajë s'tsatkoie e'

¹⁶⁻¹⁷ Jesús ttë buaë e' wa Skëköl a wëpa qos tö iklö'wë esepa tsatkëmi. E' kuekji ye' kē jaëne ttë e' ki. Ttë e' pakane judiowak a kewe, e' itöki pë' kē dör judiowak esepa a. Ttë e' tö ikkachë se' a tö wës Skëköl tö se' klö'wëmi wës pë' buaë yësyësë es. Se' klö'wëitö es se' erblë Jesús mik e' wa. E' ë wa ie' tö se' klö'wëmi es. E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuö ki es, e' tö ichë: "Yi dör yësyësë ierblö Skëköl mik e' batamik, ese serdaë."*

Sulitane ki i sulu nū tso' Skëköl wöä

¹⁸ Skëköl tso' kä jai a, e' tso' wëpa tö i sulu wambleta' ena kē ser yësyësë esepa we'ikök. E' wa ie' tso' ikësik kkachök. I sulu qos wambleke ie'pa tö, ese tö ie' ttë mokj e' wöklö'wëke. ¹⁹ Qos s'éna iane tö wës ie' dör, e' kkayë' ie' wák tö ie'pa a, e' kuekji buaë ie'pa wä ijcher. ²⁰ Kewe ta ie' tö kä i' yö'at, e'tami sulitane wa ijcher tö wës ie' dör. Ie' kē wërtä' erë i qos yö'itö e' wa iwënewä buaë tö ie' dör Skëköl, nies tö ie' dichë kē ertä'wa. E' kuekji kē ie'pa a iyënuök tö kē sa' wä ijcher. ²¹ Erë ie'pa wä ijcher buaë tö ie' tö'tke, erë ie'pa kē wä ikikanekä wës ikawötä kijekä es. Nies ie'pa kē wä wëstela yëne ie' a. E' skëie i biekitsëke ie'pa tö ese kē wä ta'. Ie'pa erbiköke qos ese dör sulu ëme. ²² Ie'pa e' chö tö ie'pa wä iyi qos ese jcher buaë, ñermata ie'pa ianewä kē kabikeitsöta'. ²³ Ie' olo ta' tajë kē ertä'wa, e' kē dalöiëne ie'pa wä. E' skëie ie'pa tö s'duötä'wä ese diököl dalöieke.

* 1:16-17 Habacuc 2.4

Dó kal ò ák yöule dùie ò bakaie ò talokie ese dalöiekerakitò ie' skéie.

²⁴ E' kueki Skéköl tò ie'pa émi e' ia'ukka sene sulusi wa wës ie'pa ki ikiane es. Es ie'pa ñi dalösewëwä iyi s'jaëwë tajë ese wa. ²⁵ Ie' tò mòkië e' olo'yërakitò, e' skéie kache ttë ð klö'wekerakitò. İyi yö'at ie' tò ese ð dalöiekerakitò skékölíe, kè dör ie' wák dalöie. Ie' ð ki kíkëkà mène buaë kékraë. Es e' idir.

²⁶ E' kueki Skéköl tò ie'pa émi e' ya'uk wës ie'pa er sulu ki ikiane es. Dó alakölpä e' mane'wëttsä kè senakiä wëpa tã wës ime-neat es. Ie'pa senëkà ñitã iwakpa ð. ²⁷ Es ñies wëpa kè senakiä alakölpa tã. Ie'pa e' mane'wëttsä. Suluë ie'pa éna senakka iwákpa ð ñitã. E' dör jaë tajë. Ie'pa e' ya'ü sulu es, e' nuí ki iwákpa weirke siarë wës ikiane we'ikë es.

²⁸ Ie'pa kè éna Skéköl bikeitsak, e' kueki ie' tò ie'pa émi i suluë e' ð bikeitsök as i kè wamblök s'kàne ese wamblörakitò. ²⁹ Es ie'pa er sulunewä da'äie. I sulu qos e' wambleke ie'pa tò tajë. Ie'pa wötsërke tajë. Ie'pa e' wamblöke suluë. Ie'pa ukyërke imalepa tã. Ie'pa s'ttekewä ena ñi wöñakköke suluë ena s'kitò'wëke tajë. Kékraë ie'pa er mer'rie i sulu ð ki. Ie'pa biyöblöke ñi ki. ³⁰ Ie'pa tò s'malepa cheke suluë. Sulu ie'pa éna Skéköl ar. Ie'pa e' kkeökekä tajë e' tso'kekä tajë ena kè tkirku' imalepa tã. ³² Erë ie'pa wä ijcher buaë tò Skéköl ttë dalöiëno tò ichë tò wëpa tò iyi ekkë wambleke esepa ki duëwä kiane, erë ie'pa tò iwamblekeia. E' kije tã ie'pa wa buaë iwër tò s'malepa tò iwamblë.

2

Skéköl tò sulitane shyläerä ñikkëë

¹ A' isie* tò pë' chëyó ñe'sepa kichatekettsä, esepa kè a i yënuq e' tsatkoie Skéköl wörki. I sulu qos wambleke ie'pa tò ese wambleke a' tò ñies. E' kueki mik a' tò ie'pa kichatëttsä, etä e' wa a' wákpa tso' e' kichatöktsa. E' kueki kè a' a' e' tsatkénuk. ² Se' wä ijcher tò Skéköl tò s'shulë yësyësë, e' tò se' e' wamblö sulu es esepa qos kichaterattsa. ³ A' tò i sulu wamblë wës wëpa kichatëttsä a' tò es, e' tã çwës a' ibikeitsëmi tò Skéköl kè tò a' kichatepattsa ñies? ⁴ A' tò ibikeitseke es, e' tã e' wa ie' er buaë se' tã, e' watöktsa a' tso'. Ie' tò se' anewekeia tajë, ie' kè tò se' we'ikë bet. Ie' er buaë a' tã, e' tò a' dalë'ttsekeia buaë, e' wa ie' tso' a' ulaiök as a' er mane'ü ie' a, çe' kè

jcher a' wä? ⁵ Erë a' er darërëë. A' kè éna er mane'wak ie' a, e' nuí ki a' tso' Skéköl kësik e' ki kiök e' ki. Mik ie' s'shyläerä e' këwö de etä ie' tò s'shyläerä yësyësë. ⁶⁻¹¹ Sulitane dör ñies éme ie' a, e' kueki ie' tò iskë meraë eköl eköl a wës s'ser es. Wëpa e' chöke kékraë i buaë uk, tso' ilo ena ikikëkà ena sene michoë yulök, esepa ulä a sene michoë döraë. Erë wëpa tkirke iwák ð ki, e' wamblö sulu, kè tò ie' ttë mokí dalöie, esepa we'ikeraëitò kësik wa da'a. Wëpa e' wamblö suluë esepa qos weirdaë siarë kewe judiowak e' ukuöki tã sulitane, e' dalërdarak imik tajë. Erë wëpa serke yësyësë esepa qos a ilo ena ikikëkà ena sene bërë e' merdaë tajë kewe judiowak a e' ukuöki tã sulitane a.

¹² Pë' kè dör judiowak esepa kè ku' Moisés ttë dalöiëno e' dikjä. Ie'pa tò i sulu wamblë, e' tã iweirdaë siarë erë ie'pa kè shulirpa ttë ñe' wa. Erë judiowak tso' ttë e' dikjä, e'pa tò i suluë wamblë e' tã ttë e' wa ie'pa shulirdaë. ¹³ Wëpa tò ttë dalöiëno e' tssë, e' ð kueki ie'pa kè klö'wëpa Skéköl tò wës pë' buaë yësyësë es. E' skéie wëpa tò ttë e' wä dalöie esepa klö'wëraëitò es. ¹⁴⁻¹⁵ Pë' kè dör judiowak esepa kè wä Skéköl ttë dalöiëno kit Moisés tò yëkkuö ki e' jcher. Erë mik ie'pa tò ttë ñe' wä dalöie iwákpa wä ijcher e' kueki, etä e' wa iwënewä tò ttë dalöiëno tso' ie'pa er a. Ttë e' dikjä ie'pa tso'. Ttë e' ð wa ie'pa er tò ie'pa a icheke tò i dör buaë i dör suluë. Ttë e' wa mikle tã ie'pa er tò ie'pa kkateke, mikle tã ie'pa tsatkeke. Ttë e' wa ie'pa shulirdaë. ¹⁶ E' tköraë aishkuö tã mik Skéköl tò i qos tso' blëulewä se' er a e' shyläerä Cristo Jesús batamik etä, wës ttë buaë pakekeyó e' tò ichë es.

¹⁷ Erë a' welepa dör judiowak, esepa erblöke Moisés ttë dalöiëno e' mik. A' e' tssökä tò a' dör Skéköl icha. ¹⁸ I kiane ie' ki ese jcher buaë a' wä. A' yöule buaë ie' ttë wa, e' kueki i dör ibua'ie e' shukitmi a' a' wë. ¹⁹ A' ibikeitseke tò o'ka pautmi a' a' buaë. E' dör wës s'wöbla kè wawër esepa ulaië es ð wës se' tso' stui a esepa a' bö'wö kkachë es. ²⁰ A' wä ttë dalöiëno tso', e' dör ttë mokí ena iyi jcher tajë e' ttë. E' kueki a' ibikeitseke tò a' a' se' kam yö'r esepa yö'rmi ena wëpa kè wä i jcher esepa wöblarmi. ²¹ E' dör es, e' tã çwës a' kè e' wöbla'ü? A' tò s'patteke tò kè s'kàne akblök tã çwës a' akblöke? ²² A' icheke tò kè s'kawötä s'senewabak dalöseukwä tã çwës a' tò idalösewëke? İyi diököl tso' dalöie e' ar suluë a' éna tã çwës iyi tso' iwë a' e' ekibleke a' tò? ²³ Ttë dalöiëno meneat a' a, e' wa a' e' tssökä tajë tã çwës a' kè tò idalöie? E' wa a' tò ie' dalösewëwä. ²⁴ Wëe' Skéköl yëkkuö tò ichë: "Pë' kè dör judiowak, esepa tò Skéköl cheke suluë a' ukuömik."†

* **2:1** Versículo i' a Pablo ttökemi judiowak tã. E' wënewä bua'ie verículo 12 ena itökí itso' e' ki. † **2:24** Isaías 52.5; Ezequiel 36.22

²⁵ Mokj wépa tò Moisés ttè dalöiëno e' iutëke, esepa a itóttola kkuólit tēule tsir e' dör buaë. Erë yi kē tò iutë, esepa a kē idör ië bua', e' dör wës kē s'wakyöule es. ²⁶⁻²⁹ ¿Wépa dör judiowak chökë? E' kē dör iditséwō ē wa. E' kē dör iwakyöule iyese alē kī e' wa. Judiowak chökë e' dör wépa er yēsýsē Skéköl wōa esepa, e' dör wës ie'pa wakyöule ier a es. E' kē onuk ttè dalöiëno e' a. E' ormi Wiköl Batse' ē a. Esepa wër buaë Skéköl wa, kē dör s'ditsō wa. E' kuekji pē' kē dör judiowak, kē wakyöule, kē wa Moisés ttè dalöiëno e' ku', esepa tò idalöië buaë, e' ta ie'pa suëraë Skéköl tò wës judiowak wakyöule es erë kē iwakyöule mokj. Pē' tò ttè dalöiëno e' dalöië, erë kē iwakyöule ichkà kī, esepa tò judiowak kē tò iutë esepa kkateraë ikī aishkuō ta, erë iwakyöule ena ttè dalöiëno tso' iwā.

3

¹ Yile tò ichakëmi: “E' dör es, e' ta ¿ië bua' idir tò se' dör judiowak? Se' tottola kkuólit tēule tsir ¿ië bua' e' dör?” ² Ye' iutë tò e' dör buaë shütë ena iwā dör tajë. Idua'ie dör tò Skéköl tò ittè me'atbak judiowak ulā a. ³ Yēne tò ie'pa wēlepa tò ttè ñe' dalösewéwā, erë e' ē kuekji ¿ichëmisō tò Skéköl kē ttō mokjē? ⁴ Au, kē idör es. Erë sulitane kachōmi suluë, erë ie' ttō mokjē kekraë. E' dör wës itso' kitule ie' yēkkuō kī es, e' tò ie' chē i' es:

“Sulitane isuëraë tò be' ttō mokjē. Be' ttè shulirmi, e' ta be' e' alōrakā be' kkatōkwakpa kī.”^{*} Es Skéköl yēkkuō tò ichë.

⁵ Pē' wēlepa kē wa ijcher yēsýsē, esepa tò icheke tò s'ser suluë, e' wa ikī wēnewā bua'ie tò Skéköl dör yēsýsē sulitane tsata. E' kuekji ie'pa tò icheke tò e' nuí kī s'we'ikéitō, e' kē dör yēsýsē. ¿Es idir? ⁶ Au, kē idör es. Skéköl chōpa kē dör yēsýsē, e'ma ¿wes ie' a sulitane shulirmi yēsýsē?

⁷ Es yile tò ichakëmi: “Ye' kache wa Skéköl ttō mokjē e' kīkarkekā tajë, e' ta ¿i kuekji e' nuí kī ye' kcatekeiaitō?” ⁸ E' chōpa es, e'ma sō ichëmi tò “i sulu kī wambblōsō as e' wa i buaë kī dō tajë.” Wēlepa tò icheke tò ttè ese wa ye' tò s'wōbla'weke. Ie'pa éna ye' wōakwa, e' kuekji ie'pa tò ye' cheke sulu es. Erë ie'pa esepa kichatëttsā kiane.

Kē yi dör yēsýsē Skéköl wōa

⁹ E'ma ¿i chëmisō? Sa' dör judiowak ¿esepa dör buaë sulitane tsata? Au, kē idör es. Ikkachétkeyō a' a tò sulitane, judiowak ena wépa kē dör judiowak, esepa kōs tso' sene sulu dikja. ¹⁰ E' dör wës itso' kitule Skéköl yēkkuō kī es, e' tò ichë:

“¡Kē yi ku' eköl wē'ia dör yēsýsē Skéköl wōa! ¹¹ I dör buaë Skéköl a ese kē ane yi éna yēs.

Kē yi ku' Skéköl yulök.

¹² Sulitane tsj trōuke ie' yōkji;

Ie'pa er sulunewā suluë.

Kē yi ku' eköl wē'ia i buaë ese uk.†

¹³ Ie'pa ttō suluë, e' dör wës s'nu kélkuō kkōppëe alar suluë es.

Ie'pa kkō kī s'k'itō'wē me'rie.‡

Ie'pa kapakō e' dör wës tkabë ichök kapōli es.§

¹⁴ Ie'pa tso'ie alibchök s'malepa kī kēsik wa.*

¹⁵ Ie'pa er me'rie s'ttēwā ē kī.

¹⁶ Wē ie'pa dami eē s'we'ikē ena s'eriawē siarë ese mekearakitō.

¹⁷ Sene bërë ñalé e' kē sūle ie'pa wā.†

¹⁸ Skéköl dalöië e' kē eri ta' ie'pa wā yēs.”‡

Es Skéköl yēkkuō tò ichë.

¹⁹ Se' wā ijcher tò i kōs chē Skéköl ttè dalöiëno tò, e' chëitō wépa tso' idikja, esepa a. Ttè e' wa sulitane siwā'blōwekewa Skéköl tò. Nies ttè e' tò ikkacheke tò sulitane kī nuí tso' ie' wōa. ²⁰ Ttè dalöiëno e' dör ikkachele se' a tò se' dör i sulu wambblōkwakpa. E' kuekji kē yi a iyēnukka: “ttè dalöiëno iutëyō seraā, e' kuekji Skéköl kawōtā ichök tò ye' dör pē' buaë yēsýsē.”

Wës Skéköl tò se' klō'wēmi wës pē' buaë yēsýsē es

(3.21-31)

²¹⁻²³ Erë i'ñe ta Skéköl tò se' a ikkachétke tò wës ie' tò se' klō'wēmi wës pē' buaë yēsýsē es. E' kē dör ttè dalöiëno iutësō e' wa. E' dör se' erblé Jesucristo mik e' wa. Wépa kōs erblé ie' mik, esepa klō'wē Skéköl tò wës pē' buaë yēsýsē es. Nies Skéköl yēkkuō kōs e' tò isini'kué tò mokj idir. Sulitane dör i sulu wambblōkwak. Kē se' serku' buaë yēsýsē wës Skéköl olo ta' tajë i' ser es. E' kuekji sulitane dör nies ie' wōa. ²⁴ Erë Cristo Jesús tò se' yē'ttsā i sulu ulā a. E' wa Skéköl tò se' klō'wē wës pē' buaë yēsýsē es. E' kē kī se' ñarku', e' dör éme. Es ie' er buaë chē se' a. ²⁵ Ie' tò Jesucristo me'ttsā ttēwā se' skéie e' pē tēne tajë se' nuí olo'yoie. E' de se' ulā a se' erblé Jesús mik e' wa. E' wa ie' tò ikkaché tò ie' dör yēsýsē. Kā iaiaë ie' tò sene suluë dalé'ttsē'bitu enaë. ²⁶ E' kēwō ska' ta' ie' kē wā se' weine wës s'kawōtā weinuk es. Erë se' nuí patōne Jesucristo weine e' wa. E' wa Skéköl tso' ikkachök i'ñe ta' tò ie' dör yēsýsē. Nies ie' tso' ikkachök tò wës ie' tò wépa erblé Jesús mik esepa klō'wēmi wës pē' buaë yēsýsē es.

²⁷ E' dör es, e' ta ¿i wa se' e' ttsōkami Skéköl wōa? ¡kē i wa! Se' erblé Jesús mik, e' kuekji ie' tò se' klō'wē wës pē' buaë yēsýsē es. Kē idör ttè dalöiëno iutësō e' kuekji. E' kuekji kē se' a e' ttsēnukka i wa yēs. ²⁸ Es se' tò ibata

* 3:4 Salmo 51.4

† 3:12 Salmo 14.1-3; 53.1-3

‡ 3:13 Salmo 5.9

§ 3:13 Salmo 140.3

* 3:14 Salmo 10.7

† 3:17 Isaías 59.7-8

‡ 3:18 Salmo 36.1

chéat tō Skēkōl tō se' klō'wé wēs pē' buaē yēsēsē es se' erblé Jesús mik e' kuēkī. Kē idōr ttē dalōiēno e' iūtēsō e' kuēkī.

²⁹ Erē ḥskēkōl dōr judiowak ē Kēkōl? ḥle' kē dōr pē' malepa Kēkōl? Tō, ie' dōr pē' kē dōr judiowak esepa Kēkōl nīes. ³⁰ Ie' dōr ekōl ēme. Wēpa erblé Jesús mik esepa klō'wēitō wēs pē' buaē yēsēsē es. Kē ie' tkine tō judiowak idir ō kē idir judiowak. ³¹ Se' tsatkērmī se' erblé Jesús mik e' wa, etā ḥsō ichēmī tō Moisés ttē dalōiēno e' kē diché tā'ia? [Au, e' kē dōr es! E' skéie se' tō ikī ché mokī tō idiché tso'ia iwāk es.

4

Abraham erblé Skēkōl mik

¹ Etā sa' judiowak yē bak kiē Abraham, ḥima e' chēmīsō? ḥi jchenewa ie' wā erblé Skēkōl mik e' wa? ²⁻³ Skēkōl tō Abraham klō'ūpa wēs pē' buaē yēsēsē es i buaē wēitō e' kuēkī, e'ma buaē ie' a' e' ttsērmīka. Erē Skēkōl yēkkuō tō ichē: "Abraham erblé Skēkōl mik, e' kuēkī iklō'wēitō wēs pē' buaē yēsēsē es."* E' kuēkī ie' kē a' e' ttsēnukka yēs Skēkōl wōa. ⁴ E' dōr wēs s'kanēblētkē ese patuē es, e' kē dōr kakmeule. E' dōr ikanebletkē e' ské. ⁵ Erē yile erblé Skēkōl tō s'sulusipa klō'wēmī wēs pē' buaē yēsēsē es e' mik, e' tā ese klō'weraē Skēkōl tō es, erē kē iwā i buaē one e' tsatkoie. ⁶ Nīes e' sinī'ku' David tō. Ie' iché tō ayēcha buaē wē klō'wé Skēkōl tō wēs pē' buaē yēsēsē es, kē dōr i buaē wēitō e' kuēkī. ⁷ Ie' tō iyē:

"Wēpa kī inuī olo'yé Skēkōl tō ena itkōwēe ikī, jayēcha buaē esepa!

⁸ Wēpa kē chakepaiā Skēkōl tō inuī kī, jayēcha buaē esepa!"† Es itso' kitule.

⁹ Ye' ichakē tō wēpa yē' David tō ayēcha buaē ḥesepa dōr wēpa wakyōule itōttola kkuōlit tēule tsir e' wa esepa ē? Au. Nīes ie'pa dōr wēpa kē wakyōule esepa. Ye' ichētkē tō Abraham erblé Skēkōl mik, e' kuēkī iklō'itō wēs pē' buaē yēsēsē es. ¹⁰ Erē ḥmik Skēkōl tō iklō' es? ḥE' dōr iwakyōne e' ukuōkī ō e' yōkī? Kē idōr e' ukuōkī, e' dōr e' yōkī. ¹¹ Ie' tō iklō'wé es ierblé imik e' kuēkī. E' ukuōkī tā ie' kēitō e' wakyōuk iwā kkachoie tō iklō'wēitō wēs pē' buaē yēsēsē es. Es ie' de wēpa erblé Skēkōl mik erē kē iwakyōule, esepa kōs yē tsaweie. Es ie'pa kōs klō'wé Skēkōl tō wēs pē' buaē yēsēsē es. ¹² Nīes ie' dōr wēpa wakyōule ena ierblō Skēkōl mik wēs ie' es kām iwakyuō e' yōkī, esepa kōs yē.

Skēkōl tō ttē me' Abraham a

¹³ Skēkōl kablē' Abraham a ttē i' wa: "Ye' tō kā ulitane meraē be' a ena be' aleripa a." Erē ie' kē wā imēne Abraham a ttē dalōiēno

e' iūtē wa. Imēitō iā ierblé imik e' wa. E' wa Abraham klōne wēs pē' buaē yēsēsē es. ¹⁴⁻¹⁵ Mik Skēkōl ttē dalōiēno dalōsēwēwasō, etā e' nuī kī se' we'ikeraēitō. Erē ttē nē' kē kunūpa, e'ma kē i tā' dalōsēwēwā. E' kuēkī i uk Skēkōl kablē' Abraham a e' wā mū dō wēpa tō ttē dalōiēno e' wā iūtē esepa a, e'ma erblé Skēkōl mik ena ie' kablē' Abraham a e' kē dōr iie bua'.

¹⁶ E' kuēkī i uk Skēkōl kablē' Abraham a, e' wawēitō ēme wēs iyi kakmeule es ie' erblé imik e' wa. Ie' tō iwē es er buaē choie sulitane a ḥs iwā dō Abraham aleripa ulitane ulā a. E' wā dōr tō i yēne Abraham a, e' kē dōr wēpa tso' ttē dalōiēno dikīa esepa ē a. Nīes e' dōr wēpa kōs erblé Skēkōl mik wēs Abraham es esepa a. Es Abraham de se' ulitane erblé Skēkōl mik esepa yēie. ¹⁷ E' dōr wēs itso' kitule Skēkōl yēkkuō kī es. E' kī Skēkōl tō ichē Abraham a: "Ye' tō be' tkēka kā tajē wakpa yēie."‡ Skēkōl dōr s'duowa shkē'ukkanewak e'. I kē ku' e' yuēmiitō ittō ē wa. Skēkōl e' mik Abraham erblé.

¹⁸ I yē' Skēkōl tō Abraham a wēsua kē iwā tkōpa suē. Erē Abraham tō iklō'wé mokjē tā iwā panēitō. E' kuēkī ie' de kā kua'kī tajē e' wakpa yēie wēs ie' a iyēnebaks. Skēkōl tō ie' a iyē: "Be' aleripa alōdaē tajē."§ ¹⁹ Tsir etā ie' kī duas de cien eyōk (100). Ie' wā ijcher tō ie' ena ilakōl Sara dewatke kēkēpa alula kē dōpaia alāē. Erē erblé Skēkōl mik e' kē olo'yane ie' wā yēs. ²⁰ Ie' kē wā ibikeitsekā bōtbōt. Skēkōl kablē' ie' a e' kē bikeitsekā ie' wā tō kē iwā tkōpa. E' skéie ie' kī erblé Skēkōl mik tā ikīkēkātō. ²¹ Ie' tō iklō'wé mokjē tō Skēkōl wā diché tso' i uk ie' kablē' ese wōie. ²² E' kuēkī Skēkōl tō iklō'wé wēs pē' buaē yēsēsē es.

²³ "Skēkōl tō iklō'wé wēs pē' buaē yēsēsē es." Ttē e' kē kiteat yēkkuō kī Abraham ē a. ²⁴ Nīes ikiteat se' a. Skēkōl tō Skēkēpa Jesús shkē'kane e' mik se' erblé, e' tā nīes ie' tō se' klō'weraē wēs pē' buaē yēsēsē es. ²⁵ Jesús wōmenettsā ttēwā se' nuī kī, e' ukuōkī tā ishke'kaneitō as se' klōr wēs pē' buaē yēsēsē es.

5

Skēkōl er buanene se' kī

¹ Se' erblé Jesucristo mik e' wa Skēkōl tō se' klō'wé wēs pē' buaē yēsēsē es. E' kuēkī i nē' tā ie' er buanene se' kī Skēkēpa Jesucristo batamik. ² Jesucristo batamik ie' er buaē ché se' a, se' erblé ie' mik e' wa. Ie' er buaē chō se' a, e' a se' e' tkēwā darērē. Se' wā ijcher tō se' dōrami ie' ska' olo tā' tajē ie' tā nīta. E' wā paneke se' tō krōrōē, e' tō se' ttsē'wēke buaē. ³ Erē kē dōr e' ē, nīes se' ttsē'rke buaē mik se' weirke etā. E' wā dōr

* 4:2-3 Génesis 15.6 † 4:8 Salmo 32.1-2 ‡ 4:17 Génesis 17.5 § 4:18 Génesis 15.5

tō se' wā ijcher tō mik se' weirke, e' e' tō se' kī diché ieke idalē'ttsōk er bua' wa. ⁴ I' kos dalē'ttsōsō er bua' wa e' wēr buaē Skēkōl wa. Se' wēr buaē ie' wa, e' tā e' tō se' ké iwā kī panuk krōrōē. E' kuēkī se' ttsē'rke buaē se' weirke e' shuā. ⁵ Wikōl Batse'r mēne se' a e' tō se' a' ikkacheke tō Skēkōl éna se' dalēr tajē, e' kuēkī ipanē ñe' e' kē tō se' eriawēpa.

⁶ Mik Skēkōl tō ikēwō me' e' de, e' Cristo kōtēwā se' nūi skéie se' tso'ia kē a e' tsatkēr e' dalewa. ⁷ Darērē idir se' a e' muktsā ttēwā o'ka skéie, erē imū dōr pē' buaē yēsēsē ese. Isalema yile e' mumittsā ttēwā pē' buaē shūtē ese skéie. ⁸ Erē Cristo e' me'ttsā ttēwā se' skéie, se' bakia e' wamblōk suluē e' dalewa. E' tō se' a' ikkacheke tō kos Skēkōl éna se' dalēr. ⁹ Ie' kōtēwā ipē tēne tajē e' wa Skēkōl tō se' klō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es. E' yitā buaē ie' wa se' tsatkērdāe Skēkōl kēsik yōkī. ¹⁰ Mik se' bak Skēkōl bolōkpaie, e' tā ie' wāk tō ier bua'wēne se' kī ilā ttēwā e' batamik. Erē i'ñe tā ie' er buanene se' kī, e' yitā buaē se' tsatkērdāe Cristo tso'ne ttsē'ka e' diché wa. ¹¹ Erē kē dōr e' ē. Skēkēpa Jesucristo batamik Skēkōl er buanene se' kī, e' kuēkī se' ttsē'rke buaē ie' batamik.

Adán ena Cristo

¹² Wēm tsā yōne kiē Adán, e' wā sene sulu tsā dē'bitū kā i' a. Ie' dōr sulitane yēie. E' kuēkī mik ie' tō i sulu tsā wamblē', e' tā e' dōr wēs sulitane tō iwamblē' ie' tā ñitā es. E' tō sulitane wōme'ttsā i sulu wamblōk ena e' nūi kī duōkwā. E' kuēkī duēwā de sulitane kī. ¹³ Kam ttē dalōiēno mer Moisés a, e' yōkī i sulu wamblēnemibak je'. Erē e' kēwō ska' tā ttē dalōiēno kē tā, e' kuēkī kē yi kkatēne inuī kī. ¹⁴ Erē Adán kēwō ska' dō Moisés kēwō ska' sulitane blērke. Nies wēpa kē wā Skēkōl ttō dalōsēgnēwā wēs Adán es, esepa blērulune. Ie' dōr wēm ekōl doia ie' itōkī e' klīla.

¹⁵ I sulu wamblē' Adán tō ena i buaē o' Skēkōl tō se' a e' dōr kua'kī. Adán tō i sulu wamblē', e' kuēkī tajē s'blērulune. Erē wēm ekōl skā, e' dōr Jesucristo, e' batamik Skēkōl er buaē ché se' a éme kē tuē tā. E' dōr buaē ichōke, e' wa s'tsatkērke tajē. ¹⁶ Adán tō i sulu wamblē' etōkicha éme, e' nūi kī sulitane kichatē'ttsā Skēkōl tō. Erē Skēkōl er buaē ché se' a, e' kuēkī ie' tō se' klō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es, erē se' tō i sulu wamblēke tajē. E' kuēkī i buaē o' ie' tō se' a, e' kē dōr wēs i sulu wamblē' Adán tō es. ¹⁷ Es wēm ekōl ē tō i sulu wamblē', e' wa duēwā e' alēkā sulitane kī. E' yitā i o' Jesucristo tō, e' wa wēpa a Skēkōl er buaē ché klō'wēitō wēs pē' buaē yēsēsē es, esepa kos ulā a sene pa'alī dōraē tā ie'pa e' alōrakā ie' tā ñitā. E' dōr tajē tkōkā i wamblē Adán tō e' tsātā.

¹⁸ I sulu wamblē Adán tō etōkicha, e' wa sulitane kichatēnettsā. Erē i yēsēsē wē Jesucristo tō etōkicha, e' wa sulitane klōrmi wēs pē' buaē yēsēsē es as iser michōē. ¹⁹ Adán tō Skēkōl ttō tsā dalōsēgnēwā e' wa sulitane wōmenettsā i sulu wamblōk. Erē Jesucristo tō Skēkōl ttō dalōiē, e' wa se' tajē klōrdaē wēs pē' buaē yēsēsē es.

²⁰ Skēkōl tō ttē dalōiēno mé se' a as i sulu wamblēkesō kos e' jcherwā se' wā yēsēsē tō e' dōr suluē. Erē mik ijchenēwā se' wā, e' tā se' éna iwā armi bua'ie tō kos Skēkōl er buaē ché se' a. E' dōr tajē i sulu kos wamblēkesō e' tsātā. ²¹ Mik se' bak klōulewā duēwā ulā a, e' tā sene sulu e' ali'ka se' kī. Erē Skēkōl er buaē ché se' a, e' dikia se' tso' i'ñe tā wēs se' bak kuaē sene sulu dikia es. Ie' er buaē ché se' a Skēkēpa Jesucristo batamik, e' wa se' klō'wēitō wēs pē' buaē yēsēsē es tā sene michōē méitō se' a.

6

Se' dōr wēs s'duulewā es sene sulu yōkī

¹ E' dōr es e'ma žima sō ichēmi? Žī sulu kī wamblēiasō as Skēkōl er buaē kī chō se' a tajē shūtē. ² Au, e' kē dōr es. Se' dōr wēs s'duulewā es sene sulu yōkī. ŽWes i sulu wamblēmiasō? ³ ŽA' kē wā ijcher tō se' wōsune e' tō iwā kkacheke tō se' batsulewā Cristo Jesús mik? E' dōr wēs se' ttēwāñak ie' tā es. ⁴ Se' wōsune e' wā kiane chē tō se' tōbinēwā ie' tā. E' dōr es as se' serne kua'kī wēs Cristo shkēnekane S'yē olo tā tajē e' wa e' ser es.

⁵ Se' batsulewā ie' mik ie' dunēwā eērō, es ñies se' shkerdakane wēs ie' shkēnekane es. ⁶⁻⁷ Se' wā ijcher tō s'duulewā kē ku'ia i sulu wamblōk. Es ñies wēs se' dōr kuaē e' dunēwā Cristo tā wōtēulewā krus mik. E' tka es as s'wāk dēr suluē e' diché erwa tā s'tkōshkar sene sulu ulā a kē ku'ia klōulewā. ⁸⁻⁹ Se' wā ijcher tō Cristo shkēnekane, e' kuēkī ie' kē duōpawāne. Duēwā kē e' alōpakāia ie' kī. E' kuēkī se' duulewatke ie' tā, e' tā se' tō iklō'wē mokiē tō se' sērdane ie' tā. ¹⁰ Mik ie' kōtwa, e' tā ikōtwa etōkicha éme se' nūi kī, kē iskā duōpawāiane. Erē ishkenekane sērkenē Skēkōl a. ¹¹ Es ñies a' e' tso' mokiē tō a' duulewā sene sulu yōkī, erē a' tso' ttsē'ka sēnoie yēsēsē Skēkōl a a' batsulewā Cristo Jesús mik e' wa.

¹² E' kuēkī kē a' kawō mukia sene sulu a as kē ie' alōkā a' kī tā i sulu kos wamblak a' éna ese wamblē a' tō. ¹³ Kē a' e' muktsāia sene sulu ulā a as e' kē tō a' klō'ūwā i sulu wamblōie. E' skéie a' e' mūttsā Skēkōl a wēs s'duulewā shkēnekane es. A' e' mūttsā wa'ñe Skēkōl a senuk yēsēsē. ¹⁴ A' kē ku'ia Moisés ttē dalōiēno dikia. A' tso' Skēkōl er buaē chōke se' a e' dikia. E' kuēkī a' e' mūttsā

senuk yësyësë tã es sene sulu kã e' alõpaka a' kã.

Skawõtã senuk buaë yësyësë Skëkøl q

¹⁵ E' dör es, e' tã çima sô ichëmi? Se' kã ku'ia tã dalõieno e' dikia. Se' tso' Skëkøl er buaë chõ se' a' e' dikia. E' ma e' kueki çì sulu wamblõsõ? Au, kã idör es. ¹⁶ A' wã ijcher buaë tã yì tã iutekesõ, ese ulã a se' tso' klõulewã wës s'klõulewã kanë mësioie tso' iwõkir ulã a es. Es sene sulu tã iutekesõ, e' tã e' ulã a se' tso' klõulewã wës kanë mësioie es tã e' nu' kã se' duõralur weir michoë. Erë Skëkøl tã iutekesõ, e' tã e' ulã a se' tso' tã e' wa se' serdaë yësyësë. ¹⁷ A' bak klõulewã sene sulu ulã a wës kanë mësioie es. Erë wëstela Skëkøl a tã i'ne tã tã buaë pakane a' a' e' iutë a' tã er mokã wa. ¹⁸ Es a' yëuletsatke sene sulu ulã a tã i'ne tã a' de sene yësyësë e' ulã a. ¹⁹ (A' iã katõtõ Skëkøl tã a, e' kueki tã i' kleekëyõ a' a' kanë mësioie tã wa.) Kenet a' e' me'ttsa e' ia' ukkã sene sulusi wa ena i sulu e' kã wamblõk. Erë e' sù i'ne tã a' e' müttsa senuk yësyësë a' a' ser batse'r.

²⁰ Mik a' bakia klõulewã sene sulu ulã a, etã kã e' tkine sene yësyësë kã. ²¹ E' wa çì bua' dë' a' ulã a? E' ulã a a' mîne duõkular weir michoë. I'ne tã i sulu wamblë' a' tã ese tã a' jaëwëne. ²² Erë a' yënëttsã sene sulu ulã a. A' de Skëkøl kanë mësioie. E' ulã a a' serke batse'r, e' bata dör sene michoë. ²³ I sulu wamblëkesõ ese skëie s' duõrawã. Erë wëpa batsulewã Skëkëpa Cristo Jesús mik, esepa a' sene michoë meraë Skëkøl tã ème.

7

Se' du'ulur tã dalõieno yõki

¹ A yamipa, Moisés tã dalõieno, e' suule buaë a' wã. A' wã ijcher tã tã e' dikia s'tso', s'tso'ia tssë'ka e' dalewa. ² E' dör wës alakõl senewabak es. Ese kã kawõtã iwëm õkwa iwëm tso'ia tssë'ka e' dalewa. Erë mik iwëm blënewã, etã e' tã olone ie' kã. ³ Alakõl ese senë wëm õ'ka tã iwëm chõkle tso'ia tssë'ka e' dalewa, e' tã tã e' dalõiewëwaitõ. Erë iwëm chõkle blënewã, e' tã ie' kã ku'ia tã e' dikia. Ie' a' serwamine buaë wëm skã tã, e' kã dör trë.

⁴ A yamipa, es idör se' a' nies. Se' batsulewã Cristo mik, e' kueki se' du'ulur ie' tã tã dalõieno e' yõki. Nies se' shkenekane ie' tã as se' ser wës Skëkøl a iwër buaë es.

⁵ Mik se' bak senuk s'wãk dör sulu e' dikia, etã tã dalõieno tã se' wõrieikeke i sulu kã wamblõk. E' ulã a se' mine duõkular. ⁶ Se' bak klõulewã tã dalõieno e' dikia, erë i'ne tã se' durulune tã e' yõki. Se' yënëttsã tã e' ulã a as se' kanëblõ Skëkøl a ku'a' kã sene pa'alì mé iWìkøl tã se' a' e' wa. E' kã dör wës se' bak kanëblõk ie' a' tã dalõieno kitule yëkuõ kã e' iutë wa es.

Sene sulu tã ñippõk

⁷ Es idir, e' ma çima sô ichëmi? Moisés tã dalõieno kitule ç'e' dör suluë? Au, kã idör es. Tã e' kã kunúpa, e' ma ye' kã wã ijcher tã i dör suluë. Tã e' kã tã ichõpa: "Kã a' kawõtã q'ka i'yi kkechõk," e' ma ye' kã wã ijcher tã e' dör suluë. ⁸ Erë tã dalõieno kã kunúpa, e' ma sene sulu kã dichë tã. E' kueki tã dalõieno e' wa sene sulu tã ye' erkiõwëkã i sulu tsakjê wamblõk. ⁹ Kã iaiã kam ye' wã tã dalõieno jcherwã, e' yõki ye' tssë'ne' buaë. Erë mik ye' wã tã e' jchenewã, etã sene sulu tso' ye' a' e' dichë iene tã ye' éna ianewã tã ye' dör i sulu wamblõkwak ¹⁰⁻¹¹ kichatëuletsã. Tã dalõieno batamik sene sulu tã ye' kjit'wëgã i sulu wamblõyõ, ese tã ye' kichatëttsã. Es tã e' tã warma sene michoë mêmì ye' a, e' skëie ye' kichatëttsaitõ.

¹² Es Moisés tã dalõieno e' dör buaë, e' dör yësyësë, e' dör batse'r. ¹³ Etã ç'e' yëne tã tã buaë e' tã ye' kichatëttsã? Au, kã idör es. Tã buaë e' batamik i sulu wamblëkeyõ, ese tã ye' kichatëttsã. Tã dalõieno e' tã se' a' ikkacheke mokjê tã i sulu wamblëkesõ, ese dör suluë ichõk. Es tã dalõieno dör buaë, e' wa sô isuëmi tã mokjê i sulu wamblëkesõ ese dör sulu ème.

¹⁴ Se' wã ijcher tã tã dalõieno e' dör Skëkøl wák tã. Erë ye' dör siarë kã dichë tã klõulewã sene sulu ulã a ikanë mësioie. ¹⁵ I wamblëkeyõ ese kã ane ye' wák éna. I buaë wák ye' éna ese kã wëyõ. Erë i ar suluë ye' éna, ese wamblëkeyõ. ¹⁶ I kã wamblak ye' éna ese wamblëyõ, e' tã e' wa ye' i cheke tã tã dalõieno e' dör buaë. ¹⁷⁻¹⁸ I buaë wák ye' éna, ese kã or ye' a, e' wa ye' wã ijcher tã i dör buaë e' kã ku' ye' er a. Sô ichõma kã i bua' ku' ye' wák dër sulu e' a. Es idir e' kueki ye' kã tã i sulu wamblëku' ye' wák er wa. Sene sulu tso' ye' er a, e' tã ye' kã iwamblõk. ¹⁹ I buaë wák ye' éna, ese kã wëyõ. Nies i sulu kã wamblak ye' éna, ese wamblëkeyõ. ²⁰ Es i sulu kã wamblak ye' éna, ese wamblëyõ, e' tã e' kã dör tã ye' tã iwamblëke ye' wák er wa. E' dör tã sene sulu tso' ye' éna, e' tã ye' keke iwamblõk.

²¹ Es ye' éna iane tã erë i buaë wák ye' éna erë ye' a sene sulu tkër. ²² Tã dalõieno me'at Skëkøl tã, e' wa ye' wõbatsõ tajë. ²³ Erë ilë skã tso' ye' a, e' tssëyõ tã e' tso' i buaë wák ye' éna ese wõklõ'uk. E' dör sene sulu tso' ye' er a e', e' ulã a ye' tso' klõulewã.

²⁴ Ye' dör siarëla. I sulu tso' ye' er a, e' tã ye' kichatëttsã. E' yõki ç'i tã ye' tsatkëmi? ²⁵ Skëkøl tã ye' tsatkë Skëkëpa Jesucristo batamik. E' kueki wëstela chëyõ ia.

Es ye' éna tã dalõieno me'at Skëkøl tã e' è iutak. Erë ye' wák dër suluë, e' tã ye' kã i sulu wamblõk.

8

Se' sermi buaë yësyësë Skëköl Wiköl wa

¹⁻² Cristo Jesús batamik Skëköl Wiköl tö sene michoë meke se' a, e' tö ye' yëttsa sene sulu ena duëwä e' ulä a. E' kuëkj i'ñe tä wëpa batsulewä Cristo Jesús mik, esepa kë kichatepa Skëköl tö yës. ³ Ì kë onuk Moisés ttë dalöiëno a, e' wë Skëköl tö. Se' wák dër sulu e' kë tö se' kë ttë dalöiëno iütök buaë, e' kuëkj e' kë a se' tsatkënu. Erë Skëköl tö iwák alä patkë'bitü s' ditsöie ttëwä se' skéie se' nuñ patuöie. Es ie' tö sene sulu tso' se' er a e' kichatë'ttsa. ⁴ E' wë ie' tö as se' klö'ütö wës pë' buaë yësyësë es wës ttë dalöiëno yësyësë e' tö se' a ikië es. Se' klöne es, esepa serke wës Skëköl Wiköl ki ikiane es. Ie'pa kë serku'ä wës s'wák dër sulu ki ikiane es.

⁵ Wëpa serke wës s'wák dër sulu ki ikiane es, esepa er me'rie i kiane e' ki ese ë ki. Erë wëpa serke wës Skëköl Wiköl ki ikiane es, esepa er me'rie i kiane e' ki ese ë ki. ⁶ Ì kiane s'wák dër sulu ki, ese ki se' er me'rie, e' tä e' bata dör se' duöwä. Erë se' er me'rie i kiane Skëköl Wiköl ki, ese ki, e' tä e' bata dör sene michoë, ñies sene bërë Skëköl tä e'. ⁷ Erë wëpa er me'rie i kiane s'wák dër sulu ki, ese ki, esepa kë tö Skëköl ttë dalöiëno e' dalöie, mok i'pa kë a idalöiër. E' kuëkj ie'pa dör Skëköl bolökpa. ⁸ Wëpa serke wës s'wák dër sulu ki ikiane es, esepa kë a ñ onuk wër buaë Skëköl wa.

⁹ Erë Skëköl Wiköl tso' se' a, e' tä se' kë ku'ia s'wák dër sulu ulä a. E' skéie se' tso' Skëköl Wiköl ulä a. Yi kë a Cristo Wiköl ku', ese kë dör ie' icha. ¹⁰ Erë Skëköl tö se' klö'wë wës pë' buaë yësyësë es, e' kuëkj Cristo tso' se' a. E' dör es, e' tä erë s'chka nurdawä se' nuñ kuëkj, erë se' wiköl ser michoë. ¹¹ Skëköl tö Cristo Jesús shkeg'kane, e' Wiköl tso' se' a, e' tä aishkuö tä ie' tö se' nu shke'werakä iWiköl tso' se' a e' wa.

¹² A yamipa, e' kuëkj kë se' kane senukia wës s'wák dër sulu ki ikiane es. ¹³ Se' serke es, e' tä se' duörawä. Erë se' e' alëkä iki Skëköl Wiköl wa, e' tä se' ser michoë.

¹⁴ Wëpa wëttseke Skëköl Wiköl tö, esepa dör Skëköl ala'r. ¹⁵ Skëköl kë wä iWiköl mène se' a se' klö'wöwä kësik wa as se' suarne. E' skéie iWiköl wa se' de ie' ala'r. Ie' Wiköl wa ie' a ichëmisö: "A yëwöla." ¹⁶ Ñies ie' Wiköl tö se' ké ittök se' er a tö se' dör ie' ala'r. ¹⁷ Es se' dör ie' ala'r. Se' weirke Cristo tä ñita, e' je' tä ñies se' kirdawä buaë ie' tä ñita ie' olo tä' tajë e' ska'. Aishkuö tä i kës tso' blëule Skëköl wä mē se' a, e' dōraë se' ulä a Cristo tä ñita.

Ì tso' se' a aishkuö tä e' dör buaë chökke

¹⁸ Ye' a tä ie' olo tajë e' a se' dōrañak aishkuö tä, e' dör buaë shutë. E' o'mik tä se' weirke kës kä i' ki e' kë dör i. ¹⁹ Aishkuö tä

ikkayërdaë wöshäë tö se' dör Skëköl ala'r. E' këwö panekë kröröë i'yi ulitane yō'at Skëköl tö ese tö. ²⁰ Ìyi ulitane yō'at Skëköl tö ese kës sulunewä. Ì kës yōule e' kë wák e' sulunewä. Erë Skëköl wák tö iwōme'ttsa es. Erë ibua'wëneraëitō aishkuö tä. ²¹ Ie' wák tö i'yë'at: "Aishkuö tä i'yi kës yō'at ye' tö e' yerattsaneyō iweirke tajë e' ulä a as itsatkënar ena ilökarkä tajë ye' olo wa ye' ala'r tä ñita." E' kuëkj i'yi ulitane yō'atitō e' tso' kawō e' panuk kröröë. ²² Se' wä ijcher tö dō ikkë tä i'yi ulitane yō'atitō e' rrerkeiä ena iweirkeiä wës alaköl alä kurketke weir es. ²³ Erë kë e' ë rrerku' kawō e' panuk. Ñies se' a Skëköl Wiköl menetke wës i'yi tsä karmë siä es, e'pa rrerkeiä kawō e' panekesö e' dalewa. E' këwö ska' tä Skëköl tö se' tseratkö da'a ila'rie, tä se' chkä mane'werattsaneyō buaë kë duötä'waia. ²⁴ Se' tsatkëne erë se' tsatkërkette da'aie e' panekesö. Ì tso'tke s'wä ese kë paneku'sö. E' kuëkj mik se' tö ichë tö e' këwö panekesö, etä e' wä kiane chë tö kam sō isaü. ²⁵ Erë i kam saüsö ese panekesö, e' tä se' kawötä ipanuk bërë s'weirke kës e' dalë'ttsë wa.

²⁶ Es ñies se' kë diché tä, e' kuëkj Skëköl Wiköl tö se' kimeke. Kë se' wöblar buaë ttök Skëköl tä wës se' ké ttök itä es. Erë ie' wák Wiköl tso' se' ttë chök'ie' a tajë kköchë wa ena ttë kë yër siä ese wa. ²⁷ Ie' wä se' er suule buaë. Ì Wiköl tö ikieke ie' ichapa batse'r ki wës ie' ki ikiane es. E' kuëkj i cheke iWiköl tö ie' a e' ane buaë ie' ëna.

Se' e' alëkä i'yi ulitane ki Cristo batamik

²⁸ Se' wä ijcher tö wëpa ëna Skëköl dalër, ñies iklö'bakitō wës ie' wák tö ibikeitsbak es, esepa tä i kës tköke, e' a ie' ulä ter ie'pa kimoie as idötttsa buaë wës ie' ki kiane es. ²⁹ Wëpa shukitbakitō e'pa bikeitsbakitō tö idōraë wës ie' Alä es as ie' Alä dō ie'pa tajë e' shuä wës ikok es. ³⁰ Wëpa bikeitsbakitō e'pa kiëitō ñies. Wëpa kiëitō e'pa klö'wëitō wës pë' buaë yësyësë es. Wëpa klö'wëitō es, esepa dōraë ie' tä ñita ilo tajë e' a.

³¹ E' dör es, e' tä kë i kianeia chë. Skëköl tso' se' tä, e' tä ç i e' alömikā se' ki? ³² Ie' kë wä iwák Alä kkëne, e' me'ttsaitō ttëwä se' ulitane skéie ie' yitā i kës meraitō se' a ilä tä ñita! ³³ ÇYi tö wëpa shukitbak Skëköl tö esepa kkatëmi? Kë yi. Ie' wák tö ie'pa klö'wëtkë wës pë' buaë yësyësë es. ³⁴ ÇYi a ie'pa kichatëmi? Kë yi. Cristo Jesús kötwa se' skéie, e' kñie tä ishkenekane tkër Skëköl ulä bua'kka se' ttë chök. ³⁵ ÇI tö se' yëttsami Cristo ëna se' dalër tajë e' ulä a? Çse' weir tajë alë? ÇI tarërë alë? Çse' weir Jesús tö batamik alë? Çse' duöke bli wä alë? Çkë se' datsi' tä alë? Çilë tkö se' tä alë? Çsttëwä alë? Au. Kë i a se' yërpattsa ie' ulä a. ³⁶ E' dör wës Skëköl yëkkuö tö ichë es, e' tö ichë:

Be' dalërmik wëkkë alë tã sa' tterawã pë' tã. Sa' suëke ie' pa dör wës obeja tsëmi ttëwã es.* Es Skëköl yëkkuò tò ichë.

³⁷ Erë e' shuã se' dör e' alökwakpa tsatã, Cristo ëna se' dalër tajë e' batamik. ³⁸ E' kuekì ye' wã ijcher buaë tò kë i tò se' yepattsa Skëköl ëna se' dalër tajë e' ulã a. Duewã, sene, ie' biyöchökwakpa, ìyi wökir kë wërta'wã, i tköke se' ta' ìñie ta, i tkömi se' ta aishkuò ta, i skã tso' diché ta', ³⁹ i kos tso' kã jai a, i kos tso' kã diöshët, ekkë kos ena i skã yö'atitò, e' kos kë a se' yërpattsa ie' ëna se' dalër tajë e' ulã a. Ie' ëna se' dalër tajë, e' kkachëitò se' a Skëkëpa Cristo Jesús e' wa.

9

Skëköl tò Israel aleripa shukitbak ie' alar'ie

¹ Ì cheke ye' tò a' a e' dör mokjë. Ye' dör Cristo icha, kë ye' kachö. Nies Wiköl Batse'r wa ye' er' tò ye' a' icheke tò e' dör mokjë. ²⁻³ Mokì ye' chkenewã siarë, tajë ye' eriarke kekraë ye' wák ditsëwöpa kuekì. Ye' wák muk kichatëe Skëköl tò yëttsã Cristo ulã a as ie' pa tsatkër ye' skëie. ⁴ E' pa dör Israel aleripa. Kã ìaiã Skëköl tò ie' pa tsë'tkò ie' alar'ie. Ie' pa a ie' tò ilo tajë e' kkayë'. Ie' ena ie' pa ttë me' ñi a tsakjë ñies ittë dalöiëno e' me'itò ie' pa a. Wës ìyi wakanewë ie' dalöioie e' wa ie' pa wöblao'itò. Nies ie' kablë' ie' pa a er buaë chök. ⁵ Ie' pa dör sa' yëpa bak kã ìaiã dalöiërta' tajë, e' pa aleripa. Nies wë pairine' bitu' idi' wa s'bluie e' kune' ie' pa ditsëwö wa, e' dör Skëköl dör ìyi ulitane tsatã kïkarkeka kekraë e'. Es e' idir.

⁶ Kë ye' ku' ichök tò Skëköl kablë' er buaë chök ie' pa a e' kë wa bak. E' kë dör es. E' dör tò kë ie' pa sërãã dör Israel aleripa chökle Skëköl a. ⁷ Nies Abraham aleripa, e' pa kibiepa kë dör ie' aleripa chökle Skëköl a. Skëköl tò iyë' ie' a: "Be' aleripa chökle, e' pa doraë Isaac wa." ⁸ E' wã kiane chë tò kë yi dör Skëköl ala'r s'ditsëwö wa. E' skëie wëpa tò i uk Skëköl kablë' e' klö'wë wës Abraham tò iklö'wë es, esepa e' dör Abraham aleripa chökle Skëköl a. ⁹ Skëköl kablë' ie' a ttë i' wa: "Kawö ikkë tã duas iëk ye' dörane tã be' alaköl Sara alã tã'tke."† E' klö'wë Abraham tò.

¹⁰ Erë kë dör e' ë. Sara alã kune' ñie' dör sa' yë bak kã ìaiã kië Isaac e'. Ie' alã ka'ka itayë Rebeca tã e' pa dör klö' wakpa wëm. ¹¹⁻¹³ Erë kam ie' pa kur, kam ie' pa tò i buaë ù ò i sulu wamblö, e' yökì Skëköl tò iyë' Rebeca a: "Ikibi ëk doraë itsirla kanë mësoie."‡ E' dör wës iskã tso' kitule Skëköl yëkkuò kï es, e' kï ie' tò ichë: "Jacob dalëne ye' ëna, erë Esaü

watëttsayö."§ Es iatëtke tò wëne shushtak ie' wák ëna, ese shushtëitò as iwã döttsa wës ie' kï ikiane es. Kë dör i wësö ese kuekì.

¹⁴ Es idir, e' ta' çsö ichëmi tò Skëköl kë dör yësyësë? Au, kë idör es. ¹⁵ Ie' tò iyë' Moisés a: "Wë a ye' er buaë chak, ese a ye' er buaë chöraë. Nies wë suak ye' ëna er siarë wa, ese suerayö er siarë wa."* ¹⁶ E' kuekì ie' kë er buaë chö se' a, se' kï ikiane ò i wëkesö e' kuekì. Erë wëpa suëke ie' tò er siarë wa, esepa a ie' er buaë chöraë. ¹⁷ E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuò kï es. E' kï Skëköl tò ichë Egipto blü a: "Ye' tò be' tkëka kã i' blüie, e' wã tã' ye' wã. E' dör ye' dichë kkachioie be' wa as yi dör ye' e' ttë pakar kã wa'ñe."† ¹⁸ Es yi suak Skëköl ëna er siarë wa, ese sueräitò er siarë wa. Nies yi er darë'wakwã ie' ëna, ese er darë'wërawã ie' tò.

¹⁹ Erë isalema a' wële tò ye' a ichëmi: "Mokì tò i kiane wë Skëköl kï ese kë wöklönuk yi a çwës ie' tò se' chakëmi se' nuì kï?" ²⁰ Erë ye' iütëmi: A wëm çima be' erbikö be' dör yi, e' tò Skëköl iütë er sulu wa? Skau kë tò ichëpa iyuökwa a: "Çì kuekì be' tò ye' yuë i' es?" ²¹ Skau yuökwa e' a iyörmi wës ie' ëna iyuak es. Skauchka e' ë yörmi skau bua'buaië ena skau ëseie ñies.

²² Es ñies Skëköl tò iwëmi wës ie' kï ikiane es. Ie' ëna ie' kësik ena ie' dichë kkachak i sulu wamblökwakpa wömeulettsa weinuk esepa ewëwa wa, e' tã e' wëmi ie' tò. Erë e' pa kos dalë'ttsekeia ie' tò bërë enaë ²³ as ie' olo tajë shutëe e' kkachöitò se' shukitbakitò e' pa a. Kã ìaiã ie' tò se' shukitbak suë er siarë wa ñies se' klö'bakitò as se' dö ie' ska' olo tã' tajë ie' tã ñita. ²⁴ Es judiowak ena pë' kë dör judiowak, e' pa shua ie' tò se' klö'bak ie' wák a. ²⁵ E' dör wës Oseas tò ikit iyëkkuò kï es. E' kï Skëköl tò ichë:

"Wëpa kë dör ye' icha, esepa kieraëyö ye' icha.

Wëpa kë dalër ye' ëna, esepa a icheraëyö: 'ye' ëna a' dalër."‡

²⁶ Nies kã wë kï ye' tò iyë': 'a' kë dör ye' icha' kã e' ë kï ye' icherane: 'Ye' dör Skëköl chök e' ala'r a' dör.'"§

²⁷⁻²⁸ Isaías tò Israel aleripa yë' i' es:

"Kã wa'ñe wëpa wömeulettsa kichatënuuk e' wakanewëraë Skëköl tò bet kë wötkënuuk yës.

E' kuekì erë Israel aleripa dör tajë wës dayë tsëwö es,

erë ie' pa wëlepa e' tsatkërdaë, kë dör tajë."*

²⁹ E' dör wës Isaías tò iyë' es. Ie' ichë:

"Skëköl diché tã' ìyi ulitane tsatã, e' kë tò se' aleripa mupaat,

* 9:7 Génesis 21.12 † 9:9 Génesis 18.10,14 ‡ 9:11-13 Génesis 25.23 § 9:11-13 Malaquías 1.2-3 * 9:15 Éxodo 33.19 † 9:17 Éxodo 9.16 ‡ 9:25 Oseas 2.23 § 9:26 Oseas 1.10 * 9:27-28 Isaías 10.22-23 † 9:29 Isaías 1.9

ë'ma se' enewa seraä wës Sodoma ena Gomorra wakpa enewa es.”†

Jesús tté buaë e' dör Israel aleripa a ñies

³⁰ Es sô isué tó pë' kè dör Israel aleripa, kè ku' sene yësyësë e' yulök, esepa klö'wë Skëköl tó wës pë' buaë yësyësë es ie'pa erblé Jesús mik e' wa. ³¹ E' skéie Israel aleripa kî ikiane tó Skëköl tó ie'pa klö'wë wës pë' buaë yësyësë es tté dalöiëno e' dalöie wa, erë e' kè ska' ie'pa ulà dë'. ³² ¿I' kuekî e' kè dë' ie'pa ulà a? Ie'pa kè erbléne Jesús mik e' kuekî. Ie'pa erblé i' buaë wekerakitó e' mik. E' kuekî ie'pa tene Jesús mik wës s'klastkër ák mik es. ³³ E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuó kî es, e' tó ichë:

“Ye' ttó tssó. Ák tkë'atyó et Sión,

e' mik pë' klastkërdaë, ák e' tó ie'pa eröraë ðski.

Erë wépa erblé ák e' mik, esepa kè eriarpa.”†
Es Skëköl yëkkuó tó ichë. Ák e' tó Jesús chë.

10

¹ A yamipa, Israel aleripa mú tsatkër e' kkechekeyó taië ye' er a, e' kiekeyó Skëköl a. ² Ye' ichë tó mokî ie'pa kaneblak darërëë Skëköl a. Erë ie' tté mokîe e' wà kè ane ie'pa éna buaë. ³ Ie'pa kè éna iane tó ie' tó s'klö'weke wës pë' buaë yësyësë es s'erblé Jesús mik e' wa. Tté e' watéttsa ie'pa tó. Ie'pa atak buaë yësyësë ie' wôä ie'pa serke es e' wa. ⁴ Erë Moisés tté dalöiëno e' wà dör Cristo kkachë. E' kuekî mik ie' de, etä tté e' wà de. E' kuekî wépa erblé ie' mik esepa ulitane klö'wëraë Skëköl tó wës pë' buaë yësyësë es.

⁵ Se' wër yësyësë Skëköl wa sene yësyësë wa, e' ye' Moisés tó i' es: “Yi tó tté dalöiëno e' dalöie yësyësë seraä, ese ser michoë tté e' wa.”* ⁶ Erë se' wër yësyësë Skëköl wa se' erblé Jesús mik, e' ye' Moisés tó i' es: “Kè a' tó ibikeitsar tó zyî mi'mi ká jai a?” —E' dör wës se' mú mi' Cristo yulök as ibitüne ká i' kî. —⁷ “Ñies zyî mi'mi ká dià kaska?” —E' dör wës se' mú mi' Cristo yulök as ishkerkane s'duulewä tso' esepa shuä. —⁸ Erë tté e' tó ichë: “Tté buaë e' tso' tsjinet se' ska' ena se' kkó a ena se' er a.”† Tté buaë e' dör as a' erblé Jesús mik, e' tté pakeke sa' tó. ⁹⁻¹⁰ Se' er a tté e' klö'wésó as Skëköl tó se' klö'ù wës pë' buaë yësyësë es. Ñies s'wák kkó wa ichésó tó Jesús dör Skëképa eköl è e' as se' tsatkër. E' kuekî iché a' tó a' wák kkó wa tó Jesús dör Skëképa eköl è e', ñies iklö'wë a' tó a' er a tó Skëköl tó ishkeo'kane, e' ta' a' tsatkërdaë.

¹¹ Skëköl yëkkuó tó ichë: “Yi erblé ie' mik esepa kè eriarpa.”† ¹² Skëképa ñe' è dör sulitane Këköl. Judiowak ena wépa kè dör

judiowak, esepa kës Këköl ie' dör. E' kuekî ie'pa dör ñikkëë ie' wôä. Wépa kköchöke ie' a as ie'pa tsatkëitö, esepa a ie' er buaë chö taië. ¹³ E' dör wës Skëköl yëkkuó tó ichë es, e' tó ichë: “Yi kës tó e' tsatkë kié Skëköl a, esepa ulitane tsatkërdaë.”§ ¹⁴ Erë kè s'erbléne ie' mik, e' ta' ¿wës s'kköchömi ie' a? Ñies kè s'wä ie' tté tssëule, e' ta' ¿wës s'erblömi ie' mik? Ñies kè yi wä ie' tté pakane sia, e' ta' ¿wës ittssëmisó? ¹⁵ Ñies ie' tté pakökwakpa kè patkëne yi wä, e' ta' ¿wës e'pa dömi ie' tté pakök sia? E' dör wës Skëköl yëkkuó tó ichë es, e' tó ichë: “Wépa wä tté buaë datse sia, esepa de e' dör buaë shutë.”*

¹⁶ Erë kè sulitane wä tté buaë e' klöne. Es Isaías tó iyë'bak: “A Skëköl, tté paka' sa' tó wësua kè yi wä e' klöne.”† ¹⁷ Es sô isué tó se' erblé Skëköl mik, e' datse ie' tté tssésó, e' wa. Tté e' dör Cristo tté.

¹⁸ Erë ye' ichakë: ¿A' ichë, kè iwarak tté e' tssëule? Erë ye' e' iutóne tó, ie'pa wä ittssëule je'. E' dör wës Skëköl yëkkuó tó ichë es wé ichëitö:

“Skëköl tté pakökwakpa, e'pa tka ká wa'ñe,

Tté i' de dö wé ká i' erkerö ee.”†

Es Skëköl yëkkuó tó ichë.

¹⁹ Ye' iskà chakëne: ¿A' ichë Israel aleripa kam éna iwä ar? E' iutë' Moisés tó mik ie' tó iyë' ie'pa a tó Skëköl tó iyë' i' es:

“Ye' tó a' keraë sibinukká pë' kè dör i, esepa wa.

Ye' tó a' keraë ulunukká pë' kè éna i ane, esepa kî.”§

²⁰ E' ukuókî ta' Isaías diché dë'kà ichök tó Skëköl tó pë' kè dör Israel aleripa esepa ye' i' es:

“Wépa kè ku' ye' payulök, esepa tó ye' kué. Wépa kè ku' ye' chakök, esepa a ye' e' kkachë.”*

²¹ Ñies Isaías tó iskà yë' tó Skëköl tó Israel aleripa ye' i' es:

“Ie'pa tó ye' ttó dalösgwëwä ñippöke ye' ta,

esepa a kekraë ye' tó ikimë watkë.”†

Es Skëköl yëkkuó tó ichë.

11

Skëköl er buaë chöraë Israel aleripa a

¹ I' ta' ye' ichakë: ¿A' ichë, Israel aleripa watéttsa Skëköl tó seraä? Au, kè idör es. Ye' wák dör Israel aleri eköl. Ye' dör Abraham aleri eköl Benjamín ditséwó wa. ² Kuaë Skëköl tó Israel aleripa shukitbak iwák ichaie. Kè ie'pa watëulettsa ie' wä. Elías tté tso' kitule Skëköl yëkkuó kî wé Israel aleripa kkatë'kaitö Skëköl a, ¿e' kè jcher a' wä? Ie' iché Skëköl a: ³ “A Skëköl, ie'pa tó

† 9:33 Isaías 8.14; 28.16 * 10:5 Levítico 18.5 † 10:8 Deuteronomio 30.14 † 10:11 Isaías 28.16 § 10:13 Joel 2.32 * 10:15 Isaías 52.7 † 10:16 Isaías 53.1 † 10:18 Salmo 19.4 § 10:19 Deuteronomio 32.21 * 10:20 Isaías 65.1 † 10:21 Isaías 65.2 * 11:3 1 Reyes 19.10,14

be' ttekölpa malepa kôs ttélur. Nies kâ' tso' i'yi mokâ pë' a, e' kôs tkétsarakitô. Ye' è atéat ttsë'ka erë ye' ttakwâ ie'pa éna nies.*⁴ Erë Skéköl tō ie' iutë: "Wépa dôka mil kuryök (7.000) e'pa kē e' tkéulewâ kuchë kî Baal dalôioie ekkēpa tso'ia ye' wâ."⁵ Es nies i'ñe tã Israel aleripa tso' tajë, erë e' shuâ wépa a Skéköl er buaë yë' tã ishukititô, esepa kē dör tajë.⁶ Ie'pa shukititô ie' er buaë ché ie'pa a e' kuekî, e' tã e' wã kiane chë tō e' kē dör i' buaë wë ie'pa tō e' kuekî. Ichôpa es, e' ma kē ie' er bua' yëne.

⁷ E' kuekî sô isuë tō Israel aleripa bak tsatkë yulök, e' kē dë' ie'pa ulitane ulâ a. Erë ie'pa welepa shukit Skéköl tō, e'pa ulâ a ide, erë imalepa er darërulune. ⁸ E' dör wës Skéköl yëkkuô tō ichë es. E' ichë: "Skéköl tō ie'pa kē er chökwa ie' ska". E' dör wës ie'pa wôbla tã, erë kē iwawër es. E' dör wës ie'pa kukôña tã erë kē iwattsër. Dô i'ñe tã ie'pa dör es."⁹ Es nies David tō ie'pa yë' i' es: "Mik ie'pa tso' kawô tkô'uk kaneë, etã as ee ibolökpa tō iklô'üwâ kësik wa as ie'pa klastkër tã iweirdak.
¹⁰ Iwôbla mú kē wawëriã.

Itsüwô mú kôrwa dali êkkekë dikia kakraë."§

Pë' kē dör Israel aleripa esepa tsatkërdaë

¹¹ I' tã ye' ichakë: A' ichë Israel aleripa tō Jesús watë'ttsa ze' wã kiane chë tō ie'pa kē tsatkërpa? Au, e' kē dör es. E' skéie i' sulu wamblë ie'pa tō ñe' batamik pë' malepa tsatkërmi. E' tka es as ie'pa sibirka pë' malepa kî tã ierkirdak erblök Jesús mik. ¹² I' sulu wamblë ie'pa tō, e' batamik pë' malepa a Skéköl er buaë ché tajë kâ wa'ñe. E' yitã buaë sulitane a ie' er buaë kî chöraë tajë shutë mik judiowak tajë erblë Jesús mik eta.

¹³ Erë a' kē dör judiowak, esepa a ye' tō ilë cheke. Skéköl tō ye' a kanë i' me' Jesús ttekölë pë' kē dör judiowak esepa a ttë pakök. Kanë e' dalër tajë ye' éna. ¹⁴ Isalema kanë e' wa ye' tō ye' wák ditsëwôpa welepa mú ukýewëka tã ie'pa nies erblömi Jesús mik as tsatkër. ¹⁵ Ie'pa watëttsã Skéköl tō e' batamik ie' ena kâ wa'ñe wakpa malepa er buarmine ñi kî. E' yitã mik ie' tō ie'pa skã kiëwane buaë, etã e' dör buaë shutë. E' dör buaë wës s'duulewâ e' shkenekane es. ¹⁶ Harinachka tsã meule Skéköl a* e' dör batse'r, e' tã iëyök dör batse'r nies. Nies kal wikicha dör batse'r, e' tã kal e' kôs dör batse'r nies. Es judiowak yëpa tsã dör Skéköl icha, e' kuekî ileripa dör ie' icha nies.

¹⁷ Skéköl tō judiowak watëttsã, e' dör wës kal uru kië olivo e' ulâ téë es. Pë' kē dör judiowak esepa dör wës olivo klô kañiru ulâ

tkéwâ olivo uru ulâ téule ese skéie es. E' batamik i'ñe tã a' serke buaë olivo klô uru e' wî mik. ¹⁸ E' kuekî olivo uru ulâ téule, e' kē kî a' e' ttsökka. Erë a' e' tsakka, e' tã a' éna ianü tō ulâ serke iwî mik; iwî kē serku' iulâ mik.

¹⁹ Isalema a' ichëmi: "E' yëne erë iulâ uru tērolone as sa' tkërwanë iskéie." ²⁰ E' yëne erë ie'pa tērolone ie'pa kē erblëne Jesús mik e' kuekî. Erë a' erblë Jesús mik, e' è kuekî a' tkéulewâ olivo klô uru mik. E' kuekî kē a' e' ttsökka. Warma a' kawôtã Skéköl dalôioë. ²¹ Ie' kē wã kal chök e' ulâ meneat, e' yitã kē ie' tō a' mepaat. ²² A' éna ianü tō wës Skéköl dör. Ie' er buaë chömi se' a, erë nies ie' a' s'kichatërmi. Wépa anemi i' sulu a, esepa kichaterattsaitô. Erë ie' er buaë ché a' a. A' erblökeia ie' mik, e' ma buaë idir. Erë a' kē serku'ia es, e' tã a' tērdattsã nies. ²³ Judiowak kē erblëne Jesús mik. Erë e' kē wamblëia ie'pa tō tã ierblë imik, e' tã Skéköl wã dichë tso' ie'pa tkowane iwákpa kéli mik, e' kuekî itkërdawarak. ²⁴ E' wã dör i' es: a' kē dör judiowak, e'pa dör wës olivo kañiru ulâ téule tkéulewâ olivo uru mik es. Erë e' kē wëta'sô es, erë es Skéköl tō iwë a' a. E' yitã buaë judiowak dör wës ulâ chök es, esepa tkërwanë buaë iwákpa kéli mik.

Israel aleripa tsatkërdaë tajë

²⁵⁻²⁶ A yamipa, kenet tã ttë tso' blëule, ese chekeyô a' a. Ye' kî ikiane tō ttë e' jcherwâ a' wã as a' kē e' ttsökã tō a' wã i'yi jcher Israel aleripa tsata. Ttë blëule e' dör i': i'ñe tã Israel aleripa kibiiepa er darërulune dô mik pë' malepa shukitbak Skéköl tō e' kôs tsatkëne etã. E' ukuökî tã ie'pa kôs tsatkërdaë wës Skéköl yëkkuô tō ichë es, e' tō ichë:

"S'tsatkökwa datse Siôn,

e' tō sene sulu kôs yerattsã Jacob aleripa shuã.

²⁷ Ttë e' meraëyô ie'pa a

mik ie'pa nüi olo'yéyô ie'pa kî etã."[†]

Es Skéköl yëkkuô tō ichë.

²⁸⁻²⁹ Mik Skéköl tō s'shushtë er buaë choie sia, etã e' kē mane'wepaitô. Israel aleripa tō Jesús ttë buaë watëttsã, e' kuekî i'ñe tã ie'pa dör Skéköl bolökpa. Erë kâ iaiaë ie'pa yëpa bak e'pa shukititô er buaë choie ie'pa a. E' kuekî ie'pa aleripa dalërkeia ie' éna. E' tka es ie'pa tã as a' tsatkër. ³⁰⁻³² Sulitane tō ie' ttë dalôsëwëwâ, e' nüi ulâ a se' tso' klôulewâ. E' me'atbakitô es as ie' a' sulitane sur er siarë wa ñikkëë. E' kuekî kenet a' tō ie' dalôsëwëwâ, erë i'ñe tã a' suëitô er siarë wa, ie'pa tō ie' dalôsëwëwâ e' kuekî. Es nies i'ñe tã ie'pa tō ie' dalôsëwëwëwâ, erë e' dör as

† 11:4 1 Reyes 19.18 ‡ 11:8 Deuteronomio 29.4; Isaías 29.10 § 11:10 Salmo 69.22-23 * 11:16 Harinachka tsã meule Skéköl a: Pablo tso' ichök tō judiowak dör wës harinachka es. Harinachka tsã e' dör wës judiowak yëpa tsã Abraham ena Isaac ena Jacob es. Harinachka iëyök e' dör wës ileripa datse itökî es. † 11:27 Isaías 59.20-21; 27.9

a' saùitò er siarè wa, ñies as ie'pa saùneitò er siarè wa.

³³ Skèkòl er buaè ché tajè shùtè se' a. Ie' wà òyi ulitane jcher buaè sulitane tsata. Ie' kabikeitsò tajè iskjè. Ì bikeitseke ie' tò ese kè wà pakanuk yi a. Ì wèkeitò ese kè anuk yi éna. ³⁴⁻³⁶ Ì kòs e' wà dör ie'. Ì kòs tso' ie' batamik. Ì kòs tso' ie' wák a. E' kuekjì Skèkòl yèkkuò tò ichè:

“Skèkòl er bikò e' kè jcher yi wà.

Kè yi a ie' pautuk.

Kè yi a ì menuk ie' a keweie

as ie' tò iské mune ià.”

ìskèkòl kìkòkàsò kèkraè! jEs e' idir!

12

Wes se' kawõtā senuk Skèkòl ala'rie

¹ A yamipa, Skèkòl er buaè ché se' a tajè, e' kuekjì ye' kòchò a' a tò a' e' müttsa ekòl ekòl ie' a kèkraè wes ì batse'r meule ie' a wèr buaè ie' wa es. Es se' tò ie' dalòie e' wakanewèmi mokjè. ² Kè a' senukia wes wépa kè tò ie' dalòie esepa sèr es. E' skéie a' er bikè mane'üttsa pa'alì tã e' wa a' sèrmi buaè yèsyèsè. Es ì kiane ie' kì ese jchermi buaè a' wà wawè. E' wà dör ì dör buaè, ì wèr buaè ie' wa ena ì dör yèsyèsè ese.

³ Ie' er buaè ché ye' a, e' kuekjì ie' tò kanè me' ye' a Jesús ttekòlie. E' wa ye' tò a' kòs a' ichè tò kè a' e' bikeitsòkka tkòka kòs s'ké e' bikeitsòk e' tsata. E' skéie se' e' bikeitsò yèsyèsè kòs Skèkòl tò imé se' a' erbloie ie' mik ekkè. ⁴ E' dör wes se' dör es. Se' wòbla tã, ulà tã' ena s'yese skà tso' tajè kua'kì kua'kì, erè e' kòs wòlèulewà ñita s'wák ekòl è a. ⁵ E' sù se' erblòke Cristo mik esepa dör tajè kua'kì kua'kì, erè se' kòs dör wes wák ekòl è es, se' kòs batsulewà ie' mik e' wa.

⁶ Es Skèkòl tò imé se' a kua'kì kua'kì ñi kimoie wes ie' kì ikiane es. E' kuekjì wépa a iméitò ttoie ittekòlie, esepa ttò es, ie'pa erblò Skèkòl mik e' wa. ⁷ Wépa a imé Skèkòl tò s'kimoie, esepa tò s'kímú. Wépa a iméitò s'wòbla'woie Skèkòl ttè wa, esepa s'wòbla'ú. ⁸ Wépa a imène s'er diché ioie, esepa tò s'er diché iò. Wépa a imène kyi kakmoie, esepa ikakmú er bua' wa kè dör ì skéie. Wépa a imène s'wèttsoie, esepa s'wètt sú kanè. Wépa a imène s'malepa suojie er siarè wa, esepa tò iwà ú tssé'ne buaè wa.

Jesús mik erblòkwakpa ñi dalèr

⁹ A' ñi dalèritsò er mokì wa. Sene sulu kòs e' watòttsa. E' skéie sene yèsyèsè kòs e' a' a' senu kèkraè. ¹⁰ A' ñi dalèritsò wes ñi èlpa ñi dalèr es. A' ñi dalòio tajè.

¹¹ Ì kòs wèke a' tò, e' ú kanè. Kè a' bikènik. Skèkòl kanè ú tssé'ne buaè meke iwìkòl tò se' a' e' wa.

¹² Ì buaè panekesò, e' kuekjì a' senu tssé'ne bua' wa. A' weirke e' dalè'ttsò er bua' wa. A' ttò S'yé tã kèkraè.

¹³ S'batse'rpa malepa weirke kì ilè kiane, esepa kímú. Yi de a' pakòk, ese kiòwà er bua' wa.

¹⁴ Wépa tò a' we'ikeke Jesús tté kuekjì, kè esepa kì alibchòk, e' skéie er buaè chò iarak.

¹⁵ Wépa tssé'rke buaè, esepa tã a' tssé'nú buaè. Wépa jùke, esepa tã a' iù.

¹⁶ A' senu bèrè ñita. Kè a' e' tssòkka s'malepa tsata. E' skéie a' e' batsò se' èsepala tã buaè. Kè a' e' bikeitsòkka tò a' wà òyi jcher tajè.

¹⁷ Yi tò ì sulu wamblé a' kì, e' tã kè iské wamblarne. Ì kòs dör buaè yèsyèsè sulitane a' ese ú. ¹⁸ A' senu bèrè sulitane tã kòs a' dirmi ekkè. ¹⁹ A yamipa dalèr ye' éna, kè ì sulu ské wamblarne yi kì. E' skéie imúat Skèkòl kèsik ulà a. Ie' tò ichè iyèkkuò kì i' es: “Ye' è wòkì iské wèrke wè. Yi tò ì sulu wamblé, e' ské wèrayò iki.”* ²⁰ Ñies ichè: “A' bolòka dué bli wa, e' tã itio. Ie' er sine, e' tã di' mú ià yè. A' iwé es, e' tã ie'pa jaèrdaè.”† ²¹ Kè sene sulu kar e' alòkka a' kì. E' skéie a' e' alòka sene sulu kì sene yèsyèsè wa.

13

¹ Sulitane kawõtā kà wòkirpa tté dalòio. Skèkòl tò kawò me' ie'pa a' s'wèttsoie. Itsò'rap kòs e'pa tkè'ka ie' tò. ² E' kuekjì wépa kè tò ie'pa dalòie, esepa ñippòke wépa tkè'ka ie' tò esepa tã. Ese wakpa weirdaè iulà a. ³⁻⁴ S'wòkirpa kè tkènekà s'ser yèsyèsè esepa we'ikòk as isuarka. Ie'pa dör Skèkòl kanè mèsopa a' kimoie. Ie'pa tso' s'ser suluè esepa we'ikoie. Esepa je' kawõtā suanuk. A' senak kè suar tã' s'wòkirpa yòkì, e' tã a' senu yèsyèsè tã ie'pa tò a' kikeraka. Erè wépa serke suluè, esepa je' kawõtā suanuk. Kè è ichòk ie'pa a' kawò mène s'we'ikoie. Ie'pa tso' kanèblòk Skèkòl a' s'ser sulu we'ikoie wes kawò meneat ie'pa a' es.

⁵ E' kuekjì se' kawõtā ie'pa tté iutòk, e' kè dör as kè itò s'we'ikò e' è kuekjì. E' dör tò se' er tò se' a' icheke tò e' dör buaè yèsyèsè e' kuekjì. ⁶ E' kuekjì ñies inukòl patau k ie'pa tò se' keke ese patuèkesò. Ie'pa dör Skèkòl kanè mèsopa kanèblòke ie' a' s'wòkirpaie. E' dör ie'pa kanè, e' kuekjì ie'pa patuè e' dör buaè. ⁷ E' kuekjì imusò ie'pa a' ekòl ekòl wes s'kawõtā imuk es. Ilè kawõtā patuè etã ipatau. Wépa kawõtā dalòie esepa dalòio.

⁸ A' wà nui tso' kòs e' patau. Erè nui tso'ia se' kì kèkraè, e' dör ñi dalèritsè, e' kè patonuktsa se' a. S'malepa dalèritsesesò, e' tã e' wa tté dalòieno me'at Moisés tò e' wà kòs dalòiesò. ⁹ Ttè e' tò ichè: “Kè a' kawò tã' s'senewabak dalòseukwà; kè a' kawò tã' s'ttòkwà, kè a' kawò tã' akblòk; kè

* 12:19 Deuteronomio 32.35 † 12:20 Proverbios 25.21-22

* 13:9 Éxodo 20.13-17

a' kawō tā' o'ka iyi kkechōk.* Ttē e' ena imalepa kōs e' wōienēwā ttē etkē a, e' dōr i': "A' malepa dalēritsō wēs a' wākpa e' dalēr es."† 10 S'malepa dalēritsesō, e' tā kē i' sulu wamblepasō yi tā. Es ttē dalōiēno kōs e' dalōiekēsō mokjē yēsēsē.

11 A' sēnū es. S'tsatkē kēwō kī dewatke tsinet se' erblē. Jesūs mik kuaē e' tsatā. E' kēwō a se' tso' i'ñie tā, e' anū a' éna. E' kuekī kē a' senukiā wēs s'kapōtēr nañewe es. 12 Sene sulu kēwō erkewatke tā se' tsatkeke e' kēwō dōkewatke wēs kā ñirketke s'kī es. E' kuekī kē se' e' wamblōiā suluē wēs pē' tso'ia stui a e' wamblō es. E' skēie se' sēnū yēsēsē, e' dōr wēs s'ser kā ñi a se. Se' e' duōser ñippōk sene sulu tā wēs ñippōkwakpa es. 13 Se' sēnū buaē yēsēsē wēs s'ser kā ñi a se. Kē se' kane e' wamblōiā bloblopa es. Kē se' kane trēnuk, e' ya'uk sulu. Kē se' kane ñippōk. Kē se' kane ukyēnuk s'malepa tā. 14 E' skēie a' sēnū buaē yēsēsē wēs Skēkēpa Jesucristo kī kiane es. Kē a' tō ibikeitsōk tō wēs a' a' s'wāk dēr sulu e' wōpatērmi.

14

Kē a' ñi bikeitsōk suluē

1 Wēpa erblōke Jesūs mik, erē kam ierblō bua'ie, esepa kiōwā er bua' wa. Ttē bikeitseke a' tō kua'kī kua'kī ese kē kī a' ñi iūtōk. 2 A' wēlepa tō ibikeitseke tō Jesūs mik erblōkwakpa a' iyi ulitane katarmi. Erē a' wēlepa skā kam erblō bua'ie Jesūs mik, esepa tō iklō'wē tō iyiwak chkā e' katar. 3 Wēpa tō iyi ulitane katē, esepa kē kane wēpa kē ikatē esepa chōk iki. Nies wēpa kē ikatē, esepa kē kane wēpa tō ikatē esepa chōk iki, Skēkōl tō ie'pa klō'bak ie' ichaie e' kuekī. 4 Se' dōr Skēkēpa Cristo kanē mēsopa. Wēs se' wēr ie' wa ekōl ekōl, e' wērke ie' wāk wōkī. Ie' a' se' kimermi as se' wēr buaē ie' wa, e' kuekī se' wērdaē ie' wa buaē. E' kuekī ŷwēs s'yamipa chēmiso suluē?

5 Nies se' shuā wēlepa tso' tō ibikeitseke tō s'kawōtā diwō wēle batseitsōk imalepa tsatā. Erē ieltēpa tō ibikeitseke tō diwō ulitane dōr ñies ērne. Se' kawōtā wā ijchenuk ekōl ekōl tō i klō'wēsō e' dōr yēsēsē. 6 Wēpa tō iklō'wē tō s'kawōtā diwō wēle batseitsōk bua'iewā, esepa tō batseitseke Skēkēpa Cristo dalōioie. Nies wēpa tō iyi ulitane katē esepa tō ikateke Skēkēpa Cristo dalōioie tā wēstela chekeitō Skēkōl a' iki. Wēpa kē tō iyiwak chkā katēia, esepa tō ilo'yē Skēkēpa Cristo dalōioie tā wēstela chekerakitō Skēkōl a' i ñekerakitō e' kī.

7 Se' dōr Skēkēpa Cristo icha, e'pa tso' ttsē'ka ō e'pa duowā e' dōr ie' dalōioie, kē idōr se' wāk dalōioie. 8 Mik se' tso'ia ttsē'ka, eta

se' sērke ie' a. Mik se' duowā, eta se' duowā ie' a. Se' tso' ttsē'ka ō se' duowā, erē se' dōr ie' icha. 9 Ie' kōtewā e' shkenekane as ie' dō s'durulune ena s'tso' ttsē'ka e'pa kōs Kēkōlie.

10 Se' ulitane dōraē Skēkōl tkēr s'shulo kulē kī e' wōrkī. E' kuekī ŷiōk a' ñi chō ō ñi saū suluē? 11 Skēkōl tō ichē iyēkkuō kī i' es:

"Ye' wāk sēr wa yō ichē:

Sulitane e' tulōrawā kuchē kī ye' wōrkī.

Sulitane tō ye' kikerakā.*

Es Skēkōl yēkkuō tō ichē. 12 Es sō isuē tō wēs se' sērke e' kī Skēkōl tō se' chakerane ekōl ekōl.

13 E' kuekī kē se' kane ñi chōkiā suluē. E' skēie a' e' tkōwā darērē i tō s'yamipa wōklō'wēmi ō i tō iēmimine sene sulu a, ese kē wā. 14 Ye' wā ijcher buaē tō kē chkē wēne tō s'ia'wēpa ñaie Skēkōl wōa. Ye' erblōke Skēkēpa Jesūs mik, e' wa ye' iklō'wē yēsēsē tō es idir. Erē wēpa tō iklō'wē tō chkē wēle tō s'ia'wēmi ñaie, e' tā es idir esepa a. 15 E' kuekī a' tō s'yami wēle siawēwā i kateke a' tō e' batamik, e' tā e' kē dalēritseku'ia a' tō. Nies ie' skēie Cristo kōtewā, e' kē sulu'warwā i kateke a' tō e' batamik. 16-18 I blūie Skēkōl tso' e' wā kē dōr chkē ena di'yē. E' wā dōr sene yēsēsē ena sene bēre ena ttsē'ne buaē Wikōl Batse'r wa. Yi tō Cristo kanē wēke es, ese wēr buaē Skēkōl wa ñies sulitane wa. E' kuekī i tō a' yamipa kēmi a' chōk suluē i dōr buaē a' a' e' kī, ese kē wā.

19 Es i kōs tō se' kimeke senuk bēre ñita ena ñi dichē iōk Skēkōl a, ese ŷsō. 20 I buaē wētke Skēkōl tō a' er a, e' kē sulu'warwā chkē ē kuekī. Mokj chkē ena di'yē kōs dōr batse'r. Erē sulu idir tō s'yamipa armine sene sulu a se' ukuōmik i katēsō i yēsō ese wa. 21 Buaē idir tō iyiwak chkā mū kē katēsō ō blo' mū kē yēsō ō i kōs mū kē wēsō. Erē kē idōr buaē tō s'yamipa armine se' ukuōmik. 22 Ima a' ttē i' bikeitsē e' blō a' er a Skēkōl ē a. Wēpa tō i wēr buaē ie'pa wa ese wē tā ittse tō kē iki i nui ku', jayēcha buaē esepa! 23 Erē yi tō i katē tā ibikeitsēkaitō bōtbōt dō' ye' tso' i sulu wamblōk, e' tā e' nui tso' iki. Ie' kē wā iklōne mokj tō buaē idir, e' kuekī e' dōr suluē ie' a. I kōs wēsō e' kē one se' wā yēsēsē wēs iklō'wēsō es, e' tā e' dōr suluē se' a.

15

S'kawōtā s'malepa kimuk

1 Se' wēpa erblōke buaē Cristo mik, esepa kē wēpa kam erblō buaē tso'ia katōtō esepa sauk wēs se' wāk katōrwā es. Kē se' kane i tō se' wāk ttsē'wēke buaē ese ē bikeitsōk. 2 Se' kōs kē i tō s'malepa ttsē'wēmi buaē ese bikeitsōk ekōl ekōl ikimoie ena idichē ioie buaē Skēkōl a. 3 Cristo wāk kē wā i tō ie' ttsē'wēke buaē ese ē bikeitse. E' skēie ie' tā itka wēs Skēkōl yēkkuō tō ichē es, e' tō ichē:

† 13:9 Levítico 19.18 * 14:11 Isaías 45.23 * 15:3 Salmo 69.9

“A Skëköl, wépa tō be' cheke suluë esepa tō ye' cheke suluë ñies.”* ⁴ Ì kōs kitē ká iaiāē Skëköl yëkkūō kī, e' kite s'wōbla'woie as se' e' tkōwā darērēē ena as se' er pablō. E' wa ì buaē panekesō e' kē olo'yepasō. ⁵ Skëköl tō se' kē e' tkōwā darērē ñies se' er pablekeitō. As ie' tō ì kīmū senuk bërē ñita wēs Cristo Jesús sēr es. ⁶ A' sērke es, e' tā Skëköl dör Skëkēpa Jesucristo Yē e' kīkerakā a' ulitane tō sekkā ñita.

⁷ Es a' ñi kiōwā er bua' wa wēs Cristo tō a' ki'wā es as sulitane tō Skëköl kīkōkā. ⁸ Mokī ye' ichē a' a' tō Cristo dē'bitū judiowak kīmuk ikkachoie ie'pa a' tō ì uk Skëköl kablē' sa' yēpa bak ká iaiāē e'pa a, e' wawéitō. ⁹ Ñies idē'bitū as pē' kē dör judiowak, esepa tō Skëköl kīkōkā ie'pa suéitō er siarē wa e' kuekī. E' dör wēs Skëköl yëkkūō tō ichē es wē ichéitō:

“E' kuekī ye' tō be' kīkerakā pē' kē dör judiowak esepa ulitane shūa.

Ye' t̄tsōraē be' kīkokaie buaē.”†

¹⁰ Ñies itso' kitule i' es:

“¡A' kē dör judiowak esepa t̄tsē'nū buaē wépa dör Skëköl icha esepa tā ñita!”‡

¹¹ Ñies ichéitō:

“¡A pē' kē dör judiowak Skëköl kīkōkā!

¡A ká ulitane wakpa, Skëköl kīkōkā!”§

¹² Ñies Isaías tō ikitā yëkkūō kī i' es:

“Jesé alerī eköl dōraē se' shūa, e' tkērdakā ká ulitane wakpa wēt̄tsōie. Pē' kē dör judiowak esepa tō ie' ē paneraē e' tsāt̄koie.”*

Es itso' kitule.

¹³ Ì buaē kōs doia se' a' e' panekesō krōrōē e' wī dör Skëköl. As e' tō t̄tsē'ne buaē ena sene bërē mù a' kōs erblē ie' mik e'pa a. As ie' tō a' kīmū iwā kī panuk buaē Wiköl Batse'r dichē batamik.

¹⁴ A yamipa, mokī ye' iklō'wē tō a' sērke buaē yēsýēsē. Ñies ye' iklō'wē tō a' wā iyi jcher tajē. A' a' ñi pautmi buaē. ¹⁵ Erē yëkkūō i' kī ye' er deka a' pattōk wōshāē t̄tē wésele wa as kē a' éna ichōwa. Skëköl er buaē ché ye' a' e' wa kanē me'itō ye' a, e' kuekī ye' a kāwō tā' a' pattoie es. ¹⁶ Ye' dör Cristo Jesús kanē méso ie' t̄tē buaē k̄kayē' Skëköl tō se' a' e' pakoie pē' kē dör judiowak esepa moie Skëköl a' batse'gule Wiköl Batse'r wā. E' dör wēs iyi mē sacerdotepa tō Skëköl dalōioie wēr buaē ie' wa es.

¹⁷ Ye' batsulewā Cristo Jesús mik, e' kuekī ye' kaneblōke Skëköl a' e' tō ye' t̄tsē'wēke buaē. ¹⁸ Ye' kē er dē'kā kabenukkā ì kē one Cristo wā ye' wa ese kī. Ie' batamik ye' tō pē' kē dör judiowak esepa ulaiē Skëköl t̄tē iūtōk. E' wē ye' tō ipakē wa ena iwakanewē wa ¹⁹ ena Skëköl Wiköl dichē wa. Ñies ì kē

or yi a ese wéyō tajē ie'pa wōrkī ikkachoie tō ì chéyō e' dör mokī. Es kanē mēne ye' a Cristo t̄tē buaē pakoie e' wawét̄keyō ká tso' kōs Jerusalén dō Iliria e' shūa. ²⁰ Kēkraē ye' e' muket̄tsā t̄tē buaē e' pakōk wē kē yi tō Cristo dalōieta' ese ska'. Ye' iwē es as ye' kē dör wēs yi tō u yuékā u chkī tulu'wābak o'ka tō ese kī es. ²¹ E' skéie ye' éna iwāk wēs Skëköl yëkkūō tō ichē es, e' tō ichē:

“Wépa a' ie' t̄tē kē pakaule, esepa a' ká ardaē; Wépa kē wā ie' t̄tē t̄tsēule, esepa éna iardaē.”†

Pablo shkak Roma

²² Kēkraē ye' shkak a' weblōk, erē kanē i' tō ye' wōklō'wēke. ²³ Erē i'ñe tā ye' kaneone ká ikkēpa kī. Bānet ye' tō a' kkeyē'mi pakē, ²⁴ e' kuekī ye' mù tkōmi Roma a' pakōk mik ye' mi'ke España etā. Erē ye' kē a' kāwō kunuk tajē a' ska' senuk, erē ye' t̄tsē'rmi buaē. E' ukuōkī tā a' mù ye' kīmē as ye' dō España. ²⁵ Erē i'ñe tā ye' mitke Jerusalén s'batse'r malepa sērke e'pa kīmuk. ²⁶ E' dör tō s'yamipa sērke Macedonia ena Acaya e'pa tō inuköl kithak iwákpa er wa patkēmi s'batse'rpa dör siarē tso' Jerusalén e'pa kīmoie. ²⁷ E' wē ie'pa tō iwákpa er wa, erē mokī ie'pa kī inuí tso'. E' kuekī buaē idir tō ie'pa tō judiowak kīmē. E' dör tō ì buaē de judiowak ulā a' Cristo wa, e' de ie'pa ulā a' ñies judiowak wa. E' kuekī buaē idir tō ì tso' ie'pa wā e' kakmē s'yamipa dör judiowak esepa a. ²⁸ Es mik ye' tō inuköl kitule kōs ie'pa a' e' mé ie'pa ulā a, etā ye' mīa España e' tkōkemi a' pakōk. ²⁹ Ye' wā ijcher tō mik ye' demi a' ska', etā se' ñi er dichē iōraē buaē Cristo er buaē chō sia e' kōs wa.

³⁰ A yamipa, Skëkēpa Jesucristo t̄tō wa, ñies se' ñi dalēritsōke Skëköl Wiköl wa, e' wa ye' k̄kōchō a' a' tō a' e' chō darērē ye' tā ñita kanē mēne ye' a' e' wā uk. E' wēmi a' tō, a' tō Skëköl a' ikiē ye' kī e' wa. ³¹ Ikiō ie' a' as ie' tō ye' tsāt̄kō Judea wakpa kē tō Jesús t̄tē iūtē Jeralusa yōkī. Ñies ikiō ie' a' tō ì kōs mi'ke ye' wā s'batse'rpa tso' Jerusalén e'pa kīmoie as ie'pa tō e' tsū er bua' wa. ³² Es ikiō ie' a' as ye' dōmi a' ska' t̄tsē'ne buaē wa enuk a' pakekeyō e' dalewa, e' ie' kī ikiane e' ma. ³³ Ie' dör sene bërē mukwak as e' tō a' wapiōū. Es e' idir.

16

Roma wakpa shkē'wēmi Pablo tō

¹ Tayē eköl kiē Febe dör s'yami, e' t̄tē chekeyō a' a. Ie' dör Skëkēpa Jesús icha erule tso' Cencreas e' kīmukwak eköl. ² Ie' kiōwā buaē Skëkēpa Jesús t̄tō wa wēs s'batse'rpa ñi kiōwā es. Ie' tō s'yamipa tajē e'pa kīmē, ñies

† 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49 ‡ 15:10 Deuteronomio 32.43 § 15:11 Salmo 117.1 * 15:12 Isaías 11.10

† 15:21 Isaías 52.15

ye' wák kímítò. E' kuèkì mik ie' kì ilè kiane età ie' kímú.

³ Prisca ena Áquila e'pa shké'ú ña. Ie'pa bak kaneblök ye' tã Cristo Jesús kanè a.

⁴ Ie'pa e' me'ttsa ye' tsatkök, kè tkine tò dö' ittëwã. Wéstela chekeyö ie'pa a, erè kè dör ye' è. Skèkèpa Jesús icha erule erule kôs kè dör judiowak, e'pa tò wéstela cheke ie'pa a ñies.

⁵ Ñies Skèkèpa icha erule daparke Prisca ena Áquila u a, e'pa shké'ú ña. Ñies ye' yami dalër tajë ye' éna kiè Epéneto, e' shké'ú ña. Ie' dör s'tsã erblë' Cristo mik Asia e'. ⁶ Maria shké'ú ña. Ie' kaneblë' tajë a' a. ⁷ Wépa bøl kiè Andrónico ena Júnias, e'pa shké'ú ña. Ie'pa dör judiowak wës ye' es. Ie'pa bak wõtëule s'woto wé a ye' tã. Ie'pa dör Jesús ttekölpa kkeaulekã buaë imalepa wã. Ie'pa erblë' Cristo mik ye' yökì kewe.

⁸ Ampliato shké'ú ña. Ie' dör ye' yami Skèkèpa Jesús ttò wa, e' dalër tajë ye' éna.

⁹ Urbano shké'ú ña. Ñies ie' kaneblöke Cristo a wës sa' es. Ñies Estaquis shké'ú ña. Ie' dalër tajë ye' éna. ¹⁰ Apeles shké'ú ña. Ie' wër buaë Cristo wa. Ñies wépa dör Aristóbulo icha, e'pa shké'ú ña. ¹¹ Herodión, e' shké'ú ña. Ie' dör judiowak wës ye' es. Ñies wépa dör Narciso icha erblë' Skèkèpa mik e'pa shké'ú ña. ¹² Tayëpa kiè Trifena ena Trifosa shké'ú ña. Ie'pa kaneblöke Skèköl a. Ñies tayë dalër se' éna kiè Pérside e' shké'ú ña. Ie' kaneblöke tajë Skèköl a. ¹³ Rufo shké'ú ña, e' dör Jesús mik erblökwak buaë sùule sulitane wã. Ñies ie' mì e' shké'ú ña. Ie' dör wës ye' wák mì es. ¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas ena s'yamipa kôs tso' ie'pa tã, e'pa kôs shké'ú ña. ¹⁵ Ñies Filólogo, Julia, Nereo ena ikutã, Olimpás ena s'batse'r malepa tso' ie'pa tã, e'pa kôs shké'ú ña.

¹⁶ A' ñi shké'ú ñi dalër wa. Cristo icha erule erule e' kôs tò a' shké'wémi.

¹⁷ A yamipa, ye' kköchö a' a' tò wépa éna se' blabatsak ena se' akmine sene sulu a, esepa yökì a' e' kkö'nú. Ie'pa se' a' icheke tò ttè wa se' wöblaule kewe e' kè dör mokjë. Esepa yökì a' e' skö. ¹⁸ Ie'pa kè ku' Skèkèpa Cristo kanèuk. E' skéie ie'pa tso' iwákpa è kanèuk. Se' kam éna iar buaë esepa dakijñekerakitö ttè tssër buaë ese wa. E' kuèkì esepa yökì a' e' skö. ¹⁹ Sulitane wã ijcher tò Skèköl ttè mokjë e' dalöieke a' tò buaë. E' tò ye' tssë'wëke buaë. Ye' kì ikiane tò a' mú wöblar ttè buaë yësyësë wa wawë. Erë a' mú kè e' wöbla'ù kache ttè wa i sulu wambloie. ²⁰ A' serke es, e' tã betkã Skèköl dör sene bèrë mukwak, e' tò Satanás shtowerawã a' klö dikja. As Skèkèpa Jesús er buaë chö a' a.

²¹ Ye' yami Skèkèpa Jesús kanè a kiè Timoteo e' tò a' shké'wémi. Ñies Lucio ena Jasón ena Sosípatro, e'pa tò a' shké'wémi. Ie'pa dör judiowak wës ye' es.

²² Ye' dör Tercio, e' tso' Pablo ttöke e' shtök yèkkuö i' kì. Ñies ye' tò a' shké'wémi Skèkèpa ttò wa. I' tã i' cheke Pablo tò e' shtekeneyö.

²³⁻²⁴ Gayo tò a' shké'wémi, e' u a ye' serke. Ee Skèkèpa Jesús icha erule tso' kã i' kì e'pa daparke. Erasto tò a' shké'wémi. Ie' dör kã i' inuköl kuèblu. Ñies s'yami kiè Cuarto, e' tò a' shké'wémi.

Pablo tò Skèköl kíkëka

²⁵ iSkèköl kíkëkasö! Ie' a' a' kimermi e' tkökwa darërë Jesucristo ttè buaë pakekeyö e' a. Kã iaiã ttè buaë e' blëule se' yökì. ²⁶ Erë j'ñe tã ikkayënewã se' a' i' kit Skèköl ttekölpa tò yèkkuö kì e' wa. Skèköl yöbië e' tò ie'pa kã ishtök. Ttè buaë ñe' kkayënewã as kã ulitane wakpa erblö imik tã iwã iütö.

²⁷ Skèköl e' dör Skèköl eköl ème e'. Ie' erbikö tajë sulitane tsatã. iAs e' kíkarka kékraë Jesucristo wa! Es e' idir.

Yëkkuō tsá kit Pablo tō Corinto wakpa a 1 Corintios

Mik Pablo bak kaneblök Éfeso etá ie' tō yëkkuō i' kit Jesús mik erblökwakpa serke Corinto e'pa a. Pablo kēwō ska' tã Corinto dör Grecia kã bua'ie. Pẽ' bak senuk ikĩ dōkã 650.000. E'pa shuã 400.000 klöulewã kaneblök é. Pablo wák tō tsawe Corinto wakpa a Jesús tté buaé paka'. E' tté tso' kitule Hechos 18.1-17 e' kĩ.

Alaköl eköl kié Cloe e' yami wele de Pablo pakök ie' tso' Éfeso eg. E' tō ie' a iyē' tō Jesús mik erblökwakpa tso' Corinto e'pa ñippöke tajē ena welepa tso' iyi sulusi wamblök tajē, e' kuekĩ ie' tō yëkkuō i' kit. Nies ie' tō ikit ilē chaki' ie'pa tō ie' a e' iutoie ie'pa kimoie ena ipattoie.

Kam Corinto wakpa erblö Jesús mik etá ie'pa tō iyi tajē dalöieke Skëköl skéie, e' dör kabene et. I dalöieke ie'pa tō e' a ie'pa tō iyiwak jcheke e' chká katekerakitō iyamipa tã i dalöiekerakitō e' dalöioie. E' cheke Pablo tō yëkkuō i' kĩ.

Nies i dalöieke ie'pa tō e' wé kōs a alakölpá sulusi datse tã wēpa serkerak itã. Erē mik wēpa ñekkēpa erblé' Jesús mik etá ie'pa kē éna iane tō wēs ie'pa ké senuk. E' kuekĩ Pablo tō ikkaché tō wēs wēpa alaköl tã ena alaköl kē tã e'pa kawōtã senuk.

Kiie tã pẽ' wele bak ñi dapa'uk Jesús mik erblökwakpa tã, e'pa tō ie'pa wöbla'weke kache tté wa. Ese ché Pablo tō yëkkuō i' kĩ.

Shke'wè

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl tō ye' klöo'bak iwák er wa Cristo Jesús ttekölpá tsá, e'pa ekölíe. S'yami kié Sóstenes tso' ye' tã. ² A' dör Skëköl icha erule serke Corinto, e'pa a sa' tso' yëkkuō i' shtök. A' batse'oule a' batsulewã Cristo Jesús mik e' wa. A' klöo' Skëköl tō ie' icha batse'rapie wēpa kōs tso' kã wa'ñe tō e' tsatké kié Skëkēpa Jesucristo a e'pa tã ñita. Jesucristo dör ie'pa ena se', e' Këköl. ³ Skëköl dör S'yé ena Skëkēpa Jesucristo, as e'pa er buaé chō ena sene bërè mù a' a.

Pablo tō wëstela ché Skëköl a

⁴ Skëköl er buaé ché tajē a' a Cristo Jesús batamik, e' kuekĩ ye' tso' wëstela chök ie' a kekraé. ⁵ A' batsulewã Cristo mik, e' wa i kōs kiane a' kĩ wakanewē Skëköl a, e' mēne a' a tajē. Skëköl tō ierí mé a' a iwã pakoie buaé, ñies iwã jchenowã buaé. ⁶ E' wa iwēnewã a' shuã tō mokĩ a' tō Cristo tté klö'wé buaé. ⁷ Es i kōs kiane a' kĩ kanebloie Skëköl a, ese métké ie' tō a' a iWiköl wa. E' wakanewēke

a' tō a' tso' Skëkēpa Jesucristo datskene e' panuk, e' dalewa. ⁸ Nies ie' tō a' kimeräé buaé as a' e' tkōwã darërëé ie' mik dō bata ekké. Es a' kē kĩ i nuĩ tã' ie' wōã mik Skëkēpa Jesucristo datskene e' kēwō ska'. ⁹ Skëköl ttō mokijé e' tō a' klöo'bak as a' ser batsulewã ie' alã Jesucristo dör Skëkēpa e' mik.

Jesús mik erblökwakpa ñi blabatsélor

¹⁰ A yamipa, ye' tō a' a iché Skëkēpa Jesucristo ttō wa tō a' kōs erbikó ñikkéé. Kē a' ñi blabatsók. A' senu buaé ñita. A' kabikeitsó ñikkéé wēs wák eköl é es. ¹¹ A yamipa, tayé kié Cloe, e' yamipa welepa tō ibiyó ché ye' a tō a' tso' ñippök tté kĩ. E' kuekĩ ye' tso' a' a ichök es. ¹² Ie'pa tō ye' a iché tō a' kōs ñippöke ñita i' es: A' welepa tō icheke: "Ye' dör Pablo klé." Welepa skã tō icheke: "Ye' dör Apolo klé." Iëkölpá tō icheke: "Ye' dör Cefas* klé." A' skã tō icheke: "Ye' dör Cristo klé." ¹³ ¿Ima a' ibikeitsé tō Cristo tso' blabatsule? Au, kē idör es. ¿Ye' kōtewã krus mik a' skéie? Au. ¿A' wösune ye' ttō wa? Au. ¹⁴ Wëstela chekeyó Skëköl a tō ye' kē wã a' wösune tajē. Wēpa kié Crispo ena Gayo, e'pa é wösuk ye' tō. ¹⁵ Kē yi a iyēnuk tō ye' tō a' wösuk ye' ttō wa. ¹⁶ Ye' éna iñewã i' tã tō ñies ye' tō wēm kié Estéfanos e' wösuk ena ie' yamipa ékka. Kē ye' éna iane tō yi skã wösuk ye' tō. ¹⁷ Cristo kē wã ye' patkéne s'wösukö, ie' tō ye' patké ie' tté buaé pakök. Ye' kē tō tté e' paketa' tté iskié wa wēs s'yöule tajē esepa kapakö es. Ye' tō ipakeke tté wöshakla wa as Cristo kōtewã krus mik e' tté diché kē chōwa.

Skëköl diché tajē ena ie' siwé iskié, e' wã dör Cristo

¹⁸ Wēpa weirdäé aishkuō tã, esepa a Cristo kōtewã krus mik, e' tté dör alipa ttēie. Erē se' tsatkërke, esepa a Skëköl diché tajē, e' tté idir. ¹⁹ E' dör wēs itso' kitule Skëköl yëkkuō kĩ es, e' tō iché:

"Skëköl tō iché: Wēpa wã siwã jcher iskié, esepa meraatyō wēs kē wã i jcher es.

Wēpa kabikeitsó tajē, esepa éna kã chōwerawayō."†

Es Skëköl yëkkuō tō iché.

²⁰ Es idir e' kuekĩ s'ditsō wã siwã jcher iskié, ¿wēs esepa de? S'wöbla'uk tté dalöiēno wa wakpa, ¿wēs esepa de? Wēpa a s'ditsō iyi tté wã pakar ñi a buaé ¿wēs esepa de? Skëköl a tã siwã' iskié jcher s'ditsō wã, e' kē wã tã, e' dör wēs alipa tté es. ²¹ Tté e' wã dör i' es: Skëköl wã iyi jcher iskié, e' kuekĩ ie' kē wã imeneat tō se' tsatkér i jcher s'ditsō wa iskié ese wa. E' skéie ie' tō ime'at tō wēpa erblé Cristo mik itté pakarke e' wa, esepa é tsatkërdaé eré ittser alipa ttēie.

²² I kē or yi a ese kiane sué judiowak kĩ tté klö'woie. Griegowak tō siwã' iskié ese yuleke tajē. ²³ Erē Cristo kōtewã krus mik,

* 1:12 Cefas: E' é kié ñies Pedro. † 1:19 Isaías 29.14

e' tté pakeke sa' tó. Tté e' sulune judiowak yöki. Pè' kè dör judiowak, esepa a ta' e' dör alípa tté. ²⁴ Eré wépa kós klö'bak Skéköl tó iwák a, judiowak ö pè' kè dör judiowak, esepa a Cristo dör Skéköl diché taijé ena ie' siwé iskié e'. ²⁵ I wé ie' tó e' wér wés i wé alíwaka tó es. Nermata ie' wá siwá' jcher iskié tkóka sulitane tsata. Iwér wésua tó ie' kè diché ta', nermata ie' diché ta' taijé tkóka sulitane tsata.

²⁶ A yamípa, mik Skéköl tó a' klö'bak, eta ¿wés a' dör? E' anú a' éna. Ká i' wakpa a ta' a' kibiiepa kè wá siwá' iskié jcher. A' kibiiepa kè ttó dalóiertá'. A' kibiiepa kè dör kéképa taijé ese ditséwó. ²⁷ Eré wépa cheke ká i' wakpa tó tó kè iwá i jcher, esepa shukit Skéköl tó wóbla wa, wépa wá siwá' jcher iskié, esepa jaéwoie. Wépa kè dör kéképa taijé ká i' wakpa a, esepa shukit ie' tó wóbla wa, wépa dör kéképa taijé, esepa jaéwoie. ²⁸ Wépa watéulettsa, wépa bikiitseke ká i' wakpa tó tó kè idör iie bua', wépa kè dör i, esepa shukit ie' tó, wépa dalóiertá' taijé ká i' kú, esepa wóowaie dióshet. ²⁹ Es kè yi a' e' tssénukká Skéköl wórkí. ³⁰ Eré Skéköl wák tó a' bátswá Cristo Jesús mik. Cristo batamik ie' tó se' kè siwá' mokí jchenukwa iskié. Nies Cristo batamik ie' tó se' kló'wé wés pè' buaé yésyésé es, nies se' de ie' wák ichaie batse'r yénettsa sene sulu ulá a. ³¹ E' kueki s'kawótá senuk wés Skéköl yékuó tó iché es, e' tó iché: "Yi e' tssakká as ese e' tssóká i wé Skéköl tó ese wa."†

2

Cristo kótəwá wótəulewá krus mik, e' tté paké Pablo tó

¹ A yamípa, mik ye' dē' kewe Skéköl tté buaé pakök a' a, eta kè ye' wá iwá pakane siwá' iskié ese wa wés a' wakpa yöule taijé esepa tó s'wóbla'weke es. ² Mik ye' bak a' shua, eta ye' kè kú i' bár tté kianeia. Ye' ibikeitsétke Jesucristo kótəwá wótəulewá krus mik e' tté é pakök. ³ Mik ye' dē'bitu a' ska, eta ye' tssérke alabébé kè diché ta' taijé, ye' suarke taijé painuke taijé. ⁴ Ye' tó Skéköl tté buaé e' paké a' a, eré kè ye' wá ipakane siwá' iskié s'ditsó a ese wa a' dakiñoie. E' skéie i pakéyö a' a, e' wá kkaché a' a Skéköl Wiköl tó idiché wa tó mokíe idir. ⁵ Skéköl tó iwé es as a' kè erbló siwá' iskié ese mik, e' skéie as a' erbló ie' diché mik.

Se' wá Skéköl siwé jcher iWiköl wa

⁶ Eré wépa tkéulewatke daréré Cristo mik, esepa je' éna iane tó tté pakeke sa' tó, e' dör siwá' iskié chókke. Eré e' kè dör s'ditsó ena iwókirpa siwá' ese; esepa diché erkewatke. ⁷ Siwá' pakeke sa' tó, e' dör Skéköl siwá' bak bléulewá s'ditsó yöki e'. Ká iaiäe kam ká i'

yör, e' yöki ie' tó ibikeitsbak tó sene michöe olo ta' taijé, e' meraëitö se' a ie' siwá' wa. ⁸ Siwá' e' kè ane s'ditsó wókirpa éna. Ie'pa éna ianúpa, e'ma ie'pa kè wá Skéképa Jesús olo ta' taijé e' kótəwá. ⁹ Eré e' dör wés itso' kitule Skéköl yékuó kú es, e' tó iché:

"I buaé kè sulele yi wá,

i buaé kè tsséule yi wá,

i buaé kè bikietsule yi wá,

ese tso' Skéköl wá mē wépa éna ie' dalér esepa a."*

¹⁰ Eré e' kós wá kkachéitö se' a iWiköl wa. Iwiköl tó iyi ulitane shuyulekettsa sékka dö Skéköl erbikö iskié esee.

¹¹ Se' wiköl tso' se' a, e' é wá ijcher i tso' se' er a. Es nies Skéköl Wiköl é wá ijcher i tso' ie' er a. ¹² Ie' tó iWiköl mé se' a, e' kueki kè se' kabikeitsóia wés s'ditsó kabikeitsó es. Ie' tó iWiköl mé se' a as i buaé kós méitö se' a er bua' wa e' wá ar se' éna. ¹³ E' kueki kè sa' tó s'wóbla'weku' ká i' a siwá' tso' ese wa. S'wóbla'weke sa' tó tté kkaché Skéköl Wiköl tó sa' a e' wa. Es sa' tó Skéköl Wiköl iyi e' wá pakeke tté méitö sa' a ese wa.

¹⁴ Wépa kè a Skéköl Wiköl ku', esepa a ie' iyi e' dör alípa iyi, e' kueki ie'pa kè kú ikiane. Nies ie'pa kè éna iwá ar, tté e' wá arke se' éna Skéköl Wiköl é wá a' kueki. ¹⁵ E' wépa a Skéköl Wiköl tso', esepa éna ie' iyi ulitane wá armi buaé. Eré i weke ie' tó ie'pa a e' kè wá anuk yi éna. ¹⁶ E' dör wés itso' kitule Skéköl yékuó kú es, e' tó iché: "Skéköl erbikö e' kè jcher yi wá. Kè yi a ie' pautuk."† Eré se' éltépa wá Cristo erbiké tso'.

3

Se' kós dör Skéköl kané mēsoipa

¹ A yamípa, mik ye' bak a' shua, eta ye' kè a kapakar a' ta' wés s'wéttséke Skéköl Wiköl tó esepa ta' kapaké es. E' skéie ye' kawótá kapakök a' ta' wés ye' kunúpa kapakök s'tso'ia s'wák dör sulu dikia ö ala'r tsitsirla kè yöule buaé Cristo tté wa esepa ta' kapaké es. ² Tté wa ye' tó a' wóbla' e' dör tottola wés tsu'diö mē ala'rla a es, kam a' a chké daréré katar e' kueki. jEré ikké ta' kam a' a chké daréré katar, ³ a' serkeia wés s'wák dör sulu kú ikiane es e' kueki! A' nippöke, a' ukyérke nū kú taijé, e' wá kiane ché tó a' seriá wés s'wák dör sulu kú ikiane es, wés pè' kè a Wiköl Batse'r ku' es. ⁴ A' wélepa tó ichéke: "ye' dör Pablo klé." A' wélepa ská tó ichéke: "ye' dör Apolo klé." A' ttókéia es, e' wa iwénewa tó a' dör wés pè' kè a Wiköl Batse'r ku' es.

⁵ Eta ichö ye' a tó ¿Apolo dör yi? ¿Pablo dör yi? Sa' dör Skéköl kané mēsoipa é. Sa' tó Jesús tté buaé paka' a' a, e' batamik a' de erblök Jesús mik. Kané mē ie' tó sa' böi a

ku'a'ki ku'a'ki, e' wakanewé sa' tō. ⁶ Jesús tté buaé e' tsá tkéyō a' er a, wés iyi kuatké es. Apolo tō ikkō'né as italar, eré Skékōl wák tō iwá tala'weke. ⁷ Yi tō iyi kuatkeke, ñies yi tō ikkō'neke, esepa kē dōr i. Skékōl tō iwá tala'weke, e' dōr ibua'ie. ⁸ Yi tō iyi kuatkeke, ñies yi tō ikkō'neke, esepa dōr ñies éme ie' a. Ie' tō iské meraé ie'pa a ekōl ekōl wés iwakanewekerakitō es. ⁹ A' dōr wés ie' tē es, e' a sa' bōl kanēblōke ie' a. Ñies a' dōr wés u yōrke ie' a es. ¹⁰⁻¹¹ Ie' er buaé ché ye' a, e' wa ime'itō ye' a ichki tkōkwa wés u yuōkwak bua'ua es. E' ukuō'ki tã u yuōkwakpa skã de ikí yuōkmi. U yōrke Skékōl a' e' chki tkēnewatke e' dōr ekōl ē, e' dōr Jesucristo. Kē yi a ichki ku'a'ki tkēnukwane. E' kue'ki se' ulitane ekōl ekōl kawōtã e' kko'nuk buaé tō wés iwá k'í yuekemisō. ¹² Se' tō iwá yuēmi orochka wa, inukōlchka wa ena ák bua'ua wa ō iwá yuēmisō kaltak wa, kakō wa ena kuakōl wa. ¹³ Mik Jesucristo datsekene, etã iwērdã tō is iwá yuēsō. I' kēwō ska' tã se' kanē ma'ōrdaé bō' wa isuōie tō is idir. ¹⁴ U chki tulunewã, e' k'í se' tō iwá yuē, e' tã e' kē ñanewã bō' a tã esepa a iské merdaé. ¹⁵ Eré i yuēsō e' ñanewã, e' tã kanē e' weirdawa. Eré esepa tsatkērdã bō' yōkí, eré kē i atē ie'pa ulã a wés s'tkōshkar u ñarkewa yōkí es.

¹⁶ ¿A' kē wã ijcher tō a' wákpa dōr Skékōl wé, ie' Wikōl serke a' shuã e' kue'ki? ¹⁷ Ie' wé dōr batse'r, e' dōr a' wákpa. E' kue'ki e' olo'yéwã yi isie tō, e' tã ese olo'yerawã ie' tō.

¹⁸ Kē a' e' k'itō'ukia. A' welepa e' b'ikeitsō tō a' wã siwã' iskié jcher wés s'ditsō tō ibikeitseke es, e' tã esepa kawōtã e' ōkwa alíie as siwã' moki jcherwã iwã. ¹⁹ I' dōr siwã' iskié s'ditsō a, ese dōr alípa tté Skékōl a. E' dōr wés ie' yēkuō tō iché es: "Wépa wã siwã' iskié jcher tajé, esepa klō'werawã Skékōl tō iwákpa erbikō s'dakíñoie e' wa wés iyiwak klō'wéwasō shō' wa es." ²⁰ Ñies ichéitō i' es: "Skékōl wã ijcher buaé tō i' tso' kã i' a, ese siwé jchermi s'wã tajé, e' kē dōr lie bua'." ²¹⁻²³ Eré a' dōr Cristo icha ena Cristo dōr Skékōl icha. E' wã kiane chē tō iyi ulitane mé Skékōl tō a' a' kimoie. Ye' ena Apolo ena Pedro, e'pa tso' a' kímuk. E' kíie tã i' kos tkōke i'ñe tã, ñies aishkuō tã, s'ser ena s'duōwã, ekké kos tso' a' kímuk. E' kue'ki kē a' kãne s'ditsō wele kkeōkã tajé tō e' dōr ibua'ie as s'mi' ikliéie.

4

Jesucristo ttekōlpa tsã, e'pa kanē

¹ Sa' b'ikeitsō tō sa' dōr Cristo kanē mēsopa. Skékōl tté bak blēulewã e' wã pakē wērke sa' wōkí wés iyi kueblu es. ² Iyi kueblu kawōtã iwakanéuk yēsýesē wés iwōkir tō iuk patké es. ³ Es idir, e' kue'ki ima a' tō ō yile skã tō is ye' kanēblōke Cristo a' e' b'ikeitseke, e' kē k'í ye' tkine. E' k'íie tã ima ye' wák tō ye' kanē

b'ikeitseke, e' kē k'í ye' tkine. ⁴ Ye' er kē wã ye' kkatēne, eré kē e' wa yō ichēpa tō kē i' sulu ku' ye' k'í. Skékēpa Jesucristo tō ye' shuleraé, ima e' tō ye' b'ikeitseke, e' ē k'í ye' tkirke.

⁵ Mik ie' dene etã sulitane shuleraéitō. I' kos tso' blēulewã se' er a, ñies i' dalērmik se' serke, ese kos kkacheraéitō wōshak sulitane wōrkí. E' kēwō ska' tã se' kos kanēblōke buaé ie' a, e'pa kikerakã ie' tō. E' kue'ki kē s'kkatar, kam s'shulir kēwō dōkã e' yōkí.

⁶ A yamipa, ye' tō ye' wák ena Apolo ché a' a' kimoie as e' wa a' tō iwá saū tō kē a' kãne i' tso' kitule Skékōl yēkuō k'í chétkeyō ñe' dalōsēukwã. Kē a' kãne e' t'itsōkã tajé sa' ekōl wa ena sa' ekōl wōōkwa diōshet. ⁷ ¿Wés a' tō ichēmi tō a' dōr s'malepa tsatã? I' kos tso' a' wã, i' buaé eri tã a' wã, wés a' kab'ikeitsō, e' kos me' Skékōl tō a' a. ¿Jók a' e' t'itsōkã tajé tō wēsua iyi kos e' dē'bitu' a' wákpa wã, a' wákpa er wa?

⁸ Wēsua a' ib'ikeitseke tō Skékōl siwã' jcher tajé a' wã, e' dōr wē', kē i' k'í kianeia' a' k'í. A' e' t'itsō tō a' s'wēttsēmitke blu'paie, eré kam sa' dōkã ekké. Moki a' mú s'wēttsēmitke blu'paie, e' ma sa' detke a' tã ñita s'wēttsuk. ⁹ Eré ye' a' tã, wēsua sa' dōr Jesús ttekōlpa tsã e'pa méat Skékōl tō s'ditsō malepa bataie. Ye' ittē tō kã ulitane wakpa ñies Skékōl biyōchōkwakpa ulitane e'pa tso' sa' weirke e' weblōk. Sa' dōr wés s'bolōkpa tō s'klō'wéwã tsēmí sulitane wōrkí ttēwã es. ¹⁰ Cristo tté kue'ki sa' wēr alíie, eré a' e' b'ikeitsō tō a' wã siwã' iskié jcher buaé a' batsulewã Cristo mik e' kue'ki. Iyērke tō sa' kē diché tã, eré a' diché tã tajé. A' dalōiērtã tajé, eré sa' kē dalōiērtã. ¹¹ Dō ikkē tã sa' tekeia bli tō ersir tō; kē sa' datsi' tã buaé; pē' tō sa' we'ikeke siarē; sa' wákpa kē wã u tã s'enōie; ¹² sa' kanēblōke darērēē sa' wák ulã wa dō sa' shtrínēwã da'ã ekké. Mik pē' alibhōke sa' k'í, etã e'pa a' sa' er buaé chōke. Mik ie'pa tō sa' we'ikeke, etã e' dalē'ttseke sa' tō er bua' wa. ¹³ Mik pē' tō sa' cheke suluē, etã e' iutekene sa' tō ttē bua' wa. Dō ikkē tã kã i' wakpa wa sulu sa' wēr. Ie'pa a' sa' dōr wés ushña uyanettsã u'rki es.

¹⁴ Ye' kē wã ttē i' kité a' a' jaēwoie, ē ye' tso' a' pattōk wés iyē éna ila'r dalēr ese pattēitō es. ¹⁵ Cristo Jesús tté buas paka' ye' tō a' a' kewe, e' wa a' bātsewã ie' mik. E' kue'ki moki ye' dōr wés a' yē es. A' mú wã s'wōbla'ukwakpa Cristo tté wa tso' dōkã 10.000, eré ye' ekōl ē dōr wés a' yē es. ¹⁶ E' kue'ki ye' tō a' pattē tō a' s'enú wés ye' serke es. ¹⁷ E' kue'ki ye' tō Timoteo patkēmi a' ska'. Ie' dōr wés ye' wák alã es Skékēpa wa. Ie' dōr ye' ttōkata yēsýesē dalēr tajé ye' éna. Wés ye' dōr Cristo Jesús mik erb'ōkwak e' ser, e' ttē wa ye' tō ie' icha kos tso' erule erule kã wa'ñe, e'pa wōbla'weke. Ttē e' ska' Timoteo tō a' er erane.

¹⁸ A' welepa e' ttséka tajë tö ibikeitseke tö ye' kē dōpa a' ska'. ¹⁹ Erë Skëkëpa kī ikiane, e' ta' ye' mi'ke a' pakök bet. Mik ye' de etä ye' tö isuëraë tö a' wépa e' ttséka tajë, esepa wä Skëköl diché ta' ö ie'pa kabërke ë. ²⁰ I blüie Skëköl tso' e' wä wënewä idiché tajë e' kī, kē dör ttë ë wa. ²¹ I kiane a' kī? I A' kī ikiane tö ye' dō kësik wa a' uñuk? Ö I a' kī ikiane tö ye' dō a' ska' er bua' wa, a' dalëritse wa?

5

Sene sulu watöttsasö

¹ Ye' ittë tsé tö a' shuä wëm tso' eköl e' trërke suluë tkōkä pë' kē tö Skëköl dalöie, esepa tsatä. Ie' wä iyë alaköl tso'. ² I sulu e' tköke a' shuä, erë e' wa a' e' ttsökekaia tajë. E' skéie çwes e' kē wä a' jaëne? Çwes e' kē wä a' eriane? Warma wëm ñe' uya'ttsabak a' tö a' shuä. ³⁻⁴ Erë ye' wák kē ku' a' ta, erë ye' ttöke wës ye' wák tso' a' ta es. Wëm ñe' shulétke ye' tö Skëkëpa Jesús ttö wa wës ye' wák tso' a' ta es. Mik a' ñi dapa'uke etä eë ye' tso' ñak a' ta Wiköl Batse'r wa. Ñies Skëkëpa Jesucristo diché tso' a' ta. ⁵ E' wöshä ta wëm ñe' wömuttsä a' tö Satanäs ulä ä as iwák dër suluë ö wöklör ta iwák tsatkër mik Skëkëpa datskene e' këwö ska'.

⁶ A' e' ttsökä tajë sene sulu wa, e' kē dör buaë. I kē a' wä ijcher tö pan wölöwōkä elkela tö harinachka kōs wölöwōkä? ⁷ Sene sulu e' dör wës pan wölöwōkä kēchke* es, e' tö a' sulu'wëkewä. E' kuëkī ese kōs uyötttsä a' shuä. Es a' dōraë buaë yësyëse kē ä i sulu ta'ia wës pan yöule kē ä iwölöwōkä iëne es. Cristo kōtëwä se' nui skéie. Ie' dör wës obeja jcheke Judiowak Yëpa Yërulune Egipto, e' këwö tkō'woie es. E' kuëkī ñernata a' batse'oule Skëköl wōä Cristo batamik. ⁸ Es kē se' kane Cristo kōtëwä se' skéie, e' këwö tkō'uk pan yöule iwölöwōkä wa ese wa. Itkō'üsö pan kē yöule iwölöwōkä wa ese wa. E' wä kiane chë tö itkō'üsö këkraë sene moki yësyëse ese wa. Kë se' kane itkō'uk sene sulu tö s'sulu'wëkewä ese wa.

⁹ Yëkkuö iët patké' ye' tö a' ä, e' kī ye' iyë' tö a' kē kane e' batsök trër wakpa ta. ¹⁰ Erë pë' kē tö Skëköl dalöie dör trër wakpa ö iyi kkechök tajë ese wakpa ö akblökwakpa ö iyi diököl dalöiökwakpa, esepa kē chök ye' ku' a' ä. Esepa chōpa ye' tö, e' ma a' kawötä duökwa äs kē a' e' batsö esepa ta. ¹¹ Wëpa ye' ye' tö a' ä yëkkuö kī, esepa dör wëpa e' chö tö ie'pa erblöke Jesús mik esepa. Erë ie'pa dör trënuwakpa ö iyi kkechök tajë wakpa ö iyi diököl dalöiökwakpa ö s'chök suluë wakpa ö bloblopa ö akblökwakpa. Kē a' e' batsök esepa ta, ñies kē a' chkök esepa ta. ¹²⁻¹³ Wëpa kē dör Skëkëpa Jesús icha çwes esepa shulëmi

ye' tö? Skëköl wák tö ie'pa shulëraë. Erë wëpa dör Skëkëpa icha ñi dapa'uke a' ta, esepa kawötä shulë a' tö. E' kuëkī a' tö iü wës itso' kitule Skëköl yëkkuö kī es, e' tö ichë: "Yi tö i sulu wamblë, e' uyötttsä a' shuä."

6

A' ñippöke e' shulö a' wäkpä tö

¹ Mik a' wële tö i sulu wamblë iyami eköl kī, etä çwes ese mi'ke ie' wä kkatë s'shulökwakpa kē tö Skëköl dalöie, esepa ska'? I lök e' kē shulë a' wäkpä dör batse'r e'pa tö? ² I A' kē wä ijcher tö se' batse'r, e'pa tö ká i' wakpa shulëraë aishkuö ta? E' dör es, e' ta çwes i'ne ta iyi tsitsirla ese ä kē shulir a' ä? ³ I A' kē wä ijcher tö ñies Skëköl biyöchökwakpa shulëraësö? Ie'pa shulëraësö, e' ta çwes a' kē ä ñippë tso' ká i' kī ese shulir? ⁴ E' kuëkī a' welepa ñippöke ñita, e' ta çwes ese mi'ke a' wä shulë pë' bānet ska'? ⁵ I' chëyö a' jaëwöie. Yi ä a' shulirmi çese kē ku' a' shuä da'a? ⁶ Erë e' skéie a' mi'ke ñi kkatök s'shulökwakpa kē erblöta' Jesús mik esepa ska'.

⁷ A' ñi kkatöke s'shulökwakpa ska', e' ä wa iwënewä tö sene sulu e' alékätkä e' kī. Idalë'ttsök bëre ç'e' kē dör ibua'ie? I as itö se' iyi ekiblö! ⁸ Erë e' skéie a' wäkpä tö i sulu ñe' wamblëke ñi ta dō s'yamipa erblöke Cristo mik esepa iyi ekibleke a' tö.

⁹ I A' kē wä ijcher tö wëpa dör i sulu wamblökwakpa, esepa kē dōpa i blüie Skëköl tso' e' ä? Kē a' e' kito'uk. Wëpa dör trënuwakpa, wëpa dör iyi diököl dalöiökwakpa, s'senewabak dalösëukwa wakpa, wëpa trër wëpa ta, alakölpa trër alakölpa ta, esepa kōs kē dōpa i blüie Skëköl tso' e' ä. ¹⁰ Ñies wëpa dör akblökwakpa, wëpa dör iyi kkechök tajë wakpa, bloblopa, s'chök suluë wakpa, esepa kōs kē dōpa i blüie Skëköl tso' e' ä. ¹¹ A' welepa bak senuk iyi ekkë wamblök, erë Skëköl tö a' paköa'bak, a' batseö'bak, a' klöq'bak wës pë' buaë yësyëse es i Wiköl wa Skëkëpa Jesucristo ttö wa.

Skëköl kē wä se' tsatkëne äs se' tö i sulu wamblöta

¹² A' welepa tö icheke: "se' wä kawö tso', i kōs kiane wë se' kī, ese woie." Erë ye' ichë tö kē i ulitane dör buaë se' ä wë. Ye' wä kawö ta' i ulitane woie, erë kē ye' e' mupattäs äs ilë e' alökä ye' kī. ¹³⁻¹⁴ A' welepa tö icheke: "chkë dör s'ñawi ä, ñies s'ñawi dör chkë ä." E' yëne erë aishkuö ta iyi böt ñe' ewerawa Skëköl tö. Erë s'chkä kē dör trënoie. Skëköl tö s'chkä shkë'werakane aishkuö ta idiché tajë wa wës ie' tö Skëkëpa Jesús shkë'kane es. E' kuëkī s'chkä kē meneat trënoie wës a' tö

* 5:7 pan wölöwōkä kēchke: Judiowak wöblar pan wölöwōkä tso' ie'pa u ä e' kōs uyötttsä Ie'pa Yëpa Yërulune Egipto e' këwö tkō'wëketke ie'pa tö e' yökī.

ibikeitseke es, imeneat i buaë wõe Skëkëpa a, ñies ie' tō s'chka kko'neke.

¹⁵ ʒA' kē wā ijcher tō se' batsulewā Cristo mik, e' kueki se' chka dōr etkē ie' chka tā? E' dōr es, e' tā ʒwēs se' tō s'chka dōr Cristo icha e' ia'wēmikā senukū alakōl sulusi tā ese wa? ʒKē se' kane e' ia'ukka yēs! ¹⁶ ʒA' kē wā ijcher tō mik yi sené alakōl sulusi tā, e' tā ie'pa bōl mīa wēs wák ekōl ē es? E' dōr wēs itso' kitule Skëkōl yëkkuō kī es. E' tō wēm ena ilakōl e' chē i' es: "Ie'pa bōl serdaē ñitā tā ie'pa mīa wēs wák ekōl ē es."* ¹⁷ Erē yi batsulewā Skëkëpa Jesús mik, ese dōr wēs wák ekōl ē es ie' ta.

¹⁸ E' kueki a' tkōshkar trē yōki. Sene sulu skā kōs, e' kē tō s'chka dalōšewēwā wēs trē es. Mik se' trērke, etā s'chka dōr Cristo icha, e' mēttsasō o'ka kē dōr Cristo icha, ese a. E' wa s'wák chka dalōšewēwāsō. ¹⁹⁻²⁰ ʒA' kē wā ijcher tō a' chka dōr Wikōl Batse'r e' wē? Skëkōl tō iWikōl mé a' a, e' tso' a' a. Ie' tō a' to'ttsabak, e' ské dōr darērē. A' kē dōr a' wākpa icha, a' dōr ie' icha. E' kueki a' kē senuk yēsyesē as ie' kīkarka.

7

Se' serwā ñitā e' pakē

¹ I' chaki' a' tō ye' a' yëkkuō kī, e' wā iuteke ye' tō i'ñe. A' tō ye' a' ichaki' tō ʒbuaē idōr tō se' kē serwā alakōlpa tā? ² Erē ye' ichē a' a' tō taiē trē tso', e' yōki a' kōs maso tsūwā ekōl ekōl. ³ A' wēpa kōs kawōtā senuk ilakōl tā, es ñies a' alakōlpa kōs kawōtā senuk iwēm tā. ⁴ Alakōl chka kē meneat ie' wák ē a, e' meneat ñies iwēm a. Es ñies iwēm chka kē meneat ie' wák ē a, e' meneat ñies ilakōl a. ⁵ Ie'pa kē kane ichka kēkuk ñi yōki. Erē ie'pa kawō mé ñi a' e' batsōktsā ñi yōki ekuōlō ē toie S'yē tā, e' tā e' ē dalewa kē ie'pa ñi kōpawā. Mik ká e' tka, etā ie'pa ñi kōwāne dō' Satanās tō ie'pa erkiōwē trēnuk, kē ie'pa diché dē'ka e' kko'nuk e' kueki. ⁶ Erē ye' kē ku' a' a' ichōk tō a' kawōtā ñi batsōktsā ñi yōki es, a' kī ikiane, e' tā a' tō iwēmi es. ⁷ Ye' a' tā sulitane mū dōr wēs ye' es, kē alakōl tā'. Erē Skëkōl tō imé sulitane a' kuā'kī kuā'kī ñi kimoie.

⁸ A' wēpa tso'ia' ekōrla ñies a' wēpa dōr schō, esepa a' ye' ichē tō buaē idōr tō ie'pa mū ser kekraē ekōrla wēs ye' es. ⁹ Erē ie'pa kē e' kko'nukū' trē yōki, e' tā ie'pa mū maso yulōne senowaie. S'serwā e' dōr bua'ie maso kkechekesō ñiē e' tsāta.

¹⁰ A' wēpa senewābak, esepa a' ye' tō ttē dalōiēno i' meke: a' kē kane ñi ōkwa. Ttē e' kē dōr ye' ttē, e' m' Skëkëpa Jesús tō se' a. Alakōlpa kē kane iwēm ōkwa. ¹¹ Erē ie' tō iéwa, e' tā ie' kē kane senukwā wēm o'ka tā, ie' kawōtā senuk ekōrla kē wēm tā'. Ie' kē senak es, e' tā ie' kē er bua'ukne iwēm

kī. Ñies wēpa alakōl tā', esepa kē kane ilakōl ōkwa.

¹²⁻¹⁴ A' malepa senewābak, erē e' maso kē erblōtā' Jesús mik, esepa a' ttē dalōiēno kē meneat Skëkëpa Jesús wā. Erē esepa a' ye' ichē tō a' masopa kē arwa. Iwēm kē erblōtā' Jesús mik, isalema e' tsatkēmi ilakōl olomik. Ñies alakōl kē erblōtā' Jesús mik, isalema e' tsatkēmi iwēm olomik. Ie'pa ñi éwa, e' tā ie'pa ala'r dōr wēs pē' kē erblōtā' Jesús mik esepa ala'r es, ie'pa tsatkē e' dōr darērē. Erē iyē ena imi serke ñitā, kē ñi anewa, e' tā isalema ie'pa tsatkēmi iyē ō imi olomik. E' kueki ye' ichē tō a' maso senakia' a' tā, e' tā kē iarwa. ¹⁵ Erē a' maso kē erblōtā' Jesús mik, e' éna a' akwa krō wa, e' tā kē iwōklō'wār a' kē klōulewā iulā a. Erē Skëkōl tō se' klōō'bak senuk bēre ñitā. ¹⁶ E' kueki ibua'ie dōr tō a' sermiia bēre ñitā. A wēm ʒi tō be' a' ichōk tō be' alakōl kē tsatkēpa be' olomik? A alakōl ʒi tō be' a' ichōk tō be' wēm kē tsatkēpa be' olomik?

¹⁷ E' dōr wēs ttē wa ye' tō Skëkëpa Jesús icha erule erule e'pa ulitane wōbla'weke ká wa'ñe es. Ye' tō ie'pa a' ichē tō wēs a' ku' Skëkōl tō mik a' klōō'itō iwák a' etā, es a' atū bē. Ie' tō ierī mé a' a' sēno ekōl ekōl es. ¹⁸ Wēpa tottola kkuōlit tēule tsir, mik ie'pa klōō' Skëkōl tō iwák a' etā, esepa kē kane e' mane'ukne wēs. Es ñies wēpa kē wakyōule es, mik Skëkōl tō ie'pa klōō' etā, esepa kē kane e' wakyōuk. ¹⁹ Se' wakyōule ō kē se' wakyōule e' ska' Skëkōl kē tkine yēs. Ie' ttē dalōiēno, e' dalōiekesō, e' je' kī ie' tkirke. ²⁰ A' kōs e' tsūat wēs a' dōr mik ie' tō a' klōō' iwák a' etā es. ²¹ Mik ie' tō a' klōō', etā ʒa' klōulewā kanē mésoie? e' tā kē a' tkinuk e' kī. Erē a' a' kawō tso'ia' e' yōktsā e' ulā a, e' tā a' e' yōttsā. ²² Mik ie' tō a' klōō', etā a' klōulewā kanē mésoie, e' tā e' yē'ttsā ie' tō sene sulu ulā a' kanebloie Skëkëpa Jesús a. Es ñies mik Skëkōl tō a' klōō', etā a' kē dōr kanē méso ñe'se, e' tā e' klōō' Cristo tō ie' wák kanē mésoiaie. E' kueki a' klōulewā kanē mésoie, e' tā kē a' tkinuk e' kī. ²³ Skëkōl tō a' to'ttsabak, e' kueki kē a' e' tiukne yile skā ttē dikia. ²⁴ A' yamipa, wēs a' ku' Skëkōl tō mik a' klōō'itō etā, es a' atū bē. A' senu' bua'ie yēsyesē ie' a, sene me'itō a' a' e' a.

²⁵ Ima a' tō ye' chaki' yëkkuō kī wēpa tso'ia' ekōrla, esepa kī, e' iuteke ye' tō i'ñe. Ese ttē kē mēne ye' a' Skëkëpa Jesús wā. Erē ima ibikeitsyō, e' chekeyō a' a. Skëkōl ye' sū er siarē wa e' wa ierī méitō ye' a' iwā jchenowā buaē. E' kueki i' chekeyō e' mik a' erblōmi. ²⁶ I'ñe tē se' serke kawō darērē a, e' kueki ye' a' tā buaē idir tō se' kōs e' tsūat wēs s'tso' es. ²⁷ Wēm senewābak, ese kē tō ilakōl ōkwa. Wēm duriā ekōrla, ese tayē kē yular. ²⁸ Erē wēm senewā, e' tā buaē idir. E' wa ie' kē

* 6:16 Génesis 2:24

wà i sulu wamblène. Nies alaköl kam serwà, ese senéwa, e' ta' e' dör buaë. E' wa ie' kè wà i sulu wamblène. Erè wépa senewabak, esepa we'ikèmi ká i' k' s'weirke ese tò tkòka wépa kè senewabak esepa tsatà. E' yök' ye' éna a' tsatkak, e' è kuèk' ye' ichè tò buaë idir tò a' ser ekörla.

²⁹⁻³¹ A yamipa, ye' ichè tò kè se' a kawò tà'ia tajè. Wés ká i' dör i'ñe ta' e' erkewatke. E' kuèk' i'ñe ta' ena kekraë kè se' kàne senukia er me'rie i' tso' ká i' k' ese k' se'. Se' senewabak, esepa kè er mukwà e' k'. Se' juke siarè, esepa kè er mukwà e' k'. Nies se' tssè'rke buaë, esepa kè er mukwà e' k'. Se' tò i' tuè ta', esepa kè er mukwà i' tso' rak iwà ese k'. Se' serke buaë i' tso' ká i' k' ese mik, esepa kè er mukwà ese k'.

³² Ye' k' ikiane tò a' mú tssè'r buaë, kè tkir i' k'. Wépa serke ekörla, esepa wà kawò tso' kibiie Skèköl i' sauk ena i' wër buaë ie' wa ese uk. ³³ Erè wépa senewabak, esepa kawòta i' tso' ká i' k' ese sauk as iwër buaë itayè wa. ³⁴ Es ie'pa k' i' böt kané tso'. Es nies alakölpa dör schö ena busipa wëm kè ta', esepa wà kawò tso' kibiie Skèköl i' sauk. Ie'pa e' mumittsa senuk batse'r. Erè alakölpa senewabak, esepa kawòta i' tso' ká i' k' ese sauk as iwër buaë iwëm wa. ³⁵ Ttè ekkè chéyò a' kimoie, kè dör a' wöklö'woie. Ye' k' ikiane tò a' ser buaë yësyesè Skèköl è a, kè wökeku' i' tò.

³⁶ Wépa ttè meuletke tayè a' senukwà, esepa wele tò ibikeits: "Tayè duéswo detke senowa, nies ye' kè a' seneia ekörla. Bua' idir ye' a' senukwà ie' ta', e' ta' esepa a' ye' ichè tò a' senakwà, e' ta' a' senúwa, e' kè dör suluë. A' senúwa. ³⁷ Erè wépa ttè meuletke tayè a' senukwà, erè esepa kè éna senakwà, e' ta' esepa a' ye' ichè tò e' dör buaë tò a' kè serwà. Erè a' kawòta ibikeitsökwa bua'iewà kewe tò a' wápa er wa a' kè senakwà. Nies a' kawòta isauk buaë tò kè yi ku' a' a' ichök tò kè a' senukwà. A' tò ibikeitsétke tò a' senak ekörla kekraë, e' ta' bua' idir tò a' kè serwà. ³⁸ Es ye' tò ichè tò wépa senéwa, esepa tò iwé buaë. Erè wépa kè sene'wa, esepa tò iwé bua'ie.

³⁹ Alaköl senewabak, e' kawòta senuk iwëm è ta' dör mik iwëm blénewa età. Iwëm blénewa e' ta' ie' serwamine wëm o'ka ta'. Erè ie' kawòta senukwà wëm erblè Skèkèpa mik ese è ta'. ⁴⁰ Erè ye' ichè tò bua' idir ie' a' tò ie' mú ser ekörla, kè senewane. E' tò ie' tssè'weraë buaë shute. Ye' tò iklö'wé tò ye' a' Skèköl Wiköl tso' nies, e' kuèk' ye' tò a' a' ichè es.

8

Iyiwak jchëule i'yi diököl tso' dalöie ese a, e' paké

¹ Chkè meule i'yi diököl tso' dalöie ese a, ese k' a' tò ye' a' ichaki' yëkuò k', e' i'utekeyò i'ñe.

Ima a' tò i'yi diököl ñe'se ché, e' dör moki e' jcher se' wà. Erè kè a' éna ichökwa tò se' wà i'yi jcher, e' tò se' kèmi e' tssökka tajè s'malepa k'. Erè s'malepa dalèritsekesò, e' tò ie'pa diché k' i'eraë. ² Yi e' bikeitsò tò ie' wà i'yi jchertke tajè, e' wa iwénewa tò kam ie' wà i'jcher wés ikawòta jchenuk es. ³ Erè yi tò Skèköl dalèritseke, ese mik ie' bàtse buaë.

⁴ Chkè meule i'yi diököl tso' dalöie ese a' ese katèsò, e' k' a' tò ye' a' ichaki'. Se' wà i'jcher buaë tò i'yi diököl ñe'se wák kè ta', e' kuèk' kè idör i'ie bua'. Skèköl chökke, e' dör eköl è. ⁵ Pè' kè tò Skèköl dalöie, esepa tò iklö'wé tò i' dalöiekerakitò, esepa tso' tajè serke ká jai a' o' ká i' a'. Esepa kiérakitò kèköl ö skèkèpa. Moki esepa tso', ⁶ erè Skèköl dalöie se' tò, e' dör Skèköl eköl ème e'. Ie' dör S'yé. Ie' dör i'yi ulitane wì, nies se' tso' ie' è a. Nies Skèkèpa dör eköl è, e' dör Jesucristo. I'yi ulitane tso' ie' mik, nies se' tso' ie' mik.

⁷ Erè kè s'yamipa ulitane éna iwà ane buaë tò i'yi diököl tso' dalöie, ese kòs kè wà ta'. Ie'pa bak i'yi diököl ñe'se dalöiök, e' kuèk' e' tso'ia ie'pa er a' dör ikkè ta'. Mik ie'pa tò chkè meule i'yi diököl a, ese katé, età e' k' i'ier tò ikkaté. Ie'pa diché kè dè'ka i'erbikò es, ese wöklö'woie. E' kuèk' ie'pa tò ittsé tò iianekane ñaie. ⁸ Se' bats Skèköl mik e' kè dör chkè wa. I' katekesò ö i' kè katèsò e' kè a' se' onuk buaë ö suluë ie' wò. ⁹ E' jcher a' wa, e' kuèk' a' tò iklö'wé tò chkè kòs katèmi a' tò. E' yène, erè a' e' kkò'nú as kè a' ukuòmik s'yamipa kam éna iwà ar buaë, esepa ardòne sene sulu a'. ¹⁰ Ichòsò tò be' éna iane buaë, e' miá e' tkésér chkè meule i'yi diököl a, ese katök iwé a. Erè e' dalewa s'yami kam éna iwà ar buaë ese eköl tò be' sué chkök ta' e' tò ie' erkiöwéka ta' imia ta' ikatèitò nies. ¹¹ Be' tò iwé es, e' ta' wa be' tò se' yami, kè diché dè'ka wé, e' émine sene sulu a' ta' isulurdawà be' ukuòmik. Ie' dör s'yami, nies Cristo e' mettsa ttèwa ie' skéie. Be' tò iwé es, e' ta' be' tò i' sulu wamblé s'yami k'. ¹² Se' tò s'yamipa kam éna iwà ar buaë, esepa k' i' sulu wamblé es, e' ta' nies se' tso' i' sulu wamblök Cristo k'. ¹³ E' kuèk' ye' ichè tò s'yami wele armine sene sulu a' ye' ukuòmik, i'yiwak chka katéyò e' kuèk', e' ta' kè ye' tò ikatepaiane.

9

Pablo tò ikanè tsatké

¹ ¿Wes a' tò ibikeitsèmi tò ye' kè a' kawò ta' i' wòie wés ye' k' ikiane es? Wésua a' tò ibikeitseke tò ye' kè dör Jesús ttekölpa tsá e'pa eköl. Erè ye' tò Skèkèpa Jesús su' ye' wák wöbla wa, e' kuèk' moki ye' dör ie'pa eköl. A' dör ye' kaneblöke Skèkèpa a' e' wà. ² A' wakpa k' iwénewa tò moki ye' dör Jesús ttekölpa tsá e'pa eköl. O'kapa tò ichèmi tò ye' kè dör es, erè e' kè yènuak a' a'.

³ Wépa tö ye' ché es, esepa yöki ye' e' tsatköke i' es. ⁴ ¿Wes a' ibikeitsémi tö wépa wöbla'wekeyö, esepa kë kawötä ye' kimuk inuköl wa chkoie di' yoie? ⁵ Nies ¿ima a' ibikeitsé tö ye' kë a kawö ta' senukwa tayé erblöke Jesús mik ese ta tsémi e' ta wes Jesús ttekölpa malepa ena Jesús éla ena Pedro e'pa tö iwéke es? ⁶ ¿ima a' ibikeitsé tö ye' ena Bernabé, sa' bül é kawötä kaneblök sa' wákpa ulä wa e' kkö'noie? ⁷ ¿Wé a' wa isuule tö nippökwa m'ke, eré iwákpa e' kkö'nuke ichkë wa idi'yé wa? ¿Wé a' wa isuule tö iyiwö tkësö, eré kë sö iwä katépa? ¿Wé a' wa isuule tö yi tso' chibo kkö'nuke, eré ese kë tö chibo tsu'diö yepa? ⁸⁻⁹ ¿chök ye' tso' a' a', e' kë bikeitse s'ditsö é wa, nies itso' kitule Moisés tté dalöiëno ki, e' tö iché i' es: "Baka wë'ne tso' kanebloie trigo wöttsoie, e' kë kawö ta' kkö' payuëwa itso' kaneblök e' dalewa as trigowö katöitö." ¿ima a' ibikeitsé? ¿Tté dalöiëno e' me'at Skéköl tö baka wë'ne é kkö'noie? ¹⁰ Au, ie' tö ime'at se' a' nies. Wépa tö iyiwö tkeke ena wépa tö ishteke, esepa tö iwakanewéke ie'pa tö iwö kak paneke e' kueki. ¹¹ Es nies sa' tö Wiköl Batse'r iyi tsä paka' a' a', eré e' dör wes iyiwö tkësö es, e' kueki kë idör sulué tö a' tö sa' kimü i' tso' a' wa ese wa, e' dör wes iyiwö shtekesö es. ¹² A' wöbla'ukwakpa skä e' kkö'nuke a' kawötä, e' yitā buaé a' kawötä sa' kkö'nuke.

Eré e' wä kë kine sa' wä a' a'. Mik sa' bak a' ska', etä sa' kë wä a' iyi kane e' kkö'noie. Sa' kaneblé' sa' wákpa ulä wa e' kkö'noie. E' dör darërë sa' a', eré e' qos dalé'ttsé' sa' tö as kë i' tö a' wöklö'ü Cristo töé buaé e' klö'uk. ¹³ A' wa ijcher tö wépa kaneblöke Skéköl wé tso' Jerusalén e' a', esepa serke i kaneuweke ie'pa tö ese mik. E' wä dö tö iyiwak jcheke ie'pa tö ka' tso' imokä Skéköl a' e' ki, ese chkä kak tsékeat ie'pa tö katé. ¹⁴ Es nies Skéképa Jesús tö iyé'at tö wépa kaneblöke ie' a' itté buaé pakök, esepa serdaé kané e' mik. ¹⁵ Eré ye' kë wa iyi ikké kine a' a' yés. Nies ye' kë kü i' chök a' a' as a' tö ye' a' imü. Ye' tö Jesús tté buaé pakeke éme, e' tö ye' tse'weke buaé shüte. E' kë yepattsa yi tö ye' ulä a. Ye' a' ta buaé idir tö ye' duöwa, eré ye' kë tö a' ulä a' i klö'wépa.

¹⁶ Eré ye' patkéule Jesús tté buaé pakök, e' kueki e' wa ye' kë a' e' tse'nuukka yés. Ye' kawötä iwä pakök. Ye' kë tö ipaké, e' ta jwéstela ina ye' ta! ¹⁷ Ipaköpayö ye' wák er wa, e'ma ye' wä kawö ta' s'ña'woie iki. Eré kané e' me'at Skéköl tö ye' ulä a, e' kueki ye' kawötä ipakök. ¹⁸ E' dör es e'ma ¿i dör iské ye' a? Ye' tse'ne buaé ipakök éme e' dör iské ye' a. E' wä kiane ché tö eré ye' wä kawö ta' senuk ye' kané e' wa, eré e' kë ki ye' s'ña'wëku' yés. E' tö ye' tse'weke buaé shüte.

¹⁹ Eré ye' kë döri kané méso, eré ye' e' mettsa sulitane kané mésoie as kos ie'pa erblömi Jesús mik, ekképa dö erblök imik. ²⁰ Mik ye' tso' judiowak shüa, etä ye' serke wes sa' judiowak ser Moisés tté dalöiëno dikjä es as ie'pa erblö Jesús mik. Eré ye' kë kü'ia Moisés tté dalöiëno e' dikjä, eré mik ye' tso' ie'pa shüa, etä idalöiekeyö as ie'pa erblö Jesús mik. ²¹ Es nies mik ye' tso' pé' kë döri judiowak esepa shüa, etä ye' serke wes ie'pa ser es as ie'pa erblö Jesús mik. (Eré kë i' sulu wambleku'yö. E' wä döri tö eré ye' kë kü'ia Moisés tté dalöiëno e' dikjä, eré ye' tso'ia Skéköl tté dalöiëno e' dikjä, ye' tso' Cristo tté dikjä e' kueki.) ²² Mik ye' tso' s'yamipa kam éna Jesús tté wä ar buaé, esepa shüa, etä ye' serke wes ie'pa ser es, as ye' a' ie'pa kimer as ie'pa éna iwä ar buaé. Es mik ye' tso' pé' shüa etä ye' serke wes ie'pa es as wes alé ie'pa wélepa tsatkër. ²³ I' qos wekeyö e' döri Jesús tté buaé kí shköwoie as iwä döñak ye' ulä a.

²⁴ A' wa ijcher tö mik se' turke tseé isuöie tö wé e' alömi, etä iturkerak sëräa, eré eköl é e' alömi, ese ulä a iské döraé. E' sù a' senu Skéköl a' buaé as iské dö a' ulä a wes wé e' alé ese ulä a iské de es. ²⁵ Tunukwakpa ulitane e' kkö'nuke, e' yöuke kékraé e' aloká imalepa ki. I' qos tö ie'pa wöklö'wëmi, e' olo'yeke ie'pa tö. E' qos weke ie'pa tö as kal kö yuekerakitö wöshkiei* tkékä iwökir ki, ese dö ie'pa ulä a ie' alérak e' skéie. Iské e' chklörtä'wa, eré se' iyuleke, e' dör yöbie kë chklörtä'wa. ²⁶ Ye' serke Skéköl a' wes yi tur e' aloká ese es, kë döri wes tunukwak turke éanas ese es. Ye' kë döri wes nippökwa tö iulä tsini uyeke é siwa' ki, kë wä ta' ese es. ²⁷ Ye' e' wöklö'uke darërë, ye' chkä kekeyö késik wa as tö iü wes Skéköl ki ikiane es. E' wekeyö es dö' ye' s'patté tajé Skéképa tté wa, eré ye' wák kë ulä a iské dö.

10

Kë a' minuk iyi diököl dalöië ese wé a

¹ A yamipa, ye' kë ki ikiane tö a' éna ichöwa tö i bak se' yamipa bak ká iaiäé Moisés kéwö ska' e'pa ta. Ie'pa qos wëttse' Skéköl tö mö ar tajé e' wa. Nies Skéköl diché wa ie'pa qos baksä klö wa dayé kié Dayé Mat, e' shüa kë nune'ka dayé wa. ² E' dör wes ie'pa wösunerak mö a ena dayé a es iwä kkachoie tö ie'pa batsulewä Moisés mik. ³ Es nies chké mé Skéköl wák tö ie'pa a, e' é né ie'pa ulitane tö. ⁴ Nies di' mé ie' wák tö ie'pa a, e' é yé ie'pa ulitane tö. Di' e' döwëttsaitö ákuö a. Ákuö e' tö Cristo wä ché, e' mir ie'pa ta kékraé ikimukrak. ⁵ Eré ie'pa kibiiepa kë wër Skéköl wa buaé. E'

* 9:25 kal kö yöule wöshkiei: E' merke tunukwakpa e' alé esepa a, e' kkecheke ie'pa tö tajé. Wé ki itkékëne ese wák dalöiërta' tajé.

kuekji ie'pa kibiiiepa durulune, nu aṭe tkēter ká wa'ñe ká sir poë e' kji.

⁶ E' kōs tka ie'pa tā se' a iwā kkachōie tō kē se' kane i sulu kkechōk wēs ie'pa tō ikkeyē' es. ⁷ Se' kē kane i'yi diōkōl dalōiōk wēs ie'pa wēlepa tō idalōiē' es. ⁸ I wamblē' ie'pa tō e' tso' kitule Skēkōl yēkkuō kji. E' tō ichē: "Ie'pa e' tulēwā chkök di'yōk tajē buaē i'yi diōkōl dalōioie. E' ukuōki tā ie' kēkarak klōtōk trēnuk i sulu wamblōk tajē e' t' tsē'wōkarak buaē."* ⁸ Kē se' kane trēnuk wēs ie'pa wēlepa trēnerak es, e' nu' kji ie'pa tajē e'pa durulune ká etkē a dōka 23,000. ⁹ Kē se' kane Cristo wōñatōk i sulu wa wēs ie'pa wēlepa iwōñatōk' es, e' nu' kji ie'pa kōtuluk tkabē wa. ¹⁰ Kē se' kane kkōchōkka Skēkōl wōa wēs ie'pa wēlepa kkōyē'ka es, e' nu' kji S'ttōkukurwak tō ie'pa kōtuluk.

¹¹ I'yi ekkē kōs tka s'yamipa bak ká iaiāē, e'pa tā iwā kkachōie se' a tō se' kē kane i sulu wamblōk wēs ie'pa es. E' kōs kiteat Skēkōl yēkkuō kji se' sērke i'ñe tā ká i' erkwatke e' kēwō ska', esepa a ikkachōie tō wēpa tō Skēkōl watēttsa, esepa weirdaē inu' kji.

¹² A' wēlepa e' bikeitsō tō "ye' e' tkēwā darērē Jesús mik, kē ye' arpamine i sulu a." Ese wakpa kawōtā senuk erki' as kē iarmine i sulu a. ¹³ Se' erkirke i sulu wamblōk, ese kōs tkōke sulitane tā. Erē Skēkōl ttō mokijē, ie' kē tō se' mepattsa tō i sulu tō se' erkiōwē tajē shutē kē se' a iwōklōr ekkē. Mik se' erkiōwēke i sulu tō, etā ie' tō se' a ikkacheraē wēs se' tkōshkarmi iulā a as se' a iwōklōr.

¹⁴ A' yamipa, a' dalēr tajē ye' ēna, i'yi diōkōl tso' dalōiē ese kōs yōki a' tkōshkar bānet. ¹⁵ A' kabiikeitsō buaē, e' kuekji i chekeyō a' a, e' bikeitsō tā a' isuēraē tō mokijē idir. ¹⁶ Mik se' nū dapa'uke Cristo kōtēwā e' kēwō tkō'uk, etā wēstela chēsō Skēkōl a' vino yekesō ñita tka' etkē a' e' kji. Vīno ñe' tō ie' pē tēne tajē s'tsatkoie e' wā chē. E' wa se' kōs tso' batsulewā ie' mik. Nies pan etō ē blatekesō ñi a' e' ñekesō ñita. E' tō ie' chkā wā chē. E' wa se' kōs tso' batsulewā ie' mik. ¹⁷ Se' dōr tajē, e' kōs tō pan etō ē e' ñeke, e' kuekji se' kōs dōr wēs wāk ekōl ē es.

¹⁸ I'weke Israel aleripa tō e' wā bikeitsō. Mik ie'pa tō i'yiwak jcheke ká' tso' imoka Skēkōl a' e' kji, etā wēpa tō ese chkā kak kateke, esepa kōs tso' ie' dalōiōk ñita. Es ñies a' mī'ke i'yi diōkōl dalōio wē a, tā chke meule i'yi diōkōl a, ese kak katē a' tō, e' tā a' tso' idalōiōk ie'pa tā ñita. ¹⁹ E' wa ye' kē ku' ichōk tō i'yi diōkōl ese ena chke meule iā ese dichē tā'. ²⁰ Au, kē idōr es. Ye' tso' ichōk tō pē' kē tō Skēkōl dalōiē esepa tō i'yiwak jcheke mē i'yi diōkōl a, ñermata e' meule aknamapa a, kē meule Skēkōl ichōk e' a. Ye' kē kji ikiane tō a' e' tiū aknamapa i'yi shuā yēs. ²¹ A' kē a Skēkēpa Jesús tka' ena aknamapa tka' e'

wā yanuk ñita. A' kē a Skēkēpa chke ena aknamapa chke katanuk ñita. ²² Iwēsō es, e' tā s'tso' Skēkēpa tsiriuk as isibirka s'kji. Ie' uluneka s'kji, e' tā žwēs e' dalē'ttsērmi siā?

I' kōs i' Skēkōl ē kjkoka

²³ A' wēlepa tō ichēke tō "se' wā kawō tso', i' kōs kiane se' kji wē, ese wōie." E' yēne erē kē i' ulitane e' dōr buaē se' a wē. I' kōs kiane se' kji wē, e' wēmiso, erē kē i' ulitane a' s'yamipa er dichē iēnuk. ²⁴ Se' kē kane tkinuk se' wāk ē kji. Nies s'kawōtā tkinuk s'malepa kji.

²⁵⁻²⁶ Skēkōl yēkkuō tō ichē: "Ká i' ena i'yi kōs tso' i'ki, e' dōr Skēkōl icha."† E' kuekji i'yiwak chkā watōrke iwē a, ese kōs katēmisō. Kē iwā chakar tō imeule i'yi diōkōl a' o' au as s'er kē tō s'kkatō i'ki.

²⁷ Yi kē erblōtā' Jesús mik, ese ekōl tō a' wēle kiē chkök ie' tā, tā a' shkak, e' tā a' yū. I' kōs wā a' dēne e' katō bēre kē ichakar as a' er kē tō a' kkatō i'ki. ²⁸ Erē o'ka tō a' a' ichē: "I'yiwak chkā sē meule i'yi diōkōl a", e' tā kē ikatar ie' dalērmik, ñies erbike dalērmik. ²⁹ Ye' tso' ie' erbike chkök, ye' kē ku' a' erbike chkök.

Ye' a' kawō tā' i'yiwak chkā ulitane katōk, žwēs e' kē katepayō, imēne sulu o'ka kji e' ē kuekji? ³⁰ I' kateke ye' tō, ese kji ye' tō wēstela cheke Skēkōl a, e' tā žwēs e' sulurmi o'ka yōki? žwēs e' kji ie' tō ye' chēmi suluē?

³¹ E' kuekji i' kōs yekesō, ñekesō, ñies i' kōs wēkesō, e' ūsō as Skēkōl kjkarka. ³² A' senu' wōsh wa as kē yi wōklōr a' ukuōmik. Judiwak idir o' kē idōr judiwak o' wēpa dōr Skēkōl icha ese idir, ese kōs kē wōklō'war. ³³ A' senu' wēs ye' sērke es. Ye' wāk e' kē senuk kekraē as e' wēr buaē sulitane wa. Ye' kē tkirku' ye' wāk kji. Ye' tkirke sulitane kji ie'pa kimoie as itsatōkērdak.

11

¹ A' senu' wēs ye' sērke es. Ye' sērke wēs Cristo sēr es.

Wēs alakōlpa kawōtā e' uk mik se' nū dapa'uke etā

² Kekraē a' er arke ye' ska'. Nies i' kōs wa ye' tō a' wōblag', e' wēkeiā a' tō. E' kuekji ye' tso' a' kjkōkka. ³ Erē ye' kji ikiane tō a' wā ijcher tō Cristo dōr wēpa dōr ie' icha esepa kōs wōkir. Nies wēm dōr alakōl wōkir. Nies Skēkōl dōr Cristo wōkir. ⁴ Mik a' nū dapa'uke ttōk Skēkōl tā, etā a' wēpa wēlepa ttōke ie' tā o' ilē chekerakitō ie' ttekolie tā iwōkir pabakekewaitō, e' tā e' wa yi dōr iwōkir e' dalōsēwēkewaitō. ⁵ E' skēie kē dōr es alakōlpa a. Ie'pa ttōke Skēkōl tā o' ilē chekerakitō ie' ttekolie, kē wōkir pabakulewā, e' tā e' wa ie'pa tō yi dōr iwōkir e' dalōsēwēwā. Ie'pa dōr wēs alakōlpa tsā tō dabebe esepa

* 10:7 Éxodo 32.6 † 10:25-26 Salmo 24.1

es. ⁶ Alaköl wele kē éna iwökir pabakakwā, e' ta ese mú tò itsā tēe wēs wēm es. Erē e' dör jaē taijē ie' a. E' kuēki buaē idir ie' a tò iwökir pabakōwā. ⁷⁻⁹ Skēköl tò wēm yō' wēs ie' wák es, e' kuēki wēs ie' dör e' wērke wēm kī. E' kuēki wēpa kē káne iwökir pabakōkwā mik ittōke ie' ta e' dalewa. Erē alaköl dē'kā wēm wa, e' kē dör tò wēm dē'kā alaköl wa. Nies alaköl yōne wēm kuēki ikimoie, e' kē dör tò wēm yōne alaköl kuēki. E' kuēki wēs wēm dör e' wērke alaköl kī. ¹⁰ E' kuēki alakōlpa kē e' wā kkachōk iwökir pabakēwā wa. Nies ie'pa kē e' uk Skēköl biyōchōkwapa kuēki. ¹¹ Erē alakōlpa ena wēpa batsulewā Skēkēpa mik esepa kē meneat ulawa ulawa nī yōki. E' skēie imeneat nī kimuk nī dalōiōk. ¹² Mokī tò alaköl tsā dē'kā wēm tsā wa. Erē nies e' ukuōki ta wēpa ulitane kurke alaköl wa. Erē se' kōs ena iyi kōs, e' dē'kā Skēköl wa.

¹³ A' wakpa tò ibikeitsō. ¹⁴ Buaē idir tò alakōlpa ttōke Skēköl ta wökir kē pabakule? ¹⁵ Sulitane wā ijcher tò iwake' meneatbak tò wēm tsā batsi, e' dör jaē. ¹⁶ Erē alaköl tsā batsi, e' mēne ie' a iwökir pabakoie, e' kuēki e' mēne buaē ie' kī ikikōka. ¹⁷ Yile kē wā ye' sini'kune, e' ta ese éna ianū tò se' dör Skēköl icha erule erule nī dapa'uke ká wa'ne, e'pa kōs wōblar tò alakōlpa ttōke Skēköl ta wökir pabakulewā.

Wēs se' kē Skēkēpa kōtēwā e' kēwō tkō'uk

¹⁷ I cheke ye' tò a' a' i' ta, e' kē kī ye' a' a' peñanuk. Mik a' nī dapa'uke, etā e' wā dettsa suluē ichōk i buaē tsāta. ¹⁸ Keweie yō ichē tò ye' wā ibiyō jcher tò mik a' nī dapa'uke, etā a' nī blabatsélor. Wele ta ye' iklō'wé tò e' dör mokī. ¹⁹ Mokī e' dör buaē tò a' nī blabatsō as iwērwa a' shuā tò a' wēpa wēr mokī Skēköl wa buaē. ²⁰⁻²¹ Mik a' nī dapa'uke Skēkēpa kōtēwā e' kēwō tkō'woie chke wa di'yē wa, etā a' wakpa tò a' chke nēwā kē wā iyamipa kē wā i ta' esepa bikietsē. Bataie ta a' welepa atē kē chkaule welepa e' ttēka taijē blo' wa. E' wa i chē a' tò tò ikēwō tkō'weke a' tò e' dalōsēwēwā a' tò. ²² Wēsua a' kē u' ta' choie di'yoie. Wēsua se' dör Skēköl icha e'pa dalōsēwēkewā a' tò. Wēsua a' éna s'yamipa dör siarē, esepa jaēwakka. ²³ I chēmiyō a' a' iyi ekkē kuēki? ²⁴ A' kī ikiane tò ye' tò a' peñē ikī? Au, ye' kē tò iwēpa.

²³ Skēkēpa Jesús ttē meneat ye' a' paka'neyō a' a, e' dör i' es: Nañewe kam ie' merttsa, e' yōki ie' tò pan klō'wé. ²⁴ E' kī wēstela chéitō Skēköl a. E' ukuōki ta iblatéitō tā ichē: “Pan i' dör ye' chka merdattsā a' tsatkoie e'. I' ú kēkraē as a' er arne ye' ska.” ²⁵ Es nies mik ie'pa chke one ta tka' a' vino tkēr, e' klō'wéitō tā ichē: “Vino i' dör ye' pé. Ye' tterawā e' pé tērdaē, e' wa ttē pa'alī me' Skēköl tò, e' wā de. Bitōkicha a' tò iyeke, etā a' er anū ye' ska.” ²⁶ Es bitōkicha a' tò pan nē' nē ena vino nē' yé, e' wa a' tso' ichōk tò

ie' kōtēwā se' skēie. Es a' tò ichē michoē dō mik ie' datskene eta.

²⁷ E' kuēki yi isie tò pan nē' nē ena vino nē' yé, erē kē iserku' wēs kawō tkō'weke nē' wā kiane chē es, e' ta esepa tso' Skēkēpa chka ena ipē dalōsēukwā. ²⁸⁻²⁹ Iñēsō ena iyēsō, erē s'yamipa malepa dör wēs wák eköl ē es se' ta Skēkēpa batamik, esepa dalōsēwēwāsō, e' ta Skēköl wō kiekēsō e' kī. E' kuēki se' kōs eköl eköl kawōta e' sauk kewe tò is s'tso', e' ukuōki ta pan nū ena vino yō. ³⁰ Erē a' kē ku' iwā dalōiōk es. E' kuēki a' taijē kirirke ianewā alabēbē, nies a' welepa duolur. ³¹ Se' e' suē buaē, e' ma Skēkēpa kē tò se' shulepa. ³² Erē ie' tò se' shuleke, e' ta e' dör se' kimoie as se' kē kichatēr aishkuō tā wēpa kē tò ie' dalōietā' esepa ta nita. ³³ A' yamipa, mik a' nī dapa'uke chkök nita Skēkēpa kōtēwā e' kēwō tkō'woie, etā a' nī panū. ³⁴ A' wēpa duē bli wā, e' ta esepa chköbitū iwák u a' as a' kē tò Skēköl wō kiō e' kī a' nī dapa'uke chkök nita e' wa. Iyi malē kianeia shulē, ese shulekeyō mik ye' dene a' ska' etā.

12

I merke Wiköl Batse'r wa e' pakē

¹ A' yamipa, i' ta ye' tò i merke Wiköl Batse'r wa se' a' e' ttē pakeke a' a. Ye' kī ikiane tò a' éna ttē e' wā ar buaē. ² A' wā ijcher buaē tò kenet tā kam a' tò Skēköl dalōiō, e' yōki a' bak e' muktsā wēttsē wēs alē iyi diōköl kē ttō tā, ese dalōiōk. ³ E' kuēki i' nē ta ye' kī ikiane tò a' wā ijcher tò wēpa ttōke Skēköl Wiköl wa, esepa kē tò ichēpa: “Jesús mú kichatēr!” E' sū wēpa kē ttōku' Wiköl Batse'r wa, esepa kē tò ichēpa mokī: “Jesús dör sulitane Kēköl!”

⁴ I mēne se' a' nī kimoie ese dör kua'kī kua'kī, erē e' wī dör Skēköl Wiköl eköl ē. ⁵ E' sū kanē tso' se' wā s'kimoie ese dör kua'kī kua'kī, erē e' wī dör Skēkēpa Jesús eköl ē. ⁶ E' sū i' wēkesō ese wā dōkettsā kua'kī kua'kī, erē e' wī dör Skēköl eköl ē, e' tò iwakanewēke se' a' as iwā dōttsā wēs ie' kī ikiane es. ⁷ Se' kōs eköl eköl a' imēne Skēköl Wiköl wa s'malepa kimoie. ⁸ Welepa a' imerke Skēköl Wiköl wa Skēköl siwē iskiē e' pakoie. Welepa skā a' Wiköl e' wā imerke ttē blēule ese wā pakoie. ⁹ Welepa skā a' imerke Wiköl e' ē wā erbloie Skēköl mik bua'ie. Welepa skā a' imerke Wiköl e' ē wā s'duōke ese bua'wone. ¹⁰ Welepa skā a' imerke i kē or yi a' ese woie. Welepa skā a' imerke ttoie Skēköl ttekōlie. Welepa skā a' imerke isuōie tò yile kapakōke ese dör Skēköl ttē mokī o au. Welepa skā a' imerke ttoie ttō kua'kī kua'kī wa. Welepa skā a' imerke wēpa ttōke ttō kua'kī kua'kī wa, ese wā pakone. ¹¹ Erē ekkē kōs dör Skēköl Wiköl eköl ē e' kanē. Ie' tò imeke se' kōs a' eköl eköl

wes ie' kɨ ikiane es. ¹²⁻¹³ Se' dör Cristo icha e'pa dör wes wák eköl ē es. Se' ulá tǎ', klō tǎ' ena se' yese skā tso' tajē, erē e' kōs wōiēulewǎ etkēme. Es ñies se' dör kuǎ'kɨ kuǎ'kɨ. Se' wēlepa dör judiowak, se' wēlepa skā kē dör judiowak, se' wēlepa klōlewǎ kanē mésoie, se' wēlepa skā kē dör es. Erē se' kōs iēnewǎ Skēkōl Wikōl ǎ, e' ē ǎ se' kōs tso'. E' wa se' de wes wák eköl ē es Cristo tǎ ñita.

¹⁴ S'chká kē dör etkēme, iyese tso' tajē kuǎ'kɨ kuǎ'kɨ. ¹⁵ Ichōsō tō s'klō mú tō ichē: "Ye' kē dör ulá, e' kuēkɨ ye' kē ku' chká mik." Ie' tō ichēmi es, erē ie' tso' chká mik. ¹⁶ S'kukuōña mú tō ichē: "Ye' kē dör wōbla, e' kuēkɨ ye' kē ku' chká mik." Ie' tō ichēmi es, erē ie' tso' chká mik. ¹⁷ S'chká kōs e' mú dör wōbla ē, e'ma žwēs i ttsēmiso? S'chká kōs e' mú dör kukuōña ē, e'ma ži wa iyi alar ttsēmiso? ¹⁸ Erē Skēkōl kē wǎ se' chká yōne es. Ie' tō i kōs tso' s'chká mik, e' méat wē ie' kɨ ikiane méat eǎ as ikaneblō buaē ñita. ¹⁹ Es s'chká ulitane mú dör wōbla ē ō kukuōña ē, e'ma s'chká kē dör mokɨ. ²⁰ Erē kē idör es. S'yese tso' tajē.

²¹ E' kuēkɨ s'wōbla kē ǎ iyēnuk s'ulǎ ǎ: "Be' kē dör iē bua' ye' ǎ." Es ñies s'wōkir kē ǎ iyēnuk s'klō ǎ: "Be' kē dör iē bua' ye' ǎ." ²² E' skéie, s'chká wēsele bikeitsesēsō tō kē iǎ i ǒr buaē, e' kē tǎ' etǎ kē se' serpa. ²³ S'chká wēsele kɨ se' jaērke, kē kkayēr tǎ', ese paiekesō buaē datsi' wa kkō'neke buaē. ²⁴ Erē s'chká wēsele kē kɨ se' jaērku', e' kē paieku'sō datsi' wa. S'chká wēsele bikeit-sesēsō tō kē idör buaē chōkle, ese kkō'nesēsō bua'ie. Es Skēkōl tō s'chká tulu'wǎ. ²⁵ Ie' tō iwē es ǎs s'chká kē ñi blabatsō e' skéie iñi kkō'nurak buaē ñikkēē. ²⁶ Se' yese alē dalēne s'mik, e' tǎ s'chká kōs e' tō ittse. Nies se' yese alē peñarke buaē, e' tǎ s'chká kōs e' ttsē'ne buaē.

²⁷ A' kōs eköl eköl tso' batsulewǎ Cristo mik wes wák eköl ē es. ²⁸ Se' dör Skēkēpa Jesūs icha e'pa shuǎ Skēkōl tō se' tkē'kǎ kanē kuǎ'kɨ kuǎ'kɨ uk. Kewe ie' tō Jesūs ttekolpa tsǎ, e'pa tkē'kǎ. E' ukuōkɨ tǎ ittekolpa malepa tkēnekǎ. E' ukuōkɨ tǎ s'wōbla'ukwakpa ittē wa esepa tkēnekǎ. E' ukuōkɨ tǎ i kē ǒr yi ǎ ese ukwakpa tkēnekǎ, ñies s'đuōke ese bua'ukwakpa ena s'kimukwakpa ena s'wēttsukwakpa esepa tkēnekǎ. Nies wēpa ttōke ttō kuǎ'kɨ kuǎ'kɨ wa, esepa tkēnekǎ. ²⁹ Se' ulitane kē dör Jesūs ttekolpa tsǎ. Se' ulitane kē dör Skēkōl ttekolpa. Se' ulitane kē dör s'wōbla'ukwakpa. Se' ulitane kē dör i kē ǒr yi ǎ ese ukwakpa. ³⁰ Se' ulitane kē dör s'đuōke ese bua'ukwakpa. Se' ulitane kē ttōpa ttō kuǎ'kɨ kuǎ'kɨ wa. i chekerakitō ttō kuǎ'kɨ kuǎ'kɨ wa, ese wǎ kē pakanukne se' ulitane ǎ. ³¹ Erē i merke se' ǎ Wikōl Batse'r

wa, e' bua'ie yulō a' dör poē.

Se' ñi dalēritsō e' dör ñalǎ bua'ie

Erē ñalǎ bua'ie shutē, e' kkachekeyō a' ǎ i tǎ.

13

¹ S'ttō kuǎ'kɨ kuǎ'kɨ dō Skēkōl biyōchōkwakpa ttō e' kōs mú yēr ye' ǎ, erē s'malepa kē dalēr ye' éna, e' tǎ ye' dör wes tabechka ppēsō ese blar es ō wes panakkuō ppēsō ese blar es kē wǎ tǎ'. ² Ye' mú ttō Skēkōl ttekolie, ñies ie' siwē blēule e' kōs mú ar ye' éna ñies iyi kōs mú jcher ye' wǎ ñies ye' mú erblō Skēkōl mik tajē dō kabata skēu ekkē, erē s'malepa kē dalēr ye' éna, e' tǎ ye' kē dör i. ³ I' kōs tso' ye' wǎ e' mú mēttsayō s'siarēpa ǎ, ñies ye' wák mú e' mūttsǎ we'ikē siarē Skēkōl ttē kuēkɨ e' ttsokǎ*, erē s'malepa kē dalēr ye' éna, e' tǎ e' kē dör iē bua' ye' ǎ.

⁴ Se' ñi dalēritsōke, e' tǎ i kōs dalē'ttsekēsō bēre, ñies se' er buaē chōke s'malepa ǎ. Se' ñi dalēritsōke, e' tǎ kē se' ukyērta' ñi kɨ, kē se' e' ttsōtǎ'kǎ s'malepa kɨ, kē se' e' bikeitsōtǎ'kǎ tō se' dör pē' tajē. ⁵ Se' ñi dalēritsōke, e' tǎ kē s'malepa suēsō er sulu wa, kē se' er mutǎ'wǎ se' wák ē kɨ, kē se' ulurta'kǎ bet, i sulu wamblērke s'ulǎ, e' tǎ ese mu' olo'yekesō. ⁶ Se' ñi dalēritsōke, e' tǎ i sulu wamblērke ese kē tō se' ttsē'wepa buaē. E' skéie mik s'malepa serke wes ttē mokɨ tō ichē es, e' tǎ ese je' tō se' ttsē'weke buaē. ⁷ Se' ñi dalēritsōke, e' tǎ i kōs dalē'ttsekēsō, se' erblō michōē Skēkōl mik, i buaē yē' Skēkōl tō se' ǎ ese kōs wǎ panekesō krōrōē, i kōs wōklō'wekesō.

⁸ Se' ñi dalēritsōke e' kē ertǎ'wa. I'ñe tǎ imerke ttoie Skēkōl ttekolie, erē aishkuō tǎ e' kē merpaia es. I'ñe tǎ imerke ttoie ttō kuǎ'kɨ kuǎ'kɨ wa, erē aishkuō tǎ e' kē ku'ia. I'ñe tǎ imerke iyi blēule ese jchēnoie Wikōl Batse'r wa, erē aishkuō tǎ e' erdawa. ⁹ E' wǎ dör tō i mēne se' ǎ jchēnoie i'ñe tǎ ese kē dör Skēkōl iyi wa'ñe, e' dör ikalak ē. Nies i chekesō Skēkōl ttekolie, ese kē dör seraǎ. ¹⁰ Ese kōs erdawa mik i dör ibua'ie e' de seraǎ etǎ.

¹¹ E' dör i' es: Mik ye' iǎ alala, etǎ ye' ttōke wes alala es, ye' erbikōke wes alala es, iyi suēkeyō wes alala es. Erē mik ye' kibinegne, etǎ ye' kē dör alala, e' kuēkɨ ye' kē seriǎ wes alala es. ¹² I'ñe tǎ se' wǎ Skēkōl jcher wes iyi olo suēsō wōsuǎ nula wa es. Erē aishkuō tǎ isuerasō ñi wōshaē. I'ñe tǎ ie' kak jcher ye' wǎ, erē aishkuō tǎ ijcherdawǎ ye' wǎ buaē wes ie' wǎ ye' jcher buaē es.

¹³ I'ñe tǎ se' erblōke Skēkōl mik. Nies i yē'atbakitō, ese wǎ panekesō krōrōē. Nies se' ñi dalēritsōke. Iyi mañat ekkē wawekesō i'ñe tǎ, erē ibua'ie dör se' ñi dalēritsō.

* 13:3 ye' wák mú e' mūttsǎ we'ikē siarē: Yēkkuō kēchke wēle tō ichē: ye' mú e' mūttsǎ ña'wēwa

14

Imène ttoie ttò kua'ki kua'ki wa, e' pakè

¹ A' e' chò ñi dalèritsòk buaè. Nies i merke se' a Wikòl Batse'r wa ñi kimoie ese yulò poè. Erè ttòk Skèkòl ttekòlie e' yulò bua'ie imalepa tsata. ² E' wà dör tò yi a imène ttoie ttò kua'ki wa ese kè ttòk'ü imalepa ta, ittòke Skèkòl è ta. Kè yi skà éna ittòke e' anuk. Erè ttè blèulewà ese chekeitò Skèkòl Wikòl wa. ³ Erè yi a imène ttoie Skèkòl ttekòlie, ese ttòke imalepa ta ie'pa er diché k'í ioie, ie'pa pattoie ena ie'pa er pabloie. ⁴ Yi ttòke ttò kua'ki wa Wikòl Bats'e'r wa, ese tò iwák è er diché k'í ieke. Erè yi ttòke Skèkòl ttekòlie, ese tò Skèkèpa Jesús icha malepa er diché k'í ieke. ⁵ Ye' k'í ikiane tò a' ulitane mü a imer ttoie ttò kua'ki kua'ki wa. Erè a' mü ttò Skèkòl ttekòlpaie, e' dör ibua'ie ttòk ttò kua'ki kua'ki wa ese tsata. Erè a' ttòke ttò kua'ki kua'ki wa ta yile tò iwà pakène imalepa a as ie'pa er diché k'í ier, e' ta e' dör buaè wés yi ttòke Skèkòl ttekòlie ese es.

⁶ A yamipa, e' wà pakekeyò a' a' i' es. Ichösò tò ye' de, e' ttòke a' ta ttò kua'ki wa, e' ta çè' tò a' k'imèmi? Au, e' kè dör ñie bua'. Erè ilè kkayène ye' a ese chéneyò a' a' ö ilè jcher ye' wà ese pakénèyò ö ilè chéyò Skèkòl ttekòlie ö a' wòbla'wéyò ttè wésele wa ese kòs chéyò a' wàkpa ttò wa, e' ta e' je' tò a' k'imèmi buaè. ⁷ E' dör wés ma'ma tso' blarta' pulè sù ö ma'ma kicha ta' sù ese blar es. Kè iblane wés ikawòta bla'wè es, e' ta çì se' a' ichòk tò i bla'wèkerakitò? ⁸ Nies duk bla'wèke ñippòkwakpa kioie ñippòk ibolòkpa ta, e' kè blane wés ibla'wèke es, e' ta ñippòkwakpa kè bitúpa ñippòk. ⁹ E' sù a' ta itkòke. A' ttòke ttò kua'ki kua'ki wa, e' ta çwes e' wà armí yi éna? A' ttòke è, wés yi ttò ekòrla ese es. ¹⁰ S'ttò daklilíe, e' tso' tajè ká i' a, ese kòs wà ane iwákpa éna. ¹¹ Erè wèle ttòke iwákpa ttò wa, kè wà ane ye' éna, e' tstséyò, e' ta ie' dör ká kua'ki wak ye' a, ñies ye' dör ká kua'ki wak ie' a. ¹² I meke Skèkòl tò se' a' iWikòl wa, ese kòs yuleke a' tò poè. E' kuèk'í yò ichè a' a, e' wése tò se' malepa dör Skèkèpa icha e'pa er diché k'í ieke, ese kòs yulò bua'iewa.

¹³ E' kuèk'í yi ttòke ttò kua'ki wa ese wák tò ikiò Skèkòl a as imùitò ie' a iwà pakone imalepa a. ¹⁴ Ichösò tò ye' tso' ttòk Skèkòl ta ttò kua'ki wa, e' ta mok'í ye' tso' ttòk ie' ta, erè iwà kè ane ye' wák éna. ¹⁵ Çwes ye' iwèmi? Ye' iwèke i' es: ye' ttòke Skèkòl ta ttò kua'ki wa, ñies ye' ttòke ie' ta ttò ane ye' éna ese wa. E' sù ye' ttsòke ie' k'ikokaie ttò kua'ki wa, erè ñies ye' ttsòke ttò ane ye' éna ese wa. ¹⁶ Ichösò tò a' wèle tso' wéstela chòk Skèkòl a ttò kua'ki wa a' malepa kukua, erè iwà kè ane a' éna, e' ta çwes a' ichèmi, "Es e' idir"? ¹⁷ Mok'í ie' tò wéstela ché buaè Skèkòl a, erè e' kè wà a' er diché k'í iène. ¹⁸ Ye' ttòke ttò kua'ki wa tajè a' tsata, e' k'í ye' tò wéstela

cheke Skèkòl a. ¹⁹ Erè mik se' ñi dapa'uke, età eé ye' a ta ye' kapakòke ttè bôt mañat wà ane se' éna ese wa, e' dör buaè ye' kapakòke ttè tajè ttò kua'ki wa dòka 10.000 kè ane yi éna e' skéie.

²⁰ A yamipa, kè a' kabikeitsòkia wés ala'rla es. A' kabikeitsò wés s'kibinetke es. Erè buaè idir tò sene sulu yòk'í a' kabikeitsò wés ala'rla es. ²¹ Skèkòl tò ichè iyèkkuò k'í i' es: "Erè ye' ttòraè ká i' wakpa ta s'ttò kua'ki kua'ki wa ena ká kua'ki kua'ki wakpa wa, erè ie'pa kè tò ye' ttò iutepa." ²² E' wa isuésò tò s'ttòke ttò kua'ki wa e' dör ilè kkachòie wépa kè erblòta' Jesús mik esepa a, kè idör se' erblò Jesús mik esepa a. Erè se' ttòke Skèkòl ttekòlie e' je' dör se' erblò ie' mik esepa a. ²³ E' wà dör i' es: A' ñi dapa'uke e' kòs tso' ttòk ttò kua'ki kua'ki kè ane yi éna ese wa, e' wòsha pè' kè yòne Jesús ttè wa kè erblòta' ie' mik, esepa dewa a' shua, e' ta ie'pa tò ibikeitseraè tò a' dör alíie. ²⁴ Erè e' skéie a' ulitane ttòke Skèkòl ttekòlie wà ane sulitane éna ta pè' kè erblòta' Jesús mik kè yòne ie' ttè wa esepa dewa, e' ta ie'pa éna iardaè tò nui tso' ie'pa k'í ta ie'pa e' shulòraè. ²⁵ I tso' blèule ie'pa er a, ese yènèka sulitane kukua ta ie'pa e' tkòralur kuchè k'í Skèkòl dalòioie ta icheraèrakitò, "Mok'í Skèkòl tso' a' ta."

A' ñi dapa'ú bèrè kè chiliwarka

²⁶ A yamipa, ttè ikkè kòs bata dör i' es: Mik a' ñi dapa'uke, età a' ulitane wà ilè bitumí ekòl ekòl s'malepa er diché ioie. A' wèle wà Salmo bitumí ttoie. A' wèle skà wà ttè tso' s'wòbla'wòie. A' wèle skà wà ttè kkaché Skèkòl tò ese tso' ché. A' wèle wà ilè skà tso' ché ttò kua'ki wa. A' wèle wà i yène ttò kua'ki wa, e' wà pakè tso'ne. E' kòs ú ñi er diché ioie. ²⁷ A' wèpa ttòke ttò kua'ki kua'ki wa, e' ta buaè idir tò bòl è ttò, isalema mañal, erè e' dör wè'. Nies esepa kawòta ttòk ekòl ekòl. Nies i chekerakitò e' wà pakòkne yile kawòta. ²⁸ Erè kè yi ku' iwà pakòkne, e' ta ie'pa kawòta siwà'blòkwa. As ie'pa ttò Skèkòl ta ttò kua'ki wa bānet ekòrla. ²⁹ Es nies wépa a imène ttoie Skèkòl ttekòlie, esepa ttò bòl ö mañal, e' ukuòk'í ta a' malepa tò iwà bikeitsò isuòie tò mok'í idir ö au. ³⁰ Erè a' wèle ttòke Skèkòl ttekòlie, e' dalewa a' wèle skà tkèr eé, ese a' Skèkòl tò ittè é ñies, e' ta wé tso' ttòk ese siwà'blò as ièkòl tò icha chò. ³¹ Es a' ulitane ttòmi Skèkòl ttekòlie ekòl ekòl as a' ulitane wòblar ena a' ulitane a' diché k'í ier. ³²⁻³³ Skèkòl dör sene bèrè mukwak e' kè chilirta'ka. E' kuèk'í ie' k'í ikiane tò se' ñi dapa'ú bèrè, kè chilirta'ka wés s'batse'rpā erule erule ñi dapa'uke ká wa ñie es. E' kuèk'í wépa a imène ttoie Skèkòl ttekòlpaie, esepa a e' wòklòrmi as ittò ekòl ekòl.

³⁴ Mik a' ñi dapa'uke, età alakòlpa kòs kè siwà'blòkwa. Ie'pa kè kàne ttòk, e' skéie

ie'pa ké ittšök bërë wës Skëköl ttë dalöiëno tö ichë es. ³⁵ Ie'pa ttöke mik a' ñi dapa'uke, e' dalewa e' dör jaë. E' kueki ie'pa éna ilë chakak, e' ta as ichakörakitö iwëm a iu a.

³⁶ Jma a' ibikeitsë? ³⁷ Skëköl ttë de a' batamik? ³⁸ A' é ulä a ide? Au. ³⁹ jA' e' kité! ⁴⁰ Yi e' bikietsö tö ie' dör Skëköl tteköl ö Wiköl Batse'r tö ie' ké ichök, e' ta ese kawötä ichök tö i shteke ye' tö a' a e' dör i uk se' patkë' Skëkëpa Jesús tö e'. ⁴¹ Erë yi tö ttë i' watëttsa, ese watërdattsä.

⁴² A yamipa, es ye' tö a' a ichë tö ttök Skëköl ttekölie, e' yulö poë. Nies wëpa ttöke ttö kuä'ki wa, esepa ké wöklö'war. ⁴³ Erë iyi kos ese ü a' tö buaë yësyëšë, kë chiliwarkä.

15

Cristo shkenekane, e' pake

¹ A yamipa, Jesús tö buaë paka' ye' tö a' a, e' skä pakekeneyö a' a i' ta as e' ska' a' er döne. Ttë ñe' klö'bak a' tö, e' a' a' tso' tkëulewä darërë. ² A' e' tkëwä michoë ttë buaë ñe' a' yësyëšë wës ye' tö a' a iwä paka' es, e' ta e' wa a' tsatkëne. Kë idör es, e' ta é ichök a' erblë imik.

³ Ttë meneat ye' a, e' é paka'neyö a' a. E' bua'ie dör i' es: Cristo kötëwä se' nuñ ki wës itso' kitule Skëköl yëkkuö k' es. ⁴ Nies ie' wötënewä pö a, e' ki ká de mañat, etä ishkenekane wës itso' kitule Skëköl yëkkuö k' es. ⁵ Nies ie' kkaché Cefas a. E' ukuöki ta ie' kkaché ittekölpa tsä dabom eyök ki böl (12), e'pa a. ⁶ E' ukuöki ta ie' kkaché s'yamipa döka cien sekyök (500) k'ita, e'pa a mik iñi dapa'wë ek tsini éme etä. Ie'pa ekkëpa wëlepa blërlunetke, erë ikibiiepa dobyërkeia. ⁷ E' ukuöki ta ie' e' kkaché Santi-ago a. E' ukuöki ta ie' e' kkaché ittekölpa kos a.

⁸ Bata ekkë ta ie' e' kkaché ye' a. Ye' dör ittekölpa tsä e'pa yulë, erë nies ie' e' kkaché ye' a. ⁹ Skëköl icha, e'pa we'ikök ye' bak. E' kueki ye' dör ittekölpa malepa dikjä diöshët. Ye' kiök ie'pa eköl, e' kë dör ye' siarla e' a. ¹⁰ Erë Skëköl er buaë chë ye' a, e' kueki ye' dör ie'pa eköl. Ie' er buaë chë ye' a e' kë dör éme. E' wakanewéyö tajë ie'pa malepa tsäta. Nermata kë dör tö ye' wák tö iwakanewé. Iwakanewéyö Skëköl er buaë chö ye' a e' batamik. ¹¹ Erë Jesús ttë buaë, e' dör etkëme, e' paka' sa' tö a' a, e' mik a' erblë. Ye' tö ipakë ö ie'pa tö ipakë, e' kë dë' wës.

Se' duulewä shkerdakane

¹² Sa' tö ipakeke tö Cristo kötëwä, e' shkenekane. Erë a' wëlepa tö icheke tö s'duulewä kë shkerta'kane. ¹³ Wës e' chëmi ie'pa tö? ¹⁴ S'duulewä kë shkerta'kane, e'ma Cristo kë shkenekane. ¹⁵ Ie' kë shkenupakane, e'ma é ye' tö ie' ttë buaë

pakeke. Nies é a' erblöke ie' mik. ¹⁶ Sa' tö ipakeke tö Skëköl tö ie' shkeo'kane, erë s'duulewä kë shkerta'kane, e'ma ie' kë shkenekane. E' mü dör es, e'ma ttë pakeke sa' tö Skëköl ttö wa e' dör kache. ¹⁷ S'duulewä kë shkerta'kane, e'ma Cristo kë shkenekane. ¹⁸ Ie' kë shkenupakane, e'ma é a' erblöke ie' mik. Se' tso'ia se' nuñ ulä a. ¹⁹ Nies e' mü dör es, e'ma wëpa erblë' ie' mik blërlune, esepa tso'tke weinuk. ²⁰ Se' tö Cristo paneke, e' kë wa tköpa aishkuö ta, e'ma se' dör siarë chökle s'malepa dikjä.

²¹ Erë mokj Cristo shkenekane! Ie' dör se' shkerkane e'pa tsä, e' kueki se' wä ijcher tö nies se' shkerdakane. ²² E' wä dör i' es: Wëm eköl wa s'duöwä e' ali'ka sulitane ki. E' sù wëm skä eköl wa s'duulewä shkerdakane. ²³ Sulitane dë'ka Adán wa, e' kueki sulitane wömenettsä duökwä wës ie' es. Erë se' batsulewä Cristo mik e'pa kos shkerdakane wës ie' shkenekane es. ²⁴ Erë e' kos mir wës ikawötä minuk es. Cristo shkenekane kewë. E' itöki mikidene, etä se' dör ie' icha, e'pa kos shkerdakane. ²⁵ Etä ká i' erdawa. E' këwö ska' ta Cristo e' alörakä iyi wökir, iyi wák, iyi kéköl wä diché ta' ese kos ki. I' kos blu'ie ie' tso' e' merattsaitö Skëköl dör Syë e' ulä a. ²⁶ Erë j'ne ta ie' tso'ia iyi kos shkerdakane dör mik ibolökpa kos menewä ie' klö dikjä etä. ²⁷ Ie' bolök bata, e' dör s'duöwä, e' ki ie' e' alörakä bataie. ²⁸ E' dör wës itso' kitule Skëköl yëkkuö k' es, e' tö ichë: "Iyi ulitane menewä ie' klö dikjä." Erë se' éna iane tö mik iyëne "iyi ulitane" etä Skëköl kë ku' e' shua, ie' wák tö i' kos mërö Cristo klö dikjä e' kueki. ²⁹ Erë mik iyi ulitane mërötkë Skëköl tö Cristo dör ilä e' klö dikjä, etä nies Cristo e' murattsä iyë ulä a as iyi ulitane dör ie' dikjä.

³⁰ S'duulewä kë shkerta'kane, e'ma wëpa wösune s'duulewä skéie* ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰

³³ Kë a' e' muktsä e' kütö'uk es. E' dör wës yile tö iyë es, e' dör i' es. "S'yamipa e' wamblö sulu esepa tö s'ser yësyëšë esepa sulu'wëkewä." ³⁴ A' erbiökne buaë yësyëšë.

* 15:29 s'wösune s'duulewä skéie: E' dör i' uk ie'pa wëlepa wöblar es. Kë iyëne Skëköl wä tö iü es.

İ sulu kē wamblariā a' tō. A' welepa kē bātse Skēkōl mik yēs. E' chēyō a' a' jaēwōka.

Se' duulewā shkerdakane *zis e' chkā dōr?*

³⁵ Isalema a' welepa tō ichakēmi: “Se' duowa, *zwes e' shkermikane?* *zis e' chkā dōr?*” ³⁶ İ chakē a' tō wes kē s'kabikeitsō ese i chakē es! İyiwō tkēsō, e' kē dē'kane, ikuala deka tā iwō dalola nunēwā. ³⁷ Mik se' tō trigo wō tkēwā, etā kē se' wā itkēne kuāie. Se' tō iwō dalola tkē. ³⁸ E' ukuōki tā ikua deka wes Skēkōl ime'atbak es. E' sū iyiwō ulitane dōrakā iwakmik iwakmik wes imeneat es.

³⁹ S'ditsō ena iyiwak klōka ena dū ena nima e' wāk dōr kuā'ki kuā'ki nīes ichkā dōr kuā'ki kuā'ki. ⁴⁰ Nīes i meneat kā jai a ena i meneat kā i' a' e' dōr kuā'ki kuā'ki. E' kōs dōr buaala, erē iwrē kuā'ki kuā'ki. ⁴¹ Diwō si'wō bēkwō e' kōs dalōburke kuā'ki kuā'ki. Nīes bēkwō kōs e' wāk dalōburke ek ek kuā'ki kuā'ki.

⁴² Mik se' shkenekane, etā se' manenetsatke wes iyiwō tkēne e' manertsa es. Se' chkā i' nūrta'wā, erē mik ishkenekane, etā kē inurpawāia. ⁴³ S'chka i' dōr ēsela, erē ishkerdakane olo tā' tajē. S'chka i' kē dichē tā', erē ishkerdakane dichē tā' tajē. ⁴⁴ S'chka i' dōr buaē sēnoie i' nē tā, erē mik ishkenekane, etā imanenetsa sēnoie buaē aishkuō tā Wikōl Batse'r tā. ⁴⁵ E' dōr wes Skēkōl yēkkuō tō ichē es, e' tō ichē: “Wēm tsā kiē Adán, e' yōne se'ie tsts'ka.”† Erē wēm skā de ekōl Adán es, e' dōr Cristo, e' yōne sene michoē mukwak. ⁴⁶ Erē s'chka sēnoie aishkuō tā, e' kē mēne Skēkōl wā se' a' kewe. S'chka i' me'itō se' a' kewe. E' itōki chkā sēnoie aishkuō tā Wikōl Batse'r tā ese merdaē se' a'. ⁴⁷ Wēm tsā yōne İyōk wa, e' kueki e' dōr kā i' wak. Erē wēm skā de Adán es, e' datse kā jai a. ⁴⁸ Wēpa dōr kā i' wakpa, esepa dōr wes wēm tsā yōne İyōk wa nē' es. Erē wēpa dōr Skēkōl tso' kā jai a' e' icha esepa dōr wes wēm datse eē es. ⁴⁹ Se' tō wēm datse kā jai a' e' kītseraē wes wēm yōne İyōk wa nē' kītsē'sō es.

⁵⁰ A' yamipa, ye' tō a' a' ichē tō se' chkā i' duōtā'wā nūrta'wā e' kē dōpawā i' blūie Skēkōl tso' e' a'. ⁵¹⁻⁵² Ye' ttō tstsō. Ttē bak blēulewā ese chekeyō a' a' i' tā: Kē se' ulitane duōpawā erē mik Skēkōl duk blane iwā kka-choie tō kawō i' enewatke etā se' kōs maneordattsā bet wes s'wōbla tsjimiū es. Mik duk nē' blane, etā s' duulewā kōs shkerdaka, kē duōpawāia. Nīes se' tso'ia tsts'ka, e' chkā maneordattsā. ⁵³ Se' chkā i' nūrta'wā, e' maneordattsā chkā kē nūrta'wā ese wa. Se' chkā i' duōtā'wā, e' maneordattsā chkā kē duōtā'wā, ese wa. ⁵⁴ Mik se' chkā i' manenetsa kē duōpawāia, kē nūrpawāia, etā i' tso' kitule Skēkōl yēkkuō kī, e' wā de,

e' tō ichē: “Duewā kī Skēkōl e' alēka.† ⁵⁵ A' Duewā, *zwe be' dichē tajē e'?* *zwe be' e' alō tajē e'?* Be' kirēbata tso' se' rrewōie tajē, *zwe e' i' tā?*”§ ⁵⁶ Se' ser sulu kueki duēwā tō se' rrewēke ena sene sulu dichē iēne ttē dalōiēno wa. ⁵⁷ Erē se' nūi olo'yane se' kī Skēkēpa Jesucristo batamik, e' kueki kē se' suaneia s' duōwā yōki. E' kueki kekraē wēstela chekesō Skēkōl a.

⁵⁸ E' kueki, a' yamipa dalēr ye' éna, a' e' tkōwā darērē kekraē Skēkēpa ttē a, kē a' e' skōktsā bānet. A' wā ijcher tō i' kōs kanewē a' tō ie' a, e' kē weirpa éme. E' kueki a' kī kanēblō buaē kekraē ie' a.

16

Inukōl shteke s'sigrēpa kimoie, e' pakē

¹ Inukōl shteke a' tō s'batse'rpa serke Jerusalén e'pa kimoie, e' pakeke ye' tō a' i' tā. Inukōl shtō wes ye' tō iyē' Skēkēpa icha erule erule tso' Galacia, e'pa a es. ² Domingo bit tā a' wakpa bik ekkē tō a' inukōl shtā'ū tō kōs a' ulā a ide. Etā kōs a' a' imermi, e' blō bānet. A' tō iwē es, etā mik ye' de a' ska', etā kē a' kawōtā inukōl shtōk, a' wā itso'tke blēule e' kueki. ³ Mik ye' de a' ska', etā wēpa shushtēke a' tō patkēmi Jerusalén inukōl nē' muk, e'pa ttē choie yēkkuō shtekemiyō e' mi'ke ie'pa wa. Es ye' tō ie'pa patkeke Jerusalén. ⁴ A' ibikeitsē tō buaē idir tō ye' mi'ñak ie'pa tā, e' tā ye' mi'mi.

Pablo tō ishkak e' aleritsē

⁵ Ye' kawōtā minuk Macedonia, e' ukuōki tā ye' mi'ke a' ska'. ⁶ Isalema ye' e' tsukeat a' ska' si' et si' bōt ulatōk ō isalema ye' e' tsūmiat dō yuēdiō tka ekkē. Es a' a' ye' kimermi i' kiane ye' kī shkoie ese wa as ye' mi' buaē wē ye' mi'mirō eē. ⁷ Ye' kē shkak a' pakōk shkaule. Ye' mū ser a' ska' kā tajē, Skēkēpa kī ikiane e'ma. ⁸ Erē ye' e' tsukeat iē Éfeso dō Pentecostēs kēwō tka ekkē. ⁹ İe buaē ye' a' kawō kune Jesús ttē buaē pakoie. Ye' bolōkpa tso' tajē, erē nīes tajē pē' éna Jesús ttē buaē ttsak. E' kueki kē ye' e' yaktsā i' tā iē.

¹⁰ Timoteo kanēblōke Skēkēpa a' wes ye' es, e' kueki ie' de a' ska', e' tā ikiōwā buaē. ¹¹ Kē yi kane ie' dalōseukwā. E' skēie ie' kīmū as ie' dōne bēre ye' ska'. Ye' tso', ie' ena s'yamipa urke ie' tā, e'pa panuk.

¹² Ye' tō s'yami Apolo e' cheke a' a' i' tā. Ye' kkyōyē' ie' a' tajē tō ie' yūñak s'yamipa mi'ke a' pakōk e'pa tā. Ie' kē shkak i' tā, erē wēkkē alē tā ie' a' kawō kūrmi, etā ie' mi'mi.

Pablo tō ie'pa bata pattē

¹³ A' senū erki. A' e' tkōwā darērē a' erblōke Jesús mik e' a. A' e' tkōwā wēbla suē, kē a' suanuk. A' erblō darērē ie' mik. ¹⁴ İ wēke a' tō kōs ese ū nī dalēritsē wa.

† 15:45 Génesis 2.7

‡ 15:54 Isaías 25.8

§ 15:55 Oseas 13.14

¹⁵ A yamipa, a' wə ijchər tō Estéfanas ena iyamipa e'pa dōr Acaya wakpa tsá erblē' Jesús mik e'pa. Ie'pa e' ché buaē s'batse'r malepa kımuk. ¹⁶ Ye' tō a' ǝ ikiē tajē tō ie'pa esepa ttō dalōiō ər bua' wa. Nies yi isie tso'ñak kaneblök Skëkëpa kanē ǝ esepa ttō dalōiō.

¹⁷ Ye' ttsē'ne buaē tō Estéfanas ena Fortunato ena Acaico e'pa de ye' ska'. Ie'pa tso' ye' kımuk tajē a' kē kų' e' skéie. ¹⁸ Ie'pa tō ye' ər pablé wes a' ər pablérakitō es. Buaē idir ie'pa esepa kıkökkǝ.

Pablo ǝ' chéǝt

¹⁹ Skëkëpa Jesús icha erule erule kōs tso' Asia, e'pa tō a' shkē'wēmi. Áquila ena Prisca ena Skëkëpa icha ñi dapa'uke ie'pa u ǝ, e'pa tō shkēne patké tajē a' ǝ Skëkëpa ttō wa. ²⁰ S'yamipa kōs tso' iǝ, e'pa tō a' shkē'wēmi. A' ñi shkē'ú ñi dalër wa.

²¹ Ye' dōr Pablo e' tō shkēne i' shté ye' wák ulà wa.

²² Yi kē éna Skëkëpa dalër, e' tǝ ǝs ese kichatër. ¡A Skëkëpa, be' shkōne bet!

²³ Ǟs Skëkëpa Jesús ər buaē chō a' ǝ.

²⁴ Ye' éna a' dalër Cristo Jesús batamik. Es e' idir.

Yëkkuö skà kit Pablo tò Corinto wakpa a, i' ta ide böt 2 Corintios

Mik Pablo bak kanablök Macedonia etä ie' tò yëkkuö skà kit Jesús mik erblökwakpa serke Corinto ena ipamik e'pa a. Wëm kië Tito e' kanablöke Pablo ta Jesús tté pakök. Ie' tso' Corinto, mik ie' dene Pablo ska' etä ie' tò Jesús mik erblökwakpa tso' Corinto e'pa kabërke ñita e' paké Pablo a. E' kuekji Pablo tò yëkkuö i' kit. I' tköke Corinto wakpa ta e' dör i': Welepa e' chö tò ie'pa dör Jesús ttekölpa erë kë idör mokj. Esepa dë'mi Corinto ta Jesús mik erblökwakpa tò iki'warak buaë. Ie'pa ñekkëpa tò s'wöbla'weke kache tté wa. Ie'pa e' ü tò ie'pa dör buaë Pablo tsata. Ie'pa tò icheke tò Pablo dör siarë kë dör këkëpa tajë. Es ie'pa tso' Jesús mik erblökwakpa kitö'uk. Pablo éna Jesús mik erblökwakpa dalër tajë e' kë kiane ie' kji tò imi'yal ñala sulusi kji kachökwakpa itökj. E' kuekji ie' tò yëkkuö i' kit ie'pa a as ie'pa tso' ttsé'ka kachökwakpa yöki ena er bua' wa i kkeyëne ie'pa a e' dalöiök. Nies ie' tò ie'pa a iche tò ie' dör Jesús tteköl mokj.

E' kije ta kam ie' tò yëkkuö i' shtë etä ie' tò inuköl ki' ie'pa a Jesús mik erblökwakpa siarëpa tso' Jerusalén e'pa kimoie. S'kitö'ukwakpa tò iyë' tò Pablo tò inuköl e' tsëketkö iwák a, erë ie' tò iche tò e' kë dör es. Ie' mi'ke betkä Jerusalén pakök e' kuekji Jesús mik erblökwakpa tso' Corinto e'pa kawötä inuköl kji shtëk tsëmi Jerusalén.

Shkë'wë

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Cristo Jesús ttekölpa tsä e'pa eköl. S'yami kië Timoteo, e' tso' ye' ta ië. Sa' tso' yëkkuö i' shtëk a' dör Skëköl icha erule serke Corinto, e'pa a. Nies sa' tso' yëkkuö i' shtëk s'batse'r malepa serke kä malepa a'te Acaya, e'pa ulitane a. ² Skëköl dör S'yë ena Skëképa Jesucristo as e'pa er buaë chö ena sene bèrë mù a' a.

Pablo weirke e' shüq Skëköl kíkëkaitö

³ Skëköl dör Skëképa Jesucristo yë, e' kíkëkasö tajë. Ie' dör S'yë e' tò se' suëke er siarë wa ena se' er pableke këkraë. ⁴ Sa' weirke kos Cristo tté kuekji, e' shüq sa' er pableke Skëköl tò as s'malepa weirke esepa er pablö sa' tò wës ie' tò sa' er pableke es. ⁵ Skëköl weine tajë, e' ukuö miria sa' kji tajë. Erë nies ie' batamik sa' er pablërke tajë shüte. ⁶ Sa' weine es, etä e' dör a' er pabloie, a' tsatkoie. Nies Skëköl tò sa' er pablë, etä nies e' dör a' er pabloie as a' weirke wës sa' es ese dalë'ttsö a' tò er bua' wa. ⁷ Sa' wä ijcher

tò a' weirke wës sa' es, erë nies a' er pablërke wës sa' er pablërke es. E' kuekji sa' wä ijcher buaë tò a' kë tò sa' eriauwëpa.

⁸ A yamipa, sa' kji ikiane tò a' wä ijcher tò sa' weine Asia e' dör darërë sa' a. Sa' diché kë dë'ka iwöklö'woie. Sa' ibikeits tò kë sa' döpattsä ttsé'ka. ⁹ Sa' e' ts'së wës s'wömenettsä ttëwä es. Erë e' wamblëne sa' ta as kë sa' erblö sa' wakpa mik, e' skëie as sa' erblö Skëköl tò s'shke'wëkane e' wák mik. ¹⁰⁻¹¹ Sa' ttekelur ñie' e' ulä a ie' tò sa' tsatké'ttsä ena sa' tsatkeräitö. Ie' dapömik sa' monekä darërë. A' sa' kímé S'yë a ikiök sa' kji, e'ma ie' tò sa' tsatké michoë. A' tajë tò iwë es, e' ta ië' tò sa' kimeräe e' kji wëstela cheraë ie' a se' tajë tò.

I' kuekji Pablo kë dë' Corinto

¹² Sa' er kë tò sa' kkatë i' kji, e' tò sa' ttsé'weke buaë. Këkraë Skëköl tò sa' a imë seno yësyëse e' batseitsök buaë er mokj wa sulitane wö wa ena bua'ie a' wö wa. Sa' ser es, e' kë dör siwä' jski tso' kä i' a ese wa, e' dör Skëköl er buaë chö se' a e' wa. ¹³⁻¹⁴ Yëkkuö kos kitmi sa' tò a' a, e' wä kë dör tté blëulewä ese, iariitsmi a' a ena iwä armi a' éna. Erë wës sa' dör e' kë ane a' éna bua'ie, erë ye' ipaneke tò wëkkë alë ta a' éna iardaë seraä. E' dör es, e' ta mik Skëképa Jesús datskene, etä e' kéwö ska' a' e' ttsörakä buaë sa' wa wës sa' e' ttsörakä buaë a' wa es.

¹⁵ Ye' ibikeitsé tò a' e' ttsé'ka ye' wa buaë, e' kuekji warma ye' ibikeitsé tò ye' mi' a' pakök bötökicha as a' ttsé'r buaë bötökicha. ¹⁶ Ye' ibikeitsé tò mik ye' mi'ke Macedonia, etä warma ye' tkökemi a' pakök. Ye' datskene, e' ta ye' damitköne a' pakök. Es a' a ye' kimermi shkoie Judea. ¹⁷ Erë kë ye' wä ione es. Ye' dë' a' pakök etökicha ë, e' kuekji za' ibikeitsé tò ye' kë wä iwä bibeitse buaë kewe? za' ibikeitsé tò ye' ttö bötböt wës s'ditsö ëse es? ¹⁸ Erë Skëköl ttö mokjé, e' ttö wa ye' ichë a' a tò ye' kë ttö a' ta bötböt. ¹⁹ E' wä dör tò Jesucristo dör Skëköl Alä, e' kë ttö bötböt, ie' ttö etkëme. Ie' tté buaë paka' ye' ena Silvano ena Timoteo, e'pa tò a' a. ²⁰ I' kos uk Skëköl kablë', e' wëitö Cristo wa. E' kuekji mik se' ñi dapa'uke Skëköl kíkökka, etä se' tò icheke: "Es e' idir" Cristo Jesús tò wa. ²¹ Yi tò a' ena sa' kkö'neke as se' tulurie Cristo mik, e' dör Skëköl. Ie' tò se' shukitbak iwák a. ²² Ie' tò se' er wakyuë ie' wák a. Nies i'Wiköl méitö se' a wës i'yi tsä patuëso es ikkachoie tò se' tsatkeräitö da'a.

²³ Ie' wä ye' suule buaë e' wöwa ye' ichë a' a tò kam ye' döne Corinto warma wës ye' ibikeitsé es, e' wä dör tò kë ye' éna a' kji eriawak. ²⁴ Sa' wä ijcher tò a' erblöke buaë Jesús mik, e' wa a' tkënewä darërëë. E' kuekji sa' tso' a' kímuk er bua' wa as a' ttsé'r buaë. Kë sa' ku' a' patkök kësik wa a' erblöke e' iütök.

2

¹ E' kueḱi ye' ibikeits tò ye' kē shkakne a' pakōk a' eriawoje. ² A' ē tò ye' tšs'wēmi buaē. Erē a' eriawēyō, e' ta ɣi tò ye' tšs'wēmi buaē? ³ Warma a' ye' tšs'wē buaē, e' kueḱi yēkkūō iēt kitmiyō a' e' kī a' pautyō darērē aš a' e' shulō, eṭa es a' kē tò ye' eriawepa. Ye' iklōq' yēsēsē tò a' ulitane tšs'rdaē buaē ye' ta ɳita. ⁴ Mik ye' tò yēkkūō ɳe' kit, eṭa ye' eriane siarē, ye' chkenewa tajē dō ye' iēttsaie ekkē. Erē kē ye' wā ikite a' eriawoje. E' skēie ye' ikitmi aš a' ɳena iar tò a' dalēr tajē ye' ɳena.

Yi tò i sulu wamblē e' nuī olo'yē Pablo tò

⁵ Wēm tò kabene tski'ka a' shuā i sulu wamblēitō e' wa, e' kē wā ye' ē eriaone. Isalema ye' tso' iḱi kuōtkōkka, erē ye' ichē tò wēs alē ie' tò a' ulitane eriawē. ⁶ Kōs a' kibiepa tò ie' kī inuī mētkē e' dōr wē. ⁷ I'ne ta a' tò inuī olo'yō iḱi ta iḱimū aš kē ieriar tajē kē er pablēneia ekkē. ⁸ E' kueḱi ye' kkōchō a' a' tajē tò ikkachōne ie' a' tò mokī a' ɳena ie' dalēr. ⁹ Yēkkūō ɳe' kitmiyō a' a' isuoje tò ye' tò iutē a' tò sēraa ō au. ¹⁰ Yi isie nuī olo'yē a' tò iḱi, ɳies ese kī ye' tò ilo'yeke. Mokī yō ichē Cristo wōwa ena a' dalērmik tò ilē nuī tso' kiane olo'yē, e' ta e' olo'yētkēyō ¹¹ aš Satanās kē e' alōka se' kī. Wēs ie' ɳena se' sulu'wakwā, e' ɳane se' ɳena buaē.

Tito kē dē Trōade

¹² Mik ye' de ká kiē Trōade Cristo ttē buaē pakōk ee, eṭa ye' isuē tò Skēkēpa tò ye' a' ɳala yuētkē buaē ittē pakoie. ¹³ Erē s'yami Tito wā a' biyō done ye' a, e' kē kune ye' wā wēs ikablē es. E' tò ye' tkiwē kabikeitsēka tajē. E' kueḱi ye' e' chēat Trōade wakpa a' ta ye' mīa Macedonia ie' yulōk.

İyi ulitane kī se' e' alōkami Cristo wa

¹⁴ iErē wēstela Skēkōl a! Kakraē ie' tò sa' wēttsēke e' aloka iyi ulitane kī Cristo ta ɳita. Sa' wa ie' tò Cristo ttē buaē pakeke ká wa'ne, e' dōr wēs kiō masmas alabur es. ¹⁵ Sa' tò Cristo ttē pakeke, e' dōr wēs iyi alar masmas ɳa'wē Cristo tò Skēkōl a' iḱikōka es. Sa' dōr wēs kiō masmas alar es. Erē wēpa tsatkērke ena wēpa kē tsatkērku' esepa bōltēpa wōa ilār kuā'kī kuā'kī. ¹⁶ Wēpa kē tsatkērku' esepa a' ttē pakeke sa' tò e' dōr wēs s'nu alar es, e' wa ie'pa duōralur e' kueḱi. Erē wēpa tsatkērke esepa a' e' dōr wēs iyi alar buaē es, e' wa sene michoē dōraē ie'pa ulā a' e' kueḱi. ɣYi dirmi ttē i' wakanéuk? ¹⁷ Tajē pē' tò Skēkōl ttē pakeke inukōl ē klō'woje, erē sa' kē dōr es. Ie' tò sa' patkē ipakōk, e' kueḱi sa' tò ipakeke er mokī wa ie' wōwa Cristo dalērmik.

3

Skēkōl ttē pa'ali e' wakanéukwakpa sa' dōr

¹ İma a' ibikeitsē tò sa' wākpa e' ttē chōke a' a? İma a' ibikeitsē tò sa' kī yēkkūō kiane sa' ttē choie a' a' ō a' tò yēkkūō mēmi sa' a' sa' ttē choie wēs wele tò iweke es? Yēkkūō ese kē kiane sa' kī. ² A' wakpa dōr wēs sa' ttē choie yēkkūō es. E' kitule sa' er a' sule ena aṛitsule sulitane wā. ³ İwēnewā wōshak tò a' dōr wēs yēkkūō kitmi Cristo tò patkēne sa' ulā a' es. Yēkkūō e' kē kitule tinta wa, e' skēie ikitule Skēkōl ichōkle e' Wikōl wa. E' kē kitule ákkue kī wēs ttē dalōiēno kite ákkue kī es. E' skēie ikitule a' er a.

⁴ Sa' erblōke Skēkōl mik Cristo batamik, e' ē kueḱi sa' tò a' chē es. ⁵ Sa' kē a' iyēnuk tò kanē wē sa' tò a' shuā, e' dōr sa' wākpa dichē wa. Skēkōl tò sa' a' ierī mē iwakanéwoje. ⁶ Ie' tò sa' a' ierī mē ie' ttē pa'ali mēne se' a' e' wakanéuk. Ttē e' kē datse ttē dalōiēno mēne ká iaiāē e' wa. E' skēie idatse Skēkōl Wikōl wa. Ttē dalōiēno ɳe' tò s'kichateta' tšsā erē Skēkōl Wikōl tò sene michoē meke se' a.

⁷ Ttē dalōiēno kēchke kitule ákkue kī, e' mēne ká iaiāē Israel aleripa a. Mik ttē e' tsā mēne, eṭa Skēkōl olo bune tajē. E' klōne Moisés wō kī dalōiē dō imalepa kē wō dē' wā ie' wō sauk ekkē. Erē dalō e' chowamine enaena. Ttē ɳe' mēne olo ta' tajē iḱkachoie tò e' dōr ttē dalō ta' tajē ese. ⁸ İe' yita Skēkōl Wikōl kanē e' olo tkōka tajē ttē ɳe' tsata! ⁹ E' wā dōr tò ttē tò s'kichateta' tšsā ɳe' mēne dalō ta' tajē, ie' yita ttē wa Skēkōl tò s'klō'wemi wēs pē' buaē yēsēsē es e' pakē olo ta' tajē shuṭe tkōka ttē tsā mēne e' tsata! ¹⁰ Mokī ttē pa'ali e' olo ta' tajē shuṭe, e' o'mik ttē iēt olo kē dōr i. ¹¹ Ttē kē dōr yōbiē e' de olo ta' tajē, ie' yita ttē dōr yōbiē e' olo ta' tajē shuṭe!

¹² Ttē e' wā paneke sa' tò krōrōē, e' kueḱi sa' tò iwā pakeke sulitane kukua kē suarta'. ¹³ Sa' kē tò iweku' wēs Moisés tò io' es. E' wō pabakéwā datsi'tak wa aš Israel aleripa kē tò isaū tò ie' wō dalō bune e' chowamine sēraa. ¹⁴ Erē ie'pa er darē'newā, kē ɳena iwā ane. Ie'pa er pabakulewā wēs Moisés wō pabakwā es. Es ɳies i'ne ta' ie'pa aleripa er pabakulewā mik ie'pa tso' ttē kēchke mēne iyēpa bak e'pa a' e' aṛitsōk etā. Ie'pa er pabakulewā e' sirmittsa erblē Cristo mik, e' ē wa. E' kueḱi ie'pa icha kam sirttsa. ¹⁵ Dō iḱkē ta, mik ie'pa tò yēkkūō kit Moisés tò e' aṛitseke, eṭa ie'pa er tso'ia pabakulewā. ¹⁶ Erē mik se' er mane'wē Skēkēpa a, eṭa se' er pabakulewā, e' sinetttsā. ¹⁷ Skēkēpa e' dōr Skēkōl Wikōl. Wē e' tso', eṭa ee se' yēnetttsā ttē dalōiēno ulā a. ¹⁸ Es se' dōr wēs s'wō kē pabakulewā es, esepa kōs kī Cristo olo wērke buaē wēs wōsuq es. Se' maner michoē aš se' dō wēs Skēkēpa olo ta' tajē es. E' kōs wakanéwēke Skēkōl Wikōl tò.

4

Sa' dōr Jesucristo ttekōlpa tsā

¹ Skëköl tō sa' suē er siarē wa, e' batamik kanē i' méitō sa' a. E' kueḡi kē sa' e' chkeuwa. ² E' skéie kē sa' tō iwakaneweku' blēule wes i' dōr jaē ese es. Sa' kē ku' s'kitō'uk. Sa' kē ku' Skëköl ttē shutuōkka kache ttē wa. E' skéie ttē mokī pakeke sa' tō yēsēsē Skëköl wōa as sulitane wa ijcher tō i' ché sa' tō, etā es idir. ³ Erē Jesús ttē buaē pakeke sa' tō, e' pabakulewa, e' ta ipabakulewa wēpa kichatērke esepa ē yōki. ⁴ Ie'pa kē erblōta' Cristo mik. Bē dōr ká i' kēköl, e' tō ie'pa er pabakewa da'ie as kē ie'pa éna Cristo dōr Skëköl wák suē olo tā' tajē e' ttē buaē wā ar. ⁵ Sa' kē tō sa' wákpa ttē pakeku'. Sa' tō Jesucristo dōr Skëkēpa, e' ttē pakeke. Sa' e' chō tō sa' dōr wes a' kanē mēsopa es a' kimoie Jesús dalērmik. ⁶ Mik Skëköl tō ká i' yō', etā ie' iyē': "ká finú," etā ká fine. Ie' wák tō se' er ñi'wē as ie' olo tajē burke Jesucristo wō kī, e' ar se' éna. E' kueḡi sa' tō ie' ttē buaē e' pakeke sulitane a.

Se' weirke ká i' kī, e' dōr bērbēr ē

⁷ Jesús ttē buaē, e' dōr wes iyi bua'buwa ské darērē es, e' meneat sa' a wakanewē. Erē sa' kē diché tā'. Sa' dōr tottola wes skau es. E' dōr iwā kkachioie tō diché wa sa' tō iwakanewēke e' meke Skëköl tō sa' a, e' kē dōr sa' diché. ⁸ Erē kabene tso' sa' kī tajē kekraē, erē e' kē e' alineka sa' kī. Erē sa' kē wā ijcher wes sa' e' ūmi, erē kē sa' e' ōwa e' yōki. ⁹ Erē sa' bolōkpa tō sa' tōtiēke, erē Skëköl kē wā sa' meneat. Erē sa' dettsa' iski, erē sa' e' kōkekane. ¹⁰⁻¹¹ Se' tso'ia' tssē'ka ká i' a, e' dalewa sa' chōke sa' bolōkpa ulā a sa' tekeler Jesús ttē kueḡi wes ie' kōtwarakitō es. Sa' weirke es as iwērwa sa' kī tō mokī ie' shkenekane, e' tso' sa' tā. ¹² Duewa dalō me'rie sa' kī, es sa' weirke a' dalērmik as sene michoē dō a' ulā a. ¹³ Itso' kitule Skëköl yēkkuō kī wē yile tō iyē': "Ye' erblē imik e' kueḡi ye' iché."* Es ñies sa' erblōke Skëköl mik wes yi' ñe' es, e' kueḡi sa' tō ie' ttē pakeke. ¹⁴ Sa' wā ijcher tō ie' tō Skëkēpa Jesús shkeō'kane ñies ie' tō sa' shke'werakane wes Jesús shkeō'kaneitō es, sa' batsulewa Jesús mik e' kueḡi. Aishkuō tā ie' wā sa' miraē a' ta ñita wē ie' tso' ee. ¹⁵ Sa' weirke kos e' dōr a' kimoie as se' tajē tō wēstela chō Skëköl a' ier buaē ché se' tajē a' e' kueḡi. E' wa ie' kīkardakā tajē. ¹⁶ E' kueḡi sa' kē e' chkeuwa. Erē sa' chká mir wa'k ē, erē sa' er diché kī iērke kīta kīta ká bit ekkē. ¹⁷⁻¹⁸ I' kos suēkesō s'wōbla wa ese ertā'wa. Erē i' kos kē wērtā' ese dōr yōbiē. E' kueḡi kē sa' er menewa' i' suēkesō ese kī. E' skéie sa' er me'rie i' kē wērtā' ese kī. E' kueḡi sa' weirke siarē, e' kē dōr tajē sa' a, e' dōr ekuōlō ē. E' wā dōr tō e' wa i' dōr buaē, olo tā' tajē yōbiē, e' dōraē sa' ulā a' tajē shutē tkōkā kos sa' weine e' tsatā.

5

¹ S'chka dōr wes ulā es, e' dōr buaē sēnoie ká i' kī ē. Se' wā ijcher tō mik se' ulā i' panane, etā u yōbiē tso'tke Skëköl wā se' a' ká jaī a. E' dōr se' chká pa'alī ser michoē yōule ie' wa e'. ² E' kueḡi mokī ká i' kī se' rrerke. S'chka pa'alī merke se' a' aishkuō tā ká jaī a, e' kkecheke se' tō poē. Se' éna s'chka i' mane'waktke s'chka pa'alī wa wes datsi' mane'wēsō es. ³ E' kiane se' kī as se' wikōl kē at aishkuō tā kē chká tā' wes se' sume es. ⁴ Se' tso'ia' se' ulā i' a' etā se' kkōchōke se' serke chkeulewa wes dali ekkē e' dikīa es. Kē dōr tō se' duakulurte sēnoie chká kē tā'. E' skéie se' éna s'chka i' mane'waktke chká pa'alī ñe' wa as i' duōtā'wa ese manerttsane i' ser michoē ese wa. ⁵ Skëköl wák tō se' kanewēte maneonuk ñe' es. Ie' tō i'Wikōl mé se' a' wes iyi tsā patuēsō es iwā kkachioie tō iwā dōraē se' ulā a' wake'.

⁶ E' kueḡi kē se' tkirku' i' kī, erē se' wā ijcher tō se' tso' kamiē Skëkēpa yōki, se' tso'ia' tssē'ka ká i' a' e' dalewa. ⁷ Iñe tā' ie' kē sunuk se' a, erē se' serke se' erblē ie' mik e' wa. ⁸ Kē se' tkirku' i' kī. Se' a' tā s'chka i' mū mēatsō, e' ta es se' mīa senuk ie' ska', e' dōr ibua'ie. ⁹⁻¹⁰ Se' ulitane kawōtā dōkwa Cristo tkēr s'shulo kulē kī e' wōrkī. Eē i' kos wē se' tō ká i' kī, buaē ena suluē, ese kkeyrdaē tā e' skē meraēitō se' a' ekōl ekōl. E' kueḡi se' tso'ia' tssē'ka o se' mīa ie' tā, erē kekraē se' e' chōke senuk yēsēsē as ie' wa iwēr buaē.

Skëköl er buarne se' kī e' pake

¹¹ Sa' tō Skëkēpa dalōieke tajē, e' kueḡi sa' e' chōke darērē s'malepa pablōk as ñies ie'pa tō ie' dalōiō. Skëköl wā ijcher buaē tō sa' er yēsēsē, e' mū jcher a' wā ñies. ¹² Sa' kē skā ku'ne e' ttē chōk a' a. E' skéie sa' tso' a' a' kawō skā mukne e' tssōkā sa' wa. E' wa a' tō sa' tsatkēmi wēpa tō sa' cheke suluē, esepa yōki. Ie'pa esepa e' tssōkā tajē is imalepa wa iwēr ese wa, kē dōr is ie'pa er dōr Skëköl wōa ese wa. ¹³ Sa' wēr alīie, e' tā e' dōr Skëköl dalērmik. Kē sa' wēr es, e' tā e' dōr a' kimoie. ¹⁴ Sa' éna iane tō Cristo éna se' dalēr tajē, e' tō sa' kē senuk ie' a. Sa' éna iane tō ie' ekōl ē kōtēwa sulitane skéie, e' wā kiane chē tō e' dōr wes sulitane kōtēwa es. ¹⁵ Ie' kōtēwa sulitane skéie as se' tso'ia' tssē'ka esepa kē seriā wes se' kī ikiane es, e' skéie as se' ser wes ie' kōtēwa shkenekane se' skéie e' kī ikiane es.

¹⁶ E' kueḡi kē sa' ku'ia' s'malepa bikeitsōk wes ká i' wakpa tō ibikeitseke es. Kenet sa' tō Cristo bikeits es. Kē i' ibikeits tō ie' dōr se' ēse ē. Erē i'ñe tā' sa' kē tō ie' bikeitsēku'ia es. ¹⁷ E' kueḡi yi' batsulewa Cristo mik, esepa er maneonettsā yōne pa'alī. Wes ie'pa bak senuk e' kē ku'ia, e' skéie isenēmine pa'alī. ¹⁸ E' kos wē Skëköl tō. Ie' er buanene se'

* 4:13 Salmo 116.10

kɪ Cristo batamik. Nies ttè buaë pakè e' kané me'itò sa' a. ¹⁹ Ttè buaë ñe' dör i' es: Skèköl er buarmine ká ulitane wakpa kɪ Cristo batamik kè ie'pa wöchakeku' inui kɪ. Nies ie' tō ttè buaë e' me' sa' a wà pakè sulitane a. ²⁰ Sa' dör Cristo ttekölpa. E' dör wës Skèköl wák kköchöke a' a sa' wa es. E' kuekɪ sa' kköchöke a' a Cristo ttō wa tō a' er bua'üne Skèköl a. ²¹ Cristo kè wà i' sulu wamblène yës, erè Skèköl tō ie' su' wës i' sulu wamblökwak es se' skéie. Ie' tō iwé es as se' batsulewà Cristo mik e'pa saùitō wës iwák dör yësyesè es.

6

¹ Sa' kaneblöke Skèköl tã ñita, e' kuekɪ sa' kköchöke a' a tō ie' er buaë ché a' a, e' kè tsarè. ² E' wà dör tō ie' tō ichè iyèkkuò kɪ i' es:

“Mik ye' er buaë chō be' a' e' kèwō de, etã be' kköchöke e' ttsyéyō.
Mik be' tsatkè e' kèwō de,
etã be' kímeyō.”*

Ye' ttō tso: Skèköl er buaë chō a' a, e' kèwō detke. Ie' tō a' tsatkè e' kèwō de j'ñe.

³ Sa' e' kkō'nuke buaë kékraë sulitane wörkɪ as kè yi tō Skèképa Jesús watōttsa sa' ukuömik. E' kè dör es, e' tã sa' kaneblöke Skèköl a' e' yèrmi suluë. ⁴⁻⁵ E' skéie i' ulitane wa sa' tō ikkacheke tō mokɪ sa' dör Skèköl kané mësopa. Mikle tã sa' weirke, mikle tã sa' kè wà i' tã, mikle tã kawō darèrè tköke sa' tã. Mikle tã sa' burke siarè, sa' wötërke, pè' ièrkekã tajè sa' kɪ. Sa' kaneblöke darèrè tajè shute, wöñirke tajè, tteke bli tō. Erè e' kōs dalè'ttseke sa' tō bërè. ⁶ Nies sa' tō ikkacheke sa' ser batse'r ena i' jcher se' wà e' wa. I' kōs paneke sa' tō bërè er bua' wa. Sa' er buaë chöke s'malepa a'. E' kōs wa sa' tō ikkacheke tō mokɪ sa' dör Skèköl kané mësopa. Iwènewã tō Wiköl Batse'r tso' sa' tã. S'malepa dalèritseke sa' tō er mokɪ wa. ⁷ Ttè mokɪ pakeke sa' tō. I' kōs wèke sa' tō diché meke Skèköl tō sa' a' e' wa. Sa' sërke yësyesè, e' dör sa' a' wës tabè tso' ñippökwakpa wà ñippoie ena e' tsatkoie es. ⁸ Mikle tã sa' dalöierke, mikle tã kè sa' dalöierku'. Mikle tã sa' kikekekã buaë, mikle tã sa' cheke suluë. Sa' ttō mokɪ, erè mikle tã sa' suëke kachökwakpaie. ⁹ Ie'pa wà sa' suule buaë, erè ie'pa tō sa' suëke wës ie'pa kè wà sa' suule es. Wësua sa' duökelurtke, erè sa' tso'ia ttsyè'ka. Ie'pa tō sa' we'ikè siarè, erè kè itō sa' ttélur. ¹⁰ Sa' eriärke tajè, erè sa' ttsyè'rke buaë kékraë. Wësua sa' dör siarèpa, inuköl kè tã, erè Skèköl ttè wa sa' tō s'blu'wèke tajè. Wësua sa' kè wà i' tã, ñermata i' ulitane tso' sa' wà.

¹¹ A Corinto wakpa, sa' ttöke a' tã yësyesè. A' dalèr tajè sa' éna. ¹² E' kè blène sa' wà a' yökɪ, erè a' je' tō iblé sa' yökɪ. ¹³ E' kuekɪ ye' kköchöke a' a wës alà a' iyè kköchö es, sa' bikeitsö er bua' wa wës sa' tō a' bikeitseke es.

A' e' batsöttsa i' sulu kōs e' yökɪ

¹⁴ Kè a' e' batsök wépa kè erblötã Jesús mik esepa tã. ¿Wës sene yësyesè batsmi sene sulu tã? ¿Wës ká ttsettse ena ká ñi a' e' shuirmikã ñita? ¹⁵ ¿Wës Cristo ena bè sermi bërè ñita? Yi erblötã Jesús mik ena yi kè erblötã imik ¿wës esepa batsmi ñi mik? ¹⁶ Se' dör wës Skèköl ichök e' wé mokɪ es. E' kuekɪ ¿wës e' ñi sini'kumi iyi diököl tso' dalöie ese tã? E' yè' Skèköl tō i' es:

“Ye' serdaë ie'pa shuã,
Ye' shkōraë ie'pa tã ñita;
Ye' dōraë ie'pa Kèköl

ena ie'pa dōraë Ye' icha.”†

¹⁷ E' kuekɪ ñies Skèköl tō iyè':

“A' e' yöttsa, a' e' sköttsa bānet pè' kè tō ye' dalöie esepa yökɪ.

I' kōs dör ñá ese kè kar

e' tã Ye' tō a' kierawã buaë.

¹⁸ A' sërke es, e' tã Ye' dōraë a' yèie

ena Ye' tō a' klō'weraë Ye' ala'rie.

Ye' dör Skèköl diché tã tajè iyi ulitane tsatã,
e' wák tō ichè es.”‡

7

¹ A yamipa dalèr tajè ye' éna, es se' a' Skèköl kablè' e' kuekɪ sa' e' paiklō sene sulusi kōs tō se' er ena se' chká ia'wèmi, e' yökɪ. Se' e' chō senuk batse'r kékraë, ie' dalöie tajè e' wa.

Pablo ttsyè'wé buaë Corinto wakpa tō.

² ¿Sa' bikeitsö er bua' wa! Kè sa' wà i' sulu wamblène yi tã. Kè sa' wà yi weine yës. Kè sa' wà yi kütene kache tté wa. ³ A' dalèr tajè sa' éna, e' kuekɪ kè ye' ku' ttè i' chök a' kkatoie. Ye' tō a' a' iyè'baktke kuaë tō sa' tō a' bikeitsè michoë dō sa' duolur ekké. ⁴ Ye' erblöke buaë a' mik. A' wa ye' e' ttsyékã tajè. Sa' weirke kōs e' shuã ye' er künene buaë. Ye' ttsyè'ne buaë shute.

⁵ Sa' de Macedonia tã kè sa' wà kawō kune enoie. E' skéie kabene kɪ de tajè sa' kɪ. Tajè sa' tsiriwé sa' bolökpa tō. Nies sa' suane tajè. ⁶ Erè Skèköl tō s'er pableke, e' tō sa' er pablé s'yami Tito de sa' ska' e' wa. ⁷ Kè dör tō ie' de e' è kuekɪ. Nies wës a' tō ie' er kuwé e' biyö tō sa' er pablé tajè. Ie' tō sa' a' iché tō suluë a' éna ye' suak. Nies ie' iché tō i' wamblé a' tō sulu, e' tō a' eriwé tajè tã j'ñe tã a' tso'ne ye' tsatkök. Ttè e' tō ye' kɪ ttsyè'wé buaë.

⁸ Yèkkuò patké'miyö a' a, erè e' tō a' eriwé, erè kè ye' tkine tō iök ye' tō ipatké'mi. Tsawe

* 6:2 Isaiás 49.8 † 6:16 Levítico 26.12; Jeremías 32.38

‡ 6:18 2 Samuel 7.14; Isaiás 52.11; Ezequiel 20.34,41

tà ye' tsts'wéitò sulu, erè j'ñe tà kě ye' tsts'ku'ia es. Moki yékkuò e' tò a' eriawé, erè e' dör ekuölö ã. ⁹ I'ñe tà ye' tsts'ne buaë. E' kě dör tò ye' tò a' eriaq' e' kuek'i. E' dör tò a' eriane es, e' tò a' er mane'wéne Skéköl a. A' eriane wes Skéköl k'i ikiane es, e' kuek'i sa' kě wà a' suluqne yës. ¹⁰ Mik se' eriane wes ie' k'i ikiane es, età e' dör se' er mane'wóie ie' a' as se' tsatkër. E' kuek'i kě se' kàne tsts'nek suluë se' eriar ese k'i. Erè se' eriar èse, kě mène Skéköl wà, ese tò duèwà tskeke. ¹¹ A' eriane wes Skéköl k'i ikiane es, e' saü, iwà dettsà buaë! E' wà bikeitsö. E' batamik a' er téwa darèrè tà a' ñi kékarak wëm tò i sulu wamblé a' shuà, e' shulök. E' wa a' tò ikkaché tò a' kě ku' i sulu e' a. Iwènewà tò a' e' tuléwàie darèrè. I sulu e' tò a' uluwé a' suawéitò. Iwènewà tò a' éna ye' dalène tajë. Iwènewà tò a' tso'tke i sulu shulök. E' kòs wa iwènewà tò moki a' kě ku'ñak i sulu ñe' a. ¹² Ye' kě wà yékkuò ñe' kitemi a' a' wëm tò i sulu wamblé' ñe' kkatóie. Nies ye' kě wà ikitèmi yi tà iwambléitò e' tsatkoie. E' skéie ye' tò ikitmi as a' wákpa éna iar buaë Skéköl wòà tò moki a' tò sa' bikeitseke tajë. ¹³ I wé a' tò, e' tò sa' er k'i kuwéne buaë.

E' k'jie ta' a' tò Tito er kuwé tajë. Ie' tsts'ne buaë e' tò sa' k'i tsts'wé buaë. ¹⁴ A' k'ika'kayö ie' a' ta' a' kě wà ye' jaëone. Kekraë sa' ttò moki a' ta, ñies ima sa' e' tstséka a' wa Tito kukua, e' suéitò tò e' dör moki. ¹⁵ A' tò ie' kiéwà suane wa painé wa ena a' tso'tke ie' ttò dalöiök, mik e' ska' ie' er ane età e' tò ie' ké a' k'i daléritsök tajë. ¹⁶ Ye' erblömi a' mik e' tò ye' tsts'weke buaë.

8

Se'er buaë chö siarëpa kimoie

¹ A' yamipa, sa' éna a' a' ipakak tò wes Skéköl er buaë ché Skékëpa icha erule erule ñi dapa'uke Macedonia kòs a, e'pa a. ² Ie'pa weine siarë iyi ulitane ulà a, erè e' shuà ie'pa tsts'erke buaë. Ie'pa dör siarë, kě i ta' tajë, erè ie'pa tò inuköl kakké er bua' wa. Wësua ie'pa dör inuköl blüpa. ³ Ye' tò a' ichè tò ie'pa imé kòs ie'pa a' imermi, e' tsatà iwákpa er wa. ⁴ Ie'pa kköché tajë sa' a' tò ñies kawö mü sa' a' s'batse'r malepa serke Jerusalén, e'pa kimoie inuköl wa. ⁵ Ie'pa tò imé tajë shute, sa' kě wà ibikeitse tò ie'pa a' imermi ekké. Kewe ie'pa wákpa e' mé Skékëpa a, e' ukuöki ta' ie'pa e' ché sa' a' wes Skéköl k'i kiane es. ⁶ E' kuek'i sa' tò ikié Tito a' tò ie' mi'ne a' ska' inuköl tsá kititò a' shu a' e' bata shtöksa s'siarëpa kimoie. ⁷ I kòs weke Skéköl a' e' weke a' tò tajë. A' erblö buaë Jesús mik. A' tò tté paké buaë. A' wa iyi jcher tajë. Sulu a' éna s'malepa kimak. Sa' dalër tajë a' éna. E' sù sa' k'i ikiane tò ñies a' er buaë chö tajë s'siarëpa a.

⁸ Ye' kě ku' ichök a' a' patkoie. E' skéie ye' éna isuak tò moki a' éna s'malepa dalër wes s'yamipa tso' Macedonia e'pa éna s'malepa dalër es. ⁹ A' wà ijchertke buaë tò Skékëpa Jesucristo er buaë ché a' a' tajë. Ie' iyi tso' tajë ká jai a, e' me'atitò dé'bitü ká i' a' siarëpaie a' dalërmik as a' blur ie' iyi tajë wa.

¹⁰ A' tò ibikeits kewe sulitane yöki tò a' éna s'siarëpa kimak. Dwas suköt bak e' wa a' tò iwà kímémi kewe. E' kuek'i ima ye' tò ibikeitse, e' chekeyö a' a. ¹¹ Kané buaë o'mi a' tò, e' éüwa er bua' wa wes tsawe a' tò ibikeits es. Inuköl shtö s'siarëpa kimoie kòs a' a' ikit ekké. ¹² I kě ta' se' wà, ese kě kiekü' Skéköl tò se' a. Erè i tso' se' wa ese kakkésö er bua' wa kòs se' a' imer ekké, e' ta' e' wër buaë ie' wa.

¹³ Ye' kě ku' ichök tò a' iyi kakkü età a' atne weinuk kě wà i ta'. E' skéie buaë idir tò a' ñi kímü ñikké. ¹⁴ I'ñe ta' a' wà iyi tso' tajë, e' kuek'i buaë idir tò a' tò s'yamipa kě wà i ta', esepa kímü. Es aishkuò ta' mik a' kě wà i ta' tajë, erè ie'pa wa itso', età ie'pa tò a' kímémi. Es a' ulitane ñi kímümi ñikké. ¹⁵ E' dör wes itso' kitule Skéköl yékkuò k'ie, e' tò iché: "Wé tò ishtë tajë, e' icha kě bata atë. Wé tò ishtë bërëbërë, e' icha deka wè."*

Tito ena iwapiepa

¹⁶ Skéköl tò Tito erkiówé a' kímuk wes sa' éna a' kimak es. E' kuek'i ye' tò wéstela cheke Skéköl a. ¹⁷ Mik sa' tò ikié Tito a' tò ie' mi' a' ska' a' kímuk inuköl shtök, età ie' éna a' kimak tajë, e' kuek'i ie' e' ché iwák er wa minuk a' ska'. ¹⁸ Tito ta' ie'pa kòs ta' patkekemi sa' tò eköl. E' tò Jesús tté buaë pakeke buaë ká wa'ñe. E' kuek'i ie' tté cheke buaë Skékëpa Jesús icha erule erule tso' ká wa'ñe e'pa tò. ¹⁹ E' k'jie ta' ie'pa kòs tò ie' shushtë as imi' sa' ta' Jerusalén, inuköl shteke sa' tò e' muk. E' kanewéke sa' tò buaë Skékëpa k'ikoká ena iwà kkachóie tò moki sa' éna ie'pa kimak. ²⁰⁻²¹ Sa' e' chöke iwakanéuk buaë Skékëpa wörki ñies sulitane wörki. E' kuek'i wëm ñe' mi'ke sa' wà, e' wa kě yi a' sa' kkaténuk inuköl shteke tajë sa' tò e' k'i.

²² Nies sa' tò s'yami skà patkeke ie'pa bül ta'. E' er me'rie kaneblök buaë kekraë. Bänet sa' tò ie' su'bitü, e' kuek'i ie' suule buaë sa' wà. Nies ie' isué tò a' dör pë' buaë, e' kuek'i ie' e' ché sa' kímuk kané i' wa. ²³ Tito dör ye' wapie er kaneblöke ye' ta' a' kímuk. S'yamipa bül ñe' mi'ke ie' ta', e'pa patké Skékëpa Jesús icha eruleé tso' ká wa'ñe e'pa tò. Ie'pa wa Cristo k'ikarëka. ²⁴ E' kuek'i ikkachö ie'pa a' tò ie'pa dalër a' éna as Skékëpa icha eruleé tso' ká wa'ñe e'pa kòs wà ijcher tò moki a' tò s'dalëritseta'. Ikkachö ie'pa a' tò wée' sa' e' tso'kà tajë a' wa.

* 8:15 Éxodo 16:18

9

¹⁻² Ye' wa ijcher tō s'batse'r malepa serke Jerusalén, e'pa kɨmak a' éna er bua' wa. E' kuekɨ inukōl shteke sa' tō ie'pa a, e' kɨ ye' kē kawōtā a' a' yēkkuō skā shtōkne. Kēkraē ye' e' tsokeka a' ttē pakōk Macedonia wakpa a. Ye' ichē ie'pa a tō duas sukōt bak e' wa a' dōr Acaya wakpa, e'pa éna inukōl mak er bua' wa. E' tō ie'pa kibiiie erkiōwé. ³ Erē s'yamipa mañal ñe' patkekeyō a' ska' as ye' e' tsokeka a' wa e' kē dōr ē. E' skéie ye' kɨ ikiane tō a' wa inukōl tso'tke kitule wā mē ē wes ye' tō a' pakē es. ⁴ Dō' Macedonia wakpa dōbitu ye' tā e'pa tō isuwēwa tō kam a' tō inukōl e' shtō. E' tō sa' jaēweraē tajē sa' iklō'wē tō a' tō ishtétke e' kuekɨ. ¿Wes e' kē tō a' jaēwepañak? ⁵ E' ē kuekɨ ye' ibikeitsē tō buaē idir s'yamipa mañal ñe' a' iklōk tō ie'pa mī' ye' yōkɨ kewe a' kɨmuk inukōl muk a' kablē' e' shtōktsā. Es inukōl meke a' tō e' tso'tke kitule mik ye' de etā, iwā kkachōie tō a' imeke er bua' wa, kē dōr kkē'blē wa.

⁶ Ttē i' anū a' éna: “Yi tō i' kuatké elkela, ese ulā a' iwā wōrdane elkela. Erē yi tō i' kuatké tajē, ese ulā a' iwā wōrdane tajē.” ⁷ A' ulitane ekōl ekōl tō imū kōs a' ibikeitsē mē ekkē. Wēpa tō imeke tssē'ne bua' wa esepa dalēr Skēkōl éna, e' kuekɨ kē imar er sulu wa ō diché wa. ⁸ Kē a' tkinuk. Skēkōl er bua' kɨ chōmī a' a' tajē as i' kōs kiane a' kɨ sēnoie ese dō a' ulā a' wē' kēkraē. Nies ie' tō ikl' mēmi a' a' tajē shūtē as a' ulā a' idō tajē i' buaē kōs e' wōie. ⁹ E' dōr wes itso' kitule Skēkōl yēkkuō kɨ es. E' tō, yi tō i' meke er bua' wa, ese chē i' es:

“Ie' tō ikakme' tajē er bua' wa s'siārēpa a;

I' buaē wēitō e' ska' Skēkōl er arke kēkraē.”* Es Skēkōl yēkkuō tō ichē. ¹⁰ Skēkōl tō iwō meke kuatké ena chke mekeitō se' a' ñē, ñies e' ē tō i' kōs kiane se' kɨ s'kimoie, ese kɨ meraēitō a' a' tajē as a' tō i' buaē ese kɨ ū tajē. ¹¹ Kēkraē ie' tō a' a' i'yi kɨ meraē buaē wē' as a' tō s'malepa kɨmū buaē kēkraē. Ie' tō iwēraē es as wēstela yēr tajē ie' a' inukōl mēmi a' tō sa' ulā a' e' kɨ. ¹² Es i' meke a' tō i' Skēkōl dalōioie, e' wa s'batse'r malepa kimoie kiane, esepa ulā a' i' kiane ie'pa kɨ ese dōraē. E' kɨie tā ie'pa tō wēstela cheraē tajē ie' a' tssē'ne bua' wa. ¹³ I' buaē wēke a' tō ie'pa kimoie, e' wa iwērdawā tō mokɨ a' tso' Cristo ttē buaē cheke a' tō tō mokɨ idir e' wā iūtōk. Nies iwērdawā tō a' tō ie'pa ena sulitane kimeke tajē er bua' wa. E' kōs kuekɨ ie'pa tō Skēkōl kɨkerakā tajē. ¹⁴ E' kɨie tā ie' er buaē chē a' a' tajē shūtē, e' kuekɨ ie'pa tō ikieraē ie' a' a' kɨ a' dalēritsē tajē e' wa. ¹⁵ Wēstela chōsō Skēkōl a' ilā mēitō se' a' e' kɨ, e' dōr buaē shūtē kē se' a' iyēnuk ekkē.

10

Pablo tō kanē me' Skēkōl tō ie' a, e' tsatké

¹⁻² Ye' dōr Pablo, e' wāk kkōchōke a' a' bēre er bua' wa wes Cristo es tō ye' tō ttō tssō. A' wēlepa tō sa' cheke tō sa' kaneblōke e' kē dōr Skēkōl a, e' dōr sa' wākpa a' wes s'ditsō malepa es. Ie'pa icheke tō mik ye' tso' a' ska', etā ye' kēsik kē tā' a' uñoie. Erē mik ye' tso' yēkkuō shtōk kā bānet, e' je' tā ye' kēsik deka. Erē e' kē yēne. Ye' kēsik tā' yi isie tso' ye' chōk ese uñoie darērēē. E' kuekɨ ye' kkōchōke a' a' tō a' e' shulō as kē ye' kawōtā a' uñuk darērēē mik ye' de a' ska' etā. ³ Mokɨ sa' dōr s'ditsō wes sulitane es, erē kē sa' ñippōku' wes s'ditsō ñippōke es. ⁴ I' tso' sa' wā e' aloka i' sulu kɨ, e' kē dōr wes i' tso' s'ditsō wā e' aloka ibolōkpa kɨ es. E' skéie e' dōr i' meke Skēkōl tō sa' a' diché tā' tajē e' aloka i' sulu diché kɨ ese. E' wa sa' tō kache ttē ewēkewa. ⁵ Nies ttē kōs pakarke e' tssēka wa s'wōklō'wōie as kē s'wā Skēkōl jcher, ese chōwēkewa sa' tō. Erbikē kōs klō'wēkewa sa' tō mekerō Cristo klō dikɨa as itō ittō iūtō. ⁶ Mik a' de sa' ttō iūtōk buaē, etā sa' tso'tke wēpa kē éna iūtak, esepa kōs we'ikōk.

⁷ A' tō pē' sueke ikl'kē ē, e' kē dōr buaē. A' wēlepa e' bikeitsō tō e'pa ē dōr Cristo icha, e' tā as esepa tō ibikeitsōne. Nies sa' dōr Cristo icha wes ie'pa es. ⁸ Skēkōl tō ye' a' ikēwō me' a' wōbla'wōie. Isalema e' wa ye' e' tssōka tajē shūtē. Erē e' kēwō mēne ye' a' er diché kɨ ioie, kē dōr a' sulu'wōie. E' kuekɨ kē ye' jaēne e' tssōkka ikēwō mēne ye' a' e' wa. ⁹ Kē a' tō ibikeitsar tō ye' éna a' tkiwāk yēkkuō shtekeyō a' a' e' wa. ¹⁰ Wēlepa tō icheke: “Yēkkuō kōs kitbitu Pablo tō se' a, e' kɨ ie' tō se' uñēbitu darērē tssēskua ie' kēsik deka buaē se' uñuk. Erē mik itso' se' ska' etā ikēsik kē tā' yēs. Wes ie' kapakō e' kē wa yi wā ie' dalōiēne.” ¹¹ Wēpa tō icheke es, esepa wa ijchenū tō mik sa' demi a' ska' etā i' kit sa' tō yēkkuō kɨ kā bānet, e' wawēraē sa' tō.

¹² Ie'pa esepa ñi kɨkōkeka tajē. Kē sa' diché dē'ka e' chōk tō sa' dōr buaē wes ie'pa e' chō es. Ie'pa wākpa tō itské ier wa tō i' dōr buaē wē. Wes ie'pa wakpa serke e' wēwa ie'pa ñi saū. I' kuekɨ ie'pa dōr me'ukuōie! ¹³ Kanē me' Skēkōl tō sa' a, e' ē wa sa' a' e' tssēmika. Kē sa' a' e' tssēnukka i' skā wa. Kanē mēne sa' a' ñies e' wā dōr a'. ¹⁴ E' kuekɨ kē sa' ku' e' tssōkka tajē shūtē. Sa' kē dōpa kewe kaneblōk a' shuā, e' ma ē sa' e' tssōka. Kē sa' tō Cristo ttē buaē e' paka' a' a' tsāwe. ¹⁵ Nies sa' kē e' tssōka o'ka kanē wa, e' kēwō kē mēne Skēkōl wā sa' a' e' kuekɨ. E' skéie sa' kɨ ikiane tō sa' kanē a' shuā e' mū kɨ iēr buaē wes a' kɨ erblō mir Skēkēpa mik es. Erē kē sa' kaneblōpa kōs sa' a' ikēwō mēne e' tsatā. ¹⁶ Nies Jesús ttē buaē e' kɨ pakak sa' éna a' serke ee' kā bānet tso' diwō mī'kewa e' kke

* 9:9 Salmo 112:9

ee. Erë kě sa' éna ipakak ká wé o'ka tso' ipakók ee as kě sa' e' ttsóká o'ka kaně wa.

¹⁷⁻¹⁸ Wépa e' ttséka tajě, esepa kě wër buaě Skéköl wa. Erë wépa kíkéká ie' wák tò, esepa je' wër buaě ie' wa. Wée' itso' kitule iyěkuü k' i' es: "Yi e' ttsakká as ese e' ttsóká i wé Skéköl tò ese wa."*

11

Pablo tò s'kitö'ukwakpa ché

¹ Ye' ttöke aliwakpaie erë a' mú tò ye' dalé'ttséja bərbër è. A' we'ikéyö, ye' ttö k'j ttsó ekuölö è. ² Ye' éna a' dalër tajě. Ye' éna a' kkö'nak wës Skéköl tò se' kkö'neke es. Ye' k'j ikiane tò a' e' tköwá kékrae darërëé Jesús è a. E' dör wës ye' tò a' mé senukwá wëm eköl è tã es as a' dö wës busi batse'r dö imaso ulá a es. A' maso e' dör Cristo. ³ I'ñie tã a' tso' tkëulewá buaě darërëé Cristo è a, erë ye' suane dö' a' e' müttsá e' kitö'uk wës Eva kitö'ka Satanás e' a' tkabéie e' tò kache wa es. Ye' suane dö' a' er tso' buaě etkême Cristo è a, e' waté a' tò. ⁴ Welepa de a' ska' Jesús tté pakók, erë kě idör imok'j wës sa' tò ipakeke es. Erë e' ttseke a' tò buaě. Wiköl tté pakeke ie'pa tò, e' kě dör Wiköl Batse'r dë'wá a' er a' e'. Tté buaě pakeke ie'pa tò, e' kě dör imok'j wës sa' tò ipaka' a' a es. Erë esepa kiekewa' a' tò buaě. E' kuéki ye' suane dö' a' erblö Cristo mik, e' olo'yéne a' tò. ⁵ Ie'pa de a' ska' sa' itök'j e' chók tò ie'pa dör Jesús ttekölpa tsá bua'iewá, erë ye' kě e' tstsé'ne ie'pa dik'ja diöshet yës. ⁶ Isalema ye' kě a' ipakar buaě wës ie'pa icha pakó es. Erë tté pakeke ye' tò e' wá jcher buaě ye' wá. E' wá kkeyé'bitu sa' tò a' a' tajě iy' ulitane shüa.

⁷ Mik ye' tò Skéköl tté buaě e' paka' a' a, etã ye' kě wá a' ña'one e' k'j yës. E' kuéki isalema a' tò ibikeitsé tò tté pakeke ye' tò a' a, e' kě dör buaě. Erë es ye' e' wöéwa diöshet as a' dalöier. ¿Ima a' tò ibikeitsé? ¿I wéyö es e' dör sulué? ⁸ Skéképa icha erule erule ñi dapa'uke ká bánet, e' dapömik ye' moneka kanebloie éme a' shüa. E' dör wës ie'pa íy' ekiblëyö a' kimoie es. ⁹ Mik ye' sene' a' shüa, etã ilé kiane ye' k'j senoie, e' tã ye' kě wá a' tsirioné ese wa. Erë s'yamipa datse Macedonia, e'pa wá i kōs kiane ye' k'j e' de ye' a. Es ye' kě wá i kine a' a, ñies kě yō i kiepa. ¹⁰ Ye' e' ttsó es e' kě yēnuksá ye' ulá a' a' dör Acaya wakpa e' kōs a. E' dör mok'j wës Cristo tso' ye' a' e' dör mok'j es. ¹¹ Ye' ttö es, ¿e' dör tò ye' kě éna a' dalër? Au, e' kě dör es. ¿Skéköl wák wá ijcher buaě tò ye' éna a' dalër!

¹² Ye' kaneblöraë a' shüa wës ye' io'bitu es as ie'pa ñie' kě e' ttsóká tò ie'pa kaneblöke wës sa' es. ¹³ Ie'pa kě dör Jesús ttekölpa tsá

mok'j esepa. Ie'pa dör s'kitö'ukwakpa. Ie'pa e' ò tò ie'pa dör Cristo ttekölpa tsá mok'j, erë e' kě dör es. ¹⁴ E' kě dör i kě suule se' wá ese. Satanás wák e' ò tò ie' dör Skéköl biyöchökwak olo tã tajě ese. ¹⁵ E' kuéki kě se' tkine tò ie' kaně mėsopa e' ò tò ie'pa tso' sene yēsýesë e' tsatök. Bata ekké tã ie'pa ulá a' iské dōraë wës ie' wamblörak es.

Pablo weine ie' dör Cristo tteköl e' kuéki

¹⁶ Ye' tò iská chène a' a, kě a' tò ye' bikeitsók tò ye' dör alii. Erë a' welepa tò ye' bikeitsé es, etã kawō mú ña bərbër è e' ttsóká wës aliwak es. ¹⁷ Ye' e' ttsókeka, e' tté kě mēne Skéképa Jesús wá ye' a. Ye' wák tò icheke alii. ¹⁸ Tajě itso' rak e' ttsókká iwákpa íy' wa, es ñies ye' e' ttsókeka wës ie'pa es. ¹⁹ ¡Aj! A' dör íy' jcher tajě ese wakpa. Erë s'kukuö darërë esepa dalé'ttseke a' dör er bua' wa. ²⁰ Wépa de a' ska' a' klö'ukwá wës ie'pa icha es, esepa kiekewa buaě a' tò. Ie'pa de a' kitö'uk a' íy' yottsá e' ulá a. Ie'pa e' ttsóke tajě a' k'j, a' ppeke a' wō k'j, a' cheke erë ie'pa kiéwá a' tò er bua' wa. ²¹ ¡Aj! ¡Ye' wák e' jaëüne mik ye' iché tò sa' diché kě dë'ka' a' sauk es etã!

Ie'pa diché deka e' ttsóká tajě, e' tã ñies ye' diché deka e' ttsóká. Ye' wák a' tã ye' ttö es, e' dör wës aliwakpa ttö es. ²² Ie'pa dör hebreowak, e' wa ie'pa e' ttsókeka tajě. Erë ñies ye' dör ie'pa ditséwö. Ie'pa e' chō tò ie'pa dör Israel aleripa, erë ñies ye' dör Israel aleri. Ie'pa e' ttsókeka tajě tò ie'pa dör Abraham aleripa. Ñies ye' dör Abraham aleri. ²³ Ie'pa e' chō tò ie'pa dör Cristo kaně mėsopa. Es ye' dör ñies, erë ye' dör ikaně mēso bua'ie ie'pa tsatã. Ye' ttö es e' dör wës aliwak ttö es, erë Cristo a' kaneblē e' wa ye' e' aléká tajě ie'pa k'j. Ye' wötēule s'wōto wé a' tajě ie'pa tsatã. Ye' buule tsatã'bata daloie ese wa tajě shutē ie'pa tsatã. Tajě ye' bakshkar ye' duōwá e' ulá a. ²⁴ Sketökicha judiowak tò ye' buk tsatã'bata wa. Bitökicha ie'pa tò ye' ppé, etã ie'pa tò ye' ppé dö dabom tkëyök tsá yēnettsá et ekké* ²⁵ Mañatökicha romawak tò ye' buk kal wa. Etökicha ye' tē'rakitō ák wa ye' ttowá. Mañatökicha kanō k'j ye' mirwá, e' wōtunewá dayé a. E' shüa etökicha ye' bak àr kaltakla k'j dayé k'j ká et ñie nañeé. ²⁶ Ye' shké tajě, e' shüa d'í tajě ena akblökwakpa tò ye' tkiwé siarë. Ye' wák ditséwōpa ena o'kapa, e'pa tò ye' wē'ikeke, e' daló tajě e' shüa ye' shké. Wé pē' serke tajě ena wé pē' kě serku' tajě, ñies dayé k'j, ese ska' ye' shké wōsh wa. Ñies wépa e' ò tò ie'pa dö Jesús mik erblökwakpa, esepa daló mēne tajě ye' k'j. ²⁷ Ye' kaneblē tajě darërëé. Ye' wōñine tajě, ye' bli dalé'ttsé' tajě, ye' ersi dalé'ttsé' tajě.

* **10:17-18** Jeremías 9.24

* **11:24** dabom tkëyök tsá yēnettsá et: E' kēwō ska' tã judiowak tté dalöiēno tò iché tò kě kagwō tã s'ppök dōka dabom tkëyök tsatã. Ie'pa wōblane pē' sulusipa ppök dōka dabom mañayök k'j sulitu as kě itkōka dabom tkëyök tsatã.

Mikle ta ye' kē wā i kūne ñanoie, tteke kase tō tajē, kē datsi' ta' wē' e' patroie.

²⁸ E' kī skā tso', e' dōr tō Skēkēpa Jesús icha erule erule, e'pa kōs bikeitsekeyō kekraē tō is ie'pa mir. ²⁹ Mik ie'pa welepa diché kē dē'kaia buaē e' tkōwa darērē Jesús mik, etā ye' mik e' dalēne. Mik yile tō ie'pa kē i sulu wamblōk, etā e' tō ye' uluwē suluē. ³⁰ Ye' mū e' ttsakka, e'ma i tō ikkacheke tō ye' kē diché ta' ese wa ye' e' tōsōmika. ³¹ Skēkōl dōr Skēkēpa Jesús Yē ena iKēkōl kīkarka kekraē, e' wā ijcher tō ye' kē ku' kachōk. ³²⁻³³ Mik ye' bak Damasco, etā kē e' wōkir kaneblōke iblū kiē Aretas e' a, e' tō ishkekīpa patkē ye' klō'ukwā kē e' kōiēule shkit kākkeē, e' wēkkō a. Erē s'yamipa welepa tō ye' iēkā kōkō a tā tsa' wa ye' émi énaēna iwēkkō tsitsir tso' ese a dōttsa iski. Es ye' tkashkar ie' yōki.

12

I kkaché Skēkēpa tō Pablo a kabsueie

¹ Kē dōr iē bua', erē ye' kawōtā kī e' tōsōkkaia e' tsatkoie. I kkaché Skēkēpa Jesús tō ye' a kabsueie e' pakekeyō a' a' i' tā. ² Wēm suule ye' wa ekōl dōr Cristo tōkōta, e' minetser ká jai a, e' kī duas de dabom eyōk kī tkēl (14). Ye' kē wā ijcher tō ie' mine'ka chkaē ō wōkōlie, e' jcher Skēkōl ē wā. ³⁻⁴ Wēm e' suule ye' wa, e' minetser ká jai a e' dōr ká buaala eē. Eē tē kē yēnuk se' a ena kē se' a ikēwō mēne chē, ese tseitō. Iskā chekeneyō a' a' tō ye' kē wā ijcher tō imine'ka chkaē ō wōkōlie, e' jcher Skēkōl ē wā. ⁵ Wēm ese kīkēmika ye' tō, erē ye' wāk kē e' kīkōpaka. Erē ye' diché kē ta' e' ē wa ye' e' kīkōmika. ⁶ Ye' mū e' ttsakka, e'ma ye' a' e' tōsēmika tte mokī wa, e' kueki e' kē dōr suluē. Erē kē ye' e' tōsōtā ká as kē yi ibikeitsō tō wēs ye' wēr ena wēs ye' tō e' tsatā ye' dōr. ⁷ Iyi tajē buaē kkayēne ye' a ká jai a, ñe' kueki ilē mēne ye' a' ye' wōowae as kē ye' e' tōsōkā i buaē su'yō e' wa. E' dōr wēs dika' tkērwa ye' chka a es, e' wa ye' rreweke Satanás tō kekraē. ⁸ Mañatōkicha ye' kōyō' Skēkēpa a tō iyōttsa ye' a. ⁹ Erē ie' ye' iutē: “Mik be' diché kē ta', etā e' kī Ye' diché wēnewā bua'iewā. E' kueki ye' er buaē chō be' a, e' ē dōr wē' be' a.” E' kueki buaē idir ye' a e' tōsōkka ye' diché kē ta' e' wa as Cristo diché tajē e' wērwa bua'iewā ye' kī. ¹⁰ Mik ye' tōsē'r tō ye' diché kē ta', e' je' tā ye' diché ta' tajē. E' kueki mik ye' diché kē ta', mik ye' yērke suluē, mik ye' kē wā i tā', mik ye' we'ikeke siarē pē' tō, mik ye' kawō tkōke suluē, mik ese kōs tkōke ye' tā Cristo dalērmik, etā ye' tōsē'ne buaē.

¹¹ Erē ye' kē dōr yi, erē wēpa cheke a' tō tō e'pa dōr Jesús ttekolpa tsā bua'iewā, e'pa kē dōr ye' tsatā. A' tō ye' tsatōkpa ie'pa yōki erē e' kē one a' wā. E' kueki a' tō ye' kē e' tōsōkka tajē wēs aljwak es. ¹² Mik ye' bak senuk a' shuā, etā ye' weine kōs e' dalē'ttsēyō bēre

er bua' wa. Ñies i kē or yi a' ese wēyō tajē a' wōrki Skēkōl diché tajē wa s'tkiwē ekkē. E' wa iwēnewā tō mokī ye' dōr Jesús ttekolpa tsā, e'pa ekōl. ¹³ Ye' kē wā a' kane ye' kanēuk. E' ē wa a' wōanewa Skēkēpa icha erule erule malepa e' dikā diōshet. A' we'ikēyō, e' nūi olo'yō ye' kī.

Pablo kablē ie'pa pakōk

¹⁴ Ye' tso'tke shkōk a' pakōk. I' tā ide mañatōkicha. I' ētōkicha wēs kekraē kē ye' e' maupakā a' mik as a' tō ye' kōkō'nū. Ye' kē tkirku' a' i'yi kī, ye' tkirke a' wāpka kī. A' dōr wēs ye' ala'r es. Ila'r kē kawōtā iyē kōkō'nuk, e' skēie iyē kawōtā ila'r kōkō'nuk. ¹⁵ E' kueki ye' e' chēteke i kōs tso' ye' wā e' eukwa er bua' wa a' kimoie dō ye' wākē. Ye' tō a' dalēritseke kīta kīta, etā a' éna ye' dalēr ē' mir wa'k ē?

¹⁶ A' ye' sini' kuē buaē tō mik ye' bak a' ska', etā ye' kē e' monekā a' mik. Erē a' welepa tō ichēke tō ye' tō a' kītō'wē a' inukōl klō'woie akir. ¹⁷ Ima a' erbikō tō wēpa patkē'yō a' ska', e'pa wa ye' tō a' kītō'wē? ¹⁸ Ye' kōyō' tajē Tito a' tō ie' mi' a' ska', etā s'yami skā ekōl patkē'miyō ie' ta. I Tito tō a' kītō'? Au, ie' sene buaē yēsēsē a' shuā wēs ye' es. Sa' bōl senē a' shuā ñi suē.

¹⁹ Isalema a' tso'ia ibikeitsōk tō sa' e' tsatōke a' yōki. E' kē dōr es. Nermata sa' tso' tōk Skēkōl wōrki wēs s'batsulewā Cristo mik esepa tō es. A yamipa dalēr ye' éna, i kōs wēke sa' tō e' dōr a' er diché kī ioie. ²⁰ Mokī ye' suane dō' mik ye' de a' ska', etā ye' kē tō a' suē wēs ye' kī a' kiane suē es. Ñies ye' suane dō' a' kē tō ye' suē wēs a' kī ye' kiane suē es. Ye' suane dō' ye' ikuē tō a' ñippōke, a' ukyērke ñi kī, a' ulurke ñi kī, a' er me'rie a' wāpka ē kī, a' biyōblōke ñi kī, a' ñi chōke suluē, a' e' tōsōkeka tajē, a' ñi chiliuke. ²¹ Ñies ye' suane dō' mik ye' dene a' ska' etā Skēkōl tō ye' jaewē a' kueki. Dō' a' tajē kē er manegne. Dō' a' e' ia'ukekaiā sene sulusi wa. Dō' a' tso'ia trēnuk ena a' tso'ia i sulu skā kukuēña a' wā e' a. E' dōr es, e' tā Skēkōl tō ye' juwēraē siarē a' wa.

13

¹ I' tā mañatōkicha ye' mi'ke a' pakōk. I' tso' a' wā shulē, e' shuleraēsō wēs itso' kitule Skēkōl yēkkū kī es, e' tō ichē: “Tē kōs shulekesō etā ittekolpa kiane bōl ō mañal ichoie tō mokī idir ō au.” ² Mik ye' bata dē'rō a' ska', etā wēpa tō i sulu wamblē, e'pa a' ye' iyē tō a' kawōtā ilo'yōk. I' ē ta ye' kē ku' a' ska', erē ye' tō iskā chekene ekkēpa a' ena a' malepa tso' i sulu wamblōk, esepa a' tō mik ye' dene, etā a' shuleraēyō darērē. ³ A' ichē tō a' kī ikiane suē tō mokī ye' tōke Cristo diché wa. Mik ye' de a' ska', etā a' isugraē tō es idir. Cristo diché ta' tajē, e' tso' iwakanēuk a' shuā, ie' kē dōr wēs se' kē diché ta' es. ⁴ Mokī ie' kōtēwā

wõtëulewā krus mik wēs se' kē diché tǎ' es, erē ie' sērkenē Skēkōl diché tajē e' wa. Es ñies sa' batsulewā ie' mik, e' kuēkj wēsua sa' kē diché tǎ', erē Skēkōl diché wa sa' sērdaē a' kǐmoie.

⁵ A' wakpa ē' saú tō mokǐ a' erblōke Jesucristo mik. A' ibikeitsǒ buaē. ¿A' kē wǎ ijcher tō ie' tso' a' er a? E' kē dōr es, e' tǎ e' wǎ kiane chē tō a' kē dōr ie' icha. ⁶ A' mú wōā iwēne tō sa' kaneblē' a' shuā e' wǎ dettsa buaē. ⁷ Sa' tso' ikiōk Skēkōl ā tō a' kē tō ì sulu wamblōkiā. Sa' kē ku' e' kiōk ǎs iwēr tō ye' kaneblē' a' shuā e' wǎ dettsā buaē. E' skéie sa' kǐ ikiane tō a' sēr buaē yēsýēsē wēs Skēkōl kǐ ikiane es, erē wēlepa wa iwēr tō sa' kaneblē' e' kē wǎ dē'ttsā buaē. ⁸ Mik a' sērke buaē wēs Skēkōl ttē mokǐ tō ichē es, etǎ e' kǐ kē sa' a' ì yēnuk. E' skéie e' kǐkekekǎ tajē sa' tō. ⁹ Sa' kē diché tǎ', erē mik a' ē' tkēulewā darērē Skēkēpa ttē ā, etǎ e' tō sa' ttsē'wēke buaē. Sa' tō ikiē michoē Skēkōl ā tō a' mú dō senuk buaē yēsýēsē kekraē wēs ie' kǐ ikiane es. ¹⁰ Mik ye' de a' ska', etǎ kawō mēne ye' ā a' kǐ, e' kē wǎ shulak ye' éna darērē kēsik wa. Skēkēpa Jesús tō e' kēwō me' ye' ā, se' er diché ioie, e' kē dōr se' sulu'woie. E' kuēkj ye' tso' yēkkuō ì' shtōk a' ā kām ye' dō a' ska' e' yōkǐ ǎs ì kōs tso' shulē, e' shulō a' tō kām ye' dō e' yōkǐ.

Pablo ē' chéat

¹¹ A' yamipa, bataie yō ichē tō a' ttsē'nú buaē. A' ē' chō senuk yēsýēsē. A' er kuú. A' kabikeitsǒ ñikkēē. A' senu bēre ñita. A' sērke es, e' tǎ Skēkōl dōr dalēritsōkwak ena sene bēre mukwak, e' sērdaē a' tǎ kekraē.

¹² A' ñi shkē'ú ñi dalēritsē wa. S'batse'rpa kōs tō a' shkē'wēmi.

¹³⁻¹⁴ ǎs Skēkēpa Jesucristo er buaē chō a' ā. ǎs Skēkōl tō a' ā ikkachō tō a' dalēr tajē ie' éna. Ñies ǎs Wikōl Batse'r tō a' kō senuk wēs wák ekōl ē es.

Yëkkuö kit Pablo tö Galacia wakpa a Gálatas

Pablo tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa tso' ká kië Galacia e' shuä ká wa'ñe e'pa a ikimoie. Iekkëta ie'pa kos e' kē dör Israel aleripa. E' kueki kam ie'pa erblö Jesús mik etä ie'pa kē tö Moisés ttē dalöiëno e' dalöie. Mik Pablo dē'rō Jesús ttē buaë kkachök ie'pa a etä ie' tö ie'pa a iché tö kē se' tsatkerpa Moisés ttē dalöiëno e' dalöie wa.

Erë mik ie' mineane etä Israel aleripa shuä pē' demi e' ö tö ie'pa dör Jesús mik erblökwakpa. E'pa tö ie'pa wöbla'weke sulu ikitöwoie. Ie'pa tö iché tö se' kē tsatkerpa Jesús mik erblö e' ä wa. E' kueki ñies se' kawötä Moisés ttē dalöiök. I' sulu e' wöklö'woie Pablo tö yëkkuö i' kit. Jesús mik erblökwakpa tö s'wöbla'uk kache ttē wa, e'pa ki'wä buaë, e' kueki Pablo tö yëkkuö i' kit as ie'pa tso' tsë'ka iyöki ena ie'pa shulir er bua' wa. S'wöbla'uk kache ttē wa e'pa tö icheke tö Pablo kē dör Jesús tteköl chökke ie' kē wä Moisés ttē e' dalöiëno e' kueki.

Pablo tö iché Jesús mik erblökwakpa a tö Jesús wäk tö ie' klög' kaneblök ittekölle. Ñies ie' tö iché tö Jesús mik erblö e' ä wa Skëköl tö se' klö'wëmi wës pē' buaë yësyësë es. Kē dör Moisés ttē dalöie wa Skëköl tö se' tsatkeke. E' skëie ie' er buaë ché se' a' wa ie' tö se' tsatkeke sēnoie ie' a iWiköl wa. E' kkacheke Pablo tö yëkkuö i' kī.

Shkë'wë

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Jesús ttekölpa tsä, e'pa eköl. Ye' kē kine s'ditsö wä ñies ye' kē patkëne s'ditsö wä. E' skëie Skëköl dör S'yë tö Jesús shkë'kane, e' ena Jesucristo, e'pa tö ye' patkë' ie' ttē buaë pakök. ² Ye' tso' yëkkuö i' shtök Skëköpa Jesús icha erule erule kos tso' Galacia e'pa a. Ye' ena s'yamipa kos tso' ye' ta ië, e'pa tö a' kos shkë'wëmi. ³ Skëköl dör S'yë ena Skëköpa Jesucristo, as e'pa er buaë chö ena sene bërë mü a' a. ⁴ Jesucristo e' me'tsā ttëwä se' nui skëie wës Skëköl dör S'yë e' kī ikiane es. E' o' ie' tö se' yottsā sene sulu kos tso' ká i' a e' ulä a. ⁵ Ie' kīkökāsö kekraë! Es idir.

Jesús ttē buaë, e' dör etkëme

⁶ Ye' tö a' me'at, e' itöki bet ta, Skëköl olo'yé a' tö. Ie' tö se' klög'bak. Ie' er buaë ché taijë se' a Cristo batamik. Erë ie' olo'yé a' tö. E' skëie a' tso'ne ttē kuä'kī klög'uk. E' tö ye' tkiwëwä eriawëkä taijë. Wëlepa tö icheke tö ttē e' dör Jesús ttē buaë, ⁷ erë e' kē dör es. Jesús ttē buaë mokī, e' dör etkëme. Pē' wëlepa de a' wökir a ká chökwa ttē kuä'kī

wa. Ie'pa tö Cristo ttē buaë, e' kī kuörkëkä. Es ie'pa tö ie' ttē buaë mokī e' shkuli'weke. ⁸ Erë ye' tö a' a iché tö yi tö ttē kuä'kī pakeke a' a Jesús ttëie, kē dör wës sa' tö a' a ipaka' kuaë es, e' ta as ese wäk kichatër. Kē ye' tkine tö ye' wäk alë tö ipakë ö Skëköl biyöchökwa wële datse ká jai a, ese tö ttē kuä'kī pakë a' a, as esepa kichatër. ⁹ Ye' tö a' a iskä chëne: Yi tö ttē kuä'kī pakë a' a Jesús ttëie, kē dör ie' ttē buaë paka' sa' tö a' a e', kē dör ttē klög' a' tö kewe e', e' ta as ese wäk kichatër. ¹⁰ ¿Ima a' ibikeitsë? Ye' ttöke es, ze' wa ye' atak buaë Skëköl ta ö s'ditsö ta? Ye' mü atak buaë s'ditsö ta, e'ma ye' kē dör Cristo kanë méso mokī.

Jesús ttē buaë, e' kē dē'bitü s'ditsö wä

¹¹ A yamipa, a' wä ijchenü tö Jesús ttē buaë pakekeyö, e' kē dē'bitü s'ditsö wä. ¹² Ttē e' kē yëne yi wä ye' a, kē yi wä ye' wöblane iwa, e' skëie Jesucristo wäk tö ikkayë' ye' a.

¹³ Wës ye' bak senuk judiowak ttē dikjä, e' ttsëule a' wä buaë. Ye' bak Skëköl icha e'pa we'ikök siarë töiök kësik wa. Ye' éna ie'pa ewäkwä sëräa. ¹⁴ Mik ye' bak judiowak ttē dikjä, etä ye' tö sa' yëpa bak e' sër kos iutë buaë yësyësë, iwakpa bak kos ye' ta e' këska', e'pa taijë tsatä. ¹⁵⁻¹⁶ Erë Skëköl er buaë ché ye' a taijë, e' kueki ie' tö ye' shukitbak iwäk a, kam ye' kur e' yöki. Ie' tö ye' klög'bak kaneblök ie' a. Mik ie' éna ilä kkachak ye' a, etä ie' tö ye' a ikkaché as ye' tö ilä ttē buaë e' pakö pē' kē dör judiowak esepa a. Mik ie' tö ilä kkaché ye' a, etä ye' kē dē' s'ditsö ska' e' yuök. ¹⁷ Ñies ye' kē dē' Jerusalén, wëpa dör Jesús ttekölpa tsä ye' yöki kewe, e'pa ska' e' yuök ie'pa ttē wa. E' skëie bet ye' miä Arabia, e' ukuökī ta ye' dene Damasco.

¹⁸ Duas de mañal, e' ukuökī ta ye' miä Jerusalén Pedro, kē suyle ye' wä, e' sauk. Erë kē ye' sene ie' ska' ká taijë, domingo bötö ä. ¹⁹ Ñies Santiago dör Skëköpa Jesús ä, e' suéyö. Erë kē ye' wä Jesús ttekölpa tsä, e'pa malepa sune. ²⁰ Mokī ye' tö a' a iché Skëköl wörkj tö i shtekeyö yëkkuö i' kī, e' dör mokī.

²¹ E' ukuökī ta ye' miä bánet Siria ena Ciliacia. ²² E' këwö ska' ta Cristo icha erule erule tso' Judea, e'pa wä ye' ttē jcher, erë ie'pa kē wä ye' suyle. ²³ Ie'pa tö ittse: "Pablo bak se' we'ikök, ttē mik se' erblöke e' olo'yakwä ie' éna, erë i'ñe ta ie' tso'ne ipakök." ²⁴ E' kueki ie'pa tö Skëköl kīkëkä taijë ye' kueki.

2

¹ Duas de dabom eyök kī tkël (14), e' ukuökī ta ye' skä miäne Bernabé ta Jerusalén. Ñies Tito miä ye' ta. ² Skëköl tö ye' a ikkayë' tö ye' kawötä shkök Jerusalén ttök Skëköpa Jesús icha kos e'pa wökirpa ta, e' kueki ye' miä. Se' ulitane wä ie'pa suyle tö ie'pa dör se' wökirpa. Mik ye' de Jerusalén, etä ttē buaë pakekeyö pē' kē dör judiowak

esepa a, e' wa pakéneyö se' wökirpa ulitane e'pa ä a bánt isuioie tö iyène ö kë iyène. Ye' kë kị ikiane tö yi tö ichè tö Jesús kanè kọs ọ'bityüö, e' dör è.

³ Ie'pa tö ichè tö tte pakekeyö, e' dör buaë yësyësè, kë i skà kianeia. Tito mirwä ye' ta, e' dör griegowak, e' kuekị ie' tottola kë kkuölit tëule tsir wës judiowak wöblar es. Erè ie'pa kë wä ie' kàne itóttola kkuölit tók tsir. ⁴ Erè pè' welepa tso' eë e' chò tö ie'pa dör Jesús mik erblökwakpa, erè kë idör es. Ie'pa kë ichöpa tö Tito tottola kawöta kkuölit tée tsir, e'ma s'wökirpa kë wä i yène. Pè' esepa tso' se' shua se' weblök bër tö wës se' ser buaë, ttsè'r buaë Cristo Jesús tte a. Ie'pa a ta kë idör buaë tö kë se' tö judiowak tte dalöiëno e' iutèia. Ie'pa kị ikiane tö se' klörwane tte ñe' ulà a. ⁵ Sa' kị ikiane tö Jesús tte buaë mokjè, e' è klö'ü a' tö kəkraë. E' kuekị sa' kë wä ie'pa tte iutène yës.

⁶ Se' wökirpa kièsö skèkèpa tajè, e'pa ichè tö tte pakekeyö e' dör buaë. Ie'pa kë wä i kị kuötkène yës. (Skèköl a ta se' ulitane dör ñies ème, e' kuekị è yö ichè tö ie'pa dör kèkèpa tajè ö kë idör es, e' kë kị ye' tkine.) ⁷ Ie'pa éna iane tö Skèköl tö kanè me'at ye' ulà a Jesús tte buaë pakök, pè' kë dör judiowak, esepa a, wës ie' tö kanè me'at Pedro ulà a ipakök judiowak a es. ⁸ Skèköl tö Pedro patkè' Jesús tte buaë pakök judiowak a, e' è tö ye' patkè' ipakök pè' kë dör judiowak esepa a. ⁹ Santiago ena Pedro ena Juan, e'pa suule se' ulitane wä tö ie'pa dör se' wökirpa kibiie. Ie'pa éna iane tö Skèköl er buaë yè' ye' a kanè i' wa. E' kuekị ie'pa ulà mé ye' a ena Bernabé a iwä kkachöie tö ie'pa tö sa' klö'wé ie'pa kjié. Ie'pa éna iane tö Skèköl tö sa' patkè' Jesús tte buaë pakök pè' kë dör judiowak esepa a, erè ie'pa patkè'itö ipakök judiowak a. Es buaë idir ie'pa a. ¹⁰ İyi etkè kié ie'pa tö sa' a, e' dör tö s'yamipa siarèpa serke Jerusalén, esepa kimè sa' tö. E' wawèkeyö kəkraë er bua' wa.

Pedro uñé Pablo tö Antioquia

¹¹⁻¹² Erè e' ukuökị ta mik Pedro demi Antioquia sa' pakök, etä kewe ie' chköke buaë Jesús mik erblökwakpa kë dör judiowak, esepa ta. Erè s'yamipa dör judiowak datse Jerusalén, patkè' Santiago tö, e'pa de. E'pa tö iklö'wé tö s'yamipa kë dör judiowak, esepa kawöta itóttola kkuölit tók tsir. Ñies ie'pa tö iklö'wé tö esepa kawöta senuk wës judiowak ser es. Pedro suane ie'pa yökị, e' kuekị mik ie'pa de, etä ie' e' batséttsa wépa kë dör judiowak, esepa yökị. Ie' kë chköia ie'pa ta ñita. ¹³ Ñies judiowak malepa tö Pedro e' a' ñe' es, e' wambléñak dö Bernabé. ¹⁴ E' kuekị, mik ye' isué tö Pedro kë ku' iwä iutök yësyësè wës Jesús tte buaë mokị tö ichè es, etä ye' tö ie' a ichè sulitane kukua: "Be' tso' e' ök. Be' dör judiowak, erè be' kë serku' wës judiowak ser es. İlök be' tö, pè' kë dör judiowak, esepa keke senuk wës judiowak ser es? ¹⁵ Se' bül dör judiowak se' ditsewö wa. Se' kë dör pè' sulusipa kë tö Skèköl dalöië esepa. ¹⁶ Erè se' wä ijcher tö Skèköl kë tö se' klö'wepa wës pè' buaë yësyësè es, Moisés tte dalöiëno e' iutèsö e' batamik. Se' wä ijcher tö se' erblé Jesucristo mik, e' kuekị ie' tö se' klö'wé wës pè' buaë yësyësè es. Ie' ichè tö ie' kë tö se' klö'wepa wës pè' buaë yësyësè es, tte dalöiëno e' iutèsö e' batamik. E' kuekị se' bül erblétke Jesucristo mik as Skèköl tö se' klö'ü wës pè' buaë yësyësè es. E' kë dör tö Moisés tte dalöiëno, e' iutèsö buaë e' batamik." Es ye' tö ichè Pedro a.

¹⁷ E' ukuökị ta ye' tö ie'pa ulitane a ichè: "Se' erblöke Cristo mik, e' batamik Skèköl tö se' klö' wës pè' buaë yësyësè es, e' paneke se' tö. Es se' kë erblökü'ia Moisés tte dalöiëno e' mik. E' kuekị judiowak tö se' chëmi tö se' dör i sulu wamblökwakpa wës pè' kë dör judiowak es. E' kuekị zsó ichëmi tö Cristo tö se' ké i sulu wamblök? Au, kë idör es. ¹⁸ Se' éna iane tö Skèköl kë tö se' tsatkepa tte dalöiëno e' batamik. E' kuekị se' kë erblëneia tte e' mik e' tsatkoie. Erè se' erbléne tte dalöiëno e' mik e' tsatkoie, e' ta e' je' tö se' a ikkacheraë tö mokị se' dör i sulu wamblökwakpa, se' kë a iwä iutènuک sèraa e' kuekị. ¹⁹ Mik ye' bak erblök Moisés tte dalöiëno e' mik e' tsatkoie, etä ye' éna iane tö ye' kë a tte e' iutènuک yësyësè wës s'kawöta iutök es. E' kuekị ye' éna iane tö nu' tso' ye' kị, e' kị Skèköl tö ye' kichaterattsa. E' kuekị i'ñe ta ye' kë erblöia tte dalöiëno e' mik e' tsatkoie. Ye' a ta e' dör wës ye' du'wä tte dalöiëno e' yökị es. I'ñe ta ye' erblöke Cristo è mik as ye' ser yësyësè Skèköl a. Cristo kütewa krus mik ye' skéie ye' nu' patuoie, ²⁰ e' kuekị e' dör wës ye' kütewa ie' ta krus mik es. I'ñe ta e' dör wës kë ye' serku'ia es, erè Cristo serke ye' er a iWiköl wa. Ie' tö ye' dalèritsè, ie' e' mettsä ttewa ye' skéie. E' è mik ye' erblöke, e' mik ye' serke ká i' kị. ²¹ Es Skèköl er buaë ché ye' a, e' kë watepa ye' tö yës. Erè sene yësyësè mü dö se' ulà a tte dalöiëno e' iutè wa, e'ma e' wä kiane chè tö Cristo kütewa ème, kë wä ta'." Es ye' tö ichè Jesús mik erblökwakpa tso' Antioquia, e'pa a.

3

Skèköl tö iWiköl mé se' a, se' erblö Jesucristo mik, e' batamik

¹ İA Galacia wakpa, wësua a' kë kabikeitsöta! İYi alibché a' kị, e' tö a' wöliwéka tajè es? Jesucristo kütewa krus mik se' skéie, e' tté wa sa' tö a' wöblag' buaë yësyësè, e' wä ane buaë a' éna kuaë. Etä İwes tte e' olo'yakne a' éna? ² İ' chakeke ye' tö a' a, e' iutö: İİ batamik Skèköl Wiköl dè' a' kị? İE' dör Moisés tte dalöiëno e' iutè a' tö

e' batamik? Au, kě idör es. Ie' dë' a' k' mik a' tō Jesucristo ttē buaē e' tšsē' t' a' erblē' imik etā. ³ ¡A' kě kábikeitsōtā! Kuaē Skēkōl tō se' yuē ie' ala'rie iWikōl wa, erē žwes a' tō ibikeitsē i'ñe t' tō se' kawōtā Moisés ttē dalōiēno e' iūtōk se' wāpā dichē wa as se' at buaē yēsēsē ie' wōā? ⁴ Es idör, e' t' ēme se' weine tajē Jesús ttē buaē kuēk' i. ¡Ayēcha, e' kě weinewa ēme! ⁵ Ye' tō iskā chakéne a' a: žSkēkōl tō iWikōl me' se' a, ñies i' kě or y' a ese o'itō a' shuā, e' dör Moisés ttē dalōiēno e' iūtēsō, e' batamik? Au, kě idör es. E' kōs o' Skēkōl tō, se' tō Jesucristo ttē buaē e' tšsē' t' a' se' erblē' imik e' kuēk'.

Abraham erblē Skēkōl mik, e' kuēk' Skēkōl tō ie' klō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es

⁶ Es ibak ñies sa' yē bak kiē Abraham e' t' a. Skēkōl yēkkuō tō ichē: Abraham erblē Skēkōl mik, e' kuēk' iklō'wēitō wēs pē' buaē yēsēsē es. ⁷ E' kuēk' a' wā ičhenū tō wēpa erblō Skēkōl mik, esepa dör Abraham aleripa chōk. ⁸ Kā iaiāē Skēkōl ibikeitsbak tō mik pē' kě dör judiowak, esepa erblē ie' mik, etā ie' tō ie'pa klō'weraē wēs pē' buaē yēsēsē es. E' kuēk' ttē buaē e' tso' kitule ie' yēkkuō k' wē ie' tō iyē' Abraham a' i' es: "Be' batamik ye' er buaē chōraē kā ulitane wakpa a." ⁹ Es se' isuē tō wēpa kōs erblōke ie' mik wēs Abraham es, esepa kōs a' ie' er buaē chōraē wēs ie' er buaē yē' Abraham a' es. Esepa ē a' ie' er buaē chōraē.

¹⁰ Skēkōl yēkkuō tō ichē i' es: "Wēpa kě tō i' kōs tso' kitule ttē dalōiēno yēkkuō k' e' wā dalōieku' yēsēsē, esepa kōs kichat- eraē Skēkōl tō."† Erē kě yi' tō iwā iūtepa es, e' kuēk' se' wā ičher tō wēpa erblē ttē dalōiēno mik e' tsatkoie, esepa kōs kichat- eraēitō. ¹¹ Ñies ie' yēkkuō tō ichē i' es: "Yi' dör yēsēsē ierblō Skēkōl mik e' batamik, ese serdaē."‡ Es se' wā ičher tō kě yi' tsatkēnuk Moisés ttē dalōiēno iūtē wa. ¹² Ñies Skēkōl yēkkuō tō ichē i' es: "Yi' tō ttē dalōiēno e' dalōiē yēsēsē sēraa, ese ser michoē ttē e' wa."§ Ttē e' tō se' a' ikkachē tō ttē dalōiēno, e' tō se' kě idalōiōk sēraa. Erē se' erblō Cristo mik, e' kě dör es, e' k' i' erblē ē kiane ie' mik. E' kuēk' ttē e' kě shutunukka Moisés ttē dalōiēno e' wa, e' dör ttē kuā'k' i' e' kuēk'.

¹³ Skēkōl yēkkuō tō ichē: "Yi' ttēwā kichatkēule kal mik, e' wa iwēnewā tō ese kichatētšā Skēkōl tō."* Es Cristo kōtēwā krus mik, e' wā kiane chē tō ikichatētšā Skēkōl tō. Erē ikichatēnettšā se' skéie, Skēkōl ttē dalōiēno e' dalōsewēwasō e' nu' k' i. Es Cristo tō se' yē'tšā se' nu' ulā a. ¹⁴ Es ibak ie' t' a' as Skēkōl kablē' er buaē chōk Abraham a, e' wā dō ñies pē' kě dör judiowak esepa ulā a Cristo Jesús batamik. E' dör tō Skēkōl

kablē' iWikōl muk se' a, se' erblō Cristo mik, e' batamik.

Skēkōl er buaē chē se' a, e' kě dē' ttē dalōiēno e' batamik

¹⁵ A yamipa, se' a' t' a' mik se' tō se' ttē mé ñi a, e' shtēsō yēkkuō k' t' a' s'kiē shtēsō iki, etā ttē e' kě maneorpattsane yēs, kě iki kuōtkērpakaia yēs. ¹⁶ Es i' uk Skēkōl kablē' Abraham a' ena ileri ekōl a, e' dör. Skēkōl yēkkuō tō Abraham ditsēwō ekōl ē e' cheke, kě dör sēraa. Abraham ditsēwō chekeitō e' dör Cristo. ¹⁷ ¡I' chōk ye' tso' e' dör i': Skēkōl tō ittē me'tke Abraham a' t' a' ikkachēitō i' a' tō mok' i' iwawēraēitō. E' ukuōk' t' a' duas tka dōkā cien kēyōk k' dabom mañayōk (430) t' a' ie' tō ittē dalōiēno me' Moisés a' as Israel aleripa tō idalōiō. E' wa isuēsō tō ttē mēne Abraham a, e' mēne i' a' kēwe, ttē dalōiēno mēne Moisés a, e' yōki. E' kuēk' ttē dalōiēno mēne Moisés a, e' kě a' i' uk Skēkōl kablē' Abraham a, e' wōitukwā. ¹⁸ I' uk Skēkōl kablē' se' a, e' wā dōpa se' ulā a, Moisés ttē dalōiēno e' iūtēsō e' batamik, e' ma e' kě dē'tšā se' a' wēs i' kablēule es. Erē Skēkōl kablē' Abraham a' imuk ēme.

¹⁹ E' dör es, e' t' a' i' kuēk' Skēkōl tō ittē dalōiēno me' Israel aleripa a? Ie' kablē' Abraham a, e' ukuōk' t' a' ittē dalōiēno méitō ie'pa a' i' sulu wamblekerakitō, e' wā kka- choie dō mik Abraham aleri ekōl yēne ie' a, e' de etā, e' dör Cristo. Ttē dalōiēno e' me' Skēkōl biyōchōkwapa tō Israel aleripa a' Moisés dör ittekōl e' wa. ²⁰ Erē Skēkōl wāk kablē' Abraham a, e' kě dör ittekōl wēle wa. E' kuēk' se' wā ičher tō ttē e' dör kibiie, ttē dalōiēno mēne Moisés a' e' tsatā.

¿I' kuēk' Skēkōl tō ittē dalōiēno me' Israel aleripa a?

²¹ E' dör es, e' t' a' i' wā kiane chē tō ttē dalōiēno, e' kě ñi' sinikune Skēkōl kablē' Abraham a' e' t' a? ¡Au, kě idör es! Ttē dalōiēno tō sēne michoē mūpa se' a, e' ma se' dōmi buaē yēsēsē Skēkōl wōrk' i' ttē ñe' dalōiēsō e' wa. ²² Erē e' kě dör es. Skēkōl yēkkuō tō ichē tō s' ditsō kōs klōulewā sēne sulu ulā a, kě se' a' e' tsatkēnuk. E' dör es as Skēkōl kablē', e' wā dō se' ulā a, se' erblō Jesucristo mik e' wa.

²³ Kam Cristo dōbitū s' tsatkōk se' erblō ie' mik e' wa, e' yōki se' bak klōulewā ttē dalōiēno dik' i' a' wēs s' wōtēwā s' wōto wē a' es. Erē se' kě a' e' yēnuksšā ttē e' dik' i' a' dō mik Cristo dē' bitū ikkachōk se' a' tō s' kawōtā erblōk ie' mik e' tsatkoie etā. ²⁴ Ñies ichēmiso tō Skēkōl tō se' mēwā ttē dalōiēno dik' i' a' s' k' kō'noie dō mik Cristo de etā. E' dör wēs alā yē tō yi' yulē ilā k' kō'noie es. Skēkōl tō iwē es as ie' tō se' klō' i' wēs pē' buaē yēsēsē es, se' erblō Cristo mik e' wa. ²⁵ I'ñe t' a' se' erblō Jesucristo ttē buaē e' mik, e' kuēk' ttē dalōiēno kě ku' i' a' se' k' kō' n' nuk

* 3:8 Génesis 12.3 † 3:10 Deuteronomio 27.26 ‡ 3:11 Habacuc 2.4 § 3:12 Levítico 18.5 * 3:13 Deuteronomio 21.23

wes alá kkò'nukwak es. ²⁶ A' kòs dör Skèkòl ala'r, a' erblé Cristo Jesús mik e' wa. ²⁷ A' wépa kòs wòsune iwà kkachioie tò a' erblé Cristo mik, esepa k'ì Cristo sër iène wes se' datsi' iò es. E' kuèk'ì a' sërke buaë wes Cristo sër es. ²⁸ Se' kòs batsulewà Cristo Jesús mik, e' kuèk'ì se' dör wes wák ekòl ã es. E' kuèk'ì se' dör judiowak ò se' kè dör es, se' klòulewà kanè mésoie ò se' kè dör es, se' dör wëm ò se' dör alakòl, e' kè dè' wes Skèkòl a. ²⁹ Se' dör Cristo icha, e' ta se' dör Abraham aleripa chòk. Nies i' uk Skèkòl kablè' Abraham a e' wà dōraë se' ulà a.

4

Se' kè ku'ia Moisés ttè dalòieno e' dik'ia

¹⁻² Ye' tò ikleeke a' a' ttè i' wa: Ichòsò tò pè' ekòl dör inukòl blu' tajè e' blènewà. Ie' íyi kòs méatitò ilà ulà a. Erè ie' alà ià tsirlala, kè a' ikaneonuk. E' kuèk'ì o'ka tso'ne ie' kkò'nuk, ie' wèttuk. Ie' kawòta ie'pa ttè iutòk dō mik wèkkè iyè tò ikéwò me'at ekkè. Erè ie' dör iyè blènewà e' dali kòs e' wák, erè kam ikéwò dō e' yòk'ì ie' dör wes s'klòulewà kanè mésoie tso' iu a es. Erè mik iyè blènewà e' tò ikéwò me'at e' deka, eta iyè dali kòs dōraë iulà a. ³ E' sù sa' judiowak bak wes alala ñe' es. Kam Skèkòl tò ilà patkò e' yòk'ì sa' bakià klòulewà ttè èse tso' ká i' a ese dik'ia idalòio: ⁴ Erè mik kawò bikeitsitò e' de, eta ie' tò ilà patké ká i' k'ì, e' kune' s'ditsòie sene' Moisés ttè dalòieno e' dik'ia. ⁵ Ilà debitu' sa' bak klòulewà ttè e' ulà a, e'pa yòktsà as sa' dō Skèkòl ala'rie. ⁶ A' erblé Cristo mik, e' kuèk'ì a' dör Skèkòl ala'r ñies wes sa' es. E' kuèk'ì ie' tò ilà Wikòl patké senuk se' er a, e' wa se' kkòchòke buaë Skèkòl ska', ie' wa se' tò ichèke buaë Skèkòl a: “iA yéwòla!” ⁷ Es se' kè ku'ia wes s'klòulewà kanè mésoie es. E' skéie se' detke Skèkòl ala'rie, e' kuèk'ì i' kòs tso' ie' wà e' dör se' icha ñies.

⁸ Kenet ta a' kè e' batsòta' ie' mik, e' kèwò ska' ta a' bak klòulewà skèkòlpa dalòio: a' bak esepa ulà a. Nermata ie'pa kè dör Skèkòl ichòkle e'. ⁹ Erè i'ñe ta a' bàtsè buaë Skèkòl chòk e' mik — ò ichèmisò bua'ie tò ie' bàtsè buaë a' mik — ¿wes i'ñe ta a' e' maktsane ttè èse kòs e' ane? Ttè ekkèpa kè a' se' tsatkènik. Ttè e' kè dör iie bua' se' a. Kè se' senukne ttè ese dik'ia. ¹⁰ Judiowak tò idiwò tkò'weke, isi'wò tkò'weke, ikéwò tkò'weke ñies iduéswo tkò'weke. ¿iòk se' tò e' wakanewèke es? ¹¹ Ye' suane dō' kanè kòs wéyò a' shù, e' weirwa è.

Kenet ta Galacia wakpa tò Pablo kiéwà buaë

¹² A yamipa, ye' dör judiowak erè ye' kè serku'ia judiowak ttè dik'ia. ¿wes i'ñe ta a' e' tiakwà ttè e' dik'ia? E' kè war a' tò es. Ye' kkòchò a' a' tò a' senu' wes ye' es. Mik ye' bak a' ska' kuaë, eta a' kè wà i' sulu wamlène ye'

ta. ¹³ Mik ye' tò Jesús ttè buaë tsà paka' a' a, eta ye' kirirke tajè, e' kuèk'ì ye' e' tséat a' ska'. ¹⁴ Ye' kirirke, e' dör darèrèè a' a, erè e' kuèk'ì a' kè wà ye' watènettsa. E' skéie a' tò ye' suè buaë wes Skèkòl biyòchòkwak suè es. A' tò ye' kiéwà buaë wes Cristo Jesús kiéwà a' tò es. ¹⁵ A' ttsè'ne buaë ye' ta kuaë, ¿wes e' de i'ñe ta? Ye' ichè tò a' wák wòbla mú yèrttsa a' a' tkèwà ye' icha skéie, e' ma a' tò iò' es. Es a' kíkékayò. ¹⁶ Erè i'ñe ta wésua a' ye' suè a' bolòkie, ttè mok'ì chéyò a' a' e' è kuèk'ì.

¹⁷ Pè' tso' a' wòbla'uk judiowak ttè wa, e'pa tò ichè tò ie'pa k'ì a' kiar tajè, erè e' kè dör er bua' wa. Ie'pa k'ì kiane tò a' tò sa' watòtsa ta es a' mi' ie'pa è ttè iutòk. ¹⁸ Ie'pa tò a' saùpa, a' kímupa er bua' wa mik ye' tso' a' ta ò ye' kè ku' a' ta, e' ma buaë idir ye' a. Erè ie'pa tso' a' wòbla'uk ttè kè dör mok'ì ese wa. E' kuèk'ì ye' yòk'ì isulune. ¹⁹ A ye' ala'r, ye' skà weirke tajè a' dalèrmik wes alakòl alà kurke weir es dō mik a' de senuk wes Cristo sër es eta. ²⁰ I' ta ye' mú dō a' ska' ttòk bua'ie a' ta as a' isaù tò a' dalèr tajè ye' éna. I' wambleke a' tò es, e' tò ye' tkiéwà suawé tajè.

Agar ena Sara, e' pakè

²¹ A' wèlepa senak judiowak ttè dik'ia, erè i' tso' kitule Moisés yèkkuò k'ì, ¿e' jcher a' wà? ²² E' tò ichè tò Abraham ala'r bōl. Ekòl kune' alakòl kiè Agar, e' ta. E' kiè Ismael. Agar dör Abraham alakòl kiè Sara e' kanè méso toulettsa ese. Ièkòl kune Sara ta. E' kiè Isaac. Sara kè dör yi kanè méso. ²³ Kanè méso ñe' alà kune' wes se' èsepa kur es. Erè Sara kè dōta' alàè, e' alà kune' mik idetke kèkèpalatke eta, wes Skèkòl kablè' Abraham a es. ²⁴⁻²⁵ E' tò ilè kleeke se' a. Alakòlpa bōl ñe' tò ttè mène bōt e' wà chè. Agar bak kanè méso e' tò ttè dalòieno mène Israel aleripa a' Sinai kébata a' Arabia, e' wà chè. E' wà dör tò Israel aleripa erblé ttè dalòieno e' mik e' tsatkoie. E' dör wes ie'pa tso' klòulewà ttè e' dik'ia wes kanè méso tso' klòulewà iwòkir ulà a es. E' kuèk'ì wépa kòs tso' klòulewà ttè dalòieno e' ulà a, esepa dör wes Agar ala'r es. Nies Sinai kébata, e' tò Jerusalén tso' ká i' k'ì i'ñe ta e' wà chè. E' judiowak sërke. Ie'pa tso' klòulewà Moisés ttè dalòieno dik'ia wes kanè méso es. ²⁶ Erè Sara alà kune' e' tò ttè mène Abraham a, e' wà chè. Se' kè ku' klòulewà Moisés ttè dik'ia, e' kuèk'ì se' dör wes Sara alà es. Se' dör Jerusalén èt tso' ká jai a' e' wakpa. ²⁷ E' dör wes itso' kitule Skèkòl yèkkuò k'ì es, e' tò ichè i' es:

A alakòl, be' kè dōta' alàè, is alala kur, e' k'ì alakòlpa weir, e' kè ttsèule be' wa.

Erè be' dōraë alàè tajè tkòkà alakòl dōta' alàè e' tsatà. E' kuèk'ì be' ttsè'nú buaë.

Be' anù tajè ttsè'ne bua' wa.*

* 4:27 Isaías 54.1,2

Es Skèkòl yèkkuò tò ichè.

²⁸ A yamipa, se' dör wës Isaac es. Isaac kune' wës Skèkòl kablè' Abraham a es. Es ñies se' erblé Cristo mik, esepa de Skèkòl ala'rie wës ie' kablè' es. ²⁹ Agar ala' kune' wës s'ditsò kur es, erè Isaac kune' Skèkòl Wikòl batamik. E' kèwò ska' ta' Agar ala' tò Isaac we'ik tajè. E' sù j'ñe ta' wépa tso' klöulewà Moisés ttè dikia, esepa tso' se' dör Skèkòl ala'rie, esepa we'ikòk. ³⁰ Erè Skèkòl yèkkuò tò ichè i' es: "Iyè iyi tso' mè alakòl kè dör kanè méso, e' ala' a, e' kè kawò ta' blatè alakòl dör kanè méso e' ala' a. E' kueki iyuòshkar alàè."† ³¹ E' kueki, a yamipa, se' kè dör wës alakòl dör kanè méso e' ala' r es. Se' dör wës alakòl kè dör kanè méso, e' ala' r es.

5

Se'yènettsa ttè dalöièno dikia

¹ Cristo tò se' yè'ttsa Moisés ttè dalöièno e' yòki as se' kè ku'ia klöulewà ttè e' ulà a. E' kueki se' e' tkòwà darèrè erblök Cristo è mik. Kè se' e' tiykwane ttè dalöièno dikia wës s'klöulewà kanè mésoie es.

² A' tò ye' ttò tstsò. Ye' dör Pablo. Ye' wák tò ichè a' a tò a' wépa e' mettsa itóttola kkuòlit tòk tsir wës judiowak wöblar es e' tsatkoie, e' ta' Cristo kè tò a' kimepa yës. ³ Ye' tò iskà chène wépa ulitane e' mettsa itóttola kkuòlit tòk tsir, esepa a' tò ie'pa kawòta Moisés ttè dalöièno e' wà dalöiök seraà. ⁴ A' ulitane éna ttè dalöièno, e' iytak as a' dō yësyesè Skèkòl wò, esepa kos e' batsètsa bānet Cristo yòki. Es Skèkòl er buaè ché se' a' Cristo batamik, e' watètsa ie'pa tò seraà. ⁵ Erè se' erblöke Cristo mik, esepa wà ijcher Skèkòl Wikòl wa tò ie' tò se' klö'weraè wës pè' buaè yësyesè es, se' erblé Cristo mik, e' batamik. E' wà panekesò tstsè'ne bua' wa. ⁶ Se' batsulewà Cristo Jesús mik, e' ta' yi tottola kkuòlit tëule tsir ò kè itèule e' kè ska' Skèkòl tkine. Se' erblö Cristo è mik, e' tò se' kè ñi dalèritsòk, e' dör ibua'ie.

⁷ Kuaè ta' a' mir buaè. † Yi tò a' wöklö'wé as a' kè tò ttè moki iytò? ⁸ E' kè dör Skèkòl tò se' klö'bak iwák a' e'. ⁹ A' tajè e'pa sulu'wèrawa ttè suluè elkela è tò wës pan wölöwòkà elkela tò harinachka kos wölöwèkèkà es. ¹⁰ Erè ye' erblöke Skèkèpa Jesús mik tò a' kè mi'pa ttè sulu e' itòki. Wé tso' a' tsiriuk ttè ese wa, e' we'ikera Skèkòl tò. Kè ki ie' tkine tò yi idir.

¹¹ Erè a yamipa, ye' mú tso'ia ipakòk tò wépa kawòta itóttola kkuòlit tòk tsir, e'ma ìl kueki judiowak tò ye' we'ikekeia tajè? Ye' tò ttè e' pakópaia, e'ma ie'pa kè ulurku' ye' ki mik ipakekeyò tò Cristo kòtewà krus mik se' skéie eta. ¹² Erè wépa tso' a' wòkir a' ká

chöukwa ttè ese wa, jeseпа mú e' bióttsgaie i' ta'!

Ñi dalèritsè

¹³ A yamipa, Skèkòl tò se' klö'bak as se' kè serià ttè dalöièno dikia. Erè e' kè dör i sulu wambloie wës s'wák dër sulu ki ikiane es. E' skéie se' ñi kìmù, ñi dalèritsè kueki. ¹⁴ Moisés ttè dalöièno kos e' wöiènewà ttè etkè a, e' tò ichè: "A' malepa dalèritsò wës a' wákpa e' dalèr es."* ¹⁵ A' e' kkò'nù. A' ñi saukeia suluè, a' ñippòkeia tajè wës iyiwak sulusi es, e' ta' a' wákpa è ñi euraawa.

Sene Wikòl Batse'r wa

¹⁶ Es ye' tò a' a' ichè tò se' senù Skèkòl Wikòl wa. Se' serke es, e' ta' i sulu kiane s'wák dër sulu e' ki wamblè, ese kè wamblepasò. ¹⁷ I kiar s'wák dër sulu e' ki, ese kè kiar Skèkòl Wikòl ki. Ñies i kiar Skèkòl Wikòl ki, ese kè kiar s'wák dër suluè e' ki. S'wák dër suluè ena Skèkòl Wikòl e'pa ñi wöklö'uke, e' kueki i kiar se' ki wè ese kè or se' a'. ¹⁸ Erè Skèkòl Wikòl tò se' wèttseke, e' ta' se' kè ku'ia ttè dalöièno dikia.

¹⁹ Wépa tso' iwák dër sulu e' iytòk, e' wèrwà wòshak. Esepa trèr ena e' ia'uke sene sulusi wa. Iyi sulu ese skà kakuètewarakitò darèrèè. ²⁰ Ie'pa tò iyi diòkòl dalöieke. Ie'pa dör alibchökwakpa. Ie'pa ñi saù suluè, ñi wònatkò ñiè, ñippò tajè, ukyèr ñi ki. Ie'pa ulurka bet. Ie'pa e' tssòkà imalepa tsata. Ie'pa dör s'blabatsökwakpa. Wépa e' batsòke ie'pa mik, e'pa è ta' ie'pa ser buaè. ²¹ Ie'pa kè wòbatsò tò i kiane ie'pa ki, ese tso' s'malepa wa. Ie'pa e' ttòke blo' wa, e' kueki i sulu ki wamblekerakitò tajè. E' sù iyi skà suluè wambleke ie'pa tò. Ye' tò a' a' ichekene wës ye' tò iyè'bak es tò wépa serke es, esepa kè dōpa i blúie Skèkòl tso' e' a.

²² Erè mik se' serke Skèkòl Wikòl wa, eta se' ñi dalèritsòke, se' tstsè'rke buaè, se' serke bèrè, i kos dalè'ttsekesò er bua' wa, se' ñi saù er bua' wa, se' er buaè chò s'malepa a, se' ttò moki, ²³ kè se' e' tssòkà tajè, se' e' kkò'nù buaè. Se' serke es, e' ta' ttè dalöièno kos, e' kè dalöseonewà se' wa. ²⁴ Se' wák dër suluè, ñies i kos suluè wamblak se' éna, ese kos watètsa se' dör Cristo Jesús icha e'pa tò. E' dör wës se' tò ese kos ttèwà wòtèulewà krus mik es.

²⁵ Se' serke Skèkòl Wikòl mik, e' kueki se' e' mù as ie' tò se' wèttssù. ²⁶ Kè se' e' tssòkka tajè, kè se' ñi tsiriuk, kè se' ukyènik ñi ki.

6

Se' kawòta ñi kìmuk

¹ A yamipa, a' wèle anemine i sulu wamblè a, e' ta' a' serke Wikòl Batse'r wa, esepa kè ie' kìmuk er bua' wa as ie' e' kòkane. Erè a' e' kkò'nù dō' i sulu tò a' erkiòwè ta

a' armi i sulu wamblè a wës ie' es. ² A' welepa kawö tköke suluë, e' ta' a' ñi kimú. A' tö iwé es, e' ta' a' serke wës Cristo ttè dalöiëno tö ichè es. ³ A' wele e' bikeitsö tö buaë idir imalepa tsata, ñermata kë dö'r i, e' ta' ie' kitö'uke.

⁴⁻⁵ Is se' ser buaë ö suluë ese wërke se' wöki eköl eköl. E' kuëki se' ulitane ké e' sauk tö is se' ser, e' wa se' e' kkö'nü. Se' serke buaë yësyëse, e' ta' se' tsë'rdaë buaë se' wák a. Erë kë se' kâne e' kkö'nuk wës s'malepa serke es.

⁶ I buaë qos tso' a' wä ese kakmú wépa tö a' wöbla'weke Skëköl ttè wa esepa a.

⁷ Kë se' e' kitö'uk tö se' a' Skëköl wayörmí kë nu' ta'. I kuatkësö buaë ö suluë, e' wä wöwëranesö. ⁸ I sulu kiane s'wák dër suluë e' ki wamblè, ese wamblësö, e' ta' e' wä dörane s'ki ta' se' weir michoë. Erë i buaë kiane Skëköl Wiköl ki wë ese wësö, e' ta' e' wä dörane s'ki ta' sene michoë döraë se' ulä a. ⁹ I buaë wëkesö kekraë, kë ilo'yeta', e' ta' aishkuö ta' mik ikéwö de, etä iské döraë se' ulä a. E' kuëki kë se' shtrinuk i buaë uk kekraë. ¹⁰ E' kuëki mik se' a' i buaë örmí, etä iüsö sulitane a, bua'iewä s'yamipa erblöke Cristo mik, esepa a.

Pablo e' chéat

¹¹ Ttè bata i' shtök ye' tso' ye' wák ulä wa. A' isaü tö ikite bërie, es a' wä ijchermi tö mokí ye' tso' ishtök. ¹² Wépa tö a' keke a' wépa tottola kkuölit tök tsir, e'pa tö iwéke es as ie'pa at buaë judiowak malepa ta. Ie'pa tö ichópa tö se' tsatkërke, Cristo kötëwä krus mik se' skéie, e' batamik, e'ma judiowak tö ie'pa we'ikera siarë. ¹³ Erë ie'pa wákpa tottola kkuölit tëule, e'pa kë tö Moisés ttè dalöiëno e' iütè seraä. Ie'pa tö a' keke a' tottola kkuölit tök tsir e' ttsokä iwákpa a tö ie'pa tö a' ké e' wakyuök wës judiowak es. ¹⁴ Erë ye' i', e' kë e' ttsöpakä i ulitane ki. Skëképa Jesucristo kötëwä krus mik, e' ë kikekekayö. E' batamik i sulu qos tso' ká i' a' ese dunewabak ye' a, ñies ese a ye' dunewabak. ¹⁵ S'tottola kkuölit tëule tsir ö kë tëule, e' kë ki Skëköl tkine. Ie' tö se' er mane'wé pa'alí iWiköl wa, e' ë kiar ie' ki. ¹⁶ Wépa qos serke wës ttè i' tö ichè es, as esepa a ie' tö sene bëre mü ena isaü er siarë wa. Esepa dö'r ie' ala'r chök, esepa dö'r Israel aleripa chök ie' a.

¹⁷ Ye' weine qos Jesús ttè kuëki, e' tö tso' ye' wä ye' chkä ki. E' wa ye' tö iwä kkacheke tö ye' dö'r ie' kanë méso mokí. E' kuëki i'tami kë yi tö ye' tsiriwariä ttè e' ki.

¹⁸ A yamipa, as Skëképa Jesucristo er buaë chö a' ulitane a. Es e' idir.

Yëkkuō kit Pablo tō Éfeso wakpa a Efesios

Pablo tō yëkkuō i' kit mik ie' bak Roma wōtëulewā s'wōto wé a Jesús tté buaé paké kuēkī e' ta. I bak ie' ta e' tso' kitule yëkkuō Hechos 28.17-31 e' kī. Pablo tō yëkkuō i' kit Jesús mik erblōkwakpa tso' Éfeso ena ipamik e'pa a. E' kēwō ska' ta Éfeso dōr ká bua'ie ena eē tajē u tso' i dalōieke ie'pa tō Skēkōl skéie e' dalōioie. E' bua'ie dōr ie'pa kēkōl ekōl kiē Artemisa e' dalōioie (Hechos 19.23-31). Mik Pablo shka' Jesús tté buaé pakōk, etā ie' dē'mi Éfeso (Hechos 18.18-21). Erē eē ie' sené bērbēr ē ta imineā. E' ukuōkī tā iskā mineane tā isenē eē duas mañal Skēkōl tté kkachōk. E' tso' kitule Hechos 19 kī.

Jesús mik erblōkwakpa kē wā kabene ku' tajē. E' kuēkī Pablo kē wā i kitē tajē e' kī. E' skéie i buaé tsakjē o' Skēkōl tō se' a, ier buaé yē' siā e' batamik, e' kī ie' tō ikit kibiie. Ie' tō ichē tō e' kuēkī se' kawōtā senuk Skēkōl kīkokaie. E' kit ie' tō yëkkuō i' kī.

Jesucristo wa Skēkōl tō se' ulitane tsatkē' Israel aleripa ena pē' ulitane, ñies e'pa er bua'wēitō ñi kī.

Shkē'wē

¹ Ye' dōr Pablo. Skēkōl wák er wa ye' dōr Jesús ttekōlpa tsā, e'pa ekōl. Ye' tso' yëkkuō i' shtōk s'batse'rpa e' tkēulewā darērē Cristo Jesús mik serke Éfeso, e'pa a. ² Skēkōl dōr S'yē ena Skēkēpa Jesucristo as e'pa er buaé chō ena sene bēre mū a' a.

Skēkōl tō se' tsatkē Jesucristo batamik

³ Skēkōl dōr Skēkēpa Jesucristo yē, e' kīkōkāsō tajē. Se' batsulewā Cristo mik, e' kuēkī Skēkōl er buaé ché se' a i kōs buaé tso' ie' wā ká jai a e' wa. ⁴ Kam ie' tō ká i' yuō, e' yōkī se' shukitbakitō as se' dō batse'r, kē kī i sulu tā' yēs ie' wōa, se' batsulewā Cristo mik e' batamik. Ie' éna se' dalēr tajē, ⁵ e' kuēkī ie' tō ibikeitsbak tō se' tseratkōitō ila'rie Jesucristo batamik, e' kiane ie' wák kī, ñies e' tō ie' tssé'weke buaé. ⁶ Ie' tō iwé es as se' tō ie' kīkōkā mīchoē ie' er buaé ché se' a tajē shūtē e' kuēkī. E' kōs wé ie' tō ilā dalēr tajē ie' éna, e' batamik. ⁷⁻⁸ Cristo kōtēwā se' skéie, ie' pē tēne, e' wa se' yēnettsā sene sulu ulā a ena se' nuī o'yo'yé Skēkōl tō se' kī. E' wa se' isuē tō ie' er buaé ché tajē shūtē se' a. Nies ie' tō erbike buaé mé se' a as i weke ie' tō e' wā ar se' a. ⁹ I bikeitsbak ie' tō wē, e' wawēitō i o' Cristo tō e' batamik. Kuaē tā iblē'wāitō sulitane yōkī, erē iwā kkachēitō se' a. ¹⁰ Ie' tō ibikeitsbak tō mik ikēwō de, etā ie' tō Cristo tkerakā i' yūlitane tso' ká jai a ena ká i' a e' wōkirie.

¹¹ I kōs wēke Skēkōl tō, e' wēke ie' tō iwák er wa wēs ie' kī ikiane es, wēs ie' tō ibikeit-seke es. Es sa' dōr judiowak e'pa shukitbak ie' tō as sa' dō ie' ichaie, sa' batsulewā Cristo mik e' batamik wēs ie' tō ibikeitsbak es. ¹² Ie' tō iwé es as sa' erblē' kewe Cristo mik e'pa tō ie' olo tajē e' kīkōkā. ¹³ Es a' ñies, mik a' tō s'tsātkē tté buaé mōkī e' tssé tā a' erblē imik, etā a' bātsewā Cristo mik ena Wikōl Batse'r muk ikablē' e' méitō a' a iwā kkachōie tō a' dōr ie' icha. ¹⁴ Wikōl Batse'r tso' se' a, e' dōr iwā kkachōie tō i kōs yē' Skēkōl tō tō imeke, se' dōr ie' icha, e'pa a aishkuō tā, e' meraēitō se' a. E' kuēkī se' wā ijcher tō ie' tō se' tsātkeraē da'a. E' kuēkī ie' olo tā' tajē, e' kīkōkāsō.

Pablo tté Skēkōl tā Éfeso wakpa kī

¹⁵ E' kuēkī, mik ye' tō a' tté tssé tō a' erblōke mōkīē Skēkēpa Jesús mik, ñies mik ye' ittse tō s'batse'r malepa kōs dalēritseke a' tō tajē, ¹⁶ e'tāmi wēstela yē'miyō Skēkōl a' a' dalērmik kekraē mik ye' tōke ie' ta etā. ¹⁷ Ie' dōr Skēkēpa Jesucristo e' Kēkōl. Ie' dōr S'yē olo ta' tajē e'. Ie' a' ye' tso'ie ikiōk tō ie' tō a' kīmē iWikōl wa as ie' i'yi wā ar buaé a' éna, ñies as a' wā ijcher bua'iewā tō yi dōr ie'. ¹⁸ Ie' tō se' klōg' ikablē' se' a e' wā panuk krōrōē. E' tso' ie' wā mē se' dōr ie' icha batse'rpa esepa a. Ye' tso'ie ie' a ikiōk tō a' er ñi'uitō as kōs kablē ñe' bua' dōr ena olo dōr e' wā ar a' éna. ¹⁹ Ie' diché tā' tajē i'yi ulitane tsata. I kōs ormi ie' a. Idiché e' wa ie' tso' se' erblōke Cristo mik, e'pa kīmuk. Ye' tso'ie ikiōk ie' a tō a' er ñi'uitō as e' kōs wā ar bua'ie a' éna. Diché e' dōr tajē shūtē, ²⁰ e' wa Cristo kōtēwā, e' shkeo'kane ie' tō. Diché e' wa ie' tō Cristo tkéka ká jai a iulā bua'kka i'yi ulitane wōkirie. ²¹ Eē Cristo tkērka diché tā' tajē i'yi wōkir, i'yi wák, i'yi kēkōl wā diché tā', ese kōs tsata. Ie' tkēnekā i'yi ulitane tsata. Ie' dōr i kōs tso' i'ñe tā ena aishkuō tā e' tsata. ²² Skēkōl tō i kōs mēwā ie' klō dikjā. Nies ie' tō iméka se' dōr ie' icha e'pa kōs wōkirie. ²³ Se' dōr wēs Cristo wák chkā es, tā ie' dōr wēs s'wōkir es. Ie' tō se' wēttseke i kōs kiane ie' kī wē ká i' kī, e' uk. Ie' tso' ká wā ñe, kē i a ie' wōklōnuk.

2

Skēkōl er buaé ché se' a se' tsatkoie

¹ Kam a' erblō Cristo mik, e' yōkī a' bak e' wamblōk suluē, e' kuēkī a' bak wēs s'duulewā es Skēkōl a. ² E' kēwō ska' tā a' bak senuk suluē wēs wēpa kē tō Skēkōl dalōie esepa ser es. Wimblu sulusi dōr i sulu kōs tso' ká i' a e' wōkir e' ttō iūtōk a' bak. Ie' tso' Skēkōl tté dalōseukwā wakpa esepa wōrieikōk. ³ Se' kōs bak senuk wēs ie'pa es. I sulu kōs kiane s'wák dēr suluē e' kī wamblē, ese wamblōk se' bak. Se' erbike sulu, e' ē wā wamblōk se' bak s'wák tssé'wōie buaē. Se' bak wōmeulettsā weinuk Skēkōl ulā a wēs pē'

malepa es. ⁴⁻⁵ Se' bak duulewə se' nui kj, erë Skëköl tō se' suë er siarë wa tajë. Ie' tō se' dalëritse tajë. E' kuekj ie' tō sene michoë mé se' a. E' dör wës ie' tō se' shkë'wékane Cristo tã es. Ie' er buaë ché se' a tajë, e' kuekj se' tsatkëne. ⁶ Se' batsulewə Cristo Jesús mik, e' kuekj e' dör wës Skëköl tō se' shkë'wékane Cristo tã ñita es. Nies ie' tō se' tkëkə Cristo tã ñita ká jai a. ⁷ E' kōs wé ie' tō es iwā kkachoië aishkuō tã tō kōs ie' er buaë ché se' a i wé Cristo Jesús tō se' dalërmik e' batamik. E' dör tajë shutë kē wötə tã' ekkë. ⁸⁻⁹ Skëköl er buaë ché a' a, e' batamik a' tsatkëne, a' erblöke Jesucristo mik e' kuekj. E' kē dör i buaë wé a' tō ie' wörkj ese skéie. Ie' tō a' a imé éme wës iyi kakkme es. Ie' tō iwé es as kē yi e' ttsōkə tō ië' tsatkëe i buaë wéitō ese batamik. ¹⁰ Ie' tō se' er mane'wé pa' ali se' batsulewə Cristo Jesús mik e' batamik. Ie' tō iwé es as se' tō i buaë kōs ese ü. E' kōs bikeitsbakitō as se' ser wës ie' kj ikiane es.

Judiowak ena wépa kē dör es, esepa de wës wák eköl ë es Cristo batamik

¹¹ A' wépa kē dör judiowak, kē a' éna ichōkwa tō wës a' bak kām a' erblō Cristo mik e' yōkj. Judiowak wépa kōs esepa tottola kkuölit tëule tsir iwā kkachoië tō ie'pa dör Skëköl icha. Pë' kē dör judiowak, esepa kië ie'pa tō tottola kkuölit kē tëule ese wakpa. Es ie'pa tō a' cheke suluë. Ie'pa a' a dör ñā. ¹² A' éna ianū tō a' bak e' butsulettšā bānet Cristo yōkj. A' kē bak Israel aleripa shūa. I' uk Skëköl kablë' ie'pa a' éna ttë mēne ie'pa a' tsakjē e' shūa a' kē bak. A' bak senuk ká i' a Skëköl chōk kē tã', kē a' i panetã'. ¹³ Erë i'ñe tã' a' batsulewə Jesucristo mik. E' kuekj a' dewā Skëköl ska' buaë, Cristo Jesús kōtəwā a' skéie, ie' pē tēne a' tsatkoie, e' batamik.

¹⁴ Cristo tō judiowak ena pē' kē dör judiowak, esepa er bua'wé ñi kj. Se' bak ñi bolōkpaie, erë Cristo tō se' er bua'wé ñi kj. Ie' tō se' wōiēwā ká etkë wakpaie. I' tō se' wé ñi bolōkpaie ese shulë ie' tō ikōtəwā krus mik se' skéie e' wa. ¹⁵ Ttë me'atbak Skëköl tō judiowak a' dalōiëno, e' tō se' me'ka ñi bolōkpaie. Erë Cristo kōtəwā se' skéie e' kuekj ttë e' kōs kē diché tã'ia. Skëköl tō iwé es as sa' dör judiowak ena a' kē dör judiowak, e'pa dō ñi yamipae batsulewā Cristo mik wës wák eköl ë es. Es ie' tō se' er bua'wé ñi kj. ¹⁶ I' tō se' wé ñi bolōkpaie, ese shulë Cristo tō. Ie' kōtəwā krus mik se' skéie, e' wa ie' tō Skëköl er bua'wé judiowak kj ena pē' kē dör judiowak esepa kj. Es se' de wës wák eköl ë es Skëköl a. ¹⁷ Sene bërë Skëköl tã, e' ttë buaë pakōk Cristo de, pē' kē dör judiowak e' butsulettšā bānet Skëköl yōkj, esepa a, ñies judiowak kē e' butsulettšā bānet esepa a. ¹⁸ Cristo batamik se' kōs dōwami buaë S'yé ska', iWiköl dör eköl ë, e' wa. ¹⁹ E' kuekj i'ñe tã a' kē dör wës ká kua'kj

wakpa es. A' de s'batse'rpa kjië. Nies a' de Skëköl ala'rie. ²⁰ Se' dör wës u es. Jesús ttekōlpa tsā ena Skëköl ttekōlpa, e'pa dör wës u kukulëwō es. Jesucristo wák dör wës u chki es. ²¹ Cristo dör u wōklō'ukwak. Se' kōs dör u e' yese alë. Cristo batamik u e' yōmir dō ide u etkue batse'r Skëkēpa a' ekkë. ²² Se' batsulewā Cristo mik, ñies se' batsulewā ñi mik, es se' kōs dō wës Skëköl wé es, e' a Skëköl serke iWiköl wa.

3

Pablo klōne Cristo ttë pakōk pē' kē dör judiowak esepa a

¹ Ye' wák tso' wōtëulewā s'wōto wé a' Cristo Jesús ttë pakë kuekj a' kē dör judiowak esepa kimoie. Skëköl er buaë ché a' a tajë, e' kuekj ie' a' ye' tso' ikiök a' kj. ² Ye' wā ijcher tō a' wā ittseule tō Skëköl er buaë ché ye' a, e' kuekj ie' tō kanë i' me' ye' a' Jesús ttë pakōk a' kē dör judiowak esepa a. ³ Ibikeitsbak Skëköl tō wé, e' blë'waitō erë iwā kkayë'itō ye' a. E' wā shtétke ye' tō a' a yëkkuō i' kj bōt mañiat. ⁴ Yëkkuō i' suë a' tō, etā a' éna iwā armi tō Skëköl tē blëulewā se' yōkj kuaë, e' wā ane ye' éna buaë. ⁵ Ibikeitsbak Skëköl tō wé Cristo batamik, e' blëulewā kuaë. Erë i'ñe tã ie' tō iwā kkaché iWiköl wa sa' dör Cristo ttekōlpa tsā e'pa a, ñies Skëköl ttekōlpa batse'r e'pa a. ⁶ Ttë e' blëulewā se' yōkj kuaë, e' wā dör i' es: A' kē dör judiowak, esepa kiekie Skëköl tō Jesús ttë buaë e' wa as i kōs tso' ie' wā mē sa' a, e' muītō a' a' ñies, as a' dōñak sa' tã ñita wës wák eköl ë es, as i kōs muk Skëköl kablë' sa' a' e' dō a' ulā a' ñies, a' batsulewā Cristo Jesús mik e' kuekj. ⁷ Skëköl er buaë ché ye' a, e' kuekj ie' diché wa ie' tō ye' me'kə ttë buaë ñe' wakanéuk.

⁸ S'batse'rpa kōs, e' sulula ye' dör. Erë Skëköl er buaë ché ye' a, ie' tō ye' shushtë Cristo ttë buaë e' pakōk pē' kē dör judiowak esepa a. I' tso' Skëköl wā ie'pa a' Cristo batamik, e' dör buaë shutë, kē se' a' iwā bikeitsuk ekkë. ⁹ Nies i' bikeitsbak Skëköl tō wé Cristo wa, e' wā pakōk sulitane a' ie' tō ye' patkë. Ttë e' bak blëulewā ká iaiāe, e' dör i'yi ulitane yuōkwak e' wa. ¹⁰ Ie' kē wā ikkayēne yi a' ká iaiāe tã, ie' tso' se' dör Skëkēpa Jesús icha e'pa panuk e' kuekj. Se' wa ie' tō iwā kkaché i'ñe tã i'yi wōkir ena i'yi wák tso' kē wértā'wā ese kōs a' as ie'pa éna i'ar tō ie' siwā' dör jskjē tsakjē i'yi ulitane tsatā. ¹¹ E' kōs wé ie' tō Cristo Jesús dör Skëkēpa e' wa, wës ie' tō iwā yōbië e' bikeitsbak es. ¹² Se' batsulewā Cristo mik, se' erblöke ie' mik, e' kuekj se' dōmiwā buaë ttōk ie' tã kē suarta', kē wōklōr i' a. ¹³ Ye' weirke kōs a' dalërmik, e' wa a' kē e' ttsōkka. E' kuekj ye' tō a' a' ichë tō kē a' e' siāukwā.

Pablo ttēne Skëköl tã Éfeso wakpa kj

¹⁴ Iyi ekké kôs kuekî ye' e' tkéwâ kuchê kî sy'ê wôrki ttôk ie' ta'. ¹⁵ I kôs dör ttsé'ka kâ jai a ena kâ i' a, e' tso' ie' ã batamik. ¹⁶ Ie' olo ta' tajê shutê, e' a ye' tó ikieke tó ie' tó a' er diché iô iWikôl wa. ¹⁷ Nies ye' tó ikieke ie' a tó Cristo mú sêr a' er a, a' erblôke ie' mik e' kuekî. Ye' tó ie' a ikieke tó a' e' tkôwâ darêrêê ñi dalêritsôk ñies Skêkôl dalêritsôk. ¹⁸ Ye' tó ikieke ie' a es as a' ena s'batse'r malepa, e'pa kôs éna iwâ ar tó kôs Cristo éna se' dalêr, e' dör tajê, shoê, batsjê, kakkeê, iskjê, kê ênukwa. ¹⁹ Ye' kî ikiane tó a' éna iwâ anù buaê tó kôs Cristo éna se' dalêr, e' tkôkâ kôs se' kabikeitsô e' tsatâ. Es ye' kî ikiane as a' sêr buaê yêsýsê, kabikeitsô buaê mokjê wes Skêkôl wák es.

²⁰ Skêkôl diché ta' tajê, e' tso' iwakanéuk se' er a. Ie' tó i buaê wêmi se' a, i kôs kiekeso ena i kôs bikeitsekesô e' tsatâ, e' kuekî ie' kîkôkasô. ²¹ As Skêkôl kîkôkâ se' dör Skêkêpa Jesús icha e'pa tó. Nies ikîkôkasô Cristo Jesús kuekî kêkraê. Es e' idir.

4

Se' dör wes ñi yamipa es Wikôl Batse'r wa

¹ Ye' tso' wôtêulewâ Skêkêpa Jesús ttê kuekî. Skêkôl er buaê ché a' a' tajê Cristo batamik, e' kuekî ye' kôkôchô a' a' tó a' sênú buaê yêsýsê wes Skêkôl tó a' klôg'bak senuk es. ² A' e' wôôwa bêrê, a' sênú buaê ñita kê kêsik wa. A' ñi dalêritsô, ñies a' ñi dalê'ttsô er bua' wa. ³ A' kôs dör wes ñi yamipa es Skêkôl Wikôl wa. A' e' chô darêrê as a' kê ñi blabatsôlor ñi yôkî. A' sênú bêrê ñita. ⁴ Se' kôs dör wes wák ekôl ã es. Skêkôl Wikôl tso' se' ta' e' dör ekôl ã. Skêkôl tó se' kôs klôg' as se' sêr michoê ie' ta, e' wâ paneke se' kôs tó ñita ttsé'ne buaê wa. ⁵ Se' Kêkôl dör ekôl ã, ttê mik se' erblôke e' dör etkê. S'wôskuê etkê a' se' ulitane wôsune. ⁶ Skêkôl dör ekôl ã, e' dör se' ulitane yê. Ie' dör se' ulitane wôkir. Ie' tso' iwakanéuk se' ulitane wa, ñies ie' tso' se' ulitane ta.

⁷ Se' kôs dör wes wák ekôl ã es, erê Cristo tó imé se' a' ekôl ekôl kanebloie ie' a' kua'kî kua'kî wes ie' kî ikiane es. ⁸ E' dör wes itso' kitule Skêkôl yêkkuô kî es, e' tó ichê:

“Mik ie' e' alékâ ibolôkpa kî etâ ie' mikâne kâ jai a. Ibolôkpa klô'wéwajitô tajê, e'pa mítser iwâ e' ta,

ñies i buaê méitô iwakpa a.”*

Es Skêkôl yêkkuô tó ichê.

⁹ Wê ichêitô tó “ie' mikâne kâkke”, etâ zîma e' wâ dör? E' wâ dör tó ie' dê'rô kewe kâ diâ kaska'. ¹⁰ E' wâ kiane chê tó ie' dê'rô kâ diâ kaska', e' ã mine'kane kâ jai a' i'yi ulitane tsatâ kâ kôs wâ ioie ie' olo tajê e' wa.

¹¹ Cristo tó diché mé se' a' ekôl ekôl kanebloie ie' a' itte. Se' wêlepa shushtë ie' tó kaneblok ie' a' ittekôlpa tsâie. Se' wêlepa skâ

shushtë ie' tó Skêkôl ttekôlpaie. Se' wêlepa skâ shushtë ie' tó ittê buaê pakôkwakpaie. Se' wêlepa skâ shushtë ie' tó ittê klô'ukwakpa wôkirpaie ena s'wôbla'ukwakpaie ittê wa. ¹² Esepa kanê dör s'batse'r malepa kôs wôbla'uk kaneblok buaê ie' a' ena ñi kîmuk buaê. Se' sêrke wes ie' kî ikiane es, e' ta se' kôs dör wes Cristo chká es, e'pa er diché kî iêrdaê Cristo ttê a. ¹³ Es se' kôs dôraê erblôk ñikkêê Jesús dör Skêkôl Alâ, e' mik. Nies se' kôs wâ ijcherdaê ñikkêê se' er a tó wes ie' dör. Se' dôraê wes wêm kibineône es. Se' sêrdaê buaê yêsýsê wes Cristo es. ¹⁴ Es se' kê dôpaia wes alala es kîter tottola ttê ulitane wa. Esepa dör wes dichawô ppê siwa' tó es. S'wôbla'ukwakpa kache ttê wa, e'pa erblôk tajê, ie'pa tó ttê pa'ali yuêmi s'kitô'woie. Mik se' kibine Cristo ttê a, etâ esepa kê kîtônukia yî a. ¹⁵ Kê se' e' muktsa kîtô'wê kache ttê wa. E' skêie ttê mokî, ese chekesô ñi a se' ñi dalêritsô e' kuekî. Se' tó iwê es, etâ se' diché iêrke buaê Cristo dör s'wôkir, e' ttê kôs a. ¹⁶ Cristo batamik se' kôs dör wes s'chká es. S'chká a' s'dichêwô tso', s'kicha tso' ena s'yese skâ tso' tsâkjê, e' kôs tso' iêulewâ buaê ñikkêê, kanebloke buaê ñikkêê ñita. Es se' dör tajê, e'pa kanebloke Cristo a' ekôl ekôl kanê dör kua'kî kua'kî, erê Cristo batamik se' dör wes chká etkê es, iêulewâ buaê ñita, kanebloke buaê ñita. Es se' mir buaê, ñi kî diché iôke buaê ñikkêê ñi dalêr wa.

Kê se' senukiâ wes pè' kê tó Skêkôl dalôie es

¹⁷ Skêkêpa Jesucristo ttô wa ye' tó a' a' ichê tó kê se' seriâ wes pè' kê tó Skêkôl dalôie sêr es. I kôs bikeitseke ie'pa tó, e' wâ kê dör ie bua'. ¹⁸ Ie'pa erblôkê ttsenewatke. Skêkôl ttê mokî, e' wâ kê ane ie'pa éna yês. Ie'pa er darêrê, e' kuekî sene mokî meke Skêkôl tó se' a, e' kê dê' ie'pa ulâ a. ¹⁹ Ie'pa er burinewa. Ie'pa e' mettsâ i sulu kukuêtôkwa darêrêê. Ie'pa e' ia'uke sene sulusi wa, kê e' wôklô'uta' yês.

²⁰ Erê Cristo ttê kê wa se' wôblane senuk es. ²¹ Mokî a' tó ie' ttê ttsé, a' e' yuê ie' ttê mokî wa. ²² E' kuekî se' bak senuk suluê, ese kôs olo'yôsô. Nies se' wák dêr suluê, e' olo'yôsô. E' tó se' kîtô'wêke i sulu wamblôk. Se' tó iutê es, e' ta se' er sulurdawa. ²³ Erê se' erblôkone kua'kî buaê yêsýsê. ²⁴ Skêkôl tó se' wák dêr suluê, e' mane'wêtttsâ pa'ali wes ie' wák es, e' kuekî se' sênú yêsýsê ena batse'r wes ttê mokî tó ichê es.

²⁵ E' kuekî a' kê kachôkia ñi kî. Se' kôs dör wes wák ekôl ã es, e' kuekî i cheke a' tó ñi a, e' chô ttê mokî wa.

²⁶ A' ulune, e' ta kê iwâ wamblar. A' er buanúne kam kâtuirwâ e' yôkî. ²⁷ Kê kawô mar bê a' as ie' tó a' kô i sulu wamblôk.

* 4:8 Salmo 68.18

²⁸ Yi bak akblök, e' kë akblökiä. E' skéie ese kaneblö iwák ulä wa as iulä ä iwä dö tä ikakmëitö s'siarëpa ä.

²⁹ Ttë sulusi kë chariä. E' skéie a' tö ttë buaë ese ä chö s'malepa kukua as ie'pa kí er töwä Skëköl mik darërë. Es a' tö ie'pa kimëmi buaë mik ie'pa kí ikiane etä. ³⁰ Skëköl tö iWiköl me' se' ä iwä kkachoie tö se' dör ie' icha. Es se' wä ijcher moki tö Skëköl tö se' bleraë buaë dö mik se' tsatkërdattsa aishkuö tä, e' k'ewö ska' tä. E' kueki kë i sulu wamblaria as Wiköl Batse'r kë eriar. ³¹ Kë a' kësik blökiä nì kí. Kë a' nì saukiä suluë. Kë a' ulunukiä nì kí. Kë a' wöñanukiä nì kí. Kë a' nì chökiä suluë. Ese qos olo'yö. ³² E' skéie i buaë ë ü nì ä. A' nì saü er siarë wa. I sulu wambleke a' tö nì kí, ese nuí olo'yö nì kí wës a' nuí olo'yé Skëköl tö a' kí Cristo batamik es.

5

¹ A' dör Skëköl ala'r dalër tajë ie' éna, e' kueki a' senú buaë yësýsë wës ie' ser es. ² A' nì dalëritsö kekraë wës Cristo tö se' dalëritsë es. Ie' e' mettsä ttëwä se' skéie. E' wër buaë Skëköl wa wës iyi mokesö ie' a' ala'r buaë masmas es. ³ A' senú wës s'batse'ra ké senuk es. Kë a' kâne trënu. Kë a' kâne e' ia'ukkä sene sulusi wa. Kë a' kâne iyi kkechök. İyi ese yöki a' e' kkö'nú bua'iewä as kë yi tö a' kkatö iki. ⁴ Ttë sulusi qos, ttë kë wä tä' qos, ttë tsuleie kulüie qos, ese kë char. E' skéie Skëköl ë kikkökä. ⁵ A' wä ijchenú buaë tö wëpa trërke ena wëpa tö iyi sulusi wambleke, nìes wëpa tö iyi kkecheke (e' dör wës iyi diököl dalöie skëkölle es), esepa qos kë döpa i blüie Cristo ena Skëköl e'pa tso' e' a.

Sene buaë yësýsë

⁶ İyi sulu ekkë qos kueki wëpa tö Skëköl ttë dalösewëwä, esepa kí Skëköl kësik ardaë. E' kueki kë a' e' muktsä yi ä kitö'wë ttë kë wä tä' ese wa. ⁷ Kë a' e' tiük ie'pa esepa tä, a' e' skö ie'pa yöki bänet. ⁸ A' bak senuk suluë, e' dör wës a' bak senuk kä tssettseä ä es. Erë j'ñe tä a' tso' batsulewä Skëkëpa Jesús mik, e' dör wës a' serke kä nì ä es. E' kueki a' senú wës s'ser kä nì ä es. ⁹ S'serke wës kä nì ä es, esepa er buaë, ser yësýsë ena ttö mokië. ¹⁰ A' e' chö e' wöbla'ük i wër buaë Skëkëpa wa ese wa. ¹¹⁻¹² I sulu wambleke wëpa ser wës kä tssettseä ä es, esepa tö, ese kë dör iie bua'. I sulu wambleke ie'pa tö akirie, ese pakë tö s'jaëwë ekkë. E' kueki kë i sulu wamblaria yës wës ie'pa es. E' skéie i buaë kí ü kekraë. E' tö ie'pa ä ikkachëmi tö i wambleke ie'pa tö e' dör suluë. ¹³⁻¹⁴ Erë kä nìwe tö iyi ulitane kkachëwä buaë mía nìweie. E' kueki mik i sulu wambleke ie'pa tö e' kkachésö ie'pa ä,

e' tä ie'pa wëlepa éna iarmi tö e' dör suluë tä ier mane'umi tä imiä ser buaë wës kä nìwe wakpa es. E' kueki ttë tö ichë i' es:

“A' dör wës s'kapötkëter es, esepa t'ñü, a' dör wës s'duulewä es, esepa shkenükane, etä Cristo tö a' er nì'weraë.”

¹⁵ E' kueki a' ser kkö'nú a' tö. Kë a' senukiä wës wëpa kë er tä' esepa ser es. E' skéie a' senú yësýsë. ¹⁶ Tajë pë' tö iyi sulu wambleke j'ñe tä, e' kueki i buaë ormi se' ä, e' tä iüsö qos se' a' iormi ekkë. ¹⁷ Kë a' senuk wës kë se' erbiökötä' buaë es. Erë i kiane Skëkëpa Jesús kí tö se' tö iwë, ese wa anü a' éna. ¹⁸ Kë a' e' ttökkaia blo' wa yës. E' tö s'sulu'wëkewä da'ä. E' skéie a' senú buaë yësýsë kekraë Wiköl Batse'r diché wa. ¹⁹ Mik a' nì dapa'uke, etä a' tssö nita Salmo wa ena Skëköl tssé wa, nìes tssé meke iWiköl tö a' ä ese wa. A' tssö Skëköl ä ikikokaie a' er qos wa. ²⁰ Wëstela chö kekraë Skëköl dör S'yë e' ä Skëkëpa Jesucristo ttö wa.

Wës se' ké senuk nita

²¹ Cristo dalöieke a' tö, e' kueki a' nì dalöiö. ²² Alakölpa ké iwëpa dalöiök wës ie'pa tö Skëkëpa dalöieke es. ²³ Alaköl wëm dör ie' wökir wës Cristo dör ie' ichapa wökir es. Ie' dör ie'pa tsatkökwa. Ie'pa dör wës ie' chkä es. ²⁴ E' kueki alakölpa ké iwëpa dalöiök i qos ä wës wëpa dör Cristo icha esepa tö ie' dalöieke es.

²⁵ A' wëpa, a' alakölpa dalëritsö wës Cristo tö se' dör ie' icha esepa dalëritseke es. Ie' e' mettsä ttëwä se' skéie. ²⁶ Ie' tö iwë es se' batse'woie. Ie' tö se' paiklé ittë wa as se' dö maneneë Skëköl wöä. E' wä sukesö mik se' wösune etä. ²⁷ Ie' tö iwë es äs se' dö ie' wák wöki batse'r, kë kí i sulu tä' yës, olo tä' tajë wës alaköl ulabatsöketke es, ese paieule buaë, kë iaulekä, idatsi' kë wökligulekä. ²⁸⁻³⁰ Es nìes wëpa ké ilakölpa dalëritsök wës ie'pa e' dalëritsö es. Kë yi e' saüta' suluë. E' skéie se' e' kkö'nú buaë, e' tiö buaë. E' kueki wëm tö ilaköl dalëritseke, e' wa ie' wák e' dalëritsö. Es nìes se' dör Cristo icha, e'pa dör wës ie' chkä es, e' kueki ie' tö se' kkö'neke buaë. ³¹ Itso' kitule Skëköl yëkuö kí i' es: “Wëm kë serpaia iyë ena imi e'pa dapömik, e' skéie iserdawä laköl tä. Ie'pa bül serdaë nita tä ie'pa mía wës wák eköl ë es.” ³² Ttë e' dör tajë jskië, kë se' éna iwä ar bet. Erë ye' ä tä, ttë e' tso' Cristo ena se' dör ie' ichapa e'pa chök. ³³ Erë nìes ttë e' tso' se' ä ichök tö wëpa qos ké ilakölpa dalëritsök wës iwäka e' dalëritsö es. Nìes alakölpa qos ké iwëpa dalöiök.

6

¹ A' ala'rla, a' yë ena a' mì, e'pa ttö dalöiö Skëkëpa Jesús dalërmik, e' dör buaë yësýsë e' kueki. ²⁻³ Ttë dalöiëno me'atbak Skëköl tö

e' et tò ichè: "A' yé ena a' mì e'pa dalöiö. A' tò iwé es, e' ta' a' kawö tköraë buaë ena a' serdaë ká tajé ká i' kî."* Ttè e' dör ttè dalöiëno tsá kablé se' a' ilé uk iütè skéie e'.

⁴ A' dör ala'rla yéwöpa ena imiwöpa, kè a' tò a' ala'rla uluukká. E' skéie ie'pa tala'ü buaë, ie'pa shulö er bua' wa. Nies ie'pa wöbla'ü Skékëpa Jesús ttè wa.

⁵ A' klöulewá kanè mésoie, a' wökirpa tso' ká i' kî, e'pa ttö iütö er mokî wa. Ie'pa dalöiö suane wa painé wa. A' kaneblö ie'pa a' buaë wës a' chöpa kaneblök Cristo a' es. ⁶ A' kaneblö buaë ie'pa a' kekraë, kè dör mik ie'pa tò a' suëke e' é ta' ie'pa wökatoie tò a' dör kanè mésopa buaë ese. Mokî a' dör Cristo kanè mésopa, e' kuëkî a' kaneblö ie'pa a' kaneë wës Skéköl kî ikiane es. ⁷ A' kaneblö ie'pa a' kaneë wës Skékëpa Jesús wák a' s'kaneblö es, kè dör wës s'kaneblö s'ditsö a' es. ⁸ A' wá ijcher tò wépa tso' klöulewá kanè mésoie ena wépa kè dör es, esepa kôs a' Skékëpa Jesús tò iské meraë eköl eköl wës i' buaë wésö es.

⁹ A' dör kanè wökirpa, a' kanè mésopa dalöiö ñies. Kè ie'pa pauñar. A' éna ianú tò a' ena ie'pa, e'pa kôs wökir dör Skéköl tso' ká jai a' e'. Se' kôs kawötá ie' ttè dalöiök. Se' dör kanè wökirpa ö se' dör kanè mésopa ésepa, esepa kôs dör ñies éme ie' a'.

Se' e' tsatkö bë yökî

¹⁰ A' yamipa, ibataie ta' ye' tò a' a' icheke tò a' e' diché iö kekraë a' batsulewá Skékëpa Jesús ta' e' wa, ñies ie' diché tajé e' wa. ¹¹ I' kôs mé Skéköl tò a' a' e' tsatkoie i' sulu yökî, e' dör wës i' kôs tso' ñippökwakpa wá e' tsatkoie es. E' iö a' tò as a' e' tsatkö, e' wa a' e' tköwá darërë bë éna se' kitö'wak e' yökî. ¹² Kè se' ñippökü' s'ditsö ta'. E' skéie se' ñippöke iyi sulusi diché ta' kè wërta'wá esepa ta'. E'pa dör iyi wökir ena iyi wák tso' i' sulu kôs tso' s'pamik wës stuí a' es ese wëttsuk. ¹³ E' kuëkî i' kôs mé Skéköl tò a' a' e' tsatkoie, e' iö a' tò, e' klö'ü as mik i' sulu datse a' erkiöyk i' sulu wamblök, etá a' a' iwöklör. A' tò iwé es kekraë, e' ta' a' e' alöraká i' sulu kî ta' a' a' e' tkërdawá darërë mokîe.

¹⁴ E' kuëkî a' tso' erki ñippök i' sulu ta. Skéköl ttè mokî e' klö'ü a' tò, e' dör wës ñippökwakpa kipamo es. A' senú yësyésé Skéköl a, e' tò a' kimeräë wës iyi daloie ieke ñippökwakpa tò ibatsî' kî e' tsatkoie es. ¹⁵ Skéköl tò a' er bua'wéne ie' kî Cristo batamik, e' ttè buaë klö'wé a' tò, e' dör a' a' wës ñippökwakpa klökkuö iöká as kè ikulirttsa es. ¹⁶ Nies a' erblö kekraë Skékëpa Jesús mik, e' dör wës i' tso' klöule ñippökwakpa wá iulá a' shoë e' tsatkoie es. E' wa a' tò i' sulu kôs patkeke bë tò a' kî ese kôs wöklö'weraë. E' dör wës kuaböt wöñarke bö'ie uyeke

ñippökwakpa kî, e' wöklö'weke wöshteke i' tso' ie'pa wá iulá a' e' wa es. ¹⁷ Skéköl tò a' tsatkeraë, e' bikeitsö a' tò kekraë, e' dör wës iyi daloie tkekeka ñippökwakpa tò iwökir kî e' tsatkoie es. Nies a' er múwá ie' ttè kî, e' dör wës ie' Wiköl tabé es. ¹⁸ I' kôs a' ta' ikiö ie' a' tò ie' tò a' kímè. Ie' ta' a' ttö kekraë i'Wiköl wa, kè ilo'yar yës. Nies ie' a' ikiö s'batse'r malepa kôs kî. ¹⁹ Nies ikiö ie' a' tò ye' a' ttè mèitö wá paké as ye' tò Jesús ttè buaë bléulewá ká iaiäë, e' wá pakö kè suarta'. ²⁰ Ye' patkéule ttè buaë e' pakök, erë j'ñe ta' ye' tso' wötëulewá s'woto wé a' ttè e' kuëkî. A' ikiö Skéköl a' ye' kî as ye' tò iwá pakö buaë kè suarta'.

Pablo e' chéat

²¹⁻²² Ye' kî ikiane tò a' wá ijcher tò is ye' tso' ena i' weke ye' tò. E' kuëkî ye' tò yëkküö i' patkeke Tíquico ulá a. Ie' dör s'yami dalër tajé sa' éna. Ie' dör Skékëpa Jesús kanè méso yësyésé ese. Ie' tò a' a' ichëmi tò is ye' tso'. Nies ie' tò a' er diché iëmi.

²³ Skéköl dör S'yé ena Skékëpa Jesucristo as e'pa tò sene bërë mù s'yamipa kôs a. Nies as Skéköl tò ie'pa kímü ñi dalërítsök buaë. Nies as ie'pa erblö Skéköl mik kekraë. ²⁴ As Skéköl er buaë chö wépa éna Skékëpa Jesucristo dalër kekraë kè manertá'ttsá esepa kôs a.

* 6:2-3 Deuteronomio 5.16

Yëkkuö kit Pablo tö Filipos wakpa a Filipenses

Mik Pablo tö yëkkuö i' kit, etä ie' tso' Roma wötëulewä s'woto wé a Jesús tté buaë paké kueki. E' tso' kitule Hechos 28.14-31 e' ki. E' yöki mik Pablo dë'rö Filipos Silas ena Timoteo e'pa ta Jesús tté buaë pakök, etä tajë pë' erblë' Jesús mik (Hechos 16.11-40). Mik Jesús mik erblökwapka wä ijchenewä tö Pablo tso' wötëulewä, etä ie'pa tö inuköl ena ilë skä patkë'mi Epafrodito ulä a ikimoie. E' ki wëstela ché Pablo tö yëkkuö i' ki.

Filipos wakpa weirke Jesús mik erblë' e' kueki. E' kueki Pablo tö ie'pa a ikkaché tö erë ie' weirke, erë ie' tssë'rke buaë. Ie' tö ie'pa a iché tö ie'pa ké senuk wës Jesús sené es. Ie' e' wöawa diöshet s'malepa kimoie. Es se' kawötä senuk ni kimoie.

E' kije ta ie' tö ie'pa a ibiyö ché tö Israel aleripa welepa tso' s'wöbla'uk suluë. E' yöki ie'pa kawötä e' kkö'nuk. Ie'pa ñekkëpa s'wöbla'weke tö ké se' tsatkëpa erblë Jesús mik e' ë wa. Erë Pablo tö iché tö e' ké idör es.

Shkë'wë

¹ Ye' dör Pablo. Ñies Timoteo tso' ye' ta ië. Sa' dör Cristo Jesús kanë mësopa. Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör batse'r batsulewä Cristo Jesús mik serke Filipos e'pa a, ñies a' wökirpa ena ie'pa kimukwapka e'pa kos a. ² Skëköl dör S'yë ena Skëkëpa Jesucristo as e'pa er buaë chö a' a ena sene bërë mü a' a.

Pablo tö wëstela ché Skëköl a Filipos wakpa dalërmik

³ Bitökicha ye' er ane a' ska', etä ye' tö wëstela cheke Skëköl a' a' dalërmik. ⁴ Kekraë mik ye' tö ikieke Skëköl a' a' ki, etä ye' tssë'ne buaë. ⁵ Kuaë dö ikkë ta, buaë a' tö ye' kimeke Jesús tté buaë paké e' kané wa. E' kueki ye' tssë'ne buaë a' dalërmik. ⁶ Ye' wä ijcher buaë tö i buaë tsä tkëwamitke Skëköl tö a' er a, e' wä ki weraëitö buaë dö mik Jesucristo döne etä. ⁷ A' dalër tajë ye' éna, e' kueki e' dör buaë tö ye' tö a' bikeitsë es. Kekraë a' er tso' ye' ska'. Erë ye' tso' wötëule s'woto wé a' Jesús tté buaë kueki, erë a' er tso' ye' ska'. Ñies mik ye' ké ku' wötëule tso' Jesús tté buaë tsatkök ena ichök tö e' dör möki, etä a' er tso' ye' ska'. Skëköl er buaë ché ye' a' e' kueki kanë méitö ye' a' Jesús tté buaë pakök. Kanë e' a' a' ulitane tso' ye' ta ñita. E' kueki buaë idir tö ye' tö a' bikeitsë es. ⁸ Skëköl wä ijcher buaë tö kos ye' éna a' dalër wës Cristo Jesús éna a' dalër es. ⁹ Ye' tö Skëköl a' ikieke tö a' ki ñi dalëritö tajë. Ñies ye' tö ie' a' ikieke tö as a' ki erbiök yës'yësë ena a' ki éna ká

ar buaë ¹⁰ as i dör ibua'ie ese shushtö a' tö wë kekraë. Es a' sermi batse'r; ké ki i nui ta' dö mik Cristo döne etä. ¹¹ Es Jesucristo batamik a' sermi yës'yësë, e' wëdaë buaë wës kal bua'buwa wör buaë ese wër es. E' dör es, etä Skëköl dalöierdaë buaë ikikardaka tajë a' batamik.

Pablo tso' wötëule erë Jesús tté buaë ki pakarke

¹² A yamipa, ye' ki ikiane tö a' wä ijcher tö i sulu tköke ye' ta, möki e' ké wä Jesús tté buaë wöklöne. E' skéie iki pakarke tajë.

¹³ Shkëkëpa kos tso' ië ká i' wökir kibi u a, ñies imalepa kos tso' ië, e'pa wä ijcher tö ye' tso' wötëule Cristo tté kueki. ¹⁴ Ñies ye' tso' wötëulewä moulewä, e' tö tajë s'yamipa tso' ká i' a, e'pa ki erkiöwë tté pakök ké suarta'ia, ie'pa ki erblöke Skëkëpa mik e' wa.

¹⁵ Möki s'yamipa welepa ukyërke ye' ki, ie'pa wötköke ye' ki, e' kueki ie'pa tö Cristo tté pakeke. Erë welepa tö ipakeke er möki wa. ¹⁶ Ie'pa éna ye' dalër tajë, ñies ie'pa wä ijcher buaë tö ye' tso' wötëulewä ië, e' dör Jesús tté buaë tsatkoie. E' kueki ie'pa tö Cristo tté pakeke. ¹⁷ Erë welepa skä tso' e' ë bikeitsök, esepa tö ipakeke, erë e' ké dör er möki wa. Ie'pa éna ye' ki we'ikak ye' tso' s'woto wé a' e' dalewa. ¹⁸ Erë ipakarke er sulu wa ö er möki wa, e' ké dë' wës ye' a. Ibua'ie dör tö Cristo tté buaë e' pakarke, e' tö ye' tssë'weke buaë.

Etä ye' ki tssë'rdaë buaë. ¹⁹ E' wä dör tö ye' wä ijcher tö ye' yërdattsane e' kieke a' tö Skëköl a' e' batamik, ñies Jesucristo Wiköl tso' ye' kimuk e' batamik. ²⁰ Möki yö iklö'wë tö ye' ké jaënukkä Cristo ki s'shulökwapka wörki. Ye' wä ijcher tö mik ye' e' tsatköke ie'pa wörki, etä ye' ttöraë ie'pa ta ké suane wës kekraë ye' tö Cristo tté pakeke es as ie' kikarkä tajë ye' wa. Ye' serkeia ö ye' ttëwä e' wa Cristo kikarkëka. ²¹ Ye' a' ta, ye' serkeia, e' dör Cristo kikökkä. Erë ye' blënëwä, e' ta ye' e' alé. ²² Ye' serkeia ká i' a, etä es ye' kaneblömmia Cristo a' ta e' wä ki dörattsä buaë. Ye' wák ké wä ijcher tö wëne dör ibua'ie. ²³ Darërë ishukit ye' a. Sulu ye' shkakmitke Cristo ska', e' dör ibua'ie ichök. ²⁴ Erë a' a buaë idir tö ye' serkeia a' kimoie. ²⁵ Ye' wä ijcher buaë tö e' dör möki, e' kueki ye' wä ijcher tö ye' serkeia ká i' a' a' kimoie as a' ki tssë'r buaë tté mik se' erblöke e' a. ²⁶ Ñies ye' serkeia ká i' a' e' dör as a' tö Cristo Jesús kikökä tajë mik a' tö isué tö ie' wä ye' dene a' ska' etä.

Sene wës Cristo ki ikiane es

²⁷ Ibua'ie dör tö a' senu yës'yësë wës Cristo tté buaë tö iché es. Ye' de a' ska' ö ye' ké dë' a' ska', erë ye' ki ikiane tö a' ser es as ye' tö a' tté tssö tö a' er méwä ñita ñikkëë. Ñies as ye' tö ittö tö a' e' tkëwä darërëë ñita Jesús tté

buaë mik se' erblöke e' tsatkök. ²⁸⁻²⁹ Skëköl er buaë ché se' a, e' kueki ie' tō kawō mé se' a erblök Cristo mik ñies weinuk idalërmik. E' kueki kē a' suanuk se' bolökpa yöki. Ie'pa tō se' we'ikeke, e' dalë'ttsésō er bua' wa, e' tã e' tō ikkacheke ie'pa a' tō ie'pa weirdaë siarë aishkuō tã, erë se' tsatkërdaë. E' kōs dör Skëköl kanë. ³⁰ I'ñe tã a' weirke wës a' tō isu' tō ye' weine mik a' tã ye' bak etã es. Ñies j'ñe tã a' tō ittse tō ye' tso'ia weinuk.

2

Se' ké e' wöökwa diöshet wës Cristo e' wöawa es

¹ Cristo tō a' er kuweke. Ie' éna a' dalër tajë e' tō a' er pableke. A' batsulewã ñi mik Skëköl Wiköl wa. Ñies a' ñi saü er bua' wa, er siarë wa. ² E' kueki ye' tō a' a' ikiye tajë tō a' er múwã ñita ñikkëë. A' ñi dalëritsō ñikkëë. A' erbiök ñikkëë Skëköl a. A' senú buaë ñita ñikkëë, e' wa a' tō ye' ttsë'ú buaë. ³ Kē i war wötöioe ñita. Kē i war e' tso'ia ñi kī. E' skéie a' e' wöowa bërë. Ibikeitsō tō s'malepa dör buaë a' tsatã. ⁴ Kē a' e' tküik a' wákpa iyi ē kī. A' ké s'malepa kī tkinuk ikimë wa isuë wa.

⁵ Se' erbiök wës Cristo Jesús erbiök es, e' dör i' es:

⁶ Ie' wák dör Skëköl je', erë ie' kē tkine e' kī tō iwák dör Skëköl.

⁷ E' kōs méatitō iwák er wa, ie' de kã i' a yöne s'ditsöie wës kanë méso es. Ie' kune' s'ditsöie.

⁸ Mik ie' bak kã i' a, etã i kōs kiane Skëköl kī e' iütë'itō seraã dō ie' e' me'ttsã ttëwã wötëulewã krus mik wës pë' sulusi es. Ekkë ie' e' wöa'wa.

⁹⁻¹¹ E' kueki Skëköl tō ie' tkéã iyi ulitane tsatã.

Ñies ikiye mékãitō Këköl iyi ulitane tsatã.

Ie' tō iwë es as i kōs tso' kã jai a, ena kã i' a ena kã diöshet e'pa kōs e' tulöwã kuchë kī Jesús wörki idalöioie, ñies as sulitane tō ichökã tō Jesucristo dör Skëköl,

Skëköl dör S'yë e' kükokã tajë.

Sene yësyesë pë' sulusipa shua

¹² A ye' yamipa dalër tajë ye' éna, Cristo tō Skëköl ttë iütë buaë, e' kueki ye' tō a' a' ichë tō a' tsatkëne e' wã ü suane wa painë wa. Mik ye' bak a' ska' etã kërãe a' tō Skëköl ttë iütë buaë, erë j'ñe tã ye' kē ku' a' tã, etã iki iütö bua'iewã. ¹³ Skëköl wák tō a' erkiöwë i kiane ie' kī wë ese woie. Ñies ie' tō idichë mé a' a' iwakanewëie. E' kueki a' tō iwakanewëmi buaë.

¹⁴ I kōs weke a' tō, e' ü bërë, kē dör kabene wa, kē dör ukyëne wa. ¹⁵ Iü es as kē i sulu ttë kūr a' kī. Es a' sërmi pë' sulusipa

shua yësyesë kē kī i nuí tã wës Skëköl ala'r es. Ie'pa shua a' dör wës bëkwō wöñar kã ttsettse a' es. ¹⁶ Jesús tō sene michoë mé se' a, e' ttë wã pakö ie'pa a. A' tō iwakanewë es, e' tã ye' ttsë'rdaë buaë mik Cristo dene eta. Es ye' tō isueraë tō ye' kanëblë darërë e' kē weine é. ¹⁷ A' erblöke Jesús mik, a' tō Skëköl ttë iuteke buaë. Ñies a' e' mettsã weinuk ie' ttë kueki. E' dör wës iyiwak jchë sacerdote tō mé Skëköl a' es. Isalema ie'pa tō ye' ttëwãmi Jesús ttë kueki. E' wã tka ye' tã, e' tã ye' döraë wës vino tekettsã iyiwak jchëne mé Skëköl a' e' kī es. Ie'pa tō ye' ttëwãmi, erë ye' ttsë'r buaë a' tã ñita. ¹⁸ Es ñies a' ttsë'nú buaë ye' tã ñita.

Timoteo

¹⁹ Skëkëpa Jesús ttö wa ye' mú tō Timoteo patkëmi bet a' ska'. Ie' tō a' a' ye' biyö meraë buaë, e' tō a' ttsë'weraë buaë. Ñies ie' wã a' biyö döraë ye' a' as ye' ttsë'r buaë. ²⁰ Kē yi skã ku' ye' tã tkirke a' kī mokī wës ie' es. ²¹ Imalepa tkirke i kiane ie'pa wákpa kī, ese ē kī, kē tkirtã i kiane Jesucristo kī ese kī. ²² Erë a' wã ijcher tō Timoteo tō ikkayë'bak tō ie' dör Jesús kanë méso buaë. Ie' kanëblëule buaë ye' tã Jesús ttë buaë pakök wës ye' wák alã es. ²³ E' kueki mik ye' wã ijchertke tō wës ye' dömi je, etã ye' mú tō Timoteo patkëmi a' ska'. ²⁴ Ñies ye' erblöke Skëkëpa mik tō ye' dömine a' ska' kukuie.

Epafrodito

²⁵ Ñies ye' tō ibikeitsë tō ye' kawötã s'yami Epafrodito patkökmine a' ska'. Ie' dör wës ye' ël es. Ie' kanëblöke buaë ye' tã. Ie' tō Jesús ttë tsatkeke buaë ye' tã. A' tō ie' patkë'bitü ye' kimuk a' skéie.

²⁶ Ie' kī a' kiane suë kröröë. Mik ie' wã ijchenewã tō a' tō ibiyö ttsë' tō ie' duöke, etã e' tō ie' eriawëkã tajë. ²⁷ Mokī ie' kirinebak. Tsir etã ie' blënewã, erë Skëköl tō isuë er siarë wa, e' kueki ie' buanene. Es Skëköl tō ye' suë er siarë wa ñies. Epafrodito duöpawã, e'ma ye' kī eriane tajë. ²⁸ E' kueki sulu ye' éna ipatkakmi bet a' ska' as a' ttsë'rne buaë isaükne, ñies as ye' kē kī eriarã. ²⁹⁻³⁰ A' tō ie' kiöwã ttsë'ne bua' wa wës Jesús mik erblökwapka ñi kiöwã es. Tsir etã ie' blënewã Cristo kanë wë kueki. Wës a' kē a' ye' kimer, e' kueki ie' tō ye' kimë a' skéie. Eë iekkë tã ie' blënewã. E' kueki se' esepa dalöiö.

3

Cristo dör buaë ichökle i ulitane tsatã

¹ A yamipa, e' kije tã ye' tō ichë a' a' tō a' ttsë'nú buaë Skëkëpa Jesús batamik. I kitbak ye' tō yëkuö kī a' a, e' skã shtekeneyö a' a' i' tã. Ye' kē shtrine iskã chökne a' a. E' dör buaë a' a' tsatkoie wëpa éna a' kitö'wak esepa yöki. ² A' e' kkö'nú pë' sulusipa datse

wes chichi sulusipa es esepa yöki. Ie'pa e' wamblörak suluë. Ie'pa icheke tò wëpa tottola kkuölit tëule tsir wes Moisés tò ikitat es, esepa è dör Skëköl ala'r chökle. Ie'pa éna a' er sulu'wakwä ttë ese wa. E' kuekji a' e' kkö'nü esepa yöki. ³ E' kè dör wes ie'pa tò ichè es. Se' tò Skëköl dalöieke iWiköl batamik, esepa je' dör Skëköl ala'r chökle. Kè se' erblöku' se' wákpa mik e' tsatkoie. E' skéie se' erblöke i o' Cristo Jesús tò e' mik, e' wa se' e' tsökeka tajë. ⁴ Yile e' ttsöka tò itsatkërmi iwák batamik, e' ta ye' e' ttsökami tajë e' tsatä. ⁵ Mik ye' kji ká deka pàköl (8) etä ye' tottola kkuölit tëne tsir wes Moisés tò ime'at es. Ye' dör Israel aleripa e' eköl. Ye' dör Benjamín ditséwö. Ye' dör hebreo ditséwö chökle. Ye' bak fariseowakie e' kuekji Moisés ttë kitule dalöieno e' dalöök ye' bak buaë wes fariseowakpa es. ⁶ E' kéwö ska' ta ye' bak ttë e' tsatkök darërè dō Skëkëpa Jesús icha esepa we'ikök siarë. Sene yësyësë kiekie ttë ñe' tò se' a' e' wä iutëule ye' wa serea, kè kji i sulu ttë ta' yës. ⁷ Ye' bak ibikeitsök tò iyi ekkëpa kōs e' dör buaë ye' a' e' tsatkoie, erë j'ñe ta ye' éna iane tò e' kōs kè dör iie bua' ye' a'. E' kuekji e' kōs kè wä ta'ia ye' a' Cristo dalërmik. ⁸ E' kjië ta, Cristo Jesús dör ye' Këköl, e' mik ye' batse buaë, moki e' dör buaë ye' a' iyi ulitane tsatä. Ie' dalërmik iyi malë kōs watëttsayö, e' dör ushñaie ye' a' as ye' ulä dō ie' ska' ⁹ ena ye' bätswä ie' mik da'aie. Es Skëköl tò ye' klö'wë wes pë buaë yësyësë es ie' wörki, e' kè dör Moisés ttë dalöieno e' dalöiyö buaë e' kuekji. E' skéie ie' tò ye' klö'wë wes pë buaë yësyësë es ye' erblë Cristo mik e' kuekji. E' wä dör tò mik ye' erblë Cristo mik etä, e' kuekji Skëköl tò iché tò ye' dör pë buaë yësyësë ie' a'. Nies ie' tò ye' kímé senuk yësyësë ie' a'. ¹⁰ Ye' kji e' batsak Cristo mik bua'iewä. Ie' kōtwä pë' tò e' shkeo'kane Skëköl tò ie' diché tajë wa, e' diché kiane ye' kji ye' er a'. Ye' e' chak weinuk ie' dalërmik wes ie' weine ye' dalërmik es. Ye' e' chak ttëwä ie' dalërmik wes ie' kōtëwä ye' dalërmik es. ¹¹ Ye' senak es as Skëköl tò ye' shke'ükane aishkuö ta.

Kam se' ser yësyësë wes Cristo es

¹² Ye' kè tò icheku' tò e' kōs wëtkeyö. Ye' kè tò icheku' tò ye' dekatke ser yësyësë wes Cristo Jesús ser es. Erë ie' tò ye' klö'o'bak as ye' dō wes ie' es. E' kuekji ye' e' tkëwä darërë as ye' dō wes ie' es. ¹³ A yamipa, ye' kè ibikeitsë tò iyi ekkë kōs detke ye' ulä a'. I o' ye' tò, ese kè bikeitseku' iayö. E' skéie i tso' Skëköl wä ye' a' aishkuö ta, ese è yuleke ye' tò darërë. ¹⁴ Ye' e' tkëwä darërë kekraë dō mik ye' demi ká jai a etä as iskë dō ye' ulä a'. E' dör sene michoë Skëköl ta. E' tso' ie' wä bil yi klöule ie' wä Cristo Jesús batamik esepa a'. ¹⁵ Se' ulitane erblö buaë Cristo mik, esepa kawötä ibikeitsök ñe' es. A' wëlepa

tò ilë bikeitseke kuä'kji etä Skëköl tò a' er ñi'werane. ¹⁶ Erë ibua'ie dör tò se' ulitane kè senuk yësyësë kōs se' a' ikkayëne eköl eköl ekkë.

Se' dör ká jai wakpa

¹⁷ A yamipa, a' senuk wes ye' serke es. Nies wëpa serke wes sa' serke es esepa weblö ta a' senuk es. ¹⁸ Ye' tò a' a' iyë' tajë tò pë' tso' e' chö tò ie'pa erblöke Jesús mik, erë ie'pa serke wes Cristo kōtëwä krus mik e' bolökpa es. E' skä chëneyö a' a' i' ta ië wa. ¹⁹ Ie'pa ekkëpa michoë ewëwa. I kiane ie'pa kji ese dör ie'pa këköl. Warma i tò ie'pa kè jaënuk tajë, ese wa ie'pa e' tsökeka. Ie'pa er me'rie i tso' ká i' a' ese è kji. ²⁰ Erë se' dör ká jai wakpa. Skëkëpa Jesucristo dör S'tsatkōkwak tso' ká jai a, e' datskene, e' panek se' tò kröröë. ²¹ Ie' wä diché tso' tajë e' aloka iyi ulitane kji. Idiché wa ie' tò se' chka nurta' wä e' mane'werattsa as idö wes ie' wák chka olo ta' tajë es.

4

¹ A yamipa, a' e' tkōwä darërë Skëkëpa Jesús a' kekraë. Suluë ye' éna a' suakne, a' dalër tajë ye' éna. A' tò ye' tse'wëke buaë. A' dör wes ye' kaneblöke Skëköl a' e' ské es.

Evodia ena Sintique

² A Evodia ena Sintique, a' bōl dör Skëkëpa Jesús icha, e' kuekji ye' kköchö a' a' tò a' erbiokö ñikkëë. ³ Eköl tso' a' shua, e' dör ye' kímukwak buaë, e' a' ye' ikië tò alakōlpa e'pa kímú er buanukne ñi kji. Ie'pa bak kaneblök buaë ye' ta Jesús ttë buaë pakë wa. Ie'pa ena Clemente ena imalepa bak kaneblök darërë ye' ta, e'pa kië kōs tso'tke kitule sene michoë yëkkuö kji.

A' tse'nü buaë kekraë

⁴ A' tse'nü buaë kekraë a' dör Skëkëpa Jesús icha e' kuekji. Ye' tò iskä chëne a' a' tò a' tse'nü buaë. ⁵ Sulitane saü er bua' wa kekraë. Skëkëpa Jesús datskene bet.

⁶ Kè i tò a' eriauk, e' skéie i kiane a' kji, ese kōs mū Skëköl ulä a', ie' a' ikië wa ena kköché wa. Nies wëstela chö ia. ⁷ A' tò iwë es, e' ta sene bërë meke ie' tò e' meraëitö a' a'. E' dör tajë iskji kè se' éna iwä ar ekkë. E' tò a' er ena a' erbiokö kkö'neraë Cristo Jesús batamik.

⁸ A yamipa, ibataie ta ye' tò a' a' icheke tò i kōs dör mokjië, i kōs dalöiërtä, i kōs dör yësyësë, i kōs dör batse'r, i kōs dör buaala, i kōs kijauleka buaë, iyi ese kōs kji a' er mūwä kekraë. I kōs dör buaë ena i kōs kijkarkatä, ese bikietsö kekraë.

⁹ I kōs wa ye' tò a' wöblao', ttë kōs yë' ye' tò a' a', e' tse' a' a' tò. Wes ye' serke, e' su' a' a' tò. A' senuk es, e' ta Skëköl dör sene bërë mukwak, e' tso' a' ta' kekraë.

Pablo tò ie'pa a' wëstela ché

¹⁰ Ye' ttsë'ne buaë tö bata ekkë tä a' er dene ye' ska'. Ì patké a' tö ye' a, e' wà de ye' ulà a, e' tö ye' ké wëstela chök Skëkëpa Jesús a. Ye' éna iane tö mokì a' kē er chē'wa ye' ska', erē a' kē ulà dē' wēs ipatkoie ye' a. ¹¹ Ye' kē ku' e' chök a' a' ilē kī kianeia ye' kī e' kuekī. Ye' wöblanewatke ttsë'nuk buaë ì kōs tkōke ye' tä e' a. ¹² Ye' wöblanewatke senuk mik ye' wā íyi tso' tajē etā, ñies mik ye' kē wā íyi tä' yēs etā. Ye' wöblanewatke ì kōs tkōke ye' tä e' dalē'ttsök. Íyi tso' ye' wā ñē ö íyi kē tä' ye' wā ñē, erē ye' ttsë'rke buaë. Ì tso' ye' wā tajē ö ì kē tä' ye' wā yēs, erē ye' ttsë'rke buaë. ¹³ Íyi kōs dalē'ttsë'rmi ye' a buaë Cristo batamik, e' tö ye' a diché meke e' kuekī. ¹⁴ Erē buaë idir tö a' tö ye' kímé ye' weirke tajē e' shua.

¹⁵ A yamipa, a' wā ijcher buaë tö mik a' tö Jesús tté buaë e' tsā ttsë', e' kēwō ska' tä ye' e' yē'ttsa Macedonia tä a' erule serke Filipos e'pa ē tö ye' kímé inuköl wa. Kē imalepa skā wā ye' kímene wēs a' es. ¹⁶ E' kīie tä mik ye' bak Tesalónica, etā a' tö íyi patké' ye' a e' kīmoie bötökichakkē. ¹⁷ Ye' kē ku' ì kakmeke a' tö ye' a e' ē bikeitsök. Ì buaë kī merke a' a' ká jai a' ì kakmé a' tö ye' a e' skéie, ese bikeitsök ye' tso' bua'ie. ¹⁸ A' wā ijchenú tö ì kōs patké' a' tö ye' a, e' dē' ye' ulà a, e' kuekī tajē ye' wā itso'. E' kīie tä ì ipatké' a' tö Epafrodito ulà a, e' kōs tä ye' wā itso' tajē shüte. Ì wé a' tö e' wër buaë Skëköl wa wēs íyi meule ie' a ala'r buaë masmas es. Ese kiar ie' kī. ¹⁹ E' kuekī ye' Këköl tö ì kōs kiane a' kī senoie ie' a ese meraë a' a' ì tso' ie' wā buaë tajē shüte e' wa Cristo Jesús batamik. ²⁰ ìskëköl dör S'yé, e' kīkōkasö tajē kēkra! Es e' idir.

Pablo e' chégt

²¹ Jesucristo icha batse'r e'pa kōs shké'ú ye' a. Ñies s'yamipa tso' ye' tä, e'pa tö a' shké'wémi. ²² Ñies s'batse'rpa serke íe, e'pa kōs tö a' shké'wémi. Sa' shua wépa kaneblöke Roma wókir kibi a, e'pa tö a' shké'wémi bua'iewa.

²³ As Skëkëpa Jesucristo er buaë chō a' a.

Yëkkuö kit Pablo tö Colosas wakpa a Colosenses

Mik Pablo tö yëkkuö i' kit etä ie' tso'ia wötëulewä Roma s'woto wé a. Wés i bak ie' ta e' tso' kitule Hechos 28.17-31 e' ki. Pablo wák kē wä Jesús ttē buaē pakane Colosas. Wēm eköl kiē Epafra, e' tö Colosas wakpa a ipaka'. E' ukuöki ie' dërö Pablo weblök s'woto wé a ta ie' tö Pablo a ipaké tö Colosas wakpa shuä kabene tso' tajē.

Epafra tö ie' a ipaké tö pē' wele tso' s'wöbla'uk Jesús ttē wa erē kē dör yēsēsē. Pē' ñe'pa tö s'wöbla'weke tö Skëköl kē wä iyi kōs yōne Cristo wa. Nies ie'pa tö icheke tö Jesús kē dör kēkēpa tajē ese. E' skēie Jesús mik erblök wakpa kawōtä tkinuk bua'ie i ki Israel aleripa tkirke ese ki, es ie'pa tö s'wöbla'weke.

E' kuëki Pablo tö yëkkuö i' kit ñippoie ie'pa ñekkēpa ta Jesús ttē buaē tsatkoie. Ie' tö ichē tö Jesús ē a se' tsatkērmī. E' kuëki Skëköl tö ie' tkē'ka sulitane ena iyi ulitane tsata. Nies ie' ichē tö i kkacheke pē' esepa tö e' kē dör lie bua' ena e' kē a se' tsatkēnuk. E' kīie ta ie' tö ikkachē tö wēs se' kawōtä senuk Skëköl wörki.

Shkēwē

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Jesucristo ttekölpa tsä, e'pa eköl. Nies s'yami Timoteo e' tso' ye' ta iē. ² Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör batse'r serke Colosas e'pa a. A' dör s'yamipa e' tkëulewä darērē Cristo mik. Skëköl dör S'yē as e' er buaē chō ena sene bërē mü a' a.

Pablo tö wëstela chē Skëköl q ie'pa dalërmik

³ Këkraē mik sa' tö ikieke Skëköl a' a' ki, etä sa' tö wëstela cheke ie' dör Skëkēpa Jesucristo Yē e' a' a' dalërmik. ⁴ Sa' tö a' ttē tsē tö a' tso'ia erblök buaē Cristo Jesús mik. Nies sa' tö ittsē tö a' tö s'batse'r malepa kōs dalëritseke buaē. E' kuëki sa' tso' wëstela chök ie' a' a' dalërmik. ⁵ Mik Jesús ttē buaē mokjē e' dē' a' ska' kuaē, etä a' tö ittsē' tö Skëköl wä i buaē tso' blēule a' a', e' tso' a' panuk ká jai a. E' wä paneke a' tö kröröē, e' kuëki a' erblöke Cristo mik ena a' ñi dalëritsöke buaē këkraē. ⁶ Ttē buaē e' pakarke tajē ká wa'ñe, e' klō'weke pē' tö tajē. E' tö ie'pa er mane'weke as iser buaē yēsēsē. Es ñies ibak a' ta kuaē mik a' tö ittsē' ta iklōg'mi mokjē tö Skëköl er buaē chē se' a' Cristo batamik. Kuaē dö i'ñe ta ttē e' wakaneorkear buaē a' shuä. ⁷ Ttē e' paka' Epafra tö a' a, ie' dalër tajē se' éna. Ie' dör Cristo kanē méso wēs sa' es. Ie' dör Cristo kanē méso yēsēsē a' kimoie. ⁸ Ie' wä a' ttē

de sa' ska' tö a' tö sa' dalëritseke tajē Skëköl Wiköl wa.

⁹ E' kuëki mik sa' tö a' ttē tsē' kuaē, etä sa' utmi S'yē ta a' ki. E' kē olo'yeta' sa' tö dö ikkē ta. Sa' tö ikiear Skëköl a' tö ie' Wiköl tö a' er ñi'ü kabikeitsöie buaē, as i kiane ie' ki tö a' iwē e' wä ar buaē a' éna. ¹⁰ E' ane buaē a' éna, e' ta a' serdaē buaē yēsēsē wēs wēpa dör Skëkēpa Jesús icha, esepa kē senuk es. A' serke es, e' ta i kōs weke a' tö, e' wër buaē ie' wa. I buaē kōs weraē a' tö tajē wēs kal wör tajē buaē es. Nies wēs Skëköl dör, e' wä kī ar michoē a' éna buaē. ¹¹⁻¹² Sa' tö ikieke S'yē a' tö ie' tö a' er diché iō, ie' olo tajē, ie' diché tajē, e' wa. Es idir, e' ta a' weirke kōs e' dalē'ttsērmi a' a' er bua' wa. Nies i kōs wē S'yē tö a' a, e' kī wëstela cheraē a' tö ie' a' tsē'ne bua' wa. I tso' ie' wä mē se' dör ie' icha batse'ra e'pa a' ilo bur tajē e' a, e' yök a' yuétkeitō as idō a' ulā a' ñies. ¹³ Ie' tö se' yëttsa i sulu kōs dör wēs stuī es, ese ulā a' ta se' tsēmiitō wēpa blūie ilā dalër iēna e' tso' esepa kīie. ¹⁴ E' batamik se' tsatkēitō ena se' nui olo'yéitō se' kī.

Skëköl er buanene se' kī Cristo batamik

¹⁵ Skëköl kē wërta'wä, erē Cristo wa ie' e' kkayē' s'ditsö a. Kam iyi ulitane yör, e' yōki Cristo tso'tke. Ie' dör iyi ulitane kōs e' tsata. ¹⁶ I kōs tso' ká jai a ena ká i' a, e' yō' Skëköl tö Cristo ta ñita. I wërta'wä, ñies i kē wërta'wä iyi wökirie ena iyi kékölīe ena iyi wákīe wä diché ta' ese kōs yō' ie' tö Cristo ta ena Cristo kīkoka'. ¹⁷ Kam iyi ulitane yör, e' yōki Cristo tso'tke. Iyi ulitane yōne ie' ta ñita ta i'ñe ta e' kōs kicha a'tser ie' wä. ¹⁸ Nies se' dör ie' icha, e'pa wökir ie' dör. Se' dör wēs Cristo wák chká es, etä ie' dör wēs s'wökir es. Ie' kōtēwä, e' shkēnekane se' tsäie as ie' dö iyi ulitane tsata. E' kuëki ie' dör se' sene michoē, e' wī kicha bua'ie. ¹⁹ Wēs Skëköl dör, e' kōs wēnewä Cristo kī, es Skëköl tö ibikeitsbak. ²⁰ Nies ie' tö ibikeitsbak tö iyi ulitane tso' ká jai a ena ká i' a ena ká wa'ñe e' dōrane ie' ulā a' Cristo batamik. Es ie' tö se' er bua'wēne ie' wák kī Cristo kōtēwä krus mik, ipē tēne tajē se' nui skēie e' wa.

²¹ Kenet se' bak i sulu wamblök ena i sulu bikietsök, e' kuëki se' bak Skëköl bolökpa siulettsa bānet ie' yōki. ²² Erē ie' tö se' er bua'ne ie' kī Cristo kōtēwä se' nui skēie e' wa as se' dōwä ie' wörki batse'r, kē kī i sulu ta, kē kī i nui ta'. ²³ Erē se' kawōtä e' tkōkwä darērē këkraē se' erblök Cristo mik e' a. Ttē buaē tsē' a' tö wä paneke a' tö e' kē olo'yar, e' ta iwä dōraē a' ulā a. Ttē buaē e' pakane sulitane a' ká wa'ñe ñies ye' tso' ñak ipakök.

Kanē mēne Pablo q

²⁴ Erē ye' weirke a' dalërmik, erē ye' tsē'rke buaē. Cristo weine ie' icha dalërmik. Ie'pa dör wēs ie' chká es, e' kuëki ie'pa

weirke e' dör wës ie' wák tso'ia weinuk es. E' kueki ye' weirke kôs a' dalërmik, e' dalë'ttsök ye' tso'. Es ye' tso'ñak weinuk Cristo ta. E' tō ye' tse'wëke buaë. ²⁵ Skëköl tō kanë mé ye' a' Skëkëpa Jesús icha e'pa kanëuk. Ie' tō ye' patké ie' ttë buaë kôs e' pakök a' a. ²⁶ Se' bak ká iaiäë, e'pa yōki ttë buaë e' bak blëulewä, erë i'ñe ta ikkayëne ie' icha batse' rpa a. ²⁷ Ie' tō ibikeitsbak tō ttë e' kkacheraë ie'pa a. Ttë e' dör buaë shütëë, e' wa ie' er buaë chōmi pë' kôs kē dör judiowak esepa a. Ttë buaë blëulewä, e' dör tō Cristo tso' se' er a, e' batamik se' dōrañak Skëköl olo ta' tajë, e' ska'. E' wä paneke se' tō kröröë.

²⁸ E' kueki sa' tō Cristo ttë pakeke sulitane a. E' wa sa' tō sulitane patteke wöbla'wëke kabikeitsë buaë yësyesë wa as sa' tō ie'pa kôs mù Skëköl ulä a' yöuletke buaë batsulewä Cristo ta' ñita. ²⁹ E' kueki ye' e' tkëwä darërëë kanëblök diché tajë meke Cristo tō ye' a, e' kôs wa.

2

¹ Ye' kī ikiane tō a' wä ijcher tō ye' tso' kanëblök darërëë a' dalërmik kē shtrirta'wä. Nies ye' tso' kanëblök s'yamipa serke Laodicea e'pa dalërmik ena s'yamipa malepa kē wä ye' suule, e'pa kôs dalërmik. ² Ye' kanëblöke darërëë ie'pa dalërmik as ie'pa er diché kī iër buaë, ñies as ie'pa kī ñi dalëritsō tajë wës s'yamipa ekka ñi dalëritsō es. E' dör es, e' ta' ttë buaë blëulewä Skëköl wä kuaë, e' wä kôs ardaë ie'pa éna buaë. Ttë buaë e' dör Cristo wák. ³ Skëköl erbikō kôs, ena Skëköl wä iji jcher kôs, e' tso' Cristo a' blëule wës iji bua' bua' tuë darërë blësō es. ⁴ Ye' tō a' a' ichë es as kē yi tō a' kītō'ū ttë tse' buaë, erë kē dör ttë mokī, ese wa. ⁵ Ye' wák kē ku' a' ta, erë e' dör wës ye' wák tso' a' ta es. Ye' wä ijcher tō a' e' tkëwä darërë ñikkëë a' erblō Cristo mik e' a' wës wák eköl ë es. E' tō ye' tse'wëke buaë.

Sene pa'alī Cristo a

⁶ A' tō Jesucristo klō'wëtke e' kēkölīe, e' kueki a' senū wës ie' kī ikiane es. ⁷ A' e' tkōwä darërëë ie' mik wës kal wī kicha klōrwä es. A' talanū ie' mik wës kal talar iwi mik es. A' kī erblō ie' mik kēkraë wës a' wöblagne es. Wëstela mū kēkraë ie' a.

⁸ A' tso' erki as kē yi tō a' kītō'ū ttë kē wä ta' ese wa. Ttë e' tse' buaë erë iwä kē dör mokī, ese dör s'ditsō ttë ë. Ttë ese kôs pakane'bitu ká iaiäë, e' dör ttë ëse tso' ká i' kī ese kē idör Cristo ttë. ⁹ Cristo dör s'ditsō erë wës Skëköl dör, e' kôs wënewä ie' kī. ¹⁰ A' batsulewä ie' mik, e' kueki kē i skā kianeia a' kī Skëköl wörki. Iji wōkir wä diché ta' kē wërta'wä ese kôs tsatā ie' dör. E' kueki kē a' e' kītō'uk ttë kuā'kī wa.

¹¹ A' batsulewä Cristo mik, e' tō a' wák dër suluë yëttsa. Es ie' tō a' wakyué a' er a' iwä

kkachoie tō a' dör ie' icha. E' dör wës sa' judiowak wöblar iwëpa tottola kkuölilita ttök tsir es iwä kkachoie tō ie'pa dör Skëköl icha. ¹² A' tō iklō'wë mokī tō Cristo shkëo'kane Skëköl tō idiché tajë wa. E' kueki mik a' wösune, etä e' dör wës a' wötënewä ena a' shkënekane Cristo ta es. ¹³ Kenet ta a' dör i sulu wamblökwakpa, e' këwō ska' ta a' kē dör Skëköl icha, e' kueki a' dör wës s'duulewä es ie' a. Erë ie' tō a' shkëo'kane, sene mokī méitō a' a' Cristo ta' ñita. Sene sulu e' nuī kôs olo'yéitō a' kī. ¹⁴ Ie' ttë dalöiëno, e' dalöse'wä se' tō, e' nuī kôs e' kī se' kkatëne. E' dör wës se' nuī kôs tso' kītule yëkuō kī es. Erë ie' tō e' nuī kôs patuëttsa Cristo kōtëwä e' batamik. E' dör wës ie' tō se' nuī yëkuō wötë'wä krus mik Cristo ta' ñita es. ¹⁵ Cristo batamik ie' tō iji wōkir ena iji wák wa diché ta' kē wërta'wä esepa diché yë'lur. Ie' e' ali'kā ie'pa kī ta ijaë'itō wës s'klōulewä ñippë shua jaëwë sulitane wörki yi e' alékā iki e' tō es.

I' tso' ká jai a' ese kī a' er mūwä

¹⁶ E' kueki kē yi kar a' kkatök chkë kī di'yë kī. Nies kawō tkō'wëke judiowak tō duas bit ena si' pa'alī bit ena eno diwō bit ekkë, ese kē tkō'wë a' tō e' kē kī yi kar a' kkatök. ¹⁷ E' kôs me'atbak Skëköl tō ie'pa a' iwä kkachoie tō i' wëräë Cristo tō mik ide eta. Erë Cristo dë'bak. Es ttë e' kôs wa tka. E' kueki ttë dalöiëno kēchke ese kē dalöiaria. ¹⁸ Wëpa e' d' tō ie'pa dör pë' buaë ser bërë, esepa tō Skëköl biyöchökwakpa dalöieke. Nies ie'pa e' chō tō Skëköl tō iji kkacheke ie'pa a' kabsueje. E' wa ie'pa e' tse'wëkë tajë. Erë ie'pa ttë kē wä ta', e' dör iwä'kpa kabikeitsō ë. Kē a' e' muktsa e' kītō'uk ie'pa esepa ttë wa. ¹⁹ Ie'pa esepa kē ku'ia e' batsökwa Cristo dör s'wōkir e' mik. Cristo dör wës s'wōkir es, etä se' dör wës ie' chkā es. Se' wöbla ta', se' kukuōña ta' ena s'yese skā tso' tajë kuā'kī kuā'kī, e' kôs iëulewä buaë ñikkëë ta' ikaneblöke buaë ñita. Erë iwōkir kē ta' etä s'chka kôs e' kē dör iie bua'. Es se' dör Cristo ta' ñies. Se' batsulewä Cristo ta, e' ta' se' kôs ser buaë ñita, ñi tsatöke buaë wës s'chka etkë es. E' dör es, e' ta' se' er diché kī iërdaë buaë wës Skëköl kī ikiane es.

²⁰ A' duulewäbak Cristo ta' ñita ttë ëse tso' ká i' a' ese kôs yōki. A' kē ku'ia idikia. ¿Wës a' tō iijutekeia? Ttë ese dör i' es: ²¹ Chkë se kē kar; chkë wī kē katar; kē ñar; chkë diō kē kar. ²² I' kôs dör ñä cheke ttë ese tō, e' ertā'wa. Mik ichké one, di'yë one, etä kē itā'ia. Ttë ese kôs e' dör ttë dalöiëno me' s'ditsō tō ese ë. ²³ Kuaë ta' ittse'sō tō ttë ese dör mokī, wä ta'. Wëpa tso' ttë ese iutōk, esepa wër wësua ie'pa tō Skëköl dalöieke buaë mokīë. Ie'pa e' d' tajë, suësō tō wësua mokī idir. Ie'pa wák e' wë'ikōke tajë. E' kueki iwër tō ttë ese dör buaë, erë kē idör es. Ttë ese kē a' i' wamblak s'wák dër suluë éna ese wöklönuk yës.

3

¹ Se' shkeulekane Cristo ta ñita, e' kueki i kos tso' ká jai a, e' kú se' er mûwa. Eë Cristo tkër Skëköl ulà bua'kka dalöiertà tajë. ²⁻⁴ Se' duulewà Cristo ta ñita. Se' sene mokîe e' tso' blëule Skëköl wà Cristo ta ñita, e' kueki kam ikkayërwa da'gie. Cristo dör sene mokî se' a. Mik ie' dene ká i' a, età ikkayërdaë sulitane a. Se' kkayërdaë ie' ta ñita olo ta' tajë. E' kueki se' er mûwà kekraë i tso' ká jai a ese kú. Kë se' er mukwà, i tso' ká i' a, ese kú.

Wépa dör Cristo icha, esepa serke wes ie' kú ikiane es

⁵ E' kueki, i sulu tso' ká i a tó se' erkiöweke, ese kos olo'yó a' tó. Trë kos, sene sulusi kos, s'er me'rie trë kú, s'erbikó sulusi kos, ese olo'yó a' tó. Nies iyi kkechë tajë, e' olo'yó a' tó (e' dör wes iyi diököl dalöie skëkölle es). ⁶ İyi ekkë kos kueki, wépa kë tó Skëköl ttë iuteta', esepa kú Skëköl kësik ardaë. ⁷ A' bak senuk i sulu kos ese diché dikia. ⁸ Erë j'ñe ta a' kawötà i sulu skà tso' kos e' olo'yók. Ulune, kësik, ñi wamblö sulu, ese kos olo'yó a' tó. Kë a' ñi chökia suluë. Kë a' tó ttë sulusi chökia. ⁹ A' wák dër suluë ena wes e' ser, e' olo'ya' a' tó, e' kueki kë a' kachök ñita. ¹⁰ A' wák dër suluë, e' maneñebak sene pa'ali wa. Skëköl tó a' er yuëne pa'ali. Ie' tó a' er mane'wë michoë kekraë as a' er dō wes ie' wák er es. E' uk ie' tso' as a' dō ie' sini'pa chökîe. ¹¹ Se' dör Cristo icha, e' shuà s'tso' dör judiowak ena s'tso' kë dör judiowak. Se' shuà s'tso' datse ká bānet, nies s'tso' kë yöule tajë esepa. Se' shuà s'tso' klöulewà kanë mésoie ese ena s'tso' kë dör es. E' kos kë dër wes se' a. Cristo batamik se' kos dör ñikkëë. Ie' dör iyi ulitane tsata, nies ie' tso' se' kos er a.

¹² Skëköl tó a' shukitbak iwák a. A' bat-seo'itō ena a' dalër tajë ie' éna. E' kueki a' ñi saü er siarë wa, er bua' wa. A' e' ówa diöshet ñi yöki. A' senú bërë. İyi kos panú a' tó enaë. ¹³ A' ñi dalë'ttsō er bua' wa. Yile tó i sulu wamblé a' ta, età e' nuí olo'yó a' tó iki. A' nuí olo'yó a' tó ñi kú wes Skëkëpa tó a' nuí olo'yé es. ¹⁴ İyi ulitane ekkë tsata, a' ñi dalëritsō kekraë, e' dör iwi bua'ie. A' ñi dalëritsōke es, e' ta a' serdaë buaë ñita wes wák eköl è es. ¹⁵ Mokí Skëköl tó a' klöobak senuk bërë ñita wes wák eköl è es. E' kueki a' e' mû as Cristo tó a' wëttsü senuk bërë ñita kekraë. Nies wëstela chō a' tó ie' a' kekraë.

¹⁶ Cristo ttë blō a' tó a' er a' kekraë. A' ñi wöbla'ú iwa, a' ñi pattō iwa erbikë buaë kos meke Skëköl tó a' a, ese wa. Wëstela chō a' tó kekraë Skëköl a' a' er a' Salmo wa ena Skëköl tse wa ena tse meke Wiköl Batse'r tó se' a' ese wa. ¹⁷ I kos weke a' tó, nies i kos cheke a' tó, e' kos ú ena ichō Skëkëpa Jesús ttō wa. Kekraë wëstela chō a' tó Skëköl dör S'yë e' a' Cristo batamik.

Wes se' ké senuk ñita

¹⁸ A alakölpa wëm ta', a' wëm ttō dalöiō wes Skëkëpa mik erblökwakpa kawötà iuk es. ¹⁹ A' wëpa, a' alaköl dalëritsō, kë kësik blök iki.

²⁰ A ala'r, a' yë ena a' mî, e' pa ttō dalöiō, e' wër buaë Skëkëpa wa e' kueki. ²¹ A iyëpa, kë a' tó a' ala'r uluwarğa è ichökle as ie'pa kë eriar tajë shüte.

²² A' klöulewà kanë mésoie, a' wökirpa ttō dalöiō kekraë. A' kaneblö buaë ie'pa a' kekraë, kë dör tó mik ie'pa tó a' sueke e' è ta ie'pa wökatoie. E' skéie a' kaneblö ie'pa a' er mokî wa, Skëkëpa dalöieke a' tó e' kueki.

²³⁻²⁴ Nermata a' dör Cristo kanë mësopa, ie' dör a' wökir mokî. A' kaneblöke buaë ká i' a' a' wökirpa a, e' ta e' ské meraë Cristo tó a' a' aishkuō ta. E' kueki i kos weke a' tó e' ú kaneë wes a' tso' iuk Skëkëpa wák a es, kë dör wes s'ditsō a' iwë es. ²⁵ Erë Skëköl a' sulitane dör nies éme, e' kueki wépa tó i sulu wamblëke, ese nuí kú ie' tó ie'pa we'ikeraë aishkuō ta.

4

¹ A' wépa wà kanë mësopa tso', esepa tó ie'pa saü er bua' wa yësyesë. A' éna ianú tó a' wà wökir tso' nies, e' dör Skëkëpa tso' ká jai a e'.

Se' e' chō ttök Skëköl ta

² A' e' chō ttök Skëköl ta kekraë, kë ilo'yar. Mik a' ttöke ie' ta, età e' è wà bikeitsō, nies wëstela chō ie' a. ³ Ye' tso' wötëule ie' s'wōto wé a' Cristo ttë buaë blëulewà kuaë, e' pakë kueki. E' kueki ikiō Skëköl a' tó ie' tó sa' kimú Cristo ttë kú pakök buaë ká wa'ñe as kë i tó sa' wöklö'ü. ⁴ Ikiō Skëköl a' tó ye' mû ipakë buaë yësyesë wes ye' kawötà ipakök es as sulitane éna iwà ar buaë.

⁵ Mik a' tso' pë' kë dör Jesús mik erblökwakpa, esepa ta, età a' senú buaë wes Skëköl ala'r ké senuk es. Kë a' kawō chöyk è. Kawō yöttsa kapakök ie'pa ta. Cristo ttë buaë pakō ie'pa a. ⁶ A' ké ttök ie'pa ta ttë bua'buawé wa ie'pa tó a' ttō ttsō er bua' wa. A' tso' erki i kos chakeke ie'pa tó a' a' eköl eköl, e' iütök yësyesë.

Pablo e' chéat

⁷ Tiquico tó ye' biyō cheraë a' a. Ie' dör s'yami dalër tajë sa' éna ese. Ie' dör ye' kimukwak yësyesë ese. Ie' dör Skëkëpa Je-sucristo kanë méso ye' ta. ⁸ E' kueki ye' tso' ie' patkók a' ska' as ie' tó a' ichō tó is sa' tso', nies as a' er kuütō. ⁹ Ie' ta Onésimo mi'ke nies. Ie' dalër sa' éna, ie' dör s'yami e' tkëulewà darërë ese. Ie' datse a' ká a. Ie'pa bōl tó a' a' icheraë tó is sa' kawō tköke.

¹⁰ Aristarco tso' wötëule ye' ta s'wōto wé a, e' tó a' shké'wëmi. Nies Marcos dör Bernabé duō, e' tó a' shké'wëmi. A' a' iyënetke tó ie' de a' pakök, età ikiōwà buaë. ¹¹ Jesús kië nies Justo, e' tó a' shké'wëmi. Wépa tso' ye' ta i blúie Skëköl tso' e' kanë a' e'pa shuà ie'pa

mañal ë dör judiowak. Ye' er pablérakitö tajë. ¹² Epafras dör a' wakpa eköl, e' tö a' shke'wémi. Ie' dör Cristo Jesús kanë méso. Kekraë ie' kköchöke Skëköi a a' dalërmik tö a' mü e' tkéwä darërëë Cristo ttë a kë ibikeitsë bötböt ena e' meulettsa da'aie i kiane Skëköi kï ese wöie. ¹³ Ye' wák tö ie' cheke mokï tö ie' kaneblöke darërëë a' dalërmik, ñies Jesús mik erblökwakpa tso' Laodicea ena Hierápolis, e'pa dalërmik. ¹⁴ Lucas tö a' shke'wémi. Ie' dör s'kapeyökwak dalër tajë se' éna. Ñies Demas tö a' shke'wémi.

¹⁵ S'yamipa serke Laodicea, e'pa shke'ú sa' a. Ñies Nínfa ena Skëképa icha erule ñi dapa'úke ie' u a, e'pa shke'ú sa' a. ¹⁶ Yëkkuö i' aritsé one a' tö sulitane kukua, e' ukuökï ta ipatkömi a' tö Skëképa icha erule ñi dapa'úke Laodicea, e'pa a as ie'pa tö iaritsö ñies. Ñies yëkkuö patkë' ye' tö Laodicea wakpa a, e' saú mik ide a' ska' etä. ¹⁷ Ichö Arquipo a tö Skëképa Jesucristo kanë mène ie' a wë, e' wä ú ie' tö seraä buaë.

¹⁸ Ñies ye' dör Pablo, e' tö shkëne i' shtë ye' wák ulä wa. Kë a' éna ichökwa tö ye' tso' wötëule s'wöto wé a. As Skëköi er buaë chö a' a.

Yëkkuö Tsá Kit Pablo tö Tesalónica wakpa a 1 Tesalonicenses

Pablo tö yëkkuö i' kit duas dabom skeyök ena skeyök kî et Jesús kune'bak e' ukuökî (50-51 AC) e' shu'ulat. E' kueki i' dör yëkkuö tsá kit ie' tö e'. Mik ie' skä dë'rö Tesalónica Skëköl ttë buaë e' pakök etä Timoteo ena Silvano e'pa mir ie' ta. Mik Pablo tö Skëköl ttë paka' ká e' a, etä tajë pë' uluneka ie' kî, e' kueki ie' bakshkarmi dö Atenas. E' ukuökî ie' shkakmine kaneblökne Tesalónica Jesús mik erblökwakpa kîmuk, erë kē ie' dë'röne. Erë Jesús mik erblökwakpa we'ikeke tajë pë' kē dör Jesús mik erblökwakpa esepa tö, e' kueki Pablo tö Timoteo ë patkë'mi yëkkuö i' muk ie'pa a ier diché ioie (Hechos 12.1-14).

Ì kit Pablo tö yëkkuö i' kî e' dör i' es: Et: Ie' tö wëstela mé Skëköl a i buaë o' ie' tö Jesús mik erblökwakpa tso' Tesalónica e'pa a e' kî. Nies Pablo tö ie'pa a ieri mène tö Skëköl tso' ie'pa ta.

Böt: Pablo tö ie'pa a ieri mène tö wës ie' bak senuk ie'pa shua ena wës ie' tö ie'pa dalërits. Ie' tö ikit es ie'pa er diché ioie senuk Jesús a.

Mañat: Pablo tö ie'pa er diché ié senuk kekraë Jesús a. Nies i tköraë Jesús mik erblökwakpa ta mik iblërulune etä, e' paké ie' tö ie'pa a. Nies ie' tö ikkachë tö wës se' kawötä Jesús datskene e' panuk kröröë.

Shke'wë

¹ Ye' dör Pablo. Silvano ena Timoteo tso' ye' ta ië. Sa' tso' yëkkuö i' shtök Skëköpa Jesús icha erule serke Tesalónica e'pa a. A' bat-sulewä Skëköl dör S'yë e' mik, nies Skëköpa Jesucristo mik. As ie'pa er buaë chö ena sene bërë mü a' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a Tesalónica wakpa dalërmik

² Kekraë sa' tö wëstela cheke Skëköl a' dalërmik. Mik sa' ttöke ie' ta, etä kekraë sa' tö ikieke a' kî. ³ Sa' éna iane tö a' erblöke Jesús mik, e' kueki a' tö i kōs buaë weke. S'yë dalër tajë a' éna, e' kueki a' kaneblöke darërë ie' a. Skëköpa Jesucristo datskene, e' paneke a' tö mokjé, e' kueki a' e' tkëwä darërë ie' mik. E' kōs kueki kekraë mik sa' ttöke Skëköl ta, etä sa' tö wëstela cheke ie' dör S'yë e' a' dalërmik. ⁴ A yamipa dalër tajë Skëköl éna, sa' wä ijcher tö ie' tö a' shukitbak ie' ala'rie. ⁵ Mik sa' tö Jesús ttë buaë paka' a' a, etä kē sa' wä ipakane ttë ë wa. Nies Wiköl Batse'r diché e' kkayë' sa' tö a' a. A' tö isuë tö i ché sa' tö, e' ché sa' tö er mokjé wa. A' wä ijcher buaë tö sa' bak senuk yësyësë a' shua iwä kkachöie tö a' kawötä senuk es.

⁶ Es a' dë'bak senuk yësyësë wës sa' ser es, nies wës Skëköpa Jesús ser es. Mik a' tö Jesús ttë buaë klōg'bak, etä e' kueki pë' tö a' we'ik siarë, erë a' tö ttë e' klō'wekeia ttsë'ne bua' wa Wiköl Batse'r batamik. ⁷ E' wa a' tö iwä kkachë Jesús mik erblökwakpa serke Macedonia ena Acaya, e'pa kōs a' tö wës s'kawötä senuk Skëköl a. ⁸ A' batamik Skëköpa Jesús ttë buneka Macedonia ena Acaya. Ká wa'ñe, wë ye' mirwä, eë pë' kōs wä ijcher tö a' erblöke Skëköl mik. E' kueki kē i ku'ia chë yi a' ttë e' kî. ⁹ Sulitane tö sa' a' ikehe tö a' tö sa' ki'wä buaë. Nies ie'pa tö ikehe tö i'yi diököl tso' dalöjë, ese kōs watëttsä a' tö kanebloie Skëköl chöke eköl ë e' a. ¹⁰ Nies ie'pa tö ikehe sa' a' tö a' tso' Jesús datsë ká jai a, e' panuk er mokjé wa. Ie' dör Skëköl Alä. Ie' kōtëwä, erë Skëköl tö ie' shkeg'kane. Ie' tö se' tsatkäe, se' weirdäe siarë aishkuö ta, e' yökj.

2

Ì o' Pablo tö Tesalónica

¹ A yamipa, a' wä ijcher buaë tö sa' sene' a' shua, e' wä kē dör éme, e' tö a' kímé buaë. ² A' wä ijcher tö kam sa' dö a' ska' e' yökj Filipos wakpa tö sa' yë' sulüë, sa' we'ik siarë. Nies a' ká a' pë' bak e'pa éna sa' wöklö'wak erë Skëköl tö sa' kímé'. Ie' tö diché mé sa' a' Jesús ttë buaë pakoie a' a. ³ Sa' kē tö s'pattëtä' kache ttë wa ö i'yi sulusi dalërmik ö s'kitö'woie. ⁴ Sa' kē tö s'pattëtä' es. Skëköl tö sa' er webleke, e' tö sa' shukit. Ie' tö kanë me'at sa' ulä a' Jesús ttë buaë pakök. E' kueki sa' ipakeke as sa' wër buaë ie' wa, kē dör s'ditsö wa. ⁵ A' wä ijcher tö sa' kē dë'rö a' ska' a' kükökä kache ttë wa. Kē sa' wä a' pautule inuköl kiane sa' kî e' kueki. Skëköl wä ijcher tö sa' kē wä iwamblëne es. ⁶ Sa' kē dë'rö a' ska' as a' tö sa' kükökä ö yi skä tö sa' kükökä. ⁷ Sa' dör Cristo ttekölpa tsä, e' kueki sa' wä kawötä' as a' tö sa' saü buaë, erë e' kē kine sa' wä a' a. Sa' tö a' suë wës alä mi tö ila'rla suë es. ⁸ Sa' éna a' dalër tajë, e' kueki sa' ttsë'ne buaë a' pattök Skëköl ttë buaë wa. Kē dör e' ë wa, nies sa' e' mumittsä weinuk a' dalërmik. ⁹ A yamipa, a' éna iane tö mik Skëköl ttë buaë paka' sa' tö a' a, e' dalewa sa' kaneblë' darërë. Sa' kaneblë' nîë nañëë as sa' kē tö a' ulä panü sa' tioie.

¹⁰ A' wä ijcher, nies Skëköl wä ijcher, tö sa' sene' batse'r yësyësë kē kî i' sulu ttë ta' a' dör Jesús mik erblökwakpa e'pa shua. ¹¹⁻¹² A' wä ijcher tö sa' tö a' paut, a' er pablë' eköl eköl wës iyë tö iwë iwäk ala'r ta es. Nies sa' tö a' a' iyë' kekraë tö a' senu yësyësë wës Skëköl kî ikiane es. E' tö se' klōg'bak as se' dö i' blüie ie' tso' olo ta' tajë e' kîie.

¹³ Mik sa' tö Skëköl ttë paka' a' a, etä a' kē wä itsëne wës s'ditsö ttë es. E' skéie a' tö itse' wës Skëköl ttë mokjé es, ta es je' idir. E'

kuekij kekraë sa' tso' wëstela chök Skëköl a' dalërmik. Ie' ttë batamik, iwakanewëkeitö a' dör Jesús mik erblökwakpa e'pa er a. ¹⁴ A yamipa, a' wakpa ditsëwöpa e'pa tö a' we'ik siarë. Es ñies ibak Skëköl icha erule erule erblö Cristo Jesús mik tso' Judea e'pa ta. Judiowak malepa tö ie'pa we'ik siarë ñies. ¹⁵ Judiowak tö iwakpa we'ik Jesús ttë kuekij, e' wakpa ë tö Jesús kötwa wës ká iaiäë ie'pa tö Skëköl ttekölpa kötulurbak es. Ñies ie'pa ë tö sa' trëö'yal. jle'pa kë wër buaë Skëköl wa! jle'pa kë wödör yi mik! ¹⁶ Mik sa' tö Skëköl ttë pakeke pë' kë dör judiowak esepa a as ñies ie'pa tsatkër, etä judiowak ñie'pa tö sa' ma'wë wöklö'wë as kë sa' tö ttë e' pakö, erë ie'pa kë ulä dë' iska'. Es i sulu nuí, e' kji kieke ie'pa tö e' kji taië. Bata ekkë ta Skëköl tö ie'pa kichatëttsatke.

Pablo shkakne ie'pa weblök

¹⁷ A yamipa, sa' manétyal, sa' kë ku'ia a' ta ñita, erë sa' er me'rie a' kji. Sa' manétyal erë bet ta sa' éna shkakne suluë a' weblökne. ¹⁸ Sa' tö ima'wë, ye' wák tö ima'wë tseë erë Satanás tö sa' wöklö'wë. ¹⁹ Mik Skëkëpa Jesús dene, etä çyi tö sa' tseë'wëmi buaë mokjê ie' wöa? jE' dör a! I buaë paneke sa' tö Jesús wörki a' batamik. A' dë' Skëköl ala'rie, e' tö sa' tseë'weraë buaë Jesús wörki. ²⁰ Yëne e', a' wa sa' e' tseë'wëke, a' tö sa' tseë'wëke buaë.

3

Timoteo patkémine Tesalónica wakpa ska'

¹ Bata ekkë ta, mik sa' kë a' idalë'ttsëneia, etä sa' tö ibikeits tö "sa' bül atë ië Atenas ² ta s'yami Timoteo e' patkekemi sa' tö a' weblök." Ie' dör Skëköl kanë méso Cristo ttë buaë pakök wës sa' es. Sa' tö ie' patkë'mi a' kimuk as a' diché kji iër Jesús ttë a' ena a' erblöia mokjê imik. ³ Sa' kë kji ikiane tö a' wële eriawë, a' weirke siarë Jesús ttë kuekij, e' tö. E' tköraë se' ta wake'. ⁴ Mik sa' bak a' ska', etä sa' tö a' iyë' taië tö se' weirdaë pë' kë dör Jesús mik erblökwakpa esepa ulä a. A' wä ijcher buaë tö iwä tka es. ⁵ E' kuekij mik ye' wák kë a' idalë'ttsëneia, etä Timoteo patkë'miyö a' ttë tseë'wë çis a' erblöke Jesús mik e' mir? Ye' suane siarë dö' Satanás tö a' erkiowë ta a' émine ta qos sa' tö a' pattë e' weirdawa ë.

⁶ Erë Timoteo tso' a' ska', írö ie' dene. Ie' wä biyö buaë debitu sa' a. Ie' ichë tö a' erblökeia Cristo mik, ñies a' ñi dalëritsökeia buaë. Kekraë a' tö sa' bikeitseke er bua' wa. A' éna sa' suakne suluë wës sa' éna a' suakne es. ⁷ A yamipa, a' erblöke Jesús mik buaë, e' tö sa' er pableke taië sa' eriarke qos sa' weirke qos e' shua. ⁸ Mik sa' ittse tö a' e' tkéwa darërë Skëkëpa mik, etä sa' er dekanë. ⁹ A' tö sa' tseë'wë buaë ichökle Skëköl wöa. Kekraë sa' tö wëstela cheke ie' a' taië a' kji, erë e' kë dör wë'. ¹⁰ Sa' tö ie' a' ikieke taië

ñië nañëë as kawö müitö sa' a' a' suojë a' kji wöbla'woje as a' kji yör erblök Jesús mik.

Pablo ttë Skëköl ta

¹¹ Skëköl dör S'yë e' ena Skëkëpa Jesús e'pa a sa' tö ikieke tö sa' kimú shkoie a' ska'. ¹² As Skëkëpa tö a' kô ñi kji dalëritsök taië shutë ñies sulitane dalëritsök wës sa' tö a' dalëritseke es. ¹³ As ie' tö a' er diché kji iö as a' dö Skëköl dör S'yë e' wörki batse'r, kë kji i sulu ttë ta', mik Skëkëpa Jesús datskene ie' icha batse'rpa ta etä. Es e' idir.

4

Sene wër buaë Skëköl wa ese

¹ A yamipa, sa' tö a' wöblaö' tö a' senü wës Skëköl wa iwër buaë es, e' iuteke buaë a' tö. I' ta sa' tö a' a' ikieke, sa' tö a' patteke Skëkëpa Jesús ttö wa, tö a' kji senü yësyësë kekraë.

² I uk a' ka' ye' tö Skëkëpa Jesús ttö wa, e' jcher buaë a' wä. ³ Skëköl kji ikiane tö a' ser batse'r, e' wä kiane chë tö a' e' sköttsa trë qos yöki. ⁴ A' e' wöbla'ü e' kkö'nuk batse'r dalöiërta'. ⁵ A' kë kane senuk wës pë' kë e' batsöta' Skëköl mik es. Ie'pa trër taië wës iwákpa kji ikiane es. ⁶ A' dör ñi yamipa Jesús ttë wa, e' kuekij kë a' kane ñi tsiriuk a' alakölpa wa. A' ñi wamblö es, e' ta a' ñi dalöseukewa. Sa' tö a' a' iyë'bak tö wëpa tö iwambleke es esepa we'ikeraë siarë Skëkëpa Jesús tö. ⁷ Skëköl kë wa a' klö'ne e' ia'ukka sene sulusi wa. Ie' tö a' klö' senuk batse'r ie' a. ⁸ E' kuekij yi tö ttë i' watëttsa, ese kë wä s'ditsö ttë watënettsa, ie' tö Skëköl tö Wiköl Batse'r mé se' a, e' ttë watëttsa.

⁹ Skëköl wák tö a' wöbla'wë ñi dalëritsök, e' kuekij kë i' shteku'ia sa' tö ttë e' kji. ¹⁰ A yamipa, e' yëne tö Jesús mik erblökwakpa serke Macedonia, e'pa qos dalër taië a' éna. Erë sa' tö a' kji patteke tö a' kji ñi dalëritsö taië shutë. ¹¹ Ñies a' e' chö senuk bërë. Pë' kë tsiriwar kanë wa, ttë wa, i wa. A' wakpa iyi ë wä saü wä shulö. A' kaneblö a' wákpa ulä wa wës sa' tö a' iyë' es. ¹² A' tö iwë es, e' ta pë' kë erblö Jesús mik, esepa tö a' dalöieraë. Ñies a' tö iwë es, e' ta i qos kiane a' kji senoie, e' doraë a' ulä a' as a' kë tö yile ulä panü a' kanéwoje.

Skëkëpa Jesús datskene

¹³ A yamipa, sa' kji ikiane tö a' wä ijcher tö i tköraë se' blërlunebak esepa ta as a' kë eriar wës wëpa kë ku' i panuk, esepa eriar es. ¹⁴ Se' tö iklö'wë tö Jesús kötëwa shkenekane, e' kuekij ñies se' tö iklö'wë tö wëpa batsulewa ie' mik blërlunebak, esepa yöki kewe. ¹⁶ Mik Skëkëpa wák bitukene ká jai a, etä ittöraë

aneule darërë ttersaë sulitane tõ. Nies Skëköl biyöchökwakpa wökir kibi, e' ardaë tã Skëköl duk bla'weraëitö tajë. Etã wëpa batsulewã Cristo mik blërlunebak, esepa shkërdakane kewe. ¹⁷ E' ukuöki tã se' tso' tssë'ka kã i' a, esepa kos busdaka ie'pa tã ñita mò a tã Skëkëpa Jesús kueraësö kashukã, etã es se' tso'ie ie' tã këkraë. ¹⁸ E' kuëki a' ñi er diché iö ttë e' wa.

5

¹⁻² A yamipa, a' wã ijcher buaë tõ mik Skëkëpa Jesús datskene, etã këwö e' datse kë biyö yëule wës akblökwakpa dôwã se' u a nañewe es. Kë yi wã ijcher tõ mik idatskene, e' kuëki e' këwö kë kituk sa' a yëkkuö kã a' a. ³ Mik sulitane tõ iché: "Ire' sulitane serke bërë ñita, kë paürkü", e' bet tã i sulu dôraë kã i' kã tã s'ditsö weirdaë siarë. Ie'pa kë tköpashkar iulã a wës tayë alã kërke e' kë tköpashkar iweir tajë e' ulã a es. ⁴ Erë a yamipa, a' kë serkü'ia kã ttsettse a wës ie'pa es. E' kuëki e' këwö kë dôpa a' kã wës akblökwakpa dôwã es. ⁵ A' kos serke yësyësë Jesús ttë dikia, e' dör wës se' serke kã ñiwe a es. Skëkëpa Jesús këwö, e' tõ a' tssë'weraë buaë. Kë se' tõ i sulu wamblekü'ia wës kã ttsettse wakpa es. ⁶ E' kuëki kë se' kane senuk wës ie'pa es. Ie'pa dör wës se' kapötulur es, kë kü' i panuk. Erë se' kawötã senuk wösh wa, kabikeitsöke buaë wës s'tso' kkãme es. ⁷ Wëpa kapötkëter, esepa kapötkëter nañewe. Wëpa tteke blo' tõ, esepa tteke blo' tõ nañewe. ⁸ Erë se' dör wës kã ñiwe wakpa es, esepa kë kabikeitsök buaë wës s'tso' kkãme es. Se' erblö Jesús mik, ñies se' ñi dalëritsö, e' tõ se' bleraë wës iyi daloie ieke ñippökwakpa tõ ibatsi' kã kuaböt yöki es. Nies se' tsatkërdaë, e' panusö kröröë, e' tõ se' tsatkeraë wës iyi daloie tkekekã ñippökwakpa tõ iwökir kã e' tsatkoie es. ⁹ Skëköl kë wã se' klögne ie' ala'rie se' we'ikoie. E' skëie se' klögbakitö se' tsatkoie Skëkëpa Jesucristo batamik. ¹⁰ Cristo kötgwã se' skëie as se' ser michoë ie' tã ñita. Se' blënewã ö se' tso'ia tssë'ka, e' kë dë' wës ie' a mik ie' datskene etã. ¹¹ E' kuëki a' ñi er pablö, a' ñi diché iö, ttë ikkë wa wës a' tso' iwã uk es.

Pablo tõ ie'pa kã pattë

¹² A yamipa, wëpa tso' kaneblök darërë a' wökirpaie Skëkëpa Jesús ttë a, esepa tõ a' kkö'neke, a' patteke as a' ser buaë yësyësë Skëköl a. E' kuëki sa' tõ a' a ikieke tõ ie'pa dalöiö. ¹³ Ie'pa dalöiö tajë. Ie'pa dalëritsö ie'pa kanë kuëki. A' senu bërë ñita.

¹⁴ Nies sa' tõ a' pattë tõ a' wëpa bikëne, kë éna kaneblak, esepa uñú. Wëpa eriarke, esepa er pablö. Wëpa kë kü' tkëulewã darërë erblök Jesús mik, esepa kimú. Sulitane dalë'ttsö er bua' wa.

¹⁵ A' e' kkö'nú. Mik yi tõ i sulu wamblé a' kã, etã kë a' tõ i sulu wamblökne ie' kã iskëie. E' skëie a' e' chö këkraë er buaë chök ñi a ena sulitane a.

¹⁶ A' tssë'nú buaë këkraë. ¹⁷ A' ttö me'rie Skëköl tã. ¹⁸ I kos kã wëstela chö Skëköl a. A' dör Cristo Jesús icha, e' kuëki Skëköl kã ikiane tõ a' ser es.

¹⁹ I wëke Skëköl Wiköl tõ a' shuã, e' kë wöklö'war. ²⁰ Ttë Skëköl ttekölle, ese kë watarttsã. ²¹ Iwã kos bikeitsö bua'iewã. Wë dör buaë ese blö. ²² I sulu kos, ese yöki a' e' skötttsã.

²³ Skëköl dör sene bërë mukwak, as e' tõ a' kimú senuk batse'r. Nies as ie' tõ a' chká, a' er, a' wiköl, a' wák wa'ñe kkö'nú kë kã i sulu ttë tã yës dö mik Skëkëpa Jesucristo datskene etã. ²⁴ Yi tõ a' klögbak, e' ttö mokjë. Ie' tõ ese kos wawëraë.

Pablo e' chéat

²⁵ A yamipa, a' tõ ikiö Skëköl a sa' kã.

²⁶ S'yamipa kos shkë'ú sa' a' ñi dalër wa.

²⁷ Ye' tõ a' kë Skëkëpa Jesús ttö wa yëkkuö i' sauk s'yamipa kos a.

²⁸ As Skëkëpa Jesucristo er buaë chö a' a.

Yëkkuö Skà Kit Pablo tò Tesalónica wakpa a, i' ta ide böt

2 Tesalonicenses

Mik Pablo bak Corinto etä ie' tò yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa tso' Tesalónica e'pa a. I' dör yëkkuö skà kit ie' tò ie'pa a, i' ta ide böt. S'wöbla'ukwakpa wele tò ichè tò Jesús skà dë'röbakne e' kuekji kē s'kawōta kaneblök. Jesús mik erblökwakpa welepa tò e' klö'o, e' kuekji ie'pa kē kaneblöia chke yuloie. E' kuekji Pablo tò Jesucristo skà datskene e' paké ie'pa a.

Pablo éna ie'pa a ichak yësyësë tò Jesús kam döne e' kuekji ie' tò yëkkuö i' kit. Ie' tò ie'pa a iché tò Jesucristo datsketkene e' yökj wëm döraë eköl sulitane kitö'uk. E' kaneblöraë Satanás diché wa. Nies ie' tò ie'pa a iché tò mik Jesús dene etä pē' kōs kē erblēne ie' mik e' we'ikeraë Skëköl tò.

Erë kam Jesús döne etä ie' mik erblökwakpa kawōta senuk yësyësë ena ie'pa kawōta kaneblök e' kkö'noie. Es Pablo tò ie'pa a iché.

Shke'wë

¹ Ye' dör Pablo. Silvano ena Timoteo tso' ye' ta ië. Sa' tso' yëkkuö i' shtök Skëkëpa Jesús icha erule serke Tesalónica e'pa a. A' batsulewä Skëköl dör S'yë ena Skëkëpa Jesucristo e'pa mik. ² As ie'pa er buaë chö ena sene bërë mü a' a.

Mik Jesús dene, etä pē' suluë we'ikeraëitö

³ A yamipa, kekraë sa' kawōta wëstela chök Skëköl a' a dalërmik. A' erblöke Jesús mik, e' kī mir buaë. E' sù a' nī dalëritsöke, e' kī mir buaë. E' tò sa' kē wëstela chök Skëköl a. ⁴ Sa' tò a' tté ppékā buaë Skëköl icha eruleë kōs e'pa shüa. Erë a' weirke siarë s'bolökpa ulā a, a' töierke siarë Jesús tté kuekji, erë a' e' tkéwā darërëë, a' erblökeia Jesús mik buaë, e' kuekji sa' tò a' kikéka. ⁵ E' kōs wa iwënewä tò Skëköl tò s'shulë yësyësë. Ie' dör se' blü, e' tté kuekji a' weirke. E' wa iwënewä tò ie' tò ibikeitseke tò a' je' didir i' blüie ie' tso' e' kīie.

⁶ Skëköl tò s'shuleke yësyësë kekraë, e' kuekji buaë idir tò wépa tò a' we'ikeke esepa we'ikeraë ie' tò siarë. ⁷ Ta' a' weirke siarë e'pa enuraë sa' ta' nita. E' kōs tköraë mik Skëkëpa Jesús datskene ie' biyöchökwakpa diché ta' tajë e'pa ta' ena bö'wö ñarke tajë e' shüa etä. ⁸ Wépa kē e' batsōta' Skëköl mik, kē wä Skëkëpa Jesús tté buaë e' iütēne, esepa kōs we'ikök ie' datse. ⁹ Ie'pa weir michoë siarë busdattsa bānet Skëköl diché ta' tajë olo ta' tajë, e' yökj. ¹⁰ E' kōs tköraë mik Skëkëpa Jesús datskene etä. E' kēwō ta' ie' icha batse'ipa kōs tò ie' kīkerakā. Ie' erblë

ie' mik, esepa kōs tò ie' dalöieraë. A' tò tté yë' sa' tò a' a, e' klö'wë e' kuekji a' tso' ñak e'pa shüa.

¹¹ E' kuekji sa' tò Skëköl a' ikieke kekraë a' kī. Sa' tò ikieke ie' a' as ie' tò a' saü tò a' serke yësyësë wës ie' tò a' klö'o'bak senuk es. Nies sa' tò ikie ie' a' tò ie' tò a' kīmü i' buaë kōs kiane wë a' kī e' wä uk buaë ie' diché wa. E' kōs wak a' éna a' erblöke Jesús mik e' kuekji. ¹² Sa' tò ikieke es as Skëkëpa Jesús kīkarka a' batamik, ñies as Skëköl tò a' kīkōkā buaë. Ie' ena Skëkëpa Jesucristo e'pa er buaë chö a' a, e' kuekji ie'pa tò a' kīmeraë iwä uk buaë.

2

Wëm Sulusi Ichökle

¹ A yamipa, mik Skëkëpa Jesucristo datskene, etä se' busdakā kashuk a' nī dapa'uk ie' ta, e' tté pakeke sa' tò a' a' ñne. Sa' tò a' a' ikieke kröröë tò ² yile iché tò Skëkëpa Jesús datskene, e' kēwō detke, e' ta' kē a' e' kitö'uk e' tkiuk tté ese wa. Isalema yile tò a' a' icheke tò Wiköl Bats'e' tò sa' a' ikkaché tò Jesús denetke. Isalema yile tò icheke tò sa' tò ie'pa a' iyë' ö sa' tò ikit yëkkuö kī tò Skëkëpa Jesús denetke kā i' a. Yile tò iché es, e' ta' e' dör kache. ³ Kē a' e' kitö'uk tté ese wa yës. Skëkëpa Jesús kam döne e' yökj tajë pē' tò Skëköl waterattsa. Nies wëm sulusi ichökle wömenettsabak weinuk e' döraë. ⁴ I' kōs tso' dalöie skëkölle, ese kē kiarpa ie' kī. Ie' wāk e' ttsörakā ese kōs tsatā. Ie' kī ikiane tò sulitane tò ie' e' dalöie. Ie' e' tkörakā Skëköl wé kibi a' ta' ie' chöraë: "ye' dör i'yi ulitane kéköl."

⁵ Mik ye' bak a' ska', etä i'yi ekké yë'yö a' a, ye' a' ta' e' ane a' éna. ⁶ I' tò wëm sulusi ñe' wöklö'wekeia as kē idö kam ikéwö dö e' yökj e' jcher a' wä. ⁷ Erë i'ñe ta' Satanás tso'tke iwakanéuk bër akirie as s'ditsö tò Skëköl tté watöttsa. Erë wëm sulusi ñe' kē döpa dö mik yi tso' iwöklö'uk e' yënettsa etä. ⁸ Mik iyënettsa, etä wëm sulusi e' döraë sulitane wörki. Erë mik Skëkëpa Jesús de, etä ie' e' alörakā i'ki ilo tajë wa ta' itterawaitö ikkö siwé e' wa. ⁹ Mik wëm sulusi ñe' de (kam Jesús tò ittöwä e' yökj), etä ie' döraë Satanás batamik. Satanás diché wa, ie' tò i' kē or yi a' ese kōs weraë s'kitö'woie. ¹⁰ I' sulu kōs wa ie' tò s'wömeulettsa weinuk aishkuö ta' esepa kitö'weraë. Ie'pa kē wä Jesús tté mokj e' dalëritse e' tsatkoie, e' kuekji ie'pa wömeulettsa weinuk. ¹¹ E' kuekji Skëköl tò ie'pa wömerattsa as ie'pa e' kitö'ü Wëm Suluë Ichökle e' kache wa. ¹² Es ie'pa kē tò tté mokjē ñe' klö'wë. E' skéie ie'pa tse'r buaë i' sulu wambblök, e' kuekji Skëköl tò ie'pa wömerattsa weinuk aishkuö ta. Esepa kōs kī inuj döraë.

S'yë tò se' shukitbak tsatke

¹³ Erë, a yamipa, a' dalër tajë Skëkëpa Jesús éna. Tsawe ta' Skëköl tò a' shukitbak tsatke

iWiköl tö a' batse'wë e' batamik. Ñies a' tsatkëne ttë mokië klö'wë a' tö e' batamik. E' kôs kuëki sa' kawötä wëstela chök Skëköl a' kekraë a' kî. ¹⁴ Sa' tö Jesús ttë buaë paka' a' a, e' wa Skëköl tö a' klö'bak as a' sër michoë Skëkëpa Jesucristo ta' ñita e' olo tajë e' a.

¹⁵ A yamipa, e' kuëki, ttë wa sa' tö a' y' mik sa' bak a' shua etä, ñies mik sa' tö yëkkuö kit a' a etä, ttë e' kôs blö buaë a' er a, kë ilo'yar. ¹⁶ Skëkëpa Jesucristo ena Skëköl dör S'yë, e'pa éna se' dalër tajë. Ie'pa er buaë chë se' a, e' tö se' er pablë michoë. Ñies ie'pa kablë sene michoë muk se' a, e' panuk kröröë se' tso'ie. ¹⁷ As ie'pa tö a' er pablö. As ie'pa tö a' er diché kî iö as a' tö i buaë kôs ü ttë wa ena iwawatke.

3

S'yë a' ikiö sa' kî

¹ A yamipa, bata ekkë ta, a' tö Skëköl a' ikiö sa' kî as Skëkëpa Jesús ttë pakeke sa' tö, e' kî pakar bet kâ ulitane wakpa a' ta e'pa tö iklö'wë wës a' tö iklö' es. ² Ñies pë' tso' tajë kë erblöku' Jesús mik, e' kuëki a' ikiö Skëköl a' tö ie' tö sa' tsatkö pë' sulusi yöki. ³ Erë Skëkëpa Jesús ttö mokië, ie' tö a' së'wëraë tkëulewä darërë ie' mik ta' a' tsatkëraëitö i sulu yöki. ⁴ Sa' e' muë ie' mik tö ie' tö a' kimeräë. E' kuëki sa' wä ijcher tö i uk a' ké sa' tö, e' wawë a' tö ta' a' iwë michoë. ⁵ As Skëkëpa tö a' kimu kôs Skëköl éna se' dalër e' wä anuk. Ñies as a' kimuitö a' weirke kôs e' dalë'ttsök wës Cristo tö ie' icha dalë'ttsé es.

Se' kawötä kaneblök

⁶ A yamipa, Skëkëpa Jesucristo ttö wa sa' tö a' a' ichëke tö s'yamipa wëlepa bikërke, esepa yöki a' e' skö. Wëpa kë tö ttë me'at sa' tö e' iuteku', esepa yöki a' e' skö, kë iütär. ⁷ A' wä ijcher buaë tö a' kawötä senuk wës sa' bak senuk a' ska' es. A' kë wä sa' sune bikënuke. ⁸ Sa' kë wä yi chkö ñane kë patoule. E' skéie sa' bak kaneblök darërë ñië nañië shtrine wa i wa chkoie, di' yoie as sa' kë tö yi tsiriü e' tië wa e' kanewë wa. ⁹ Mik sa' bak a' ska' warma a' kawötä sa' sauk, sa' kkö'nuk, erë sa' kë wä i kine a' a es. Es sa' kaneblë' a' ska' as a' wöblar kaneblök wës sa' tö a' a iwä kkayë' es. ¹⁰ Mik sa' bak a' ska', etä ttë i' yë' sa' tö a' a: "Yi kë kaneblak, ese kë tiar." ¹¹ Sa' tö ittse tö a' wëlepa bikërke tajë. Ie'pa kë kaneblöku' yës, e' skéie wëpa kaneblöke esepa tsiriwëkerakitö ñië. ¹² Pé' esepa pattë sa' tö, ñies ie'pa ké sa' tö Skëkëpa Jesucristo ttö wa kaneblök darërë bërë e' kanéwoie.

¹³ Erë, a yamipa, kë a' shtrinuk i buaë uk kekraë. ¹⁴ Ttë shtéyo yëkkuö i' kî, e' kë iuté yile tö, e' ta' ichö a' malepa a. Ie' yöki a' e' skö as ijaërka ta' ier mane'üne. ¹⁵ Erë kë ie' suar suluë wës s'bolök es, e' skéie ipattö er bua' wa wës s'ël es.

Pablo e' chéat

¹⁶ Skëkëpa Jesús dör sene bërë mukwak, as e' tö sene bërë mü a' a' kekraë i kôs tköke a' ta e' shua. As ie' tkërie a' ulitane ta' kekraë.

¹⁷ Ye' dör Pablo, e' tö shkëne i' shté ye' wák ulä wa wës ye' tö ishteke yëkkuö kôs shtéyo ese kî es. Es sulitane wä ijcher tö ye' wák tö ishté. ¹⁸ As Skëkëpa Jesucristo er buaë chö a' ulitane a' tajë.

Yëkkuö tsá kit Pablo tö Timoteo a 1 Timoteo

Pablo tö yëkkuö kit mañat Jesús mik erblökwakpa wökirpa a, e' et e' dör itsá kititö Timoteo a e'. Yëkkuö i' dör ie' pattoie wës ie'pa kawötä s'wëttsuk s'wökirpaie.

Timoteo dör Pablo wapiöuk ikanè a. Mik ie' bak duladula etä Pablo tö ie' klöo' kanablök ie' tä. Timoteo bak senuk ká kiè Lистра atë Asia ee. Ie' yë dör griegowak ena imi dör Israel aleri. Mik Pablo tö Jesús tté buaë paka' Lистра etä Timoteo erblë' Jesús mik. E' ukuöki mik Pablo skä bak Lистра etä ie' tö Timoteo shukit kanablök ie' tä (Hechos 16.1-4). E' ukuöki Timoteo kanablë' tajë Pablo tä Jesús tté buaë pakök ká kuä'ki kuä'ki a. E' ukuöki tä Timoteo bak Jesús mik erblökwakpa wëttsuk Éfeso. Pablo tö yëkkuö i' kit Timoteo a ie' kimoie wës ie' ké senuk kanablök.

E' kjieta se' wëse ké kanablök Jesús mik erblökwakpa wökirpaie ena e'pa kimukwakpaie, e' kit Pablo tö Timoteo a. Nies Jesús mik erblökwakpa tso' Éfeso e'pa shüa kabene tso' tajë. Pë' welepa tö s'wöbla'weke kache tté wa, esepa ká talarke tajë, e' ché Pablo tö Timoteo a tö wës ie' kawötä tté ese shulök.

Yëkkuö i' tö se' kimëmi tajë i'ñe tä. Yëkkuö i' tö se' a ikkaché tö se' wëse kawötä shushtë s'wökirpaie, ñies se' wëse kawötä shushtë s'wökirpa kimukwakie. E' kjieta wës s'wökirpa ké kanablök e' tso' kitule yëkkuö tsá kit Pablo tö Timoteo a e' kji.

Shke'wë

¹ Ye' dör Pablo. Ye' dör Cristo Jesús ttekölpa tsá, e'pa eköl. Skëköl dör S'tsatkökwak ena Cristo Jesús mik se' erblöke, e'pa ye' ka' kané e' wä uk. ² A Timoteo, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Be' dör wës ye' alä chök es tté mik se' erblöke e' wa. Skëköl dör S'yë ena Skëköpa Cristo Jesús, as e'pa er buaë chö be' a ena be' saü er siarë wa ñies sene bërë mü be' a.

Se' wöbla'ukwakpa kache tté wa, esepa wöklö'ü

³ Mik ye' minea Macedonia, etä ye' kköyë' be' a: "Be' e' tsüat Éfeso pë' welepa tso' ee e'pa a ichö tö ké s'wöbla'war kache tté wa." ⁴ Ie'pa kawö chöke tajë se' ditsëwö bak ká iaiäe e' tté paké wa. Tté e' ké erta'wa, e' dör tté ëse. Ichö ie'pa a tö ké yi wöbla'waria kache tté ese wa. Tté ese kji sulu s'tti chö. Tté ese tö, i weke Skëköl tö se' erblë ie' mik e' wa, ese wöklö'weke.

⁵ Ye' kji ikiane tö s'yamipa ñi dalëritsö er maneneë wa, erbiké bua' wa. Mik ie'pa

ñi dalëritsö es, etä e' wa iwënewä tö moki ie'pa erblöke Jesús mik. E' kuëki ye' tö be' ké s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa wöklö'uk, ké kar s'wöbla'uk. ⁶ Ie'pa welepa tö tté moki méat tä ittémirak biraraë. ⁷ Ie'pa erkiöke s'wöbla'uk tté dalöiëno wa. Erë ipakekerakitö wës ichöpa éna iwä anerak buaë es, erë iwäka ké éna iwä ane.

⁸ Se' wa ijcher tö tté dalöiëno e' dör buaë, erë se' kawötä iwä jchenukwä tö i kuëki imeneat. ⁹ Se' wa ijcher tö tté dalöiëno, e' ké meneat s'ser yësyësë esepa shuloie. E' skéie imeneat wépa ké senak yësyësë, wépa tö tté dalösewekewa, wépa dör pë' sulusi, wépa e' wamblö sulu, wépa ké tö Skëköl ena ie' siwë dalöie, wépa tö imi ö iyë ttëwä, wépa dör s'ttökwakpa, ¹⁰ wépa trër, wépa serke wépa tä alakölpa skéie, wépa tö s'ditsö eki-bleke watue, wépa dör kachökwakpa, wépa tö s'kkateke kache wa, ñies wépa tö i skä ké dör tté yësyësë sini'kuë ese wambleke, esepa kos shuloie tté dalöiëno meneat. ¹¹ Es tté buaë ichöke e' tö se' a ikkacheke. Tté e' paké kané me'at Skëköl kikauleka tajë, e' tö ye' ulä a.

Pablo tö wëstela ché Cristo a

¹² Skëköpa Cristo Jesús tö ye' er diché ieke. Ie' isuëwä tö ye' ttö mokjé, e' kuëki ye' me'kaitö kanablök ie' a. E' kuëki wëstela chëyö ie' a tajë. ¹³ Ye' bak ie' chök suluë. Nies ye' bak ie' ttökatapa chök suluë, we'ikök siarë. Erë Skëköl tö ye' suë er siarë wa, kam ye' erblö ie' mik e' kuëki. I wamblë' ye' tö ie' tä, e' wä ké ane ye' éna tö e' dör suluë, e' kuëki ie' tö ye' suë er siarë wa. ¹⁴ Es Skëköpa Jesús er buaë ché ye' a tajë shütë as ye' erblö ie' mik, ñies as ye' tö s'malepa dalëritsö buaë Cristo Jesús ttö wa.

¹⁵ Cristo Jesús dë'bitü ká i' a pë' sulusipa tsatkök. Tté e' dör yësyësë je', sultane ké iklö'uk. Ye' bak e' wamblök suluë sultane tsata. ¹⁶ Erë Skëköl tö ye' suë er siarë wa, ie' tö ye' tsatkée sultane a ikkachoie tö kos Jesucristo tö se' dalë'ttseke enaë er bua' wa. Ie' tö iwë es as sultane erblö Jesús mik wës ye' es tä sene michoë dö ie'pa ulä a. ¹⁷ Skëköl dör s'blü yöbië, ké duötä'wa, ké wërta'wa, e' dör eköl ëme. I as sultane tö ie' dalöiö tajë, ie' kjkökä tajë kekraë!

¹⁸ A Timoteo, be' dör wës ye' alä es, ye' tö be' ké iwakanëuk wës Skëköl tteköl tö iyë'bak be' a es. Be' e' tköwä darërë wës ñippökwak bua'buwa ñippö es. ¹⁹ Be' erblö michoë Jesús mik. Be' erbikö buaë e' wä iutö. Welepa ké wa ierbikö buaë e' wä iutëne, e' kuëki ie'pa erblöke Jesús mik e' olo'yé ie'pa tö. ²⁰ Esepa tso' böi kiè Himeneo ena Alejandro. Ie'pa méttäsa ye' tö Satanás ulä a as iwötkirdak tö Skëköl ké yërta' suluë.

2

Skëköl a ikiösö sulitane ki

¹ A Timoteo, ttë i' cheke ye' tö be' a e' dör ttë bua'ie: Jesüs mik erblökwakpa kawötä Skëköl a ikiök sulitane ki kekraë. Ichö ie'pa a tö ie' a ikiö tö ie' tö sulitane kimë, ñies wëstela chö ie' a sulitane ki. ² Ie' a ikiö wëpa tso' se' blüpaie se' wökirpaie esepa kos ki as ie'pa s'wëttsü buaë. Ie'pa tö iwë es, e' ta se' serdaë bërë buaë Skëköl dalöiök ë, kë ñi chötä suluë. ³ E' dör buaë, ñies iwër buaë Skëköl dör S'tsatkökwak e' wa. ⁴ Ie' ki ikiane tö sulitane tsatkër. Ñies ie' ki ikiane tö sulitane ëna ttë mokjë e' wä ar. ⁵ Ttë e' dör i' es:

Skëköl dör eköl ëme.

Ñies wëm tso' eköl ëme, e' tso' se' ttë chök Skëköl a,

e' dör Cristo Jesüs.

⁶ Ie' wák e' me'ttsabak ttëwä sulitane nuï skéie.

E' bak mik Skëköl tö ikëwö me'wä etä, as sulitane wä ijcher tö mokj ie' ëna se' tsatkak.

⁷ Ttë e' wä pakök Skëköl tö ye' klöc'bak Jesüs ttekölpa tsä e'pa ekölie. Ie' tö ye' patkë' pë' kë dör judiowak esepa wöbla'uk ttë mokj mik se' erblöke e' wa. I' chë ye' tö e' dör mokjë, e' kë dör kache.

⁸ Bitökicha a' ñi dapa'uke ká wa'ñe, etä ye' ki ikiane tö wëpa ttö Skëköl ta er batse'r wa, kë ulune yi ki, kë ñi chötä'. ⁹ Ñies ye' ki ikiane tö alakölpa e' paiö buaë, kë dör ichkä kkachök. Alakölpa kë kane iyi tulökkä tajë itsä ki. Ñies ie'pa kë kane e' kïtkökkä tajë iyi wöñarke dalölöë oroie iie ese wa. Datsi' tuë darërë ese kë iër e' ttsokä tajë. ¹⁰ E' skéie ie'pa kë e' kïtkökkä i buaë wekerakitö ese wa wës alakölpa e' chö tö ie' tkëulewä darërë Skëköl ttë a esepa kë senuk es. ¹¹ Ie'pa kawötä s'wöblarke e' kïttsök bërë dalöie wa. ¹²⁻¹⁴ Skëköl tö Adán yö' kewe, e' ukuökj ta

Eva yö'itö. Ñies Adán kë kïtëne, Eva kïtëne, es ie' tö Skëköl ttë dalöseg'wa. E' kuëkj mik a' ñi dapa'uke Skëköl dalöiök, etä ye' ki ikiane tö alakölpa tulur bërë. Ye' kë tö kawö mè ie'pa a s'wöbla'uk. Ñies ye' kë tö kawö mè ie'pa a e' alökkä wëpa ki. ¹⁵ Erë alakölpa tö ila'r kanewëke buaë ena ierblöke Jesüs mik ena s'dalëritseke ena isërke batse'r ena ierbiköke buaë yësyësë e' kos a itkërie, e' ta itsatkërdarak.

3

Skëkëpa Jesüs ichapa erule e'pa wökirpa

¹ Ttë i' dör yësyësë: Yi ëna kaneblak Skëkëpa Jesüs ichapa erule e'pa wökirie, e' ta ese ëna kanë buaë wak. ² E' kuëkj esepa kë senuk yësyësë, kë ki i sulu kuëpa yi tö ikkatoie. Esepa kë alaköl tsukwä eköl ë, e'

dalöiök tajë, kë kane trënu. Esepa kë e' kkö'nuk buaë, kabikeitsök buaë, ñies senuk yësyësë as idalöier. Esepa kë s'yamipa datse bānet, esepa kiökwä buaë iu a. Esepa a buaë s'wöblar Skëköl ttë wa. ³ Esepa kë kane e' ttökkä blo' wa. Esepa kë dör kësik tsiriwëta', e' skéie ie' er buaë chö sulitane a ta isërke bërë. Esepa kë er me'rie inuköl ki. ⁴ Esepa dör iu wökir buaë. Ñies esepa ala'r wöblane buaë ie' ttö dalöiök, ñies sulitane dalöiök. ⁵ Esepa kë dör iwák u wökir buaë, e' ta wës idömi Skëköl ichapa erule e'pa wökirie buaë? ⁶ Wëpa miwä erpa Skëköl ttë a, esepa kë menukkä s'wökirpaie dö' ie' ttsökä tajë ta iwömertsä weinuk wës bës. ⁷ Ñies e' wakpa kë senuk yësyësë as wëpa kë dör Skëkëpa Jesüs ichapa esepa tö idalöiö. Kë dör es, e' ta ie'pa tö iwayuëmi ta ijaërkami ta iärmine wës bë ki ikiane es.

Skëkëpa Jesüs icha wökirpa e'pa kimukwakpa

⁸ Es ñies Skëkëpa Jesüs ichapa erule wökirpa e'pa kimukwakpa kë senuk yësyësë as idalöier. Esepa kë ttök mokj. Esepa kë kane e' ttökkä blo' wa. Esepa kë kane inuköl klö'uk kache wa. ⁹ Esepa kë e' tkökwä darërë ttë mik se' erblöke kkayëne se' a, e' a erbikë maneneë wa. ¹⁰ Wëpa merkeka iwökirpa kimukwakpaie, esepa kawötä suë kewe tö is isërdak. Kë iki i nuï ta', e' ta imerkami kimukwakpaie. ¹¹ Esepa alakölpa ñies kë senuk buaë as idalöier. E'pa kë kane biyöblök, kë kane e' ttökkä blo' wa. E'pa kë i kos uk yësyësë. ¹² Wëpa kaneblak kimukwakpaie, esepa kë alaköl tsukwä eköl ëme, e' dalöiök tajë, kë kane trënu. Esepa wöblane buaë ila'r wëttsuk ñies ie' dör iwák u wökir buaë. ¹³ Kimukwakpa tö iwakanewëke buaë, e' ta ie'pa dalöierdaë, ñies Cristo Jesüs ttë mik se' erblöke, e' pakeraëitö kë jaëne.

Jesucristo siwë kkayë' Skëköl tö se' a

¹⁴ Ye' mú mi' bet be' weblök. Ye' tso' yëkuö i' shtök be' a ¹⁵ dö' ye' wöklör etä be' wä ijcher tö wës se' dör Skëköl yamipaie esepa kawötä senuk. Se' dör Skëköl chök e' ichapa, e'pa dör wës u chki bua'ie es ttë mokjë e' tsatkoie iwöklö'woie. ¹⁶ Jesucristo siwë e' kkayë' Skëköl tö se' a, ttë e' dör mokjë buaë shutëë. Ttë e' dör i' es:

Jesucristo yöne s'ditsöie.

Ie' dör yësyësë e' kkayë' Skëköl Wiköl tö.

Ie' su' Skëköl biyöchökwakpa tö.

Ie' ttë buaë e' pakane ká wa'ñe wakpa a.

Ie' mik pë' erblöke ká wa'ñe.

Ie' kinewä buaë ká jai a olo ta' tajë eë.

4

S'wöbla'ukwakpa kache ttë wa

¹ Skëköl Wiköl tö ichë yësyesë tö mik ká i' erkewatke, etá tajë pë' tö ierblö Jesús mik e' waterattsá. E' skéie ttë datse wimblupa tö s'kitö'wëke esepa wá ena aknamapa wá ese klö'wëkerakitö. ² Pë' e' ö sulu kachö tajë erbikë burinewatke esepa iutekerakitö. ³ Pë' ñe'sepa kě tö s'kë senukwa. Ñies ie'pa tö ichëke tö chkë wésele kě katar, kě ñar. Erë chkë kos me'atbak Skëköl tö se' a katanoie ñanoie. E' kueki se' dör Jesús mik erblökwakpa wá ttë mokië e' jcher, e'pa wá kawö ta' chkë ulitane katök ñuk wéstela chekesö ie' a e' wa. ⁴⁻⁵ I kos yö' ie' tö e' dör buaë, kě se' káne iwatöktsa. Chkë kos batse'ormi ie' ttë wa ena ie' a ikie wa. E' kueki ie' a wéstela chésö iki, e' ta' inëmisö.

Jesucristo kanë méso buaë

⁶ Ttë ekkë wa be' tö se' yamipa wöbla'wë, e' ta' be' doraë Cristo Jesús kanë méso buaë ese. Ñies iwënewá tö be' er diché iërke buaë ttë mokí mik se' erblöke e' kos wa. Ttë e' wá iutë'bitü be' tö buaë dö ikkë.

⁷ Erë kapakë ëse, kě wá ta', kě tö Skëköl dalöie, ese kos kě iutar. E' skéie be' e' paulaü kekraë senuk wës Skëköl kí ikiane es. ⁸ Se' e' diché iöke e' pa kě'woie e' dör bërëbërë buaë se' a ká i' kí ë. Erë sene wës Skëköl kí ikiane es, e' tö sene buaë shutëë e' meraë se' a ká i' kí ñies aishkuö ta'. ⁹ Ttë e' dör yësyesë, sulitane kě iklö'uk. ¹⁰ Se' erblétke Skëköl chök e' mik, e' kueki se' dobchöke darërë kaneblök ie' a. Ie' dör sulitane tsatökökwak, erë bua'iewa ie' dör wépa erblé ie' mik esepa tsatökökwak.

¹¹ Ttë ekkë wa s'yamipa wöbla'ü ta' ikö iwá iutök. ¹² Kě be' e' muktsá watë be' dör duladula e' kueki. E' skéie be' ttö wa, be' ser wa, be' s'dalëritsë wa, be' erblö wa ena be' ser batse'r wa ikkachö s'malepa erblöke Jesús mik esepa a tö wës se' kě senuk. ¹³ Kam ye' dö e' yökí be' e' chö Skëköl yëkküö airtsök s'yamipa a mik a' ñi dapa'uke etá. Ie'pa wöbla'ü iwa, ie'pa pattö iwa. ¹⁴ Mik Skëképa Jesús icha e' wökirpa ulá me'kabak be' kí, etá Skëköl ttekölpa tö iyë' be' a tö i me' Wiköl Batse'r tö be' a kanebloie Skëköl a, e' wakaneü ie' a buaë, kě iwe'ikar. ¹⁵ Be' e' chö ttë ekkë kos e' wakanéuk as sulitane tö isaü tö be' kí yörke buaë Cristo ttë wa. ¹⁶ Wës be' ser ena wës s'wöbla'wëbö e' kkö'nü. Be' tö iwë es kekraë, e' ta' be' ena wépa tö be' ttöke e' tsé, e' pa kos tsatökërdäe.

5

Wës be' kě senuk Jesús mik erblökwakpa ta

¹ Wépa kékëpatke esepa kě uñar kësik wa, e' skéie ie'pa pattö er bua' wa wës s'yëwö es. Duladulapa pattö wës s'ëlpa es. ² Es ñies alakölpa kékëpatke, e' pattö wës s'mi es. Ñies busipa pattö wës s'kutapa es er yësyesë wa.

³ Alakölpa schö siarëla, kě wá yi ta' e' kkö'nuk, esepa dalöiö, esepa kkö'nü. ⁴ Erë schöpa wá ala'r ta' ö uyökpa ta' ö wí'chkepa ta' esepa ala'r ö isibayökpa kawötá e' wöbla'uk iwíkelá ö imi atë siarë e' kkö'nuk imipa tö ie'pa kkóna' e' skéie. E' wër buaë Skëköl wa. ⁵ Alakölpa schö kě wá yi ta' e' kkö'nuk, serke ekörä, morke Skëköl ë mik, ttöke ie' ta' ñië nañë, esepa kawötá kímë. ⁶ Erë alakölpa schöpa e' mettsá i sulu wamblök e' tsé'woie buaë esepa tso' tsé'ka, erë Skëköl a ie'pa dör wës s'duulewá es. Esepa kě kawö ta' kímë. ⁷ Ttë e' wá iutök s'yamipa kó as kě yi tö i sulu kü ie'pa kí ikkatoie. ⁸ Es yi kě tö iyamipa kkö'në, kě tö iyamipa ekka kkö'në bua'iewa, ese tö ttë mik se' erblöke e' watëttsá. Ie' dör suluë tköká pë' kě erblötá Jesús mik esepa tsatá.

⁹ Alakölpa schö kí duas de dabom teryök (60) ö kí ta', senewabak wëm eköl ë ta, esepa ë kië shtö kímë. ¹⁰ E' kúie ta' ijcher sulitane wá tö ie'pa s'kimeke buaë, ie'pa ala'r talao' buaë, ie'pa tö ipakökwakpa datse bánt esepa kí'wa buaë, kě ie'pa tkine kanë ëse uk s'batse'r malepa kímioie, ñies s'weirke esepa kimeke ie'pa tö, ie'pa e' muke íyí buaë kos ese uk e' wawëke ie'pa tö. Alakölpa schö esepa kië shtök se' kawötá yëkküö kí ikímioie.

¹¹⁻¹² Erë alakölpa schö kam kí duas dö dabom teryök (60) esepa kië kě shtar yëkküö kí, esepa kě kawötá kímë. Ie'pa tö ichëmi Cristo a tö kě sa' serpawane, erë ie'pa erkiöwëne wépa tö, e' ta' ie'pa serdawane. Es ie'pa ttë me' kuaë, e' kě dalöiëne ie'pa wá, e' ta' e' nui atë ie'pa kí. E' kueki esepa kië kě shtar yëkküö kí as kě itkö ie'pa ta' es. ¹³ Ñies a' tö alakölpa schö esepa kímë etá ie'pa bikërdaká tajë, michoë upakök u ët u ët biyöblök suluë, e' tiü mir mir s'yamipa tsiriük, ttë kě yër ta' ese cherami shabat-shabat. ¹⁴ E' kueki alakölpa schö iä busipa, esepa a ye' tö ichë tö a' senuwane, a' ala'r kókane, a' wákpa u kaneü. Ie'pa tö iwë es etá pë' kě wöbatsö Jesús ttë wa e'pa kě tö se' chepa suluë. ¹⁵ Alakölpa schö welepa anemibakne Cristo ttë yökí tso'ne Satanás ttö iutök, e' kueki ye' tö ichë es.

¹⁶ Alaköl isie dör Jesús mik erblökwak, e' yamipa alë dör alakölpa schö, etá ie' kě ie'pa kkö'nuk as kanë e' kě arka Skëképa icha malepa kí. Es imalepa tö alakölpa schö kě wá yi ta' e' kkö'nuk, esepa kkö'nemi.

¹⁷ Skëképa Jesús icha erule erule e'pa wökirpa tö se' wëttseke buaë, esepa kawötá dalöie tajë patuë buaë. Ie'pa wépa e' ché s'pattök s'wöbla'uk Skëköl ttë wa, esepa kawötá pasuë bua'iewa. ¹⁸ Skëköl yëkküö tö ichë: "Baka wë'ñe tso' kanebloie trigo wöttsoie, e' kě kawö ta' kkö payuëwá itso' kaneblök e' dalewa as ie' tö trigowö katö."

Ñies ichèitò: “Kaneblökwakpa kawõtā patuē.”
E' kuekī s'wōkirpa pasauk buaē se' kawõtā.

¹⁹ Yile debitu s'wōkirpa eköl kkatök, ese kē iutar. Erē mik idebiturak bōl mañal ikkatök tã ichē tō ie'pa tō isuē, etã tte e' wã chakō tō iyēne kē iyēne. ²⁰ S'wōkirpa tō i sulu wamblekeia, kē éna ilo'yak, esepa wōufū s'yamipa ulitane wōrkī as imalepa suarka tã ie'pa kē tō iyi sulu wamblō.

²¹ Ye' tō be' a' icheke Skēköl wōrkī ñies Jesucristo wōrkī ñies Skēköl biyōchōkwakpa shukitule e'pa wōrkī tō tte ekkēpa wã iutō ñikkēē s'wōkirpa ulitane tã. Ie'pa saū ñikkēē. ²² Kē yi marka bethet s'wōkirie. Mik be' tō imekeka, etã iwã bikeitsōwã buaē kewe. Wēm tō i sulu wamblē, ese mékabō s'wōkirie e' tã ie'pa tō ichēmi tō be' tso' ie' pabakōk. Ñies be' sueraē suluē ie'pa tō. Be' e' kō' nū batse'r i sulu kōs e' yōkī.

²³ Be' shū dalēr ñiē, e' kuekī kē be' kàne di' ē yōk. Mikle tã vino yō elkela kapōlie.

²⁴ I sulu wambleke welepa tō ese jcherwã sulitane wã bet, kam ishulir e' yōkī. Erē i sulu skã tso' ese kē jcherwã yi wã dō aishkuō tã mik ishuline etã. ²⁵ Es ñies i buaē wēkesō ese wērwa bet. Erē kē iwēne bet, e' tã iwērdaē aishkuō tã, kē iblñuk. E' kuekī kē yi marka bethet s'wōkirie kam iwã bikeitsōwã buaē e' yōkī.

6

¹ Wēpa tso' klōulewã kanē mésoie, esepa a' ichō tō ie'pa kawõtā iwōkirpa dalōiōk er bua' wã as iwōkirpa kē tō Skēköl chō suluē, ñies as ie'pa kē tō tte buaē wa se' tō s'wōbla'weke, e' chō suluē. ² Ie'pa wōkirpa dōr Jesús mik erblōkwakpa, e' tã ie'pa kē kàne idalōseukwa, ie'pa de ñi yamiie Jesús tte wa e' kuekī. E' skéie ie'pa kē kaneblōk bua'iewa. E' wã dōr tō iwōkirpa dōr ñies Jesús mik erblōkwakpa. Ie'pa dōr ñi yamipa ñi dalēr taiē. Tte ekkē wa s'wōbla'ū, ichō sulitane a' tō iūtō.

Se' er me'rie inuköl kī, e' dōr suluē

³ Tte buaē wa se' wōbla' Skēkēpa Jesucristo tō, e' tō se' a' ikkacheke tō wēs seneke yēsyesē Skēköl a'. Tte e' wa se' tō s'wōbla'weke. Yile tso' s'wōbla'uk tte kua'kī wa, kē dōr wēs tte wa se' tō s'wōbla'weke es, ⁴ e' tã ie' e' tso'kã taiē, erē ie' kē wã i jcher yēs. Tte kē wã tã, ese ē tso' ie'pa er a', e' kabewekerakitō ñiē se' tsiriwoie. Wēpa tō ie'pa tte iuteke, esepa ukyērke s'malepa tã, ñi blabatsōkelor, ñi chōke suluē ena ñi bikeitsōke suluē. ⁵ Kekraē ñi tsiriukerak tte kuekī. S'wōbla'ukwakpa tte kua'kī wa, esepa er me'rie i sulu ē kī. Tte mokī ese kē ku'ia ie'pa wa. Ie'pa tō tte kua'kī pakeke e' blu'woie éme. ⁶⁻⁷ Erē ye' tō a' a' ichē tō mik se' kune, etã se' kē wã i dē'ka. Ñies mik se' blēnewa, etã kē se' wã i mīne yēs. E' kuekī se' serke yēsyesē wēs Skēköl kī ikiane

es ena se' tse'r buaē, i tso' se' wã e' ē wa, e' tã e' dōr buaē shute se' a' inuköl taiē tsata. ⁸ E' kuekī se' wã chke tã datsi' tã, e' tã se' kē tse'nuk buaē, e' dōr wē' se' a'. ⁹ E' skéie wēpa e' blu'wakka taiē, esepa erkirke i sulu wamblōk tã ñanemine i sulu ulã a' wēs dula klōrwã shō' a' es. Ie'pa klōulewã sene sulu a', erē ese tō ie'pa sulu'weke, erē ie'pa tō iwawekeia, bata ekkē tã ie'pa yilitewã idikia weinuk. ¹⁰ Inuköl dalēr s'ena e' dōr i sulu tsakiē e' wī. Welepa tō inuköl kkecheke taiē, e' ukuōmik tte mik se' erblōke e' olo'yérakitō tã iweirke eriarke siarē.

Pablo tō Timoteo bata pattē

¹¹ Erē be' dōr Skēköl kanē méso buaē. Be' e' skōttsã i sulu kōs ekkē yōkī. E' skéie be' e' chō senuk yēsyesē wēs Skēköl kī ikiane es. Be' erblō Jesús mik kekraē. S'malepa dalēritō. Be' weirke kōs e' dalē'ttsō er bua' wa. S'malepa saū er bua' wa. ¹² Be' erblōke Jesús tte buaē e' mik, e' kuekī be' e' tkōwã darērē ñippōk i sulu datsē be' kī e' tã. Mik be' erblō Jesús mik kuaē, etã e' yē'ka be' tō pē tso' taiē e' kukua. E' kēwō ska' tã Skēköl tō be' klō'bak senuk michoē ie' tã, tte e' mik be' e' klō'ū darērēē kekraē, kē arwa as iwã dō be' ulã a'. ¹³ Skēköl dōr sene mukwak e' wōrkī, ñies Cristo Jesús e' tsatkē' tte mokī wa Poncio Pilato ska', e' wōrkī ye' tō be' a' ichē tō ¹⁴ i uk ye' tō be' kē e' wã iūtō yēsyesē as kē yi tō i sulu kū be' kī be' kkatōie dō mik Skēkēpa Jesucristo datskene olo tã taiē etã. ¹⁵ Mik ikēwō de, etã Skēköl tō Jesucristo patkerane kkachē sulitane a'. Skēköl kīkarkeka taiē, e' eköl ē dōr iyi ulitane tsatã. Ie' dōr blu'pa kōs e'pa Blū ena skēkōlpa kōs e'pa Kēköl. ¹⁶ Ie' eköl ē kē duōtã'wa! Ie' serke ie' olo tã taiē e' shuã, kē yi dōpawã e' ska'. Kē yi wã ie' sūule iwōbla wa, ñies kē yi a' ie' sunukwã. Ie' ē kawõtā kīkēka kekraē! Ie' ē diché tã taiē kekraē! Ie' e' idir!

¹⁷ A Timoteo, inuköl blūpa a' ichō tō ie'pa kē kane e' tso'kka taiē. Inuköl erta'wa, chōtã'wa e' kuekī ichō ie'pa a' tō ie'pa kē kane e' maukka inuköl mik. E' skéie ie'pa a' ichō tō a' e' maukka Skēköl ē mik. Ie' tō se' a' iyi buaē meke taiē senoie, se' tse'woie buaē. ¹⁸ Ichō ie'pa a' tō i buaē ū taiē s'kimoie. A' kē kane kē'blōk. S'kimú a' inuköl wa er bua' wa. ¹⁹ Ie'pa tō iwē e's, e' tã iskē merane buaē Skēköl tō ie'pa a' aishkuō tã. Es sene chōkle e' dōraē ie'pa ulã a'.

Pablo e' chéat

²⁰ A Timoteo, Skēköl tte buaē mēne be' ulã a', e' wakaneū er mokī wa. Kapakē kē wã tã, kē dōr Skēköl dalōioie, ese kōs yōkī be' e' skōttsã. Ie'pa wãkpa tō ichē tō e' dōr tte

mokijë. Ië' chörak tö ie'pa wä iyi jcher tajë,
 erë e' dör kache. ²¹ Se' welepa tö iché tö
 ttè ese sini'kuérakitö tä ttè mik se' erblöke e'
 olo'yérakitö. E' kueki be' e' sköttsa bánét ttè
 ese kôs yöki.

As Skëköi er buaë chö a' ulitane a.

Yëkkuö skà kit Pablo tó Timoteo a, i' tã ide böt 2 Timoteo

Pablo bak wötëulewã Roma s'wôto wé a, e' yënëttsã duas dabom teryök ena teryök kî böt Jesús kune'bak e' ukuökî (60-62 DC) e' ulatök. E' ukuökî tã ie' skà mineã Jesús tté buaë pakök i' tã ide tkëtökicha. E' këwö ska' ie' tó yëkkuö tsã kit Timoteo a ena Tito a. E' ukuökî tã wëm kië Nero e' yöne Roma blúie etã Pablo skà wötënewãne s'wôto wé a. Mik ie' tso' wötëule e' dalewa ie' tó yëkkuö i' kit Timoteo a. I' ëtökicha Pablo wötënewã kuã'kî. Këwe ie' bak wötëule iwák u a. I' ëtökicha ie' wötënewã kã suluë ena sësëë ese a. Nies ie' monewã tabechka kicha wa. Ie' wã ijcher tó e' dör ie' kanë bata, e' kuekî yëkkuö i' kit ie' tó Timoteo a. I' es ie' tó ikit. Et: Pablo ittse' tó ie' atë ekörla e' kuekî ie' siãnewã. Wëpa kië Figelo ena Hermógenes dör ie' wapiepa e'pa tó ie' méat. Nies wëm kië Demas e' ena imalepa skà tó ie' méat. E' kuekî ie' kî ikiane tó Timoteo bitü bet ie' kîmuk.

Böt: Jesús mik erblökwakpa we'ikeke siarë Roma blú ñe' tó, e' kî Pablo tkirke tajë. E' kuekî ie' tó Timoteo patté tajë tó ie' kawötã e' tkökwa darërë Jesús tté a. Nies ie' tó Timoteo a ichë tó ie' kawötã Jesús tté buaë e' kî wa s'wöbla'uk. E' kîiëtã ie' tó Timoteo a ichë tó ie' kawötã e' chöktke weinuk Jesús tté buaë kuekî.

Yëkkuö i' tó se' a ikkachë tó wës se' kawötã senuk Jesús a. Nies se' a ichëitö tó se' kawötã e' chök weinuk Jesús mik erblë kuekî. Wëlepa tó ibikeitsé tó i' dör yëkkuö bata kit Pablo tó e'.

Shkë'wë

¹ Ye' dör Pablo. Skëköl wák er wa ye' dör Cristo Jesús ttekölpa tsã, e'pa eköl. Ie' kablë sene michoë muk wëpa batsulewã Cristo Jesús mik esepa a, e' tté pakök ye' patkë'itö. ² A Timoteo, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Be' dalër tajë ye' éna wës ye' wák alã es. Skëköl dör S'yé ena Skëképa Cristo Jesús, as e'pa er buaë chö be' a ena be' saü er siarë wa ñies sene bërë mü be' a.

Pablo wëstela ché Skëköl a Timoteo dalërmik

³ Skëköl dalöieke ye' tó erbikë maneneë wa wës ye' yëpa bak kã iaiaë idalöiök es. Këkraë mik ye' ttöke ie' tã ñië nañëë, etã ye' er arke be' ska' tã wëstela chekeyö be' dalërmik. ⁴ Mik ye' mineã, etã be' ñi' siarë. Mik e' anewã ye' éna, etã tstsëkua ye' mü be' suëne as ye' tstsë'rne buaë. ⁵ Nies ye' éna iane tó be' erblöke Jesús mik er mokî wa. Ye' wã ijcher buaë tó be' erblöke Skëköl mik wës be'

wi'kela Loida ena be' mi Eunice e'pa erblë imik këwe be' yökî es.

Kë be' jaënuK Jesús tté buaë pakök

⁶ E' kuekî i me' Skëköl tó be' a kanebloie ie' a mik ye' ulã me'kã be' kî etã, e' kë olo'yar, e' kî wakaneü bua'iewã. ⁷ Skëköl kë wã se' a iWiköl mène as se' suar. E' skéie iWiköl tó se' a diché mé senuie yësýsë ie' a, ñi dalëritsoie, ñies erbikoie buaë yësýsë. E' kuekî be' kaneblo Skëköl a kë suarta'. ⁸ Kë be' jaënuK Skëképa Jesús tté buaë pakök. Nies ye' tso' wötëule Jesús tté pakë kuekî, e' kë kî be' jaënuK. E' skéie ye' tó be' a ichë tó be' e' chö se' weirke Jesús tté kuekî e' dalë'ttsök ye' tã Skëköl diché wa.

⁹ Skëköl wák tó se' tsatkë'ttsã ñies ie' tó se' klö' senuk batse'r ie' a. E' kë dör tó se' tó i buaë wé ie' a e' skéie. E' dör tó ie' wák tó ibikeitsé es tã iawawëitö, ie' er buaë chë se' a, e' kuekî. Kam kã i' yör e' yökî ie' tó ibikeits tó ie' er buaë chöraë se' a Cristo Jesús batamik.

¹⁰ Cristo Jesús dör S'tsatkëkwak e' dë'rö kã i' a se' a ikkachök tó Skëköl er buaë chë se' a. Ie' këtëwã shkenekane, e' wa ie' tó iwa kkaché

tó ie' e' alëkã duëwã kî. Ie' tté buaë e' tó se' a ikkacheke tó se' kë duöpawã da'a, e' skéie sene michoë döraë se' ulã a ie' tté buaë e' batamik.

¹¹ Tté buaë e' wã pakök ena s'wöbla'uk iwa Skëköl tó ye' klö' Jesús ttekölpa tsã e'pa eköl. ¹² E' kuekî erë ye' weirke, erë ye' kë jaëne e' kî. Yi mik ye' erblöke, e' mik ye' bätse buaë, e' dör Jesús. Ye' wã ijcher buaë tó kanë me' Skëköl tó ye' a e' kkö'neraë ie' wák tó dö mik Skëképa Jesús datskene etã. E' kuekî ye' kë jaëne weinuk ie' dalërmik.

¹³ Tté yësýsë wa ye' tó be' wöbla'g e' wa iütö. Be' e' tköwã darërëë erblök Jesús ë mik. Nies s'malepa dalëritsö Cristo Jesús batamik. ¹⁴ Tté mokîë mène be' a, e' wã kkö'nú buaë Wiköl Batse'r tso' se' a e' wa as kë yi tó imane'üttsa.

¹⁵ Be' wã ijcher buaë tó s'yamipa serke Asia, e'pa sërãã iekkë tã ye' watë'ttsa, e'pa böl kië Figelo ena Hermógenes. ¹⁶ Erë Onesiforo kë jaëne ye' tso' wötëule e' kî. Këkraë ie' tso' ye' er pablök. As Skëképa Jesús tó ie' ena iyamipa saü er siarë wa. ¹⁷ Mik ie' de ñe Roma, etã ie' tó ye' yulë poë tã ye' wakuëitö. ¹⁸ Skëképa Jesús datskene, mik e' këwö de etã as ie' tó Onesiforo saü er siarë wa. Be' wã ijcher buaë tó wëkkë ie' tó se' kîme' Éfeso.

2

Be' weirke Jesús tté kuekî e' dalë'ttsö

¹ A Timoteo, be' dör ye' aläie, Skëköl er buaë chö se' a Cristo Jesús batamik, e' mik be' e' diché iö. ² Wëpa ttö mokijë dirmi buaë s'wöbla'uk esepa yulö tã i yë'yö s'yamipa tajë e' kukua, ttsë' be' tō ese wa ie'pa wöbla'ü as ie'pa tō s'malepa wöbla'ü iwa.

³ Se' weirke Cristo Jesús ttë kueki, ese dalë'ttsö darërë wës ñippökwa buaë tō iweirke kës e' dalë'ttseke es. ⁴ Mik ñippökwa tso' ikanë a, etã ie'pa kë ku' e' tiük i kuã'ki a as iwër buaë iwökir wa. ⁵ Es ñies wëpa inuke esepa kawötã ittë iütök buaë. Kë iwã iütëne, e' tã kë e' alöpakã. ⁶ Wëpa kanëblöke darërë iyi kuatök, esepa ulã a iyiwö tsã döraë kewe. ⁷ I cheke ye' tō be' a ttë i' wa, e' wã bikeitsö buaë tã Skëkëpa Jesús tō be' kimeräe as be' éna iwã kës ar buaë.

⁸ Be' tō Jesucristo bikeitsö me'rie. Ie' dör se' blú bak kã iaiäë kië David e' aleri. Cristo kötëwã shkenekane, e' ttë buaë pakeke ye' tō. ⁹ Ttë buaë e' kueki ye' weirke siarë. Ye' tso' wötëulewã moulewã s'wöto wã a wës pë' sulusipa es. Erë Skëköl ttë e' kë ku' wötëulewã. ¹⁰ E' kueki ye' tō i kës dalë'ttseke wëpa shukitbak Skëköl tō esepa kimoie as ie'pa tsatër ena olo yöbië dö ie'pa ulã a Cristo Jesús batamik.

¹¹ Ttë i' dör yësyëse:

Se' bätsewã Cristo kötëwã, e' tã ñita,
e' tã se' sër michoë ie' tã ñita.

¹² Se' weirke Cristo dalërmik, e' dalë'ttsësö, e' tã ñies se' döraë s'wökirpaie ie' tã ñita. Se' tō iché s'malepa a tō se' kë döraë icha, e' tã ñies ie' tō icheraë aishkuö tã tō se' kë döraë ie' icha.

¹³ Ie' wák kë a e' watënu, e' kueki erë se' tō ie' watëmittsa, erë ie' kë tō se' watëpattsa.

Be' kanëblö as be' wër buaë Skëköl wa

¹⁴ Be' tō ttë ekkëpa chö ie'pa a as ie'pa er arne iska' kekraë. Ie'pa pattö Skëköl wörki tō a' kë kãne ñi wötkö ñië ttë ëse ki. E' kë döraë bua'. E' tō wëpa tso' ittök esepa sulu'wëkewã. ¹⁵ Be' e' chö kanëblök Skëköl a buaë as ie' wa be' wër buaë. S'wöbla'ü yësyëse ttë mokijë e' wa, kë shiliwar shilit-shilit as be' kë jaërka be' kanë ki. ¹⁶ Kapakë kë döraë Skëköl dalöioie, kë wã tã', ttë ese kës yökij be' e' sköttsã. Ttë ese tō se' wëttsëmi i sulu ë a, kë tō Skëköl ttë iütëia. ¹⁷ Ttë ese tō s'sulu'wëwami wës smewö tō s'katë es. Wëpa böi kië Himeneo ena Fileto e'pa s'wöbla'weke kache ttë wa. ¹⁸ Ie'pa tō ttë mokijë watëttsã. Ie'pa tō s'wöbla'weke kache ttë wa. Ie'pa tō ichëke tō mik se' wöskuëe, etã e' döraë wës se' wiköl du'wã shkenekānetke Skëköl a es. E' kueki mik se' duowã, etã se' nu kë shkerpakāne aishkuö tã. Ttë e' wa ie'pa tso' wëlepa er sulu'uk tã kë ierblöiärak

Jesús mik. ¹⁹ Ie'pa tō s'wöbla'weke kache ttë wa, erë Skëköl ttë döraë mokijë e' kë manertã, e' kë wötirtã wës ák blubluë kë wötirtã es. Itso' kitule Skëköl yëkkuö ki, e' tō ichë: "Wëpa döraë Skëköl icha, esepa s'uule ie' wa buaë." Ñies e' tō ichë: "Wëpa ichë tō ie'pa döraë Skëköl icha, esepa kawötã i sulu kës wamblëkerakitö e' olo'yök."

²⁰ Inuköl blu' u a tka' tso' daklilë wëlepa yöule orochka wa, inukölchka wa, ese döraë tka' bua'buwa ikawö tkö'uke buaë ese tkëie. Ñies u e' a tka' ëse tso' yöule skauchka wa, ñies kal yöule tka'ie ese döraë tka' ëse. ²¹ Es se' döraë. Se' e' kkö'nuke i sulu ñe'yökij, e' tã se' dömi wës tka' bua'buwa maneneë es, batse'oule, döraë buaë se' Blú a iyi ulitaneie tso'tke i kës buaë ese wöie ie' a.

²² I sulu wamblak duladulapa éna, ese kës yökij be' tköshkar. E' skëie be' e' chö senuk yësyëse. Be' ki erblö Jesús mik. S'malepa dalëritsö. Ñies be' senu bërë sulitane tã. E' kës yulö s'malepa tō Skëkëpa chakë er maneneë wa esepa kës tã ñita. ²³ Ttë kë wã tã', ese kabewëkerakitö, e' kë iutar be' tō. Be' wã ijcher buaë tō ttë ese tō sulu se' kë ñippök. ²⁴ Skëkëpa Jesús kanë méso kë kawötã e' tiük ñippë a. E' skëie ese kë senuk bërë sulitane tã. Ese a s'wöblarmi buaë Skëköl ttë wa, sulitane dalë'ttsekitö er bua' wa. ²⁵ Wëpa kë éna ttë mokijë iutar, esepa kawötã shülëitö er bua' wa, isalema wëkkë alë tã ie'pa er mane'umi Skëköl a tã iyörmine ttë mokijë wa. ²⁶ Ie'pa er mane'wëne, e' tã es ëme ie'pa tkömishkar bë ulã a. Ie' wã ie'pa tso' klöulewã wës düla klöulewã sho' a es as ie'pa e' wamblö wës ie' ki ikiane es.

3

Mik kã i' erkewa, etã s'ditsö e' wamblöraë suluë

¹ Be' kawötã wã ijchenuk tō mik kã i' erkewatke, etã kawö suluë datse tajë s'ki. ² Pë' wák ë e' dalëritsöraë. Ie'pa er murawã inuköl ki. Ie'pa e' ttorakã tajë, kë tkirpa yi skã ki. Ie'pa ñi chöraë suluë. Iyë ena imi, e'pa ttö kë iuteparakitö. Ie'pa er suluë, kë wëstela chepa yi a. Ie'pa kë tō Skëköl dalöiepa. ³ Kë er ttorakã buaë yi ki, kë er buarpane yi ki. Ie'pa biyöblöraë tajë. I sulu datse ie'pa er a, ese wã wambläraë ie'pa tō. Ie'pa tō s'we'ikeraë siarë. I buaë kës suëraë suluë ie'pa tō. ⁴ Iyi sulu wambläraë akirie, iyi wambläraë kë ulë klöule. Ie'pa e' ttorakã tajë shutë. Skëköl kë dalëritsepaütö, e' skëie i tso' kã i' a s'ttsë'weke buaë, ese ë wa ie'pa wöbatsöraë tajë. ⁵ Ie'pa e' ö tō mokijë Skëköl dalöiekerakitö, erë wës ie' wamblörak e' wa iwënewã tō e' döraë kache.

Esepa yökij be' e' kkö'nú. ⁶ Wëpa esepa wëlepa micho u ët u ët tã iwachekerakitö tō itso' s'pattök, erë e' döraë kache. Ie'pa

tso' alakölpa kītēr tottola esepa dakiñuk. Alakölpa esepa tso' klöulewä i sulu wamblek-erakitö ese ulä a. I sulu wa ie'pa wöbatsö, ese tö ie'pa erkiöwëke tajë. ⁷ Ie'pa e' yuak ttë kuä'ki wa mirmir kekraë, erë Skëköl ttë mokì kē ska' ie'pa er dē'. ⁸ Ie'pa esepa tö Skëköl ttë mokì cheke suluë wës kâ iaiäë Janes ena Jambrës tö Moisés yē' suluë Skëköl ttë kueki es. Ie'pa kē a kabikeitsia buaë. Ie'pa kē erblöku'ia mokijë Jesús mik. ⁹ Erë i wambleke ie'pa tö, ese wä kē kî kâ dôpa tajë. Bet tä sulitane wä ijcherdawä tö ie'pa ttë e' kē wä tä' wës ibak kâ iaiäë Janes ena Jambrës e'pa tä es.

Pablo tö Timoteo bata pattë

¹⁰ Erë ttë wa ye' s'wöbla'weke e' jcher buaë be' wä. Nies wës ye' ser, i kiane ye' kî, wës ye' erblö Jesús mik, wës ye' tö s'dalë'ttseke er bua' wa, wës ye' tö s'dalëritseke, wës ye' weine e' kōs dalë'ttsë'yö, e' kōs jcher buaë be' wä. ¹¹ Wës ye' yē'bak suluë pē' tö, wës ie'pa tö ye' we'ik siarë Antioquia ena Iconio ena Listra, e' kōs suule buaë be' wä. Ye' weinebak tajë siarë erë Skëkëpa Jesús tö ye' tsatkē' e' kōs yöki. ¹² Ttë i' dör mokijë: yi senak yësyesë wës Cristo Jesús kî ikiane es, esepa kōs weirdäë siarë ie' ttë kî. ¹³ Erë pē' sulusipa ena s'kitö'ukwakpa esepa kî e' wamblöraë suluë shüte, s'kitö'uk ena e' kitö'uk.

¹⁴ Erë be' e' tköwä darërëë kekraë ttë wa be' wöblaone e' a. Ttë e' dör mokijë e' jcher yësyesë be' wä. Wëpa tö be' wöblag' iwa e'pa suule bua' be' wä, e' kueki be' e' tköwäia kekraë. ¹⁵ Es nïes, mik be' iä alala, etä Skëköl yëkküö batse'r e' suule be' wä, e' a be' talane. Ttë e' tö be' a ikkachëmi tö Skëköl tö se' tsatkëmi se' erblë Cristo Jesús mik e' batamik. ¹⁶ Skëköl yëkküö kōs, e' kitule yësyesë wës ie' wäk tö ibikeits es. E' dör buaë se' a s'wöbla'woie, s'wöuñoie, s'shuloie, nïes ikkachoie se' a wës seneke yësyesë ¹⁷ as wëpa dör Skëköl icha, esepa yör buaë da'äie tso'tke i buaë kōs ese uk.

4

¹ Cristo Jesús datskene s'blüie kâ i' a olo tä' tajë s'blërlunebak kōs ena s'tso' tssë'ka kōs esepa shulök. Ie' wöä ena Skëköl wöä, ye' tö be' a ichë tö be' kē ² ie' ttë buaë pakök kröröë, be' éna ipakak ö be' kē éna ipakak, erë ipakö kekraë. S'shulö, s'uñü, s'pattö, s'wöbla'ü énaë er bua' wa. ³ Kawö datse etä pē' kē tö Jesús ttë mokijë e' ttsepaia. E' skéie s'wöbla'ukwakpa yuleke ie'pa tö tajë ie'pa wöbla'woie ttë wëse tssak ie'pa éna ese é wa. ⁴ Ttë mokijë e' waterattsarakitö tä kapakë ëse kōs ese klö'wërarakitö. ⁵ Erë be' e' tköwä darërëë. Be' erbikö buaë yësyesë. Kōs be' weirke e' dalë'ttsö buaë. Jesús ttë buaë pakö.

Kanë kōs me'at Skëköl tö be' a, e' wakaneü er bua' wa.

⁶ Ye' duökewä, e' kēwö dökewätke. Ye' a tä e' dör wës iyi mekesö Skëköl a idalöioie es. ⁷ Ye' e' tkéwä darërëë kanë me' Skëköl tö ye' a e' a, e' wawéyö buaë, ye' e' batseitsë iwawöie kekraë. ⁸ E' kueki sene yësyesë ské, e' tso' blëule ye' a. Mik ikéwö de, etä imeraë ye' a Skëkëpa Jesús dör s'shulökwak yësyesë e' tö. Kē dör ye' é a, nïes e' dör wëpa éna ie' dalër tajë ena itso'rak ie' datskene olo tä' tajë e' panuk esepa kōs a.

Pablo ttë bata ché Timoteo a

⁹⁻¹¹ Demas tö ye' méat, i tso' kâ i' kî e' dalërmik tä imia Tesalónica. Nies Crescente mia Galacia ena Tito mia Dalmacia. Lucas é atë ye' tä. E' kueki be' shkō bet ye' weblök, kē be' e' wöklö'uk i wa. Marcos yulö tä ikiöbitü e' tä. Ye' kî ie' kiane e' kimuk ye' kanë wa. ¹² Tiquico patkëmiyö Éfeso. ¹³ Be' we'ikëyö, mik be' datse, etä ye' paio kikküö me'atyö Tröade Carpo u a, e' tsübitü ña. Nies ye' yëkküö me'at tseë, e' shua wële tso', e' dör iyiwak kkuölit yöule yëkküöie, ese kōs kiane ye' kî, ttë bua'iewä tso' kitule iki e' kueki, e' kōs tsübitü ña.

¹⁴ Alejandro dör iyi yuökwak tabechka wa, e' e' wamblë suluë ye' tä. Skëkëpa Jesús tö ie' patueraë wës ie' e' wamblë es. ¹⁵ Ttë buaë pakekesö e' ché ie' tö suluë. E' kueki be' e' kkö'nü ie' yöki nïes.

¹⁶ Ye' tsä mine shulë s'wökirpa ska' etä kē yi dē' ye' kimuk. Sulitane tö ye' méat ekörla. Skëköl mü kē tö ie'pa we'ikë e' kî. ¹⁷ Erë Skëkëpa Jesús tö ye' kimé, ie' tö ye' a idiché mé as ye' tö S'tsatkökwak ttë pakö sulitane tso' ee', kē dör judiowak, e'pa kukua. Es Skëkëpa Jesús tö ye' tsatkëe ye' bolökpa éna ye' ttakwä e'pa ulä a. ¹⁸ Nies ie' tö ye' yerattsa i sulu kōs e' ulä a. Ie' tö ye' tserami kâ jai a wë ie' tkër s'blüie ee, es ye' tsatkëraëitö. jle' kikkökasö tajë kekraë! Es e' idir.

Pablo e' chéat

¹⁹ Prisca ena Áquila ena Onesiforo yamipa, e'pa shké'ü ña. ²⁰ Erasto e' tséat Corinto. Trófimo kirirke, e' me'atyö Mileto. ²¹ Be' mü bitü kam tskiridiö döwä e' yöki. Eubolo, Pudente, Lino, Claudia ena s'yamipa kōs tso' ierö e'pa tö be' shké'wëmi.

²² As Skëkëpa Jesucristo tso'ie be' tä. As Skëköl er buaë chö a' ulitane a tajë.

Yëkkuö kit Pablo tö Tito a Tito

Mik Pablo bak klöulewä Roma e' yënettša, etä yëkkuö i' kititö Tito a duas dabom teryök kî mañal ena teryök kî skel Jesús kun'e bak e' ukuöki (63-65 DC) e' ulatök. S'wä ijcher tö Tito erblë' Jesús mik Pablo ttö wa. E' ukuöki tä ie' kaneblé Pablo ena Timoteo e'pa tä ñita. Mik Pablo tsä bak klöulewä e' yënettša etä ie' kaneblé Tito tä kánane blublué tso' dayë kië Mediterráneo e' a' e' et kië Creta ee. E' ukuöki tä Pablo mineä bñet tä ie' tö Tito méat e' skéie. Pablo ena Tito bak senuk e' k'éwö ska' tä Creta wakpa bak senuk suluë. E' kueki Pablo tö yëkkuö i' kit Tito a ipattoie tö se' wése kawötä shushtë Jesús mik erblökwakpa wökirpaie ena ikimukwakpaie.

Ñies Pablo tö ie' patté tö wes ie' tö wépa ké kî Jesús tté buaë kiane, esepa wöklö'wëmi. E' kîie tä Pablo tö ie' a' ichë tö s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa döraë s'kitö'uk.

Shke'wë

¹ Ye' dö'r Pablo. Ye' dö'r Skëkö'l kanë méso. Ñies ye' dö'r Jesucristo ttekölpa tsä e'pa eköl. Ie' tö ye' patké' wépa shukitbakitö, esepa kimuk as ikî erblörak bua'ie ie' mik ena siwa' mokî e' kî wä ar buaë ie'pa éna. ² Es ie'pa ser michoë aishkuö tä Skëkö'l tä, e' wä paneke ie'pa tö krörë. Skëkö'l ké kachö tä'. Kam ká i' yör e' yöki ie' kablë' sene michoë muk se' a. ³ Mik k'éwö me'bakitö e' de, etä ie' tö Jesucristo tö buaë e' wä kkaché sulitane a. Tté e' wä pakök ye' ka' Skëkö'l dö'r S'tsatkökwak e' tö. ⁴ A Tito, ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Tté mik se' bö'l erblöke e' wa be' dö'r wes ye' alä chök es. Skëkö'l dö'r Syë ena Jesucristo dö'r S'tsatkökwak, as e'pa er buaë chö ena sene bërë mü be' a.

Wes Skëképa Jesús ichapa wökirpa ké senuk

⁵ Ye' tö be' méat Creta, kanë kianeia wë, e' eukwa. Nies ye' tö be' méat ee as be' tö wépa tköka Skëképa icha wökirpaie wë itso'rak erule erule ee Creta kos a wes ye' tö be' a iyë' es. ⁶ Wépa serke yësyësë, ké yi tö i sulu kuëpa ie'pa kî ikkatoie, esepa yulö. Esepa ké alaköl tsyukwä eköl ë, e' dalöiök tajë. Esepa ala'r kos ké erblök Jesús mik buaë, ké kkatënik i kî. Esepa ala'r ké ie'pa ttö dalöiök buaë. Wépa esepa tköka be' tö Skëképa Jesús icha erule erule wökirpaie. ⁷ Skëképa icha erule erule e'pa wökirpa dö'r wes Skëkö'l kanë kueblupa es. E' kueki esepa ké senuk yësyësë, ké yi tö i sulu kuëpa ie'pa kî ikkatoie. Esepa ké e' tso tö ie'pa ë wä iyi ijcher tajë sulitane tsatä. Esepa ké dö'r kësikie, ké e' ttötä'ka blo' wa. Esepa ké kane ñippök yi tä. Esepa ké kane inuköl klö'uk

kache wa s'kitö'wë wa. ⁸ E' skéie ie'pa ké s'yamipa datse ie'pa pakök, esepa kiökwä er bua' wa. Esepa tssë'r buaë i buaë kos e' uk. Esepa ké erblök buaë, senuk yësyësë ena batse'r ena e' kkö'nuk. ⁹ Jesús tté yësyësë wa ie'pa wöblagule, e' a' ie'pa ké e' tkökwä darërë, ké kane ilo'yök. Es esepa tö s'malepa kimëmi Jesús tté mokî wa. Nies wépa tö tté mokî cheke suluë, esepa a' ikkayërmi tö wes ie'pa tö ibikeitseke, e' dö'r suluë.

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa

¹⁰ Jesús mik erblökwakpa serke Creta e'pa shua' tajë s'tso' ké éna Jesús tté mokî e' iutak. Ie'pa esepa kibiiepa dö'r judiowak tö s'wöbla'wëke tö Jesús mik erblökwakpa kawötä senuk wes judiowak ser es. Tté pakeke ie'pa tö, e' ké wä tä'. Ie'pa tö s'kitö'wëke. ¹¹ Ie'pa mir u' ët u' ët s'wöbla'uk kache tté wa, es ie'pa tö u' wäpa welepa tso', e' kos wöa kachöwëkewa kache tté wa. Ie'pa tö s'wöbla'wëke es inuköl ë klö'woie. E' kueki ie'pa esepa kawötä wöklö'wë.

¹² Ká iaiäë wëm bak eköl Creta e' wä iyi ijcher tajë, ie' tö iwakpa yë' i' es: "Creta wakpa kachö tajë kekraë. Ie'pa dö'r wes iyiwak kañiru es, ie'pa bikër tajë, chök tajë." ¹³ I' yë' ie' tö, e' yëne, e' kueki ie'pa unü darërëë as ie'pa tö tté mik se' erblöke e' iutö yësyësë. ¹⁴ Es ie'pa tö judiowak tö kache tté pakeke ké wä tä', ese ké iutepaia. Es nies wépa tö tté mokî e' watëttsa, esepa tté dalöiëno ké dalöiepaia ie'pa tö. ¹⁵ Wépa er maneneë, esepa a' i kos dö'r maneneë. Erë wépa er suluë, ké erblö Jesús mik, esepa a' ké i dö'r maneneë. Ie'pa er ena ie'pa erbike dö'r suluë. ¹⁶ Ie'pa e' chö tö ie'pa batsë buaë Skëkö'l mik, erë wes iserdak sulu, e' wa iwënewä tö e' dö'r kache. Ie'pa dö'r suluë ichök, ké tö Skëkö'l ttö dalöierak, ké iarak i buaë or yës.

2

Wes se' kawötä senuk Skëkö'l a

¹ Erë be' ké s'wöbla'uk kekraë Jesucristo tté mokî wa. ² Wépa kékëpatke, esepa wöbla'ü tö ie'pa ké e' kkö'nuk sene sulu yöki. Ie'pa ké senuk buaë yësyësë as sulitane tö idalöi. Ie'pa ké erblök buaë yësyësë. Ie'pa ké e' tkökwä darërëë tté mik se' erblöke e' a. Ie'pa ké s'dalëritsök mokî ena i kos dalë'ttsök er bua' wa. ³ Es nies tayëpa kékëpatke, esepa wöbla'ü senuk Skëkö'l dalöie a. Ie'pa ké kane blo' kukueblökwa. Ie'pa ké kane biyöblök. E' skéie ie'pa ké s'wöbla'uk senuk buaë. ⁴ Ie'pa ké tayëpa wöbla'uk tö ikawötä imaso ena ila'rla e'pa dalëritsök buaë. ⁵ Ie'pa ké erblök yësyësë. Ie'pa ké senuk ké trërta'. Ie'pa ké iu kanëuk buaë. Nies ie'pa ké iwëm dalöiök buaë as ké yi tö Skëkö'l tté chö suluë.

⁶ Nies duladulapa pattō tō ie'pa ké e' kkō'nuk sene suluē kōs yōkī. ⁷⁻⁸ Be' senu yēsēsē ie'pa wōrkī as ie'pa sēr wēs be' sēr es. Mik be' tso' ie'pa wōbla'uk, e'ta iwōbla'ū yēsēsē er moki wa Skēkōl dalōioie, es kē yi a i sulu yēpa be' kī. Es be' bolōkpa kē a i sulu kunuk be' kī, e' kuēkī ie'pa jaērdakā se' kī.

⁹ S'tso' klōulewā kanē mēsoie, esepa pattō tō ie'pa ké iwōkirpa ttō kōs e' iūtōk er bua' wa as iwērdak buaē iwōkirpa wa. Ie'pa kē kane iwōkirpa iūtōk kēsik wa. ¹⁰ Ie'pa kē kane iwōkirpa i'yi ekiblōk, e' skēie ie'pa ké i kōs wēkerakitō e' uk buaē yēsēsē iwā kkachōie i kōs wa tō Skēkōl dōr S'tsātōkwak, e' ttē dōr buaē.

¹¹ Skēkōl tō s'tsātōkē, e' watkekeitō sulitane a. Es ie' tō se' a iwā kkacheke tō ie' er buaē chē se' a. ¹² Mik se' ēna iane tō kōs Skēkōl er buaē chē se' a, e'ta kē se' ēna i sulu wamblakiā wēs wēpa kē tō ie' dalōie esepa es. Ie'pa er me'rie i suluē ē kī. E' skēie se' erbikak buaē. Se' senak yēsēsē ena batse'r ie' a wēs ie' kī ikiane es, se' serkeia kā i' kī e' dalewa. ¹³ Se' tso'ia kā i' kī e'ta se' tso' Jesucristo datskene olo t'a' tajē, e' panuk, e' tō se' t'sē'wēke buaē. Ie' dōr S'tsātōkwak, ie' dōr Se' Kēkōl tajē e'. ¹⁴ Ie' e' me'ttsa ttēwā se' skēie se' yottsaiē i sulu kōs e' ulā a, nīes se' er paikloie manene. Es se' de ie' wāk a, es se' er de i buaē uk kēkraē.

¹⁵ A Tito, ttē e' chō ie'pa a, ie'pa pattō, ie'pa uñū dichē wa. Es kē yi tō be' watepattsā.

3

Wēs Jesús mik erblōkwakpa ulitane kawōtā senuk

¹ A Tito, iskā chōne ie'pa a tō kā wōkirpa ena s'shkēkipa, e'pa dalōiō, ie'pa ttē iūtō. Ichō ie'pa a tō a' tso' erki i buaē kōs e' wōie. ² Ie'pa kē kane yi chōk suluē; ie'pa ké senuk bēre, sulitane a er buaē chōk. Ie'pa ké sulitane sauk er bua' wa.

³ Se' bak senuk suluē, kē kabikeitsōtā' buaē, kē Skēkōl ttē iūteta'. Se' bak senuk kibōgule; se' bak klōulewā i sulu ulā a. I sulu kiane se' kī wamblē, ese ē wamblōk se' bak. I sulu tō se' t'sē'wēke buaē, ese ē wamblōk se' bak. Se' bak senuk i sulu ē a. Se' bak ukyēnuk nī kī. Se' sauk suluē s'malepa bak, nīes ie'pa sauk suluē se' bak. ⁴ Erē Skēkōl dōr S'tsātōkwak, e' er buaē chē sulitane a, ie' ēna se' dalēr tajē, e' kkachēitō se' a Jesucristo wa. ⁵ Ie' tō se' tsātōkē ie' wāk er wa, kē dōr tō se' serke yēsēsē e' kuēkī. Ie' se' suē er siarē wa, e' ē kuēkī ie' tō se' tsātōkē. Skēkōl tō Wikōl Batse'r mé senuk se' a, e' tō se' er paiklé mane'wē yuē pa'alī. Sene pa'alī méitō se' a. ⁶ Skēkōl tō iWikōl mé se' a tajē Jesucristo dōr S'tsātōkwak, e' batamik. ⁷ Skēkōl tō se' klō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es ie' wōa, ie' er buaē chē se' a, e' kuēkī. Ie' tō iwē es as se'

ser michōē ie' t'a. E' wā paneke se' tō krōrōē, t'sē'ne buaē wa. E' kōs kuēkī ie'pa ké senuk buaē yēsēsē Skēkōl a.

⁸ Ttē ikkē dōr yēsēsē. Ye' kī ikiane tō be' tō ttē ikkē wa s'kī wōbla'wē tajē buaē as wēpa erblōke Skēkōl mik, esepa tso' ie' i buaē uk. Iyi ikkē dōr buaē sulitane a s'kimoie buaē. ⁹ Erē be' e' skōttsā ttē tō suluē s'blabatsēlor nī yōkī ese kōs yōkī. Pē' welepa ēna s'bak kā iaiāē, esepa ditsēwō ese ttē pakak kēkraē, esepa yōkī be' e' skō. Nīes pē' welepa nī uñuke kēsik wa kēkraē ttē dalōiēno mēne Moisés a e' kī, esepa yōkī be' e' skō nīes. Nī uñē esepa kōs kē wā t'a, kē dōr iie bua', kē a s'kimer i wa. ¹⁰ Yi tō Jesús mik erblōkwakpa blabatsēlor, ese wōuñū darērēē etōkicha bōtōkicha. Kē itō iūtē, e'ta ie' uyōttsā a' shūa. ¹¹ Be' wā iycher buaē tō pē' ese er sulu'wēwā i sulu tō. I sulu wamblēitō, ese tō ikichatētttsatke.

Ttē bata yēne Tito a

¹² Artemas ō Tíquico, e' ekōl patkekeyō be' ska'. Mik ie' de, e'ta be' kawō yōttsā t'a be' shkō krōrōē Nicópolis wē ye' tso' eē. Eē ye' tō kibitēsētke tskiridiō tkō'uk. ¹³ Zenas dōr s'shulōkwak ena Apolo, e'pa kīmū buaē i kiane ie'pa kī kōs e' wa, as imi'rak buaē. ¹⁴ Se' icha wōbla'ū buaē i kōs buaē e' uk. Nīes ie'pa wōbla'ū s'siarēpa kīmuk. Es ie'pa sermi buaē Skēkōl wōrkī.

Pablo e' chéat

¹⁵ Ie'pa kōs tso' ye' ska', e'pa tō be' shkē'wēmi. Wēpa ēna sa' dalēr ttē mik se' erblōke e' dalērmik, e'pa shkē'ū nā. As Skēkōl er buaē chō a' ulitane a.

Yëkkuö kit Pablo tö Filemón a Filemón

Pablo tö yëkkuö i' kit mik ie' bak Roma s'woto wé a etä. E' kèwö ska' ta ie' tö yëkkuö kit Èfeso ena Filipos ena Colosas wakpa a. Ie' tö yëkkuö i' kit iklé eköl kiè Filemón e' a. Ie' sërke Colosas eë. Ie' tö kanè méso kè patueta' ese to'ttsä eköl e' kiè Onésimo. E' ukuökü ta Onésimo tö ie' iyi blélur ta ibakshkarmi. E' kèwö ska' ta akblökwakpa ttekulur. E' kuëki Onésimo bakshkarmi dö Roma. Eë Pablo tso' wötëulewä Jesús tté buaë pakè kuëki. Pablo tö Onésimo a Jesús tté buaë pakè ta ierblé Jesús mik. E' kuëki ie' shkakmine iwökir Filemón ska' ie' a kët kët chökne.

E' kuëki Pablo tö yëkkuö i' kit Filemón a as ie' kè ulurka Onésimo ki. Pablo tö iché Filemón a tö Jesús éna ie' dalène tajë ena i sulu nuí tso' ie' ki e' olo'ya'itö ta iki'wä buaë. Es ñies ie' kawötä Onésimo ki inuü olo'yök ta ikiökwä wës iyami ëkka es.

S'kiè Onésimo griegoie e' wä kiane ché kanenamá buaë. Erë yëkkuö i' tö iché tö kam Onésimo tö Jesús tté klö'ü etä ie' kè dö kanenamá buaë. Es Pablo tso' ichök tö Jesús batamik Onésimo dömi wës ikiè wä kiane ché es.

Shké'wë

¹ A Filemón, ye' dö Pablo tso' wötëule Cristo Jesús tté pakè kuëki, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ye' ena s'yami Timoteo, e'pa tö be' shké'wëmi. Be' dalër tajë sa' éna, ñies be' tso' kanëblök Cristo a wës sa' es.

² Ñies sa' tö s'yamipa kiè Apia ena Arquipo, e'pa shké'wëmi. Arquipo dö Jesucristo tté buaë e' tsatkökwak buaë wës sa' es. Ñies Skékëpa Jesús icha erule daparke be' u a, e'pa kës shké'wëmi sa' tö. ³ Skéköl dö S'yé ena Skékëpa Jesucristo, as e'pa er buaë chö ena sene bërè mü a' a.

Pablo tö wëstela ché S'yé a Filemón ki

⁴⁻⁵ Ye' tö be' tté tsé tö be' erblöke buaë Skékëpa Jesús mik, ñies s'batse'r malepa kës dalër be' éna. E' kuëki mik ye' ttöke Skéköl ta, etä këkraë wëstela chekeyö be' dalërmik. ⁶ Ttè mik se' erblöke e' a be' e' tköwä buaë s'yamipa ta ñita. Ye' tso' ikiök Skéköl a tö e' wa i buaë kës wëmisö Cristo dalërmik, e' ar be' éna. ⁷ A yami, s'batse'r malepa kës er pableke be' tö buaë, ie'pa dalër tajë be' éna. E' tö ye' tsé'wëke buaë, tsëska ye' er dekanë.

Pablo tö Onésimo tté ché Filemón a

⁸⁻⁹ E' kuëki ye' tö be' a ikiè er bua' wa tö i kiekeyö be' a, e' wä ü. Cristo tö ye' a kawö

mé be' kök iuk. Erë se' ñi dalër tajë, e' kuëki ye' tö be' a ikieke er bua' wa. Ye' dö Pablo këkëpatke tso' wötëulewä Cristo Jesús tté pakè kuëki e'. ¹⁰ Ye' be' a ikiè tö Onésimo saüne er bua' wa. Ie' erblé Jesús mik ye' ttö wa ié wë ye' tso' wötëule eë. E' kuëki ie' dö wës ye' alá es.

¹¹ Kuaë ta ie' bak be' wä toulettsa be' kanè mésoie kè dö iie bua' be' a, erë i'ñe ta ie' dö buaë be' a ñies ye' a. ¹² Ie' dalër tajë ye' éna, erë ye' tö ie' patkémene be' a. ¹³ Ye' a ta imü e' tsuat ye' ta ye' kimoie be' skéie ye' tso' iä wötëulewä Jesús tté buaë pakè kuëki e' dalewa. ¹⁴ Erë kè ye' éna i wak kam be' tö ikéwö mü e' yöki. Ye' ki ikiane tö i wëke be' tö, e' übö be' wák er wa, kè dö tö ye' tö be' kè iuk e' kuëki. ¹⁵ Isalema ie' minea be' yöki ekuölö é as idöne tso' be' ta këkraë. ¹⁶ Erë ie' dene e' kè dö kanè mésoie é, ie' dene be' yamiie Jesús tté wa dalër tajë be' éna, e' dö buaë shütë kanè méso ése tsatä. Ie' dalër tajë ye' éna, erë ie' dö be' kanè méso, ñies ie' dö wës be' él es Jesús wa. E' kuëki be' kè idalëritsök, ye' tö idalëritseke e' tsatä.

¹⁷ Be' tö ye' klö'wë be' yamiie Jesús mik erblé e' wa, e' ta ie' klö'ü wës ye' wák es. ¹⁸ Ie' tö ilè sulu wamblé ö be' tö ie' ña'wëke ilè kuëki, etä ye' ña'ü iskéie. ¹⁹ Ye' dö Pablo tso' yëkkuö i' shtök ye' wák ulä wa, e' wák tö ie' nuí patueraë. Kè ye' éna ichak, erë kè be' éna ichökwa tö ye' ttö wa be' tö Jesús tté klög', e' kuëki be' wa nuí ta'ia ye' a. ²⁰ A yami, be' we'ikéyö, be' mü er buaë chö ye' a Skékëpa Jesús dalërmik. Ye' er pablö Cristo batamik.

²¹ Ye' wä ijcher buaë tö be' tö ye' iuteraë, e' kuëki ye' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ye' éna iane buaë tö i kiéyö be' a, e' tsatä be' tö iweraë. ²² Ñies Skéköl mü tö kawö mè ye' a a' pakoie wës a' tso' ie' a ikiök es. E' kuëki u yulö ye' a.

Pablo e' chégt

²³ Epafraas tö be' shké'wëmi. Ie' tso' wötëule ye' ta Cristo Jesús tté pakè kuëki. ²⁴ Ñies Marcos, Aristarco, Demas ena Lucas, e'pa kanëblöke Skéköl a ye' ta, e'pa tö be' shké'wëmi ñies. ²⁵ As Skékëpa Jesucristo er buaë chö be' a.

Yëkkuö kitule hebreowak

Hebreos

Yëkkuö i' kite Israel aleripa erblé Jesús mik e'pa a. Nies ie'pa kié hebreowak ena judiowak. Kê yi wä ijcher yi tö yëkkuö i' kit. Pê' wele tö ibikeitsë tö Pablo tö ikit. Wele skä tö iché tö Bernabé tö ikit. Wele tö iché tö Apolo tö ikit erë kê s'wä ijcher yi tö ikit. Wele tö ibikeitsë tö ikite Roma wakpa tö Jerusalén suluo'wä e' yökü duas dabom kuryök Jesús kune'bak e' ukuöki (70 D.C.).

Israel aleripa erblé Jesús mik e' kueki e'pa bak weinuk. Ie'pa welepa éna ierblö Jesús mik e' olo'yak tä ishakne Moisés tté dikja. E' kueki yëkkuö i' kite ie'pa a ikimorak e' tkökwa darërë Jesús mik. S'kitöukwakpa tö ie'pa wöbla'weke tö Jesús kê diché tä' ie'pa kimoie, e' kueki ie'pa kawötä ie'pa erblö imik e' olo'yök. E' kueki yëkkuö i' kite Jesús mik erblökwakpa a Jesús kkachoie ie'pa a i' es: Skököl e' kkaché se' a Jesús wa as se' éna iar buaé. Kä iaiäé tä ie' utbitü se' tä ittekölpa wa ena ibiyöchökwakpa wa ena Moisés wa, erë bataie tä iut se' tä ilä eköl é Jesucristo e' wa.

E' kúie tä kä iaiäé Skököl tö iyë'bak tö ie' kablörane Israel aleripa a. E' wä tka Jesucristo wa e' chë yëkkuö i' tö. Nies sacerdotepa tö iyiwak jcheke Jerusalén kä bit ekkë judiowak nüi olo'yoie. Iyiwak jcherke e' kê diché tä' se' nüi paiklottsä da'äie. E' kueki ie'pa tö ijcheke kekraé erë e' kê dör buaé shutë Skököl wöä. E' kueki Jesucristo kötëwä etökicha é se' nüi paiklottsä, e' je' dör buaé shutë Skököl wöä. E' kueki Jesús dör ibua'ie. E' kueki se' kawötä erblök ie' mik ena ie' é kawötä ttö iütë. I'ñetä ie' tkër Skököl wörki se' tté chök Skököl a. Ie' dör ibua'ie e' kueki Israel aleripa erblé ie' mik e'pa kë kawötä ie' olo'yök. Ie' wa iyë tö ñalä yö' se' a dökä ikaska'. E' kueki se' kawötä senuk e' meulettsä weinuk erblé Jesús mik e' kueki. Se' tö ie' watétsä e' tä Skököl tö se' shulëraé wës ie' tö Israel aleripa shuli' es.

Skököl ut se' tä ilä wa

¹ Skököl utbitü taië se' yëpa bak kä iaiäé e'pa tä ittekölpa wa. Ie' utbitü ie'pa tä taië kuä'ki kuä'ki. ² Erë i'ñe tä, mik kä i' erkewatke e' këwö ska' tä, ie' tté se' tä iwák alä patkë'itö kä i' kji e' wa. Tsäwe tä ie' tö iyi ulitane yö' ilä tä ñita. Nies ie' tö ilä tkë'kabak as iyi ulitane dö ie' ulä a aishkuö tä. ³ Skököl Alä dör iyë olo taië e'. Wës Skököl dör e' suë ie' dör. Így ulitane kicha a'tser ie' wa

ittë diché taië e' wa. Se' nüi paiklëttsäitö e' ukuöki tä ie' tkëkä kä jai a dalöiërta' taië Skököl ulä bua'kka.

Skököl Alä olo tä' taië shutë Skököl biyöchökwakpa tsäta

⁴ E' wa iwënewä tö Skököl Alä dör Skököl biyöchökwakpa tso' kä jai a, e'pa kos tsäta. Es nies wës Skököl tö ie' kié iwák alä, e' dör bua'iewä wës ie' tö ibiyöchökwakpa kié e' tsäta. ⁵ Skököl yëkkuö kji itso' kitule tö Skököl tö iché ilä a:

“Be' dör ye' alä;

i'ñe yö ikkachétke tö ye' dör be' yë.”*

Erë tté e' kê yëule ie' wä ibiyöchökwakpa isie a. Nies Skököl yëkkuö kji Skököl tö ilä tté chë i' es:

“Ye' tö icheraé tö ye' dör ie' yé,

etä ie' dör ye' alä.”†

Erë Skököl kë wä ibiyöchökwakpa isie tté yëule es. ⁶ Nies mik ie' tö ilä eköl éme, e' patkeketke kä i' a, etä ie' tö ittë yé' i' es:

“Ye' biyöchökwakpa ulitane kawötä ie' dalöiök taië.”‡

Tté ekkë kos kueki se' wä ijcher tö Skököl Alä dör Skököl biyöchökwakpa ulitane tsäta.

⁷ Mik Skököl tö ibiyöchökwakpa tté cheke, etä ie' tö iché i' es:

“Ye' tö ye' biyöchökwakpa patkeke wës siwä' batsir es,

e'pa dör ye' kané mésopa patkekeyö wës bö' wörkua wöñar es.”§

⁸ Erë ie' tö ilä tté cheke i' es:

“Ja Skököl, be' tö s'wëttseke s'blúie e' dör yöbié!

Be' tö s'wëttseke yësyesë.

⁹ Sene yësyesë dalër be' éna, erë sene sulu ar suluë be' éna;

e' kueki, ye' dör be' Këköl, e' tö be' klö'wé tä ttsë'ne buaé méyö be' a taië be' malepa ulitane tsäta.”*

¹⁰ Nies Skököl tö ilä tté cheke i' es:

“A Këköl, tsäwe tä be' tö kä i' yö,

ñies kä jai ena i' kos tso' iki e' yö' be' wák tö.

¹¹⁻¹² E' kos chörawa erdawa wës datsi' nurwä tä ierwa es,

e' kos manerdattsä wës s'datsi' mane'wë tä iwötrëwä es.

Erë be' tso'tke kenet. Be' kë manerpattsä, be' sër michoë.”†

¹³ Skököl tö iché ilä a i' es:

“Be' e' tköser ye' ulä bua'kka

dö mik ye' tö be' bolökpa méro be' klö dikja etä.”‡

Erë Skököl kë wä tté e' yëule ibiyöchökwakpa isie a. ¹⁴ Skököl biyöchökwakpa dör wës siwä' es kë wërta'. E'pa kos kaneblöke Skököl a.

* 1:5 Salmo 2.7 † 1:5 2 Samuel 7.14; 1 Crónicas 17.13 ‡ 1:6 Deuteronomio 32.43 § 1:7 Salmo 104.4 * 1:9 Salmo 45.6-7 † 1:11-12 Salmo 102.24-27 ‡ 1:13 Salmo 110.1

Ie' tō ie'pa patkeke wépa tsatkërdaë, esepa kimuk. E' kueḱi ie' kē wā ttē ese yēule ie'pa isie a.

2

Skëköl Alà ttē buaë e' kawōtā dalōië

¹ Skëköl Alà dör iyi ulitane tsatā, e' kueḱi se' kē e' tkōkwā darërë ie' ttē buaë moki ttsëule se' wā, e' a as kē se' mi'ne wēs kanō èmi di' kī es. ² Skëköl tō ittē dalōiëno, e' me'atbak ibiyöchökwakpa wa se' yēpa bak ká iaiäë e'pa a. Wépa kōs kē wā ttē e' dalōiëne', e' nui kī ie'pa weine wēs ikawōtā weinuk es. ³⁻⁴ Es ibak ie'pa tā, erë Skëköl Alà ttē buaë, e' è wa se' tsatkërmi, e' dör ttē bua'iewā ttē ulitane tsatā. S'tsatko ttē, e' tsā yē' Skëkëpa Jesús wák tō. Wépa tō ttē e' ttsë', e'pa tō iyē'ne se' a tā iwā kkachérakitō tō e' dör ttē moki. Nies i kē or yi a ese o' Skëköl tō ie'pa wa taijē kuā'kī kuā'kī iwā kkachöle tō i ché ie'pa tō e' dör moki. Nies Wiköl Batse'r wa ie' tō imé se' a kanebloie buaë ie' a taijē kuā'kī kuā'kī wēs ie' kī ikiane es. E' wa ie' tō iwā kkaché tō ie'pa ttē dör moki. Ttē e' wā kē dalōiëne se' wā, e' tā ¿wēs se' tkōmishkar inui ulā a?

Jesús dē'bitū se' yamiie

⁵ Aishkuō tā ká i' mane'werattsane Skëköl tō buaë pa'alī, e' chök sa' tso'. Skëköl tō ibikeitsbak tō ká pa'alī e' kē merpa ibiyöchökwakpa a as ie'pa dō iwökirpaie. ⁶ Kē idör es. Ie' tō ibikeitsbak tō imerdaë s'ditsö ulā a. E' dör wēs itso' kitule Skëköl yëkkuō kī es, e' tō ichë:

“A' Skëköl, ¿s'ditsö dör yi? ¿iök e' ska' be' er de?”

¿Wēs ie'pa kī be' tkine?

⁷ Erë ekuölö è ie'pa yō' be' tō be' biyöchökwakpa dikīā diöshet tsir.

Erë ie'pa yō'bō olo tā' taijē dalōiërtā' taijē.

⁸ Ie'pa tkë'kā be' tō iyi ulitane yō'bō e' wökirie.”*

Yëkkuō e' ichë tō Skëköl tō se' tkë'kā iyi ulitane yō' ie' tō e' wökirie. “Íyi ulitane” e' wā kiane chë tō kē i ku', e' kē ku' se' ulā a. Erë j'ñe tā kām se' tō isaüwā es. ⁹ Erë se' wā ijcher tō i ché yëkkuō e' tō, e' wā tka Jesús wa. Ie' yōne s'ditsöie, e' wōanewa Skëköl biyöchökwakpa dikīā diöshet tsir ekuölö è. Skëköl er buaë ché se' a, e' kueḱi ie' tō Jesús me'ttsā ttēwā sulitane nui skéie. Jesús weine siarë kötēwā se' skéie, e' kueḱi Skëköl tō ie' kīka'kā taijē, tkë'kā iyi ulitane blüie dalōiërtā' taijē.

¹⁰ Skëköl dör iyi ulitane wī, e' kōs tso' ie' wa nīes ie' a. Ie' kī ikiane tō se' taijē dör ie' ala'r esepa dō ie' tā nīta olo tā' taijē. E' wawé ie' tō Jesucristo wa. E' kueḱi buaë idir ie' a tō

Jesús weine kötēwā s'tsatkoie. Es i kōs kiane Skëköl kī tō Jesús tō iwē s'tsatkoie, e' wéitō seraā.

¹¹ Jesús ena se' batse'wekeito, e'pa Yē dör eköl è, e' dör Skëköl. E' kueḱi Jesús dör Skëköl Alà, e' kē jaëne ichök tō se' dör ie' èlpa ena ie' kutapa. ¹² Es itso' kitule Skëköl yëkkuō kī wé ie' tō ichë Skëköl a i' es:

“A Skëköl, ye' tō be' ttē cheraë ye' èlpa ena ye' kutapa a.

Mik ie'pa nī dapa'uke, etā ye' tō be' kīkeraka ttsē wa ie'pa kukua.”†

¹³ Nīes iskā tso' kitule Skëköl yëkkuō kī wé Jesús tō ichë i' es:

“Ye' erblōraë Skëköl è mik.”‡

Nīes ichëitō:

“Íe ye' dur, wépa me' Skëköl tō ye' a ala'rie, e'pa tā.”§

¹⁴⁻¹⁵ Se' dör Jesús icha. Erë se' dör s'ditsö è. Se' ulitane serkeiā tā sulu se' suar s'duōwā yōki, e' wā se' tso' klōulewā. E' kueḱi Jesús yōne s'ditsöie. Ie' dē'bitū e' muktsā ttēwā se' skéie e' alokaie bē iane s'duōwā wiie e' kī. Es ie' tō se' tsatkée, se' suar s'duōwā yōki, e' ulā a. ¹⁶ Iwēnewā buaë tō Jesús kē dē'bitū Skëköl biyöchökwakpa kimuk. Ie' dē'bitū se' dör se' yē bak ká iaiäë Abraham, e' aleripa kimuk. ¹⁷ E' kueḱi ie' yōne s'ditsöie wēs se' es as ie' dō sacerdote kibiie se' ttē chök Skëköl a e' wakanewëkeito yësyesë. Ie' dör s'ditsö wēs se' es, e' kueḱi ie' tō se' sueke er siarë wa. Ie' wák e' me'ttsā ttēwā se' skéie as se' nui olo'yar se' kī. ¹⁸ Ie' weinebak nīes ie' erkiöone i sulu wamblök, e' kueḱi j'ñe tā wépa erkiöörke i sulu wamblök, esepa kimermi buaë ie' a.

3

Jesús dör Moisés tsatā

¹ A yamipa, a' batse' Skëköl tō. Ie' tō a' klö'ñak as a' dō ie' ichaie. Jesús bikeitsö bua'ie. Se' tō ichekëkā tō ie' dör Skëköl ttekol bua'ie ena se' sacerdote kibi mik se' erblöke e'. ² Skëköl tō ie' tkë'kā kaneblok se' sacerdote kibiie e' wakanewëitō yësyesë wēs Moisés tō, kanë me' Skëköl tō ie' a, e' wakanëo' yësyesë es. Kōs i kiane wē Skëköl wé a e' o' Moisés tō yësyesë. ³ Erë Jesús dalōiërtā' taijē tkōkā Moisés tsatā wēs u wák dalōiër tkōkā u tsatā es. ⁴ Se' wā ijcher tō u ulitane yué yile tō, erë Skëköl dör iyi ulitane yuökwa. ⁵ Moki Moisés kanebllé' yësyesë Skëköl wé a ikanë mésoie. I' o' ie' tō, e' wa ie' tō i buaë kkachera Skëköl tō aishkuō tā Cristo wa e' klea'. ⁶ Erë Cristo dör Skëköl wák alā, e' kanebllöke yësyesë se' dör wēs Skëköl wé es e'pa wökirie. I' buaë yē' Cristo tō tō idoia se' a, e' wā panekesö kröröë ttsë'ne

* 2:8 Salmo 8.4-6 † 2:12 Salmo 22.22 ‡ 2:13 Isaías 8.17 § 2:13 Isaías 8.18

bua' wa kē tō ilo'yè, e' tã mokì se' dör Skèköl icha.

A' e' kkö'nú Skèköl kē watarttsa

⁷ E' kuëkj, ì ché Wiköl Batse'r tō Skèköl yëkkuò kì, e' wà iytò buaë. E' tō iché i' es:

“Ì cheke Skèköl tō e' tssé a' tō j'ñe tã,

⁸ etã kē a' er darë'ukwã iyöki wës a' yëpa bak kã iaiã es.

Ie'pa e' ka'kã e' uk kësik kësik Skèköl wõa.

Ie'pa tō ie' wõnatkë' kã sir poë wë kē yi serku' tajë e' kē a.

⁹ Skèköl tō iché tō duas dökã dabom tkëyök (40),

e' dalewa ye' tō ì kē or yi a ese wë tajë ie'pa se'woie, ie'pa kkö'noie,

erë ie'pa tō ye' wõnatkë' tajë.

¹⁰ E' kuëkj ye' ulunekã tajë ie'pa kì etã ye' tō ie'pa ché i' es:

'Këkraë ie'pa kē kì iklar tō ye' ie'pa wëttsë, ie'pa kē senak wës ye' kì ikiane es.'

¹¹ E' kuëkj ye' ulunekã ie'pa kì etã ye' iché tō ie'pa kē döpawã wë warma ie'pa enuwekeye ye' tō eë.”*

¹² A yamipa, a' e' kkö'nú dö' a' isie er sulurwã tã a' kē erblöia Skèköl chök e' mik tã a' e' batsöttsa iyöki. ¹³ E' skéie a' ñi er diché iö kekraë s'atskë këwö tso'ia j'ñe tã e' dalewa. A' tō iü es a' kē a' isie e' kütö'ü sene sulu wa tã a' er darërwa Skèköl yöki. ¹⁴ Se' erblö Cristo mik buaë kekraë dö ibata ekkë wës kuaë es, e' tã mokì se' tso' ie' tã. E' kuëkj a' ñi er diché iö buaë. ¹⁵ Skèköl yëkkuò tō iché i' es:

“Ì cheke Skèköl tō e' tssé a' tō j'ñe tã,

etã kē a' er darë'ukwã iyöki wës a' yëpa bak kã iaiã es.

Ie'pa e' ka'kã e' uk kësik kësik Skèköl wõa.”†

¹⁶ Wëpa tō Skèköl ttö tssé' erë ie'pa e' o' ie' wõa kësik kësik, z'e' wakpa dör yi? ¿Kë dör ie'pa ulitane yë'ttsa Skèköl tō Egipto Moisés wa, e'pa ë? ¹⁷ ¿Yi kì Skèköl ulune dö duas dabom tkëyök (40)? ¿Kë dör ie'pa tō ì sulu wamblë' kã sir poë wë kē yi serku' e' a' e'pa ë? E' nuí kì idurulune. ¹⁸ ¿Yi a Skèköl tō ichétke: “A' kē döpawã wë warma a' enuwekeye ye' tō eë”? ¿Kë dör ie'pa tō ie' tté dalöseo'wa e'pa ë? ¹⁹ Es se' tō isüé tō ie'pa kē erblëne ie' mik, e' kuëkj ie'pa kē dë'wã wë warma Skèköl tō ie'pa enuwekeye eë.

4

¹ Ñies Skèköl kablë' se' a' tō se' döwami ie' tō se' enuwekeye e' a. E' kuëkj e' tso'ia e' dalewa se' kawötã e' kkö'nuk tajë dö' se' wële kē ulã a idö. ² Se' a Skèköl tté buaë e' pakane wës ie'pa bak kã iaiã, e'pa a ipakane es. Erë ie'pa kē erblëne imik, e' kuëkj tté buaë tssé' ie'pa tō, e' kē dör ñie bua' ie'pa a. ³ Se' erblë Skèköl mik, e'pa dörawã ie' tō se' enuwekeye e'

a. Erë wëpa kē erblöku' ie' mik, esepa ché Skèköl tō yëkkuò kì i' es:

“Ye' ulunekã ie'pa kì etã yō ichétke

ie'pa kē döpawã wë warma ie'pa enuwekeyö eë.”*

Ie' tō iché es, erë ie' kanë enewa mik kã i' yöne one etã. ⁴ Skèköl tō ñi ulitane yō dö kã teröl. Kã de kul tã ie' eni'. Es itso' kitule wële Skèköl yëkkuò kì. E' tō iché:

“Kã de kul etã ì kës yö'bituitö e' yöne one, e'

kuëkj diwö e' wa ie' kē kanëblëne.”†

E' kuëkj se' wã ijcher tō mokì Skèköl tō se' enuwekeye e' tso'tke. ⁵ Erë tté kitule chétkeyö, e' kì Skèköl tō iché:

“Ie'pa kē döpawã wë warma ie'pa enuwekeyö eë.”†

⁶ Es se' wã ijcher tō Skèköl tō se' enuwekeye e' tso'tke se' a. Erë wëpa a tté buaë e' pakane kuaë, e'pa kē dë'wã, ie'pa tō idalöseo'wã e' kuëkj. ⁷ E' ukuökì tã duas tka tajë etã Skèköl tō tté e' skã pakëne se' a ì kit se' blü bak kië David e' tō e' wa. Tté kitule ñe' chétkeyö, e' dör i' es:

“Ì cheke Skèköl tō e' tssé a' tō j'ñe tã,

e' tã kē a' er darë'ukwã iyöki.”

Es se' isüé tō ikëwö skã mé Skèköl tō se' a as se' döwã ie' se' enuwekeye e' a, e' këwö dö'r j'ñe. ⁸ Josué tō Israel aleripa enuüpa ie' këwö ska' tã, e' ma Skèköl kē wã ene skã yënene. ⁹ E' wã kiane ché tō Skèköl tō se' enuwëmi wës ie' eni' mik kã i' yö'itö etã es, e' tso'ia wëpa dör ie' icha esepa a. ¹⁰ Wëpa dewã Skèköl ene e' a, esepa enuraë wës ie' eni' es. ¹¹ E' kuëkj se' kē e' diché iök shkowã ene e' a as se' kē isie tō ñe'pa kē wã Skèköl tté iytëne ie'pa waköü.

¹² Skèköl tté dör tssé'ka, diché tã tajë, e' tō iwakanewëkeye buaë tkökã tabë kã yaule di'dië wì'kë iö'kë e' tsatã. Idökewã buaë dö se' er a, se' wiköl a. Ì kës dalërmik se' serke tso' blëule se' er a, ena ì kës bikeitsekös, ese weblekettsaitö tō buaë idir ö sulu idir. ¹³ Se' e' chörakã Skèköl a. Ie' yökì ì kës yö'itö e' kē a e' blënukwã. Ì kës tso' aie ie' wörki. E' kuëkj se' e' tköwã darërë ie' tté a.

Jesús dör se' sacerdote kibi buaë shutë

¹⁴ Se' wã sacerdote kibi tso' eköl, e' dör sacerdotepa ulitane tsatã. E' dör Jesús, ie' dör Skèköl Alã. Ie' mineatke tso' kã jai a se' tté chök Skèköl a. E' kuëkj se' kawötã e' tkökã darërë ie' tté buaë klö'wëkesö, e' a. ¹⁵ Se' sacerdote kibi e' wa se' wër sigarë. Mik ie' bak senuk kã i' kì, etã erë ie' ma'oule ì sulu kës wamblök wës se' es, erë ie' kē wã ì sulu wamblëne yës. E' kuëkj ie' wã ijcher buaë tō is s'ttsër mik se' ma'örke ì sulu wamblök etã. ¹⁶ E' kuëkj a' shkõwã Skèköl wörki. Mik s'kímë kiane etã ikiösö ie' a, kē

* 3:11 Salmo 95.7-11

† 3:15 Salmo 95.7-8

* 4:3 Salmo 95.11

† 4:4 Génesis 2.2

‡ 4:5 Salmo 95.11

suar tą'. Ie' tō se' sueke er siarē wa, e' kueki ie' tō se' kimerāē er bua' wa.

5

¹ Wēpa dōr sacerdotepa kibipa e'pa kōs tso' šukitule iwakpa šuā kanebloie imalepa ttē chōk Skēkōl a. Ie'pa kanē dōr iyiwak jchēule ena ilē skā merke Skēkōl a, ese wakanēuk imalepa nuī olo'yoie. ² Ie'pa dōr wēs imalepa es. Ie'pa dichē kē dē'ka buaē i sulu wōklō'woie. Ie'pa weirke siarē wēs imalepa weir i sulu ulā a es. E' kueki imalepa kē wōblaule iyi buaē wa, arkedō i sulu a kēkraē, esepa wēmi siarē ie'pa wa. ³ Nies ie'pa wakpa tō i sulu wambleta', e' kueki ie'pa kawōtā iyiwak jchōk mē Skēkōl a ie'pa nuī kī nīes imalepa nuī kī. ⁴ Kaneblōk Skēkōl a sacerdotē kibiie, e' dōr kanē buaē, dalōiērtā' tajē. Kē yi yōrtā' sacerdotē kibiie iwāk er wa. E' shushtēke Skēkōl ē tō tā itkēka sacerdotē kibiie wēs ie' tō Aarōn tkē'ka es. ⁵ E' sū Cristo kē e' tkēnekā sacerdotē kibiie iwāk er wa e' kīkoka. E' skēie Skēkōl tō ichē ie' a:

“Be' dōr ye' alā;

j'ñe ye' tō ikkacheke tō ye' dōr be' yē.”*

⁶ Ttē kitule skā tō ichē i' es:

“Be' dōr sacerdotē kēkraē wēs Melquisedec ese es.”†

⁷ Mik Jesús tso'ia ká i' kī, e' ie' kkōyē' Skēkōl a tajē aneule wī'wīē jē wa i wa. Skēkōl ē a ie' yēmittsa duēwā ulā a, e' kueki ie' tō iki' Skēkōl a tō ye' yōttsa iulā a. Ie' tō Skēkōl dalōieke tajē, ittē iuteke buaē, e' kueki i kiēitō e' iutē Skēkōl tō. ⁸ Erē ie' dōr Skēkōl Alā, erē ie' weine tajē, e' wa ie' éna iane tō wēs s'weir Skēkōl ttē dalōie kueki. ⁹ Mik i' ukie' patkēne e' wēitō seraā, e' ie' de s'tsatkōkwakie. Wēpa tō ie' ttē iuteke, esepa kōs tsatkē michōē ie' tō. ¹⁰ Nies Skēkōl tō ie' tkēkā sacerdotē kibiie wēs Melquisedec ese es.

A' erblōke Cristo mik, e' kē olo'yar a' tō

¹¹ Ttē ese tso'ia sa' wā yēno tajē, erē kē a' éna ianuk bet, e' kueki iwā pakē a' a e' dōr darērē. ¹²⁻¹³ Ká iaiāē a' erblē'mi Cristo mik, ikkē tā warma a' detke s'wōbla'ukwakpaie. Erē a' skā kiane wōbla'wē Skēkōl ttē tsawe tottola ese wa. A' dōr wēs ala'la es kē a' chkē darērē ñar, tso' tsu' ē mik. Kam a' a' iwēr tō i dōr buaē i dōr suluē. ¹⁴ E' skēie chkē darērē ese dōr s'wōblauletke esepa a. Ie'pa a' iwēnetke tō i dōr buaē i dōr suluē. E' kueki ie'pa éna iane mik tā buaē idir mik tā sulu idir.

6

¹ E' kueki Cristo ttē tsā wa s'wōblane, e' ē kē chariā kēkraē. E' skēie Cristo ttē kī tso' tajē, ese wa se' kī e' yuō ās se' yōr

iskie wēs se' kibirwā es. Kē se' kàne e' wōbla'ukne Cristo ttē tsā jchertke se' wā, ese wa. Se' wā jchertke tō s'kawōtā i sulu nuī kī s'duōwāmi, ese kōs olo'yōk. Se' wā jchertke tō s'kawōtā erblōk Skēkōl ē mik. ² S'wōskuē ttē ena s'ulā mūka s'yamipa kī ese ttē wa se' wōbla'netke. S'duulewā shkerdakāne ena s'weir michōē ese ttē jchertke se' wā. ³ E' kueki kē se' e' wōbla'ukia ttē ese wa. E' skēie se' kī e' yuō Cristo ttē skā tso'ia ese wa. Skēkōl tō ikēwō mé se' a, e' tā iwēraēsō es.

⁴ Wēpa wōā ká ñine'bak Cristo ttē wa, erē e'pa tō ilo'yē, e' tā žwēs kawō mermine ie'pa a er mane'ukne? I' buaē mé Skēkōl tō se' a, e' kak tšēule ie'pa wā. Wikōl Batse'r dē'ñak ie'pa kī. ⁵ Ie'pa éna iane tō Skēkōl ttē dōr buaē. Skēkōl kēwō olo tā' tajē datske aishkuō tā, e' dichē kak sule ie'pa wā. ⁶ E' kōs tšēule ie'pa wa, e' watētsa ie'pa tō, e' tā žwēs ie'pa dōmine e' ska'? E' dōr wēs ie'pa tso'ne Skēkōl Alā ttōkwane wōtēwane krus mik es. Ie'pa tso' ie' wayuōk sulitane wō wa. ⁷ Se' dōr wēs tē es. Iyi kuatkēne iki, kalī yēne iki buaē, warma e' wā tskirmi buaē wā wōmi buaē wēs iwāk kī ikiane es. Tē ese a' Skēkōl er buaē chōraē. ⁸ Erē tē e' kī dika'chka tskine, kualkō tskine, i' tskine, e' tā e' kē dōr iie bua'. Kukur tā iwayēnarketke i sulu a tā iñardawā.

⁹ A yamipa dalēr tajē sa' éna, sa' ttōke a' tā es, erē mokī sa' iklō'weke tō a' shkōke buaē s'tsatkē ñalē kī. A' kē dōr wēs wēpa tō Cristo watētsa esepa es. ¹⁰ Skēkōl dōr yēsýēsē. A' kanēblōke buaē ie' a. A' tō s'batse'r malepa kimeke buaē, e' wekeia a' tō buaē. E' wa iwēnewā tō mokī a' éna Skēkōl dalēr. E' kōs kē ska' ie' er chōpawa. ¹¹ Erē sa' kī ikiane tō a' ulitane tō, i' buaē weke a' tō, ese kī ū er bua' wa dō ibata ekkē. Es i' buaē kōs panekesō, e' wā dōraē a' ulā a' da'gie. ¹² Sa' kē kī ikiane tō a' bikēr. E' skēie sa' kī ikiane tō a' dō wēs wēpa erblōtā' mokī Skēkōl mik esepa es. I' muk Skēkōl kablē' se' a, e' wā panekesō enaē, e' wā iwa dōraē se' ulā a.

Se' erblōmi Skēkōl kablē' se' a, e' mik

¹³ Mik Skēkōl kablē' Abraham a, e' ie' kē kablēne yi skā ttō wa. Ie' kablē' iwāk ttō wa, kē yi ku' ie' tsatā e' kueki. ¹⁴ Ie' tō iyē' Abraham a: “Mokī ye' ichē tō ye' er buaē chōraē be' a' tajē. Be' aleripa alōwēyō tajē.”* ¹⁵ Ttē e' wā panē Abraham tō enaē tā Skēkōl kablē'ia, e' wā de iulā a. ¹⁶ Mokī mik se' tō ttē mé yi a, e' imekesō yi dōr se' tsatā, ese ttō wa. Mik se' tō ttē métkē es, e' tā ttē e' kī kē i' skā ku'ia chē. ¹⁷ Es ñies Skēkōl kī ikiane kkachē wōshak wēpa a' ikablē' esepa a' tō mokī iwā dōraē ie'pa ulā a, kē imane'wepaneitō yēs. E' kueki ikablē' iwāk ttō wa. ¹⁸ Es se' éna iane buaē

* 5:5 Salmo 2.7 † 5:6 Salmo 110.4 * 6:14 Génesis 22.17

tò Skèkòl tò ittè mé se' a iwák ttò wa, e' kě mane'wepaneitò yēs, ie' kě kachòta' e' kuekì. Ie' tò ittè mé se' a iwák ttò wa tò se' erblòke ie' mik e'pa tsatkeraitò. E' tò se' er pableke buaē. Ttè e' wà paneke se' tò kròròē, e' a se' e' tkòwà darèrē kēkraē. ¹⁹⁻²⁰ Ttè e' wà paneke se' tò, e' tò se' tkéwà darèrēē wēs tabechka tso' kanò wòklò'woie dayē shuà es. Jesús mikane se' yòkì kewe ká jai a. Eē ie' tso' Skèkòl wé kibi e' úshu batse'r tajē shute, e' a. Úshu e' kkòieùle àr datsi' buririē shukuar e' wa, e' etmik ie' tso' se' ttè chòk kēkraē Skèkòl wòrkì. Es ie' de se' sacerdote kibi kēkraē wēs Melquisedec ese es.

7

Jesús dör sacerdote kibi wēs Melquisedec ese es

¹ Melquisedec bak ká kiè Salem e' blúie. Nies ie' kanèblè' sacerdoteie Skèkòl dör iyi ulitane tsatà e' a. Abraham e' ali'ka blu'pa skel wà ilayòk Lot minetser e'pa kì. Mik Abraham dotkene iu a, età Melquisedec dettsa ie' ñaletsuk tà ikie Skèkòl a as e' er buaē chò ie' a. ² Nies dali kòs dè'ne Abram ulà a ñippè shuà, e' blatéitò dòka dabop, e' eyòk méitò Melquisedec a. S'kiè Melquisedec, e' wà kiane chē “sene yēsyesē e' blú.” Nies ie' dör ká kiè Salem, e' blú. Salem, e' wà kiane chē “sene bërē,” e' kuekì ñies ie' dör sene bërē blú. ³ Kě se' wà ijcher tò yi dör iyē, yi dör imi, yi dör iditséwò, mik ikune ò mik idu'wà. E' kòs kě ku' kitule Skèkòl yèkkuò kì. E' kuekì se' tò ichèmi tò ie' dör sacerdote kě ertà'wà wēs Skèkòl Alà es.

⁴ Ibikeitsò buaē, e' ta' a' wà ijcherdaē tò Melquisedec dalòièrtà' tajē sacerdotèpa dör Leví aleripa, e'pa kòs tsatà. Abraham dör se' yē bak ká iaiaē dalòièrtà' tajē ese. Nippè shuà ibolòkpa dali de ie' ulà a, e' blatéitò dòka dabop, e' eyòk tsá méitò Melquisedec a. ⁵ Leví aleripa yē tsá dör Abraham wēs Israel aleripa malepa es. Leví aleripa ē meneat sacerdotèpaie. Ie'pa dör Israel aleripa malepa yamipa, erē itso' kitule Moisés ttè dalòièno, e' kì tò Israel aleripa kòs kawòta iíyi kòs blatòk dòka dabop, ta' e' eyòk tsá muk Leví aleripa a. ⁶ Skèkòl kablè' Abraham a tò ie' doraē skèkèpa tajē. Erē Melquisedec kě dör Leví aleri, erē e' a' Abraham tò iíyi tsá mé. Nies Melquisedec tò ikie Skèkòl a as e' er buaē chò Abraham a. ⁷ Sulitane wà ijcher tò yi tò e' ché o'ka a, ese wák dör yi a iyène e' tsatà. ⁸ Israel aleripa tò iíyi tsá meke sacerdotèpa duòta'wà esepa a. Erē Skèkòl yèkkuò tò Melquisedec chē wēs ie' tso'ia tsé'ka es. ⁹⁻¹⁰ Mik Abraham tò iíyi tsá mé Melquisedec a, età Leví kam kùr. Erē se' tò ichèmi tò Leví aleripa bak tò iíyi tsá mé

Melquisedec a Abraham wa, Abraham dör ie'pa yē tsá e' kuekì.

¹¹ Ttè dalòièno me' Skèkòl tò Israel aleripa a Moisés wa, e' ichè tò Leví aleripa ē meneat sacerdotèpaie Israel aleripa ttè chòk Skèkòl a as e' tò ie'pa nuì olo'yà. Erē e' mú a nuì olo'yarmi se' kì sèraa, e' ma kě sacerdote ské kuà'kì kianeia. E' kuekì Skèkòl tò sacerdotè ské patké. E' kě dör Leví aleripa e' ekòl wēs Aaron es. Ie' dör sacerdote wēs Melquisedec ese es. ¹² Sacerdotè wésepa ské maneone kuà'kì, e' ta' ñies ttè dalòièno tsá e' kawòta mane'wèttsa. ¹³⁻¹⁴ Sacerdotè ské patké' Skèkòl tò chéyò a' a, e' dör Skèkèpa Jesús. E' kě dör Leví aleripa ekòl. Sulitane wà ijcher buaē tò ie' dör Judá aleri. Moisés kě wà i yèule tò Judá aleripa dōmi sacerdoteie. E' kuekì kě ie' aleri isie tkèulekà sacerdoteie.

¹⁵ Sacerdotè ské tkènekane kuà'kì wēs Melquisedec ese es, e' ta' se' éna iwà ane tò ñies ttè dalòièno meneat Moisés a e' manegnettsa. ¹⁶⁻¹⁷ Skèkòl yèkkuò kì itso' kitule tò ie' tò Jesús a ichè i' es:

“Be' dör sacerdote kēkraē wēs Melquisedec ese es.”*

E' kuekì se' wà ijcher tò Jesús kě tkènekà sacerdoteie ie' ditséwò wa wēs Moisés ttè kì itso' kitule es. Ie' de sacerdoteie ie' ser michoē, kě duòta'wà, e' diché wa. ¹⁸⁻¹⁹ Moisés ttè dalòièno bak kenet, e' kě a' yì onuk buaē yēsyesē Skèkòl wò. E' kě diché ta', kě dör iie bua' ese wòie. E' kuekì ttè e' maneone'ttsa. E' skéie ttè pa'alì wà panekesò kròròē e' dör ibua'ie ttè kèchke tsatà, e' wa se' e' batsòwami buaē Skèkòl mik kě kì i sulu nuì ta'ia.

²⁰ Nies mik Skèkòl tò Jesús tkè'ka sacerdotèie, età ie' kablè'ia iwák ttò wa tò ikaneblò michoē sacerdotèie. Ie' kě kablène es sacerdotèpa dör Leví aleripa, e'pa a. ²¹ Erē mik ie' tò Jesús tkè'ka sacerdoteie, età ie' kablè'ia iwák ttò wa ttè i' wa:

“Be' dör sacerdote kēkraē.

Ye' kablè be' a ye' wák ttò wa, e' kě olo'yepayò yēs.”†

²² Es Skèkòl kablè' Jesús a, e' wa se' wà ijcher mokì tò ttè pa'alì mène se' a, e' dör bua'iewà ttè kèchke mène Israel aleripa a e' tsatà. Jesús wa se' wà ijcher yēsyesē tò iwà suerasò.

²³ Nies sacerdotèpa dör Leví aleripa, e'pa duòta'wà, e' kuekì ie'pa kě a kanèblène kēkraē. E' kuekì ie'pa ské tkèulekà tajē. ²⁴ Erē Jesús ser michoē, e' kuekì ie' kě skéie yi tkènu'ka. ²⁵ Wépa kòs shkòkewà Skèkòl wòrkì Jesús batamik, esepa ttè chòk ie' tso'ie kēkraē Skèkòl a, e' kuekì ie'pa kòs tsatkèrmi ie' a buaē kēkraē.

²⁶ Es se' isué tò Jesús dör sacerdote kibiie chòkè. Ie' dör batse'r. Kě i sulu ku' ikì, kě iaulekà sene sulusi wa. Ie' butsulettsa

* 7:16-17 Salmo 110.4 † 7:21 Salmo 110.4

pë' sulusipa yöki. Skëköl tō ie' tkékā ká jai a iyi ulitane tsatā. Sacerdote ese kiane se' kī. ²⁷ Ie' kē dōr wēs sacerdote kibi malepa es. Ká bit tā ie'pa kawōtā iyiwak jchōk mē Skëköl a ie'pa nuī kuēki. E' ukuōki tā iyiwak kī jchekerakitō mē Skëköl a imalepa nuī kuēki. Erē e' kōs skéie Jesús e' me'ttsā ttēwā etōkicha ē se' nuī patuōie, e' kē skā tkōpaia. ²⁸ Wēpa tkëulekā sacerdotēpa kibiie Moisés ttē wa, mokī e'pa dōr wēs s'malepa es, kē diché dē'kā e' kkō'nuk buaē yēsýēsē. Erē Moisés ttē kite, e' ukuōki tā Skëköl kablē' iwāk ttō wa tō ie' alā tkërdakā se' sacerdotē kibiie, e' dōr se' sacerdotē kibi yöbiē bua'iewā yēsýēsē e'.

8

Jesús dōr ttē pa'ālī me' Skëköl tō, e' wakanéukwak

¹ I kōs cheratse sa' tō e' wā dōr i': Jesús tso' se' wā sacerdotē kibiie. Ie' tkër dalōiërta' tajē ká jai a Skëköl ulā bua'kka. ² Ie' dōr se' sacerdotē kibi. Ie' tso' iwakanéuk Skëköl wē batse'r chōkle tso' ká jai a e' a. E' kē yöne s'ditsō wā, e' yö' ie' wák tō.

³ Sacerdotē kibi kōs tkënekā iyiwak tso' rak iwa jchē mē Skëköl a ena i skā mekerakitō, e' wakanéuk imalepa tsatkoie ie'pa nuī ulā a. E' kuēki Jesucristo kawōtā nīes ilē muk Skëköl a se' tsatkoie. ⁴ Erē ie' kē tō ikanewekū' ká i' a, iwakanewëkeitō ká jai a. Moisés ttē dalōiëno tō ichē tō Levī alerīpa ē tkërkami sacerdotēie. E' kuēki Jesús mú tō iwakanewëke ká i' a, e'ma ie' kē tkënukkā sacerdotēie, ie' kē dōr Levī alerī e' kuēki. ⁵ I kanewëke sacerdotēpa tō ká i' a, ese dōr ibua'ie tso' ká jai a, e' kleeke ie'pa tō ká i' a. E' dōr wēs ibak Moisés tā es. Mik Moisés tō u yueketke Skëköl a, etā Skëköl tō ichē ie' a: "Ittsō, i kōs yöw wēs be' a ikkayēne Sinai kēbata a e' suē." E' kuēki se' wā ijcher tō Skëköl wē kibi tso' ká i' a, e' dōr ichōkle tso' ká jai a e' klī ē. ⁶ Erē Jesús tkënekā se' sacerdotē kibiie, e' wakanewëkeitō buaē sacerdotēpa tso' ká i' a e'pa tsatā. Nīes ie' batamik i muk Skëköl kablē' se' a ttē pa'ālī wa, e' dōr ibua'ie. E' kuēki ttē e' dōr buaē shūtē ttē kēchke tsatā.

Ttē tsá mēne Israel alerīpa a, e' kē dalōia'ia

⁷ Ttē tsá mēne Israel alerīpa a, e' mú dōr wē'as Skëköl tō se' kiōwā buaē, e'ma ttē skā pa'ālī kē kianukū. ⁸ Erē ie' isuē tō ie'pa kē wā ttē tsá mēne ie'pa a, e' wā iūtēne buaē. E' kuēki itso' kitule Skëköl yēkkuō kī e' tō ie'pa chē i' es:

"Skëköl tō ichē: Aishkuō tā kawō dōraē, e' kēwō ska' tā ye' tō ttē pa'ālī meraē Israel wakpa a ena Judá wakpa a.

⁹ Ttē e' kē dōr wēs ttē tsá me' ye' tō ie'pa yēpa bak ká iaiaē e'pa a es.

Ttē e' me'yō ie'pa a mik ie'pa ulaiē'yō er bua' wa ibak klōulewā Egipto e' yottsaiē etā.

Erē ttē me'yō ie'pa a, e' wā kē iūtēne ie'pa wā,

e' kuēki ye' tō ie'pa me'at.

¹⁰ Nīes Skëköl tō ichē:

Ttē pa'ālī meraēyō Israel alerīpa a aishkuō ta, e' dōr i' es:

Ye' ttē dalōiëno e' merdaē ie'pa er a,

tā ie'pa tō iūtēraē er bua' wa iwākpa er wa.

Ye' dōraē ie'pa Këköl,

tā ie'pa dōraē ye' icha.

¹¹ Ie'pa kōs, tsitsirpa dō kēkēpa,

e'pa batsdaē ye' mik.

E' kuēki kē ikiaripaia tō yi tō iyamīpa o o'ka wōbla'weia as ibats ye' mik.

¹² I sulu kōs wamblekerakitō, e' nuī olo'yeraēyō ie'pa kī,

kē ibikeitsepaiyō."*

¹³ Es Skëköl tō ichē tō ttē pa'ālī meraēitō se' a. E' wa ie' tso' ichōk tō ttē tsá mēne, e' dōr kēchke wōitewā. I kōs ianewatke kēchke, e' bet tā kē iku'ia.

9

Cristo dewā Skëköl wē a q ká jai a se' ttē chōk

¹ Ttē dalōiëno tsá me' Skëköl tō Israel alerīpa a, e' a ttē tso' tō wēs ie'pa kawōtā Skëköl dalōiē e' wakanéuk. Nīes ie'pa wā u tso' etkue batse'r ká i' a iwakanewōie. ² Ie'pa tō u yö' Skëköl dalōiē e' wakanewōie, e' blatérakitō bōt. Úshy kewe e' kiē úshy batse'r. Úshy e' a bö'wō talokā tso' et, nīes ká' tso' et, e' kī pan meke Skëköl a, ese me'r. ³ Úshy skā tso' datsi' buririē shukuar, e' etmik, e' kiē úshy batse'r tajē shūtē. ⁴ Úshy e' a ká' tso' yöule orochka wa íyi masmas ña'wōie Skëköl a e'. Nīes kalkuō tkër ek, e' paiëulewā orochka wa. Kalkuō e' shuā tkā' tso' etk yöule orochka wa. Tkā' e' a chkē me' Skëköl tō Israel alerīpa a kiē maná, e' kak tso' blēule. Nīes kalkuō ñe' shuā Aarón shko kéli pēri tskineka, e' tso' blēule. Nīes ishūā ák tak tso' bōt, e' kī Skëköl tō ittē dalōiëno kit. Kalkuō e' kiē Ttē Mēne Ñi A Kélkuō. ⁵ Kalkuō e' bata kī Skëköl biyōchōkwak pik tā' kiē kërub, e' diōkōl tulur bōt. E' tō se' a iwā kkacheke tō Skëköl olo tso' eē. Ipik meulekā kalkuō kkōsō bata kī, eē Israel alerīpa nuī olo'yarke. Erē i' tā iyi ekkē kē wā pakanuksā ye' a iskjē.

⁶ Es iyi ulitane bak kanegule buaē Skëköl wē a, tā sacerdotēpa bak shkōkwā kēkraē úshy batse'r e' a iwakanéuk. ⁷ Erē sacerdotē kibi, e' ē a kawō tso' shkōwā úshy skā tso' dōr batse'r tajē shūtē e' a. Eē ie' dōwami etōkicha ē duas wa duas wa. Mik ie' mi'kewa eē, etā ie' wā iyiwak pē mi'ke mē Skëköl a

* 8:12 Jeremías 31.31-34

e' nuì kj, ñies ì sulu wamblé pë' malepa tò kě wà jcher ie'pa wa, ese nuì kj. ⁸ E' kos wa Wiköl Batse'r tò se' a iwà kkacheke tò úshu batse'r, e' wakanéorkéia, e' dalewa kě sulitane dōpawā úshu batse'r tajē shutē e' a. ⁹⁻¹⁰ Ì kos kanewēke judiowak sacerdotepa tò ttē dalōiēno tsá mēne ie'pa a, e' wa, e' dōr chkeie, di'yeie, se' batse'wēie, ese kos dōr s'pa kikkē ē batse'wōie. E' tò se' kimeke kam ttē manerne e' dalewa ē. E' kuekì ì meke ie'pa tò Skēköl a idalōiē e' wakanéwōie, ñies iyyiwak kos jcheke mē ie' a se' nuì kj, ese kos kě a wēpa tò ie' dalōieke es, esepa erbike pairinuk. Ie'pa ittse tò inuì tso'ia ie'pa kj. Erē ì kos kanewēke ie'pa tò Skēköl wē a, e' tò ttē pa'alì mē Skēköl tò se' a Jesús batamik, e' wà kkacheke j'ñe ta.

¹¹ Cristo dē'bitubak. Ie' dōr se' sacerdotē kibi. Ie' dōr ttē buaē pa'alì me' Skēköl tò se' a e' wakanéukwak. Ie' dur iwakanéuk Skēköl wé tso' ká jai a, e' a. Skēköl wé e' kě yōne s'ditsō wā, e' kě dōr wēs iyyi tso' ká i' a es. E' kuekì Skēköl wé e' dōr buaē shutē itso' ká i' a e' tsatā. ¹² Etōkicha ēme Cristo dewā Skēköl wé tso' ká jai a e' shu batse'r tajē shutē, e' a s'tsatkoie. Ì wé ie' tò eg, e' dōr wē, kě ie' mī'pane iskā kanéukne. Mik ie' dewā eg, etā kě ie' wā chibo ò baka pē mīne mē Skēköl a se' nuì kj. E' skēie ie' wák kōtewā e' pē mī ie' wā. Es ie' tò se' yēttsā michōē se' nuì ulā a. ¹³ Wēpa bak ttē kēchke dikā, esepa iane ñā, e' ta chibo pē ò baka wē'ñe pē ese sklippeke sacerdotepa tò ie'pa kj ò isalema baka alaki pupula ñā'weke ese muluchka diōblēkā di' wa e' sklippekerakitō ie'pa kj. Mokì e' tò ie'pa tò kikkē batse' wēne paiklé. ¹⁴ Erē e' dōr es, e' yitā buaē Cristo pē dichē tā' tajē iyyiwak pē tsatā. Skēköl Wiköl yōbiē, e' batamik ie' wák e' me'ttsā ttēwā se' skēie wēs iyyiwak kě kj ì sulu kj' mē Skēköl a ese es. Ie' pē tò se' erbike paiklēmì ì sulu nuì kj s'duōwāmì ese yōkì as se' tò Skēköl chōk e' dalōiō.

¹⁵ Jesucristo dōr ttē pa'alì me' Skēköl tò se' a, e' wakanéukwak. Ì sulu kos wamblé' wēpa bak ttē tsá mēne e' dikā e'pa tò, e' nuì ulā a ie'pa yēnettsā Jesús kōtewā krus mik e' batamik. Ñies e' batamik ì buaē yōbiē muk Skēköl kablē' wēpa klōō'bakitō as idō ie' ichaie esepa a, e' dōraē ie'pa ulā a. ¹⁶⁻¹⁷ Ye' tò iwā pakē a' a i' es: Kam s'duōwā e' yōkì s'wōblane ì mekesō s'yamipa a, ese yēkkuō mukat. Yēkkuō e' wā kě merpa, yi tò imē ese tso'ia tstsē'ka e' dalewa. Iwak blēnewā, e' ē tā imermi. E' kuekì s'kawōtā isaukwā bua'ie tò yi tò imē, ese wák blēnewatke yēkkuō e' wakanéwōmì. ¹⁸ Es ñies ttē tsá mēne, e' mēne iyyiwak jchēule e' pē tēne ese wa. ¹⁹ Ttē tsá mēne dalōiēno, e' wā paka' Moisés tò Israel aleripa kos a. E' ukuōkì tā chibo ena baka wē'ñe pē shutuēkātō di' wa. E' sklippēitō

yēkkuō kj Skēköl ttē dalōiēno tso' kitule e' kj, ñies e' sklippēitō Israel aleripa kos kj kal kiē hisopo e' ulatska mik datsi'tak batsē rrat-ulewā e' wa. ²⁰ E' wekeitō tā icheramiitō i' es: "Pē ì dōr iwā kkachōie tò ttē mē Skēköl tò se' a e' tsá kanegnemitke." ²¹ E' sù Skēköl wē ena ì kos tso'ia Skēköl dalōiē e' wakanéwōie, ñies ese kj Moisés tò pē sklippē. ²² Mokì ttē dalōiēno tsá mēne, e' wa tā tsir etā iyyi ulitane batse'wekene pē wa. Ñies e' tò ichē tò iyyiwak jchēule ese pē kě tēne, e' tā se' nuì kě olonuk se' kj. ²³ Iyyi tso' Skēköl wē tso' ká i' a e' a, e' dōr ì tso' Skēköl wē tso' ká jai a, e' klī ē. Iyyi ekkē kawōtā batse'wē iyyiwak jchēule mē Skēköl a, ese pē wa. Erē Skēköl wē a iyyi tso' ká jai a, e' kawōtā batse'wē ì dōr buaē shutē iyyiwak pē tsatā, ese wa.

²⁴ Ì buaē e' dōr Cristo. Ie' kě dē'wā Skēköl wē shu batse'r yōne s'ditsō wā tso' ká i' a, e' a. E' dōr ibua'ie tso' ká jai a, e' klī ē. E' skēie ie' de ká jai a Skēköl wē chōkle e' a, eg ie' tso' Skēköl a se' ttē chōk. ²⁵ Judiowak sacerdotepa kibipa, e'pa kawōtā shkōkwā Skēköl wē shu batse'r tajē shutē, e' a iyyiwak pē muk Skēköl a se' nuì kj duas bik ekkē etōkicha etōkicha. Erē Jesús kě dē'wā tajē wēs ie'pa es. ²⁶ Imú dōr es, e' ma ká i' yōne dō ikkē tā, etā ie' kawōtā e' muktsā ttēwā duas bit ekkē. Erē e' kě dōr es. E' skēie, i'ñe tā mik ká i' erkewatke, etā ie' de e' muktsā ttēwā se' skēie etōkicha ē se' nuì kos paiklottsa. ²⁷ Sulitane a kawō meneat duōkwā etōkicha ē, e' ukuōkì tā se' shulirdaē. ²⁸ Es ñies Cristo e' me'ttsā ttēwā etōkicha ē, se' tajē e' nuì paiklottsa. Ie' skā dōrane, erē e' kě dōr se' nuì shulōk. Ie' dōrane wēpa tso' ie' panuk esepa tsatōkō.

10

Ttē dalōiēno kě a se' nuì pairinuktsa

¹ Ttē dalōiēno mēne ká iaiaē Moisés wa, e' dōr ì bua'ie doia se' a Cristo batamik aishkuō tā, e' biyō yēne. E' dōr wēs ilo es, kě dōr iwā chōk. E' kuekì ttē e' kě a wēpa dōkewā Skēköl ska' iyyiwak jchōk mē ie' a kēkraē duas bik ekkē esepa batse'onuk da'a. ² Ttē e' mū a ie'pa nuì pairinettsa mokì, e' ma ie'pa er kě tò ie'pa kkatēpaia tā ie'pa kě tò iyyiwak jchēpaia mē Skēköl a. ³ Erē e' kě dōr es. E' skēie mik ie'pa tò iyyiwak jcheke mē Skēköl a duas bit ekkē, etā e' tò ie'pa er awēkene ì sulu wamblēkerakitō ese ska'. ⁴ E' wā dōr tò se' nuì kě pairirpattsa baka wē'ñe pē wa ena chibo pē wa.

⁵ E' kuekì mik Cristo dōketke ká i' a, etā ì tso' kitule Skēköl yēkkuō kj, e' chēitō Skēköl a, e' tò ichē i' es:

"Iyyiwak jcheke mē be' a ena ilē skā tso' mē be' a,
e' kě kiane be' kj.
Erē be' tò ye' yueketke s'ditsōie chkā tā'
dichē tā'.

⁶ Iyiwak jcheke ña'wë wa'ñe be' a ena ilë skà tso' mè be' a nuì paikloie, e' kě wër bua' be' wa."

⁷ E' ukuòkì tã Cristo tò iché Skèkòl a:

"A Skèkòl, i' ye' dur i kiane be' kì wë e' wòie, wës ye' tté tso' kitule be' yèkkuò kì es."

⁸ Kewe ie' tò iché Skèkòl a: "Iyiwak jcheke mè be' a ena ilë skà tso' mè be' a, ñies iyiwak jcheke ña'wë wa'ñe be' a nuì paikloie, ese kòs kě kiane be' kì, kě iwër bua' be' wa." Eré ie' tò iché es, eré ese kòs yè'atbakitò dalòie Skèkòl tté dalòieno tso'tke kitule e' kì. ⁹ E' ukuòkì tã ie' tò iché: "A Skèkòl, i' ye' dur i kiane be' kì wë e' wòie." E' wa se' éna iane tò iyiwak jcheke ie'pa tò tté tsá dikia ese kòs skéttsa Skèkòl tò iské pa'alì mokane, e' dör Cristo kòtewá se' skéie e'. ¹⁰ I kiane Skèkòl kì e' wà o' Jesucristo tò. Ie' wák e' me'ttsa ttèwá se' skéie etókicha è, kě skà ttetá'waiá. E' kuekì Skèkòl tò se' batseò'.

¹¹ Kekraé judiowak sacerdotepa tò iwakaneweke. Ká bit tã ie'pa tò iyiwak jcheke mè Skèkòl a sene sulu nuì kì. E' è kaneweke ie'pa tò tajé kekraé, eré e' kě a nuì pairinuktsa. ¹² Eré Jesucristo e' me'ttsa ttèwá se' nuì skéie etókicha è, kě skà ttetá'waiá, e' ukuòkì tã ká jai a ie' tké'ka dalòiertá tajé Skèkòl ulá bua'kka. ¹³ Ee ie' tkér Skèkòl e' aléka ibolókpa kòs kì, e' mekerò ie' klò dikia e' panuk. ¹⁴ Ie' e' me'ttsa ttèwá se' skéie etókicha è, e' wa wépa dör ie' icha, esepa batse'wéitò buaé ichòkle Skèkòl a etókicha è, kě batse'wë kianeia.

¹⁵ Nies Wikòl Batse'r tò iché tò e' dör mokì. Ie' tò iché Skèkòl yèkkuò kì i' es:

¹⁶ "Kawò doraé tã ye' tò tté pa'alì meraé ie'pa a,

e' tò iché i' es:

Ye' tté dalòieno e' merdaé ie'pa er a, etã ie'pa tò iuteraé er bua' wa iwákpa er wa.

¹⁷ Ie'pa e' wamblò sulu kòs,

kě e' biekitsapaia ye' tò."†

¹⁸ Es se' éna iane tò se' nuì olo'yane se' kì, kě se' kawòtã i skà muk Skèkòl a se' nuì kì.

Se' a kawò mène shkowá Skèkòl wòrkì

¹⁹ A yamipa, e' kuekì i'ñe tã se' dōwami buaé Skèkòl dör batse'r tajé shuté e' ska', kě suarta', Jesús kòtewá ipé tène tajé, e' batamiki. ²⁰ Kě yi dōtá'wa Skèkòl wòrkì éanas wës kě yi dē'wá éanas Skèkòl wé úshu nanetkëar datsi' buririé wa e' etmik es. Eré Jesús kòtewá se' skéie e' ché datsi'ukuò jchénane e' tò. E' wa ñalá pa'alì dō Skèkòl ska', e' kköyē'ttsa ie' tò se' a, e' dör sene michoé e' ñalé. ²¹ Jesús dör se' sacerdote tajé. Ie' dör se' dör Skèkòl icha, e'pa kòs wòkir. ²² E' kuekì se' shkōwá Skèkòl wòrkì er mokì wa ena erblé ie' mik yēsēsē e' wa. Se' erbiké

sulu e' pairiulettsa. Se' batse'ouletke, e' dör wës s'pa skuè buaé manene di' manenē wa es. ²³ Skèkòl ttò mokìe. I' uk ie' kablé' se' a, e' weraëitò. E' wà panekesò kröröe. E' kuekì se' e' tkōwá darèrè tté e' a, kě tò ibikeitsè böt böt. ²⁴ A' tò ibikeitsò tò wës a' a' ñi kimermi as a' kì ñi dalèritso buaé, ñies as a' tò i buaé kì ù tajé ñi kimoie. ²⁵ Se' ñi dapa'uke, e' kě olo'yar a' tò wës se' welepa wöblane iwamblök es. E' skéie a' er kì diché ió ñita. E' yitã mik se' tò isué tò Skèkèpa Jesús datskene, e' kēwō dōkewatke, etã a' er kì diché ièrmi ñita.

²⁶ Tté mokìe e' jchertke se' wá, eré e' ukuòkì tã i sulu wamblékiasò wöbla wa, e' tã kě i' ku'ia jché mè Skèkòl a e' nuì olo'yoie se' kì. ²⁷ Iwamblésò es, e' tã s'pauirke shulé wa, e' è tso' se' panuk. E' dör bō' ñarke tajé wa Skèkòl tò ibolókpa ewerawa e'. ²⁸ Ká iaiáe yi tò tté dalòieno me'at Moisés tò, e' dalosewéwá tã ikkatòkwakpa dör bōl ò mañal, e' tã ese wá ttekewá kě ulé kloule. ²⁹ E' dör es, e' tã wépa tò Skèkòl Alá dalosewéwá ¿wes esepa kě weirpa tajé shuté? Jesús pé wa tté pa'alì mène se' a e' wakaneone, e' pé tué tajé e' wa ie'pa batse'one, eré isuekerakitò wës se' èse pé es. Nies Skèkòl Wikòl er buaé ché se' a, e' chekerakitò sulué. ¿Wës ie'pa tkómishkar e' nuì ulá a? ³⁰ Skèkòl mik se' batse' e' tò iché iyèkkuò kì i' es: "Ye' è wòkì iské wërke wë. Yi tò i sulu wamblé ese ské werayó iki."† Nies ichéitò: "Skèkòl icha kòs esepa shuleraé ie' tò."§ ³¹ Ise' arwa Skèkòl chók ulá a weinuk, e' dör siaré ichòkl!

³² Eré a' éna ianú tò mik kuaé Skèkòl tò a' er ñi o' Jesús tté buaé wa, e' kēwō ska' tã pé' tò a' we'ik siaré Jesús tté buaé kuekì. Eré e' kòs dalé'ttsé' a' tò er bua' wa. ³³ Mikle tã pé' tò a' yé' sulué, ie'pa tò a' we'ik siaré sultane wòrkì. Mikle tã a' wák er wa a' e' ché weinuk wépa weirke es esepa tã. ³⁴ Wépa wòtène s'woto wé a' Jesús tté kuekì, esepa su' a' tò er siaré wa, ie'pa kime' a' tò. A' wá ijcher tò i bua'ie kě ertá'wa ese tso' tajé a' wá ká jai a, e' kuekì mik pé' tò a' i'yi kòs yé'lur a' yóki, etã e' dalé'ttsé' a' tò tssé'ne bua' wa. ³⁵ A' kě e' ókwa a' weirke e' yóki, e' ské merdaé a' a' tajé, e' kuekì iwókló'ú a' tò darèrè. ³⁶ A' weirke e' dalé'ttsók a' kawòtã bèrè er bua' wa as a' tò iù wës Skèkòl kì ikiane es, ñies as a' buaé muk a' a' ie' kablé' e' mütò. ³⁷ E' dör wës itso' kitule Skèkòl yèkkuò kì es, e' tò Cristo tté ché i' es:

"Wé kawòtã dök e' datse' kukuie, e' kě kì kawò tkōpa tajé.

³⁸ Eré wépa dör ye' icha serke yēsēsē, esepa erblé buaé ye' mik, e' kuekì ie'pa ser michoé.

* 10:7 Salmo 40.6-8 † 10:17 Jeremías 31.33,34 ‡ 10:30 Deuteronomio 32.35 § 10:30 Deuteronomio 32.36

* 10:38 Habacuc 2.3-4

Erë ie'pa wépa suanékata ye' ttë olo'yérakitö, e' ta kë ye' wa ie'pa wërpaia buaë.*³⁸ Es itso' kitule Skëköl yëkkuö kî. ³⁹ Erë se' kë dör wës wépa tö Jesús ttë buaë e' olo'yé esepa es. Ie'pa weirdaë siarë aishkuö ta. Se' erblöke buaë Jesús mik, e' kuekî se' tsatkëdaë.

11

Se' erblö Skëköl mik wës këképa bak kâ iaiqë erblë'imik es

¹ Erblë Skëköl mik, e' wà kiane chè tö se' tö iklö'wé mokîë tö i muk ie' kablë' panekesö, e' meraëitö se' a. Erë e' kë wërta' j'ñe ta, erë se' tö iklö'wé yësyesö tö iwà suerasö. ² Se' yépa bak kâ iaiqë, e'pa bak erblök Skëköl mik, e' kuekî ie'pa yë' ie' tö tö ie'pa dör buaë ie' wöa.

³ Se' erblöke Skëköl mik, e' kuekî se' wa ijcher tö ie' tö iyi ulitane yö' iwák ttë wa. E' wà kiane chè tö i kos wërta' suësö j'ñe ta, e' yöne i kë wërta', e' ë wa.

⁴ Abel erblë' Skëköl mik, e' kuekî i mé ie' tö Skëköl a inuî kî, e' dör bua'ie i mé Caïn tö, e' tsatä. Abel erblë Skëköl mik, e' kuekî Skëköl tö ie' klö'wé wës pi' buaë yësyesö es. Nies i mé ie' tö Skëköl a e' wër buaë Skëköl wa. Ie' blënewabak kâ iaiqë, erë ie' erblë Skëköl mik, e' ttë pakarkeia j'ñe ta.

⁵ Enoc erblë' Skëköl mik, e' kuekî ie' kë blënewa. Ie' minetser tse'ka Skëköl wa, e' kuekî kë yi wà ie' nu kune. Skëköl yëkkuö ichë tö kam Enoc mi'tser Skëköl wa, e' yöki ie' wër buaë Skëköl wa. ⁶ Yi isie shkakwä Skëköl wörki, ese kawötä iklö'uk tö mokî Skëköl tso'. Nies ie' kawötä iklö'uk tö wépa tö Skëköl yuleke er mokî wa, esepa ulä a iwà döraë. E' kuekî kë se' erblökü' Skëköl mik, e' ta kë se' a i onuk wërmi buaë ie' wa.

⁷ Noé erblë' Skëköl mik, e' kuekî mik Skëköl tö ie' a ichë tö i sulu tköraë kâ i' kî kë suule yi wà ese, etä ie' tö ittë iutë. Ie' tö kanö bërie yué etö, e' a ie' ena iyamipa e' ë tsatkëne. E' wa ikkayëne tö imalepa kî nuî tso'. Nies sene yësyesö dömi se' ulä a s'erblë Skëköl mik e' wa, e' de ie' ulä a.

⁸ Abraham erblë' Skëköl mik, e' kuekî mik e' tö ichë ia: "Be' yû kâ yë'yö tö imeraë be' a e' a," etä iutëitö. Erë ie' kë wa ijcher tö kâ wé a ie' mürö, erë bet ta ië' yëttsä iwák kâ a. ⁹ Ie' erblë Skëköl mik, e' kuekî mik ie' de kâ yëne ie' a ee, etä ie' sené wës s'dami shkal ser es. Ie' sené üla yöule datsi'tak wa, ese a. Ie' alä Isaac ena itala Jacob, e'pa nies sené wës ie' es. Nies ie'pa a kâ e' muk Skëköl kablë'. ¹⁰ Kâ bua'ie kë ertä'wa bikeitsbak Skëköl tö, yö'itö kâ jai a, e' wà pané Abraham tö. E' kuekî ie' sene' wës s'dami shkal ser es, e' dalë'ttsëitö er bua' wa.

¹¹ Skëköl tö iyë' ie' a: be' alä kōrakā be' alaköl Sara e' ta. Erë ie' dewatke këkëpala aluë, nies Sara wake' kë dōtä' aläë, erë ie'

iklō'wé tö Skëköl kablë' ie' a e' wëraëitö. E' kuekî dichë mène ie' a alä koka. ¹² Ie' dewatke këkëpala aluë, erë es ie' de aläë. Ilä e' wa ileripa dë'bitü tajë kë shtar ekkë wës bëkwö tso' tajë ö tsa'wö tso' tajë dayë kkömik kë shtar es.

¹³ Ie'pa ekkëpa kos erblë' Skëköl mik, kë ilo'yane ie'pa wä, es ie'pa blërulune. Kâ muk Skëköl kablë ie'pa a, e' wà kë dë' ie'pa ulä a ie'pa tso'ia tse'ka e' dalewa. Erë ie'pa tö iklö'wé tö iwà döraë ie'pa ulä a aishkuö ta. E' dör ie'pa a wës ilo suë kamië es. E' kuekî ie'pa tö iyë' tö ie'pa ser kâ i' kî wës kâ kua'kî wakpa dami shkal es. ¹⁴ Wépa tö ichë es, e' wa iwënewä tö ie'pa tso'ia kâ yulök iwákpa a. ¹⁵ Ie'pa mü tso'ia wé ie'pa manete, e' ké bikeitsök, e'ma ie'pa mi'mine buaë kâ e' a. ¹⁶ Erë ie'pa tö kâ bua'ie e' kkecheke, e' dör kâ tso' kâ jai a. Skëköl tö kâ e' yö'bak ie'pa a, e' kuekî Skëköl kë jaëne tö ie' kië ie'pa Këköl.

¹⁷⁻¹⁹ Skëköl kablë' Abraham a ttë i' wa: "Be' aleripa chökë, e'pa döraë Isaac wa." Erë e' uküökî ta ie' tö ichë ia: "Isaac ttöwa më ye' a ye' dalöioie." Ie' kî ikiane suë tö mokî Abraham erblöke ie' mik, e' kuekî ie' ima'wë es. Abraham erblë Skëköl mik, e' kuekî mokî ie' tö Isaac mekettsä wës Skëköl tö ie' a iyë' es. Ie' tö ibikeitsé tö ie' tö ilä ttëwa, e' ta Skëköl a ishkerkamine, e' kuekî ie' tö ittekewa. Erë bata ekkë ta Skëköl tö ie' wöklö'wë. E' kuekî ichëmisö tö e' dör wës Isaac kötëwä shkenekane es.

²⁰ Isaac erblë' Skëköl mik, e' kuekî ie' tö iyë', ilar' Jacob ena Esaü, e'pa a tö aishkuö ta Skëköl er buaë chöraë ie'pa a.

²¹ Jacob erblë' Skëköl mik, e' kuekî mik ie' blërkewa, e' këwö döketke, etä ie' tö iyë' italapa dör José ala'r e'pa a eköl eköl tö Skëköl er buaë chöraë ie'pa a. Nies Skëköl dalöië ie' tö ie' e' duedur ishko kéli mik e' dalewa.

²² José erblë' Skëköl mik, e' kuekî mik ie' blërkewatke, etä ie' tö ichë tö aishkuö ta Israel aleripa e' yö'rattarak Egipto. Es ie' ichëat tö mik a' e' yëttsä kâ i' a etä ye' nu tso' blëule e' tsümi a' tö blëwä wé a' mürö ee.

²³ Nies Moisés yë ena imi, e'pa erblë' Skëköl mik. Mik ie' kune, etä ie'pa tö isüë tö alala buaala kune. Egipto blü tö iyë' tö Israel aleripa alala kurke wépa, e'pa kos ttekelur. Erë Moisés yë ena imi, e'pa erblë Skëköl mik, e' kuekî ie'pa kë suane blu' ttë yöki. Ie'pa tö Moisés blë dōkâ si' mañat itsatkoie.

²⁴ Moisés talane Egipto blü duöchkeie dalöiërta' tajë. Erë ie' erblë Skëköl mik, e' kuekî mik ie' de këchke, etä e' kos watëttsä ie' tö. Ie' kë kî ikiane tö ie' kirwä Egipto blü duöchke. ²⁵ Ie' a ta weinuk wépa dör Skëköl icha, esepa ta, e' dör buaë tkōkâ sene sulu tö s'ttsë'wëke buaë ekuölö ë, ese kos tsatä. ²⁶ Ie' buaë döraë ie' ulä a aishkuö ta iskéie, e' ë kî

ie' er me'rie. E' kueḡi ie' tō bikeitsé tō iweir
kos wé pairine bitū idi' wa s'blúie e' tté ki,
e' dōr buaé shute, íyi bua' bua tso' Egipto ese
kos tsata.

²⁷ Moisés erblé' Skékōl mik, e' kueḡi ie'
e' yéttsa Egipto, kē suane Egipto blú ulune
yōki. Ie' e' tkéwā darērē Skékōl kē wértā' e'
mik kē ilo'yane ie' wā. ²⁸ Ie' erblé' Skékōl
mik, e' kueḡi ie' tō Israel aleripa patké Ie'pa
Yēpa Yērulune Egipto e' kēwō tkō'uk. Ie'
tō ie'pa patké obeja pupula ttōkwā tā ipē
sklippōk ie'pa ukkō kos e' mik. Ie'pa tō
iwé es as Skékōl biyōchōkwak patké Skékōl tō
s'ttōkulur, e' kē mi'wā u a alā wēm tsā kune,
esepe kos ttōkulur.

²⁹ Israel aleripa erblé' Skékōl mik, e' kueḡi
ie'pa tkami Dayē Mat shuā wēs íyōk ē ki shkē
es. Erē mik Egipto wakpa mi' ie'pa itōḡi, etā
e'pa ki dayē unekā tō ie'pa kos ttélur.

³⁰ Israel aleripa erblé' Skékōl mik, e' kueḡi
ie'pa shkē ká kiē Jericó kkoīēule e' pamik
dōkā ká kul. E' ukuōki tā ká e' kkoīēule kos,
e' tkēnettsa ískī. ³¹ Nies alakōl sulusi kiē
Rahab, e' erblé' Skékōl mik. E' kueḡi mik
wēpa bōl patké' Josué tō Jericó weblōk bēr
akir, etā e'pa ki'waitō bēre blē' itsatkoie. E'
kueḡi ie' kē dunewañak wēpa tō Skékōl ttē
dalōsēwēwā esepe tā.

³² Ye' a íkī yēmi taijē. Gedeón ena Barac
ena Sansón ena Jefe ena David ena Samuel
ena Skékōl ttekolpa kos, e'pa kos ttē pakarmi
ye' a, erē ye' kē kawō kune i' tā ipakoie
seraa. ³³ Ie'pa ena pē' skā erblé' Skékōl mik
wēs ie'pa es, e' wa e'pa wēlepa e' alékā ká
kua'ki kua'ki wakpa ki. Nies ie'pa wēlepa
ttē dalōiēno e' wakanewé yēsýēsē. Nies
Skékōl kablē' ie'pa a, e' wā de ie'pa ulā
a. Ie'pa wēlepa tō ma' name kko tsatēwā.
³⁴ Ie'pa wēlepa kē ki bō' dakaneka. Ie'pa
wēlepa ttekwatke tabē wa, e' tsatkéē Skékōl
tō. Ie'pa wēlepa kē diché tā, erē idiché
iēne. Ie'pa wēlepa nippé darērē tā ie' alékā
ká kua'ki nippōkwakpa ki. ³⁵ Nies alakōlpa
bak erblōk Skékōl mik, e'pa wēlepa dēutōpa
shkenekane menene ie'pa a.

Pē' wēlepa skā erblé' Skékōl mik, e'pa
klō'wēwā pē' tō tā iwe'íkērakitō taijē siarē dō
iduowā ekkē. Erē ie'pa erblé' Skékōl mik, e'
kē watēnettsa ie'pa wā. Ie'pa wā ijcher tō
ie'pa shkerdakane aishkuō tā senoie buaē
shute, e' kueḡi ie'pa ekemine áie, e' kē
kinewā ie'pa wā. ³⁶ Ie'pa wēlepa wayōne
taijē, bune siarē. Ie'pa wēlepa skā mon-
ewā tabechka yōule tsa'ie ese wa, es imin-
erak s'wōto wé a. ³⁷ Ie'pa wēlepa ttélur ák
wa. Wēlepa ttélur jchēulettsa shushaē. Nies
wēlepa ttélur tabē wa. Ie'pa bak shkōk wī
a diā a paiēule obeja kkuōlit ō chibo kkuōlit
wa. Ie'pa dōr siarē, tōiēne siarē, weine taijē.
³⁸ Ie'pa dōr buaē shute, kē dōr bua' tō ie'pa

ser imalepa serke ká i' ki e' shuā. Erē ie'pa
bak shkōk wī a diā a ká sir poē wé kē yi
serku' taijē ese ska' ō kabata a. Ie'pa bak
senuk siarē ákuk a ō kauk a.

³⁹ Ie'pa ekkēpa kos erblé' Skékōl mik buaē,
e' kueḡi ie' wa ie'pa wēne buaē. Erē ie' kablē'
ie'pa a, e' wā kam mer ie'pa a, ⁴⁰ ie' tō iskā
bikeitséne bua'ie se' batamik e' kueḡi. I buaē
meke ie' tō se' a aishkuō tā, e' kiane ie' ki tō
ie'pa ena se', e'pa ulā a idō nita. E' kueḡi kam
idō ie'pa ulā a.

12

A' erblō Skékōl mik wes Jesús es

¹ A yamipa, se' erblōke Skékōl mik ena
se' serke ie' a, e' dōr wēs s'tur e' aloka as
i merke siā e' dō se' ulā a es. Wēpa erblé'
Skékōl mik ká iaiāe e'pa durulunebak, e' dōr
wēs ie'pa tūne e' ali'kabak es. Ie'pa ekkēpa
dōr taijē, e' kos erblé' buaē Skékōl mik, e'
dōr wēs ie'pa iēne se' turke e' sauk es, tō
is se' mir. E' kueḡi i kos tō se' wōklō'weke
ese ulā watōsō. I sulu wamblekesō, ese dōr
wēs tsa' mulitswā s'klō mik es, e' kueḡi
ilo'yōsō. Etā se' tūnū darērē dō mik se' deka
wé se' mi'kerō eē. ² Se' er mūwā Jesús ē ki.
Se' erblōke Skékōl mik e' wērke Jesús wōki
tsawe dō bataie. Ie' kōtewā krus mik, e'
dōr jaē taijē, erē e' kē ki ie' tkine yēs. Ie'
wā ijcher tō ie' tsa' rdaē buaē aishkuō tā,
e' kueḡi idalē'ttsaitō er bua' wa. I'ne tā ie'
tkērka dalōiērtā taijē Skékōl tkēr ikulē ki e'
ulā bua'kka.

³ Pē' sulusipa tō ie' we'ik taijē, e' kos
dalē'ttsaitō. E' bikeitsō buaē as a' kē
shtrirwā erblōk Skékōl mik tā ilo'yē. ⁴ Mokī
a' tso' nippōk sene sulu tā, e' kueḡi a' weirke
taijē, erē kam a' weir dō a' duowā pē tēr taijē
ekke wēs Jesús es. ⁵⁻⁶ Skékōl yēkkuō ki ie' tō a'
pattē wēs ie' ala'r es, wēsua e' chowa a' ēna,
e' tō ichē i' es:

“A ye' alā, wēpa kos dalēr Skékōl ēna, esepe
paruekitō.

Wēpa klō'wē ie' tō ila'rie, esepe uñekeitō.

E' kueḡi mik ie' tō be' parueke, etā e' kē
watōktsa be' tō.

Mik be' uñekeitō, etā kē be' erianuk.”*

Es itso' kitule Skékōl yēkkuō ki.

⁷ A' weirke kos, e' wa Skékōl tso' a' paruōk,
e' kueḡi e' dalē'ttsō er bua' wa. A' parueke e'
wā kiane chē tō ie' tō a' suē wēs ie' ala'r es.
Wé a' wā isuule tō alala kē parueta' iyē tō?

⁸ Skékōl kē tō a' paruē wēs ila'r ulitane es, e'
tā e' wā kiane chē tō a' kē dōr ie' ala'r chōkle,
a' dōr wēs nāla alé es. ⁹ Mik se' bak ala'r lra,
eta se' yē tso' ká i' ki, e'pa tō se' parueta' tā
ie' dalōiē se' tō. E' dōr es, e' yitā buaē se'
kawōtā S'yē tso' ká jai a e' dalōiōk taijē as
sene michoē dō se' ulā a. ¹⁰ Se' yē tso' ká i'
ki, e'pa tō se' parueta' ekuōlō ē wēs ie'pa wa

* 12:5-6 Proverbios 3.11-12

iwër buaë es. Erë Skëköl tō se' parueke se' kimoie as se' ser batse'r wës ie' es. ¹¹ Mik se' padurke, etā e' kēwō ska' tā kē ittse'r buaë idalēne s'mik. Erë s'wōblane iwa, e' tā s'serdaë bërë yēsēsë.

¹² E' kuekī a' er diché iōne. A' erblōke Jesús mik, e' kē armi a' tō a' shtrine kuekī. ¹³ A' shkō kekraë ttē yēsēsë e' ñalē wa as a' wēpa kē erblōkū' buaë Jesús mik, shkōkeia wës s'klō kranewā shkō es, esepa kē kī ardō, e' skēie ie'pa buarne tā ishkōmi buaë.

Skëköl er buaë ché se' a, e' kē watarttsa

¹⁴ A' e' mū senuk bërë sulitane tā. Nies a' e' mū senuk batse'r wës Skëköl kī ikiane es. Yi isie kē serku' es, ese kē tō Skëkēpa Jesús suepa. ¹⁵ A' ñi kkō'nū buaë as Skëköl er buaë chōke se' a, e' kē watōtttsa yi tō. Yi tō iwatēttsa, ese dōr a' shuā wës kalkua sulusi tsirkā es. Mik idekā, etā imalepa tajē sulu'wēwaitō. ¹⁶ A' kē kane trēnuk. A' kē kane i dōr batse'r ese dalōseukwā wës Esaū es. Ie' dōr iyē alā tsā, e' kuekī iyē i'yi kuō meke ie' a. Erë e' watō'ttsa ie' tō iēl a' chkē tkā' etkē, e' ē skēie. ¹⁷ A' wā ijcher tō e' ukuōkī tā ie' kī ikiane tō iyē mū er buaë chō ie' a wës ie'pa wōblar alā wēm tsā kune ese a' er buaë chōk es. E' kiētō iyē a' iē wa kkōché wa tajē, erë kē wës ie' a' ionukia, iwake' watēnettsa.

¹⁸ I'ñe tā a' kē dōku' Skëköl wōrkj wës kā iaiaë se' yēpa dērō ie' ska' es. Mik ie'pa dōkewatke Sinai kēbata a, etā kā tsenewā mīā ttsettseë, e' shuā bō' tajē ñarke kabata kī, siwā' bitsirke darērë, e' kōs ttsē ie'pa tō suē ie'pa tō. ¹⁹⁻²⁰ Duk blarke tajē ttsē ie'pa tō. Nies Skëköl ttōke e' ttsē ie'pa tō. I' ché ie' tō ie'pa a, e' yōkī ie'pa suane tajē. Ie' iché ie'pa a: "Yi dekā kabata i' kī, se' ō i'yiwak, ese kawōtā ttēwā āk wa." Ttē e' kē dalē'ttsēnuk ie'pa a. E' kuekī ie'pa kkōché tajē tō mū kē ittōia ie'pa tā. ²¹ Mokī i' suē ie'pa tō, i' ttsē ie'pa tō e' tō ie'pa suawé tajē. Nies Moisés wāk kkōchōwēitō tā ichēitō: "Tajē ye' painēkā suane ē wa!"

²² Erë i'ñe tā kē idōr es a'. E' skēie a' detke kabata kē wērtā' kiē Siōn kēbata ee, e' dōr Jerusalén tso' kā jai a e'. Eē Skëköl chōk serke. Eē ie' biyōchōkwakpa tso' tajē, kē shtarta' ekkē, e'pa daparke ie' kīkōkka. ²³ Eē wēpa kōs de Skëköl alā tsāie esepa tso' ñi dapa'uk ttsē'ne bua' wa. Ie'pa kiē tso' kitule yēkkuō tso' eē e' kī, e'pa shu a' dōr. Eē a' detke Skëköl dōr sulitane shulōkwak, e' wōrkj. Nies a' detke pē' bak senuk yēsēsë kā i' kī, esepa tā ñita. Ie'pa yuētke Skëköl tō yēsēsë, kē i' kianeia ie'pa kī. ²⁴ Nies a' detke Jesús ska', ie' dōr ttē pa'ālī me' Skëköl tō se' a, e' kanēukwak. Ie' kōtewā ipē tēne tajē, e' wa se' batse'wē Skëköl tō. Ie' kōtewā e' dōr

s'tsatkoie, e' kē dōr wës Abel kōtewā, e' nui kī iēl tsaiēne es.

²⁵ E' kuekī a' e' kkō'nū. Skëköl ttōke a' tā, e' kē watarttsa. Kā iaiaë wēpa tā ie' ut kā i' kī, e' watē'ttsa ie'pa tō, e' nui kē ulā a' ie'pa bakyal, e' tā ŷwēs se' tkōyalmi i'ñe tā ie' ttōke kā jai a e' tō watēttsasō e' nui ulā a? ²⁶ Kā iaiaë mik ie' ut ie'pa tā, etā e' tō kā i' wōtjō' darērë. Erë i'ñe tā ie' ichē: "kawō dōraē tā kā i' wōtjō'wēraēyō etōkichane, erë kē dōr kā i' ē, ñies kā jai kōs wōtjō'wēraēyō."† ²⁷ Mik ie' tō iché es, etā e' wā kiane chē tō i'yi kōs yō'itō wōtjō'ta', ese wōtjō'wēraēitō, skeratttsaitō as i kē wōtjō'ta' kē ertā'wa, ese ē atne iskēie.

²⁸⁻²⁹ I' blūie Skëköl tso' e' a' se' tso', e' kē wōtjō'ta' kē ertā'wa. E' kuekī wēstela chōsō ie' a. Ie' dalō tā' tajē wës bō' ñar tajē es, e' kuekī ie' dalōiōsō tajē suane wa, wës ie' wa iwër buaë es.

13

Wës Jesús mik erblōkwakpa kawōtā senuk

¹ A' ñi dalēritsō buaë kekraë ñi ēlpaie, kē ilo'yar.

² Yi kē suule a' wā, ese de a' u a, etā ikiōwā buaë. Welepa tō io' es etā Skëköl biyōchōkwakpa dē'wā ie'pa u a, erë e' kē ane ie'pa éna. E' kuekī kē a' éna ichōkwa s'malepa kiōkwā buaë a' u a.

³ S'yamipa tso' wōtēule s'wōto wé a, esepa kīmū wës a' wākpa tso' wōtēule ie'pa tā ñita es. S'yamipa welepa weirke Jesús ttē kuekī, etā a' tō ibikeitsō wës a' wākpa weirke es.

⁴ S'senewābak e' ttē dalōiō. Wēpa tō ttē e' dalōsewēwā trē wa i' wa esepa wōmeratttsa weinuk Skëköl tō. E' kuekī kē a' trēnuk yēs. Kē a' tō s'senewābak dalōseukwā.

⁵ Kē a' er mukwā inuköl kī yēs. Skëköl tō iyē'bak i' es: "Ye' kē tō be' mēpaat yēs, ye' tō be' kkō'nē michōē."* E' kuekī i' tso' a' wā, as e' tō a' ttsē'ū buaë. ⁶ Se' erblōke Skëköl mik, e' kuekī kē se' suane i' yōkī. Se' tō ichēmi wës itso' kitule Skëköl yēkkuō kī es, e' tō ichē: "Skëköl dōr ye' kīmukwak,

e' kuekī i' wēmi s'ditsō tō ye' tā, e' kē yōkī ye' suane."†

⁷ A' wōkirpa bak a' wōbla'uk Skëköl ttē wa, e'pa ska' a' er anūne. Wës ie'pa bak senuk kōs ena wës ie'pa blēnewā, e' bikeitsō buaë tā a' erblō Jesús mik wës ie'pa es. ⁸ Jesucristo kē manertā'. Wës ie' dōr kā iaiaë, es ie' dōr i'ñe, ñies es ie' dōraē aishkuō tā kekraë. ⁹ E' kuekī kē a' e' muktsā e' kītō'uk ttē kuā'kī kōs kē dōr Jesús ttē mokī ese wa. Ttē dalōiēno wele tō ichē tō chkē wēsele kē katar. Ttē ese kōs kē dōr iē bua' se' er diché ioie. Wēpa tō ttē ese dalōieke, e' kē tō ie'pa kīmēpa. Erë Skëköl er buaë chōke se' a, e' je' tō se' er diché iēmi buaë.

¹⁰ Sacerdotepa bak ka' tso' iyi moka Skëköl a e' wakanéuk, e'pa a kawö mène iyiwak ña'wekewa ka' e' kî ese chkà kak katök. Erë se' erblöke Jesús mik, e' dör wes ka' ñe' wakanewekerakitö es, ie' wa se' tsatkërmî. Erë wépa tso'ia erblök ka' ñe' mik, esepa kē a e' tsatkënuk. ¹¹ Iyiwak jchök sacerdote kibi bak duas bik ekkē nuî olo'yoie, ese pé tsukmi ie'pa bak Skëköl wé shü batse'r tajē shutē eg. Erë iyiwak ese nu ña'ukwa ie'pa bak ie'pa ká dôwa e' wishet. ¹² Es ñies Jesús kötewā Jerusalén kköiëule e' wishet se' batse'woie ipē wa. ¹³ E' kuekî kē se' erblöia judiowak ttē dalöiëno e' mik. Mishka bānet Jesús tā weinuk jaënuκ wes ie' weine jaëne es. ¹⁴ E' wā dör tō ká i' a kē se' wā ká tā wes Jerusalén es. E' skéie ká yöbië doia aishkuö tā, e' panuk se' tso' kröröë. ¹⁵ E' kuekî Skëköl kîkōkasō kekraē Jesucristo batamik. E' dör buaē wes iyiwak jchēsō mē ie' a idalöioie es. E' kuekî ikîkōkasō s'wák kkō wa. ¹⁶ Kē a' éna ichökwa i buaē uk ena ñi kimuk. E' dör buaē ñies wes iyi mekesō Skëköl a es. A' tō iwé es, e' tā e' wër buaē ie' wa.

¹⁷ A' wōkirpa wōñirke tajē a' kkō'nē batamik. Ie'pa éna iane tō e' kî ie'pa chakerane Skëköl tō. E' kuekî ie'pa ttō iütō ena idalöiö. E' ū as ie'pa ttsē'ü buaē ikanē tō, kē kköchöky'. A' kē tō iwé es, e' tā e' kē dör buaē a' a.

¹⁸ A' tō ikiö Skëköl a kekraē sa' kî. Sa' wā ijcher tō sa' er kē tō sa' kkateky' i kî. Kekraē sa' e' ché senuκ buaē yēsyesē. ¹⁹ Ñies ye' kköchö a' a tō a' ikiö Skëköl a as ie' tō ye' a ikéwö mù tō ye' mi'ne bet a' weblök.

Yëkkuö shtökwak e' chéat

²⁰⁻²¹ Skëköl dör sene bërë mukwak e' tō Skëképa Jesús shkeo'kane. As ie' tō i kōs kiane a' kî sēnoie wes ie' kî ikiane es, e' mù a' a. Ñies i wër buaē ie' wa as ese kōs uk ie' tō a' kō Jesucristo diché wa. Jesús tō ttē pa'alî yöbië mène se' a, e' kaneq' ie' pé wa. Ie' dör se' kkō'nukwak kibiie. ¡Cristo kîkōkasō tajē kekraē! Es e' idir.

²² A yamipa, ttē bôt mañat i' shtéyö a' pat-toie, e' mú klö'ü a' tō er bua' wa. ²³ Ñies ye' kî ikiane tō a' wā ijchenú tō s'yami Timoteo bak wötëule, e' yēnettsane. Ie' de bet ye' ska', etā ye' wā ie' mi'ke e' tā mik ye' mi'ke a' weblök etā.

²⁴ A' wōkirpa kōs ena s'batse'r malepa kōs shke'ü ña. Ñies s'yamipa dör Italia wakpa tso' ye' tā, e'pa tō a' shke'wémi.

²⁵ As S'yé er buaē chö a' ulitane a.

Yëkkuö kit Santiago tö Santiago

Yëkkuö i' kit Santiago tö. Welepa tö ibikeitsë tö ie' dör Jesüs ël eköl. Ie' bak senuk Jerusalén ena eë ie' bak Jesüs mik erblökwakpa wökirie. Nies mik Jesüs ttekölpa tsá ena Jesüs mik erblökwakpa wökirpa malepa e'pa ñi dapao' Jerusalén Pablo kané pakoie, etá Santiago tso' iwökirie (Hechos 15 saú). Mateo 13.55,56 tö Jesüs ëlpa ena ikutapa e'pa chë.

Israel aleripa erblë' Jesüs mik esepa tajë bak senuk ká bānet kua'kí kua'kí a o'kapaie. E'pa a Santiago tö yëkkuö i' kit. Yëkkuö i' kit ie' tö kabene kua'kí kua'kí cheke erë e' yöki ie' tö ichë: Mik se' serkeia ká i' kí etá se' weirdaë Jesüs mik erblë kuekí, e' wa Skëköl tö se' kimeke senuk yësyëse ie' a. E' kuekí kē se' kane tkinukwá se' weirke e' wá. Se' kē tsë'nuk buaë mik s'weirke etá. Es Santiago tö ichë.

E' kúie tá ie' tö ichë wës se' serke ena i wëke se' tö, e' wa iwënewá tö mokí se' erblöke Jesüs mik ó au. Wës se' tö s'malepa sueke e' dör ibua'ie. S'siarëpa kí Skëköl tkirke ena ie' wóá tá sulitane dör nies. E' kuekí kē se' kane inuköl blúpa sauk bua'ie s'siarëpa tsatá.

E' kíeta Santiago tö ichë tö inuköl blúpa tö s'siarëpa watëttsá ena kē ipatuë buaë, esepa kí tajë kabene tso' S'yë wóá, e' tö iwe'ikeraë s'siarëpa we'ikë e' nuí kí.

Shké'wë

¹ Ye' dör Santiago. Ye' dör Skëköl ena Skëképa Jesucristo, e'pa kané méso eköl. Ye' tso' yëkkuö i' shtök a' dör Skëköl icha* e'pa a. A' shké'wëmiyö.

S'weirke kōs e' dalë'ttsōsō

² A ye' yamipa, mik i sulu tköke a' tá tsakjé a' ma'woie, etá a' ibikeitsō: "¡Ayëcha buaë ye' ta!" ³ E' wá dör tö a' wá ijcher tö mik se' erblöke Skëköl mik e' ma'orke, etá e' tö se' kimeke e' tkökwa darërë. ⁴ E' kuekí a' e' tkökwa darërë erblök Skëköl mik, kē ilo'yar as a' er kurwá buaë darërë wës ie' kí ikiane es, kē i kiarpaia a' kí ie' wóá.

⁵ Erë a' welepa kē éna iane tö i dör bua'ie wë, e' tá ikiö Skëköl a' tá ie' tö a' kimeräe as a' éna iwá ar buaë. E' kiasó ie' a, e' kē tö ie' tsiriwë. Ie' tö i buaë meke sulitane a' tajë kē erta'wa ekkë. E' kuekí ikiö ie' a. ⁶ Erë mik a' tö llë kié ie' a, etá a' erblök darërë ie' ë mik, kē ibikeitsar bötböt. Yi ibikeitséka bötböt, ese dör wës dayë uyë siwa' tö wí a' diá a' es, kē merta'wa bërë. ⁷⁻⁸ Yi dör es, ese erbiökë bötböt këkraë, kē erbiök etkëme. E' kuekí ese kē tö ibikeitsök tö Skëköl tö i mēmi ie' a.

⁹ S'yamipa siarëpa erblöke Jesüs mik, esepa tsë'nú buaë shütë, Skëköl tö ie'pa tkéka pë' tajë ie' a e' kuekí. ¹⁰ Es nies s'yamipa inuköl blúpa erblöke Jesüs mik, esepa tsë'nú buaë shütë, Skëköl tö ie'pa wóewa diöshet e' kuekí. Ie'pa tá itköraë wës ma'ma wörkua es. ¹¹ Mik diwö deka ba'baë, etá e' tö ma'ma wörkua alabëwëwa anewa, kē wëria buaë wës kuaë es. E' suë itköraë inuköl blúpa tá, ie'pa iyi tso' tajë, e' shua iblërdawarak.

¹² Wépa ma'orke e' dalë'ttsekerakitö er bua' wa, ayëcha buaë esepa. Ie'pa dettsá buaë, e' tá sene michoë merdaë ie'pa a' iskéie. E' muk Skëköl kablë' wépa éna ie' dalër esepa kōs a.

¹³ Mik yi erkië i sulu wamblök, e' tá kē ichar: "Skëköl tö ye' erkiöwë i sulu wamblök." Kē yi a Skëköl erkinuk i sulu wamblök. Nies Skëköl kē tö yi erkiöwëpa i sulu wamblök. E' kuekí kē yi kane ichök: "Skëköl tö ye' erkiöwë i sulu wamblök." ¹⁴ E' skéie, se' wák dër suluë, e' tö se' erkiöwëke i sulu wamblök tá sulu se' éna iwamblak. ¹⁵ E' ukuökí tá iwawamblësö. E' ukuökí tá se' wöblanewatke i sulu ë wamblök, e' nuí kí s'duörawa.

¹⁶ A yamipa dalër tajë ye' éna, kē a' e' kítö'uk. ¹⁷ I' kōs dör buaë yësyëse tso' se' wá, ese meke se' a' S'yë tso' ká jai a, e' tö. I' kōs dalöburke ká jai a, e' yö' ie' tö. Iyi ekkë kōs e' olo maneorta'ne, erë ie' kē e' mane'uta'ne. Ie' wák dër buaë yësyëse këkraë. ¹⁸ Ie' wák er wa, ie' tö ibikeits se' er mane'uk pa'alí ie' ala'rie, se' tö ie' ttë mokí klö'wë e' batamik. Ie' tö iwë es as se' dö iyi kōs yö' ie' tö ese tsá bua'ie.

Skëköl ttë iutösö

¹⁹ A yamipa dalër tajë ye' éna, ye' ttö ttsö. Mik yile ttöke a' tá, etá ikukueblö bua'ie, kē iutur bet ena kē a' ulunukka bet. ²⁰ Se' ulur e' kē tö se' kē senuk yësyëse Skëköl wörki. ²¹ E' kuekí e' ya'wë kōs ena i sulu ská tso' tajë, ese kōs watöttsa uyöttsa a' tö sëräa. E' skéie Skëköl ttë tso' se' er a, e' klö'ú, e' wá iutö bërë er bua' wa. Ttë e' tkëule a' a' wës iyi kuatkësö es. Ttë e' a' a' tsatkëmi.

²² Erë kē a' tö Skëköl ttë kittsar kukuö ë wa, iwá iutö mokjé. A' kē tö iwë es, e' tá a' e' kítö'uke. ²³ Yile tö Skëköl ttë ttsé kukuö ë wa, erë kē itö iwá iutë, e' tá ese dör wës wëm e' saú wösüw wa es. ²⁴ Ie' e' suë wösüw wa tá imía, erë bet iéna ichowa tö i suéitö iwö kí. Tá iölk ie' e' wö sué? ²⁵ Erë yi er me'rie ttë dalöiëno yësyëse tso' s'yottsa i sulu ulá a' e' kí, tá e' a' ie' tkökewá darërë ena iwá iutekeitö buaë, kē ichötá'wa iéna, ese a' Skëköl er buaë chöraë i kōs wëkeitö e' a.

²⁶ Yi e' b'ikeitsö tö ie' dör Skëköl dalöiökwa mokjé, erë kē ikkó kí i sulu blërta'wá chë, e'

* 1:1 a' dör Skëköl icha: Griegoie ttë i' dör: ditsëwö dabom eyök kí bōl bakyalmi ká wa'ñe.

tà ese e' kītō'uke siarē. Ie' e' bikeitsō tō ie' dōr Skēkōl dalōiōkwak, erē e' dōr kache, kē wā tā'. ²⁷ Erē Skēkōl dōr S'yē, e' wōā wēpa tō ie' dalōieke yēsēsē, kē i sulu tā', esepa tō jchu'rlapa ena alakōlpa schōpa weirke siarē, esepa kimeke. Nies ie'pa kē e' ia'utā'kā i sulu tso' kā i' a ese wa.

2

Sulitane dalōiōsō ñikkēē

¹ A yamipa, se' erblōke Skēkēpa Jesucristo olo tā' tajē e' mik, esepa kē sulitane sauk ñikkēē. ²⁻³ Iwā kkachekeyō a' a' i' es: ichōsō tō wēm inukōl blū debitū ekōl wē a' ñi dapa'uke ee, paiēule buaē datsi' bua' bua wa, ñies ula'tsio iēitō dalōlōē. E' kiēwā a' tō weshkē tā ishke'wē buaē tā ichē iā: "be' e' tkōser iē kula' buaē i' kī." E' wōshā tā s'siarē debitū ekōl datsi' nula sulu dō ē tā a' tō ichē ie' a: "Be' e' duōdur seē ō be' e' tkōser iski." ⁴ A' tō iwē es, e' tā a' e' wamblō suluē. A' er suluē, e' kueki a' kē tō s' dalōietā' ñikkēē.

⁵ A yamipa dalēr tajē ye' éna, ye' tō tō tso: wēpa dōr siarē kā i' a esepa shukitbak Skēkōl tō as ie'pa dō erblē ie' mik e' blūie. Nies ie'pa shukitbakitō as idōrak wēpa blūie ie' tso' e' kīie wēs ie' kablē' wēpa éna ie' dalēr esepa a es. ⁶ Erē ie'pa dalōsewēkewā a' tō. E' skēie inukōl blūpa suēke a' tō buaē dalōieke tajē, erē esepa tō a' wē'ikeke siarē. Ie'pa wā a' mi'ke kkatē s'shulōkwakpa wōrkī. ⁷ A' dōr Jesucristo icha erē inukōl blūpa tō ie' cheke suluē. ¿Wēs esepa dalōiēmi a' tō s'siarēpa tsatā?

⁸ Skēkōl ttē dalōiēno bua'ie kitule iyēkkuō kī, e' tō ichē, "A' malepa dalēritsō wēs a' wākpa e' dalēr es."* Ttē e' wā iutē a' tō mokī, e' tā e' dōr buaē. ⁹ Erē a' kē tō sulitane suē ñikkēē, e' tā a' tso' i sulu wamblōk. E' wa a' tso' ttē dalōiēno bua'ie e' dalōseukwā. ¹⁰ Yi tō ttē dalōiēno e' dalōieke iekkē tā seraā, erē e' et dalōsewēwaitō, e' tā e' dōr wēs ie' tō ttē kos dalōsewēwā es. E' nuī kos ane ie' kī. ¹¹ E' wā dōr tō Skēkōl tō iyē: "kē a' kawō tā' s'senewābak dalōseukwā," ñies e' wāk tō iyē: "kē a' kawō tā' s'ttōkwā." Kē se' wā s'senewābak dalōseonewā, erē s'ttēwāsō, etā e' wa se' ianewā ttē dalōiēno e' dalōseukwāwak. ¹² Ttē e' me'at Skēkōl tō se' tsatkoie se' er sulu e' yōkī. Ttē e' wa ie' tō s'shuleraē aishkuō tā. E' kueki a' ttō, a' senū wēs ttē e' tō ichē es. ¹³ Kē sō s'malepa suē er siarē wa, e' tā mik se' shulirketke, etā Skēkōl kē tō se' suēpa er siarē wa. Erē s'malepa suēkesō er siarē wa, e' tā idōratssa buaē se' a mik se' shulirketke etā.

I buaē wēsō s'malepa a e' wa iwēnewā tō mokī se' erblōke Skēkōl mik

¹⁴ A yamipa, yi e' chō: "ye' erblōke Skēkōl mik", erē ese kē tō i buaē wēku' s'malepa kimoie iwā kkachōie, e' tā ie' e' chō es, e' kē dōr iie bua'. ¿Wēs ie' tsatkēmi? ¹⁵ E' wā kkachekeyō a' a' i' es: ichōsō tō s'yami ekōl, wēm ō alakōl, ese tso' siarē, datsi' kē tā', chkwō kē tā', ¹⁶ etā a' wele tō ichē ie' a: "Be' shkō wōbla wa, Skēkōl be' kīmē. Be' e' paiō buaē, be' chkō buaē." A' tō ichē ie' a es, erē i kiane ie' kī e' kē mēne a' wā ie' a, e' tā e' wa ¿i buaē wē a' tō? ¹⁷ Es ñies se' e' chō tō se' erblōke Skēkōl mik, erē se' kē tō i buaē wēku' s'malepa a iwā kkachōie, e' tā se' e' chō es, e' kē dōr iie bua'.

¹⁸ A' wele tō ichēmi ye' a: "ye' tsatkēdaē ye' erblōke Skēkōl mik e' ē batamik." A' wele skā tō ichēmi ye' a: "ye' tsatkēdaē i buaē wēkeyō e' ē batamik."

Ye' tō ie'pa iutēmi i' es: S'erblōke Skēkōl mik ena i buaē wēkesō, e' mir ñita. Se' kē wā i buaē one, e' tā kē se' a iwā kkeyēnuk tō se' erblōke Skēkōl mik. Erē se' tō i buaē wēke, e' tā e' wa se' tso' iwā kkachōk tō mokī se' erblōke Skēkōl mik. ¹⁹ Se' e' chō tō iklō'wēsō tō Skēkōl dōr ekōl ēme, etā e' dōr buaē. Erē ñies aknamapa tō iklō'wē es, etā e' tō ie'pa suawēkēkā painuwēkēkā tajē.

²⁰ Kē a' senuk wēs kē se' er tā' es. A' éna iwā anū tō yi e' chō tō ierblōke Skēkōl mik, erē kē itō i buaē wēku', e' tā ie' chō es e' kē dōr iie bua'. ²¹ Se' yē bak kā iaiāē kiē Abraham, e' tō ilā kiē Isaac, e' mēkā kā yō'itō iyi mokā Skēkōl a e' kī ttēwā ña'wēwa wēs Skēkōl tō iuk patkē' es. Mokī ie' mī e' wā uk erē Skēkōl tō iwōklō'wē. Skēkōl tō isuē tō mokī ie' mī ittō wā iutōk. E' kueki ie' tō iklō'wē wēs wēm yēsēsē es. ¿E' kē jcher a' wā? ²² Es a' éna iarmi tō mokī ie' erblē Skēkōl mik. Ie' tō Skēkōl ttō wā iutē, e' tō iwā kkachē tō mokī ie' erblē imik. ²³ Es i tso' kitule Skēkōl yēkkuō kī e' wā ane se' éna, e' tō ichē: "Abraham erblē Skēkōl mik, e' kueki iklō'wēitō wēs pē' buaē yēsēsē es."† E' kueki ie' kine Skēkōl sini'. ²⁴ Es se' wā ijcher tō Skēkōl tō se' klō'wē wēs pē' buaē yēsēsē es, i buaē wēkesō iwā kkachōie tō se' erblōke ie' mik ese batamik. E' kē dōr tō se' erblōke ie' mik e' ē batamik.

²⁵ Es ñies ibak kā iaiāē alakōl trēr tajē kiē Rahab, e' tā. Josué tō wēpa patkē Jericó weblōk tō wēs iulā dōmi iska'. Kā e' a' e'pa kiēwā Rahab tō buaē ie' u' a' itsatkoie. E' ukuōkī tā ie' tō ñalā kuā'kī kkachē ie'pa a' as e' wa itkōshkardak. Es ie' tō iwā kkachē tō ie' erblē Skēkōl mik. E' batamik Skēkōl tō ie' klō'wē wēs alakōl yēsēsē es.

²⁶ Mik se' duowā, etā se' wikōl mīā tā s'nu ē atē. E' sū mik se' e' chō tō se' erblōke Skēkōl mik, erē kē i buaē wēku' sō iwā kkachōie, e'

* 2:8 Levítico 19.18 † 2:23 Génesis 15.6

tā se' e' chō es, e' dōr wēs s'nu es, kē dōr iie bua'.

3

S'kkō paklōūsō as kē sō i sulu chō

¹ A yamipa, a' wā ijcher tō sa' wēpa tso' a' wōbla'uk Skēkōl ttē wa, esepa chakeraē aishkuō tā Skēkōl tō tajē s'malepa kē dōr s'wōbla'ukwakpa esepa tsata. E' kueki kē a' e' yuōkka s'wōbla'ukwakpaie tajē. ² Sulitane tō i sulu wambleta' tajē. Erē wē kē tō i sulu cheta' yēs, ese dōr buaē yēsēsē. Ie' a' e' wōklōrmi as kē itō i sulu kōs wamblō. ³ Kabaio dichē tajē, erē ikkō payuekewasō tsa'ukuōla wa tā iwēttsēmiso wēs se' kī ikiane es. ⁴ Nies kanō blubluē shkōke dayē kī, ese bikeitsō. E'pa dōr bērie, e' uyeke siwā' tō darērē, erē iñakoie e' dōr tsirlala, e' wa iñakōkwak tō iñakeke buaē dō wē ie' kī ikiane tō imi' ee. ⁵ Es s'kkō dōr tsirlala, erē e' a' i tajē wamblērmi wēs bō'wō tsir tō tē tajē ña'wēwa es. ⁶ S'kkō dōr wēs bō' es, e' dōr i sulu chōk tso' se' a'. Se' tso'ia' tssē'ka, e' dalewa e' tō se' wāk kōs e' sulu'wēkewā kekraē wēs bō' s'ña'wē es. Bō' e' datse bō' kē a'. ⁷ Iyiwak ulitane urutērmi se' a'. Iyiwak kañiru kōs, dū, tkabē, nīes i tso' dayē a, e' kōs urutōgule se' wā. ⁸ E' skēie kē yi' a' ikkō paklōnuk as kē itō i sulu chō. S'kkō a' i sulu dōkettsā kekraē, kē wōklōr se' a'. E' tō s'sulu'wēke wēs kapōli sulusi tō s'ttēwā es. ⁹ S'kkō wa se' tō Skēkōl dōr S'yē e' kīkekeka' e' ē wa se' alibchōke s'malepa yō'itō wēs ie' wāk es e'pa kī. ¹⁰ Se' er buaē chōke, se' alibchōke s'kkō e' ē wa. A yamipa, kē se' kane e' wamblōk es. ¹¹ Źwē a' wā isūle tō di' tum etkē a' yēri tskirke ena di' sēsē tskirke? ¹² A' wā ijcher buaē tō higo klō kē wōrtā' olivoie ō uva kicha kē wōrtā' higoie. A yamipa, es nīes di' sēsē ena yēri kē tskirku' di' tum etkē a'.

Skēkōl siwē mokī, e' tō se' kē senukyēsēsē

¹³ A' wēlepa e' bikeitsō tō a' wā siwā' meke Skēkōl tō e' jcher tajē iwā āne buaē a' ēna, e' tā e' wā kkachō sēne yēsēsē e' wa. A' sēnū kē e' tssōtā'ka wēs wēpa wā siwā' yēsēsē jcher esepa ser es. ¹⁴ Erē a' ukyērkeia' ñita, a' kkōwērkeia' ñita, ese tso'ia' a' er sulu'ukwā, e' tā kē a' e' tssōkka tō a' wā siwā' yēsēsē jcher. A' e' tssōkka es, e' tā a' tso' kachōk. ¹⁵ Siwā' ese kē mēne Skēkōl tso' ká jai a' e' wā. E' dōr siwā' tskirke ká i' kī s'ditsō er a' ese. E' meke se' a' ē bō. ¹⁶ Mik se' ukyērke kkōwērke ñi tā etā eē tajē se' ñi chiliuke, eē i sulu kōs wamblērke. ¹⁷ E' skēie, wēpa tō Skēkōl siwā' datse ká jai a' e' iuteke, esepa serke yēsēsē. Esepa serke bēre ñita. Ie'pa er buaē ñi kī. Ie'pa tō s'malepa sueke er siarē wa tajē. Ie'pa tō i buaē wēke kekraē sulitane a' ñikkē er mokī wa. ¹⁸ Wēpa tō s'patteke er bua'ukne ñi kī, esepa dōr wēs iyi

kuatkōkwak es. Sēne bēre kuatkeke ie'pa tō tā e' wā dōratssa sēne yēsēsēie.

4

Yi ēna sēne sulu dalē, ese dōr Skēkōl bolōk

¹ Źi tō a' kē ñi tsiriuk ñippōk ñita? E' dōr tō a' ēna i sulu wamblak e' tssē'wōie buaē, ese tso' ñippōk, i buaē tso' a' er a, ese tā. ² Ilē kkecheke a' tō tajē, erē e' wā kē dō a' ulā a, e' kueki a' tso'tke s'ttōkwā. Ilē tō a' ukyēwēke, erē e' kē dō a' ulā a, e' kueki a' ñi tsiriuke ñippōke ñita. Erē i kiane a' kī, ese kē kiē a' tō Skēkōl a, e' kueki kē idō a' ulā a. ³ Mik ilē kiē a' tō Skēkōl a, etā kē a' wā ikine er mokī wa. A' ēna iwā wē'ikakwa a' wākpa kī e' tssē'wōie buaē. E' kueki kē a' ulā a idē. ⁴ Źi kē tō Skēkōl dalōie wēs trēr wakpa kē tō imaso dalōie es! Źi kē wā ijcher tō i sulu tso' ká i' a, ese wa se' wōbatsō, e' tā se' mīa Skēkōl bolōkie? Iskā chekeneyō, yi tō i sulu tso' ká i' a' ese sini'kuē, e' tā ese wāk mīa Skēkōl bolōkie. ⁵ Kē a' tō ibikeitsōk tō ē Skēkōl yēkuō tō ichē: "Skēkōl tō se' wikōl me'at senuk se' er a, e' ulatska tkēnettsa se' kī, e' tō se' sibirtseke tajē." ⁶ Erē i sulu wamblak se' ēna ese wōklō'uk Skēkōl tō s'kimeke tajē. Es itso' kī tule ie' yēkuō kī wē ichēitō: "Wēpa e' tssōkka tajē, esepa wōklō'wēke Skēkōl tō. Erē wēpa e' wōēwa diōshet, esepa a' ie' er buaē chō." ⁷ E' kueki a' e' mū Skēkōl ttē dalōiōk. Bē kē iutar tā ie' tkōrashkar a' yōkī. ⁸ A' e' batsō Skēkōl mik tā ie' e' batsōra a' mik. Źi pē' sulusipa, sēne sulu olo'yō, a' er batse'ū! A' erbičkōkeia' bōtōt, e' olo'yō, e' skēie a' erbičkō etkēme Skēkōl ē a. ⁹ Źi a' erianū, a' kkōchō tajē, a' iū siarē! Źi kē a' jañukia, e' skēie a' iū siarē! Źi kē a' tssē'nukia buaē, e' skēie a' erianū! ¹⁰ A' e' ōwa bēre Skēkōl wōā tā ie' tō a' kīkeraka.

Kē se' ñi chōk suluē

¹¹ A yamipa, kē a' ñi chōk suluē. Yi tō iyami cheke suluē ō iwatekeitō, e' dōr wēs Skēkōl ttē dalōiēno cheke suluē ena iwateke es. Es ese tō idalōsēwēwā. A' tō iwē es, e' tā a' e' tkēia iwā shulōk, kē dōr iwā dalōiōk. ¹² Skēkōl ekōl ē tō ittē dalōiēno me'at se' a. Ie' ē dōr s'shulōkwak. Ie' ē a' se' tsatkērmi. Ie' ē a' se' kichatērmi. Etā Źyi tō a' a' kawō mé s'malepa kichatōk?

Kē se' e' tssōkka

¹³ Ye' ttō tssō. A' wēlepa tō ichēmi i' es: "Bulebōk sa' mi'ke ká kuā'kī, etā eē sa' serke duas ek tā sa' kanēblōmi tajē, inukōl klō'weraē sa' tō tajē e' blu'wōie." ¹⁴ A' tō ichēmi es, erē i tkōmi a' tā e' kē ijcher a' wā. A' dōr wēs mochka es, bla'mi tā sō isué, erē bet tā kē iku'ia. ¹⁵ A' kawōtā ichōk i' es: "Skēkōl kī ikiane, e' tā sa' sermiia tā kanē wēsele wēmi sa' tō." ¹⁶ Erē a' e' tssōkka tajē,

e' kueḡi a' kē tō icheta' es. A' ibikeitseke tō a' sērke a' wākpa ē mik. Se' e' t̄tsōka es, e' kōs dōr suluē. ¹⁷ Ì dōr buaē wē, ese jcher se' wā, erē kē se' wā iḡne, e' t̄a e' dōr suluē.

5

Inukōl blūpa pattē

¹ ĴA inukōl blūpa, ye' t̄tō t̄tsō! ĴSkēkōl tō a' we'ikeraē, e' kēwō dōketke a' k̄i! ĴE' kueḡi a' ĵū, a' kkōchō tajē! ² Ĵ bua' bua' tso' a' wā tajē, ese sulunewatke, a' datsi' katētkē powak tō. ³ N̄ies a' orochka, a' inukōlchka kōs, e' dōli tokatke weirketke. Dōli e' tō iwā kkacheke tō a' kkē'blō suluē. E' kueḡi aishkuō t̄a a' weirdaē bō' kē ā. Kā i' erkewatke, erē a' tso'ia ĵi blōk tajē a' wākpa ā. ⁴ A' tō it̄tsō. Wēpa kaneblōke a' ā a' ĵiwiwō shtōk, e'pa kē patōne a' wā. E' tō ie'pa kkōchōweke tajē, e' t̄tsē Skēkōl dichē t̄a tajē e' tō. ⁵ Kā i' ā a' wā ĵi bua' bua' tso' tajē e' t̄tsē'woje buaē. N̄ermata a' dōr wēs kōchi kiēiesō t̄tēwā es; kōchi kē ēna iane tō Ĵ sulu dat̄sē ĵi. ⁶ Pē' sēr yēsēsē kē ā e' ts̄atkēr a' yōki, esepa kkatē a' tō wōmēttsa t̄tēwā.

Se' weirke dalē't̄tsōsō bēre er bua' wa

⁷ A yamipa, a' weirke kōs, e' dalē't̄tsō er bua' wa bēre dō mik Skēkēpa Jesucristo datskene et̄a. Ĵi k̄uat̄kōkwakpa saū wēs ie'pa tō iwōrke e' wā paneke bēre er bua' wa es. N̄ies ie'pa tō k̄al̄i paneke bēre er bua' wa ās ĵiwiwō tskir, talar buaē, wōne tajē. ⁸ Skēkēpa datskene e' kēwō dōketke ts̄inet, e' kueḡi e' wā panū bēre. A' e' t̄kōwā darērēē ie' ā.

⁹ A yamipa, kē a' n̄i chōk suluē ās a' kē we'ikō Skēkōl tō. Jesucristo dōr s'shulōkwak, e' dōketke ts̄inet wēs ĵi dōkewatke ukkō ā es. ¹⁰ A yamipa, Skēkōl t̄tekōlpa bak k̄a ĵaiaē, e'pa weine tajē, e' dalē't̄tsē'rakitō bēre er bua' wa. E' saū, et̄a iwā ū es. ¹¹ Se' tō ichē: "Wēpa weine siarē, e' dalē't̄tsē'rakitō bēre er bua' wa, ayēcha buaē esepa." A' wā it̄tsēule tō k̄a ĵaiaē wēm bak ekōl kiē Job, e' weine tajē, erē ie' tō idalē't̄tsē' bēre er bua' wa. N̄ies a' wā ĵjcher tō mik iweine siarē e' tka, et̄a Skēkōl er buaē yē' ie' ā tajē. Skēkōl er dōr buaē, se' wēr siarē ie' wa, e' kueḡi ĵer buaē yē' Job ā tajē.

¹² A yamipa, t̄tē chekeyō i' e' dōr ĵbua'ie: Mik a' tō Ĵ cheke, et̄a kē ichar: "Ĵ chēyō e' dōr mok̄i Skēkōl tō k̄a ĵaī ena k̄a i' yō' e' wōwa" ō yile skā wōwa. A' t̄tō et̄kē. Mik a' icheke, "tō", et̄a es idir; mik a' icheke, "au", et̄a es idir. A' ichō es ās kē a' k̄ichatēr.

Ĵkiōsō Skēkōl ā n̄i k̄i

¹³ A' wēle weirke eriarke siarē, e' t̄a ese t̄tō Skēkōl t̄a. A' wēle t̄tsē'rke buaē, e' t̄a ese tō Skēkōl k̄ikōk̄a it̄tsē wa. ¹⁴ A' wēle duōke, e' t̄a ese tō Skēkēpa Jesús icha erule e'pa wōkirpa tsuk patkō, ās e'pa bitū Ĵkiōk Skēkōl ā Ĵki ena kiō tōk Ĵki Skēkēpa t̄tō wa. ¹⁵ Ie'pa tō

Ĵkiē Skēkōl ā erblē imik mok̄i e' wa, e' t̄a ĵbuardane t̄a Skēkēpa tō Ĵkerakane. N̄ies Ĵ sulu nūi tso' Ĵki, e' t̄a e' olo'yeraēitō Ĵki. ¹⁶ E' kueḡi a' e' kkatōk̄a n̄i ā t̄a Ĵkiō Skēkōl ā n̄i k̄i ās a' buarne. Mik s'sēr yēsēsē, esepa tō Ĵ kiē Skēkōl ā er mok̄i wa, et̄a ie' tō iwā ĵtēraē buaē tajē. ¹⁷ Skēkōl t̄tekōl bak k̄a ĵaiaē kiē Elías, e' dōr s'ditsō wēs sulitane es. Erē ie' tō Ĵki' Skēkōl ā er mok̄i wa tō ās k̄al̄i kē yēr, et̄a k̄al̄i kē yēne dō duas mañal k̄i shabōts. ¹⁸ E' ukuōki t̄a ie' tō Ĵkiēne Skēkōl ā tō ās k̄al̄i yērne, et̄a mok̄i k̄al̄i yēnene t̄a Ĵi kuā kōs talane buaē.

Ĵ sulu wamblōkwakpa k̄imusō ilo'yōk

¹⁹ A yamipa, a' wēle tō t̄tē mok̄i, e' olo'yē, erē a' wēle skā tō Ĵkimē ās idōne Ĵiutōkne, e' t̄a e' dōr buaē. ²⁰ A' ēna Ĵanū tō wēpa tō pē' sulusi k̄imē Ĵ wamblēitō e' olo'yōk, esepa tō ie' ts̄atkēē Ĵk̄ichatēr yōki, n̄ies Ĵnūi tajē e' kōs olo'yane Ĵki.

Yëkkuö tsá kit Pedro tö 1 Pedro

Pedro, kiè ñies Simón, e' tö yëkkuö i' kit. Jesús ttókatapa shuá ie' dör kéké tajé imalepa tsáta. Eré mik Jesús klönəwá ttəwá etá Pedro ē tö iyé' tò ie' kē wá Jesús suule. E' ukuöki tá ie' eriane tajé tá ie' e' me' Jesús dalöiökne. Kē s'wá ijcher wé ie' bak senuk mik ie' tö yëkkuö i' kit etá. Ie' tö iché tò ie' bak senuk Babilonia (1 Pedro 5.13) eré ká bak bôt kuá'ki kuá'ki Babilonia. Roma wakpa tajé bak senuk sulué Skéköl wəwə wes Babilonia wakpa bak senuk es. E' kuéki ie'pa ká kiè ñies Babilonia. E' kuéki pē' tajé tö ibikeitsé tò mik Pedro tö yëkkuö i' kit, etá ie' tso' Roma.

Ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa bak senuk ká kuá'ki kuá'ki tso' Asia Menor shuá e'pa a. Iñe tá ká e' kiène Turquia. Ie'pa bak weinuk, e' kuéki Pedro éna ikimák senuk batse'ne kekraē Jesús a mik ie'pa weirke e' dalewa. Ñies ie' tö ie'pa a iché tò Skéköl wák tò ie'pa klöo'bak iwák ichaie, e' kuéki ie'pa tué tajé Skéköl a. E' kuéki ie'pa kē káne tkinuk iwák ē kī. E' skéie ie'pa kē senuk tso'tke e' meulettsá er bua' wa weinuk Jesús dalërmik wes ie' weine ie'pa dalërmik es. Mik ie'pa weirke Jesús kuéki etá ie'pa kē ttsē'nuk buaē Wiköl Batse'r tso' mokjé ie'pa a e' kuéki. Es Pedro tö iché.

Shké'wə

¹ Ye' dör Pedro. Ye' dör Jesucristo ttekölpa tsá, e'pa eköl. Ye' tso' yëkkuö i' shtök wépa shukitbak Skéköl tò iwák a mineyal senuk Ponto, Galacia, Capadocia, Asia, ñies Bitinia, esepa a.

² Skéköl dör S'yé e' tò se' shukitbak wes ie' tò ibikeitsbak kuaē es. Iwiköl wa ie' tò se' batseq' as se' tò Jesucristo tté iutö, ñies as se' er pairir Jesucristo pē wa se' nuí yóki. As Skéköl er buaē chö ena sene bërē mü a' a tajé.

Skéköl kíkókasö

³⁻⁴ Skéköl dör Skékəpa Jesucristo yé, e' kíkókasö tajé. Ie' tò se' sué er siarē wa. Jesucristo kótəwá shkenekane, e' batamik ie' tò se' a sene pa'alí mé. Aishkuö tá i buaē qos tso' ie' wá bléule se' a ká jai a, e' doraē se' ulá a, e' wá panekesö kröröē. E' qos kē nurta'wá, kē sulurta'wá, kē ertə'wá yēs. ⁵ A' erblöke Jesucristo mik, e' kuéki Skéköl tso' a' kkö'nuk ie' diché wa as ie' tò a' tsatkē, e' dö a' ulá a. E' tso'tke kkachē sulitane a ká erkewatke etá.

⁶ Isalema a' kawötá weinuk ekuölö wí sù diö sù Cristo tté kuéki, eré e' dalewa a' ttsē'rke buaē a' wá ijcher tò Skéköl tò a'

tsatkeraē aishkuö tá e' kuéki. ⁷ A' erblö Jesucristo mik, e' ské dör orochka weirtə'wa, e' ské tsáta. Se' tò orochka ma'wəke bö' wa iwá kkachöie tò mokí oro wöchka idir. I kē dör oro wöchka ese ñarkewa. E' sù a' weirke, e' dör a' ma'woie iwá kkachöie tò mokí a' erblöke Jesucristo mik. A' dettsá buaē, e' tá mik Jesucristo datskene, etá Skéköl tò a' tté keraká, a' kikeraká buaē.

⁸⁻⁹ A' kē wá Jesucristo suule a' wöbla wa, eré a' éna ie' dalër. Iñe tá a' kē ku' ie' sauk, eré a' erblöke ie' mik, e' wá tò a' tsatkeraē. E' kuéki a' ttsē'rke buaē shute, kē tté tá iwá choie ekké.

¹⁰ Ká iaiāē Skéköl ttekölpa tò s'tsátkē ñe' bikeits ena itö yulö'ttsarakitö. Nies i qos meraē Skéköl tò se' a ie' er buaē ché se' a e' dalërmik, e' yē'rakitö. ¹¹ Cristo Wiköl tò ie'pa ka' ijchenuk tò Cristo weirdaē siarē, e' ukuöki tá ilo kardaká tajé. Eré kē ie'pa éna iwá ane tò yi idir ö mik ö wes iwá tkömi. ¹² Eré Skéköl tò ie'pa a' iwá kkeyē' tò tté e' kē wá tköpa ie'pa kēwö ska', e' skéie iwá tköraē se' kēwö ska'. Tté buaē yē' ie'pa tò, e' dör Jesucristo tté buaē ttsē'bak a' tò e'. Ipakökwakpa tò a' ipaka' Wiköl Batse'r patkéulebitü ká jai a' e' diché wa. Iyi ikké jchenakwá sulué Skéköl biyöchökwakpa wá.

Skéköl tò se' kié senuk buaē yēsýēsē

¹³ E' kuéki a' erbió buaē yēsýēsē, a' e' kkö'nú, a' tso' erki. Mik Jesucristo datskene, etá Skéköl er buaē ché a' a, e' wá doraē a' ulá a. E' wá panú kröröē, e' kī a' er múwəie kekraē. ¹⁴ Skéköl tté iutö wes ala'ría buaē tò s'ttö iutē es. Kē a' e' muksane a' bak i sulu wamblok ese ane wes a' bak kenet kē wá ie' tté mokí jcher es. ¹⁵ E' skéie a' senú batse'r kekraē, Skéköl tò a' klöo' e' dör batse'r e' kuéki. ¹⁶ Skéköl yëkkuö tò iché i' es: "Skéköl tò iché: Ye' dör batse'r, e' kuéki a' senú batse'r."* Es iyé'itö.

¹⁷ Skéköl tò sulitane shuleke yēsýēsē ñikkēē wes se' serke es, e' kieke a' tò "S'yé", e' tá a' kawötá ie' dalöiök suane wa a' serkeia ká i' kī e' dalewa. ¹⁸ A' wá ijcher tò ie' tò a' yē'ttsá a' ser sulué wes a' yépa bak senuk sulué es, e' nuí ulá a. E' ské kē patone iyi ertə'wa wes orochka ö inukölchka ese wa. ¹⁹ E' skéie ipatone Cristo kótəwá pē tēne tajé, e' wa. Ie' pē tué tajé kē tonuk yi a. Ie' dör wes obeja wē'ñe pupula jché judiowak tò mē Skéköl a es. Obeja e' dör bua'buāē kē iki i sulu ku' yēs. E' sù Cristo kē kī i sulu tá' yēs, eré ie' e' me'ttsá ttəwá se' skéie. E' kuéki Skéköl dalöiösö kekraē. ²⁰ Kam ká i' yör, e' yóki ie' tò Cristo wöme'ttsabak ttəwá, eré iñe tá mik ká i' erkewatke, etá iwá tka a' tsatkoie. ²¹ Cristo batamik a' erblöke ie' mik. Ie' tò Cristo shkéo'kane s'duulewá shuá tá ilo me'itö ie' a' buaē. Ie' tò iö'bak es as a'

* 1:16 Levítico 11.44-45

erblö ie' mik, ñies as i weraë ie' tö, e' wä panü a' tö.

²² Ì'ñe ta ttè moki e' dalöié a' tö, e' batamik a' batse'one ñi dalëritsoie er moki wa. Es a' kî ñi dalëritso a' er kos wa. ²³ A' a' sene pa'alî mène, e' dör wes a' kurne erpa etökichane es. Erë e' kē dör wes s'kür erpa s'mi wa s'yē wa es, e' duōta'wä. A' kune' etökichane Skëköl ttè dör tse'ka tso' kekraë e' wa. ²⁴ E' dör wes Skëköl yëkkuō tö ichè es, e' tö ichè: "S'ditsō ulitane dör wes kākō es, Ie'pa dör wes ma'ma wörkua es. Kākō sinewä tã iwörkua anewa, ²⁵ erë Skëköl ttè e' tso' kekraë."†

Ie' ttè e' dör Jesüs ttè buaë pakane a' a' e'.

2

¹ E' kueki, sene sulu kos olo'yō. Kē a' kachōkiã ñi kî. Kē a' e' ökiã tö a' dör pē' buaë. Kē ukyēnukiã. Kē yi chariã suluē a' tö. ²⁻³ Skëkēpa Jesüs er buaë ché se' a, e' kke tse'tke a' tö, e' kueki ie' ttè wāk wōchka yulō poē wes alala kune erpa ese tö imi tsu' yulē es as a' er kî diché ier buaë as a' tsatkēr.

Cristo dör wes ak kibi tso' u katabloie es

⁴ A' shkōwä Skëkēpa Jesucristo ska', ie' dör wes ak tso' u yuoie es erë tse'ka. E' watē'ttsa s'ditsō tö wes u yuōkwakpa tö ak kē dör buaë u yuoie ese kēu es. Erë Skëköl a' tã ie' dör wes ak shukitule tuē darërē es. ⁵ Es ñies se' dör wes ak tso' u yuoie es erë tse'ka. Se' wa Wiköl Batse'r tso' iwē yuōk. U e' a' se' dör wes sacerdotepa batse'r es. Eē se' tö i wër buaë Skëköl wa ese meke ie' a' Jesucristo batamik. Ì wër buaë ie' wa, e' dör tö se' tö ie' dalöiō Wiköl Batse'r wa se' er wa ena se' ser kos e' wa. ⁶ E' dör wes itso' kitule Skëköl yëkkuō kî es. E' kî Skëköl tö Cristo chē i' es: "Ittsō. Ye' tö ak kibiie tkēat ye' u katabloie

Sión,

e' dör ak bua'ie shukitule tuē darërēē ese.

Yi erblöke imik, ese kē eriarpa."*

⁷ Äk e' dör Jesucristo. Se' erblöke ie' mik, esepa kikerakā Skëköl tö. Erë wēpa kē erblöku' ie' mik, esepa a' tã e' kē dör es. Itköke ie'pa tã wes itso' kitule Skëköl yëkkuō kî es, e' tö ichè:

"Äk watē'ttsa u yuōkwakpa tö,

e' yönene äk bua'buaie."†

⁸ Ñies e' tö ichè:

"Äk e' mik pē' klastkërdaë,

ie'pa ardarō jskî äk e' kueki."‡

Ie'pa kē wä Jesucristo ttè buaë e' iutēne, e' kueki ie'pa weirdaë e' nuî kî. E' dör wes ie'pa klastkër Jesucristo mik es. Skëköl tö ie'pa wōme'ttsabak as itkö ie'pa tã es.

⁹ Erë a' kē dör es. Skëköl tö a' shukit as a' dö ie' wāk ichaie. Ie' dör a' blü ena a' dör ie' sacerdotepa. A' dör batse'r ie' a. A' bak senuk i sulu dikia wes s'ser stui a es, erë ie' tö a' yē'ttsa e' ulä a' senoië ie' olo buaë tajē e' a. Ie' tö iwē es as i buaë kos wē ie' tö, e' wä pakō a' tö sulitane a. ¹⁰ Kenet tã a' kē dör ie' icha, erë i'ñe tã a' dör ie' wāk icha. Kenet tã ie' kē wä a' sune er siarē wa, erë i'ñe tã ie' tö a' sueke er siarē wa.

Se' senü wes Skëköl kî ikiane es

¹¹ A ye' yamipa dalër tajē ye' ena, se' tso' bërberla ē ká i' kî wes upakē shkal es. Se' ká bua'ie e' dör ká jai a. E' kueki a' wāk dër suluē tö a' erkiōweke i sulu wamblök, e' kē iutar. E' tö a' wöklō'weke as a' kē tö Skëköl ttō iutē. ¹² A' senü yēsēsē kekraë pē' kē tö Skëköl dalöië esepa wörki. Erë i'ñe tã ie'pa tö a' kcateke wes a' chōpa pē' sulusipa es, erë ie'pa tso' a' serke yēsēsē e' wä sauk. E' kueki aishkuō tã mik Skëköl de s'chakök se' nuî kî, etã ie'pa tö ie' kikerakā wes a' serke e' kî. E' kueki a' senü buaë yēsēsē kekraë.

¹³ S'wökirpa kos ttē iutō a' tö Skëkēpa Jesüs batamik. Ká wökir kibi, e' ttē iutō, ie' dör s'wökir kibi ká i' kî e' kueki. ¹⁴ Ñies wēpa patkeke ie' tö s'wökirpa, esepa ttē iutō a' tö. Ie' tö ie'pa patkeke wēpa tö i sulu wambleke esepa we'ikök ena wēpa tö i bua' weke esepa kükökka. ¹⁵ Skëköl kî ikiane tö a' tö i buaë wē, pē' tö ie' ttē watēttsa, kē wä iwä jcher yēs, esepa siwä'blōwēwaie as ie'pa kē tö a' chōia suluē.

¹⁶ A' senü wes pē' tsatkēulettsa es. A' bak klöulewä i sulu ulä a, e' yōki a' tsatkē'ttsa Skëköl tö, erë e' kē klō'war a' tö i sulu wambleie. E' skéie a' senü yēsēsē ie' kanē mēsopaie. ¹⁷ Sulitane dalöiō. S'yamipa malepa dalëritso. Skëköl dalöiō. Ñies ká wökir kibi, e' ttē dalöiō.

S'weirke kos e' dalē'ttsōsō

¹⁸ A' wēpa klöulewä kanē mésoie, esepa tö a' wökirpa ttō iutō. Wēpa er buaë tö a' sueke buaë, ñies wēpa er suluē tö a' sueke kēsik wa, esepa ttō iutō er bua' wa. ¹⁹ A' kē kî i nuî tã, erë a' wökir tö a' we'ikeke éme, e' dalē'ttseke a' tö bërē, a' er me'rie Skëköl kî e' kueki, e' tã e' wër buaë ie' wa. E' kueki a' wökirpa ttō iutō. ²⁰ Se' weirke i sulu wamblekesō ese nuî kî, ese dalē'ttsésō bërē, e' tã Skëköl kē tö se' kikepakā yēs. Erë se' weirke i buaë wēsō ese kueki, ese dalē'ttsésō bërē, e' tã e' je' wër buaë ie' wa. ²¹ Ie' tö se' klō'bak as se' tö idalē'ttsō es. Cristo weine tajē se' dalërmik, e' dalē'ttsē' ie' tö bërē. Es ie' kî ikiane tö se' tö se' weirke ese dalē'ttsō bërē wes ie' tö idalē'ttsē' es. ²² Cristo kē wä i sulu wamblēne yēs, ie' kē kayēne yēs. ²³ Mik ie'pa tö ie' yē' suluē iwōshaë, etã ie' kē wä ie'pa

† 1:25 Isaías 40.6-8

* 2:6 Isaías 28.16

† 2:7 Salmo 118.22

‡ 2:8 Isaías 8.14

yëne sulu. Mik ie'pa tō ie' we'ik tajë, etä ie' kē wā yi paūine. E' skéie e' me'atitō, Skéköl tō s'shuleke yësyësë, e' ulā a. ²⁴ Cristo kōtewā wōtëulewā krus mik se' nui kōs patuōie as se' ser yësyësë, ñies as i sulu kē wamblōiasō. Ie' shkā'ne ichkà kī tajë, e' batamik a' buanene. ²⁵ A' bak wēs obeja chōwa es, erë j'ñe tã a' dene Cristo ska'. Ie' dōr a' kkō'nukwak buaë, ie' tō a' kkō'neke er bua' wa.

3

Wēs s'senewabak esepa ké senuk ñita

¹ A' tayëpa, a' wëpa ttō iutō er bua' wa. A' tō iwë es, e' tã a' wëpa wëlepa kē erblōkū' Jesús mik, esepa erblōmi alë Jesús mik, a' serke buaë ie'pa tã, e' ē batamik, kē wā pakaule ie'pa a. ² A' wëpa tō isuë tō a' serke yësyësë, Skéköl ttë dalōieke mokīë, e' tō ie'pa erkiōwëmi erblōk Jesús mik. ³ A' tayëpa, çmokī a' e' tsakka buaala? e' tã kē a' e' kītarkā tajë a' chkā kī. Kē i tularkā tajë e' kī ena a' tsā kī wōñarke dalōlōë oroie iie. Kē a' e' paiōkkā datsi' tuë darërëë ese wa. Ese kōs weirtā'wa. ⁴ E' skéie er buaë ñies sene bërë, ese wa a' e' kītō. E' kē weirtā'wa ñies e' wër buaë shutë Skéköl wa. ⁵ Alakōlpa bak kã iaiāë tō Skéköl dalōietā', esepa bak e' kītōk es. Ie'pa bak e' maukkā Skéköl mik, ñies ie'pa bak iwëpa ttë iutōk buaë. ⁶ Sara tō iwëm Abraham ttë iutō' buaë tã iki'itō kēkēpa. A' tō i buaë wëke, kē suarta' i yōkī, e' tã a' dōr wēs Sara es.

⁷ A' wëpa alakōl tã, a' senu itā bërë er bua' wa. Ie'pa dichë kē tã tajë wēs se' wëpa es. Ñies ie'pa ulā a' sene michoë dōraë se' tã ñita Skéköl er buaë chë se' a' e' wa. E' kuekī ie'pa dalōiō. Iū es as i kieke a' tō Skéköl a, ese kē wōklōr.

Jesús mik erblōkwakpa ké senuk buaë suli-tane tã

⁸ Es bata ekkë tã ye' tō ichë a' ulitane a, a' senu buaë ñita bërë. A' ñi saū er siarë wa. A' ñi dalëritō buaë ñi ëlpaie. A' ñi saū er bua' wa. A' e' ōwa ñi yōkī diōshet. ⁹ Yi tō i sulu wamblë a' kī, ese kē kī iskë wamblarne. Yi tō a' chë suluë, ese kē skë charne suluë. E' skéie esepa a' a' er buaë chōne. Skéköl tō se' klōg'bak er buaë choie se' a, e' kuekī a' er buaë chō s'malepa a. ¹⁰⁻¹² E' dōr wēs Skéköl yëkkuō tō ichë es, e' tō ichë: "Skéköl wōbla me'rie s'ser yësyësë, esepa kī ikkō'nuk.

Ì kieke ie'pa tō ie' a, ese meraëitō ie'pa a. Erë wëpa e' wamblō sulu, esepa suëkeitō ibolōkpaie.

E' kuekī yi kī ikiane tō ikawō tkō buaë ttsëne bua' wa kēkraë, ese wák kawōtā e' kkō'nuk as kē itō i sulu chō, as kē itō yi kītō'ū.

Ese wák kawōtā i sulu kōs olo'yök, kawōtā senuk yësyësë.

Ie' kē e' chök senuk bërë kēkraë sultane tã."

¹³ A' e' tkëwā darërëë senuk yësyësë kēkraë, e' tã kē yi a' a' sulunukwā da'a. ¹⁴ Erë a' serke yësyësë, e' kī a' weirmi alë, e' tã ayëcha e' dōr buaë. Kē a' suanuk wëpa tō a' we'ikeke esepa yōkī. Kē a' tkinuk i yōkī. ¹⁵ E' skéie Cristo dalōiō a' tō e' blūie. Yile tō a' chakë Cristo paneke a' tō kröröë, e' kī, e' tã a' tso'tke erkī kēkraë iwā iutōk. ¹⁶ Erë iwā iutō bërë er bua' wa. A' senu yësyësë as a' er kē tō a' kkatō i kī. Ie' dōr es, e' tã mik pë' tō a' chë suluë a' dōr Cristo mik erblōkwakpa e' kuekī, etä e'pa jaërdakā i chë ie'pa tō e' dōr kache e' kuekī.

¹⁷ Se' weirke i buaë wëke se' tō ese kī, Skéköl kī ikiane alë es, e' tã e' dōr buaë. Erë se' weirke i sulu wamblekesō ese kī, e' tã e' dōr suluë. ¹⁸ Ñies Cristo weine siarë se' nui patuōie. Ie' kōtewā etōkicha ëme kē duōtā'waia yës. Ie' dōr yësyësë, erë ie' e' mettsā ttëwā se' kē dōr yësyësë e'pa skéie se' tsōmi Skéköl ska'. Mokī ie' kōtwā pë' tō, erë ie' shkeo'kane Skéköl tō iWikōl wa. ¹⁹ Ñies Wikōl Batse'r wa ie' dërō wë wimblupa tso' wōtëule eg, ie' e' ali'kã e' chök ie'pa a. ²⁰ Kã iaiāë ie'pa tō Skéköl ttō dalōsëg'wā Noë këska'. Noë bak kanō tajë e' yuök, e' dalewa Skéköl tō ipana' enaë tō pë' er mane'ie ie' a, erë ie'pa kē wā igne. E' kuekī Noë ena iyamipa pākōl wa'ñe, e'pa ē tsatkëne kanō a' di' tajë yōkī. ²¹ Di' tajë bakmi Noë këska', e' tō di' a' s'wōskueke e' tsatkoie i'ñeta e' klea' se' a. S'wōskue e' kē dōr s'chkã paskuoie. E' skéie iwā kkachekeitō tō se' tso' ikiōk Skéköl a tō se' nui olo'yō s'kī as se' er kē tō s'kkatōia. E' tō se' tsatkeke Jesucristo shkenekane e' batamik. ²² I'ñe tã Jesucristo mine'kane kã jai a' e' tkër Skéköl ulā bua'kka† Skéköl biyōchōkwakpa ulitane, ñies i ulitane tso' s'wōkirie wā dichë tã kē wërta'wā esepa kōs tso' ie' klō dikia.

4

¹ Cristo weine tajë se' skéie, e' kuekī a' e' chō a' weirke kōs e' dalë'tsōk er bua' wa wēs Cristo es. Yi weine i buaë wëitō e' kuekī, esepa kē ëna i sulu wamblakia. E' kuekī a' e' chō weinuk. ² Wëpa dōr es, ese wakpa serkeia kã i' a etä kē ie'pa ëna i sulu wamblakia wēs s'malepa tō iwambleke es. E' skéie ie'pa sgnak buaë yësyësë kēkraë wēs Skéköl kī ikiane es. ³ Kēnet tã a' kē wā Skéköl suule, e' kēwō ska' tã a' bak i sulu ē wamblōk tajë wēs pë' malepa kē wā ie' suule esepa ser es. A' bak trënu k tajë. Ì sulu kukuëtë'wā darërëë. A' bak e' ttōkkā blo'

* **3:10-12** Salmo 34.12-16 † **3:22** ulā bua'kka: E' kēwō ska' tã yi tkër blu' ulā bua'kka ese wák dalōiërtā' tajë imalepa tsata.

wa tajë. A' bak ñi dapa'uk blo' yök tajë. E' kéwa a' tó i sulu kí wambleke tajë. Nies íyi diököl tó s'dako'wë ekkë, ese dalöiök a' bak tajë skëkölie. ⁴ Erë i'ñe ta a' kē mineia pē' kē tō Skëköl dalöie esepa ta i sulu wamblök wēs ie'pa tō iwambleke kē wöklörta' es. E' tō ie'pa tkiwëwa, e' kueki ie'pa tō a' cheke suluë. ⁵ Skëköl dör s'duulewä ena s'tso'ia ttsë'ka, e'pa kōs shulökwak. Aishkuö ta i sulu wamblë' ie'pa tō, e' kōs kī ie'pa kawōta e' chökka ie' wörki. ⁶ Cristo ttë buaë e' pakanebak ñies s'durulune esepa a. Ie'pa durulune i sulu wamblë' ie'pa tō e' kueki, wēs Skëköl tō ime'at tō sulitane kawōta duökwä es. Erë Cristo ttë buaë e' pakanebak ie'pa a' as ie'pa wikölpa ser michoë wēs Skëköl ser es.

Se' ké ñi kimum

⁷ Ká i' erkewatke, e' kueki a' tso' erkī, a' e' kkō'nú buaë as a' a' s'yeyër buaë. ⁸ Iyi kōs tsatā a' ñi dalërītsō a' er kōs wa. A' ñi dalërītsōke es, e' ta wēs alë s'yamipa e' wamblö suluë a' kī, ese kē kī a' tkirpa. ⁹ A' tō s'yamipa kiōwä er bua' wa a' u a, kē isuar suluë. ¹⁰ Skëköl er buaë ché a' a, e' kueki ie' tō imé a' a' kua'kī kua'kī ñi kimoie, e' kuehlupa a' dör. E' kueki i mēne a' eköl eköl a' s'malepa kimoie ese wä kaneü. ¹¹ A' welepa a' imēne ttë pakök, e' ta esepa kawōta Skëköl ttë ë pakök. A' welepa a' imēne s'kimum, e' ta esepa kawōta s'kimum kōs Skëköl tō e'pa a' diché mētkē ekkë. I kōs wekesō e' üsö buaë as Skëköl kīkarka tajë Jesucristo batamik. Jesucristo diché ta' tajë, olo ta' tajë íyi ulitane tsatā kēkraë. Es e' idir.

Se' ttsë'nú buaë se' weirke eta

¹² A yamipa dalër tajë ye' éna, mik a' weirke siarë Cristo ttë kueki, eta kē e' kī a' tkinuk. Kē a' tō ibikeitsök tō a' ta itkōmi wēs i kē suule yi wä tkō s'tā es. ¹³ E' skéie a' ttsë'nú buaë. Cristo weine kōs e' bata de a' kī ñies, e' kueki a' ttsë'nú buaë. E' tkōke a' ta es as a' ttsë'r buaë shütē mik Cristo dene olo ta' tajë eta. ¹⁴ Ayëcha buaë mik ie'pa tō a' ché suluë Cristo kueki, e' wä dör tō Skëköl Wiköl olo ta' tajë e' tso' a' ta. ¹⁵ A' weirke s'ttëwä kueki, akblë kueki, i sulu wamblë kueki ö ulä tië o'ka íyi a' e' kueki, e' je' ta' a' jaënú. ¹⁶ Erë a' weirke se' dör Cristo icha e' kueki, eta kē e' kī a' jaënu. E' skéie Skëköl kīkōka' a' tō ie'pa tō a' kië Cristo icha e' kueki.

¹⁷ Skëköl tō sulitane shuleketke, e' kēwö dökewatke. Erë ie' tō iwák icha shuleraë kewe. Se' weirke i'ñe ta, e' dör sulitane weirdaë e' tsá, e' ta' zì kē tkōpa wépa kē tō ttë buaë me' Skëköl tō e' dalöieta' esepa ta? ¹⁸ E' dör wēs itso' kitule Skëköl yëkkuö kī es, e' tō ichë:

“Pë' serke yësyësë, iekké ta esepa kē tsatkëne,

e' ta zì kē tkōpa pē' sulusipa ena pē' e' wamblö sulu esepa ta?”*

¹⁹ Wépa mé Skëköl tō weinuk ie' ttë kueki, esepa kē i buaë wekerakitö, ese kī uk. Ie' se' yö', ie' ttö mokjé, e' kueki se' e' mü bërë ie' ulä a.

5

Skëképa Jesús icha wökirpa esepa patté Pedro tō

¹ I'ñe ye' tō ilë cheke a' dör Skëképa Jesús icha wökirpa esepa a. Nies ye' dör Jesús icha wökir eköl. Cristo weine siarë, e' su'yö ye' wák wöbla wa. Mik ie' datskene, eta ie' olo tajë e' kkayërdaë sulitane a, e' a' ye' tso'ñak a' ta. E' kueki ye' tō a' ichë tō ² wépa me' Skëköl tō a' ulä a' kkō'në wēs obeja es, esepa kkō'nú buaë, er buaë wa wēs ie' kī ikiane es. Kē dör tō a' kē éna iwak, erë a' tō iweke. E' skéie iwakaneü er bua' wa. Nies kē ie'pa kkō'nar inuköl ë dalërmik, e' skéie ikkō'nú er bua' wa ie'pa kimoie. ³ Kē a' tō ie'pa wëttsuk kēsik wa. Kē a' e' tso'kkā tajë ie'pa kī. E' skéie a' senü buaë yësyësë ie'pa wörki as ie'pa ser buaë wēs a' ser es. ⁴ A' tō iwë es, e' ta mik Cristo dör se' ulitane wökir kibi e' datskene, eta iské buaë olo ta' tajë, kē sulurta'wä e' meraëitö a' a.

Jesús icha malepa patté Pedro tō

⁵ A dulaadulapa, a' kēképa ttö iutö buaë. Nies a' ulitane e' wöwöwa diöshet ñi yökī, a' ñi dalöiö er bua' wa. Skëköl yëkkuö tō ichë:

“Wépa e' tso'kkā tajë, esepa wöklö'weke Skëköl tō.

Erë wépa e' wöwöwa diöshet, esepa a' ie' er buaë chö.”*

⁶ E' kueki a' e' wöwöwa diöshet ie' diché ta' tajë e' yökī, as ie' tō a' kīkōka' mik ikëwö de eta. ⁷ Ie' er me'rie a' kī a' kkō'noie, e' kueki kē a' tkinuk i kī. I kōs tō a' tkiwëke, a' tsiriwëke, e' mütat ie' ulä a.

⁸ I'a' tso' erkī, a' e' kkō'nú! Bë dör a' bolök. Ie' tso' a' tötüuk wēs ma'na'ne arke tajë, e' tō iyiwak tötieke katëwa es. ⁹ A' e' tkōwä darërë a' erblöke Skëköl mik e' a, es a' tō Satanás wöklö'weraë. A' wä ijcher tō ká wa'ñe s'yamipa tso' weinuk wēs a' es. E' kueki a' e' tkōwä darërë Skëköl a. ¹⁰ Ie' er buaë ché se' a' tajë shütē. Ie' tō se' shukitbak as se' döñak ie' olo yöbië e' a, se' batsulewä Cristo mik e' wa. Se' weirke ekuölö ë ká i' a, mik e' tka, eta i sulu tso'ia se' a, e' yerattsaitö sekka. Ie' tō se' tkewaraë darërë. Ie' tō se' er diché ieraë, kē i e' alöpakaja se' kī. ¹¹ Ie' diché ta' tajë íyi ulitane tsatā. Ie' dör íyi ulitane wökir kēkraë. Es e' idir.

* 4:18 Proverbios 11.31

* 5:5 Proverbios 3.34

Pedro e' chéat

¹² Ye' tò Silvano ké yëkkuö i' shtëk. Ye' wä ijcher tò ie' dör s'yami e' tkëulewä darërë ese. Yëkkuö i' shtëyö a' a' er diché kí ioie. Skëköl er buaë ché se' a' taië, e' shtëyö yëkkuö i' kï. Ye' tò ichè tò e' dör ttè mokjë, e' a' e' tkówä darërëë.

¹³ Jesús mik erblökwakpa kôs tso' Babilonia, e'pa tò a' shké'wëmi. E'pa shukit Skëköl tò wës ie' tò a' shukit es. Nies Marcos dör wës ye' wák alà es, e' tò a' shké'wëmi. ¹⁴ A' ñi shké'ú er bua' wa.

A' kôs dör Cristo icha, e'pa senu bërë.

Yëkkuö skà kit Pedro tò, i' ta ide böt 2 Pedro

Yëkkuö skà i' kit Pedro tò. Ie' wà ijchenewa tò iblèrkewatke, e' yè'itò 2 Pedro 1.12-15 e' kɪ. Jesús mik erblòkwakpa weirke ierblò ñe' kuekɪ, e'pa a Pedro tò yëkkuö i' kit ie'pa er one Jesús tté mokɪe e' ska' as iserdak yësýsë ena kekraë Jesús a. E' kɪieta ie' tò ie'pa a ieri mène tò pè' e' ò tò ie'pa dör Jesús mik erblòkwakpa esepa dōraë ie'pa shuà ikɪtō'ukwak. Ie' tò ie'pa a iché tò wës s'kɪtō'ukwakpa ñe'sepa serdaë. Nies ie' tò ie'pa a iché tò s'kɪtō'ukwakpa we'ikeraë Skèköl tò. E' kɪieta i' tkōmi kà i' erkewatke età e' eri mène Pedro tò ie'pa a. Ie' tò iché kà i' erkewa e' kèwō dewatke tsinet, e' kèwō ska' tã ie'pa kawōtã senuk yësýsë Jesús kɪkokaie.

Nies Pedro tò iché tò mokɪe Jesús datskene erë Skèköl tò sulitane sueke er siarë wa ena ie' kɪ ikiane tò se' er mane'ù tã se' erblò Jesús mik. E' paneke ie' tò er bua' wa, e' kuekɪ kam ie' tò Jesús patkōne.

Shke'wë

¹ Ye' dör Simón Pedro. Ye' dör Jesucristo kanë méso. Nies ye' dör ittekōlpa tsá, e'pa eköl. Jesucristo dör Skèköl ena S'tsátkōkwak. Ie' dör yësýsë, e' batamik sa' de erblòk ie' mik. Ye' tso' yëkkuö i' shtók wépa de erblòk ie' mik buaë mokɪe wës sa' es, esepa a.

² Skèköl ena Skèkëpa Jesús as e'pa er buaë chō ena sene bërë mù a' a tajë, a' kɪ batsmír buaë ie'pa mik e' a.

Se' er diché iö senuk yësýsë Skèköl a

³ Jesús tò se' klōg'bak as se' dōa ië' tã ñita ie' olo tajë e' a, ñies as se' ser wës ie' ser es. Se' batsë ie' mik, e' wa i' kōs kiane se' kɪ senoie wës ie' kɪ ikiane es e' me'tkeitō se' a ie' diché tajë e' wa. ⁴ Iyi ekkë kōs wa ie' kablë' se' a as se' dō wës ie' wák dër es, as se' tkōshkar i' sulu tso' kã i' a wamblak se' éna tò se' sulu'wëwami ese ulà a. Skèköl kablë' se' a, e' me'tkeitō se' a, e' dör tajë dōa shute. ⁵ E' kuekɪ a' e' diché iö a' erblòke Cristo mik, e' kɪie senuk yësýsë. Sene yësýsë, e' kɪie Skèköl iyi anuk. ⁶ Skèköl iyi ane, e' kɪie e' kkō'nuk. E' kkō'në, e' kɪie iyi panuk bërë. Iyi panë bërë, e' kɪie er mukwã Skèköl è kɪ. ⁷ Er mēwã Skèköl è kɪ, e' kɪie ñi sauk er bua' wa wës ñi èlpa es. Ñi suë er bua' wa, e' kɪie ñi dalëritsók. ⁸ Iyi ekkë kōs weke a' tò, ñies ikɪ weke a' tò kekraë, e' tã e' wã kiane ché tò mokɪ a' batsë buaë Skèkëpa Jesucristo mik. A' serke es, e' tã i' kōs weke a' tò Skèköl a, e' wã dōratsã buaë. ⁹ Erë wépa e' chō tò ie'pa erblò Cristo mik, erë ie'pa kē tò iyi ekkë

wawë, esepa dör wës s'wōbla kē wawër buaë es. Ie'pa kē éna iwã ane buaë. Wësua ie'pa éna ichowa tò i' sulu wamblë' ie'pa tò, e' pairi'ttsã Skèköl tò ie'pa kɪ. ¹⁰ A yamipa, a' e' diché iö senuk buaë yësýsë kekraë, e' wa iwã kkayërdaë tò mokɪ Skèköl tò a' blōg'bak, a' shukitbakitō iwák a. A' tò iwë es, e' tã a' erblòke Cristo mik, e' kē olo'yepa a' tò yës. ¹¹ E' wa aishkuö tã a' kirdawã buaë i' blúie Skèkëpa Jesucristo dör S'tsátkōkwak, e' tso' e' a. E' dör yōbië.

¹² Iyi ekkë jcher a' wã buaë. Ttë mokɪ wa a' e' wōblag', e' a' a' tso' e' tkëulewã darërëë. Erë ye' tò a' a' ikɪ chë michoë as a' kē éna ichōwa. ¹³ Ye' tso'ia' tstsë'ka, etã ye' a' tã buaë idir tò ye' tò a' a' ttë i' kɪ chë as a' tò iyi ekkë wã bikeitsō kekraë. ¹⁴ Skèkëpa Jesucristo tò ye' a' iyë' tò wëkkë alë tã ye' kē ku'ia kã i' kɪ. ¹⁵ Ye' tò i' kōs weraë as ttë i' kē chōwa a' éna yës i' ñie tã ñies mik ye' blënewatke e' ukuökɪ tã.

¹⁶ Skèkëpa Jesucristo olo tã tajë, e' su' sa' tò sa' wákpa wōbla wa. E' kuekɪ mik sa' tò a' wōblag' ie' diché tã tajë ena ie' datskene e' ttë wa, etã kē sa' wã ipakane a' a' ttë kē wã tã wës sa' wákpa tò ibikeitsë chë es a' kɪtō'woie. ¹⁷⁻¹⁸ Mik sa' dërō ie' tã kabata batse'r, e' tukir kɪ, etã e' Skèköl dör S'tsë, e' tò ie' kɪkëkã tajë. Ttō datse Skèköl olo tã tajë e' ska', e' tò ie' ché i' es: "Së dör ye' alã dalër tajë ye' éna, e' wër ye' wa buaë shute." E' kōs su' sa' tò. Ttō ñe' datse kã jai a, e' tstsë' sa' tò, sa' tso' ñak ie' tã eë e' kuekɪ.

¹⁹ I' su' sa' tò, i' tstsë' sa' tò, e' tò ikɪ cheke se' a' tò Jesús ttë tso' kitule Skèköl yëkkuö kɪ kã iaiaë ittekōlpa wa, e' yène mokɪ. E' kuekɪ ttë kit ie'pa tò yëkkuö kɪ, e' wã iutök a' kawōtã bua'iewã. Ttë e' dör wës bö'wō batsëkã stui a' tò kã olo ppeke ese es. E' tò se' er ñi'weke as se' éna iar tò i' dör mokɪ, i' dör kache. Ttë e' tò se' kimeräë dō mik Skèkëpa Jesucristo datskene etã. Mik ie' de, etã i' kōs ardaë buaë se' éna, e' dör wës kã ñir s'kɪ es. Jesucristo dör wës bëkwō bërë wërke bla'mi e' es. ²⁰⁻²¹ Erë i' kōs tsatã a' wã ijchenú tò i' yë' Skèköl ttekōlpa tò, tso' kitule Skèköl yëkkuö kɪ, e' kē yène ie'pa wã ie'pa wákpa er wa. Erë Skèköl tò ie'pa kē ichōk wës ie' kɪ ikiane es Wiköl Batse'r wa. E' kuekɪ i' kit Skèköl ttekōlpa tò kã iaiaë, e' kē yène ie'pa wã iwákpa er wa, e' dör Skèköl ttë mokɪ.

2

S'wōbla'ukwakpa kache ttë wa

¹ Kã iaiaë Israel aleripa shuã kachōkwakpa e' ka'ka e' chōk tò ie'pa dör Skèköl ttekōlpa. Es ñies i' ñie tã a' shuã kachōkwakpa e' kōrakã e' chōk tò ie'pa dör s'wōbla'ukwakpa Skèköl ttë wa. Ie'pa e' ò tò ie'pa tso' ttë mokɪ pakök, erë ttë wa ie'pa tò s'wōbla'weke, e' tò s'er sulu'wëwami e' iutësō, e' tã Skèköl tò s'we'ikeraë. Skèkëpa Jesucristo tò ie'pa

nuj to'ttsa, erë e' wák watéttsa ie'pa tö. E' kueki ie' tö ie'pa we'ikeraë bet. ² Erë tajë s'yamipa ardarö kache ttë e' a itrërdarak tajë wes iwöbla'ukwakpa es. Ie'pa kueki ttë moki e' cheraë suluë pë' malepa tö. ³ S'wöbla'ukwakpa kache ttë wa, e'pa ki inuköl ë kiane tajë, e' kueki ie'pa tö a' inuköl yerattsa ttë kë wä ta' pakeke ie'pa tö ese wa. E' kueki ká iaiäë ie'pa esepa wöme'ttsabak weinuk Skëköl tö, e' kë chë'wa ie' éna.

⁴ Ká iaiäë Skëköl biyöchökwakpa welepa tö i sulu wamblë' ie' ki, e' nuj kë olo'yane ie' wä ie'pa ki. Ie' tö ie'pa batrëlor bö' ké a, eë ie'pa tso' wötëule moulewa stui a ie'pa kichateraëitö aishkuö ta' e' panuk. ⁵ Nies ká iaiäë wakpa bak senuk Noé këska' ta, e'pa tö i sulu wamblë' tajë, e' nuj kë olo'yane ie' wä ie'pa ki. Noé tö ipaka' ie'pa a tö ie'pa kawötä senuk yësyëë, erë ie'pa kë wä ie' ttë iütëne. E' kueki Skëköl tö ie'pa ewëwa di' tajë wa. Noé ena imalepa dökä kul (7), e'pa ë tsatké Skëköl tö di' tajë yökj. ⁶⁻⁸ Nies ká iaiäë ká böt kië Sodoma ena Gomorra, e' wakpa dör pë' sulusi. E'pa shüa wëm serke eköl kië Lot, e' serke yësyëë. Ie'pa trër tajë, e' ttseke, e' suëke ie' tö këkraë, e' tö ie' dör buaë e' eriaweke siarë. Ie'pa nuj ki Skëköl tö ie'pa wömettsa ewëwa. Ie' tö ie'pa ena ie'pa ká e' kos ña'wëwa seraä imuluchka ë ate. Erë Lot, e' ë tsatkettsaitö. Ie' tö ie'pa ewëwa es iwä kchaoie silitane a tö es itkoraë pë' sulusipa kos esepa ta.

⁹ E' kos bak ká iaiäë, e' wa se' wä ijcher tö wëpa serke buaë yësyëë, esepa tsatkërm buaë Skëköl a i kos tö ie'pa we'ikeke e' ulä a. Nies se' wä ijcher tö wëpa dör i sulu wamblökwakpa, esepa tso' blëule ie' wä ishulirkerak e' këwö panuk. ¹⁰ Wëpa e' mettsa e' ia'ukka sene sulusi wa wes ie'pa wák dër sulu ki ikiane es ena Skëköl ttë watéttsarakitö, esepa kos we'ikeraëitö tajë s'malepa tsata.

S'wöbla'ukwakpa kache ttë wa, e'pa e' wamblörak kësik kësik, kë tö i ulé klö'wëta', iwökir darërëë. Ie'pa kë suane wëpa olo ta' tajë, esepa chök suluë. ¹¹ Skëköl biyöchökwakpa diché ta' tajë, olo ta' tajë s'wöbla'ukwakpa kache ttë wa, esepa tsata, erë ie'pa kë tö imalepa dör suluë esepa cheta' Skëköl a suluë as ikichatër. ¹² Erë i sulu wambleke s'wöbla'ukwakpa kache ttë wa, esepa tö, e' wamblekerakitö kë wä bikeitsule wes iyiwak kañiru kë a ká arta' tso' klö'wëwa ttëwä es. I kë ane ie'pa éna, e' kos cheke suluë ie'pa tö. Ie'pa duörawa wes iyiwak kañiru ttëwä es. ¹³ Ie'pa tö s'malepa we'ikeke, e' skëie ie'pa weirdaë siarë. I sulu tö ie'pa ttsë'wëke buaë, ese kos wambleke ie'pa tö tajë ñiwe kë jaër ta'ia, ese tö ie'pa ttsë'wëke buaë. Mik a' ñi dapa'uke

chkök ñita di'yök ñita, etä ie'pa tso' a' shüa i sulu wamblök e' ttsë'wëke buaë. Ese wa ie'pa éna a' kütö'wak. Es ie'pa tö a' kawö sulu'wëkewa. Ie'pa tö a' jaëwëkëka tajë. ¹⁴ Ie'pa er me'rie trë ë ki. Ie'pa kë shtrirta' wä i sulu wamblök. Wëpa kë e' tkënewä darërë S'tsatkökwak ttë a, esepa dakiñekerakitö as ie'pa tö i sulu wamblöne wes ie'pa es. Ie'pa tö inuköl ë kkecheke tajë këkraë. Ie'pa wöme'ttsabak kichatëe Skëköl tö. ¹⁵⁻¹⁶ Ie'pa dör wes s'cholor es. Nala yësyëë e' olo'yé ie'pa tö e' wambloie wes ká iaiäë Beor alä kië Balaam dör Skëköl tteköl, e' e' wamblë' es. Ie' mi i sulu wamblök inuköl ë dalërmik, erë Skëköl tö ie' burro ké ttökka' ie' ta ta iuñëitö ta ichëitö ia: „I wambleke be' tö aljie? E' tö Balaam wöklö'wë.”

¹⁷ S'wöbla'ukwakpa kache ttë wa, e'pa dör wes di' tum itö kë a di' ta' es. Ie'pa dör wes kalj morka mochka a uyë siwä' tö kë wä yërta' es. Ie'pa wömeulettsa weinuk michoë stui kë a. ¹⁸ Ttë pakeke ie'pa tö e' ttsë'r buaë, erë kë iwä ta'. I sulu kukuëña ie'pa wä ena i sulu kiane s'wák dër sulu e' ki, e' wa ie'pa tö wëpa e' yëttsa tsaririë iserkerak kitëule e' ulä a, esepa erkiöwëkëkane as iarmine i sulu a. ¹⁹ Ie'pa tö ichëke: “A' tö sa' ttë iütë, e' ta a' kë ku'ia klöulewä i ulä a, a' sermi wes a' wäpa ki ikiane es.” Ie'pa tö ichëke es, erë ie'pa wäpa tso' klöulewä i sulu ulä a, ie'pa kë a e' yërpattsa wes. Mik se' kë a e' yënnettsa i ulä a, etä e' wä dör tö se' tso' klöulewä iulä a. ²⁰ Skëköpa Jesucristo dör S'tsatkökwak e' mik se' e' batsé, e' wa sene sulusi tso' ká i' a e' olo'ya'sö. Erë se' anemine i sulu ulä ane, kë tö ilo'yeta', e' ta se' a e' dör sulu ichökle kewe tsata. ²¹ Se' tö sene yësyëë e' ttë klöo'bak buaë kewe. Erë e' ukuökj ta' ttë dalöiëno batse'r mène se' a, e' olo'yëso, e'ma buaë idir tö kë sö iklö'upa. ²² E' dör wes ttë moki i' tö ichë es: “Chichi chöli tuëttsa, e' ukuökj ta' iñëwaneitö.”* Nies skä tö ichë: “Köchi kuöwëso buaë, e' miä kuekane dö a.”

3

Skëköpa Jesús dörane

¹ A yamipa dalër tajë ye' éna, ye' tö yëkkuö tsä kit a' a, e' skä shtekëyö a' a, i' ta ide böt. Yëkkuö böt e' ki ye' tso', ttë jchertke a' wa, e' chökne a' a' pattök as a' er arne iska' ta iwä bikeitsö bua'iewä yësyëë. ² I yë' Skëköl ttekölpa batse'r e'pa tö ká iaiäë, e' ska' a' er anü. Nies ttë dalöiëno me'at Skëköpa dör S'tsatkökwak e' tö, e' ska' a' er anü. Sa' dör ittekölpa tsä, e'pa tö ttë e' yë' a' a.

³ A' wä ijchenü bua'iewä tö ká i' erkewatke e' këwö ska' ta' pë' serke suluë esepa döräë. Ie'pa tö i sulu ë wambleke wes ier sulu tö ikieke ia es. Ie'pa tö a' wayueraë ⁴ ta' a

* 2:22 Proverbios 26.11

ichakeraä: “Jesucristo kablë döke çwes e' de? Ikkë ta kë iwër ta, çwë idir? Se' këkëpa blërulunebak, etä iyi kôs mir iwák suë wes iyöne kuaë es.” ⁵ Erë ie'pa wä ijcher tö i cheke ie'pa tö e' kë yëne. Ie'pa kë kî ikiane ttsëno tö kâ iaiäë Skëköl tö kâ jai ena i kôs tso' iä, e' yô ittö ë wa. Nies kâ i' ena i kôs tso' iki, e' yô ie' tö ittö ë wa. Kâ i' dë'kâ ie' wä di' a, es di' tso' kâ i' pamik shkit. ⁶ Ie'pa kë kî ikiane ttsëno tö i ulitane bak senuk kâ i' a, e' eo'wa Skëköl tö di' tajë bak e' wa. ⁷ Erë kâ jai ena kâ i' tso' j'ñe ta, e' kicha a'riä ie' wä iwák ttë wa dö mik ie' tö iewekewa bö' wa aishkuö ta etä. E' kôs tköraë mik pë' sulusipa shulirke kichatërkettsa e' këwö de etä.

⁸ A yamipa dalër tajë ye' éna, kë a' éna ichökwa tö Skëköl a kâ etkë, e' dö'r wes duas döka mil eyök es, nies duas döka mil eyök, e' dö'r wes kâ etkë es. ⁹ Skëkëpa Jesús kablë', e' wä tköraë. Ie' datskene sulitane shulök mik Skëköl kî ikiane etä. E' kë dö'r tö ie' kablë' e' chowa ie' éna wes pë' welepa tso' ibikeitsök es. E' kë dö'r es. Ie' kë kî ikiane tö yi weir aishkuö ta. Ie' kî ikiane tö sulitane er mane'ü ie' a. E' wä panuk ie' tso' énaë. E' kuëkî ie' kam döne.

¹⁰ Erë ie' dö'rane, kë tköpa. Mik ie' datskene, etä e' këwö döraë kë e' biyö yëule wes akblökwakpa döwa nañewe es. Mik ie' de, etä kâ jai kôs blardaë tajë ta ichörawa kë wërpaia. I kôs tso' kâ jai a, e' ñardawa diardawa. E' sù kâ i' ena i kôs tso' iki, e' ñardawa sekka, kë i atukia. ¹¹ E' kôs erdawa es, e' ta çwes kë se' serpa batse'r e' tkëulewä darërëë Skëköl ë ä? ¹² E' këwö panuk se' tso' poë, e' dalewa se' e' chö senuk wes Skëköl kî ikiane es as ikëwö e' dö bet. Mik e' këwö de, etä kâ jai ñardawa ena i kôs tso' iä, e' diardawa erdawa bö' wa. ¹³ Erë Skëköl kablë' kâ jai pa'ali ena kâ i' pa'ali e' yuök se' a. Wëpa serke yësyëse, esepa ë serdaë eë. Eë i sulu kë ta'. E' wä paneke se' tö poë.

¹⁴ A yamipa dalër tajë ye' éna, a' tso' iyi ekkë wä panuk, e' dalewa a' e' tköwä darërëë senuk as mik e' këwö de, etä ie' tö a' kü senuk bërë ñita, kë iaulekâ, kë kî i sulu ttë ta'. ¹⁵ A' éna ianú tö Skëkëpa Jesús kam dö, ie' tso' iä ipanuk as s'tsatkër. Nies ttë e' kitat a' a' yëkuö kî s'yami Pablo dalër tajë se' éna e' tö. Ie' tö ikitat erbikë tajë me' Skëköl tö ie' a' e' wa. ¹⁶ Ttë i' kit Pablo tö yëkuö kôs kit ie' tö ekkë kî. Ie' ttë wele dö'r darërë, kë wä ar se' éna bet. Pë' welepa kë yöule buaë, kë e' tkëulewä buaë Jesucristo ttë a, esepa tö Pablo ttë darërë, e' wä shkul'wekewa wes ie'pa tö Skëköl ttë kitule yëkuö kî malepa, e' wä shkul'wekewa es. E' nu i kî ie'pa weirdaë siarë.

Ttë bata

¹⁷ A yamipa dalër tajë ye' éna, iyi ekkë kôs jchertke a' wä buaë. E' kuëkî a' e' kkö'nú pë'

sulusi ñe'sepa yöki as a' kë tö ie'pa ttö iütö. A' tso' erki as a' e' tkëulewä buaë S'tsatkëkwak mik, e' kë olo'yö a' tö. ¹⁸ Skëkëpa Jesucristo dö'r S'tsatkëkwak, e' er buaë chë se' a, e' ttë wa a' kî e' yuö. Ie' mik a' kî e' batsö bua'ie. iAs ie' kîkarka tajë j'ñe ta ena këkraë! Es e' idir.

Yëkkuö tsá kit Juan tö 1 Juan

Yëkkuö i' kit Jesús ttekölpa tsá e' eköl kié Juan e' tö. Ie' tö ikít Jesús mik erblökwakpa serke Asia e'pa a. I'ñe ta ká e' kié Turquia. Ie' tö ikít etá ie' dewatke kékëla. Ñies yëkkuö ská kit ie' tö döká tkël, e' böt dör tsitsir, böt dör blublu. Yëkkuö blublu e' et kié 'Jesús' Tté Buaé kit Juan tö' ena iët kié 'Í Kkayë' Jesucristo tö Juan a e' Pakë.'

Skéköl éna Jesús mik erblökwakpa dalër tajë ena íyi tajë buaé o' ie' tö ie'pa a Jesucristo batamik, e' pakë Juan tö yëkkuö i' kî. Ñies ie' tö iché tö mik se' ñi dalëritsöke etá se' wá ijcher tö Skéköl dör se' wák, e' kuekî se' kawötá ñi dalëritsök.

E' kúje ta ie' tö yëkkuö i' kit Jesús mik erblökwakpa a s'wöbla'ukwakpa kache tté wa esepa biyó choie. Ie'pa tö s'wöbla'weke tö Jesús kē dör wēs s'ditsō es. Ie'pa tö iché tö ie' wēr se' sū erē kē idōr se' es. Jesús mik erblökwakpa kē kane ie'pa ttō tšōk. Ie'pa dör s'kítō'ukwak. Skéköl Wiköl e' je' tö Skéköl ena ilá Jesucristo e'pa ttē mokî e' kkacheraē se' a. Es Juan tö iché yëkkuö i' kî.

Sene michoë mukwak

¹ Itso' eköl dör ttē tö sene michoë meke se' a e'. E' ttē pakeke ye' tö a' a yëkkuö i' kî. Tsawemi ta ie' tso'tke, erē i'ñe ta sa' tö iché a' a tö ie' ttō tšē' sa' tö, ie' sū' sa' tö ena i' o' ie' tö e' sū' sa' tö, ñies ie' ká' sa' tö sa' ulá wa. ² Ie' dör sene michoë mukwak, e' patkē'bitu S'yē tö ká i' a s'ditsōie e' kkachōk se' a, e' sū' sa' tö. E' kuekî sa' tö ie' ttē mokî e' pakeke a' a. Sa' tö iché a' a tö ie' tö sene michoë meke se' a. Ie' bak S'yē ta ñita kuaē kekraē, erē S'yē tö ie' kkayē' sa' a. ³ Es ie' sū' sa' tö, ittō tšē' sa' tö, e' ttē pakeke sa' tö a' a i' ta as a' bātsēwā sa' mik wēs sa' bātsulewā S'yē mik ena ilá Jesucristo mik es. ⁴ Yëkkuö i' shteke sa' tö a' a as a' tšē'r buaē mokîe.

Sene yēsēsē

⁵ Ttē wa Jesucristo tö sa' wöbla', e' wa pakeke sa' tö a' a, e' dör i': Skéköl dör buaē yēsēsē, kē kî i' sulu ta' wēs ká ñi kē a ká ttsetse ta' es. ⁶ E' kuekî se' e' chō tö se' bātsulewā ie' mik, erē se' tso'ia i' sulu wamblōk, e' ta se' tso' kachōk. Se' kē tö ttē mokî e' iutekū'. E' dör wēs se' serkeia ká ttsetse a es. ⁷ E' skéie, se' serke yēsēsē wēs ie' ser yēsēsē es, e' ta se' bātsē buaē ñi mik. Ñies ie' alá Jesucristo, e' pē wa se' pairirke se' nuí qos e' kî.

⁸ Se' e' chō tö se' kē tö i' sulu wamblēta', e' ta se' wák e' kītō'uke, ñies ttē mokî kē kū' se' er a. ⁹ Erē Skéköl ttō mokîe ena ie' dör yēsēsē. E' kuekî se' e' kkatéka ie' a, e' ta se'

nuí olo'yeraëitō se' kî, ñies sene sulu nuí qos paikleraëitō se' er a. ¹⁰ Se' e' chō tö se' kē tö i' sulu wamblēta', e' ta se' tso' ichōk tö Skéköl kachōta', ñies iwēnewā tö ie' ttē kē kū' se' er a.

2

¹ A' ye' ala'rla, ye' tso' ttē ikkē shtōk a' a as a' kē tö i' sulu wamblō. Erē se' wele tö i' sulu wamblō, e' ta s' tsatkökwak tso' eköl S'yē ska', e' dör Jesucristo dör yēsēsē e'. ² Jesucristo e' me'ttsā ttēwā se' skéie sene sulu nuí olo'yoie se' kî. Erē ie' kē kötēwā se' ē nuí kî, ñies ie' kötēwā ká ulitane wakpa nuí kî.

Se' kawötá ñi dalëritsök

³ Skéköl ttē dalöiëno e' dalöiekesō, e' ta e' wa se' wá ijcher buaē tö se' bātsē ie' mik. ⁴ Yi e' chō: "Ye' bātsē buaē Skéköl mik", erē ese kē tö ittē dalöieku', e' ta ie' tso' kachōk, kē ittō mokî. ⁵ Erē yi tö ie' ttē dalöieke, ese je' éna ie' dalër mokîe. Es se' wá ijcher tö se' bātsulewā ie' mik. ⁶ Yi e' chō: "Ye' tkérie Skéköl mik", ese kē senuk wēs Jesucristo sene' es.

⁷ A yamipa dalër tajë ye' éna, ttē dalöiëno shtekeyō a' a i', e' kē dör ttē pa'alí a' a. Tsāwe ta ttē e' yēnebā a' a. Ttē e' meneat ká iaiaē, e' tšēuletke a' wā, e' dör i': se' kawötá ñi dalëritsök. ⁸ Ttē e' meneat ká iaiaē, erē e' kēwō ska' ta se' er tso'ia wēs ká ttsetse a es, e' kuekî kē se' éna iwā ane buaē. Erē i'ñe ta se' er a ká ñirketke Cristo ttē mokî e' kuekî. Wēs Cristo éna se' dalëne, ñies wēs a' ñi dalër, e' wa iwēr wēsua tö ttē e' dör pa'alí.

⁹ Yi e' chō: "Cristo tö tö ye' er ñi'wē", erē ese éna iyami ar suluē, e' ta ie' er kam ñir, ie' er tso'ia ká ttsetse a. ¹⁰ Erē yi éna iyami dalër mokî, ese er a ká ñine buaē, kē i' tö ie' epamine sene sulu a. ¹¹ Erē yi éna iyami ar suluē, ese er tso'ia ká ttsetse a. Ie' e' wamblō suluē, kē ie' wá ijcher i' dör suluē. Ie' dör wēs s'shkōke ká ttsetse a es. Ká ttsetse kē tö ie' kawō mè ká sauk, e' kuekî kē ie' wá ijcher wē ie' mīrō.

A' kē kane er mukwā i' qos tso' ká i' a ese kî

¹² A ala'rla, a' nuí qos olo'yane a' kî Jesús batamik, e' kuekî ye' tso' yëkkuö i' shtōk a' a. ¹³ A' dör kēkēpatke, a' bātsē Jesús tso'tke tsāwe ta' e' mik, e' kuekî ye' tso' yëkkuö i' shtōk a' a. A duladulapa, a' e' ali'kā bē kî, e' kuekî ye' tso' yëkkuö i' shtōk a' a.

A ala'r, a' dör wēs ye' ala'rla es, a' bātsē S'yē mik, e' kuekî ye' tso' yëkkuö i' shtōk a' a. ¹⁴ A' dör kēkēpatke, a' bātsē Jesús tso'tke tsāwe ta' e' mik, e' kuekî ye' tso' yëkkuö i' shtōk a' a. A duladulapa, a' e' tkéwā darērē Skéköl ttē a, e' tso' a' er a, ñies a' e' ali'kā bē kî, e' kuekî ye' tso' yëkkuö i' shtōk a' a.

¹⁵ Kē a' er mukwā ká i' kî ena i' tso' ikî ese kî. Yi er mēwā ikî ese kē éna S'yē dalërta'. ¹⁶ Ĵi tso' ká i' a? E' dör i' qos tö s'wák dēr

sulu tsts'wēke buaē ese. Nies e' dōr i kōs wa s'wōbatsō kkechekesō tajiē ese. Nies e' dōr iyi tso' se' wā wa se' e' tso'kā tajiē ese. Iyi ekkē kōs tso' ká i' a, ese kē menebitū S'yē wā se' a, e' datse i sulu tso' ká i' a ese wā. E' kueki kē se' er mukwā iyi ekkē ki. ¹⁷ Ká i' erkewatke, nies i sulu kōs tō i' kō tō se' erkiōwēke ese erkewatke. Erē wēpa tō i' kiane Skēkōl ki ese wēke, esepa ser michoē.

¹⁸ A ye' ala'rla, ká i' erkewa e' kēwō dōketke. A' éna iane tō sa' tō a' a' iye' tō mik ká i' erkewatke, etā ekōl idatse kiē Cristo Bolōk. Es i'ne tā a' tō isueke tō tajiē Cristo bolōkpa tso', e' kueki se' wā ijcher tō ká i' erkewa e' kēwō dōketke. ¹⁹ Ie'pa bak se' éltēpa tā, erē ie'pa e' yélurne. E' wa iwēnewā tō ie'pa kē dōr mokj se' éltēpa. Ie'pa chōpa se' éltēpa mokj, e' ma ie'pa tso'ia se' tā. Erē ie'pa e' yélurne, e' wa iwēnewā wōshak tō ie'pa kē dōr se' éltēpa.

²⁰ Cristo dōr yi dōr batse'r ichōkle, e' tō a' batse'wē Wikōl Batse'r wa, e' kueki a' wā Cristo ttē mokjē e' jcher. ²¹ Ye' tso' yēkkuō i' shtōk a' a, e' wā kē dōr tō a' kē wā Cristo ttē jcher. E' skēie a' wā ie' ttē jcher buaē, e' kueki ye' tso' yēkkuō i' shtōk a' a. A' wā ijcher tō kachōkwakpa kē tō ttē mokj paketa'. ²² Etā wēpa dōr kachōkwakpa? Wēpa tō icheke tō Jesús kē dōr wē pairine'bitū idi' wa s'blúie e', esepa dōr kachōkwakpa. Esepa dōr Cristo bolōkpa, ie'pa tō S'yē ena ilā watēttsa e' kueki. ²³ Wēpa tō icheke tō Cristo kē dōr Skēkōl Alā, esepa tso' ie' watōktsa, nies ie'pa tso' S'yē watōktsa. Erē wēpa tō icheke tō Cristo dōr Skēkōl Alā, esepa tso' buaē S'yē tā.

²⁴ Cristo ttē mokj tsts' a' tō mik a' tō iklōō' tsawe tā, e' seū a' er a' kēkraē. E' wē a' tō es, e' tā a' serdaē batsulewā S'yē ena ilā mik kēkraē. ²⁵ I' muk Jesucristo kablē' se' a' e' dōr i': sene michoē e'.

²⁶ Ye' tso' yēkkuō i' shtōk a' a' a' a' e' e' kko'nū s'kitō'ukwakpa yōki. ²⁷ Erē Cristo tō a' batse'wē Wikōl Batse'r wa, e' tso'ie a' a, e' kueki ye' wā ijcher tō ie'pa kē tō a' kitō'wēpa. Wikōl Batse'r mēne a' a, e' tō a' er nī'wēke a' s ttē ikkē kōs wā a' buaē a' éna. Ttē wa ie' tō a' wōbla'wēke, e' dōr ttē mokj, kē dōr kache. E' kueki a' kē ki ikiane tō yi skā bitū a' wōbla'uk. Es a' senū batsulewā Cristo mik wēs Wikōl Batse'r tō a' wōbla'wēke es.

A' kē e' muktsa e' kitō'uk yi a i sulu wamblōie

²⁸ A ala'rla, a' senū batsulewā Cristo mik kēkraē a' kē suar ena a' kē jaēr ie' wōrkj mik idatskene etā.

²⁹ A' wā ijcher tō Cristo ser yēsēsē, e' kueki a' wā ijcher nies tō wēpa serke yēsēsē, esepa dōr Skēkōl alā'r.

3

¹ A' ittso tō wēkkē Skēkōl dōr S'yē e' éna se' dalēr, ie' tō se' kiē iwāk ala'r. Mokj se' detke

ie' ala'rie. Erē wēpa kē tō ie' dalōiē, esepa kē e' batsōta' ie' mik, e' kueki ie'pa kē éna iwā a'ne tō se' dōr ie' ala'r. ² A yamipa dalēr tajiē ye' éna, i'ne tā se' tso'tke Skēkōl ala'rie, aishkuō tā ie' tō se' mane'wēraē bua'ie, erē kam se' éna iwā a' tō wēs se' maneormi. Mik Cristo datskene, etā se' tō ie' wāk sueraē, e' kueki se' wā ijcher buaē tō se' dōraē wēs ie' wāk es. ³ Wēpa kōs tso' ttē e' wā panuk, esepa e' batse'uke sēnoie yēsēsē wēs Cristo ser es.

⁴ Yi tō Skēkōl ttē dalōiēno e' dalōsēwēkewa, ese tō i sulu wambleke. E' kueki wēpa tō i sulu wamblekeia, esepa tō Skēkōl ttē dalōiēno, e' dalōsēwēkewa. ⁵ A' wā ijcher buaē tō Jesucristo dē'bitū ká i' a se' nūi olo'yōk. Ie' kē tō i sulu wamblēta' yēs. ⁶ E' kueki wēpa tkērie Cristo mik, esepa kē ku'ia i sulu wamblōk. Erē wēpa tō i sulu wamblekeia, esepa kē wā Cristo suule mokj, ie'pa kē bats ie' mik. ⁷ A ye' ala'rla, a' kē e' muktsa e' kitō'uk yi a i sulu wamblōie. Yi serke yēsēsē, ese dōr yēsēsē wēs Cristo dōr yēsēsē es. ⁸ Erē yi tō i sulu wambleke, ese dōr bē icha. Ie' e' wamblō sulu kuaēmi', es ie' dōr kēkraē. E' kueki yi tō i sulu wambleke, ese dōr ie' icha. Erē Skēkōl Alā dē'bitū e' wā dōr bē kanē kōs e' olo'yōkwa. ⁹ Wēpa erblē Jesucristo mik, esepa kunene etōkichane Wikōl Batse'r wa, ie'pa dōr Skēkōl ala'r, e' kueki ie'pa wāk dēr wēs Skēkōl wāk es. E' kueki ie'pa kē seru'ia klōulewā i sulu ulā a. Ie'pa dōr Skēkōl ala'r e' kueki ie'pa kē a i sulu wamblēnukia. ¹⁰ Ĳ i' wa isuēmiso tō wēpa dōr Skēkōl ala'r ō bē ala'r? Wēpa kē ser yēsēsē, kē tō s'yamipa dalēritsē, esepa kē dōr Skēkōl ala'r.

Se' nī dalēritsō

¹¹ Kuaē, mik a' tsā erblē' Cristo mik, e'tami ttē i' tsts'bitū a' tō: se' nī dalēritsō. ¹² Kē se' kane nī sauk suluē wēs Caín tō iēl su' suluē es. Ie' dōr bē icha. Ie' tō iēl kōtwā. Ie' e' wamblō suluē erē iēl ser yēsēsē, e' kueki ie' tō ikōtwā.

¹³ A ye' yamipa, wēpa kē tō Skēkōl dalōiē esepa tō a' sueke suluē, e' tā kē e' ki' a' tkinuk. ¹⁴ Se' nī dalēritsōke e' wa iwēnewā tō Skēkōl tō se' er mane'wēttsa pa'alī. Kam se' erblō Skēkōl mik, etā se' dōr wēs s'duulewā es ie' a, erē i'ne tā se' dōr tsts'ka ie' a. Yi kē tō iyami dalēritsē, ese tso'ia wēs s'duulewā es ie' a. ¹⁵ Ie' a' wēpa kōs tō s'yamipa sueke suluē, esepa dōr s'ttōkwā wakpa. A' wā ijcher tō s'ttōkwā wakpa kōs kē wā sene michoē tā'. ¹⁶ Jesucristo e' me'ttsa ttēwa se' skēie, e' wa ie' tō iwā kachē tō wēs se' kawōtā nī dalēritsōk. E' kueki se' kawōtā e' muktsa s'yamipa kimuk se' wāk er wa dō s'ttēwā ie'pa skēie ekkē. ¹⁷ E' kueki yi wā iyi tso' ká i' a, ese tō s'yamipa suē tō iweirke, erē ie' er téwā darērē iyōki, kē tō i' kalmē ia,

e' tã tã çwes ie' ichëmi tã ie' éna Skëköl dalër?
 18 A ye' ala'rla, kã se' kãne nĩ dalëritsók kkõ
 ë wa, e' skéie se' kãwõtã nĩ dalëritsók mokjẽ
 iwawatke.

19-20 Se' nĩ dalëritsók, e' wa se' wã ijcher
 mokjẽ tã se' serke buaë wës Skëköl ttẽ mokj
 tã ichë es. Mikle tã se' wák er tã se' kcateke
 tã kã se' ku' iwã iutók buaë. Erë Skëköl dör
 se' er tsatã, ie' wã iyi ulitane jcher. E' kuëkj
 se' nĩ dalëritsók, e' tã se' er ttsë'rdaë buaë
 ie' wõã kã suane. 21 A yamipa dalër tajë ye'
 éna, se' er kã tã se' kkatë, e' tã se' ttsë'rmi
 buaë Skëköl wõã kã suane. 22 Ie' tã iutekesõ
 ena i wër buaë ie' wa ese wëkesõ, e' tã i
 kôs kiekesõ ie' a, e' meraëitõ se' a. 23 Ie' ttẽ
 dalöiëno, e' dör i': se' kãwõtã erblök ie' alã
 Jesucristo mik, nĩes se' kãwõtã nĩ dalëritsók
 wës Cristo tã se' a iyë'at es. 24 Wëpa tã ie' ttẽ
 dalöieke, esepa serke batsulewã ie' mik, nĩes
 ie' tso' batsulewã ie' pa mik. Ie' tã iWiköl me'
 se' a, e' wa se' wã ijcher tã ie' tso' batsulewã
 se' mik.

4

A' kã ttẽ ulitane wã sauk buaë tã mokj idir

1 A yamipa dalër ye' éna, tajë kachök wakpa
 tso' kã wa'ne e' chök tã ie' pa dör Skëköl
 ttekölpa. Esep a weblö buaë tã ie' pa dör
 Skëköl icha ö au. 2 Wëpa tã ichëkeka tã
 Jesucristo yõne s'ditsöie, esepa dör Skëköl
 icha. Es a' wã ijchermi tã wëpa a Skëköl
 Wiköl tso'. 3 Erë wëpa kã tã Jesús chë es,
 esepa kã a Skëköl Wiköl ku'. E' skéie Cristo
 Bolök wiköl tso' iarak. A' wã ittseule tã ie' pa
 esepa datske, itso' raktke i' nẽ tã kã i' a.

4 A ala'rla, a' dör Skëköl icha. Ie' Wiköl tso'
 a' a, e' diché tajë tkõkã yi tso' wëpa kã tã ie'
 dalöietã esepa a e' tsatã. E' kuëkj a' e' alëkã
 kachök wakpa nẽ pa kã. 5 Ie' pa kã tã Skëköl
 dalöië, e' kuëkj ie' pa tã tã s'wõbla'wëke ttẽ ese
 wa. Imalepa tã ie' pa ttẽ tseke buaë. 6 Erë
 se' kã dör es, se' dör Skëköl icha. Wëpa batsë
 ie' mik, esepa tã se' ttẽ tseke buaë. Wëpa kã
 dör ie' icha, esepa kã tã se' ttẽ ttsepa. E' wa
 sã isuëmi tã yi tã s'wõbla'wëke ttẽ mokj wa
 Wiköl Batse' r wa, ö yi tã s'wõbla'wëke kache
 ttẽ wa.

Skëköl tã se' dalëritseke tajë

7 A yamipa dalër tajë ye' éna, Skëköl tã se'
 a diché mẽ nĩ dalëritsoie, e' kuëkj se' kã nĩ
 dalëritsók. Wëpa nĩ dalëritsõtã, esepa dör ie'
 icha, nĩes ie' pa batsë ie' mik. 8 Skëköl wák
 éna s' dalër, es ie' dör, e' kuëkj wëpa kã nĩ
 dalër, esepa kã bats ie' mik. 9 Ie' tã ilã eköl
 ëme e' patkë' kã i' a as sene michoë dö se' ulã
 a ilã batamik, e' wa ie' tã se' a iwã kaché tã
 se' dalër ie' éna. 10 Skëköl dalër se' éna, e' kã
 dör iwã. Iwã dör tã ie' tã se' dalëritsë tã ilã
 patkëitõ ttëwã se' skéie as se' nũ olo'yar.

11 A yamipa dalër tajë ye' éna, ekkë Skëköl
 tã se' dalëritsë, e' kuëkj se' kã nĩ dalëritsók.

12 Kã yi wã ie' sule iwõbla wa, erë se' nĩ
 dalëritsók mokjẽ, e' tã e' wa iwënëwã tã ie'
 batsulewã se' mik ena se' nĩ dalëritsók wës
 ie' kã ikiane es. 13 Ie' tã iWiköl me' se' a, e' wa
 se' wã ijcher tã se' batsulewã ie' mik ena ie'
 batsulewã se' mik. 14 Nies sa' tã isũ tã S'yë tã
 ilã patkë' kã i' a sulitane tsatök. I cheke sa'
 tã, e' dör mokj. 15 Wëpa tã iklõ'wë tã ichëke
 tã Jesús dör Skëköl Alã, esepa mik Skëköl
 batsulewã, nĩes ie' pa batsulewã ie' mik.

16 Es se' wã ijcher ena iklõ'wësõ tã Skëköl
 éna se' dalër tajë. Këkraë ie' wák éna se'
 dalër tajë. Wëpa éna s'malepa dalër ena
 ie' dalër, esepa batsulewã ie' mik ena ie'
 batsulewã ie' pa mik. 17 Se' nĩ dalëritsók wës
 ie' kã ikiane es, e' tã es se' serke yësyësë kã
 i' a wës Jesucristo ser es. Se' serke es as kã
 se' suar s' shulirke e' këwõ yökj. 18 Se' suane
 Skëköl yökj, e' tã e' wa kiane chë tã se' éna
 iane tã se' weirdaë i sulu wamblekesõ ese
 nũ kã. Erë wëpa éna ie' dalër ena s'malepa
 dalër, esepa kã suane ishulirketke aishkuõ
 tã e' yökj. E' kuëkj wëpa suane e' yökj, e'
 wa kiane chë tã kãm ie' pa éna ie' dalër ena
 s'malepa dalër buaë wës ie' kã ikiane es.

19 Skëköl tã se' dalëritsë kewe, e' kuëkj se'
 nĩ dalër. 20 Se' e' chõ tã se' éna ie' dalër, erë
 s'yamipa erblöke Jesús mik, esepa suëkesõ
 suluë, e' tã se' tso' kachök. S'yami suësõ, ese
 kã dalër se' éna, e' tã çwes Skëköl kã sune
 s'wã e' dalërmie se' éna? E' kuëkj se' wã ijcher
 tã se' e' chõ es, e' tã s'tso' kachök. 21 Ie' tã ttẽ
 i' me'at se' a dalöië: yi éna Skëköl dalër, ese
 kã iyamipa dalëritsók nĩes.

5

*Se' erblö wa se' e' alõkã i sulu tso' kã i' a
 ese kã*

1 Wëpa kôs tã iklõ'wë mokjẽ tã Jesús dör
 wë pairne'bitũ idi' wa s'blúie e', esepa dör
 Skëköl ala' r mokjẽ. Yi tã iyë dalëritseke, ese
 tã ilã' r dalëritseke nĩes. 2 Skëköl dalër se' éna
 ena ittẽ dalöiëno e' wã iutekesõ, e' wa se' wã
 ijcher tã mokj se' tso' Skëköl ala' r dalëritsók
 nĩes. 3 Skëköl dalër se' éna e' wã dör tã ittẽ
 dalöiëno e' wã iutekesõ. Ie' ttẽ dalöiëno, e' kã
 dör darërëe se' a iute. 4 E' wã dör tã wëpa dör
 Skëköl ala' r, esepa e' alõkã i sulu tso' kã i' a
 ese kã. Se' erblöke Jesús mik, e' wa se' a diché
 mène e' alokã i sulu kôs ese kã. 5 Wëpa tã
 iklõ'wë mokjẽ tã Jesús dör Skëköl Alã, esepa
 ë e' alõkã i sulu kôs tso' kã i' a ese kã.

6 Jesucristo dë'bitũ kã i' a, e' wõsuk Juan tã
 di' a, nĩes ie' kõtëwã krus mik ipë tene tajë;
 e' wa se' tã isueke tã ie' dör Skëköl Alã. Ie'
 kã dë'bitũ wõskuë ë, nĩes ie' dë'bitũ ttëwã pë
 tene tajë. Skëköl Wiköl tã se' a ikkacheke
 tã mokjẽ idir, ie' ttõ mokjẽ këkraë e' kuëkj.
 7 Jesucristo dör Skëköl Alã, e' wã kkayëne
 se' a iyi mañatökicha wa. 8 Skëköl Wiköl tã
 ichëke se' a tã mokj idir, nĩes ie' wõsune di' a,

ñies ie' kötəwā krus mik ipë tēne; ttë mañat e' tō icheke ñikkēē. ⁹ S'ditsō ttë klō'wēsō, e' yitā Skēkōl ttë klō'wēmīsō buaē, e' dōr ibua'ie e' kuekī. E' dōr ie' Alā chēitō se' a e' ttē. ¹⁰ Yi erblōke ie' alā mik, ese wā ijcher buaē tō mokī Jesūs dōr ie' Alā wēs ie' tō iyē' es. Erē yi kē tō iklō'wē, ese tō Skēkōl sueke kachōkwakie, ie' kē tō ittē klō'wē e' kuekī. ¹¹ Ttē e' dōr i' es: Skēkōl tō sene mīchoē meke se' a ie' Alā batamik. ¹² Yi batsulewā ie' Alā mik, ese wā sene mīchoē tso'. Erē yi kē ku' batsulewā imik, ese kē wā itā'.

Ttē bata

¹³ Ye' tso' yēkkuō i' shtōk a' erblōke Skēkōl Alā mik esepa a as a' ēna iar buaē tō a' wā sene mīchoē tso'.

¹⁴ E' dōr es, e' tā kē se' suane ilē kiōk Skēkōl a. E' wā dōr tō se' wā ijcher tō ilē kiēsō ie' a e' dōr i kiane ie' kī ese, e' tā ie' tō ittsē. ¹⁵ Se' wā ijcher tō ie' tō ittsē, e' tā se' wā ijcher tō i kiēsō ie' a, e' detke se' ulā a.

¹⁶ Yile tō isuē tō iyami erblōke Cristo mik, ese tso' i sulu wamblōk, erē e' kē kī ie' kichatēnuk aishkuō tā, e' tā a' kawōtā ikiōk Skēkōl a i kī tā ie' tō inuī olo'yeraē i kī tā sene mīchoē meraēitō iā. Erē i sulu tso' et, e' nuī kē olo'yepa Skēkōl tō se' kī, e' nuī kī se' kichatērdaē wake'. Ye' kē tō icheku' tō a' tō ikiō yi tō i sulu e' wamblē ese kī. ¹⁷ I sulu kōs wamblekesō, e' dōr suluē S'yē wōa. I sulu wamblekesō kōs e' nuī olo'yēmītō se' kī. Erē i sulu chēyō ñe' ē nuī kē olo'yepaitō se' kī.

¹⁸ Se' wā ijcher tō wēpa wā Skēkōl tso' iYēie, esepa kkō'neke Skēkōl Alā tō as bē kē a ie'pa or wēs, e' kuekī ie'pa kē tō i sulu wamblēia. ¹⁹ Se' wā ijcher tō se' dōr Skēkōl icha, ñies se' wā ijcher tō pē' malepa kōs tso' klōulewā bē ulā a. ²⁰ Ñies se' wā ijcher tō Skēkōl Alā dē'bitū ká i' a, e' tō se' er ñi'wē as se' e' batsō yi dōr Skēkōl ichōkle e' mik. I'ñe tā se' serke batsulewā yi dōr ichōkle e' mik, se' batsulewā ilā Jesucristo mik e' wa, e' dōr Skēkōl ichōkle ena sene mīchoē e' mukwak. ²¹ A ala'rīa, a' e' kkō'nú, iyi diōkōl tso' dalōiē ese kōs yōkī.

Yëkkuö skà kit Juan tö i' ta ide böt 2 Juan

Yëkkuö i' kit Jesús ttekölpa tsá e' eköl kiè Juan e' tö. Ie' tö yëkkuö skà kit dökà tkël. Pè' wëlepa tö ibikeitsè tö ie' tö yëkkuö i' kit alaköl eköl ena ila'rla e'pa a. Erë iëltëpa tö ibikeitsè tö "alaköl" ena "ala'rla" e' wà kiane chè Skëképa Jesús icha erule wële. E' kuëkì wëlepa tö ibikeitsè tö ie' tö ikit Skëképa icha erule wële a.

S'kitö'ukwakpa dë'mi Jesús mik erblökwakpa shuà e'pa kè tö s'wöbla'wëku' Jesús tté buaë e' wa. Ie'pa éna Jesús mik erblökwakpa tsakmi ñalà sulusi kì. E' kuëkì Juan tö yëkkuö i' kit pè' ñëkkëpa biyó choie ie'pa a. Ñies ie' tö iché tö Jesús mik erblökwakpa kawötà ñi dalëritsök.

Shkë'wë

¹ A tayë*, be' shukitbak Skëköl tö. Ye' kiè a' tö blë'këképa, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a ena be' ala'r a. Mokjè a' dalër tajë ye' éna. Ñies wëpa tö Skëköl tté mokj e' klö'wë, esepa kôs éna a' dalër tajë. ² Ttè mokj e' tso' se' kôs er a, e' tso' se' tã kekraë, e' kuëkì sa' éna a' dalër tajë. ³ Skëköl dör S'yë ena ilà Jesucristo, as e'pa er buaë chö a' a ena a' saù er siarë wa. As ie'pa tö sene bërë mù a' serke tté mokj a ena ñi dalëritsè a, esepa kôs a.

Se' kawötà ñi dalëritsök

⁴ Ye' wà ijchënewà tö be' ala'r wëlepa tso' S'yë tté mokjè, e' wà dalöiök buaë wës ie' tö ime'at se' a es. E' tö ye' ttsë'wëke buaë. ⁵ A tayë, ye' tö be' a iché tö se' ulitane kawötà ñi dalëritsök. Ttè e' kè dör tté dalöiëno pa'alì shtekeyö a' a. E' dör tté yënebitü se' a tsawe e'. ⁶ Se' serke yësyësë wës Skëköl tté dalöiëno tö iché es, e' tã se' tso' Skëköl dalëritsök mokjè. Ie' tté dalöiëno tö iché tö se' kawötà ñi dalëritsök. Ttè e' ttsë'bitü a' tö tsawe.

S'wöbla'ukwakpa kache tté wa

⁷ Tajë s'kitö'ukwakpa tso' ká wa'ñe. Ie'pa tö icheke tö Jesucristo dë', erë kè idë'bitü s'ditsöie. Yi tö icheke es, ese dör s'kitö'ukwak ena Cristo Bolök. ⁸ A' e' kkö'nú pè' esepa yökj as sa' kaneblë' a' shuà, e' kè wà weirwa éme. Ye' kì ikiane tö iské mù dō a' ulà a' sèraa.

⁹ Ttè wa Cristo tö s'wöbla', e' kè klö'wëku'ia yile tö erë ikj kuötkékaitö tajë kôs Cristo tö iyé', e' tsata, e' tã ese kè batsulewà Skëköl mik. Erë yi e' tkéwà darërëe Cristo tté mokj a, ese batsulewà S'yë mik ena ilà mik. ¹⁰ Yile de a' ska' kè wà Cristo tté mokj mir, etã kè ese a' wëshkë char, kè ishke'wà. ¹¹ Yi tö ishke'wë, ese tö i

sulu wamblekeitö e' kimeke. E' kuëkì esepa kè shkë'wà.

Juan e' chëat

¹² Tajë ye' wà íyí tso' chè a' a, erë kè ye' éna ishtak yëkkuö kì. Ye' mú mi' a' ska' tã se' tö iwà chëmi ñi a. Es se' ttsë'rdaë buaë shütë.

¹³ Be' èl shukitbak Skëköl tö, e' ala'r tö be' shkë'wëmi.

* 1:1 tayë: Es Juan tö Skëképa icha erule a' ie' tso' yëkkuö i' shtök e'pa kiè.

Yëkkuö skà kit Juan tö i' ta ide mañat 3 Juan

Juan tö yëkkuö et ena bôt kit e' wák tö i' kit. Ie' tö ikit isini' eköl kiè Gayo e' a. Ie' tö yile patkë' Gayo ska' Jesús tté buaë pakök erë wëm eköl e' ttsôkà tajë kiè Diótréfes e' kě éna Juan tö ipatkë' e' pa kiakwa. E' kě mène buaë Juan a, e' kuëkì ie' tö yëkkuö i' kit Gayo a. Ie' wôa iwëne buaë tö Gayo tö s'wöbla'ukwakpa kiekewà buaë e' chak ie' éna Gayo a ena ie' kì ikiane tö e' kì wë Gayo tö es. E' kuëkì ie' tö yëkkuö i' kit.

Shkë'wë

¹ A Gayo, ye' dör blë'këkëpa, e' tso' yëkkuö i' shtök be' a. Ye' éna be' dalër tajë Jesús tté mokì e' kuëkì.

Juan tö Gayo kíkëkà buaë

² A yami dalër tajë ye' éna, ye' tso' ikiök Skëköl a tö be' mú mir buaë i' kôs tso' be' wà e' a, ena be' mú tso' buaë kě duôta' wës be' er tso' buaë Skëköl ta es. ³ Mik s'yamipa wëlepa dë' ye' ska', età e' pa tö ye' a iyë' tö be' serke buaë këkraë yësyësë wës Skëköl tté mokì ie' ichë es. E' tö ye' ttsë'wëke buaë. ⁴ Këkraë mik ye' tö ittse tö wëpa dör wës ye' ala'r es, esepa serke buaë yësyësë wës Skëköl tté mokì tö ichë es, età e' tö ye' ttsë'wëke buaë tkôkà íy ulitane tsàta.

⁵ A yami, be' dalër tajë ye' éna, s'yamipa shkôke ká wa'ñe Jesús tté buaë pakök, esepa kiekewà be' tö buaë këkraë, bua'iewà wëpa kě sùle be' wà esepa. ⁶ Ie' pa wëlepa dene sa' ska', e' pa tö be' paké Skëkëpa Jesús icha erule e' pa a tö be' éna ie' pa dalër tajë. Ye' tö be' a ichë tö ie' pa esepa kì kímú. I' kôs kiane ie' pa kì shkoie Jesús tté buaë pakök, ese kôs wa ie' pa kímú. Ie' pa kímú er bua' wa wës Skëköl kì ikiane es. ⁷ Ie' pa mi'ke ká wa'ñe kanëblök Jesucristo a, ie' pa kě tö i' kieta' pë' kě tö Skëköl dalöieta' esepa a. E' kuëkì ie' pa kímú. ⁸ Se' ulitane kawôta' ie' pa kímuk, i' kôs kiane ie' pa kì e' wa. Es se' kôs tö ie' pa kimekeñak Jesús tté mokì e' wà pakök.

Diótréfes dör se' e' ttsôkà tajë ese

⁹ Skëkëpa Jesús icha erule serke a' ká a, e' pa a ye' tö yëkkuö kit. Erë wëm tso' eë eköl kiè Diótréfes, e' wöbatsö e' tkôkà imalepa wökirie, e' kuëkì kawô mène ye' a Jesús ttekölíe, e' watétsaitö. ¹⁰ E' kuëkì mik ye' de a' ska', età i' sulu wamblë ie' tö, e' cherakayö a' ulitane kukua. Ie' tso' kachök ye' ta. E' kúie ta mik s'yamipa de a' weblök, età e' pa kě kiëwà ie' tö. A' wëlepa éna ie' pa kiakwa e' pa wöklö'wëkeitö, uyekettsaitö Skëkëpa Jesús icha erule e' shüa.

¹¹ A yami dalër tajë ye' éna, i' sulu wambleke pë' tö, ese kě wamblar be' tö. E' skéie pë' ser buaë yësyësë, es be' senü buaë yësyësë. Yi serke yësyësë, ese dör Skëköl icha. Yi e' wamblö sulu, ese kě bätse Skëköl mik.

¹² Sulitane tö icheke tö wëm kiè Demetrio, e' dör pë' buaë. Ie' serke buaë yësyësë wës Skëköl tté mokì tö ichë es. E' wa iwënewà tö ie' dör pë' buaë. Nies sa' tö ichë tö ie' dör pë' buaë. Be' wà ijcher tö i' kôs cheke sa' tö e' dör mokì.

Juan e' chëqt

¹³ Ye' wà íy tso' tajë chë be' a, erë kě ye' éna ishtak yëkkuö kì. ¹⁴ Ye' mú mi' be' ska' bet, e' wa ye' tö be' a iwà chë.

¹⁵ As be' ttsë'r buaë. Íe s'yamipa tö be' shkë'wëmi. S'yamipa tso' be' ska', e' pa shkë'ú ña eköl eköl.

Yëkkuō kit Judas tō Juan

Yëkkuō i' kit Judas tō. Kē s'wā ijcher mokjē tō yī dōr ie'. Erē welepa tō ibikeitsē tō Jesūs ttekōlpa tsā e' ekōl kiē Judas cheke Lucas tō (Lucas 6.16; Hechos 1.13), e' tō ikit. Pē' taijē tō ibikeitsē tō ie' dōr Jesūs ēl ekōl wēs Santiago es. Mateo 1.55 ena Marcos 6.3 e' tō Jesūs ēl kiē Judas e' chē, e' kueki welepa tō ibikeitsē es.

Judas tō yëkkuō i' kit Jesūs mik erblōkwakpa a, ie'pa a s'wōbla'uk kache ttē wa, esepa biyō choie. Pē' esepa dē'bitu e' chōk tō ie'pa dōr Jesūs mik erblōkwakpa erē ie'pa dōr s'kitō'ukwakpa ēme. Ie'pa ki Jesūs mik erblōkwakpa kiane tsēmi ñala sulu ki. E' chōk Judas tso' ie'pa a tō a' e' kkō'nū iyōki. Ie'pa esepa tō s'wōbla'weke tō Skēkōl éna se' dalēr taijē ena i sulu nu' tso' se' ki e' olo'ya'itō s'ki, e' kueki se' a i sulu ki wamblērmī. Judas tō ichē tō e' kē dōr es. Kā iaiāē wēpa bak e' wamblōk suluē e'pa we'ik Skēkōl tō siarē. E' sū ie' tō s'kitō'ukwakpa ñe' we'ikeraē. E' kkachak Judas éna Jesūs mik erblōkwakpa a e' kueki ie' tō yëkkuō i' kit.

Shke'wē

¹ Ye' dōr Judas, ye' dōr Jesucristo kanē méso, ñies ye' dōr Santiago ēl, e' tso' yëkkuō i' shtōk a' a. Skēkōl dōr S'yē tō a' klōō'bak ie' ala'rie. Taijē a' dalēr ie' éna. Jesucristo tso' a' tsatkōk i sulu kōs yōki. ² As Skēkōl tō a' saū er siarē wa ena sene bēre kī mū a' a. Ñies as a' kī ñi dalēritsō taijē.

Jesús ttē buaē, e' tsatkō

³ A yamipa, a' dalēr taijē ye' éna. Kewe ta ye' ibikeitsē yëkkuō shtōk a' a se' tsatkēne e' ttē pakoie. Erē ye' ittē tō ye' kawōta kkōchōk a' a tō ttē mik se' erblōke e' tsatkō kekraē. Ttē e' meneat etōkicha ēme s'batse' rpa a' kkō'nē kekraē. ⁴ Pē' welepa dewā a' shuā, erē a' kibiepa kē wā ijcher tō e'pa dōr s'kitō'ukwakpa. E' kueki ye' tso' yëkkuō i' shtōk a' a. Esepa kē tō Skēkōl dalōietā' mokjē. Ie'pa tō icheke tō ie' er buaē chē se' a, e' kueki i sulu kōs wamblak se' éna, e' wamblēmiso, kē ulē klōule. Erē kē idōr es. Ttē e' wa ie'pa tō Skēkōlpa Jesucristo dōr se' blū ekōl ē, e' dalōsēwēwā. Kā iaiāē Skēkōl tō iyē'bak iyëkkuō kī tō esepa kōs wōmeuletsatke weinuk aishkuō tā. E' kueki ye' tso' a' a ichōk tō Jesūs ttē buaē tsatkō ie'pa esepa yōki.

Skēkōl tō i sulu wamblōkwakpa we'ikeraē

⁵ A' wā ijcher tke buaē, erē ye' éna ichakne a' a, as a' éna iarne tō Skēkōl tō Israel aleripa tsatkē'ttsā egiptowak ulā a, yē'ttsā Egipto. E' ukuōki tā ie'pa wēpa kē erblēne ie' mik

e'pa eo'waitō. ⁶ Ñies a' éna ianū tō Skēkōl biyōchōkwakpa, e'pa welepa tō kanē mēne ie'pa a, e' olo'yē tā ie' yēlur wē ie'pa bak senuk eē. E' kueki ie' wā ie'pa tso' wōtēule stui kē a. Eē ie'pa tso' moule tabechka kē butstā'ttsā yōbiē ese wa. Eē ie'pa tso' ikichatērke e' kēwō panuk. ⁷ Es ñies a' éna ianū tō Sodoma ena Gomorra wakpa, ñies kā tso' tsinēt ie'pa o'mik e' wakpa, e'pa bak trēnuk taijē ena e' ya'uk suluē. E' kueki Skēkōl tō ie'pa kōs we'ik michōē bō' wa. Ie'pa wa ie' tō ikkachē tō i tkōraē i sulu wamblōkwakpa tā'.

⁸ Es ñies wēpa chōk ye' tso' a' a, esepa e' wamblō suluē. Ie'pa e' ia'ukekā trē wa tā ichekerakitō tō e' kkayēne ie'pa a kab-suē a. Ñies Skēkōl ttē watekerakitō ena ibiyōchōkwakpa olo tā' taijē, e'pa chekerakitō suluē. ⁹ Kā iaiāē mik Moisés blēnewa, etā bē kī inū kiane, erē Skēkōl biyōchōkwak wōkir ekōl kiē Miguel, e' kē tō imē ie' a, e' kueki ie'pa ñi iutē iki. Miguel dōr Skēkōl biyōchōkwak olo tā' taijē ese, erē ie' kē wā bē yēne suluē as ikichatēr. Ie' tō ichē ia: "Skēkōl tō be' uñū." E' ē chē Miguel tō ie' a. Etā ŷwēs wēpa chōk ye' tso' esepa tō Skēkōl biyōchōkwakpa chēmi suluē? ¹⁰ I kē ane ie'pa éna, i kē jcher ie'pa wā, ese kōs cheke suluē ie'pa tō. Erē i jcher ie'pa wā iwākpa er wa, ese wambleke ie'pa tō kē wā bikeitsule wēs iyiwak es. E' kueki ie'pa weirdaē siarē aishkuō tā.

¹¹ Iwēstela ina ie'pa tā! Ie'pa e' wamblō suluē wēs Caín e' o' es. Ie'pa tō ttē mokjē olo'yē inukōl klō'wōie wēs Balaam es. Ie'pa tō Skēkōl dalōsēwēwā wēs Coré tō Moisés dalōsēwēwā es. E' kueki aishkuō tā ie'pa weirdaē siarē wēs Coré es. ¹² Mik a' ñi dapa'uke chōk di'yōk ñita er bua' wa Cristo kōtēwā e' kēwō tkō'uk, etā e' sulu'wēkewā ie'pa tō wēs ie' wamblōrak ese wa. Ie'pa kē jaēr i sulu wamblōk kawō e' a. Ie'pa er me'rie iwākpa ē kkō'nuk. Ie'pa dōr s'kitō'ukwakpa wēs kalī dami siwā wa taijē, erē kē iwā yēr yēs es. Ie'pa dōr wēs kal kē wōr tā' mik iwōrke e' kēwō ska' es. Ie'pa dōr wēs kal ponettsā iwiē e' sirwā es. ¹³ Ie'pa tō i sulu wambleke kē jaēr tā', e' uyekkerakitō wēs dayē tō iyi tso' kōs ie' a' e' uyētsā u'rki es. Ie'pa dōr wēs bēkwō kē ku'ar ek tsini ēme es. Skēkōl wā kā tso' ie'pa a' tsettsēe, eē ie'pa wōtēdawa kē yērpattsaia.

¹⁴ Adán aleripa de ie' i itōki dōkā kul, e' shuā wēm ekōl bak, e' kiē Enoc. Ie' tō pē' sulusi esepa yē' i' es Skēkōl ttekōlie: "Ye' ttō tso'. Skēkōl dōraē ibiyōchōkwakpa batse'r taijē shute e'pa tā ¹⁵ sulitane shulōk. Pē' sulusipa kē tō ie' dalōieku' tō i sulu wambleke tō ie' cheke suluē, esepa kōs wōmerattsa ie' tō weinuk." ¹⁶ Wēpa chōk ye' tso' a' a, esepa wa iyi ulitane wēr suluē, iyi ulitane tō ie'pa

kköchöwëke. Ì sulu kiane ie'pa kî wamblè
ese wamblekerakitö. Ie'pa e' ttsöka tajë.
Ñies s'malepa dakîñekerakitö ttè ttsë'r bua'
ese wa as tö iù wës ie'pa kî ikiane es.

A' e' tköwä darërëë Skëköl ttè a

¹⁷ Erë a yamipa, a' dalër tajë ye' éna. Ì
yë' Skëképa Jesucristo ttekölpa tsá e'pa tö, e'
ska' a' er anú. ¹⁸ Ie'pa tö se' a iyë': "Mik
ká i' erkewatke, etä s'wayuökwakpa datse
tajë. Ie'pa serdaë wës ie'pa wák dër suluë
kî ikiane senuk es." ¹⁹ Ye' tö a' a ichè tö pë'
esepa tso' a' shüa a' blabatsök. Ie'pa sërke
wës ie'pa er tö ikieke iä es. Skëköl Wiköl kè
kü' ie'pa ta.

²⁰ Erë a yamipa dalër tajë ye' éna, ttè
batse'r ichökle mik se' erblöke, e' a a' kî er
diché iö. A' ttö Skëköl tä Wiköl Batse'r wa.
²¹ Skëképa Jesucristo tö se' suë er siarë wa,
e' kuekî sene michoë döraë se' ulä a aishkuö
tä, e' wä panuk se' tso' er bua' wa. E' dalewa
kè a' éna ichökwa tö Skëköl éna se' dalër tajë,
e' a a' e' tköwä darërëë.

²² A' wépa erblöke Jesús mik, erë ibikeit-
sekeia bôtbôt, esepa saü er siarë wa tä ie'pa
kimú. ²³ A' wépa skà mi'ketke ì sulu a, esepa
tsatkó wës s'ñarkewa ese tsatkësö es. A' wépa
skà tso' ì sulu wamblök tajë ichök, esepa saü
er siarë wa tä ikimú, erë a' tso' erkî dö' a'
armi ì sulu wambleke ie'pa tö e' a. Ì sulu
wambleke ie'pa tö, e' yökî a' suanú tajë; e' kè
kiarwä a' a' elkela wë'ia.

Ttè bata

²⁴ Skëköl è a se' kkö'narmi as kè s'armine ì
sulu a. Ie' è a se' nuì olo'yarmi as se' dö ie'
olo tajë e' wörkî ttsë'ne buaë wa, kè kî ì sulu
tä yës. E' kuekî ie' kîkôkasö ttè bua' wa. ²⁵ Ie'
kîkôkasö Skëképa Jesucristo batamik. Ie' dör
eköl éme. Ie' dör S'tsatkôkwak. Tsawe tä, j'ñe
tä, ñies dö kékraë ie' olo tä' tajë, ie' diché tä'
tajë iyi ulitane tsata. Ie' dör se' blú tajë. As
sulitane tö ie' kîkôka er bua' wa kékraë. Es
e' idir.

Ì kkayë' Jesucristo tö Juan a, e' tté paké Apocalipsis

Jesús ttekölpa tsá eköl kié Juan e' tö yëkküö i' kit. Ie' bak klöulewá dayénane kié Patmos eë. Eë ie' bak senuk mik ie' tö yëkküö i' kit eë.

Jesucristo wák tö Juan ka' ishtëk. Ì kos kkayëne ie' a ena yëne ie' a kabsueie, e' shtëk Jesucristo tö ie' ka'. Mik Jesucristo e' kkayë' ie' a kabsueie eë tö ika' yëkküö i' shtëk Skëképa icha erule erule döká kul serke ká kua'kí kua'kí tso' Asia shüa e'pa a.

E' k'íie ta' Satanás ñippöke Skëköl ta' wës e' ukuö miria Juan këwö ska' ena e' ukuöki, e' paké ie' tö yëkküö i' k'í a Jesús mik erblökwakpa wá ijcher tö Skëköl ena Jesucristo e' alöraká da'áie Satanás ena iklépa k'í.

Shkéwë

¹ Ttë shtëk ye' tso' yëkküö i' k'í e' dör ì kkayë' Skëköl tö Jesucristo a as ie' tö ikkachöne ikané mésopa a as ie'pa éna iar tö ì tköräe bet. Ye' kié Juan, ye' dör Cristo kané méso. Ie' tö ibiyöchökwak patké' eköl ye' ska' íyi ikké kkachök ye' a. ² Ì kos sué ye' tö, e' shteke ye' tö yëkküö i' k'í saraq. Ye' tö a' a iché tö e' dör Skëköl tté mokí, ñies e' dör tté mokí kkayë' Jesucristo tö e'.

³ Ì shteke ye' tö yëkküö i' k'í, e' wá döketke bet. E' kuékí wépa tö iaritseke ena ittseke ena iwá iuteke, ayécha buaë esepa.

⁴⁻⁵ Ye' tso' yëkküö i' shtëk Skëképa Jesús icha eruleë serke ká kua'kí kua'kí döká kul atë Asia e'pa a. Skëköl ena iWiköl ena Jesucristo, as e'pa er buaë chö ena sene bërë mü a' a. Skëköl e' tso'tke tsawe ta, i'ñe ta, ñies kekraë. Wikölpa Kul* tso' wé Skëköl tkër s'blúie e' wörki. Jesucristo tö Skëköl tté cheke yësyëse kekraë. Ie' dör s'duulewá e' tsá shkenekane sulitane yökí kewe e'. Ie' dör ká ulitane blúpa e'pa blú. Ie' éna se' dalër tajë. Ie' kötwá, ie' pé tène se' skéie, e' wa ie' tö se' tsatkéë sene sulu nui ulá a. ⁶ Ie' tö se' shukit as se' dö s'blúpaie ena sacerdotepaie kaneblök Skëköl dör ie' yë e' a. Jesucristo olo ta' tajë, ie' diché ta' tajë, as sulitane tö ie' k'iköká kekraë. Es e' idir.

⁷ ¡ittsö! Jesucristo datse mö a.

Sulitane tö ie' sueraë,

ñies wépa tö ie' kötwá, ie' tkë'rakitö kuaböt wa,

e'pa tö isueraë.

Mik ká ulitane wakpa tö isué,

eë ie'pa iuraë siarë suane yökí.

Es iwá tköräe. Es e' idir.

⁸ Skëköl diché ta' tajë íyi ulitane tsáta, ie' tso'tke tsawe ta, i'ñe ta, ñies kekraë. Ie' tö iché: “Ye' dör íyi wí ena íyi bata.”

Juan tö Jesucristo sué kabsueie

⁹ Ye' dör a' yami Juan, e' batsulewá Jesús mik e' wa ye' tso'ñak a' ta wépa blúie Skëköl tso' esepa shüa. Ñies ye' tso'ñak weinuk a' ta ena idalé'ttsök a' ta er bua' wa. Ye' tö s'wöbla'wé Skëköl tté wa, ñies ye' tö Jesús tté paké sulitane a, e' kuékí ie'pa tö ye' uya'mi senuk dayë nane kié Patmos e' a. ¹⁰ Skëképa Jesús diwö, e' dör Domingo, e' këwö ska' ta Skëköl Wiköl de ye' k'í tajë, eë ye' ittse ye' tsikka tö yi tté ye' ta, e' ttö dör darërëe wës dukblar es. ¹¹ Ie' tö ye' a' iché: “Ì sueke be' tö, e' shtë yëkküö k'í ta ipatkömi Skëképa Jesús icha eruleë serke Efeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadelfia ena Laodicea e'pa kos a.”

¹² Ye' wötrée isauk tö yi ttöke ye' ta, eë bö'wöla wöbastulur döká kul, e' sué ye' tö. E' tulur ituloká yöule orochka wa e' k'í. ¹³ Bö'wöla kul shüa, ye' tö isué tö ì dur s'ditsö sué. Ie' datsi' dör batsië dötsa iklökue k'í. Ikiparuo ar icho' mik e' dör oro. ¹⁴ Ie' tsakö dör saruru shutëe wës suiyök es wës mochka saruruë es! Ie' wöbla wër wës bö'wö wöñar es. ¹⁵ Ie' klö wër dalölöe wës tabechka bua'buwa ba'wë bö' a ena ipaíklé ta iwër dalölöe es. Ie' ttö tsser wës di' blar tajë áktö mik es. ¹⁶ Ie' ulattö bua'kka a ie' wa békwo tso' döká kul. Ie' kkö a tabè dettsa kaoule di'dië w'kë i'kë. Ie' wö wër dalölöe wës mik diba arke buaë eë diwö wër es.

¹⁷ Mik ye' tö ie' sué, eë ye' anewa wöwakköt ie' klö ska' wës s'duowa es. Erë ie' ulá bua'kka méka ye' k'í ta ichéitö ye' a: “Kë be' suanuk. Ye' dör tté tsá ena tté bata. ¹⁸ Ye' dör sene michoë e' wák. Ye' du'wá e' tso'ne tssé'ka kekraë. Ye' wá diché tso' s'duowa k'í. S'wimblu ké e' wékkö yottsá tso' ye' wá. Ie'pa shkeormiká ye' a. ¹⁹ Ì tso' i'ñe ta ena ì kos datseia sueke be' tö e' shtë yëkküö k'í. ²⁰ Békwo döká kul sué be' tö ye' ulattö bua'kka a ñies bö'wöla tuloká yöule orochka wa, e' wá cheke ye' tö be' a' i' ta. Békwo kul, e' tö Skëköl biyöchökwakpa döká kul e'pa wá chë. E'pa dör Skëképa Jesús icha eruleë serke ká kul a ñe' kkö'nukwakpa. Bö'wöla döká kul, e' tö Skëképa Jesús ichapa eruleë serke ká kul a ñe' wá chë.”

* **1:4-5** Wikölpa Kul: Mik yëkküö i' tö Wikölpa Kul cheke, eë ye' wá kiane chë Wiköl Batse'r: Isalema Juan tö ikié es ichoie tö ì kanewëke Wiköl Batse'r tö ese dör tsakjé buaë k'í ì kianeia i'k'í. Apocalipsis 3.1; 4.5; 5.6 saü. † **1:14** suiyök ena mochka: Si'kuaie e' dör lana ena nieve.

2

Ì ché Jesucristo tò ie' ichapa erule serke Éfeso, e'pa a

¹ Età ie' tò ye' a iché: "Yëkkuò shtë Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Éfeso, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuò e' kî ishtëmî ie' a i' es:

'Yi wä bëkwö kul tso' iulatö bua'kka a, ñies yi shködür bö'wöla tulokä yöule orochka wa, e' shua, e' tò iché a' a' i' es: ² Wës a' serke e' kos jcher ye' wä. A' kanëblöke darërëë, a' weirke kos ye' kuekî, e' dalë'ttseke a' tò er bua' wa, e' kos jcher ye' wä. Ye' wä ijcher tò pë' sulusipa kē wër a' wa buaë. Wëpa de a' ska' e' chök tò ie'pa dör ye' ttekölpä erë ikächörak, esepa ma'wë a' tò tã a' isüë tò ie'pa dör kächökwakpa. ³ A' weirke tajë ye' tte kuekî, e' dalë'ttseke a' tò er bua' wa, kē ilo'yane a' wä. ⁴ Erë ye' wä ilë tso' kî a' kkatë: a' kē ñi dalëritsöku'ia ena a' kē ye' dalëritsëia wës kuaë es. ⁵ E' kuekî wës kuaë tã a' éna ye' dalër, ñies wës kuaë tã a' ñi dalërits e' anü a' éna. A' er mane'üne tã a' senüne wës a' sene' kuaë es. A' kē er mane'ne, e' tã ye' datskene bet a' ska' tã a' bö'wöla tulokä e' yerattsä ye' tò. ⁶ Erë i sulu wambleke Nicolaiwakpa tò e' suëke a' tò suluë wës ye' tò isüëke es, e' tò ye' tte'swë buaë. ⁷ Ì cheke Skëköl Wiköl tò ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsö a' ulitane töl! Wëpa e' alëkä i sulu kî, kē wä ye' tte olo'yaule, esepa kos a' ye' tò kawö meraë sene michoë e' kéli wö katök. E' kéli är kã buaala tso' kã jai a eë.' "

Ì ché Jesucristo tò ie' ichapa erule serke Esmirna, e'pa a

⁸ E' ukuökî tã ie' tò iché ye' a: "Yëkkuò shtë Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Esmirna, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuò e' kî ishtëmî ie' a i' es:

'Yi dör tsäwe ena tte bata. Yi kötwä e' shkenëkanë, e' tò iché a' a' i' es: ⁹ A' weirke siarë ye' tte kuekî ñies a' kē wä i tã, e' kos jcher ye' wä, erë a' dör Skëköl icha e' kuekî a' dör wës inuköl blüpa es. Ñies ye' wä ijcher tò pë' welepa tò a' cheke suluë. Ie'pa e' chö tò ie'pa dör Skëköl icha, ñermata ie'pa dör Satanás icha. ¹⁰ A' weirdäe kos, e' kē yökî a' suanuk. Ye' tte ttsö: Bë tò a' welepa uyerawä s'wöto wë a, a' erblöke ye' mik e' ma'wöie. A' weirdäe siarë döka kã dabop ë. Ie'pa tò a' tte'wami ye' tte kuekî, erë a' erblöke ye' mik, e' kē olo'yar a' tò yës, e' tã sene michoë meraëyö a' a' iskéie. ¹¹ Ì cheke Skëköl Wiköl tò ye' icha eruleë esepa a, e' ttsö a' ulitane töl! Wëpa e' alëkä i sulu kî, kē wä ye' tte olo'yaule, esepa kē duöpawä bötökicha.' "

Ì ché Jesucristo tò ie' ichapa erule serke Pérgamo, e'pa a

¹² E' ukuökî tã ie' tò iché ye' a: "Yëkkuò shtë Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Pérgamo, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuò e' kî ishtëmî ie' a i' es:

'Yi wä tabë tso' kaqule di'dië wî'kë io'kë, e' tò iché a' a' i' es: ¹³ Ye' wä ijcher tò a' serke wë Satanás tkër blu'ie eë, erë a' e' tkëwä darërëë ye' a. Erë ye' tte chökwak eköl yës'yësë kië Antipas, e' kötwä ie'pa tò a' kē a' wë Satanás serke eë, erë a' kē wä a' erblöke ye' mik e' olo'yane. ¹⁴ Erë ilë tso' ye' wä böt mañat kî a' kkatë: A' shua welepa tso', e'pa tso' tte sulu iütök. Tte e' dör wës tte wa Balaam bak s'wöbla'uk es. Kã iaiaë Balaam tò Balac wöbla' as ie' tò Israel aleripa kô i sulu wamblök. Balaam tò Israel aleripa dakîñë chkö meule i'yi diököl tso' dalöie ese a, ese katök ñies trënu k tajë. ¹⁵ Es ñies a' shua welepa tso', e'pa kē éna Nicolaiwakpa tte olo'yak. ¹⁶ E' kuekî a' er mane'üne Skëköl a. A' kē tò iwë es, e' tã bet ye' datske ñippök ie'pa tã tabë tso' ye' kkö a' e' wa. ¹⁷ Ì cheke Skëköl Wiköl tò ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsö a' ulitane töl! Wëpa e' alëkä i sulu kî, kē wä ye' tte olo'yaule, esepa kos tieräyö chkö tso' blëulewä kië manä ese wa. Ñies äkwöla sarurula meraëyö ie'pa a eköl eköl, e' kî kië pa'ali tso' kitule. Kië e' kē jcher yi wä. Yi a imëne, ese ë wä ijcherdaë.' "

Ì ché Jesucristo tò ie' ichapa erule serke Tiatura, e'pa a

¹⁸ E' ukuökî tã ie' tò iché ye' a: "Yëkkuò shtë Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Tiatura, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuò e' kî ishtëmî ie' a i' es:

'Skëköl Alä, e' wöbla wër wës bö'wö wöñar es. Ie' klö wër dalölöë wës tabechka bua'buä paiklësö tã iwër dalölöë es, e' tò iché a' a' i' es: ¹⁹ Wës a' serke e' kos jcher ye' wä. Ye' wä ijcher tò a' ñi dalëritsöke buaë ena a' erblöke ye' mik. Ñies ye' wä ijcher tò a' ñi kîmuke ñikkëë buaë ena a' weirke kos, e' dalë'ttseke a' tò er bua' wa. Ìñe a' tò ikî weke bua'ie, kuaë a' tò io' e' tsatä. ²⁰ Erë ye' wä ilë tso' kî a' kkatë: alaköl tso' a' shua kië Jezabel, e' a' a' tò kawö meke s'wöbla'uk. Ie' e' chö tò ie' dör Skëköl tteköl, erë ie' tò s'wöbla'weke, e' wa ie' tò ye' kanë mësoä dakîñe as itrër ñies as itörak chkö meule i'yi diököl dalöie ese a, ese katö. ²¹ Ye' tò ie' panë tajë as ie' tò i'yi suluë e' olo'yö tã ier mane'ü ye' a, erë ie' kē er mane'wak yës. ²² E' kuekî süyö duë patkë ie' kî darërëë as kē ikarkaia. Ñies wëpa kos trëne ie' tã, esepa we'ikerayö. Ie'pa kē er mane'ü, kē tò i sulu e' olo'yë, e' tã bet ye' tò ie'pa we'ikeraë. ²³ Ñies ye' tò alaköl e' klëpa

* 2:11 kē duöpawä bötökicha: S'duöwä bötökicha e' dör se' uyëwä bö' kē a' wë s'weir michoë eë e'. Apocalipsis 20.16 säü.

tteralur. Es ye' icha eruleë serke ká wa'ñe, e'pa wa ijcherdaë tò ye' wa sulitane er suule buaë tò wes idir, wes iser. Ye' tò a' ulitane a iské meraë eköl eköl wes iser es. ²⁴ Erë a' malepa tso' Tiatira, a' kě ku' ttë sulu e' iutök. Ttë e' kië ie'pa tò "Satanás ttë blëulewá se' ësepa yöki." Ttë e' dör suluë. E' kě iutëne a' wá, eta e' dör buaë. E' kueki ye' tò a' ichë tò ye' kě tò ttë dalöiëno darërë ese skà ká meku' a' a' dalöië. ²⁵ Erë ye' ttë tso'tke a' wá klöule, e' a' a' e' tköwá darërë michoë dö mik ye' datskene eta. ²⁶⁻²⁷ Wépa e' aléka i sulu ká, kě wá ye' ttë olo'yaule, wépa serke wes ye' ká ikanie es dö mik s'enewa ekkë, esepa a' ye' tò kawó meraë s'blüpaie wes ye' Yë tò ye' a' imé es. Ie'pa tkeraka ye' tò ká ulitane wakpa wökirpaie. Ie'pa tò ká ulitane wakpa wëtseraë yësyëse kě janéweta' yës. Wépa tò ie'pa ttë dalösewéwá, esepa olordawá wes skauña olorwá es. ²⁸ Nies ye' tò békwo kië dukir wërke bla'mi e' meraë ie'pa a. ²⁹ ði cheke Skëköl Wiköl tò ye' icha eruleë e'pa a, e' tssó a' ulitane tòl' "

3

Ì ché Jesucristo tò ie' ichapa erule serke Sardes, e'pa a

¹ E' ukuöki tá ie' tò ye' a' ichë: "Yëkküo shtö Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Sardes, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkküo e' ká ishtömi ie' a' i' es:

"Yi wá Skëköl Wikölpa Kul* tso'. Nies yi wá iulatö a' békwo tso' döka kul, e' tò ichë a' a' i' es: Wes a' serke e' kos jcher ye' wá. Sulitane tò ibikeitseke tò a' serke buaë ye' a' erë ye' wá ijcher tò e' kě dör es. A' kě serku'ia ye' a' buaë. Ye' a' ta a' dör wes s'duulewá es. ² Ye' tò isü tò a' serke Skëköl a, e' kam döka wë' ie' wöa. E' kueki a' t'i nüne, a' senüne ye' a' buaë. ð buaë tso'ia a' a' elkela, e' a' a' e' diché iöne kam ichöwa da'a e' yöki. ³ Ttë buaë wa a' wöblane, e' ska' a' er anüne. Ttë e' iutöne. ð sulu wamblé a' tò, ese olo'yö tá a' er mane'ü ye' a. A' kě tò iwë es, e' ta ye' döraë a' ska' wes akblökwak es a' we'ikök, e' kěwö kě jcherpa a' wá. ⁴ Erë a' tso' Sardes, e'pa welepa kě e' iagoneka sene sulu wa. E'pa serke yësyëse ye' a, e' kueki aishkuö tá ie'pa shkoraë ye' ta paieule buaë datsi' saruru wa. ⁵ Es nies wépa e' aléka sene sulu ká, kě wá ye' ttë olo'yaule, esepa ká datsi' saruruë iërdaë. Ie'pa kië kě yepattsayö sene michoë e' yëkküo ká. E' skéie ye' tò icheraë Skëköl wörki ena Skëköl biyöchökwakpa wörki tò ie'pa dör ye' icha. ⁶ ði cheke Skëköl Wiköl tò ye' icha eruleë e'pa a, e' tssó a' ulitane tòl' "

Ì ché Jesucristo tò ie' ichapa erule serke Filadelfia, e'pa

⁷ E' ukuöki tá ie' tò ye' a' ichë i' es: "Yëkküo shtö Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Filadelfia, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkküo e' ká ishtömi ie' a' i' es:

"Yi dör batse'r ena ttö mokië e' ulá a' s'blü bak kië David e' kě ukkó yottsá tso'. Ie' wá kawó tá i'yi ulitane ká. Mik ie' tò iukkó yëttsá, eta kě yi a' iwötënukwane. Mik ie' tò iukkó wötëwá, eta kě yi a' ikkó yënuksane. Ie' tò ichë a' a' i' es: ⁸ Wes a' serke e' kos jcher ye' wá. Ye' wá ijcher tò erë a' kě dalöiërta' tajië, erë a' tò ye' ttë iutë buaë, a' kě wá ye' watënettsá. E' kueki ukkó yëttsá ye' tò a' a, kě yi a' iwötënukwane. ⁹ Ye' ttö tssó. A' shua welepa tso', e'pa dö'r Satanás icha. Ie'pa e' chö tò ie'pa dör Skëköl icha, erë ie'pa kachö. Ie'pa keraë ye' tò e' tulökwá kuchë ká a' wörki. Es ie'pa wá ijcherdaë tò ye' tò a' dalëritseke. ¹⁰ A' weirke tajië e' kěwö de ká ulitane wakpa ká ima'wöie eta. ¹¹ Ye' datsene bet. Ye' ttë wa a' wöblane, e' a' a' e' tköwá darërë kekraë as kě yi tò a' ulá a' iské buaë e' yötttsá. ¹² Wépa e' aléka sene sulu ká, kě wá ye' ttë olo'wane, esepa döraë wes u chki bua'ie es Skëköl wé tso' ká jai a' e' a. Eë ie'pa ser michoë kekraë. Skëköl kië shteraëyö ie'pa mik. Nies Skëköl kě, e' kië shteraëyö ie'pa mik. Ká e' kië Jerusalén Pa'alj, e' datsë ká jai a. Nies ye' wák kië pa'alj, e' shteraë ye' tò ie'pa mik. ¹³ ði cheke Skëköl Wiköl tò ye' icha eruleë e'pa a, e' tssó a' ulitane tòl' "

Ì ché Jesucristo tò ie' ichapa erule serke Laodicea, e'pa

¹⁴ E' ukuöki tá ie' tò ye' a' ichë i' es: "Yëkküo shtö Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Laodicea e'pa kkö'nuk e' a. Yëkküo e' ká ishtömi ie' a' i' es:

"Yi dör i kos yë' Skëköl tò e' wá, yi tò ie' ttë cheke yësyëse kekraë, yi tá ie' tò i'yi ulitane yö', e' yö' tò ichë a' a' i' es: ¹⁵ Wes a' serke e' kos jcher ye' wá. Ye' wá ijcher tò a' tò ye' ttë dalöieke bërëbërë ë, kě bua'ie. A' dör wes di' bashbash es, kě dör ba'baë, kě dör sësëë, a' dör bashbash ë. ja' mü dör ba'baë ö sësëë! ¹⁶ Erë a' dör wes di' bashbash es ye' a. A' kě dör ba'baë, nies a' kě dör sësëë. E' kueki ye' tò a' tuerattsá ye' kkö a. ¹⁷ A' tò ichë tò a' dör inuköl blüpa. A' tò ichë tò a' kawó tköke buaë, kě i' ká kianeia a' ká. Erë a' kě wá ijcher tò ñermata ye' a' ta a' dör wes pë' weirke siarë es. A' dör wes se' wër siarë s'yamipa wa es. A' dör wes pë' kě wá i' ku'ia es. A' dör wes pë' wöbla kě wawër es. A' dör wes pë' kě wá datsi' tá es. ¹⁸ E' kueki ye' tò a' patteke tò a' tò orochka taü ye' ska'. Oro ese dör oro bua'bua diaoule bö' wa ibua'bua yottsá es.

* 3:1 Apocalipsis 1.3 saü.

E' je' tō a' blu'wēmi buaē. Nies datsi' saruruē ese taū ye' ska'. E' wa a' e' païōmi buaē as a' kē jaēria. Nies a' tō kapōli taū ye' ska' a' wōbla bua'woie as iwawēr buaē. ¹⁹ Wēpa dalēr ye' éna, e'pa qos uñeke ye' tō shurueke ye' tō as iserdak buaē. E' kuēkī ye' dalōiō er bua' wa. I' sulu wambleke a' tō, ese watōttsa. A' er mane'ū bua'iewa ye' a. ²⁰ I'ye' ttō tso! Ye' dōr wēs wēm dur ekōl ukkō a' a' i'kiōk tō ye' a' kawō mū shkōwā es. Yi tō ye' ttō tstsē ta' ye' kiēwaitō weshke, e' ta' ye' dōrawa ta' ye' chkōraē ie' ta'. ²¹ Ye' e' alēkā i'yi ulitane kī ta' ye' e' tkēka ye' Yē ta' wē ie' tkēr blu'ie eē. Es nies wēpa e' alēkā i' sulu kī, kē wā ye' ttē olo'yane, esepa a' kawō meraē ye' tō e' tkōkser ye' ta' wē ye' tkēr blu'ie eē. ²² I' cheke Skēkōl Wikōl tō ye' icha eruleē e'pa a, e' tso' a' ulitane tō! "

4

Skēkōl kīkarkeka buaē ká jai a

¹ E' ukuōkī ta' ye' tō i'yi skā suē kabsueie. Ye' isué tō ká jai a' ukkō tso' a'ie ta' s'ttō tstsē' ye' tō kewe wēs duk blar es, e' tō ye' a' ichē: "Be' shkōkā iē, e'tā i' wamblēmi i' ukuōkī ta', e' k'kacheke ye' tō be' a."

² E' wōshā ta' Skēkōl Wikōl de ye' kī tajē, ta' ye' tō blu' kulē tso' ká jai a' e' suē et. E' kī itkēr ekōl. ³ Yi tkēr kula' e' kī, e' dalōburke dalōiōē wēs ak bua'buā dalōbur es, e' wōaule spaspa ena mat wēs ak bua'buā kiē diamante ena rubi es. Ie' kula' pamik shkaba' tkērke oloburke dalōlōē, e' wōaule spaspa wēs ak bua'buā kiē esmeralda es. ⁴ Nies ie' kula' pamik blu' kulē skā suēyō dōkā dabom bōyōk kī tkēl (24). E' kī kēkēpa tulur dōkā dabom bōyōk kī tkēl (24), e'pa paieulewā datsi' saruruē wa, nies ie'pa wā orochka tso' yōule tkēulekā iwōkīr kī wēs blu'pa es. ⁵ Blu' kulē suē ye' tō kewe, eē alā wōñarke tajē, talachke blarke tajē. Kula' e' wōshāē bō'wō ñarke kul wēs kuatak wōbatesō es. Bō'wō kul, e' tō Skēkōl Wikōl chē. ⁶ Kula' e' wōshāē i' me'r dayēie kkuēie wēr sarērēē wēs widrio es.

I' tstsē'ka tso' kula' pamik dōkā tkēl e'pa wōbla dōr tajē tsikka wōkka. ⁷ Itsa' e' wōkīr wēr ma'ne' suē. Iētō wōkīr wēr baka wē'ne suē. Iētō skā wō dōr s'ditsō wō suē. Ibata wēr wēs pu ur ar es. ⁸ Itsa' pik dōr terōl, es imalepa qos pik dōr terōl nies. Ie'pa pa qos e' dōr wōbla ē dōttsa ipik dikīa. Nīē nañē ie'pa tso' Skēkōl tseittsōk, kē ie' wōklō'uta' rak ta' ichekerakitō i' es:

"Skēkōl dōr batse'r tajē, ie' dōr batse'r tajē, ie' dōr batse'r tajē.

Ie' dichē ta' tajē i'yi ulitane tsāta.

Ie' tso'tke tsāwe ta', i'ñe ta', nies kēkraē."

Es ie'pa tō icheke kēkraē.

⁹ Skēkōl yōbiē tkēr kula' e' kī, e' pamik i' tstsē'ka tso' tkēl, e'pa tso' ie' kīkōkka, ie' olo kīkōkka, ie' a' wēstela chōk kēkraē. ¹⁰ Mik ie'pa tso' e' uk, e' dalewa kēkēpa dōkā dabom bōyōk kī tkēl (24) tulur ie' pamik, e'pa e' tulōkeser i'skī wōwakkōt itkēr kula' kī e' dalōioie. Ie'pa tso' Skēkōl ser michoē e' dalōiōk, e' dalewa i' tkēr ie'pa wōkīr kī yōule orochka wa, e' qos mekewarakitō i'skī Skēkōl kula' wōshāē ta' ichekerakitō:

¹¹ "A Sa' Kēkōl, i'yi ulitane yō' be' tō.

I'yi ulitane tso' be' wāk ttō wa.

E' kuēkī sa' ulitane kawōtā ichōk tō be' olo ta' tajē.

Sa' ulitane kawōtā be' dalōiōk nies be' dichē kīkōkka."

5

Yēkkuō kitule wōrratule ena Obeja Pupula, e' pakē

¹ E' ukuōkī ta' ye' tō isué tō itkēr kula' kī, e' wā yēkkuō wōrratule a'tser iulā bua'kka, e' kī itso' kitule ikīkē ena ishūa. Yēkkuō e' kō wōbatsulewā dōkā kul. ² Eta' Skēkōl biyōchōkwak suē ye' tō ekōl, e' dichē tajē, e' tō ichakē aneule: "A yi wēē, yi e' didir yēkkuō wōbatsulewā, e' kō batsōōk wē iwōbatsulewā eē ta' ishuppōōk?" ³ Erē ká jai a' ena ká i' kī ena ká diā kaska' kē yi didir yēs yēkkuō e' shuppōōk ena iwā sauk. ⁴ Ye' i'jke tajē, kē yi didir yēkkuō e' shuppōōk ena iwā sauk e' kuekī. ⁵ Eta' skēkēpa tso' eē dabom bōyōk kī tkēl (24), e' ekōl tō ye' a' ichē: "Kē be' i'jkiā. Ittsō, ekōl kiē Ma'ne' e' dōr judāwak ditsēwō, ie' kēkōl dōr blu' bak ká iaiāē kiē David e'. Ie' e' alī'k'abak ibolōkpa qos kī. Ie' je' didir yēkkuō wōbatsulewā kul e' kō batsōōk ena ishuppōōk."

⁶ Eta' ye' tō obeja wē'ne pupula suē etō, e' pa kī itō tso' wēsua i'jchēulea mē Skēkōl a, ese shkēnekane. E' dur itkēr kula' kī e' o'mik, i' tstsē'ka dōkā tkēl ena kēkēpa dōkā dabom bōyōk kī tkēl (24) e'pa shushā. Obeja e' dula' dōkā kul nies iwōbla dōkā kul. Iwōbla dōkā kul e' wā dōr tō Skēkōl Wikōl Kul* patkē Skēkōl tō ká wa'ñe. ⁷ Obeja Pupula e' de itkēr kula' kī e' ska' ta' yēkkuō a'tser itkēr kula' kī e' ulā bua'kka, e' klō'wēitō. ⁸ Mik ie' tō yēkkuō klō'wē, e'tā i' tstsē'ka dōkā tkēl ena kēkēpa dōkā dabom bōyōk kī tkēl (24), e'pa qos e' tēlur wōwakkōt Obeja Pupula wōrkī. E'pa qos wā ma'ma tso' blano kicha ta' kiē arpa. Nies tka' yōule orochka wa, ese tso' ie' pa qos wā. Tka' e' a' i'yi masmas tso' ña'wē Skēkōl a, ese tso' chikchiē. E' tō s'batse'rpa tōke ie' ta' e' wā chē. ⁹⁻¹⁰ I' tstsē'ka dōkā tkēl ena kēkēpa dōkā dabom bōyōk kī tkēl, e'pa qos tstsēmi tstsē

* 5:6 Apocalipsis 1.3 saū.

pa'ali wa Obeja Pupula kíkokaie. Ie'pa tó ittseitsé i' es:

“Be' kótulewá, be' pé tène tajë wës obeja pupula jchè mè Skèkòl a es, e' wa be' tó s'ditsò tó kuá'kí kuá'kí ena ditsòwò kuá'kí kuá'kí ena ká kuá'kí kuá'kí wakpa tó'ttsa as ekkèpa ulitane shuá se' dō tajë Skèkòl ichaie.

E'pa klò'wé be' tó as ie'pa kaneblò Skèkòl a blu'paie ena sacerdotepaie.

Ie'pa dōraé ká ulitane wakpa blúpaie, es ie'pa tó s'wéttsaraé.

E' kuéki be' je' didir mokí yèkkuò wórratule se, e' klò'uk ena ikkò batsòkòk wé iwóbatsulewá ee.”

¹¹ E' ukuòki tã ye' wókéka etã ye' tó isué tó Skèkòl biyòchòkwakpa tso' tajë, kè ishtanuk yi a, e'pa tó tssé ye' tó. Ie'pa tso' itkér kula' kí ena i tssé'ka dōka tkèl ena kèkèpa dōka dabom böyök kí tkèl, e'pa pamik. ¹² Ie'pa tó ittseitsé wí'wíjé i' es:

“Obeja Pupula kótulewá, e' je' kí sulitane i' kíkèka e' mène buaé.

Ie' olo tã' tajë, ie' dör iyi ulitane wák, ie' wá iyi ulitane jcher, ie' diché tã' tajë, e' kuéki sulitane kawōtã ie' dalöiök, ie' kíkòkka.”

¹³ Nies ye' tó ittse tó iyi ulitane yò' Skèkòl tó tso' ká jai a ena ká i' kí ena ká dià kaska' ena dayé a, e' kōs tó iché i' es:

“Itkér kula' kí ena Obeja Pupula, e'pa olo tã' tajë, diché tã' tajë iyi ulitane tsatã, e' kuéki sulitane kawōtã ie'pa kíkòkka, ie'pa dalöiök kekraé.”

¹⁴ I tssé'ka dōka tkèl e'pa tó iché: “¡Es e' idir! Kèkèpa dōka dabom böyök kí tkèl, e'pa e' telur wōwakkòt Skèkòl ena Obeja Pupula wōrkí ie'pa dalöiök.

6

Yèkkuò wórratule e' kkò batsulewá dōka kul e' batsée Obeja Pupula tó etk etk

¹ E' ukuòki tã ye' tó isué tó Obeja Pupula tó yèkkuò wórratule e' kkò batsulewá dōka kul e' tsá batsée. Etã i tssé'ka dōka tkèl, e' ekòl tó tsséyò, e' tó darèrèé wës alá blar es. Wépa tso' ipatkérke e' panuk e' ekòl a' ie' tó iché: “¡Be' yúl!” ² Ye' wókéka tã kabaio saruru suéyò etò. Yi tkérka iki, e' ulá a shkame' ar, nies i tkekeka wókir kí iwá kkachioie tó ie' dör e' alòkwak ese mène ie' a et. Ie' miá kí e' alòkka ibolòkpa kí.

³ Mik Obeja Pupula tó yèkkuò kkò batsulewá, e' skà batsée et, etã ye' tó ittse tó i tssé'ka dōka tkèl, e' skà tó iché wépa tso'

ipatkérke e' panuk e' skà a: “¡Be' yúl!” ⁴ Etã kabaio batsé dettsa. Yi tkérka iki, e' a kawò mène sene bère ñita e' yóttssa ká i' a as pé' ñi ttōwá. Ie' a tabé bérie mène.

⁵ Mik Obeja Pupula tó yèkkuò kkò batsulewá, e' skà batsée et, i' tã ide mañat, etã ye' tó ittse tó i tssé'ka dōka tkèl, e' skà tó iché wépa tso' ipatkérke e' panuk e' skà a: “¡Be' yúl!” Ye' wókéka etã ye' tó kabaio dalolo sué etò. Yi tkérka iki, e' wá iyi es ma'woie dami iulá a. ⁶ I tssé'ka dōka tkèl, e' shuá ye' tó tó tssé tó iché: “Harinachka kilo elka é e' tōrdaé s'kaneblò ká et e' ské ekké. Nies cebada kilo mañalka tōrdaé s'kaneblò ká et e' ské ekké; eré olivo kié ena vino e' kè sulu'warwá be' tó.”

⁷ Mik Obeja Pupula tó yèkkuò kkò batsulewá, e' skà batsée et, i' tã ide tkèl, etã ye' tó ittse tó i tssé'ka dōka tkèl, e' bata tó iché wépa tso' ipatkérke e' panuk e' skà a: “¡Be' yúl!” ⁸ Ye' wókéka etã kabaio tskrittskris suéyò etò wër sulué. Yi tkérka iki, e' kié dör S'wuówa. E' itóki ekòl skà datse e' kié dör S'wimblu Ké. Ie'pa a kawò mène ká ulitane wakpa e' mú blatèsò tkèl tsjini tã e' et tsjini eukwa tabé wa, bli wa, dué wa ena iyiwak dör se' name ese wa.

⁹ Mik Obeja Pupula tó yèkkuò kkò batsulewá, e' skà batsée et, i' tã ide skel, etã s'kótulewá Skèkòl tté paka' ie'pa tó taninié e' kuéki, e'pa wimblupa suéyò ká' tso' iyi moká Skèkòl a e' dikia. ¹⁰ Ie'pa tso' ichòk Skèkòl a aneule: “A Sa' Kèkòl, be' dör iyi ulitane tsatã, be' dör batse'r, be' tó mokíé. ¿Dō mik be' tó wépa serke dià iyòk kí tó sa' kótulur esepa dalé'tsekerò? ¿Mik be' tó ie'pa wómekettsa weinuk i' wamblé'rahitò sa' kí, e' nui skéie?” ¹¹ Etã ie'pa wakpa bil ekké e'pa a datsi' saruru mène iè. Skèkòl tó iché ie'pa a: “A' enúia bərbèr é dō mik pé' tó a' malepa dör ye' kané mèsopa kianeia tètulur, e'pa kōs ttekeluria wës a' kótulurakitò es etã. E'pa panúia tsir.”

¹² Mik Obeja Pupula tó yèkkuò kkò batsulewá, e' skà batsée et, i' tã ide teròl, etã i tka darèrèé. Diwò ttsenewá miá ttsettseé wës datsi' daloloé es. Si'wò miá batsé wës pé es. ¹³ Bèkwò darolone iyòk kí wës kalwò tkèttsã siwã' tó mik ibitsirke tajë etã es. ¹⁴ Etã ká jai, e' wórratéwã wës yèkkuò wótréwãso es, kè iwértaiã. Kabata ulitane, dayé nane ulitane, e' kōs e' skélur bánet. ¹⁵ Etã ká blúpa kōs, pé' tajë kōs, ñippòkwakpa wókirpa kōs, inukòl blúpa kōs, s'dalöiér tã' tajë esepa kōs, nies s'klòulewá kané mèsioie, nies kané mèsopa malepa, esepa kōs e' blélur ákuk a ena ák blublu tso' kabata a ese dikia e' tsatkoie. ¹⁶ Etã ie'pa tó iché aneule kabata a ena ák blublu a: “¡sa' bló a' dikia, sa' kkò'nú Skèkòl tkér ikula' kí ká jai a e' yòki! Nies Obeja Pupula kèsik yòki sa' kkò'nú. ¹⁷ Ie'pa

tō sulitane we'ikeraë siarë e' k'ewō detke, kē yi tkōpashkar e' ulā a."

7

Skëköl kanë mēsopa wakyōule ie' a

¹ E' ukuōkī tā ye' tō Skëköl biyōchōkwakpa suë dōkā tkël, e'pa iëter wë ká i' erkerō e' kkō mik. Bōl iëter diwō tskirke e' kke; eköl dur ulā bua'kka, eköl dur ulā baklī'kka. Bōl iëter diwō mi'kewā e' kke; eköl dur ulā bua'kka, eköl dur ulā baklī'kka. Ie'pa tso' siwā' kōs bitsirke e' wōklō'uk as kē ibitsirīā ká i' kī, dayë kī, kal kī, i kī yēs. ² Ie'pa a k'awō mēne ká i' ena dayë sulu'ukwā. Nies ye' tō Skëköl biyōchōkwak skā suë eköl, e' datse diwō tskirke e' kke. E' ulā a i'yi tso' s'wakyuoie Skëköl chōk wā, e' a'tser. Ie' ane imalepa tkël tsākā tā ichéitō ie'pa a: ³ "jA' kē tō ká sulu'ukwā, dayë sulu'ukwā, kal sulu'ukwā kām sa' tō Skëköl kanë mēsopa wakyūō iwōtsā kī e' yōkī!"

⁴⁻⁸ Etā bil wakyōule e' yēne ye' a. Wēpa wakyōule e'pa dōr se' yē bak ká iaiāë kië Israel, e' ala'r dabom eyōk kī bōl (12), e'pa aleripa shukitë iditsëwō wa iditsëwō wa. Ie'pa ditsëwō kië Judā, Rubén, Gad, Aser, Neftalī, Manasés, Simeón, Levī, Isacar, Zabulón, José ena Benjamín. Ekkēpa ditsëwō shukitë dōkā 12.000 iditsëwō wa iditsëwō wa. Ishukitë e'pa dōr seraā 144.000 ekkē.

⁹ E' ukuōkī tā ye' wō kēkā tā ye' isuë tō s'ditsō dapane tajë kē shtanuk yi a ekkē. E'pa dōr ká ulitane wakpa, ttō kuā'kī kuā'kī, ditsōwō kuā'kī kuā'kī. Ie'pa iëter, itkēr kula' kī ena yi kië Obeja Pupula, e'pa wōrkī. Ie'pa kōs datsi' ié saruruë. Ie'pa ulitane wā sī kō dami iulā a. ¹⁰ Ie'pa tō iché āneule:

"jS'tsātke e' datse
Skëköl tkēr kula' kī ena Obeja Pupula e'pa
wā!"

¹¹ Këkēpa dōkā dabom bōyōk kī tkël (24) ena i tsts'ka dōkā tkël, e'pa pamik Skëköl biyōchōkwakpa kōs iëter. E'pa kōs e' tēlur wōwakkōt, itkēr kula' kī, e' dalōioie ¹² etā ichérakitō:

"jEs e' idir!
Be' dōr sa' blū yōbië, sa' tō be' kīkekeka
këkraë.

Be' olo tā' tajë, be' wā i'yi ulitane jcher buaë.
Sa' tō wēstela cheke be' a këkraë.

Be' dalōioie sa' tō këkraë.

Be' diché tā' tajë i'yi ulitane tsatā, be' ē a i kōs
or,

jEs e' idir!"

¹³ E' ukuōkī tā këkēpa dōkā dabom bōyōk kī tkël (24), e'pa eköl tō ye' a ichaké: "jIe'pa paiëule datsi' saruru wa, e'pa dōr yi? jWë ie'pa datse?" ¹⁴ Ye' tō ie' iutë: "A këkēpa, ye'

kē wā ijcher, ichō ye' a." Etā ie' tō ye' a iché: "Ie'pa dōr wēpa weine siarë sulitane weirke tajë e' k'ewō ska' e'pa. Erë e' dalë'ttsë' ie'pa tō buaë. Ie'pa tō idatsi' skuë yi kië Obeja Pupula e' pē wa etā idatsi' miā saruruë.

¹⁵ "E' kuëkī ie'pa iëter Skëköl tso' ikulé kī, e' wōrkī.

Nië nañë ie'pa tso' ie' dalōioie e' wakanëuk iwë a.

Ie'pa tso' ie' tā ena ie' tō ie'pa kkō'neraë këkraë.

¹⁶ Ie'pa kē duōpaia bli wā, ie'pa kē er sirpaia. Diba kē tō ie'pa ña'wēpaia, kaba kē tō ie'pa we'ikepaia.

¹⁷ Obeja Pupula tso' Skëköl kula' o'mik, e' dōr ie'pa kkō'nukwak, e' kuëkī ie'pa kē weirpaia yēs.

Obeja Pupula tō ie'pa wēttsëraë di' tum tō sene michoë meke se' a, e' di' yōk.

Skëköl tō ie'pa wōriō kōs e' paiklëraë as ie'pa tsts'r buaë."

8

*Obeja Pupula tō yëkkuō wōrratule e' kkō
batsulewā dōkā kul, e' bata batsée*

¹ Mik Obeja Pupula tō yëkkuō wōbatsulewā, e' bata kkō batsée, etā ká jai a ká miā mejmeë dō hora shabōts ekkē.

² E' ukuōkī tā Skëköl biyōchōkwakpa dōkā kul iëter Skëköl wōrkī, e'pa suëyō. Ie'pa a duk mēne eköl eköl. ³ E' ukuōkī tā Skëköl biyōchōkwak skā de wë ká' tso' i'yi mōkā Skëköl a e' wōrkī. Ie' wā iulā a tkā' yōule orochka wa ese a'tser. Ie' a i'yi masmas mēne tajë s'batse' rpa kōs e'pa ttōke Skëköl tā e' kī ioie as ie' tō iña'ū ká' yōule orochka wa iña'woie tso' Skëköl kulé wō shāë, e' kī. ⁴ Etā ie' tō i'yi masmas ña'wë ká' ñe' kī, e' shklë tka ie' ulā mik deka Skëköl wōrkī s'batse' rpa ttōke ie' tā e' tā ñita. ⁵ Ie' tō itka' wā iëkā bō' wōrkua tso' ká' ñe' kī, e' wa. Bō' wōrkua e' uyémi ie' tō i'yoik kī. Etā ká wa'ñe kī alā wōñane tajë, iblane tajë, ká wōtī'wë tajë j tō.

Duk dōkā kul

⁶ Skëköl biyōchōkwakpa dōkā kul, e'pa wa duk tso' iwakpa bil ekkē, ie'pa tso'tke iduk bla'wëke e' panuk.

⁷ Etā Skëköl biyōchōkwak eköl tō iduk bla'wë kewe. Etā mō wōli wōsi sēsëë, ñies bō'wō shūtuaule pē tā, ese dane tajë i'yoik kī wēs kalī yēr es. Ká i' ena kal e' ñanewā tajë. Ká i' ena kal kōs e' mū blatësō mañat tsinī tā e' et tsinī ñanewā. Nies kākō kōs tso' ká i' kī e' ñanewā seraā.

⁸ E' ukuōkī tā Skëköl biyōchōkwak skā tō iduk bla'wë. Etā i bitëshka kabataie bērie wōñarke bō'ie, e' anewa dayë a. Etā dayë mū blatësō mañat tsinī tā e' et tsinī miā pēie. ⁹ Iyiwak kōs serke dayë a ena kanō kōs

shköke dayë kj, e' mü blatësö mañat tsjini ta e' et tsjini enewa.

¹⁰ E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skä tö iduk bla'wë, i' ta ide mañatökicha. Eta bëkwö bërie wöñarke wës kuàtë wöñar es, e' bitëshka anewa di' a ena di' tum a tajë. Di' tso' kës ena di' tum tso' kës, e' mü blatësö mañat tsjini ta e' et tsjini a bëkwö anewa. ¹¹ Bëkwö e' kië Bacha'bachaë. Wë bëkwö e' anewa, e' di' kës miä bacha'bachaë. Di' e' tö s'ttélur tajë.

¹² E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skä tö iduk bla'wë, i' ta ide tkëtökicha. Eta diwö ena si'wö ena bëkwö, e' kës mü blatësö mañat tsjini ta e' et tsjini kës ttsenewa. E' kuëkj ñiwe ena nañewe, e' mü blatësö mañat tsjini ta e' et tsjini ttsenewa.

¹³ E' ukuöki ta ye' wökëkä ta ye' tö pu suë et ur àr kashuk a, e' tö iché aneule: “Ayëwëë, ayëwëë, ayëwëë! jWëstela ina kä ulitane wakpa ta, mik Skëköl biyöchökwakpa tso'ia mañal e'pa tö iduk bla'wëke eta!”

9

¹ E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skä tö iduk bla'wë, i' ta ide skëtökicha. Eta bëkwö et anewabak, e' suëyö iski. Eë kauk ter tajë iskië, kës s'wö dë'mi ekkë. Kauk e' kkö wötëule, e' kköyottsä mène bëkwö suëyö iski, e' a. ² Mik ie' tö kauk kköyëtsä, eta e' a ishklë dekä tajë wës bö' wöñar tajë e' shklë es. E' tö kashuk ttsewëwä, e' kuëkj diwö kës olo buneia. ³ Shklë e' shua ditski blubluë dettsä tajë iyök kj, ponekä kä wa'ñe, kä ulitane wä iëwä. Ie'pa a kawö mène s'we'ikök wës bachë' tö s'kuëwä ta idalë'r es. ⁴ Ie'pa kës a kawö mène kakö kës, kalkö kës, e' katök. Ie'pa a kawö mène, wëpa kës wakyöule Skëköl wä iwö tsä kj, esepa ë we'ikök. ⁵ Erë ie'pa kës a kawö mène ittökulur. Ie'pa a kawö mène irreyk idalë'r tajë wa dö si' skël ekkë. E' dalër tajë wës bachë' s'kuëwä es. ⁶ E' këwö ska' ta s'ditsö tö duëwä yuleraë poë, erë duëwä wäk, e' tkörashkar ie'pa yöki.

⁷ Ditski e' wër wës kabaio tso' ñippoie ese payöule es. Iwökir kj itkëulekä, i tkëkä blu' tö iwökir kj yöule orochka wa ese suë. Iwö wër wës s'ditsö wö wër es. ⁸ Itsä batsjé wës alakölpa tsä es. Ikä dör wës namu kä es. ⁹ Tabechka àr ibatsj' mik wës ñippökwakpa tö iekë e' tsatkoie e' sù. Ipiik blar tajë wës carreta skë kabaio tö tuneule michoë ñippök es. ¹⁰ Ikirë dör wës bachë' kirë es, e' diché wa ie'pa tö s'we'ikeke dö si' skël ekkë. ¹¹ Ie'pa blu' e' dör Skëköl biyöchökwak dör kauk iskië, e' wökir. Hebreoie e' kië dör Abadón. Griegoie e' kië dör Apoliön (kië e' wä kiane chë: Se' eukwawak).

¹² Iyi sulu e' tsä tka et, erë iskä kianeia bö.

¹³ E' ukuöki ta Skëköl biyöchökwak skä tö iduk bla'wë, i' ta ide tektökicha. Ye' tö s'ttö tsé datse kä' tso' yöule orochka wa iyi moka

Skëköl a eë. Kä' e' bata tkël a iyöule dula'ie, e' shua s'ttö tséyö. ¹⁴ E' tö iché Skëköl biyöchökwak tö iduk bla'wë író e' a: “Skëköl biyöchökwakpa dökä tkël tso' moulewä di' tajë kië Éufrates e' kkömik, e'pa wötsölör be' tö.” ¹⁵ Skëköl biyöchökwakpa dökä tkël e'pa tso'tke Skëköl wä iwakanëwöie i' këwö ska'. Ie'pa kanë dör pë' tajë eukwa. Pë' ulitane mü blatësö mañat tsjini ta e' et tsjini erdawa seraä ie'pa ulä a. Eta Skëköl biyöchökwakpa dökä tkël wötsölörone iwakanëuk. ¹⁶ Eta ye' a iyëne tö ñippökwakpa dami kabaio kj, e'pa dökä 200.000.000.

¹⁷ Ñippökwakpa ekkëpa dami kabaio kj, e' suë ye' tö, e'pa wa tabechka àr ibatsj' mik e' tsatkoie, e' wöaule batsë wës bö' wörkua suësö es ena sië wës ak bua'bua kië jacinto es, ena tskiriri wës azufre es. Kabaio ekkëpa wökir wër wës namu wökir es. Nies ikkö a bö' ena shklë ena azufre, e' dökettsä. ¹⁸ Bö' ena shklë ena azufre dökettsä kabaio ekkëpa kkö a, e' dör i mañat suluë döke pë' kj e'. E' tö pë' ewëwa tajë. Pë' ulitane mü blatësö mañat tsjini ta e' et tsjini enewa seraä. ¹⁹ E' wä dör tö kabaio ekkëpa wä diché tso' ikkö a ena ikirë a s'we'ikoie. Ikirë bata dör tkabë chök wökir es, e'pa wa s' shkä'wëkeitö.

²⁰ Erë pë' malepa atë kës durulune i sulu tka e' wa, e'pa kës wä i sulu wamblekerakito ese olo'yane. Nies aknamapa ena iyi diököl dalöierakito esepa kës olo'yanerak iwa. Iyi diököl ñe'pa yöule orochka wa, inukölchka wa, broncechka wa, ákchka wa ena kal tak wa, ese kës wöbla kës wawër, kës kukuö wattsër, kës shko, erë ie'pa tso'ia idalöiök ikëkölie. ²¹ Ie'pa kës er manegne. Ie'pa s'ttekewaia, alibchökeia, trërkeia, akblökeia.

10

Skëköl biyöchökwak e' wä yëkuö a'tser iulä a

¹ E' ukuöki ta ye' tö Skëköl biyöchökwak suë eköl, e' diché ta' tajë. Ie' datse kä jai a paülewä buaë mö wa. Shkaba' tkënëar iwökir tsäkä. Ie' wö dalöburke wës diwö es. Ie' klölobo wa'ñe wër wës bö' wöñar es. ² Ie' wa yëkuö tsitsirla a'tser iulä a shubukaule. Ie' klö bua'kka tkëkaitö dayë kj, iklö bakli'kka tkëkaitö kä si kj. ³ Eta ie' ane tajë wës ma' name ar es. Mik e' one, eta alá blane dökä kuktökicha. ⁴ I ché alá tö e' shtök ye' mi yëkuö kj, erë ttö tséyö datse kä jai a e' tö iché: “Kë ishtar, iblówabö bërë.”

⁵ Eta Skëköl biyöchökwak suëyö iklö et tkërka dayë kj, iklö et tkërka kä si kj, e' ulä bua'kka këkä kä jai a ⁶ ta ichéitö: “Skëköl sër michoë e' tö kä jai ena kä i' ena dayë ena i kës tso'ia, e' yö'. Ie' wörkj ye' tö iché tö i cheke ye' tö e' dör mokj. Skëköl kës tö i panepaia. ⁷ I tso' Skëköl wä ier a blëule wë,

e' yē'bakitō ikanè mēsopa dōr ittekōlpa e'pa a, e' wā ordaē mik Skēkōl biyōchōkwak bata tō iduk bla'wē eta."

⁸ Eta s'ttō ttsē'yō datse kā jai a, e' ttēne ye' ta tā ichēitō: "Be' yū Skēkōl biyōchōkwak klō et tkērka dayē kī eta iklē et tkērka ká sī kī, e' ska', eta yēkkuō a'tser iulā a shūbukaule, e' klō'ū." ⁹ Eta ye' mī Skēkōl biyōchōkwak dur e' ska' ta yēkkuō e' kiéyō ie' a. Ie' tō ye' a ichē: "Ikē, ikatōwabō. Be' kōō a be' tō ittseraē tō blo'bloē idir wes bulali es, erē be' shūa imiaraē bacha'bachaē."

¹⁰ Eta yēkkuō a'tser Skēkōl biyōchōkwak ulā a, e' klō'wēyō ta ikatēwayō. Ye' kōō a ta blo'bloē idir wes bulali es, erē mik ide ye' shūa, eta imiā bacha'bachaē. ¹¹ Eta ttē i' yēne ye' a: "I wamblēmi kā kua'kī kua'kī wakpa tajē ta, nīes ditsōwō kua'kī kua'kī wakpa tajē ta, nīes s'ttō kua'kī kua'kī wakpa tajē ta, nīes kā blūpa tajē ta, e' kōs chōk be' kawōtā Skēkōl ttekōlie."

11

Skēkōl ttekōlpa bōl

¹ Eta ye' a kua' mēne kā ma'wojie. Ye' a iyēne: "Be' yū, Skēkōl wē kibi, e' ma'uk. Nīes ka' tso' i'yi mokā Skēkōl a, e' ma'ū. Bil s'tso' Skēkōl dalōiōk iwē a, e' shta'ūttsa. ² Erē Skēkōl wē kibi upa a'te u'rki e' meule pē' kē dōr judiowak esepa a, e' kuekī e' kē ma'war be' tō. Ie'pa tō Skēkōl kē, e' dōr Jerusalēn dōr batse'r e', e' klō'werawā, sulu'werawā i sulu wa dō si' dōkā dabom tkēyōk kī bōt (42) ekkē. ³ Eta eē ye' tō ye' ttekōlpa patkeraē bōl ye' ttē pakōk kā dōkā mil eyōk kī cien bōyōk kī dabom teryōk (1.260 días) ekkē. Ie'pa paiēule datsi' kra'kraē wa s'kā datsi' sū."

⁴ Olivo klō bōlka ena bō'wōla tulur ituloka kī dōkā bōt tso' Skēkōl wōrkī kā jai a, e' yē'bak kā iaiāē Zacarias tō, e' wā dōr ttekōlpa bōl e'. ⁵ Yi datse ie'pa bōl we'ikōk suluē kiane ppē, kiane ttēwā, e' ta ese ewerawa ie'pa tō bō' dōkettsā ie'pa kōō a e' wa. ⁶ Ie'pa tso' Skēkōl ttē pakōk ittekōlpaie, e' dalewa ie'pa a kawō mēne kalī wōklō'ukwā as kē iyēr. Nīes ie'pa a kawō mēne di' mane'uktsane pēie. Nīes kawō mēne ie'pa a i sulu kōs mukka kā i' wakpa kī bitōkicha ie'pa kī ikiane ekkē.

⁷ Erē mik ie'pa tō Skēkōl ttē pakē one, eta iyiwak sulusi aknamaie e' dōrakā kauk tajē iskiē e' a. E' nīppōraē ie'pa ta, eta ie' alōrakā ie'pa kī, eta itteraluritō. ⁸ Ie'pa nu ardaē tkēter Jerusalēn kā shushaē sultane wōrkī. Kā e' a ie'pa Kēkōl kōtwarakitō wōtēulewā krus mik. Skēkōl a kā e' dōr suluē wes Sodoma ena Egipto es. ⁹ Pē' datse kā wa'ne, ditsēwō kua'kī kua'kī, ttō kua'kī kua'kī ena kā kua'kī kua'kī wakpa e'pa tō Skēkōl ttekōlpa nu sugraē dō kā mañat kī shābōts ekkē. Ie'pa kē tō kawō mēpa yi a inū wōtōkwā. ¹⁰ Kā ulitane wakpa ttsē'rdaē buaē,

ie'pa bōl duolur e' kuekī. Skēkōl ttekōlpa bōl tō ie'pa we'ik siarē, e'pa duolur, e' tō ie'pa ttsē'weraē buaē, e' kuekī ie'pa iyi kakmeraē nū a.

¹¹ Mik kā mañat kī shābōts e' tka, eta Skēkōl tō ittekōlpa bōl duolur, e'pa shkē'wēkane ta ie'pa e' duēka. Wēpa tō e' suē, e'pa kōs suane iyōkī tajē. ¹² E' ukuōkī ta ttō darērē datse kā jai a, e' ttsē ittekōlpa tō, e' tō ichē: "Ja' shkōkā iē!" Eta ie'pa mīka kā jai a mō shūa, e' suē ibolōkpa tō. ¹³ E' wōshā tā i tka darērēē, e' tō Jerusalēn mū blatēsō dōkā dabop ta e' et tsinī chōraē i ulā a. Iwakpa duolur dōkā mil kuryōk (7.000). Imalepa a'te ttsē'ka, e'pa kōs suanerak tajē. Ie'pa tō Skēkōl tso' kā jai a, e' kīkēka.

¹⁴ Es i suluē skā tka, i' ta ide bōtōkicha. I suluē skā datseia bet, e' ta ide mañatōkicha.

Duk blane, i' ta ide kuktōkicha

¹⁵ Eta Skēkōl biyōchōkwak bata tō iduk bla'wē, i' ta ide kuktōkicha. Eta s'ttō ttsēne tajē darērēē kā jai a, e'pa tō ichē:

"T ta kā ulitane wakpa ena iwōkirpa, e'pa de Skēkōl ena wē pairine'bitū idi' wa s'blūie, e'pa ulā a. Ie'pa tō s'wēttsē michōē blu'ie."

¹⁶ E' ukuōkī ta kēkēpa dōkā dabom bōyōk kī tkēl (24) tulur ikula' kī Skēkōl ska', e'pa e' tēlur wōwakkōt Skēkōl wōrkī idalōiōk. ¹⁷ Ie'pa tō ichē:

"A sa' Kēkōl, be' dichē ta' tajē iyi ulitane tsata. Be' tso'tke tsawe ta, be' tso' i' nīe ta, nīes be' tso' aishkuō ta kēkraē.

Be' e' tkēka kā ulitane wakpa blūie be' dichē tajē wa,

e' kuekī sa' tō icheke wētela be' a.

¹⁸ Kā ulitane wakpa wēpa dōr be' bolōkpa, esepa we'ikeketke be' tō kēsik wa, e' kēwō de i' ta.

E' kuekī ie'pa ulune tajē be' kī.

S'duulewā kōs e' shulirke, e' kēwō detke.

Nīes be' kanē mēsopa ena be' ttekōlpa ena s'batse'r malepa tō be' dalōieke, pē' dalōiertā esepa ena pē' ēsepa,

e'pa kōs a iské meketke be' tō, e' kēwō de.

Wēpa tō s'ditsō ewēwa kā i' kī,

esepa ewēkewa be' tō, e' kēwō detke."

¹⁹ Eta Skēkōl wē tso' kā jai a, e' wēkkō bunane, e' shūa Skēkōl tō ittē me' se' a, e' kēlkuō suēyō. Eta alā wōñane blane tajē, e' ttsēyō. I tka darērēē, nīes mō wōsi sēsēē blubluē, e' dane tajē kalīie.

12

Alakōl ekōl ena bē dōr kētali kēkōlie e'

¹ E' ukuōkī ta ilē tajē suēyō kā jai a ilē wā kkachōie. E' dōr alakōl ekōl parratulewā diwō wā. Si'wō tso' ie' klō dikā. Iwōkir kī

ì tkèrka wës blu' wòkir kî itkèka es, e' yöule bèkwò dòka dabom eyòk kî bôt (12) e' wa. ² Alakòl batsòketkèr buklú, e' kirinemitke, e' tò ie' kkòchòweke tajè.

³ E' ukuòkî tã ye' tò ilè skà sué kã jai a ilè wã kkachòie. E' dör iyiwak sulusi aknamaie blublué, e' dör kètali kèkòl wák batsè e'. Iwòkir dòka kul, e' kî idula' tulusurka dòka dabop. Nies iwòkir kòs kî itulusurka wës blu' wòkir kî itkèr es. ⁴ Bèkwò kòs mú blatesò mañat tsiní tã e' et tsiní kaléttsaitò dō kã i' kî ikirè wa. Ie' e' duéka alakòl alá kùrketke, e' wòshàè ipanuk ilà kùrketke e' katowàie. ⁵ Alakòl alá kune wëm, e' suletènebàk kã ulitane wakpa wètttsuk iblúie. Ie' tò ie'pa wètttsarè yèsyèsè idiché tajè wa. Erè alá e' yènettssã imì ulà a, minetssèr wé Skèkòl tkèr ikulé kî ee. ⁶ Alakòl e' tkashkar kètali kèkòl yòkî tã imiã kã sir poè wé kè yi serku' tajè ese ska'. E' Skèkòl tò kã me'baktke ie' a. E' ie'pa tò alakòl se'weke kã dòka mil eyòk kî cien bøyòk kî dabom teryòk ekkè (1260).

⁷ E' ukuòkî tã ie'pa ñippémi tajè kã jai a. Skèkòl biyòchòkwak kibi kiè Miguel, e' ena imalepa, e'pa ñippé tajè kètali kèkòl tã. Kètali kèkòl ena iklépa, e'pa ñippé tajè ñies, ⁸ erè Miguel e' alékã ie'pa kî. E' kuèkî kètali kèkòl ena iklépa, e'pa kè a kawò mène senukiã kã jai a. ⁹ Es kètali kèkòl bérie uyéttsarakitò kã jai a dòttssã kã i' kî iklépa kòs etã. Kètali kèkòl e' dör tkabè bak kã iaiãè kiè Bè ena Satanás e'. Ie' dör kã ulitane wakpa kitò'ukwak as ie'pa tò i' sulu wamlbò.

¹⁰ E' ukuòkî tã ttò darèrèè tsséyò kã jai a tò iché:

“Bata ekkè tã Skèkòl tò se' tsatkéè, ie' e' tkèkatke i' ulitane blúie diché tã' tajè. Wé pairi'bitú ie' tò idi' wa s'blúie e' detke kã ulitane wakpa wòkirie. Satanás bak s'yamipa kkatòk ñiè nañèè Skèkòl a,

erè bata ekkè tã ie' uyéttsaitò.

¹¹ Obeja Pupula kòtewã, e' pè tène se' skéie, ie' mik s'yamipa erblé, e' tté buaè paké ie'pa tò, e' kuèkî ie'pa e' alékã Satanás kî. Ie'pa kè tkine tté buaè e' dalèrmik ittewã e' kî.

¹² jA Skèkòl biyòchòkwakpa serke kã jai, a' tssé'nú buaè!

Erè jwèstela ina wépa tso' kã i' kî ena dayè kî esepa tã!

Bè wã ijcher tò ie' kèwò dòkewatke tsinet, e' kuèkî ie' ulune tajè, ie' dè'ttsã a' we'ikòk.”

¹³ Mik kètali kèkòl tò isuè tò ie' uyanettssã dòttssã kã i' kî, etã ie' tò alakòl alá kune', e' tòtiémí. ¹⁴ Erè alakòl a pu pik mène as iur kãmíè kètali kèkòl yòkî ie' kã tso' kã sir poè wé kè yi serku' ee. E' ie'pa tò ie' se'weraè dō duas mañal kî shàbòts. ¹⁵ Etã kètali kèkòl tò di' tué ikkò a tajè as e' tò alakòl katòmi.

¹⁶ Erè iyòk tò alakòl kímé. Iyòk tskinane tã di' tué kètali kèkòl tò ikkò a, e' yéwa iyòk tò.

¹⁷ E' tò kètali kèkòl uluwéka tajè alakòl kî. E' kuèkî ie' mîã ñippòk alakòl e' aleripa datse ie' itòkî e'pa tã. Ie'pa dör wépa tò Skèkòl tté dalòiéno, e' iuteke buaè e'pa. Nies ie'pa e' tkéwã darèrèè kakraè Jesus tté mokí e' a kè olo'yeta'. ¹⁸ Etã kètali kèkòl demi e' duéka dayè kkò mik.

13

Iyiwak sulusi aknamaie e' deka dayè a

¹ Etã ye' tò isuè tò iyiwak sulusi aknamaie deka etò dayè a, e' wòkir dòka kul, idula' tulusurka dabop. Idula' kòs kî itulusurka wës itkèr blu' wòkir kî es. Ie' wòkir bik ekkè kî kiè kitule et et, e' kòs tò Skèkòl cheke sulué.

² Iyiwak sulusi sué ye' tò, e' dör wës namu es, ikkò dör wës sin'i'urri bérie klò es, ikkò dör wës ma'namae kkò es. Iyiwak sulusi e' a kètali kèkòl tò idiché ena kawò mé s'blúie s'wèttssòie. ³ Iyiwak sulusi e' wòkir dòka kul, iwòkir ek shka'ule tajè wésua ittèwamiitò ekkè. Erè e' buanene bet. E' tò kã ulitane wakpa tkiwéwã tajè. E' kuèkî ie'pa tò ie' klò'wé iblúie. ⁴ Kètali kèkòl tò idiché me'baktke iyiwak sulusi dè'ka dayè a e' a, e' kuèkî ie'pa tò idalóie ikèkòlie. Nies ie'pa tò iyiwak sulusi e' dalóie. Ie'pa tò iché: “Kè yi dör wës ie' es. Kè yi e' alòpaka ie' kî.”

⁵ Iyiwak sulusi dè'ka dayè a e' a kawò mène e' tssòkka tajè, Skèkòl chòk sulué. Nies kawò mène ie' a blu'ie s'wètttsuk si' dòka dabom tkèyòk kî bôt ekkè (42). ⁶ Etã es ie' tò iwa wamlbè. Ie' tò Skèkòl ena Skèkòl kiè e' ché sulué. Nies ie' tò Skèkòl wé ena wépa serke kã jai a, e' kòs ché sulué. ⁷ Nies kawò mène ie' a ñippòk s'batse'rupa tso' kã i' kî e'pa tã e' alòkka ie'pa kî. Kawò mène ie' a blu'ie kã ulitane wakpa, s'ttò kua'kî kua'kî, ditsòwò kua'kî kua'kî, e'pa kòs wètttsuk. ⁸ Wépa dör Obeja Pupula kòtulewã se' skéie, e' icha, esepa kiè tso' kitule iyèkkuò kî kuaè, mik Skèkòl tò kã i' yò' e' yòkî. Yèkkuò e' dör sene michoè e' yèkkuò. Wépa kiè tso' kitule yèkkuò e' kî, esepa kè wã iyiwak sulué e' dalóie. Erè kã ulitane wakpa malepa, wépa kìa kè ku' kitule sene michoè yèkkuò kî, esepa kòs tò iyiwak sulusi dè'ka dayè a e' dalóie ikèkòlie.

⁹ I cheke ye' tò, e' tssò a' ulitane tò:

¹⁰ “Wépa suletè'bak Skèkòl tò klò'wèwã, esepa tserdami klòulewã.

Wépa suletè'bak Skèkòl tò duòkwa tabè kkò a, esepa tterawã tabè wa.”

E' wa s'batse'rupa e' tkòwã darèrè ena ierblò ie' mik e' wèrdaè.

Iyiwak Sulusi aknamaie deka etò iyòk a

¹¹ E' ukuōkij tā ye' tō iyyiwak sulusi akna-maie skā suē etō, e' deka iyōk a. Idula' dōr bōtō wēs obeja wē'ñe dula' es, ittō wēs kētalī kēkōl ttō es. ¹² Ie' wā kawō tso' i kōs wōje wēs iyyiwak sulusi dē'kā dayē a e' wā itso' es. Ie' kanēhōke iyyiwak sulusi dē'kā dayē e' a. Ie' kanē dōr kā ulitane wakpa kōk iyyiwak sulusi dē'kā dayē a shkā'ule tajē iwōkir kī wēsua ittēwamiitō, e' dalōiōk. ¹³ I kē or yi a, ese wēitō tajē dōkā bō' kiētō kā jai a, e' tā ibitēshka tajē dōttōsā kā i' kī sulitane wōrkī. ¹⁴ I kē or yi a, ese wē tajē ie' tō iyyiwak sulusi dē'kā dayē a e' wōrkī. E' wa ie' tō kā ulitane wakpa kē dōr Skēkōl icha, esepa kōs kītō'wē tajē. Ie' tō ie'pa a ichē: "Iyyiwak sulusi dē'kā dayē a e' shkā'ule tajē iwōkir kī tabē wa erē ishkenekane e' diōkōl yuō iwāk suē idalōioie." ¹⁵ Iyyiwak sulusi dē'kā iyōk a e' a kawō mēne siwā' muk iyyiwak dē'kā dayē a e' diōkōl yōne e' a as ittōkā, ñies as tō wēpa kē tō idalōie, esepa ttōkwā patkō. ¹⁶ Ñies iyyiwak sulusi dē'kā iyōk a, e' tō kā ulitane wakpa kē e' muk wakyuē iulā bua'kka kī ō iwōtsā kī. Pē' ēsepa ena pē' dalōiērtā', pē' siarēpa ena pē' inukōl blūpa, pē' klōulewā kanē mēsoie ena pē' kē dōr es, e'pa kōs kawōtā e' muk wakyuē. ¹⁷ Wēpa wakyōule es, esepa ē a kawō mēne iyyi tauk ena iyyi watauk. Ie'pa kōs wakyōule iyyiwak sulusi dē'kā dayē a e' kiē wa ō ikie e' número wa.

¹⁸ A' kawōtā iwā bikiētsōkwā buaē as a' ēna iār tō i kiane yēnuk. Wēpa didir ena kā ane buaē, esepa ēna iwā armi buaē. Iyyiwak sulusi dē'kā dayē a e' número dōr s'ditsō ekōl e' número, e' dōr cien teryōk kī dabom teryōk kī terōl (666).

14

Obeja Pupula ena wēpa tsatškēne esepa

¹ E' ukuōkij tā ye' tō Obeja Pupula suē tō idur kabata kiē Sión e' wōbata kī. Ie' tā pē' tso' tajē dōkā 144.000 ekkē. Ie'pa kōs wōtsā kī Obeja Pupula ena iyē, e'pa kiē tso' kitule. ² E' ukuōkij tā ye' tō ittō tō i blarke tajē kā jai a, e' blar wēs di' blar tajē áktō mik es, wēs alā blar tajē es, e' dōr wēs s'blar tajē ma'ma kiē arpa wa es. ³ Pē' tso' tajē dōkā 144.000, e'pa iēter Skēkōl kulē wōshaē ñies itso' tstsē'ka dōkā tkēl ena kēkēpa dōkā dabom bōyōk kī tkēl (24), e'pa wōshaē ie'pa iēter. Ie'pa tso' tstsōk tstsē pa'alj wa. Kā ulitane wakpa shuā e'pa ē tsatškēne, e' kuēkij kē yi skā a e' yōnuk tstsē e' wa. ⁴ Ie'pa dōr yēsýēsē, kē e' iagulekā trē wa yēs. Ie'pa michōē Obeja Pupula itōkij wē imi'ke ee. Ie'pa tsatškēne, ie'pa dōr wēs iyyi tsā mēne Skēkōl a ena Obeja Pupula a es. ⁵ Ie'pa kē kayēule yēs. Ie'pa kē kī i' sulu tā' Skēkōl wōa.

Skēkōl biyōchōkwakpa dōkā terōl

⁶ E' ukuōkij tā ye' tō Skēkōl biyōchōkwak skā suē ekōl ūrkear kashuk a. E' wā Skēkōl

ttē buaē yōbiē e' dami wā pakē kā ulitane wakpa a, s'ditsōwō ulitane a ena s'ttō kuā'kij kuā'kij ulitane a. ⁷ Ie' tō ichē aneule: "Skēkōl tō sulitane shuleketke, e' kēwō detke. E' kuēkij Skēkōl dalōiō, ie' kīkōkā. Kashuk ena kā i' ena dayē ena di' ulitane, e' kōs yō'itō, e' kuēkij idalōiō sulitane tō."

⁸ Etā Skēkōl biyōchōkwak skā debitu idē'bitu kewe, e' itōkij, e' tō ichē: "Kā kibi tajē bua'iewā kiē Babilonia, e' enewa seraā, sulunewa. Babilonia wakpa tō kā malepa wakpa erkiōwē i' sulu wamblōk ie'pa tā wēs s'ttēkā blo' wa senokkā itā es. E' kuēkij kā e' wakpa enewa."

⁹ Etā Skēkōl biyōchōkwak skā debitu itōkij, e' tō ichē: "Wēpa tō iyyiwak sulusi dē'kā dayē a e' ena idiōkōl dalōiē tā ie' mērak wakyuē iwōtsā kī ō iulā kkuē kī, ¹⁰ esepa we'ikeraē Skēkōl tō. Ie' kēsik tajē e' ardaē seraā ie'pa kī. E' dōr wēs ie' tō ie'pa kē i' bacha'bachaē e' yōkwa seraā es. Ie' tō ie'pa we'ikeraē tajē kekraē bō' wōnarke azufre tā e' wa ibiyōchōkwakpa batse' ie'pa wōrkī ena Obeja Pupula wōrkī. ¹¹ Wēpa tō iyyiwak sulusi dē'kā dayē a e' dalōiē, ñies idiōkōl dalōiērakitō, e'pa e' me' wakyuē iyyiwak sulusi e' kiē wa, esepa weirke bō' kē a, e' shklē batrō michōē kē iwōittā'wā ñiē nañē."

¹² S'batse' rpa tō ie' ttē dalōiēno, e' iutē buaē, ñies ie'pa tkēulewā darērēē Jesús mik. E' wa ie'pa dichē wēdaē.

¹³ E' ukuōkij tā ye' tō ttō datse kā jai a e' tstsē. E' tō ye' a ichē: "Iñe tā ena aishkuō tā wēpa erblē' Jesús mik tā idurulune es, ayēcha buaē esepa." Ñies Skēkōl Wikōl tō ichē: "E' dōr mōkij, ie'pa kanēblē' darērēē Skēkōl a kā i' kī, e'pa enuraē aishkuō tā. I' buaē kōs o' ie'pa tō, e' skē dōraē ie'pa ulā a."

¹⁴ E' ukuōkij tā ye' tō mō saruru suē, mō saruru e' kī yi tkēr ekōl wēr tō ie' dōr S'ditsō Alā. Ie' wōkir kī itkēulekā i tkekekā blu' wōkir kī yōule orochka wa ese. Tabe kā di'diē tso' iyyiwō toie, ese a'tser ie' wā. ¹⁵ Etā Skēkōl biyōchōkwak ekōl e' yēttsā Skēkōl wē tso' kā jai a e' a, etā ichē aneule yi tkēr mō bata kī e' a: "Kā ulitane wakpa dōr wēs iyyiwō es, e' kēwō detke wōshhtë wēs iyyi wōshhtësō es. E' kuēkij e'pa wōshhtë be' tabē wa." ¹⁶ Etā yi tkēr mō bata kī, e' tō itabē watē kā i' kī, etā iwā wōshhtëitō.

¹⁷ E' ukuōkij tā Skēkōl biyōchōkwak skā e' yēttsā Skēkōl wē tso' kā jai a e' a. Ie' wā tabē kā di'diē a'tser. ¹⁸ E' ukuōkij tā Skēkōl biyōchōkwak skā tso' e' dōr kā' tso' iyyi mōkā Skēkōl a e' bō kanēukwak. Ie' dettsā tā ichēitō aneule wē wā tabē dami e' a: "Uvawō kōs tso' kā diā a e' detke wōshhtë, e' kuēkij uvawōli kicha tō tabē wa."

¹⁹ Etā Skēkōl biyōchōkwak, e' tō uvawōli kōs kicha té tā iēkaitō ákuk a wē iwōli ñateke idiō yottsāie a. Ákuk e' wā kiane chē tō

Skëköl tō ibolōkpa we'ikeraē ikësik wa wës uwawō ñatësō es. ²⁰ Ákuk e' tso' Jerusalén bānet, e' a iwōshaté Skëköl biyōchōkwak tō e' iēne. Mik iñatēne, etā s'pē tēne tajē wër wës di' tajē suēsō es. Ibatsi dōr kilōmetro dōka cien mañayōk (300) ekkē, ishōlō dōr metro et kī shābōts.

15

İ sulu bata datse

¹ E' ukuōkī tā ye' tō i skā suē ká jai a ilē wā kkachoie, e' tō ye' tkiwēwa. E' dōr Skëköl biyōchōkwakpa dōka kul, e'pa wā i sulu bata datse dōka kul ká i' wakpa kī, e' dami. Mik i sulu ikkēpa tka, etā Skëköl kësik tajē e' wōklōne.

² Nies ye' tō isuē tō i me'r bērie dayē suē, e' wër wōsuochka suē sarērēē shūtūule bō' wōrkua wa. Nies wēpa e' ali'kabak iyyiwak sulusi dē'ka dayē a e' kī ena idiōkōl kī, esepa suēyō. Ie'pa kē e' menettsā wakyuē iyyiwak sulusi kiē e' número wa. Ie'pa iēter dayē e' kkōmik. Ma'ma blartā kiē arpa me' Skëköl tō ie'pa a, e' a'tser ie'pa wa. ³ Skëköl kanē méso kiē Moisés e' ttsē, ñies Obeja Pupula ttsē, e' tseittseke ie'pa tō, e' tō ichē i' es:

“A Skëköl, be' dīché tā' tajē iyyi ulitane tsata. İ kōs wē be' tō, e' dōr tajē buaē, e' tō sa' tkiwēwa.

Be' ē dōr ká ulitane wakpa blū.

Be' dōr yēsēsē, be' ttō etkē.

⁴ A Skëköl, sulitane tō be' dalōieraē.

Sulitane tō be' kīkerakā.

Be' ē dōr batse'r.

Sulitane wā iycher tō be' tō s'shuleke yēsēsē,

e' kuekī ká ulitane wakpa dōraē be' ska' be' dalōiōk.”

⁵ E' ukuōkī tā Skëköl wē tso' ká jai a, e' úshu dalōiērtā' tajē shūtē, e' suēaryō áie, e' shuā ttē me'bak Skëköl tō se' a e' tso' blēule.

⁶ Skëköl biyōchōkwakpa dōka kul wā i sulu datse ká i' kī e' damirak iwa iulā a, e'pa dettsā Skëköl wē e' a. Ie'pa datsi' yōule datsi' kiē lino ese wa e' dōr saruruē wōñarke dalalāē, ikiparuo ar iwa icho' mik, e' dōr oro.

⁷ İ tso' tstsē'ka dōka tkēl, e' ekōl tō tka' yōule orochka wa, e' mé Skëköl biyōchōkwakpa kul a ekōl ekōl. Tka' e' a Skëköl sēr mīchoē e' kësik iēne chiē. ⁸ Etā Skëköl wē e' wā iēnekā Skëköl olo tajē ena idiché tajē e' shklē wa. Kē yi dōpawā Skëköl wē e' a dō mik, i sulu dami Skëköl biyōchōkwakpa kul wā, e' wā tka etā.

16

¹ Ye' tō yile ttō ttsē darērēē Skëköl wē a, e' tō ichē Skëköl biyōchōkwakpa kul a: “İA' yū tā a' tka' wā iēne Skëköl kësik wa, e' wā tkōttsa ká diā kī!”

Tka' wā iēne Skëköl kësik wa dōka kul

² Skëköl biyōchōkwak tsā, e' tō itka' wā tkēttsā ká i' kī, etā wēpa wakyōule iyyiwak sulusi dē'ka dayē a e' kiē wā ñies idiōkōl dalōiérakitō, esepa kōs kī s'méwō sulusi tsk-line dalēr tajē.

³ E' ukuōkī tā Skëköl biyōchōkwak skā tō itka' wā tkēttsā dayē kī. Etā dayē miā pēie wës wēm kōtulewā pē es. Iyyiwak kōs tso' dayē a duolur yēs.

⁴ E' ukuōkī tā Skëköl biyōchōkwak skā tō itka' wā tkēttsā di' kōs kī. Etā di' kōs miā pēie. ⁵ E' ukuōkī tā ye' tō ittsē tō Skëköl biyōchōkwak dōr di' kkō'nukwak, e' tō ichē:

“A Skëköl, be' dōr batse'r,

be' tso'tke tsawē tā, i'ñe tā ena kekraē.

Kekraē be' tō s'shuleke yēsēsē,

e' kuekī e' dōr buaē tō be' tso' ie'pa we'ikōk es.

⁶ Ie'pa tō s'batse'rpa ena be' ttekōlpa,

e'pa kōtulur pē tēne tajē, e' kuekī e' dōr buaē tō be' tō ie'pa we'ikē es.

I'ñe tā be' tō ie'pa skē kēne pē yōk.

Es ie'pa kī inuī skē dene.”

⁷ E' ukuōkī tā ká' tso' iyyi mokā Skëköl a eē ttō ttsyōs e' ttōie e' tō ichē: “A Skëköl, be' dīché tā' tajē iyyi ulitane tsata, ayēcha e' dōr mokjē, be' tō ie'pa nuī shulē mokjē yēsēsē.”

⁸ E' ukuōkī tā Skëköl biyōchōkwak skā tō itka' wā tkēttsā, e' ane diwō kī. Etā diwō a kawō mēne s'ditsō ña'ukwa iba tajē e' wa.

⁹ Diba e' tō sulitane pa shayo'wēttsā tajē. İ sulu ikkē kōs patké Skëköl tō ie'pa kī, erē ie'pa kē éna i sulu wambleke ie'pa tō ese olo'yak, ie'pa kē er mane'wak ie' a. Ie'pa kē éna ie' kikakkā. E' skēie ie'pa tō ie' ché suluē.

¹⁰ E' ukuōkī tā Skëköl biyōchōkwak skā tō itka' wā tkēttsā, e' ane wē iyyiwak sulusi dē'ka dayē a e' tkērka e' kī. Etā ie' ká kōs tssenewā wës stui es. Ká ulitane wakpa tō iku' kueke ipā dalēr tajē e' ē kuekī. ¹¹ Erē i sulu wambleke ie'pa tō, ese kē olo'yē ie'pa tō. Ie'pa pa dalēr tajē ñies ie'pa tteke smewō sulusi tō, e' kuekī ie'pa tō Skëköl tso' ká jai a e' ché suluē.

¹² Skëköl biyōchōkwak skā tō itka' wā tkēttsā, e' ane di' tajē kiē Éufrates e' a. Etā di' tajē e' sinewā as blu'pa datse diwō tskirke e' wa, esepa tkōmi buaē inippōkwakpa tā.

¹³ E' ukuōkī tā ye' tō wimblupa sulusi suē bukuē'ie mañat. Et dettsā kētalī kēkōl e' kkō a. Et dettsā iyyiwak sulusi dē'ka dayē a e' kkō a. Ibata ēt dettsā iyyiwak sulusi e' ttekōl kkō a.

¹⁴ Bukuē' e'pa dōr aknamapa. İ kē or yi a, ese ormi ie'pa a. Ie'pa mi'ke blu'pa tso' ká wa'ñe, e'pa dapa'uk inippōk Skëköl dīché tā' tajē iyyi ulitane tsata, e' tā, mik ikēwō de sulitane shulōk etā.

¹⁵ Skëkēpa Jesucristo tō ichē i' es: “Ye' ttō tso'. Mik ye' datsēne, etā ye' dayē kē e'

biyö yëule wes akblökwak döwä es. Wépa tso' erki ye' panuk, idatsi' tso'tke buaë iënoie, ayëcha buaë esepa. Es ie'pa kē shkōpa sume sulitane wörki tā ijaērkarak."

¹⁶ Etā aknamapa mañal, e'pa tō blu'pa dapa'wēka ká kiē hebreoie Armagedón eē.

¹⁷ Etā Skēkōl biyöchökwak bata tō itk'a' wā tkēttsa, e' ane kashuk a. Etā se' ttōie darērēē ttsé ye' tō datse blu' kulé tso' Skēkōl wé a e' ska', e' tō iché aneule: "i'Ye' tō iwakanewétke!"

¹⁸ Etā alá wōñane tajē iblane tajē. Í tka darērēē, e' tō ká wōti'wé tajē kōs í bakule ká i' kī e' tsata. ¹⁹ Ká wañe wēs s'ditsō serke, e' kē kōs enewa. Ká kibi tajē bua'iewā kiē Babilonia, e' tskinewā atē mañat tsini. Es Babilonia kī Skēkōl kēsik suluē blé, í sulu wamblekerakitō ese nuí kuēkī. E' dōr wes Skēkōl tō ie'pa kē í bacha'bachaē yōkwa seraq es. ²⁰ Dayē nane kōs, kabata kōs, e' cholur. ²¹ Nies mò wōli wōsi sesēē, e' wōsi es tkōkā dabom tkēyōk (40) kilo tsata, ese dane tajē s'ditsō kī wes kañi yēr es. E' tō s'ditsō we'iké tajē e' kuēkī ie'pa uluneka Skēkōl kī tā ie' ché suluē.

17

Alakōl trēr tajē e' weirdaē

¹ Skēkōl biyöchökwakpa dōkā kul wā tk'a' tso', e' ekōl de ye' ska' tā ye' a ichéitō: "Be' shkō ye' tā, súyō be' a ikkachē wes Skēkōl tō alakōl trēr tajē kkeaulekā tajē, e' we'ikē. Alakōl e' tkērka di' tso' tajē e' bata kī. ² Ká ulitane blūpa e' mettsa trēnuk ie' tā. Nies ká ulitane wakpa e' mettsa í sulu wamblök wes ie' es kē wōklōrtā' wes s'tteke blo' tō es."

³ E' ukuōkī tā Skēkōl Wikōl de tajē ye' kī tā Skēkōl biyöchökwak wā ye' mītser ká sir poē wé kē yī serku' tajē ese ska'. Etā eē ye' tō alakōl suē ekōl tkērka iyyiwak sulusi dē'ka dayē a wák batsē e' kī. Iyyiwak sulusi e' pa kōs kī kiē tso' kitule tajē kuā'kī kuā'kī. Kiē e' wā kōs tō Skēkōl cheke suluē. Iwōkir dōkā kul, idula' dōkā dabop. ⁴ Alakōl e' paiēule buaē idatsi' dōr sielsiēl ena batsē. Ikītēule buaē tajē oro wa ena ák bua'buwa ena ákwōla bua'buwa kiē perla ese wa. Tk'a' yōule oro wa, e' a'tser iwā wā iēule chiē blo' wa. Blo' e' tō í kōs wēr suluē Skēkōl wa ena alakōl e' ia'wēka trē wa e' chē. ⁵ Ie' wōtsa kī ttē tso' kitule. Ttē e' wā blēulewā se' yōkī, e' tō iché: "Ye' dōr ká kibi tajē kiē Babilonia. Ye' dōr alakōlpa trēr suluē esepa kōs mī. Nies ye' dōr í kōs tso' ká i' kī wēr suluē Skēkōl wa ese mī." ⁶ Etā ye' tō isuē tō alakōl tteke blo' tō. Blo' e' dōr s'batse'rpa kōtulur ie'pa tō Jesús ttē kuēkī, e'pa pē. E' tō alakōl e' tteke blo'ie. Mík ye' tō ie' suē etā ye' tkinewā tajē. ⁷ Etā Skēkōl biyöchökwak tō ye' a ichakē: "¿Í kuēkī be' tkinewā? Alakōl e' ena iyyiwak sulusi wōkir dōkā kul, idula' dōkā dabop, e' kī alakōl tkērka, e' wā pakeke ye' tō be' a. ⁸ Iyyiwak

sulusi suē be' tō, e' bak senuk ká iaiāē, e' kē ku'ia i'ñe tā, erē ie' dōrakā kauk tajē iskiē, kē s'wō dē'mi ekkē, e' a. E' ukuōkī tā Skēkōl tō ie' we'ikōk patkeraē kekraē. Wépa kiē kē ku' kitule kuaē sene mīchoē yēkkuō kī kam Skēkōl tō ká i' yuō e' yōkī, esepa kōs tkirdawarak mík ie'pa tō iyyiwak sulusi dē'ka dayē a e' suē etā. Iyyiwak sulusi e' bak senuk, e' kē ku'ia i'ñe tā, erē ie' dōrane.

⁹ "Wépa didir ena ká ane buaē, esepa éna í cheke ye' tō a' a e' wā armī buaē. Iyyiwak sulusi e' wōkir dōkā kul, e' wā kiane chē kabata dōkā kul, e' kī alakōl sulusi tkērka. Nies e' wā kiane chē blu'pa dōkā kul. ¹⁰ E' skēl blērulunebak, e' ekōl tso' blu'ie, blu' bata doia itōkī erē e' kē kaneblōpa ká tajē blu'ie. ¹¹ Iyyiwak sulusi bak senuk ká iaiāē, e' kē ku'ia i'ñe tā, mík ie' dene blu'ie, etā ide pākōl, ie' dōr blu' bak kul e' ekōl nies. Erē ie' dene blu'ie weinuk ē.

¹² "Idula' dōkā dabop suē be' tō, e' wā kiane chē tō blu'pa dōkā dabop e'pa doia. Ie'pa a kawō merdaē s'wēttsōie iyyiwak sulusi e' tā ekuōlō ēme. ¹³ Blu'pa dōkā dabop, e'pa er mé ñikkēē iwákpa bil ekkē, kawō ena diché tso' ie'pa wa s'wēttsōie, e' muk iyyiwak sulusi e' a. ¹⁴ Ie'pa ñippōraē Obeja Pupula tā, erē e' e' alōrakā ie'pa kī. Ie' dōr skēkōlpa ulitane e' kēkōl, nies ie' dōr blu'pa ulitane e' blū, e' kuēkī ie' e' alōrakā ie'pa kī. Wépa tso' ie' tā, e'pa klōs'bak Skēkōl tō, nies ie'pa shukitbakitō. Ie'pa dōr Obeja Pupula ttōkatapa e' tkōkewā darērēē ie' a ese."

¹⁵ Nies Skēkōl biyöchökwak tō ye' a iché: "Di' tso' tajē suē be' tō, e' bata kī alakōl trēr tajē, e' tkērka, e' wā kiane chē, ká tso' tajē e' wakpa s'tso' tajē ttō kuā'kī kuā'kī e'. ¹⁶ Idula' dōkā dabop ena iyyiwak sulusi, e'pa tō alakōl trēr tajē e' sueraē suluē. Í kōs tso' ie' wa, e' yerattsarakitō iulā a, imeraarakitō sume. Ie'pa tō ie' chká katerawā etā ikuō atē e' ña'werawa ie'pa tō. ¹⁷ Skēkōl wák tō blu'pa dabop er mēwā ñikkēē as ie'pa wā kawō tso' s'wēttsōie, e' mūtōrak iyyiwak sulusi e' a. Es ie'pa tō iweraē dō mík iwā tka wes Skēkōl tō iyē'at es. ¹⁸ Alakōl trēr tajē suē be' tō, e' wā dōr ká kibi tajē. Ká e' wakpa e' alēkā ká malē blūpa kī."

18

Babilonia wakpa enewa tā iké sulunewā

¹ E' ukuōkī tā ye' tō Skēkōl biyöchökwak skā suē ekōl datse ká jai a, e' diché tā' tajē. Ilo tajē, e' buneka ká i' kōs kī. ² Ie' tō iché aneule:

"¡Babilonia wakpa enewa tā iké sulunewā!

Ká e' sulunewā mīane aknamapa kéie.

Eē wimblupa sulusi tsakjē e' dapa'wēka senuk.

E' dör iýiwak sulusi dör ñá ena dù dör ñá, ese wé.

³ Ká ulitane wakpa erkiöwéka Babilonia wakpa tò

trénuk wés s'tteke blo' tò es.

Ká ulitane blúpa senéka ie' ta.

Ì sulu qos tuéke ie' tò ì sulu wambloie, e' tò dali wataukwakpa ulitane blu'wéka tajë.”

⁴ Tò skà ttsé ye' tò datse ká jai a, e' tò iché: “Wépa dör ye' icha, e'pa qos e' yölur Babilonia

as a' kè tò ì sulu wamblërke eë e' wamblöñak. Nies a' e' yölur as ì sulu datse ie'pa kî e' kè dō a' kî.

⁵ Ì sulu wamblé ie'pa tò, e' dör tajë shütë, e' mú dapa'wësö, e' ma ideka ká jai a.

Ì sulu wamblé ie'pa tò, e' jcher buaë Skëöl wä.

⁶ Eta ttö ttsé ye' tò e' iché inamépa a:

Ì sulu wamblé ie'pa tò pë' malepa kî, e' nuí ské patköne ie'pa kî tajë dō bötökicha.

Ì sulu wamblé ie'pa tò pë' malepa kî, e' dör wés ie'pa tò pë' malepa ké ì bacha'bachaë yök es.

E' kuekî ibaché dōka bötökicha,

e' ské yökwa ie'pa kō inujie.

⁷ Ie'pa e' kkeōka tajë, ie'pa wä íyi bua'bua tso' tajë shütë,

ekké ie'pa we'ikō tajë shütë.

Ie'pa e' bikeitsö:

‘Se' tso' buaë wés alaköl dör blu' es, se' kè dör wés schö es weir siarë.’

⁸ Ie'pa e' bikeitsö es, e' kuekî ì suluë dōraë ie'pa kî bet.

Ie'pa teraë bli tò, ie'pa weirdaë siarë,

ie'pa duöralur, ie'pa ñardawa bö' a.

Skëöl diché ta' tajë íyi ulitane tsata, e' wa ie' tò ie'pa wöme'tsatabak weinuk.”

⁹ Ì sulu wambleke Babilonia wakpa tò, ese wamblë'ñak ká blúpa tò ie'pa ta. Nies íyi bua'bua tso' tajë Babilonia, e' tò ie'pa ttsé'wé buaë. Mik ie'pa tò Babilonia ñarkewa e' shkle sué, eta ie'pa eriardaë tajë, iuraë siarë. ¹⁰ Ie'pa suardaë dö' ì sulu e' dö ie'pa kî nies. E' kuekî ie'pa e' tsuraarak kamië ikî sauk ta icherarakitö:

“Íwëstela ina Babilonia wakpa ta!

Ie'pa dör pë' tajë. Ie'pa ká dör tajë buaë.

Ì sulu wamblé ie'pa tò e' nuí de ie'pa kî bet, ekuölöie ie'pa enewa, ie'pa ká sulunewa!”

¹¹ Dali wataukwakpa tso' ká i' kî e'pa eriardarak siarë iurarak tajë, kè yi ku'ia Babilonia ie'pa dali tauk e' kuekî. ¹² Dali watuëke ie'pa tò e' dör orochka, inukölchka, ák bua'bua, ákwöla bua'bua kië perla,

datsi' bua'bua kië lino ena seda, nies datsi' bua'bua wöaule sielsiël ena batsë; nies kal ulitane alar jamamaë; nies íyi ulitane bua'buaë yöule marfil*, ena kaltak bua'bua wa, ena tabechka kië hierro e' wa ena tabechka kië bronce e' wa, ena ák bua'bua kië mármol e' wa; ¹³ nies canela klö e' kkuölit, nies íyi poie alar jamamaë ena íyi masmas ña'wé, kiö masmas kië mirra ena íyi masmas poie tuë darërë kië olibano; nies vino ena kiö, nies harina bua'bua ena trigowö; nies baka ena obeja ena kabaio ena carreta; nies pë' klöulewä kanë mésoie ena pë' skà tso' watuë ese. Íyi ekkë qos watuëke ie'pa tò. ¹⁴ Dali wataukwakpa tò icheraë:

“A Babilonia wakpa, ì qos bua'buaë kiarke a' kî tajë,

e' kè ku'ia a' wä.

Íyi bua'bua qos wër buaë wöñarke dalölöë, e' qos kè dë'ia a' ulä a.”

¹⁵ Dali wataukwakpa e' blu'wé Babilonia wakpa wa, e'pa e' tsuraarak kamië ikî sauk. Ie'pa suane dö' ì sulu tka Babilonia wakpa kî, e' dö ie'pa kî nies. Ie'pa eriardaë siarë, iuraë tajë. ¹⁶ Ie'pa tò icheraë:

“Íwëstela ina Babilonia wakpa ta!

A' e' paieule datsi' bua'bua kië lino ese wa, nies datsi' wöaule sielsiël ena batsë ese wa.

A' e' kîtkëule buaë oro wa ena ák bua'bua wa ena ákwöla bua'bua kië perla ese wa.

¹⁷ Íká etkë ta' a' wä íyi tso' bua'buaë tajë, a' blune tajë, e' enewa!”

Es nies kanö blubluë shköke tajë dayë kî, e' wökirpa qos ena ikaneblökerak qos ena wépa shköke kanö shua, wépa qos inuköl klö'wéke kaneblök kanö wa, esepa qos e' tséat kamië Babilonia kîsaük. ¹⁸ Mik ie'pa tò ká e' ñanewa e' shkle sué, eta ie'pa ane tajë: “Íká wé skà dör buaë tajë wés Babilonia es?” ¹⁹ Ie'pa tò ká po tkéka e' wökir kî iwä kkachioie tò ie'pa erianerak tajë ta iuke tajë ta icherakitö aneule:

“Íwëstela ina ká e' buaë tajë, e' wakpa ta!

Sa' qos wä kanö tso', e'pa blune tajë ie'pa batamik.

Íká etkë ta' ká e' sulunewa!”

²⁰ ÍA a' tso' ká jai a,

Skëöl tò Babilonia wakpa ewéwa,

e' kuekî a' ttsë'nú buaë!

A' dör batse'rupa,

ñies Jesús ttekölpa tsä,

ñies Skëöl ttekölpa, ie'pa qos ttsë'nú buaë!

Skëöl tò Babilonia wakpa we'iké,

ì sulu wamblé ie'pa tò a' kî, e' nuí ské de ie'pa kî,

* 18:12 marfil: E' dör iýiwak kië elefante ese ká taléki wä.

e' kueḡi a' t̃sē'nú buaē.

²¹ E' ukuōḡi t̃a Skēkōl biyōchōkwak skà de ekōl diché t̃a' tajē. E' tō ák bērie kéka, ák e' dōr ḡos ák tso' wawē ekkē, e' uyēmiitō dayē a' t̃a ichéitō:

“A Babilonia wakpa, a' chōrawa wēs ák i' chowa dayē a' es, kē yi tō a' suēpaia.

²² Ma'ma tso' bla'wē kiē arpa ena flauta ena duk,

ese kē blarpaia a' k̃a a.

A' kanē mēsopa ḡos kē ku'ia.

Ák tso' wawē ese kē blarpaia a' k̃a a.

²³ Bō'wō ŋarke e' kē wōŋarpaia a' k̃a a.

Kē yi ku'ia ulabatsōk.

A' dali wataukwakpa e'pa kkeaulek̃a tajē, ie'pa dōr pē' tajē k̃a i' k̃i.

Es a' tō k̃a ulitane wakpa k̃itō'wē alibchō wa, e' kueḡi i'yi ikkē sulu de a' k̃i.”

²⁴ Skēkōl tteḡōlpa ena s'batse'r malepa ḡos kōtulur Babilonia wakpa tō, e'pa pē tēne ie'pa k̃a k̃i. Nies pē' malepa tajē kōtulur ie'pa tō. E' kueḡi e' nuí de ie'pa k̃i.

19

¹ E' ukuōḡi t̃a ye' tō ittse' tō k̃a jai a' pē' daparke tajē, e'pa ttē darērē t̃a ichérakitō a'neule:

“Skēkōl tō s'shulē yēsýēsē ttē mok̃i wa,

e' kueḡi i'jikōḡasō!

Ie' dōr S'tsat̃kōkwak.

Ie' olo t̃a' tajē, ie' diché t̃a' tajē i'yi ulitane tsata. ² Babilonia wakpa dōr wēs alakōl trēr tajē es.

Ie'pa bak k̃a ulitane wakpa erkiōḡk i' sulu wamblok wēs ie'pa es.

Ie'pa tō Skēkōl kanē mēsopa kōtulur.

E' nuí k̃i Skēkōl tō ie'pa k̃a sulu'wēw̃a t̃a iwakpa ewēwaitō.

E' kueḡi se' w̃a i'jcher tō ie' s'shuleke yēsýēsē mok̃iē.”

³ E' ukuōḡi t̃a ie'pa tō iskà chéne:

“jskēkōl k̃ikōḡasō!

Babilonia shk̃lē dià e' batrō michoē.”

⁴ Kēkēpa dōk̃a dabom bōyōk k̃i tkēl (24) ena i' t̃sē'ka dōk̃a tkēl, e'pa e' télur i'jsk̃i wōwakkōt t̃a Skēkōl t̃kēr̃k̃a i'kulé k̃i, e' dalōiérakitō. Ie'pa tō iché: “i'Es e' idir! jskēkōl k̃ikōḡasō!”

⁵ Skēkōl t̃kēr e' ska' ttō t̃sē ye' tō, e' iché:

“ja' ulitane tō se' Kēkōl k̃ikōḡa,

se' tsitsipa n̄ies se' blublupa.

A' dōr ie' kanē mēsopa tō ie' dalōieke,

e'pa ḡos tō Skēkōl k̃ikōḡa!”

Obeja Pupula ulabatsōke e' kēwō tkō'ḡk

⁶ Et̃a ye' tō ittse' tō i' blarke tajē wēs s'tso' tajē ttō es, wēs di' blar tajē ákttō mik es, wēs alá blar tajē es, e' tō iché:

“jskēkōl k̃ikōḡasō!

Kēkē dōr se' Kēkōl, e' diché t̃a' tajē i'yi ulitane tsata.

Ie' detke s'blúie s'wēttsḡk,

e' kueḡi i'jikōḡasō.

⁷ Obeja Pupula ulabatsōketke, e' kēwō dewatke,

e' tayē e' kanē wētke ulabatsōie ie' t̃a.

E' kueḡi se' t̃sē'nú buaē kaneē, ie' olo k̃ikōḡasō.

⁸ Ie' tayē a' datsi' bua'buwa kiē lino e' mēne e' paioie,

Datsi' e' dōr saruruē, wōŋarke dalalae.

Datsi' e' w̃a kiane chē

s'batse'rpa s̃er yēsýēsē e'.”

⁹ Skēkōl biyōchōkwak tō ye' a' iché: “Ishtō yēkkuō k̃i i' es: “Wēpa shkēŋaule Obeja Pupula ulabatsōketke, e' kēwō tkō'ḡk, ayēcha buaē esepa.” Nies ie' tō iché ye' a: “Ttē e' dōr Skēkōl ttē mok̃iē.”

¹⁰ Ye' e' tēw̃a i'jsk̃i wōwakkōt Skēkōl biyōchōkwak wōshaē idalōiōk, erē ie' tō ye' a' iché: “js̃e kē war! Ye' dōr Skēkōl kanē mēso wēs be' ena be' malepa e' tkēulew̃a darērē Jesús ttē a' e'pa es. jskēkōl ē dalōiō!”

Jesús ttē e' tō Skēkōl tteḡōlpa erkiōweke s'pattōk.

It̃kēr̃k̃a kabaio saruru k̃i

¹¹ E' ukuōḡi t̃a ye' tō isuē tō k̃a jai a' ukkō tso' áie, eē kabaio suéyō etō saruruē. E' k̃i it̃kēr̃k̃a, e' kiē dōr Ttō Yēsýēsē Kēkraē. Ie' tō s'wēttsēke yēsýēsē. Mik ie' e' kéka ŋippōk e' kē dōr ē. ¹² Ie' wōbla wēr wēs bō'wō wōŋar es. Ie' wōkir k̃i i' t̃kēr̃k̃a tajē wēs itso' t̃kēka blu' wōkir k̃i es. Ie' k̃i ikiē tso' kitule. Kiē e' kē jcher yi w̃a, e' jcher ie' w̃ak ē w̃a. ¹³ Ie' datsi' nuulek̃a pē wa. Ie' kiē dōr Skēkōl Ttē.

¹⁴ ŋippōkwakpa tso' tajē k̃a jai a, e'pa datse ie' itōk̃i kabaio saruru k̃i. Ie'pa paiēule datsi' bua'buwa kiē lino ese wa, datsi' e' dōr saruruē wōŋarke dalalae. ¹⁵ Ie' k̃kō a' tabē dōketts̃a k̃a yēule di'diē, tabē e' wa ie' e' alor̃k̃a k̃a ulitane wakpa k̃i. Ie' tō ie'pa wēttsēraē yēsýēsē idiché tajē wa. Skēkōl diché t̃a' tajē i'yi ulitane tsata, e' kēsik wa ie' tō ibolōkpa ŋatskeraw̃a wēs uwawō ŋatskēw̃asō s'klō wa idiō yotts̃a es. ¹⁶ Itū' sh̃a ie' paio k̃i itso' kitule, e' tō iché: “Blu'pa ulitane e'pa Blú, skēkōlpa ulitane e'pa Kēkōl.”

S'tsat̃kōkwak e' alēka i'yiwak sulusi k̃i

¹⁷ E' ukuōḡi t̃a ye' isuē tō Skēkōl biyōchōkwak dur ekōl diwō k̃i. E' tō iché a'neule dū ḡos ŋrke k̃ashuk̃ a' e' a: “ja' shkō, a' ŋi dapa'ḡka ch̃kē tso' tajē Skēkōl w̃a a' a' e' katōk! ¹⁸ A' shkō blu'pa ch̃k̃a katōk, n̄ies ŋippōkwakpa wōkirpa ena wēpa kēsik suluē,

ešepa chká katök a' shkö. Kabaio ena iwákpa e'pa chká katök a' shkö. S'klölewá kané mésoie ena pè' kè dör es, ñies s'dalöier ta' tajè ena se' èšepa ena pè' ulitane chká katök a' shkö."

¹⁹ Eta ye' tò iyyiwak sulusi dè'ka dayè a' e' sué. Ká ulitane blúpa ena iñippökwa, e'pa tso' ie' ta. E'pa ñi dapa'uke ñippök itkérka kabaio saruru kɪ ena iñippökwa e'pa ta. ²⁰ Iyyiwak sulusi dè'ka dayè a' ena itteköl e'pa klö'wéwarakitö. Itteköl e' tò i kè or yi a' ese o' iyyiwak sulusi wörki. Ese wa ie' tò wépa e' me' wakyuè iyyiwak sulusi e' kiè wa ena idiököl dalöier', ešepa kitö'ka. Eta iyyiwak sulusi ena itteköl, e'pa batrélormi ttsé'ka bö' me'r tajè batsöriie e' a. Eé bö' wöñarke tajè azufre ta. ²¹ Imalepa ttélur itkérka kabaio kɪ e' tò, tabè dökettšá ikkö a' e' wa. Eta dù tò ie'pa chká katé tajè dō che.

20

Skököl e' aléka Satanás kɪ

¹ E' ukuökɪ ta Skököl biyöchökwa sué ye' tò eköl, e' datse ká jai a. Ie' wá kauk ter tajè iskié e' kköyottsá tso'. Ñies tabechka kichaie bérie e' a'tser iwa. ²⁻³ Eta ie' tò kətali kéköl klö'wéwa. Kətali kéköl e' dör Bè kiè Satanás dè'ka tkabèie ká iaiä e'. Skököl biyöchökwa tò ie' muéwa tabechka kichaie wa batrémi kauk ter tajè iskié e' a. Ta e' kkö wötéwaitö daloie ena iwakyuéitö as kè yi a' ikköyérttsane. Eé ie' wötène dō duas mil eyök as kè ie' a' ká ulitane wakpa kitéria. Erè mik duas mil eyök deka, eta ie' wötsénardaé erè ekuölö è.

⁴ E' ukuökɪ ta ye' tò s'blúpa kulé sué tulus ká jai a. Wépa tulus kula' e' kɪ, e'pa a' kawö mène s'wéttsuk. Ñies wépa kuli' tērdulune Skököl tté ena Jesús tté mokɪ paké kuéki, ešepa wiköl sué ye' tò. Ie'pa kè wá iyyiwak sulusi dè'ka dayè a' ena idiököl dalöiene'. Ñies ie'pa kè e' mène wakyuè iyyiwak sulusi kiè wa iwötšá kɪ o' iulá kkue kɪ. Ie'pa shkenekane, eta ie'pa tò s'wéttsé Cristo ta dōka duas mil eyök. ⁵ Ie'pa shkenekane e' dör s'duulewá e' tsá shkenekane. S'duulewá malepa e'pa kè shkerpakane dō mik duas mil eyök ene eta. ⁶ Wépa shkerdakane kewe, ayécha buaé ešepa. Ie'pa dör wépa batse' Skököl tò ešepa kɪ. Ie'pa kè duöpawá bötökicha. Ie'pa kanēblōraé Skököl a' ena Cristo a' sacerdotepaie. Ñies ie'pa tò s'wéttsēraé Cristo ta ñita dō duas mil eyök ekké.

⁷ Mik duas mil eyök deka, eta Satanás yērdattsane wé itso' wötēulewá eé. ⁸ Ie' e' yōrattšá Gog ena Magog kitō'uk. Gog ena Magog, e' wá kiane chē ká ulitane wakpa. Satanás tò ie'pa dapa'wēraé ñippök Skököl ta. Ie'pa ñippökwa dör tajè wēs dayè tséwō es.

⁹ Ie'pa ulitane datse ká wa'ñe demi Jerusalén. Eé s'batse' rpa serke. Ká e' dalēr tajè Skököl éna. Ie'pa tò ká e' kköiēwá shkit s'batse' rpa ewowa, erè bö' bīteshka ká jai a, e' tò Skököl bolökpa ewéwa sera. ¹⁰ Eta Bē tò ie'pa kitō', e' batrémi bö' wöñarke azufre ta me'r tajè batsöriie e' a. Eé iyyiwak sulusi dè'ka dayè a' ena itteköl e'pa uyanemibak. Eé ie'pa weir michoé ñiē nañeé.

Skököl tò sulitane shuleke bata ekké ta

¹¹ E' ukuökɪ ta ye' tò isué tò Skököl tkēr ikulé kɪ. Ikula' dör bérie sarurué. Ká jai ena ká i' e' tkashkar ie' yōki, kè iwēneia yēs. ¹²⁻¹³ Eta ye' tò isué tò s'duulewá kōs iēter Skököl kulé wörki as ishulirdak. Wépa datse s'wimblu kè a' ešepa tso', ñies wépa durulune dayè a' ešepa tso'. S'dalöiertá' tajè ena s'èšepa kōs iēter Skököl wörki as ie' tò ie'pa shulö wēs ie'pa e' wamblé' es. Yēkkuō tso' tseé eé, e' kɪ i kōs o'sō ena i kōs wamblé'sō e' tso' kitule. Yēkkuō ská tso' eé et, e' dör sene michoé yēkkuō. Yēkkuō e' kɪ wépa ulá a' sene michoé dōraé, e'pa kiè tso' kitule. Yēkkuō e' shuppélor, eta s'duulewá kōs shulé Skököl tò wēs ie'pa e' wamblé' es, ñies wēs itso' kitule iyēkkuō kɪ es. ¹⁴ E' ukuökɪ ta s'duōwá ena s'wimblu kè e' kōs batrémi bö' me'r tajè batsöriie e' a, e' dör s'duōwá bötökicha e'. ¹⁵ Wépa kōs kiè kè ku' kitule sene michoé yēkkuō kɪ, e'pa batrémi bö' ñe' a.

21

Ká jai pa'alí ena ká i' pa'alí

¹ E' ukuökɪ ta ye' tò isué tò ká jai tsá ena ká i' tsá, e' kè ku'ia, e' kōs ské yōnene pa'alí. Ñies dayè kè ku'ia. ² Eta ye' tò isué tò ká batse'r dör Jerusalén pa'alí e' datse ká jai a Skököl ska'. Ká e' wēr buaala wēs tayé ulabatsketke e' paio buaala iwēm wörki es. ³ Skököl tkēr, e' ska' ttö ttsé ye' tò, e' tò iché aneule: "Ittsó, i'ñe Skököl de senuk s'ditsó shua. Ie' serdaé ie'pa ta kēkraé. Ie'pa dōraé ie' ichaie. ⁴ Ie'pa wōriō kōs paikleraéitö. Kè yi duöpawáia, kè yi eriarpaia, kè yi kköchōpaia, kè yi mik i dalēpaia, iyi ekké kōs bakkak e' kuéki."

⁵ Eta Skököl tkēr ikula' kɪ, e' tò iché: "Ye' tso' iyi kōs yuökne pa'alí." Ñies ie' tò ye' a' iché: "Ttè i' dör mokié, e' mik be' erblōmi, e' kuéki ishtë yēkkuō kɪ."

⁶ E' ukuökɪ ta ie' tò iché ye' a': "Iwá yōne one. Ye' dör iyi wí ena iyi bata, tté tsá ena tté bata. Wépa ersine, ešepa a' kawö meraé ye' tò, sene michoé di' yōkème, kè tué ta'. ⁷ Wépa e' aléka i' sulu kɪ, kè wá ye' tté olo'yaule, ešepa a' iyi ekké kōs ské meraé ye' tò. Ye' dōraé ie'pa Kéköl ena ie'pa dōraé ye' ala'rie. ⁸ Erè wépa tò ye' tté olo'yé suane kuéki, wépa kè erblōta' ye' mik, wépa e' ia'uke i' sulu wamblekerakitö ese wa, wépa dör s'ttökwa, wépa trērtá', wépa wōbatsō alibchök, wépa tò iyi diököl dalöieke

skëkôlie, ñies wêpa dör kachökwakpa, esepa kôs batreerami bö' wöñarke azufre ta me'r tajê batsöriie e' a. E' dör s'duöwä bötökicha e'."

Jerusalén pa'ali kkeyene Juan a

⁹ Skëköl biyöchökwakpa dökä kul suéyö kewe tö tkä' damirak iwä wä tkëttsä ká ulitane wakpa we'ikoie, e' eköl de ye' ska', e' tö iché ye' a: "Be' shkó ye' ta. Obeja Pupula ulabatsöketke, e' tayê kkacheke ye' tö be' a." ¹⁰ Eta Skëköl Wiköl de tajê ye' kî ta Skëköl biyöchökwak wä ye' mîts'er kabata bérie kakkêe e' kî. Ie' tö Jerusalén dör batse'r datse ká jai a e' kkaché ye' a, e' dör Skëköl ké. ¹¹ Ká e' wöñarke dalölöe Skëköl olo tajê e' wa. Ká e' olo burke tajê dalölöe wës ák bua'bua tuê darêrêe kiê jasje es. Ák e' wöaule spaşa ena mat, e' wër sarêrêe. ¹² Ká e' kköiëulewä shkit kakkêe burirê. E' ukkö dökä dabom eyök kî böt (12). E' ukkö kôs a Skëköl biyöchökwakpa iêter eköl eköl. Ñies Israel aleripa ditsêwö dökä dabom eyök kî böt, e'pa kiê tso' kitule eköl eköl ukkö kôs e' mik. ¹³ Ukkö tso' mañat diwö tskirke, e' kke. Ukkö tso' mañat diwö mi'kewa, e' kke. Ukkö tso' mañat wî wa. Ñies ukkö tso' mañat i' wa. ¹⁴ Ká e' kköiëulewä shkittê, e' yöule ák blublue kî dökä dabom eyök kî bök. Obeja Pupula ttekölpa tsä dabom eyök kî bök, e'pa kiê tso' kitule eköl eköl ák blublue kôs e' mik.

¹⁵ Skëköl biyöchökwak tso' ttök ye' ta, e' wä orochka yöule batsiê ká ma'woie, ese atser. E' wa ie' tö ká kôs ñe' ma'weke, ikköiëulewä shkit ena iukkô kôs e' ma'weke ie' tö. ¹⁶ Ká e' yöule ñikkêe, kôs ibatsî dör, ekkê ishölö dör. Skëköl biyöchökwak tö ká e' ma'wê ká ma'wo atser ie' wä e' wa. Ká e' batsî dör kilómetro dökä mil böyök kî cien tkëyök (2.400); ñies ishölö ena ikákke e' dör ekkê ñies. ¹⁷ E' ukuökî ta Skëköl biyöchökwak tö ká kköiëulewä shkit, e' burri ma'wê. E' dör metro dökä dabom teryök kî teröl (66). Skëköl biyöchökwak tö ima'wê wës s'ditsö tö ká ma'wê es.

¹⁸ Ká kköiëulewä shkit, e' yöule ák bua'bua kiê jasje ese wa. Ká e' yöule orochka wák ê wa; e' damiwa sarêrêe wës widrio es. ¹⁹ Ák blublue tuluulewä ká kköiëulewä e' chkié, e' mik ák bua'bua kua'kî kua'kî bastulur tajê. Ák blublue e' tsä e' dör ák bua'bua kiê jasje; ák blublue skä dör zafiro; iskä dör ágata; iskä dör esmeralda; ²⁰ iskä dör ónice; iskä dör cornalina; iskä dör crisólito; iskä dör berilo; iskä dör topacio; iskä dör crisoprasa; iskä dör jacinto; ibata dör amatista. ²¹ Ukkö dökä dabom eyök kî böt, e' dör ák bua'bua saruru kiê perla dökä dabom eyök kî böt. Ukkö bit e' dör perla et. Ká e' ñalé kibi e' yöule orochka wák ê wa damiwa sarêrêe.

²² Kê ye' wä Skëköl wé sune ká e' kî. Skëköl diché ta' tajê íyi ulitane tsatä ena Obeja

Pupula e'pa serke ee, e' kuëkî Skëköl wé ké ta'. ²³ Skëköl olo burke tajê ká e' a, ñies Obeja Pupula olo burke tajê ká e' kôs a wës bö'wö tajê olo bur es. E' kuëkî diwö ké ta', si'wö ké ta'. ²⁴ Ká ulitane wakpa serdaê ká e' olo burke e' a. Ká ulitane blúwa wä íyi bua'bua tso' e' bituraê ie'pa wä mē ká e' wakpa a. ²⁵ Ká e' a nañewe ké ta', kekraê ká dör ñiwe. E' kuëkî iukkô ké wötértä wä yës. ²⁶ Ká ulitane wakpa wä íyi bua'bua kôs tso', e' bituraê mē ká e' wakpa a. ²⁷ Erê íyi ulitane ké dör batse'r, ñies wêpa tö i wër suluê Skëköl wa ese wambléta' ö s'kitö'wéta', esepa kôs ké döpawä ee. Wépa kiê tso' kitule Obeja Pupula yëkküö kî, yëkküö e' dör sene michoê yëkküö, e'pa ê dōwami ee.

22

¹ E' ukuökî ta Skëköl biyöchökwak tö ye' a di' kkaché etö. Di' e' dör maneneê, damiwa sarêrêe, e' dör sene michoê dí. E' tskirke wé Skëköl ena Obeja Pupula tulur ikulé kî e' ska'. ² Di' e' dami ká e' ñalé kibi e' shushaê. Di' e' kkömik kal tso' wî'kê íg'kê. Kal e' dör sene michoê moie se' a. E' wörke si' bit ekkê. E' wä kiane chë tö duas ek ta iwöne dökä dabom eyök kî bötökicha (12). Kal e' kô dör buaê kapölíe ká ulitane wakpa bua'woie. ³ Í kôs ké dör buaê Skëköl wöa, e' ké ku' ká e' a. Eê ie' ena Obeja Pupula, e'pa tulur ikulé kî. Eê Skëköl kané mēsopa tö ie' dalöieraê. ⁴ Ie'pa tö ie' sueraê iwöbla wa. Ie' kiê tso' kitule ie'pa wötsä kî. ⁵ Ká e' ñi'weraê ie' olo tö, e' kuëkî nañewe ké ta'ia ká e' a. Kê yi kî diwö ena bö'wö kiarpaia ká suojé. Ká e' wakpa tö s'wëttsê michoê blu'paie.

Jesucristo datskene e' kēwö dōkewatke tsinet

⁶ Eta Skëköl biyöchökwak tö ye' a iché: "Ttê kôs tssé be' tö e' dör mokíe e' mik be' erblömi. Skëköl tö ittekölpa patkê itte pakök, e' wák tö ibiyöchökwak patkê i tköraê bet, e' kkachök ikané mēsopa a."

⁷ Jesús tö iché: "Íttso! Ye' datskene bet. Í tköke í'ñie ta ena i tköraê aishkuö ta ese tté tso' kitule yëkküö i' kî. Wépa tö tté e' wä iuteke, ayêcha buaê esepa."

⁸ Ye' dör Juan. Ye' tö íyi ikkê tssé sué. Mik ye' tö ittsé ena isué, eta ye' e' téwä wöwakköt Skëköl biyöchökwak wörkî idalöiök. ⁹ Erê ie' tö ye' a iché: "Ísê ké war! Ye' dör Skëköl kané méso wës be' ena be' yamipa dör Skëköl ttekölpa ena wépa kôs tö tté tso' kitule yëkküö i' kî e' wä iuteke, esepa es. ¡Skëköl! é dalöiö!"

¹⁰ Ñies ie' tö ye' a iché: "Ttê tso' kitule yëkküö i' kî, e' wä tköketke bet, e' kuëkî ké iblarwä be' wák ê a. ¹¹ Wépa e' wamblö sulu esepa múat as íkî e' wamblö sulu. Ñies wépa e' ia'úke sene sulusi wa esepa múat as íkî e' ia'ú sene sulusi wa. Erê wépa dör yësyésê

as esepa kɪ sɛr yɛsɛsɛ. Ñies wɛpa batseo' Skɛkɔl tɔ as esepa kɪ sɛr batse'r."

¹² Jesús tɔ ichè: "Ye' datskene bet. Ye' wɔ iské datse mè sulitane a ekɔl ekɔl wɛs iser es. ¹³ Ye' dɔr ɪyɪ wɪ ena ɪyɪ bata, ttè tsá ena ttè bata. Ye' tso'tke ɪyɪ ulitane yókɪ kɛwe, ñies ye' sɛr mɪchoè kɛkraè."

¹⁴ Wɛpa tɔ idatsi' skueke Obeja Pupula pɛ wa as idɔttsa buaè maneneè Skɛkɔl a, ayècha buaè esepa. Esepa è a kawô merdaè dɔkwá Skɛkɔl ká a, sene mɪchoè e' kéli wô katók. ¹⁵ Erè wɛpa dɔr ɪ sulu wamblɔkwakpa, wɛpa wɔbatsɔ alibchók, wɛpa trèrta', wɛpa dɔr s'ttɔkwakpa, wɛpa tɔ ɪyɪ diókɔl dalòieke, wɛpa wɔbatsɔ kachók, esepa kɔs atɛ u'rkɪ, kè dɛ'wá Skɛkɔl ká a.

¹⁶ Jesús tɔ ichè: "Ye' dɔr Jesús, e' tɔ Skɛkɔl biyòchɔkwak patké ttè i' kɔs chók ye' icha eruleè e'pa a. Ye' dɔr s'blú bak ká ɪaɪaè kiè David, e' aleri datse s'blúie ie' skéie e'. Ye' dɔr

wɛs bèkwô olo burke dalòlòè ká ñirketke etá es."

¹⁷ Wikɔl Batse'r ena Obeja Pupula tayè, e'pa tɔ ichè: "ɪA' shkó!" Ñies wɛpa tɔ ttè i' ttsé, e'pa tɔ ichò: "ɪA' shkó!" Wɛpa kɔs ɛrsine éna sene mɪchoè dí yák, esepa mú dɔ sene mɪchoè dí yók ème kè tuè tá.

¹⁸ ɪ tkɔraè e' tso' kitule yèkkuò i' kɪ, wɛpa tɔ ittse, esepa a ye' tɔ ichè i' es: Yɪ tɔ ttè i' kɪ kuòtkéka, e' tá esepa we'ikeraè siarè Skɛkɔl tɔ ɪ sulu kɔs tso' kitule yèkkuò i' kɪ ese wa.

¹⁹ Ñies yɪ tɔ ttè tso' kitule yèkkuò i' kɪ e' wele yéttsa, e' tá esepa a Skɛkɔl kè tɔ kawô mɛpa senuk Skɛkɔl ká batse'r e' a, sene mɪchoè kéli wô katók wɛs itso' kitule yèkkuò i' kɪ es.

²⁰ Jesús tɔ ttè i' kɔs ché a' a, e' tɔ ichè: "Mokɪ ye' datskene bet."

Es e' idir. ɪA Skèképa Jesús, be' shkó!

²¹ As Skèképa Jesús ɛr buaè chò s'batse'rpa ulitane a.